BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Uniwersytetu w Białymstoku
FUW0080007

Ex Libris Fratris Ludwiky Dietrichi
Ord. Inst. Obs. S. Francisci Conuty
Qui hic Liber ab coeto Fratr. Fratrum
Benefactor Florens Septem bo 1704

K-22/75

MELODYA S. KAZIMIERZA KROLEWICZA POLSKIEGO

ALBO Canticum

PIESN ono

Omni die &c. *Dniá káżdego &c.*

O NAYSWIĘTSZEY PANNIĘ

MARYI

Kazaniami chwałę Nayświętſzey PANNY, y oraz potrzebne Nauki Chrześćiańſkie zamykaiącemi.

PRZYOZDOBIONA.

Przydáne ſą Troie Kazań S. KAZIMIERZA, tákże Regeſtr Kazań, álbo náuk duchownych ná káżdą Niedźielę; częśćią dla wygody XX. Plebánow, częśćią dla domowego czytánia, Zebrane

WYDANA.

PRZEZ

X. ANTONIEGO WĘGRZYNOWICZA;
Zakonu S. FRANCISZKA Refor nátá, ná ten czas w Máłey Polſzcze Prowincyałá, á przed tym S. Theologiey Profeſſorá.

Nákładem nabożnego do Przen: PANNY Dobrodźieiá
Roku Páńskiego 1704.

W KRAKOWIE.
W Drukárni Mikołaia Alexandra Schedla I.K.M. Ordynáryinego Typogr

Omni Virgo die Regni Regina Poloni
Suscipe quod foliis lilia nostra canunt.
Atq; Tuum Regnum (Nato) miserata flagellum
Surripe pro ferula, lilia nostra dato.

51-74

Quæ cælos petiit Terras Astræa relinquens
Orfquia Volucris fit caput illa redux.

WIELMOZNEMV

y

NAYWIELEBNIEYSZEMV

I. X. PIOTROWI STANISŁAWOWI ORŁOWSKIEMV.

Kanonikowi Krakowſkiemu, Proboſzczowi, Infułatowi, y Officyałowi dożywotniemu Tarnowſkiemu.

DOBRODZIEIOWI MEMV.

ORłatko Polskie KAZIMIERZ S. Krolewicz, tych nießczęśliwych czáſow, widzac oskubánego z fortun ORŁA Polskiego, lubo nie mogł w Synow Koronnych wpátrzyć gniazdeczká, w ktorymby ſobie in Communi mærore Oyczyzny, dulcem o Przen: PANNIE záśpiewał melodiam: zná-

Rádiſs: Capit: Crac:

lazł go przećię, inter Coronati Vavelli excubantes *przy gniazdźie y Koronie Krolestwá* ſtrenuas Aquilas; vel tanto feliciori omine, *gdy oſierocíałe, iuż powtornie*, Sacrum Agmen, non impigrè ducit, tenerrimus Nominis & virtutum ejus hæres, thyaratus CASIMIRVS. *Twego ie-*

Illuſtriſſ: ac Rádiſl. D. Caſimirꝰ Zubienski, Suffr: & bis Admin: Ep: Crac:

dnák Wielmożny y Naywielebnieyßy Mśći Dobrodźieiu, Herbownego ORŁA, *ßczegulnie vpodobał ſobie, biorać* non poſtremum argumentum, *że przy nim z Melodya Naświętßey* PANNY, *naylátwiey ſię przytuli, gdy Gwiazdę iáſna nioſącego ná ſobie, widźi. Zdawná ma zálecenie ſwoie* ORZEŁ ex Prudentia; *bo drogiemi y oraz ćięßkiemi kámieniámi gruntuie y opátruie gniazdo ſwoie:* Pier, l. 19. c. 22. Petrus à Petra.

ſámo Imię Twoie, abundè ſat loquitur, quali pondere prudentiæ in agendis, *vgruntowałeś w Kośćiele Bożym*, ORŁA *Twego* merita. *Miał zálecenie ießcze v Pogáńſtwá* ORZEŁ, *że* Aquila Summi Iovis Miniſtra, *á kiedy z piorunem*, Symbolum *byłá* Iuſtitiæ: *y w tym* ORZEŁ *Twoy*, non degener pullus; *gdy przez ták wiele lát, dwu zacnych* Dyecezyi *Krákowskiey Biskupow* Adminiſter, latè patenti Diœceſi jura dixiſti, nec fruſtra *gdźie trzebá bylo* Eccleſiaſticæ Poteſtatis, portaſti gladium. *Przyznáię że y dla tego ſamego*, ORZEŁ *Twoy*, jure dici debet Aquila grandis magnarum alarum: *leć mnie z* KAZIMIERZEM S. *naybárdźiey ſię podoba do Twego* ORŁA, *że Gwiazdę* Symbolum *poſpolite Przen: PANNY ná ſobie nioſąc, nie iáko* fit bajulus MARIÆ. *Práwiećby to rzec, iż* ORŁA *Twego Głową*, in Sydus Marianum abijt; *gdy vważam, iáko myśli Twoie nayczęſtßе, nayukochánßе, o po-*

Auditor Curiæ. Ill: Epiſc. Crac: Máłachow: & Denhoff: Rom. 13 Exci 17. Przpt Eccleſ: Colt: Tarnat: Ep: M. V.

mnożeniu chwały Przen: PANNY. Zwabiłá ſobie oná Twego ORŁA *iáko do gniazdá ſwego, to ieſt do Kośćiołá Tarnowskiego, pod Tytułem ſwoim zoſtáiącego; nie kontentuie*

ſię

ſię ten ORZEŁ decore Domûs DEI, Domûs MARIÆ; *ktory ná ten czas záſtał; leć ná przymnożenie ozdoby v*tramq; movit alam. *Oblećiał ten byſtry* ORZEŁ, & Septicolles *Rzymskie, áż záraz do gniazdá tego*, Sacra Spolia *nieſie, Infułę Kollegiáćie Tarnowskiey*; majori felicitate, *niż trafiło ſię kiedyś* Hieroni Siculo, *gdyż ná własney głowie, nie tylko ręka* Magnæ quondam Aquilæ Polonæ I. O. X. IANA MAŁACHOWSKIEGO, *ále też własna iegoż Infuła*, primò inveſtitus. Vbicunq; fuerit Corpus, illuc cõgregabũtur & Aquilæ *powiedźiał* CHRYSTVS: *y Twoy* ORZEŁ, circa Sacras Martyrum Catacumbas, *gdźie* Corpora Sanctorum in pace ſepulta ſunt, *ták długo záłátywał ſtárániem ſwoim, poki* ex ſpeciali favore ALEXANDRA VIII. vt ſtrenuus Orator pro Obedientia reddenda, ab Illuſtriſſimo Ordinario ad Sedem Apoſtolicam miſſus, *nie doſtałeś oſobliwych* Reliquij integri Corporis S. Feliciſſimi M. cum proprio Nomine, *y wielu innych MM. y PP. V zabobonnego Pogáńſtwá*, Aquila dedicata *byłá* juſtis Principum, *gdy z zapalonego grobowego ſtoſu drew wonnych, wylátuiący ku Niebu, iákoby im tryumf po śmierći czynił. Coś zacnieyßego wyświádczył Twoy* ORZEŁ *Reliquiom SS. Męczennikow z BOGIEM krolujących, gdy z ſolennym tryumfem, y koßtem nie máłym, ná ozdobę Tarnowskiego Kośćiołá Przen: PANNY, one w prowadzałeś. Wielce chwalebny* Iuſtus Lipſius *ſławny Doktor y Akádemik Lowáński, że w ſtárośći ſwoiey, v Cudownego Obrázu Przenaświętßey PANNY, Doktorskie ſwoie pioro záwieśił.* ORZEŁ *Twoy, iuż nie iedno Pioro oddáie ná chwałę Przenaświętßey MARYEY, ále wßytek gotow ſię ná to wypierzyć. Mało ma ná tym, gdy ießcze* vivens excutit plumas, *w ktore przez*

Legatus Epiſc. ad Sedē Ap. poſt.

Pier. hier. cit.

Introd. Rel. SS. ad Eccl. Tar. A. D. 1700.

Theat. vit. Lit. M. fol.

przez krwáwe prace swoie, poczawßy od Confyſtorskiego *Piorá, mogł kiedy porość,* in tot pias cauſas, effunden-
Fundat. Menſa Colleg. Iuriſp. do ſortem ſuam; *częśćia ná ozdobę Domow Bożych, częśćia ná ſuſtentácya prácuiacego* Iuſtyniáná; Cætera ob Tui modeſtiam, *z czego y Zakon moy* participat toties, ſilentio involuo. *Leć przyznáć muſzę, że naybárdźiey* ORZEŁ *Twoy, ná część Przenaświętßey PANNY, nie żáluie Piorek ſwoich: Nie żáłowałeś bowiem Wielmożny, y Naywielebnieyßy Mści Dobrodźieiu, koßtu Twego ná* Delicias Octiduanas, *drugiemu* in Canticis
Delic. Octid Bieżanow. Marianis *wieku náßego Sálomonowi, choć ći ćiemnemu; wielkiey niegdy Mátki náßey* Akádemiy *ozdobie* Bieżánowskiemu. *Oto y teraz znowu, gdy* Pauper Status Profeſsionis meæ, partum hunc vilem *o chwale Przenaświętßey PANNY, dáley* promovere non permittebat, *ſamże choć* tam calamitoſis temporibus, *ſumpt ſwoy* liberali manu, *ná tę Kśiążeczkę ofiárowałeś. W czym nie tylko MATKĘ BOSKĄ obligowałeś ſobie, według obietnice iey:*
Eccl. 24. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt; *ále y mnie nayniegodnieyßego. Wielkieć ia wprawdźie, nie tylko z Zakonem moim, leć też* in vili Perſona mea reporto *affektu dobroczynnego Dobrodźieiá mego* docu-
Epiſt. 331 ad Papâ. mentá: vel hoc ipſo, ſi cætera deſint (etiam cum Bernardo liceat Religioſo aliquid pro Carne & Sanguine loqui) *kiedy Rodzonego mego,* tanquam recentem pullum Aquilæ, præpetes ejus aptando pennas
Coadiutor Canonicatûs Crac. *w vſługi* Reverendiſsimi Capituli Cracovienſis, merâ ſui dignatione, non alterutrius noſtri meritis, in eadem ſtatione ſupparem *ſobie* conſtituiſti. Inter hæc tamen omnia, pro Supremo *vmnie ieſt, y będzie ná záwße; iż do tey chwały MATKI BOSKIEY,* liberali ſuâ munificentiâ, *raczyłeś mi dopomoc.* Quid pro tantis rependat, ille qui dives eſt, nonniſi votis, non habet. *Więc* Stellato Capiti Tuo, vel cui pro Capite Stella, ad amplius ornamentum ORŁA *Twego,* dona fero, *niegdy obiecáne* Práłatowi Tyatiræ: Dabo ei Stellam Ma- Apoc.
tutinam; *ten drobniuśieńki káwałek, chwały wielkiey Wielkiego BOGA MATKI, ktora Kośćioł Swięty Gwiazdą Zá-* Hymn. Brev.
ránną zowie. Życzę, *o co y prośić przyczyny iey do BOGA będę; niech ći záwße láskámi ſwemi świtá Niebo, á oſobliwie* (według intencyi *Twoiey, ktoraś wyráźił, tę Kśiąßkę ná opiekę ſwoię przyimuiąc*) *gdy po pracách doczeſnych* ad bravium & Coronam, *z ćiemnośći tych* ORZEŁ *Twoy wybierać ſię będźie, niech mu z pomocą ſwoią Iutrzenká tá zbáwienna záwita,* & in Capite Aquilæ *ſtánie. A iáko pod czás okropnego powietrza, ná poćiechę ſwoię, przyiąłeś był od ćiemnego Poety, roskoßne* cum Biez. cit.
Epigrammatibus *Sálomonowe Pieśni o Niepokaláney MATCE; ták y pod ten burzliwy y opłákány w Oyczyznie náßey czás, ná ták kolwiek vlgę* communis mæroris, *niechći tá Melodya o Przenaświętßey Pánnie służy,* mæſtumq; relevet animum. *Ia z Zakonem moim, ná ktory záwße łáskaw byłeś,* pro vtraq; ſalute Tua, Divinam deprecaturus Majeſtatem, *teyże łáſce y* Protekcyi, quàm diligentiſsimè *zalecam ſię, zoſtáiąc.*

Dan. w Krákowie
30. Ianuarii 1704.

Wielmożnego
DOBRODZIEIA

nayniżßy ſługá y Bogomodleá

X. Antoni Węgrzynowicz,
Reformat.

FACVLTAS

Reverendiſſimi Patris Commiſſarij Generalis.

FR: IOANNES ANTONIVS de PANORMO, Lector Iubilatus, Minorum Obſervantium S. P. N. FRANCISCI, Sacrarum Congregationum Indicis, & Sacrorum Rituum Conſultor; Sanctæ Romanæ, & Vniverſalis Inquiſitionis Qualificator, & in hac Ciſmontana Familia, tàm Obſervantium quàm Reformatorum, Commiſſarius Generalis & Servus.

DIlecto Nobis plurimùm in CHRISTO Rndo Patri, Fr. ANTONIO WEGRZYNOVIO, Lectori, Concionatori, ac Actuali Miniſtro Provinciali Noſtræ Reformatæ Provinciæ, Minoris Poloniæ, ſalutem in Domino.

TEnore præſentium, ac ad ſalutaris obedientiæ meritum, facultatem Tibi impartimur; Typis mandandi, quoddam opus à te compoſitum cuius Titulus eſt. Melodia S. CASIMIRI ſeu Canticum. Omni die: Concionibus Mariano-Moralibus illuſtrata. Præmiſſâ tamen juxta Apoſtolicas, Noſtriq; Ordinis Conſtitutiones, approbatione duorum ideoneorum Cenſorum, per Patres Venerabilis Diffinitorij, iſtiuſmet Provinciæ deputandorum, & ſervatis alias ſervandis. Datum Romæ die 9. Iunij 1703.

Fr: Joannes Antonius de Panormo
Commiſſarius Generalis
mpp.

Approbationes Theologorum Ordinis.

EGo infra ſcriptus accuratè vidi, omni animi ſtudio legi, perlegi, ac quà potui attentione trutinavi Librum hunc Concionum Polonicarum; cui Titulus eſt. MELODYA S. KAZIMIERZA Krolewiczá Polskiego &c. Authore A. R. P. ANTONIO WEGRZYNOVIO, Ordinis Minorum Reform. Provinciæ Minoris Poloniæ pro tunc Miniſtro Provinciali, olim S. Theologiæ Lectore, Prædicatore, continentem laudes ſingulas, ſimulq; doctrinas Chriſtianas, moderno ſæculo
ad Gal: nequam accommodas, pro omnibus & ſingulis Solennitatibus Sanctiſſimæ Virginis Deiparæ MARIÆ, fundatas in illa dulci Cantillena, quæ incipit: Omni die dic MARIÆ &c. quam S. CASIMIRVS. MVSIS CA-
Anagrã. RIS. CARISSIMVS. Virgini Immaculatè Conceptæ, Cliens devotiſſimus, occinit aliquando. Præcinit nunc ipſis ſuo quoq; Muſæo, ſeu ſua Melodia Author Operis. MELODIA hæc, MEL & ODA eſt. Mel ori fiet lecturis, Oda cordi recogitaturis, Nectar, & Iubilus. Hic enim illud
Ezech. 3. affirmare mihi licet, quòd volcituris volumine hoc, fiet in ore ſicut mel dulce. Et ſicut ludente & ſaltante totis viribus Davide ante Arcam Domini, Omnis populus erat in Iubilos pariter & mæſta Polonia, ſi ad patrios huius MELODIÆ numeros, depravatorum morum ſuorum Compoſuerit greſſus, iterum ad ſua magni quàquà Nominis & triumphorum redibit Iubila. Addidit his idem Author, eadem felicitate ingenij, tres Conciones de eodem S. CASIMIRO, & hoc conformiter ad tripartitam diviſionem MELODIÆ. In quibus & toto Opere præſenti, viſo & reviſo (juxta recentiſſimam formam ab INNOCENTIO XI. præſcriptam;) quia nihil quod Noſtræ Orthodoxæ fidei, honeſtorumq; morum eandorem denigret, repererim; ideo eundem ſua luce publica, & lectione aliorum dignũ cenſeo. Dabam in Conventu Noſtro Cracovienſi ad S. CASIMIRVM die 24. Ian: 1704.

1. Reg. 6.

In Indic. Lib. Prohib. f. 18. §. 11.

Fr: Chryſtophorus Klimeccius eiuſdem Ord: S. Theol: Lector
V. C. C. mpp.

EGo infra Scriptus, ex Commiſſione Rndmi Patris Commiſſarij Generalis, legi & reelegi Summa cum aviditate ac mentis jucunditate Librum cui Titulus, MELODYA S. KAZIMIERZA &c. In quo ab Adm: Rndo Patre ANTONIO WĘGRZYNOVIO Actuali Miniſtro Provinciali Provinciæ Noſtræ Reformatæ Minoris Poloniæ S. Th. Lectore & Prædicatore, prædictum Canticum de B. V. MARIA, pijs, devotis, ac omni eruditione refertis Concionibus, ad fidelium animos in Spiritu recreandos, & ad fervidiorem cultum, devotas eidem Virgini DEIPARÆ, excitandas credentium mentes, optimè exornatur. Cui præterea adnexæ ſunt tres Conciones ab eodem Authore pro Feſto D. CASIMIRI Principis Poloniæ ſolertiſſimè elaboratæ. In quibus omnibus, quia nil Fidei Catholicæ, aut bonis Moribus contrarium deprehendi, imò potius, id quod amenitate Materiæ delectet, vbertate Subtilium Conceptuum ſatiet, amorem erga B. V. MARIAM ferventèr exciter, & ſimul in cordibus tum legentium, tum audientium fallaces mundanarum Syrenum Sibillos ſopiat; ideo eundem Librum luce publica dignum cenſeo. In quorum fidem propria manu me ſubſcribo. Dabam in Conventu Zakliczynenſi ad S. MARIAM Angelorum die 22. Ianuar. 1704.

Fr. Sigiſmundus Babſcius Cuſtos vocalis & S. Th. Lect: mpp.

APPROBATIO

COnciones Mariano-morales, ſub Titulo, MELODYA S. KAZIMIERZA KROLEWICZA POLSKIEGO; ſuper Canticum, Omni die dic MARIÆ; &c. erudito ac devoto labore Religioſiſſimi & Admi Rndi Patris ANTONII WĘGRZYNOWICZ Ord: Mini Re-

)bc(

for-

formatorum Provinciæ Minoris Poloniæ Provinciali, ac Theologo & Concionatore, concinnatas legi, quæ cum præcipuis Sacræ Scripturæ textibus, selectisq; SS. Patrum & Doctorum Authoritatibus ac exemplis clareant; vt propter vsum eorum qui Pastoralem in Ecclesijs curam tenent, & omnium in Cultu DEI Matris profectum imprimantur; dignas agnovi & approbavi. Datum in Collegio Majori Academiæ Cracovienſis. Die 25. Ianuarij Anno 1704.

M. Petrus Praczlewic, S. Th. Doctor & Professor, Eccl. Coll. S. Floriani ad Crac: Decanus. Librorum in Diœcesi Cracovienſi Censor. mpp.

Protestatio Authoris.

QVoniam emanavit Decretum S.D.N. VRBANI VIII. Anno 1631. Die 5. Iulij. Ne admittantur Elogia Sancti, vel Beati absolutè & ea quæ cadunt super Personam; benè tamen ea, quæ cadunt super mores, & opinionem, cum protestatione in principio, quod ijs nulla adsit Auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantum sit penes Authorem. Ego pariter vt Filius genuinus Sanctæ Matris Ecclesiæ protestor, si quæ in tali materia refero, ea me velle habere non majoris certitudinis, præterquam vult S. Mater Ecclesia Romano-Catholica: cujus judicio & obedientiæ, me meumq; opusculum præsens pleniſsimè subijcio.

PRO-

PROPEMPTICON D. CASIMIRI.

MELODIAM AVTHORIS,

in Sinum gratiarum Beatæ Virginis

MARIÆ

DEDVCENS.

VT mea perpetuò, vernant Tibi Lilia flore
Virgo canent laudes, sic sine fine Tuas
Non falces Libitina tuas, nec illa Sororum
Fila trium metuent, vimq; Senecta tuam
Quorũ Candorem rubuit, mors pallida quondã
Dùm stetit extremo, victor agone pudor
Hæc spargent toto, quâquâ patet orbe MARIÆ
Laudes cumq; suo, Nomen odore ferent
Lilia Te floresq; canent, procùl ore repando
Vocibus & ferient, littora rauca maris
Ecce meos cantus Pueri, Castæq; Puellæ,
Vulgant, & toto, plurimus Orbe feror.
Omni quæq; Die, modulatur lingua MARIAM.
Ejus Festa, colit gesta, canitq; pia
Pulpita dia, Tuas, dotes & rostra fatentur
Nec capiunt plausus, æthera vasta tuos.
Multiplicatq; Typus, prælumq; tacentia verba

Et cumulat voces, litera muta meas.
Cernis vt ille meus protrudat rivulus vndas,
Anguſtuſq; latex, flumina magna facit.
Quos ego conſcripſi, modulos ceciniq; dietim
Illos quæ caperet, pagina trina fuit.
Nunc faciũt Librũ, nec parva Volumina cõplẽt
In Patriumq; liquant, verba Latina Stylum
Contulit hoc ipſis, Author mea verba ſecutus
Vertit & in ſpicas, Semina noſtra ferax.
Fundere verba dedit populis me, pravaq; morũ
Flexanimâ Suadâ, Conciliare DEO
Quodq; meæ vetuit, mea Purpura mitraq; vitæ
Munus Apoſtolicum, poſt mea fata dedit
Aures quiq; prius dulci modulamine Rythmus
Cordaq; mulcebat, nunc quatit illa potens
Fungitur. Ergo meâ vice, verax ſcilicet Author
Oris vt interpres, Cordis & ipſe mei.
O mihi ſi liceat, noſtro prodire ſepulchro
Pro Cathedra tumulo ſtare, ſuperq; meo
Antiquoſq; novis, mores conferre Polonos
Proq; DEO, Patria fortia geſta loqui
Quæ pietas, rectiq; tenax concordia, Candor
Ante fuit fraudis, neſcia ſimplicitas.
Atq; pudor cælebs, Matrum ſine labe toruſq;
Morte timenda magis qualibet vmbra mali.
Nunc fugere pudor, verumq;, fideſq; Polona

Et ſubijt Gentem, frauſq; doluſq; meam.
Venalis pudor eſt, & amor ſceleratus habendi
Confudit legum, faſq, nefaſq; ſimul
Publica graſſantur ſine vindice crimina paſsim
Alter ab exemplis. alteriuſq; perit.
Invenias atrox, nullum ſcelus abſq; Patrono
Invenies fædum, nil quod amante caret.
Ipſa ſuum natura decus ſtupet eſſe reciſum
Dũ vetitũ temerat, SanguineSanguisHymen
Qualibet ex cauſa (cauſa eſt, confuſa libido)
Coniugij dirimit, fædera Sacra dolus.
Cætera cur referam, ſatis eſt, pepuliſſe timorem
Numinis, & multos, velle negare DEVM
Hæc mihi ſi fas ſit, lacrymis turbata loquela
Ad Te Nobilitas, Ordine trina foret.
Sed forſan ſurdis, caneretur fabula truncis,
Et caderet porcis gemma terenda pede.
Ergo Tu doctæ Antoni, dulcedine linguæ
Ad mentem Gentis, pectora cæca reduc:
Vt Tibi, nam clarus Rychlovius, ore profundo
Prætonuit, veniet, ſic Tibi turba ſequax.
Ille ego, qui noſtri cunas, aſpergine Thyrſi
Irriguas feci, rore pudente Tuas.
Et dubiam rexi, caducifer ipſe Iuventam,
Naribus advoluens, Lilia Noſtra Tuis:
Temnere Te mundum, mundiq; crepundia feci

Pectora nec ceſſo, ſollicitare Tua:
Iamq; Tui ſenſus, contagia Noſtra ſequuntur
Quos timet afflandos, crimine turpis odor.
In grege commiſſo Spargis mea Lilia morum
Mite ſupercilium, culpa tremitq; Tuum.
Ad mea vota Deus, flectat quo tædia vitæ
Conſpicuos digitos, fecit ab arte Tuos:
Ipſe ego, nuncq; Tuũ Librũ, cõmendo Mariæ
Qualiter? auſcultes, & mea vota juves.
Suſcipe jam plenis, Virgo mea Lilia palmis
Quæ niveis cernis, luxuriare comis,
Nec ingrata Tuo Tibi quondam roridâ Lacte
Rorida ſudoris ſuſcipe plena pij.
Argumentoſæ labor eſt, Apis, ingeniumq;
Innocuis furtis, quod cumulârit opes.
Floribus illa meis, prædulcia damna reliquit
Rore, quibus poto, dulcia mella dedit
Quantis Hybla favis, turget Tua reſpice Mater
Vberis hi ſapiunt, fortia muſta Tui.
Si libeat cunctos, numeris diſtinguere certis
(Tot ſunt) ſermones, quot capit iſte Liber.
Præmia quæ poſcat, ſi quæris talibus Author,
Vt monſtres Matrem, Te petit eſſe ſibi.

ita luſit

P. Florianus Sußyccius ejuſdem Prov: Liff: & S. Th. Lect.

Do Czy-

Do Czytelnika

ZE ten HYMN Omni die *názwałem Pieśnią KAZIMIERZA S., w tym idę zá poſpolitym rozumieniem; w czym, oraz ſię otwierdzam gdy czytam, że we ſto dwádźieśćią lat, otwieráiąc w Wilnie grob Swiętego, ználeźlono nie nie náruſzone Ciáło iego Páńieńskie, ná pierśiách ſwoich máiące pomieniony* HYMN. *A lubo ktoś* in margine *Lutni* P. Karpij *przydał, iákoby ten* HYMN *miał bydź Compozytury S. Bernárdá,* vſurpatus *tylko z nabożeńſtwá od S. KAZIMIERZA: ná to ia przyſtáć nie mogę; częśćią, że* in operibus S; Bernardi *pilnie ſzukáiąc, nie ználazłem go, choć ten Swięty ſiłá podobnych Hymnow o Náśw: PANNIE piſał, częśćia że* Entheus *Poétycki odmienny od Bernárdowego; częśćią, że y poſtronnych Piſarzow* in ſuis citationibus *mam po ſobie: oſobliwie* Authorem Horti Mariani. *A do tego; czy nowináß to, ná Pàlácách Ceſarskich, Krolewskich, Senatorskich, nie tylko Paniętom, ále y Niewiáſtom, piękne, y oraz nabożne* HYMNY *álbo wierſze piſać? Piſálá ie* Eudoxia Ceſarzowa, Proba Falconia, Helpis *Boecyuſzá żoná, Senatorki Rzymskie. A czemuſzby KAZIMIERZ S. nie tylko w duchu, ále y w náuce. dobre* rudimenta, *pod zacnym Akádemiey Krákowskiey Doktorem Długoſzem wźiawſzy, nie mogł ſię był zdobyć ná podobnego co. Ia tedy, nie bez fundámentu zupełnie przypiſuię ten* HYMN KAZIMIERZOWI S. *A ponieważ, zámyka w ſobie pomieniony* HYMN, *wiele áffektow, nie tylko ku Naświętſzey* PANNIE, *ále też y do Cnot potrzebnych człowiekowi*

Hort. Mar. f. 141.

Lutnia Karp: f. 406.

Colon: edit.

Theoph: Marian. vit. De ip. Sche; ipl. loc. cit. Theat: vit. L. P. f. 484.

kowi Chrześciáńskiemu; pámiętáiąc ná to co S.Hier: nápiſał. Tunc vere colitis MARIAM, ſi imitari velitis: według błáchych śił moich, y ile vrywczy czás vrzędu ná ten czás mego pozwalał, nápiſałem proſtym (iáko mi Stan moy kazał) ſtylem, te Kazánia, impet do káżdego biorąc z pomienioney KAZIMIERZA S. Hymnodyi. W Pierwßey Części káżdego Kazánia, maß Czytelniku náuki do poprawy obyczáiow należące; á w drugiey o Nabożeńſtwie, y chwale Náświętßey PANNY. Przydałem oprocz poſpolitych Regeſtrow, Regeſtr ná Niedźiele; com vczynił, nie tylko dla wygody XX. Plebanow, ále áby káżdy, kto, nie ma w domu Zywotow SS. álbo inney Kśiąßki duchowney, według ſtárego zwyczáiu pobożnych Goſpodarzow, w káżdą Niedźielę zwoławßy dźiatki y czeladkę ſwoię, przeczytáć im kazał, z pierwßey Części Kazánia ktorego, przyzwoita tey Niedźieli náukę duchowną. Przyimiy tedy proßę láskáwy Czytelniku mile, ten káwałek pracy moiey; á co nie do vpodobánia naydźieß, mnie to ſámemu przypiß, y wybacz. Zá Dobrodźieiá, co ná to koßt łożył, BOGA proś: niech podobnych BOG wzbudźi; gdyż w Bibliotekách Náßych Zakonnych, náłázłoby ſię co więcey ku chwale Bożey y pożytkowi duß. Ia záś lub żywy lub vmárły, od ćiebie życzę tylko ſobie, gdy to czytáć będźieß, iednego weſtchnienia do miłoſiernego BOGA y Mátki iego, ábym grzeßny, mogł mieć vel minimam portionem cum illis, o ktorych nápiſano. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.

Bądź láskaw.

REGESTR

W ktorym náydźieß ná káżdą Niedźielę przez Rok początek Kazánia álbo Náuki Duchowney, y gdźie oſtátká ßukáć: á to poſpolićie będźie ſię náydowáło w pierwßey połowie káżdego Kazánia. Przeſtrzegam, áby ſobie obieráć Kazánie iednego roku pierwßę, á drugiego drugie: żeby znáć mießáiąc nie tráfiło ſię ná tę máteria, ktora ſię iuż tego roku powiedźiáłá. Pierwßa liczbá Część. á druga Kártę znáczy.

NIEDZIELA I. ADWENTV. *Będą znáki ná Słońcu y Kśiężycu, y ná Gwiazdách.* Chwalebna ieſt duchowna Aſtrologia/ to ieſt/ kiedy kto przypátruiąc ſię Niebu y gwiazdom/ álbo chwali Wßechmocność Stworce/ álbo ſię do piękności cnoty/ prágnienia Niebá zápala. Czynili to często Mężowie świeći/ á náwet y niezbożny Marćin Luter/ luboć z deſperácyey pátrząc w Niebo mawiał: O iák piękne Niebo/ ále nie dla ćiebie Marćinie. Átoli y CHRYSTVS Pan dźiś oczy náßę obraca ná gwiazdy; mowiąc: *Będą znáki &c.* Lecz że niektorzy zwykli tego ná złe záżywáć/ vdáiąc ſię do Aſtrologow po rozmáite Wrożki/ ſpytam ſię ieżeli ſię to godźi? z 91. Luc. 21. P. 3. l. 9.

NA TĘSZ. *Ludźie ſchnąć będą od ſtráchu.* Nie dármo P. JEZVS przywodźi nas temi pogroßkámi do boiáźni; bo to czyni/ áżeby ták do cnotliwego życia/ do pobożnych vczynkow ludźi prędzey pobudźił: á doſyć że ieſt do zbáwienia chronić ſię złego/ pokutowáć ze: dla boiáźni potępienia wiecznego? Odpowiem ná to! z. 13.

NIEDZ. II. *Ktorzy miękkie ßáty noßą w domách Krolewſkich ſą.* Obawiam ſię żeby kto z tych ſłow P. JEZVSOWYCH nie rozumiał/ iż to do ſamych Puſtelnikow/ Zakonnikow należy vmártwienie ciáłá/ á ná nie ludźie świeccy miękko wychowáni nie powinni. Nie náucza tu tego P. JEZVS/ ále raczey pięknie wychowánego Janá w Cilicium Wielbłądzim wßytkim pokázuie y náucza; że w káżdym ſtanie iákiegokolwiek vmartwienia ciáłá potrzebá z. 231. Matt. 11.

NA TĘSZ. Wſtydźćie ſię Janowego Cilicium Krolewſkie purpury/ poſtow/ vmartwienia iego/ miękko ſię chowáiący ludźie: o iákoć dáleko ieſt życie wáße/ y cnotá od cnoty Mężá tego/ lubo przedtym wyſoko bo w domu Arcykápłáńſkim vrodzonego; nie wymawiayćie ſię ſtanem wáßym: bo y w naywyżßym ſtanie świeckim nie ieſt niepodo-

)c(bna

bna cnotliwie żyć. Pátrz ná końcu Kśiążki Kazánie 2. ná Swiety Kázimierz.

Ioan. 1. NIEDZ. 3. *Ktoś ty iest?* Osobliwe życie w osobliwym też podźwieniu bywa: Osobliwy Jan S. w życiu/ bo w lesie ná ßárańcy/ ná wodźie/ od młodości wychowány. Wiec też w podźwieniu v Synágogi: Pytáią sie go: Ktoś ty iest? áleć wiem że y v P. BOGA osobliwe życie w osobliwym respekćie bywa: Wiec powiem o iáką osobliwość w życiu swoim mamy sie stáráć? 1. 170.

NA TĘSZ. Ná czás to bywa nágánná dworność pytáć sie ktoś ty iest? á ießcze nágánnieyßa gdy sie owo pytáią y chcą dwornie wiedźieć: kto to wźiął? kto to vkradł? Co z tego Synà álbo Coreczki będźie? á bywáią tácy / ktorzy z dwornośći wielkiey vdáią sie po to do Astrologow/ y onym sobie wrożyć o tákich rzeczách każą. co ieżeli sie godzi? Odpowiem ná to: 3. 91.

Luc. 3. NIEDZ. 4. ADW. *Opowiedáiąc Chrzest pokuty.* Nie godźi sie wprawdźie dwá rázy chrzćić/ mowiąc o Chrzćie ktory P. JĘZVS postánowił w Wodźie/ lecz Chrztu pokuty ktory Jan Swiety nieiáko dźiś opowieda/ wpadßy w iáki grzech ábyśmy w dálßę y gorßę nie zábrnęli/ godźi sie wielekroć zázywáć/ y owßem trzebá komecznie/ á to troiáko. 2. 155.

NA TĘSZ. *Gotuyćie drogę Páńską.* Źle bárdzo gdy Pan Naywyższy/ niegotowego sługę naydźie/ á osobliwie ostátnicy oney godźiny/ to iest przy śmierći. Wiec podam ieden sposob/ ktorym dobrze sie do śmierći możemy przygotować. 2. 71.

Luc. 2. NIEDZ. po BOZYM NARODZ. *Dußę twą własną przeniknie Miecz.* Do wesołey Oktawy Narodzenia P. JĘZVSOWĘGO/ ten miecz boleści N. Pánny nie zda sie stosować/ ále to według rozumienia tylko náßego: boć Naśw. Pánná obiáwiłá S. Birgitćie/ L. 3. że gdy powitáłá Nowonárodzonego dźiećiećiá członki/ vważaiąc ná nich przyßłe rány y cáłą Mękę JĘZVSOWĄ/ serdeczny z tego vczuwáłá ból: Wiec y my vczńc sie od N. pánny ćierpliwośći/ przypátrzmy sie boleiącey nád dźiećiątkiem/ ták własnie iák pod Krzyżem. 3. 189.

NA TĘSZ. *Ktora nieodchadzáłá z Kośćiołá, postámi y Modlitwámi służąc BOGV.* Piękny ná sobie wzor prawdźiwego nabożeństwá tá Mátroná podáie/ owym ktorzy tylko w same paćierze dufaią/ á nic álbo máloco o vmartwieniu ćiáłá/ przez posty y inne sposoby nie dbáią/ ná oboie oraz z to Mátroną zdobywáć sie potrzebá/ to iest: Nabożeństwo łączyć mamy z vmartwieniem ćiáłá: Co pokaże pod podobieństwem ßáty Myrry pachnącey. 2. 228.

Luc. 2. NIEDZ. I. PO TRZECH KROLACH. *Pomnażał sie P. IEZVS w mądrośći y wiśće y BOGA y y ludźi.* Pięknaż to kiedy Młodźieniaßek/ y w náuce záraz y w skromności obyczáiow postępuie: tá cnotá y sámemu P. JĘZVSOWI łáskę/ przyiemność/ y u BOGA y u ludźi ziednáłá/ iáko czytamy w Ewángelij. O tey ia tedy skromności w obyczáiách osobliwie ludźiom młodym przyzwoitey nie co powiem. 3. 36.

NA TĘSZ. Dalbyto P. BOG áby ná wzor Dźiećiątká S. pomnażáiącego sie w łáśce v BOGA/ y dźiatki wáße nie tylko w látá/ ále y w cnoty/ łáskę Bożą pomnażáły sie: lecz trzebá żebyśćie ich do codźiennego duchownego przyuczáli pokármu; ten nie inny iest/ tylko nabożeństwo álbo modlitwá. 1, 2.

NIEDZ. 2. *Były gody Małżeńskie.* Co to iest? Że lubo Ewáng: opiſuiąc te gody wspomina o zacnych gośćiách ná nich; bo o P. JĘZVSIĘ z Apostołámi/ y z Mátką swoią. Wspomina y o dobrym Winie z Niebá dánym: O stroiu iednák ták Oblubieńcá iáko y Oblubienicy nic nie námienia: podobno że to było skromne wesele/ ludźi nabożnych? Ale nie tá tego rácya: bo nabożna dość byłá oná Oblubienicá Niebieska: á przećie iey siroy opisał Sálomon w pieniách swoich. Domyślam sie ia inney przyczyny: że to vczyniono dla ostrożności; żeby sie to w stroiách świeckich nie kochać. O czym dam náukę potrzebną, 2. 2. Ioan. 2.

NA TĘSZ. Zwyczay iest Nowożeńcow przy ákćie weselnym vbierać w Wieniec álbo Koronę: Wiele rzeczy znáczy tá Koroná; ále osobliwie znáczy dźiatki dla ktorych spłodzenia Stan Małżeński posiánowiony iest Co ia pokaże: Oraz kiedy to dźiatki Rodźicom swoim stáią sie Koroną ozdobną. 1. 14.

NIEDZ. 3 *Nie nálazłem ták wielkiey Wiáry w Izráelu.* Z wielu miar chwalebna náder iest Wiárá tego Rothmistrzá/ sam ią P. JĘZVS chwali z tego że ná same słowo JĘZVSOWE spußcza sie/ mowi bowiem Rothmistrz: Pánie rzekni tylko słowem/ á będźie vzdrowion sługá moy. Ja go też pochwalę ießcze ztąd/ że będąc ná ten czás Pogáninem w chorobie sługi swego vdał sie naprzod do p. JĘZVSA/ nie do Medykow/ álbo do iákich guseł/ iáko niektorzy choć Kátholicy czynią/ ktorym ia to zgáńę 3. 25. Matt. 8.

NA TĘSZ. *Przyßedł do niego Rothmistrz prośąc go.* Widzę że biedá náuczy káżdego pokory: oto y ten Rothmistrz nie przestrzega powagi/ w potrzebie korzy sie przed P. JĘZVSEM: zgołá żaden by naygodnieyßy stan ná świećie bez pokory bydź nie może/ y nie powinien bydź. 1. 157.

NIEDZ. 4. *A on spał.* Zda sie P. JĘZVS spáć/ á przećie w samey rzeczy pámiętał o niebespieczeństwie miłych Vczniow: byś zło- Matt. 8.

wnych spráwách swoich milczeć rozkázywał/ á przecie ták sławny był u wßytkich: czym nowego nas nánczył sposobu nábycia prawdźiwey sławy/ to iest/ kryć sie z spráwámi dobremi/ y milczeć o nich: táki sposob stoi zá naymownieyßego Oratorá. 1. 76.

NA TĘSZ. *Dobrze nam tu bydź.* Czegoś osobliwego nád innych A. postołow y iákiegoś specyalu nápierał sie tu Piotr S; nieodpowiedźiano mu nic ná to/ y nie vczyniono: boć teß to trzebá wiedźieć/ o iákie ná tym świecie żyiąc mamy sie stáráć specyały. 1. 170.

Luc. 11. NIEDZ. 3. *Wyrzucał Pan IEZVS Czártá.* Lubo nie nowiná/ lecz rzadka przecie rzecz iest/ widźieć opętánego/ poczárowánego według ciáłá: ále duchownie mowiąc; pełno tákich czárow ná świecie/ y owßem śmiele mowię: że cáły świát/ to iest/ wßelkie Stany Swieckie pomamione/ poczárowáne są: á czymże? powiem. 2. 203.

NA TĘSZ. *I stawáią sie pośledniejsze rzeczy człowieká onego, gorsze niż pierwsze.* Dośc iáśnie CHRYSTVS Pan pokazał w iákim nießczęściu zostáie dußá nálożona do iákiego grzechu/ álbo wrácáiąca sie po pokućie do grzechu: iednák powiem ia ieszcze iáśniey/ iáko to y czemu ćiężka rzecz iest zástárzálemu w złościách odrodźić sie/ álbo poprawić życia swego? 2. 177.

Ioan. 8. NIEDZ. 4. *Aby go porwáli, y uczynili Krolem.* Jáśnie sie pokazálá dźiś prawdá/ że chlebem y solą ludźi sobie niewolą. Kilkorgiem chlebá P. IEZVS miłosierny nákarmił ludźi/ áż záraz Krolem go swoim chcą vczynić. Nie máß záiste skuteczniejszego sposobu do zniewolenia sobie poddánych/ do vgruntowánia Państwá/ Fámiliey swoiey: iáko miłosiernym bydź nád bliźnim. 1. 35.

NA TĘSZ. Z wielu miar godna pochwały tá rzeßá id[illegible]za zá Chrystusem/ iuż to z nabożeństwá/ iuż z ćierpliwości/ ále osobliwie z wdźięczności/ gdy záwdźięczáiąc P. IEZVSOWI zá cudowny bánkiet Krolem go chcą vczynić. Wiec ia owym niewdźięcznikom ktorzy złe wet zá wet oddáią/ dam nápomnienie. 3. 136.

Ioan. 8. NIEDZ. 5. *Kto z was dowiedźie ná mnie grzechu?* Żaden z nas tych słow ktore o sobie powiedźiał CHRYSTVS/ nie może rzec o samym sobie/ bośmy vłomność/ skłonność do grzechu ieszcze z Ráiu w pierwßych Rodźicách wynieśli/ y Rayską stráćili niewinność: przecież potrzebá sie nam znowu gwáltem o Ray choć duchowny stáráć; to iest o niewinność pobożnego życia: Ten Mistyczny Ray ná czym sie fundowáć ma/ náucza. 1. 134.

NA TĘSZ. *Porwáli tedy kámieni, áby nań ćiskáli.* Y sam P. IEZVS nayniewinnieyßy nie wybiegał sie od prześládowánia/ ále iuż vćierpiał/ y wkrotce te drogę do Niebá/ ludźiom pokázuiąc zárumieni ią purpurą krwi swoiey: iákoż nie minie żaden tego gośćińcá/ áni bez ćierpliwości dostánie sie do Niebá. 2. 240.

NA NIEDZ. KWIETNĄ. *Hosanna Synowi Dawidowemu.* O iáka nieśłáteczność świecka/ dźiś u świátá P. IEZVS iáko Krol/ dźiś błogosłáwiony/ dźiś po ßátách ludu depcze: w kilká dni u nich będźie gorßy niż łotr/ wzgárdzony/ obnażony/ zábity. Abyście sie tedy y wy nie záwiedli ná nádźieiách wáßych: powiem wam ktore to są márne nadźieie. 2. 24. Matt. 21.

NA TĘSZ. Jáko widzę y w naywiększey szczęśliwości nie trzebá zápominać o śmierći Idźie dźiś P. IEZVS iáko ná tryumfie od wßytkich vßánowány/ ále pámięta dobrze o śmierći/ wie że iuż ná same śmierć do Miástá przyieżdża. Vczćie sie Stanow wyższych ludźie/ że ieżeli komu/ tedy wam naypotrzebnieyßa często wspominać ná śmierć. Pátrz w Kazániu 3. ná S. Kázimierz ná końcu Kśięgi/ w pierwßey części Kazánia.

Marc. 16. NIEDZ. WIELKONOC. *Wstałći Zmartwych, nie máß go tu.* Dałby to P. BOG áby przy zobopolnym powinßowániu świąt chwalebnych/ mogłem o káżdym Penitencie Wielkonocnym pomnienione słowá rzec: Wstałći z grzechu/ dźiś sie odrodźił przez spowiedź/ nie máß go iuż wiecey w grzechu: ále częstokroć nie prawdzą sie te słowá o ludźiách/ ktorzy z zástárzálem grzechámi ná Spowiedź przychodzą: powiem czemu? 2. 177.

NA TĘSZ. *Ktoß nam odwáli Kámień.* Smutne nieco Márye/ że im záwálono drogę kámieniem: Coś podobnego naydźie sie u niektorych: Wieyscy párobcy (słyßałem) iż sobie raz dißkurowáli/ ktore też świętá weselße? czy Bożego Narodzenia? czy Wielkanoc? Weselßaćby była Wielkanoc/ rzekł ieden bo ná ten czás iuß ćiepło/ zielono bywa/ y po poście smáczno sie zie: tylko naygorzey o spowiedź/ czego nie bywa ná Boże Narodzenie. Widźićie! ćięßkim kámieniem temu była spowiedź S. á toß ia ten kámień odwále y pokażę: iż to głupie iest rozumienie o ćięßkości Spowiedźi Swiętey. 2. 48.

Ioan 20. NIEDZ. I. PO WIELK. *Rzekł do Tomaßá: Śćiągnij ſám pálec twoy.* Dźiwna rzecz/ że ten grzech Niedowiárstwá Thomaßowego zda sie bydź wiekßy nád niedowiárstwo innych Apostołow; bo práwie wßytkim ktorzy żywego P. IEZVSA widźieli nie wierzył; á przecie sam P. IEZVS chcąc vleczyć niedowiárstwo iego/ práwie dla niego samego znowu sie pokázuie/ y dotykáć mu sie Ciáłá swego każe. Toć to záiste iest przyrodzenie miłosiernego BOGA/ że y w ten czás/ gdy go naybárdźiey człowiek obrażą/ vśilney iego zbáwienia ßuka. 2. 142.

NA TĘSZ. Nie ták to o máteryálnym iáko o duchownym pálcu/ to iest

ßeze miſlyęznie mowiąc inßy ná to Chrześt/ do ktorego coprędzey po vpadku vdawáć powinniśmy ſię. 2. 154.

Luc. 14. NIEDZ. 2. *Człowiek niektory ſprawił Wieczerzą wielką.* Z ſamey Oktawy Vroczyſtey Bożego Ciáłá/ łátwo ſię domyślić/ że ten bánkiet znáczy Taiemnice przenaśw: SAKRAMENTV; rozmáite bywáią bánkiety; bywáią Woyſkowe/ iáki *Catilina* ſprawił towárzyſtwu ſwemu/ krwi ſwoiey vtoczywßy ná napoy: bywáią pogrzebowe/ bywáią weſelne/ ſłuży to bánkietowi Sákrámentálnemu; bo ieſt ze krwi y Ciáłá Wodzá Náßego CHRYSTVSA; ieſt teſtámentem przy śmierći nam oddánym: lecz go ia teraz bánkietem Weſelnym názwę/ to ieſt w ſmutku vweſeláiącym. 3. 57.

NA TĘSZ. *Poczęli ſię wßyſcy wymawiáć.* O iák wielka nieludzkość czyli gnuśność/ tych gośći ná ták záwołány bánkiet oćiągáiących ſię. Ale naydzie y między námi podobnych oſpálcow do chwały Bożey: dam ia im tedy potrzebną náukę. 1. 66.

Luc. 12. NIEDZ. 3. *Ználazßy mizerną Przyiaćiół y Sąſiádek mowiąc: ráduyćie ſię.* Nie prosty iákiś groß bydź muſiał że go z tákę pilnością ßukáły y ználazßy go/ ták ſię weſelą. Tobie ztąd náuką Rátoliku/ maß w ćiele ſwoim drogi nie iuż groß/ ále perłę nieoßácowáną to ieſt duße twoię gdy ieſt w láſce Bożey/ iáko ią tedy maß ßánować/ y oney ſtrzedz á- by nie zginęłá/ powiemći. 3. 125.

NA TĘSZ. *Náłazłám groß, ktorym byłá zgubiłá.* Nie trać nádźiei zbáwienia ſwego/ by naywiękßy grzeßniku/ nie trwoż ſobą ták bárdzo; ieżeli ten groß zginiony ználeźł ſię/ y twoiá dußá luboć ſię zda zgubiona/ ználeźiona/ zbáwiona bydź może. Wiec ćię náucze co w deſpe- rácyey czynić máß: 3. 2.

Luc. 5. NIEDZ 4. *Opuśćiwßy wßytko poßli zá nim.* Jáśnie ſię ná tych Vczniách pokazało/ iáko to ćięßki ieſt do rozwiązánia węzeł miłości ſwobody świeckiey: ták wiele ſtyßeli ogniſtych Kazań CHRYSTVSO- WYCH Vczniowie/ á przećię nie porzućili świeckiego żywotá/ dopie- ro w ten czás/ gdy obaczyli cud w vłowieniu mnogości ryb/ porzući- li świát ná ſłowá CHRYSTVSOWE. Nie ieſt ći łátwa rzecz po rzućić świát. 3. 171.

NA TĘSZ. *Od tąd iuż ludźi będźieß łowić.* Wielka to ieſt záſługa przed P. BOGIEM ludźi łowić/ to ieſt przywodźić niewiernych do y- znánia y przyięćia prawdźiwey Wiáry/ grzeßnych záś do poprá- żyćia: Vią co bárdzo ſkuteczny ſpoſob ieſt: Swiątobliwość żyćia wła- ſnego. 1. 123.

Matth. 5. NIEDZ. 5. *Kto ſię gniewa ná brátá ſwego będźie winien ſądu.* Po ſpolita to rzecz u nas rozgniewáć ſię/ á przećię nie zmyie tego świę- cone

cone wodą; bo to często bywa z grzechem śmiertelnym y ſądem ſuro- wym zá to P. JEZVS grozi. Wiec ia powiem ktory to ieſt gniew zły/ y iáko ßpeći człowieká. 3.

NA TĘSZ. *Kto rzecze brátu ſwemu Ráká, winien rády, kto rzecze ßa- łony, winien ogniá piekielnego.* Ráká było ſłowo v Żydow ktorym ſobie ludźie poſpolićie złorzeczyli: Ktoby ſię ſpodźiewał/ że ták ſurowo ſło- wo iedno złorzeczące karzą/ á karzą piekłem: Kayćie ſię wßyſcy grze- chu przeklęctwá; ia teraz powiem iáko ten grzech ßkodliwy ieſt. 3. 113.

Marc. 8. NIEDZ. 6. *Iedli tedy, y náiedli ſię.* Szczęśliwyß to bánkiet dźiśiey- ßy/ z ktorego to wßytkim ſię doſtáło/ y naypodleyßy ſwoie vkontento- wánie wźiął. O iák rożne ſą weſołości y vczty świeckich ludźi/ bo raczey z nieukontentowániem/ z płáczem vbogich bywáią. 2. 166.

NA TĘSZ. *Iuż trzy dni trwáią ze mną.* Pokazało ſię ná tych lu- dźiách/ że to cnoty nie nábędźieß łekko/ trzebá ná nie záprácowáć/ zá- pocić ſię/ á práwie krwáwo robić ná nie trzebá; oto y ći ludźie w ſatydze w głodźie trzydniowym ßukáli zbáwienia ſwego/ chodząc zá CHRYSTVSEM; ná to y káżdemu cnotliwie żyć chcącemu odwa- żyć ſię potrzebá. 2. 37.

Matth. 12 NIEDZ. 7. *Wßelkie drzewo ktore nie rodźi Owocow dobrych będźie wy- ćięte, y ná ogień wrzucone.* Ktoß ták ſurowo ná nieurodzáyne drzewo/ to ieſt duße Owocow dobrych vczynkow nierodzącą vſłyßawßy Sen- tencyą: á z drugiey ſtrony nie widząc w ſobie nić álbo máło co Owo- cow doſkonałych vczynkow/ nie zátrwoży ſobą. Wiec áby w tym mogł lepiey o ſobie rádźić/ powiem mu ia pod podobieńſtwem rodzáy- ney Pálmy/ czemu to rzadko kiedy doſkonáłe Owoce vczynkow dobrych dußą iego rodźi/ y o lekárſtwie ná to. 2. 111.

NA TĘSZ. *Z Owocow ich poznáćie ie.* Dawno powiedźiano: ká- żdy ma robaczką álbo molą ſwego: co ia teraz rozumieć będę o roba- czku Owoce dobrych vczynkow pſuiącym: á ten ieſt prożną chwałą ál- bo ſławą; dla ktorey gdy kto dobrze czyni/ zaſługę trąci: Wiec przeć- iwko ták ßkodliwey rzeczy dam náukę. 1. 76.

Luc 16. NIEDZ 8. *Pochwalił Pan Száfarzá nieſprawiedliwości.* Słyßąc w Ewángelij że Pan chwali Száfárzá tego choć niewiernego ſobie/ y kłamcę wielkiego/ obawiam ſię áby kto nie rozumiał/ że nie grzech ieſt oßukáć y kłámáć. Nie chwali tego P. JEZVS; gdyß go záraz ßá- rzem niepráwości zowie/ ále go tylko ná zkonfundowánie niedbáſtwá náßego w rzeczách duchownych przywodźi. Y owßem ia przećiwko kłamſtwu potrzebną dam náukę. 3. 68.

NA TĘSZ. *Synowie tego świátá roſtropnieyſi ſą.* W wielu okázyách pokázuie ſię to/ że świát (według nas mowiąc) mądrßy ieſt niżeli

náß

żywych/ bo niegdy kazał ich do siebie przepuszczáć: *Sinite parvuloi venire ad me*: dźiś też oto świádczy to vmárłemu Młodzieńcowi/ gdy nieproszony/ wstrzeża go. Ták iest miła BOGV niewinność y cnotá Czystości/ dla ktorey dochowánia/ dam zbáwienne przestrogi. 2. 159.

Luc. 14. NIEDZ. 16. *Day temu mieysce.* Dźisieyszá Ewáng. vczy káżdego pokory: y ty ktorego to P. BOG nieráko ná bánkiet záprosił/ to iest/ dał ći Mądrość/ bogáctwá/ wysokie vrodzenie; nie máß przeto chárdym bydź/ powmieneś pámiętáć ná to: Da huic locum: mskim nie pogardzáć. Zgołá y w naywyższym stanie bywszy/ niepodobna bez pokory otrzymáć Nieba. 1. 357.

NA TĘSZ. *Wszedł do domu iednego przednieyszego Fáryzeuszá w Szábát poiymáć chlebá.* Vczćie sie dźiś choć od Fáryzeuszá bánkietniczkowie świeccy nie tylko skromności/ ále też oraz dyskrecij ná ubogie/ mizerne y głodne. Vczynił ten Vczestnikiem stołu swego Vbogiego CHRYSTVSA P. Nie zámknięto y przed káliką opuchłym wrot. O wászych zás bánkietách/ posłuchayćie co powiem. 2. 190.

Matt. 22. NIEDZ. 17. *Miłuy P. BOGA twego ze wszytkiego sercá twego, y ze wszytkiey myśli twoiey, y duße twoiey.* Wielki to iest skarb w dußách nászych miłość y łáská Bożá: dla tego z wielką boiáźnią y ostrożnością/ bo ze wszytkich sił każe strzedz Chrystus Pan. O tey ia tedy zbáwiennej boiáźni álbo ostrożności powiem. 3. 46.

NA TĘSZ. *Miłuy bliźniego iáko siebie samego.* Słuchayćie náuki tey Chrystusowey ludźie záplątczywi/ gniewliwi/ záwźięci/ nienawiść w sercu trzymáiący ná bliźniego swego/ á vważayćie w tákim niebespieczeństwie zbáwienia iesteśćie/ ponieważ iedno ze dwu nayprzednieyszych przykazań Boskich gwałćićie. Wiec zgánić ia wam te pássye wáße/ y pokaże iáko są złodźiewe. 3. 181.

Matt. 9. NIEDZ. 18. *Vfay Synu, odpuszczone ći są grzechy.* Ktoryż choćby naywiększy grzesznik będźie śmiał desperować o zbáwieniu swoim/ kiedy widźi iáko Chrystus P. nie proszony tylko o vzdrowienie ciáłá/ áż on z samey swoiey dobrey woli/ grzechy odpuszcza. Bierzćie dźiś konfidencyą do Chrystusa wszyscy w desperáckich/ álbo im podobnych zostáiący pokusach; dam wam w tym obszernieyszą informácyą. 3. 2.

NA TĘSZ. *A widząc to rzeße bały sie y wielbiły BOGA.* Pięknaż to ták boiaźń z ktorey rodźi sie miłość/ nabożeństwo ku cnocie/ ku P. BOGV; báć sie BOGA ile kochánego Oycá/ á nie dla tego samego że surowym w karániu iest. O tym. 3. 13.

Matt. 22. NIEDZIELA. 19. *Poimawszy Sługi iego zelżyli y pobili.* Vważćie dobrze/ do czego przywodźi zániedbánie nabożeństwá/ vżywánia częstego Sákrámentow/ słuchánia Kazań/ ná ktore nas Chrystus z Kościołem

ścіołem swoim nie raz iáko ná gody Synowskie wzywa: bo iáko ći niedbálcy wzgárdźiwszy godámi Krolewskiemi/ odważyli sie potym ná zábićie sług Krolewskich; ták y oni dla pomienionego niedbálstwá w wielkie potym zwykli wpadáć grzechy. Wiec dam ia im przećiwko temu nienabożeństwu náukę. 1. 66.

NA TĘSZ. *Posławszy woyská swoie zgubił one mordercę.* Ma to P. BOG w zwyczáiu/ że ná pokáránie grzechu/ zbytkow w Państwách Chrześćiánskich/ Woyská pogánskie Heretyckie przepuszcza; iáko y ten Krol dźiś vczynił. Jákoż tedy pod czás ták stáráć sie mamy u P. BOGA o pokoy? Náuczę. 3. 79.

NIEDZ. 20. *Panie zstąp pierwey, niżli Syn moy vmrze.* Musiał to ten Krolewicz bydź dobrych obyczáiow Młodzieniaßek/ ktoremi sobie ná mezwyczáyny áffekt Oycowski zásłużył/ że zápomniawszy Oćiec powagi swoiey Krolewskiey/ vpada do nog vbogiego Chrystusa prosząc o zdrowie: á máloß iest tákich Rodźicow/ ktorzy dla złych obyczáiow dźiatek/ rádnieyśiby byli gdyby im poumieráli; zgołá dźieći iednym Rodźicom są iákoby złotą koroną/ á inßym stoią zá ćiernową: przez co sie to zás dźieie? powiem. 1. 14. Ioan. 4.

NA TĘSZ. *Syn twoy żyie.* Day BOZE/ żeby Rodźice o życie/ o obyczáie/ skromne dźieći swoich z táką pilnością stáráli sie/ z iáką sie ten Krolik stáral o życie doczesne Synà swego. Day BOZE/ żeby o káżdym Synaczku mogło sie powinßować Rodźicom temi słowy: Filius tuus vivit. Życie swoie pięknie poczyna/ dla pięknych obyczáiow/ dla skromności wßelkiey/ o ktorey powiem teraz. 3. 36.

Matt. 18. NIEDZ. 21. *Sługo niezbożny.* Bárdzo ßpetnym sztukiem tego niemiłosiernego sługę vtráktowáno w Ewáng: gdyż go niezbożnym/ alias nic dobrego názywáią/ iákoż nie był też lepßego godźien: bo niemiłosierny człowiek nie godźien żeby go y człowiekiem názwáć 1. 35.

NA TĘSZ. *Podał go kátom.* Figurá to tu pokázuiąca wieczne piekielne kátownie/ ktore spráwiedliwość Boská nágotowálá wßytkim źle náświećie żyiącym. Záprawdę nie máß sie tám po co kwápić. A przećie nie vważáią tego źli zápámiętáli grzesznicy/ ále pędem y oślep do piekłá bieżą y sami sie tám ćisną. Z kądże to pochodźi? powiem. 1. 146.

Matt. 22. NIEDZ. 22. *Oddawayćie Cesarzowi co iest Cesarskiego, á BOGV co iest Bożego* Ten podátek ktory winieneś człowiecze P. BOGV twoiemu oddawáć/ nie inßy iest/ tylko dußá twoiá/ ktorą w ten czás oddáieß P. BOGV/ kiedy rozum y wolą iey łączyß z P. BOGIEM przez Modlitwę S. á winieneś ten podátek P. BOGV codźiennie oddawáć/ y zgołá iáko ćiáło żyć nie może bez codźiennego pokármu/ ták y dußá bez modlitwy. 1. 2.

Ná tęż

NA TĘSZ: *Czyi to Obraz y napis?* Pieniądz ten znáczyć może duſze ludzka bárdzo drogą/ bo Krwią Syná Bożego záplácona/ ná ktorey ieſt wypiątnowány Obraz ſamego Stworce: ktory poty ná niey trwa/ poki go grzechem śmiertelnym nie zátrze/ nie záraża: á naywiecey tylko go raz zmázáć/ to ieſt/ raz ſie ná grzech odważyć/ niż co raz tym látwiey y bardźiey ginie ná duſzy ten Obraz Boſki. Záiſte wiele bárdzo należy ná zwyćięzeniu pierwſzey pokuſy. 2. 264.

Matt. 9. NIEDZ. 23. *I powſtała dźiewczká.* Oſobliwy widzę ma ſwoy reſpekt v Chryſtuſa cnotá czyſtości/ gdy nád inne rázy ochotnieyſzy Chryſtus pokázuie ſie ná wſkrzeſzenie tey Pánienki. Wſkrześił Lazárzá/ ále z wielkiemi ceremoniámi muśiały ſie wprzod náprośić Chryſtuſa Siostry iego: tu záś iednym dotchnieniem życie dáie tey Pánience. Ponieważ tedy cnotá czyſtości tákiey powagi v Chryſtuſa P. náucze niektorych ſpoſobow ná obronę tey Cnoty. 3. 160.

NA TĘSZ. *Corká moiá dopiero vmárłá.* Atoż mácie ná co wáſze nádźieie świeckie wychodzą; nie ſchodźiło ná doſtátkách/ ná vrodźie/ ná miłości Oycowſkiey/ ná áffektách ludzkich: wſzytko to nie pomogło/ gdy śmierć przyſzłá. Wiec ia zgánię te głupie świeckie nádźieie. 2. 24.

Matt. 24. NIEDZ. OSTAT. *Mocy niebieſkie poruſzone będą* Stráſzna to będźie całego świátá ruiná: ále nie dźiw/ ponieważ z Centrum ſwoiego poruſzony będźie: Ktora ruiná świátá pokázuie ná ſobie/ iáko ſtráſzna y nieomylna w duſzy ludzkiey náſtępuie ruiná/ gdy w przyrodzonym ſwoim centrum nie zoſtáie. O czym 3. 102.

NA TĘSZ. *Dla wybránych będą ſkrocone dni one.* Wielki záwſze máią ſwoy reſpekt v P. BOGA/ duſze te ktore z liczby przed wieki do chwały wieczney wybráne ſą: gdyż o to y oſtátnich dni BÓG onym folguie/ ſkrocić ich obiecuiąc: á ktoſzby ſobie nie życzył/ bydź z liczby poczту onego świętego dla iákiegokolwiek pociechy; powiem o niektorych znákách przeznáczenia. 2. 95.

Luc. 19. NA NIEDZ. POSWIĘCANIA KOSCIOŁA. *Przyiął go ráduiąc ſie do domu ſwego.* To to prawdźiwy Xiermáſz to ieſt pobożny Obiad/ gdźie Swiośći goście/ Swiete rozmowy/ y przed vbogiemi drzwi nie zámknięto: do pauperibus: o iák rożne ſą Xiermáſze náſze częſtokroć/ álbo bánkiety świeckie. 2. 190.

NA TĘSZ. *Záchęuſzu zſtąp prętko.* Przećiwnego coś ná tym Xiermáſzu vpátruie: wprzod Gość częſtuie Gospodarzá/ niż Gospodarz Gośćiá: bo Chryſtus Pan Záchęuſzá częſtuie/ á częſtuie wetámi zbáwiennemi/ odpuſzczeniem grzechow/ ſam mu ſie ná duchowną ofiárnie vſługuie: Przypátrzmy ſie tedy lepiey iáko to P. BÓG człowieká y w ten czás/ gdy go naybárdźiey obraża/ z wetámi miłośierdźia ſwego ſzuká. 2. 142.

FINIS.

HYMNVS S. CASIMIRI.

PARS I.

OMni die, dic MARIÆ,
Mea laudes anima;
Ejus feſta, ejus geſta,
Cole devotiſsima.
Contemplare & mirare
Ejus celſitudinem,
Dic felicem Genitricem;
Dic Beatam Virginem.
Ipſam cole, vt de mole
Criminum te liberet,
Hanc appella, nè procella
Vitiorum ſuperet.
Hæc Perſona nobis dona
Contulit Cæleſtia;
Hæc Regina nos Divina
Illuſtravit gratiâ.
Lingua mea, dic trophæa
Virginis Puerperæ:
Quæ inflictum maledictum
Miro transfert germine.
Sine fine, dic Reginæ
Mundi, laudum Cantica;
Ejus bona ſemper ſona,
Semper illa prædica.
Omnes mei ſenſus ei
Perſonate gloriam,
Frequentate tàm beatæ
Virginis memoriam.

PIESNS. KAZIMIERZA

CZĘSC I.

DNiá káżdego, BOGA mego,
Mátkę duſzo wyſławiay:
Iey dni święte, ſpráwy wźięte,
Z nabożeńſtwem odprawuy.
Przypátruy ſię, y dziwuy ſię,
Iey wyſokiey zacności:
Zow ią wielką Rodźićielką,
Bogą Pánną w czyſtości.
Klániay oney, proś obrony,
Przećiw grzechow ćięſzkości
Ku niey oczy, dla pomocy
Obracay w nawálności.
Oſobá tá, ieſt bogáta,
Dla nas, w Niebieskie dáry:
Tá Krolowa, dla nas chowa;
Swiátło łáski bez miáry.
Moy ięzyku, mow o ſzyku,
Y tryumfách, tey Pánny:
Ktora zmázy, y vrázy,
Zniosłá przez plod nam dány.
Bez przeſtánia czyn ſpiewánia,
Slawiąc świátą Krolową:
Iey przymioty, łáski, cnoty,
Szánuy myśla y mowa.
Wſzyſtkie moie zmysły, ſwoie
Głoſy w Niebo wydayćie,
Pámięć oney, ták wslawioney
Swiętey Pánny wznawiayćie.

)e(

Nul-

Nullus certè tàm disertæ
Extat eloquentiæ,
Qui condignos promat Hy-
Ejus Eccellentiæ. (mnos
Omnes laudent, vnde gaudent
Matrem DEI Virginem;
Nullus fingat, quòd attingat
Ejus Celsitudinem.
Sed necesse (quòd prodesse
Pijs constat mentibus)
Vt intendam quod impēdam
Me ipsius laudibus.
Quamvis sciã, quòd MARIAM
Nemo dignè prædicet:
Tamen vanus & insanus
Est, qui illam reticet.
Cujus vita erudita
Disciplinâ Cælicâ,
Argumenta & figmenta,
Destruxit Hæretica.
Cujus mores, tanquam flores
Exornant Ecclesiam,
Actiones & Sermones
Miram præstant gratiam.
Evæ crimen, nobis limen
Paradysi clauserat.
Hæc dùm credit, & obedit,
Cæli claustra referat.
Propter Evam homo sævam
Accepit sententiam;
Per MARIAM habet Viam,
Quæ ducit ad Patriam.

Acz prawdziwie nikt nie żywie
Ták szczęśliwy wymowa,
By słodkiemi, Hymny swemi
Zrownał zta Białogłowa.
Część iey daymy, usłyszcy chwalmy
Ze Pána BOGA rodzi;
Zgoła bładzi, kto ták sądzi,
Ze wiey sławę vgodzi.
Rzecz potrzebna, (to iest pewna
V ludu nabożnego)
Wielbić pilnie y vśilnie
Mátkę Syná Bożego.
Choć wiem y ia, że MARIA
Godnie się nie wysławi;
Wszák wszelaki, ládáiáki,
Co o iey czći nie mowi.
Ktorey żywot, pełen czći, cnot,
Y Niebieskiey náuki:
Wymyslone, y zmierzone
Heretyckie zstarł stuki.
Postępkámi by kwiatkámi,
Wszytek Kościoł przybrálá,
Co czynilá, co mowilá,
Nam to ná przykład dálá,
Nam Ewiná, pierwsza winá
Ráyskie wrotá záwárlá;
Z inszey miáry, lepszey wiáry
Tá nam Niebo otwárlá.
Ewy dziatki, wina Mátki
Odniesły potępienie.
Zá MARIĄ, Procesyą,
Ida iuż ná zbáwienie.

Hæc amanda & laudanda
Cunctis Specialiter;
Venerari prædicari
Eam decet iugiter.
Ipsam posco, quam cognosco,
Posse prorsus omnia:
Vt evellat, & repellat,
Quæ nobis sunt noxia.
Ipsa donet vt quod monet,
Natus ejus faciam:
Vt finitâ carnis Vitâ,
Lætus hanc aspiciam.

Tę miłować, y słánować,
Słuszna czym osobliwym:
Chwałę dawáć, nie przestawáć,
Y iey służyć chętliwym.
Tę czcić muszę, ktorey tuszę
Wszystko może przyczyná:
Niech oddali, niech odwáli,
Wczym iest szkodá y winá.
Niech tá sprawi, bym co práwi,
Syn iey tego pilnował:
Potym z ćiáłá, tám gdzie chwałá,
Y z BOGIEM się rádował.

PARS II.

O Cunctarum Fœminarum
Decus atq; gloria:
Quam electam & evectam
Scimus Super omnia.
Clemens audi, tuæ laudi
Quos constantes conspicis;
Munda reos & fac eos,
Dignos donis Cælicis.
Virga Iesse, Spes oppressæ
Mentis, & refugium:
Decus mundi, lux profundi,
Domini Sacrarium.
Vitæ forma; morum norma,
Plenitudo gratiæ,
DEI Templũ, & exemplum
Totius Iustitiæ.
Virgo Salve, per quam Valvæ,
Cæli patent miseris;

CZĘSC II.

O Wielebna y Chwalebna,
Wszech białychgłow ozdobo:
Wywyższona, y wsławiona,
Nádewszystkich Krolowo.
Słysz láskáwie, ku twey sławie,
Sług ochotnych y zgodnych
Serca czyszcąc, w nich złe niszcząc,
Łáski Bożey, czyń godnych.
Tyś Ieszego, roszczká cnego;
Dusz pocieszá w tesknicy:
Krásá świátá, y poświátá;
Tyś skarb Bożey Swiatnicy.
Twoiá cnotá, wzor żywotá,
Pełen łáski, świątości:
Zwáć cię możem, Domẽ Bożym
Tronem sprawiedliwości.
Witay Pánno, ktorey dáno,
Klucze Ráiu y Niebá:

Quam non flexit, nec allexit,
Fraus, Serpentis Veteris.
Generosa, & formosa
David Regis Filia,
Quam elegit Rex, qui regit
Et creavit omnia.
Gemma decens, Rosa recens,
Castitatis Lilium:
Castum Chorũ ad Polorum,
Quæ perducis gaudium.
Actionis & Sermonis
Facultatem tribue:
Vt tuorum meritorum
Laudes promam strenuè.
Opto nimis vt inprimis
Des mihi memoriam;
Vt decenter & ferventer
Tuam cantem gloriam.
Quamvis muta & polluta,
Mea sciam labia:
Præsumendum nec silendum
Est, de tua gloria.
Virgo gaude, omni laude
Digna & præconio;
Quæ damnatis, libertatis
Facta es occasio.
Semper munda & fœcunda,
Virgo tu Puerpera;
Mater alma, velut Palma,
Florens, & fructifera.
us flore & odore
Recreari cupimus;

Coś wężowę ztárła głowę;
Iáko było potrzebá.
Vrodziwa, y prawdziwa,
Corko Dawida Krolá:
Tyś wybrána, iest od Páná,
Co mu wßechmocna wola.
Perło droga, Roża nowa,
Y Lilia Czystośći:
Chor Pánieński, won Niebieski
Wiedzieß Pálác wieczności.
Racz spráwámi, y vstámi,
Memi záwße kierowáć:
Bym z ochoty, twoiey Cnoty,
Chwałę mogł odpráwowáć.
Bárdzo proßę, niech odnoßę,
Dar pamięći tákowey:
Bym cię choynie, y przystoynie
Sławił, sercem y słowy.
Acz zmázane, y związáne,
Widzę być vstá moie:
Wßák ślenia, nie milczenia,
Ná chwałę trzebá twoię.
Cieß się Pánno, ktorey dáno,
Wßelkiey chwały być godna:
Z potępienia, do zbáwienia,
Okázya swobodna.
Cna Dziewico, y Rodzico,
Pánno Synà rodzaca:
Mátko godna, Pálmo płodna,
Chociaß rodziß, kwitnaca.
Twa ślicznośćia, y wonnośćia,
V cießyć się prágniemy:

Cuius fructu nos à luctu
Liberari credimus.
Pulchra tota, sine nota
Cuiuscunq; Maculæ;
Fac nos mũdos & iucundos,
Te laudare sedule.
O Beata! per quam data
Nova mundo gaudia,
Et aperta fide certa,
Regna sunt Cælestia.
Per te mundus lætabundus,
Novo fulget lumine:
Antiquarum tenebrarum
Exutus caligine.
Nunc potentes sunt egentes,
Sicut olim dixeras:
Et egeni, fiunt pleni,
Vt tu prophetaveras.
Per te morum nunc pravorum,
Delinquuntur devia,
Doctrinarum perversarum,
Pulsa sunt præstigia.
Mundi fluxus, atq; luxus,
Docuisti spernere,
DEVM quæri, carnem teri,
Vitijs resistere.
Mentis cursum, tendi sursum,
Pietatis studio;
Gorpus angi, motus frangi,
Pro cælesti præmio.
Tu portasti, inter casti
Ventris claustra Dominum

Twym owocem, że nie płáczem,
Dáno nam iest, wierzemy.
Cudna śliczność, áni ia złość,
Naymnieyßa nie zkázilá:
Oczyść duße, o to proßę,
By cię pilnie chwalilá.
Swiát przez ciebie, rádość w Niebie
Y ná ziemi odbiera:
Bramy támte, wprzod záwár
Nam przestrono otwiera. (te,
V morzony, odrodzony,
Swiát twym świátłem iáśnieie
Stárych złośći, y ciemnośći,
Záćmieniem, nie truchleie.
Teraż możni, ßa dobr próżni
Iákoś obiecowála:
A vbostwo wßego mnostwo
Ma, coś prorokowálá.
Przez cię płonne y skázone,
Zleczone obyczáie:
A fałßywych, y błędliwych,
Náuk brzydkość vstaie.
Swiátáś złośći, y próżnośći,
Wzgardzáć nas náuczyłá:
BOGA ßukáć, ćiało hukáć,
By go złość nie tępilá.
Myśl ku gorze, wieść po ßmurze,
Rozmyślánia Boskiego:
Ciáło morzyć, chući korzyć,
Dla Krolestwá wiecznego.
Tyś w czystości, swych wnętrznośći
CHRISTA Páná nosilá

Redemptorem, ad honorem
Nos reformans priſtinum.
Mater facta, ſed intacta,
Genuiſti Filium,
Regem Regum, atq; rerum
Creatorem omnium.
Benedicta, per quam victa
Mortis eſt aſtutia,
Deſtitutis ſpe ſalutis
Datur indulgentia.
Benedictus Rex invictus,
Cujus Mater crederis;
Qui creatus ex te natus,
Noſtri ſalus Generis.

Zbáwicielá: byś weſela,
Y czći nas nábáwilá.
Mátká iſta, iednák czyſta;
Zrodziláś święte Plemie:
Krolá tego, co z niſzczego
Stworzył Niebo, y Ziemię.
Błogosławna, przez ćię dawna,
Zdrádá śmierći zgládzona:
A wzwatpieniu, o zbáwieniu,
Nádzieiá przywrocona.
Błogosławmy, wychwalaymy,
Krolá chwały sławnego:
Mátká iego, powilá go
Dla zbáwienia ludzkiego.

PARS III.

REparatrix, Conſolatrix
Deſperantis animæ;
A preſſura, quæ ventura
Eſt malis, nos redime.
Pro me pete, vt quiete
Sempiternâ perfruar,
Nè tormentis comburentis,
Stagni miſer obruar.
Quod requiro, quod ſuſpiro,
Mea ſana vulnera.
Et da menti, te poſcenti,
Gratiarum munera.
Vt ſim caſtus, & modeſtus,
Dulcis, blandus, ſobrius:
Pius, rectus, circumſpectus,
Simultatis neſcius.

CZĘSC III.

NApráwienie, poćieſſenie,
Duſſe rozpaczáiacey:
Zbaw ćieſſkośći, nam zá złośći,
Vpadek gotuiacey.
Modl ſię proſſę, niech odnoſſę,
Odpoczynek ſwoy wiecznie,
Bym ſrogiego, piekielnego,
Ogniá, mogł vyść koniecznie.
Czego żadam, niech ogladam,
Zlecz me rány MARYA:
W mym żadániu, w mym wolá-
Niech ćię głos moy nie miia. (niu,
Bym w czyſtośći, y skromności,
Ludzkość, trzezivość záchował:
Zyl vważnie, y nabożnie,
A ſzczerośćiem milował.

Eruditus & munitus,
Divinis eloquiis:
Timoratus, & ornatus
Sacris exercitiis.
Conſtans, gravis, & ſuavis,
Benignus, amabilis,
Simplex, purus, & maturus,
Patiens, & humilis.
Corde prudens, ore ſtudens
Veritatem dicere;
Malum nolens, DEVM co- (lens,
Pro ſemper opere.
Eſto tutrix, & adiutrix,
Chriſtiani populi:
Pacem præſta, nè moleſta
Nos perturbent ſæculi.
Salutaris Stella Maris,
Summis digna laudibus;
Quæ præcellis cūctis Stellis,
Atq; Luminaribus.
Tuâ dulci prece fulci,
Supplices & refove: (vat,
Quidquid gravat, vel depra-
Mentes Noſtras remove.
Virgo gaude, quod de fraude
Criminum, nos liberas,
Dum in vera, & ſincera
DEVM carne generas.
Illibata, & ditata,
Cæleſti progenie
Gravidata nec privata
Florę pudicitiæ.

Bym ćwiczony, opátrzony,
Páńskich słow mándatámi!
Bogoboynie, y przyſtoynie,
Szedł świętemi ścieſzkámi.
Weſół zawſze, skromny tákże,
Łaskawy, wſtrzemięźliwy:
Proſty, ſtáły, doskonáły,
Pokorny, y ćierpliwy.
Bym bezzdrády w vściech, prawdy
Nauczył ſię záchować:
Grzech porzucał, ſiebie zuczał,
BOGA z ſerca miłować.
Bądź obrona, y ochrona,
Panno ludu wiernego;
Zycz pokoiu, broń od boiu,
Zámieſzánia świeckiego.
Morska Gwiazdo, poćiech gniazdo
Máieſtaćie zacności:
Gwiazdy wſzelkie, światło wiel-
Gáſna przy twey iáſności. (kie
Modły ſwemi gorącemi
Cieſz y wſpieray proſzące:
Znieś ciężary, z káżdey miáry,
Duſzy náſzey ſzkodzące.
Bądź weſoła, ktoraś zgołá,
Od Czártá nas zbáwiłá:
Gdyś prawdziwie, nie wątpli-
BOGA w ćiele zrodziłá. (wie,
Nie wzruſzona, á poczęta,
Niebieskim pokoleniem;
W podleś záſłá, á nie zgáſłá,
Czyſtość tym porodzeniem.

Nam quod eràs, perſeveras,
Dum in tacta generas,
Illum tractans, atq́, lactans,
Per quem facta fueras.
Commendare me, dignare,
CHRISTO, tuo Filio:
Vt non cadam, ſed evadam,
De mundi naufragio.
Fac me mitem, pelle litem,
Compeſce laſciviam;
Contra crimen da munimen,
Et mentis Conſtantiam.
Non me liget, nec fatiget
Sæculi Cupiditas,
Quæ indurat, & obſcurat
Mentes ſibi ſubditas.
Nunquam ira, nunquam dira
Me vincat elatio;
Quæ multorum ſit malorum
Frequentèr, occaſio.
Ora DEVM, vt cor meum
Suâ ſervet gratiâ:
Ne antiquus inimicus,
Seminet Zizania.
Da levamen, & iuvamen,
Tuum illis jugiter:
Tua geſta. tua Feſta;
Qui colunt alacritèr.

AMEN.

Bo zrodziwßy, Pánna bywßy,
Zoſtáláś, czymeś byłá:
Stworce ſwego Wćielonego,
Mlekiemeś ſwym karmiłá.
CHRYSTVSOWI, Synaczkowi,
Twemu záleć mię pilnie:
Bym nie zginął, lecz wypłynął,
Z toni świátá wſilnie.
Day w ćichośći, day w czyſtośći,
Day mi życie ſpokoyne:
Przećiw złośći, wſtáteczności,
Day mi cnoty przyſtoyne.
Niech nie wiąże, świátá Xiążę,
Myśli mey, ku ſwoiwoli:
Bo wzáćmienie, zátrudnienie,
Wiedzie kto mu pozwoli.
Niech gniewliwie, y chełpliwie,
Sobie nie poſtępuię:
Gdyż do złego, z źrodłá tego,
Pochop być wpátruię.
Przyczynámi, Modlitwámi,
Racz ſtrzedz ſercá mego:
By Czárt ſtáry, z iákiey miáry,
Nie wſiał kąkolu ſwego.
Ty káżdego, rátuy tego,
Spráwuiąc go ſzczęśliwie:
Kto pámięta, na twe Swiętá,
Ktoć rad służy chętliwie.

AMEN.

SVM-

SVMMARYVSZ KAZAN.

Pierwßa Liczbá Część, Druga Kártę znáczy.

NA ktorekolwiek Swięto Pánny Przenaświętſzey: *Menſa Solis ſeu Cibus quotidianus.* 1.

Ná Dzień Niepokal: Poczęćia Pánny Przenaśw: *Nova bella, nova trophæa.* 1 43. *Paradiſus Novi Adami.* 1 133. *Templum Novi Salomonis.* 2 35. *Electio ab æterno.* 2 59. *Baptiſmus præſervativus.* 2 153. *Punctum Canonizatum.* 2 262. *Luminare Luminarium.* 3 90.

Ná Dzień Oczyſzczenia Pánny Przenaś: *Pharos in tenebris.* 1 22. *Amicus in extrema neceſſitate.* 1 98. *Porta parva Cæli.* 1 144. *Purgatorium* 2 [illegible] *Exorciſmus Mundi* 2 202.

Ná Dzień Zwiáſtow: Pánny Przenaśw: *Corona Celſitudinis.* 1 12. *Mater pulchræ dilectionis.* 1 86. *Felix Navigatio in Mari Mariano.* 1 109. *Virga Ieſſe ſeu Salutifera.* 2 23. *Sigillum Cancellariæ Cæleſtis.* 2 94. *Calculus Ignitus.* 2 105. *Palma florens & fructifera* 2 130. *Sacrarium Timoris Divini.* 3 45. *Gladius ſolvens nexus Gordios.* 3 169. [illegible]

Ná Dzień Náwiedz: Pánny Przenaśw: *Hoſpes domeſticus.* 1 65. *Viæ Sion reſtauratæ.* 1 156. *Portio Specialis Mariana.* 1 169. *Melodia Cæleſtis.* 2 83. *Extraordinaria Occaſio Cæleſtis.* 2 117. *Concha Cæleſti rore fæta.* 3 124. *Philtrum Salutare Caſtitatis.* 3 158.

Ná Dzień Wniebowźi: Pánny Przenaśw: *Muta Panegyris.* 1 75. *Academia Cælica.* 1 121. *Sceptrum Omnipotentiæ Divinæ.* 1 181. *Magnum Cæli Iubilæum.* 2 165. *Aquila provocans pullos.* 2 214. *Signum contra profundum Inferni.* 3 12. *Regina Pacis.* 3 78.

)f(Ná

Ná Dzień Narodzenia Pánny Przenaśw: *Thronus Reginæ Miſericordiæ.* 1. 55. *Cunabula renaſcentis Mundi.* 2 176. *Suave reſpirium deſperantium.* 3 1. *Talio mirabilis.* 3 135. *Oeconoma Meſsis Aureæ.* 3 193.

Ná Dzień Portiunkule. *Claviculariа Cæleſtis Portæ.* 2 47. *Bellaria Mariana.* 2 140. *Egenorum 3plex Portio.* 2 189. *Portus Naufragantis Tabulæ.* 3 146.

Ná Dzień RoŻANCA S. *Lectulus Floridus.* 2 71. *Aſcenſus Purpureus.* 2 238.

Ná Dzień SZKAPLERZA S. *Vellus Gedeonis.* 1 33. *Mundus Muliebris.* 2 1. *Veſtis Orationis Myrrhata.* 2 227.

Ná Dzień Boleśći Pánny Przenaśw: *Speculum Patientiæ.* 3. 181.

Ná Dzień Narodzenia Páńſkiego. *Objectum Pulcherrimum DEI Parens.* 2 250. 3 112

Ná Dzień Kázimierzá S. Kazań troie. Pierwſze *Nidus Aquilæ.* Drugie *Aſcenſus Purpureus 2plex.* Trzećie *Purpura in Cinere.*

Errata ſic corrige. Primus Numerus Partem. 2dus Folium & Errorem. 3tius Verſum denotat.

1. 2. 33. jákom. iáko. 1. 4. 28. in conſpectu menſam. in conſpectu meo menſam. 1. 50. 23. ktoym ktorym. 1. 53. 34. Synowi Bożemu áni on. Synowi Bożemu *excondecenti* áni on. 1. 55. 5. momi mowi. 2. 55. 33. *paratum pratum.* 1. 86. 29. Máćierznſtwie. Máćierzyńſtwie. 1. 109. 27. odowiádam. opowiádam. 1. 118. 24. Cwale Chwale. 2. 2. 35. & præpoperam. vt præpoperam. 2. 119. 19. y. gdy. 3. 2. 34. dodra dobra. 3. 7. 14. obie. ſobie. 3. 15. 32. vwalnia nie vwalnia. 3. 19. 9. też to.

Catera prudens Lector corrige, in ijs quæ tibi diſplicere videris.

PARS

PARS I.

Menſa Solis, ſeu cibus quotidianus.

Omni die dic MARIÆ Mea laudes anima,
STROPHA Ejus feſta ejus geſta Cole devotiſsima. — Pro quocunq; feſto B. M. V.
I. *Dniá káżdego Bogá mego Mátkę duſso wyſławiay,*
Iey dni Swięte ſpráwy wźięte Znabożeſtwẽ odpráwiay.

In illo tempore. Miſſus eſt Angelus. *Luc.* 1.

DŹ to oſtátnia ná dawne y ſtáre odwoływáć ſie záſy: S. N. Wiele náyduie ſie miedzy ludźmi/ ták nierozumnych/ ktorzy ograduiąc/ wymáwiáiąc niedbalſtwá/ nienabożeńſtwá/ nie umárłwione námietnośći ſwoie; gdy ſie im rozmáite ná to przywodzą pobożne przykłady przodkow náßych/ odpowiedáią: inßa to było przedtym/ inßa teraz: przedtym byli ludźie zdrowſi/ mocnieyśi/ zdolnieyśi ná káżdą rzecz; ále to my iuż ſłábośi/ y nádwątlone śiły ták dußne/ ták y ćieleſne mamy: kiedyś to tám tylko dobrze bywáło. Multitudinis autem credentium, erat cor unum erant perſeverantes in oratione — *Byli wierni iednego ſercá przeſtawáli mßyſcy ná Modlitwie* — **ále pięknie te nierozumne wymowke S. Doktor konfunduie:** Diſcamus ergo & Sanctorum invidiam, ut imitemur patientiam, cognoſcamus illos non naturæ præſtantioris ſed obſervantioris fuiſſe. — *Wiedzmy tedy, y o świątobliwych ludźi nienawiśći, żebyśmy ſie ćierpliwośći náuczyli; poznaymy iż y oni nie byli przyrodzenia lepßego ále nabożnieyßego.* **Atoli y dźiś Ewángelij S. Hiſtorya/ ták koby o ſtárych dźieiách/ o pokłonie y pozdrowieniu Anyelſkim do Przenaśw: PANNY mowi:** In illo tempore, Miſſus eſt Angelus. — *Onego czaſu, poſłan ieſt Anyoł.* **To dla tego podobno rozumieć będźie niedbalec ták/ że doſyć Przenaśw: PANNIE ná tym pozdrowieniu**

Act. 4. Act. 1.

S. Amb: de Ioſep C. 1.

Ná Dzień Narodzenia Pánny Przenaśw: *Thronus Reginæ Miſericordiæ.* 1. 55. *Cunabula renaſcentis Mundi.* 2 176. *Suave reſpirium deſperantium.* 3 1. *Talio mirabilis.* 3 135. *Oeconoma Meſsis Aureæ.* 3 193.

Ná Dzień Portiunkule. *Clavicularia Cæleſtis Portæ.* 2 47. *Bellaria Mariana.* 2 140. *Egenorum 3plex Portio.* 2 189. *Portus Naufragantis Tabulæ.* 3 146.

Ná Dzień Rożanca S. *Lectulus Floridus.* 2 71. *Aſcenſus Purpureus.* 2 238.

Ná Dzień Szkaplerza S. *Vellus Gedeonis.* 1 33. *Mundus Muliebris.* 2 1. *Veſtis Orationis Myrrhata.* 2 227.

Ná Dzień Boleśći Pánny Przenaśw: *Speculum Patientiæ.* 3. 181.

Ná Dzień Narodzenia Páńſkiego. *Objectum Pulcherrimum DEI Parens.* 2 250. Iorta Benedicta 3 112

Ná Dzień Kázimierzá S. Kazań troie. Pierwſze *Nidus Aquilæ.* Drugie *Aſcenſus Purpureus 2plex.* Trzećie *Purpura in Cinere.*

Errata ſic corrige. Primus Numerus Partem. 2dus Folium & Errorem. 3tius Verſum denotat.

1. 2. 33. iákom. iáko. 1. 4. 28. in conſpectu menſam. in conſpectu meo menſam. 1. 50. 23. ktoym ktorym. 1. 53. 34. Synowi Bożemu áni on. Synowi Bożemu *excondecenti* áni on. 1. 55. 5. momi mowi. 2. 55. 33. *paratum pratum.* 1. 86. 29. Máćierzeńſtwie. Máćierzyńſtwie. 1. 109. 27. odowiádam. opowiádam. 1. 118. 24. Cwale Chwale. 2. 2. 35. & præpoperam. vt præpoperam. 2. 119. 19. y. gdy. 3. 2. 34. dodra dobra. 3. 7. 14. obie. ſobie. 3. 15. 32. vwalnia nie vwalnia. 3. 19. 9. też to.

Catera prudens Lector corrige, in ijs quæ tibi diſplicere videris.

PARS

PARS I.

Menſa Solis, ſeu cibus quotidianus.

Omni die dic MARIÆ Mea laudes anima,
STROPHA Ejus feſta ejus geſta Cole devotiſsima.
I. *Dniá káżdego Bogá mego Mátkę duſso wyſławiay,*
Iey dni Swięte ſpráwy wżięte Znabożeſtwē odpráwiay.

Pro quocunq; feſto B. M. V.

In illo tempore. Miſſus eſt Angelus. *Luc.* 1.

IAż to oſtátnia ná dawne y ſtáre odwoływáć ſie cżáſy: S. N. Wiele náyduie ſie miedzy ludźmi/ ták nierozumnych/ ktorzy ograduiąc/ wymáwiáiąc niedbalſtwá/ nienabożeńſtwá/ nie umartwione námietnośći ſwoie; gdy ſie im rozmáite ná to przywodzą pobożne przykłady przodkow náßych/ odpowiedáią: inßa to było przedtym/ inßa teraz: przedtym byli ludźie zdrowßi/ mocnieyßi/ zdolnieyßi ná káżdą rzecż; ále to my iuż ſłábßi/ y nádwątlone śiły ták dußne/ ták y ćieleſne mamy: kiedyś to tám tylko dobrze bywáło. Multitudinis autem credentium, erat cor unum erant perſeverantes in oratione *Byli wierni iednego ſercá; przeſtawáli nßyſcy ná Modlitwie* **ále ćiekle te nierozumne wymowke S. Doktor konfunduie:** Diſcamus ergo & Sanctorum invidiam, ut imitemur patientiam, cognoſcamus illos non naturæ præſtantioris ſed obſervantioris fuiſſe. *Wiedzmy tedy, y o świątobliwych ludźi nienawiśći, żebyśmy ſie ćierpliwośći náuczyli; poznaymy iż y oni nie byli przyrodzenia lepßego ále nabożnieyßego.* **Atoli y dźiś Ewángelij S. Hiſtorya/ iákoby o ſtárych dźieiách/ o pokłonie y pozdrowieniu Anyelſkim do Przenaśw: PANNY mowi:** In illo tempore, Miſſus eſt Angelus. *Onego czaſu, poſłan ieſt Anyoł.* **To dla tego podobno rozumieć będźie niedbalec ták/ że doſyć Przenaśw: PANNIE ná tym pozdrowieniu**

Act. 4. Act. 1.

S. Amb: de Ioſep C. 1.

Anielſkim: ſleby to było; y owſſem ći to ten Anyoł przykłá
dam ſwoim/ oſobliwie do Przenaſw: PANNA wſzyſtkiemu
świátu poczyna nabożeńſtwo; z tego pozdrowienia wſzyſtkie
Rożánce/ Koronki/ Godźinki/ y inne nabożeńſtwa początek
ſwoy wzięły: ten Anyoł/ niby Hebdomadarz táki począł to
nabożeńſtwo Kościołowi S. y oraz záchęca nas do nieodmien-
nego/ ſzeſtego/ codźiennego nabożeńſtwá ku Przenaſw: Pan-
nie. Z tod wielki kochánek Przen: Pánny Kazimiez S. Kro-
lewicz Polſki/ miedzy innemi Kánonámi życia ſwego ten też
ſobie był nápiſał/ y od niego Pieńs ſwoie począł. Omni die
die MARIÆ, mea laudes anima Historycy ſtárzy piſzą: że u
Egipcyánow był pewny ſtoł/ zwał ſię Menſa ſolis, ktory
záwſze y codźiennie zaſtáwiony był potrawámi/ y káżdemu
do niego ſiadać było wolno. S. N. Duſzá ludzka zoſtáiąca
w tym Egipćie ewiátá/ á ráczey w niewoli/ w glinie ćiałá
zámurowána Lutea vaſa portantes, powinna mieć codźienne
pożywienie ſwoie/ ſtoł ſwoy/ á ktoryſz? B. Amadeus Biſkup
nabożeńſtwo ku Przenaſw: Pánnie názywa codźiennym ſto-
łem/ pożywieniem duſzy ludzkiey: kiedy coś zwykłego nabo-
żeńſtwá opuściwſzy/ ták mowi do ſwoich Párafianow: Plu-
Hom. 8. res dies elapſi ſunt, quibus Epiſcopali ſarcinâ oneratus, epu-
lum adhuc promiſſum de laude B. MARIÆ aviditati veſtræ
miniſtrare nequivi. *Wiele tuż dni minęło, iákom rożernány
Biſkupiemi zábáwámi, przyobiecána potráwa, to ieſt chwała Prze-
naiſw: PANNY pobożnego łaknienia wáſzego nieukontentowałem.*
A toż iá ponieważ do tego Przenaſw: Pánná ſłońcem ſię ty-
tuluie Electa ut Sol wyſtáwić Menſam ſolis pokázuiąc/ że
nabożeńſtwo ku Przenaſw: Pánnie/ ieſt to potráwá/ ktoro
Cant. 6. codźiennie żyć/ poſiłáć ſię powinna duſzá náſza: wprzod ie-
dnák/ dawſzy Chrześćiáńſka náuke; iáko duſzá ludzka zoſtá-
iąc w ćiele/ nie może żyć bez codźiennego ſwego duchownego
pokármu/ y ktoryby to táki pokarm był.

I. PARS Żałáłá w tym zábobonna ſtarożytność/ gdy zgádnąć ſobie
nie mogąc/ iáko y czym duſzá po śmierći żyć może oſo-
bliwie w niebie: imáginowáli ſobie iákoby tám miał bydź ná
środku ſtoł cudowny/ u ktorego ſámi Bogowie Kuchmiſtrzá-
mi/ Czeńikámi ſą/ y nieiáka ámbrozya karmią/ kontentuiąc

duſze

duſze tám zoſtáiące. Szałáło mowie to Pogáńſtwo; bo iáko ſtworzenie duſze y iſtotá iey/ rożna ieſt od ſtworzenia y od iſtoty innych máteryálnych rzeczy ták też y pokarm rożny bydź muſi/ á nie máterzyálny: rożne ieſt ſtworzenie iey: bo Pan BOG inne rzeczy/ á náwet y ćiáło ludzkie ſtworzył z czego innego/ iáko to ryby z wody/ zwierzętá z ziemie/ ćiáło ludzkie z gliny: á kiedy ſtworzył duſze/ nie iáko z Duchá ia ſwe-
go formuie; bo thnawſzy inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum Gen. 2.
vitæ, & factus eſt homo in animam viventem. *Thnął w twarz iego, duchá żywotá, y ſtał ſie człowiek máiący duſze żyiącą*
Iſtotá też iey dáleko rożna od bydląt/ duſzá ich y ćiáło/ ſká-
żytelne ſą oboie y cále ginie. Iſtotá záś duſze náſzey nie gi-
nie/ one máteryálne/ duſzá ludzka duchowa/ y nieśmiertelna. To
też ták y pokarm duſze ludzkiey muſi bydź rożny/ o czym
Philo: Pulchrè convenit, quod ut factum eſt ex terra cor- lib. 2.
pus cognatis alatur cibis quos terra producit: at illa æthe allegor.
rea portio ſ. anima, habeat neceſſe eſt alimenta divina.
*Przyznáią wielce, że iako ciáło ieſt vczynione z ziemie, podo-
bnemi też tuczone bywá potráwámi ktore ziemia z ſiebie wydáie.*
Lecz oná *duchowna porcyiká to ieſt duſzá muſi miec ſwoie Boſkie
pokármy, to ieſt pożywienie*; á ktoreż to tákie będźie pożywie-
nie y pokármy tey náſzey duſze? Dawid S. powiáda: że ma
Pan BOG iákiś ſtoł z potrawámi ſmácznemi y poſilnemi
dla duſz ludzkich: Paraſti in conſpectu meo menſam, adver- Pſ. 22.
ſus eos, qui tribulant nos: *Zgotowałeś prawi Pánie przede-
mną ſtoł, náprzećiw tym ktorzy nás trapią*: ále iákieby tám
potrawy były nie wyrażą. To te podobno przynamniey owe Ray-
ſkie wety będą/ ná ktore licencyował BOG pierwſzych Ro-
dźicow náſzych: De omni ligno paradiſi comede, de ligno Gen. 2.
autem ſcientiæ boni & mali nè comedas. *Z káżdego drzewa
Rayſkiego iedź zdrzewá záś wiádomośći dobrego y złego nie iedź.*
Ale y to ćieleſne/ y ćiálu ſámemu ſłużące potrawy/ktorych y
bydlętá pożywáć mogą: Prawdá ieſt/ że Tłumácze Piſmá
S. przez ten ſtoł o ktorym Dawid mowi wſpomnionym FIG.
Pſalmie rozumieią w poſpolitości wſzyſtkie dáry y dobrodźiey-
ſtwá Boſkie/ ktoremi ſuſtentuie duſze náſze. Inſi rozumieią
Menſam Euchariſticam Przenaſw: SAKRAMENT. Je-

dnák *tropologicè* Richardus przez ten ſtoł y potrawy duſzne/ rozumie Modlitwę S. Paraſti menſam I. refectionem lu-
Agellius in allegt pernæ contemplationis. Ná co przypada y *S. Nazianzenus* ná owe ſłowá *Ierem*: 4. Ventrem meum doleo. Quo loco ventris quidem nomine, ſuam ipſius animam intelligit; quem enim vlum cibus corpori adfert, eundem animæ præſtat oratio. Ná tym mieyſcu przez żywot rozumie Prorok własną duſzę ſwoię/ bo iáko pokarm ćiału potrzebny/ ták duſzy potrzebna ieſt modlitwá. Tymći to duſzá żyie/ gdy operácye ſwoie/ rozum y wola karmi Bogiem ſámym/ gdy rozum zabawia páminćia o Bogu/ wola też ſwoie iednoczy z Bogiem/ ná modlitwie podnoſząc ſie áktámi miłośći iáko ku nieſkończonie dobremu/ czyniąc pokłon iáko Naywyższemu PANV/ oddáiąc ſie ná wolą iego świętą iáko naymędrſzemu/ wżywáiąc rátunkow y łáſki iego iáko od Wſzechmogącego/ prágnąć ná wſzyſtkę wieczność z iednoczenia ſie z nim w Niebie/ iáko z oſtátecznym ſwym końcem; dźiękuiąc żá niezkończone dobrodźieyſtwa iego y opátrzność około ſiebie: ofiáruiąc wſzyſtkie życie/ ſpráwy ſwoie w ziednoczeniu Męki Chryſtuſowey ná chwałę iego. To to ieſt pokarm/ to ſtoł/ to poſiłek twoy duſzo ludzka/ y w ten czás tylo żyieſz/ kiedy o Bogu myśliſz/ y modlitwa iednoczyſz ſie z nim. Ale pytam: iák wiele rázy/ iák czeſto maſz zásiádáć u ſtołu tego/ to ieſt wczeszcáć do Modlitwy S.? Trzebá wiedźieć że to ſtoł nie poſpolity Modlitwá S. bo trzebá u niego codźiennym ſtołem wnikłem bydź y uczeszcáć do niego/ nie iáko pod gebą/ w ociách ſwych záwſze go mieć: mowi nie dármo Pſalmiſta: Paraſti in conſpectu menſam. *Zgotowałeś przedemną ſtoł* y gdyby to można/ káżdego momentu ziednoczona przez modlitwę z Bogiem ſwoim duſzę mieć. Według Pawłá S. ſi-
1. Theſſ. 5. ne intermiſſione orate: *bez przeſtánku modlćie ſie:* iednák iáko ćiáło twoie raz álbo dwá/ trzy/ przez dźień/ poſiłaſz/ tak przynamniey z tego ſtołu/ to ieſt Modlitwa ś. poſiłać powinieneś duſzę twoię. Sam cię tego náucza/ Chryſtus. Mo-
Luc. 11. dlitwę codźienną názywáiąc chlebem. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie; przez ktory chleb Miſtrz oſo-
Theol. myſt: bliwy duchá naſz P. *Dobroſielſcius* rozumie náthnienia Bo-

ſkie/

ſkie/ zápalenie wnętrznych áffektow/ wczym náydoſkonalßa záwiſła modlitwá. Przeſtrzega tu záraz DVCH Przenaśw: o ktorey godźinie káżdego czaſu dnia do tego ſtołu/ to ieſt Modlitwy ś. wdáwáć ſie maſz. Cor ſuum tradet dilucu- Eccl. 39.
lo ad Dominum qui fecit illum, & in conſpectu ejus deprecabitur. *Serce ſwoie odda podczás poránku P. Bogu, ktoryy go vczynił, y przed obliczem iego modlić ſie będźie.* Ná co SCRIPt
Cornel à Lap: piſząc ták mowi: Moraliter diſce mox ut evigilas, primitias cogitationis & operationis per orationem eſſe dandas Deo, eumq; invocandum, vt ipſe ſtudia occupationesq; ad ſuam gloriam noſtramq; ſalutem diſponat. *Bierz obyczay z tego, ledwo co odeckneſz, iż początek myśli y ſpraw twoich powinieneś oddać Bogu, onego wzywáć, áby myśli y ſpráwy ná chwałę ſwoię y ná zbawienie twoie przyiąć ráczył.* Záwſze wprawdźie modlitwá pożyteczna duſzy/ ránna iednák czemuś nayſtráwnieyßa/ nayſmaczнieyßa/ naypodźilnieyßa. *S. Bonaven*: Cùm evigilas ſtatim omnes cogitationes in inſtit.
abijce de corde tuo, quibus te diabolus vellet occupare, Novitp
& primitias cogitationum tuarum offer Deo, ex hoc enim 1. c. 4.
eris ad omne opus devotior, & tota die expeditior. *Gdy ſie ocknieſz, zaraz wſzyſtkie myśli wyrzuć z ſercá twego, ktoremi by cię diabeł chćiał uwikłáć, á początek myśli twoich ofiáruy Bogu: to álbowiem do wſzyſtkiego ochotnieyßym, y przez cały dźień ſpoſobnieyßym vczyni.* Dla tego *Climacus* náucza: że miedzy grad. 26.
diablámi ieſt ieden/ ktorego Marßałkiem zowią/ tego powin- de ſpirit.
ność ieſt/ gdy ſie ocknięmy że ſnu/ záraz powitáć nás/ álbo raczey kuśić; żeby naypierwßą myśl y poruſzenie ſercá ſobie pozyſkał. Podobnegoż temu wypátrzył *Concionator Hiſtor:* gdy Hiſt. 134.
mowi tak: ſą niektorzy piekielni duchowie/ qui cubitum iturís inſidiantur, ut dies cum ſcelere claudatur, ut ſine prece, ſine pio affectu corpus in plumas, mens in antiquũ vitiorum volutabrum abijciatur. *Ktorzy idących ſpáć pilnuią, żeby w grzechach ſpać ſie kładli, bez páciérzá, bez rozebrábrania, poruſzenia ſumnienia czym nabożnym do podußki ćiáło ná rázás kładąc, á duſze wbłocie grzechu zoſtáwuiąc* Wiec káżdey tu Chrześćiáńſkiey duſzy potrzebá dobrze reflektować ſie/ iák wiele też rázy y iák ſmácznо tey potrawy ſwey/ bez ktorey żyć

rey

rey żyć nie może Kośćiuie; to iest/ iák często/ iednoczy śie z Bo-
giem swoim przez modlitwę y podniesienie myśli sercá swego
ku BOGV. O iák wiele nie mowie minut/ álbo godźin/
álę dni cálych minęło wżyćiu niektorych/ coby nád nimi trze-
bá płákáć z owym Rzymskim Cesárzem: Amici diem perdi-
dimus *Przyiaćiele dźień my utrácili.* Stráćiłeś człowiecze ow
dźień/ ktoregoś mogoć spośobnie/ Mśey S. nie słuchał/ kto-
regoś ocknawszy śie iák bydlątko do śmieśkow/ á czásem do
złych słow przeklećtw/ piiátyki/ &c. naprzod udałeś śie/ y prze-
żegnánia/ nie tylko páćierzá zápomniawszy: stráćiłeś ten dźień
ktorego spraw swoich y praw gospodarskich/ ná chwałę iego
Boską/ sobie ná zásługę wnętrznym áffektem nie ofiárowałeś:
boć to wszytko w zasługę nie idźie. A bogdayby to ieszcze
stánęło ná tym lámeńcie. A máłoś iest tákich/ ktorzy cáłe
á cáłe głod ćieszki od tego stołu oddaleni/ ćierpią. Famem
Pſ 58. patientur ut canes. to iest/ ktorzy kośći nieczystośći iáko pás
gryżąc/ oblizuiąc/ zátępiony rozum/ zámulona wola lubie-
znośćiámi/ mnogośćią grzechow/ impetámi złych nałogow
máiąc/ choć ná krotkie/ byle zgłębokośći sercá ku miłośierne-
mu BOGV westchnienie zdobydź śie nie mogą. *Plinius*
Lib. 7. pisze/ że są niektore narody/ ktore ścisłego żyćia/ inne wcześ/
c. 2. myśly/ á nawet iádowito gadź zá potrawy máią; bywáli y tá-
APOPH. cy/ bá y teraz są miedzy białemigłowámi rospustnice takie/
ktore zá naywiększe vkontentowánie máią glinę/ kredę/ álbo
páczyny ieść/ czym zdrowie psuią/ y przez to śmiertelnie grze-
szą/ grzech mężoboystwá przećiwko sámym sobie popełniáiąc.
Dáleko mizerniey̨sze gorsze iest pożywienie tych/ o ktorych ná
mieniłem/ ktorzy sámem tylko iádem grzechowym żyią/ nie
mowię dni álbo nocy/ ále látá swoie trawią ná krotofilách/
piiátykách/ iedzeniu/ spániu; ná tym wszytko iáko bestye lá-
skie życie swoie prowádzą/ o zábáwione sercá ich/ y iedną po-
bożną o Bogu myśl áni śie otrze: á często bywa/ że y prze-
mrużonego/ niedzwiedźiego páćierzá/ áni rano/ áni spáć idąc
nie będźie. O iákiego pożálowánia godnieśćie tákowi: ktorzy
nigdy nieszychány dobrowolnie ćierpićie głod: bywały głody
że własne dźieći Mátki iádły/ ále żeby kto miał znayweksze
go głodu pożerać ćiało swoie/ tegom nie czytał/ dopieroż żeby

kto

kto zgłodu duszę swoię iadł/ á coż czynią ći zápámiętáli nie-
dbalcy/ gdy duszę swoiey Modlitwą/ podniesieniem śie ku BO-
GV nie posilaią: tylko pożeráią/ trawią duszę swoię; ktore
opuszczone bez pomienionego Modlitwy posiłku/ muszą vschnąć
y ginąć. Famem patientur ut canes. przydáie przykło *Dawid*
S. Mors depascet eos. *Smierć ich pożerać będzie.* y pewnie
wszyscy gárdzący tym Stołem Modlitwy Swiętey częstey/
niech niespodziewáią śie zá Stołem Chwały oney wieczney kie-
dykolwiek zásiadać/ v ktorego sam P. JEZVS służyć ma/ &
transiens ministrabit eis.

Prawdá iest/ że káżde w pospolitośći nabożeństwo Chrześ- II. PARS
ćiańskiego człowieká/ powinno bydź Mensa Solis: to iest
pokarmem/ pośiłkiem codziennym; iednák to osobliwym spo-
sobem służy nabożeństwu ku Przenaśw: Pánnie. Roskazał P. Exod. 25.
BOG przed obliczność Skrzynie Páńskiey/ postáwić sobie
Stoł iákiś osobliwy/ bo z drzewá w Judzkiey ziemi niewidá-
nego. Facies mensam de lignis setim: bogáty wielce/ bo FIG:
od złotá; Inaurabis eam auro purissimo: opátrzony dobrze
do kołá. Faciesq; illi labium aureum per circuitum, & ipsi
labio coronam. Wszytko rzeczy osobliwe: ále iá naypilniey
wpátruię śitum; to iest/ że ten Stoł kazano postáwić od pul-
nocy: Mensa stabit à parte Aquilonari. Jeżeli śie nie my-
lę/ ten Stoł bárdzo pięknie wyraża Przenaśw: Pánnę: iest de
lignis Setim. z drzewá nieiáko nieskázytelnego; bo nienáruszo-
ną w pánieństwie; bogáty od złotá miłośći; opátrzony dobrze
y opasány/ bo záchowána w pierwszym punkcie poczęcia swe-
go od grzechu; ma y Koronę nád sobą/ to iest Ozdobá iey
Namilszy Syn iey Chrystus JEZVS. *S. Amadeus.* Co- hom. 6.
rona Capitis ejus Christus est, dicente Sapientissimo, quod de laud.
Filius sapiens corona sit Matris. W tym tylko roznicá/ że B. M. V.
ná támtym Stole nieiáko P. BOGA częstowáno/ ná nim
ofiáry BOGV oddawáiąc/ y do tego nikomu oprocz Kápiá-
now nie godźiło śie z tego tám Stołu pożywáć. Záś Przen:
Pánná raczey nas częstuie z Stołu swego/ y chce vstáwicznie
nas posiláć/ karmić duchownie z Stołu tego: życzy żeby pá-
miątkę/ nabożeństwem ku niey/ wspominániem/ wzywániem
iey/ záwsze bez wszelkiego bráku/ ták spráwiedliwy iáko y grzes-

sny

ßny karmił ſie/ poſilał duße ſwoie: zgoła wielce prágnie od nas/ codziennego iákiego pewnego ku ſobie nabożeńſtwá y Modlitewek. Miedzy innemi Tytułámi álbo Figurámi/ ma teß ten Przenaśw: Pánná w Piſmie S/ że przypodobána ieſt do Słońcá y Mieſiocá: Pulchra ut Luna electa ut Sol. Cóż
Cant: 1. FIG: może bydź zá fundáment tey Táiemnice? wiele ich przywodza Tłumácze Piſmá S. iednák podobno y ten wykład nie bedzie od rzeczy; to ieſt: reflektuia ſie ia że Słońce pánem ieſt dniá y godzin dziennych. Mieſiac Pánia nocy y godzin
Gen: 1. nocnych. Fecitq; DEUS duo luminaria magna, luminare majus vt præeſſet diei, luminare minus, vt præeſſet nocti. Wiec ile Przenaśw: Pánná ieſt podobna Słońcu ma práwo y Pánia ieſt wßyſtkich dziennych godzin; ile záś podobna ieſt Mieſiacowi; ieſt Pánia godzin nocnych: y tym ſámym pokázuie/ iż chce oná od nas/ y práwo nieiákie ma/ áby żadna noc/ áni dzień/ y owßem godzinа nie minelá/ w ktorąby od nas iákiego nabożeńſtwá Modlitwy nieodebrálá: y owßem nie tylko iey ſámey tá wola ieſt/ ále wyrázna wola tákże y
Lib: 2 de Laud. Vir: p. 1. Syná iey Naymilßego Chryſtuſá. O czym *Richard. Laur.* Voluntas Filij eſt, vt Matrem illius & Dominam noſtram benedicamus in omni tempore ſ. die ac nocte, in proſperis & adverſis, & vt laus ejus ſemper verſetur in ore & corde noſtro. *Tá ieſt wola Syná iey, ábyśmy Mátke iego y Pánią náße błogoſławili kázdego czáſu, we dnie y w nocy, w ßcześćiu y w nießcześćiu: y żeby chwałá iey záwße náydowálá ſie w vſtách y w ſercách náßych.* Zwyczay był ſtárodawny/ że po iákim ſławnym niezwyczáynym bánkiecie/ zá zálecenie iego w potomne wieki/ rozmáite y obßezne zwykli byli piſáć Páneg: riki Hiſtorycy. Nawet ſámo Piſmo S. nie zániechało owego
Eſth: 1. HIST: Aſſwerowego bánkietu z wielką bárdzo pilnośćią opiſáć. Fecit grande convivium. *Sprawił nielki bánkiet.* Opiſuie zacność y liczność gośći: Cunctis principibus & pueris ſuis. *Ná wßyſtkie Xiążętá y ſługi ſwoie:* Opiſuie wſpániałość; vt oſtenderet divitias gloriæ regni ſui, ac magnitudinem atq; jactantiam potentiæ ſuæ, *áby pokazał bogáctwá chwały Krolеſtwá ſwego; tákże wielmożność y wſpániałość mocy ſwoiey.* Opiſuie záś: centum videlicet & octoginta diebus, przez ſto y ośmę-

ośmdziesiat dni. Szeroko potym inne naydrobnieyße okoliczności wyraża: á náwet rozumna y wielka Páná tego dyſkrecya: iż przy oney ochocie niechciał niezdrowia ludzkiego. Nec erat, qui nolentes cogeret ad bibendum, ſed ſicut Rex ſtatuerat præponens Menſis ſingulos de principibus ſuis, vt ſumeret vnusquisq; quod vellet. *Nie było (právi) ktoryby niechcących pić przynaglał do picia; ále iáko Krol przykazał, zoſtánowiwſzy v kázdego ſtołu iednego z Kziążąt ſwoich, áby kázdy pił co chciał.* Jeſt y w innych Polityczných Hiſtoryách niemálo tákich záwołánych bánkietow: iáko to ow Kleopátry/ ktora perłe drozßą niż Krolestwo w potrawách w trunkách vtempe rowáno dałá Gośćiowi: álbo teß Juliußá Cesárzá Wieczerzą/ ktora kosztowálá centies ſeſtertium. według *Budeum* pułtrzecia kroć ſto tyśiecy czerwonych złotych. O Heliogábálu ießcze coś wiecey piſza: Nunquam minus quinquies ſeſtertium cænavit. A náwet nie ſchodzi ná podobnych bánkietách w Hiſtoryách Polſkich. *Verber.* piße/ że pewny Woiewodá Krákowſki/ bánkiet dla Kziążąt pewnych Cudzoziemſkich ſprawił/ ná ktorym rachowáno pulmiſkow ſámych ryb rozmáitych/ y rozmáicie przyprawnych ná 1500. Aleć prawde mowiąc/ zbyteczki te/ bárdziey nágány/ niż pochwały: zápomnienia/ niepámięci godne: á dopieroż niegodne ſą áby do nich przyſtoſowány był náß bánkiet/ álbo Stoł Przenaśw: Pánny/ to ieſt nabożeńſtwo codzienne ku niey. Ná zálecenie tego Stołu to tylko niech bedzie: Że to Stoł Paniecy; Stoł przyſmákow pełny/ duße náße vkrzepczáiący. *Naprzod* Stoł Paniecy názywam nabożeńſtwo codzienne ku Przenaś: Pánnie: bo widze v tego Stołu tak wiele pániąt/ Krolow/ Krolewiczow/ Monárchow/ Monárchin rozmáitych. Opußczam Cudzoziemcow: Náßych Polakow widze/ naprzod v tego Stołu codziennego nabożeńſtwá/ Náßego Kázimierzá S. ſtyßeliśćie iego: Omni die dic MARIÆ mea laudes anima. B. Kunegundá záraz pierwßego dnia Narodzenia ſwego/ nabożeńſtwo ſwoie poczyna záſpiewawßy w kolebce: Ave Regina Cælorum. S. Jádwigá Kśiężna Polſká/ złoty Obrázek Przenaśw: pánny záwße noſiłá/ áby czeſtym pogladániem nań/ przypominałá ſobie y wzbudzálá ſie do iákiego nabożeńſtwá y chwały iey oddánia: ktory to Obra-

żeć ták mocno po skonániu trzymálá / iż z nim pochować to musiano: y owßem we dwadzieśćiá y pięć lat w grobie iey te trzy pálce któremi go trzymałá / cále ználezione są. Przydáie Ludwiká Syná Cesárzá Károlá Wielkiego / ktory ták był náwykł vstáwicznego nabożeństwá ku Przenaśw: pánnie / że wßędzie / náwet y ná łowy iádąc / Obraz iey nosił / ná drzewie gdzie záwieśiwßy / sam klęknąwßy / Modlitwy zwyczáyne oney oddawał. O czym *Canisius S. Maria Ogniacenſis* przez cały dzień y noc / tedy záwße tysiąc y sto rázy przyklękáiąc pozdrawiálá Przenaśw: Pánne. Więc pániecy / Krolewski to Stoł. *Pontore* Stoł to smáczny pełny specyałow y słodkośći. O ktoż może wypowiedzieć / iákiemi słodkośćiámi duchownemi / vtrákrowána bywa dußá oddáiąca tákie chwále przenaśw: Pánnie?

Libr: 5. c: 29.

Lib: 1. de Laud: Virg: c. 2.

O czym *Richard. Laur.* Sicut nomen JESU mel in ore, in aure melos, in corde iubilus: sic & nomen MARIÆ, & ciam amplius. *Jáko Imie JEZUS miodem w vßách, melodyą w vßách, w ſercu weſele: ták y Imie MARIA y owßem więcey.* O tymże *y Ecbertus Abbas* do Przenaśw: pánny mowi: Tu nec nominari quidem potes, quin recrees; tu nunquam ſine dulcedine tibi infuſa, piæ memoriæ portas ingrederis. *Imienia twego wymowić nie można bez rádośći; ty nigdy bez ſłodyczy twoiey nie wchodźiß do bram ſercá náßego.* Potrzecie co naypotrzebnieyßa nam / że ten Stoł ſłabe ſiły / náßey dußę ieść wielce vkrzepczáiący: bo ſtátecznie codzienne ku Przenaś: Pánnie nabożeństwo / czyni nas mężnemi przeciwko pokuſom / y napáśćiom Czártowſkim: powiedzialem ia wyżey że ow Stoł w ſtárym Teſtámencie był figura Przenaśw: Pánny / y nabożeństwá ku niey codziennego: vważmyß ſobie / iáko ten Stoł kazał P. BOG poſtáwić? Menſa ſtabit à parte aquilonari: *ad pulnoey.* Pulnoc záwße w Pismie S. znáczy przeciwności zwłaßzá duchowne / náiázdy Czártowſkie. Ab Aquilone pandetur omne malum. Czym dáie ſie znáć że ten Stoł mi ſtyczny; to ieſt / codzienne nabożeństwo do przenaśw: Panny ieſt wielka ſiła y obrona przeciwko pokuſom ſátáńſkim: pokázuie to ten przykład / piße go *Concionator Hiſtor.* We Flándriey dwu ſwywolnych Młodzikow / ktorzy byli w Bractwie Przenaśw: Pánny wpiſáni / do niepoczćiwego domu záßedßy / ná

FIG: Exod: 26.

* hiſt: 134.

ná piátyce ſwey woli áz ku nocy byli: ieden z nich / gdy ſie mu náprzykrzyło / kryiomo vćiekł z goſpody; do domu przyßedßy / ſnem zmorzony iuż iuż kłáść ſie máiąc / wſpomni że codziennego Bráckiego nabożeństwá do Przenaśw: Pánny ießczo dziś nie odmowił; myśli co czynić / czyli opuścić / czyli zmordowáney głowie gwałtem do podußki lecącey dogodzić; przeßło ćieß zwyćiężyło w nim nabożeństwo; kleknie / modli ſie chcćiánie ze wßyſtkim nabożnie; potym ledwie co do ſpánia ſie położy / áż odbiężony ná złych zabáwách towárzyß iego / kołącze do drzwi mießkánia iego; od ſtráchu / álbo żeby ſie importuná zbył / nie otwiera mu; więc támten przeniknawßy drzwi / ſtáie przed nim y rzecze: Wiedz iż tey godziny / ktorey ná nieznotách báwiliśmy ſie / Czárt ná ſądzie Bożym oſkárżył nas o budowu / y o Dekret proſił: obudwu ſkázáno ná śmierć / tobie iednak dla przyczyny Przenaśw: pánny ktorey paciorki twoie codzienne / ſpáć teraz idąc ofiárowałeś zfolgowáno / ábyś pokutował; mnie záś biádá ná wieki / vonßony od Czárta ieſtem ná ſámym grzechu / y potępiony. Ktoż tu nie przyzna / iż támtemu nabożeństwo codzienne ſtáło ſie Menſa à parte aquilonari, poſiłkiem / obroną przećiwko Czártowſkim náiázdom; ſłußnie mowić możemy o tym Stole / z Dawidem S. Paraſti nobis Menſam, adverſus eos qui tribulant nos. *Zgotowałeś Pánie przed námi Stoł, przeciwko tym ktorzy trapią nas.* Wiedz káżdy o tym / że nie odeydzieß nigdy od tego Stołu bez Krzyżyká / bez błogoſłáwieństwá dánego ſobie od Przenaśw: Pánny: vpewnia wßyſtkich tákowych ſámá Przenaśw: pánná: Beati qui vigilant ad fores meas quotidie: *Błogoſłáwieni ktorzy czuią v drzwi moich codziennie.* Dáiby to BOG áby ten Stoł Przenaśw: Pánny / to ieſt codzienne nabożeństwo ku niey záſmákowało wßyſtkim Chrześćiáńſkim dußom: á oſobliwie vważaiąc Kázimierzá S. iáko w młodości záraz v tego Stołu wychowywał / poſilał przyſmákámi codziennie dußę ſwoią: żeby też ſtáráli ſie Rodzice y Dozorce dziatek Kátholickich do tegoż ich przykładem / nápominániem powoli przyuczáć / áby codzień pewne iákie odprawowali Paciorki / nabożeństwá / poſłuſzne przed Obrázem Przenaśw: Pánny. Miáłyby ſobie ták poſtopić / iáko niegdy Pogáńſkie Máłki ná Wyſpie *Balearæ*

HIST:

Pſal: 22.

Prov: 8.

Lib. 1. cap. 15. ORPH.

postępowały z dziećmi (o czym *Veget.*) áby do strzelánia z łuku zdolnieyśi byli/ ieść im nie dawáno/ ále wprzod kramet Chlebá wysoko pokładziono/ potym strzelać im z łuczkow kazáno/ albo czym zrucać: co sobie kto vtrafił y zrućił/ to też tylko iadł. Dobrzeby Rodzice Kátoliccy czynili/ gdyby podobnego záżywáli sposobu z dziatkámi: Vczyć choć ießcze gadać nie vmieią/ Imie nayprzodße JEZVS MARIA/ tak iáko páppugi albo iroki vczemy; niech wprzod Synaczek Coreczká pozdrowieniem Przenasw: Panny/ strzeli ku Niebu/ niech mowi JEZVS MARIA: ieżeli co chce wyprosić na Oycu y na Matce/ nie dáć mu/ nie pozwolić/ poki tego nie vczyni; zgołá rożnemi sposobámi/ y prosbą y grożbą/ obiernicą/ pochwałą stárać sie o to trzebá/ áby záraz w dziatkách rowno z mlekiem chęć y ochotá do nabożeństwá codziennego ku przen: Pánnie rosła. Wiecże y my vrwierdzaymy sie w codziennym státecznym nabożeństwie ku tey Pánnie; ći záś co tego zánie cháli/ o to niedbali/ niech gnuśność swoie otrząsną/ niech dziś z Kázimierzem S. obiorą sobie z mocnym postánowieniem áż do śmierći iakie osobliwe nabożeństwo do Przenasw: Panny/ niech w sercach swoich nápiszą pomienionie słowá Kázimierzá S. Omni die dic MARIÆ mea laudes anima. Amen.

Corona Celsitudinis.

Pro Annuntiatione B.V. MARIÆ

Contemplare & mirare Ejus Celsitudinem
STROPHA 2. Dic felicem Genitricem Dic Beatam Virginé
Przypátruy się y dziwuy się Iey wysokiey zacności
Zowią wielką Rodzićielką Bogá Pánną w czystości.

Fiat mihi secundum Verbum tuum. *Luc:* 1.

Dan: 5.

KRotkie słowo Fiat ále wezłowáte S.N. Trudne były owe słowá ná ścienie w nocy nápisáne: Mane, Thecel, Phares; lubo Mędrcy inni nie mogli ich przeczytáć/ ználazł sie iednák sysły Dániel/ co ie dobrze przeczytał/ y doskonale wytłumáczył. Trudne y owe Fiat, ktorym stwarzał Pan BOG świát; á przecie y to iákokolwiek poymuie rozumy Expo-

pozyto-

pozytorow/ ktorzy náuczáło: że przez to Fiat znáczy sie Akt Wßechmocności Boskiey. Jednák nád tym Fiat dzisieyßym wßystkie stworzone dumieią sie tylko rozumy. *B. Thomas à Vill.* O fiat potens! o fiat efficax! super omnia fiat perpetuo honore venerandum; tale fiat non sonuit in Orbe, quale nũc tu Beata dixisti. O fiat! *o słowo mocne, słowo skuteczne! nad wßelkie* fiat, *słowo wieczney czći godne? tákiego* fiat *słowá nigdy ná świecie słychać nie było, tákieś ty teraz Błogosł: Pánno wyrzekłá.* Pytaią sie Doktorowie/ czemu to niepoiete fiat? Odpow: naprzod: że tá rzeczi/ to iest: Wćielenie Synà Bożego/ y sposob iego ktore sie stało ná to słowo Fiat, nigdy iest niezrozumiáne. *Salmer:* DEUS fit homo, & hoc efficitur DEUS; Virgo fit Mater & fœcũdatur: prima causa fit effectus, Creator creatur, æternus tempori subijcitur, in circumscriptus vtero Virginis includitur, Spiritus incorporatur, Majestas deprimitur. *BOG stáie sie człowiekiem, y Człowiek stáie sie BOGIEM; Pánná stáie sie Mátką y płodną; Sprawcá naypierwßy Stworzeniem sie stáie, przedwieczny w czáśie sie pokázie, niegrániczony w żywocie Pánny zámknięty; Duch wcielony zostáie, Máiestat poniżony.* powtore niezrozumiane to Fiat, dla tego: bo zá tym słowem Przenasw: Pánná stánęłá ná tákimsi naywyższym stopniu Celsitudinis, dostoieństwá y godności. Co opisuiąc *S. Bernárdyn* mowi. Quando Virgo dixit: Fiat, meruit Dominium & primatum Orbis totius plenitudinem omnium gratiarum, donorum, virtutum, & benedictionum. *Kiedy Przenayśw: Pánná wyrzekłá stáń sie; w ten czás záśłużyłá naywyższe Państwo y godność nád cáłym świátem, zupełność tákże wßystkich dárow, cnot, y błogosławieństwá.* Wiec y Kochánek iey osobliwy/ Kázimierz S. prowadzi wßytek świat przed te Pánią y Krolowo nátenczas: á tylko cudować sie każe godności iey: Contemplare & mirare ejus Celsitudinem. A potemże byto przećie Kázimierzu S. te Krolowo y iey godność naywyższo poznáć; Wiecie iż nayprincipálnieyßę *insigne* Krolewskie/ iest Koronà ná głowie drogą; po niey godności Krolewskiey dochodziemy. A ktoraż też iest Koronà tey Krolowey nie inna według Kázimierzá S. tylko własny iey Syn/ ktorego dziś Matko sie stáie: to sámo iest przyczyna nietáko

Gen: 1.

Conc: 1. de annũ.

To. 3. t. 3.

To. 2. l. 51.

Celsitudinis MARIÆ, wysokiey iey zacznośći/ záraz álbowiem przydaie: Die felicem Genitricem, dic Beatam Virginem. Co że ták iest pokaże; w przod náuke dawßy iako to y kiedy dziatki stáia sie Rodzicom Corona celsitudinis, Korona zacnośći.

I. PARS Sławny to zwyczay ták w Piśmie S. iáko y w Pogáństwá/ dziatki nazywáć Korona Rodzicow. pißе *Valer. Max.* Pytáły raz Corneliy Matrony Rzymskiey/ inne Pánie od Kleynotow stroyne bárdzo/ áby im też pokazáłá swoie Kleynoty y ozdoby: áż ona postrzegßy synow swoich z ßkoł idacych/ pokazawßy na nie rzecze: hi sunt ornamenta mea pretiosa: *ci sa ozdoby moie bogate.* Dopierog Pismo S. y Doktorowie tey o

Prov: 17. pinicy so. DVCh S. wyráźnie mowi: Corona Senum filij eorum. *Korona Sedziwych, Synowie ich.* Miedzy innemi lámentácyámi Jobowemi lament mi ieden dziwny: Spoliavit

Iob: 19. me gloriâ, & abstulit coronam de capite meo. *Zdárł ze mnie chwałe y zdiął z głowy moiey Korone.* Nie káżdyć to Pan Krolem/ tylkoć to w Polskiey swoywoli/ co Slácheć to Krol/ albo iákoby Krolem sie czyni/ bez práwá żyć chce/ Dominus vitæ &

FIG: necis? przyznáie że Job był magnus inter Orientales; ale że by był Krolem/ tego Pismo nie wspomina: á z kadze ná głowie iego Korona? abstulit Coronam. A daymy to choćby y koronowány był: wzdy miłße nád złoto dziatki miały/ które mu pozabiiano? á przecie w lámentácyi swoiey/ nie zda sie wspomináć ich. Milße nádewßystko zdrowie; y o to ták bárdzo nie nárzeka/ lubo troche postekuie: Pelli meæ adhæsit os meum. tylko o iákoś nárzekał Korone abstulit Coronam. Odpowieda *Vatablus.* że przez te Korone/ dziatki swoie namilße strácone rozumiał y o ich vtráte lámentował. Wiec też przy-

in Cant: pada ná to y *Swiety Bazyli* w osobie Jobá mowiąc: Tam diu pater sum appellatus; quam diu visum est ei qui Patrem constituit, sobolis coronam mihi rursus adimere cogitavit. *Potymem sie Oycem zwał, poki temu ktory mie Oycem vczynił był, nie vpodobało sie názad odebrác korone dziatek*

de SS. *moich.* bá y *Augustyn S.* Mater crines capitis dissipabat, quæ Innoc: ornan eorum capitis amittebat: o lamentuiacych nád dziatkámi Mátkách mowi: *Matka tárgała włosy głowy swoiey, bo*

ozdo-

ozdobe głowy swoiey stracił. Te tedy korony/ to iest dziatki/ powinny bydź Rodzicom Corona celsitudinis Korona zacnośći; gdyż pospolicie z poczćiwośći dziatek/ poczćiwośći Rodzicow dochodzimy. Non procul à proprio stipite poma cadunt. Jednák przecie nie záwße/ nie wßyscy do ozdoby/ do pociechy/ do sławy/ do vkontentowánia Rodzicom swoim bywáia; y owßem bywáia corona opprobrij konfuzya fámiliey dla złych obyczáiow swoich przynoßą; stáia sie Rodzicom práwie korona ćierniowa/ dla vstáwicznego vtrapienia z nimi: O ták wiele Oycow/ Matek/ nie raz zálamentować mußa: Filios enutrivi, ipsi autem spreverunt me; kedyż moie nadzieie? kedyż moie bole wrodzeniu? niewczásy w wychowaniu/ kosßty/ nákłady/ teraz miásto pociechy vtrapienie/ konfuzya odnoße z dzieći moich; w nich áni nabożeństwa do BOGA/ áni wczćiwośći ku Rodzicom/ áni státku/ nauki/ chęći do dobrego nie máß; y owßem zle/ krobrne/ swywolne/ zrad áni u Bogá/ áni u ludzi dobrego imienia/ sławy/ miłości nie máiące. A ná kogoßby przyczyne tego nießcześcia zwalić? Kiedyby ßpetna lawiatka/ krzywo/ plámisto zrobiona była koroná/ ná kogobyśmy to zwálili? tylko ná rzemieślniká/ rzekliby/smy: Kowalći to iákiś robił te Korone? nogámić co/ nie rękámi robioná. A kroß iest rzemieślnikiem tey korony mistyczney/ to iest młodości y obyczáiow dziatek wßych? nie kto inßy/ tylko wy *principaliter* sámi Rodzice? Rozmáićí/ rozmáićie/ y rozmáite dziećiom swoim buduią robią korony w wychowániu dziatek. Pokázuie tám Duch S. Corkom Syonskim w wielce ozdobney Cant: 43 do podziwienia Korone Sálomona: Egredimini, & videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate. A kroß mu ią FIG: zrobił? Mátká, quo coronavit Mater sua. záś *Cornel: à La-* in Cant: *pide* pißе: że zwyczáy to był u stárych/ iż Mátki dziećiom swoim/ rákieś budowały korony/ przydaiąc z plutárchá/ iż ná záś te korony robiono zpodłych rzeczy/ iáko to zinu y żiołek. *Ælianus* dokłada/ że náwet ná koronách wyrobiáno postáći bestyi straßnych lwá niedzwiedzia &c. podobnym sposobem tedy ßo Rodzice/ co záraz zmłodu przyuczáią dziatki do boiáźni Bożey/ nabożeństwá często iáko Bersábea z Dawidem Salomonem swoim mowią: Venite filij audite me, timorem Dñi

docebo

docebo vos. Odwiązáio uporu/ zapalczywośći/ wßelka ostrość máio áby od czeladki iákiego zgorßenia nie náuczyły sie álbo złych słow/ táia wsobie przećiwko dziatkom miłość/raczey surowośćia nárabiáia/ kosztu ná dobrych *Præceptorow* nie żałuio: to tákich Rodźicow Salomonek iák urośnie/ náuki skończy/ dla dobrych obyczáiow/ cnoty/ miłym wßytkim pokaże sie; o iáko nie ieden rzecze sąsiad: Venite videte Salomonem in diademate, quo coronavit illum Mater sua. Dobrych to/ poczćiwych to Rodźicow synaczek: áż synaczek corona Celsitudinis, Rodźicom pociechá/ chwała. Záś inśi Rodźice slepo/ po bydleciu/ dźiatki miłuiacy zobią też Koronę dźiatkom swoim/ ále iáko niegdy pogáństwo: iedni że lnu; to iest: co to pießczono zbyt chowáia/ wwiáia dźieći: skárać/ wderzyć/ ofuknąć nie dadzą *Præceptorom*: nieobáia byle sie wychowało iak prosiątko/ pięknuśkie tłuśćiuchne/ wesołe. Inni z ziołek rozmáitych; to iest co swey woli/ swobody/ przez co złość/ krnąbność wpor w nich gore bierze/ pozwaláia. Bywáia y táćy co zćieżnia dźiatkom te Korony robią: to iest/ kiedy bogáctwá y dobre mienie chćiwie zkrzywdą bliźniego/wstrzymániem sie od iálmużn/gdy sie im dźieći rodzą/ zbieráiąc dźiećiom swoim o iák naylepßa stáráiąc sie substáncya Náostátek náyduią sie táćy Rodźice/ktorzy kozone młodośći dźiatek swoich ßtraßnemi przyßtáiáią łárwámi kiedy nieostrożnie przy dźiatkách swoich postępuiąc sobie/ spráwámi swemi/ mowámi nieostrożnemi/przeklećtwámi/pijáństwem/gorßa dźiatki swoie/kiedy wywieráią przy nich paßsye swoie/przez co w dźiatkách dźikie postępki/ nieprzełamáne páßsye/ áffekty/ wpory/ záwßpáleczywośći konterfektuią. Wiec tákowi Rodźice sámi sobie kázą/ gdy dźiatki ich potym dorożßy/ nie będą im Corona
Isai: 22. Celsitudinis do ukontentowánia/ do pociechy/ ále záczną coronа confusionis. Im to podobno przerokuia: Coronans coronabit te tribulatione: y owßem przyczyną dźiatek swoich
APOPH zguby stáią sie. Nád tákowemi napisáćby trzebá *Lemma*: ktore ktoś napisał nád Wielorybem/ náwałnośćiami ná brzeg dáleki gdźie musiał zdychać morskiemi wyrzuconym: Quem genuit perdidit. Albo co nad Małpą/ od wielkich pießczot/od obłapiánia zadußáiąca ßczenie swoie: Perdit amando, gdyż

dźiatki

dźiatki swoie ták wychowuiąc gubią á gubią wiecznie/ sobie konfuzyą gotuią/ karánie skárbią v P. BOGA. Pyta sie *Vega* z kąd owe dźiatki/ co z Elizeußá przechodzącego swywolnie wrogały sie wołáiąc Calve Calve. Náuczyły sie tego sposobu znieważánia sług Bożych/ y dla czego pokaráne były nie przez inne beßtye/ ále przez Niedźwiedźiow; gdyż łátwiey było psow iákich domowych znaleść ná poßárpánie ich/ niżeli po lesie niedźwiedźi ßukáć? Odpowieda ná pierwßе *ex S. Iuſtin.* iż sie tego náuczyły dźieci one od Rodźicow swoich: ktorzy záwzięty máiąc áffekt przećiwko Káznodźieiom/ Prorokom/ y innym ſługom Bożym/ przy dźieciách podobnych słow/ gadek wßczypliwych nie chronili sie. Ná drugie záś mowi: że tá karą bárdziey była karą ná Rodźicow vtrapienie y onych konfuzyą/ á to przez Niedźwiedźie; dla tego że Niedźwiedź lubo miąsto płodu ßtuke iákiegoś mięsá rodźi/ iednák koło niey práćuie y liże/ poki należytey ná niey nie obaczy postáći; o co ci zli Rodźice nic nie dbáli: temi tedy beßtyámi skarał BOG dla záwßtydzenia Rodźicow onych o złe wychowánie dźiatek swoich.
Ezop pißе/ że ieden Młodźieniec/ ktory długo złodźieyßtwem in fabul:
sie báwił/ náostátek poimány/ osądzony od Vrzędu; gdy iuż HIST:
ná drábinie przy ßubienicy był y Mátki swey zdáleká postrzegł/ kazał iey do siebie záwołáć/ iákoby iey miał coś osobliwego do vchá powiedzieć: przyßtąpi Mátká/ vchá do vst iego náklada/ gdy on związáne miał ręce/ zębámi potężnie zá vcho iey chwyćiwßy ono vgryzł y záwołał: żem vczynił te rzecz y konfuzyą Mátce/ ná przykład y przeßtroge wßytkim Rodźicom: bo mnie oná dobrego nie dáłá wychowánia/ y gdym po troße máłe rzeczy innym dźieciom kradł/ y do niey nosił/ oná mi tego nałeżycie nie gániłá/ nie karáłá; á przez to śmielßy sie ßtawßy/ rospuśćiwßy sie ná wßelką kradźież/ ná te sromotną y sobie y iey y Domowi memu przychodzę śmierć. Wiec ktorzy Rodźice prągną żeby ich dźiatki były Corona celsitudinis, ozdobą y pociechą; niech pámiętáią ná przeßtroge Duchá S. Lacta Eccl: 30.
filium tuum, & paventem te faciet, lude cum eo, & contristabit te, non corrideas illi, ne doleas. Pieść syná twego/ á bać sie o niego będźieß; igray z nim/ á on cie zásmući; nie śmiey sie do niego/ ábyś nie zábolał. raczey práktykuy ná

C uke

Prov. 23. uke tegoż Duchá S. Noli subtrahere à puero disciplinam, si enim percusseris eum virgâ non morietur, animam ejus de inferno liberabis. *Nie żałuy rozgi ná dziecie: bo ieżeli vderzyß go, nie vmrze, á dußе iego z pieklá wybáwiß.*

II. PARS Już mi ſie nie trzebá pytáć/ iáka Korona y ozdoba vkoronowána zoſtáłá dziś Krolowa náßá Przenaśw: Panná/ bo mnie iuż náuczył Kázimierz S. iż wßyſtká ozdobá iey y Koroná Syn/ ktorego Mátka ſie ſtáła dziſiay/ dic felicem Genitricem. Wiemy iż niektorzy dla ozdoby y chwały/ ktorá ná nich ſie zlewáłá/ choć y zmyſlonym ſpoſobem zdobili pieknie y vdawáli Rodzicow ſwoich: dla czego Alexánder Wielki áby był coś nád ludzi pokazał ſie; záprzał ſie własnego Oycá/ á Synem Naywyżßego Bogá Jowißá czynił ſie. Nie ták ſie záś dzieie tu; nie ßuká na Korone ná ozdobę Mátki ſwoiey JEZUS drogich Kámieni/ álbo innych ſpoſobow záleceniá iey zacnośći naywyżßey/ ale ſam oto ſtáie ſie ozdoba y Korona; tym ſámym że Mátka ia ſobie dziś obiera/ naygodnieyßa miedzy wßelkim ſtworzeniem pokázuie. Czego naprzod dowod táki niech bedzie. To rzecz pewna iż Meſſyaß prawdziwy ieſt ozdoba y nieiáko Korona cáley fámiliey Abrámowey/ z ktorey vrodził ſie. Gen. 17. Pytam ſie bowiem czemu Abrahám gdy mu powiedziáno/ że w plemieniu ieg narodzić ſie miał Meſſyaß; nieſpodziewánym od BOGA vczczony reſpektem vpada ná ziemię. Cecidit in faciem ſuam. *Vpadł ná twarz ſwoie.* SCRIPt Odpowieda *Miechovita:* że tym vpádnieniem ná ziemię/ dał znáć iáko żadne ſiły ludzkie nie były zdolne ná wſpodziękowánie/ iż BOG fámilią iego raczył vczcić Meſſyaßem/ to ieſt Chryſtuſem. Lib. 38. Czemu Krol Ezechiaß z pláczem wypraßa ſie od śmierci: flevit fletu magno. Odpowieda *Hieronym S.* dla tego: wiedział bowiem że idąc z pokolenia Abrahámowego miał obietnicę iż rodzić ſie w domu iego miał Meſſyaß/ á chorobá tá śmiertelna ná niego przyßłá była/ gdy ießcze nie miał żadnego Synà; wiec obawiáiąc ſie/ żeby Domu iego nie obrány był z ták wielkiey ozdoby ſwoiey/ płacze prośo życie/ żeby potomká mogł zoſtáwić; ták to wielki był Honor cáley Fámiliey tey Meſſyaß Chryſtus JEZUS. Z czego dowodzi à fortiori *Miechovita.* Że Pan JEZUS tym bárdziey

musiał

musiał bydź wiekßą ozdobą y zaßczytem Mátki ſwoiey: Conſiderate igitur quanta ſit res in progenie ſua Meſsiam habere; at quantò majus eſt ejus Matrem fieri? in qua dignitate nemo cum ea participat, nec participare valet. *Vważcie iák wielką rzecz w pokoleniu ſwoim mieć Meſſyaßá, ále iáko dáleko wiekßa Mátka iego ſtáć ſie; ktorey godnośći nikt z Pánną Przenaśw: vczeſtnikiem nie ſtał ſie, áni ſtáć może.* Stáie ſie powtore Syn Boſki dziś Wcielony/ Mátce ſwey Corona Celſitudinis, dla tego; bo nieiáko taż koronuie Korona dziś Mátki ſwoiey/ ktorą ozdobiony/ vkoronowány ieſt ſam BOG Ociec Wßechmocny. przyrzekł tám pan BOG/ iż chwała y ozdo- Iſai: 4. bá ſwoiá nikomu drugiemu nie miał ſie dopuścić koronować y zdobić. Gloriam meam alteri non dabo: To álbowiem ieſt FIGt naywyżßey godnośći znák/ áby Koroná ná cudzey głowie nie poſtáłá. Z tad Alexánder Wielki/ gdy mu Koroná z głowy vpádłá byłá w rzekę/ nurek ieden pußcza ſie ná dno znáyduie/ HISTy y one ná ſwey głowie wyniożßy oddáie: każe mu zaraz talent złotá/ zá ználezienie dáć/ ále potym głowę ná ktorey iego Koroná poſtáłá vciąć roſkazał. Pytáią ſie tedy vczeni/ co to tákowa zá ozdobá y Koroná Oycá Niebieſkiego: Odpowieda *Procchio.* Gloriam Domini Filium appellat, tanquam qui omnia à DEO creata longè ſuperans, ejuſdem ſit cum Patre Divinitatis. *Chwałę Páńſką Synà názywa, iáko tego ktory wßyſtkie rzeczy ſtworzone przechodzi bárdzo, iednego bytßy Boſtwá z Oycem.* Jeżeli ták ieſt że Syn Boſki ieſt Korona Oycowſką. Wiec gdy Ociec Niebieſki ſpußcza y dáie dziś w żywot Pánny Przenaśw: Synà ſwego/ iuż ia Korona ſwoia własno koronuie y zdobi: ále iákże te ſłowá Boſkie ſprawdzą ſie? Gloriam meam alteri non dabo? *Chwały moiey nikomu nie vſtąpię?* Trzeba wiedzieć że Pánná Przenaśw: dla oſobliwego przywileiu w wielu generalnych nie zámyka ſie propozycyách/ ále ma y powinną mieć *excepcye* ſwoie: y ták nie zámykáłá ſie względem pierworodnego grzechu w onym Dekrecie: Omnes in Adam moriuntur. *Wßyſcy w Adámie vmieráią.* Nie zámykáłá ſie y w onym: Pulvis es, & in pulverem reverteris: *Prochem ieſteś, y w proch ſie obrocisß.* bo w nieſkázytelnym ciele wzięta do Nieba. 1. Cor. 15. Gen. 3. Wiec y w pomienioney Propozycyey:

Gloriam meam alteri non dabo. *Chwały y ozdoby moiey ni-*
Iſ: 24. *komu nie vſtąpie*: nie zámykáłá ſię. Właśnie po moich ple-
cach tłumáczy to mieyſce Piſmá S. *Richard. à S. Laurent.*
Dicit DEUS Pater: gloriam meam ſcilicet Filium meum alte-
apud Nō: ri non dabo, quàm MARIÆ: quia ſoli MARIÆ hoc pri-
vilegium debebatur. Mowi BOG Ociec: Chwały moiey/ to
ieſt Syná mego nikomu nie pozwole/ tylko MARYEY: bo
ſámey MARYEY ten przywiley należał. Tákże y ſámá
Przenaśw: Pánná iáśnie pokazałá to/ iż iedyny Syn ſam iey
był Corona Celſitudinis. *Korona chwały y zacnośći.* Uważa
lib: 1. de *Eſcob*: że lubo Przenaśw: Pánná ozdobna byłá z wielu innych
MARIA Koron/ bo z Krolewſkiey Fámilij idąc/ tyle Koron/ ile przod-
kow Krolow było/ należało do niey: Miałá ſiłá y świątobli-
wych przodkow swoich y Kochánkow Boſkich; y to zdobić mo-
gło bárdzo Przenaśw: Pánnę/ á przecie ni od kogo ozdoby nie
záciąga/ z niczym ták nie prezentuie ſię iáko z Synaczkiem swo-
im. Piotr z Kluczámi/ Páwel z Mieczem/ Męczennicy z in-
ſtrumentámi męczeńſtwá. Fráncißek z Krzyżem/ Doktoro-
wie z Kśięgámi/ Wyznawcy z Liliámi; ſámę tylko Przenaśw:
Pánnę záwße máluią: z niczym inßym tylko z Pánem JE-
ZVSEM. y owßem *S. Chryzoſtom* trzyma/ iż kiedy trzey
Krolowie zbliżáli ſię do przywitánia Nowonarodzonego Pán-
JEZVSA do Szopy Bethleemſkiey. Przenaś: Pánná wzią-
wßy ná rece swoie Synaczká ku nim wyßłá/ iákoby we drzwi:
to podobno/ áby ſam ten Niebieſki Gość/ ták zacnych dálekich
Gośći przywitał wdzięcznie: ále vßłoby to było: pod ták cie-
ßkiey zimney chwile/ ták máłe/ ták delikáckie/ nie trzebá by-
ło ná wiátr ná zimno turbować dziecia:ko. *Salmeron* domy-
Tom: 3. ſła ſię iż to Przenaś: Pánná vczynilá dla lepßey wygody Kro-
low: iż bowiem ßopá oná ciemna y bez świátłá byłá; áby
lepiey ſliczności Dzieciatká Mężowie śś. mogli ſię byli nápa-
trzyć/ nacießyć z niey/ ku świátłu/ ku widoku wynoſi go Prze-
naśw: Pánná: mogłcibym ia odpowiedzieć; że y tego nie trze-
bá było; była tám dobrze promieniámi swemi przenikaiąca/
y nad ſłońce iáśnieyßa gwiazdá ſtoiąca nad ßopą/ ktora Kro-
low przyprowádziłá: ále nie gárdząc ták zacnego Tłumácza ro-
zumieniem; ſtáię ná tenczás przy odpowiedzi ná to *Eſcobara* nie-

mniey

mniey vczonego/ ktory ták mowi: Aptius crediderim id à DEIpara factum, vt ex JESU inſigni ac ſtemmate præclariſſimo, ejus auguſtiſſima nobilitas in maxima rerum inopia & egeſtate oſtenderetur. *iakoby chciał rzec:* Wiedziáłá Przenaśw: pánná że onym Gośćiom trzebá było pokazáć ſię iey/ nie tylko Mátka ále y Krolowa Krolá Niebá y Ziemie rodząca: áppárencyi y znákow niebyło y nie mogło bydź przy vboſtwie/ raczey wßyſtko przeciwno: Páłác/ ſtáynia/ ſłudzy/ bydleiá/ ßaty nágość: coß czyni Krolowa tá: do Korony ſię swoiey bierze/ nieſie ią w rękach swoich/ to ieſt Synaczká nay-milßego; tego obaczywßy Swieci Krolowie/ záraz y tego zá Krolá/ y Mátkę tego dla niego Krolewſtim vßánowáli po-kłonem/ vdárowali dárami; y ták ſam Syn iey ſtał ſię Ko-rona. Wyráźnie ná to podpiſuią ſię Doktorowie Swieci/ iż wßelka cześć y naywyższa zacność Przenaśw: pánny/ *naycel-nieyßym ſpoſobem* funduie ſię ná tym/ że w żywocie swoim przy dziſieyßym zwieſtowániu Syná Bożego Wcielonego poczęłá/ y onemu Mátko ſię ſtáłá. Ták o tym *S. Auguſtyn.* Hoc ipſum apud D. de S. MARIA Virgine prædicare, quod DEI Mater eſt, ex-Th: de cedit omnem celſitudinem, quæ poſt DEUM dici vel cogi-Sacr: tari poteſt. *To ſámo powiedziawßy o Przenaśw: Pánnie, iż Mátká Boża ieſt, przechodzi niżelką zacność, ktora po BOGV wy-myſlona bydź może. Venerab: Beda.* Magnum quia Virgo, in Cap. magnum quia Mater, majus quia verumq; ſimul; maximum 1. Luc: autem quod Mater DEI. *Wielka to iż Pánna, wielka iż Mátka: większa iż oraz Pánna y Mátka: ále naywiększa że Mátka Bo-ża.* Więc Przenaśw: Pánnie dziś Wcielonego BOGA w SYMB. żywocie ſwoim máiącey/ ſłużą owe Lemmá/ ktore ktoś nád pe-rłowe Koncho álbo Mácico zámknięta nápiſał: Me proles no-bilitat. *W ßyſtká moią zacność z płodu.* gdyż Pánnę Przenaśw: *S. Damaſcen* Koncho názywa: Concha, quæ cælitus ex Di-Orat: 1. vinitatis fulgetra in vtero concepit & peperit Chriſtum, de Nat: ingentis pretij vnionem. Więc teraz do wßyſtkich nabożnych duß mowię nieco odmieniwßy ſłowá Oblubienice Salomono-wey: Egredimini Filiæ Sion, & videte Reginam veſtram in Can: 3. diademate quo coronavit eam Filius ſuus. Wynidźcie Cor, ki Syońſkie/ y oglądaycie Krolowę wáße w Koronie w ktorą

wkoronował ią Syn iey. z Kázimierzem S. znowu przydáie; Contemplare & mirare ejus celſitudinem. dziękuiąc/ że dziś zá zezwoleniem iey ná Anielſką prośbę záczyna ſpráwę zbáwienia náſzego/ zákłáda początki krolowánia ſwego; á oraz w wieczne poddáńſtwo/ poſłuſzeńſtwo naprzod Synowi iey/ á potym oneyże ſámey oddawaymy ſie poufále. Amen.

Pharos in tenebris.

Pro Purificat. B. M. V.

STROPHA 3 Ipſam cole vt de mole Criminum te liberet:
Hanc appella, nè procella Vitiorum ſuperet.

Klániay oney, proś obrony Przećiw grzechow ćięſzko-
Ku niey oczy, dla pomocy Obracay w nawálności. (ści

Lumen ad revelationem gentium. *Luc:* 2.

WIele ieſt niewygod/ niebeſpieczeńſtwá wſzytkim/ ktorzy/ kolwiek po máteryálnym Morzu puſzczáią ſie żeglować. S.N. Niech przyznáią ſámi/ co ná nim pływáli: dośc. 23. ie ná to y *Eccleſiaſt.* świádectwo iáwne: Qui navigant mare, enarrent pericula ejus, & audientes auribus noſtris admirabimur. *Plutarchus* piſze/ że Pláto często mawiał: Trzech mi rzeczy żal: żem bez teſtámentu niegotowego choć ieden dzień przeżył: że kiedy białeyglowie ćáiemnice tákiey zwierzył ſie: że płynąc w Okręcie ná Morzu drogę odpráwił/ ktorą mogłem po ziemi odbydź. We wſzyſtkich iednák nieſzczęściách/ przypadkách ná Morzu/ mnie ſie zdáią nayćiężſze ćiemności y noce: ách táko wtem czas y naybiegleyſzym Marynarzom ćięſzko. Wiec zábiegaiąc temu rozum ludzki/ przy portách wymyślił iákoby látárnie/ wielkie Wieże z ogniámi/ ktore *Pharos* zowią: táka była wielce ſławna w Alexándriey/ y ieſt przy náſzym Gdańſku ná Morzu. Swiát ten Doktorowie SS. pospolićie názywáią Morzem/ po ktorym nieſáko żegluiemy żyiąc ná tym lib. 13, świećie. *S. Auguſtyn.* Attendite ſæculum quaſi mare. de Verb. iák wiele niebeſpieczeńſtw/ nawálności ná tym morzu/ y owſzem Dn. wiecey niż ná máteryálnym. Woła Prorok Jzáiaſz ná Sydon/ Cyprow: Erubeſce Sidon, ait mare. *Wſtyday ſie Sydonie, woła*

Morze

Morze. S. Ambrozy. Tanquam fatigati elementi vox iſta eſt: Erubeſce Sidon, hoc eſt: Meos fluctus negotiator arguis, cùm ſis ipſe fluctibus inquietior; verecundiores venti ſunt quàm veſtræ cupiditates: illi habent otia ſua, nunquam veſtra quærendi ſtudia feriantur. *iákoby chciał rzecz Doktor S.* Co páſſyą/ co námiętność/ co poruſzenie gniewliwe/ pyſzne/ cieleſne/ co okázya do złego mieſzáiąca duſze twoie/ to ćięſzka nawálność grożąca ci zgubą wieczną/ ſálą ćięſzką przećiwną zbáwieniu twemu: że záś o iák wiele rázy w ćiele/ w duſzy twoiey/ burzą ſie? cześćiey dáleko niż Morze: ieſzczeby to znośnieyſza ſchronić ſie przed tą ſálą/ álbo mądrze/ śmiáło/ ſtáwić ſie przećiwko niey/ gdyby było záwſze widno; to iest rozum náſz był przy dobrey rekollekćiey y oświeceniu; ále częſtokroć bywa záćmiony niewiádomością/ nieumieiętnością: z tąd nie wiemy gdzie ſie y iáko w pokuſie obrocić y ſálwować. Aleć oto przy dziſieyſzey Proroczyſtości przećiwko temu nieſzczęściu ćiemności/ niewiádomości/ wyſtáwia nam BOG iáko ſáſna Wieża Przenaśw: Pánne: co po cześci y dziſieyſza Ceremonia w Kośćiele Bożym/ zápalonych gromnic potwierdza: y o niey ſwoim ſpoſobem rozumieć ſie mogą ſłowá Symeonowe: Lumen ad revelationem gentium. Do tey Wieże ogniſtey wſzelkim błędnącym ſie z nawálnościámi pokus/ pokázuie droge Krolewić náſz: Hanc appella, nè procella vitiorum ſuperet: do tey y ią obroce mowę moię/ pokaże iáko tá S. Pánná/ ieſt Swiátłem kázdego w ćiemnościách niewiádomości oświecáiącym y prowádzącym; wprzod náſtąpiwſzy ná onych Endymionow/ ktorzy dobrowolnie w ciemnościách niewiádomości zoſtáiąc/ życie ſwoie ſwawolnie prowádzą.

Lib. de Elia & jejun. c. 19.

WIelorákie náydzie ſie ciemności álbo niewiádomości/ ćmiące rozumy ludzkie/ y świátło zbáwienney náuki/ álbo wiádomości o BOGU/ o rzeczách Boſkich/ niebieſkich/ y innych do otrzymánia zbáwienia wiecznego należących: ktorę to ćiemności wſzytko práwie plemię ludzkie ogárnęły. *Blank.* piſze/ że kiedy Bułgárowie wielką Woynę przegrali z Nieprzyiacielem/ mſzcząc ſie nád więźniámi Zwyciężcą Tyran/ piętnaſtu tyſięcy Bułgárow oczy kazał wyłupić obiedwie/ y ták pognáć do własney ich Oyczyzny; ta tylko dyſkrecya mieli/ że przy kázdym pułku ie-

I. PARS in Pſ. 35. HIST.

ku iednego zostáwili o iednym oku/ áby prosto prowádził onych mizerakow. Wielkie to tyránstwo było/ y strásna rzecz tákę kupę ludzi widzieć bez świátłá/ bez oczu: ále strásnieyßa rzecz ták wiele millionow od początku świátá áż do skończenia wi dzieć posleponych ná oczách dußnych/ dla wielorákiey niewiá domości. pierwßa tedy niewiádomość ná rozumách náßych iest/ ktora ślek popadł dla pierworodnego grzechu; bo śie ro dziemy głupiemi/ nić niewiedzącemi áni o BOGV/ áni o Nie bie/ áni o cnocie/ co dobrego/ co złego: to iednák ciemności/ niewiádomości/ rozgania P. BOG świátłem swoim oświecá

Ioan. 1. iąc káżdego: Lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum: podał BOG prawdziwa Wiárę/ obiáwił/ náuczył przez Proroki/ potym przez Syná swego/ potym przez Apostoły/ y teraz przez nástępnikow ich náucza/ y do sámego końcá świátá/ náuczáć nie przestánie wßystkiego tego/ co iest do zbáwienia potrzebnego: iuż tedy te ciemności nie mogą nam zátrudniáć ták bárdzo drogi do zbáwienia. Ale są ießcze drugie ciemności/ to iest niewiádomość cięższa; bo nie ták z nas sámych początek máiąca: á tá iest záćmienie iákieś/ zámießánie duße/ kiedy w iáki śmiertelny grzech wpádnie. S.

in Gen. *Chryzostom.* Nihil peccato pejus: ipsum enim simul, vt introierit, non solùm confusione nos replet, sed & insipientes facit eos, qui antea intellectu & sapientia sunt prædicti. Nic gorßego nád grzech: ten ledwie wnidzie do duße/ nietylko zámießánie przynosi/ ále głupiemi tych czyni/ ktorzy przed

SCRIP. tym rozumnemi y mądremi byli. I pokázuie to oczywiście ná Adámie; ktory obdárzony niegdy mądrością/ wiedział dobrze że przed P. BOGIEM nikt śie nie skryie. BOG wßędzie

Ps. 18. iest/ wßystko widzi. Nec est qui se abscondat à calore ejus: á przecie ták tylko zgrzeßył/ zápomniał o tym/ ták głupi iá

Gen. 3. ki/ kryie śie przed BOGIEM po Ráiu. Vocem tuam audivi & timui, eo quod essem nudus; y ztąd ci to owo bywa/ gdy zgrzeßyß raz/ ták ślepy odważaß śie drugi raz y dáley/ że ieß w sobie iż o BOGV żywo pomyślić nie możeß/ tylko ci plugástwo stoi przed oczymá y zástánia oczy/ nie możeß ták iákby należáło/ prostko sposobu skutecznego pokuty S. wymyślić/ rozeznáć co dobrego/ co złego: wßystko to spráwiłá owá roskoß

vciechá

vciechá w grzechu. *Rich.* o grzesniku ták mowi: Habet oculus intellectualis ante se velum magnum oppansum ex peccati delectatione suscitatum. *Ma oko rozumne wielką ná sobie zasłonę, ktora z vciechy w grzechu vczyniona bywa.* przyznáie że y tákowe ciemności/ niewiádomość/ ślepotá dußna/ iest rzecz niebespieczna; gdyß bárdzo wiele iest duß/ ktore raz záćmiwßy śie/ raz dopuściwßy śie grzechu śmiertelnego/ nigdy iuż do świátłá/ do obaczenia śie y rozeznánia stanu swego mizernego nie przyßły; y owßem w tey ślepocie swoiey w ciemności dostáły śie piekielne: przecieß ießcze y tákowym záćmionym y ginącym iuż ná morzu nawálności/ gdy śie rozbił ich Okręt/ to iest/ gdy łáskę Bożą stráćili/ ma miłosierdzie Boskie *Pharos*, to iest Sákrament Pokuty S. y siłá ich iest/ ktorzy po ták nießczęśliwym potopie/ oświeceni łáską Bożą/ z ciemności tych wyrátowáli śie. Ale są ießcze inne ciężße/ y práwie zgubne pewną dußy przynoßące ciemności álbo niewiádomość; ktora śie zowie deliberata affectata, z ßczerey woli ludzkiey pochodząca. W tákich to ciemnościach niewiá

Ps. 35. domości widział Dawid S. kogoś. Noluit intelligere, vt bene ageret. *Niechciał zrozumieć, áby dobrze czynił.* á náwet y Job wyśłuchał ich wielu/ ktorzy nie tylko kryli rozumy swoie od świątłości náuki/ ále ieß wyprzyśiegáli śie iey: Sci-

Iob: 21. entiam viarum tuarum nolumus. Owić to są/ ktorzy zchrániáią śie Kázn odzieiow/ co im dobrze otwieráią oczy/ Spowiednikow/ ktorzy im śmiele pokázuią co grzech/ co nie grzech. Ktorzy Zakonniká/ Kśiędzá/ nie lubią mieć w posiedzeniu/ obawiáiąc śie by postrzegßy czego/ coby Obrázu Bośka trocilo/ nie przygánił im lub słowem/ lub zmarßczeniem śie; o tákich Chrystus Pan powiedział: Non veniunt ad lucem, vt non

Ioan: 3. arguantur opera eorum. *Nie przychodzą do świątłá, áby nie gánione spráwy ich.* Co gorßa/ są ießcze tácy/ ktorzy nie tylko nie dbáią álbo zchraniáią śie pytáć/ dowiedzieć śie/ náuczyć śie/ czy śie to godzi/ álbo nie godzi; ále nád to/ co oczywiście nie godzi śie/ czego práwo Boskie wyrázuie: y o co/ ießcze coś świątłá w rozumie zostáiącego przygánia y skrupuł onym czyni/ przygaßáią ten ogniczek/ á skutecznemi wymyślnemi rácyámi/ wymowkámi czynią sobie że śie to godzi/ nie máß tu

grzechu: to wßystko ná to czynią/ áby ták záćmiwßy rozum y ſumnienie/ wolniey y beſpieczniey grzeßyli/ żadney bojaźni BOGA álbo grzechu nie czuiąc. O czym w tymże Pſalmie Dawid S. . Dixit injuſtus vt delinquat in ſemetipſo: non eſt timor DEI ante oculos ejus. *Rzekł niesprawiedliwy, aby ſam w ſobie zgrzeßył, niemáß w oczách iego bojaźni Bożey.* Ten aby łátwiey/ weſeley grzeßył/ ßtuka poßeł: quoniam doloſe egit: rozmaitych ſłowek/ rácyek powynáydował ná vdánie ſcrip. fałßu zá prawdę. Verba oris ejus iniquitas & dolus, á náoſtátek y ſolucyi ich/ pokazánia fałßu/ áni ſłuchać áni rozumieć nie chciał. Noluit intelligere vt benè ageret. Pytam ſię tedy teraz czyli teß tá niewiádomość vdzie im ná Sądzie Bożym? ták tym ktorzy należytych informacyi ſumnienia ſwego/ czy ſię to godzi nie ßukáią od nikogo/ iáko teß y tym ktorzy vſtroiwßy ſobie ſámi w głowie że ſię to godzi/ y nie grzechu czynią co ſię nie godzi/ y co w ſámey rzeczy ieſt grzechem. Tu to odpowiádam: że żadna miáza nie vdzie; grzeßą niecylko niewiádomości dobrowolney grzechem/ ale częſtokroć y temiż ſprawámi ktore czynią rozumieiąc/ y ſobie perſwáduiąc/ że ná nie grzech: Oboygá dowod mogę mieć z Piſmá S. Co ſię tycze tych/ ktorzy nie chcą álbo zchraniáią ſię porádzić y wypytáć czy ſię to godzi/ á w niewiádomości oney czynią to co ſię nie godzi/ iż tákowi nie wolni ná ſumnieniu. Ná to mam hiſtorya. Gdy wßedł lud Jzráelſki w ziemię obiecáną zá Joſuem/ dowiedziawßy ſię Gábáonitowie iż roſkaz był Boſki/ áby wßyſtkie one niewierne narody mieczem znoſić/ miedzy ktoremi byli Gábáonitowie; vrádzili áby poſłow do Joſuego wyprawić/ ktorzyby w złych ſukniach/ obuwiách/ z ſuchym Chlebem wyprawiwßy ſię/ dla vdánia/ że ſą bárdzo z odległych Kráiów proſili o życie przynamniey. Ták ſię ſtáło; áż mowi Piſmo S. Suſceperunt igitur de cibarijs eorum, & os Domini non interrogaverunt. *Przyięli tedy pokármy od nich, a P. BOGá nie porádzili ſię.* Lyranus powiáda; że tu cießko Kśiążęta Jzráelſkie zgrzeßyły; bo przeciwko wyráźnemu przykazániu Bożemu dárowáli żywotem Gábáonitow. czemu? ále to poßło z niewiádomości/ rozumieli że to dobrze/ ták zmizerowánym ludziom wyświádczyć łaſkę. Odpowiáda *Lyranus*, y owßem tym

Joſue 9. HIST:

apudNax

tym ſámym zgrzeßyli; czemu ſię nie rádzili/ nie pytáli Páná BOGA. Os Domini non interrogaverunt, & in hoc defecerunt. Pyta ſię dáley *Naxera*; Co ieſt? o mnieyße rzeczy innych czáſow, rádzili pytali ſię P. BOGA/ á teraz nie? Odpowiáda: Suſceperunt de cibarijs eorum, fortè egebāt: ſi ergo interrogantes deprehendiſſent errorem, acceptare nequirent panem. iákiś tám był miedzy niemi frántaßek: rzekł co to po długich diſkurſach; teraz ſię ieść chce/ potrzebá przymuſza/ ná co ſię pytáć/ mogo nam co nie do myſli naßey powiedzieć/ áż ſię ſkrupułu nábawiemy: coż zá tym? poſiádamy y u ludzi klopotu nie vßli: Murmuravit itaq; omne vulgus, contra Principes, bá y v P. BOGA według *Lyrá* ná: Non interrogaverunt, & ideo defecerunt. *że ſię nie pytali, dla tego zgrzeßyli.* Co ſię záś tycze owych/ ktorzy rozmyſlnie rácyiámi/ czynią ſobie z grzechu nie grzech: *ná to ieſt druga Hiſtorya o dwu Corkách Lotowych/ ktore kázirodztwo ſtraßne popełniły; wprzod iednák záſleniwßy rozum Oycu/ vpoiwßy go winem; veni inebriemus cum vino:* ſwoy záś záſlepiwßy figlownemi rácyiámi/ wywodząc ſobie że ſię to godziło nárenczás/ gdy ná táka ruinę świátá goráiącego pátrzáły. Nullus remanſit virorum in terra: pomogłoß im to co? żadnego Doktorá nie máß/ ktoryby nie vznał/ że te kázirodztwo ſrogie popełniły. Rzeczeß ále ſię im to zdáło że ſię godzi/ miáły rácyiki. *Cáietanus* mowi: że te tylko ná znieſienie ſkrupułu powymyſlały ſobie w ſámey záś rzeczy lubieżność byłá: Quod crediderint viros omnes mortuos eſſe, hoc muliebris temeritatis fuit, nam videbant montem in quo morabantur exēptum ab incendio, & ex illo monte videre poterant alios montes non ardentes, aut poterant interrogare Patrem. *Że rozumiały iż wßyſtká zginęłá meßczyzná to pierzchliwość białogłoniſka byłá, bo widziały że cáłá oná gorá ná ktorey zoſtawały z Obywátelámi wolna byłá od ogniá y innych wiele w okoliczy nie dáć było; á przynamniey mogły ſię oto ſpytać P. Oycá.* Zá co teß zoſtały pokaráne w plemieniu ſwoim/ ktore potym wßyſtko mieczem Jzráelſkim wygubić roſkázał P. BOG. Tu ſię reflektuyą PP. Polytycy/ ktorzy łatáć ſobie ſumnienia/ przymuſzaiąc rácyeczkámi wrzodowáte grzeßne ſumnienia ſwoie: mo-

Gen. 19. HIST:

apudNax

wicie! godzi mi ſie chłopu wydrzeć bom Pan iego/ godzi ſie z podatkow ludzkich pánoßyć/ bo mnie ſtráćámentá Seymikowe ſiłá koßtuie; godzi ná lichwe pieniądze dáć bo to bydź może intereſſe; nie máß to nic choć ſie rozgniewam/ pokáie/ bom ſie rodził pod Saturnem; choć pozwole ſobie lubieżności bom ſie pod Wenera rodził: ieſli ci te figle vydo: ſłuchay *Auguſtyná S.* Mars ergo homicida non tu? Venus adultera, non tu? vide nè pro Marte & Venere tu damneris. *Jżali Mars ieſt Zaboycą nie ty? Wenus cudzołożnicą, nie ty? pátrzże, żebyś miáſto Marſá álbo Wenery do piekłá nie poſedł.* Táka Theologia twoiá/ álbo ten twoy Theolog/ Kápellan/ do ktorego to przybrałeś konfidencyą/ przez to że ci miłczy/ pochlebia/ do

ExPræd. c. 15. kod cie prowádzi zrozumiey z przykładu tego. Nie dawno we Włoßech był ieden Lichwiarz/ ktory iż nigdy wrocić niechciał wylichwionych pieniędzy/ nie mogł od żadnego Xiędzá otrzymáć ábſolucyey: wiec nápadł ná iednego/ ktory innych ſkrupulántámi zowiąc/ y dobrze ſie máiąc z Pœnitentá ſwego rozgrzeßał go: pewnego dniá z dobrey wieczerzy rozßedßy ſie do domow w nocy/ vmiera lichwiarz w ſpániu/ przychodzą do Kla-

Exemp: ßtorá dwáy Czárci w poſtáci ſług/ proßą o owego Spowiednikà do P. prowádzą go: ktoreś náyduie ná vlicy chodzącego w ßácie długiey/ ſpytány odpowie: Jam iuż vmárł y potępionym dálichwy y świętokrádzkich Spowiedzi; ále że y ty miałeś zemną cząſtkę: y co powinieneś mi był gánić/ zámilczałeś: wieć potępienia mego towárzyßem będzieß: y ták ná środku západli ſie obádwáy; co *Socius* pozoſtáły potym oznáymił. To niech będzie pámiętne nam/ żebyśmy ſie niewiádomoścíą nie wymawiáli/ ſobie nie pochlebiáli/ ále y owßem od tych ciemnoſci iák nayduley vciekáli.

II. PARS Lumen ad revelationem gentium. Stawa dziś w pośrodku Kościołá Chryſtuſowego/ otoczona nieiáko w Gromnicę Przenaśw: Pánná. Stawa iáko iedná świetna Pháros álbo Wieża; ná to/ ázeby káżdego w ciemnościách zoſtáiącego oświecilá/ ciemności ßkodliwe niewiádomości/ rozegnálá w duſzy iego. Dwoie *elogia* Kościoł S. dáie Przenaśw: pánnie

Cant: 5. z pienia Sálomonowego Pulchra vt luna, electa vt Sol. *Piękna iák Xiężyc, wybrana iák Słońce*; Słońce zacnieyßze/ iáśnieyßze/

ßze/ wiekßze/ wyżßze ná Niebie niż Miesiąc; przyſtáło było wprzod one położyć niż Miesiąc zá Figurą Przenaśw: pánny: á ieżeli trzebá było tey Figury dla wyrażenia/ iáko Przenaśw: pánná rozgánia ciemności niewiádomości świátłem ſwoim/ pewnie ſłońcá iáſność wielce do tego ſłużyłáby była: przyznáie mu to *Dawid S.* Poſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſylvæ. *Położyłeś ciemności, y ſtáłá ſie noc, podczás niey przechadzáć ſie będą wßyſtkie beſtye leśne.* áż przeſko potym mowi tenże: Ortus eſt Sol, & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabũtur. *Weßło Słońce y zgromádziły ſie, y w łożyſkách ſwoich położą ſie.* Dla tego *S. Bernart* wznáie słońce bydź piękną Figurę Przenaśw: Pánny/ gdy mowi: Tolle hoc ſolare corpus quod illuminat mundum, vbi dies? tolle MARIAM, quid niſi caligo involvens, & vmbra mortis. Żnieś Słońce oświecáiące świát/ á gdzieß dzień? żnieś MARYA/ nic nie zoſtánie tylko grube ciemności/ y cienie śmierci. przecież Kościoł S. wprzod kładzie Miesiąc: Pulchra vt Luna. Podobno nie zbłądzę domyſláiąc ſie táiemnice. Vważam ia roznice świátłości y Miesiącá. przyznáie że słońce oświeca rozgánia ciemności; w nocy iednák nie przyświeca y namniey. Miesiąca záś świátło/ to ma/ że y w nocy świeci/ y owßem żadnego ták przychylnego ták zbliżonego do ziemie y Morzá niemáß Planety iáko Miesiąc. Wiec piękna ten Miesiąc ieſt Figurą Przenaśw: pánny. *Richard à S. Laur.* MARIA luna inferior omnium Planetarum, id eſt humillima omnium Sanctorum: nullus Planeta tàm propè terræ accedit & nullus Sanctorum peccatoribus percondeſcendit. *MARIA Miesiącem naywyżßym ze wßyſtkich Planet; to ieſt nád inne Święte pokornieyßa: żaden Planetá ták ziemie nie ieſt bliżßy, y żaden Swiety nie ieſt przychylnieyßy grzeßnikom nád Przenaśw: Pánne.* á ia też przydam: że ſámá oná ieſt/ ktora y w nocy świeci/ to ieſt w ciemnościách ßkodliwey niewiádomości zoſtáiących oświeca. Poſpolicie Niewiádomość ßkodliwa zbáwieniu duſznemu náduie ſie álbo w práwowiernych złym życiem záſlepionych/ y zguby ſwoiey nie widzących: álbo w ludziách niewiernych/ iácy ſą Pogánie/ Żydzi/ Heretycy. Wiec *Dawid S.* powieda: że Przenaśw: Pánná z miłoſierdzia

ſwego

swego wßystkim tym w ciemnosciách zostáiacym zwykłá przyświecáć świátłem swoim oświecáiąc zácmione ich rozumy.

Psal. 86. W Osobie tey mowiąc: Memor ero Rahab & Babylonis scientium me, ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus Æthyopū.

SCRIPt *Wspomnie ná Ráhab y Bábylon znáiacych mnie: oto cudze narody y Tyr, y lud Murzynow.* Ráhab nierządnicá znáczyłá ludzi grzeßnych cielesnych; Bábylon/ Tyrus/ Murzyni pogáństwo to było; wiec dobrze znácza niewiernych: Atoß oboygu tym obiecuie Opieke swoie przenasw: Pánná; Memor ero: Byle tylko cokolwiek w nich chęci y nabożeństwá ku tey Pánnie nayдowało sie. Scientium me: Niech máią nádzieie/ iż w ciemnościách/ w niewiádomościách/ w błędách swoich nie pomrą. Co sie tycze ludzi Kátholickich grzeßnych/ ktorzy záślepieni namiętnościámi/ żyią nie po Chrześciáńsku/ ále oślep ná wßelkie bez skrupułu odwáżáią sie zbrodnie; ieżeli przecie sciunt MARIAM, to iest nie zápominaią o iákimkolwiek nabożeństwie do Przenaś: Pánny/ nie da im zginąć przenasw: Pánná/ ále oświecáiąca wprosi im łáskę y náwrocenie. Dokument iawny

HIST: tego ná onym łotrze/ ktory ná Krzyżu cierpiąc z Chrystusem/ cudownie oświecony został/ że vznał prawdziwego Messyaßa/ y ßczerym sercem zá Páná go swego wyznał: Domine memẽto mei: Stan życia swego złego poznał doskonale. Nos quidem digna factis recipimus. Oświecenie to y nawrocenie principaliter przypisáć sie powinno Chrystusowi Pánu: ále czemuż to dopiero ná Krzyżu sie stáło? ßedł nie mała droga ná Kálwáryo ten łotr z Chrystusem/ á przecie dopiero teraz oświecony zostáie: leć vważcie kto tám miedzy temi Krzyżámi stoi: Stabat autem juxta Crucem Mater JESU. iey Opieka/ iey przyczyna/ on ták cießki grzeßnik oświecony został. Náukę iest

apud S. Dámiáná. Cur non resipuit, cum JESUM in via sequebatur, cum Crucem suam ferentem vidit, & comitabatur? tunc convertitur, cùm MARIA juxta Crucem stabat; tunc ex latrone factus est Martyr, cùm pro eo MARIA deprecabatur. *Czemu (práwi) łotr nie vpámietał sie gdy zá P. JEZUSEM ná gore ßedł, kiedy Krzyż swoy niosącego widział? wten czás návraca sie gdy Przenaśw: Pánná MARYA pod Krzyżem stałá; w ten czás z łotrá Męczennikiem został, gdy zá niego MáRYA*

RYA modlił sie. Ia tak rozumiem/ że ten grzeßnik słyßąc że JEZUS z Krzyżá ią pozdrawia/ y z innych okoliczności domyślił sie że Mátko JEZUSOWA byłá/ krorego on iuż wyznał Zbáwicielem swoim/ wiec pewnie miłosiernie poglądać ná one Swiętą Pánnę musiał/ wzdychaiąc o przyczynę do Syná swego; iakoß widzicie nie zawiodł sie. Jest w Historyach nie mało ná to innych przykładow. *Cantiprat.* pißą iż w Zakonie Dominiká S. był nieiáki *Rayner.*; ten bystrego dowciPu bywßy/ gdy sie począł Theologiey vczyć/ miásto oświecenia rozumu/ wpadł w wielkie ciemnosci/ to iest wątpliwości/ ktoraby prawdziwa byłá wiárá/ czyli Kátholicka/ czyli Zydowska? y ták gore nad nim tá pokusá wzięła/ że omyślił vciec z Zakonu: á gdy iuż v forty był: zástąpi mu Przenasw: Pánná/ y rzecze: Synu vstąpiłeś z drogi máłowierniku; wiedz o tym/ że po świecie pełno iest błędow Pogáńskich/ Zydzi cieniow náśladuią/ złości ciemnościámi záślepieni; Ewángelia zás przez to sie pokázuie/ iż prawde ma/ iż w miłości/ w pokorze/ w czystości kwitnie: co wßytko maß w Zakonie twoim. Jam iest Mátká Boża/ pátronká tego Zakonu: nie dopuściłám áby twoy piękny dowćip do zguby przybliżyć sie miał. y ták znikłá/ zostáwiwßy go oświeconego y vtwierdzonego przeciwko owey pokusie. Podobnego coś piße ále cudowniey ßego *Concionator Hist.* Roku około 1612. we Włoßech w Mieście Ankonie był ieden Trefniczek y oraz lutnistá *Antonius* názwány/ ten pod czás Miesopustow/ gdy wßystek ná krocefile sie wydał/ y onemi ná Theátrum ludzie cießył álbo gorßył/ nagle ślepotą zárázony został: pocznie tedy myśleć o nießczęściu swym/ y co dáley ma czynić. Aż vsłyßy głos przy sobie iákiś Mátrony: Antoni iuż tych błędow dosyć/ czas sie iuż obaczyć oślepßy/ pomyśl o zbáwieniu twoim: chcesz sie wrocić do Oyczyzny twoiey/ y do BOGA? záprowádze ią ciebie: wdzięczen tego Antoni/ puścza sie z ona Mátrona w drogę/ ktora mu ześ lepiey sumnienie złe iego pokázuie/ rozmawiáiąc w drodze: W tym przychodzą do Loretu; mowi mu Mátrona oná: Wnidź teraz do Domku mego/ á spowiáday sie: Co gdy sie stáło/ á on ześ poprawę życia postánowił/ zeście ciemnego znowu prowádzi w drogę áż do sámey Ankony/ y v Bramy rzecze do niego/ iużeś teraz w Oy-

EXEMP. hist. 178. Lib. 1. c. 10.

Czyznie

Cyznie twoiey: dopiero poznał iż to była Przenaśw: Pánná/ do ktorey miał lubo oziębłe iákieś nabożeństwo swoie/ ktora też zá to ták cudownym sposobem ná duszy zaślepionego oświeciłá. Co się záś tycze ludzi w ciemnościách niewierności zostáiących/ y w niewiádomości niedowiárstwá; y tym rádá przyświeca Przenaśw: Pánná. prosiłá raz Oblubienicá kochánego swego/ áby też raczył wyniść y náwiedzić Wieśniaczkow. Veni dilecte mi egrediamur in agrum, commoremur in villis. *Guilhelm.* powiáda że to przenaśw: Pánná prosiłá o nawrocenie niewiernych Narodow. Egrediamur in vniversum mundum, commoremur in villulis gentium vtq; ad vesperum sæculi. Mamy ná to przykład / iáko Turkini iedná Corká Káirskiego Tyránna/ dla máley skłonności y chęci ku Obrazkowi Przenaśw: Pánny / cudownie náwrocona zostáłá. Roku 1134. gdy Krolowie Frácuscy Ziemie S. dobywáli od Máchomatánow/ trzech Kawálerow Bráci rodzonych ná tey Woynie dostáli się w Niewolą Soltanowi Káiru/ ten vrodziwa y cwiczona w Máchometáńskim práwie máiąc Corkę *Ismeire*, kazał iey áby vkładnością swoią y mowa do Máchometckiey Wiáry/ onych Więźniow stárálá się przywieść; lecz w mowie prędko przekonána/ y owszem smák nieiáki poczelá czuć/ gdy oni o swey Wierze mowili; osobliwie gdy ná powtorki záśłyszáłá coś o Przenaśw: Pánnie; z tego tęsknicá to wzielá/ iż ná odwrot/ potrzecie pobiężáłá do nich/ nápieráiąc się iákiego Obrazeczká od nich Nayśw: Pánny: oni żadnego nie máiąc/ áni málować nie vmieiąc/ wprosili v P. BOGA/ że sámá Przen: Pánná z Muzyką Anyelską do Więzienia przychodzi/ y sliczny zostáwuie Obrazek: rániuśieńko bieży Corká ku Więzieniu/ otworzy rozwiązánych náyduie Więźniow/ á Więzienie pełne świątłości y woniey: dowiáduie się rzeczy/ vpada ná kolaná przed Obrazkiem/ Chrzest przyiąc obiecuie: y słusznie nábrawszy bogactw/ oraz z Więźniámi vchodzi ku Fránciey; przez Morze z nimi cudownie wmgnieniu oká przepráwiwszy się do stron Chrześćiáńskich/ ochrzczona od Biskupá Laudunskiego/ do śmierći w wielkiey pobożności przy Márce trzech onych Kawálerow życia dokończyłá. Pisze *Cantipratan*: o cudownym oświeceniu iedney Zydowieczki/ ktora srodze rádá słuchałá Jmienia

Cant. 7. FIGt

Conc. Hist. 97.

EXEMP.

nia MARYEY/ dla tego chowałá Chleb/ áby go rozdáiąc dzieciom Chrześćiáńskim gdy iey dziękowano/ mogłá się náslucháć Jmienia MARYEY: bo zwyczay był Jmieniem MARYEY dziękować: z tad sporządził iey P. BOG Kápiáná/ ktory ią Wiáry Chrześćiáńskiey náuczył: á gdy trebá było pośpieszyć ze Chrztem/ przychodzi do niey w nocy Przenaświątßa Pánná/ y rzecze Jmie iey nowe dáiąc/ Káthárzyno wstań: y do Kápiáná onego czekáiącego iuż ná nie/ droge iey pokázuie: w Klaßtorze potym ochrzczona/ záraz y Hábit Zakonny przyięłá/ dziwnie w duchu mądra y oświecona się stáłá: á nie miawßy nikogo z krewnych coby ią też w Klaßtorze náwiedził/ gdy inne Siostry te pocieche od swoich miewały/ ona biężáłá przed Obraz Pánny Przenaśw: mowiąc: Ja nie mam nikogo do Ciebie tylko Pánit y powinney moiey z vfnością przychodze/ pociechy/ rátunku żebrze. Więc ktoż nie przyzna/ że Przen: Pánná iest Lumen ad revelationem gentium, iest iáśnością ciemności niewiádomości niedowiárstwá oświecáiąca. *Pacuchel.* pißę że Cyrusowi Krolowi śniło się raz/ że go Słońce trzy rázy oblápiło; z czego mu ßczęście wrożono. N.S. Nie raz álbo trzy/ ále záwßze maß te świątłość Niebieską: to iest Przen: Pánne gotowa oblápić cię/ przyiąć cię áby oświeciłá niewiádomości twoie. Więc gdy w trudnościách álbo niewiádomościách iákich zostáieß do niey vdaway się z *Bonáventura* S. mow: Illuminare tenebras sedentium in vmbra mortis, & eas luce dilectissimi Filij tui digneris illustrare. Oświec ciemności siedzących w cieniu śmierći/ y one świątłością naymiłßego Synā twego raczy ozdobić. Pámietay ná náukę Kázimierzá S. Hanc appella, nè procella vitiorum superet.

APOPH:

AMEN.

Vellus Gedeonis.

STROPHA 4

Hæc Persona nobis dona Contulit cælestia.
Hæc Regina nos Divina Illustravit gratiâ.

Pro Sabbato pulari B. M. V.

Osobá tá iest bogáta Dla nas w Niebieskie dary:
Tá Krolowa, dla nas chowa Swiátło láski bez miáry.

Stabat autem juxta Crucem Mater IESV. *Ioan:* 19.

IEſt to przymiot ſzczerze kochaiacego Oycá/ Mátki/ przy. iaciela/ że y w naywiekßym nießcześciu/ verapieniu/ á nás wet y zegnáiac ſie z świátem/ tego kogo kocha zápomnieć

4.Reg.2. nie może. S.N. Kochał Eliaß/Elizeußá/ zegnáiac ſie z tym świátem/ zoſtáwuie mu cudowny płaßcz swoy. Kochány był

Gen. 37. Syn Jozef Jákobowi/ zpoczątku P. BOGÁ/ że ſie iákoby na pożegnaniu doſtáie Oycu Sukienká iego: oddáia mu ia dru dzy Synowie iego. Vide vtrum tunica filij cui fit. Przy dzieſzeßey Vroczyſtości prezentuie nam Kościoł S. Przenaśw. Pánne w cießkim zoſtáiaca verapieniu y ſmutku: Stabat au tem juxta Crucem Mater JESU. *A ſtałá pod Krzyżem Má tká IEZUSOWA.* Co opiſuiąc Kościoł S. záumiáły ſpiewa:

HYMN. O quam triſtis & afflicta, fuit illa benedicta Mater Unigeniti. *O iák ſmutna y ſtrapiona była oná błogoſłáwiona Mátká Iednorodzo nego.* To podobno w ták cießkiey tuzbácyey/ zápomni o nas bynamniey: y owßem dobrze pámięta. *Sylveir:* mowi. In

in Apoc. cap. 4. illa conturbatione vniverſali creaturarum ſola conſtanti ani mo ſtabat, vt hominum cauſas ageret, vt omnium mediatri & reconciliatrix DEI. *W onym powßyſtkiego świátá zámießánia ſámá ſtatecznym ſercem ſtała, áby ſtrony ludzkiey broniłá, i powßyſtkich v BOGÁ pośredniczká.* Kochaiący wielce Krzyż Męke P. IEZVSA y Mátke iego Káźimierz S. znáć Meditacyey poſtrzegßy ſtoiąca pod Krzyżem pokázuie to: Hæ

X Perſona nobis dona cõtulit cæleſtia. A lubo záwße pámięta nas Przenayś: Pánná/ y wßyſtkie łáſki Niebieſkie przez ley rą do nas płyną: Quidquid gratiarum, quidquid virtutum, quid quid operationum cæleſtium mundus accepit, emiſſionc tuæ ſunt. *Cokolwiek łaſk, cnot, dárow niebieſkich odebrał świá wßyſtko to zá ſpráwą twoią.* mowi Rupertus. Przecież oſobliwa świat odbiera łaſke od niey/ to ieſt Száte Szkáplerz

T.3.Ev5. cap: 23. S. ktora zálecáiąc *Sylveira*, áby wyráził iákie Hæc Perſona to ieſt Przenaśw: Pánná nobis dona contulit cæleſtia, przy równywa do cudownego onego Runá Gedeonowego/ ktore w

Cornel. in Iud. cap: 6. dług *SS. Hieronymá, Auguſtyná, Efremá*, y innych/ figura by Pánny Przenaśw: y mowi: In lege gratiæ dedit DEUS per

manus

manus SS. MARIÆ aliud lanæ vellus, noſtrum ſcilicet Scapularium. Hoc lanæ vellus plenum eſt rore, gratijs ac favoribus cæleſtibus. *W Zakonie nowym BOG przez ręce MARTEI Naświętßey, dał nam inne Runo, to ieſt náß Szkáplerz, toć to Runo pełne ieſt Roſy łaſk y faworow Niebieſkich.* Zapras wde. Hæc perſona nobis dona contulit cæleſtia. Wiec ſtáne ta przytym/ y pod Figurą tego Runá/ o wielkich Nie bieſkich darách przez Sukienke Szkáplerzá S. odzielonych nam/ mowić bede. Wprzod iednák niemiłośiernym/ nieludzkim/ ſtopym ludziom dawßy náuke.

HÆc Perſona nobis dona contulit. Bióre ia do vwagi I. PARS Nieco Styl ten Krolewiczá S. że kiedy mu przychodzi mowić o łáſkáwości ßczodrobliwości Przenaś: Pánny/ czego nigdzie w żadney nie vczynił Strofie/ nie pod domniemániem/ álbo pokrywko iáko/ ále wyráźnie wymienia/ iákoby pálcem pokázuie/ Oſobe ſáme dobroczynna. Hæc perſona nobis dona contulit cæleſtia. Według Filozofow to ſłowo *Perſoná* ściſle one bioząc nie może ſłużyć tylko ſámey rozumney kreáturze/ iako to człowiekowi; z tąd inne nieme rzeczy nie názywáia ſie *Perſonámi*, nie mowiemy Wołowi/ Koniowi/ ná Oſobá/ tylko człowiekowi. Wiec ponieważ to Imie *Perſoná* z ſáma tylko rozumna ludzka łączy ſie nátura/ rozum záś zdrowy nákázuie y ſkłá nia człowieká do miłośierdzia/ dobroczynności/ ku bliźniemu: toć też o káżdym prawdzić ſie powinno: Hæc Perſona nobis dona contulit. to ieſt do káżdego z ſámey nátury należy miło śierdzie/ y owßem z człowiekiem iáko własność iego rodzić ſie powinno; iáko *Iob* o ſobie mowi: Miſeratio, de vtero matris Iob: 31. meæ egreſſa eſt mecum. ináczey iuż ten trácił nie tylko tytuł Oſoby ále y człowieká. Vwagi godna odpowiedź owego káli ki przez trzydzieści ośm lat v Sádzáwki cudownej leżącego/ Ioan: 5. gdy go Chryſtus ſpytał/ iezeli chćiał bydź zdrowym/ rzekł: Hominem non habeo, vt cum turbata fuerit aqua mittat me in piſcinam. *Nie mam człowieká, ktoryby mnie gdy ſie poburzy* SCRIP. *woda záraz do ſadzáwki.* Wßák tak wiele ludzi przechodziło támtędy/ iedni dla vzdrowienia/ drudzy dla oglądánia tak cudownego mieyſcá/ á przecie mowi: Hominem non habeo. Zdamiś to w oczách tego káliki/ ći ktorzy ná iego mizerya tak

wiele lat pátrzyli/ á przećie domyślić/ zmiłować ſie nád nim nie mogli/ pomoć choć raz w rok/ choć raz przez lat trzydzieśći ośm/ kálice do oney zbáwienney doczołgáć ſie wody; nie chćieli/ nie zdáli ſie bydź ludźmi rozumnemi/ dla ták ſrogiego niemiłoſierdzia ſwego; y zato mowi: Hominem non habeo. ten domyſł moy funduie ſie ná zdániu *Hildeberta:* Miſericordia eſt ſpecioſum humanæ naturæ ornamentum, cujus expers degenerat malè, & hominem diffidetur; vnde & neſcire milereri cum feris eſt habere commercium. *Miłoſierdzie ieſt to oſobliwa nátury ludzkiey ozdobá, ktorego kto nie ma odradza ſie od człowieká, y że człowiekiem ieſt zápiera ſie: nie vmieć politowáć ſie, ieſt z bydletámi ſpołkowáć.* y ſłuſznie gdyby táka poczwárá ná kſztał człowieká ſtanełá przed námi/ á niemiáłaby áni twarzy áni głowy ludzkiey/ izaliż oſoba y człowiekiem názwáliby/my ią? bynamniey: Miłoſierdzie politowánie nád bliźniego mizeryą *Grzegorz S.* názywa twarzą y głową náſzą: Aliæ virtutes corpus juſtitiæ ſunt; charitas verò hujus corporis facies rectè intelligitur. Więc vczony *Expoſitor Vegæ* ſolwuiąc pytánie/ czemu Oblubieniec Niebieſki onych pięciu Pánien/ ktorym oleiu w lámpách nie ſtáło poznáć nie mogł przez oley miłoſierne rozumieiąc vczynki/ odpowieda: Cùm miſericordia ſit animæ facies & pulchritudo, iſtæ fatuæ virgines ſe præſentarunt Chriſto ſine capite vel ſine facie, per quam vnusquisq; cognoſcitur; ſola ergo corpora dignoſci non poterant capite viduata & facie obliterata. *Ponieważ miłoſierdzie teſt iákoby twarz y pieknoſć duſſe, te głupie Pánny pokazáły ſie bez głowy y twarzy, po ktorey káżdego poznáć, ſámego tylko ciáłá, bez głowy y twarzy nie można poznáć.* Więc oczywiſta prawdá/ że ſtápy niemiłoſierny/ nie może ſie názwáć *Perſona*, y owſzem człowiekiem; ále raczey podobnieyſzym ſtáć ſie nierozumnym beſtyom/ ktora náganá lubo wſzyſtkim niemiłoſiernym ſłużyć/ iednák w oſobliwoſći mowiąc o owych/ ktorzy ná nágoſć y biedę źle odzianych mogą niezmrużonym okiem y ſercem nieporuſzonym pátrzyć; tá im teſt oſobliwie ſłużyć náganá: że tym ſámym nie ludźmi/ ále raczey bydlętámi pokázuią ſie bydź. Wiádoma dobrze owá Hiſtorya o Jobie/ iako ták bogáty/ chwalebnieyſzy nád wſzyſtkie inne pány ná Wſchodzie/

Ep: 23.

SIMIL.

l. 6, in 1. Reg.

in Iud. cap. 13.

SCRIP.

dzie/ pan y bogacz nie tylko przyſzedł o vtratę ſubſtáncyey y dziatek/ náwet y zdrowia/ ále y do tákiey biedy/ że grzeſznego ciáłá ſwego zropiáłego nie miał czym pokryć/ ná gnoiu tylko podobno dla tákiegokolwiek vlżenia od zimná ſiedział: Saniem radebat ſedens in ſterquilinio. Więc kiedy vważam ſłowá lámentuiącego: miedzy innemi lámentuie ná to/ iż wſzyſcy ludzie y naywiekſzi przyiaćiele odſtopili go: Ecce non eſt auxilium mihi in me, & neceſſarij quoq; mei receſſerunt à me: coſz to mowiſz Jobie: á za twoią żoną nie człowiek? á to naypierwſza do boku twoiego. Dixit autem ad eum Uxor ſua. á za nie świádczy Piſmo S. y o onych trzech Przyiaćiołách: Audientes tres amici Job omne malum quod accidiſſet ei, venerunt ſinguli de loco ſuo. Przećież mowi Job: Neceſſarij receſſerunt à me. iákoby rzekł: áni żony moiey/ áni trzech Przyiaćioł nie mam zá ludzi/ y owſzem mam ich zá nierozumne bydlętá; onych bowiem opiſuiąc iák o bydlętách mowi: Derident me juniores; qui rodebant in ſolitudine ſqualentes calamitate & miſeriâ, mandebant herbas & arborum cortices, ſin deſertis habitabant torrentium, & in cavernis terræ. *Náśmienáią ſie ze mnie młodſi, ktorzy żárli po puſtyniách znędznieni vtrapieniem y mizerya, gryźli trawę y ſkorę z drzewá, w kątach mieſzkáli nád rzekámi, y w lochách Ścianych.* A trzebá wiedzieć/ że to ći Przyiaćiele nie byli iácy proſći ludzie/ ále możni Pánowie Oryentálni/ y owſzem Krolámi ich/ Monárchami zowie *Mendoza.* A czemuż w oczách Jobowych/ nietylko ozdoby Páńſtkiey/ ále y poſtáci ludzkiey nie máią? dowiemy ſie záraz z innych ſłow Jobowych: Boiaźń tym ſwoim gościom wymawia: Nunc veniſtis, & modo videntes plagam meam timetis. á czegoż ſie to ći Pánowie bali? wſzák do Przyiaćiela teſzcze bezbronnego nágiego przyſzli. Odpowiáda *Lyranus*: że ſie bali/ áby on nági mizerak nie proſił ich o iáłmużne. Timebant nè aliquid ſtipis à Jobo pro ſublevatione ſua peterentur. boć to poſpolita bogáczom co Mężá w kieſzeni máią: obaczy vbogiego iákiego ná vlicy/ tedy będzie drugi táki/ że inſza vlica vmyſlnie poydzie; poſtrzeże Zakonnikow przychodzących/ tedy iákby mu w gębę dał/ turbuie ſie/ zchrania ſie/ táić ſie każe y kryć/ zgoła iák nieprzyiaćielá iákiego

boł ſie/ áby go oco nie proßono; inż on bedzie ſie kłánſał/ o-
fiárował/ chwalił/ ćießył w vboſtwie/ w vtrapieniu/ byleś go
o nic nie prosił; boś tym ſámym nieprzyiaćiel: że tedy tákowych widział Job onych trzech Pánow gośći/ bo káżdy z nich widział nágość Jobowa/ á żaden z nich nie rzekł/ wprzod Przyiaćielá tego nágość okryimy/ wprzod ſługi náße doſtáć ßáty iákiey dla niego poßlyimy: ále wßytko ich poćießenie nád káliko w ſłowách/ iáko to v nas pospolićie bywa. Niech ćie p. BOG opátrzy; á náwet y Zonká iego lubo iey ná diſkurſy doſyć/ mogłá łáchmánina iáko nágość mężá swego ták widoma nákryć/ ná to iednák nie zdobyłá ſie; Wiec dla ták nieluroſćiwego ſercá/ y Zoná y oni goſćie bárdziey zdáli ſia w oczách Jobowych bydlętámi/ niżeli ludźmi/ y dla tego lámentuie: Neceſſarij mei receſſerunt à me. Nie táki był ſprá-
Iob: 31. wiedliwy Job/ ktoremu tá cnotá w okrywániu nágich prawie była nád inne vkochána y wrodzona: Si deſpexi prætereuntem, eo quod non haberet indumentum: ſi non benedixerunt mihi latera ejus, & de velleribus ovium mearum calefactus eſt? *Izali pogárdziłem mitáiącego gdy nie miał odzienia, izali nie błogoſławiły mi boki iego, iż z moich owieczek wełna był zágrzany?* Wiec Chrześćiáński człowieczę/ do tego ták przezacnego miloſiernego vczynku pomienionym záchecay ſie diſkurſem: wſtyday ſie dzikiego bydlecego ſercá twego/ że możeß pá-
in Pſ: 95. trzáć bez poruſzenia ſercá ná nágiego. *S. Chryzoſtom* powiedział: Dedecus divitum eſt clamor pauperum: *Sromotá bogáczow, ieſt wołánie vbogich.* A ia rzekę: Nuditas pauperum, nuditas divitum, bo iedney nátury nieiáko iednego ćiáłá ſo-
Iſai 58. boie/ zátym nágość vbogiego/ ieſt nágość twoiá. Cùm videris nudum operi eum, & carnem tuam nè deſpexeris. *Gdy vyzrzyß nágiego, okryi go, á ćiáłá twego nie pogardzay.* Żarliwie nápomináią ćie y grożno Doktorowie śś. Nonnè ſpoliatores? eſt nudi tunica, quàm tu in conclavi conſervas, diſcalceati calceus, qui apud te marceſcit. *Czyli nie łupieżca teſtes? nágiego to owá ſátá, ktora ty w ſklepie chowaß, boſego to ow bot*
hom. 7. *álbo trzewik co pod łoßkiem v ćiebie gnie, zſycha ſie.* S. Bázyli. Quid miſer Judici reſpondebis? parietes veſtis, hominem nō veſtis, equos phaleris ornas, fratrem tuum laceris amictum pan-

pannis aſpernaris. *Coß mizerny odpowieß Sędziemu? ſciány ſtroiß, á człowieká nie odziewaß? Konie vbieraß w drogie czołdáry, brátem twym w gałgánach pogardzaß?*

Przyſtępuie do drugiey Cześci z Kázimierzem S. y pokázuie miloſierna nád nágością náßa Duchowna Dobrodzieyka/ y owßem Matka Panna Przenaśw: y mowie: Hæc perſona nobis dona contulit cæleſtia; kiedy widzę w rękách iey Sukienke Szkáplerzá S. podobna dla wieloścí y rozmáitośći cudownych Niebieſkich dárow do cudownego niegdy Runá Gedeonowego. *Dwoie* oſobliwie Cudow Piſmo S. opiſuie pokázánych ná Runie Gedeonowym. *Pierwße* gdy ná Modlitwe Wodzá Jzráelſkiego Gedeoná/ roſa Niebieſka ſkropione było/ lubo po wßytkiey inney w okoliczy ziemi y kropelki roſy nie ſpadło. Coby zás znáczyło ono ſkropione roſa Runo; powiádáia *Expozytorowie* iż znáczyło/ iáko p. BOG lud Jzráelſki ktory ſobie zá dziedzictwo miał/ populus DEI, hæreditas ſancta, á potym odſtopił p. BOGA/ Báalowi Olearze ſtáwiał y ofiárował/ zá co w niewolą był dány Mádyánitom; gdy iednák począł ſie vpámiętywáć y prágnąć żeby był od p. BOGA przyięty zá lud ſwoy vkochány y dziedziczny/ y oraz wyzwolony z niewoli/ ná vpewnienie tego zá znák/ cudownie ſámo ono Runo Gedeonowe p. BOG zroſił: iednym ſłowem Runo ſkropione/ było znákiem wybránego ludu Bożego/ do oſobliwey protekcyey y łáſki Boſkiey przyiętego. Toć dáleko doſkonáley ſłuży náßemu Miſtycznemu Runu/ to ieſt Szkáplerzowi S. on ieſt znákiem pewnym/ ktorym Chryſtus y przenaśw: Pánná ſług ſwoich nabożnie go noßących/ do oſobliwey przyimuie łáſki/ y w liczbę vkochánego ludu ſwego/ y owßem w dziedzictwo wpiſuie. Jákże dawny to zwyczay oſobliwym ſtroiem znáczyć ſobie tych ktorych więcey miłuiemy. Jákub bárdziey ſie kochał w Joſefie niż w innych dziećiách/ áż záraz ſtroy inßy: fecit ei tunicam polymitam. Piße tákże *Sylveira*: iż p. BOG ordynował żydom/ áby iákieś wſtęgi y płaszczki bronatnego koloru mieli ktoremiby otwárte Száty ſwoie y z przodu y z tyłu záwieszywáli/ áby tym ſámym ſtroiem rożnili ſie od innych Pogánow. Widzę y w nowym Teſtámencie coś podobnego; lubo wßytkich BOG zbáwienie kocha/ iáko tych ktorych iednáko ſtworzył y odkupił

II. PARS

Gen: 27.
in Matt. c: 9.
apud Cor.

odkupił Krwią Syná swego; ma iednák niektory lud swoy wybrány/ to iest duße osobliwie mile/ ktore sobie podobnỹ stroiem znáczy/ to iest Bráci Szkáplerzá S. sámi przyznaycie/ gdyß widzicie tákiego koloru/ y tákiey formy záżywáią Bráćia Szkáplerzá S. *Cærulei coloris à parte anteriori & posteriori.* O tám tym wstárym Testámencie *Sylveira* mowi: Ut in illo signo populus electus DEI à cæteris mundi nationibus distingueretur. *Aby tym znakiem Narod wybrány Boży, od innych Narodow roznice miał.* A o tym náßym lubo coś podobnego ale wiekßego tenże powiáda: Hoc lanæ vellus conceditur suis peculialiter electis & dilectis. *To Runo poznolone iest niektorym osobliwie wybránym y vkochánym.* Maß sobie czego winßować Chrześćiáński człowiecze/ gdy tey dostáieß Sukienki: naprzod dla tego/ że vstroiony w nie przechodziß sámego stroyno bogáto z podziwieniem wßystkiego świátá ná Thronie siedzącego Sálomoná; á to iáko? kiedyś tám Chrystus ozdobi Lilij polnych przełożył nád wßelką ozdobę Salomoná. Dico autem vobis; quod neq; Salomon in omni gloria sua cooperatus est, sicut vnum ex istis. *Hugo* y *S. Chryzostom* dáią przyczyną: że ozdobá Lilij od BOGA/ Sálomonowa záś z rąk ludzkich. Quoniam Salomoni homines ministrabant vestes, istis autem DEUS. Toć sobie bárdziey inferować możeß: ieżeli Lilie stroynieyße nád Salomoná/ iż ta ozdobá máią od BOGA, dáleko wiecey stroy twoy Szkáplerzá S. przechodzi ozdobę Sálomoná; ponieważ Száta Szkáplerzá S. nie pospolitym sposobem iáko Lilie/ ále osobliwym cudownym od P. BOGA przez ręce Przenaśw: Pánny odbierała: Wiec maß sobie czego winßować: ale naybárdziey dla tego/ iż otrzymałeś pewny znák/ zá ktorym ći winno Niebo osobliwe łáski y rátunki/ do zwyćiężenia wßelákich pokus/ y przeßkod zbáwienia. *S. Dámáscen.* pyta sie: Czemu to tylko sámá Sukienká Chrystusowa Zołnierzom Rzymskim pogánom/ o ktorą los rzucáli/ dostáłá sie/ gdyż o sukniách dwoch lotrow nic nie wspomina Pismo; ná co odpowiáda: Iż oná Szátá niby zástáwa zostáwiona byłá pogáństwu od Chrystusá ná znák/ iż po Zmartwychwstániu swoim miał im Chrystus osobliwe łáske pokazáć/ náwracáiąc ich do Arztu S. y wybrany sobie v

Matt: 6.

FIG:

czynić

czynić narod z pogáństwá. Jeżeli dla Száty swoiey Chrystus Krzyżownikom swoim/ ktorzy nie z nabożeństwá/ ále z łákomstwá do niey sie bráli/ á ták obfity w láśce swoiey był? á iáże człowiecze ktory z Wiárą y z nabożeństwem przyimuieß Száee Szkáplerzá S. nie maß mieć nádzieie? że ći BOG rosą łáski swoiey skropi/ y potym znáku/ policzy ći miedzy wybrány lud swoy. *Drugie cudo* ná Runie Gedeonowym było/ że gdy po wßystkim polu rosá pádłá/ sámo iednák Runo wyschłe bez naymnieyßey kropki wilgotności zostáło. *Arias expositor* náuczá. Jż tym znákiem P. BOG/ czynił serce Zołnierzom Gedeonowym; iákoby dáiąc znáć/ że w sercu Gedeonowym y Zołnierzow iego miał wysußyć wßelką trwogę y boiáźń/ á raczey to przepuścić ná cáłe Woysko Mádyánitow. Podobny cud ábo láskę vpátrnie ia w Runie MARYEY Szkáplerzá S. vznáie/ bo wiem/ że Opiekà Przenaśw: pánny ktora ma nád nabożną Bráćia Szkáplerzá S. wßelkie w dußy ich wysußa wilgotności y wody: á ktoreż to? skárży sie Dawid S. y rátá woła w iákichśi niebespiecznych zostáiący Wodách. Salvum me fac DEUS, quoniam intraverunt aquæ vsq; ad animam meam: nie były to máteryálne Wody iákie/ ponieważ duchowi przykrzyły sie: ále przez te Wody rozumieią sie grzechy/ osobliwie námiętności/ skłonności/ pokusy do złego. Też to Wody lubo so słodkie/ y niby smáku ciáłu: Bibit sicut aquam iniquitatem; iednák częstokroć nawałnościámi swoiemi do grzechu przywiodßy/ o potop wieczny duße przyprawuia. Veni in altitudinem Maris, & tempestas demersit me. Ktoß przećiwko tym ßkodliwym wilgotnościom y Wodom ma przywiley Runo MARYEY; bo ná przyczynę Przenaśw: pánny w tych ktorzy te Sukienkę nosiło/ łaskà Boża przez skuteczne rátunki wysußa pożądliwość/ vmnieyßa álbo vłáćwia pokusy/ y w nich zwyćięstwo dáie. Swiadczy Pismo S, że Eliszeuß Prorok/ gdy mu powracáiącemu po wyprawieniu ná inny świát Eliaßá/ zástąpiły bez przestáwy głębokie Wody Jordánowe/ płaßczem tylko zostáwionym od Eliaßá vderzył w Wodę záraz vćiekáiąc ná dwie stronie/ po dnie sucha mu Wody zostáwiły drogę. Wiec ieżeli ten Płaßcz Prorocki ták skuteczny był ná osußenie Wod

Psal. 68.

FIG:

4. Reg. 2.

FIG:

40

odkupił Krwią Synà swego; ma iednák niektory lud swoy wybrány/ to iest duße osobliwie mile/ ktore sobie podobnỹ stroiem znáczy/ to iest Bráći Szkáplerzá S. sámi przyznaycie/ gdyß widzicie iákiego koloru/ y iákiey formy záżywáia Bráćia Szkáplerzá S. *Cærulei coloris à parte anteriori & posteriori.* O tám tym wstárym Testámencie *Sylveira* mowi: Ut in illo signo populus electus DEI à cæteris mundi nationibus distingueretur. *Aby tym znakiem Narod wybrány Boży, od innych Narodow roznice miał.* A o tym náßym lubo coś podobnego ále wiekßego tenże powiáda: Hoc lanæ vellus conceditur suis peculialiter electis & dilectis. *To Runo pozwolone iest niektorym osobliwie wybránym y vkochánym.* Maß sobie czego winßować Chrześćiáński człowiecze/ gdy tey dostáieß Sukienki: naprzod dla tego/ że vstroiony w nie przechodziß sámego stroyno bogáto z podziwieniem wßystkiego świátá ná Thronie siedzącego Sálomoná; á to iáko? kiedyś tám Chrystus ozdobi FIG: Lilią polnych przełożył nád wßelką ozdobę Salomoná. Dico Matt: 6. autem vobis; quod neq; Salomon in omni gloria sua cooperтus est, sicut vnum ex istis. *Hugo* y *S. Chryzostom* dáią przyczynę: że ozdobá Lilij od BOGA/ Sálomonowa zás z rąk ludzkich. Quoniam Salomoni homines ministrabant vestes, istis autem DEUS. Toć sobie bárdziey inferować możeß: ieżeli Lilie stroynieyße nád Salomoná / iż ta ozdobá máia od BOGA; dáleko wiecey stroy twoy Szkáplerzá S. przechodzi ozdobę Sálomoná; ponieważ Száty Szkáplerzá S. nie pospolitym sposobem iáko Lilie/ ále osobliwym cudownym od. P. BOGA przez ręce Przenaśw: Pánny odbieraß: Wiec maß sobie czego winßować: ále naybárdziey dla tego/ iż otrzymałeś pewny znák/ zá ktorym ći winno Niebo osobliwe łáski y rátunki/ do zwyćiężenia wßelákich pokus/ y przeßkodzbáwienia. *S. Dámáscen.* pyta sie: Czemu to tylko sámá Sukienká Chrystusowa Zołnierzom Rzymskim pogánom/ o ktoreby los rzucáli/ dostáłá sie/ gdyż o sukniách dwoch lotrow nic nie wspomina Pismo; ná co odpowiáda: Iż oná Szátá niby zástáwa zostáwiona byłá pogáństwu od Chrystusá ná znák/ iż po Zmartwychwstániu swoim miał im Chrystus osobliwą łáskę pokazáć/ náwracáiąc ich do Krztu S. y wybrany sobie vczynić

deSab: S.

FIG:

czynić narod z pogáństwá. Jeżeli dla Száty swoiey Chrystus Krzyżownikom swoim/ ktorzy nie z nabożeństwá/ ále z łákomstwá do niey sie brali/ á ták obfity w łáskę swoiey był? á iáże człowiecze ktory z Wiárą y z nabożeństwem przyimuieß Szátę Szkáplerzá S. nie maß mieć nádzieie? że ćie BOG rosą łáski swoiey skropi/ y potym znáku/ policzy ćie miedzy wybrány lud swoy. *Drugie cudo* ná Runie Gedeonowym było/ że gdy po wßystkim polu rosá pádłá/ sámo iednák Runo wyschłe bez naymnieyßey kropki wilgotności zostáło. *Arias expositor* náuczą. Jż tym znákiem P. BOG/ czynił serce Zołnierzom Gedeonowym; iákoby dáiąc znáć/ że w sercu Gedeonowym, y Zołnierzow iego miał wysußyć wßelką trwogę y boiaźń/ á raczey to przepuścić ná cáłe Woysko Mádyánitow. Podobny cud ábo łáskę vpátruie ia w Runie MARYEY Szkáplerzá S. vznáie/ bo wiem/ że Opieką Przenaśw: pánny ktora ma nád nabożną Bráćią Szkáplerzá S. wßelkie w dußy ich wysußa wilgotności y wody: á ktorąż to? skárży sie Dawid S. y rátá wola w iákichśi niebespiecznych zostáiący Wodách. Salvum me fac DEUS, quoniam intraverunt aquæ viq; ad animam meam: nie były to máteryálne Wody iákie / ponieważ duchowi przykrzyły sie: ále przez te Wody rozumieią sie grzechy/ osobliwie námiętności/ skłonności/ pokuśy do złego. Toć to Wody lubo są słodkie/ y niby smáku iáłu: Bibit sicut aquam iniquitatem; iednák częstokroć nawałnościámi swoiemi do grzechu przywiodßy/ o potop wieczny duße przyprawuią. Veni in altitudinem Maris, & tempestas demersit me. Ktoß przećiwko tym ßkodliwym wilgotnościom y Wodom ma przywiley Runo MARYEY; bo ná przyczyne Przenaśw: pánny w tych ktorzy te Sukienke noßą/ łáską Bożą przez skuteczne rátunki wysußa pożądliwość/ vmnieyßa álbo vłáćwia pokuśy/ y w nich zwyćięstwo dáie. Swiadczy Pismo S, że Elizeuß Prorok/ gdy mu powracáiącemu po wyprawieniu ná inny świát Eliaßá/ zástąpiły bez przerwáwy głębokie Wody Jordánowe/ płaßczem tylko zostáwionym od Eliaßa vderzył w Wodę záraz vćiekáiąc ná dwie stronie/ po dnie sucha mu Wody zostáwiły droge. Wiec ieżeli ten Płaßcz Prorocki ták skuteczny był ná osußenie Wod

Psal. 68.

4. Reg. 2.

FIG:

FIG:

w brzegách Jordanowych; á nie dálekoß bázżiey ſkuteczniey
bedzie Sukienká Przenaś: Pánny ná oſußenie duße ludzkiey
Matt. 9. to ieſt vżienie wßelkich pokus. Swiádczy Ewángel: S. że
oná krwio płynaca białogłowá ledwo co kráiu Száty P. JE
ZUSOWEY dotkneiá ſie/ záraz owá zbyteczna krwáwa wil
FIG: goć w niey wyſußona zoſtáiá/ á wiećiey czyiey to roboty cz
ich to rąk Sukienká byłá? *Euthymius* piße: że to Rąk Przen
Pánny robotá byłá: Tunicam illam inconſutilem ex tradi
tione Patrum accepimus opus fuiſſe Bmæ Virginis MARIÆ.
HISTI A czyliż Sukienká Szkáplerzá S. nie ieſt z rąk tákże Przen
Pánny? Wiec y oná mieć powinná podobny ſkutek ná zb
ſtánowienie/ vśmierzenie pożądliwośći náßey/ y wynißczeni
wßelkich pokus: Nie dármoć to nie/ táß Sukienká rekámi
Przenaśw: pánny robiona/ doſtáie ſie ludziom żołnierſkim
Wiećie/ że ten ſtan nád inne podległy ieſt wielu grzechom
pokuſom y okázyom do złego: Że tedy Sukienki z Rąk Przen
Pánny dáne/ máią moc oſobliwą przećiwko pokuſom tákowym
dla tego miedzy nich doſtáie ſie oná Sukienká. Powiem wi
cey: Ták to ieſt przeráźiſta y mocno trzymáiąca ſie duße grz
chowa wilgotność álbo raczey zgniłość/ że y po zbáwienno
pokućie/ náwet y po śmierći trzyma ſie ná záś y dobrey du
ße; bo zoſtáie przy wielu w łáſce Bożey ſchodzących/ deb
tum pœnæ, powinność doſyć vczynienia doczeſnego ſprawiedl
wośći Bożey/ á to w ogniu Czyſcowym/ ktory ták długo pal
Matt: 5. ie będzie/ poki do naymnieyßey kropelki nie wyſußy: Non
exies inde, donec reddas noviſſimum quadrantem. Wi
y tu przywiłuy ſwoy ma Runo MARYEY/ ná wyſußenie prz
ße tych wilgotnośći w dußách Czyſcowych; gdyß ták Nay
wyżßy Páſterz/ Páwel V. w Dekrećie ſwoim dáie znáć/ w pią
tek záraz po śmierći Srode álbo Sobote Bráćia y Sioſtr
Szkáplerzá S. vwolnione cále bywáią z mąk Czyſcowych
O ták wielkie ßcześćie podobne owemu/ ktore potkáło kiedy
Máximiná od Alexándrá Wielkiego; ten nieſpodziewánie ś
APOPH: Alexándrá ná bánkiet záproßony był/ á gdy należytey god
wey ßáty ná doredziu nie miał/ bez ktorey do Stołu Krol
wſkiego ſtáwić ſie gártem pachnelo: gdy ták pomießáney
poſtrzeże Alexánder; kazał mu ſwoie własno Krolewſko o
y do

y do Stołu záraz ſiadáć. Wielkie tego człowieká ßcześćie y
fawor: ále dáleko wiekße potyka duße Bráći y Sioſtr Szká
plerzá S. gdy odziani od Przenaśw: Pánny bywßy w Száte
Szkáplerzá S. prętko do Stołu Krolá nád Krolmi/ chwały
oney wieczney przypußczáne bywáią/ y wprowádzone ná wieki
do Pałácow Niebieſkich. O ták záś nießczeſliwe one duße/
ktorym álbo z niedbáſtwá/ álbo z przypadku nie przyßło zá ży
worą do przyiećia y noßenia tey Sukienki: kiedy to obacze áż
ták ták duße zá przywileiem Szkáplerzá S. ledwie z Czy
ſcem przywitáią ſie/ záraz do Ráiu idą; one záś ták wiele iuż
lat bywßy/ ießcze z wilgotnośći obligácyi doſyć vczynienia wy
ſußyć ſie nie mogą: nie iedną podobno lámentuie z Oblubienic
cem owym: Caput meum plenum eſt rore. Cant. 5.

Wiec vważywßy ták wielkie przywileie y dáry Niebieſkie
z tym drogim Runem ſwoim Przenaśw: Pánná przyniośłá lu
dziom; powtorzmy z Nabożeńſtwem Rythm Kázimierzá S.
Hæc Perſona nobis dona contulit cæleſtia; á podziękowa-
wßy kochánej Mátce/ że nas Niedzarzow nágich/ mizernych
nie zápomniáłá y ták zacna opátrzyć Száto Szkáplerzá S.; ra
czyłá nas ießcze przez protekcyą y przyczyne ſwoie oney/ o kto
rey Medrzec: Stolam gloriæ indues eum. to ieſt Chwały Nie
bieſkiey godnemi vczynić. Amen.

Nova bella, nova trophæa.

STROPHA 5 Lingva mea dic trophæa, Virginis puerperæ
Quæ inflictũ maledictũ Miro trãsfert germine.

Pro Immaculata Conceptione B. M. V.

Moy ięzyku mow o ßyku Y tryumfach tey Pánny
Ktora zmázy y vrázy Zniosłá przez plod nã dány.

Extollens vocem quædam mulier. *Luc.* 11.

Z kodże to táka odwagá y śmiałość tey Ewángelicznej
Mátrony/ że podczás Kazánia Chryſtuſowego/ w tákim
gminie ludzi rozmáitych y zacnych/ y owßem w obecno-
ści nieiáko całego Kościoła Kátholickiego przy Vroczyſtości
Niepokalánego Poczęcia Przenaśw: Pánny ták śmiało z głoſem

swoim ozywa sie. S. N. Extollens vocem. Głos nagły y wrzáskliwy/ álbo bywa z przelekнienia/ álbo z boleści/ ále osobliwie z rádości; y ták widziemy/ że przy wesołych tryumfách nie schodzi ná wielkich okrzykách. Te Ceremonia záchowywáno przy tryumfách zwyćieskich w Rzymie; y owßem pismo S. ná tryumfie Mardocheußá w Suzan Mieście o niey wspomina. Tulit itaq; Aman stolam & equum, indutumq; Mardochęũ in platea Civitatis, & impositum equo præcedebat atq; clamabat. Więc ponieważ tá Mátroná nie miálá dziś wykrzykнienia tego przyczyny/ áni z okázyey boiázni/ áni teß wtrapienia iákiego; byoż musi/ iż to z weselosći ducha/ przy iákimś nowym wykrzykuie sobie tryumfie. Ták iest N. S. przy świećie Niepokalánego Poczęćia/ odpráwuie tryumf Przen: Pánná nie zwyczáynego/ nigdy nießychánego zwyćießtwá. Po nowey Woynie/ nowe teß naleza tryumfy. Czyni niezwyczáyna odwage *Iahel* Mátroná/ kiedy vspiwßy wprzod mlekiem Syſary Hetmána/ w głowe iego gwoźć wbiwßy zábiła go y zwyćieżyła; áż oto nowe tryumfálne iey pienia/ śpiewa Prorokini Debora: Cecinerunt q; Debora & Barac, nova bella elegit Dominus. Jáko tá Jáhel/ byłá figura przenaśw: Pánny. Ergo Jabel MARIA præceſſit ænigma. ták też tá Woyná y chwalebne zwyćießtwo iey nád Syſárą/ figuruie nowa Woyne y zwyćießtwo nád grzechem y Czártem otrzymáne od przenaśw: Pánny/ przy Poczęciu Niepokalánym. Więc y tryumf dzisieyßy/ nowa y niezwyczayna to rzecz. A ponieważ bez Woźnego álbo Orátorá ná tryumfach nie obeydzie sie/ gdzieß go doſtániemy: Extollens vocem quædam mulier, iuż tey Mátrony pobożney ná ten czás nie mamy. Więc náſtepuie ná iey mieysce Kochánek MARYEY Káźimierz S. gotow y Woźnym być opowiedáć te tryumfy MARYEY. Lingua mea dic tropháea Virgini puerperæ. Przy ktorych ta słowách ſtánowßy reprezentowáć bede ten tryumf Niepokalánego Poczęćia iey/ pomieniona figura Pisma S. o Mężney Jáheli. Wprzod dawßy náuke duchowna y sposob; ktorym ná Woynie duchowney z pokusámi/ możemy ßczesliwie tryumfowáć.

I. PARS

Iob: 7. Nie pewnieyßego/ że ná Woyne á cießka/ bo z Krziażetám ciemnosći/ y z pokusámi ich rodzi sie człowiek: Militia est vita

Naz: in Iud.

Esther: 4.

Iud: 5.

vita hominis ſuper terram. Ná tey Woynie nietylko odważnie/ ále y mądrze roſtropnie potykáć sie potrzebá/ ieżeli zwyćiężyć tryumfować chcemy. Fratres ſobrij eſtote & vigilate. 1. Petr. 5.
Więc wiele przestrog y sposobow duchownych podáia Doktorowie: miedzy innemi ná ten czás podoba mi sie sposob podobny temu/ ktorym zwyćiężyłá pomieniona Jáhel Syſáre. Dwie rzeczy vważam w nim: *naprzod* że tá Mátroná niezwyczáynie zábiła Nieprzyiaćielá; nie vćina mu głowy/ choć nie trudno o Miecz było v boku iego/ iáko vczynilá Judith Holoferneſowi/ nie zábiła kámieniem twárdym/ iáko zábiłá Abimelechá pod pewno Wieżo iedná Mátroná; ále zwyćieſtwo swoie od ſámey poczyna głowy/ y owßem od ſámego mozgu Syſáry/ ktory według niektorych Fizykow iest *primum vivens, & ultimum moriens*, naprzod żyiący/ náoſtátku vmieráiący. Tulit clavum tabernaculi aſſumens pariter & malleum: & ingreſſa abſconditè cum ſilentio, poſuit ſupra tempus capitis ejus clavum percuſſumq; malleo defixit in cerebrum vſq; ad terram. *Wzieła gwoźć Namiotu, biorąc zárázem y młot, y weßłá skrycie z milczeniem, położyłá ná skroniu głowy iego gwoźć, y vderzywßy młotem vwierzilá w mozgu az do ziemie.* S. N. Ná zwyćiężenie pokus/ ten iest nowy y ſkuteczny sposob/ do głowy sie mieć pokusy: głowá pokusy iest pierwßy punkt/ y początek pokusy: náprzyklad powstáiące złe myśli. *S. Auguſtyn.* Quod eſt caput ejus? initium malæ ſuggeſtionis. *Ktoraż iest głowá* in Pſ: 48.
iego? (to iest grzechu) początek pokuſy. Więc tu nowa sztuká/ tu nádzieiá ßczesliwego zwyćieſtwá nád pokusą: ná te głowe potężnie náćrzeć/ w tym pierwßym mężnie odrzućić sie punkćie. Tenże mowi: Quando incipit mala ſuggerere, tunc repelle; & tunc vitabis caput ejus. *Kiedy poczyna podawáć złe do serca, w tenczas odpor daway, á ták wydzieß głowy iego.* Sam nieáko p. BOG podáie ten sposob pod Figurą. Kiedy chćiał lud swoy z niewoli Fáráonowey wyprowádzić/ gdy rozmáitemi sposobámi/ nie mogł zwyćiężyć vporu Fáráonowego przeßkadzáiącego temu/ choć ſtraßne ná niego y ná cały Egypt dopußczał plagi/ ćiemnosći/ baki/ myßy/ dyßcze krwáwe; áż dopiero kiedy cokolwiek pierworodnego było pozábiiał cudownie/ zwyciężył záraz vpor Fáráonow. Z tego *Grzegorz S. Náziánz.* FIG:

in Nat. Pal.

táke podáie náuke: Eodem modo dæmonibus animarum nostrarum persecutoribus gravissima hæc pœna videtur, cum in animo ab omni ostentatione alieno, primogenita peccati *f.* prima vitij origo ac principium à vobis extinguitur. Jákoby chćiał rzeć Doktor S. Rożni rożnych záżywáią sposobow ná zwyćiężenie pokus/ y odstráżenie diabłá; iedni iákoby muchámi/ pozbyć/ odstráżyć chcą pokusę; owi to/ co gdy ná nich złe myśli idą/ to álbo śmieżne/ błażeńskie z podziwieniem *gesta* czynią/ kiwáią rękámi/ niby to iáko muchy iákie/ myśli złe rozgániáiąc/ álbo krzykáią/ pluią/ gębę krzywią/ álbo mruczą mowiąc: *Non concedo*, podź precz diable: iákoby to w słowách/ *nie gestách dissensus voluntatis* nie pozwalánie ná złe záwiśto: tácy częstokroć niebezpieczni bywáią; bo ná czás te rzeczy rozsywáią duszę/ y przeszkodą bydź mogą woli *ad dissensum*. Inni ścisłáńcy/ myślámi chcą zwyćiężyć pokusę; to iest owi/ ktorzy gdy pokusá nápádnie do innych zábaw odrywáią się/ áby o pokusie zápomnieć. Inni krwáwym dyszczem/ to iest mortifikácyámi/ dyscyplinámi przećiwko pokusom walczą: ieszcze te dwá sposoby nie są złe álbo nágánne; iednák ten nayskuteczniey szy/ primogenita peccati extinguere: poczynáiący pokusie ná sámym punkćie odpor dáć/ żadnego wsercu nie pozwaláiąc ná namniey szy czás mieyscá. Dowod prawdy tey/ ná oney Oblubienicy/ ktorey DVCH S. po zwyćiężonych pokusách wielki tryumf spráwił/ y owszem Korona tryumfálna przyozdobił. Veni coronaberis de capite Amana, de Vertice Seir. podź/ vkoronowána będzieś z głowy Amáná/ z wierzchołku Seir. Cudowna to iákaś Koroná z głow/ á ieszcze nieprzyiaćielskich: Wiem że Támerlánes wielkie Woyská Nieprzyiaćielskie zniosszy/ ná pámiątkę y tryumf/ kazał z-sámych trupich głow kilká Wież postáwić; álem tego nigdzie nie czytał/ żeby z głow Nieprzyiaćielskich/ Korony zwyćiężcom dawáno/ iáko tu koronuią Oblubienicę Niebieską po zwyćiężonych pokusách: lecz *Gilbertus* przez to samo te Korony cudowna poczyta bydź Oblubienicy dáną zá to/ iż ná pierwszym punkćie pokusom wszelkim odpor dawáłá. Jure caput ipsum triumphans coronatur de capite, quia tentationum initium conterit, & tribulationum vehementiæ non cædit. Te práktyke záchowáli choć dobrze vfundowáni w Duchu Mężowie śś. Ieźli się raz nabożni niektorzy towárzyszę O. S. Fránćiszká y zádali sobie duchowną *questyą*, o sposobie ktorymby też kto przychodzące odganiał pokusy y myśli złe; ieden powiedział: że ia te myśli złe odganiam wważániem sprosności grzechu; drugi mowi: ia ná ten czas klękne ná Modlitwę o rátunek BOGA proszę; lecz B. Juniper rzekł: ia záraz ná początku pokusy mężnie strzegę serca mego/ y copredzey drzwi duchowne zámykam. A tu się reflektuyćie owi świátowi Młodzieniaszkowie/ bá podobno y stárzy/ ktorzy dáleko podleyszego ducha od tych Zakonnikow doskonáłych bywszy/ o ten pierwszy punkt pokus nie dbaćie/ ále niewiedzieć w co dufáiąc/ dáićie rozszerzáć się myślom w sercu swoim/ y owszem iákoby przez spáry ná to pátrzyćie: wiedźćie o tym/ że ták nie wygráćie/ gdy się do głowy mieć nie będźiećie; y owszem przegráćie/ bo gdy y ná ieden punkt/ mgnienie oká dobrowolnie zábáwićie się z vpodobániem w myśli szpetney: vmieráćie ná duszy/ śmiertelnie grzeszyćie. Pámiętayćie ná przykład Swietych Bożych/ ná náukę Páwłá S. DEUS pacis conterat Satanam sub pedibus vestris velociter. Rom: 16. *BOG pokoiu niech zetrze Szátáná pod nogámi wászemi iák nayprędzey.* Pámiętayćie ná pospolite *Axioma*: Principiis obsta, serò medicina paratur. *Początkom złego zábiegay, nierychłe lekárstwo nieskuteczne.* Mężnie tylko ná głowę Smoká tego/ to iest początek pokuły osuń się/ á zprawdzą się słowá: Resistite diabolo, & fugiet à vobis. *Odpor dayćie diabłu, á vćiecze od nas.* Wspomina powtore Pismo S. drugi sposob/ ktorym Jáhel pokonáłá Sysárę. Aperuit uterem lactis, & dedit ei bibere. *Otworzyłá naczynie z mlekiem, y dałá mu się nápić.* Dwajáią Tłumácze/ że to samo wielce pomogło do pokonánia Sysáry; mleko álbowiem dla wrodzoney cnoty vspiło Sysárę/ á tym postępkiem vłáćniłá sobie drogę do zábićia y zwyćiężenia iego. I tu podáie się potrzebna náukа/ álbo sposob ná otrzymánie łátwieyszę zwyćięstwá nád przypádáiącemi pokusámi; to iest/ záraz *in puncto* ná początku/ otworzyć sobie naczynie z Mlekiem aperuit uterem lactis. á cóż to zá mleko? Mleko iest *aliqua pars materiæ sanguineæ*; to iest/ z ktorey Krew miáłá bydź: zátym nie wielką ma w rzeczy sámey/ wyiąwszy kolor rożni-

Chron. Min. EXEMP.

FIG.

Cant. 4.

Ser: 29.

Iacob: 4.

FIG.

rożnice ode Krwi. Wiec Bok/ Rány JEZVSOWE mo-
gą sie názwáć *vter lactis*, naczynia Mleká pełne. Jákże wielkiego ćiemny poetá wiekow náßych/ y Ozdobá Akademiey Krákowskiey *Ioseph. Biezan.* zá iedno ma Mleko/ y Krew JE-
in Cant. ZVSOWA. Lacte tuo lotum Divino Sanguine nempè,
§. v. 12. Præ cunctis Matrem. Wiec ábyś mogł tym łátwiey záraz pokonáć odrzućić pokuſy/ myſli złe ná początku/ maß duße twoie/ myſl twoie obracáć *ad vtrem lactis*, to ieſt do Boku JE-
ZVSOWEGO/ przez wſpominánie ſobie Ran y bolow ie-
go. A czymże Oblubienicá Niebieſka przećiwko tym pokuſom ſwoie poſiłáłá ſiły? tylko tym przeſłodkim Mlekiem/ pá-
miątka Krwi y Ran JEZVSOWYCH. Columba mea
Cant. 2. in foraminibus petræ. *S. Gregor.* Per foramina petræ vulnera Pedum Chriſti in Cruce pendentis libenter intellexerim; cavernam verò maceriæ, vulnus lateris. *Przez dziury w ſkále, rány w Nogách y w Rekách IEZVSA ná Krzyżu wiſzącego rozumieć dobrze mogę, á przez loch ſkryty, Ráne Boku iego.* Czymże w podobnych okázyách y *Auguſtyn S.* vłácwiał
EXEMP. ſobie trudnośći/ tylko tymże ſpoſobem: Cùm me pulſat ali-
Manuc. qua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Chriſti: cùm me
c. 22. deprimit caro, recordatione vulnerum Domini conſurgo. *Gdy ná mnie przychodzi iáka ßpetna myſl, vćiekam ſie do Ran Chryſtuſowych: gdy mnie przemaga ćiáło, pokrzepiam ſie wſpomnieniem Ran Páńſkich.* Jákże poſłuchay tylko co do ćiebie Krew JEZVSOWA przez iednego Aſcetę mowi: Quot plagæ, tot linguæ; quot guttæ, tot verba; quot vulnera, tot ora; quibus Dulciſsime JESU animam meam rogas, vt ab hac cogitatione, voluptate, illecebris &c. abſtineam? ergo nè tàm juſtam petitionem DEI mei repudiabo? plus quinque milliſbus plagarum ſteterunt in Corpore tuo flagella pro voluptate mea, pro cogitatione mea: ergo nè lubet eo pretio voluptatem mercari? *Wiele plag tyle ieżykow; wiele kropel krwi, tyle ſtow, wiele Ran, tyle vſt, ktoremi Nayſtodßy JEZV proſił duße moiey, áby od tey myśli, od tey roſkoßy wſtrzymałem ſię: izali tak ſłußna proſba twoia pogárdzę? wiecey niż pięć tyſięcy Ran odebrałeś ná ćiele twoim zá roſkoß moie, za myśl moią? izali tak drogo roſkoß te kupować ſłußna.* Vpewniam ćię/ że gdy

ßczerze

ßczerze w ſercu twoim to rozbierzeß/ wśpią/ wſkrzomio ſie pobu-
rzone pożadliwośći/ pomießáne myśli twoie/ ßcześliwie *in puncto*,
ná początku pokuſy otrzymaß zwyćięſtwo.

Teraz że lepiey tryumfowi Przenaśw: Pánny przypátrzmy II. PARS
ſie/ ktory odpráwuie ná wjor mężney Jáhele przy Niepokaláńnym Poczęćiu ſwoim. Naprzod że iáko oná Jáhel/ ták y Przenayśw: Pánná głowę Nieprzyiaćielá ſwego ſkrußywßy/ przez pierworodną niewinność/ zwyćięſtwo nigdy nieſtychánę otrzymuie/ według naydawnieyßego proroctwá záraz przy ſtworzeniu świátá wydánego. Ipſa conteret caput tuum. Gen. 3.
Cáłego żyćia ludzkiego głowa może ſie názwáć punkt naypierwßy czáſu/ w ktorym P. BOG duße ludzką ſtwarza/ y z ćiáłem w żywoćie Mátki iednoczy. Tá głowá/ to ieſt początek żyćia nas wßyſtkich/ głowá to nieiáko Czártowſka/ bo záwoiowána grzechem pierworodnym od niego; z tad iáko od głowy wßyſtko złe w człowieku poczyna ſie. Nova bella elegit Dominus. Inni SS. Boży zwoiowáli Czártá/ ále niżey głowy/ to ieſt w dálßych punktách żyćia ſwego; ſámey Przen: Pánnie tryumf ná głowie Smoczey/ to ieſt w punkćie Poczęćia ſwego záchował BOG/ o ktorym záraz ná początku genealogiey Przenaśw: Pánny znáczyło ſie. Vważmy kogo ná początku genealogiey Przenaśw: Pánny miánuia. Abraham genuit Iſaac, Iſaac genuit Jacob. Abráhám y Jákob czyli nie Wielcy Káwálerowie. Abráhám we trzyſtá ludźi tylko/ ſześterech Pogáńſkich Krolow z Woyſkiem ich znoſi. Jákob Gen. 13.
ták że czyli nie mężnie idzie we dwá ßyki przećiwko Ezaemu/ Gen. 32.
czyli nie walecznie potykáiąc ſie z Anyołem/ onego zwyćięża? áj mu ſie Anyoł proſi: Dimitte me. O Jzáákowych wprawdzie Rycerſkich dźielách nie czytamy/ ále znáć y ten Woiennik; kiedy Hetmáni y Xiążętá pogránicżne proſili mu ſie: Sit juramentum inter nos, & incamus fædus, vt non facias nobis quidquam mali. Ale daymyß Jzáákowi pokoy/ Gen. 26.
á náwet y Abráhámowi. Jákobá tylko dwoie naychwalebnieyße dźiełá/ vważmy/ iáko to záraz znáczyły/ iż z plemienia tego Pánná Przenaśw: miáłá niezwyczáyne w punkćie poczęćia ſwego nád Czártem otrzymáć zwyćięſtwo. Naprzod pierwßę dźieło Káwálerſkie Jákobowe w żywoćie ießcze Mátki ſwo-

ſey: ten bliźniakiem bywſzy z Brátem Ezaem/ Woyne wprzod
z nim domowa odpráwiwſzy. Collidebantur in vtero ejus
Gen. 26. parvuli. Wychodźi ná świát z żywotá Mátki iákoby z tryumfem/ ſam wolny bedac/ prowádźi w rekách ſwoich pokonánego Brátá ſwego. Protinùs alter egrediens, plantam fratris tenebat manu. *S. Ireneus* náuczá, że ſpráwy Jákobowe peine były tátemnic. Si quis actus, qui ſunt Jacob addi.
l. 2. con. hær. cap. 28. ſcat; inveniet eos non inanes, ſed plenos diſpenſationum. Wiec nád to odwaga Jákobowa reflektuiac ſie *Eſcobar* vpá-
de B. V. l. 4. trzył figure zwyćieſtwá Przenaśw: Panny/ odnieſionego przy ſwym Poczęciu. A to nieco informowány od *Ireneuſza S.*, ktory dźiwuiac ſie oney potyczce niezwyczáyney bliźniat/ mówi: Jacob ſupplantator tenens ſed qui non tenetur, ligátus pedes, ſed qui non ligatur, luctans & vincens, tenens in manu calcaneum adverſarij, id eſt victoriam. Wiec y pomieniony Author/ do Przenśw: Pánny to ápplikuiac/ mowi: An non MARIAM præſignavit? tenebat illa Serpentis Caput, ſed non tenebatur è planta, frangens caput, non illigatis pedibus luctans & vincens. *Czyli ten Iákob nie wyrażał zwycieſtwá N. MARTET? trzymała oná Wężá zá Głowę, ale ſámá namniey nie tknіona, ſkrußyła głowę, wolne máiąc członki ſwoie potykáiąc ſie y zwyćiężáiąc.* Drugie zwyćieſtwo Jákobowe nád Anyołem/ z ktoym cała noc páſuiąc ſie przywiodło do tego/ że mu ſie Anyoł proſi: Dimitte me, jam enim aſcendit aurora: á komuß to zwyćieſtwo przypiſać? nie tak bárdźo przypiſuymy go Jákobowi/ bo nieco okáliczony. Tetigit nervum femoris ejus, & ſtatim emarcuit. bárdźiey to tu Jutrzenki wſchodzącey bał ſie ten Páſownik; jam enim aſcendit aurora. Jutrzenko ta powſtáiąca/ názywáio Przenayśw:
Gen: 32. FIG. Cant. 6. Pánne/ oſobliwie poczynáiąca ſie w Żywocie Anny S. naprzod ſami Anyołowie: Quæ eſt iſta quæ progrediatur quaſi aurora conſurgens. *Ktora to ieſt, co poſtępuie iáko Jutrzenka powſtáiąca? S. Bonavent.* Aurora noſtra MARIA nobis eſt. A naywyráźniey *S. Birgitta.* O quàm clarè enituit in Anæ Utero Aurora conſurgens, quando in ea MARIÆ corpuſculum per adventum animæ vivificatum fuit; cujus ortum videre, Angeli & homines tanto deſiderio deſiderábát.
Spec. c. 9, in Reuel. de Virg. excel. c.

O iák iáſno záświeciłá w Żywocie Anny S. poſtáiąca Jutrzenká, kiedy w nim świateczko MARYET przez ziednoczenie duße ożywione zoſtało, ktorey wſchod obaczyć, y Aniołowie y ludzie teſknie prágnęli. Tey to tedy Jutrzenki lękał ſie ów pásownik Jákobow: okáliczył Jákobá/; ále tu y oczu nie śmiał pokazáć/ vćieka iáko zwyćiężony ledwo co pokázuie ſie Jutrzenká tá/ to ieſt poczyna ſie Przenayśw: Pánná. *S. Bonaventura.* Certe adveniente Aurora MARIA pacificati ſunt Angelus atq, homo. *Záprawde ná weście Jutrzenki MARYET, zgodá ſtánęła miedzy ludźmi y Anyołámi.* A z tego ſámego wielki árgument Niepokalánego iey Poczęcia bierze ćiemny Poetá.

S. Bonav. ibidem.

in Cát. 6.

Lucifugis aurora poli ceu ceſſat ab vmbris
Virgine ſic minus eſt, quidquid in Orbe nitet.

Winßuie nowey tey wygráney/ nowego tryumfu tego Przen: Pánnie cáły Kośćioł S. odpráwuiąc Niepokaláne Poczęcie iey/ weſoło ſpiewáiąc we Mßy S. Melliflui facti ſunt Cæli, dùm Manu Domini fabricata es Mater tanti DEI: *Miodopłynne ſtáły ſie niebioſá, gdy Reką Páńſką vczyniona teſteś Mátką tak wielkiego BOGA?* Winßuio y przyznáio to iey Apoſtołowie SS. Wielki y pobożny Maj *B. Amadæus* Zakonu Náßego/ (iáko pißе *Eſcobar*) w Rewelácyách ſwoich/ wypiſuie Kazánia álbo Pánegyriki/ ktore ná pogrzebie pánny Przen: zgromádzeni cudownie Apoſtołowie SS. mieli/ miedzy innemi wypiſuie iáko niekrozy w mowie ſwoiey czynili powinßowánie Przenaś: Pánnie zwyćieſtwá nád pierworodnym grzechem/ oſobliwie Andrzeiá S. ták mowiącego: Totum genus humanum damnatum erat, totum perierat, totum hæreditate privatum erat, ſola tu ab vniverſali omnium damnatione prælervata fuiſti; non ergo tu mortua in Adam fuiſti. *Wßyſtek narod ludzki potępiony był, wßyſtek był zginął dziedzictwo vtrácił; ſámá ty od poſpolitego potępienia záchowána byłaś; niec nie vmorżona zoſtáłáś w Adámie.* Mátheuß S. roz w Oráćyey ſwoiey czyni. Nivei candoris es, ô MARIA Immaculata, ſcirpus es nodo carens. *Czyſta iák śnieg ieſteś o MARYA Niepokalána, drżewko teſteś bez ſoku.* Toß czynio y ſtáry przed tyſiącem lat/ y wiecey Doktorowie *Theophanes Græ-*

l. 4. c. 1. in Mart.

cus imieniem wßyſtkiego ſtworzenia / tego zwyćieſtwá wiń-
Hymn. de Ann: ßuie przenaśw: Pánnie. Tibi omnis creatura clamat ô DEI Nympha! tu enim ſola Mater Filii; præelecta es immaculata. Ave immaculatiſſima, ave receptaculum DEI, Adæ renovatio, Evæ reparatio. *Tobie wßyſtko ſtworzenie wykrzyka. ie o Bożæ Oblubienico; ty bowiem ſamá Mátká Synáwybrána ieſteś niepokalána. Witay Nayniepokalańßa, witay przybytku Bożey, odnowienie Adamá, napráwo Ewy.* Potwierdza tego y ſam P. BOG wielá niezwyczáynych Cudow. Jedno wſpo-
Miech. l. 4. c. 26. mnie. *Miechowita, Rivaldus, Haſſia* piſſo. że Roku 1361. w Krákowie ieden Káznodzieiá imieniem páwel/ ná Kazániu mowiąc przeciwko Niepokalánemu Poczęciu Pánny przeniu padł y vmárł. Coś podobnego około Roku 1678. w Lublinie
EXEMP. pámiętam ſtáło ſie z iednym choć pobożnym Káznodzieią/ ktory podrzucony táktis w Kzymie/ y tu przyſłány Dekret zá-
kázuiący Godzinek zwyczáynych Polakom o Niepokalánym Poczęciu/ publikował z Ambony: O co wielki rozruch żáli-
wi o honor przenaśw: Pánny Polacy ná Seymie vczynili/ ktoby ſie w Grodnie odpráwował. Ten záś Káznodzieiá ták pobożny potym lepiey informowány / lubo rewokował to/ iednák prętko niespodziewana śmiercią vmárł. Jnáczey tego tłumáczyć nie możemy/ tylko że temi Cudámi Pan BOG chćiał vwierdzić nas; iż Przenaś: Pánná iáko druga mężna Jahel/ leb Syſárze piekielnemu przebiłá / przez to że w pierwßym punkćie życia swego czysto od pierworodnego zoſtáłá grzechu. *Druga okoliczność* zwyćieſtwá przez Jáhel otrzymánego/ to ieſt: że mlekiem vſpionego wprzod zábiłá Syſárę/ pokázuie ſie przy tym Przenayśw: Pánny zwyćieſtwo. Toż to/ to Mleko nayſkuteczniey dopomogło Przenayśw: Pánnie do pomienionego zwyćieſtwá nad Czártem y pierworodnym grzechem. Mleko/ teſt to znák Máćierzyńſtwá; Przenaśw: Pánná poczynáiąca ſie dźiś/ tá to ieſt / o ktorey wykrzykuie Máirona pobożna: Beata Ubera quæ ſuxiſti. y Kościoł S. Beata Ubera quæ lactaverunt Chriſtum Dominum. *Błogoſławione Pierśi, ktore karmiły Chryſtuſá Páná.* Względem tedy tego ſámego/ naybárdziey zoſtáie wolna przy Poczęciu od grzechu pierworodnego/ iż Máirko Synowi Bożemu náznáczo-

na

na byłá; gdyż ſkutek naydoſkonálßy Mleki y Krwi tego Synámikomu naprzod nie należał/ iáko ſámey tey ktora Máirko/ Kármićielka tego bydź miáłá. Tego poſtrzegł Káźimierz S. w tey że Prozie/ gdy ták śpiewa: Quæ inflictum maledictum
Cant: 5. FIG. miro transfert germine. Przyrownywáia tám oczy Oblubieńcá/ do golebice w Mleku wybieloney: Oculi ejus ſicut columbæ, quæ lacte ſunt lotæ. Cudowna iákaś łáźnia. Czytamy w Hiſtoryách o rozmáitych łáźniách/ iáko to w roſie Niebieſkiey/ w Winie/ w drogich innych liquorách; leż w Mleku/ coś to nowego ale do rzeczy moiey to ſłuży. przez to oko Oblubieńca Niebieſkiego/ rozumieć ſie może Przenaś: Pánná wßák ia też *Richardus à S. Laurent.* názywa/ Oculus Providentiæ Divinæ. *Okiem Opátrzności Boſkiey.* Wiec o Pánnie Nayświetßey y owßem o Niepokalánym iey Poczęciu / o bielßey nád Mleko przy ſtworzeniu ſwoim Dußy iey tu ieſt mowá; y oraz pokázuie ſie/ że dla Mleká / ktorym miáłá kármić Synáá Bożego/ dla Máćierzyńſtwá przyßłego obronio-
na byłá od pierworodnego grzechu: to ſámo zá niepochybną przynamniey *ex congruo & condecenti* conſequencya poſpolićie máia wzięti: Mater DEI ergo ſine originali. Że Máirka Bożo / toć bez grzechu pierworodnego: ták ná to piſząc *Biezanou:* mowi:

Lacte tuam lotam, Divino Sanguine nempe
Præ cunctis Matrem, fas erat eſſe tuam.
Virgineo fueras quoniam tu lacte cibatus;
Quidni hæc lacte tuo, lota columba fuit.

Nie z inney naprzod przyczyny dochodzi Niepokalánego Poczęcia Przenaświetßey Panny/ *Auguſtyn Swiety* tylko z pomienioney / to ieſt Máćierzyńſtwá iey. Inde ſcimus quod
Lib: de nat: & gra. ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum ex omni parte peccatum quòd concipere & parere meruit eum, quem conſtat nullum habuiſſe peccatum. I owßem gdyby miáłá byd Przenaświetßa pánná pierworodnym zwyćieżona grzechem/ áni oná Máirka Synowi Bożemu áni on Synowi iey nie mogłby ſie był ſtáć. Sámego to *S. Thomaſá* Doktorá Anielſkiego ponſekad dyſkurs/ ktory ták mowi: In-

ad Cap. 14. Ioan. sect. 8. Christo nullum peccatum erat, nec secundùm animam, nec secundùm corpus: quia ex Virgine absq; originali peccato, de SPIRITU S. conceptus. *W Chrystusie żadnego nie było grzechu, áni według ciáłá, áni według duße, bo z Pánny bez pierworodnego grzechu z DVCHA S. poczęty był.* Więc káżdy przypátrzywßy ſie tym rzeczom/ iżali nie przyzna że Nova bella elegit Dominus, gdy ták nád Syſáro tákim/ nád pierworodnym grzechem pozwala nigdy nieſłychánego ná świećie zwyćięſtwá Niepokaláney Mátce ſwey przy Poczęciu. Lingua mea dic trophæa. Więc tego powinßowawßy tryumfu nowego Pánnie Przenaśw: prośmy Tryumfátorki tey/ áby oni y nam vprosić raczyłá ſkuteczne rátunki do zwyćiężenia złego y pokus/ oſobliwie in puncto primo ná początku: áby ták potyczkách náßych/ zá pomocą iey/ mogliśmy doſtáć w Niebie zwyćięſkiey Korony. Amen.

Thronus Reginæ miſericordiæ.

Pro Nativitate B. M. V. STROPHA 6

Sine fine dic Reginæ Mundi, laudum cantica
Ejus bona, ſemper ſona Semper illa prædica

Bez przeſtánia czyń ſpiewánia Sławiąc świátá Krolowę
Tey przymioty, łaski, cnoty, Szánuy myśłą y mową.

De qua natus eſt IESVS. *Math:* 1.

MAią to dni Národzenia znákomitych ludzi/ że te'ż ſolymi hymnámi/ ſpiewániámi oſobliwie przyozdobione bywáią. Rodzi ſie ná świát BOG w ciele ludzkim/ áż Angelſka Kápellá: Facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cæleſtis dicentium: Gloria in excelſis DEO. Prußcz. Rodzi ſie *Kunegundá S.* áż ſámá ſpiewa Ave Regina. Dy rodzi ſie przenaśw: Pánná/ áże widzę/ y tu nie bez Spiewákow. Oprocz tego ták *Theat: Vit: Hum:* piße/ że nád Domkiem Loretáńſkim w dzień Národzenia Pánny Przenaśw: ſłychano przez wiele lat Muzyke Anyelſką w wielkiey świátłości o to Wielki Kochánek lubo Krolewicz ták drugi Dawid ſpi Arkę páńſką ſtawą z Kápellą ſwoią nabożną/ z ſwoiey wſi

ſney

ſney Kompoſytury ſpiewa; y ſpiewáć dußy káże: Sine fine dic Reginæ mundi laudum cantica. A záraz dochodze z tego/ że to Národzenie bydź muśi nie poſpolite/ ále iákieś Monárchini y Krolowey/ iákoż ták ieſt/ rodzi ſie Przenaśw: Pánná ták Krolowa: y to vważał znáć Kázimierz S. gdy mowił: Sine fine dic Reginæ. Ale ponieważ przenaśw: Pánná wieloráka Krolowa zowie ſie; Krolowa Anyołow/ Prorokow Apoſtołow/ &c. przyznáie że to iey záwßze ſłużyć; lecz vważam że iey naybárdziey ſłużyć przy Národzeniu iey/ iż ſie rodzi Regina miſericordiæ, *Krolowa miłoſierdzia.* I owßem powiem wiecey: dziś niezwyczáynym ſpoſobem/ Kolebeczká iey ſtáłá ſie iey Thronem Krolewſkim/ Pielußki iey Purpurą/ dziś odprawuie nieták Koronácyą ná Kroleſtwo miłoſierdzia/ ná którym ták ná fundamencie/ wßyſtkie ſwoie Kroleſtwo y panowánia ná Niebie y ná Ziemi gruntuie. O czym mowić będę; wprzod dawßy naukę/ ná czym teß Páńſtwá/ Dzierzáwy/ ſubſtáncye Páńſkie gruntować ſie máią; álbo co one naybárdziey o ruinę przyprawia.

II. PARS

Jedzy Politykámi pomienione pytánie czymby Páńſtwá ſtały/ podobnoby rozmáite odpowiedzi miáło/ ále nie do vkontentowánia zupełnego? Odpowiedziałby ieden: że ſtoią Páńſtwá dobremi Konſiliarzámi/ co ſie to rozumieią dobrze *in ratione ſtatûs*, y nia ſie y Páná Kiewia: ále zgubáć to rączey tácy Konſiliarze. *Cockier* mowi: Quid memorem cladeſ? ſtragibus diſcere poſſumus D. DEUM acriter punire humanæ prudentiæ fiduciam, ſive vt nunc loquuntur rationem ſtatûs. *Nie wſpominam zgub? ſáme ruiny Páńſtw nauczyć nas mogą że P. BOG ſurowie karze vſnoić w ſnieckiey mądrości, ábo ták teraz mowią Rationem ſtatûs, Dworſkie principia.* Cõment. in Lipſ. l. 2. c. 22. Inny odpowie: Że ſtoi Pánem mądrym y bitnym: ale y tákich wiele poginęło. Inny rzecze: że zgodą Páńſtwá ſtoią; Concordiâ res parvæ creſcunt. Prawdá: ále y tá często vkrywa coś złego/ pod poſtácią piękną/ y zgubę przynoſi. Conveverunt in vnum adverſùs Dominum, & adverſùs Chriſtum ejus. *Zeßli ſie weſpoł náprzeciw Pánu y náprzeciwko Chryſtuſowi iego.* áż záraz ruiná. Dirumpamus vincula eorum. *Rozerwijmy związki ich.* Więc Duchownych ſie pytam: Co Pan-

Pſal. 2.

Páństwá gruntuie? zgodnie odpowiádáio: Iż Nabożeństwo; boiaźń Boża w Pánách y Senatorách. Dla tegoć Dawid S. zá Krolow P. BOGA proßac/ od tego/ iáko fundámentu poczyna: DEUS judicium tuum Regi da: & justitiam tuam Filio Regis. *BOZE rozsądek day Krolowi twemu, á sprawiedliwość twoie Krolewiczowi.* Z tod wßystko dobre y pokoy obiecuie Páństwu: Suscipiant montes pacem populo. *Przyimicie gory pokoy, dla pospolstwá.* Teyże opiniey byli choć ná ten czas pogánie Indyiscy ludzie w Mexyku: (gdy tám ná ści Bráćia Reformaci ná opowiedánie Wiáry S. przybyli) P. Marinus in Chron. Refor. l. 1. HIST: ći z wielo Ceremonij koronowáli Nowego Krolá; miedzy innemi: sadzáli go ná Ołtarzu obnażonego/ potym ná głowie iego kładli płaßcz rzupiemi pomálowány głowámi/ drugi nań czarny/ á trzeći Niebieskiey máści. To wßystko znáczyło/ iáko nowego Krolá páństwo fundowáć chćieli ná boiáźni śmierći/ ná Nabożeństwie/ ktore kolor Niebieski wyrażał: y rzecz prawdziwa/ że to naybárdziey vtwierdza Páństwá: á przećiwnym sposobem/ gdy w Krolách/ Pánách/ boiáźni Boskiey niemáß/ ále beśpiecznie wßelkie práwá gwałcą sie tak pokarnie/ iáko iáwnie iuż Páństwu tákiemu pretka nástępuie ruiná. Jednák y tu ießcze nie ostátnia rezolucya rządności záłożoney: á cz máloß było tákich Krolow y Pánow/ ktorzy boiaźń Boska z sercá wyrzućiwßy/ rozmáitemi ták iáwnemi/ iák táiemnemi grzechámi z pogorßeniem poddáństwá swego/ obrażáli BOGA; á przez to p. BOG ná Páństwá ich/ przynamniey zá żywotá ich ostátniey ruiny nie przepußczał/ Korony im Krolewskiey z głowy nie zracał. Ná Krolestwie Izráelskim probá: zgrzeßył Saul niepostußeństwem/ nienawiśćią/ zaboystwem ni- 1.Reg.22. winnych Káplanow; zracono wprawdzie Koronę z iego głowy/ posła do innego/ ále przecie Izráelskie Krolestwo nie zginęło/ lepßemu sie dostawßy w rządy/ ießcze zákwitnie- 2.Reg.12. lepiey w sławę y w bogáctwá. Zgrzeßył Dawid cudzołostwem z zgorßeniem poddánych/ zábićiem vryaßá; vkárano grzech iego powietrzem/ przesłádowániem od własnych dzieći/ ale przecie nie posło w ruinę Krolestwo/ zostáwił niezmierne bogactwá Synowi ná budynek Kośćiołá Bożego; náwet

ktoryß

ktoryß moje bydź ćiężßy grzech iáko Bogiem sie czynić/ y sobie cześć Boska pod gárłem kazać wyrzadzáć: popełniał zbrodnię Krol Nábuchodonozor/ kiedy odlaney Státuy swoiey ze złotá/ cześć Boska oddawáć każe: ießcze mu to P. BOG zćierpiał nieiáko/ ießcze go Pismo S. Krolem zowie: Præcepitq; Rex Nabuchodonozor. Wiec miedzy wßystkiemi grzechámi Páńskiemi ktore ostátnią ruinę przynoßą y kárę od BOGA ná Páństwá y dobrá ich; musi bydź ktoryś osobliwy/ dla ktorego nagła przychodzi ruiná: iest S. N. á ten nie inny/ tylko immisericordia & oppressio pauperum. *Vćiemiężenie pospolstwá*, lub to przez iáwne wydzierstwo álbo dopußczenie tego/ ktore przez niekárność/ á BOZE day żeby nie przez rostkazánie dzieie sie od Dworskich álbo Woyskowych: lub przez ćiężkie y częste podatki/ ktore wiecey obracáią sie ná przywatne osoby/ niż ná te/ co bronią krwią swoią Rzeczyp:; lubo/ innemi iákiemi wymyślnemi sposobámi dzieią sie; przez co vbodzy poddáni/ nietylko ná substáncyey/nietylko ná zdrowiu/od frásunku/od głodu/od ćiężkiego wyrobku/ żeby ná wßytko wystárczyć/ dzieći/ Zone odźiać/ pożywić/ y dla ządziercy ná zbytki iego naywiecey zostáwić; ginę: ále co nayboleśnieyßa ginę y ná duszy/ gdy z desperácyey nie mogąc sobie porádzić bluźnią BOGU/ klną sie bie y dźiatki swoie: dla czego słußnie powiedział Mędrzec o wßystkich Wydziercách/ że y substáncyą y oraz duße ubogim ludźiom wydzieráią/ do tákich grzechow będąc im gwałtownie okázyą: Animas possidentium rapiunt. Ten- Prov 1. ći to iest grzech/ ktory nád inne prędzey káry Boskiey woła/ y nie tylko Krolow/ Pánow runinuie/ ále cáłe Krolestwá wniwecz obraca. Stało Krolestwo Izráelskie/ choć Saul ládáco/ choć Dawid do cząsu Cudzołośnik/ pogorßáiący życiem poddánych/ choć Sálomon rospustnego życia/ bá choć bálwánom Kośćioły stáwia. Aż potym Sálomon/ choć miał ták wiele złotá/ srebrá. Fecit vt tanta esset abundantia argenti in Jerusalem, quanta & lapidum. gdy dla zbytkow/ y Dworu wielkiego/ dla Zon/ y nałożnic nie stawało tego wßystkiego/ ćiężkiemi począł podatkámi lud trapić: iáko po śmierći wymawiáio Synowi iego Roboámowi: EXEMP. 3.Reg.10.

wi: Pater tuus duriſſimum nobis jugum impoſuit; tu itaq; nunc imminue paululum. Ná co *Cornel: à Lap:* Salomon ad ſuam & mille vxorum magnificentiam in veſtitu, menſa, famulis ſuſtentandam, immania populo impoſuerat tributa. *Sálomon dla ſwey y tyſiąc Zon ſwoich wſpaniáłości w Szátách, w iedzeniu, ſługách &c: nieznośne podatki włożył ná poſpolſtwo.* Náſtępuie po nim Syn / proſą mu ſie poddáni; on zápomniawſzy miłośierdzia/ ieſzcze przyczynia z furyą podatkow: Pater meus poſuit ſuper vos jugum grave, ego autem addam ſuper jugum veſtrum. Cóż potym ſtáło ſie? nie tylko ſámi Koronę trácą / ále cále Krolestwo w ruinę idzie / w rozerwánie/ powiedziáno Sálomonowi: Scindam Regnum de manu Salomonis, potym Synowi iego dla podobnych zdzierſtw ludzkich/ mniey ſie ieſzcze doſtáło; náſtępuią inſi po nich tákże ciężcy niemiłośierni; przyſzło ná to / że wſzyſtko Krolestwo Izráelſkie dáne ná rábunek Narodow rozmáitych/ á náwet y Imie ginie Krolestwá ſławnego. Te miedzy inſi
Iſai: c. 3. nemi zguby Krolestwá tego dáie przyczynę p. BOG przez vstá Izáiaſzá/ gdzie oſtátnią ruinę páństwá Izráelſkiego przepowiedziawſzy/ ták dáley mowi: Populum meum exactores ſui ſpoliaverunt, & mulieres dominatæ ſunt. *Lud moy poborcy, wydzierce złupili, y nieniáſły pánowáły mu.* y toć drugi licho/ dla ſwywoli/ zbytkow ſákcyi ſwoich/ zguba Krolestwá miánuie p. BOG; ále naprzod kładzie oppreſſyą/ zdzierſtwo pod pokrywką Podatkow. Populum meum ſpoliaverunt. O zgubie znowu Krolestwá Nabuchodonozorowego mowiąc
Orat: 4. apud Nax in lud: 1. lubo ciężſze inne grzechy miał y ten Krol / przecięż *Theodor.* niemiłośierdziu nád poddánemi y ſrogiemu zdzierſtwu przypiſuie: In ſubditos ſuos ferinâ mente & animo fuerat, merito etiam ferinâ & agreſti vitâ juſtiſſimè damnatus fuit. *Ná poddánych ſwoich ſerce miał beſtyálſkie, wiec ſłuſznie dzikiey beſtyey poſłácią vkarány ieſt.* Przydáie *Naxera.* Quem inflatiſſima throno non mulctavit ſuperbia, cruenta throno jure privavit ſævitia. *Ktorego zbyt nádęta pychá z Krolestwá nie zrzuciłá, tego krwáwe okrucieństwo Páństwá pozbáwiło.* Słuchayćie tego náſzego wieku pp. Polacy: gubićie álbo iuż zgubiliście Oyczyznę ták ſławną y Narodow / teraz iedno *ludu*

brium,

brium, kilká czy kilkánaśćie tyśiecy przyćiągła droga od Morzá y głodnym Kráiem znużonego Woyſká/ poſło ták licznym Woyſkom náſzym w oko/ ledwie poyrzeć ná ſie náſzym dáli / wſzytkie kary Polſkie/ zbiory Stárożytnych Domow/ bez wſzelkiego odporu ſplondrowáli. A czemu? rzeczećie: kará to Boża/ prawdá: ále pytaymy zá co? ieſt ći tego co niemiárá/ co gniew Boży ná Polſkę záćiągnęło: ále nie báwiąc / kładę zá pryncipalą oppreſſyą vbogich ludzi. O do iákiego iuż tyráńſtwá práwie przyſzło było / v niektorych bezbożnych Pánow/ ktorzy w poddáńſtwách ſwoich co wiedzieć iákie nie wynaydowáli ſpoſoby/ zbieránia pieniędzy z Poddánych ſwoich: wymyſláli ſkładki ná Káytárá / ná Chrzćiny / ná Poſągi / ná wypráwę Seymową/ ná poſpolite ruſzenie. Wiem iednego ktory ná Jubileuſz Wielki do Krákowá iádąc/ tymſy ſobie ſkładáć/ podobno ná iálmużnę dla vbogich/ kury/ owſy/ Poddánym zwozić kazał. Mine nárzucánia zbożámi / iárzyńámi / trunkámi/ ſuche piwo: to ieſt / gdy woli zápłáćić Káźmarz beczkę choć iey nie weźmie/ niżeli ſzynku ſie podiąć dla ćiężkiey ággrawácyi. Przyłożćie do tego vchwały podatkow: gánić nie mogę podatkow/ gdy tego dobrze pospolite wyćiągą/ quod eſt Cæſaris, Cæſari. Wiem że Chryſtus náuczył; ále gánię to/ gdy tákie vchwalaćie podatki/ do ktorych ſámi nie przyłożyćie ſie/ pod prætextem żeśmy libera capita, bronimy inſzych: á gdy do czego przyſzło/ tośćie tych/ ktorzy ták wiele lat *in ſpem ſecuritatis* podatkowáli/ zoſtáwili *in rapinam*: gánię gdy pod prætextem vſługi iákiey Woiewodztwu / podatki ná Żołnierzá złożone/ ná łázgicye miedzy ſie dzielićie/ rozrywaćie krwáwo prace ludzką; zá tráktament pp. Poborcow / Szeleznikow &c. ná defálki pozwalaćie nie ſłuſzne: rozumieliśćie że tym ſpoſobem vtrzymaćie Oyczyznę y ſubſtáncyę wáſze: otoż maćie teraz ná co to wyſło. Zá to to/ ći zdzierce/ tyráni nád Poddánemi ták znáczne ſubſtáncyi ſwych y Stárożytnych zbiorow zrábowánie ponieſli, zá to p. BOG táką ruinę y ſromotę ná Oyczyznę náſzę przepuśćił: ná tych fundámentách trzymáć ieżeli ſie będzie/ do oſtátká nie pochybnie obálić ſie/ y zginąć muſi Krolestwo náſze. *Theophanes* piſze/ iż *Theodorus* Papież będąc v grobow śś. Apoſtołow/ gdy trzebá było koniecznie

HIST. in vita ejus T. 2.

ynie wyklać nagle Heretykow bluźniacych Nayświetszy SA
KRAMENT/ ná podpisánie klatwy nie bylo kálámarzá ná
doredziu; wiec zmaczał pioro w Kielichu konsekrowánym
we Krwi JEZVSOWEY/ Krew oná wzięta w pioro w
inkaust cudownie obrocilá sie. Coż iest wyćisniona od pod
dánego robocizną/ dawką/ kontrybucya: Co so pobory/ po
dymne/ szelężne/ poglowne? zwłaszcza/ gdy co poydzie do Ko
lichá/ á raczey kielisżká/ to iest gdy vchwalo go/ żeby
Pánowie Wybiercy/ Arendarze/ mieli z czego pożywić sie/ y
czestować innych Bráći; tylko Krew P. JEZVSOWA/
bo krwáwa praca vbogich ludzi Krwią JEZVSOWA od
kupionych: á kroż wie czy Naywyższy Biskup y Spráwiedli
wy Chrystus/ nie zmaczał iuż piorá w tey Krwi krzywd lu
dzkich/ y ostátniego iáko czarnym átramentem/ ná zgubę
Krolestwá nászego nie podpisał Dekretu. Wiec koniecznie
sfolgować tu potrzebá Poddanym w podatkách/ robocizńie: a
bo samo miłosierdzie y dyskrecya nád poddánym iest/ nayle
pszym fundámentem do vtrzymánia Państw/ dzierzaw y sub
stáncyey własney/ á gdy wy vbogim sfolguiecie/ sfolguie
P. BOG karánia swego nád wámi.

II. PARS Widze ia że przy Národzeniu swoim Przenasw: Pánna rożnym sposobem Państwá Krolestwá swego/ ná które *inn*
nizuie sie/ zákłada fundámentá. Naprzod tásna rzecz/ że n
dzi sie ná świát doskonała Krolowa/ Thron iey Kolebeczk
HIST: Koroná/ Purpurá/ Powoyniki. Piśe Historye/ że gdy ni
iáki *Servius Tullius* nowo vrodzony/ ieszcze w Kolebce lezał
widziáno głowe iego otoczoną świátłością/ iákoby vkoron
wána: Coś podobnego y owszem osobliwszego widze przy Na
rodzeniu Pánny przenasw: to iest/ Korona Krolewsko ná gł
wie iey: Niátki to Bożey osobliwy przywiley/ rodzić sie z K
rona; możeć kto (wedlug świátá mowiąc) rodzić sie Krolem
Cesarzem/ Pánem/ gdy w takiey liniey rodzi sie/ w ktorey P
stwo *per succeſſionem* idzie: w sámey iednák rzeczy żaden n
vrodził sie Krolem/ Pánem/ y owszem vrodził sie niewolnik
Czárnowskim/ dla pierworodnego grzechu/ wszelkim mizeryom
podległym/ ták iáko y dziecie nayuboższego Wieśniaká. S
mego to Chrystusá Páná przywiley/ że sie prawdziwie Krole
rodzi:

rodzi: vbi est qui natus est Rex Judeorum; ktorego też w Matt: 2.
dzielił Mátce przenaświetszey. DVCH S. każe tám ná
Wschodzie sámym świátłá tákiegos/ P. BOGV osobliwa Sap: 16.
cześć/ y podziękowánie oddawáć. Oportet ad ortum lucis
adorare te. *Potrzebá ábyś ná wschodzie świátłá pokłon czynił.* FIG.
Podobno nánke tu dáie owym Krukom nocnym/ ktorzy y
w Rzymie podczás *Seneki*, nietylko teraz v nas w Polszcze
znáydowáli sie/ ktorych wysłuchawszy wydał *Seneká*: Lucet, Ep: 122.
tempus est somni: quies est, nunc exerceamur; nunc gestemur; nunc prandeamus: jam lux propiùs accedit, tempus est cænæ: non oportet id agere quod populus; res sordida est, tritâ & vulgari viâ vivere. *Dzień, to teraz spáć czás: noc to teraz chodźmy; przeiezdzaymy sie, obiáduymy: iuż dzień nie dáleko, czás do wieczerzy: Nie trzebá nam ták postępowáć sobie, iáko pospolici ludzie postępuią, iest to plugáwa rzecz żyć ták iáko pospolicie drudzy żyią.* A o Mszy S. o Kazániu/ o Páciérzu áni wzmiánki? nie dziw/ bo pogánin o Pogáninách nápisał; ále ia zá Chrześciánskich Polytykow odpowiádam y przydáie. Meridies jam est, hora vna post transijt: iuż po południu/ podźmy/ niech gotuią do Mszy/ wołáć X. Kápellána/ ktory zecknowszy sobie/ gniewa sie/ láie/ álbo iuż poplukał gárła. Wiec tá exhortacya Mędrcá: Oportet ad ortum lucis adorare te, do ránnego Nabożeństwá wielce widze potrzebna by byłá. Lecz *Richard.* przez te wschodzące świátło lib: 7. de
rozumie/ wschod Národzenia pánny Przenasw: y ták tłumá laud.Vir.
cząc mowi: Oportet ad ortum lucis adorare te, id est gratias agere de ortu MARIÆ. *Potrzebá, ábyś ná wschodzie świátłá pokłon czynił, to iest BOGV dzieki oddawał zá Narodzenie Przenasw: Pánny.* A czemuż? czyli nie záwsze godna Przenasw: Pánná/ nietylko przy Národzeniu swoim od nas czći y posżánowánia: prawdá iest że godná záwsze/ y przy káżdym świećie swoim. Záwsze Pan/ Krol godzien posżánowánia/ ále gdy naprzod osiada Thron/ Koronacya odprawia/ w ten czás z osobliwsza ceremonia te pierwsze powitánie onemu oddáia: ták y Przenasw: Pánná przy Národzeniu swoim/ dziś od nas powitánia znácznieyszego wyćiąga; temu że dziś osiada Thron/ odbiera Koronę/ Krolowa y Pánia ogłoszona

świátu. *S. Dámian.* Hodie nata eſt Regina mundi, fene-
Ser: de Nativ: 2. ſtra cæli. *Dziś národziła ſie Krolowa świátá, Okno do Niebá.*
Ser: 142. *S. Chryſolog.* Naſci & vocari Dominam, ipſa ſui germinis fecit & imperavit authoritas. *Iż vrodziłá ſie, y názwána ieſt Pánią, ſprawiłá to władza y godność płodu, to ieſt Synaczká iey.* Dáley mowie: rodzi ſie dziś y bierze tytuł Krolowey nie iá-
kiegokolwiek/ nie Anyołow/ Pátryárchow ꝛc. ále Krolowey Mi-
łosierdzia/ od tego ſámego pánowánie y życie ſwoie poczyna/
Miech: in Litan. HIST: y ná nim gruntuie/ ten iey ieſt namiłſzy Tytuł. Nie dármo iednemu Aluniáckiemu Zakonnikowi pokazawſzy ſie; gdy ſpy-
tał kroby byłá: tym ſie Tytułem názwáłá: Ego ſum Mater Miſericordiæ. Że záś dziś przenaśw: Pánná rodzi ſie z mi-
łosierdziem/ wiele ná to mam dowodow. Naprzod: poſpo-
Orat: de Nativ. lita ieſt miłosiernego/ Non ſibi ſoli vivere, ſed & alijs pro-
ficere. *Nie ſobie ſámemu tylko żyć, ále y drugim ſie vżyczáć.* *Dámáſcen S.* to vważa przy Národzeniu tey Krolowy/ ták do niey mowiąc: Vitam habebis: naturâ præſtantiorem, non tibi ſoli, nec enim cauſa tui progenita es. *Życie twoie bę-
dzie zacnieyſze nád przyrodzenie, żyć będzieſz nie ſobie ſámey, álbowiem nie dla ſiebie ſámey národziłáś ſie.* To wyráźniey przypiſuie
Ser: 7. de B. V. M. Przenaśw: Pánnie *S. Bernat.* Omnibus omnia facta eſt, o-
mnibus miſericordiæ ſinum aperit, vt de plenitudine ejus accipiant vniverſi. *Wſzyſtkim wſzyſtko ſie ſtało, wſzyſtkim mi-
łoſiordzia łono otwiera, áby z zupełności iey bráli wſzyſcy.* Dru-
gi dowod. Náuczáią Filozofowie/ że *proprietas quarti modi eſt inſeparabilis*, iáko to własność álbo moc do śmiania/ do płá-
kánia/ tá oraz z człowiekiem ſie rodźi. *Bernardin. de Buſſi*
Ser: 5. náucza/ iż miłoſierdźie/ lutość/ łáſkáwość/ ieſt to wrodzona własnością Przenaśw: pánny. Sicut DEO eſt proprium ſemper miſereri & parcere, ſic etiam & Matri eius. Zá-
tym idzie/ iż Przenayśw: pánná dziś rodząc ſie/ rodźi ſie z-
Miłosierdziem/ Mátka y Krolowa Miłosierdzia/ dziś zupeł-
no władza tego Krolestwá odbiera. *D. Carthus.* Virgo
in Conc: B. V. eſt humani generis advocata, Pietatis Regina, cui DEUS regnú miſericordiæ dicitur commiſiſſe. *Tá Pánná ieſt narodu ludzkie-
go Orędownicżka, miłoſierdzia Krolowa, ktorey BOG Krolestwo miłoſierdzia ſpuścił.* poprzedzáiąca dobrze przed Národzeniem

Pánny

Pánny Naświatßey potwierdza tego Figurá. Krolestwo Izráelſkie rożmáitemi zbrodniámi ſwemi/ rozdrażniło było ſu-
rowo Sprawiedliwość Boſko/ wiec ciężki ferowáno Dekret/
y publikuie przez Proroká ná kilká lat/ nieurodzay/ ſuchość/
á zátym co idzie ciężki głod. Vivit Dominus in cuius cō-
ſpectu ſto, ſi erit annis his ros & pluvia. 3 Reg 17. 41 FIG.
Po długiey biedzie oney gdy P. BOG miał miłosierdzie ſwoie pokazáć/ z ná-
echnienia iego Eliaß idzie ná gorę Kármelu ná Modlitwę:
w tym ſtudze ſwoiemu kazał vpátrować/ ieżeliby czego ná
Niebie nád Morzem poſtrzegł: áż po nie małym czáśie/ ſłu-
gá poſtrzega/ iż ſie iákiś obłoczek poczyna czynić nád Mo-
rzem: Ecce nubecula parva, quaſi veſtigium hominis, 3 Reg 18. v 44
Wiec Prorok przekie z tego y nagle obiecuie zprágnioney Zie-
mi miłosierdzie; to ieſt obfity deßcz/ przeſtrzegá Achabá
Krolá. Junge currũ tuum, & deſcende, nè te occupet pluvia. Ibidem
Ale poczekay Prorocku: dopiero ć to coś niewiele obłoku tego
widáć/ dopiero ſie robi/ kroß wie/ iáko wiátr wionie/ ieżeli
tego deßcżá nie roſpędzi/ áż twoie proroctwo w pośmiech v
Dworu złoſliwego Krolá poydzie: nic ná to prorok/ przećie
deßcz obiecuie: coż to tedy zá cudowny záraz ná ſámym
wſchodzie obłoczek/ y ták ſłuteczny znák miłosierdzia Bożego.
Ioan. Hieroſol. rozumie przez ten obłoczek powſtáiący Panne
Przenśw: rodzącą ſie dopiero: In nubecula MARIÆ ortus
intelligitur, & quòd in illa viſione Eliæ præfiguraretur,
quòd quædam infantula naſceretur. Przydáie *Naxera.* in Ioſue.
B. Virgo MARIA aſcendebat de mari. O ták wiele ká-
żdego czáſu/ oſobliwie teraz náyduie ſie w podobnym mießcze-
ściu/ ktorzy mowić mogą: Aruit ſicut teſta virtus mea, Pſal: 21.
to ieſt/ ták wiele grzeßnych zátwárdziáłych w złym ſumnieniu
náyduie ſie/ ktorzy żadna miárą zázielenieć/ zárodzić w łaſce
Bożo nie mogą/ to ieſt prawdziwie náwrocić ſie do BOGA/
ieżeli ich nie ſtropi P. BOG/ nie da im oſobliwego w ſercu
poruſzenia y oświecenia: ták wiele ieſt/ ktorzy dla melánko-
liczných czáſem niepotrzebnych ſkrupułow/ ſchną y ná ćiele/ y
ná duſzy/ trapić ſie: y tym roſy Niebieſkiey áż iáko potrze-
bą. Wiec ćieſze ią ich dziś iáko Eliaß: Ecce nubecula
parva aſcendit: to ieſt wſchodzi/ rodźi ſie dziś Przen: Pánná;

á iáko

á táko on obłoczek był znákiem miłosierdzia/ ták y tá z miłosierdziem ſie rodzi/ áby w ſuchoſćiách y potrzebách náſzych/ ſtrapiáłá/ chłodziłá ſtrapione duſze náſze. Já naywiekſzy dokument miłosierdzia/ rodzącey ſie dźiś Przenaś: Pánny mam/ gdy do naypierwſzego grzeſznika/ to ieſt Adamá y Ewy ſłuchom: 2. cham przemowy/ *Bernarda S.* Lætare tu Pater Adam; tu in Miſſus Mater Eva exulta, ambo inquam conſolamini de Filia ilta. *Weſel ſie ty Oycze Adámie; ty Mátko Ewo wyſkákuy: oboie mowie raduyćie ſie z Narodzenia tey Coreczki.* Z czego łátwo ſie domyſlić/ iáko y wſzyſtkim innym ludźiom Przen: Pánná dźiś rodzi ſie: ná to/ áby w ich potrzebách miłosierdźie iey káżdemu y naygrzeſznieyſzemu podpora y rátunkiem było. *Alex.* EXEMP. *xius à Salo* piſze: Morduiąca ſie płodem Żydowká iedná zá porádą Chrześćianek czyni Modlitwę táko do Przen: Panny: O miłosierna Mátko/ ázem niewierna bluźnierſkiego Narodu Synà twego; rátuy mie teraz/ ták obiecuie y z dźiećiem ochrzćić ſie: wwolniona wnet zoſtáie y wypełnia obietnicę; Máż Żyd przychodzi dowiedziawſzy ſie o wſzyſtkim okrutnie dźiećie zábiła/ ná wrzaſk Mátki biegáiącey po Ulicách z zábitym dźiećiećiem/ Vrzad łápáć przychodzi Żaboyce. Wiec yćieka Żyd/ y ná noc do iákiegoś przytuła ſie Káplicżki: á wkrotce obaczy ná Ołtarzu Obraz ſtoiący Przenaśw: Panny/ przeląkniony pada ná kolaná/ y rzecze: Ach dopiero doznáłem o tobie ſłyſzał/ że twoie miłosierdźie ieſt bez miáry/ gdy mi ták bliſko dopuſzczaſz bydź Nieprzyiaćielowi twemu; nie proſe ábyś mie przy żywoćie zoſtáwiłá/ bom go nie godzien; otrzymay mi tylko v Syná twego odpuſzczenie grzechow: to kończy/ wárá przychodzi/ ná Sąd prowádzi/ gdźie Żyd prosi z płáczem o Chrzeſt/ ná wſzelka gotow śmierć: ochrzcony/ do ćieſzkiego więźienia dány/ ále po Chrzćie iego zábite dźiećiątko ná rękách Mátki ożyło; dopiero wſzyſcy ná támto mieyſce poſli/ zá tákie cudowne miłosierdźie Krolowey miłosierdźia dźiękować; á potym ten Żyd iż był Rabinem wiele ná Obronę y Chwałę Pánny Przenaśw: piſał. Wiec dźiwuiąc ſie *Richar: Laur:* mowi o tym do Przen: Panny: Quis miſericordiæ tuæ ô Benedicta longitudinem, latitudinem, ſublimitatem, & profundum queat inveſtigare? lib: 4.

Kroſ

Kroſ miłosierdźia twego o Błogoſławiona długośći, ſzerokośći, wyſokośći, y głębokośći może docieć? A przeto ſłuſznie konkludować możemy/ że dźiś Przenaśw: Pánná rodzi ſie Krolowa miłosierdźia/ ſłuſznie przy dźiśieyſzym Swiećie ſłuży tey Pieśń Kázimierzá S. Sine fine dic Reginæ mundi laudum cantica. Amen.

Hoſpes domeſticus.

STROPHA 7 Omnes mei ſenſus ei Perſonate gloriam
Frequentate, tàm beatæ Virginis memoriam.

Pro Viſitatione B. V. M.

Wſzyſtkie moie zmyſły, ſwoie Głoſy w Niebo wydayćie,
Pámięć oney, ták ſławioney Swiętey Pány wznawiayćie.

Et ſalutavit Eliſabeth. *Luc.* 1.

WIelki y nowy Gość w domu Zácháryaſzowym Przenaświętſza Pánná. Wielki/ bo Naygodnieyſza Mátká Boża. Unde hoc mihi, vt veniat ad me Mater Domini mei. Nowy álbo dla tego/ że rzecz nigdy niewidána/ nieſłychána/ bo Mátká Boża przychodzi; álbo dla tego/ że wſzyſtkim domowym nowe rozdáie łaſk gośćińce: Mátka duchem Bożym y prorockim nápełnia/ płod w żywoćie iey przed czáſem rozumnym czyni/ y oraz wolnym od grzechu: ále z tad oſobliwie nowym Gośćiem názwáć ſie może Przenaśw: Pánná/ że iáko dálſzy *text* Ewángeliey S. ma/ w gośćinie oney trzy Mieſiące báwiłá. Manſit autem MARIA cum illa quaſi Menſibus tribus: to rzecz niezwyczáyna. Dawna przypowieść ieſt: Gość á rybá/ tylko do trzećiego dniá dobre y wdzięczne: tu trzy Mieſiące przenaś: Pánná/ á przećie Gość wdzięczny/ y owſzem nie kwápi ſie iákoś ſámá/ z Domu Elżbiety. Co zá táiemnicá? *S. Ambroży* náucza: że tá długa gośćiná/ ná dobre Janowi S. wyſzłá; bo im dłużey P. MARYA z Janem/ y on z Pánną MARYĄ/ tym Jan doſkonálſzy/ choć ieſzcze w żywoćie: Non ſola familiaritas eſt cauſa, quòd diu manſit, ſed etiam tanti vatis profectus; nam ſi in primo ingreſſu tantus profectus

ctus extitit, vt ad ſalutationem MARIÆ exultaret infans in vtero, Mater repleretur SPIRITU S. quantùm putamus vſu tanti temporis S. MARIÆ addidiſſe præſentiam. *Nie dla ſámey przyiázni ták długo báwiłá Przenaśw: Pánná, ále też dla poſtępku Proroká nowego: bo ieżeli ná pierwſze wieście ták ſporo poſtąpił, iż ná Pozdrowienie P. MARTEY wyſkoczyło dzie ciątko w żywocie, coż mamy rozumieć, co przez ták wielki czás ſprawiłá w nim, obecność Przenaśw Pánny.* Co vważáiąc Na xera mowi: Non eſt perfecta felicitas in tranſitu viſitatio *Nie wielka ßczęśliwość, krotkie, przypadkowe, nawiedziny.* Bo wáia owo goście w domách wáßych/ co ich zowiecie: Goś iák po ogień / co to tylko pokaże ſię/ y odeydźie. Nie lub Przenaśw: Pánná tákiey gośćiny / y owßem tym poſtępkiem ſwoim dáie znáć y nieiáko nas náucza/ że náwiedziny ducho wne/ ktore iey oddáiemy przez Nabożeńſtwá/ Pozdrowienia Koronki/Rożánce/ nie máią bydź iák po ogień/ krotkie/ ſpießne rzadkie/ nieſtátecżne: ále raczey pilne / ſtátecżne / nieodmien ne/ nieuſtáiące. Nie dáymoć/ náß Krolewić S. nápomina wßytkie zmyſły ſwoie do teg: Omnes mei ſenſus ei &c: O tym ią tedy mowić będę. Wprzod owym dawßy náukę niena bożnikom/ co iák po ogień do Kośćiołá przychodzą/ v ktorych nayſmáżnieyßę krotkie Nabożeńſtwo/ Mßa/ y Kazánie.

I. PARS Dziwno mi nie pomału/ że miedzy Kátholikámi záiełá ſię ták wielka oźiębłość duchá/ zagośćiło ſie nienabożeńſtwo iż pospolićie zwłaßcza znáżnieyßych ſtanow ludzie/ álbo Gr ośćiem tylko do Kośćiołá/ álbo ieżeli przyidą/ to iák po ogień Ná początku Kośćiola Kátholicki tego vważmy iák długie Na bożeńſtwá bywáły. Mßa iákby długa bywáłá/ znáć z ſtaro świeckich Liturgii / oſobliwie Greckich Mßy: do tego nie były ná tenczas Lekty/ ále záwße ſpiewáne Mße bywáły/ n káżdey lud przytomny Kommunia S. áby przyimował poſtą Breu: nowił był *Anacletus* papież. Nuż Kazánia. Oto S. Páw Rom. Kazánie iedno/ bliſko ßeśćiu godzin trwáło: Cum con Act. 20. niſſemus ad frangendum panem, protraxit ſermonem uſq ad mediam noctem. A przećie po oknách/ po Gzemſách ćiſnie no ſie ná Kazánie páwłowe; y owßem ná záwſtydzenie do wnych Kátholikow powiem to/ co z drugiego świátá o Wo

wonáwrzconych Narodach przez Brácí náßych/ piße *Pr. Ma-* in Chrō
rinus. że ná Wielki Tydzień dla Spowiedzi y Ceremonij/ ná Min. l. c.
ſto tyśiecy onych ludzi ſchodziło ſie (z ktorych niektorzy dwie ſub anno
ście mil drogi mieli z domu właſnego) tákże ná Mßa/ ná 1540.
Kazanie niośąc dzieći ſwoie o dziesięć mil przychodzą/ y w powßedni dzień nigdy do roboty nie idą/ poki z Żoną y dźie ćmi Mßey S. niewyſłucháią. O iáka konfuzya nas ſtárych Kátholikow/ ktorzy w gębie práwie mamy Kośćioły/ Kázno dzieiow: iuż Kośćioł S. ſkrocił Mßy/ co przedtym 150 Pſal Gavant. mow w Jntroicie mowiono/ to ſkrocono/ iuż lekt miáſto ſpie de Intr. wánych pozwolono; iuż do Kommunicy codzienney nie przy mußáią; á przećie ießcze długie zdáżą ſie Mße SS. Kziądz ſtrupulánt/ gdy ſie w Kwádránſie nie obroći; á dopiero Ka záńia; iuż ći to pospolita (BOŻE ſie pożal) że rzadko páná wyzrzyß ná Kazaniu/ y to bogdayby drugi nie był ná nim/ niż co go gadániem ꝛc. przeßkadza/ y gorßy innych. O má lowány Kátholiku! pilnieyßi Żydzi / Pogánie/ w żabobon nych Ceremonij ſwoich záchowániu/ niżeli ty oświecony Wiá ro S. Kátholiku. Lecz pytam ſie o przyczyne tey oźiębłości? prawdáć/ bywa oná podczás dla vwikłánia ſie świeckiemi záś báwámi / álbo też dla ſumnienia roſpußczonego ná złe; ále początek tego wßytkiego z vlomności/ nieſtátecżności ludzkiey: gdyß pámięć zránioney grzechem pierworodnym dußy / przeko zápomni o Nabożeńſtwie; wola teß przeko go ſobie vprzy krzy. Przeko zápomni rozum: probá tego z piſmá S. ná dwu Krolách. Nábuchodonozor miał ſen o cudownym z ro zmáitych rzeczy y metallow zrobionym bálwánie: áż ledwie co ocknie ſie/ pámiętać w prawdzie/ że mu ſie coś ſtráßne, Dan: 2 go/ niepospolitego śniło / ále coby; nie może zgádnąć / FIG: vidi ſomnium, & mente confuſus ignoro quid viderim. Záś drugi Krol Phárao/ ma też ſen / w ktorym pokázuia mu ſie Woły/ á były tám y tłuſte: aſcendebant ſeptem boves pul- Gen: 41 chræ & craſſæ nimis. tákże pokázuia mu ſie role gospodárſkie/ á były niektore obfite w buyne kłoſy: ſeptem ſpicæ pullula bant in vno culmo plenæ atq; formoſæ: áż ten ſen nie ták pierwßy Nábuchodonozorow / dobrze trzyma ſie głowy / pámięta go y wypowiáda ze wßyſtkiemi okolicznościami Krol

Pharáo. *LaHaie* pyta ſie / czemu to ſwego ſnu zápomniał Nabuchodonozor/ Pharáo záś dobrze go pámiętał: y oraz reflektuie ſie ten *Author* nád ſignifikácya tych ſłow: gdyż *Rupert: Abbas* náucza/ że ſtátua oná była figura Duchownego ták kiegoś Kroleſtwá: záś Pharáonow ſen/ był o Wołách/ Kłoſách znáczących goſpodárſtwo/ dobre vrodzáie/ y doczeſne mienie: Wiec mowi dziwowáć ſie że Nabuchodonozor o ſwoim ſnie zapomniał/ bo tracił Duchowieńſtwem/ Nabożeńſtwem. In mente enim peccatorum terrenæ opimitatis copia, alta mente reposita; cæleſtium autem memoria facilè elabitur. Jeżeli tedy rozum o Nabożeńſtwie prętko zápomni/ o dopiero wola ieſzcze prędzey Nabożeńſtwo ſobie vprzykrzy y ſobie w nim zteſkni. Pyta ſie *Naxera*: czemu P. BOG prowádząc lud Jzráelſki/ prowádził ich nie przez Anyołá/ ták niektorym czynił/ ále tylko przez ſłup z obłokow. Dominus præcedebat eos per diem in columna nubis & per noctem in columna ignis. Obie te rzeczy długo trwáć nie mogą/ wiátr prętko rozwiać/ zágáſić one może. Ná co tenże odpowiedaiąc/ dochodzi/ iż on lud Jzráelſki iuż ſobie był ſprzykrzył Nabożeńſtwo / choć ná tenczás dość krotkie Ceremonie y Modlitwy mieli; bo dopiero potym Moyżes nápiſał im tego więcey. Eam ſecuturis ſpeciem obiecit, quæ eos non exacerbaret, ſed alliceret, nollent ſequi virtutem, ſi eam multo tempore duraturam ſperarent. iákoby chćiał rzec: gdyby im był P. BOG pokazał Anyołá/ álbo ſłup ták metallowy/ márnurowy/ pewnie nie nabożni ſzemráliby byli: to Anyoł nieśmiertelny/ my ludzie biedá podrożna dobrze czuiący/ co wiedzieć pokí nas bedzie wodził po puſzczy: bá y ſtátua márnurowa álbo złota ſto y dwadzie może potrwáć lat/ á ty Żydku pogląday ná nią/ włoż ſie zá nią/ błágay iey/ módl ſie: áby ſie tedy byli nie zteſknili/ nie vciekli tego Żydzi/ dogadza im Pan BOG tym obłokiem / nieiáko ná długie Nabożeńſtwo ich nie wyćiągáiąc. Táć to ieſt tá mizerya náſzá/ prętko ſobie zteſknić w dobrym / w Nabożeńſtwie / y tá to teſknicá ſprawuie / żeśmy do Kościoła / do Nabożeńſtwá iák po ogień/ prętko/ krotko. Nie ták powinno bydź w ſprawie zbáwienia náſzego; ſtáteczney tu/ ochotnego ducha w Nabożeńſtwách

c. 3. lud. FIG. Exod. 14.

konie-

koniecznie potrzebá; ná máło ſie przyda Nabożeńſtwo/ co to tylko błyśnie iáko ogień: Przypátrzmy ſie owym Kawálerom Gedeonowym / przez co w máley liczbie / wielkie otrzymáli zwyćieſtwo: dwie ći ſtruki mieli ná Nieprzyiaćielá/ ogień w lámpách/ y Traby. Tenuerunt lampades ſuas, & dextris ſonantes tubas. Vważam: Kawáletowie ći pokazáli ſie iák z ogniem / y pewnie znáczniе mieſzało to Nieprzyiaćielá; bo rozumiem że dla wiátru y ſzumu wielkiego od goniących y vćiekáiących Woyſk / musiały te ognie nie długo świećić; więc ſamym Trabom konkluzya zwyćieſtwá przypiſáć ſie ma. w ktore doc potężnie nie przeſtawáli Żołnierze owi. *Abuleń.* Inſiſtebant trecenti viri buccinantes. Przydáie *Naxera.* Ni inſiſterent, non fuiſſent glotioſè adeo triumphos adempti. Podobnym ſpoſobem człowiecze Chrześćiáńſki/ maſz ſobie poſtąpić. Máło to ná ćie że błyśnie iáko ogień Nabożeńſtwo twoie ku p. BOGU/ że odmruczyſz twoie Paćiorki/ przypádnieſz ná kawałek Mſzy/ báyſzrzyſz raz w Mieſiąc do Kościoła/ ná Kazánie/ właśnie ták po ogień; máło żeś ſobie wmyślił co dzień te álbo owe odmawiáć Paćiorki: zgáśnie to prętko/ báy pojor ći to tylko Nabożeńſtwá/ bo ze zwyczáiu/ álbo żeby ſkrupulu nie mieć; trzebáć ſie to potężnie iáko do Traby nádymáć/ duchá w ſobie pobudzáć/ wznieciać prágnienie/ co raz do wiekſzego Nabożeńſtwá / trzebá ſtárku nieprzelamánego/ to ieſt/ żebyś potrafił w to/ by dla nayćiężſzych przeſzkod/ álbo niewiedzieć iákiego przyiaćielá / poſtánowionego nie chybiáć Nabożeńſtwá. *Seneká* mowi: Plus operis eſt in eo, ut propoſita cuſtodias, quàm vt honeſta proponas. Więc kiedy teſknicá przychodzi ná ćie w Kościele / Paćiorzách/ żeby coprędzey wyniść/ ſkończyć; ábyś miał czym dnieſzcze ſwoie w tenczas pocieſzyć / y do Nabożeńſtwá zápalić / rzeć náuke dáie miedzy wiele innych: mow nieiáko ná ten czás do duſze ſwey. Duſzo moiá/ wieſz przez Wiárę S. że bez BOGA bydź / ruſzyć ſie bez pomocy iego nie możeſz. In quo vivimus, movemur, & ſumus. tobie ſie przykrzy dáwna Mſza/ Kazánie/ Nabożeńſtwo; á P. BOGU nád tobo niewdzięcznym ták dawna vſtáwiczna/ pilna opátrzność nie cknie ſie/ y ná wieki nie ſprzykrzy: y owſzem Słońce

Ponie-

Ps. 5. lud: y. FIG:

Ep. 16.

J 3 ći świe-

ći świeći tak dawno/ Gwiazdy ić. Ziemiá/ wodá/ y inne stworzenia służą ći/ á nie vstáią/ nie przykrzą sobie. Miał że dosyć Stworcá twoy stworzyć cię y porzućić; á on co minutá opieka sie tobą bárdziey niż Mátká dzieciećiem swoim. Mialże dosyć żeć dał rozum/ wolą wolną/ wiecey niż innym Zwierzętom; ále wiedząc że nimi nic nie porádziß: sine me nihil poteſtis facere, vstawnie dáie ći táski nátchnienia swoie/ Ego ſto ad oſtium & pulſo. Mialże dosyć odkupić cię Krwią Synà swego raz wylaną? nie: ále oto codzienna sporządził ći nie krwáwą/ Ciałá y Krwie iego zá grzechy twoie ofiáre/ y owßem tak wiele SARAMENTOW SS. Náostátek mialże dosyć P. BOG że ći iednego/ drugiego roku poblogoſławił w gospodárſtwie/ kupiectwie twoim? nie: ále oto co rok nieuſtáie Rękà iego S. nád tobą: á ty duſzo/ czemu ziębnąć/ kwapić ſie/ ćknąć ſobie w ták krotkim Nabożeństwie twoim maß? możeß sobie przypomnieć one Hiſtorya o Rycerzu iednym świeckim Kon. rádzie názwánym/ ten zá czásow *Bernatá S.* proſił ſie áby w Wigilie Gromnic mogł ná iutrzni z Bráćią bywáć: iednego roku ſtráfiło ſie spracowánemu/ iż budzenia nie ſłyßał: więc nie rychło wſtawßy poßedł do Kościołá/ leczy tám teſknicą/ ſen/ y gnuſność przykrzy ſie mu; iuż ſtoi/ iuż chodzi/ iuż ſie ßczypie/ nie może ſie iednák odiąć; áż zdrzymány vſłyßy głos: Talia poſſe pati ſoli merûere beato: czym záraz oſpałſtwo one zwyćiężył/ y nam pámiętne zoſtáwił/ iáko y czym teſknice w Nabożeństwie zwyćiężać mamy; to ieſt wſpomnieniem ná nagrodę wieczną.

Exemp. Spec. Exem. Cant:

II. PARS Co ſie powiedziało w pospolitości/ to y w oſobności o Nabożeństwie ku przenaśw: Pánnie mowię: iż Nabożeństwo ku niey nie ma bydź iák po ogień/ prędkie/ krotkie/ niedoſkonałe: czego ſámą Przenaśw: Pánną ſwoią gościną v Elżbiety náuczą; nie krotko ále ile należało do vczynku pobożnego/ y vſługi bliźniego Gościem długim zoſtáie. Wiele záiſte náydzie ſie tákich/ krorzy nabożnemi ſie zdádzą do Przenayśw: Pánny/ y w tym wielką nádzieie zbáwienią ſwego pokładáią/ że w rozyſte Swietá Pánny Naświetßey ßánuią/ Bractwá przyimuią/ náwiedzáią Przenayśw: Pánnę/ pozdrawiáią Rożańcámi/

mi/ Koronkámi/ Godzinkámi; ále właśnie iáko gośćie po ogień; to ieſt prędko/ bełkotno/ bez vwagi te ſwoie Nabożeństwá odprawiáią: tákowych gośći y ią nie chwalę/ y Pánná Naświerßa nie lubi v ſiebie. *Naxera*: Non eſt perfecta felicitas in tranſitu viſitatio. Niechcieć ią tu gánić choćby naymnieyßego Nabożeństwá ku Przenaśw: Pánnie; bo wiem iż oná y od naygrzeßnieyßego iednym nie pogárdza westchnieniem. Przyiełá westchnienie nierzodnice ná tenczás/ Egypcyánki/ záwdzięczyłá dobrze y onemu Łotrowi ná Krzyżu nawroconemu; ktorego zbáwienia wielką pomocą byłá przytomność Przenaśw: Pánny nie dáleko Krzyżá ſtoiącey/ iáko niektorzy rozumieią: á zá coß? zá máło bárdzo vſługe/ y Modlitwę. iáko piße *Petrus Natal: ex S. Ambr: Auguſt:* gdy Przenaśw: pánná wchodziłá z P. JEZUSEM do Egyptu/ w puſzczy pomieniony rozboynik náß[illegible]a/ ſłuszności Mátki y Synaczká zdumiawßy ſie/ ná no[illegible] do kniele swoiey onych wprowádził/ w czás iáki mogł vczynić/ rzekßy: gdy by BOG mogł mieć Synà/ dla piękności tego dzieciećiá/ rozumiałbym że ten á nie inny ieſt; ty zás Nayſłuszniejßa Mátko/ ieżeli kiedy okázya da ſie y czás miłoſierdzia nádemną/ pámiętay ná mię/ nie zapominay czáſu y godziny tey. Oroż dobrą otrzymáłá nágrodę tá krotką tego Modlitwá. Więc nie odwodze nikogo od namnieyßego Nabożeństwá ku przenaśw: Pánnie: ále teß to przykładam/ że dáleká ieſt roznica v pánny Naświetßey gość iák po ogień/ á gość domowy: to ieſt/ miedzy tym ktory prędko/ krotko/ Nabożeństwá swoie ku tey Pánnie oddáie; álbo ktory kiedy nie kiedy tylko y z przypadku czyni swoie ku niey Nabożeństwá; á miedzy tym/ ktory pilnie ſtáranie przeſtrzega poſtánowionego v ſiebie Nabożeństwá. W Piśmie S. czytamy o dwu Wodách cudem Bożym rozdzielonych. Naprzod czerwonego Morzá/ dla przepuſczenia ludu Bożego vćiekáiącego przed Woyſkiem Pharaonowym: á druga Wodá Jordánowa/ ktora ná przyście y przeprowádzenie Arki Páńſkiey roſtąpiłá ſie cudownie: przećież nie iednáko Piśmo S. te cuda opiſuie: bo o Morſkich Wodách pißę/ że ſtánęły iáko Mur: Aqua erat quaſi murus à dextra eorum, & læva. Zás o Jordanowych/ iż ſtáne-

HIST.

FIG. Exodi 14. ioſ: 3.

ſtánely iáko gorá táka: Steterunt aquæ deſcendentes in locum vnum, & ad inſtar montis intumeſcentes: á to ſámo dáie znáć/ że Wody Jordanowe podnieſione cudownieyßę y trwáłße były niż Morſkie; gdyß wiemy iż ſtáteczniey ßa/ mocniey ßa cała gorá/ niżeli Mur nayporeżniey ßy. Wiec pytam? czemu to nie iednáki ſpoſob P. BOG w tych dwu cudách záchował: gdyß wßyſtkie dzielá Boſkie ſą bárdzo mądre/ y nic P. BOG nie czyni bez táiemnice? Wiec odpowiádam z pewnym *Expozytorem* ná trudność: Stánęły Wody Morſkie ná dwoie rozdzielone/ ále nie wiele/ nie długo/ ná co prácował Moyżeß/ prętko y iednym dotknieniem láſki dokazał tego/ y owßem dopiero ſie zámierzył: Gumq; extendiſſet Moyſes manum ſuper mare, abſtulit illud Dominus, diviſaq; eſt aqua. Wiec iáko mury ſtánęłá po obu ſtronách: Wody záś Jordanowe/ ſtánęły ießcze lepiey y mocniey/ iáko cáła/ opoczyſta/ lita gorá; ále ná roſdługo prácować musieli Kápłáni/ áż ná ſámym środku Jordanu z wielką odwagą nioſąc Arkę Bożą musieli ſtánąć. Sacerdotes qui portabant Arcam fœderis Domini, ſtabant ſuper ſiccam humum in medio Jordanis accincti, omnisq; populus per arentem alveum tranſibat. *Kapłani ktorzy nieśli Arke przymierza Páńſkiego, ſtali na ſuchey ziemi we środku Iordanu podpaſani, á lud wßytek po dnie oſchłym przechodził.* Vważáiąc to *Nazera* mowi: Ibi nec Moyſes nec Virga ejus pedem figit in medio mari: hic Arca Jordanis medio immoratur. *Tám práwi áni Moyżeß áni Rozgá iego nie ſtawa w poyſrodku Morzá: tu záś Arká w środku Iordanu záſtánawia ſie.* Tá Figurá pięknie pokázuie miedzy Nabożeńſtwem do Pánny przez: łádáiákim y krótkim/ á miedzy vſtáwicznym y pilnym rożnice. Pozwalam ia tobie nienabożniku leniwcze/ iż iedno vderzenie w to Morze MARYI/ iedno westchnienie do Przez: Pánny ma swoy *walor*; iednák to Nabożeńſtwo tylko iák przymurek/ iákieykolwiek nádziei zbawienia przez nie doſtopienia/ ießcze to obálić ſie może: podleie wody/ przida pokuſy/ álbo inne przeßkody/ zábáwy záyda/ obáli ſia Nabożeńſtwo/ opuści ſie/ zápomni ſie o wßyſtkim. Ale kiedy to tá Arká Boża nie gośćiem ſtánie w duſzy twoiey/ to ieſt Nabożeńſtwo

żeńſtwo ku Przenśw: Pánnie/ ktora Litánia Loretáńſka Arka przymierza tytułuie/ kiedy nie na zaś/ nie z przypadku/ ále czeſto vmyſlnie/ pilno y nie krotko Nabożeńſtwem ku niey będzieß duſza twoie zábawiał/ y takim Nabożeńſtwem opiece ſie iey zálecał/ duſzá twoiá zá przyczyną y protekcyą iey/ by teß w naywiękßych pokuſach/ trudnościách/ znáydowałá ſie/ ſtánie iáko gorá nieporußona/ gruntowna y owßem obfituiąca we wßelákie Błogoſławieńſtwá Niebieſkie. Jáwnie pokázáłá Przenśw: Pánná swoie niezkontentowánie w słábym/ nieſtáteczným ku ſobie Nabożeńſtwie; naprzod choć w pouſáłym Kochánku swoim *Thomaßu à Kempis*; ten záraz z młodości vſtanowił ſobie był pewne Nabożeńſtwo ku Przenaśw: Pánnie co dzień odpráwować; wiec gdy dná iednego opuścił go/ pokázawßy mu ſie Pánná Náświetßa ſurowie oko zgromiła go. Drugiego rázu tráfia mu ſie toż Nabożeńſtwo opuścić/ áż Pánná Náświetßa pokázáłá mu ſie w poſtáci ſtárey iákiś białegłowy/ w ßátách łádáiákich; czemu gdy ſie on dziwował nie wiedząc coby zá Oſobá była/ vſłyßał odpowiedź: iam ieſt Pánná MARYA/ táka ći ſie pokázuie w twoich oczách/ iáko ſiebie náyduie bydź w ſercu twoim; to ieſt iákie Nabożeńſtwo ku mnie w tobie widzę; widzę że Nabożeńſtwo twoie chude/ oziębłe/ iuż ſie ſtárzáło/ ciężkie/ kuláwe/ nierychły/ iák w drodze ſtára bábá/ átoż w tákiey też mizerney widziß mie oſobie. Trzećia záś rázą pokázáłá ſie w białośáſney ßáćie iáko Krolowa temuż Thomaßowi/ y bacżył że wßyſtkich Bráći wdzięczną twarzą oblápiłá iáko miłych Synaczkow/ iednego tylko miiáłá/ z pochmurną twarzą ſtrofuiąc go temi ſłowy: *dármo prágnieß miłego odemnie powitania nieważny y nieſtáteczny Młodzieńce, ktory ſzczerego niedbáłſtwá twego, zwyczáyne do mnie przeſtałeś odpráwiać Nabożeńſtwo.* A nie tylko to przygánia Pánná Náświetßa tákowemu nieſtáteczнemu Nabożeńſtwu/ ále náwet y Czárt przeklęty/ lubo naywiękßy ſam do niedbáłſtwá Pokuśnik. Piße *Hiſtoricus Concionator:* że iednemu Młodzieniaßkowi co opoznił/ czy zániedbał był odprawić Páciorkow Bráctwá Pánny Náświetßey/ pokazał ſie Czárt w poſtáci Jadze piekielney z pázurámi ſtráßnemi/ zoſtáwuiąc po ſobie nieznoſny ſmrod; czym prze-

Hiſt: 136.

ſtráſſony/ pobiejał prętko odnawiáć ſluby y Nabożenſtwo ſwo-
ie ku pánnie Przenaśw: do Kollegium Soc: Jesu, o tym po-
wiádáioc. Wiec pomieniony Author przydáie: Tale mon-
ſtrum eſt ignavia in perſolvendis conſuetis pietatis exerci-
tiis: quid enim mulier illa vetula & rugoſa? quàm vege-
tus olim & floridus devotionis vſitatæ mentisq; religioſæ
cultus obſoleſcens, & in vetuſtatem degeneráns *Takowe*
práwi dzinowiſko, ieſt oſpáłſtwo w odprawowániu zwyczáynych
pobożności ćwiczenia: co boniem nieźiáſtá oná ſtara y zmarſz-
na? tylko żywa oná kiedyś y kwitnąca Nabożeńſtwá zwyczáynego y
wmyſłu bogoboynego chwałá wywietrzáłá y w ſtarość odrodzona.
Wiec poniewaß widziemy y z poſtępku Przen: Panny przy
dziśieyßym Náwiedzeniu/ y z położonych dowodow/ że nie-
lubi Naświetßa Pánná gośći v ſiebie co przychodzo iák po
ogień/ to ieſt krotkich y nieſtáteczných Nabożeńſtw/ przyidzie
Eph: 2.. mi záżyć do was ſłow nieco odmieniwßy páwłá S. Fratres
jam non ſitis hoſpites & advenæ, ſed ſitis domeſtici Domi-
næ noſtræ. Nabożeńſtwo náße niech nie bedzie Gośćiem/
náczás tylko do Przenaśw: Panny/ ále bądźmy Domowniki-
mi/ to ieſt nieodmiennie/ ſtáteczńie trwaymy áż do śmierći w
poſtánowionych ſobie ku tey pánnie Nabożeńſtwách. A do
ćiebie obracaiącemu mowę Przenaśw: Panno przychodzi ná-
páměć/ zwyczay v ſtárych niegdy: ći w gośćinie bogo máiąc/
ná pożegnániu bráli *teſſeram*, to ieſt koſtke iákoś gráczka/ y
one ná dwoie przećiowßy polowę przy ſobie zoſtáwiali/ polowę
Gośćiowi dawali/ ná to: że gdyby kiedy ießcze albo temu/ ál-
bo potomkom iego trafiło ſie kiedy gośćić/ pokazawßy owę po-
łowę koſtki był niemáło z powinności do gospody przyiety.
Theatr: Vit. Teſſera. Przenaśw: Panno my cośmy ſobie w Nabożeńſtwie ku tobie
poſtánowili ſtáteczńie trwáć/ w progách twoich niechcemy bydź
hoſpites, gośćmi ná porwániu: ále *domeſtici*, domowemi/ co-
dziennemi; dayże nam *teſſeram*, znák iáki/ aby gdy ſtanie-
my przed Porto Niebieſkie/ y o przyięcie na wßyſtkie wieczno-
ści prośić bedziemy/ mogliśmy go pokazáć/ iż dla Nabożeńſtwá
ku tobie ſtáteczńego/ mamy práwo do onej ßczęśliwey gośći-
ny/ y owßem dziedzictwá wiecznego/ Amen.

Mutа

Muta Panegyris.

STROPHA 9.

Nullus certè tàm diſertæ Extat eloquentiæ
Qui condignos promat hymnos Ejus excellentiæ.
Acz prawdziwie, nikt nie żywie Ták ßczęśliwy wymowa
By słodkiemi, hymny ſwemi Zrownał zta Bialogłowa.

Profeſſo Aſſumpt: B. V. M.

MARIA optimam partem elegit. *Luc:* 10.

TRudność nieiáko vpátruie w tych słowách Chrystuſowych; gdy powiáda: że MARRA to ieſt Mágdálená naylepßo obrálá cząſtkę. S. N. Mnie ſię coś ináczey pokázuie. Widzę że Martá rządzi/ gospodárzuie/ po Domu cálym roſkázuie/ ſłucha iey Czeladź/ Kuchárze/ y inne domoſtwo/ Martá iák Páni wita/ gada z Pánem JEZUSEM/ MARRA milczy iákoby Komornicá vboga/ ſiedzi ná ziemi iák ßczeniątko/ á co naybárdziey/ Martá ma ſwoich Oratorow/ ſam Ewángeliſtá mowi ná chwałę iey: Mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum ſuam, y znowu: Martha ſatagebat circa frequens miniſterium. *Niewiáſtá niektorá Martá imieniem, przyiełá go do domu ſwego, y krzątáłá ſie około vſługowania:* á o Máryey Sioſtrze iey tylko krotka wzmiánká: Maria ſedebat ſecus pedes ejus. *Máryá ſiedziáłá v nog iego.* Wßák ták dziedzicznà tegoß Káßtellu/ iáko iey Sioſtrá. Rzekłby kto/ że ponieważ Mártá nie ſámego Chrystuſá ále z Apoſtołámi iego tráktowałá/ á miedzy nimi byli niektorzy Ewángeliſtowie: Wiec iáko to świátnieśie/ przy ochoćie trzebá było Gospodynię pochwalić; lecz tá ſuſpicya niech nie pada ná zgromádzenie Apoſtolſkie: á do tego gdyby to był *nápiſał* Máteuß S. albo Jan w ſwoiey Ewángelíey/ co byli miedzy Apoſtołámi ná ten czás; ále to *nápiſał* Łukaß S. ktory dopiero porym doſtał ſie w towárzyſtwo niektorych Apoſtołow. N. S. poſtáremuß dobrze Chrystus Pan powiedział: Maria optimam partem elegit. A owßem choć zámilczeli Ewángeliſtowie pochwały Máryey/ tym ſámym Máryá pokorna chwalebnieyßa v wßyſtkich/ y v ſámego Chrystuſá:

ſtuſá: Optimam partem elegit Maria. Tá Márya figura była wyraźno Pánny Naświetßey MARYEN: á kiedyß należało rozwiązáć ięzyki nayſławnieyßych Oratorow/ kiedy po wßyſtkim świecie záſtopić wßyſtkie Káthedry/ Kazalnice/ áby dać należyte Pánegyryki/ chwały Przenaśw: Pánnie/ iáko gdy dziś tryumf Wniebowźięćia swego odpráwuie: lubo porwáćby ſie kto chćiał y ośmielić ná te funkcya; dármo: záraz fántázya pſuia ſámi Anyołowie/ ktorzy dawßy Pánegyrykom pokoy/ tylko ſie dziwuią miedzy ſobą: Quæ eſt iſta quæ aſcendit? Pſuia ſerce y Doktorowie. *Manſi*: Nulla unquam lingua exprimere, vel qualiscunq; intellectus capere ſuffi. cit, ad quantam gloriæ celſitudinem magna DEI Mater hodie aſſumpta eſt. A naybárdziey Káźimierz S./ ktory lubo náſycić ſie nie mogł chwała Przenaś: Pánny/ przećie nietáki dziś káżdego Káznodźieię odpycha od Ambony: Nullus certe tám diſertæ extat eloquentiæ &c: A tákże tuż Máćierz Boſka przy twoim naychwalebnieyßym Swiećie/ bez Káthedry/ bez Oratorá zoſtanieß? bynamniey. A owßem nowy ti Pánegyryk/ ſpoſob chwały Przen: Pánny/ ſámo to/ iż doſtoyność/ zacność iey y vwielbienie/ godnego Oratorá znaleść nie może/ chwała iey ieſt naywiekßa. Tego ia milczącego Oratorá pokaże tylko/ z trey Ambony: wprzod náukę dawßy owſ/ ktorzyby rádzi/ żeby o ſpráwách ich dobrych/ prawie wßyſtek świát wiedział/ nowego im y ná to ſkuteczniey ßego niemego náźáię Pánegyryſtę.

Gant: 8.

I. PARS Eccl: 41.

Nie ieſt intencya moiá S. M. gánić y potępiáć tych/ ktorzy ná tym świećie ſtárała ſie miedzy ludźmi o dobrą ſławę zwłaßcza z dobrych czynow ſwoich: bo wiem że DUCH S. nie ſtárać ſie/ nie tylko pozwala ále y każe: Curam habe de bono nomine. ále tylko zgánić chce niektore/ zle albo nieſłuſzne ſpoſoby/ ktorych niektorzy zwykli zażywać do vczynienia ſobie ſławy miedzy ludźmi; á oſobliwie kiedy owo wßyſtkie nádzieie ſławy y pochwały miedzy ludźmi/ zakładáią w ięzykách ludzkich/ álbo cudzych o ſobie opiniách/ w tym ſwoy koniec y vkontentowánie zakładáiąc. Może ſie ſtarać w prawdzie o dobre miedzy ludźmi imię/ ále to trzeba/ czynić dla vchronienia ſie pogorßenia bliźnim/ zwłaßcza gdy Przełożonymi ieſteś/

ſteś/ dla zbudowánia Owieczek ſwoich/ y owßem naymnieyßych znákow do ſuſpicięy oco złego ná ćiebie winienes ſie chronić/ iáko przeſtrzega Páwel S. Ab omni Specie mala ſuſtinete vos. y *S. Bernat.* Papieżá Eugeniußá o to przeſtrzega: ſanè intereſt tuæ perfectioni, & malas res, & malas pariter Species devitare: in altero conſcientiæ, in altero famæ conſulis. y nie ták nie ſpeći Kośćiołá S. Káthołickiego/ iáko kiedy nie dobra ieſt ſławá o Przełożonych: iednák gdyby kto zá koniec ſtárania ſie o ſławę y o ſłowo dobre miedzy ludźmi/ nie to/ ále ſámo vkontentowánie ſwoie miał/ toby to była rzecz nágánna. Och ták mizerny to ſpoſob nábywánia ſławy przez chwałe ludzką/ przez Pánegyryki Oratorſkie! *Themiſtocles* Wodz Athenſki wiele prac/ trudow/ ran— odniożßy ná Woynách służąc Rzeczypoſpolitey ſwoiey/ w nagrodę tego wßyſtkiego kontentował ſię/ gdy mu ná publicznym Theatrum/ Krásomowcá ieden z roſkázu Rzeczyp: przy obecnośći iego chwalebny Pánegyryk vczynił o dziełách iego. O ták licha/ y ná powietrzu zá bole/ zá rány tęg mizerną záplátą. Lecz pogáńſkiemu człowiekowi nie ták ſie dziwuię/ bo o záplácie wieczney nie wierzył; ále dziwuię ſie Káthołikom wierzącym/ że ieſt záplátá wieczna zá ſpráwy dobre/ iż zá swoie odwagi y chwalebne ſpráwy/ ktore mogły mieć ſwoie zápłáte w Niebie/ á przećie kontentuią ſie márną ſławą y pochwałą; bo zá to tuż nie trzebá ſie ſpodziewać w Niebie. odpowiedzą takowemu: *Recepiſti mercedem in vita tua.* Nie ták to nie? o ſławę y chwałe dobrą ſtáráią ſie dobrzy Káthołicy/ ále ná to trzebá *mutos*, *Oratores*, milcz tylko ſam o ſobie/ w ćichośći/ ſkrytośći/ gdy prywatnym ieſteś/ ſtáray ſie o dobre ſpráwy/ zaſługi/ y cnotę/ nie dbay/ nie dopußczay ile z ćiebie ieſt o pochwały innych/ Pánegyryki/ poßánowánia: toć ſámo wielkie imie reſpekt y v BOGA y v ludzi ſprawi. Dowod iáſny ná S. Jánie Krzćićielu: ten záraz z młodośći vćiekł z pośrodká ludzi w puſtynię/ y owßem niektorzy piſzą/ co y Obrázy niektore pokázuią: że Elżbietá S. Mátká iego podczás zábiiánia niewinniątek od Herodá/ z małym chyłać ſie dzieciątkiem po puſzczy/ tám vmárłá/ á Jan S. Syn iey odchowany był cudownie przez Anyoły/ y dáley do lat przyßedßy nigdzie—

EXEMP.

miedzy ludźśe niewychodząc / Anyelski on żywot prowádźił / á przećie ná pierwßym práwie powitaniu śie z ludźmi / głoſem śie ná pußczy wołáiącym názwał: Ego vox clamantis
Ioan: 1. in deſerto: á przećie wielka ſławá po wßyſtkiey Żydowſkiey Ziemi / rozchodźi śie o świątobliwości Janowey / w wielkiey reputácyey y v ſámych Xźiążąt Żydowſkich / iż práwie zá Chryſtuſá go mieli. Tu es qui venturus es. Co żywo zá Janem S. idźie / opußczáią Miáſtá / Pánietá Pálące / Żołnierze Obozy / biegą ná ſławę Janową. To podobno áby był vczynił ſobie ták wielką ſławę / wyſyłá przed ſobą Vczniow ſwoich / ná rozſławienie mądrości / świątobliwości ſwey / álbo zápráßa ná Kazánie ták niektorzy teráz czynią / podobno idźie do Kośćiołá Sálomonowego ná iákie wrzáyſte Swiáto / y tám przed Herodem / Xźiążęty / y ludem cálym iákie mądre czyni Kazánie: nić z tego nie czyni; ále vciáwszy ſię dźi ná pußczy / gośćiom tylko niektorym / krotkie rozdáie dáchowne obroki. Fuit Joannes in deſerto baptizans, & prædicans baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum. Mar: 1. Odpowiádam tedy / że to ſámo / że ſię kłył z dárámi Bożemi; ná pußczy trzymał ſię w milczeniu / to mu zbiednało miedzy ludźmi ták wielką ſławę / te przyczyne vpátruie S. Nilus ab-
in Aſcet. bas mowiąc: Joannes quidem verſabatur in ſolitudine, & ipſæ Civitates cum populis ad eum confluebant; & qui ſericis induebantur, ad zonæ pelliceæ concurrebant ſpectacula: non reculabant ſub dio manere, qui auratas incolebant domos. *Ian S. záśie báwił ſię ná pußczy, á ſámo Miáſtá z ludźmi do niego ſię zbiegáły; y ći co ſię w iedwábie obłoczyli, do paſá ſkorzánego przybiegáli widowiſká: nie zbraniáli ſię pod Niebem zoſtawáć, ktorzy w domách pozłoćiſtych mießkáli.* Zgołá że milczał o ſobie Jan S. ſam P. BOG cnoty iego y
Kraſow. ſławy Oratorem był. Nulli vituperio obnoxij Joannis actus in Prolog id efficiunt, quod nulla Romanorum Oratorum Græcorumq; Panegyriſtarum eloquentia præſtare potuit. *Zadny nágány nie maiące cnoty łaná S. (miedzy ktorymi liczyć potrzebá pokorę y pogárdę prożney ſławy) dokazáły tego, czego żadni Krásomowcy Rzymſcy álbo Greccy dokazáćby nie mogli.* Wyráził to pewny Symboliſtá nád Gwiazdámi w nocy ćiemney świe-

świecącemi nápiſawßy. Magis lucent. Im noc ćiemnieyßa / tym ſię bárdźiey wydáią. Cnoty życie pobożne / ſą to iáko Gwiazdy zdobiące duße twoie: nie znáć Gwiazd ná Niebie / choć ſą y wednie / gdy Słońce świeći; nie znáć y twoiey cnoty / ieżeli o słońce álbo świátło prożney chwały ieżykow ludźkich ſtáraß ſię y onego ſukaß; lecz ieżeli w ćiemnościách one trzymaß y chowaß ſię z niemi; magis lucent, tym iáśniey predzey moje ſławá ſię ich rozniesć / nie da bowiem p. BOG vciáć ſię cnoćie / gdy widźi bydź to pożytecżno y tobie / y bliźniemu twoiemu. *S. Chryſoſtom.* Non enim grande Hom. 52.
aliquid atq; præcipuum occultari diutiùs DEUS patitur, inMatth.
ſed ſi tu celabis, ipſe manifeſtabit. Ma to álbowiem p. BOG / náprzod że bárdźo nie lubi / gdy kto przed ludźmi wydáie ſię z cnotámi ſwemi. Co zaczął pokazać cudem iednym / o ktorym *Gregor: Turonenſis.* Dwoie było ludźi wſtápnie Małżeńſtim w czyſtości życie ſwoie prowádząc: Wiec EXEMP.
gdy Żoná vmiera / ná chowániu iey do grobu / rzekł nieuważnie Maż iey przy ludźiach. Gratias ago DEO, quod eam reddam DEO intactam. *Dziękuie P. BOGU, że tę oddáię BOGU nie tykáną:* dźiwna rzecz! áż vmárła ozwie ſię y nie, iáko taie oto Mieją: Sile, ſile Vir Dei, quia non eſt neceſſe aperire noſtrum nemine interrogante ſecretum. *Milcz, milcz, práwi Mężu, gdyß nie maß tego potrzeby, gdy ćie o to nikt nie pyta, náße ſkrytość wyiawiáć.* przećiwnym ſpoſobem ma_ też to Pan BOG / że chcących ſię vciáć / przed ſławą ludźką z cnotą / wyiáwia ich gdy to widźi bydź ku pożytkowi iákiemu; ná co wiele może bydź przykładow. Krotko námieniam. Krył ſię O. náß Franciſzek S. z bliźnámi ſwemi cudownemi / ale BOG wyiáwił / gdy Woda ktora ran myiącego rece dotknęła ſię cudá czyniłá. Krył ſię Antoni S. z mądrośćia Niebieſką / ale BOG to wyiáwił cudownym Zaśaniem. Á ćuć trzeba oſtre vczynić ná napomnienie do ow ych ktorzy więcey ſobie ſławę / chwałę / iężyki ludźkie / reputácya ważą / niżeli BOGA y duße: ácy ſą owi / ktorzy aby ſwoich / co wiedźieć iák wiele kłamſtwá popełnią; ktorzy przyzwoity zdrowemu rozumowi porządek pomiesßawßy / przećiwko

Przy-

przykazániu Bożemu/ życie dla márney reputácyey odważáią/ woląc nie żyć/ niżeli ná ieżyki ludzkie przyiść/ ná śmierć/ ná poiedynki/ dla sławy gotowi: álbo ktorzy hypokryzya Nabożeństwá/ postow/ opinicy nábywaią ludzkiey o swey świątobliwości/ vmartwieniu/ choćiaż *Devorant pauperem in abscondito*: dobrze y zbytkiem náptia sie y náiedzą/ byle w kościele; ktorzy áby skryta swoie niecnotę dla niesławy pokryć: mężoboystwá y inney zbrodni dopuścić sie gotowi; ktorzy w podobnych okázyách do Diablá/ do Czárownic sie vdáią: álbo też owi Politycy/ ktorzy áby pokazać ludziom że coś mogą nád innych/ choćiaż postrzegą że zła stroná álbo fakcyą ich przy ktorey stáneli; choć widzą że dla niey w ruinę idzie Oyczyznà/ Domy Boże/ Wiárá S. w ochydę/ Narod náß w pośmiech v obcych; przecie áby swego dokazać/ przymowek/ niesławy iákiey nie odnieść/ nie chcą złey odstąpić strony/ z iáwną zgubą duße swoiey/ á náczás y fortun swoich: iáko mamy tych czásow nießczęśliwych w oczách Korony náßey; mowią oni y reguluią sie owym Stároświeckim wierßem: Omnia si perdas famam servare memento. Ktory znáć Pogánin nie wierzący o Niebie/ o nieśmiertelności duße/ o łásce Bożey; nápisał. O złe to principium! ráczey po Chrześciáńsku odmienić go. Omnia si perdas animam servare memento: ieżeli godnieyßa dußá niż ciáło/ y owßem życie/ toć godnieyßa musi bydź niż sławá/ ktora do ciáłá iáko rzecz skázytelna/ doczesna/ należy. Bądź powien kto táki iesteś/ iż tym sposobem nieugruntuieß imienia twego w reputácyey ludzkiey. Wystáwił dla sławy swey w potomne wieki Nabuchodonozor Bálwan ßczerozłoty ßeśćdziesiąt łokći wysokości/ co sobie wiecey ważył niż duße; bo gdy mu rádził Prorok áby ná iálmużny raczey *sumpta* obrocił: Peccata tua eleemosynis redime: raczey było záraz pokołáczać ow Bálwan/ złoto ná iálmużny obrocić; ále wolał sławę w słupie zostáwić. á zostałże sie przy tym: bynamniey: y owßem ná wßystkie wieki v wßystkich Narodow przyßedł ná pośmiech/ bestya z człowieká stawßy sie. Vdał sie był y Saul do Diablá/ do czárow/ ßukáiąc sposobu dla vtrzymánia sie przy imieniu y sławie Krolewskiey; z całym Domem swoim/ y ten tym

Dan: 4.

EXEMP.

przedzey stráćił y sławę y Krolestwo całemu pokoleniu swemu. Wiec kto sie ták niezadnie kochaiącym w sławie swoiey czuiß bydź/ bierz sobie w pámięć pomienioną odemnie náukę: raczey opiekunem sławy swoiey P. BOGA sámego czyń/ y mow do niego w sercu z Dawidem S. Apud te, laus mea DEUS. *U ciebie, chwałá moiá BOZE.* To sámo stánieći zá naywymowniey ßego Oratorá/ gdy w kościku/ w milczeniu trzymáć sie z dobremi spráwámi będzieß. Psal: 21.

Cos ta iuż podobnego/ á raczey doskonálßego/ vpátruie przy dzisieyßym w Niebowzięciu Przenasw: Panny. S.T. Wßytek tryumf iey/ wßystká iey chwałá; Oratorá innego áni Pánegyryku w cáły stworzeniu znaleść niepodobna/ tylko sáme záduminie milczenie Pánegyrykiem w Niebowstąpiocey Pánny/ zá Oratorá prezentuie sie. Rzecze kto. A tućby tu dopiero/ kiedy ták obfita máterya mowienia/ z doskonienstwá/ łask/ zasług/ dárow/ chwały Przenasw: Panny podáie sie/ otwierać trzebá vstá/ Pánegyryki obßernie gotowáć: y owßem ma to Przenasw: Pánná/ że niemowlęcie vstá do chwały swoiey/ álbo ná pokazánie cudow ná záś otwiera: iáko w Polskich Historyách mamy o Kunegundzie S. ktora práwie rodząc sie ślicznie zaśpiewáłá Pánnie Nasw: *Ave Regina Cælorum.* Mamy tákże/ iáko gdy *Ignatius Martinez Soc: Iesv* miał *Cathechismu* ßeśćiomieśiączne dziecie/ná rękách Márki zostáiące/ głowkę podniosßy záwołało głośno mowiąc Pozdrowienie Przenasw: Pánny. O czym pisze *Pistorius*. Wiec ieżeli to vstá Przenasw: Pánná otwiera/ á czemuż dziś o chwale iey milczeć máią ięzyki Oratorow/ Káznodzieiow: ábym odpowiedział/ przypominam sobie co pisze *Iamblic: ad Porphir.* Że v Egypcyánow był Bożek ieden/ ktorego inászey niegodziło sie chwalić tylko milczeniem. Coś podobnego *Lorinus* powiáda o pewney v Rzymian Bogini/ ktora málowáno z záwiązánemi y zápieczętowánemi vstámi/ pálec ná wárgách trzymáiąca; á to ná pokazánie iákieyśi niewypowiedzianey zacności swoiey; gdyż támtego Bożká zwáno *primum intelligens & intelligibile.* Nie zmyślona iáka Bogini/ ále w rzeczy sámey Krolowa y Páni naywyższa/ sławą dziś w gmachách Niebieskich/ nielada pálec ná vstách

apud Lorinum.

II. PARS

naywznacnieyßych Oratorow/ milczenie nákázuiąc kłádzie/ dáiąc przez to znáć/ iż dary/ y łáski/ y chwałe vwielbienia iey wymowić/ wyrázić nie podobna iest. *S. Damáscen.* Virgo omnium encomiorum legem excedit, nec si omnes in toto orbe dispersæ linguæ in vnum cóèant ejus laudes oratione consequi possunt. *Pánná Przenaświ: wßelakiego wychwalánia prawo przewyższa, áni choćby wßytkie po całym świecie rozproßone ięzyki w ieden sie zeßły; iey chwały wyßłowić mogą.* To przynamniey oni SS. Duchowie/ ktorzych rozumy nie zámulone ćiałem/ głębiey przenikáią rzeczy/ y one łátwiey poymuią/ niż náße ludzkie; mogą sie ośmielić/ aby przy tym umßie w Niebowzięćia Przenaśw: pánny mogli nam co powiedzieć ku chwale iey? dármo/ y ći nie potrafią. *S. Bernat.* Ser: 4. de Assũp. Quæ nam lingua etiam Angelica, poterit dignis laudibus excollere Virginem Matrem. *Ktory ięzyk Anielski godnie będzie mogł wychwalić Przenaświ: Panne y Mátke.* á wyżniey o w Niebowzięćiu teyże pánny mowiąc *Petr. Blesens.* Ser: 28. przyznáie to: Solemnitas præsens de laudibus B. Virginis offert materiam nobis loquendi; cujus laudem indicibilem licet explicare non sufficiam? etiamsi linguis hominum loquar & Angelorum. &c. *Vroczystość dzisieyßa na wychwalánie Przenaświ: Pánny podáie materyą do mowienia, ktorą chwały niewyßłowioney, lubo wyrázić mi nie można, choćbym językámi ludzkiemi mowił y Anyelskiemi.* Więc niech nie będzie nikomu dziwno/ że milczeć dziś roskázuie. Z tym wßystkim iednák mowie/ iż to sámo zámilczenie/ ßtoi zá naywiekßy Pánegiryk Pánnie przenaśw: y bárdziey one wyßławia/ niżby tysiące Oratorow/ choćby teß Anyelskich: táć to iedyna chwała przen Pánny osobliwie przy w Niebowzięćiu iey: choćby to dzieło sámego rozumu y ięzyká Boskiego/ potáć y powiedzieć doßć trzeźnie o chwale/ dárach/ przenaśw: Pánny. Przeßtrzegáią tám przez Proroká swego P. BOGA/ że tákaś osobliwa tay Is: 24. w sámym sobie miał táiemnice álbo sekret: Secretum meum mihi. Jákże/ muśi to bydź iákiś wielki sekret bo Krolewski/ á raczey Boski: máia to sekretá Krolewskie/ że komu sie zawierzą powinni sie w ich zatrzymániu zachowáć/ iakoby go dáć nie umieli; álbo vßta związáne mieli, to chćiał wyrzec Ale-

Alexánder Wielki/ gdy dawßy do przeczytánia pewne listy sekretne wielkiemu przyiáćielowi swemu Efestyonowi Sygnet Krolewski ná wárgách iego przyćisnął; dáiąc znáć że Krolewskie Sekretá iák pod Pieczęćią powinny bydź/ iákoby nikt áni wiedział/ áni mogł wiedzieć o nich/ tylko sám Monarcha: Secretum meum mihi. Więc też y v P. BOGA/ niektore sámemu tylko iemu do poiećia y do wiádomości należące/ naybuią sie táiemnice; á osobliwie chwałá/ wyßławienie Przenaśw: Pánny/ ktorey nikt oprocz sámego BOGA áni potáć áni wymowić nie zdoła. Ták to tłumáczy *Richar: Victor.* Proloq. 1. de laud. Virg. Scio quod ineffabilis est laus ejus, hanc enim gloriam retinuit sibi Cælestis artifex, cujus Virgo Mater, opus est speciale, nec alteri datur° est eum: quare de MARIA per Prophetam dicit; Secretum meum mihi. *Wiem iż niewyßłowiona iest chwałá iey; te bowiem chwałe záchował sobie Niebieski Sprawca, ktorego Pánná y Mátká, dzieło iest osobliwe, áni go da drugiemu: dla czego o MARIEY przez Proroká mowi: Táiemnicá álbo sekret moy mnie.* Co sie nád inne rázy/ naybárdziey prawdzi przy w Niebowzięćiu iey: y to sámo ßtoi zá naywiekßa chwałe Przenaśw: Pánny. Dawid S. zapátrzywßy sie tám w głębokiey kontemplácyey ná godność/ zacność P. BOGA swego/ znagłá záwołał: Te decet hymnus DEUS in Sion. *Tobie BOZE należy chwałá y ßpiewánie na Syonie.* Psal: 64. V Tłumáczow Pißmá S. to ßłowko hymnus, *chwała* z Żydowskiego ięzyká/ tłumáczy sie silentium, *milczenie*: y nieiáko ieden przećiwny pierwßemu pokázuie/ gdy miáßto chwały/ ßpiewánia/ milczenie nakázuie: tjali milczenie moje bydź *hymnem* chwały P. BOGU? y owßem wybornie: bo tym sámym pokázuie sie nieskończona chwałá y zacność Boża. Ták o tym mowi *Blanc. hic*: Silentiũ quo silet mens in DEUM absorpta, & nullas voces in laudem ejus efformat, DEO est gloriosum; facetur enim eum esse ineffabilem. Tá co/ tamże przywodzi rozumienie *S. Dyonizego Areopag.* Stawa dziś Przenaśw: Pánná w onym gornym chwały Niebieskiey Syonie: o nieyże może sie prawdzić Dawidá S. pomieniony *Rytm*: Te decet hymnus DEUS in Sion: ktoremi ßłowámi zda sie nieiáko pobudzáć wßytkie ßkoły mądrych/ pobożnych

Oratorow do Pánegyrykow y chwały przenaśw: Pánny: y pewnie ná ten oglos wiele sie ich porwáło; porwał sie *Bernar.* *S.* naywyżßa chwałe y wwielbienie Przenayśw: Pánnie przy- pisuiąc: MARIA verè optimam elegit partem, omnes alias superans in claritate visionis. Tákże *S. Andreas Creten.* Excepto solo DEO, es in omnibus altior. *S. Bonaventura.* in Spec. MARIA sicut fuit grandis in merito, ita etiam grandis est in præmio. Przyznáie/ że pięknym Pánegyrykt wyrażáiący chwałe w Niebowzietey pánny: ále mnie sie zda bárdziey/ że do sławy Przenaśw: Pánny służy/ zádumiawßy sie nád nią pokornie z Nabożeństwem zámilczeć/ y rzec z Dawidem. Te decet silentium in Sion: tym bowiem sámym świádectwo dawáią/ iż chwałá iey áni do potęcia/ áni do wymowienia iest rzecz podobna. Ták sobie o tym dyßkurruie *Novar.* medytuiąc nád Ewángelia S. w ktorey postrzegßy/ że Ewángelistowie krotkie tylko wspomnienie o Pánnie Przenaśw: vczyniwßy/ y bo wßelkich exkuzyi: ná chwałe oney mowi: Sancti Evangelistæ nil de ejus laudibus dicunt, vt suo silentio MARIÆ laudem esse prorsus ineffabilem ostendant. *Swięci Ewángelistowie nic o iey chwale nie mowią; áby milczeniem swoim pokazáli chwałe MARYEY bydź niewysłowioną:* y ná drugim miejscu. Omni laude major est, sed & hoc ipsum fatem lib: 4. laudis quoddam genus est. *Nád wßystkie pochwały większa iest, y toż sámo przyznáć, chwały nieiáki rodzay iest.* Mundus Symbol. lib: 15. SYMB. Námalował ieden pełne naczynie zacnego liqworu, ktore ná doł obrocone śruba choć otwárta/ náymnieyßey kropelki nie wypuściło; nápisawßy *Lemma:* Ex copia inopia: bo tym sámym że wypełnione było naczynie *liquorem* pomienionym/ żadney kropelki/ vronić ná doł nie mogło. Do czego álluduiąc *Lipsius* mowi: Ita hoc ipso quod intendimus Centr. ad German. multa simul dicere, & debemus; dicimus pauca. To podobieństwo służy do máteryey moiey: przenaśw: Pánná iest wie sie Vas electionis, Vas honorabile, Vas insigne devotionis. *Naczynie wybráne, Naczynie czći godne, Naczynie dziwnego nabożeństwá.* To naczynie záwße pełne dárow/ y przywileiow Niebieskich/ *gratiâ plena;* wdzielało nieiáko kropelki zacności swoiey y chwały; sámá o sobie spiewa: Beatam me dicent

dicent omnes generationes: quia fecit mihi magna qui potens est. *Błogosławioną mie názywáć beda wßystkie narody: álbowiem vczynił mi wielkie rzeczy, ktory Wßechmocny iest.* Spiewa iey y Elżbietá S. Benedicta tu io mulieribus. *Błogosławionáś ty miedzy niewiástámi.* Ale kiedy iuż przy wNiebowzięciu swoim stáie w pełni/ práwie w tym punkćie/ gdzie iuż od BOGA wiecey odbierać nie może łaski/ to iest w terminie chwały Niebieskiey; iuż y kropelki iedney kánać nie mogo rozumy ludzkie/ ięzyki Oratorow: czemu: bo Copia inops, bo to sámo pokázuie *copiam*; dostátek/ liczbe/ zacność niezrozumiáno dárow y przywileiow Przenaśw: pánny. Teraz tedy wznáie: prawdzą sie S. Krolewicá Polskiego słowá: Nullus certè tàm disertæ extat eloquentiæ, qui condignos promat hymnos ejus excellentiæ. Tego ta tedy niemego Oratorá przy tryumfie Panny przenaś: wyßtáwiwßy/ áby przećie nie byłá *totaliter muta scæna,* ná ták zacnym áktcie: choć z grobu ná Konkluzya sámc/ Oratorow wyprowadzam. *Broudin.* pißc/ że podczás prześládowánia Heretyckiego pod frego owe okrucnica/ Elżbieta w Hibernicy/ náßedßy Heretycy Klaßtor pewny Cisterskow czterdzieści Zakonnikow zámordowáli w Wigilia w Niebowzięcia pánny Naśw: ieden tylko Stárußek przypadkiem został żyw: wiec gdy nadchodzi godzina Nießporu Vroczystego/ poczyie ow Stárußek zdiety Nabożeństwem ku Pannie Przenaśw: płákáć serdecznie/ iż podług zwyczáiu nie ma kto Nießporu spiewać; płácząc idzie do Choru/ gdzie wßystkie stále álbo ławki záśtáie nápełnione Zakonnikámi/ z ktorych káżdy około śpie/ gdzie miecz Kátowski przeßedł/ miał ślicznę Kármazynowo dege/ y ták wßyscy w Niebowzietey Pánnie chwale śpiewáli. Wiec náder V. wielbiona Páni y Krolowa nássá/ niewiemy co y nas tych zamießánych (gdy to pißę) y niebeśpiecznych od Heretykow czasow czekáś; (och gdybyśmy godni stáli sie ßcześćia tego/ żeś *Honor* twoy ginać) ponieważ my ießcze pielgrzymuiący ziemi/ zdołáć niemożemy chwale twoiey/ wiec tych y innych podobnych tym przyimij choć vmárłych Oratorow chwały twoiey; á spraw to/ żeby przynamniey tym czásem w Oyczyznie naßey sprawdziło sie co Kościoł S. o tobie spiewa: Gaude

in Propu: veritil. 3. de Mart. Hibern. EXEMP.

Gaude MARIA Virgo cunctas hereſes ſolá interemiſti in vniverſo mundo. Amen.

Mater pulchræ dilectionis.

Pro Annunt. B. V. M. STROPHA 9

Omnes laudent, vnde gaudent. *Matrẽ DEI Virginẽ.*
Nullus fingat, quod attingat Ejus celſitudinem.
Część iey daymy, wßyſcy chwalmy Ze Pãná BOGA rodzi.
Zgolá bladzi, kto ták ſądzi. Ze w iey ſławę vgodzi.

Ego Mater pulchræ dilectionis. *Eccl:* 24. *vel.*
Concipies & paries Filium. *Luc:* 1.

DWie dziś Kościoł S. odpráwia/ vważa/ y tym ſámym czći/ wychwala táiemnice wielkie. S.N. Jedná ieſt Wćielenie Syná Bojego w żywoćie Pánny Przenaśw: druga ieſt Máćierzyńſtwo/ rodzenie BOGA/ przez nieſtychánym przywileiem/ otrzymáłá Przenaśw: Pánná/ w tym momencie gdy wyrzekłá: Fiat mihi ſecundum verbum tuum. *Niechay mi ſie ſtánie według ſłowá twego.* Obiedwie táiemnice niepoiate/ niewyſłowione. O Wćieleniu Syná Bojego Prorok powiedźiał: iż nikt powiedzieć doſtátecznie nie może: Generationem ejus quis enarrabit? *Rodzenicy iego kto opowie?* O Máćierzyńſtwie Przenaśw: Panny *Anſelm S.* powiedał/ że nietylko mowić/ ále y poiąć tego trudno: Hoc ſolum excedit omnem altitudinem, quæ poſt DEUM dici, vel cogitari poteſt. *To ſámo przewyższa wßelką wyſokość, ktora po BOGU mowić, pomyślić ſie może.* Prawdá ieſt/ że obiedwie te táiemnice dziś ſwoy początek wziły: iednak po nieważ táiemnicá Wćielenia Syná Bojego ma y inny czás y Swięto ſwoie do vważánia/ to ieſt dzień Narodzenia Chryſtuſowego. Więc mnie dziś ſtánąć przyidzie przy iedney táiemnicy/ to ieſt przy Máćierzyńſtwie cudownym pánny Przen: dziś cokolwiek ku wychwaleniu iego powiedzieć; zwłaſzczá gdy ſłyßę Krolewicá polſkiego wzbudzáiące do tego ſłowá: Omnes laudent, vnde gaudent Matrem DEI Virginem: *Cześć iey daymy, wßyſcy chwálmy że Pánná BOGA rodzi.* A po

Eccl: 24.

niewaß

niewaß to niezgruntowána Táiemnicá/ ſámym rozumom Anyelſkim/ á dopieroż memu błahemu rozumowi trudno ná ſwoie ośmielać ſie głowę y ięzyk; záćiągam ia tedy ná ten Pánegyryk ſámych ſłow przenaśw: Pánny przez vſtá *Eccleſiaſtyká* podánych: ktora obiaśniáiąc Táiemnicę Máćierzyńſtwa ſwego/ ták mowi: Ego Mater pulchræ dilectionis. *Ia Matká piękney miłośći.* Więc biore te ſłowá do wytłumáczenia/ y pokazáć chcę/ iáko dziś przenaśw: Pánná/ troiákim ſpoſobem piękney miłośći ſtáłá ſie Mátka: wprzod Chrześćiáńſko podawßy náukę/ iáko káżdy człowiek ſwym ſpoſobem może/ y powinien ſie ſtáć Mátką piękney miłośći/ to ieſt ſtáráć ſię/ áby wßyſtkie ſprawy iego były z ßczerey miłośći Bożey.

I. PARS

SPráwy y vczynki oſobliwie dobre káżdego człowieká Mátka go nieiáko czynią: iáſna to náuká ſámego p. Chryſtuſá. Odpráwuie P. JEZUS Kazánie/ áż ktoś przychodzi do niego oznáymuiąc/ że Mátká iego przyßłá ßukáiąc go: Ecce Mater tua, & fratres tui foris ſtant quærentes te. *Oto Mátká twoiá, y brácia twoi ná dworze ſtoią, ſzukaiąc cię.* Ná co cudowną odpowiedź dáie P. JEZUS. Extendens manum in diſcipulos ſuos, dixit: Ecce Mater mea, & fratres mei; quicunq; enim fecerit voluntatem Patris mei qui in Cælis eſt, ipſe meus frater, & ſoror, & Mater eſt. *Ściągnąwßy ręke ná Vczniow ſwoich, powiedział: Oto Matká moiá, y brácia moi; ktokolwiek bowiem czynić będzie wolą Oyca mego ktory ieſt w Niebie, ten moim bratem, y ſiestrą, y Mátką ieſt.* Ná co *S. Auguſtyn* ták piße. Mater ejus eſt omnis anima pia, faciens voluntatem Patris eius. *Matką iego ieſt wßelką dußá pobożna, czyniąca wolą Oyca iego.* Zła iednák reźnica: kiedy ſprawy vczynki twoie ſą złe/ ſą grzeßne/ ſtáteß ſie Mátką złe/ y owßę iáko iáßczurką iáką płod ćiebie zabiiaiący rodząca; gdy zaś ſprawy twoie/ myśli/ y ſłowá/ ſą pobożne/ z przykázániem Bożym zgadzaiące ſie; wten czás ſtaneß ſie dobrą Mátką/ dobre Syny rodząca; Dziatkámi twoiemi ſprawy/ myśli twoie dobre názywa Kościoł S. modląc ſie do P. BOGA w *Breviarzu* codziennie: Reſpice in ſervos tuos, & dirige filios eorum, & opera manuum noſtrarum dirige. *Poźrzyi Pánie ná ſługi twoie, kieruy Synaczki ich, y ſprawy rąk ich.* Rodząc

Matt: 12. SCRIP.

te—

te twoie dziatki / iáko Máteczká iáka w boleśći; bo sprawy cnotliwe/ nie mogą bydź bez trudności / trudno martwić gniew/ y inne namiętności; trudno pościć/ trudno długo się modlić/ iálmużnę dáć: w tych to dziatkach / to iest w vczynkách dobrych wszytká nádzieia twoiá/ te y w stárości twoiey/ to iest przy śmierći nie odstąpią / y owszem toba opiekáć się
Apoc.13. będą. Opera enim ipsorum sequuntur illos. Lecz to iesze nie dosyć bydź Máteczką dobrą / to iest stáráć się mieć vczynki swoie dobre/ y pobożne/ trzebá żebyś był Mater pulchræ dilectionis, trzebá stáráć się/ áby były piękne/ krásne/ ozdobne/ to iest/ áby były ták doskonáłe; żeby godne były/ y wyćiągáiące odpłáty Krolestwá Niebieskiego. Wiec pytam: iákimby to sposobem dokazáć tego/ żeby ták piękne/ ták ważne/ y doskonáłe rodziłá duszá nászá dziatki / to iest vczynki dobre? Ná co przez podobieństwo odpowiádam:
SIMIL: *Náturáliśtowie* náuczáło / że do vrody y piękności płodu / wielce pomaga Máteczkom / gdy swoie oczy obracáią y wleią pilno/ ná rzeczy piękne y *Obiectá* vrodziwe: y tegoć to Ponsku záżył był Jákob Páterzychá / y dokazał tego / iż
Gen.30. owieczki Lábánowe/ kiedy chćiał Jákob/ pstre iágniątká rodziły. Coś podobnego czynić maią Chrześćiáński Głowiecze / áby twoie dziatki / to iest vczynki dobre / nadobne v P. BOGA/ to iest ważne/ y zasługę máiące były. Oko twoie duszne / iest intencya wnętrzna woli twoiey/ według *S. Grzegorzá y Bedy*: ktory záraz przyczyne podobieństwá dá
apud Cornel: à Lap. ie: Hæc enim ſicut oculus corporis, ita illius mentem dirigit. *Ta álboniem iáko oko cielesne, tak iego vmyślem kieruie.* Trzebá to oko / to iest/ intencya / koniec dla ktorego práwa twoie náprzykład Modlitwę / Jálmużnę / Post czynić / wykierować ná piękne *Obiectum*, to iest/ ná sámego Páná BOGA / dla sámey miłości iego / vczciwości / powolności ku Máiestatowi iego S. one poczynáć / czynić / y kończyć. Dowod tego może bydź z Figury Pisma S. ktoraż mogłá
FIG. bydź w spráwách swoich wszystkich vrodziwszą/ vdátnieyszą/ zásłużeńszą duszą/ iáko Oblubienice/ w Pieniách Sálomonowych opisáney: dość doskonále DVCH S. támże opisał vrodę iey / gdy nic iey znáć rownego ná ziemi nie nálaz-

szy/

szy / ná Niebieskich naypiękniejszych świátelách / konterfekt pokázuie. Pulchra vt Luna, electa vt Sol. Pytam / tákiey piękności co naywiększą okrásą / y przyczyną było: oko iedno; to bowiem naybárdziey zránilo serce miłością Oblubienicą. Vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum. Cant. 4.
ani złotą głową / ani szyią. Collum tuum ſicut Turris: ani wárgi kármázynowe. Labia tua ſicut vitta coccinea. nie zránilo miłością sercá/ tylko oko. Oko to według *Grzegorzá S.* znáczyło intencyą w spráwách dobrych/ ktora záwsze miáłá tá Oblubienicá / wszystko czyniąc dla miłości Páná BOGA. Lecz coż to zá vrodá o iednym oku/ In vno oculorum tuorum. Cielesney vrody brzydka przázádość / iedno tylko mieć oko/ ále duszney wielkie zálecenie. Z tod ná pokazánie wnetrzney poczciwości (iáko pisze *Cornel: à Lap:*) Arábskie białegłowy/ cáło zákryta nosiły twarz/ iedno tylko dla widzenia drogi / odkryte zostáwuiąc oko; co vważaiąc *Tertullian.* ná bespieczne w strojách białegłowy Chrześćiáńskie ták nástępuie: Judicabunt nos Arabicæ fæminæ ethnicæ, quæ non caput, ſed & faciem ita totam tegunt, vt vno oculo liberato contentæ ſint, dimidiâ frui luce potiùs, quàm totam faciem proſtituere. *Beda nas ſądzić Arábskie niewiásty Pogáńskie, ktore nietylko głowę, lecz y twarz tak wszystke pokrywáią; że ſie iednym okiem vwolnionym kontentuią ná polowę zápatrywáć świátłości raczey, niżeli cáłą twarzą świecić.* In vno oculorum tuorum. Nie podoba ſie BOGV ow vczynek dobry/ owá Modlitwá/ owá Jálmużná/ ow Post/ co to o dwu oczách / to iest w ktorym dwoiáka náyduie ſie intencya/ álbo reſpekt: coś niby dla P. BOGA/ á przytym przywiązał ſie reſpekt doczesny/ to iest chcemy dostąpić czego doczesnego/ pocztechy/ vwolnienia z vrzapienia/ álbo co gorzey nábydź reſpektow/ miłości/ reputácyi/ ſławy lepszey między ludźmi; ktorzy widzą owe spráwy nasze. Te to tylko vczynki dobre/ ktore o iednym ſą oku/ to iest/ ſą z intencyą dla iedynej miłości/ chwały P. BOGA/ y vpodobánia ſie Máiestatowi iego Swiętemu/ to ſáme ſą wdzięczne/ y niepochybnie wieczną zapłatę záciągáiące od P. BOGA. Przeciwnym zás ſpoſobem / w ktorych spráwách choć dobrych /

náy-

naydzie ſie podßyta intencya reſpektem tákim doczeſnym/ iuż tákowe cena ſwoie y vrode przed P. BOGIEM tráca.

Dan: 14. FIG. Opiſuie Piſmo S. iáko oſobliwym ſpoſobem Prorok Dániel/ oßukánie Popow pogáńſkich w Bábilonieÿ/ ktorym momili Krolá y lud iego; wydał: ći áby byli vdáli/ y ſámi ſie dobrze z tego mieli/ iż Bożek ich żywy był/ á nie Bálwan: z Krolewſkiey Kuchnie ná káżdą noc rozmáitych wiele potraw kazáli nośić: á Krol pieczętował ná noc Bożnice one; á názáiutrz przychodząc/ znáydował záwße wßyſtkie poiedzone potrawy/ gdyß ſkryte ſwoie weśćia oni popi do Bożnice owey miawßy/ z dziećmi y Żonámi ſwemi wyiadáli wßytko: Wiec Dániel Prorok iednego dniá táiemnie poſypawßy popiołem poſadzke/ gdy názáiutrz Krolowi ſtopy rozmáite zoſtáwione ná popiele onych oßuſtow pokazał/ oczy Krolowi otworzył/ iż vznał że fałßywym Bogiem był Bel. O iák wiele ná świecie náydzie ſie ludźi/ ktorzy z wielką pracą/ vmartwieniem poßną/ martwią/ modlą ſie/ zerzymuią namiętnośći ſwoie/ wielkie koßtá ná Kośćiołow ozdobę/ Szpitalow pomoc prowádzą/ y ſo tego rozumienia/ że to wßytko ſmáczno/ wdzięczno/ ważno/ y zapłátę im po śmierći oſobliwą iedną v P. BOGA: lecz kiedy P. BOG poſypie popiołem śmiertelności/ to ieſt/ przyidzie godzina śmierći/ weźmie *cribrum judicij*, Sąd ſurowy záſiędzie/ odpieczętuie: pokaże táiemne intencye:

Eccl: 21. In fine hominis denudatio operum ejus. áże ſie w wielu vczynkách ich pokaże/ *veſtigia pedum*, to ieſt intencye bydlące álbo dziećinne; ſiłá ſpraw/ Nabożeńſtwá/ Poſtow/ niby bydlęcych/ bo tylko ze zwyczaiu/ dziećinnych/ bo bez rzetelney intencyey/ białogłowſkich/ bo dla reſpektu chwały/ dobrego rozumienia miedzy ludźmi: wiec wßytko ſpełźnie przed Pánem BOGIEM/ żadney od niego zá tákie vczynki podßyte intencyo zdrożno/ ná támtym niech ſie nie ſpodźiewáią świećie/ y owßem niech ſie obawiáią/ by ich co podobnego nie potkáło natenczás/ co potkało bałwochwalcow onych od Krolá Bábilońſkiego: Occidit eos Rex, & tradidit Bel in poteſtatem Danielis, qui ſubvertit eum. Dobrze otym wiedzieli Swięci Boży/ dla tego niepodobna opiſáć/ z iáko rekollekcya wßyſtkie ſprawy ſwoie odprawowáli/ y przed záczęciem onych

onych ſtrzegli ſie iák naydoſkonálße w ſobie wzbudzáć intencye. *Drexelius* piße: że pewny Puſtelnik nim począł ſie modlić; álbo iákakolwiek ſpráwę Zakonną odpráwiáć; tedy długi ſtał iákoby zápomniały: ſpytány czemu? odpowiedział przez podobieńſtwo tákie. Jáko Strzelec/ ktory chce dobrze do Celu trafić/ áby ſtrzelenia nie ſtráćił/ nie nagle ſtrzela/ ále dobrze przypátruie ſie wprzod Celowi: ták też áby moią ſpráwą ceny ſwoiey v BOGA nie ſtráćiłá/ ále iáko należy ważna y wdzięczna w oczach Boſkich byłá; dobrze vpátruie koniec iey/ intencya iák naydoſkonálßa/ ſtáram ſie w ſobie wzbudzić. Co vważywßy *naprzod* oſtro nápominam *z Bernatem S.* owych/ ktorzy w dobrych vczynkách ſwoich/ vmartwieniu/ ßukáią márney reputácyey/ prożney chwały/ á mowio będzie przećia pámiątká po mnie/ wſpominać mie dobrze ludzie będą. Væ portantibus Crucem non ſicut Salvator, ſed ſicut ille Cyreneus alienam; duplici contritione conterentur qui tales ſunt: quando & hic pro vana gloria temporaliter ſe affligunt, & in futuro pro interna ſuperbia ad æterna ſupplicia pertrahentur. *Biadá noßącym Krzyż nie ták iák Zbáwiciel, lecz iako on Cyreneus cudzy; dwoiákie ich potká nießczęście ktorzy tácy ſą, kiedy y tu dla prożney chwały doczeſnie ſie trapią, y ná przyßłym, zá ſkryta pyche ná wieczne meki zdáni będą.* Powtore chce przeſtrzedz tych/ ktorzy bez doſkonáley/ álbo żadney rzetelney vczynioney intencyey/ y rekollekcyey: z ſámego tylko zwyczáiu czynią dobrze: modlą ſie/ poßzą/ iż lubo przez to nie grzeßą; iednák owe ſpráwy ich/ iáko niektorzy z *Bonáventurą S.* y *Grzegorzem* náuczáią Theologowie: Nie máią tey wagi/ żeby P. BOG człowiekowi winien był zá nie Niebo. Obiecał Chryſtus za ákt cierpliwośći Niebo: Qui perdiderit animam ſuam; záraz przydał intencya y koniec/ propter me: z miłośći ku mnie/ inveniet eam. Obiecał zá vbóſtwo: Qui reliquerit domum, vitam æternā poſſidebit: ále przydał záraz: propter me, *dla BOGA*. Obiecał Niebo zá Jálmużnę: Quisquis dederit potum aquæ, non amittet mercedem ſuam: ále przydał in nomine meo: *ná Imie moie*. *Rich:* konkluduie. Iraq; in his quæ ſunt neceſſitatis humanæ, vel quibus infirmitati communi deſervim⁹, nihil

EXEMP.

Bern: in Apoc:

S. Greg. hom: 27.

Ioan: 12.

Matt: 12.

Marc: 9.

nihil ſine intentione bona agamus. *Wiec y w tych rzeczách, ktore potrzebie ludzkiey ſłużą, álbo ktoremi vſomnośći poſpolitey wygadzamy*, nic bez intencyey dobrey nie czynimy. Tá záś intencya nie powinna bydź Servilis, *Niewolnicza*, tákaby była/ gdyby kto czynił dobrze/ martwił páſſyę/ bolac ſie áby inaczey czyniąc potępiony nie był: álbo Mercenariorum, *Náiemniczá*; to ieſt/ gdyby to czynił człowiek/ tylko dla ſámego otrzymánia Nieba; ále raczey pulchræ dilectionis: to ieſt/ że godzien teś P. BOGU/ ábym ná chwałę ieg wſzyſtko vczynił/ czeg on chce/ álbo życzyłby ſobie po mnie; wiec dla vkontentowánia ſercá Boſkiego te modlitwe/ ten vczynek miłoſierny/ to vmartwienie/ (choćby żadne ſtworzenie o nim nie wiedziało/ choćby mi go Niebem BOG nie miał płácić) chce ia teraz odprawić. Áby táka intencya w ſpráwách ſwoich by naypodleyſze były/ ma; ſtáie ſie táki Mater pulchræ dilectionis; *Mátká piekney miłośći*; bo dziatki/ to ieſt/ ſpráwy te iego z miłośći ku ſámemu BOGU vczynione/ według ſercá Boſkiego ſą wdzięczne/ y náder ważne przed P. BOGIEM.

II. PARS Daleko doſkonáłſzym ſpoſobem przenaś: Pánná przy Zwiaſtowániu ſwoim/ ſtáie ſie Mater pulchræ dilectionis: á to *Naprzod ex parte DEI* z ſtrony P. BOGA. Powiedziałem wyżey/ że ſpráwy człowieká názywáią ſie Synaczkámi iego: ſwoim tákże ſpoſobem ſpráwy Boſkie mogą ſie názwáć Synaczkámi Bożemi; gdyż iáko po dziatkách Oycá poznáć/ ták z dzieł y ſpraw Boſkich dochodziemy zacnośći/ doſkonáłośći iego/ y ták widząc rozmáite ſtworzenia/ dochodziemy wſzechmocnośći iego; widząc iáko ſwym porządkiē Niebá ſie obracáią/ záś rozmáite nieodmiēnie po ſobie náſtępuią/ dochodziemy nieſkończoney mądrośći iego; widząc ſurowe grzeſznych karánia przez potopy/ ogień/ pożárćia od ziemi/ dochodziemy ſprawiedliwośći ieg; widząc że grzeſzny pokutuiący odpuſzcza łáſkáwie/ dochodziemy miłoſierdzia iego; y ták dáley. Jednáć miedzy temi Synaczkámi/ to ieſt/ dzielámi Boſkiemi/ naywrodziwſzy to Synaczek Boſki/ nayznácznieyſze dzieło/ zmiłować ſie nád grzeſznym: Magna eſt ſuper Cælos miſericordia tua. *Wiekſze ieſt nád Niebioſá miłoſierdzie twoie.* Náygrzeczniey ſzy nam namiłſzy nád inne dziełá Boſkie Synaczek/ dzieło miłoſierdzia: Speciosa miſericordia DEI in die tribulationis. *Ozdobne ieſt miłoſierdzie Boże w dzień vtrapienia.* Jeſzcze iednáć p. BOG wiele tákich Synaczkow/ to ieſt dzieł miłoſierdzia ſwego ma/ miedzy ktoremi nayſtárſzym Synaczkiem názwe ia ákt miłoſierdzia Bożego/ ktore raczył grzeſznym wyświádczyć dziś/ w żywocie Przenaśw: Pánny Wćieláiąc Syná ſwoiego. Sam Zbáwiciel przyznáie że to naycelnieyſzy Ákt miłoſierdzia Bożego do Nikodemá mowiąc: Sic DEUS dilexit mundum, vt Filium ſuum Unigenitum daret. *Ták BOG vmiłował świát, że Syná ſwego iednorodzonego wydał.* O niezrozumiáne ſie, *ták*: á czemuż nie tłumáczyż go dáley Zbáwicielu; czemu nie pokázuież do czego to ſie rownaż? czemu nie powiádaż *correlativum* iego? ſicut, to ieſt/ *ták*. Páwel S. rozumieć tego nie może/ choć goraco P. BOGA prosi: Flecto genua ad Patrem, vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis: ſcire etiam ſupereminentem charitatem Chriſti. *Vpadam ná kolána przed BOGIEM Oycem, żebyście mogli poiąc ze wſzyſtkiemi Swiętemi, y wiedzieć nieporownána miłość Chryſtuſá.* Ták co *S. Ambrozy*: Quis enim poteſt colligere myſterij hujus rationem, vt DEUS hominis cauſâ naſceretur, & pro hominibus moreretur. *Ktoż bowiem dociec może táiemnice tey przyczyny, że BOG dla człowieká ſie národził, y zá ludzie śmierć podiął.* Zgádnąć tedy nie możemy wielkośći miłoſierdzia tego Bożego/ ále przynamniey domyślać ſie nie co możeż człowiecze. Náprzod vważywſzy podłość náturę twoiey; zgrzeſzył raz Anyoł/ człowiek millionámi rázow: BOG nie wćielił ſie dla Anyołá/ ále dla człowieká/ iáko S. Páwel vważa: Nusquam apprehendit Angelos, ſed ſemen Abrahæ. Vważ ieſzcze z iáka ochoty Syná ſwego BOG ná świát poſyła. Inclinavit Cælos & deſcendit. *Nakłonił Niebios y zſtąpił.* O czym *Genebrard*: Celeritatis ſtudio non cos aperuit ad deſcendendum, ſed inclinavit ſecum. Z tego oboygá domyślać ſie/ że to Ákt był naywiekſzey/ nayczyſtſzey miłośći Bożey ku Narodowi ludzkiemu. Tego to tedy nayzacnieyſzego/ nayſzczęśliwieyſzego Ákru miłośći Bożey Przenaśw: Pannáj dziś ſtáie ſie Mátko/ á záśym Mater pulchræ dilectionis; bo P. BOG nie mogł Dekretu ſwego Przedwiecznego o Zbawieniu świátá przez Wćielenie Sy-

Ioan: 3.
Eph: 3.
Hebr: 2.
Pſal: 17:

ná swego wypełnić/ pokiby sie Przen: Pánná do tego Aktu/ to iest/ ná Wćielenie Synà Bożego pozwaláiąc/ nie przyłożyłá byłá. *Mechtildá S.* w dzień Zwiástowánia Przenaśw: Panny widziáłá/ że od sámego Niebá/ áż do Domeczku iey EXEMP. Swietego/ wßystko powietrze pełne było Anyołow SS. oczekiwáiących vrestliwie pozwolenia Przenśw: Pánny/ ná Wćielenie Synà Bożego: y owßem *S. Bernat* imieniem wßystkiego świátá pokorna czyni supplikę do Przenaśw: pánny námyślaiącey sie. Verbum tuum provolutus mundus expectat o Domina? respondè verbum, quod terra, quod inferi, expectant & Superi. *Słowá twego vpádły świat oczekiwa o Pani? day słowo ktorego ziemiá, ktorego mießkáńcy w Otchłaniách, y Obywátele Niebieścy oczekiwáią.* Tákże *Augustyn S.* Noli mórari Virgo, Nuntio festinanter respondè Verbum, & suscipe Filium. *Nie bánw sie Pánno, Posłáńcowi pretko day słowo, á przyimi Synà.* A nie dziw/ że tak bárdzo przykrzyli sie Przenaśw: Pánnie o pozwolenie oni Duchowie Niebieścy: wiedzieli bowiem/ że to naywiękßey miłości Bożkiey dzieło stáć sie nie mogło/ pokiby Máćierzyństwem swoim Przenaśw: Pánná nie przyłożyłá sie do tego. *Powtore* Mater pulchræ dilectionis, *ex parte sui.* O żadney Mátce oprocz Przenaśw: Pánny rzec sie nie może/ żeby byłá Mátká piękney miłości; bo niektore stáły sie Mátką Synow złych/ niektore choć były Mátkámi Synow potym dobrych y Swiętych/ iednák ich z skárádośćia/ bo w grzechu rodzą/ á przynamniey poczynáią: iáko Elżbietá Mátká Janá S. á nawet y sámá Anná S. ktora bez pierworodney skázy poczełá Przenaśw: pánnę/ lubo celnie wzwyß pomienione Mátki; przećie nie może doskonale názwáć sie Mater pulchræ dilectionis, *Mátką piękney miłości,* gdyß bez vtraty wstydu y pánieństwá nie poczełá/ áni porodziłá Przenaśw: pánny. Dziś záś táß Przenaśw: Pánná poczyna w żywocie swoim/ płod Niebieski bez żadney pożądliwości ßpetney/ ále w sámym práwie naygoretßym Akćie miłości
Cap: 7. nayczystßey ku BOGV. Dziś sie prawdzi Proroctwo Izáiáßa. Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium. *Oto Pánna*
FIG. *pocznie y porodzi Synà.* Przyrownywa Oblubieniec Zywot Przenaśw: Pánny ktory dziś w sobie ogárnął tego/ ktorego Niebá

Niebá cále ogárnąć nie mogą/ do kupy pßenice otoczoney liliámi. Venter tuus sicut acervus tritici vallatus lilijs. Cant: 7.
Co zá táiemnicá? ieżeli przez te pßenice Syn Boski Wćielony znáczy sie: iáko sam sie do tego przyznáie. Nisi granum frumenti mortuum fuerit: należáło áby postáwić ná straży Mocárstwá Niebieskie/ álbo owych Rycerzow Sálomonowych około łożá iego stoiących. En lectulum Salomonis sexaginta ex fortissimis Israel ambiunt, á nie słábe liliowe kwiateczki. Vallatus Lilijs. Ná to odpowiáda *Bernat S.* Grana tritici significant fœcunditatem, lilia Virginitatem. Ser. 2. de Concep:
Przez co dáie sie znáć/ iáko ten Niebieski płod nie tylko bynamniey nienátußył Pánieństwá Przenaśw: Pánny/ ále raczey ießcze go przyczynił/ y zalecił. Co obiáśnia S. Thomaß podobieństwem. Jáko práwi Słońce ktore widome iest/ gdziekolwiek promienie swoie rzuci/ żadney w sobie przez to SIMIL.
nie odrzymuie skázy; dáleko lepiey Słońce spráwiedliwości Syn Boży przyimuiąc z Pánieńskiego żywotá Ciáło/ nie tylko pokalány nie został/ ále ießcze świetßa/ doskonálßa Mátkę swoie vczynił. Theolog ieden pisząc tego nie mogąc iáko to Ghron:
Przenaśw: Pánná máiąc/ y rodząc Synà/ mogłá bydź oraz Minor.
Pánna nienáruszona/ w wielkich wątpliwościách zostawał, EXEMP.
wiec Duchem Boskim oświecony B. Jozi náßego Zakonu záchodzi mu drogę/ y kostuszkiem swym w ziemię trzy rázy vtykáiąc á mowiąc: Virgo ante partum: Virgo in partu: Virgo post partum: trzy cudownie z ziemie wyprowádził Lilie. Cudowny záiste dowod Pánieństwá doskonálego Pánny Przenaśw: á zátym słußnie sie názywa dziś Mater pulchræ dilectionis, ponieważ y w czystości/ y w naygoretßym Akćie miłości Bożey z DVCHA S. dziś sie Mátką stáie. *Potrzebie względem nas,* stáie sie Mater pulchræ dilectionis. A ktoraß bydź może piękniejßa miłość w sercu ludzkim/ nad zámiłowánie sie P. BOGA? miłość ktora maß do roskoßy/ do bogactw/ do godności/ wßystko to turpis dilectio; bo duße swoie cestokroć grzechem máje/ bo ćie dla porußonych nierządnych námiętności bydlęciem czyni: Comparatus est jumentis insipientibus: y owßem cokolwiek rzeczy kochaß oprocz BOGA/ y nie dla BOGA/ miłość tá ßperna iest/ tá Psalt 48:

miłoca

mniaca duſzy twoiey ſiły ku Niebu. Lecz áfekt miłości ku
BOGV / ktory cię iednoczy z końcem twoim / dla ktorego
ſtworzony ieſtes, ieſt miłość nayczyſtſza/ naypiękniejſza/ kto-
ra naywyższa vroda/ vdarność/ waga/ ſprawom twoim przy-
ſłuſza. O czym *Labáta* mowi: Meritorum noſtrorum men-
ſura, non eſt operum noſtrorum difficultas, ſeu labor, ſed
potiùs charitas, & amor in DEUM. *Zaſług náſzych miárą,*
nie ieſt vczynkow náſzych trudność álbo praca z ktoremi ſie wy-
práwiamy, ale raczey miłość ku P. BOGV. Tego tedy nayza-
enieyſzego Áktu miłości Bożey w ſercách náſzych dziś / Prze-
Pánná ſtáie ſie Mátka; bo ſie w nas nieiáko rodzi/ wzbudza nas
do niego/ prezentuiąc nam lubo ieſzcze záwárłego we wne-
trznościách ſwoich Wćielonego BOGA dla zbáwienia náſze-
go/ y iákoby mowi do nas ſłowámi Janá S. Nos ergo di-
ligamus DEUM, quoniam ipſe prior dilexit nos. *My tedy*
kochaymy BOGA, álboviem on pierwey vmiłował nas. W Gre-
cyi Monárchá ieden vmiera / zoſtáwuiąc Fone bezemienna;
Senat / ná mieyſce zmárłego obiera innego / pod ta iednák
kondycyą: ieżeliby potomek pozoſtały nie był Máſzczyzną;
Mowiáſtą/ ſzyli Máſzczyzne/ ktoryby mu mogł do páńſtwá
przeſzkodzić: gotowa była dla przyſługi zábić w żywocie ſwo-
im płod. przenaśw: Pánná dziś otrzymuie płod z DVCHA
S. ktory Pánem Nieba y Ziemie będzie: powiada o nim,
wſzyſtkiemu świátu/ ále przećiwnym ſpoſobem; bo nie ná to/
áby miał ná wzgárdę/ ná nienawiść v kogo przyiść/ ále ra-
czey áby káżdeg Chrześćiáńſkieg człowieká/ do zámiłowánia ſie
BOGA / záwdzięczáiąc to dobrodźieyſtwo pobudźiłá. I zá-
iſte lubo wſzyſtkie dobrodźieyſtwá Boſkie wyświádczone czło-
wiekowi/ ſkutecznie ſercá náſze wzbudźić mogą / do Aktow
miłości Bożey; bo wſzyſtkie ſą / z ſzczerey miłości ku nam:
nayſkuteczniejſze iednák ieſt w tym dobrodźieyſtwo / Wćiele-
nia Syná Bożego; ześćia dla tego / że iáko *Labáta* wwaia:
Si enim paſſus, ſi mortuus, &c: omnia principium habent ab
Incarnatione. *Ieżeli bowiem vćierpiał, ieżeli vmárł, &c: wſzyſtko*
ſo początek ma od Wćielenia ſie iego. Czeſćio dla tego / ſ

według

według tegoż *Authorá* dla wzbudzenia ſerc ludzkich ku miło-
ści / z miłości przychodźi ná świát. Ut amore quidem di-
gno DEO, noſtrum accenderet amorem; voluit incarnari:
vt ſic amor ejus in nos pateret, & amorem noſtrum in e-
um excitaret. Ztąd ći ſo ieſt / że Kośćioł S. nád inne tá-
iemnice y dobrodźieyſtwá / wiekſze / oſobliwſze pokázuie Ma-
bożeńſtwo / ku dobrodźieyſtwu Wćielenia Syná Bożego / kie-
dy ná ſáme tylko ſłowá VERBUM CARO FACTUM EST. *SLOWO*
CIALEM SIE STALO. ná kolána vpada. Człowiecze wiedz o
tym / ieżeli dziſieyſzą táiemnicą / to ieſt / wſpomnienis iáko
Syn Boſki dla zbáwienia twego / dziś ſie ſtał człowiekiem /
ták iáko y ty ſtáżycielności / mizeryom podległym / nie poruſzy
ſercá twego do iákiego miłoſnego ku BOGV Áktu / gorſzym
ieſtes niżeli nierozumne bydlętá / ktore tegoż BOGA Wćielone-
nie dla ſiebie / ále dla ćiebie / poznały / vſánowały kiedyś:
Cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domi- Iſ: 1.
ni ſui. A owſzem gorſzy nád ſámych przeklętych Czártow.
Piſze *Miechou.* Jeden Zakonnik / gdy inni ná wſpomnienie in Litan:
ſłow: VERBUM CARO FACTUM EST. *SLOWO CIALEM SIE STA-*
ZO: miłoſnie / y pokornie vpadáli ná kolána ſwoie; on tyl-
ko ſtał iák ſłup / żadnego znáku vczćiwości y dźiek ku BOGV
nie pokázuiąc: przyſtąpił do niego Szátan / y ćieżki wyćiąt
nu policzek mowiąc: O ingrate, quo hic ſtas? cur cum a- EXEMP.
lijs genua non inflectis? nonnè audis quod DEUS propter
vos homines, propter veſtram ſalutem homo factus eſt? ſi
DEUS id propter nos feciſſet, ei perpetuo devincti in ter-
ram caderemus. *O niewdzięczniku: iákoś tu ſtoiś? czemuś*
z innemi ná kolána nie vpádnieś? izali nie ſłyſzyś; że BOG dla
nas ludzi, dla wáſzego zbáwienia ſtał ſie człowiekiem? gdyby to
był BOG dla nas vczynił, tym dobrodźieyſtwem vieći, vſłáwi-
ćznie przed nim ná ziemiebyśmy padáli. Przetoż Miechitá in vita
S. gdy w ten dzień rozważáłá ſobie obligácya káżdego czło- ojus.
wieká do chwalenia y zámiłowánia ſie BOGA / zá ták oſo-
bliwą dziś wyświádczoną miłość ku nam / y oraz wznáiąc iá- HIST:
ko niezdolne ieſt do tego ſtworzenie proſte: prośiła P. JE-
ZVSA / áby ſam ſobie raczył ſtáć ſie chwałą y dźięką; záraz
tedy vſłyſzáłá głos ſámego P. JEZVSA táki: Chwałę od-

daylie BOGV náßemu wßyßcy Swieći: á potym widziáłá iáko przenaśw: Pánná obchodzac wßyßtkie ßeregi Anyołow y Swiętych / pobudzáłá ich miśternym iákimśi inßrumentem od P. JEZVSA ßobie dánym / do chwały y dziękowánia BOGV. Wiec ponieważ widziemy że Przenaśw: Pánná dáie nam dzißieyßą táiemnica / ukázyą do wyßokiego Aktu miłośći Bożey / wznáć muśiemy / że ßłußnie dla tegż zowie ßie dziś Mater pulchræ dilectionis. *Mátka piękney miłośći.* Amen.

Amicus in extrema neceßitate.

Pro Purificat: B. V. M.

STROPHA 10.

Sed *neceße*, quod prodeße, Pijs conßat mentibus.
Vt intendam, quod impendam, Me ipßius laudibus.

Rzecz potrzebna (to ießt pewna V ludu nabożnego)
Wielbić pilnie y vßilnie Mátkę Synáá Bożego.

Nunc dimittis ßervum tuum Domine. *Luc:* 2.

MAło ten zwyczay ludzie roßtropnie w rzeczách ßwoich rządzący ßie / że ná oßtátnią potrzebę / álbo przygodę / ktoraby mogłá ná nich przypáść pámiętáią. y ßłußnie: widziemy bowiem że w tey odmienności świátá prędko y naywyżße godności / reßpekt á v świátá / á dopieroż bogáctwá odmieniáią ßie / y nikną: nie żádługo z bogátego vbogi / z páná pogárdzony ßtáć ßie może. Nápátrzył ßie tego świátá ná owych Belliżáryußách / Seiánách / y innych wielu: á przynamniey ßtárość / chorobá / oßtátnia to potrzebá / ktora nikogo nie minie. Wiec pámiętáiąc ná to ludzie / opátrzuią ßie dla tego wcześnie / to w Mießek / to w Przyiáćielá dobrego / poufáłego: pospolićie zowią to / co ßobie nágotuią Oßtátnia potrzeba swoią: iákże dobrego przyiáćielá y ßámá *Grámmátyká* nie iáko potrzeba názywá: gdyż *Amici, Neceßarij* v Grámmátyká ßą *Synonima*. Lecz wiem ia ießcze ćiężßa oßtátnia potrzebe przy zgonie życia náßego / to ießt punkt śmierći / konánia náßego: ách gwałtownaß to potrzebá / od tego punktu wßyßtká zawiśłá wieczność / w tym punkćie do oßtátniego káżdy przychodzi vbo ßtwá / nie tylko że wßyßtke ßubßtáncyą odbiezáią człowiekowi / ále

ále nágość wßyßtką duße iego pokáże ßie: In ßine hominis denudatio operum illius. Eccl: 11. A kiedy to ießcze ná ßárpánine Cżártoßtwo zleći ßie / káżdy ßwego grzechu do ktorego przywodził w dußy ßukáłać: O iáka mizerya ogárnie duße ludzką: o błogoßby ná tenczas owego Przyiáćielá / coby ßie oßtátnia potrzeba mogł názwáć. Atoß Káźimierz S. vpátruie zdamiś / y pokázuie nam te oßtátnią potrzebę / álbo raczey w oßtátniey potrzebie Przyiáćielá / to ießt / Nabożeńßtwo ku Przenayśw: Pánnie: Sed neceße, quod prodeße, pijs conßat mentibus &c: bá y Ewángelia S. Oto Simeon ßtáry w tey oßtátniey potrzebie / á przećie nie nárzeka ná biedę / ále weßoło ßpiewa; Nunc dimittis. Czemuż? bo ználazł od tey oßtátniey potrzeby Przyiáćielá / Pátronkę / Przenaśw: Pánnę ßtawáiącą dziś w Kośćiele Sálomonowym. *Eßcobar* ták do niego mowi: Heus bone Simeon, venerande Senex, cupiens in pace obire diem tuum, ad MARIAM diſceſſurus accurre. Wiec ia iuż názwę y pokażę Przenaśw: Pánnę Przyiáćiołkę od tey oßtátniey potrzeby; wprzod powiedziawßy / ná kogo ćiężßa tá przychodzi oßtátnia przygodá / to ießt ćiężße nád inne ßkonánie.

PRawdá ießt / że ná wßyßtkich tá oßtátnia przychodzi potrzebá: ále nie iednáko káżdemu dokuczy; wßyßcy iednáko żyć przeßtáiemy / vmieramy / ále nie iednáko konamy. Jedni weßoło ßmieiąć ßie vmieráli / iáko Piotr S. *Alkánt*: ßpiewał ßobie: Lætatus ßum in his. Jnßi iáko pßi wyli. Ale y *Pßalmißtá S.* opißał te rożnice. Pretioßa in conßpectu Domini mors Sanctorum ejus. *Droga ießt przed obliczem Páńßkim śmierć Swiątych iego.* Aż znowu: Mors peccatorum peßßima. *Smierć grzeßnikow naygorßa.* Domyßlić ßie łátwo przyczyny tey roznice z podobieńßtwá: Widzielibyśmy kogo rozrutnego / poki ma iáki groß / chuła / ßile / rozkrania ná łáđáco / grow ßubßtáncyey bywßy támtemu pierwßemu / oßtrożnie / oßczegoßtru: potym náßtopi Nieprzyiáćiel / Wioßkę ßpali / zruinuie ábiemá / ták / że obádwá do oßtátniey biedy / y ruiny przyßłoßy w cudzym kącie przytuláć ßie mußą: ktoremuby też z tych dwu

dokuczáć ćiężey miáło ono vbostwo/ y nieszczęśćie: Odpowie káżdy: iż támtemu rozumnie/ nieostrożnie żyiącemu: ten zás drugi musi mieć táki groß/ opátrzył sie on dobrze ná te przygody. Táć iest S. Vt. przyczyná rożnice/ że niektorym ostátnia bieda/ to iest konánie ćięższe niżeli innym: Mierzyß sie piędzio (iáko owo mowio) zá żywotá/ to iest mierzyß/ stosuiesz sprawy/ myśli/ słowá twoie/ według przykazánia Bożego/ wydatkow nieporrzebnych nie czyniß/ to iest táski Boskiey przez grzech nie tráćiß często/ ściśle sumnienia swego regestrá trzymaß/ to iest; nie pozwalaß sobie nic nád sumnienie/ y owßem stáraß sie/ áby substáncyey przybywáło duchowney; to iest/ o przymnożenie Cnot śś. y o zasługi przed P. BOGIEM przez vmartwienia/ Nabożeństwá/ á osobliwie vczynki miłosierne: ták przyidzie ná ćie ostátnia przygodá/ to iest godzina śmierći/ będzieß przećie miał do czego sie vdáć/ ná czymkolwiek/ przy miłosierdziu Bożym/ y zasługách JEZVSOWYCH nádzieie zbawienia swego zákładáć: á ták w vspokoionym/ wesołym duchu/ z dzisieyßym Symeonem vmierać będzieß. Przećiwnym sposobem/ iesli przez żywot twoy hulaß/ tráćiß *cum meretricibus*, to iest/ páßyom twoim dogadzáiąc/ ták wiele rázy táskę Boską: otwárte Wrotá sumnienia twoiego maß/ *quod tubet licet*, ládá okázyiká ßarpnie substáncyey/ to iest duße twoiey/ zgrzeßyć śmiertelnie ták łagodke połknąć v ćiebie: Nabożeństwá/ á dopieroß dobrych vczynkow miłosiernych nie pytay/ raczey łupieztwá/ krzywdy ludzkie w tobie sie náydą: bodźże pewień/ że w oney ostátniey potrzebie: to iest; przy konániu twoim w ćiężkim vbostwie/ mizeryey duße twoiá obaczy sie/ gdy w mießku/ to iest w dußy twoiey nienaydzieß nic takiego/ coby ći serce/ do iákieykolwiek nádzieie zbáwienia twego vczynić mogło: zgołá nieszczęśliwa czeka ćie przygodá. Maß tego dowod y oraz przykład oczywißty nádwu sławnych Wodzách Izráelskich: pierwßy niech będzie on Waleczny y dziwney odwagi/ ále oraz y świątobliwy *Iozue*, iego sprawom y życiu kto sie dobrze przypátrzy/ przyznáć musi/ że wielce ostrożny/ w káżdey okázyey przestrzegaiący/ chroniący sie Obrázy Boskiey/ pilny w wypełnieniu nawnieyßego rostkázánia Bożego: nieuwodził sie ten respektámi: posłany

EXEMP.

od

od Moyzeßá ná rewizyą Ziemie obiecáney/ lubo Kompánia iego zmyślonemi rácyámi/ y kłamstwem chcą momić lud Izráelski/ odwieść ich od dálßey drogi do obiecáney Ziemie: Terra habitatores suos devorat: on niedba że poda sie v Kompánicy ná inwidyą/ kłámáć nie chce/ nie wybiia sobie skrupułu mowiąc: ná coß sie to przyda/ choć prawdę powiem/ sam ieden/ bárdziey będą wierzyć onym dwiemá/ niż mnie iednemu/ nie będę nic mowił; nie dyßkuruie ták/ ále grzechu sie obawiáiąc/ ßczerą powiáda prawdę: Fratres mei qui ascenderant mecum dissolverunt cor populi, nuntiavi quod mihi rectum videbatur. Roskázuie mu P. BOG/ áby lud w głęboki *Iordan* prowádził; y tu nie máły odwagi trzebá było/ nie ßemrze ná P. BOGA/ nie myśli sobie: kazánoć Moyzeßowi lud prowádzić przez Morze/ ále wprzod osußone zostáło dno Morskie/ á mnie teraz wprzod w Wodę pußczáć sie kaią: nic tákowego nie mowi/ ále zupełnie dosyć czyni roskázu Bożemu. *Iozue* był Hetmánem; to podobno pod tym *pretextem* pozwolił sobie co więcey/ niż sie godziło: podobno Samsiádom ćiężki/ wyzuwá z substáncyey/ wykupuie zá to/ zá co: nieprzyiáżnych sobie pártyámi swoiemi niby ćiągnieniem niższy: Żołnierzom swoim pod pokrywką donátyw/ trákтámentow &c: zasługi obćina: kompuey/ regestrá fałßywe dla respektu przyimuie: podobno gdy wydzielał dwunastu pokoleniom Ziemie obiecáną/ gdy do tego pokolenia y familiey przyßło/ kazał pociągnąć dla siebie ßnurá mowiąc: żem ia zásłużeńßy nád inne/ zdrowie/ krew łożyłem ná to/ godzi mi sie ná sie mieć respekt/ pozwole sobie tego/ coż też Dziatkom swoim zostáwie/ gdy przy máley cząstkęce zostáną ták wielkiego Wodzá dzieći; śmiać sie z nich będą ludzie! Nie tákiego o Jozuem nie mamy/ ná swoim ten kawałku siedział do śmierći: Mortuus est Josue, sepelieruntq; eum in finibus possessionis suæ. Ktora ßczupła musiáłá być: bo iáko *S. Hieronym* pißę, że *S. Paula* náwiedzáiąc Ziemie Swiętą/ y tám grob Jozueß obaczywßy bárdzo sie dziwowáłá ßczupłości iego. Wiec przychodzi też ná tego bogoboynego Męża/ ostátnia potrzebá/ śmierć; bynamniey go to nie álteruie/ wesoło vmiera/ náwet y Pogrzeb wesoły ma: Sepultusq; est in Tamnat.

fate. z Zydowſkiego tłumáczy ſie Solis quaſi Sepulchrum. Słońce záś wſchodzące/ teſt *Symbolum* weſołości; dla tegoć *Lyranus* piſze/ że ná Grobie iego Słońce wyrobione było: w
in Iud: czym Táiemnice vpátruie *Naxera* y mowi: Ut noveris juſto-
c. 2. rum mortem de vitæ actionibus illuſtrari, & Sepulchri tenebras in candidiſſimam lucem tranſire. *Abyś wiedział że ſprawiedliwych śmierć, z życia ich ſpraw záćiąga ſplendorow, y Grobow ich ciemnośći w naiáśnieyſze przemieniáiącą ſie świátłość.* Terazże ná drugiego Monárche Izráelſkiego to teſt *Saula* obroćmy oczy/ ten w życiu ſwoim tákiego był rozgłobionego ſumnienia; pełne tego Xięgi Krolewſkie/ niepoſłuſzny BOGV/ zaboycá Káplanow/ Prorokow/ Przeſłádownik zá pámiętáły niewinnych/ ſwiętokradzcá/ figlami tylko wybiiał ſobie ſkrupuły: mowił znáć godzi mi ſie Dawidá przeſłádowáć/ bo mi podeyzrány o Krolestwo/ godzi Xięży zábiiáć/ bo przewody máią z Dawidem/ godzi ofiáre czynić/ bo chociem
1. Reg: 13. nie Xiądz/ ále Krol/ do tego też gwałt był: Neceſſitate compulſus obtuli: godzi ſie do Czárownice vdáć/ kiedy P. BOG do mnie gadáć nie chce/ áni mnie rátować. Wſzyſtko *liberaliter*, álbo *libere*, nie grzech to/ niemáſz to nic. Ale pátrzćieſz też ná táko mizeryą/ y nieſzczęśćie oſtátniey przygodzie/ czáſu godziny śmierći przychodzi; z iedney ſtrony z dobyta brońa czeka *Amalecites* ná dobićie iego/ z drugiey ſtrony ná boku vwiązłá/ z tyłu nádieżdżáią Philiſtynowie; á dopiero roſz w tákiey deſperácyey/ y ścisnieniu złe iego ſumnienie! dáie
2. Reg: 1. znáć/ roſkázuiąc ſie dobić: Sta ſuper me & interfice me, quoniam tenent me anguſtiæ. Tá co piſze *Nax*: dokłada: Poſt perpetrata ſcelera, vndiq; anguſtijs afflictatur in morte qui tato adeo imperio vtebatur in vita: dobrze powieśćiał DVCH S. Cor durum habebit malè in die noviſſimo. *Serce zátwárdziáłe złe ſie mieć będzie w dzień oſtáteczny.* S.
Eccl: 3. *Bernat.* opiſuie to ſerce. Cor durum ſ. ingratum ad beneficia, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, futura non providens. *Serce zátwárdziáłe; to ieſt niewdzięczne dobrodzieyſtw, nieſtydliwe ná ſproſność, nieuſtráſzone ná niebſpieczeńſtwá, ná przyſłe rzeczy nie pámiętáiące.* A toć to ieſt że Piſmo S. przypátruiąc ſie śmierći ſprawiedliwych/ w wo-

nym

nym vmieráiących ſumnieniu: nie ſáma śmierćia; ále tylko ćieniem śmierći názywa ią/ przywodząc ſłowá Dawidá: Humiliaſti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos vmbra mortis: *Upokorzyłeś nas ná mieyſcu vtrapienia, y okrył nas ćień śmierći*: ále gdy śmierć grzeſznych opiſuie; nie tylko bez ochrony śmierćio cáła zowie/ ále ieſzcze przydáie; iż tá śmierć okrutna im będźie/ gryść/ pożerać ich będzie: Mors depaſcet Pſal: 48.
eos. Zażywáliśćie Pánkowie zá zdrowia/ zá życia/ dobrego bytu/ ſweywoli/ wſzytkiego pozwaláliśćie ſobie/ áto ſ teraz in extrema neceſſitate biedę/ głod ćierpieć/ y owſzem ginąć muſićie. Famem patientur vt canes. Mors depaſcet eos. Pſal: 48.
Obiáśnia ſie to widzeniem iednym S. Birgitty: iáko to zá te ſwywolne/ y zbytkuiące życie/ oſtátnia biedá/ y głod czeka: Widźiáłá ras tá S. Páni iednego Krolá duſze w Czyśćiu; EXEMP.
Máłá iego táka byłá zá niektore zbytki w życiu/ iż w vtrá-
ſeniu iákoś rure wlożywſzy ták go nádymáno/ áż ſkorá padáłá ſie ná nim/ y znowu gwałtem wielkim y tchem owo nadęcie iego ták wyćiągáno táſz rurą/ że wyćieńczony był iáko iedná piſzczałká. Coś podobnego wielu/ ieſzcze przy konániu czeka z tych co tu rozrutnie/ ſwywolnie żyią: ták im Prorokuie Dawid: Mors peccatorum peſſima. *Smierć grzeſznikow naygorſza.* Pſal: 33.
Czego ieden poćiągáiąc mowi: Peſſima inquit; quorum adoleſcentia eſt mala, propter peccatum laſciviæ; P. Dobr.
provectior ætas pejor, propter peccata contra juſtitiam per- Med: de
petrata; ac alia multiplicia: Mors peſſima propter conſue- Morte.
tudinem, & neceſſitatem peccandi, ac propter æternam damnationem. *Naygorſza prawi śmierć; ktorych młodość ieſt złá, dla grzechu wſzeteczeńſtwá: dálſzy wiek gorſzy, dla grzechow przećiwko ſprawiedliwośći popełnionych, y innych wiele: Smierć naygorſza dla zwyczáiu, y nałogu grzeſzenia, y wiecznego potępienia.* A zátym iáſna/ iż kto rozumnie/ ſwywolnie żyie; w oſtátniey oney potrzebie nie ma ſie ſpodziewáć ſupplementu tákiego biedy ſwoiey/ żadnego poufáłego Przyiaćielá/ ktoryby oſtátnią iego potrzebą opiekał ſie y iego rátował.
Jednák żeby ią przećie obiecał pokázać przyiaćielá od tey oſtátniey II. PARS
potrzeby/ y biedy; zá tákiego ſtáwiam wam Przen: Pánne: zá bowiem wſzyſtkich ktorzy Nabożeńſtwá ku ſobie ſtáráią

ſie

ſie y przy nayćiężßych zábáwách nie opuſzcżáć / w oney oſtá-
tniey potrzebie / to ieſt przy śmierći / nie tylko ſpráwiedliwych /
ále też y grzeßnych / byle z zupełna ſtrucha / y Nabożeńſtwem
oney wzywáli / nie odſtępuie ; y owßem wielkim rátunkiem
bywa im / w oney oſtatniey przygodzie. Naprzod w peſpoli-
tośći mowiąc : Oná ieſt wßyſtkich Konáiących Pátronka.
Gen: 2. Pokázuie to Figurá Piſmá S. Opiſuiąc S. Hiſtorya Ray ſtwo-
FIG: rzony / powiáda tám o iákieyſi Rzece / ktora wychodząc z Rá-
iu / ná inne wielkie cztery Rzeki dzieliłá ſie. Fluvius egredi-
ebatur de loco voluptatis, qui inde dividitur in quatuor
capita, ktore Rzeki zowią ſie iedná *Phiſon*, druga *Geon*, trze-
cia *Tygris*, czwarta *Euphrates*. *Baſilius Selen*: Rájem názywa
Orat: 30. Przenaśw: Pánna : Ave gratiá plena, ave florentiſſime Pa-
radyſe ! Z tego tedy Ráiu przez wypadáiące Rzeki / dobrze
może ſie rozumieć Opieká Przenaśw: Pánny ná wßyſtek roz-
ćiągáiąca ſie świát / albo ludzie. Na co przypada *Rupertus*.
A zemuß to tá Rzekà nie płynie / nie oblewa w kupie cáłey
Ziemie / iáko czyni to dobrodzieyſtwo *Nilus* Rzekà / Egypſtiu-
mu Kráiu / ktory dla tego náder żyżnym ſtáie ſie / zrozumiemy
záraz / tylko ſie ſpytaymy Hebreyczykow o tłumáczenie imion
nazwiſk dánych támtym Rzekom ; á oraz Doktorow o Sens /
y coby znáczyły : Wiec *V. Bedá* ták tłumáczy litere : Phiſon.
lib: 10. Os pupillæ : záś w ſens miſtyczny *Eſcobar* tłumáczy o táſkáwo-
ści Przenaśw: Pánny nád grzeßnikámi / zá ktoremi ták zá zre-
nica oká otwárte vſtá ma / y proſi Przenaśw: Pánná BOGÁ
Wßechmogącego. *Geon* Rzekà / ktora Murzyńſka bárdzo go-
rąca dla tego okopćiała oblewa Ziemie ; tłumáczy : Pectus
Pierii. to ieſt Miłoſierdzie / ktore ma Przenaśw: Pánná nád
ono okopćiáłe Kráino / to ieſt dußámi w ogniu Czyſcowym.
Tygris tłumáczy ſie : Velocitas. Ktora że oblewa Ziemie
Aſſyryczykow : znáczy miłość Przenaśw: Pánny / ktora do o-
ney Niebieſkiey ßczaſliwey Kráiny roſćiąga ſie / ná reſtauro-
wánie ruin niegdy Niebieſkich / wiele duß pod protekcyą ſwoią
wprowadzáiąc w one Niebieſkie Kráine. Náoſtátek czwarta
Rzekà zowie ſie *Euphrates*, á tłumáczy ſie Pulverulentus.
Tu pyta ſie *Eſcobar* o miſtyczną ſignifikácyą tego / y mowi :
Quid MARIÆ cum pulvere ? Co Przenaśw: *MARIEY Pán-*
nie

nie do prochu ? y odpowiáda : że znáczy iáko Przenaśw: Pánny
Opiekà roſćiąga ſie nie tylko do żyiących / ale też do zbliżáią-
cych ſie do prochu / do grobu / ktorym iuż ná twarz proch / Zie-
miá pádłá / to ieſt do Konáiących ludzi. Profectò DEI paræ
miſericordia ſpecialiſſima circa moribundos, ad nativum pul-
verem decurrentes inquitur. Czego potwierdza *S. Bernat.*
Longitudo MARIÆ vsq; in diem noviſſimum, invocantib⁹ Ser: de
eam ſubvenit vniverſis. To w poſpolitośći ; Ale w oſobliwo- Aſſumpt.
śći mowiąc o Konániu ludzi ſpráwiedliwych / nabożnych ku
Przenaśw: Pánnie / że tych Przenaśw: Pánná w oſtátniey tá-
kowey potrzebie iáko pewſáły Przyiaćiel nie odſtępuie. Po-
kázuie to wzwyß pomieniony *Author*, vważáiąc że po owey
ſurowey ſentencyey wydáney od p. BOGÁ zá grzech Adá-
mow : Pulvis es, & in pulverem reverteris. Co znáczyło Gen: 3.
Dekret śmierći ná káżdego człowieká wydány : pretko záraz
Adam / myſląc iákieby też imie miał dáć Żonie ſwoiey / ná-
zwał ią Mátką żyiących. Vocavit nomen Uxoris ſuæ Evam,
eo quod eſſet Mater cunctorum viventium. Tego imienia
niegodná byłá ná ten czas Ewa / ſłußnieyßa było názwáć ią
Mater mortuorum, gdyż oná wßytkie ſwoie pokolenie grzechem FIG:
umorzyłá. Wiec *S. Epihan.* trzyma : że ten tytuł Mater viven- Orat: de
tium nie Ewie / ále raczey Przenaśw: Pánnie ſłuży ; y nie dáz- Deip.
mo dáia iey w ten czas ten tytuł / bo przez to pokázuie ſie / iż
w oney potrzebie ták ćießkiey ſámá oná ieſt / ktora Kochán-
kom ſwoim Przyiaćielſkiego / y owßem Mátczyńſkiego affe-
ktu dotrzymuie / y rátuie. *Eſcobar.* Cum hominibus mor-
tis ſententia inflicta eſt, quaſi tantæ calamitatis ſolatij loco,
morituris adhiberetur MARIÆ influxu eſſe ſublevandos.
Gdy ná ludzie śmierći ſkaźń włożona ieſt, iakoby ku pociesze tak
wielkiego nießczęścia, vmieráiącym przydáno, że za ſtaraniem
Przenaśw: MARYEY Pánny mieli bydź wſpomageni. Otwiera
dza ſie tá prawdá / naprzod zdániem Koſćiołá S. ktory
wßyſtkich ludzi oſobliwie nabożnych ku Mátce Bożey w oſtá-
tnią godzinę iáko teſtámentem iákim oddáie ná ręce / y opie-
ce Naświetßey Pánny modlić ſie codziennie do niey w po-
zdrawiániu Anyelſkim : Sancta MARIA ora pro nobis pec-
catoribus, nunc, & in hora mortis noſtræ : y znowu : Tu

nos ab hoſte protege, & horâ mortis ſuſcipe. *Broń nas od przećiwney ſtrony, przy śmierći doday obrony.* Potwierdza ſie powtore toſs tak wiela doznánych przykładow. O niektorych tylko námieniam / z ktorych ſie dáie znáć: iż iako Czárći o ſub Ann: D. 1497. ſtátniey oney godziny / rozmáitych záżywáia y ſukáia ſpoſobow EXEMP. ná zgube duſze ludzkiey; tak Przenaſw: Pánna wſelkich ſpoſobow záżywa ná poratowánie / y obrone iey. *Wading:* piſe: Że gdy na śmierć záchorował pobożny ieden Zakonnik Zakonu Náſzego názwany *Dominicus à Leoneſſa* powiedzał drugiemu Oycu ſobie pouſálemu / że mu ſie pokazáłá Przenaſw: Pánná z Anyolámi: w krotce potym / áż ten drugi vſłyſzy iákiś zgiełk / iakoby iákiego Woyſká zá drzwiámi. Wyirzy / y ſpyta: odpowiedziáno mu: Oto my ieſteśmy Szátáni / przyſłiśmy ie / byśmy ſprobowáli ſie z konáiącym Dominikiem; lecz nie możemy tám wnisć / czekamy poki z támtąd nie wynidzie p. ſub Anno MARIA. Mamy y w Kronikách Náſzych Reformackich; 1598. iáko B. Merykowi wielce nabożnemu Láiczkowi ſáma Przen: pánná przy ſkonániu pilnie ſłużyłá / diſponuiąc go; y gdy nic co lekáiącego ſie widziáłá; ſáma mu w vſtá kładłá Imie JEZVS / każąc dla odpuſczenia grzechow czeſto tego Imienia wzywáć. Mamy w Xiegach Obiaw. *Birgitty S.* że tá gdy po śmierći Syná ſwego Károlá / ktory młodość ſwoię ná Woynie ſtrawił; wielce ſie trapiłá o zbáwienie iego / áż ná Modlitwie obaczy Chryſtuſá Páná / y Pánne Naświętſzą ſprawicy iego ná Sadowych Krzeſłach ſiedzących: w tym przychodzi Szátan / ktory śmiał przed Chryſtuſem P. ſtáwáć ſie ná Przenaſw: pánne: ále o co? oto że tá (mowił Szátan) ſprawiedliwy Sędzia / czyni mi bezprawie: Niołá powinnoſć ieſt przy śmierći ludzi kuſić / oná dniá śmierći Károlá zmarłego / wſzedſzy do pokoiu iego / ſiedziáłá przy nim / y mnie tám wnisć nie dopuśćiłá. Znowu mowią to ieſt / żem iáko Cellarzy powinien przed twoy ſąd każdą prowádzić duſzę / oná zás duſzę Károlowa tylko co z ćiáłá wyſzłá / ná ſwoich rękach do Sądu twego zániosłá / y puśćić mnie do ſądu niechćiáno. Ná co mu odpowiedziáno: Nie maſz Czárćie krzywdy: bo to ſobie Károl zaſłużył oſobliwym Nabożeńſtwem ku tey Pánnie. Wiec czyli ſie nie pokázuie z tąd tákénie / ż

Przen:

Przenaſw: Pánná Kochánkow ſwoich w oſtátniey życia potrzebie / iáko przyiáćiel oſobliwy nie odſtępuie. Była przypowieść v ſtárych (iáko *Novar:* piſze) Vita ſine amico, non APOPH: eſt vita, ſed mors. *Życie bez Przyiáćiela nie ieſt życiem, lecz śmierćią.* Ja przećiwnym ſpoſobem wiekſzą prawdę powiem. Mors cum amico non eſt mors, ſed vita. to ieſt / o tych ktorzy Nabożeńſtwem ſwoim oſobliwym / y ſtáteczným záſłużyli ſobie / iż gdy do konánia zbliżáć ſie poczną; ſtánie przy łoſzku ich ten pożądány Przyiáćiel Przenaſw: Pánná / kiedy obaczywſzy przychodzącą witáć będą: *Veni amicá meá:* przyby- Cant: 2. wayże ſzczęśliwie Przyiáćiołko / y owſzem Márko Dobrodźiey- ko moiá do ſługi ſwego / kiedy vtwierdzáiąca w nádźiei / pobudzáiąca do Aktow miłośći / ſkruchy / odgániáiąca Czárty obacza. O konániu ich prawdźić ſie będźie: Mors cum amico non eſt mors, ſed vita. *Potrzećie,* nie ták mi dźiwno że Przenaſw: Pánná przyiáćiołom ſwoim / to ieſt / ſpráwiedliwym w tey oſtátniey potrzebie Przyiáćiołko pokázuie ſie / y onych nieodſtępuie: ále to rzecz oſobliwſzą / że y Nieprzyiáćiołom Bożym / to ieſt ludźiom grzeſznym ládáiáko żyiącym / byle przy konániu ſwoim w vpokorzonym ſercu / y ſkruſzonym vdáli ſie do niey / w oſtátniey tey potrzebie zátá záwołáli; bynamniey y zákowym przyiáćielſkiey nie żáłuie vſługi. *Abulenſis* medytuiąc nád onym mieyſcem Piſmá S. O poimániu 1.Reg:4. Skrzynie Páńſkiey od Philiſtynow / przy ktorey dwu Káplánow Synow Helego zábito: Arca DEI capta eſt, duo quoq; Filij Heli mortui ſunt Ophni & Phynees. Pyta ſie iáko też o FIG: zbáwieniu tych dwu zábitych trzymáć / czy zle / czy dobrze? y bárdzo náchyla ſie ná te opinią / że ſą zbáwieni: á iákże to bydź może mądry Infulaćie? czyli nie opiſało Piſmo S. ſkárádnego życia tych Káplánow? iákie pogorſzenie z ich łákomſtwá / świętokrádzkiey nieczyſtośći / wſzyſtek Kośćioł Izráelſki odnoſił? Erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia retrahebant homines à Sacrificio Domini: y znowu: Dormiebant cum mulieribus, quæ obſervabant ad oſtium tabernaculi: iákże tedy trzymáć dobrze / áby tácy zbrodniowie zbáwieni bydź mogli? ſámo pogorſzenie do powątpienia doſyćby im było? Væ per quem ſcandalum venit.

Escob. Lecz *Abulenſis* dáie tey ſwoiey opiniey rácya: Quia non fugerunt relinquentes Arcam. iákoby rzekł: Et Bźieja/ widzoc niebeſpieczeńſtwo od Nieprzyiaćielá/ mogli byli życie ſwoie *ſalwowáć* vćieczką/ odbiegßy Arki Páńſkiey: przećie lubo byli zieg żywotá/ wielce ſobie ßácowáli Arke Bożo: y nieiáko áct heroiczny dla niey/ y dla BOGA/ życiem gárdzoc vczynili; przez ktory z grzechow ſwoich przy śmierći oczyßczeni/ y zbáwieni zoſtáli. Ale ia dáley pytam ſie: ktoß im ſporzadził/ kto w nich wzbudził te żárliwość/ y náwrocenie ſie do Páná BOGA oney oſtátniey godziny ziednał. Arká Boża obecna/ krorey ſie puścić z Nabożeńſtwá ku niey nie chćieli. To ſobie pámiętay/ byś byt nayſwywolnieyßego życia człowiecze/ oney oſtátniey godziny/ gdy náćierać ná ćiebie bedą piekielni Philiſtynowie Czárći/ porepieniem grozić/ do deſperácicy przywodzić/ nie trać ná ten czás nádzieie: tylko z żalem zá przeßły żywot ſwoy ládáiáki przymknij ſie do Miſtyczney Arki/ to ieſt Przenaśw: Pánny przez nabożne wzywánie rátunku/ y miłoſierdzia iey: przybędzie oná/ y opiekać ſie bedzie oſtatnią godzina twoia/ zginać ći nie da. *Eſcobar.* Ea eſt DEIparæ pietas erga illos qui non recedunt, non fugiunt ab obſequio ejus, ſed ad obitum uſq; Arcam arcanorum cæleſtiũ venerantur; vt impetrans à DEO pœnitentiæ occaſionem, eos ab æterno eripiat exitio. Czego ten potwierdza przykład/ ktory piße *Padag: Chriſt:* o Heretyku pewnym; tenże gdy raz ná Kazániu ſtrßał/ iż ten/ ktoryby co dzień kilkro

P. 2. c. 26. EXEMP. Pozdrowienia przenaśw: pánny odmewił; nie mogł wiecznie zginać: Wiec on vmyſlił co dzień ſiedm Pozdrowienia mawiać: we trzy látá potym w dzień Niepokalánego Poczęcia Przenaśw: Pánny śmiertelnie zachorował; pokázuie mu ſie Przenaśw: Pánná/ do Wiáry y Sákrámentow Kátholickich przywodzi/ obiecuiąc ſie do niego ná Boże Narodzenie przyść konáiącego rátować/ y do Nieba zaprowádzić/ co ſie tákże ſtało gdy czás przyßedł. Wiec ták poufáley Przyiaćiolce/ w oſtátniey potrzebie oddawaymy konánie náße z *S. Bonáventura* in Pſalt. Virg. mowiąc: In exitu animæ meæ de hoc mundo, occurrite illi Domina & ſuſcipe eam, conſolare eam Vultu Sancto tuo, & aſpectus dæmonis non conturbet illam. *W wy-*

złączeniu ſie duße moiey z tym świátem, zábiegaij iey Páni moiá Nátwiętßa, y przyimij ią, poćieß ią Obliczem twoim Swiętym; á nádziádłá Czártowſkie niech iey nie turbuią. Amen.

Felix Navigatio, in Mari Mariano.

STROPHA II.

Quãvis ſciã quod MARIAM Nemo dignè prædicet: Tamen vanus & inſanus Eſt, qui illam reticet. Pro Annuntiat: B. V. M.

Choć wiem y ia, że MARYA Godnie ſię nie wyſławi:
Wßák wßeláki, ládáiáki, Co o iey czći nie mowi.

Et Nomen Virginis MARIA. *Matth:* 1.

UWażáiąc dziśieyße poſelſtwo Niebieſkie/ poſtępki/ y Orácya Anyołá S./ vmyſlilem nie pospolita zádać wam gadke S. N. á ta ieſt: Gdzie naypierwey Nabożeńſtwo álbo raczey pozdrawiánie Przenaśw: Pánny zácżęło ſie? czy ná Ziemi/ czy ná Niebie/ czy ná Morzu? Podobno dowćipnieyſi odpowiedzą: że naypierwey w Niebie/ kiedy TROICA Przenaświętßa wyprawniąc tego Poſła do przen: Pánny/ przy obiáwieniu Taiemnice Wćielenia Synà Bożego/ oraz (iáko ſie rozumnie godzi domyślać) náuczyłá ſpoſobu tey naypierwßego pozdrawiánia Przenaś: Pánny. *Ave MARIA*: nie przyięte tey odpowiedzi; iednák ießcze nie ieſt doſtátecżna: bo to *modo inſenſibili*, to ieſt przez wnetrzne oświecenie rozumu Anyelſkiego ſtało ſie. Wiec drudzy odpowiedzą/ że ſie to pozdrowienie ná ziemi poczęło/ bo w Domku Lánretáńſkim/ w Mieśćie Názáreth/ te naypierwey Orácya Anyoł Gábryel odpráwił: y to prawdá; mowiąc *reálnie*. Ale duchowno reflexya máiąc ia/ odowiádam: że naypierwey to Nabożeńſtwo poczęło ſie ná Morzu. Dziś coś podobnego widzę co widział w Obiáwieniu Jan S. Vidi Angelum fortem deſcendentem de Cælo, poſuit pedem ſuum dextrum ſupra Mare. Ap: c. 10. *Widziałem Anyołá mocnego zſtępuiącego z Nieba, ktory położył nogę ſwoię práwą ná Morzu.* y^a dziśieyßy Niebieſki poſeł/ ſtawa naprzod ná Morzu/ álbo przy Mo-

ząu. Nomen Virginis MARIA. według *Hebráyſkiego* ięzyká/ y *poſpolitego tłumáczenia* MARIA à Mari. iákoż nie máło Doktorow SS. Morzem przenaś: Pánnę zowie: *S. Chry.* Lib:146. *zolog.* Maria Mare vocabatur, & quomodo non MARIA Mare, &c: Wiele tego przyczyn dáią Doktorowie SS. to ieſt/ zowie ſie Morzem; dla niezgruntowánego Miłoſierdzia/ dla wielkich łaſk/ dárow/ ktore Ręká Boſka zgromádziłá w Lib: 3. niey. *Dyon: Carthus.* Sicut nullus valet guttas Maris dinumerare, ſic Miſericordiam, Gratiæ excellentiam, Gloriamq; MARIÆ nullus valet exprimere. ná ten czás iednák bárdzo mi ſie podoba rácya *S. Epiphániuſſa*, ktory dla niezgruntowáney Chwały iey/ Morzem ią Chwały názywa: MARIA Orat: de laud: Vir. eſt Mare ſpirituale, cui prædicando, neq; hominum, neq; Angelorum lingua ſufficit. Ledwie kto webrnie w to Morze/ pokuſi ſie cokolwiek ku Chwale Przenaśw: Pánny mowić/ álbo piſáć/ záraz głębokośćią chwały ogárnięty grozi y vſtáie. Więc przy tym miſtycznym Morzu Chwały ſtawa dzis Anyoł/ y przećie puſzcza ſie w to Morze/ odważa ſie chwalić Przenaśw: Pánnę: Ave MARIA gratia plena: y owßem to Pozdrowienie chwały poczynáiąc/ wßyſtkim ludziom ná to Morze puſzczáć ſie każe. Ale iákoż Anyele S. ná to ták głębokie my lichych rozumow/ oziębłego ducha ludzie/ mamy ſie puſzczáć Morze: poſpolity zwyczay Żeglarzow/ gdy ná głębokośći Morſkie puſzczáią ſie/ dla ſercá y odwagi/ od Modlitew żeglowánie ſwoie poczynáć/ bá y w nießczęśćiu/ to ich iedyny ſpoſob. Z tąd wroſło: Qui neſcit orare, deſcendat in Mare. przybędzie tám pewnie gorącośći ducha. Tákże y *Augu.* Trac: 10. *ſtyn S.* piße: że była v Starożytnych ludzi *opinia*, iż Modlin loan. twy ná Morzu álbo nád Morzem vczynione/ iákoś ſo ſkuteczniey ße/ niż inne. Więc y nas to niezbrodzone Morze chwały nie ma trwożyć/ to ieſt/ lubo vznámemy że przenaś: Pánny Chwały nigdy nie poymiemy/ nie zgruntuiemy/ nie przeto mamy zániechywáć Nabożeńſtwá ku niey/ y Modlitew: y owßem w naymnieyßym báćiku Modlitwy S. możemy ſie puſzczáć odważnie ná to Morze/ nie vtonie/ álbo raczey wdzięcznie przyiąta będzie od przenaśw: Pánny. Dodáie nam ſercá nietylko ten Anyoł/ ále y Krolewicz Náś-

Káź-

Káźimierz S. gdy ſpiewa: Quamvis ſciam, quod MARIAM, nemo digne prædicet: Tamen vanus & inſanus eſt, qui illam reticet. Więc ia tego ſpoſobu przez Modlitwę/ tey ſzczęśliwey Náwigácyey ná tym Morzu náuczyć was chce. Wprzod pokazawßy w poſpolitośći/ iáko naybeſpieczniey ßy ſpoſob/ przebycia tego Morzá życia náßego ieſt/ Nabożeńſtwo y Modlitwá.

Z Dumiáłego/ y ztrwożonego widzę Dawidá S. ſtoiącego nád Morzem. S. P. Hoc Mare magnum & ſpatioſum. Żádumiáłego nie ták bárdzo vważam. Wielu bowiem ieſt rozumienie/ iż wiekßze/ cudnieyßze/ liczniey ße ſą w Morzu dziełá ręki Bożey niżeli ná ziemi. *Hiſtorye* pißą/ iż w Hollandiey; raz ná Morzu vłowiono rybę poſtáć ná ſobie máiącą Biſkupá: rozmáicie probowáno áby co przemowiłá owá ryba/ ále dármo: więc gdy ią názad do Morzá puſzczáno/ przy Biſkupie tamtecznym/ rzekł ieden ſłowá Piſmá S. Mirabilis DEUS in operibus ſuis. Aż ryba ſie owá odezwie: Mirabilis in Cælo, in Terra, ſed mirabilior in Mari. *Cudowny ieſt BOG ná Niebie, ná Ziemi: ále cudowniey ßy w Morzu.* HIST. Więc było y Dawidowi S nád czym ſie żądziwować: lecz gdy ſtrwożonego/ iáko to bywa pátrzącemu ná Morze/ álbo ná nim będącemu/ poſtrzegam: y vważam: przyznáie/ że ná Morzu ieſt ſie czego ſtrachać: lecz/ o Dawidzie S. nie czytałem áby kiedy miał po Morzu żeglować; do tego wolno było iáko Krolowi/ zániechać takiey przeiażdżki. Ależ vpátrzy ſie *Hugo Cardin: in ſenſu allegorico*, że ſie to tu zamyſlił Dawid nád innym niebeſpieczniey ßym Morzem/ to ieſt/ życiem ludzkim ná tym świecie: Mare magnum, & ſpatioſum eſt Blan: hic præſens ſæculum. O ieſtże to czego ná tym Morzu lękać ſie/ nietylko dla nawálności páſſyi wrodzonych/ y do złego ſkłonności/ ktore często *impetem* ſwoim burzą ciáło náße/ rozum zdrowy ćmią; rozbiiáią łodkę duße náßey z łáſki Bożey; ále też: Illic reptilia quorum non eſt numerus, to ieſt/ tak wiele vſtáwicznych/ práwie co momenr/ okázyi do złego: ieſt ſie tu czego lękać y nayświatobliwßemu Puſtelnikowi: á dopiero ná świecie żyiącemu między mátnośćiámi świeckiemi. Był w Hißpánicy/ wielkiey świątobliwości y cudámi

ſła-

HIST. ſławny Mąż/ náß Reformat *B. Martinus de Valentia*, ktory naypierwßym z náßey Reformy/ był Apoſtołem do Indiey: temu niektory Indyiſki Biſkup *Zumárágá* przykázał ſię/ áby przy iego zoſtawał Dworze/ iáko Theolog/ y Káznodzieiá; długo ſię wymawiáiąc/ dał ſłowo: wiąc we śnie widzi nie przeyźrane Morze/ á ſiebie ſámego w iákieyſi łodzie bez wioſeł/ y żaglow/ á iż ledwie nie tonął dla nawáłności: Hiſtoryia mowi: Revelatum eſt ei, perturbatum illud Mare eſſe Chron: Reform: ſæculum, cosſ. qui in illo verſantur, eſſe in cymba remis viduata, quo facilius pereat, vnde Beatus reſilijt à propoſito. *Obiáwiono mu że Morzem onym wzburzonym był świát, á ci co ná nim ſą, iákoby w Okręcie bez wioſeł zoſtáią, żeby przedzey zginęli: dla tego Błogoſłáwiony ten Mąż wymowił ſię z obiedzney rezydentiey.* Jeżeli to ludźiom w łodce iákieykolwiek puſzczáiącym ſię/ to ieſt/ ludźiom świątobliwym/ miedzy świeckiemi okázyámi/ y dla cáł pobożney vſługi/ á przecie niebeſpiecznó: dopiero owym/ ktorzy bez wßelkiey łodki/ ale iákoby wpław puſzczáiąc ſię ná to Morze/ to ieſt/ z vkochániem ná tym świećie żyią/ bez ſumnienia/ ſkrupułu/ pływáią po roſkoſzách świeckich/ cielesnych. *S. Auguſtyn* mowi: Attendite ſæculum quaſi Mare; amas ſæculum abſorbebit te: amatores ſuos vorare novit non portare. *Uważayćie ſobie świát iákoby Morze: kochaß ſię w świecie zátopi cię: topić ono zwykło kochánkow ſwoich, á nie noſić na ſobie.* Ale ża teraz dawßy pokoy innym niebeſpieczeńſtwom Morzá tego/ to ieſt życia ludzkiego: owo vważam/ ktorego naybárdziey lękał ſię Dawid S. w tymże *Pſalmie*: Smoká iákiegoś vtáioneg w tym Morzu: Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei. Przez tego Smoká znáczy ſię Czárt przeklęty/ z rozmáitemi pokuſámi: Diabolus eſt Draco magnus, & rufus Eccleſiæ inſidians. Smoki wodne/ to ieſt Wieloryby ná niektorych Morzách znáydują ſię ták ſtraßney wielkości/ że iáko *Dyoniſius* piſze/ całe Okręty ze wßyſtkim/ nie tylko małe báciki z ludźmi pożeráią: ták y Czárt; o iák wiele nie tylko małych bareczek/ to ieſt ludzi świeckich/ ale y wielkie Galeony náładowane drogiemi ſkárbami cnot Swiętych/ y zaſług; to ieſt/ ludzi świątobliwych o ruinę przywiodł/ y innych przywieść pilnuie.

Blanthic

Serm. 3. de Ver. Dō.

Więc przećiwko temu Smokowi y innym niebeſpieczeńſtwom ná tym Morzu/ trzebá do Páćierzy/ do Modlitwy: Qui neſcit orare, deſcendat in Mare; nie trzebá ſię bynamniey tych burzliwości/ pokus/ y tego ſtraßydła lękáć; ále świętо odwáge vzynić/ poufáło ku P. BOGV Modlitwą/ Nabożeńſtwem/ z gruntowną nádzieią w pomocy iego S. vdawáć ſię do niego. tá iedyna ma bydź obroną y vćiecżką káżdego żyiącego w trudnościách y niebeſpieczeńſtwách duchownych. Poczuieß w ſobie od Czártá poburzone ćiáło do nieczyſtości/ do gniewu/ zemſty/ zazdrości &c: nie mießayże ſię záraz/ ſercá nie trać; ále naprzod vważ ſobie/ iż náuczá ćię Wiárá S. że P. BOG twoy/ ieſt nieſkończenie mocny/ więc mocen ieſt tuż/ tuż/ tonącego w pokuſie rátować: ieſt nieſkończenie mądry/ więc potráfi rátować/ przećiw naywiękßym ſtrukom ſátáńſkim: ieſt nieſkończenie dobry/ więc záwße gotow/ y chce nam w ſpráwie zbáwienia náßego dáć pomoc: ieſt nieſkończenie opátrzny/ więc więkßych pokus nád ſiły náße/ y łáſki ſwoie nie dopußza: Qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis. *S. Roża Limeńſka* widziáłá raz P. JEZVSA ná Thronie/ áż Anyołowie przynoßą iáſkáś wagę; ta Chryſtus wziowßy wagę: to ieſt/ ná iedne ßale kładł iák wiele miał kto przećiwności/ pokus/ trudności ná tym świećie ponieść: ná drugiey záś ßali/ do proporćiey kładł ratunki y łáſki ſwoie; y rzekł do S. Roży. Omnes ſciant; quod poſt tribulationem ſequatur gratia; & quo plures quis ſentit adverſitates, plures recipiet gratias. *Wßyſcy niech wiedzą; że zá vtrapieniem náſtępuie łáſká, y im kto więcey czuie przećiwności, więcey teß odbiera łáſki.* Maß tedy człowiecze w pokuſách twoich z iedney ſtrony vważyć ſobie życzliwość P. BOGA ku zbáwieniu twemu; á z drugiey ſtrony obietnice iego/ iż ná záwołánie gotow: Clamabit ad me; & ego exaudiam eum, cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum. P. BOG záś ſkłámáć/ záwieść nie może; záczym odważnie/ śmiáło/ z wielką vfnośćią w nawáłnościách/ pokus: Deſcende orare, do Modlitwy vdaway ſię: tymći ſię łaje bronić Chryſtus: Orate nè intretis in tentationem: Tym ćię ćießy *Chryzoſtom S.* Unum ergo ſolatium hoc eſt, quod

1. Corin.

HIST.

Pſal: 90

P Domi-

Hom: 14. in Ep: ad Philip. Dominus prope eſt: ecce & aliud ſolatium, quod eſt pre. cari, & in omnibus gratias agere: *Tá iedyna pociecha ieſt, że Pan nas bliſko ieſt: oto zaraz y druga pociecha, to ieſt, modlić ſie, y do dziekczynienia vdawáć.* Wie dobrze Wieloryb piekielny/ Czárt przeklety/ iáko to ſkuteczny ſpoſob ná zwyćieżenie pokus iego/ pouſáła do BOGA Modlitwá; dla tego/ álbo niespodziewánie/ áby nas náſtraſzył pokuſa nagłá/ y do zápomnienia o Modlitwie przywiodł/ nápada z pokuſámi ſwemi; álbo gdy w pokuſách do Modlitwy vdáćmy ſie/ rozmáitemi ſpoſobámi odwodzi; álbo gdy odwieść nie może/ teſknica/ rozerwániem ſtára ſie ſtráżić Modlitwę náſze. Pokázuie ſie tá ſztuká iego w Pismie S. pod Figurą. Pobożna *Deborá* Prorokini lámentuiąc nád ruiną Páńſtwá Izráelſkiego; miedzy innemi narzeka/ że drogi iákieś y ścieżki iuż były poſzáraſtáły. In diebus Samagar, in diebus Jael, quieverunt ſemitæ. *Zá czáſow Sámagár, zá dni Iáeli zginęły ſcieżki.* Má co piſząc *Gloſſa* náucza: że Philiſtynowie wſzyſtkie te drogi/ ścieżki/ ktoremi on lud zdwodził ſie do Domu Bożego ná Modlitwę y inne Nabożeńſtwá; Żołnierzámi ſwemi oſádzieli byli/ áby ták prześcia bronili. Quieviſſe dicuntur ſemitæ, quæ præoccupatæ erant ab hoſtibus, & non audebant in Domum Domini ad Orationem aſcendere. *Zginęły (mowią) ścieżki, ktore, oſiedli byli Nieprzyiaćiele, iż nikt nie śmiał do Domu Bożego puſczáć ſie ná Modlitwę.* Co vważáiąc *Naxera* dziwuie ſie/ że ci Philiſtynowie zámyſláiąc o zgubie oſtátniey ludu Bożego/ nie idą w ich dzieło/ ále tylko tey ſztuki záżywáią/ broniąc Modlitwy ludowi Bożemu: y odpowiáda: że przez to pokázuie ſie/ iáko to Modlitwá/ Nabożeńſtwo ieſt naypotężnieyſza obrona przeciw Nieprzyiaćielowi; dla tego Philiſtynowie naypierwey przeſzkodę tákową do Nabożeńſtwá czynią: co tym bárdziey względem Nieprzyiaćielá duſznego/ to ieſt Czárta/ ſłuży. Mowi tenże: Tanta eſt Dæmoni impediendi Orationem cura, tanta in omni præoccupando itinere ad Orationem ſolertia. *Tak wielkie ma ſtáránie Czárt y pilności przykłáda, żeby przeſzkodził drogę do Modlitwy.* Jákże tey ſztuki záżył y nia zátopił/ ſługa Nayważnieyſzey niewinności pierwozodney/ w pierwſzych Rodzi-

Iud: 5.

FIG.

EXEMP.

cách

cách náſzych/ y owſzem cáły Narod ludzki. Hiſtoryk An- HIST.
gielſki piſze o *Edgárze Krolu* Angielſkim: że zprowádziwſzy ośmi Krolow Cholderownikow ſwoich/ ná iedne wſpániáłowiádły Nawę/ Krolom onym do Włoſek kazał/ á ſam rudlem kierował Náwę/ płynąc do Kościoła pewnego ná Nabożeńſtwo/ y oraz w tym wſpániáłość Krolewſką pokázuiąc. Dość to piękna Nawá/ ále dáleko zacnieyſza była oná/ Nawá Ráyſka; to ieſt w tákiey ſłiczności/ y porządku ſtworzona náturą ludzką: gdzie iáko przy rudlu rozum ſiedział/ y wſzytkiemi innemi potencyámi iáko Krolikámi iákiemi rządził/ kieruiąc wſzyſtko do dobrego terminu Wieczności: tá tedy ták piękna Nawá/ od Wielorybá Piekielnego Czártá zátopiona zoſtáłá. Pytáia ſie vczeni/ coby też było przyczyną ták ſrogiego vpadku pierwſzych Rodzicow w Ráiu: prawdáć/ wſzyſcy co ná Diablá zwaláią/ Serpens decepit me. y prawde mowią; lecz ia co innego z ſtrony ſámego Adámá y Ewy vpátrzyłem; to ieſt/ nienabożeńſtwo ich. Pytam: vmiałże też Adam y Ewá Páciérz/ y czy go też mowili choć raz w Ráiu? Nie byłoć wprawdzie ieſzcze ná ten czás tákiego Páciérzá/ iákiego nas ſam P. JEZVS náuczył; ále pewnie rozumy ich wyſokim świátłem w ſtanie niewinności oświecone/ rozmáite ákty/ áffektá/ ku p. BOGV potráfiłyby były wymyſlić: czy záś kiedy ten Páciérz/ álbo Nabożeńſtwo iákie/ w Ráiu odpráwili? Odpowiáda *Novar*: że niemáß o ich páciérzu nic w Piſmie S. y owſzem *Simon de Caſſia* medytuiąc nád modlącym ſie p. JEZVSEM w Ogroycu mowi: Orat inter arbores JESUS, quia inter arbores peccavit, & non oravit Adam. *Modli ſie IEZVS miedzy drzewem, bo miedzy drzewem zgrzeſył, y nie modlił ſie Adam.* Wiec Adam y Ewá nie mowili Páciérzá w Ráiu. A dla BOGA coż ieſt? ták nieoßácowáne przy ſtworzeniu ſwoim y świátá otrzymawſzy świeżo dobrodzieyſtwá/ nie ſłußnaß było oborgu vkłádnąć? y iákokolwiek do BOGA vczynić Modlitwę/ o ráczunki przeciwko pokuſom (wiedząc dobrze/ że ieſzcze mogą zgrzeſzyć) proſić? Ktoż to ſprawił/ iż to v nich w zápomnienie poßło? podobno zábáwy goſpodárſkie w Ráiu? muſiał rozdawáć Zwierzętom imioná Adam; podobno rozer-

Vmb: Lib: 4. n. 1274.

Lib: 13. c. 30.

wánie myśli / nie mogąc śie nápátrzyć pieknośći ſtworzenia / rozmáitośći Bydłat / Gwiazd / Drzew / y innych delicyi Báyſkich. Mnie ſie zda / że to twoiá ſtuká Szátánie: á to áby był mieyſcá / y czásu do Modlitwy nie dał Ewie / w Poſtáći Weżá pokázuie ſie iey / ná rozmowy wyćiąga: potym nawáłności pokus ámbicyi / miłośći nieporządney ſámych ſiebie poburza / y tak mizernie dla nienabożeńſtwá zátapia / gubi duſze ich / y cáły Narod ludzki. Adam non tàm facile peccaſſet, ſi Oratione ſe muniviſſet; Orationem prætermiſit, & lapſus eſt. *Nie ták łátwo zgrzeſyłby był Adám, gdyby ſie był w Modlitwie opátrzył: opuśćił Modlitwę, y w grzech vpadł.* Wiec áby ná tym świátá tego Morzu zoſtáiący człowiek / Páſzczęki tego Wielorybá Czárcá przeklętego vſzedł / od pokus nawálności / gdy ná niego náſtopio nie zginął / przez zezwolenie ná grzech. Deſcendat orare. Naypierwey w pokuſách ſwoich / prętko choć wnętrznemi áffektámi / poſukáło o rátunek niech czyni Modlitwę do P. BOGA ſwego; vzna ią ſzczęśliwie wyſzrzyma / y zwyćięży duſzą iego tę nawálność.

II. PARS Słyſzeliśćie iuż z Doktorow SS. iż Przenaſw: Pánná dla nigdy nie przeżerpáney godności / zacności ſwoiey Morzem niezgruntowánym Chwały názywa ſie: po ktorym ieżeli chcemy dopłynąć do Portu ſzczęśliwey Wieczności / trzebá każdemu z nas flotę ſwoią wyprawić: przez co rozumieć ſie ma Modlitwá S. Nabożeńſtwo ku Pánnie Przenaſw: / vfność w przyczynie y Opiece iey. Powiáda Piſmo S. iż Sálomon mioł árcybogáta ſwoie flotę Morſką / ktora z Indiey Złota / Perły / Kośći Słoniowe / przywoziłá Sálomonowi / y práwie nád wſzyſtkie inne Krole naybogárſzym go vczynilá. Claſſis Regis per Mare ibat in Tharſis, deferendo inde Aurum, & Argentum, & dentes Elephantorum. Lecz kto ſie dobrze przypátrzy ſkutkom Nabożeńſtwá ku Przenaſw: Pánnie / przyzna że to daleko zacnieyſza Flotá; bo oraz y weſoła / y bogáta: Weſoła to Flotá / bo Nabożeńſtwo / Modlitwá do Przenaſw: Pánny ma to / że nietylko nie przykrzy ſie / ále iákoś weſołośćią duchá vtáiona w ſobie / wabi ieſzcze do ſiebie. Ztąd *Swięty Anſelm.* powiedział: Servire huic Reginæ, regnare eſt: & inter illius mancipia numerari, plusquam regium. *Służyć tey Krolowey, krolować ieſt; y bydź w liczbie poddánych iey, wiecey niż Krolewſka godność ieſt.* Ztąd y Kośćioł S. iáko drugiey Judyćie ſpiewa: Tu lætitia Iſrael: tu honorificentia populi noſtri. Bogáta ieſzcze tá Flotá; bogátſza nád Sálomonowe; bo Modlitwá ku Przenaſ: Pánnie zprowadza do duſze nabożnego wielkie Duchowne bogáctwá / nie iuż z podźiemney Indiey / ále z Niebieſkiego Kráiu: zprowadza Złoto Miłośći Bożey / bo mnoży affektá / miłośći ku P. BOGV: dla tego v Eccleſyaſtyká názywa ſie Mátka miłośći: Ego Mater pulchræ dilectionis. Ná co piſząc *Buſtus* mowi: B. Virgo mentes puras ſibi devotas inflammat ad DEI dilectionem, vnde ipſa eſt Mater pulchræ dilectionis. *B. Pánná duſze do ſiebie nabożne zápala do miłośći Bożey.* Zprowadza dentes Elephantorum, Kość nieiáko Słoniowa / ktora ieſt *Symbolum* Czyſtośći: bo nabożnym ku ſobie / tey cnoty nie tylko ieſt pátronką / ále iey też przyczynie. Dlatego *Chryzoſtom S.* nápomina. Quicunq; eſtis Virgines ad Matrem DEI confugite; illa enim pulcherrimam, prætioſiſſimam, & incorruptibilem poſſeſſionem, Patrocinio ſuo vobis conſervabit. *Ktore iteſcie Pánieńki, do Mátki Boſkiey vćiekayćie ſie; oná bowiem nayſlicznieyſze, naydroższe, y nieſkázytelne dziedzictwo, Opieką ſwoią wam zachowa.* Toż mamy rozumieć y o innych bogáctwách Duchownych / to ieſt / Cnotach SS. że nam ich przez Nabożeńſtwo ku Pánnie Naświętſzey przybywa. Vtec dobrá ieſt / pożyteczna ieſt duſzom náſzym báwić ſie Medytácyámi / Páciorkámi &c: ná tym głębokim wſzelákich Chwał Morzu Przenaſw: Pánny. Jednák że y tu przeſzkodz potrzebá / y przypomnieć Pſalmiſty Páńſkiego ſłowá: Hoc Mare magnum & ſpatioſum. Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei. Że Smok potężny Czárt przy tym Morzu wzdáia ſie / chocáż nam tey Nawigácyey / to ieſt Nabożeńſtwá ku Przenaſw: Pannie przeſzkodá bydź / od niego odſtráſzyć; to naypierwſze / naypilnieyſze iego ſtáránie. Opiſuie Hiſtorya S. gdy Sámuel Prorok ná pewne mieyſce zgromádził wſzyſtek lud / áby zá niego Modlitwę czynił: Congregate vniverſum Iſrael in Maſphat, vt orem pro vobis Dominum. Wielce to pożeli philiſtyn-

Novarr ibid.

3. Reg. 10 FIG.

Cap: 9.

Ecclı: 24. P. 9. Ser. 2.

Serm: de B. V.

1. Reg: 7. FIG.

nowie glowni Nieprzyiaćiele ich apprehendowáć; wſec vrá-
dzili miedzy ſobą/ żeby wßelkiemi ſpoſobámi nie dopuśćić/
álbo przynamniey przerwáć owe Nabożeńſtwo Sámuelowi:
nagle tedy z Woyſkiem ku támtemu mieyſcu nádćiągáło: Au-
dierunt Philiſtiim quod congregati eſſent filij Iſrael in Maſ-
phat, & aſcenderunt Satraphæ Philiſtinorum in Iſrael.
Czyliß to nowiná byłá/ modlić ſie Sámuelowi/ zá lud Jzrá-
elſki? pewnie żadnego dniá od tego czaſu/ iáko go tylko od-
dáłá Mátká iego *Helemu* Káplánowi do Kośćielney poſługi;
á dopieroß gdy ná Káplánſtwo po Helim náſtopił/ nie opu-
ścił bez Modlitwy: nigdy przećie ták ſie nie mießáli Nieprzy-
iaćiele iáko ná ten czás. Vważam ia ſobie/ że gdy młodzian-
ki ießcze był Sámuel/ Arká páńſka záwoiowána byłá/ y wzię-
ta w niewolą od Philiſtynow/ w poyśrodku Jzráelá nie było
iey; zá tym y Modlitwy Sámuelowe przed Arką bydź nie-
mogły. Jáś w tymże Rozdziale czytamy/ że Arká Boża
iuż ſie byłá wrośiłá do ludu ſwego: Venerunt ergo Viri de
Cariathiarim, & reduxerunt Arcam Domini, & intuleruot
eam in Domum Aminadab. Wtec Modlitwy Sámuelowe
iuż nieiáko przy Arce Bożey/ bo w poyśrodku ludu ſwego za-
ſtáiacey/ iákoś ſkuteczniey ſze/ vprzykrzeńſze Philiſtynom bydź
miáły: dla tego tákie ſtáránie czynią/ áby mu te Modlitwy
przeßkodzić. Arká Boża figuruie Przen: Pánnę/ Philiſtyno-
wie znáczą Czárá przeklętego: prawdá/ záwßze ten Zdrayca
boi ſie káżdey Modlitwy/ oſobliwie iednák boi ſie Modlitwy/
Nabożeńſtwá ku Przenaśw: Pánnie. Wtec iáko oni Phili-
ſtynowie przeßkadzáli owego Nabożeńſtwá; ták y Czárt prze-
klęty rożnych ſtuká ſpoſobow/ áby odwiodł od zwykłych Mo-
dlitew ku Przenaśw: Pánnie/ álbo przynamniey vmnieyßył
ich; ſporządza przeßkody/ trudnośći/ diſtrakcye gospodarſkie/
przytáćioł/ Gośći niſpodziewánych/ że czáſu ná Koronkę/ ná
Godzinki nieſtánie; ná czás ſprawnie teſknicą oziębłość ducha
Albo teß náprzykład/ zámyſła kto co ku Cwale Przen: Pánny
nápiſáć/ áż mu záraz pokuſá ſerce pluie/ Morze niezgruntowá-
ne Chwały Przenaśw: Pánny pokázuiąc; ßepce/ ná coß ſie ta
przyda/ iuß tego doſyć po Xiągách/ choćbyś ni wiedział co
powiedział/ napiſał/ nie doydzieß chwały tey Pánny; śmiech
ießcze/

ießcze/ ieżyki zazdroſnych Zoilow ná ſie obrośiß. Albo też/
zamyſlić kto przyiąć Bráctwo tákie Przenaśw: Pánny: áż
záraz ten *Draco* ſerce mu pſuie/ ſerce mu by żeś dobrze
Páćierz zmowił; kedyß ty w robocie zoſtáiący/ naydzieß ták
wiele czáſu ná odprawowánie Páćiorkow Bráckich: opuśćiß
tedy/ áż ſtrzępki/ áż miáſto odpuſtu/ grzech: y ták wiele
boiáźliwych záſtráßywßy ná to Morze myſlących ſie puśćić/
odwodzi od ták zbáwiennej Náwigácicy. Wtec Swietey
tu odwagi trzebá ná to Morze/ śmiáło ſie pußczáć/ toć ſie
iákiegokolwiek Nabożeńſtwá ku Przenaśw: pánnie; niedbáć
ná tákie poſtráchy/ y rády Czártowſkie; bo nie prawdźiwe
ſą. Naprzod nie prawdá to ieſt/ żeby opuśćiwßy Páćior-
ki Bráckie miałeś grzeßyć: prawdá ieſt/ że Odpuſtow po-
zwolonych zá to nie doſtąpiß; ále ponieważ żadne tu
przykázánie nie záchodzi/ áni teß Obligácicy żadney/ álbo
ſłubu ná ſie nie záćiągaß; bo tego po tobie nie wyćiąga
Kośćioł S./ áni Bráctwo! Wtec opußczáiąc co tákiego/
nie grzeßyß/ chybá *per erroneam conſcientiam*, zá grzech ſo-
bie máiąc/ opußczałbyś; co zoſtáwuie dla informácicy/ bo
w tym często biad bywa. Niemaß teß ſłuchać y drugiey
rády Czártowſkiey/ ktora ćie odwieść chce od Nabożeńſtwá
ku Przenaśw: Pánnie; iż oná ieſt niezgruntowánym Mo-
rzem zacnośći y chwały/ czemu? dla tego/ iż to Morze
MARA rożne ieſt od máteryálnego Morzá/ máteryálne
Morze gdzie ieſt głębokość Wod wielka/ małych bareczek
znieść nie może/ prędko ie Wiátámi zalewa/ zátapia/ chybá
wielkie Okręty/ y to nie záwßze bezpieczne. Morze/ záś mi-
ſtyczne Przenaśw: Pánná/ lubo ieſt niezgruntowáney głębo-
kośći w chwale/ przećie y nayśmieyßey łodki/ to ieſt Modli-
twy/ Nabożeńſtwá/ ktorewſi ſie pußczaß ku Przen: Pannie/
nie tylko nie odrzuca od ſiebie/ ále wdzięcznie przyimuie
one. Wyrzucáło Morzá vmárłe ćiáłá/ y trupy/ náwet y
ná Okrętach nie mogąc ich znośić/ burzą ſie. Máßę dá-
leko láſkáwßę/ y ſpokoyniey ßę Morze/ lubo y naypodleyßym
grzeßnego nie gárdzi páćiorkiem. Pięknie obiáśnia to/ ot Gen: 24.
wá przezacna w ſtárym Zakonie *Rebeká*. Sługá Abrahámow FIG.
podrożny/ ſpragniony on/ y Wielbłody iego/ vdáie ſie po

milo-

miłosierdzie do Rebekki/ ktora potkał czerpaiąca Wodę. O, chotna Rebeká nápawa go z rąk swoich: Bibe Domine mi, celeriterq; deposuit chydriam suam super vinam suam, & dedit ei potum: máło ná tey ochocie/ y Wielbiodom iego dość z praca niemáła toż świádczy: Quin & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant. Co sługe poi wrodzona skłonność/ widząc grzecznego bá y z dostatkiem iádącego/ mogłá to sprawić; á podobno y serduszko poczuło tego/ co ia potym zá te ochotę potkáło: Protulit Vir inaures aureas, appendentes siclos duos, & armillas totidem, pondo siclorum decem. *Dobył złotych zausnic ważących syklow dwá, y mánceli tyleż ważących dziesięć syklow*: ale że bestye poi ták ochotnie/ to osobliwa: *Rebeká* z innego iezyká tłumáczy sie *Saginata*. Coś podobnego przyznáie Anyol Przenaśw: Pánnie: Gratiá plena. Przyiełá *Rebeká* nie tylko bogátego sługę/ ktory złotem ochotę nágrodził/ ale y bydlątká iego/ ktore iey chybá gnoy zostáwiły. Mistyczna *Rebeká* Przenaśw: Pánná/ nie tylko ochotnie przy mnie pościerki/ y co z Nabożeństwá ofiarowánego sobie od bogátych w łáske Bogá Eliezerow/ to iest/ od sprawiedliwych; ale
Sert 6. de B. V. też y od bydlątek/ chećby co mátego y podłego ná chwałę iey ofiarowáli: przez te bydlątká rozumiem z Bernartem S. ludzi grzesznych; zá ktoremi tenże przyczymá sie do Nasw: Pánny/ gdy vważáiąc pomienione Pismo/ miłośnie mowi do Przenaśw: Pánny: Nunquid non etiam jumentis potum tribues? Jżali o Pánno y bydlątkom nie dáß napoiu? Przykładem potwierdzam. *Schongart* pisze o iedney
Disct de B. V. §. v. bárdzo skąpey ná vbogie białegłowie: tey raz prosił dla miłości Pánny Nasw: vbogi o iálmużnę/ zturbowána nie co/ aby go dármo nie puściłá/ rzuciłá mu kilká ogorkow surowych: prętko potym porwána ná sąd Chrystusá przez sen/ iuż dla wielkich skarg ná sie nie máiąc sta czym bronić/ blisko byłá potępienia. W tym obaczy/ á oto Przenaś Panna przychodzi ná sąd/ pokázuie owe kilká ogorkow w imie swoie dánych vbogiemu z Nabożeństwem iákim kolwiek/
EXEMP. y ták iey otrzymáłá miłosierdzie. Już tedy przypátrzywszy sie/ iáko náczyn niezgruntowánym Morzu chwały/ przez Nabo-

bożeństwo szczęśliwie żeglować możemy: rospuszczaymy śmiáło żagle Nabożeństwá nászego do przenaśw: Pánny/ przyczyniaymy Rożáńcow/ Koronek/ Godzinek &c: ia kończe *cum Novar.* Licet plene Virginem laudare nemo possit, nemo tamen ab ejus laude debet abstinere. *Lubo nikt dostatecznie wychwálić nie może tey Pánny, żaden iednák nie powinien od iey chwał vstawáć.* y z Krolewicem S. nászym. Quamvis sciam; quod MARIAM, nemo digne prædicet. Tamen vanus & insanus est, qui illam reticet. Amen.

Academia Cælica.

STROPHA 12.

Cujus vita erudita, Disciplina Cælica:
Argumenta, & figmenta, Destruxit Hæretica.

Pró Assumptio. B. V. M.

Ktorey żywot, pełen czći, Cnot, y Niebieskiey Náuki. Wymyślone, y zmierzone, Heretyckie ztárł sztuki.

Assumpta est MARIA in Cælum. *Breviar: Rom:*

ZEgnáiących sie z tym świátem/ zwyczay Stárodawny y chwalebny iest/ pozostálym Potomkom/ Przyiaciołom/ álbo Sługom swoim/ náuki pámietne zostáwiáć. S. T. Pełno tego w Pismie S. starego Testámentu o Abráhámách/ Izáákách/ Jákobách/ Thobiaszách/ iákie przestrogi Duchowne dziatkom zostáwiáli. Wiemy y w nowym Testámencie/ o Testámentowych słowách Chrystusá JEZUSA ná Krzyżu: wiemy iáko Páwel S. powiedziawszy Vczniom: Quoniam faciem ejus amplius non essent visuri: *iż wiecey* Act: 20. *twarzy iego widzieć nie mieli.* O iákie im ná pożegnániu dáie informácye. O Historyi zás bliższych Philippá II. Krolá Hiszpáńskiego: ten w ostátniey chorobie strożony od robákow/ záwołá Synà swego/ y odchyliwszy robáczywe piersi/ rzecze: wwáiay Synu ná co świátá Państwá/ y bogáctwá wychodzą; Oto iá zátrzasnąwszy Europę/ á náwet y podziemny świát w moc swoie podbiwszy/ przecie vmieram. Odchodzi dziś z świátá od nas dziatek swoich Przenaśw: Pánná. Assumpta est in Cælum: *Wzięta iest do Nieba*: á cóż nam zá Náuki

zostáwia/ Testámentem leguie? Wiedzieć potrzebá/ że Pánna Przenasw: ieszcze tu żyiąc/ była iedna Akademia całego Kościołá Chrystusowego. Akádemia z Greckiego tłumáczy sie *Opacus*, *Umbrosus*, y z tąd v Grekow dla lepszego pokoiu/ Professorom w lassách gąstych y ciemnych mieyscách zákładáno Szkoły/ Akademie; to przypisuie pobożny *Geometra* Pánin 1. Luc. nie Przenasw: Omnes Te appellant Montem inaccessibilem, denſum virtutibus & vmbrołu. *Wßyscy Cie názywáią Gorą nieprzystępną, Cnotámi SS. zágęszczoną y ádumbrowáną.* Z tey Akademiey Kościoł S. y zebranie Apostołow Náuke czerpáli/ y odpor poczynaiącym iuż Heretykom dawáli. *Ric:* Ric: Lau. *Laur: l. 2. p. 2.* MARIA Apostolorum Magistra facta est, ascendente Domino docuit Apostolos novum Testamentum, quod ad docendum nos ijdem Apostoli conscripserunt. *MARIA stáłá sie Mistrzynią Apostołow, albowiem po Wniebowstąpieniu Páńskim nowego Testámentu Apostołow vczyła, co sámo Apostołowie SS. pilno spisywáli; aby nas tegoż náuczyli.* Jednák widziemy dziś/ że tá/ ták potrzebna Kościołowi S. Akádemia przenosi sie z Ziemie do Nieba. A cóż to będzie? Oświecone iuż świátłem Niebieſkim Duchy vwielbione/ náuki nie potrzebuią/ błąd żaden mieysca tám nie ma: raczey ći by to tu z námi zostáć Panno Przenas: Jestes Akádemio ná potłumienie błędow Heretyckich/ Kościoł ci S. spiewa: Gaude MARIA Virgo, cunctas hæreſes ſola interemiſti in vniverſo mundo. Teraz ći to dopiero w Kościele S. á bárdziey w Oyczyźnie Náßey/ przez nieportrzebnych Gośći Cudzoziemskich/ zágęszczyły sie Herezye bluźniące Osobę swoie przynaydoſtoynieyßa. Nie frásuymy sie S. M. cießy Nas Kázimierz S/ y o zostáwioney przećiwko Heretyckim y innym błędom Akádemiey/ opowiáda nam. Cujus vita eruditadiſciplinâ Cælicá: Argumenta, & figmenta deſtruxit Hæretica. Bioro dziś Anyołowie Duße y Ciało Przen: Panny w Niebo: ále w czym zawiſtá naywyższa/ naypotrzebnieyßa Mądrość y Náuká/ to zostało: to iest *Exemplarz* Nayświętßego Życia iey/ ktory ná pohánbienie Heretykow/ y oraz ná Náuke całego Kościołá S./ stánie zá Akádemia. To ia pokaże: wprzod wywiodßy/ iáko żywotá świątobliwość y przykład

kład dobry/ iest nayskuteczniey ßa Szkoła y Akádemia/ nietylko ná przedyſputowánie Heretykow/ ále też ná náwrocenie złych Kátholikow.

I. PARS. Wiele ma Kościoł S. Kátolicki Rzymſki Akádemii: to iest sposobow/ ktoremi konfunduie błędy Heretyckie: nayprzednieyßy iest: iż Heretykom wywodzi sie iáko iest prawdziwym Kościołem Chrystusowym/ po czterech znákách podánych od *S. Conc: Nic:* Unam, Sanctam, Catholicam, Apoſtolicam. Conc: Nic. Naprzod pokázuie/ że ma iedność/ bo wßyscy Kátolicy iednáko Artykuły wierzą/ iednáko ná trudności zázuczone odpowiádáią; Heretyk záś káżdy inászey práwi. *Sanctam*, pokázuie/ że co náuczą/ zgadza sie z drowym rozumem/ z práwem Bożym/ Pismem S./ pokázuie niemáło Swietego życia ludzi. *Catholicam* powßechny/ pospolity po wßystkich kątách świátá; y podziemnego rozćiągáiący sie. *Apoſtolicam* bo wywodzi/ iż náuká iego tá iest/ ktoro nam podali Apostołowie SS. przez potomkow swoich/ y Doktorow stárych: iáwne ná to ich świádectwá przywodząc: Náwet niektorych sám: *Originálne* pisánia ná *Watykánie* dochowuiąc. Między iednák dwiemá pierwßemi Akádemiámi álbo dowodámi/ náydzie sie wielce skuteczny/ *Sanctitas.* Swiątobliwość; ześćia náuki/ ześćia też obyczáiow y życia: ktoro świątobliwość vwierdza Wßechmocność Boska Wielkiemi Cudámi przez wielu Swietych Mężow/ w ozách náwet sámych Heretykow vczynionemi. Niechżeby ieno Heretycy swoich Zborow vczynili przyſtosowánie do tey choć iedney Akádemiey Kátholickiey/ álbo wywodu: Niech pokáża iáka v nich *doctrinæ Sanctitas*, ták świątobliwe Náuki/ Artykuły: z sámych Mistrzow ich: O iáka sprosność náuki ich pokázuie sie! Ná ſtan czystości pochwáloney od Páwłá S. o ták bezecnie nástępuie Luter w Pismách swoich; że y vczciwe vßy nie rády by tego słyßáły: y owßem zbrodniom wßelákim dáie pozwolenie: ná sámą Wiárę spuszczáiąc sie: pisze álbowiem ták *ad Melanc:* Esto peccator, & peccá fortiter, blaſphæmias, parricidia, Contemptum DEI, adulteria confidenter committe. Turczyn sam niektorey z tych wſtydziłby sie náuki. Nástępuie ná posty/ vmartwienia ciáłá; ktore záleca/ y ná sobie pokázuie przykłá-

Ep: 22.

kładem / Páwel S. Mortificate membra vestra: Castigo corpus meum. Dopieroż gdy ich spytamy *de Sanctitate morum.* Stáwia Kościoł S. ták wiele tysiecy Swiętych sławnych Cudámi / ták wiele pánienek / Zakonnikow / Pustelnikow / ostre surowe życia; á możećieß co / choć Millionowo — gostke do podobieństwá / Heretyckie Zbory pokazáć y co mowićie / że w skrytości te rzeczy dzieia sie / BOG ná serce pátrzy; ták że temu mamy wierzyć / gdy y náuká waßa ináczey rozkázuie / y Mistrzowie wáśi opisali sámi sromotno świątobliwość życia swego / á práwie bestyálska. *Luther in Colloq:* Nihil singulare in vita mea eminet: possum jocari, potare, frótem exporrigere, ridere; cùm vnum cereviſiæ cantharum teneo, ſtatim dolium ipſum concupiſco: y dáley: Voramus ad mortem, potamus ad egeſtatem, & ad infernum dormimus. Sromotá nietylko tego po Polſku wykładáć / ále y poŁácinie wſtydze ſie oſtátká beſtyálſtich ſłow mowić: á nie iest rzecz zwyſłona; gdyż z ſámych Lucerſtich w Francfortcie / wyßłá Drukarni. Zázućiß podobno / że y w was Kátolikow iest ták wiele bezbożnych obyczáiow / złego życia / námet mi dzy ſámemi / ktorzy innych náuczáią; nie przyczá tego: gdyż nie iest y teraz Kościoł S. Kátolicki doſkonálßy / áni bydź powinien nád pierwiaſtki swoie / zá CHRYSTUSA / zá Apoſtołow / choć w máley liczbie / nálezli ſie zli: to iednák świątobliwości Kościołá S. iáko przedtym ták y teraz nie kázi: bo nie iest to pospolita rzecz / áni tego Kościoł S. náucza / álbo pozwala; ále raczey gáni / zábrania / y owßem karze. W Heretyckich Zborách záś / ponieważ według Náuki wzwyß położoney Mistrzow swoich dzieie ſie; nágány niema / álboby mieć nie powinno. Ták rozumiem że tu zámilknie Heretyk. Wiec ſłußnie ia w Propozycyi moiey powiedziałem / że świątobliwość y przykład dobry / iest to Akádemia / Szkołá / bárdzo dobra ná przedyſputowánie Hereretykow w błędách swoich. Że też życie y przykład świątobliwy / iest Akádemia / Szkoło / ná náuczenie / popráwienie złych obyczáiow bliźniego: y to pokázuie / y owßem przydáie / że iest wielce sławno Akádemia. Trzy rzeczy sławno czynią Akádemie: *Fundatio, Doctrina Solida, & Immunitas.* Naprzod Fundácyą /

cyą / kiedy Monárchy takiego iest; wielka to sławá Akádemiy. Sposob prowádzenia bliźnich náßych do Cnoty / Mábożeństwá / tż: przez przykład dobry / iest *fundationis Regiæ*, bo podány przez Krolá nád Krolmi Chrystusá JEZUSA; ten wprzod pokázował ná sobie czego potym vczył. Cæpit JESUS facere, & docere. *Począł IESUS czynić, y potym vczyć.* Vczy Modlitwy Vczniow / ále wprzod ták wielekroć modli ſie w nocy y Et erat pernoctans in Oratione. Tym sposobem vczy pokory: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. *Vczcie ſie odemnie, gdyżem ia iest ćichy y pokornego sercá.* Vczy ćierpliwości tákże przykładem swoim. CHRISTUS paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplũ. *CHRISTUS vćierpiał dla nas, wam przykład zoſtáwuiąc, &c.* *Drugie* zálecenie Akádemiey; kiedy dobrze / ſtutecznie / z postępkiem dobrym / Vczniow náucza: toż dopiero ſłuży przykładowi dobremu; ten bowiem iest ſpoſob / po ktorym iáko w innych náukách y rzemieſłách widziemy / ták y w cnośćie / w pobożności bliźni náß postąpić bárdzo prędko może. Pytáią ſie niektorzy / gdzie ſie też to ową grzeßnicá Mágdáleną náuczyłá pokory / y ßczodroty / iż odrzućiwßy wſtyd / Pánio sobie ná Káßtellu bywßy / odjálewawßy ßkody drogich Oleykow / przy ták wielu ludzi zacnych / tłucze naczynia z Oleykámi / do Nog JEZUSOWYCH vpadßy / one námázuie / cáłuie: rzekłby kto że wielka ſława o Chryſtuſie / y cudámi iego wzruſzona / álbo też v nog iego ſiedząc / Náuka iego ſtrußona / to vczynilá: Jednák *Toletus Card:* rozumie że Mágdáleną w Szkole dobrego przykłádu / ktory wiodłá w poczćiwey nabożney Siestrze swoiey Márćie / ták ſporo w Nabożeństwie poſtąpiłá. Vßłoby to podobno było Márćie przed P. JEZUSEM / niby przed Spowiednikiem / powiedzieć roſpuſtny żywot Siostry swoiey / prosić áby ią náprowadził; á w oſtátku y oney záwoławßy ſámotrzeć z Chrystuſem vßy iey dobrze nátrzeć: nic tákowego nie czyni / ále w oczách Siostry Nabożeństwo swoie / ile może ku Chrystuſowi pokázuie / żadney pracy / kosztu nie żáłuie. Satagebat Martha circa plurima. *Stárała ſie Márthá Krony wielá.* Aż pátrzćie zbudowáná Mágdáleną z tego / y oná po to co naydroższego dla ſiebie

bie miáłá/ to ieſt po drogie Oleyki bieży/ ná Nogi Chryſtu, ſowe wylewa. Maria ergo accepit libram vnguenti nardi
Ioan: 12. piſtici, & vnxit Pedes JESU. *Maria wzięła máści bardzo drogiey, y námaśćiłá Nogi JEZUSOWE.* Ná co *Toletus*: Particula *Ergo* indicat ex præcedentibus illationem: ac ſi diceret: cum Martha miniſtraret, idcirco alia Soror Maria ſuo etiam obſequio intereſſe decrevit. *To ſłowko* Więc *pokázuie iż iedno z drugiego idzie; iakoby rzeczono: ponieważ Márthá vſługowáłá, dla tego druga Sioſtrá Maria poczuwa ſie w*
EXEMP. *powinności ſwoiey.* Pokazał ſie ten ſtutek ná S. Jákoponie Zakonu náſzego. Był to ná świećie wielki *Iuryſtá*, y złego życia: doſtał iednák w Máłżeńſtwo dobrey białeygłowy/ krotá ná pożor dla Mężá w świetnych chodziłá Szátách/ ale pod niemi oſtro Włoſiennice noſiłá. Więc bywſzy z Mężem ná pewnym Weſelu/ gdy z innemi bałká iedną vpadſzy/ przyłuká ią/ przypada Mąż módlące trzyzwiać ſercé/ otwiera Száty iey ná Pierſiách/ náyduie pod iedwabnemi ſtrojami Włoſiennice: zádumiáły nád nieſpodziewáną rzeczą/ z przykładu dobrego ſkruſzony/ nietylko náwraca ſie do P. BOGA/ ále Brátem Mnieyſzym zoſtáie/ á potym wielce doſkonałym cudownym Swiętym. O dobraſz to/ ſkuteczna to Náukà/ dobry przykład. *Trzecie* zálecenie Akádemiey *Immunitas*, że ſie nikt nie waży rzućić ná Profeſſorá áni mu gwałtu czynić: I toć powinno znáydować ſie w tym/ ktory chce álbo powinien do dobrego prowádzić bliźniego/ álbo od złego odwieść: to ieſt/ żeby ſie nikt ná niego nie śmiał porwáć do Mieczá/ o ktorym *Pſal: 56.* Lingua eorum gladius acutus. *Ieżyk ich Miecz obuſieczny.* A toć to Páwel S. przeſtrzega wſzyſtkich Profeſſorow tey Akádemiey/ Biſkupow/ Prałatow/ Panow/
C. 1. Goſpodarzow/ piſząc *ad Tit:* In omnibus te ipſum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in gravitate, integritate, vt is qui ex adverſo eſt; vereatur, nihil habens malum dicere de nobis. *We wſzyſtkim day z ſiebie przykład dobrych vczynkow, w nauce, w powadze, w nieuinności: aby przeciwnik obawiał ſie nas, nie máiąc nic, o czoby miał mowić przeciwko nam.* Dármoć to dármo/ bydź w tey Akádemiey Profeſſorem/ to ieſt/ náuczáć/ nápominać innych do dobrego/ ktoby

dy y to y owo ná ſamego ſiebie ludzie; bo táki táki nápomniony rzecze/ ábo pomyſłi ſobie: Turpe eſt Doctori, cum culpa redarguit ipſum: Kościeł párowi przygánia: Ozogiem kogo ruſza/ á ſam w piecu lega. Dla tegoć y oná żárliwość
Ioan: 4. Káplanow/ Doktorow Zydowſkich przećiwko Cudzołoznicy/ ktora ná Sąd przyprowádzili przed Chryſtuſá/ nie FIG: była ſkuteczna/ y dowalebna: Scribebat JESUS in terra: *Piſał JEZUS ná ziemi.* Niektorzy rozumieią/ że to pálcem wypiſował P. JEZUS káżdego z onych Káplánow grzechy/ czego poſtrzegſzy/ táki táki w ſwa z Kathedry/ z Kościołá/ przeſtáć muſieli náuczáć/ kárcić grzeſznego. *S. Cyrill: Apol: 1. Moral: C. 10.* Obiaśnia to Apologiem. Lew z Oſłem bywſzy w drodze poſtrzegli Wilkow kupę; wiec Oſieł chcąc ich odſtráſzyć począł ryczeć/ ná co oni nizdbali; Lew tylko co APOLOG. nádſzedł choć cicho/ wſzyſcy vćiekli: pyta ſie Oſieł Lwá o táiemnicę: Odpowie mu Lew: głupi Oſle/ frant to Wilk/ wszáſku ſie on nie boi/ ale raczey gdy poczuie ſilnieyſzego y mocnieyſzego/ przed tym vćieka. Pięknie ten Apoleg pokázuie/ że ſłáby w cnocie Náznodzieiá/ ſłowámi ſwemi nie nápráwi grzeſznego/ ále tylko ten ktory ſam mężny/ gruntowny ieſt w cnocie: zgoła świątobliwe obyczáie/ ſkuteczny to náderſpoſob ieſt/ do náwrocenia ták Heretykow/ iáko y złych Kátolikow.

Obroćmyſz ſuſz oczy náſze ná nowa Akádemią/ Kościołowi II. PARS S. przy Wniebowzięciu Przenaśw: Panny zoſtáwioną; to ieſt/ ná Przenaśw: Pánnę. Jáko żadna Xiążká/ ták y żadna Akádemia nie może bydź bez *Zoilá*, to ieſt/ przećiwniká: Więc y Nászá Miſtyczna Akádemia Przenaśw: Pánná ma przećiwnikow ſwoich/ oſobliwie Heretykow/ ſromotnie bluźniących Godność Jey: á iákoby te ich bluźnierſtwá żałoſne oney były/ dáią znać *Cant: 1.* Filij Matris meæ pugnave- Cant: 1. runt contra me. *Synowie Mátki moiey bili przećiwko mnie.* Heretycy ponieważ Chrześć iednák z námi máią/ mogą ſie FIG: názwáć Synámi Kościołá Chryſtuſowego; á zátym Nászw: Pánny. Bluźni Zyd/ Pogánin/ Przenaś: Pánnę/ ále rozumie że Syn iey nie był Synem Bożym: Heretyk zoś lubo wierzy/ że Syn iey BOG ieſt prawdziwy/ gdy vwłoczy Honoru

Mátce

Mátce iego/ z ſzyrey to złośći / z iáſnego głupſtwá czyni; á zátym żałośnieyßą Przenaśw: Pánnie bluźnierſtwo od niego/ niżeli od Żydá/ álbo Pogániná. *Philip: Abb: in Cant.* Suos tantùm Virgo commemorat, exterorum mentio non habetur: Filij ait Matris meæ: quia ſcitis quod plus molestat, qui cum deterre debuit, dehoneſtat. *O ſwoich tylko Pánna wſpomina, á o obcych nic: Synowie (prawi) Mátki mo. iey: wiećie bowiem, że bárdziey boli od tego, ktory powinien był ſtanowáć, á on znieważa.* Ponieważ tedy Heretyckie bluźnierſtwá/ dotąd nie vſtáią: mamy ná zkonfundowánie ich dziś oſobliwie otwárto Mądrośći Niebieſkiey Akádemia Pánne- Przenaś: ze trzech wzwyż pomienionych okoliczności/ zacność Akádemiey pokázuiących / ſławna/ y zálecona. *Naprzod z Fundácyi:* bo Krolá nád Krolmi BOGA Wßechmogącego to naypierwßa fundácya/ Żywot Przenaś: Pánny. Et ipſe fundavit eam Altiſſimus. *Sam ią Naywyżßy vſundował.* Żo. Pſal: 86. ſtáwuie te Akádemia dla Obrony Kośćiołá ſwego oſierocińego Chryſtus w Niebowſtępuiący/ nieiáko mowiąc przy oſtátnim pożegnániu do Przenaśw: Pánny co notuie *Viger: Cark: in Decach:* Neq; diu o Mater durabit noſtra ſecundùm Carnem ſeparatio: confortabis, inſtrues, diriges meos Diſcipulos poſt Aſcenſionem meam; pro gratiæ plenitudine & beneficentiæ exuberanti virtute, eris perpetuo in omnem mihi fide ſubjectos fluvius gratiolus, quo in principio naſcentis Eccleſiæ quaſi plantulæ nutrientur animæ juſtorũ. *Nie długo o Mátko bez ſiebie według Ciáłá będziemy; vtwierdzáć, náuczáć, rządzić moich Vczniow będzieß po w Niebowſtąpieniu moim, według zupełności łáſki, łáſkáwości, y Cnot obfitości: będzieß W iernym moim Rzeką przyiemną, ktora ná początku Kośćiołá mego iáko iakie łáteroſtki poſiłáć ſię będą Duße ſprawiedliwe.* Pontore *Ex parte Doctrinæ* ieſt tá Akádemia pełna czyſtey/ Swietey/ naypráwdziwßey Náuki/ wielce ſłuſzney ná zkonfundowánie bluźnierſtw Heretyckich: Żądáło nam Heretycy nierezum/ błąd/ raczey bluźnierſtwo/ oſobliwie/ gdy ſłyßą/ iáko Doktorowie SS. w dzisieyßych Pánegirykách/ wielkość Vwielbienia Przenaśw: Pánny wyrażáiąc/ iákoby w BOGA przemienioną byli rozumieli: *Petr: Dam:* Nunquid

ita Deificata, ideo noſtri oblita. *Iżali że ieſt vboſtwiona, zápomni o nas. S. Nazianz: Damian:* Bogiem nieiáko názywáią Przen: Pánne. Lecz rozbiia te potwarz Heretycka przeſławna Akádemia Mądrośći / Przenaś: Pánná. Nie czyni ſie oná BOGIEM ále ſłużebnicą iego: Ecce ancilla Domini: áni Kośćioł Kátolicki/ ma ią właśnie zá BOGA/ álbo iey Boſki oddáie honor; y owßem gdy ſie poczęłá byłá tákaś Herezya/ zá BOGA poczytáiąca Przenaś: Pánne/ záráz ią potępił Kośćioł Kátolicki: O czym *Petrus Cluniac:* Damnat Eccleſia Collyridianos MARIAM pro DEO colentes, & quod illam loco Numinis adorandam eſſe putaverint. *Th: Vit: hum:* Lecz iáko niegdy Dawid / y owßem ſam P. JEZVS/ ſprawiedliwych dla pięknego w nich Obrázu Cnot Swiętych/ názwał Bogámi; Ego dixi Dij eſtis: podobnym ſpoſobem/ y bárdziey dla doſkonáłßych Cnot y dárow/ Przenaś: Pánnie ten tytuł beſpiecznie może ſie przypiſáć: lubo *Berlink* przeſtrzega: Cum ſermo habetur cum inſipientibus & ruſticis, meliùs eſt à Deæ appellatione abſtinere, ne alicujus erroris illi anſam ſæpiant. *Kiedy ieſt mowá miedzy nieświádomemi y proſtemi: lepiey ieſt nie mianowáć Pánne Przenaśw: BOGIEM, álbo Boginią; żeby kto błędu nie miał okázyey.* Náśmiewáio ſie ießcze Heretycy/ gdy Naświętßą one zowiemy; kłániamy ſię/ y klękamy przed Obrázámi iey; żaden záś z nich nie rzecze Swiętá/ ábo Pánná MARIA/ ále tylko MARIA; vwłoczac Swiątobliwości y Honorowi iey: Ale ſłuchay niewſtydniku/ iáko ći ná to odpowiádáią z tey Akádemiey. Przeczyć nie możeß Ewángeliey S./ czytay że tám iáko w Pieniu ſwoim ſpiewa tá Máteká o ſwoiey Kánonizácyi tu ießcze ná ziemi: Beatam me dicent omnes generationes. *Błogoſławioną mię zwáć będą wßyſtkie Narody.* Słuchay iáko wielkim głoſem Mátroná pobożna woła: Beatus Venter qui te portavit, & beata Ubera, quæ ſuxiſti. Nießczęśliwy Narodzie bluźnierſki / ktory ſię nie liczyß miedzy Narodámi błogoſławiącemi te- Pánne: Wiec ieżeli tu ná ziemi iuż Swiętey tytuł ſłuży / dopiero ż gdy iuż záſiądłá Thron Chwały ná Práwicy Synáwego. Jeżeli Syn Boży miał one w poßánowániu tu ießcze

Luc: 2. żyłoc: Et erat ſubditus illis. y owßem *Rich: Laur: l. 4. de laud: Virg:* piße że cześtokroć/ z wielką pokorą vklękał Pan JEZVS przed Pánną Naświętßą. Multoties vt creditur genu flexit Filius coram Matre: á iákże niemamy ſie domyślać rozumnie/ że dopieroż bárdziey/ gdy one Chwałą swą vkoronował; vczćił. Sálomon w Koronie Mátkę swoię o ták

3. Reg: 2. vßánował. Pete à me Mater. *Proś v mnie Mátko.* Tby to w Pobożności/ ku Mátce ták doſkonáley/ miał ſie dáć Chryſtus vpoſledzić Sálomonowi. Wſtydziß ſie Heretycka gębo rzeć. Ave MARIA: czego ſie Archányoł nie wſtydził: wſtydziß ſie przydać ſłowko *Swięta*, ále iáko grubian proſtym tylko Imieniem MARYA/ czegobyś Mátce swoiey nie vczynił. Mianuieß Matkę Bożą; á *S. Auguſtyn*, y innych wiele Doktorow wołáło codziennie: Sancta MARIA ſuccurre miſeris. Aroż maß y z tego dochodź wiecy/ że Akádemiey Náßey Przenaśw: Pánny/ y Kośćiołá S. Náuká Swięta/ czyſta od błędow/ ſkuteczna ná zbicie bluźnierſtw Heretyckich ieſt. *Potrzećie* tey Akádemiey *Immunitas*, nieboi ſie nikogo; bo náuká swoię/ á oraz/ cześć/ Chwałę swoię gruntuie *in Sanctitate morum, & exemplis virtutum*: Odchodząc bowiem ztego świátá/ zoſtáwiłá nam cudny Cnot Swiętych/ y doſkonáłości Exemplarz/ y práwie otwárto Cnot SS. Szkołę: O czym w dziśieyßym Kazániu *S. Idelphonſus* ták powiáda.

Serz: 3. de Assumpt Virginitas & Vita B. MARIÆ Speculum, & Species fuit totius Caſtitatis, & integritas virtutum, decus pudicitiæ, & Magiſterium valde eximium probitatis. *Páńſkie/ y żyćie Błogoſłáwioney MARIEY Zwierćiadłem y Obrázem było doſkonáley Czyſtości, zupełność Cnot, ozdoba wſtydu, y Szkołá bárdzo zacna Pobożności.* Máćie ſie tu czego vczyć wtey Akádemiey/ przypátruiąc ſie Cnotom/ Czyſtości/ Modlitwie/ Vmartwieniu/ Miłości ku' BOGV/ Pokorze Przen: Pánny &c. Naprzod Heretycy dziś przy w Niebowzięciu Przenaś: Panny máćie ſobie oczy przetrzeć: Náuczáćie wy/ że do otrzymánia Niebá/ y zbáwienia wiecznego/ doſyć ná ſámey Wierze/ y zaſługách Chryſtuſowych: Vczyćie iż zá vczynki dobre żadney zápłáty niemáß: ták náucza wáß *Calvin. l. 1. de lib: arb: à Luther: in conſun: Latom:* Ten wáß błod/ y Nauka pſuie/ nie dy-

dyſkurſem; ále ſámá rzecz Akádemia Náßá Przenaś: Pánná pokázuiąc ſie wam przy w Niebowzięciu ſwoim w naywyżßey chwale. Rozumieć podobno będźiećie/ że to tylko ze chwále otrzymuie z zaſług Synáſwego/ iáko dziedzictwo iego/ álbo tỹ reſpektem/ że Mátká Syná Bożego ieſt: bynamniey: gdy by to ták być miáło/ ponieważ iednáko zá wßyſtkich vćierpiał Chryſtus dla otrzymánia im Niebá; toby wßyſcy w iednákiey chwale być muſieli; á przećie rożność ieſt miedzy chwałą vwielbionych. In domo Patris mei mãſiones multæ ſunt. Bá y dziśieyßa Chwałá Przenaśw: Pánny nie byłáby nád inne doſkonálßa: á przećia Doktorowie SS. wßyſcy práwie przyznáią/ że błogoſłáwieńſtwo/ y chwałá iey/ wßyſtkie inne przechodzi. *S. Bernardin:* Optimam partem elegit; alias creaturas ſuperantem claritate viſionis, & qualitate fruitionis. Przyczyne tego miedzy innemi dáią/ że iáko Przenaśw: Pánná w Cnotách/ w vczynkách dobrych/ w zaſługách/ wßyſtkich celowáłá Swiętych; ták też celować ma/ wßyſtkich w zapłácie Niebieſkiey. *S. Bernard.* Quia ſtatus gloriæ B. Virgini honorabilior datus eſt, ideo ante illi collatum copioſiſſimũ gratiæ donum, vndè hunc ſublimem ſtatum mereri poſſet. *Ponieważ ſtopień Chwały, Páńnie Przenaśw: zacnieyßy dány ieſt, dla tego vprzod iey była dána obfita łáſká, przez ktorą ták wyſokiego mogłáby doſtąpić ſtopniá:* Dáie zápłáte Niebieſko Sędzia Spráwiedliwy/ zá dobre vczynki: Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum: eſurivi enim, & dediſtis mihi manducare &c: toć pewnie zácnieyßym ſpoſobem/ to świádczyć muſi ták zá-ſłużoney Mátce: mowi do niey przez *Bernárdyná S.* Veni Benedicta Patris mei, poſſide paratum tibi Regnum; nudę eram & cooperuiſti me. *Przychodź Błogoſłáwiona Oyćá mego, oſiągniey Kroleſtwo nágotowáne tobie; nági byłem á okryłáś mnie:* y dáley/ niektore tylko wyſokie zaſługi iey wyliczáiąc y ſtoſuiąc do innych/ mowi: *Inni okrywáią nágich z wełny Owieczek, oná okryłá Syná Bożego Krwią y Ciáłem ſwoim: inni łáknących karmią Chlebem, oná ſwego Boga mlekiem: inni w dom gośći przymuią, oná go do ſercá y żywotá ſwego przyięłá: inni rannych, chorych, Więźniow, náwiedzáią, ćießą, ona Syná*

Matt: 25.

Ioan: 14.

swego związánego, zránionego, vmieráiącego nie odstąpiłá. Wtec też oto/ za ták wielkie zasługi swoie/ naywyższe dziś w Niedzie odbiera błogosławieństwo/ vwielbienie ná Duszy y ná Ciele: czym nietylko pokázuie Heretykom błąd ich/ ále też oraz y robie Kátoliku/ zwłaszcá ktory vtopiony w świeckich rzeczách/ niedbaß o vczynki dobre/ o vmartwienie namiętności swoich/ o Cnoty Swiete/ o życie dobre; a przecie Niebá chceß: podáieć te náuke w Niebowzietą Pánnę. Że głupia iest nádzieiá twoiá/ bo przeciwko Pismu S./ doroślym zá dobre tylko vczynki Niebo obiecuiącemu; chceß ßczęśliwßy bydź niż sámá Mátká Bożá/ ktora z zasług swych otrzymuie táko Chwałe: Nie ták ma bydź; oto ći Przenasw: Pánná postáwia otwártą Akádemią: to iest/ przykład żywy Cnot Swietych/ y życia swego/ ábyś podobnych cnot/ y postępkow Swietych vczył sie/ y ná nie zdobywał; á to czestym vwáżaniem życia iey Swiątego: ták nabożna/ iák cierpliwa/ pokorna/ y w Miłości Bożey gorąca była Przenasw: Pánná vznaß/ że w tey Szkole prętko postąpiß w cnoćie. *S. Anselm.* Nihil vtilius est post DEUM memoriâ Matris ejus, nihil salubrius, meditatione pij amoris ejus quo fervebat. *Niemiß nic po BOGV pożytecznieyßego, nad pámiętánie ná Mátkę iego, nic przysłożnieyßego, nád rozpámiętywánie gorącey Miłości iey, ktora gorzáłá.* Eccl. 10. Do tey Akádemiey dziś w Kazániu swoim *Hieronim S.* rádzi káżdemu vdáć sie: Si placet vobis talis, tanta Virgo, placeat & opus virtutis, cujus vita omnium est disciplina. *Ieżeli sie wam podoba táka, y ták zacna Pánná, niech sie wam podoba y Cnotá iey, ktorey żywot wßytkich náuką.* Dobrześ tedy nam zaśpiewał Kázimierzu S. Cujus vita erudita, disciplina Cælica: á my *ingreß* czyniąc do tey Swiątey/ żywey Akádemiey; mowmy z pobożnym *Idiotą.* Trahe me ignorantē, vt me reddas scientem, vt curram in fragrantiā virtutum tuarum. *Pociągniy mnie nieumieiętnego, ábyś mie wyćwiczyłá, iáko mam bieżeć zá wonnością Cnot twoich.*

AMEN.

de exc. C. c.

Para-

Paradisus Novi Adami.

STROPHA 13.

Cujus mores, tanquam flores Exornant Ecclesiam, Actiones, & sermones Miram præstant gratiam. Pro Immac: Cōception. B. V. M.

Postępkámi by Kwiatkámi Wßystek Kościoł przybrálá, Co czynilá, co mowilá, Nam to, ná przyklad dalá.

Beatus Venter qui te portavit. *Luc:* 11.

BYł ten zwyczay v niektorych wspániałego ánimuszu ludzi/ że zacnego iákiego Gościá máiąc przyiąc/ Pálące mu nietylko bogáte gotowáli; ále też tákie w ktorychby nikt ieszcze nie stał. S. P. Widzieć kto był w Monáchium Pálác sławny w Europie Xiążęcia Báwárskiego/ gdzie miedzy innemi dla wßystkich Elektorow/ y sámego Cesárzá z cálym Dworem/ náwet y dla Papieżá przyiećia/ dostáteczne/ y oraz wyśmienite są gotowe Pokoie. Zániechamy świeckich Historyi/ w Pismie S. iáwna to. Nowego Gościá BOG Wßechmogący máiąc ná świát prowádzić/ to iest człowieká stworzyć; wprzod dla przyiećia iego osobliwe mießkánie/ álbo mieysce nágotował. Plantaverat Dominꝰ Paradisum voluptatis. Gen: 2. *Záłożył BOG Wßechmogący Ray wßelákich roßkoßy.* Już też gdy przychodził przyścia ná świát pożądánego Gościá/ y owßem nowego Adámá/ to iest Synà Bożego w Ciele ludzkim. Nowy to Gość/ nowy Człowiek: Novus Homo venit in mundum. Wiec Opátrzność Boßka nowy też y nigdy niewidány wprzod nágotowáłá temu Nowemu Adámowi Pálác/ y owßem Ray/ Przenayśw: Panny Żywot ktory dziś błogosławi Ewángelia Swięta: Beatus Venter qui te portavit. *Richard: Laur: l: 12. S. Ephrem de laud: V.* dáią tytuł Przenasw: Pánnie zowiąc ią Ráiem/ y owßem Jáchob S. *in Liturgia* ták sie do niey modli: Tibi plena gratiâ, vniversa creatura gratulatur, quæ es Paradisus. *Tobie o Pánno táßk pełná, wßelkie stworzenie winßuie, ktora Ráiem iesteś.* Wychwalaiąc Przenasw: Panne *Seinsfeldr: l. 2.* mowi. Exit ergo Paradisus Novi Adami: Paradisus iste honore,

cultu, ac veneratione dignissimus, in quo exultat Beata TRINITAS lætissima Astra jubilant matutina cum Angelis DEI. *Była tedy Ráiem Nowego Adámá, Ray ten Czći, posłánowánia naygodnieyszy, w ktorym weselt sie TROYCA Przenayś: y wyśpiewuią sobie ránne Gwiazdy z Aniołámi Bozemi.* Y náś Krolewicz S./ nie posłednie opisuie piękność rostoszy Ráiu tego: Cujus mores tanquam flores exornant Ecclesiam. Dziś tedy nieiáko/ tego Ráiu nowego Fundácya odprawia sie przy stworzeniu Dusze/ przy Poczęciu Przenaśw: Pánny. Wiec wziawszy podobieństwo od Fundácyey y stworzenia máteryálnego Ráiu/ zechce dowodzić Niepokalánego Jey Poczęcia. A ponieważ Doktorowie SS. (iáko wstyszemy niżey) Dusze ludzko názywáią Ráiem/ Ogrodem Bożym; powiem wprzod pod tymże/podobieństwem/ ná czym fundácya/ y gruntowny początek tego Ráiu/ to iest pobożnego życia záwisłá.

I. PARS JEst miedzy mądremi pytánie: ieżeli też ow Ray/ ktory Pan. BOG ná początku stworzył/ do tych czas zostáie ná ziemi?: fundámentu wątpliwości iest; ponieważ *generálny* ow Potop poruinował był Wodámi swemi wszystkie ziemie/ zámulił wszelkie piękności iey/ ná ktorey też ziemi stworzony był Ray: ná te trudność niemáś zgodliwey odpowiedzi. Trzymáią niektorzy z *Augustynem S.* że iest ieszcze cały Ray/ cudownie od Potopu záchowány w piękności swoiey/ iednák *apud Cornel: à Lap: & Th: vitæ hum:* pospolićie trzymáią inni/ że wszytká piękność Ráiu onego Potopem zepsowána iest; mieysce tylko musiáło zostáć gdzies tám ná Wschodzie Słońcá około Mezopotámiey y Arábiey/ káżdemu iuż przystępne; bo iuż nie máiące rostoszy y piękności oney/ dla ktorey przedtym pilnował go Anyoł. Wiec o ten máteryálny Ray nie trzebá nam sie ták dálece stárać/ iáko iuż y od BOGA/ y od ludzi zániechány: ma P. BOG dla siebie inny Mistyczny Ray/ to iest Dusze ludzką/ iáko wykłada *in sensu tropologico Cornel: à lap: Gen: 2.* ktore słumáczenie potwierdza Prorok. Anima ejus quasi hortus irriguus: *Dusza iego, iáko Ogrod fruktyfikuiący*: potwierdza y Doktor *S. Grzegorz.* ná one słowá *Cant: 5.* Veniat dilectus meus in hortum suum: ták pisząc: Hortus est Anima justi, diversis stirpibus à Cæleśti Sponso cõsitus.

Gen. 2.

Ogrodem iest Dusza sprawiedliwego, rozmáitym drzewem od Oblubiencá Niebieskiego násczepiona. Ozdobá/ Kwiatki/ Owoce tego Ráiu są Cnoty Swiete/ pokorá/ cierpliwość/ posłuszeństwo/ nabożeństwo: I tod Filozof Socrátes widzac Vczniá kochálocego sie w pięknym Ogrodzie/ nápomniał go: Obsecro ne Hortum habeas cultiorem quàm animum.: APOPH. *Proszę cie (prawi) ábyś czystszego Ogrodu niemiał, y bárdziey ozdobnego niż Duszá twoiá.* Wiec przyznáie ia/ że iákobyś ná Ray pátrzał widzac człowieká cichego/ nabożnego/ pokornego/ posłusznego &c: Y P. BOG nim sie wielce delektuie. Deliciæ meæ esse cum filiis hominum. Y ludzie nápátrzyć sie go nie mogą. Aby iednák do tákiey piękności przyść mogłá Duszá ludzka/potrzebá *fundámentá* pobożności mądrze zákłádać/y podobnym nie iáko sposobem do stworzenia Ráiu. Trzy okoliczności vważam przy fundácyey ábo stworzeniu Ráiu Ziemskiego. *Pierwsza*: iż oraz że wszystko ozdoba Kwiatow/ drzew/ Owocow stworzony iest/ w ktorym ták buyna Ziemiá była/ że ledwie nie we mgnieniu oká zárodziłá: dla czego też práwie iednym słowem Pismo S. opisuie stworzenie Ráiu: Plantaverat DEUS Paradisum voluptatis: przez co sie náuká dáie: iż kto chce áby Dusza tego stałá sie Ráiem/ to iest/ áby ná rozmáite Cnoty SS. Chrześciáńskie zdobyłá sie/ y Owoce zasług/ dobrych vczynkow wydáłá; ma po náwroceniu sie szyrym do P. BOGA nie iákokolwiek/ nie oziemble/ ale sporo/ goraco zsućić sie do nábywánia Cnoty/ do przymnażánia sobie zasług. Dawna przypowieść. Dimidium facti qui bene cæpit habet. Siłá bárdzo należy y w żywocie Duchownym / áby sie rzysko z mieysca porwáć / nie długo sie námyślać/ czy porzućić złe życie/ swieckie zábáwy/ czy teraz/ czy potym nábożeństwá/ trzezwości/ vmartwienia/ postow/ dobrych vczynkow iąć sie. Nescit tarda molimina SPIRITUS Sancti gratia. *Nie zna ociągánia sie y nierychłego porwánia táskę DUCHA S.* Y co trzebá wiedzieć/ iż Czárt naybárdziey vpátrute y pilnuie początku/ to iest/ gdy kto pocznie żyć skromnie nabożnie/ rozmáitych fuká sposobow/ y pokus ná skażenie początku dobrego: o co przestrzega DUCH S. Fili accedens ad servitium DEI sta in justitia, & timore, præpara animam tuam

Prov: 8.

Gen: 2.

Eccl: 2.

animam tuam ad tentationem. *Synu przychodząc ná służbę Boską, stoy mocno w sprawiedliwości, y w bojaźni, gotuy duszę twoię ná pokusy.* Ledwie co pilny Gospodarz zásiał dobrym FIG: naśieniem Rolę/ áż P. JEZUS powiáda/ że Nieprzyiaćiel chcąc zruinować Rolę onę/ ospálstwo ná ludzi rozpuściwszy/ Matt:13. záraz záśiewa kukol. Cùm autem dormirent omnes, venit inimicus & superseminavit Zizania. Według tłumáczenia sámego Chrystusá; Nieprzyiaćiel ten był to Diabeł. Sámy iuż człowiecze o práwie Roli twoiey/ to iest/ o poprawie życia; zásieiesz serce twoie dobremi myślámi/ postánowieniámi; wmyślisz sobie iuż też ná ten Rok ináczey żyć będę/ dáleko będę od owey kompánicy złey/ piiátyke/ kárey/ &c. porzucę; Mszy/ Kazánia/ Koronki/ dla nayważnieyszego Przyiaćielá żadnego dniá nie opuszczę; co dzień táka iálmużna dam/ co Miesiąc álbo co Tydzień spowiádać się będę/ poprzestáne-páśnyi/ hálájow w domu: bárdzo to piękna śieybá/ przyznáie iż gdyby to wszystko zárodziło/ Duszá twoiá byłáby iáko Ray: ále coż! częstokroć Czárt záraz ná początku ospálstwo/ cześnice wznieca w sercu twoim/ raz ábo dwá wypełniss coś postánowił; áż dáley cześno/ co raz to oziębley/ co raz to rzedziey wyprawuiesz postanowione sobie Akcye: álbo też *Superseminat Zizania*, to iest/ wynayduie ná cię okázyiki/ dystrákcye/ aby cię odwiodł od tego cále/ coś wmyślił. *Drexel: in Palestra* HIST. pisze: gdy *Ambionu* Fortecę *Ferdinandus Antellus* nie mogł dobyć; takiey zażył sztuki: 40. swoich w chłopskie poubierał szaty/ skrycie dawszy im Mieczę/ y wory włożywszy ná nich z Orzechámi wyprawił/ niby ná przeday; Wiec gdy iáko prowiántowych ludzi puszczáia w Bramę/ ieden z nich wpuścił Wor z Orzechámi; które gdy rozsypáne/ Żołnierze y Stroże Miástá z chałásem łápać poczęli: Oni 40. Żołnierzow okrytych bárwa chłopską Wory porzuciwszy/ z Mieczámi skoczywszy do Straży/ one pozábijáli/ y bramę/ á zátym y Miásto wzięli. Podobny sposobem Czárt zwykł opánowywáć Bramy/ to iest/ początki życia cnotliwego; gdy nie może gwałtem/ więc przynosi do Duszy ludzkiey Wor Orzechow/ to iest/ spráw świeckich domowych/ gospodárskich/ álbo interessá/ álbo nádwiedziny Przyiaćioł; żeby záraz dla tych przeszkod zepsował affekt/

affekt/ gorącość do kończenia stánecznego/ tego co się postánowiło. *S. Chrysol:* mowi: Diabolus semper primordia boni pulsat, tentat rudimenta virtutum Sancta, in ipso Ortu festinat extinguere: *Czárt zrázu záwsze nástępuie, początkom Cnoty pokusę czyni, Swiete rzeczy záraz tylko się vrodzą, dusić chce.* Więc kto sobie życzy obácżyć Ray Cnot Swietych/ postępku Duchownego w Duszy swoiey/ stárać się powinien-áby stánecznie/ sporo/ gorąco poczynał. *Druga okoliczność* przy stworzeniu Ráiu támtego vważam/ że był stworzony *ex terra intacta*, to iest/ áni orał/ áni kopał ná to żaden człowiek/ á przecie ták roskosznie zárodził: przez to podáie się náuká; że kto chce mieć ozdobno w Cnoty Swiete Duszę/ trzebá żeby była niedotykána/ to iest/ sumnienie swoie delikátko chować mu potrzebá/ káżdey rzeczy ktoraby sumnienie poryć/ porußyć mogłá/ y bydź okázyą do pokus/ iák naybárdziey chronić się y nie przypuszczáć. W Pádewskim v pp. Medykow Wirydarzu pokázuie osobliwe Ziołko/ álbo Kwiatek; sowia go: Noli me tangere: *Nie tykay mie.* Ktore/ gdy APOPH: kto chce się go dotknąć/ vmyka się/ vchyla przed nim. W podobny Kwiát naybárdziey powinien Mistyczny Ray/ to iest Duszá bogoboyna obstrowáć: to iest powinná ostrożność mieć/ przystępu okázyi pokusie do siebie nie dawáć/ brzydzić się wszelką postáćią złego. Vczy tego DVCH Przenaświetszy Oblubienicy swoiey/ kiedy sumnienie Duszę iey do Oká golębice przyrownywa: Oculi tui sicut Columbæ super rivos aquarum. Cant: 5. So inne złonki ludzkie zacnością przechodzące Oko: iest-Serce iáko Gospodarz życia/ Mozg iáko Pálác rozumney siły; czemuż to przecie do Oká przyrownywa Oblubieniec sumnienie Dußne? Wiećie że nád inne złonki BOG/ y przyrodzenie w dobrey opátrzności zostáwiło Oko: iáko w Fortecy iákiey kościáney siedzi w głowie/ Źrzenicá sámá/ iáko w Aprosách iákich zostáie *in humore aqueo*, dziewiącio *corneis tunicis* iáko Kárácenámi vzbroiona: á przecie niemáß niedotkliwßey rzeczy nád Oko/ ná iedno mgnienie pálcá zámyka się powieká/ dymu/ prosßku/ naymnieyßego zcierpieć niemoże/ wypiera wßelką siłę y łzy toczy/ áby owá przeßkodá vstąpiłá. Przez co vczy DVCH S. iáko Duszá bogoboyna/ prágnąca Cnot

Swiętych/ niedotkliwego ſumnienia/ iáko Trzcienicá bydź powinná: nietylko tramu ćieżkiego grzechu/ ále y prożku powſzechnego chronić ſie ma. Vważa ież ze *S. Cyrill.* że przyrownywáiąc zyſkę ſumnienie/ do Oká Gołębice/ nie iákokolwiek ſtoiącey/ ále náD Wodámi. Super rivos aquarum: y powiáda: że Gołąb nietylko boi ſie ſámego Jáſtrzębá/ ále náwet y ćieniá tegż. Więc dla ſpoczyńku pospolićie nád Wody przylátuie/ żeby mogł w nich iáko w Zwierćiedle nádlátuiącego Manſi. T. de Vẽ. pecc: Jáſtrzębá predzey poſtrzedź/ y vćiekáć. Columba hæc eſt typus timoratæ animæ, quæ non tantum ipſum peccatum ſed quamcunq; imaginem ejus, & remoram occaſionem fugit. O iákie tedy delikáckie/ niedotykáne ſumnienie ſtáráć ſie záraz ná początku potrzebá: ináczey áni ſie spodzieway z tym Ráiem/ to ieſt/ Cnotámi Duſzy swoiey długo ćieſzyć/ y záſzycáć: boć to trzebá wiedzieć/ iż ten Ray Miſtyczny/ to ieſt/ Duſzá łáſką Bożą/ cnotámi/ zaſługámi ozdobiona; dáleko ieſt delikátnieyſzy/ niż támten był od BOGÁ ſtworzony. Nie zginął támten/ choć w nim Adam zgrzeſzył/ chybá potym (y to nie pewnie) potopem dla wielkośći grzechow. Omnis Caro corruperat viam ſuam: ten záś
L. 2. C. 30. dla iednego grzechu cáłą ozdobę trácił. *Cantipr:* piſze że gdy
EXEMP. ieden Cielesnik ſzedł po piękney łące/ gdziekolwiek ſtopá iego náſtąpiłá ná trawę álbo kwiatek/ wſzyſtkie iák ogniem popalił. Coś podobnego/ bá gorſzego ſprawuie w Duſzy ſprawiedliwey choć ieden grzech przypuſzczony; pſuie Kwiáty/ pſuie wſzelką ozdobę iey. Qui in uno peccaverit factus eſt omnium reus.
Iac: 2. *Potrzećie* przy ſtworzeniu Ráiu támtego vważam: iż záraz z nim ſtworzone było Drzewo żywotá/ ktorego Owoc nieśmiertelność przynoſił: Lignum etiam vitæ in medio Paradiſi.
Gen: 2. To Drzewo żywotá może nam figurować Krzyż JEZUSOWY/
Ioan: 14. ktory o ſobie powiedział: Ego ſum Via, Veritas, & Vita. Káżdy poczynáiący życie bogoboyne/ lubobyś w ſobie iuż obaczył nieco Duchowney ozdoby/ piękności Cnot Swiętych/ y Nabożeńſtwá/ luboć by ſie zdáło dla wſpokoienia ſumnienia/ że iák w Ráiu/ duchá maſz weſołego/ ieſzcze ieſteś śmiertelny/ to ieſt/ ieſzcze podlegaſz rozmáitym pokuſom/ ieſzcze możeſz zgrzeſzyć. Zgrzeſzył Adam/ choć doſkonáłſzy w Ráiu/ á on pierwéj

pierożzy. Więc trzebá mieć *in medio ſui Ligni Vitæ*: to ieſt záraz z początku przyuczáć Duſzę swoię do częſtegż/ łatwegż wſpominánia ſobie Mięki JEZUSOWEY. Więc gdy ná cię przyidą pokuſy ćieżkie/ á koſztuie tylko duſzá twoiá Owocu tego przez wſpomnienie/ rozmyſlánie/ y vćiekánie ſie do zaſług Mięki JEZUSOWEY, nieśmiertelna ſtánie ſie/ bo śmierći/ to ieſt/ pokuſie grzechowey Manual, mężnie da odpor. *Auguſtyn S.* ná ſobie dobrze doświádczywſzy tegż C. 20. świádczy: In omnibus adverſitatibus non inveni tam efficax remedium, quàm vulnera CHRISTI: in ipſis ſecurus dormio, & requieſco intrepidus. *We wſzyſtkich trudnośćiách, nie nálazłem ták ſkutecznego lekárſtwá, nád Rány P. JEZUSOWE, w nich beſpiecznie záſypiam, y śmiele odpoczywam.* *In Vita Roſæ Lim:* czytam: że tá S. Pánná miáłá/ oſobliwy teden Ogrodek/ á w nim trzy Krzaki Rozmárynu/ cudnie ro- HIST: błożonego/ iáko Krzyż właśnie reprezentuiącego. Zdobiąca to rzecz byłá Ogrodek iey/ y Oczy do ſiebie wabiące/ ták dalece że Vicekrolowey Indyiſkiey muſiáłá wſtąpić iednego; ktory tylko co ná Pálác zániesiony był/ vſechł/ y był odeſłány S. Roży; ktora go odbieráiąc/ rzekłá: Cruces tales in Palatijs, inter pompas Mundi facilè arefcunt. *Takie prawi Krzyżowá Páłącách Páńſkich, miedzy pompámi, y prożnośćiámi świátá tego, prętko y łátwo vſychaią:* áż wſádzony názad do Ogrodká iey/ znowu ożywił ſie. Więc y ty człowiecze/ prágnący ogládáć Duſzę twoię w Ráiu/ w piękności Cnot Swiętych/ ſtáráć ſie maſz o podobną gálánteryą; to ieſt o Drzewo Żywotá/ pámiątkę Mięki JEZUSOWEY: o to nápomina- Serm: 19. ćie *Leo S.* Cùm quis obſervantiæ Chriſtianæ ſe limitem de Paſſ. excedere advertit, & in cupiditates ſuas tendere, recurrat ad Crucem, & ligno vitæ motus, noxiæ voluntatis affligat: *Gdy kto poſtrzeże, iż w czym przećiw Chrześćiáńſkiemu Práwu wykraczył, y że do tego pożądliwośći ſwoie porywáią ſie: niech ſie vdáie do Krzyżá, á do Drzewá żywotá, złe woli ſwoiey poruſzenia niech przybiie.*

Plantaverat autem Dominus Paradiſum voluptatis. *Zá-* II. PARS *łożył BOG Wſzechmogący Ray wſzelákich roſkoſzy.* Ná dowod niepokálánego ſtworzenia Duſzę/ y Poczęcia Przenaś: Pánny Ráiu Miſtycznego/ nágotowánego dla nowego Adámá/ to ſámo dołyćby było/ że dziś poczęta Przenaś: Pánna Ráiem zowie (iákom ná początku Kazánia pokazał:) Ci co rozumie-

mieia: iż ießże ze wßyſtkim Ray ſtoi cały/ náuczáia; że tá ziemſká Ziemie ná ktorey ieſt Ray/ cudownie záchowána byłá od Wod generálnego Potopu z czego Niepokalánego Poczęcia dowodzi *Eſcobar* mowiąc: Concepta MARIA à cõmunicate hominum in diluvio peccati pereuntium longè ſeparata. *Poczęta Pánná MARIA, daleko oddzielona byłá od poſpolitych ludzi w Potopie ginących.* Pomienieni w zwyß ná dowod rozumienia ſwego/ że ieſt Ray nienaruſzony ießcze; przywodzą Hiſtoryą Doroty S.: tá byłá proßona od Theofilá żártem; áby mu wiec przyſłáłá z Ráiu Oblubieńcá ſwego Kwiátow y Owocow: po ścięciu iey/ áż z Wetámi Ráyſkiemi ſtáie przed Theofilem Anyoł. Nowßem/ we Włoſkich zdycyách z Obrázkow w Rzymie ápprobowánych/ z ktorych iuż poCzechách widáć y wielkie Obrázy: mamy co. Że niebárdzo dawnych lat/ był ieden z Reformy Náßey świątobliwy Brát/ ktory vproſił ſobie v P. BOGA/ áby zániesiony był do Ráiu; gdzie wßyſtko widział/ á náwet zpotkał Eliaßá y Enochá/ ktorzy zdziwiwßy ſie trzećiego tám w niezwyczáynym hábićie widząc/ mieli go ſpytáć/ co ſie tám dzieie ná świećie: ieżeli iuż ſie národził Cziowiek noßący ná ſobie bliznyP. IEZVSOWE/ gdy powiedział że ia ſam ieſtem z Reguły/ z Zakonu iego: rzekli do ſiebie/ to też nas iuż tu nie bárdzo długo: y dawßy mu trzy Roże Ráyſkie ná świádectwo odpráwili go/ y z temi rożámi názad przyniesiony był od Anyołá. Wiec y ia ná dowod tego/ że Przenaśw: Pánná ieſt Ráiem nigdy nie ſkáżonym pierworodnym grzechem/ mam z tego Ráiu Kwiáty cudowne Ráyſkie: Mam naprzod Roże/ *Spinellus* o czym y innych wiele piße: że *Nicolaus Pratenſis* Fundator Zakonu *Celeſtin*: ná potwierdzenie/ iako Pánnie Przenaśw: podobáłá ſie Vroczyſtość Oktawy Niepokalánego Poczęcia/ ználazßy w Ogrodzie ślizną Roża/ one ná Ołtarzu ofiárował Pżen: Pánnie proßąc áby ná drugi Rok/ záż swego zásu zakwitłá Roża; y ták ſie ſtáło w Oczách wßyſtkich. Mam y Lilia z tegoż Ráiu á świeżo bo náßych zásow w Hißpánii/ 1653. pewny Doktor *Antonius de Guero Congr: S. Philippi*, myſląc o Kazániu ná one ſłowá: Sicut Lilium inter Spinas; chodzący po Ogrodzie/ Rożániec oraz mowiąc/ poſtrzeże ſi

nie

nieżwyczáynym ſpoſobem pokázáłá ſie Lilia miedzy gęſtym Cierniem/ vkłáknawßy y Modlitwę o Niepokalánym Poczęciu zmowiwßy/ dobędzie Cebulki/ z ktorey wyraſtał Kwiát/ áż w niey miſternie odkonterfektowány Obraz Niepokalánego Poczęcia. Toż potym y drugi raz w Roku 1664. trafiło ſie: co z pilnością wielką od Arcybiſkupá Wálencyi było exáminowáno/ y poprzyſiężono/ od tych ktorzy ná to pátrzáli; y dorad oprawna drogo te Liliowa Cebulke v Krolow Hißpáńſkich záchowuia. *Conc: Hiſt:* Te ſáme cudowne Kwiáty dowodnie pokázuią że Niepokalánym Ráiem Poczęcie Przenaś: Pánny było. Jednák iákom obiecał ſtoſuiąc ſtworzenie Ráiu z ſtworzeniem y Poczęciem Przenaśw: Pánny ießcze ináney pokazáć ſie może. *Naprzod Ray* támten był ſtworzony *in plenitudine pulchritudinũ*: oraz ze wßyſtko pięknością/ y ozdobá: á to dáleko bárdziey należáło Przenaśw: Pánnie/ ktorą nowego Adámá przybytkiem ſtáć ſie miáłá; áby byłá ſtworzona/ poczęta *in plenitudine pulchritudinũ*: w pełności wßelkiey piękności/ y łáſki; ſámá dáie znáć/ iáko Dußá iey przy ſtworzeniu ſwoim ſliznemi przyozdobiona byłá Kwiátámi łáſki/ y dárow Bożych/ ták do Oblubieńcá ſwego mowiąc: Lectulus noſter floridus. *Petrꝰ Galatin*: powiáda: że przez to łożeczko rozumie ſie Poczęcie Przenaśw: Pánny: á czemuż to mowi Noſter; *Náſz*; á nie mowi meus, *moy*: podobno gdyby rzekłá byłá: Lectulus meus floridus. *Moie łożeczko*, to ieſt Poczęcie w kwiatkách łáſki/ mogłby był kto pomyſlić że to ießcze nie doſkonáły dowod Niepokalánego Poczęcia iey; bo mogłoby ſie to rozumieć o drugim/ á nie o pierwßym punkćie Poczęcia iey. Wiec Pánná Przenaśw: mowi: Noſter lectulus floridus; ſtoſuiąc Poczęcie ſwoie do Poczęcia Synáſwego/ w poſpolitości o obudwu mowiąc; á tym ſámym dáiąc znáć/ że iáko Synaczká iey Poczęcie w pierwßym oraz punkćie/ ſliżne bez wßelkiey mákuły było/ ták też y oney ſámey: o czym ten *Autor* w Oſobie Przenaśw: Pánny ták mowi: Quemadmodum ego abiq; Originali labe concepta ſum, ita tu quoq; Amicus meus, & idcirco pulcher es, & formoſꝰ. *Iáko ia bez ſkáży pierworodney poczęta ieſtem, ták y ty Przyiaćielu moy, dlątego też piękny z rodzinym ieſteś.* Lectulꝰ noſter, hoc

Hiſt: 9.

Cant: 2.

l. 7. C. 5.

hoc eſt Conceptio noſtra eſt florida & odorifera, abſq; peccati corruptione. *Łożeczko náſze, to teſt Poczęcie náſze, Kwieciſte, Wonne, bo bez ſkázy pierworodney.* Sluchay iákim to podobieńſtwem pokázuie *S. Greg: Thaum:* Sicut ignis apud Navar. nunquam fuit ſine calore, nec aqua fuit aliquando ſine humore, przydam ia: Paradiſus ſine Flore; ita DEI Genitrix nunquam fuit ſine innocentia & puritate. *Iáko ogień nigdy nie był bez ciepłá, áni Woda bez wilgotnośći, Ray bez Kwiećia; ták Mátká Boſka nigdy nie była bez niewinnośći. Powtore* Ray był *ex terra intacta*, z Ziemie niczyio nietknány ręko/ oprocz Stworce ſwego: dla tego też buyno y nagle rodzáyny: y to dowodnie poſledni; że Ráiu náſzego to ieſt/ Przenaśw: Pánny Poczęcie ieſt *ex terra intacta*, nie dotknáne od nikogo/ á zátym od pierworodnego grzechu wolne. Vważalem ſobie/ co to ieſt że Pan JEZVS duſze ludzkie/ choć też y dobre/ w owey Ewángelij o ſrietocym Goſpodarzu naſienie ſwoie/ nie przyrownał do Ogrodá/ ale do Roli: wſzák y tá pożyteczna/ á náwięs pożyteczniejſza niż Włoſkie Ogrody; o ktorych moje ſie FIG: rzecz: Quod videatur adeſt, quod comedatur abeſt: *Ieſt ná co pátrzyć, ale ieść niemáſz co*: iednák dobrze reflektuiąc ſie vpátrzyſz ſie wielka rożnica miedzy Ziemia Ogrodowa/ á Ziemia náRoli vprawiona. Ziemiá náRoli nim zárodzi/ muſi nie raz ále o ták wiele rázy podeptána bydź kopytámi bydlecemi/ y gnoiámi ich poſpecona gdy około niey robio: Ogrodowa záś Ziemiá nie ma tego/ bo pilny Ogrodnik przeſtrzega áby naymnieyſzego Zwierzątká nogá nie poſtałá w Wirydarzách iego: y owſzem im delikátnieyſzy Ogrod/ tym bárdziey nikomu go niepowierza/ dotknąć ſie niczego nieda/ ále raczey ſam własna ręka około niego prácuie. Wſzyſcy my ludzie wyiąwſzy CHRISTVSA y Pánne Przenaśw: ieſteśmy nietáko role ná czás piękne/ y rodzáyne wprawdzie/ rozmáitemi łáskámi niektore ieſzcze wiſzwocie Máćierzyńſtkim ozdobione/ ále coż: poſtáremuśmy wprzod w cudzych rękách/ bo w mocy Czárownikiey byli/ zttrácone kopytámi pierworodnego grzechu zoſtali. Sámá Pánná Przenaśw: názywa ſie Ogrodem/ Ráiem/ bo do ſámego Stworce ſwego rak Wſzechmocnych naprzod ſie doſtáłá; iego to nayzacznieyſze y naywſpániałſze dzieło Niepokalane iey Po-

cze-

częcie. Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum. Pißa Hiſtorye: że Cypru Krol miał pewny Ogrod/ w ktorym ſam był Ogrodnikiem. Wiec Goście prowádząc po nim zwykł był mowić: Hæ ſive arbores, ſive florum areolæ mea manu ſatæ, plantatæ, rigatæ, educatæ, ad maturitatem & fructum perductæ. *Te drzewá, y wßelkie Kwiećia rokámi moiemi ſá ſádzone, ſczepione, podlewáne, &c.* To dáleko prawdziwiey/ moje mowić Stworcá tego Ráiu/ to ieſt Poczęćia Przenaśw: Pánny/ iż cokolwiek tu ozdoby w tey Pánnie przy tym Poczęciu lub z łáſki/ lub z nátury náyduie ſie; ſámey to oſobliwey ręki Boſkiey dzieło: nikomu eknąć/ albo poſiągnąć/ á dáleko mniey Czártu z pierworodnym grzechem nie godziło ſie: pięknie ná to przyśpiewuie *Bieżan: in Cant: 1.* Qui me plantavit, primâ fecitq; carere: Labe, meus cuſtos conditor ipſe fuit. *Potrzećie ſtworzony* Ray/ miał oraz *in medio lignum vitæ.* Mnie ſie zda że ßczeſliwośći oney Ráyſkiey to naywiekßy fundáment był/ mieć ták ſpecyal/ żyćie ná wieki záchowuiący/ á tu ſie záraz pokázuie fundáment/ ná ktorym wßelka Ozdobá Przenaśw: Pánny przy Poczęciu ſwoim/ y záchowánie od pierworodnego grzechu záwiſło. To ieſt/ *Lignum vitæ* ſam naymiłßy Syn iey Chryſtus JEZVS: nie ia Drzewem żywotá názywam CHRISTVSA ále *S. Greg: Thaum.* pokázuie go w tym Ráiu/ o ktorym mowiemy/ ták pißąc *Serm. de Annunt:* Hæc Virgo ſemper vigens, Paradiſus immortalitatis, in qua Lignum vitæ plantatum, cunctis immortalitatis fructus ſubminiſtrat. *Tá Pánná teſt záwße zielenigcy ſie Ray nieśmiertelnośći, w ktorym Drzewo żywotá ſzczepione, wßyſtkim Owocu nieśmiertelnego dodáie.* Auguſtyn S. zá nayprzewßy dowod Niepokalánego Poczęćia Przenaś: Pánny ma to ſámo/ że Syn Boży miał bydź iey Synem/ y oná iemu Mátko: ták álbowiem przywodzi ſłowá nietáko Chryſtuſowe przećiwko Mánicheußowi. Ego Matrem de qua naſcerer, feci, ego viam meo itineri præparavi: hanc quam tu deſpicis Manichæe Mater mea eſt, & de manu mea fabricata, ſi potui inquinari cum facerem, potui in illa inquinari cum naſcerer. Jákoby chćiał rzec: gdybym to ſtwarzáiąc ſtworzył był zkalány grzechem/ ſam potym rodząc ſie z niey/ muſiał.

HIST.

Ep: 20.

FIG:

Tract: de ſ. hær:

ſtalbym był podobno wynieść z łoná ſtáże: Wiec że Máłko moie bydź ma; niezmázáno bydź powinná. Owoce tego Drzewá żywotá ſo zaſługi / y Mękí iego gorzka / dał y dáie CHRISTVS Owoce zaſług ſwoich wßyſtkim nam / y łáſkę vſpráwiedliwienia niektorym ießcze w żywocie Mátek ſwoich: iżaliß nayoſobliwßego fruktu Mátce ſwey záchowáć nie miał? y záſłużyć doſkonáłą nieśmiertelność; to ieſt / áby nigdy żadney nie podległa byłá grzechowey śmierći. Sá-

FIG. má o tym dáie znáć Przenaśw: Pánná. *Cant: 2.* Et fructus ejus dulcis gutturi meo: Má ktore ſłowá / ták ſpiewa ćiemny Poetá: Ante venenatos fructus, me prima cibavit. O JESU meritis gratia parta tuis. Áteż niepokalány nowego Adámá máćie Ray / y ſtłicznie zdobiący Kośćioł S. / iáko nam záśpiewał o nim Káźimierz S. Cujus mores tanquam flores, exornant Eccleſiam. Więc pozdrowmy ten Niepokalány Ray / ſłowámi *Baſilij Seleuc:*

Oratizo. Ave florentiſſime Paradiſe Virginitatis, in quo lignum vitæ ſatum, producit fructus omnibus Salutares. *Witay Raiu Panieńſtwá, w ktorym Drzewo żywotá wſádzone, wydáie nam wßyſtkim Owoce zbáwienia:* á ſpraw przyczyno twoiá / ábyśmy vſłyßeli kiedykolwiek / miłe one ſłowá / choć ći

Luc: 23. grzeßni y łotrzykowie / ku tobie iednák nabożni: Hodie mecum eris in Paradiſo, Amen.

Porta parva Cæli.

Pro Purificat: B. V. M.

STROPHA 14.

Evæ crimen, nobis limen Paradiſi clauſerat.
Hæc dum credit, & obedit, Cæli clauſtra reſerat.
Nam Ewiná, pierwßa winá Ráyskie Wrotá záwárłá.
Z inßey miáry, lepßey wiáry Tá nam Niebo otwárłá.

Tulerunt IESVM in Ieruſalem. *Luc: 2.*

Mat: 29. STáłe dziś Przenaśw: Pánná w Bramách Jerozolimſkich / y Kośćiołá Salomonowego / podobnym nieco ſpoſobem / iáko one Pánny przed Bramo Niebieſką. Stánęły one z gorąiącemi lámpámi: ſtáie y dziś Przenaśw: Pánná w Kośćiele

ćiele Bożym z Gromnicámi zápalonemi: y owßem ros więcey: bo niesie w rękách swoich nayſlicznieyßego JEZVSA. Tulerunt JESUM in Jeruſalem: ten záś o ſobie powiedział / Ego ſum lux mundi. Pochodnią go zowie y Jan S. Lucerna ejus eſt Agnus. Niosłá y łáſne ſlicznie gorąiące lámpy w Dußy swoiey / to ieſt / nieswyczáyne Cnoty / Nabożeńſtwá ku BOGV / powolności / y poſłußeńſtwá ochotnego / do wypełnienia / (czyſto będąc Pánno /) práwá iego przez Moyzeßá podánego. Virginem ſupra legem fecerat gratia, ſed ſub lege humilitas. *Łáſká byłá wynioſła nád prawo ta Pánne, ále pod práwo pokorá poddáłá.* Y owßem rzekę że Przenaś: Pánná z temi gorąiącemi Cnot SS. Pochodniámi / ſtawa w ſámych Bramách Niebieſkich / one nam otwárte pokázuiąc; ták álbowiem Káźimierz S. przypátrzywßy ſie nabożeńſtwu / poſłußeńſtwu Przenaśw: Pánny ſpiewa: Hæc dum credit, & obedic, Cæli clauſtra reſerat. Puſtelnik ieden porkał raz po puſzczy chodząc / niewiáſte bieżącą / w iedney ręce Pochodnią zápalonę / á w drugiey naczynie Wody niosącą; ſpyta iey náco to? odpowie: Ogniem chce zápalić Niebo / Wodą załać Piekło; żeby ludzie dla Niebá doſtánia / álbo dla vchronienia ſie Piekłá / nie ſłużyli P. BOGV / ále tylko dla ſámey Miłości iego. Przenaśw: Pánná nie palić chce dzisieyßemi Gromnicámi Niebo / ále raczey weśćie nam łátwe do niego pokazać: bo o weśćiu do Niebá powiedział ſam Chryſtus / że bárdzo máłe y ćiáſne: Intrate per anguſtam Portam, quia lata Porta eſt quæ ducit ad perditionem. Mat: 7. *Wchodźćie przez ćiſłą Furtkę: álbowiem ſeroką Bramą, ktora prowádzi ná potępienie:* áby tedy do ták máley nieznáiomey Furteczki trafić / nietylko przyświeca nam przykładem nabożeńſtwá swego / Przenaśw: Pánná / ále nád to ma oná swoie ſpoſoby / ktoremi kochánkom swoim przyczynia nabożeńſtwá / dodáie ſercá / do chęty ná wypełnienie práwá Bożego; á tym ſámym płatwia ćiáſne one weśćie do Niebá. Zgołá iáko w głownych Miáſtách / gdy iuż pozámykáią bramy / przećie bywa iáka Furteczká / ktora może ſie kto do Miáſtá wćiſnąć: ták y Przenaśw: Pánná ma swoie Furteczkę / ktora bez wielkich trudnośći / przeprowadza kochánkow swoich. Co pokaże / wprzod prze-

łożywszy: Jáko to y czemu do Piekłá Bramy otwárte y szerokie; á do Niebá ćiásna tylko Furteczká.

I. PARS Samego to iákoścíe iuż słyszeli CHRYSTUSA náuká/ że przestrono do Piekłá/ á ćiásno do Niebá: záiste cudowna rzecz! do szczupłego mieszkánia obszerne Wrotá/ á do obszernego náder Pałácu/ tylko ćiásna Furteczká. Niebo iest to Pałác niewypowiedzíáney wielkośći: O Israel! quàm magna est Domus DEI, & ingens locus possessionis ejus! magnus est, & non habet finem, excelsus, & immensus. *O Izráelu! ták wielki iest Dom Boży! y obszerne mieysce dziedzictwá iego, wielkie iest, y końcá nie ma, wysokie, niezmierzone.* Baruc: 3.

Domyślić sie możemy z tego/ co widziemy; widziemy ták wiele Gwiazd/ miedzy niemi według Astrologow/ są niektore sto y siedm rázy większe niż cála ziemiá; á przecie ieszcze ták wiele prożnych mieysc widáć ná Niebie: nád temi Gwiazdámi Niebo Empyreyskie/ w ktorym są Błogosławieni wyiść ieszcze ná 60. Millionow mil/ z czego *Bernat S.* dochodzi y náucza/ że gdyby P. BOG Swiátow Ziemskich stworzył tyle ile iest piasku Morskiego/ ieszczeby támtych mieysc nie napełnił; á przecie do ták przestronego Pálácu Arcta est Porta. mánit; á przecie do ták przestronego Pálácu Arcta est Porta. mánit; á przecie do ták przestronego Pálácu Arcta est Porta. mánit

l. 13. kráteſá: o czym *Ælian*: Slawna iedná y bogáta nierzadnicá *Teodorá* rzekłá raz temu Filozofowi: ia coś wiecey mam nád ciebie; bo ty do twoiey Szkoły gdzie Filozofiey y Cnoty vczyß/ nikogoś z moich Vczniow/ to ieſt *inamoratow*, nie pociągnoł; ia záś kiedy chcę/ to y wßyſtkich Vczniow twoich do ſiebie przećiągne: Odpowiedział iey: Non mirum quidem eſt: tu ſiquidem ad declivem tramitem omnes rapis, ego verò ad virtutem duco, ad quam arduus pleriſq; & inſolitus eſt acceſſus. Ztąd Virgil: Facilis deſcenſus Averni. Do Piekłá iák ná łeb z gory: złego vczyć nie trzebá/ á dobrego iák przez gwałt rozum y wola ludzka chwytáć ſie niechce.

Gen: 4. Przykład ná *Káimie*. Ten pierworodnym Synem bywßy/ naypierwey też powinien był z gospodárſtwá ſwego P. BOGV ofiárę oddáć; á przećie bárdzo to nierychło vczynił/ y podobno dopiero poſtrzegßy/ że ſie też iuż koło tego nabożeńſtwá krzątał Brát iego *Abel*: bo Pismo S. opiſuie obie w kupie. Factumq; eſt poſt multos dies, ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino. Czemuż to ták nie rychła. Poſt multos dies, bá y ládáiáka tá Ofiárá? Ad Cain verò, & munera ejus non reſpexit: bedzie ſie podobno wymawiał Káim/ żem ia niewiedział/ że to trzebá było vczynić/ Plebanow/ Miſtrzow nie było ießcze/ coby tego nabożeńſtwá mnie náuczyli/ á choć też Adam y Ewá/ coś mi práwili o nabożeńſtwie y powinnoſći ku P. BOGV/ lecz nie wiedziałem iáko ta Ceremonia czynić. Słuchaymyß dáley Pismá S. Conſurrexit Cain adverſus Fratrem ſuum Abel, & interfecit eum: Odpowiádayże teraz Káimie: widziałeś ty kiedy zábitego Człowieká? widziałeś że tákim ſpoſobem/ vderzeniem może zábić? wiedzieć nie mogłeś; bo to naypierwßy trup z rąk twoich: kto cię tego náuczył. Mowią iedni/ że z małych rzeczy/ to ieſt robaczki y inne drobnieyßze zwierzątká dławiąc/ zábiiáiąc/ doßedł/ iż podobnym ſpoſobem może y człowiek bydź zábity: lecz to nie pewna: to pewna/ że ni od kogo nie náuczył ſie tego Káim: bo náſtępuie ná niego oto *Baſil: Seleu.* Quid mortis viam doces, quàm nondum didiciſti? Potráfił zábić/ choć go nikt nie náuczył tego/ Ofiáry BOGV oddáć nie potráfił: bo zábicie do złoGr: 4.

ści/ Ofiárá do nabożeńſtwá należáłá. Táko odpowiedź ná pomienioną trudność dáie *Nax*: Mortem à nullo edoctus perfecit, ſed Sacrificium, ut erat fas non abſolvit, quia illud ſpectabat ad pravitatem: hoc ad Religionem: iákoby chćiał rzec: bo Ofiárá należáłá do pobożności/ zábićie záś do złości/ y impetu nátury; nie trzebá złego vczyć/ zepſowáná nátura ſámá do niego pędzi. Pięknie te nießczęśliwość y ſkłonność nátury náßey do złego/ obiáśnia pewny przypadek; ktory ſie tráfił w Rzymie. *S. Philippo Nereo.* O czym *Manſi.* W Rzymie raz przyßłá przyſtoyna iedná/ oraz pobożnawrody nie poſledniey Mátroná/ do tego Swiętego; w rozmowách tedy duchownych/ oſobliwie o niebeſpieczeńſtwie dußnym z nieumarłwionych ocżu rzekłá: daycie mi Oycze kogo rozumiećie w Rzymie bydź nayświatobliwßego; dokaże tego zápewne/ że go do złego pobudzę/ byle tylko choć godzina ocżu ze mnie nie ſpuścił. Pytam ia: á podłożeby ſie/ by y ſam Fráncißek S. czego podobnego? rzekłżeby/ niech ná mnie modlącego/ poſzącego/ biczuiącego ſie/ pátrzy by naywiekßy grzeßnik/ podeyme ſie go zápewne do dobrego pobudzić? ták rozumiem żeby nie ośmielił ſie ná to: bo luboby byli niektorzy tácy/ ále nie wßyſcy; gdyż ták wiele widziáło Oycá S. Fráncißká y innych doſkonálych ludzi/ á przećie z złości ſwoich nie rußyli ſie. Tá záś Mátroná káżdego podeymowálá ſia pobudzyć do złego. Pokázuie ſie z tąd/ że to przywárá ſkażoney nátury náßey: Facilis deſcenſus Averni. do złego ták zápalił/ do dobrego oporem. Jednák ia tu ießcze niechcę ná ſámą ſkłonność nátury do złego zwaláć/ że ſie nam ćießko zdá/ y ćiáſno do Nieba. Więc powtore z woli náßey/ nienabożeńſtwá náßego to pochodzi; y ſámi ſobie záćieśniamy/ zátrudniamy drogę zbáwienia. Wiem ia bowiem że o pełnieniu przykázánia Bożeg powiedział Dawid. Latum Mandatum tuũ nimis. Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitiâ. Mowiß owo zápálczywy/ gniewliwy; ćiáſno mi/ dußno mi/ ścißka ſrzece/ gdy Nieprzyiaćielá obaczę/ gdy nie náłáie/ nie wybite: cierpiał to Dawid y od własnych Synow/ co bolenieyßa ieſt; á przećie nie mowi ćiáſno ná mnie/ boli mnie ſrzece/ ále mowi Latum mandatum tuum nimis. Cießkoć złoHIST. Tract. de Oculo. Pſ. 118. Pſal: 15 SCRIPt.

głowiecze pościć/ martwić się/ w włosiennicy chodzić/ dyscypliny czynić/ w nocy ná modlitwe wstáwáć; czynił to Dawid iáko sam o sobie mowi: Genua mea infirmata sunt à jejunio. Ego autem in flagella paratus sum. Mediâ nocte surgebam ad confitendum Nomini Domini. Ego autem induebar cilicio: á przećie choć to ták ścisłe/ ták trudne rzeczy/ onemu snádne/ przestrone zdáły się.

SIMIL: Latum Mandatum tuum nimis. Przyczyná tey roznice niech bedzie przez podobieństwo. Kiedy owo ciásnym mieyscem chcemy przeprowadzić rzecz iáko/ náprzykład przez ucho igielne przygrubßą nić/ tedy smáruiemy one/ żeby tak wolnieyße prześcię miáłá. Ciásna Furtá do Nieba prowadzialem/ ciężkie/ przykre záchowánie Mándatow Boskich/ bo przećiwne inklinácyom/ złym

Pſal: 62. nalogom náßym; niechże bedzie serce náße smárowne duchem nabożeństwá/ ochoty/ powolności ku BOGU iáko należy/ nie bedzie nam ták ciężko/ ták ciásno do Nieba. Tymći to ćlustym Dawid S. smárował/ y słodził sobie pełnienie Mándatow Boskich/ o które supplikował do BOGA swoiego: Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, áż ći mu wßystki snádno/ iák ná oścież otwárto do Mándatow Boskich: Latum Mandatum tuum nimis. Nam záś/ że w Dußy náßey wywietrzało nabożeństwo/ ochotá vstáłá/ dla tego ciásna ścieżka/ y trudna drogá do Nieba/ żyć według roskázu Bożego. Te trudność ták solwuie *Sylv:* pißąc ná to mieysce Ewáng:

Sylv: S. Via Mandatorum DEI angusta & arcta, tamen Charitas DEI facit ejus mandatum latum, & suave: Amor enim facit omnia levia, dulcia, omni difficultate evacuata. *Drogi Przykazania Bożego ścisłe y ciásne, ale Miłość Boża Przykazánie Boskie czyni szerokie, y słodkie: Miłość bowiem wßystko czyni lekko, słodko, y bez wßelkiey trudności.* Przywodzi ná to Jakobá

FIG: Pátryárchę/ ktory 14. lat służył ciężko ná vpale/ zimnie/ y innych biedách pásterskich / á przećie nie przykro mu to był

Gen: 29. dla Ráchelí ponosić. Videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine. *S. Augustyn: in Gen.* pißąc ná to mowi: Dictum est propter laborem servitutis, quem facilem, & levem amor faciebat. *Powiedziano to, gdyż mu pracą, służbę one ciężką, Miłość ku Ráchelí lekką, y máłą czyniła.* Kto

chce ſtrzegna znáczy Chwałę Niebieſką: Lia z ćiekáczemi oczyma znáczy świát y ciało: Odwroć ieno głowiecze/ choć ná czás effektá od tey sprosney Liey/ to iest vmartw zbytecżne pássye swoie/ obroć ſie ku zámiłowániu BOGA twoiego. Wzbudź pragnienie w sobie szyrzę robić ná Niebo/ do ktorego ſtworzony iestes/ sam dobrowolnie miey ſie do pełnienia należycie káżdego Przykázánia Bożego; wznaß że ći ſie nie bedzie zdáło ciężko; bo ći miłość y ochotá vłatwia wßystko; iáko o tym *Chryzostom S.* mowi. Fieri potest, vt quod ex natura est intolerabile, sit leve, si cum alacritate animi suscipiamus. *Bydź to może, iż co z przyrodzenia nieznośnego iest, ſtanie ſie lekkie, kiedy z ochotą duchá chwyćiemy ſie tego.*

Słyßeliśćie Słuchácze Naymilſi/ że ciásna Furtká do Nie- II. PARS
bá/ zwłaßzá kto nie smárowno bez nabożeństwá przemknąć ſie nie chce: ále nie frásuyćie ſie: ſtáie dziś przy tey Furćie Niebieſkiey Przenaśw: Pánná z goráiącemi Gromnicámi/ iáko z lámpámi máiącemi dość Oleiu drogiego; to iest/ z przykładem powolności/ y nabożeństwá swego ku P. BOGU/ y práwu iego świętemu. Quæ dum credit & obedit, Cæli claustra reserat: á ſtáie na to/ żeby nam łatwiey y smárowniey przez te ciásna Furtke przemknąć ſie do Nieba pomogłá/ námáśćiwßy ſuche/ oziemble/ skrzypiące/ to iest/ przykrzące ſobie drogę Niebieſką ſercá náßego z podobnym iákże drogim Oleykiem na- APOPH:
bożeństwá/ ochoty/ gorącości Duchá. *Navar:* pißę iż w Ko- Novar:
ściołach Pogáńſkich / zwyczay był Drzewá Oliwne sádzić; Vmb:
ná co to? czyli ná ozdobę/ czyli dla Oliwy ná potrzebę owych Kościołow? nie wypiſuie Wiem ia że *S. Damasc: de orth: fide* Przen: Pánne Oliwnym Drzewem zowie. In domo Domini plantata & inpinguata spiritu, veluti Oliva fructifera. l. 4. C. 15.
Te Opátrzność Boska w Kościele swoim zoſtawiłá/ nie ná co innego/ tylko żeby Kościołowi S. prácuiącemu ná Niebo/ Oleiu dodawáłá; prácuiących/ vſtáiących w tey pracy y woynie duchowney/ iákoby drogim Oleykiem námázywáłá/ łpuſzczáiąc do ſercá ich w tych trudnościách y pokuſách/ pocieche y weſołość duchowną. *Greg: Nicō:* ták od nas mowi: Accipe Oleã Gr: Nic.
frugiferam per quam scaturit Oleum exhilarans. *Oto maß Oliwę bujną z ktorey płynie Oleiek wßeſelaiący.* Człowiecze

ktorys

ktoryś ná lubieżnościách/ ptiáństwách/ zdzierstwách/ y innych zbrodniách wiekßa ześć żywotá swego przepedził; y ciebie: zeście BOG twoy y Przenaś: Pánná nie opuściłá; chco y ßukáło sposobow żebyś y ty był w Niebie z nimi ná wieki: Nie opuścił cie BOG; bo pámietaß owego á owego dniá/ ná owym mieyscu/ ná owym Kazániu/ rußyło cie sumnienie/ pomyślieś gdyby też to można iáko w Niebie bydź/ przećiec chociem grzeßny/ y gorßy niż zgniły pies/ ále mam Duße nie bydlęcą/ lecz rozumną/ ktora mogłáby widziec BOGA/ y kochać sie w nim ná wieki: álizáci Diabel ßepce/ Angusta est porta: *Ciásna bramá*: mowi nieiáko do ciebie: Bramá do Niebá grzeßnemu/ iest doskonała Pokutá/ Spowiedz dostáteczna: o iák to ciásna Furteczká! o iák rzadko przećiśnie

Th. Vill. sie nie kto! Powiedział *S. Thom: Villan:* Ad pedes Confessoris ratus est qui pæniteat vt oportet: trzebá to tu prawdziwego obrzydzenia złych spraw/ y roskoßy náwykłych: á iák ey nalożnika iák dawny zdobedzieß sie ná to; któremu y áni sie o złym; á tám trzebá postánowienia/ żeby to iuż nigdy áni pomyślić o tym; maß iák wiele/ iáko drugi Wielblad ciężarow: to iest cudzeg ná-

Luc: 18. krzywdzonego dobrá/ to wßystko trzebá złożyć: bo powiedział CHRISTVS. Faciliùs est Camelũ intrare per foramen acꝰ, quàm divitem in Regnum Cælorum: á ty przy czym zostániesß y dziatki twoie: Nuż kiedy to ießcze trzebá z rozmáitości/ y liczby grzechow doskonále sprawić sie Spowiednikowi/ zá iák wiele lat: á ktoż wie ná iákiego Spowiednika tráfisß? trzebáby to tu ná dyscypliny/ ná posty grzbiet wprzod nágotować. Angusta to Porta ná ciebie. Day pokoy/ nieporyway sie/ żyi iák iáko y drudzy. Ale krokolwiek táki ießteś/ poprzysiągam cie ná BOGA twoiego/ nie słuchay Mátáczá tego/ nie odwracay oczu twoich od tey Furty zbáwiennej. Przyznáie/ iż Pokutá S. Spowiedz nie lekka rzecz/ ále cie też vpewniam/ że przy tey Furteczce stoi tám Przenaśw: Pánná z Oleykiem nabożeństwá zbáwiennym. Jey to iest osobliwe stáránie/ áby około Pokuty S. zámyślaiącym/ álbo ią poczynáiącym/ rozmáite do tego potrzebne vprosiła łáski; osobliwie przećiwko pomienionym trudnościom odwágę wielką/ y mężne á wesołe serce/ gotowość duchá ná wßystko/ coby tylko trzebá było v-

czynić

czynić dla vwolnienia sie od grzechu. Piękno maß tego Figure *Gen:* 2. Powiáda Pismo iż z Ráiu onego/ miedzy innemi FIG.
były Rzeká iedná názwána *Phison:* ktora oraczáłá y oblewáłá Ziemie iákoś názwáno *Hevilath:* ktore słowo z innego ięzyká tłumáczy sie *dolens vel parturiens: Richard:* przez te Rzeke Richard.
rozumie Przenaś: Pánnę/ przez Kráinę zás boleiących/ rozumie ludzi pokutuiących/ lámentuiących nád grzechámi swoiemi: wiec do moiey Máteriey ták mowi: Beata Virgo circuit dolẽtes per cõtritionẽ, ad cõsolandũ eos, maximeq; parturientes peccata sua per Confessionem. *Pánná Przenaśw: obchodzi boleiących ná sercu przez skruche, áby ich pocießyłá, á osobliwie brzemiennych, to iest gotuiących sie do Spowiedzi.* Maß ná to y przykład: Pustelnik ieden hániebnie był zturbowány y záwikłány w sumnieniu/ o dostáteczną y zupełną EXEMP.
Spowiedz grzechow swoich: gdy sie w tym modli do Pánny Przenaśw: áliż ná pocieche swoie tuż przy sobie náydzie kárte spußczoną: ná ktorey wypisány był grzech ktorego sie on ießcze zupełnie nie spowiádał. Tráfia sie owo ießcze; że kto iuż po Pokućie y Spowiedzi swoiey/ náwroćiwßy sie cále do P. BOGA/ pocznie skromnie żyć; áż ći záraz pokusy ná niego powstáią przeßłe sprosności ná myśl idą; nalogi złe/ áby sie do złego wrocić pobudzáią/ złe towárzystwo/ gdy sie ś chroniß/ smieie sie z ciebie/ Posty/ Modlitwá náznáczona zá grzechy przykrzy sie; zátym ochotá/ dobre postánowienia ziębnieią; stworzyß soba/ iáko to tu dáley będzie przećisnąć sie przez ták ciásną Furtke do Niebá; iáko będzie wytrzymáć. Ale nie trácz sercá; wiedź o tym że stoi przy tey Furtce Przenaśw: Pánná z drogim Oleikiem gorącego nabożeństwá/ námáśći te skrzypiące kołká/ zewrzedzi cie przećiwko tym pokusom/ spráwi że z weselością duchá przeminieß ten ciásny kąt/ y wßelkie zwydoznawßy. Wspomina Pismo S. że Dawid Krol sam ná sobie FIG.
tám y osobliwa vczynił/ w Pánách zadko widána odwage/ prowádząc tryumfálnie ze wßystkiemi Pánámi/ y ludem Jzráelskim Skrzynie Páńska: Nietylko kosß wielki ná to kazył/ bo co siedm krokow postąpiono z Arká/ zábiiáno náOfiáre Wołu y Báránà: ále co wiekßa/ że sam Krol w Komeßce vbrawßy

sie/

ſie/ ſłużył około oney Skrzynie: był to ákt oſobliwy/ y bárdzo trudny: odwodziłá go od tego Krolewſka powagá/ odwodziłá y Zoná Michol: bo niedármo z Mężem ná te Proceſſyą nie poſłáł/ tylko z okná wyglądałá: domyſlał ſie że ná ßydeyſtwo v Zony przyidzie/ zwłaßzá ták nie nabożney: iákoż ták ſie potym ſtáło: Michol filia Saul proſpiciens per feneſtram vidit Regem David ſubſilientem & ſaltantem coram Domino: & deſpexit eum. *Michol Corká Saula Krolá pátrzac oknem, widziáłá Krolá Dawidá ſkaczącego, y tánczuiącego przed Pánem, wzgárdziłá nim.* Wiećie záś/ iákie vtrapienie Mężá w domu czekał/ kiedy to Michol *deſpexit David*: Zoná Mężá lekce ſobie waży/ fuka/ bryka ná nieg. Zniosł ćiężkie ſtoſy vbostwá/ ſleporty/ wygnánia Tobiaß; á przećie kiedy go Zoná pofukáłá/ poláiáłá/ ćiężko weſtchnął y zápłákał: Tunc Tobias ingemuit & cæpit orare cum lacrymis. Zátym ten Ákt Dawidow nie był bez wielu trudnośći: przećie Dawid mádba ná to/ ſłuży/ ſkacze około Skrzynie Bożey: lecz y nie bárdzo dziwuie ſie tey odwadze Dawidowey; nie bárdzo ćiężko álbo trudno to było ná niego/ bo widze iż Duß á iego ná máſzona była duchem nabożeńſtwá ku P. BOGV ſwoiemu; weſoły Dawid: Saltabat totis viribus ante Dominum. Ze wßyſtkich ſił ſkacze, *tánczuie David*: Co ſámemu nabożeńſtwu przypiſuie *Ambrozy S.* mowiąc: Docuit David contuitum; regalis potentiæ non habendum, vbi Religioni exhibetur officium, honeſtum eſt enim pro Religione facere, & ſi incongruum ſit poteſtati. *Náuczył Dawid, że nie trzebá mieć reßpektu ná ſtan Krolewſki, kiedy o Nabożeńſtwo chodzi: chwalebna bowiem vczynić to, choć ſie nie zda bydź przyzwoitą godności.* Lecz ia dáley ſie pytam/ zkąd ſie zdobył Dawid/ ná ták wielkiego Duchá nabożeńſtwá? vważćie: była tám Skrzyniá Boża/ Figurá Przen: Pánny według *Ambrożego S.* y owßem tenże pißąc ná to mieyſce nauczą; że ná ten czas Dawid miał obiáwienie o Przenaś: Pánnie máiącey ſie ná świát národzić z plemienia swego. Prævidebat enim in Spiritu MARIAM ex germine ſuo: *Przeyzrzał w Duchu, że MARYIá bydź z pokolenia iego.* Więc Przenaśw: Pánnie ma ſie przypiſać niepoſpolity ten duch nabożeńſtwá/ ktorym poſilony

2.Reg:6.

Toh: 3.

Ambr:

Da-

Dawid/ ták trudny Ákt cnoty/ mężnie y ewßem weſoło odpráwił. Mamy do tego wiele świeżych przykłádow iáko Pánná Przenaśw: ſług ſwoich álbo morduiacych ſie z pokuſámi/ álbo ziębnieiacych w biegu cnoty/ Oleykiem duchá nabożeńſtwá námáſczáłá/ poſiłáłá; *Theophil*: pißę/ iż Przenaśw: Pánná poſtrzegßy/ że *B. Alanus* wielki iey kochánek/ począł nie co vſtawáć ná drodze cnoty/ náwiedziłá go raz/ y rzecze do niego. Dobrześ począł/ ále nieco iuż dla leniſtwá ziębnieteß: to mowioc pokazáłá mu Miáſto iákieś ze złotá/ y Anyołow w nim ſpiewáiacych: *Ave MARIA*, y rzecze: Sługa tego ieſteś: qui facit Miniſtros ſuos flammam ignis: Więc ſtáray ſie záwße ogniem nabożeńſtwá páłáć: zá ktoremi ſłowámi/ y wiodzeniem/ nowego nabożeńſtwá y ochoty do gorętßey ſłużby Boſkiey był *Alanus*. Z tąd iáko czytamy *w Rewel: S. Birg*: Tá S. ták raz mowiłá do Przenaśw: Pánny. Pulchritudo tua auferat onus duriſſimum acediæ, dat cordi in æternum fervorem dilectionis. *Pięknoś twoiá znoſi ćiężar niedbáłſtwá, daie ſercu gorącość miłośći ná wieki.* Y owßem támże ieſt nápiſáno: że P. JEZVS S. Birgitćie powiedział o iedney dußy/ ktora była nieco oziembłá w nabożeńſtwo: Oto ia teraz te dußę pozárowałę/ dla modlitw Mátki moiey: á lubo oziębło począć ſie do mnie modlić/ iednák ták ſie rozpaliłá/ że y w záchwyceniu bywa. Tákże innego czáſu modlącey ſie Pánnie Przenaśw: zá pewną oſobą powiedział P. JEZVS: Mátko moiá/ oto ia tobie zlecam/ ábyś ſynaczkow ſwoich ogniem nabożeńſtwá zágrzewáłá: Calefac filios tuos. Maćie tedy wywod/ iż Pánná Przenaśw: Cæli clauſtra reſerat. Vłatwia nam weść ćiáſne do Niebá/ gdy duchem nabożeńſtwá/ ochoty z ktorym y oná dźiś w Kośćiele Jerozolimſkim prezentuie ſie; oziembłe ſercá náße námázuie/ poſiła ná zwyćięzenie wßelkich w drodze zbáwienia/ trudnośći: Więc y my wczeſnie zámawiáiąc ſobie te Furteczke do Niebá/ y dobroczynność v Pánny Przenaśw: mowmy do niey z *Idiotą* nabożnym. Adjuva ergo me Clementiſſima Virgo, da mihi pœnitentiam de commiſſis, impetra veniam de præteritis, tribue in præſentibus cautionem, præſta in futuris adverſus omne malum reſiſtentiam. *Rátuyże mnie Pánno nayłáſkáwßa, day mi żal zá*

popełnione grzechy, vproś odpuszczenie zá przeßłe, w teráźnieyßych day oſtrożność, á w przyßłych doday ſił ná dánie odporu wßelkiemu złemu. Amen.

Viæ Sion reſtauratæ.

Pro Viſitatione B. V. M.

STROPHA I.

Propter Evam, homo ſævam Accepit ſententiam:
Per MARIAM, *habet viam* Quæ ducit ad Patriam.
Ewy dziatki, wina Mátki Odniesły potępienie:
Zá MARYĄ, *Proceſſya Idæ iuż ná zbáwienie.*

Abijt in Montana cum feſtinatione. *Luc:* 1.

W Tey podroży Przenaś: Pánny wiele ieſt okoliczności podziwienia godnych. S. Ł. dwie przećie ná ten czás oſobliwie vważam. Naprzod iż ſáma tylko w czyrodniowey drodze miedzy gorámi widzę idąca; czemu y *Eſcob:* dziwuie ſie nie pomálu; mowiąc: Miror Virginem ſolam ſeſe itineri non facili commiſiſſe, Joſepho abſente; Zacharia minimè comitante, nec aſcenſum ad montana, nec deſcenſum in Nazareth. *Dziwno że Pánná Przenaśw: ſamá ſie w drogę puſczą, w niebytności lozeſá, nie máiąc áni Zácháryaßá w towárzyſtwie ſwoim, áni tam idąc, áni wracaiąc ſie názad do Názáretu.* Druga dziwno mi/ czemu dolinámi nie obchodzi gor/ ále przez przykre gory kieruie ſwoie drogę: Abijt in montana. Gorámi poſpolićie álbo niewiádome álbo nieznáczne ścießki bywáią. Choć do pierwßey trudności/ vłatwia mi ią pomieniony Autor: bo Syn/ ktorego iuż poczętego w żywocie ſwoim miáłá/ ſtał iey zá naylepßą *aſſiſtencyą*: Filius Virginis pro copioſiſſimo eſt ipſi comitatu: y owßem nie rádá Przen: Pánná bez áſſyſtencyey/ bez towárzyſtwá w drodze chodzi. Curremus in odorem vnguentorum tuorum. *Cant: 1.*

Iideph: S. de Aſſump: mowi: Sequuntur illam omnium electorum animæ, quæ ſunt ex parte illius. *Puſczáią ſie zá nią wßyſtkie wybrane dußę, ktore do niey należą.* Z tego wiekßa teßcze rośnie trudność: czemu przez gory bierze drogę? á kogoż tám naydzieß Przenaśw: Pánno/ w dzikim tym ſtaliſtym *Serm: 1.*

Kráiu

Kráiu do Kompániey? álbo nikogo nie naydzieß/ álbo co dzikiego. Przećieß Przenaśw: Pánná idzie in Montana. Przez te *Montana*, duchownie rozumieć ſie mogą ſtany ludzi/ ktorych P. BOG ná tym świecie do gory wyniosł nád innych/ w bogáctwá/ w ſławę świecką/ w godnośći: do tych tedy bieży Przenaśw: Pánná záprażáiąc ich w kompániey w drogę/ iuż nie do domu Elżbiety/ ále do Nieba pokázuiąc/ y toruiąc im drogę/ Abijt in Montana. Pánno Przenaś: wybacz: podobno tu z tych ſtanow znáczniejßych/ ludzie ciężcy ná táko drogę/ ścießki tu ledwie znáć: Niedármoć to CHRYSTVS Páná tákiego ſpiákącego Nieba/ tylko krośiem miánuie: Homo quidam nobilis abijt in Regionem longinquã, accipere ſibi Regnum: co vważáiąc *Vega* mowi: Rarus, & ſingularis eſt Nobilis, qui Regni Cæleſtis vias currat. *Rzadki, y oſobliwy to ieſt Pan, ktoryby miał iść w drogę ku Niebu.* Niemogą przećia Przenaśw: Pánnie odrádzić tey drogi: Abit in Montana; y owßem; ponieważ záginęły te drogi do Nieba/ w ſtanách zacnieyßych; tedy ie ſámá odnowić y toruáć chce: oſobliwie tednák toruie dziś drogę Pokory S. mowi Káźimierz S. że nas Ewá wyrugowáłá z Ráiu: Propter Evam, homo ſævam accepit ſententiam: á to dla pychy ſwoiey. Eritis ſicut Dij. Wiec Przenayśw: Pánná ná zad kieruie tę gośćiniec: Per MARIAM habet viam, quæ ducit ad Patriam. Bárdzośmy temu rádzi Pánno Przenaśw: iuż álbowiem v nas zároſłá byłá ta drogá Pokory/ nád ktorą lámentuie Prorok: Viæ Sion lugent: toruieß ią dziś; Krolowa Nieba y Ziemie ſtawßy ſie/ bieżyß ná poſługę grzeßnice iedney. Aroż ią zechce zá sobą/ pokázáć wßyſtkim ſtanom wyſokim/ te przetorowáną drogę: wprzod im wywiodßy/ że y w naywyżßym ſtanie żyiąc/ nie podobna bez Pokory S. trafić do Nieba. Luc: 19. In Iud: C. 11. Threnz.

Dziwna to przypowieść: Rara Phænix in Mundo. *Fenix rzadki ptaßek*: á czemuż? bo ſie z własnego popiołu rodzi: ták też y o pokornym mowić ſie może: Humilis rarus in Mundo: rzadko naydzie ná świecie pokornego. Czemu? bo Pokorá z popiołu ſie rodzi/ to ieſt/ z niſkiego rozumienia o ſobie/ y poniżenia ſámego ſiebie/ kiedy to zás wßyſtkiego na świecie dośtáie/ ieſt rozum/ ieſt ſławá/ ieſt honor/ ieſt *ſub-* I. PARS.

ſtáneya, ieſt wzás; iákoż to w głowie świeckiego zmieścić ſie może/ że to trzebá poczytáć ſie zá proch/ poniżenia godnym/ nic niemáiącym/ niegodnym tey ſławy/ honoru/ ſubſtáncyi: á przećie/ kto chce do onego gornego Syonu mießkania tráfić/ koniecznie ná ten Gośćiniec trzebá. Niektore Cnoty ná wolá dano/ możeß bez nich bydź zbáwion/ bez Pokory nie. S. *Bernat. ſuper Miſſus:* piſoc/ ták mowi: Sine Virginitate potes ſalvari, ſine humilitate non potes. Myliß ſie kto mowiß/ Pokorá/ niſkie o ſobie rozumienie/ v. nizōność/ do Zakonnikow to/ álbo do podłych vbogich ludzi należy/ ich to drogá do Niebá; v nas záś ná świecie w bogáctwach/ godnościách/ mieyſcá mieć nie może. Pokorá nie ma mieyſcá v Dworu: choćbyś chćiał to drogo do Niebá/ to cie z niey zepchną/ z ćichego/ z pokornego náśmieią ſie/ náſtuką ſie go záſem. Myliß ſie mowie/ co ták rozumieß: Przyznáie ia/ że ſtany świeckie z wyſokiemi godnościámi/ z bogáctwy złączone/ ſą Montana, przykre/ y ſkáliſte Gory do tey drogi Pokory/ to ieſt/ ćieżkie ſą tákowym ákty pokory; lecz tey drogi minać nie mogą. Wßyſtkim ták vbogim ták bogátym/ ták Zakonnikom ták y świeckim to-
Mat: 18. drogá koniecznie kazał CHRYSTVS Pan. Niſi efficiamini ſicut parvuli non intrabitis in Regnum Cælorum. *Ieżeli ſie nie ſtánietie máluckiemi, nie wnidźietie do Krolestwá Niebieſkiego.* A owßem tym ſámym/ ná wiekßą pokorá ſtan swoy nietáko obliguie ćie. Sluchay co DVCH S. do ćie-
Eccli 3. bie mowi: Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram DEO invenies gratiam. *Im wiekßym ieſteś, tym bárdziey vnizay ſie we wßyſtkim, á ták znaydzieß łaſke v BOGA.* Nie wymowi ćie to od obligácyi tego przykázánia Bożego/ co mowiß: Nie zdobiłyby ſtanu mego ákty vnizōności/ y pokory; bo DVCH S. powiedział: Invenies gratiam: ktore ſłowá tłumácząc *Baldvin:* ták mowi: Ac ſi diceret, ſecundùm magnitudinem dignitatis, æqua ſit menſura humilitatis, humilitas in honore, honor eſt ipſius honoris, & dignitas dignitatis: omnis dignitas, dignitas non eſt, ſi humilia dedignatur. *Iákoby rzekł: wielkość v rzędu twego, niech będzie miárą poniżenia twego; pokorá po-*
ni-

niżnie ſie przy godności, ieſt ozdobą ſamey godności: máłelka godność nie ieſt godnością, ieżeli gárdzi pokorą. Ná dowod tego że y naywyżßych ſtanow nie ßpeco/ ále raczey zálecáio ákty pokory: przywodze przykłády z Piſmá S.: á ponieważ
EXEMP. ná świećie/ dwoiákie ſtány wyſokie náyduią ſie: to ieſt álbo świeckie álbo Duchowne: Wiec naprzod dla świeckich przywodze Abráhámá: niebył to chudy páchołek/ ále bogácz: Erat autem dives valde in poſſeſſione auri & argenti: Oſtátká domyſlayćie ſie z ſług Czeládzi iego: Nec
Gen: 13. poterat eos capere terra, vt habitarent ſimul, erat quippe ſubſtantia eorum multa. Był też człowiek woienny/ cwiczony w rzeczach rycerſtich: Sławne zwyćieſtwo iego/ tylko z nadwernemi ludźmi otrzymáne nád kilko Krolow/ ktorzy náiechali byli pobliſkich ſąſiádow iego. Przypátrzćieß ſie niektorym ákrom pokory tego Káwálerá/ y Bogacá: Ákt pokory iego ku p. BOGV; popiołem/ prochem zowie
Gen 18. ſie/ nie śmi y ſłowká wymowić: Loquar ad Dominum, cùm ſim cinis & pulvis. Ákt pokory ku bliźniemu; kiedy onych trzech podrożnych poſtrzegßy/ nie kryie ſie przed niemi/ álbo tylko ſług ſwoich ku nim wyſyła/ ále raczey ſam bieży/ ták Pan przed nieznáiomemi gośćmi vpada: Et adoravit in terram. Opiſuie dáley Piſmo S./ iáko ſam ná obore pobiegł po ćielatko/ zábił go/ vgotował; ſwoiey Sáry że ták zacney/ ták wielkiey Pánij/ ktora y zá drzwi chronilá ſie wyniść: Sara riſit poſt oſtium tabernaculi: każe záwinać ſie ſamey około pieczywá; Dixit ei: accelera, tria ſata ſimilæ commiſce, & fac ſubcinericios panes: ſámi gotuia/ ſámi ieść wydáia/ nie śmieia przy nich y ſieść: Poſuit corā eis, ipſe verò ſtabat juxta eos ſub arbore: znáczne/ wielkie/ tego Pánſtwá ákty pokory. *S. Chryzoſt:* vważa: że ten Abráham w innych okázyách choć poważnieyßych (iákie było ożenienie Syná ſwego/) zażywał ſług: w tey záś okázyey/ ktora bárdziey należáłá do Czeládzi iego/ (iáko to koło kuchnij kázać ſie/) ſam odpráwuie to; y ſtoſuiąc do Pánow ſwego ná ten czás wieku: mowi. Hi contra faciunt; ſi enim cum artifice agere velint, nullo pudore prohibentur, ſed per ſe exeunt. *O ták przećiwnie ći czynią:*

bo

bo kiedy im z rzemieślnikiem rozmowić ſie ńczym potrzebá; by namniey ſie nie wſtydzą, ále ſami to, przez ſie odprawuią. O gdybyś teraz żył Doktorze S./ podobno co wiecey przyłożył byś; zżekłbyś był z Żydem/ Aredarzem/ Kárbownikiem/ Páſtuchą własnym/ nie wſtydzą ſie ſámi/ kiedy o ßkodá idzie rozmowić/ ſámi ſtáynie/ konie/ bydło/ gumná/ kurniki/ ogiodáiąc/ obchodzą; nie rádzi ſie w tym ná ſługi ſpußczáią: á kiedy vkrzywdzony poddány ná ſkárgę/ vbogi/ podrożny po poſiłek/ Zakonnik po iálmużnę przyidzie; to ſie wſtydzą y obaczyć z nim; każą kłámáć czeládzi/ powiedzieć nie máß Páná/ zábáwny/ chory; álbo ná ſługi ſpußczáią ſie: daycie mu tám iálmużnę/ niech ſie nie báwi: Pánie Podſtárości/ záwieśćie tám do Kłaßtorá: choć dobrze wiedzą/ że tám miáſto zbożá plewy będą; á drudzy ſą/ co zmowę máią z ſwoiemi; dla ceremoniey tylko/ byle ſie zbyć/ nie długo Xiędzu w oczy pátrzyć/ kwieki dáią co nic po nich. Cożby to ßpećiło ſtan twoy/ gdybyś z własney ręki vbogiemu dał/ ſam go do domu przyiął/ ſam wyprawił/ ſam doyźrzał/ y owßem w oczách Bożkich/ y ludzkich iáko drugiego Abráhámá wielceby to zálećiło: co świeckim Pánom służy. Duchownym záś pokázuie ná owym Prálácie/ Kápellánie bogáteß páná
Iudz 17. Micheaßá. Pomieniony Micheaß w zámießániu y nierządzie długim bez Krolá/ bez Biſkupá/ Páńſtwá Izráelſkiego/ przechodzącego Lewitę w gośćinie máiąc: przyiął go ſobie zá Kápellaná; y choć w młodych leciech go widział/ ſam iuż letni bywßy/ zá Oycá go ſobie obrał. Eris mihi Parens ac Sacerdos: á przećie tego Piſmo S. dziećiećiem zowie. Habuit puerum Sacerdotem apud ſe, fuitq; illi quaſi vnus ex filijs. *Miał dziećie v ſiebie zá Káplaná, y práwie iáko iednego z Synow własnych.* Pyta ſie tu *Náxerá:* iáko ſie to zgodzi? iżali Dziecie może bydź ná Káplańſtwo obráne? gdyby to było w Polſzcze/ co to Kánonie/ Prelatury/ Opáctwá/ ná Syny krorzy ßcześć dziećmi ſą/ wcześnie prowidzą/ w Rewerendę/ choć o niey nie myſli chłopcá vbiorą: toby to łátwo wytłumáczyć: ále ten *Levita*, vbogi był człowiek/ bo z domu nie máiąc co ieść/ muſiał puść ßtuki chlebá po świecie ßukáć. Więc to vłatwiáiąc mowi tenże *Naxera:* Sacerdos

dos dignitate, puer modeſtiâ, omnium ſibi animos conciliavit: iákoby chćiał rzecz: że to tu dziećiećiem zowią tego Prálatá/ dla tego/ iż w obyczáiách był iáko dziećie ſkromny/ potulny/ pokorny: á niebył to iákikolwiek Xiądz/ ále iákiekolwiek był w reſpekćie v Páná wielkiego/ Eris mihi Parens'. Xiądz dobrze przybrány/ y ná dobrey zoſtáiący fundácyey. Dabo tibi per ſingulos annos, decem argenteos, & veſtem duplicem: *Abulen:* powiáda: że przez ten rok/ dzień ſie to ieden rozumie: ták że ná káżdy dzień dzieſiąc ſrebrnikow/ które ceny wielkiey były v Żydow; intratá tego Xiędzá byłá: dość bogáta prowizya: á ták pokorny. Puerum habuit Sacerdotem. O iák piękna to rzecz: kiedy Prálat zacny/ bogáty/ wyſoki w godność; á przećie pokorą/ ſkromnośćią/ ná affektá ludzkie zárabia ſobie/ ni ná kogo nie odyma ſie/ nie furyat/ káżdego wdzięcznie przyimie/ rozmowi ſie/ vſłuży/ ſam oſobą ſwoią chorego náwiedzi by nayubożßego; bynamniey to nie ßpeći Prálactwá iego: y owßem záleca go/ wdzięcznym BOGV y ludziom czyni/ Oycem/ Dobrodzieiem tákiego wßyſcy zowią: mowi nie ieden vbogi: Eris mihi Parens & Sacerdos, Oćiec to náß nie Pleban. Ponieważ tedy Akty pokory nietylko nie ßpecą ſtanow bogátych y wyſokich/ tak Swieckich iáko y Duchownych; ále raczey ozdoby wiekßey przydáią im; choć nieſłußnie/ y bez fundámentu/ ludzie wyſokich ſtanow wymawiáią ſie/ iákoby oni nie powinni byli ná pomieniona cnotę Pokory S. y Akty iey. Ale ſpyta ſie kto: ná iáko to pokorę y ná iákie Akty/ świeccy wyſokiego ſtanu ludzie obligowani ſą? Odpowiádam: Náyduią ſie niektore Pokory S. Akty/ co ſie zowią *Supererogationis*, to eſt do vpodobánia/ y ná wolą dáne káżdemu/ dla wiekßey ſobie zaſługi: iáko to vmyſlnie kontemptu ſwoiego ßukáć/ nogi vbogim vmywáć/ podánych chorych náwiedzáć/ onym pokornie oſobą ſwoią vſługowáć/ dzieći/ vbogie ſierotki rękámi ſwoimi wychowywáć; y inne tym podobne: rzecz to pewna; że y to bynamniey nießpeći by naywyżßego ſtanu. *Alfonſus* Krol Arágońſki/ ſam w drodze pomogł chłopkowi Oſłá z błotá wyćiągnąć. Bogacz ow w náßych Kronikách/ dla podrożnych Bráći ſam ná rámionách ſwoich przyniol ſłomy/ ktora ſie teyże nocy ná ſadzie

Bożym obronił. *Elżbieta S.* vbogie sierotki myłá. Biskup naywyższy dorocznie vbogim ławnie nogi myie. *S. Karol* Arcybiskup *w Mediolánie* sam zápowiedzianym służy: á przecie nie zelżyli tym stanu swego. Ná te iednák Akty pokory nie są zá-wsze obligowáni ludzie stanow wysokich: iednák nayduio sie inne ná ktore są powinni: *Naprzod* względem P. BOGA:

2. Petr: 5. Humiliamini sub potenti manu DEI. *Upokarzayćie sie pod mo-cną ręką Boską*: to iest powinni ná pokorne poddánie sie pod wolą y prawo iego świete/ choćby sie też nárázić ná iákie ßwánk stawy/ substáncyi/ zdrowia/ stoiąc przy práwie Bo-skim/ przy sprawiedliwości. Znowu/ mieć w poßánowániu rzeczy świete: iáko są Kościoły Boskie/ skromnie/ nabożnie w nich sie spráwuiąc/ nie pyßno/ ále pokornie do nich przy-chodząc; nie wstydáć sie Ziemie z Dawidem Krolem cálować.

Ps: 43: Humiliata est in pulvere anima mea. *Upokorzyłem Duße moie w prochu*; Swietych Obrázy/ Reliquie Swiete/ godnie/ nabożnie chowáiąc/ słow Swietych ná potoczne nie vzywáiąc rzeczy: słowá Boskiego/ Kazánia słuchác: ná Imie JEZVS/ MARYA/ *reverentia* czynić: Ná ostátek względem Osob Duchownych/ Zakonnych pámiętáć ná przykázánie DVCHA

Eccl: 4. S. Humilia Præsbytero animam tuam. *Upokarzay przed Kápłanem Duße twoie*: Kościelnym intratom nie vwłoczać. Mieyscá pierwßego vstępuiąc. *Powtore* Akty Pokory względem sámego siebie/ ná ktorés powinien/ byś był nayzacnieyßy ná świecie ią te. Znáć sie zá grzeßnego/ niegodnego dobro-dzieystw Boskich; mowiąc często z Krolem Izráelskim. Ego

Psal: 69. verò sum egenus & pauper: Ego autem sum vermis & nó

Psal: 21. homo. *Ia ießtem nędzny y vbogi: Ia ießtem robakiem á nie człowiekiem.* Niedbáć o prożna chwałe y ięzyki ludzkie. *Po-trzecie*: Akty Pokory względem bliźniego swego: pámiętay że twoy naypodleyßy poddány iedney natury z toba; gdybyś sie z twoich ßat rozebrał/ y on/ á ktoby cie Pánem poznał? álbo w kośnicy po śmierći/ czy rozeznáć ktore Páńskie/ ktore

Hō: 26. chłopskie kości? *S. Chryzostom* mowi: Attendis pauperem

in Marc. & despicis, nec recogitas, quod homo est, sicut & tu. *Wi-dziß vbogiego, y pogardzaß nim, á nie vważaß, że to człowiek, ták y ty*: áby nikogo by naypodleyßego nie znieważáć/ nikim nie

niepogardzáć; káżdemu przystępnym/ powolnym/ łáskáwym pokazać sie. Też to są Akty pokory/ na ktore obowiązáni są ludzie/ by też byli iáko w naywyższym stanie/ y godności: te są *Viæ Sion*, drogi do otrzymánia Niebieskiego *Syonu*. Lecz kto sie dobrze przypátrzy *Montanus*, to iest stanom wysokim; przyzna/ że dopiero tu trzebáby lámentácyi Jeremiáßá: Viæ Sion lugent, eo quod non est, qui veniat. bo pomienionych Tren: 2. Aktow Pokory S. względem P. BOGA/ sámych siebie/ y bliźniego/ álbo nic/ álbo málo co obaczyć w ludziách wyższego stanu. A iákaż pokorá ku BOGV/ y práwu iego Swiętemu/ Kościołom/ Obrázom/ Rzeczom/ y Osobom Swietym; im zacnieyßy kto/ tym pospolićie mniey o P. BOGA dbáiący: Kościoły v nich práwie stáły sie *teátrá* niecnot; tám stroy/ tám vrode/ tám pompa pokazać świecka: zápomnieli że to potępieniem pachnie. Væ qui opulenti estis in Sion, ingredientes Amos 6. pompaticè domum Israel. *Biádá wam Bogaczom, wchodzą-cym z pompą do Domu Izráelskiego.* Rzeczy Swiete práwie w gorßym poßánowániu niż inne; Szkáplerze/ Reliquie noßąc nie wstydzą sie sprosnych myśli/ słow/ á bogday y nie v-czynkow. Obrázow nie obaczyß pospolićie nabożnych w Pá-łácách/ chybá tylko po katách. ná Gole sámym Pogáńskie Historye/ ßpetne/ y cielesne; rozumiałbyś żeś do bałwochwal-ce nie do Chrześćiáninà przyßedł. Pokorna *reverentia* Stanu Duchownego znáźnie vstáłá: dłużey Xiądz/ niżeli Zyd przed drzwiámi czekáć musi/ ten ktorego Ofiárá Niebo otwiera. Nie wspomnie iáko y śládu nie znáć áktow pokory/ ták względem siebie/ iáko y względem bliźniego: drudzy ledwie w Nie-bo nie pluią od wysokiego o sobie rozumienia. Dla prożney chwały y sławy między ludźmi/ dla iednego słowá/ iż zeko o nim potym; Grzeszny to był człowiek: nie tylko substáncye/ ále y duße cyráta. Z czego śmiejąc sie *Bernárd: S.* mowi: Si Bern. hic finis est laborum tuorum, quid amplius habes jumen-to? siquidem & de tuo palefrido cum mortuus fuerit per-hibebitur quod bonus fuit. *Ieżeli ten iest koniec prac two-ich; to iest, że cie pochwalą, coż więcey maß nád ßkápę twoię? bo y o twoim koniu gdy zdechnie mowić będą, chwalić go będą, do-bryż to był koń.* Poßánowánie zaś bliźnich iákie? nic to znie-

ważyć/ Pſem/ Háńbą/ Pogáninem názwáć/ nic iák beſtya ko-
pnąć/ bá gorzey niż beſtye káliczyć rownego ſobie/ choć nie w
wrodzeniu/ ále co wiekſza ieſt w przyrodzeniu złowieká/ nád
ktorym podzás władzy niemáia. Zgołá rzecz oczywiſta że Viæ
Sion lugent, iż w ſtanách wyſokich záginęłá drogá Pokory S.
więc to dziś przetorować koniecznie przez te *Montana* potrzebá.

II. PARS Nie lámentuyże iuż Proroku Viæ Sion lugent; bo ſze-
ſliwie widzę Przenaś: Pánná dziś te droge Pokory S. wßyt-
kim godnym/ wielkim v świátá ludziom/ przykładem ſwoim
czynie. W Kronikách náßych czytamy/ pewne obiáwienie
HIST. *B. Pietrá Tecelána Zak Náß.*: Widział ten/ Kościoł wielki
do ktorego przyßedßy Anyołowie drobniuſienkim prochem po-
ſypáli páwiment: przed wielkim Ołtarzem/ dwie poſtáwio-
no Stolice/ potym otworzono Kościoł/ áż wchodzi ChRy-
I. 5. P. 2. STVS Pan z krwáwemi w nogách ránámi/ vbogo przyodzia-
ny/ idzie do Tronu ſwego ścieżke álbo ſłády nog ſwoich świe-
tych zoſtáwuiąc po ſobie: potym wchodzi Przenaśw: Pánná
bárdzo doſkonále w ſłády ſtop Páná JEZVSOWYCh no-
gi ſwoie kłádąc/ y przeßedßy drugie oſiada krzeßło: potym
Apoſtołowie/ iák z naywiekßą pilnośćią ſtoſuiąc ſie do przeto-
rowánych ſłádow idą: ále gdy coraż więcey ludzi przechodzi-
ło/ chybiáiąc po troſze ſłádu/ ledwie nie cále ſłády P. JE-
ZVSOWE zoſtáły záſypáne. Aż też z wielką kupą przycho-
dzi iákiś człowiek wzgárdzony y vbogi/ ktory ſmutno záſypá-
nym ſłádom przypátruiąc ſie/ odważył ſie y z wielką pilnośćią
odmuchuiąc/ odmiátuiąc popioł/ doßedł prawdziwych ſtop
JEZVSOWYCh/ y ták drugim ſtrácona iuż ścieżke poká-
zał. Drogá tá/ ieżeli co lepiey znáczyłá/ táko droge Pokory
S. krzeży popioł ieſt piękne *Symbolum*. Drogá tá ieſt/ kto-
Philipp. 2. ro Krol Nieba y Ziemie doßedł Nieba: Humiliavit ſemet-
Luc. 24. ipſum factus obediens vſq; ad mortem. Opportuit CHRI-
1. Petr. 2. STUM pati & ſic intrare in gloriam ſuam. Przetorował to
ná to/ żebyśmy wßyſcy bez wßelkiego bráku/ to ścießko Po-
kory według ſtanu náßego puſczali ſie. Vobis relinquens e-
xemplum vt ſequamini veſtigia ejus: ále ponieważ ták ścieß-
ko ſtyßeli/ záginęłá *in Montanis*, to ieſt w ſtanách wiekßych tá
drogá Pokory/ wſtydzą ſie pokornych Aktow. Więc Pánná

Przen:

Przenaśw: Abijt in Montana, áby im przetorowáłá/ pokazá-
łá/ y naprzod przykładem ſwoim vłatwiłá te droge do Nie-
bá. Wiele záiſte Aktow pokazáłá/ y zoſtáwiłá przykładow
Pokory S. w żywocie ſwoim Przenaśw: Pánná wßyſtkim lu-
dziom: Jáko to naprzod/ przy Zwiáſtowániu ſwoim/ gdy ſie
niegodna ſłużebnica Páná ſwego názwáłá: Ecce Ancilla
Domini. Pokazáłá ſie pokorą iey/ y przy porodzeniu Synà
ſwoiego/ gdy vboga Szopeczka/ áſiſtencya bydlątek konten-
towáłá ſie. Przy Oczyſczeniu/ gdy iáko grzeßnicá ſtawa w
Kościele z Ofiárą. Quid hujusmodi humilitate præſtanti°: Eſcob.
Jednák przy dziſieyßym Náwiedzeniu Elżbiety S. y Janá
grzeßnego Pokory iey Akty nieiáko celnieyßie ſie zdádzą.
Vpokarza ſie przy Zwiaſtowániu/ ále przed BOGIEM Ec-
ce Ancilla Domini: tu zás ſłużąc Elżbiećie y Janowi/ vpo-
kaza ſie przed ludźmi/ á ieſcze grzeßnemi: á do tego iuż tu
byłá Matka Boſka. Vpokarza ſie przy porodzeniu Synacz-
ká ſwego w vbogiey ſtáyni/ álbo y w Kościele Jerozolimſkim/
iáko grzeßnicá ſtawáiąc; iednák ná ten czás ießcze vtáiona/
niewiádoma iey zacność y máćierzyńſtwo było: gdy zás dziś
náwiedza Elżbietá y Janá/ ſłuży iey przez trzy Mieſiące w
domowych okázyách/ wiedziáno iuż o niey tám/ że to Mátká
Boſka/ bo ią wita Prorockim duchem Elżbietá. Unde hoc
mihi, vt veniat ad me Mater Domini mei. Poczuł to y Jan
ieſcze w żywocie Mátki zoſtáiący. Ut audivit ſalutationem
Mariæ Eliſabeth, exultavit infans in vtero ejus. cáły Dom
ZachárYaßow/ miał to zá Mátkę Bożą/ Páńią y Krolową
Nieba: á przećia tákiey reputácyi bywßy w domu onym/ po-
kornie iáko poddána álbo ſłużebnicá wyſługuie ſie. Intrat in
domum Zachariæ, non vt verbum Angeli Mulieris atteſta-
tione probaret, ſed vt Mulieri provectæ ætatis, Virgo ju-
vencula miniſterium ſedula impenderet. *Wchodzi do Domu
ZáchárYaßowego, nie żeby ſłowu Anyelſkiemu Nieniáſta świadectwo
dáłá, ále żeby ſtárey onej Nieniećcie, młodziuchna Páneńká, pil-
ną vſługę czyniłá.* mowi *Ven: Beda:* co potwierdza *Antoninus S.*
Virgo cum Eliſabetha tribus menſibus ſedit, vt in partu
tunc futuro ei ſerviret. *Pánná Przenaśw: z Elżbietą przez
trzy Mieſiące zoſtawáłá, áby iey w połogu ſłużyłá.* Nad ktorym

áktem Pokory zdumiáły pomieniony Doktor S. mowi: Et quis vnquam audivit talia, vt Regina gravida pergat ad ſervam ſuam, ad miniſtrandum ei in partu. *I ktoż kiedy ſłyßał, áby Krolowa ćiężarna, poßłá do poddánej ſwoiey, ſłużyć iey przy rodzeniu.* Powiedzialem wyżey/ że Pokorá ſtanu y nay. wyżßego nie ßpeći/ ále raczey ieſt wielka Ozdoba/ to ná dzisieyßym Aktćie pokory Przenaś: Pánny/ naiáśniey ſie pokázuie.

Cant: 4. Oblubieniec Niebieſki/ włoſy Oblubienice ſwoiey/ ktore znáczyły myśli iey wnetrzne/ przyrownywa do kozek/ ktore wſtępowały z Gory Gáláád. Capilli tui ſicut greges caprarum, quæ aſcenderunt de Monte Galaad: przećiwne to tu zdarzo ſie rzeczy: z gory bowiem raczey z ſtępuia nie wſtępuia; wiec y tu trzebá było nápiſać: quæ deſcenderunt de Monte Galaad. á tu mowia aſcenderunt: *ktore wſtępuia z Gory Gáláád:* á dokądże kto z wyſokiey Gory ma wſtępować? raczey myślić trzebá/ iáko ſie z wyſokiey ſpuśćić Gory. Viatrwia te trudność biegły *Navar:* mowiąc: Indicat phraſis vbi quis in ſuis oculis humili cogitatione deſcendit, ante oculos DEI aſcendere. *Słowá pokázuią że kto w oczach ſwoich niſko zoſtáie, wyſoko ieſt w oczach Boſkich.* Tá tedy Figurá nayprzedniey ßym ſpoſobem ſłuży Przenaś: Pannie/ y pokázuie wyraźnie. Że Pánna Przenaśw: przez to ſámo; iż bedąc na wyſokich Gorách zacnośći/ godnośći/ nad inne ſtworzenia/ gdyż Mátko vczyniona Syná Bożego; vdaie ſie przećie do Aktow niewidánej Pokory/ vnijżonośći/ y podłych vſług/ około Elżbiety: Aſcendit, á tym pokázuie oczywiśćie wywyżßenie ſwoie y zacność w oczách Boſkich. *Rich: Laur:* Humilitas MARIÆ fuit in cogitatu. Bene autem dicitur aſcenderūt licet deſcenderent, quia hic deſcenſus in oculis ſuis, ante oculos Domini erat quidam magnus aſcenſus: iákoby chćiał rzec: to ſámo zacność/ godność/ pokázywało naywyżßa Pánny Przen: iż w myślách/ ſłowách/ ſpráwách/ wielce pokorna była; z ktorego pokornych vſług áktu/ Elżbietá poznáie w niey godność Mátki Boſkiey. Unde eſt vt veniat ad me Mater Domini mei, Czego y ſámá dáie świadectwo/ odpowiádáiąc *S. Auguſtynowi:* pytał tam pokornie ten S. Doktor Pánny Naśw:

Novari Vmb: L. 4.

in C. 8. Cant. Dic mihi o Mater Sanctorum, quid quæſo boni egiſti? quid do-

donorum obtuliſti? quos Patronos adhibuiſti? per quos Reges ambiſti? quâ cogitatione, quo ſpiritu eò perveniſti? *Powiedz mi o Mátko Swiętych: coś dobrego vczyniłá? coś zá dáry ofiárowałá? ktorycheś przyczyńcow miáłá? przez ktorych Krolow ſtárałá ſie? ktora myśla, ktorym duchem doſtąpiłáś tego, że w żywot twoy zſtąpił Syn Boski?* Odpowiáda mu Pánná Przenaśw: Ofiárá moiá ieſt Pokorá moiá. Oblatio mea eſt Humilitas mea. Slawnemu ná wßytek świát Monárße Salomonowi przyobiecáno tám pokazáć iákąś oſobliwą drogę/ ktorą mogł beſpiecznie biedź bez żadney trudnośći/ choć był w wyſokim ſtánie Krolewſkim: Viam ſapientiæ monſtrabo tibi, ducam te per ſemitas æquitatis: quas cum ingreſſus fueris, non arctabuntur greſſus tui. Mogłe ta ſłych ſłow zażyć do wßytkich Krolow/ Pánow/ zacnych/ bogátych ná świećie ludzi/ pokázuiąc im dziś kwapiąco ſie przez przykre gory do pokornych vſług Krolowa Niebieſka/ mowiąc imieniem Pánny Przenaśw: Viam Sapientiæ monſtrabo tibi: Panowie/ Krolowie/ wielcy y świátá ludzie: Już teraz z aktow Pokory Chrześćiáńſkiey nie wymawiayćie ſie/ nie mowćie wiecey Viam ejus ignoramus. Nieprzyſtoi ſtanowi náßemu żyć bez ápparencyey świeckiey/ nie zdobiłáby nas vnijżonność/ powolność/ ſkromność/ łáſkáwość przećiwko káżdemu. Oto ia te drogę wam dziś moim przykładem torzę: Nic to mnie/ choćiem z Krolewſkiey linii/ choćiem Mátka Bożá/ Krolowa Niebá y Ziemie/ nie ßpeći mnie/ gdy pokornie biegę/ czynię podle vſługi Elżbiećie y Janowi. *Iuſtinus* piße że *Semiramis* Krolowa Egipſka wiele znáżnych dzieł dokazawßy w Páńſtwie/ wyſtáwiłá Kolumnę/ ná ktorey miedzy innemi dźielami napiſáć kazáłá: Vias, meis pecunijs ſtravi, quas ne feræ quidem priùs ambulaverunt. Chwalebnieyßego coś dziś wam wyſtawia Pánná Przenaś:/ ona daleko lepiey rzec moje: Vias vobis veſtigijs meis ſtravi. nie kośßtem/ ále śladem/ ále przykładem dzisieyßey Pokory ſwoiey/ drogę wam wßytkim zacnym luźiom w świátá/ pokázuie do Niebá: abyśćie y wy nie wſtydzili ſie aktow pokory Chrześćiáńſkiey/ z miłośći/ y nabożeńſtwa ku Pánnie Przenaśw: Kroniki świadczą o Władyſławie Krolu Czeſkim/ że ten w ćießki mroz/ gdy pedł z Kościoła á po-

Prov: 4.

APOPH.

HIST:

pokoiowy iego bárdzo byt vziabł; wiec gdy pilnie w ślády y stopy Krolewskie stapał / nietylko rozgrzany zostat / ale sie y rozpalił / ták co skuteczne ślády Krolow. Skuteczniey ße dáleko bydź muśa Krolowey Niebieskiey / to iest / przykłady dzieciey pokory / ná wzbudzenie Dus nabożnych ku náśladowániu pokory Panny Przenaś: Jákże widze przez te Montáná otwárto nieco droge w stanách zacnych Páńskich / wielu Krolow / Monárchow / Panow / Pań / Biskupow / Prálatow / zá Panno Przenaśw: ta ścieżka Pokory S. z nabożeństwá sámego ku Pánnie Przenaśw: biezących. Nie wyliczam wie-
EXEMP. lu: Swieckim pokazuie *Ludwika S.* Krolá Francuskiego / ktory miedzy innemi ákrami pokory / miał zwyczay / że ná cześć Panny Przenaś: w káżdą Sobotę vbogich nogi mył y całował. Duchownym Prálatom pokazuie *S. Hugona* Biskupá Linkolienskiego; ktory muruiąc Kościoł Pánnie Przenaśw:
Hort, Marian: nie wstydził sie sam miedzy Mularzami robić / y w koßu nosić kamienie: y owßem w Indyách w Krolestwie Peruskim / áby y zacnym ludziom pokazać te droge pokory na cześć Pánny Przen: / iest zwyczay / że raz w Miesiąc we Srzodę Bractwo Naśw: Panny z wielką ássystencyą Miástá idzie w processyey do Szpitalá / y tám naśladuiąc pokory Panny Przenaś: nogi vbogim vmywaią —. Wiemći ia / że to tá *in Montanu* droga nieco skalista / ba y ciernista / bo iest trudna wspániałym ánimußom / y zda sie niepodobna / iednák że nieh
APOPH. nie trácą sercá. Poetowie powiadáią / *de origine* Roży / że ten wdzięczny kwiatek serce zápachem posilaiący / wrodził sie ze krwie Bogini iedney; ktora droga bieżąc / gdy sie zakłuła / z kropli krwie co padłá ná ziemie Roża purpurowa (biała tylko przedtym bywßy) stałá sie —. Bayká to iest / ále to rzecz prawdziwa; że Pánna Przenaśw: ná tey od siebie przetorowáney drodze Pokory S. nieco ciezmistey przy trudney / zostáwiła coś zacnieyßego ná posilek y dodánie — sercá; gdyż przyobiecuie wßystkim ta droga puszczaiącym sie
in Psalt. zá sobą osobliwą protekcyą / y pomoc przez *Bonáventure S.* Super humiles vultus ejus, & Beati imitatores ejus. *Nád pokornemi twarz iey, y błogosławieni ktorzy náśladuią pokory iey.* Poznayćieß teraz / że dziś prawdzą sie słowá Pieśni Záśmie-

rzá

1§4 S. Per MARIAM habet viam: quæ ducit ad Patriam.
AMEN.

Portio specialis Mariana.

STROPHA 16.

Hæc amanda, & laudanda Cunctis specialiter: Venerari, prædicari Eam decet jugiter. — Pro Visitatione B. V. M.

Tę miłować, y sławáć Slußna czym osobliwym: Chwalę dawáć, nieprzestawáć. I iey służyć chętliwym.

Abijt in Montana cum festinatione. *Luc:* 1.

ZAwße chwalebna byłá y iest ochotá / ludzkość ku podrożnym Gościom / á práwie od przyrodzenia sámego wlana iest Człowiekowi. S.T. Strzy Orator *Lactant:* náuczą / że nieludzki człowiek / y człowiekiem zwáć sie nie może. Hominis se apellatione despoliat; quia humanitatis Officium est, necessitati hominis subvenire: Z tod y *Páwet S.* miedzy celnemi powinnościámi káżdego Prálatá / ludzkość do Gościá kładzie: Oportet Episcopum esse sobrium, hospitalem, non vinolentum: y owßem do tey cnoty wßystkich ludzi nápomina: Necessitatibus Sanctorum communicantes hospitalitatem sectantes. *Udzielaycie Swietym potrzeb, y przestrzegaycie ludzkości.* Podobnąż dáie náukę Piotr S. Hospitales invicem sine murmuratione. *Ieden drugiemu — świádczcie ludzkość bez szemránia.* A sam P. JEZVS wßystkim nielásk áwym ná podrożnego Piekłem grozi. Hospes eram & non collegistis me: Ite maledicti in ignem æternũ. *Gościem byłem, á nie przyieliście mie: Idzcieß przekleci w ogień wieczny.* Widziemy dziś Pánne Przenaśw: podrożną: á bárdzo w niewczesney drodze: bo ná vpale / bo gorzysto. Abijt in Montana. Wiec trzebáby iey droge zábieć z iákim osobliwym posiłkiem. Wiemći ia / że Pánná Przenaśw: swoie posiłki y specyały miewáłá záwße z Nieba: bo *Grzegorz S.* y inni piśą; że Anyołowie Swieći z Nieba / codziennie iey poreczki nosili. Wiem / że y w tey drodze niesie dobry *Prouiánt* w żywocie swoim: Panem Angelorum. *Chleb Anyelski.*

BOGA Wśielonego: bá y zákończyłá iuż dáwno te podroże swoie w domu Elżbiety S. leż odpráwuie teſże y dziś/ y będzie odpráwowáć áż do ſądnego dniá podroże swoie/ dla nas wßyſtkich ludźi/ prácuiąc/ zábiegáiąc około zbáwienia náßego/ wßyſtkie kąćiki świátá/ to ieſt káżdego człowieká/ iáko ſłońce iákie obiegáiąc: dla czego *Bernat S.* o niey mowi: Ipſa eſt, quæ velut alterum ſolem induit ſibi: *Tá ieſt iákoby drugie ſłońce.* Wieć namby należáło/ w tey podroży v kontentowáć iákim ſpecyalem Pánne Przenaśw:. Wielkim dziś ſpecyalem vkontentował Pánne Przenaśw: Jan Chrzćiciel/ kiedy nád ſiłe y náture zdobył ſie ná oſobne nabożeńſtwo ku Pánnie Przenaśw:/ rußywßy ſie w żywoćie Máćki/ ná przywitánie oney. Exultavit infans in vtero ejus. Wiec y nam o coś podobnego poſtáráć ſie potrzebá; o co? Dáie nápomnienie Káźimierz S. Hæc amanda, hæc laudanda cunctis ſpecialiter: to ieſt: ieżeli chcemy odbierać náwiedzenia/ y opieke mieć oſobliwßą Pánny Przen:/ nie trzebá ſie nam kontentować poſpolitemi nabożeńſtwámi ku niey/ ále káżdemu trzebá poſtánowić ſobie/ y obráć coś ſpecyálnieyßego/ oſobliwßego/ w páćiorkách/ poſtách/ y innych dobrych vczynkách ná cześć Pánny Przenaś:. Co ia pokaże: wprzod powiedziawßy/ o iákie też to człowiek ná tym świećie żyiąc ma ſie ſtáráć ſpecyały.

1. PARS. Iob: 14. PRawdáć to ieſt/ że nie ná to ſie człowiek rodzi/ żeby żył *ſpecialiter*, ná ſpecyałách: bo ſpecyały tego raczey ſą mizerye: Homo brevi vivens tempore, repletur multis miſeriis. *Człowiek krotko żyiąc; nápełniony ieſt rożnemi mizeryámi.* A owßem/ co powiedział Job: Militia: *Żołnierſtwo*; to ia rzekę Miſeria eſt vita hominis ſuper terram. Żyćie ludzkie ná ziemi/ ieſt to iedyna mizerya: przećie z tym wßyſtkim może mieć człowiek ießcze tu żyiąc swoie ſpecyały/ oſobliwe; y owßem ſam ich ſobie ßuka ná czás: te mogą bydź dwoiáśie; iedne do Ciáłá/ drugie do Duße należące. Te zbáwienne/ támte potępienie przynoßące. Co ſie tknie ſpecyałow do Ciáłá należących: ieżeli o co ludzie świátu ſłużący/ ſtáráią ſie/ iáko o to/ aby to wßyſtko v nich/ koło nich/ było *ſpecialiter*, nie poſpolitego; gdyby można wßyſtko nád

ludźi:

ludźi: Sławą nád ludźi/ náuką/ vrodą/ ſtroy/ kleynoty/ wczaſy/ godnośći/ &c: nád ludźi: iuż to ſobie zá ochydę máło; gdyby poſpolitym żyć mieli trybem. Tákich tám wyſłuchał w Rzymie zá czáſow swoich *Senecá*. Lucet, tempus eſt ſomni: quies eſt, nunc exerceamur, nunc geſtemur, nunc prandeamus; jam lux propius accedit, tempus eſt cænæ: Non oportet id facere quod populus; res ſordida eſt, tritâ & vulgari viâ vivere. *Widno, to iuż czás ſpáć: iuż noc, to teraz ná przeiazdki, rekreácye, teraz Obiad niech dáią: iuż świta, czás wieczerzę záczynáć. Nie trzebá tym trybem życie ſwoie prowádzić, iako żyią poſpolici ludzie; nie zdobiłoby to nas tak żyć, iáko drudzy.* A owßem Dawid S. przypátruiąc ſie ludziom świátowym opiſał pięknie ſpecyały ich/ ktoremi w roſkoßách/ ßczęśliwośćiách żyiąc/ kontentuią áffekrá swoie. Wielki to ſpecyał długo żyć/ śmierći ſie nie lękáć: ten ſpecyał często otrzymuią ludzie świátowi: mowi *Dawid S.* Non eſt reſpectus morti eorum: ták wiele vbogich/ młodych/ zdrowych vmiera/ á wiele ieſt dziadow/ bogáczow/ co o nich śmierć iákoby zápomniáłá/ iedzą/ piią dobrze/ ſwywołá ták Młodzikowie w kilkunaſtu lat. *S. Remigius* ták tłumáczy pomienione mieyſce: Mors illos non reſpicit, ſed ad alios tranſit: Nád czym dziwuiąc ſie *Eccleſiaſtes* mowi: Juſtus perit in juſtitia ſua, & impius multo tempore vivit in malitia ſua. *Sprawiedliwy vmiera w ſprawiedliwości ſwoiey, złośnik záś, długo żyie w złośćiách ſwoich.* Non eſt reſpectus morti eorum: bo według *Hieronima S.* krotofile/ zábáwy świeckie/ niedáią mieyſcá do pomyſlenia o śmierći naſtępuiącey: Ztąd *Expozytor* pomieniony/ konkluduie: Mors impijs obvenire ſolet facilis, honorata, ſera, & ſubita. *Smierć niecnotliwym tráfia ſie lekka, nieryckła, nagła, y z takimſi vßánowániem:* honorata: bo ießcze trupa bogáto vbiorą/ świec więcey/ niż koło Máśw: SAKRAMENTO náſtáwiáią/ Kazániámi ledwie nie vkánonizuią/ choć był niezbożnego żywotá. Zdrowie/ komplexya dobra/ y to ſpecyał wielki. *Plutarch*: Zdrowie dobre názywał Boſkim nayſmáczniey ßym Specyałem: y ten ſpecyał vpátrzył w świátowych ludzi życiu Dawid S. Non eſt firmamentum in plaga eorum. *Blanc*: Quaſi diceret:

Epl: 128.

Pſal: 77.

apud Bl: in Pſal: C. 7.

apud Bl:

Pſal: 72.

ceret: plaga eorum non eſt gravis. *Rádá ich nie ieſt ciężka:* máło bowiem w chorobie ſwoie wczáſy/ ſpoſoby porátowánia ſie/ vżenia ſobie: Medycy biegli pilnuio/ rádzą/ y częſto wyprowadzáią Páńſtwo z ciężkich pároxyzmow. Być ná świecie tylko prożnuiąc/ ſtroiąc ſie/ iedząc/ piąc/ przeiażdżkámi/ konwerſácyámi/ kártámi/ tańcámi/ bánkietámi báwiąc ſie: *ná to nie robiąc/ tylko kto inny/ to ieſt/ vbodzy poddáni:* Kto wielki ſpecyał: y tego częſto P. BOG pozwala świátowym

Pſal: 72. In laboribus hominum non ſunt. *Z drugimi ludźmi nie prácuią.* Niemnieyſzy ſpecyał/ kiedy to kto nikomu ſie nieda/ biedá/ Nieprzyiaćiel nie dokuczy mu/ choć Kroleſtwo/ Páńſtwo/ Poſpolſtwo zruinuie Nieprzyiaćiel/ bogacz z dobrym workiem naydzie gdzie ſie vmknąć/ y ochronić grzbietá od poſpolitey plagi: Et cum hominibus non flagellabantur. Tákowym tedy ludźiom/ co tylko w tych ſpecyałách życie ſwoie prowádzą/ przypátruiąc ſie kto mniey vważny rzecze/

Pſ: 143. podobno z owemi v Pſálmiſty: Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt. Zá ſzczęśliwych mieć bedzie? ále niech ſie nie myli; niech wie/ że ná tym świećie ſpecyały/ kiedy ich P. BOG komu pozwala/ ná zgubę/ ná potępienie częſto wychodzą: po tych przyſmáczkách głod ich wieczny czeka. Fa-

Mal: 34. mem patientur vt canes. Słuchayćie o tym ná pomienione mieyſce Tłumáczá. In laboribus hominum non ſunt; ſed in labore dæmonum erunt; in flammis eorum ardendo.

SIMIL. *S. Laur: Iuſtin:* ták to obiáśnia; Gospodarz iáki ma ſtádne Woły/ ktoremi orze/ prácuie około gospodárſtwá/ trawę/ ſiemá/ tylko one karmi; inne záś Woły ma ná ſtáyni/ ktore nic nie robią/ y owſem ich dobrze ięczmieniem/ álbo czym innym vkarmił/ vtuczył: ktorez z tych ſzczęśliwe? Odpowiáda: że nieſzczęśliwſze te drugie; y przyczynę dáie: bo te co ich karmią/ tuczą/ iuż ich odſtáwiono ná zábićie: Ideò laginantur vt occidantur. Ták też y tym/ co to ich P. BOG ſpecyałámi tuczy: to ieſt pozwala/ że nic nie robiąc/ o cudzey pracy/ ſzczęśliwie/ ſwobodno ná tym świećie żyią/ żadnych poſpolitych nieſzczęśliwośći nie kosztuią; bać ſie potrzebá/ by znáć ich P. BOG/ zá to z Niebá nie wykwitował. Słuchayćie tłumáczenia pomienionego Pismá od *Bernárdá S.*

ktore

Ktore lubo on/ do ſámych Prálatow ápplikował/ ále pewnie y innym/ ſwoim ſpoſobem ſłużyć może: Habent ſingula officia aliquid laboris, & aliquid quod delectet, ſed adverte prudentiam iſtorum, qui novo inter hæc artificio diſcurrentes, ſolùm quod delectat eligunt & amplectuntur, quod moleſtum eſt fugiunt, & declinant. Cùm militibus quidem faſtus ſuperbiæ, amplam familiam, phaleras equorum, accipitres & aleas, & hujusmodi frequentant: à mulieribus dependet ex collo murium pellis, ornatos thalamos, balnea, & omnem mollitiem mutuantur. Cavent omnino loricæ pondus, inſomnes Caſtrorum noctes, incerta bellorum diſcrimina, atq; muliebrem verecundiam & diſciplinam: cũ ergo reſurgere cæperint homines in ordine ſuo, vbi putas generatio hæc collocabitur? ſi divertere voluerint ad Milites; exulabunt eos, eò quod ſecum minimè labores, & pericula tolerarunt: ſi Agricolæ, vinitores, & ſinguli ordines hominum, à ſuis eos ſimiliter arcebunt finibus, vt potè qui in labore hominum non fuerunt. Reſtat ergo, vt quos omnis ordo expellit, pariter & accuſat; illorum locum ſortiantur vbi nullus ordo ſed ſempiternus horror inhabitat: ſint enim neceſſe eſt in laboribus dæmonum, qui in laboribus hominum non fuerunt. *Każdy ſtan ma prace, y dolegliwośći ſwoie: ma też y iákiekolwiek pociechy, roſkoſzy: lecz przypátrzyć ſie frántoſtwu niektorych; ktorzy z każdego ſtanu obieráią ſobie to co do pociechy, roſkoſzy należy: do tego záś co pachnie prácą; bráć ſie niechcą: iako Kánáleronie iáccy pyſzno, czeládno, poſo/no iezdzą, polowániem, y innemi świeckiemi zábáwámi rozrywáią ſie: iáko Niewiaſty w ſtroiach, muſkániach, perfumach, łázniách, y innych prieſzotách kochaią ſie: á z drugiey ſtrony nic cierpią tego, co cierpią Kánáleronie, nie biorą na ſie ciężkiey Zbroie, ná ſtraż, ná podſtuch, ná vtarczki krwáwe nie idą: nie ponoſzą tego co ponoſzą wſzydliwe Niewiáſty. Wiec kiedy z martwych wſtáną z ciáłem, do ktorey vdáią ſie kupy? Żołnierze nie puſzczą ich miedzy ſiebie; bo z nimi fatyg obozowych nie koſztowáli: Rolnicy y inni pracowity żywot prowadzący, y ci takich nie puſzczą miedzy ſiebie, bo z niemi nie robili. Wiec nie zoſtaie nic; ponieważ żaden ſtan do nich ſie przyznawáć nie bedzie, y nie zechce zá ſwo-*

ich vżnáć, do ſtanu nieſczęśliwego muſzą ſie doſtáć, tám gdźie żadnego porządku niemáß y niebędzie ná wieki: koniecznie bowiem potrzębá, áby ná rece przyßli diabelſkie, ktorzy z drugiemi prac, y roboty chronili ſie. Vchoway nas tedy Pánie tákich ſpecyałow. So inne do Dußy należące ſpecyały / o ktore ſtáráć ſie rzecz bogobeyna/ y chwalebna. To ieſt; nie kontenturiąc ſie poſpolitym práwá Bożego záchowániem/ poſpolitym nabożeńſtwem/ w ſłuchániu codźiennym Mßy SS. poſpolitemi poſtámi w Kośćiele Bożym zwyczáynemi/ poſpolitemi vczynkámi dobremi/ w dawániu iálmużny/ rátowániu chorych/ więźniow/ vtrapionych; brać ſie do czego doſtonálßego/ wiekßę/ oſobliwße nabożeńſtwo nád innych/ poſty/ iálmużny/ częſte vżywánie Sákrámentow Swietych poſtánowiáć ſobie / y one wypełniáć. co ieſt ſpecyał zdrowy/ y zbáwienny. Cießy ſie Dawid z tákich ſpecyałow ſwoich / y BOGV dźiękuie zá nie. Quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me. Według Tłumáczow temi ſłowámi dáie znáć: iáko w ſpeciálney oſobliwey opiece y łáſce był v p. BOGA Dawid: á zá coż ten ſpecyał otrzymałeś od BOGA Dawidzie? mowi w Pſ: 140. Singulariter ego ſum, donec tranſeam. *S. Hieron:* czyta: Singularis ego ſum: y on też w nabożeńſtwie oſobliwy był: nie kontent publicznemi w Kośćiele z ludem Modlitwámi/ ále ſiedmkroć modlitwę odprawiá ná dźień/ y ćwierćnie nocne. Septies in die laudem dixi. Media nocte ſurgebam ad cõfitendum Nomini tuo. Nie kontent poſpolitym poſtem; ále nád innych/ dręczy ćiáło ſwoie. Genua mea infirmata ſunt à jejunio, Caro mea immutata eſt propter Oleum. Nie kontent iákimkolwiek nád bliźniemi ſwoiemi poddánemi policowániem/ ále y żyćie ſwoie zá nie ofiárnie: Oves ſunt quid fecerunt? vertatur obſecro manus tua contra me. Wiec nie dźiwować ſie/ że zá te ſpecyały / zá oſobliwe vczynki dobre/ odbiera od P. BOGA oſobliwą łáſkę/ y opieke nád ſobą: Singulariter in ſpe conſtituiſti me. *Lohetius* piße: że młodźi Studenćikowie / á prawie dźiatki; gdy w ßkole pod Obrázem Panny Przenaśw: śniadań ſwoich pożywáli/ P. JEZVSA ktorego ná ręku Pánná Przenaśw: trzymáłá/ záwße też proſiwáli ná ſwoie ſniadánie; y powie-

Pſal: 5. Pſ: 118. Pſal: 108. 2. Reg. 24. Tr: 3. EXEMP.

dźieli przed Miſtrzem ſwoim/ że P. JEZVSA często tráktuią. Zrozumiawßy to Miſtrz/ kazał im też prośić P. JEZVSA/ áby ich też kiedy ná ſwoy bánkiet / oraz y z nim prośił: Wiec prośiły dźieci o to P. JEZVSA/ ſtáło ſie ták; bo w dźień w Niebowſtąpienia/ po Kommunicy S./ wßyſcy pomárßy/ poßli do Chwały Niebieſkiey. Widźiećie że ći wielki ſpecyał odebráli od Páná JEZVSA/ ále też wprzod ſpecyálikámi tráktowali go. Z tod *Bonav: S.* mowi: in Spec. Nullus eſt ſpecialis in Cælis, qui non fuit ſpecialis in terris. Do tych ſpecyałow piękne nápomnienie zoſtawił *Mlodzianowius*: Noli eſſe inter vulgares ſervos DEI. Nie bądź w liczbie poſpolitych ſług Bożych: iákoby chćiał rzeć: chceß co oſobliwego otrzymáć od P. BOGA/ y tu ná świećie/ y tám po śmierći; ſłużże mu niepoſpolitym ále oſobliwym nád innych ſpoſobem / ſtáray ſie áby twoie ſpráwy / były doſkonálße nád inßych: modlitwy dłużße; vżywánie Sákrámentow częßße/ gorętße; vmartwienia / poſty ścißleyße; vczynki miłoſierne / iálmużny hoynieyße. Te to tedy ſą zbáwienne/ chwalebne Duße náßey ſpecyały. in Exerc.

Niedźyſtemi chwalebnemi nabożeńſtwá Chrześćiáńſkiego ſpecyałami/ zacnym Duße náßey ſpecyałem názwáć ſie y bydź może/ oſobliwe do Pánny Przenaśw: nabożeńſtwo. Hæc amanda & laudanda cunctis ſpecialiter. dla trzech przyczyn. *Naprzod* że Pánná Przenaśw: ieſt to ieden náyzacnieyßy między wßyſtkiemi by náyświeteßemi ſtworzeniámi Specyał: rzecz nayoſobliwßa/ naycudnieyßa/ naygodnieyßa. Ten iey dáie tytuł Kośćioł S. w *Hymnie*. Ave Maris Stella ſpiewáiąc: Virgo ſingularis. *Panno oſobliwa.* O ſobie też ſámá mowi: Ab æterno ordinata ſum. *S. Thom: Villan:* vważa: że ſie tu nie zda nic oſobliwego powiádáć o ſobie/ Pánná Przenaśw:; gdyż o wßyſtkich ſtworzeniách / od wiekow/ w iednymże práwie punkćie / BOG w woli ſwoiey / Ordynácye y Dekretá poczynił. Quid ergo magnum dicitur de Virgine? ab æterno ordinata ſum? breviter dico: quod licet in DEI electione non ſit ordo temporis, quia omnia ſunt ab æterno electa: eſt tamen ordo dignitatis. Unde Virgo dicitur ſingulariter ordinata, & electa: non quia ſola, non quia

Prov: 8. Conc: 3. de Nat. B. M. V. SCRIP.

II. PARS

quia prius fuit electa, ſed quia electa eſt ad majorem gradum, & dignitatem, quàm alij. *Toż wielkiego powiadáią nam o Pánnie Przenaśw: że przed wieki wybrána? krotko odpowiádam: iż lubo w Dekretách Boſkich, pierwßego, poznieyßego nic nie máß, bo wßyſtko rázem od wieku ſtánęło; iednák mogą bydź niektore ſtworzenia pierwße dla godności ſwoiey. Y ták Pánná Przenaśw: mowi Piſmo, ieſt od wiekow wybrána, nie żeby ſámá, álbo wprzod wybrána byłá, ále iż náznáczona ieſt iey wyżßa nád inne godność.* Oprocz nátury niema nic Pánná Przenaś: z ludźmi bá y z Aniołámi pospolitego; wßyſtkie łáſki y dáry w niey ſpecyálne/ oſobliwe: iedno miedzy niemi co iey wyżßą godność nád wßyſtkim ſtworzeniem dáie/ ieſt Máćierzyńſtwo Syná Bożego. *S. Anſelm:* mowi: Hoc ſolum excedit omnē altitudinem, quæ poſt DEUM dici vel cogitari poteſt. *To prámi ſámo, przechodzi wßelką wyſokość, ktora po BOGV mowić álbo pomyſlić ſie może.* Tá tedy ſpecyálna/ oſobliwa zacność/ y godność Pánny Przenaśw: wyćiąga od wßelkiego ſtworzenia ſpecyálnego / oſobliwego nád wßyſtkie inne/ by nayświetße ſtworzenia/ poßánowánia/ vczćiwości/ y nabożeńſtwá ku ſobie. Z tąd Kośćioł S. práwowierny/ ná potępienie bluźnierſtw Heretyckich poſtánowił ku Pánnie Przenaśw: *Cultum Hyperdulię*, to ieſt/ ábyśmy nád wßyſtkie inne ſtworzenia/ naypierwßy po BOGV y CHRYSTVSIE/ *honor* oddawáli Pánnie Przenaśw: oſobliwie dla tego/ że Mátká Bożą ieſt: y wiádziemy że od początku Kośćiołá CHRYSTVSOWEGO/ wßyſcy Dokторowie SS. wiecey ni o kim po BOGV nie popiſáli/ táko o Pánnie Przenaś: Niech ſobie po to záyrzą Heretycy w Xiędze Dyonizyußá vczniá Páwłá S. Auguſtyná/ Grzegorzá/ Ambrożego: y owßem wyráźnie máią w Ewángeliey S./ iáko Pánná Przenaśw: w dziſieyßym pieniu wſpomniawßy łáſki nayoſobliwße ſobie dáne: Fecit mihi magna qui potens eſt; záraz też nieiáko *ex conſequenti*, od wßyſtkich Narodow/ y wiekow vpomina ſie powinney czći y chwały: Ecce enim ex hoc, Beatam me dicent omnes generationes: do ktorego oſobliwego nabożeńſtwá/ nápomina nas/ nietylko Káźimierz S. Hæc laudanda cunctis ſpecialiter: ále też ſ.

C. 2. de excel: V.

Serm: 11. *Petr: Dam:* Exultate fratres in Domino; quia de Domina illa

illa ſermo ſuccedit, quæ ſingularem in cordibus noſtris ſibi vendicat principatum. *Ráduyćie ſie Bracia w Pánu, ponieważ o tey Páni mowić mamy, ktorey w ſercach náßych nayoſobliwße przynależy mieyſce.* Powtore oſobliwe nabożeńſtwo do Pánny Przenaś: názwałem ſpecyałem dla tego; bo oſobliwa ſkłonność y nabożeńſtwo ku Pánnie Przenaśw:/ zwykł P. BOG ná ſpecyał chować/ y w tych tylko ſercá wlewáć/ ktorych ſobie nád innych vmiłował. Dowod iáſny tego ná obudwu Janách: dziś oczywiſty ná pierwßym w żywoćie Elżbiety S. Janie Chrzćićielu: Maż to był oſobliwego reſpektu v Páná BOGA/ wielki ießze w żywoćie/ bo poświęcony łáſką/ Duchem Prorockim vdárowány: Wielki przy národzeniu ſwoim/ bo Iſte Puer magnus coram Domino: wielki w żywoćie ſwoim/ y w Kazániu rownego ſobie niemá; przyznáie mu to ſam Zbáwićiel: Inter natos mulierum non ſurrexit major. Wielki Jan/ bo godzien ſie ſtał/ rękámi ſwemi Zbáwićielowi świátá Chrzeſt dawáć. Pytam tedy/ ten ták wielki Kochánek Boſki miedzy tak wiele łáſk/ co też od BOGA zá ſpecyał odebrał? nie co innego tylko oſobliwą ſkłonność ku nabożeńſtwu/ czći oddawániu Pánnie Przenaś: te mu práwie rowno z duſa wlałá Dobroć Boſka. A nie oſobliwyß to ſpecyał/ Akt nabożeńſtwá ku Pánnie Przenaśw: dziś wyświádcza: kiedy nád bieg przyrodzenia/ porywa ſie w żywoćie Mátki ſwoiey/ ná pokorne przywitánie Mátki Boſkiey. *S. Aug:* Hæc exultatio plane inuſitata, & nova extitit, ideo mira, ideo in magnis ſignis deputanda. Ideo hæc exultatio, & tanquam Matri Domini reddita ſalutatio, ſicut ſolent miracula fieri, facta eſt divinitùs in infante. Ktoremi ſłowy dáie znáć Doktor S./ że ten oſobliwy Akt nabożeńſtwá pokazánego ku Pánnie Przenaśw: przez porwánie ſie ná iey przyśćie/ był cudownie oſobliwemu temu Kochánkowi Bożemu Janowi S. wlany od BOGA. Podobnyż dowod mamy ná drugim Janie Ewángeliśćie: y to wielki Kochánek P. JEZVSOW: ſam o ſobie nápiſał: Ille diſcipulus quem diligebat JESUS. Toż też maß zá ſpecyalik Janie od P. JEZVSA: podobno żeś vczniem iego: bo wiem/ żeś przez to Sedzia wßytkiego świátá: Vos qui ſecuti eſtis me ſedebitis ſuper ſedes

Ep: 57.

EXEMP:

duodecem, judicantes duodecem tribus Iſrael. Podobno ie ná pierſiách JEZVSOWYCH ſpoczałeś/ bos z nich wyſſał wſzelkie Táiemnice: Fluenta Evangelij de ipſo Sacro Divi-
Brev:Rō. ni pectoris fonte potavit: podobno ie ćie CHRYSTVS excypował od innych Vczniow: Sic eum volo manere, do-
nec veniam. Przyznáie ie y to oſobliwe fawory Boſkie; lecz ia rozumiem/ iż to v ćiebie naydroższy ſpecyał/ gdy ći Pán-
ne Przenaśw: CHRYSTVS teſtámentem z Krzyżá oddał:
Ecce Mater tua: y pozwolił ći pobożney/ nayoſobliwſzey/
Ioan: 19. Pánnie Przenaśw: vſługi. Ex illa hora accepit illam diſci-
pulus in ſua. O záprawde niemogł P. JEZVS dla kochánká ſwego lepſzego wymyſlić ſpecyału: o tym *Guerr: Abbas.* Petrus ſer-
Ser:4. de titus eſt Eccleſiam, Joannes MARIAM, hæc plane concer-
Aſſumpt. nebat portio, non ſolùm jure propinquitatis, ſed etiam A-
moris privilegio. *Piotrowi dostał ſie Kościoł: Janowi MARYA: tá własnie porcyiká należáłá mu, nietylko dla pokrewieńſtwá; ále dla przywileiu oſobliwey miłośći v CHRYSTVSA.* Káżdy tu z nas niech poyżrzy w ſerce ſwoie; á ieżeli poſtrzeże w ſobie ſkłonność/ ochotę/ weſołość/ do ſłużby Pánny Przenaś: że ochotny do Wigilyi chowánia/ do Koronek/ Rożáńcow/ Spowiedzi ná ley Swietá; domyſláć ſie táki poniekąd moje/ że ieſt miedzy temi/ ktorych ſobie BOG oſobliwie vmiłował/ y vpátrzył. *Potrzećie* Specyałem zowie oſobliwe nabożeńſtwo ku Pánnie Przenaśw: dla tego/ bo Pánná Przenaśw: o-
ſobliwßemi ſpecyałámi łaſk/ y dárow duchownych zwykłá kar-
mić/ y opátrować tych/ ktorzy też ku niey nád innych wiekſze y oſobliwße máią nabożeńſtwo. O wielkaż to rożnicá dárow/ y łaſk tych/ ktore odbieráią przez Pánnę Przenaśw: tákowi/ od owych dárow/ y łaſk/ ktore odbieráią poſpolitym tylko kontentuiący ſie ku Pánnie Naświerßey nabożeńſtwem. Oblubie-
Cant: 4. niec Niebieſki/ dáie miedzy innemi ten tytuł Oblubienicy ſwoiey/ zowiąc ią oraz y Źrzodłem y Studnią. Fons horto-
rum: Puteus aquarum viventium. *Richard: Laur: de laud:*
FIG. I. I. C. 4. rożnice vważa miedzy Źrzudelną á Studzienną wodą: to ieſt iż Źrzodło tákoby to rzecz ieſt poſpolita wßyſtkim/ káżdemu wolno czerpáć z Źrzodłá/ y poſpolićie miałkie/ nie głębokie by-
wa. Studnia záś rzecz to oſobliwa/ dla ſámych domowych y w zam-

w zámknięćiu: do tego głęboko wodę máiącą: co ſtoſuiąc do Pánny Przenaśw: ták mowi: Ipſa eſt fons, quantùm ad communia beneficia, quæ exhibet omnibus; puteus autem quantùm ad profundas & ſpeciales devotiones, quas ſuis ſpiritualibus adminiſtrat. *Zrzodłem ſie zowie, względem poſpolitych dobrodzieyſtw, ktore wßyſtkim wyświadcza, lecz ſtudnią względem głębßych, y oſobliwßych łaſk ktoremi nabożnych do ſiebie opatrować zwykłá.* Ktore tłumáczenie Doktora tego vwa-
żaiąc *Naxer:* nápomnienie tákie dáie: Ergo ſi vis in defe- in Iud:
ſum puteum experiri MARIAM; eam affectuoſiùs cole, & C. 11.
vti Matri firmiùs adhæreſce. *Wiec ieżeli pragnieß, áby ći tá ſtudnia dobrodzieyſtw MARYEY nigdy nie vſtawáłá; onej gorącey ſłuż, y iáko własney Matki pilnuy vſilniey.* Nowßem to przy-
dáie/ że Pánná Przenaśw: tych co iey ſpecyalnemi/ oſobliwe-
mi przyſługuią ſie nabożeńſtwámi; y zá żywotá/ y przy śmier-
ći/ y po śmierći oſobliwemi dárámi trákтuie: co przykłádámi potwierdzam. *Zá żywotá* ießcze tákie oſobliwe fawory tákow-
wi odbieráłá; tyſiącámi byłoby ná to przykłádow: z iednego domyſlmy ſie. O czym *Caſar.* Do Puſtelniká iednego przy- l. 7. C. 50.
ßłá raz białagłowá/ rádząc ſie/ że nigdy nie mogłá zmowić pozdrowienia Pánny Przenaśw: bez oſobliwey ſłodkośći w vſtách ſwoich; ták że zdáło ſie ley/ iż vſta pełne miáłá ſłod- EXEMP.
kiego miodu; co otrzymáłá byłá zá to/ że káżdego dniá zwy-
kłá byłá 50. pozdrowienia Pánny Naśw: odpráwować/ to ſłyßąc Puſtelnik/ ſam też tego chcąc ſprobować/ przez ßeść Niedziel to oſobliwe odpráwował nabożeńſtwo: áż záraz v-
zył podobnyż ſpecyał/ to ieſt ſłodkość w vſtách ſwoich; One-
goż przykłádem y drugi Puſtelnik doſtąpił był tegoż ſpecyału. Trákтuie Pánná Przenaś: tákowych ſpecyałámi y *przy śmierći.*
Károl Syn Birgitty S. miał oſobliwy Akt nabożeńſtwá swe- EXEMP.
go ku Pánnie Przenaśw: często bowiem mawiał/ że gdyby to można było áby Pánná Przenaśw: od doſtoyności Máćierzyń-
ſtwá swego choć ná ieden momene/ miáłá bydź oddalona/ á to ſámo byłoby w mocy moiey: tedy wolałbym ná wieki w piekle bydź: á niż tego dopuśćić. Specyálny/ oſobliwy to Akt nabożeńſtwá ku Pánnie Przenaśw: ále też od niey zá ten ſpecyał/ iákі przy śmierći swoiey otrzymał ſpecyał. O pilnie

Historya: że pokazawßy mu ſie Pánná Przenaśw: mießkánia/ y łożká iego pilnowálá/ Czártom przyſtąpić nie dálá: y owßē ná rece ſwoie wziawßy Duße iego/ bárdzo beſpiecznie przez ćiemnośći przenioſłá/ y vwiodłá. Dopieroż *po śmierći* Pánná Przenaśw: ſpecyały dla tákowych gotuie/ y dáie. *Procop: Caput:* piße: Że w Kolonij pewny Mieſzánin/ miał oſobliwe nabożeńſtwo do Naśw: Pánny lub ßedł/ lub ſtał/ záwße mowił:

EXEMP. Ave MARIA. Wiec po śmierći Przyiaćielowi ſwemu pokázuie ſie w piękney białey/ y długiey ßáćie/ ná ktorey wßyſtkie były wyßyte pozdrowienia Pánny Przenaśw: ktore on zá żywotá z nabożeńſtwá oſobliwego ku niey zwykł był odpráwowáć.

Pißą ſtáre Hiſtorie/ o czym wſpomina *Drexel*: y *Liberius*: Że

APOPH. Philip Krol Mácedoński z Pánámi ſwemi ná záwołány od kogoś záproßony bánkiet; przeſtrzeżony/ że ná końcu/ miáno przynieść oſobliwy ſpecyał/ to ieſt Kołacz: widząc iż inni ſmáczno inne podleyße potrawy iedząc/ zátykáli ſobie żołądki/ záwołał: Servate, ſervate locum placentæ, áby dla Kołaczá

C. 7. mieyſce w żołądku zoſtáwili. *Ierem:* Prorok wſpomina tám kogoś/ co dla iákiś Krolowey Niebieſkiey ſpecyały/ Kołacze robił/ y one iey ofiárował. Ut faciant placentas Reginæ Cæli, & libent. Prawdá według litery/ przez te Krolowa Niebá/ rozumieią Tłumácze Planetę Niebieſką/ to ieſt Miesiąc; ktoremu Żydzi pomienionemi kołaczámi po Pogáńſku ofiárę oddawáli. iednák *in ſenſu tropologico* mogę ia tego ná dobre zażyć/ z pewnym niegdy Káznodzieią. Regina Cæli,

Prt Wolſcius ieſt w prawdzie ſámey Pánná Przenaśw: vt faciant placentas Reginæ Cæli. Plácaßki/ Specyaliki/ ofiáruieß iey człowiecze/ gdy codzieńnie/ nieodmieńnie/ iákie oſobliwe do niey nabożeńſtwo odpráwuieß/ Godzinki/ Rożáńce ść. Przyidzie ná ćiebie owo iáki dzień zábawny/ diſtrákcyi pełno/ ledwie tá no Páciesz mogieś zmowić; niechże ći ſumnienie twoie przypomina o ſpecyaliku dla Pánny Przenaś: Serva locum placentæ. Niech ći ná myśl często przychodzi/ mow ſobie: ieſsze mi koniecznie dziś trzebá Koronke/ Godzinki zmowić. Swiátowniczku/ co to ieſsze leżąc poczynaß swoie krotofile: cáły dzień/ báńkietuieß/ kontentuieß áffektá twoie; ieß/ pieß/ táńcuieß/ kártuieß; ieżeli ieſsze iáka iſkierká w ſercu twoim ieſt

ieſt nabożeńſtwá ku Pánnie Przenaś: zábránego przynamniey z młodośći/ y dawnego zwyczáiu; woła ná ćie kiedy niekiedy ſumnienie: Serva locum placentæ Reginæ Cæli: odzywać ſie ſtrupuł/ że ieſsze dłużeń ieſteś zwyczáynych Páciorkow ku Pánnie Przenaś: Sluchayże głoſow tych/ poryway ſie záraz/ vkraday ſie od kompániey/ ábyś one tym ſpecyalikiem choć ná końcu zábaw twoich poczeſtował. Prácowáłá dziś Pánná Przenaś: około zbáwienia y vſługi Janowey/ zá poſiłek też y vkontentowánie ſwoie/ oſobliwe od Janá odebrálá nabożeńſtwo. Exultavit infans. Dłużey dáleko y wiecey około twoiey Dußy opieká ſwoia prácuie Pánná Przenaś: Wiec áby nie vſtawáłá w tey drodze/ y pieczołowániu koło ćiebie; ſtáray ſie też z Káźimierzem S. oſobliwym tákim kontentować to nabożeńſtwem. Hæc amanda & laudanda: cunctis ſpecialiter. A.

Sceptrum Omnipotētiæ Divinæ.

STROPHA 17.

Ipſam poſco, quam cognoſco *Poſſe* prorſus *omnia*. Pro Aſſumptione B. V. M.
Vt evellat, & repellat. Quæ nobis ſunt noxia.

Tę ćźćić muſßę, ktorey tuſßę, Wßyſtko może przyczyná.
Niech oddali, niech odwáli, W czym ieſt ßkodá, y winá.

Martha autem ſatagebat circa frequens miniſterium. *Luc:* 10.

RZadko kiedy/ álbo nigdy białogłowſkie rzady bez przygány bywáią. S.T. Bo álbo dla gorącośći bárdzo zrzędne/ álbo dla oziembłośći niedbáłe: álbo mądre názbyt/ álbo głupie/ y nieroſtropne/ álbo ſkąpe bywáią/ álbo rozrzutne. Rządzi ſie w Káßtellu/ w Máietnośći ſwoiey widziemy Martá/ ochotnie krząta ſie ná przyięćie zacnego Gośćiá CHRISTVSA Páná: nie gánię ochoty iey nabożney; lecz poſtáremu vpátruie/ że to białogłowſkie rządy; bo nie ze wßyſtkim chwalebne/ łátwo o przygáne/ á to záraz trocha nieroſtropność pokázuie ſie: rozpoczęto w kuchni robotę názbyt wielką/ nie porachowawßy ſie/ ieżeli iey wyſtárczy

z Oblubieńcem swoim/ áż trzebá było wołáć z Kazánia siostry/ turbować P. JEZVSA o pomoc: Da ergo illi vt me adjuvet: bá y stysknąć/ skázyć iedná ná drugą: Reliquit me solam ministrare: y sam P. JEZVS przymowił Mártie o to zbyteczne zgody. Martha sollicita es, & turbaris circa plurima. Z tąd cí to podobno iest/ że w całym Pismie S. nie czytamy/ żeby P. BOG pozwolił zgodow/ y bertá Krolewskiego tákiey białogłowie by też naświętszey/ chybá ná krotki bárdzo czás; iáko owey Deborze. Przy Wniebowzięciu iednák chwalebnym Pánny Przenaś: coś osobliwego nad pospolity swoy procedér widzę BOG Wszechmogący czyni. 3.Reg:2. Czytamyć wprawdzie iáko Sálomon Mátce swoiey pozwolił Krolewskiego przy sobie Máiestatu. Czytamy iáko Assuerus Esther 2. Krolewską Koronę vkoronował vlubioną sobie nád inne Estere: y tym wiele podobnych Historyi: lecz áby Berło krotkiey białogłowie dáno/ nie czytamy: y owszem tylko go pocálować pozwolono mdleiącey Esterze; coż iest zá tátemnicá? Koroná znáczy Celsitudinem. *Zacność*, wysokość/ godność naywyższa y pośánowánie: Berło zás znáczy Jurisdictionē, Dominium, *Władzą* y moc do rozkázowánia/ ktore są rożne rzeczy: gdyż y vkoronowáne Krolowe/ choć wysoka godność máią/ iednák w pozadnych Krolestwách/ żadnych Vniwersałow/ ani rozkázow nie wydáią/ Przywileiow nie podpisuią/ tylko sámi Krolowie. Wiec Berłá áni Assuerus Esterze/ áni Sálomon/ choć Duchem Bożym oświecony/ nie pozwolił Mátce swoiey. Dziś iednák widzę/ iż przy Wniebowzięciu Pánny Przen: BOG Wszechmogący nie tylko iey Máiestatu po práwicy swoiey pozwala iáko Krolowey: Astitit Regina à dextris tuis: nietylko Koroną Chwały y błogosławieństwá wiecznego koronuie; ále też Berło swoie oddáie: Berło Boże/ znáczy Omnipotentiam, Dominium DEI. Wszechmocne pánowánie/ iurisdykcyą nád wszystkim: te dziś odbiera Pánna Przenaś:; co iey przyznáie Krolowiąc náss w Pieniu swoim: Ipsam posco quam cognosco: posse prorsus omnia. á wyráźniey *Petr: Dam:* Data est tibi potestas in Cælo & in Terra, quid tibi negabitur? *Dánać iest władza ná Niebie y ná Ziemi, y coż ci zbronionego będzie?* Z czego *Richard:* do-

Luc. 4.

chodzi; iż BOG Wszechmocności swoiey vdzielił iey: dáiąc oraz przyczynę: Cum eadem sit potestas, & communis Matris & Filij, quæ ab Omnipotente Filio, Omnipotens effecta est. *Ponieważ iedne władzą ma Matká, ktorą y Syn: wiec od Wszechmocnego Synà, stáłá sie Mátką Wszechmocną.* To iá tedy Wszechmocności Boskiey Berło oddawáć chce Pánnie Przenasw: od TRONU Przenaś: y o *Iurisdykcyey* ktora dziś przy Wniebowzięciu swoim poczyna/ powiedzieć: wprzod iednák o rzadách niepotrzebnych białogłowskich nieco powiedziawszy. de land: Virg.

PRawdáć iest/ że porządzánia białogłowskiego ogołem nie mogę gánić: bo wiem co Sálomon mowi: Sapiens Mulier ædificat domum suam: y tenże/ od krániu do krániu świátá życzył sobie dostáć/ choćby y kupić pilney gospodyney: Mulierem fortem quis inveniet. Wiem że ieżeli Filozof rádzi/ y sługi dobrze rádzącego vsłuchać: Utile consilium Domine, ne despice servi: dáleko bárdziey białogłowy od złego odwodzącey; do dobrego przywodzącey słuszna iest vsłuchać. Jednák áby białogłowie w domu/ á dáleko bárdziey w Páństwie/ w Krolestwie dáć sie bárdzo zgadzić/ ná zdaniu iey polegáć; chwalić tego nie mogę: bo o to Mędrzec przestrzega: Ne des Mulieri potestatem animæ tuæ. *Nie dopuszczay Niewieście pánowáć nád tobą*: dáie tego niżey przyczynę; Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo: *bo ieżeli gore weźmie, przeciwna będzie Mężowi swemu.* S. Ephrem: Zowie białogłowe osobliwie złą/ *Bertem diabłá.* Sceptrum diaboli. podobno dla tego/ że kiedy gdzie białogłowá rządy prowádzi/ iuż to tám po diabelsku; iednym słowem/ ták Pismo Swiete/ iáko y Doktorowie SS./ nie rádzi widzą Berłá w rękách białogłowskich: á czemuż: bo pospolicie nieszczęśliwe: może sie o nich rzec/ co niegdy Prorok mowił: Maledixisti Sceptris ejus: *przeklęte Berłá, rządy ich,* kłopoty/ nieszczęścia rozmáite/ ostátnie ruiny substáncyey/ y Państw przynoszące; á ná czás y zgubę dusżną. Co sie tyczę ruiny Państw/ y Krolestw/ gdy sie Berło/ y rządy dostáną w ręce białogłowskie: iásna rzecz z Pismá S. y z Swieckich Historykow: w Pismie S. *Izaiasz* opisuie ostátnią ruinę Krolewstwá Izráelskiego. Tám to tám

I. PARS Prov:14. Cato. Eccl: 9. C. 25. ap: Vmb. Novar. Habac: 3. C. 3.

było przyßło/ że áni Żołnierzá/ áni Xiędzá/ áni Porádnikà nie
FIG: było ználeść. Ecce dominator exercituum Dominus, auferet à Jeruſalem & Juda, validum, & fortem, & Virum bellatorem, Judicem, & Prophetam. Coż zá okázya ták ſławnego Krolestwá tey nieſczęśliwości? Rządy białogłowſkie. Odpowiádá Prorok: Effæminati dominabuntur eis. *Naxera* czyta:
In Iud: Fæminæ dominabuntur eis. Ná co *Hugo* piſząc mowi: Mu-
C. 10. lieres, id eſt Uxores eorum dominatæ ſunt eis, habentes principatum: á kiedy to ieſcze cudzołożnice otrzymáią rządy/ gdy Pan/ Krol *inámorowány* onym nierządnicom/ ná ich prożby/ inſtáncye/ Wákanſy/ Krzeſtá/ Buláwy/ Intraty/ Przywileie rozdaie: dopieroż tákiemu Krolestwu/ nietylko dla pomſty Boſkiey/ o ktore publiczne Krolow zbrodnie/ vſtáwnie wołáło do Niebá; ále też dla pomięßánych nieſłußnych rządow/ ruiny oſtátniey ſpodziewáć ſie potrzebá. Było *Adagium*
APOPH. v Grekow: Anus inconcinnè ſaltans, magnum pulverem excitat: *kiedy ſtára bábá w taniec idzie, to więcey kurzany, niż rekreácyey.* Ktora przypowieść ták tłumáczy *Berland:* Vetula ſe immiſcens regimini, magnorum malorum cauſam excitare conſuevit. *Gdy ſie białogłowá wda w rządy, wielkich nieſczęśliwych przypadkow początkiem bywa:* A tenże *Autor* mowi: iż przećiwko przyrodzonemu práwu/ to eſt/ dáć Berle/ rządy Páńſtwa/ w moc białogłowſko: Gynecocratiam legibus naturæ eſſe adverſariam, omnes omnium temporum hiſtoriæ demonſtrãt. Przywodzi ná to z Piſmá S. owe Atolię/ Jezábelle/ ktore Berłá Izráelſkiego doſtawßy/ nietylko Krolestwo zruinowáły/ ále y Národ/ plemie Krolewſkie zátrá-
HIST. ciły. Z Pogáńſkich Hiſtoryi między wiele one Semirámide/ ktorey gdy miłością ćielesna związány Krol Aſſyryiſki/ Berłá y rządow doſkonáłych Krolestwá ſwego/ choć tylko ná pięć dni pozwolił/ iuż y ſam pod władzą iey poddawßy ſie; potym przed iey Tron wezwány/ okowány/ á ná oſtátek z rozkázu iey zábity zoſtał. Wiádomo wiekom świeżßym/ o ták winne oſobliwie w Wierze S. przyßło/ one niegdy Swiętych gniazdo Krolestwo Angielſkie/ przez rządy białogłowſkie. Rzeczeß/ á czemuż to przećie ná reſtaurácyą vpádłego Krolestwá Izráelſkiego P. BOG niektore Prorokinie/ ták byłá De-

Deborá/ poſyłał: á dobrze pod rządámi ich było. Odpowiádam: że to tylko do cząſu było/ y poſtáremu wßyſtkie rządy oddáne były Bárákowi Wodzowi: y owßem mowi *Hieronim S.* że to ná pokaránie y konfuzyą Izráelſkich Pánow vczynił. był P. BOG: Reprehenſio fuit populi Iſrael, quando in manu mulieris Deboræ fecit ſalutem Dominus. Co ſie tu powiedziáło o rządách Krolestw/ toż ſwoim ſpoſobem prawdá ieſt y o rządách prywatnych domowych. Szczerze to/ y ná złe potym wychodzi/ gdy nie Mąż/ ále Żoná w domu wiecey rozkázuie y rządzi/ folwárkámi/ intratámi ßáfuie; o káżdo rzecz trzebá ſie Jey Mości porádzić/ bez niey choć ſprá-
FIG. wiedliwość wyćiąga niegodzi ſie nic vczynić: nim io ná ſwoie wolą náwiedzieß/ trzebá podchlebować/ prośić/ obiecowáć/ z dáleká/ y to ſtruko záchodzić; trzebá nie raz/ ále kilkánaśćie rázy/ áby co dáno/ przyniesiono/ vczyniono/ mowić: Tákowe ſtadło/ álbo Gospodárſtwo podobne ieſt Słońcu/ ktoremu rozkázuiąc Jozue áby ſtánęło/ rozkázuie oraz y Mieſiącowi: Sol Ioſu: 10. contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalom. Rożne ſą Sphery/ Słońcá y Mieſiącá; á zátym mogłá iedná bieżeć á druga ſtać/ y dla zákończenia Woyny dość było Jozuemu ná świátłości ſłonecznej: czemuż iednák oboygu ſtánąć każe? o czym *Abulen*: Quæret aliquis hic, cur Joſue oraverit ſtare Lunam? quia motâ eâ, credebat movendum Solem: *y ſłońceby było nie ſtánęło, gdyby też był Mieſiąc nieſtánął.* A tu ieſcze táiemnice moralną vpátruie *Vega*. Carpuntur hic nimis Uxorij Viri, qui immota Uxore ipſi non moventur? *tákoby chćiał rzec:* Mąż w domu ieſt ták o Słońce ná Niebie/ białogłowá ták Mieſiąc. Słońce widząc ſobie nád inne Plánety Mieſiąc bydź naypodobnieyßy/ oświeca go promieniámi ſwemi; y Mieſiąc też ſiłá pomaga Słońcu *influenciámi* ſwemi; w Ekonomiey y rodzáiu Ziemſkim/ ták iakoby w nocy zaſtępuie Słońce/ miáſto niego świecąc: więc niby bárdzo korzyſtáło w affekćie ku Mieſiącowi/ reſpektuie nań Słońce/ bez niego áni ſtánąć/ áni ſie rußyć niechce. Quia motâ eâ movẽdum credebat Solem. Podobnym/ lubo niechwalebnym ſpoſobem/ w niektorych domách dzieie ſie; kiedy to álbo zbyteczna miłość w Mężu/ álbo cházdość/ łádowitość w białogło-

głowie/ záwołuie Maiá Zonie/ że choć sie potrzebá ruſzyć Słońcu/ to ieſt Małżonkowi do tego dobrego; vchoway Boże bez Mieſiacá/ rádzić ſie/ proſić ſie trzebá Jey Mośći. Trzebá ruſzyć ſie/ do Kośćiołá iáchać/ ieſzcze Mieſiac nie záświtał/ Jey Mość nie kazálá záprzegáć/ ieſzcze ſie nie vbrálá/ bá podobno nie wſtálá; á ty Pánie Słońce czekay do południá/ á záſem y bez Mſzy zoſtań. Proſi o iálmużne Zakonnik/ álbo przyczynia ſie zá kim/ przepraſza od kogo: Słońce bojąc ſie Mieſiocá mowi: Joż Wáſzeć proś Jey Mośći/ ieżeli oná pozwoli/ to y ia nie od tego. Trzebá ſie ruſzyć Słońcu ná vſługę Rzeczyp: ná Woyne iáchać/ ieżeli nie pozwoli Mieſiac/ dármo: muſialbyś bez groſzá/ bez wyprawy iáchać. Trzebá ná Seym: áj też záraz Mieſiac/ Małżonká; y mnie też tám potrzebá/ byle tylko przy cudzych ſłonecznych promieniách/ to ieſt przy Mężowych koſztach y ſtratách/ Kleynotámi/ Szatámi/ Vroda/ komu innemu záświecić/ chárdość/ pyche pokazać. Trzebá Máiętność iáko choć swoie własno zprzedáć/ záárendować/ álbo iákie kontrákty wczynić/ záraz trzebá y ná Mieſiac pámiętać/ trzeba pozwolenia Jey Mośći: bá y wymowić dla Jey Mośći rekáwiczne. Niemáß co chwalić/ gdzie ſie to y w którym domu znáyduie: nie może tám bydź doſkonáłego oboygu vpodobánia/ áni długiego álbo miedzy ſobą/ álbo miedzy ludźmi pokoiu/ y owßem ruiny ſubſtáncyey wkrotce bać ſie potrzebá; bo ten ſpoſob ieſt ſrodze pſutacy dobre rządy gospodárſkie. Omninò adverſatur bonæ Æconomiæ conjugij, vt non mota Uxore ad aliquid agendum, non moveatur pariter Vir. Mawiał ieden: Tria D.D.D. ſunt ruina Domorum, ſcilicet: Dæmon, Denarius, Domina. Máciie owo: tym ludziom nie wiedzie ſie gospodárſtwo/ bo ich poczárowáno. Dæmon, álbo bo niemáią czym co począć/ pieniędzy niemaß/ Denarius. álbo też łupieſcy/ zdziercy/ dla tego wßyſtko też im ná dol/ Denarius. ále naygorßę oſtátnie D: Domina. kiedy Gospodynia/ y ſam Gospodarz Pánią zowie/ y oney pánować nád ſobą dopuſza. Nic niemowi/ choć widzi co bydź z krzywdą ludzką/ nie trudno tám będzie y o diabłá/ y o czáry; bo poddáni/ ſłudzy/ dla łákomſtwa Pániey vſłużywdzeni/ kłáć muſą/ á ná czas o czym złym pomyślo. Bá y De-

Vegz.

Eng: ept p.2.348.

APOPH.

y Denarius: Niech ieno poczne ſie rządzić źrzedna/ łákoma Páni/ ſzynkámi/ tárczynámi/ zbożámi/ poddánych nárzucáć/ hándlow ſledziámi/ ſliwkámi/ korzeniámi/ płotnámi/ Winámi/ przećiwko ſtanowi ſwemu ßlácheckiemu/ z vbliżeniem ſtanow niższych/ tym tylko żyiących/ imie ſie; będzie y Denarius, będą y pieniądze; będzie zá co Máiętności kupować/ ná zaſtáwy dawáć: ále cożż ten Denarius ruina Domûs: bo pospolićie zdzierſtwem nábytych dobr/ tertius non hæreditat. á co naywiękßa dla łákomego zbioru/ nietylko Duße swoie/ ále y Małżonká swego że milczy y dozwala tego/ á często y Dziatek swoich/ które dobrze wiedząc że z zdzierſtwá nábyta ſubſtáncya ſobie zoſtáwiona/ one iednák trzymáią. Doſyć dokumentu ná ſámey pierwßey Gospodyni Ewie/ ktorey Adam názbyt rządzić ſie pozwolił; do tákiey ruiny przywiodłá cały Dom ſwoy/ y owßem narod ludzki: ná ten rządy nárzeka Adam/ y ſkárży ſie wymawiáiąc: Mulier, quam dediſti mihi ſociam dedit mihi, & comedi: ktoro wymowke ganiąc Adámowi/ oraz że rządow białogłowie nie zábronił/ táie *Bernat: S.* Verba maliſiæ ſunt hæc, quibus magis augeas culpam, quàm excuſes. Vważćie to/ co owo mowićie; mądra/ roſtropna mam Zonę/ czemuż ná nic nie mam ſie ſpuścić; Niemáß tak mądrey iák była Ewá przy ſtworzeniu ſwoim; á przecie dla płochości pobłądziłá w rządách; á przecie/ że ſie ná nie ſpuścił Adam; potáiano go; bá y ſkaráno. Wiec táſna/ że nie dobre rządy bywáią pod Berłem białogłowſkim. EXEMP. Hom: 2, ſup. miſ.

Jednák ią widzę/ że Pánná Przenaśw: iáko nayblogoſłáwieńßa miedzy wßyſtkiemi niewiáſtámi zdolna/ y godna ſie przy płci ſwoiey ſtáłá Berłá/ y rządow/ iuż nie iednego Krolestwa Ziemſkiego/ ále wßyſtkiey Ziemie/ y Nieba/ y cokolwiek ſie ná nich náyduie. Widzę przy Wniebowzięciu iey chwalebnym/ nie ná czás iáki/ ále ná cáła wieczność/ oneyże wßechmocne swoie Berło/ Páńſtwo/ rządy/ y dyſpozycya oddáie wß, ſtką TROICA Przenaś: y lubo Wßechmocność Oycá/ Synà/ y Duchá S. nierozdzielna ieſt/ ále táß/ y iednà/ iáko y Boſtwo: przecież obaczyć możemy/ iáko káżda z oſobną TROICE Przenaś: Oſobá vſtępuie/ álbo przynamniey przypuſza Pánne Przenaśw: Wniebowzięto/ do rządow Wßechmo-

H.PARS

chmocnośći swoiey. A naprzod Oćiec Przedwieczny. Pyta
de B. V. ſię *Eſcob*: czemu to P. JEZVS wzgac Paćierzá Modlitwe
ſ. vlt: de obráca nie do Duchá S./ álbo Synáſ/ ále do Oycá: Pater
Orat. Noſter. Odpowiáda mu ſtáry *Tertulian* że Oycá wſpominaiąc
C. 1. y do niego ſię vdáiąc tym ſamym wſpominamy y vdáiemy ſię
SCRIP. do Synáſ/ y owßem oraz y do Mátki iego. In Patre Filius no-
minatur nec Mater quidem præteritur: ſiquidem in Filio
& Patre Mater recognoſcitur. Tenże dáley pyta: á gdyby
tęż tey Mátki nie wſpomniał/ czy nie doſyćby było modlić ſię
do Oycá/ álbo do Synáſ: nie doſyć po Wniebowzięćiu Páns
ny Przenaś: odpowiáda *Eſcobar*. Certè DEUS poſtquam
Regni partem Virgini adminiſtrandam commiſit, licet ſit
Omnipotens, vult, vt à Virgine ſimul beneficia impetrare
curemus, quaſi potentia DEI jam à potentia Virginis pen-
deret. Toż czyni Mátce swoiey Syn Boſki: pámięta dobrze
ChRYSTVS że ſukceſſyą Berłá Dawidowego otrzymał był
ná ziemi przez Pánnę Przenaśw: z niey idąc po Linij Krolow
Izráelſkich od Dawidá rodząc ſię ná świát. Więc dziś w
l. 4. dela. Niebie oddáie tęż/ y vſtępuie iey nieiáko Berłá Wßechmo-
cnośći/ *Iurúdykcyey* swoiey/ o czym *Richard*: Ab Omnipotente
Filio Omnipotens effecta eſt, tamen excellenter potens eſt
in Eccleſia triumphante. *Od Wßechmogącego Synáſ, Wßechmo-
cną vczyniona ieſt, iednák że ieſcze wßechmocnieyßa ieſt w onym
Kośćiele tryumfuiącym.* Z tąd *Eſcobár* konkluduie: że nie przez
podobieńſtwo iákie tylko/ ále ſámą rzeczą Pánną Przenaśw:
Krolową y Pánią ſtáie ſię. Non per ſimilitudinem, ſed
q. d. verè, ac propriè Regina eſt MARIA, ex eo quod veri Re-
gis Mater. Czego pięknie dowodzi *Arnaldus Carnot*: Nec à
dominatione, vel potentia Filij Mater poteſt eſſe ſejuncta:
vna eſt MARIÆ, & CHRISTI Caro, vnus Spiritus: quid
inde? & Filij gloriam cum Matre, non tàm communem
judico, quàm eandem. Ponieważ Ciáło ChRYSTVSO-
WE/ ieſt Ciáło MARYEY/ Duch MARYEY/ Duchem
ChRYSTVSA żyie/ mocą/ y chwałą MARYEY muſi
bydź tąż/ y iedyną/ ktorą ſam Syn iey ChRYSTVS
ma. *Ná oſtátek* y DVCh Przenaś: oddáie Berło Wßechmo-
cnośći/ y *Iurúdikcyey* ſwoiey nád Swiátem Pánnie Przenaśw:
iáko Oblubienicy ſwoiey nayzacnieyßey. Oddał niegdy *Aſ-*

ſuerum vlubioney nád inne Eſterze Korone Páńſtwá ſwego:
DVCh Przenaś: oddáie Oblubienicy ſwoiey/ nietylko Koro-
ne/ to ieſt godność Krolewſką/ ále oraz y Berło/ to ieſt *Iu-
rúdykcyą*, o czym pięknie *Anſelm*: Ipſe Spiritus DEI, ipſe a- C. 11.
mor Omnipotentis Patris, & Filij, ipſe per quem, & in quo de laud.
amatur omne, quod bene amatur, ipſe inquam venit in e-
am, & Reginam, ac Imperatricem Cæli & terræ, & omni-
um quæ in eis ſunt, fecit Sponſam ſuam. Obaczywßy tedy
że Pánná Przenaś: dziś od TRÓYCE Przenaś: odbiera *Sce-
ptrum*, Berło *Iurúdykcyi* nád cálym Swiátem; vważmy ieſzcze
zacność iego. Dwie oſobliwie okoliczności zálecáią Sceptrum.
Władzą/ álbo Páńſtwo nád innemi: Naprzod *Latitudo De-
minij*; kiedy to nie ná káwałku/ nie ná zagonie (iáko mowią)
Pánem ieſt/ ále ßeroko/ dáleko rozćiąga ſię władza iego.
Páńſtwo/ rozkázowánie Krolowey Máßey Pánny Przenaśw:
widzę żadnych gránic niema. Słuchayćie *Bernárdyná S.* Tot Ser. 61.
Creaturæ ſerviunt Virgini, quot ſerviunt TRINITATI, o- T. 1.
mnia quæ ſunt in Cælo, & in terra, ſive damnati, ſive Be-
ati, quæ omnia Divino imperio ſunt ſubjugata, eadem glo-
rioſæ Virgini ſunt ſubiecta. *Tyle ſtworzenia poddánego ſobie
ma Pánná Przenaśw: ile y TROICA Przenaśw: wßyſcy co ſą
w Niebie, y ná Ziemi, lub błogoſłáwieni, lub potępieni, y cokol-
wiek pod mocą Bożą zoſtáie,* toż wwielbioney Pánnie poddá-
ne ieſt: y owßem według pomienionego Swiętego/ Páńſtwo
Pánny Przenaś: swoim ſpoſobem mowiąc; dáley ſię rozćiąga/
niżeli ſámego P. BOGA: bo BOG *proprię* nie może ſię ná-
zwáć poddánym ſiebie ſámego: ten záś Swiety náuczą/ że
Pánná Przenaśw: nietylko tu żyiąc/ miáłá BOGA Wćielo-
nego pod władzą swoią: Et erat ſubditus illis: ále iuż teraz Luc. 2.
Proluiąca/ dla ſkutecznych modlitw swoich/ ſamego P. BOGA
iákoby pod władzą swoią ma: Hæc eſt vera propoſitio:
Divino imperio omnia famulantur, etiam Virgo: & iterum S. Bern:
hæc eſt vera propoſitio. Imperio Virginis omnia famulan- hic
tur, etiam DEUS. Dość obßerne Sceptrum. Druga okoli-
ność Berłá/ *Efficacia*: áby to ſkuteczne káżde rozkázánie/ Or-
dynáne Páńſki był/ ná iedno ſkinienie wßyſtko ſię záwßę ſtá-
ło: bo coż po Berle/ kiedy ſię go nie boią/ nie ſłuchaią. Smieie ſię tám
prorok z tákowego Berłá: Sceptrum habet vt homo, ſicut judex re-

gionis

Baruc: 6. glonis qui in se peccantem non interficit. Nie tákie iest Berło y páństwo/ ktore dziś odbiera Pánná Przen: ále wielce skuteczne: wszystko to/ co zechce/ co pomyśli/ y ná Ziemi/ y ná Niebie/ koniecznie stáć się muśi; choćby się też Sphery Niebieskie mieszáć/ trzásłáć/ y biegi przyrodzone psowác miały: Sic te Deus exaltavit, vt omnia secum possibilia esse donaverit. Báią Poetowie: że Meduzá miáłá *sceptrum*, álbo *Regimencik* tákiey mocy/ iż dotknąwszy się nim ludzie w bestye obracáłá. *Midasowi* záś Krol miał tákie/ iż ktoreykolwiek rzeczy nim się dotknął/ złotem się stáwáłá. *Assuerusa* tákże Berło/ kogo się dotknęło od Dekretu śmierći uwalniáło. Skuteczniejszey mocy iest Berło Krolowy Náświętszey niż Assuerusá; bo oná przyczyną swoią grzesznych od Dekretow śmierći wiecznej uwalnia; skuteczniejsze niż Midásowe/ bo gliniáne/ nie nabożne/ oziębłe serce w złoto Miłośći Boskiey odmienia; skuteczniejsze niż Meduzy/ bo raczey bestye/ to iest ludzie grzesżne/ táśk im Pokuty S. wyprasżáiąc/ w ludzie álbo raczey w Anyoły przemienia. Wszystko to wyráził *Bernárdyn S.* mowiąc: Per Te MARIA solvuntur debita, vincuntur vitia, solidantur confracta, purgatur cor. *Przez Cię o MARIA długi wypłácone, złe nałogi zwyćiężone, upádłe podźwignione, serce wyczyszczone.* Lecz obżerniey ieszcze/ ták ná Niebie iáko y ná Ziemi/ ták w nierozumnych iáko y rozumnych náturách/ przypátrzmy się skutkom cudownym Berłá/ Iurisdykcyey Krolowy nászey przy iey Wniebowzięciu. *Naprzod* w nierozumnym stworzeniu/ ná Niebie między innemi támecznemi Plánetámi Słońce/ to od ták wiele tysięcy lat/ rozpędzoną Sphere swoią dziś náOrdynáns odPánny Przenaś: intymowány zástánowiło/ y owszem cofnęło się. *Vadingus sub anno 1475.* pisze/ że gdy nászego Zakonu Oćiec Gryfo/ do niewiernych Narodow Márowitow názwánych posłány/ Wiárę S. im opowiádał; raz w dzień Wniebowzięcia Pánny Przenaś: Rozkázáne o tym żárliwie czynił iuż ku Zachodowi Słońcá; gdy iednák bárdzo vpornych widział/ cudem tákim Wiáry prawdziwey obiecał potwierdzić; iż modlitwą swoią/ zá przyczyną Pánny Przenaś: Wniebowzietey miał ná zad Słońce cofnąć/ od Zachodu do Wschodu: co się ták stáło w oczách onych niewiernych. Co się tycze ná ziemi/ nie rozumnego stworzenia; y te náder posłuszne/ przećiw przyrodzeniu swemu rozkázom Przenaś MARYEY. Siłáby wyliczáć cudow/ iák wiele ná Imię Máryey ogień nie palił/ wodá nie topiłá/ powietrze vćichálo/ y táśkawe stawáły się bestye dzikie. Wiec dosyć będzie ná sámey ziemi/ ktora wszystko ná sobie dzwiga/ to pokazáć. Jeżeli co bárdziey przećiwko przyrodzeniu ziemie/ iáko co oná raz pozrze/ w proch obroći/ áby toż samo wrocić miáłá/ żadnego vmárłego znowu przyrodzonym sposobem wrocić ná zad niemoże: á przećiw ná rozkázánie Pánny Przenaśw tym posłuszną bydź ták wiele rázy musiáłá/ osobliwie przy Swia-

EXEMP.

w Niebowzięcia iey: kiedy w Hiberniey (o czym Broud: in Prop: ver:) zá prześládowánia Heretyckiego pod Elżbietą/ gdy niemal kto w Chorze ná ten dzień śpiewáć/ 40. Zakonnikow Cystersow pozábitánych od Heretykow wstrzeżonych zostáło/ ktorzy chwalebne w Niebowzięciu iey pieniem swoim przyozdobili. Tu należy ták wiele vmárłych po rozmáitych mieyscách/ y przy Obrázách cudownych przyczyną Pánny Przenaś: do żywotá wroconych. Co się záś tycze rozumnych kreatur ná Niebie zostáiących/ iácy są Anyołowie Swięći; y ći z wielkim nabożeństwem witáią zá swoią Krolową Pánnę Przenaś: Regina Angelorum, pod Berło y władzą iey ná wszystko gotowi/ poddáią się ochotnie ná wolą iey świętą/ y podle około gliniánego stworzenia/ to iest człowieká vsługi czynią/ osobliwie przy Wniebowzięciu iey. *S. Gertrudá* widziáłá iáko w dzień Wniebowzięcia stali Anyołowie Swięći około Pánny Przenaś: ktorzy ludzi co z przygotowániem się to odpráwowáli Swiętą/ przyprowadzáli do Pánny Przenaś mężnie ich od Czárkow broniąc. Y owszem ná czás/ lubo iuż ná exekucyą od spráwiedliwośći Boskiey zesłám/ rękę y miecz swoy ná rostaz Pánny Przen zátrzymuią. Pisze bowiem *Baron*: że podczás wielkiego powietrza w Rzymie/ gdy Papież vroczyste Processyą czynił z Obrázem Náśw: Pánny/ widziáno Anyołá z dobytym Mieczem/ ktory ledwie co przybliżáć się począł z Obrázem/ włożył w pochwy: z kąd inferuie *Miechi* Colligitur vniversam Angelorum multitudinem B. M. V. velut Reginæ suæ humiliter obsequi. & reverenter famulari. *Dochodzimy iż wszyscy Anyołowie Pánnie Przenaś: iáko Krolowey swoiey pokornie, y z wielką vczćiwośći usługuią.* Jeszcze ná ziemi zostáiące stworzenie/ iest naprzod człowiek/ ten lub zły/ lub dobry/ wierny/ y niewierny/ przeznáczony ná zbáwienie/ álbo ná potępienie/ wszyscy ći podpadáią pod Berło Pánny Przenaś: In omni terra steti, & in omni populo, & in omni gente primatum habui. *Po cáłey ziemi, w káżdym pospolstwie, y narodzie pánowánie moie.* Ná co ták pisze *S. Bernárdin*: Dominatur MARIA in regno mundi; primo dominatur malis & terrenis, qui terrena sapiunt, eos ad pœnitentiam reducendo. 2do dominatur bonis, eos in gratia multiplicando, & conservando. 3tio dominatur tepidis, eos in Charitatis fervore proficere faciendo. *Pánuie MARYA ná świećie: naprzod nád ziemskiemi y grzesznemi, ktorym ziemiá pachnie; do Pokuty ich náwracáiąc. Powtore pánuie nád dobremi, ich w cnocie Bożey pomnażáiąc, y zátrzymuiąc. Potrzecie pánuie nád oziębłemi, ogniá miłośći w sercách ich przymnażaiąc.* Ná ostátek do Obywátelow ziemie należą y ći/ ktorzy pod ziemią zostáią; iáko są Dusze w Czyścu pokutuiące: dusze potępionych/ y Czárći przeklęći/ y ći pod Iurisdykcyą MARYEY zostáią. O pokutuiących w Czyścu *Bernardin. S.* ták mowi: Beata Virgo in Regno purgatorij do-

mini-

I. 3. EXEMP. in Lit: Lau. EXEMP. Eccl: 24. I. 5. Rev.

S. 3. de Nom, MARIÆ. minium tenet. *Pánná Przenaś: w Kroleſtwie Czyſtonym Pánia ieſt:* oná ćießy/ oná poſila/ oná vlżywa/ vwalnia od onych mąk. A piekielnicy w tym też doznáią twoiey Jurisdykcyey Krolowa Miłoſierdzia: Nie mogąc wprawdzie dla nieodwołánych Dekretow Boſkich: In inferno nulla eſt redemptio: cáłe wolnemi bydź; iednák y tym miłośćiwego ſwego Berłá náklánia pánná przenaś: przynamniey dziś/ gdyż v wielu *áceptowána ieſt* ſentencya S. Odiloná Opáta/ ktory piße; że tego dniá znáczną w piekle potępieni máią folgę mąk ſwoich/ przez to/ iż zákaz máią Czárći namniey dotknąć ſie potępieńcow ſwoich. Sámi ná oſtátek Czárći przeklęći dziś iby ſwoie pyßne pod wielowładne Berło Krolowey tey/ rádzi nie rádzi/ zchylać muſzą. Mowi *Bernart* 3. Merito Domina, quia manus domans, quia ipſa domat dæmonum manus, & poteſtatem. *Pánią ſie zowie, dla tego, że wieże rece, y ukrata Czártom przeklętym moty ich.* Wßyſtko to iákoby *w Compendium* zebrał nabożny *Idiota.* Dedit tibi MARIA tota TRINITAS Nomen, quod de Con- cem. V. C. 5. eſt ſupra omne nomen, vt in nomine tuo omne genu flectatur; Cæleſtium, Terreſtrium, & Infernorum. *Dáta ci o MARYA, cáła TROYCA Przenś Imię tákie, ktore ieſt nád wßelkie imię; áby ná Imię twoie wßelkie vpadáło kolano; Niebieſkie, Ziemſkie, y Piekielne.* Przyimże tedy ſczęśliwie Krolowa náßą/ dziś te Wßechmocnośći Boſkiey w ręce twoie Berło/ rządź/ właday/ wßyſtkim świátem; Intende, proſpere, procede, & regna: Poddáiemy ze wßyſtkim ſtworzeniem kárki náße tobie/ ktorą ſie vpodobáło BOGV ták wywyższyć. A ieżeli tu kto ieſt/ coby dáleki był/ álbo przynamniey nie ochotny do poddáńſtwá/ do nabożeńſtwá ku pánnie Przenaś: wołam ná niego/ ták niegdy Anyoł ná Agár vćiekáiącą Gen: 25. przed Pánią ſwoią: Revertere ad Dominam tuam, & humiliare ſub manu ipſius: y owßem wßelką nádzieię/ obronę/ y dobro pod wielowładnemi iey rządámi obiecuy ſobie *z Ianem Ierozolimſkim,* Inſuperabilem DEIpara ſpem tuam habens ſervabor; perſequar inimicos meos, & in fugam vertam, ſolam habens, vt thoracem Protectionem tuam, & omnipotens auxilium tuum. Powtarzay to y z Kázimierzem S. Ipſam poſco, quam cognoſco, poſſe prorſus omnia; vt evellat, & repellat, quæ ſunt nobis noxia. Ná oſtátek/ ábyś z pod Jurisdykcyey Berłá iey ná wßyſtkę wieczność nie był oddalony/ z tymże ſuppliky.

Ipſa donet, vt quod monet. Natus ejus faciam.
Ut finitâ, Carnis vitâ. Lætus hanc aſpiciam.

Niech tá ſprawi, bym co prawi, Syn iey tego pilnował:
Potym z Ciáłá, tám gdzie chwałá: I z BOGIEM ſie rádował.

AMEN.

II. PARS

PARS II.

Mundus Muliebris,

O cunctarum *fœminarum* Decus atq; gloria:

STROPHA I. Quam electam & Evectam Scimus ſuper omnia: *O Wielebna y chwalebna Wßech białychgłow ozdobo; Wywyżßona y wslawiona Na de wßyſtkich Krolowo.* Pro Sca- pulari B. M. V.

Stabat autem juxta Crucem Mater IESV. *Ioan* 19.

Jak wielka rożnica ſtácyi Páwny Przenaśw: pod drzewem Krzyżowem/ ktoro tu opiſuie Jan S. od oney Stacyi ktora ách ták nießczęśliwie! odpráwiłá Ewá pod drzewem Ráyſkim. Stánęłá Ewá pod drzewem mądrośći; Przenaśw: PANNA Stabat juxta Crucem, ſtánęłá pod drzewem ná ten czás wzgárdy y głupſtwá. Judæis ſcandalum gentibus ſtultitia. Stanęłá Ewá pod buy- 1. Cor. 1. nym/ w ślizgne do poyżenia owoce drzewem: Przenayśw: PANNA ſtánęłá pod tákim/ ktore nie tylko ſáme ſuche/ ale náwet do oſtatniey krople Krwi/ wyſußyło Ciáło Naymilßego Synaczká iey/ mowi ſam przez Dawidá: & oſſa mea ſicut Pſ. 101. cremium aruerunt. Stánęłá Ewá weſoła/ nieznáiąca biedy- teßcze żádney y żalu. Przenayśw: PANNA ſtáie w poyśrodku lámentuiących: y ſámá vropiony miecz boleśći w ſercu máiącá. Stánęłá Ewá/ ſámá tylko o dobrym ſwoim/ eritis ſicut Dij, myśląc y trákcuiąc/ ná potomki y cáły narod ludzki/ Gen. 3. nie reſpektuiąc. P. PANNA ſtáie w ták ćießkim rázie/ o cálym narodźie ludzkim myśląc; Stábat ut hominum cauſam agerer, ut omnium Mediatrix & reconciliatrix. Stawa w Sylv. in Ap. c. 4. nagości ſwoiey Ewá; Przenayś: PANNA ſtawa Circumdata varietate rożliczności Cnot y łaſk Niebieſkich przyſtroiona. Pſ. 44. Stawa Ewá/ ale ná tey ſtácyi ſtráćiła wßelką reputácyą pleci białogłowſkiey: bo odárłá ią ze czći iey/ ná deſpekt

Vmb. Navar.

u wßyſtkich podáłá. vnius Mulieris lapſus totum fæmineum genus infecerat & maculaverat, acuerunt in fæminarum contumeliam linguas calamoſą; ſcriptores innumeri Przenayśw: PANNA záś ſtáie pod Krzyżem/ áby teyże płći ſwoy przywroćiła honor: iákże poniekąd wyraża to/ w pieniu ſwoim Kázimierz S. ták N. Pánne witáiąc. O cunctarum fæminarum decus atq; gloria: Co potwierdza S. Epiphan: Facta

De laud. Virg.

eſt MARIA reſtauratio fæminarum/ á to nie tylko przenaydoſtoynieyßa oſobo ſwoia/ godna ſie ſtawßy z tey płći bydź Mátką Boſką: Leć ponieważ tá płeć z nátury do ſtrojow ſkłonna: iáko S. Chryzoſt: mowi Genus mulierum neſcio quomodo ſui ornandi ſtudioſum. Ná przyozdobienie tedy iey/ pod Krzy-

Chryſt. hom. 13 ad Eph.

żem w dźiśieyßey Ewángelii ſtoiąc/ podáie nowo modę álbo ßátę Szkáplerzá S. z nieoßácowáney Máteryi/ bo że wnątrznośći Niebieſkiego Robáczká. Ego autem ſum vermis & non

Pſ. 21.

homo; to ieſt z Krwáwych zaſług Synaczká ſwoiego zrobioney; y owßem całemu Narodowi ludzkiemu dáruie one. Wiele ma zálecenia tá modá y ßátá/ nie tylko od Káznodźiejow/ od Páp[ie]zow/ ále też y od ſámey P. Pánny. Ja ſie kontentowáć będę záleceniem iey od Dawidá S. Sżáte Krolowey Niebieſkiey opiſuiącego/ owemi ſłowámi: Myrrha & gutta & ca-

Pſ. 44.

ſia à veſtimentis tuis à domibus eburneis, w ktorych ſłowách z oſobliwych iákichśi wonności/ wychwalá te ßate/ y pod tymże podobieńſtwem przeżacne Przywileie nowego tego ſtroiu wyráżyć żechce. W przod trochę zbytkuiącym w ſtarániu ſie o ſtroie y modę/ nápomnienie álbo náuke Chrześćiáńſka dawßy.

I. PARS

Nie chce tá w tey Máteryey bydź áni zbyt ſkrupulántem/ áni pochlebnym Theologiem; y nie z ſwoiey głowy náuke y rezolucya Chrześćiáńſka/ chce dáć ná pytánie owo. Jeżeli godźi ſie oſobliwie płći białogłowſkiey ſtroić piękne/ drogo y modno dla przydánia ſobie udátności/ vrody/ y przyiemności: bo mam przeſtrogę o to/ y oraz rezolucya wyráżna tey trudności od ſtárego y náymędrßego miedzy Doktorámi Theologi

Epiſt. 72. ad Poſſid

Auguſtyna S. Nolo de ornamentis auri & veſtis & præproperam habeas in prohibendo ſententiam, niſi in eos, qui neq; conjugari, neq; conjugari cupientes, cogitare debent quomo-

quomodo DEO placeant. W ktorych ſłowách nie zákázuie drogich ſtrojow/ ßat modnych wßyſtkim w ogolności; ale tym tylko/ ktorzy w Máljeńſtwie nie ſą álbo do Máljeńſtwá nie gotuią ſie; bo iuż tákowych myśl być powinná tákoby nie ludźiom/ ále BOGV upodobáć ſie do affektu przypaść. Przywodze y to co z innych Theologow náucza *Vega*: Licet fucus, ceruſſa, & alia hujuſmodi Muliebri facici applicarentur, neq; lethale peccatum contrahi, propter exceſſum præciſè, niſi per accidens adjungatur aliquid quod mortiferam faciat noxam: Ut puta, ſi finis eſſet libido, ſi ſcandalum oriretur, vel ſi lex legitima Superioris ſub pæna excommunicationis prohiberet: W ktorych ſłowach tá ſie záſmyka náuká/ ſtroienie/ bielenie/ málowánie/ pudrowánie ſie ſámo/ z ſiebie ießcze nie może być grzechem śmiertelnym; leć gdyby to kto czynił z lubieżnego affektu/ álbo z niebeſpieczeńſtwem pogorßenia/ pobudki pátrzących ná ſie/ álbo tego zwierzchność ſurowie zákazała. Przydam ia ießcze nie bez fundámentu; gdyby nád ſtan ſwoy/ álbo z ruiną/ z zadłużeniem ſubſtáncyi mężowey/ álbo dźiatek to ſie ſtáło y dźiało; iuż tákowa (według wßyſtkich Theologow) ſtroiámi ſwoiemi śmiertelnie P. BOGA obraża; á zá tym bez pokuty y poprawy/ pewna niech będźie potępienia wiecznego z owym bogaczem ktory induebatur purpura & byſſo, á potym ſepultus eſt in inferno. A ponieważ poſpolićie przy tákowych ſtroiách cokolwiek ſie z pomienionych rzeczy wioże; to ieſt/ álbo ruiná ſubſtáncyi/ álbo pogorßenie pátrzących/ álbo ſwoie własne/ podáiąc ſie ná vpodobánie innym: á zá tym okázya do pokuſy: dla tego bárdzo żárliwie ták Piſmo S. iáko y Doktorowie SS. náſtępuią ná ten zbytek. Surowie zákázuią tego Piſmo S. nowego Teſtámentu. A naprzod Piotr S. włoſow pokázowánia/ (á dopierożby cudzych przyprawiánia) złotych/ drogich ßat zákázuie. Mulierum non ſit extrinſecus capillatura, aut circumdatio auri, aut veſtium cultus. Páweł ták że S. znáć ieżeli ktore dla mężow ſwoich w domu głowy modno y drogo ſtroiły/ do Kośćiołá przychodzącym ze wßyſtkim ſtroiem/ głowy niewiáſtom nákrywáć kazał: Mulier velet caput ſuum. A teraz przećiwnie ſie dźiele; bo do

Vega in Iud: c. 5. n. 1254.

Luc. 16.

1. Petr: 3.

1. Cor. 11.

Kościołá przyßiedßy pod pretextem goraco Quefy zżucáia. A
SCRIPT dopieroż ſtárego Teſtámentu Piſmo S. wielce ná to grożne
ieſt grozi P. BOG ćießkiemi plagámi / zguba / vbóſtwem /
corkom Jerozolimſkim przez Proroká. A zá coż? Zá mode
zá ſtroie beſpieczne: Pro eo quòd elevatæ ſunt filiæ ſion, &
ambulaverunt extento collo, & nutibus oculorum ibant &
plaudebant & ambulabant pedibus ſuis, & Compoſito gra-
Iſai. 3. du incedebant. Grozi y przez drugiego Proroká / owym kto-
rzy ſie ná cudzoźiemſkie drogo kupione zdobywáia ßáty. Vi-
ſitabo ſuper omnes qui induti ſunt veſte peregriná. Po-
Soph. 1. kázuie przykład pod figurą ná Ezawie Synu Jákobowym:
FIG. O wielkie ten nießczeście z całym potomſtwem ſwoim przy-
ßiedł / gdy pierworodne vtrácił błogoſławieńſtwo; Dytáia ſie
tłumácze o przyczyne ruiny iego; iedni obżarſtwu iego / dru-
dzy lekkomyślności iego / inni nie łáſce máćierzyńſkiey to przy-
czytáia: Są iednák y tácy ktorzy nießcześcia tego przyczyne
być rozumieią / iż Ezau był gáßek / ſtroißek modny / w per-
fumowanych nosił ſie y drogich bárdzo ßátách; ktore opiſuiąc
Gen. 21. ná Jákobie w nie vbránym Piſmo S. mowi: Induit eum
veſtibus Eſau valde bonis: y niżey / że perfumowáne były / dá-
ie znać. Vt ergo ſenſit fragrantiam veſtimentorum ejus.
Wiec mowi *Vega* funduiąc ſie *in Petro Damiani*. Eſau ob
veſtes tumptuoſiores benedictione Paternâ nudatur. Nowy záś Teſtáment pokázuie ná przykład / owego bogacza ſtroy-
nego / qui induebatur purpurâ & byſſo. Coż zá koniec iego?
mortuus eſt dives & ſepultus eſt in inferno? Rzecz godna
Luc. 16. do vwagi / że P. BOG miedzy innym práſtwem ktore wy-
FIG: rzućił od ofiáry ſwoiey / liczy też y Łabećia; wßák to ptak
piękny dla białości niezwyczayney; delikácki dla miękkości
Leu. 11. mchu y pierza ſwego / nic złego nie iadáiący / w ochędoſtwie
kochaiący ſie / vſtáwnie práwie nad wiący ſie pływáiąc po wo-
Vega dách; bá y v pogáńſtwá był oſobliwie ofiárowány ſławney
Bogini Venerze: Do moiey rzeczy bárdzo dobra applikácyą
Apud tego czyni *Stephanus Cantuar*: náuczáiąc że ten ptak znáczy
Sylu białegłowy w ſtrojách ſie kochaiące / co to iák Łabędźie ſyłe /
Allegor zámioná obnażaią / wyć ágáią / delikácko ſie ſtroią / pioreк /
mußek / wſtążek náprzyprawiáią / wßyſtko ſie myią / pluczą iák

łabędźie

łábędźie álbo raczey gęſi; odrzućił BOG pomienionego ptaká
od Oltarzá ſwego: y onym ſłußnie lekáć ſie potrzebá / żeby
ſprawiedliwym Dekretem Boſkim zá te ſwywole / wymyſły do
złego pobudzáiące / ná wieki od BOGA wzgárdzone nie zo-
ſtały. Czego lubo wßyſtkim ſwywolnicom obawiać ſie po-
trzebá; tym iednák oſobliwie / ktore iuż podobno w lárá po-
ßiedßy ná Dworcya álbo nábożny żywot puścíły ſie; á przećie
nie poprzeſtáią máglowáć y ſtroić ſie / álbo innym młodßym
w tym rzemieśle mágiſtrowáć. Nie lubi to tego / y bez karáá-
nia iákiego ießcze ná tym świećie nie opuſza P. BOG. przy- Cant: 5.
kład tego ná Oblubienicy: Vſtroiłá ſie tám była nie poſpo-
lićie w płaßcz iákiś / o ktorym przed tym v niey nie czytáliśmy FIG.
w Piśmie; aż wielka konfuzia dopußcza ná nie Oblubieniec;
odárli ią z niego Strożowie: Tulerunt pallium meum cuſto-
des murorum. *S. Ambrozy* powiáda / ci Strożowie byli to
Anyeli. A coż to zgrzyßyłá Oblubienicá? że w płaßcz ſie v-
bráłá? wßák y o Rebece czytamy iż ná przyśćie Oblubieńcá
ſwego / w płaßcz ſie ubráłá / z ſiadßy z Wielbłądá Deſcendit Gen: 24.
de Camelo & pallio ſe operuit: odpowiáda *Naxera* że tym in Iud. c.
ſámym zaſłużyłá ná to ukaránie bo *S. Ambr:* mowi że to Ma- 7. n. 233.
żárki był ſtroy Nuptialis veſtis hæc anima præſeferebat inſi-
gnia: Vßedł ten ſtroy poślubioney do ćieleſnego małżeńſtwá
Rebece / ale Oblubienicy Niebieſkiey / ná czyſty żywot oddáney
nie przyſtał. O ßpetnaß to / kiedy wdowká nie zámyśláiąca
o odmiánie ſtanu / iák Pánieńká álbo Mężatká ſie ubiera / álbo
też ſtará / iáko Pánienká ßpetnieyßa y wiekßego karánia godna
kiedy to przy Kościele ſie tylko bawiąc / ießcze te márności trzy-
máią ſie affektow iey. Potwierdzáią tego y świeże hiſtorye. HIST:
Meſſret piße o pewnym ſtadle / ktore miało coreczkę tá przy-
kładem Mátki / nabożnie P. BOGU ſłużyłá / y ſwoie Pánień-
ſtwo oddáć iemu poſtánowiłá ſobie Mátka dla Mężowego
roſkázánia poczełá / drogo y y wymyślnie one ſtroić. Wiec po-
każe ſie Anyoł Mátce y rzecze: Jeś ſie więcey bałá mężá niż
Bogá. w ſtroieniu corki twoiey / y tymeś ią odwiodłá od ſłuż-
by Boſkiey; przeto we czterech Niedźielách vmrzeß y potępio-
na będźieß / ież li pod ten czás pokutować nie będźieß / á nad
to wßyſcy ſynowie twoi pomrą / á tobie zá pokutę / ręce te kto-

remis ſtroiła Corke/ od dźiśiay ſchnąć poczną; co ſie ták ſtáło/ lubo oná wielce pokutuiąca umárłá. Niechże pomieniona náuká pámiętna będźie/ tym ktorzyby iey potrzebowáli.

II. PASS Lib: 2. de conſid. Więc nie od tych ſtroiow/ pleć białogłowſka ozdoby ſobie przybierać y przyczyniać ma: boć one bárdźiey ſpeco niż zdobia: według *S. Bernardá* Eorma hæc veſtium, deformitatis mentium, indicium eſt, ále ráczey do duchownych ſtroiow/ to ieſt cnot SS. nabożeńſtwá/ łaſk Boſkich/ brać ſie potrzebá: á oſobliwie do ſtroiu ſzaty Szkaplerzá S. zá ktoro takieyby ozdoby z obfitośći łaſk Niebieſkich/ káżdey práwowierney duſzy przybywáło pięknie oná rożliczna wonność ktoro poczuł od ſzaty Krolowey Niebieſkiey Dawid/ wyrażą. Myrrha, & gut-

apud Syl. in Apoc. c. 22. v. 3 ta, & caſia, à veſtimentis tuis. *Caſſiod. Arnob. S. Remig. S. Thom.* náuczáią/ że przez ten troiáki rodzay wonnośći/ chćiał wyrázić Dawid iáko z pomienioney ſzaty/ wſzelkich y rożnych zodzáiow wydawały ſie wonnośći/ przez ktore wonnośći ći rozumieią dáry rozmáite Niebieſkie/ łaſk/ cnot/ y innych Duchá S. Przywileiow. Co ſámo tenże Author ták do ſtroiu Szkapleżá S. ápplikuiąc mowi/ Hæc ergo vniverſa bona cæleſtia manant à veſtimentis tuis: Ab hoc nempè Sacro Scapulari vndè tot & tantis augmentis augetur & replétur. Więc te wſzyſtkie dáry Niebieſkie wydáią ſie z ſzat twoich Przen: Pánno/ to ieſt z Szkáplerzá S. dla tego ták wiele vſtáwicznie z niego przybywa łáſk y dárow: Co ſámo pod Figurámi niektoremi Piſma S. obaczyć/ możemy. Vſłyſzawſzy Rebeka że Jzák iuż ſtáry y niewidomy/ chćiał dáć oſtátnie błogoſławieńſtwo ſtárſzemu ſynowi Ezauemu życząc tego raczey młodſzemu Mátká/ gdy ná łowy poſzedł ſtárſzy przebrałá go w drogie ſzáty/ nád to pizmowáne. Induit eum veſtimẽtis valde bonis *Thom. Angelicus* przydáie/ iż były iey własney roboty: ſmáżno do tego nágotowaſzy potrawkę/ z nią wyprawiłá Jákobá do Oyćá/ przyſtępuie do Oycá/ on go długo y rozmáicie exámínuie/ odwłocza dáć błogoſławieńſtwá: áż dopiero gdy wonią go ſzat zalećiałá/ zaraz błogoſławi: Ut ſenſit veſtimentorum ejus fragrantiam, benedicens ei, ait: Det tibi Deus de rore Cæli & de pinguedine terræ, ſerviant tibi populi, adorent te tribus eſto Dñus Fratrum tuorum, qui maledixerit tibi, ſit ipſe

Gen. 27.

FIG. Sylu.

ſit ipſe maledictus. W ktorych ſłowách według Tłumáczow wſzelkie dobro y łáſki odebrał od BOGA Jákob *Auguſt. S.* náuczą iż Jzáák był figurą nowego Jzááká/ to ieſt Chryſtuſá Páná. Ja záś kłade że nie zbłądzę/ rozumiejąc przez Rebekę/ ktora ſie w inney verſyi/ tłumáczy/ ſaginata wypełniona/ Przenaſw: Pánne ktora łáſki pełno tytułuie Anyoł/ Gratiâ plena. Jakob záś niech nam znáczy ſynow Nayśw: Pánny/ to ieſt Sioſtry y Bráćia Szkáplerzá S. Wyſtroiłá pięknie P. Mátuſią/ Jákobá ſwego kochánká czym przybrány doſtał Przywileiow błogoſławieńſtwá; Ták y Mátuchná náſzá naymiłſza Przenaś: Pannᵃ/ ſynaczkow ſwoich/ to ieſt Bráćia y Sioſtry Bráctwá tego vſtroiłá/ ná to/ aby od Jzááká Miſtycznego to ieſt Chryſtuſá Páná/ z zaſług Męki iego/ tym łátwiey Niebieſtich doſtąpili darow. Otrzymáne dáry y dobrá od Jákobá ná czworo dźieli *Cornel: à Lap:* Pierwſze ieſt: Dar roſy Niebieſkiey: Det tibi *Dominus* de rore cæli. Drugie ieſt: pánowánie nád innemi. Serviant tibi populi. Trzećie/ ſtárſzeńſtwo między Bráćia. Eſto Dñus fratrum tuorum. Czwarte reſpekt wielki ná życzliwych Jákobowi: Qui tibi benedixerit, benedictionibus repleatur. Wielkie to záiſte dobrá/ y błogoſławy Jákob/ że mu ſie doſtáły/ bo wielce potrzebne; ále daleko potrzebnieyſze/ też dobrá/ człowiekowi káżdemu/ vważáiąc ie duchownie y błogoſławá ta duſzá/ ktora ie od BOGA otrzyma. Det tibi Dñus de rore Cæli. Roſyć nam roſy/ potrzebá bez ktorey Dawid uſycha/ Arvit tanquam teſta virtus mea; to ieſt vſtáwicżney łáſki Boſkiey/ nie tylko vſprawiedliwiáiącey/ ále też y wzbudzáiącey/ wſpomagáiącey/ y utwierdzáiącey. Serviant tibi populi. O żleż to kiedy to poddáni Páná ſłuchać niechcą. Maſz człowiecze y ty w duſzy twoiey populos/ to ieſt złe ſkłonnośći twoie/ ták że zmyſły zewnętrzne/ oko/ vcho/ ieżyk/ ktorym iáko poddánym wſzelką prowidurę wygodą/ karmiſz/ tuczyſz/ á wieſz iáko często ći rebelizuią/ gdy ich chcesz wprawić pod rząd należyty przykázánia Bożego/ opieráią ſie y woynę podnoſą/ ſłużyć ći niechcą. Nárzeka ná ten zły naród Páweł S. Sentio aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ: Wielka to tedy łáſką Boſką/ kiedy kto tych poddánych ſwoich należyćie pod poſłuſzeńſtwem

rozumu

in Gen. L. 1. q. 75.

Pſ. 21.

Rom. 7.

rozumu vtrzymáć może. Esto Dñus fratrum tuorum. Ja-
wsze stárßy muśi być miedzy Bráćia; dway nieiako Bráć-
zodzeni z iedney Matki/ bo w iedney dußy náßey rezyduia.
Rozum y wola/ y miedzy temi prawdźi sie/ Rara concordia
Fratrum: bo wola krnebrna/ iáko drugi Ezau/ ktory tłumá-
czy sie Operans/ przy stárßeństwie swoim/ ktore iey niektorzy
Filozofowie przyznáia/ náuczaiąc że iest doskonálßa niż rozum
vtrzymáć sie chcąc/ niechce słuchać zdrowego/ oświeconego
práwem Bożym rozumu. A toż y to wielka ßczesliwość kie-
dy stárßeństwo/ to iest władza/ miodßy Brát/ to iest rozum
otrzyma nád wolą przez łáske Boską. Et qui maledixerit
tibi sit maledictus. I to wielka łáską/ mieć protekcia Bo-
ską od nieprzyiaćioł zwłaszcza dußnych. Maß wiedzieć o tym
káżdy Bráćie y Siostro Szkáplerzá S. kroza przybrana ie-
stes z rąk Niebieskiey Rebeki Przen: Pánny w te wonna ßá-
te; że Niebieski Izáák widząc te ßáte ná tobie y czuiąc wo-
ność/ zacność iey/ wßytkiemi pomienionemi ubłogosławia
ćie/ vbogaca dárámi/ Vżycza ći *Naprzod* Niebieskiey ro-
ratunkow swoich Boskich do dobrego/ przez osobliwe wnetrzne
oświecenia y nátchnienia swoie. A wießże kiedy rosa nay-
obfitßa pada? Wten záś/ kiedy słońce wschodźi. Káżda ßá-
tá Przen: pánny iák Słońce; bo ia w tákiey widźiano ná
Apoc. 12 Niebie. Mulier amicta sole; á poniewaß twoy Szkáplerz i ß
ßátá MARYEY/ bądź że pewień tey rosy Niebieskiey: po-
trafi ona w trudnościách/pokusách/oświecić ćiebie/zápalić du-
chá gorącość/ y stateczne vtwierdzić w łáście Boskiey. *Richar:*
Lib. 9. *Láur:* Maria dicitur illuminatrix, & hoc suum Nomen in-
terpretatur in nobis, precibus suis, meritis, & exemplis il-
luminans peccatores serviant tibi populi: esto Dñus fratrũ
tuorum Ma y ten Przywiley Sukienká tá/ że dlá niey dáie
P. BOG noßącym ią nabożnie skuteczne łáski/ ná przełamá-
nie nie tylko rebellizuiącego ćiáłá y zmysłow iego duchowi/
ale też ná zniewolenie krnabrney woli pod rozsądek zdrowy
rozumu. Kronikà náßá świádczy/ że ieden Brát wielce strá-
piony pokusámi rebellizuiącego ćiáłá y lamentuiący przed An-
tonim S. pádewskim/ gdy Habit Antoniego S. sobie od nie-
go dány wdźiał/ od oney pokusy wolny został. Jeżeli tego

Swiete-

Swietego sukniá ten skutek miáłá/ á iákoß go nie ma mieć
doskonáley ßátá tey/ ktora iest Swiętá nád Swietemi. co iá-
śnie utwierdza Historya ktora przywodźi Jongen/ o pewney
Krolewnie Czeskiey/ ktorey Angelá; przy vrodźie/ przy mio- HIST:
dości/ przy wczasach/ bogáctwách Krolewskich/ áffekty iey
bydlece chćiały gore wźiąć nád duß iey/ bo srodze smáko-
wáć sobie poczełá stroie/ roskoßy/ y świeckie rzeczy: Leć le-
dwo co przyiełá ná sie Szkáplerz S. ná tychmiast ták sie od-
mienilá/ y złamáłá pássye/ y ćiełá swego niepostußeństwo/ iż
brzydkością sie iey zdały roskoßy y ápparencie świátowe/ ná
ostátek Zakonnica zostáłá. Et qui maledixerit tibi, sit ma-
ledictus. Według słow błogosławienstwá tego/ znáczy sie pro-
tekcia przećiwko nieprzyiaćiołom. A kroż nie vzna/ że y tá Apoc. 15
ßátá Szkáplerzá S. przynosi y te ßczesliwość. Ján S. wi-
dźiał Niebo otwárte z ktorego wychodźiło Anyołow siedm/ w
ßátách lnianych y białych. vestiti lino mundo & candido. FIG:
Watablus czyta vestiti lapide candido, vbráni w biały kámień
Haymo. vestiti lapidibus: Cudowny to stroy/ álbo raczey máteryá
ßat Niebieskich/ raczeyciby to ten stroy nie ßátámi ale murá-
mi potężnemi/ bo z kámieni názwáć? Jżali to ßátá bellwardem
potężnym bydź może? z ktoregby álbo niepzyiaćielá bić mogł/ álo
bo onemu bronić sie? Prawdá to iest że ßáty świeckie/ stroie mo-
dne/ swywolne/ bespieczne/ osobliwie owe wieże/ rogi/ mogą sie ná-
zwać bellwárdámi diabelskiemi názwoiowánie dusz niewinnych.
Prawdá że włosiennicá/ gruba ßátá y to bellwárd ná obronienie
sie od pokus ćielesnych; ále to podobieństwo iákoż będźie służyć Sylu. in
Anyołow śś. vestiti lapidibus. Nie ktorzy expozytorowie náu- Apoc.
czáią/ że przez te ßáty murománe/ tákoby dawało sie znáć o
mocy y męstwie Anyołow śś. ná obrone z Niebá wychodzą-
cych. Tákież to záiste tákia/ niebieskie ßáty wßytkie/ ten
przywiley maią/ iż obrona są w niebespieczeństwách. Szátá
twoiá Przen: Pánno/ ßátá Szkáplerzá S. iest ßátá Niebieská/
bo przez twoie ręce z Niebá nam dána; toć bronić musi/ y
ták iest á nie ináczey/ o czym *Sylueira*. Quamvis S. Scapu-
lare Carmelitarum videatur contextum ex lana, tamen ad
suos fideles & devotos custodiendos est tanquàm rupes
fortissima ex multis lapidibus fabricata. *Lubo Szkáplerz*

iego

widżi ſie bydź zrobiony z miekkiey máteryey, iednák ná obronę ku ſobie nabożnych, ſtate ſie nieprzelamanym murem: bo dla mocy iego ſłábieć muſzą ſity diabelſkich pokus, by tez naypotężnie ſzych.

HIST: Czego dokument iawny trafił ſie w Pádwi (iáko świadczy *Iongen*) ná iednym deſperacie/ ktorego gdy od złego życia nie mogli odwieść OO. Karmelići/ ledwie ná przyięćie Szkáplerzá S. onego námowili: bierze wnet iákieś oświecenie ná duſzy/ poznawa ſkaradne życie ſwoie; leć diabeł ná inna deſperácyą zrod go wiedźie/ aby ſie przez to zábił; bierze puginał odeńrzy w piersi/ ale ná ſámym Szkáplerzu zwinie ſie żelazo raz y drugi: ktorym cudem oświeconym y potym doſkonále pokutuiącym zoſtał. Abym wiecey powiedźiał/ przypominam ſobie że S. Katárzyná Seneńſka/ miáłá táka ſkatę od p. JEZUSA vprzywileiowaną iż w niey żadnego ſzimná/ nie tylko

HIST. Ex vita S. Catha. Senen. ap d skarg. Alex. ab Alexan.

ná ćiele/ ale y na duſzy poczuć nie mogłá: nie zyczałem iednák o takiey ſkacie ktoraby od ogniá bronił: bo owo mam zá bayki/ álbo zá czary iż Alexander miał táka ſkatę w ktorey mu ogień ſkodzić nie mogł. Jedyna tylko ſkatę Szkáplerzá S. widze/ ktora duſzom náwet od ogniá Czyſcowego obrona ſie ſtáie/ one według świádectwá Páwłá V. w pierwſzo po weśćiu do Czyſcá Sobotę wyprowadzaiąc ztámtąd. Teć to tedy ſą wonności albo raczey dobrá y przywileie przez wonności rożligne wyrażone/ ktore opiſał Dawid S. w ſkácie Krolowy Niebieſkiey. Myrrha & gutta & caſia à veſtimentis tuis Jeſzcze iednak vſpokoić ſie nie mogę. Czemu to Dawid zaraz wſpomina o iakimś podobno ná przechowánie tych ſkat zchowániu z Sloniowey kośći: dáie przyczyne *Arnob: &*

FIG: *S. Thom:* iż to przydáia dla piękności/ czyſtości/ y świątobliwości. Dicitur à domibus eburneis, ob candorem puritatem, juſtitiam, & ſanctitatem: gdyż Słoń dla wſtrzemięźliwości oſobliwey miedzy zwierzętámi/ u mądrych eſt ſymbolum czyſtości. Przez co dáie tu przeſtroge Bráci y ſiostrom Szkaplerzá S. że Przenaś: Pánná gniewa ſie oto/ y nie zwykłá pomienionych vdźielać Przywileiow tym ktorzy w bárłogu y ledáiáko chowáią iey Sukienke/ to iest: noſząc Szkáplerz S. Rożonki odmawiaiąc/ plugawy w ćieleſnościách/ pu ſtatykách/ prowádzą żywot. MARIA fugit omne lutum, omnes

cæno-

cænoſas affectiones averſatur. *MARYA vćieka przed wſzelkimi błotemy ćieleſnemi áffektámi brzydźi ſie.* Piſze *Nicephor:* iż Przen: Pánná gdy vmierać miáłá 'teſtámentem Sukienki ſwoie dwie legowáłá dwiemá białymgłowom ſąſiádkom ſwoim/ w wielkiey nád inne pobożności żywot ſwoy prowádzącym. Tákże mamy od *Metaphraſta* że gdy ſkáty Przenaś: Pánny po śmierći iey doſtały ſie były w rece Żydowſkich ſtárſzych: w wielkim zoſtawały u nich poſzánowániu/ ták dálece że do pilnowánia ich/ ſáme tylko czyſte náznáczono Pánieńki. Człowiecze Chrześćiáńſki/ oddáláć ták vprzywileiowána ſkáte ſwoie/ Przenaś: Pánná/ poczuwayże ſie w powinności ſwoiey: á o czyſtość/ o świątobliwość/ o cnotę ſtáray ſie/ pokornie dźiękuiąc Przen: Pánnie że ćie w ták zacną/ wonną/ przybráłá ſkatę Szkáplerzá S. onę náboźnie nieco odmieniwſzy Rythmu Kázimierzá S. pozdrowiay.

S. Damaſ. L. 2. Hiſt. c. 21. Vmb. no var. n. 372. c. 49 HIST.

O cunctarum fæminarum, decus atq; gloria
O Wielebna y chwálebna, wſzech nabożnych ozdobo,
Wywyższona y ſławiona, ná de wſzytkich Krolowo. Am.

Purgatorium.

Vel Balneum Igneum Sæculi.

STROPHA 2. Clemens audi, tuæ laudi Quos conſtantes conſpicis
Munda reos, & fac eos, Dignos donis Cælicis.
Słyſz łaskáwie ku twey ſławie, ſług ochotnych y zgodnych
Sercá czyſzcząc, w nich złe niſzcząc. Łaski Bożey czyń godnych.

Pro Purific. B. M. V.

Lumen ad revelationem Gentium. *Luc.* 2.

DZiſieyſze przyśćie do Kośćiołá Przenaśw: Pánny/ podobne widze ieſt/ przyśćiu Chryſtuſá Páná oſtátecznemu ná świát/ to ieſt: ná ſądny dźień. S. Th. To/ álbowiem przyśćie opiſuiąc Pſálmiſtá mowi: Ignis ante ipſũ præcedet, *ogień poprzedzáć go będźie*; ktory to ogień według Doktorow wſzyſtek świát wypaláć y polerowáć ma; Sprawiedliwym/ ktorych żywych záſtánie/ ſtánie zá Czyśćieć/ grzeſznym záś początkiem będźie ogniá wiecznego. Przenaśw:

Pſ. 96:

Pánná tákże dźiś w Kościele S. dla ceremonyi Kościołá S. ſtáie z ogniem/ Ignis ante ipſam præcedit, to teſt: z pochodniámi/ z Gromnicámi zapalonemi. Wiem ći ia dla tego ſędzia oſtatecżny z ogniem ná świát przychodźić będźie; bo tamże Pſalmiſtá mowi; że ná pokaránie ná zapalenie nieprzyiaćioł ſwoich; & inflammabit in circuitu inimicos ejus. To też podobno y Przenaśw: Pánná máiąc prętko po porodzeniu ſwoim/ wiele y potężnych nieprzyiaćioł/ między tak wiela tyśiecy niewiniątek pobitych/ ßukaiących Synaczká ſwego ná zábićie; ná zgubę ich nieśie ogień y pochodnie! bynamniey: y owßem ná vblagánie ſprawiedliwego gniewu Bożego/ Máterká Miłośierdźia/ przynośi BOGV ná ofiárę niewinnego Báránká/ Synà Jednorodzonego; więc bać ſie świátu tych ogniow y pochodni nie trzebá. Niebieſkie ognie/ nie tylkoć to máią moc do pſowánia álbo palenia/ ále też máią moc y do wyczyſzczánia; ogień nie tylko ſłomę/ drzewo/ pali y pſuje/ ále też złoto y inne metalle czyśći/ y on oſtátniego dniá ogień nie tylko grzeßnych będźie palił/ ále oraz czyśćić będźie y ſprawiedliwych. Toż ma y dźiśieyßy ogień/ ktory przynośi Pánná Przen: do Kościołá S. y iáko to święto zowie ſie Oczyſzczenia/ ták też y ten ogień zwáć ſie może Purificationis; á ten nie inßy ieſt/ tylko miłość Bożą; z tym ogniem przychodźi/ áby nim wyczyśćiłá iák naydoſkonaley ſercá ſług ſwoich.

C. 3. *Malach.* Obiecał to podobno Prorok Purgabit filios Levi. *Levi* tłumáczy ſie *copulatus*, więc podobno znáczy *Copulates*, to ieſt: duße nabożne/ oſobliwemi áffektámi z iednoczone przen: pánnie; ludźi krozy roznemi Brácтwámi obowiązáli ſie M. Pánnie. śłá tedy naydnie ſie ſług nabożnych do Przen: Pánny/ co w nich ießcze nie wygáſł dobrze ogień pożądliwośći y miłośći do świátá y świeckich rzeczy; O toß ogień ten/ ognièm przen: Pánná/ chce gáśić/ y nie iáko w Miſtycznym Czyſcu álbo w łáźni ogniſtey wypolerowáć z ßkodliwey świátá miłośći/ ſercá ludzkie; one vſpoſobiáiąc do ſłużby Boſkiey y ſwoiey. O co iey ſupplikuie Kázimierz S. Clemens audi tuæ laudi, quos ioſtantes aſpicis, Munda reos, & tac cos, dignos donis Cælicis. Ten ,ia tedy nowy Czyśćiec miłośći Boſkiey/ álbo nowa ogniſta łáźnia ná wyczyſzczenie ſerc ludźkich

dźkich od ogniá złego/ to ieſt miłośći od świátá dźiś pokaże; y iáko dla tego Przenaśw: Pánná ten ogień miłośći Boſkiey oczyſzczáiący/ dźiś w ſercách kochánkow ſwoich przy Oczyſzczeniu ſwoim Gromnicámi ſwemi nie iáko zapala.

BArdzo mądrze Apoſtoł przypátruiąc ſie świátu/ nápiſał o nim: Mundus in maligno poſitus. *Liranus* tłumáczy In malo concupiſcentiæ igne poſitus: *Świát zoſtáiący w złym ogniu.* nie dármo *S. Furſeus* widział wßyſtek świát wielkim gorąiący ogniem/ to ieſt pożądliwośćiámi nieugaßonemi do gniewu wyniośłośći/ bogáctw/ ćieleſnośći: A ktoż y z nayumártwieńßych tak ßczęśliwy/ w ktorymby dußy iáką iſkierką tego ogniá na czás nie odżywáłá ſie; á dopiero ß ludźiách ná świećie y w okázyách do tego/ będących o iáko ſtrá ßne záymować y pánować muſa pożáry iego! Dwie wády ma ten ogień/ to ieſt áffekt do świátá y świeckich pośiech. *Naprzod* iże ieſt Ignis accendens; vſtáwicznie/ im dáley tym bárdźiey wiekßa chćiwość y miłość do świátá zapálaiący: widźiemy to/ iáko pyßny doſtąpiwßy iedney godnośći/ tytułu/ Łákomy/ doſtawßy tyśiąca iednego/ ſetnego/ álbo y więcey; ſwywolnik dźiś iutro/ ta y owa vkontentowáwßy ſwywole ſwoie roßkoßa/ nie vſtáia ále záwße o więcey zámyśláia/ y tym goręczey ſtáráia ſie. Pięknie to *Bernárdá S.* obiáśnia oſobliwe widzenie (iáko czytam *apud Selchomer*) widźiałem záśu iednego (mowi ten ś. Opát) pięćiu Mężow iáko ßalonych: Jeden cáła geba gryść piaſek morſki ná brzegu: á znáczył ludźi łákomych ná złoto/ pieniądze. Drugi śiedząc nád káłużą ſmrod brzydki w ſobie máiąca/ chćiwie plugáſtwo ono żárł; á ten znáczył ludźi brzydkośćią ćieleſną báwiących ſie. Trzeći w oknie piecá ſtoiąc/ płomienie ogniſte vſtámi łápał y połykał/ ten znáczył zápáſzywego. Czwarty ná wieży ſtoiąc/ wiátr powiewáiący vſtámi chwytał/ á ten znáczył pyßnego/ prożney chwały prágnącego człowieká. Piąty ſurowe mięſo vkrwáwiona páſzęką nie iadł/ ále połykał ßtukámi práwie dawiąc ſie; á znáczył ludźi nienáwiſnych/ zazdrośćiwych/ ßkodzących bliźnim ſwoim. *Powtore* ogień nie tylko zápala/ále też y ßpáći/ kopći: to ieſt/ miłość/ zákochánie ſie w świećie/ y w máżnośćiách iego ſprawuie iż kto ſie zákocha w świećie/

w kon-

I. PARS S. Ioan. 4

Dom. 4. Quod Hist.

w konwersácyách/ ſtroiách/ rekreácyách/ y innych weſołoſćiách choćći mu ſie to zda że w tym Bogá ćieſzko nie obraża/ niech iednák pewien bedźie/ że przy tych świátowoſćiách/ áni zwie iáko duſzy iego czyſtoſć predko ſie okopći/ nie zá długo w błoćie grzechowym záſzárga ſie duſzá iego. *S. Ambr.* pilnie uważa wielka rożnice miedzy owemi koſzámi/ ktore lud Jzráelſki pod niewolą Fáráona zoſtáiąc ná grzbiećie ſwoim dzwigał/ o czym námienia y Dawid; Manus ejus in cophino ſervierunt. A miedzy koſzámi Chryſtuſowemi/ ktorych dwánaśćie zoſtáło z bánkietu Chryſtuſowego. Collegerunt ergo & impleverunt duodecem cophinos fragmentorum ex quinq; panibus hordeaceis, qui ſuperfuerunt his qui manducaverunt. *Vega in lud.* z tegoż *Amb. S.* náuczą/ że to rożnice pokázuie miedzy ludźmi BOGV ſłużącemi/ y miedzy ludźmi świátu ſłużącemi/ żydźi znácza świátowych/ inni záś/ bogoboynych ludźi. A iákoż to? rozumiećby to raczey przećiwnie: bo kto bogoboynie y chroniąc ſie świátá żyie/ żyie iák w niewoli Egipteſkiey/ w pogárdźie u ludźi/ wſzytko ubogo/ ſkromno: kto záś świátu ſłuży wſzytko doſtátnio/ ſtáie wſzytkiego. Anima mea habes multa bona, ede, bibe, epulare. Aleć przećie dobrze pomieniony *Author* powiedźiał. Robia prácuią ná tym świećie y Bogu y świátu ſłużący ludźie/ ſiłá podiąć prac koſztow/ muſzą; ále w pracách ich/ y w ſkutku ich rożnicá: práćowáli oni ludźie/ co zá Chryſtuſem poſli ná puſzcza/ ále dość lekko/ bo tylko pieſzo ná tey zobocźiźnie byli/ y to im przy tey pracy/ dobre śniadánie p. JEZVS nágotował/ że im od gęby zoſtáło dwánaśćie koſzow/ a do tego żadnych ćiężarow nie nośili ná ſobie. Tu ſłużący Bogu ludźie/ práwá iego S. náleżyćie przeſtrzegáiący/ przy dobrych łáſki Boſkiey poſiłkách/ y Duchá S. poćiechách ſłużą/ dość lekko/ bo jugum meū ſuave eſt; & onus meum leve. *Iárzmo moie ſłodkie, y ćiężar moy lekki mowi Chryſtus*: w koſzách ſwoich/ w duſzách ſwoich/ woznoſza drogi y ſmáczny Niebieſki chleb/ w ktorym żyć ná wſzytkie wieczność beda: to ieſt wielkie zaſługi przed p. BOGIEM. Ludźie záś świátu ſłużący/ ſłużą iuż nie trzy dni/ ále dzień y noc/ we wſzytkie godźiny práwie ſłużyć muſzą świátu/ świeckim záb áwom y konwerſácya/ ták dálece/ że y Pátrzá kiedy zmowić dobrze/ nie máią; á náwet wyſpáć ſie/ náieść ſie/ dlá konwerſácyiey/ wizyt/ táncow/ kart/ nie máią cząſu; ſłuża świátu nie pieſzo/ ále nie iáko poſłuſno/ dla reputácyiey świeckiey/ dla emulácyiey z drugiemi z utráto ſubſtáncyiey ſwoiey ieżyć muſzą wielkie *ſumpta* ná poſzoſne/ ná pachołki/ ná ſtroie/ ná wzaiemne od częſtowánia ná iednánie ſobie effektow ludzkich: A coż za poſiłek ich? iák u niewolniká Fáráońſkiego wnetrzne gryżienie ſumnienia ſtrofuiącego lámenty dźiátek/ mężá/ żony/ że ginie ſubſtáncya; czeladźi/ kupcow/ o długi záćiągnione/ przeklećtwá. Wiec coż też w tych swoich koſzách/ to ieſt duſzach nayda? Nayda błoto brzydkie *Vega cit*: Qui ſerviunt mundo in cophinis, lutum ac perpetuum laborem ſibi reportant. błoto márnoſći z ktorego vlepić ſobie wiecznego przybytku trudno/ chyba pieczyć iáki w piekle; væ vobis divites qui habetis conſolationes veſtras: *biáda wam bogaczę ktorzy maćie pociechy swoie*: Nayda błoto/ ktorym oſpeca rozum y wola duſzy ſwoiey/ á potym y cáła duſza ſwoie rozmáitemi grzechámi záſzárgáło/ y owſzem vlgna z nia w ſzkáradnoſći y zlych nalogow błoćie/ w ktorym ná czás vlgnął był: *David* Infixus ſum in limo profundi. Zapluſka ſie pratko w tych świeckich ſwobodách rozum nie poſtrzeże gdźie obráża Boża/ zá nic to wſzyſtko bedźie/ álbo zá máły grzeszek/ co ſámi przed tym grzechem bydź ſądźieli/ wſzytko rowno bedźie ſie zdáło/ te álbowiem nieſzczęśliwo wáde przypiſnie świátowey miłoſći Apoſtoł/ Et mundus eum non cognovit, *S. Ambr*: Nihil magis mentem onerat, quam iſtius mundi ſollicitudo & cupiditas, vel pecuniæ aut potentiæ. *Nic tak vmyſłu y rozumu duſznego nie obciąża, iáko ſtaránie o ten świat, y pieczołowanie ſie o doſtátki álbo godnośći.* A zátym co idźie? idźie rozgłobienie ſumnienia/ beſpieczeńſtwo ná grzech/ wyuzdánie namiętnoſći ſwoich/ ná to/ do czego ćiáło y diabeł pobudza. dawno to powiedźiał *Ian S.* Si quis diligit mundum, non eſt charitas Patris in eo. *Kto miłuie świát, nie máſz miłoſći Bożey w nim* á gdźie miłoſći Bożey nie máſz/ tám bydź muſi grzech. y drugi *Apoſtoł* Quicunq; voluerit amicus eſſe huius ſæculi, inimicus Dei conſtituitur. *Kto chce ſłużyć świátu, nieprzyiáćielem*

Lib. 6. in Luc.
Pſ. 80. FIG.
Ioan. 6.
c. 1. n. 611
Luc. 12.
Mathæi.
Luc. 6.
Pſ. 68.
Ioan. 1.
Lib. 3. Hexam.
1. Ioann 2.

cielem Bożym ſtáie ſie. To wßytko wyráźił *S. Bernard* Mun-
Iacob. 4. dus eſt, ubi malitiæ plurimum, ubi ſapientiæ modicum, ubi
in ſerm. omnia viſcoſa, omnia lubrica ſunt, omnia operta tenebris & obſeſſa laqueis, ubi periclitantur animæ, & affliguntur corpora, ubi omnia vanitas, & afflictio ſpiritus. W ktorych ſłowách wyráźił Doktor S. co zá zle prowádźi z ſobą do duße ludzkiey miłość świátá/ a oſobliwie niebeſpieczeńſtwo y zgubę duße/ dla owikłánia ſie rozmáitemi grzechámi. O nießczaſliwi záślepieni miłośćią świátowo ludźie? Coś ſie wam podobnego trafia/ co niegdy tráfiło ſie Machábeyczykom
2 Malac. 1. FIG: Záchowali byli Káplani vćiekáiąc przed Pogáńſtwem ogień w pewney ſtudni; przychodząc po ſkończoney woynie ná toż mieyſce/ áż bloto miáſto ogniá nayduią: Non invenerunt ignem, ſed aquam craſſam. Pieśćićie ſie/ ćießyćie ſie z ogniem miłości świeckiey radźiśćie że wam świát przyświeca dárzy ſie wam ná nim/ áffektá iego pożyſtuiećie/ przechowuiećie go w dußy wáßey/ ále chćieyćie vznáć/ że roczey bloto y kał/ ßpetność w dußy wáßey od tego otrzymuiećie ogniá. Dalby P. BOG táki ſpoſob/ ktorym by z tego ogniá/ z tych kopćiow wyczyśćić ſie mogły/ to ieſt vwolnić z áffektow ku świátu/ ſercá wáße: ále trzebá wiedźieć/ że dußne ognie/ o-
APOPH gniem tylko czyśćić ſie moga/ ogniſtey táźnie potrzebuią. Náturaliſtowie o Sálamandrze piſáią/ że z ſkory iey ßátá/ táka podobno Alexánder wielki miał/ ináczey z brudow ſwoich ochędożona bydź nie może/ tylko w ogień wrzucona. Czemu nie? Ja ſie domyſlam/ że Salamandra ogniem żyie/ y ſkorá tey iey ogniem czyśćić ſie muśi/ ogniá ná ogień potrzeba/ á oſobliwie duchownie mowiąc: Napaliła ſie ogniem pożądliwości rozmáitych dußa czyiá/ żyiąc w ćiele po pokućie ná tym świećie/ ná wyczyſzczenie iey ma P. BOG ognień ná nie Czyſcowy. Ipſe autem ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem.
1. Cor. 3. Wiec y ná wyczyſzczenie dußy ludzkiey z ogniá miłości świátowey/ trzebá tu ogniá Boſkiego; á ten nie inny ieſt/ tylko
in ſerm, ogień miłości ku P. BOGV; o czym *Bernard: S.* Cui Chriſtus incipit dulceſcere neceſſe eſt amareſcere mundum: *Komu pocznie P. IEZUS ſmákować, koniecznie świát muśi mu gorzniec.* Tym ſpoſobem/ tym ogniem czyśćić ſerce swoie/ wy-

ząc *Auguſt. S.* mowi: Amorem veſtrum purgate, & quales impetus habebatis ad mundum, talem habeatis ad Artificem mundi. *Przeczyſczayćie affekta y ſerca wáße, á przyna-* in Pſ. 31.
mniey iakośćie kocháli świát, ták Stworcę świata kochayćie: Wielce to ſkuteczny ſpoſob ná to/ co ten przykład pokázuie. Swiátowy ieden Młodźieniec/ z konfundowány o świátowość ſwoie od S. Elżbiety/ prośił iey o modlitwę/ zá ktáraby mogłá dußá iego pozbydź miłości do świátá: Wiec modli ſie S. y onemu młodźiencowi modlić ſie każe: nie zá długo áż prosi młodźieniec áby przeſtáłá modlitwy/ gdyż iákieś zapały y ognie w dußy ſwoiey poczał vczuwáć/ták że ich znieść nie mogłá gdy modlitwy Swieta nie przeſtáie/ práwie iuż vmieráiący od ogniá wnetrznego/ prosi o toß/ y owßem omdlewa/ przeſtáie Swieta Modlitwy: á on obaczywßy ſie nieco/ y ogniem onym Niebieſkim/ pewnie nie innym tylko miłości ku P. Bogu/ wyczyſciwßy duße ſwoie od áffektow świeckich świát porzućił y świátobliwym Zakonnikiem S. Fránćißká zoſtał. Tego zbáwiennego ogniá/ nieiákie podniáty podáie *Auguſt. S.*
Si DEus pro te de cæleſti ſede deſcendit, tu propter ipſum fuge terrena. Si dulcis eſt mundus dulcior eſt Chriſtus q.d. Cießko ſie zda porzućić świát/ choć nie przez wſtąpienie do Zakonu/ ále tylko odſtępuiąc náwykłego życia po świecku/ w ſtroiách/ konwerſacyách/ w krotofilách/ &c. Vważże ſobie/ że nie ćießko było Chryſtuſowi dla duße twoiey z Niebieſkiego Thronu z ſtąpić ná śmierć ießcze y ná mąkę: Słodźićí ſie świát/ ále ſłodßy JEZVS/ y tu/ dla poćiech y uſpokoienia ſumnieniá/ gdy świát porzućiß/ y ná wieki. Oraz woła y *S. Bernat.* Mundus clamat ego deficiá, Chriſtus clamat ego reficiam. *Chryſtus woła, Ia ćie y tu y ná wieki nie opußczę, Swiát nie tylko woła, ále y pokázuie ná drugich, że nie długo zawiedzie Cię y zgubi.* De mūd. cont.

Kiedy ia zápátrzę ſie ná Przenaśw: PANIE do Kośćiołá S. z Gromnicámi wchodząca: przychodźi mi ná myśl II. PARS
zwyczay Muzyńſkich Krolow/ ktorzy co rok poſyłáli do obcych Monárchow ná utwierdzenie pakтow Poſłow ſwoich/ ná tych przyśćie/ wßyſtkie ognie ná Pálácu gáßono/ á oni dopiero nowy przynoſili ogień. Ná co by też podobno/ áby Beierl.

ieżeli

ieżeli iákie ognie niepżyiázne miedzy Monárchámi znaydowáły ſie/ nowy on ogień/ ktory był ſymbolum życzliwości y mi-
APOH. łości one vgaßał. Dźiś Przen: Panna ſáma nayſlicznieyßa/ iednák Murzynſkim Poſtem nie iáko náypierwßym/ ſtáie przed Oycem Przedwiecznym/ to ieſt zákopconego grzeßnego świá-
Pſ. 86 tá broniąc/ iáko zá ſwoim ludem orenduiąc/ & populus Æthiopum, hi fuerunt illic. Wiec też ſtáie oraz z nowym ogniem/ áby nim wyczyśćiłá iákoby w Czyſcu álbo ogniſtey iáźni/ z kopćiu ogniá świátowego/ to ieſt/ z miłości świátowey ſercá ludzkie/ oſobliwie tych ktorzy nabożeńſtwo ſwoie do niey máią. Tenże *Author* piße/ że Murzynowie máią też iákieś kąźnie. A ná cożby pewnie ſie prawdźi y w ten czás, æthiopem lavas: poſtáremu czarny Murzyn y po kąźni; tenże pi-
ße/ iż ná to/ bo iákiś oley ná wodźie plywáiący námaſczeniem ſwoim/ członkom ich czerſtwość y chyżość iákąs dáie. *S. Hier:* rozumie przez Murzynow ludźi grzeßnych/ o ktorych Prorok
Thr. 4. Denigrata eſt ſuper Carbones facies eorum. A ią rozumieć będę wyráźniey/ ludźi ktorych miłość do świátá poſmolił/
Ier. 13. mowi o tych Prorok/ Si mutare poteſt Æthiops pellem ſuam, ita & vos poteritis benèfacere, cum didiceritis male? przez co rozumie/ iáko trudne wielce tákowych náwrocenie. *S. Thom*, Quaſi dicat, difficulter poteſtis converti: Przychodzą ná czás ći Murzynowie do rożnych kąźień ze krwi Chryſtuſowey nágotowánych/ do Sákrámentow Pokuty S. do ſtrachánia kożań/ á cożby poſtáremu czarni; bo ießcze nie wygaſł w nich ogień miłości do świátá; á zátym ſtábe ich w chronieniu ſie grzechow poſtánowienia/ áni ſkutku ſwego ſłowo Boże nie ſbierze/ áni krew Chryſtuſowa przez Sakrámenta oczyſzcza ich: y owßem/ dla złego vżywánia Sákrámentow/ cięższey ießcze dußá ich ſtáie ſie. Ogniſtey tu tedy kąźnie trzeba; y puki ogień żywy miłości ku Bogu/ nie zaymie ſie/ nie zgáśnie ogień miłości świeckiey w ſercach ich. A toż Przenaś: Pánná/ dźiś ná Gromnicách ten ogień miłości Bozey przyno-
Eſcob. ſi. Nie dármoć to Kościoł S. co Swiętо vſtánowił pierwßego dniá Lutego/ iáko álbowiem u Pogáńſtwá/ w ten dzień
SIMIL. czyniono y palono ognie/ Plutonowi/ áby go do miłości y po-
litowánia nád poddánemi ſwemi przywieść; ták y Przenaś: Pánná;

Pánná; pali dźiś/ podnieca ognie/ áby ſercá ludzkie ogniem miłości Boſkiey zápalić/ y tym ogniem wyczyśćic/ wypalic w nich miłość do świátá mogłá. Co dwoiáko czyni. *Naprzod Przykładem* ſwoim: Dobry przykład oſobliwie w oddawániu znákow miłości y przyiázni/ to ieſt goracy ogień/ ná zapalenie miłości w drugiego ſercu: Si eſurierit inimicus tuus ci-
Rom. 12 ba illum, ſi ſitit, potum da ei, hoc enim faciens, carbones ignis congeres ſuper caput ejus. Miłości ku BOGV/ oſobliwy dźiś przykład dáie Przenaśw: Pánná/ y oraz ſkutek tey przeciwko miłości do świátá ná ſobie pokázuie. Nikt/ y nigdy bárdziey/ bá náwet/ y ták nie pogárdził świátem/ iáko dźiś Przenaśw: Pánná: A to naprzod ákrem vboſtwá; Stawa dźiś/ iáko naypodleyßa/ nayubożßa/ bo par turturum *pare Synogárlic*, y to ießcze znáć Ewángeliſtá wątpiąc/ żeby dla ubożtwá ná Synogárlice zdobyłá ſie/ przydáie aut duos pullos columbárum, *podobne gołąbkow pare*: á gdzieß Przen;
Pánno/ ſkárby świeżo ofiárowáne od Krolow. Apertis the-
Math. 2. ſauris ſuis, obtulerunt ei aurum, thus, & Myrrham. Ná co
in vit. *Eſcop*: Theſauri vocabulũ, magnam divitiarum vim innuit, Chriſt. Odpowieda zá Przenaśw: Pánne *S. Bonau*: że to záraz wzgárC. 9. dziłá Przenaśw: Pánná/ y ná vbogich rozdálá/ kochaiąc ſie/ w vboſtwie. Drugi ákt wzgárdy świátá/ przez niepoięta pokorę pokazałá; gdy nayczyſtßa/ y wolna będąc od wßelkiego grzechu/ náwet pierworodnego/ niby grzeßnicá/ iáko y drugie Niewiáſty/ ſtawa zá grzech z ofiárą/ przychodzi ná Oczyſzenie/ od pátrzących ná ſie zá grzeßnicę oſądzona. Niektory z Teoretykow zdumiały/ z całym świátem nád tym ákrem pokory Przenaśw: Pánny/ ták mowi: O iáká pokorá? gdy práwo o Oczyſzeniu wypełniá? A ná cożby Oczyſzenia chciałá? ktoż czyſtßa nád Anioły ieſtes y gwiázdy? O Pánno nayczyſtßa co czyniß? Nie ná ćie to práwo? z Duchá S. poczeláß/ y w Pánieńſtwie porodziłáß? Czemu przez czterdzieści dni nie wchodźiß do Kościołá? ktorey żywot ſtał ſie Kościołem Synáá Bożego/ y ktora porodziłáß ſámego Páná Kościołá tego: áni w Poczęciu/ áni w porodzeniu/ nic nie było ßpetnego/ á
coß ći po Oczyſzeniu? *Páciuch.* Akt trzeći pogárdy świátá/ in Cant. bydź Pánia/ Krolowa/ práwá innym roſkázy dáwáć/ á w nie- B. M. V. wola ex 11.

wolo y pod práwo ſie dać; á kroſs świeckich ludźi w świecie/ w reputacyiey ſwoiey delikácko kochaiacych ſie/ na to ſie zdo bedzie? Zdobyłá ſie na to Krolowa Nieba y ziemie/ Matká Naywyższego nayporeżnieyszego prawodawce/ Przenaświet: Pánná/iako niewolnicá pod práwo podlegaiaca / Akt poſłu ßeńſtwá czyni/ ſtáwaiąc w Kościele/ weglug práwá oddá iąc ofiare/ ſecundùm legem Moyſi, tulerunt illum in Ie. rusalem, ſicut ſcriptum eſt in lege. Widziawßy tedy/ ták niezwyczáyne ákty wzgárdy świátá; kroż może pomyślić/aby w ſercu przenaś: Pánny/ miáłá nie tylko iſtierkę/ ale y po dobieńſtwo do miłośći świátá/ y ápparencyi tego/ náydowác ſie. Wielká to/ y nader heroiczna rzecz: ale ia z Neoterykiem przypiſuie to ogniowi miłości ku BOGV / gorąiącemu dziś w ſercu Przenaśw: Panny; Jáko przed ſłońcem gwiazdy/ ták przed tym ogniem muſiały gáſnąć/ y owßem áni ſie pokażáć mogły naymnieyßze iſtierki ognią miłośći/ ſkłonnośći/ do świátá y reſpektow iego w ſercu tey Pánny. Pyta ſie tenże

Ser. 7. ex par. quæſt. *z Bern: S.* co ieſt/ że przen: Pánná ná Oczyſzczenie przychodząc krotko odpowiádá przez drugie pytánie: Czemuż też JEZVS dał ſie ná obrzezánie/ gdyż oboie nie potrzebowali tego: wiec ná to odpowieda tenże Neoteryk. IESUS & MARIA lege Charitatis, & Circumciſioni, & Purificationi, paruerunt. *Z miłości to vczynił y IEZVS y MARYA, gdy on práwu o Obrzezániu, oná o Oczyſzczeniu poddali ſie.* Vznayże teraz świátowniczku/ iáko ſkuteczna to/ ná uſkromienie affektow do świátá/ BOGA ſie ßczerze rozmiłować/ z tego przenaś: Panny przykładu/ niech ſie podpaláia/ záymuią w ſercu twoim/ nowe ku P. BOGV twoiemu ákty miłości/ tłumiące w ſercu twoim/ miłość y áffektá wßelkie/ ktoremi goreieß do świátá y ápparencyi reſpektow iego / przeczyſzczay duße twoie/ w tey ogniſtey oczyſzczenia łázni/ á dziś/ dziś/ záraz/ bez odwłoki: Máia álbowiem dni troczyſte Przenaśw: Panny oſobliwego coś w tym. *Theoph: Marian:* piße o S. Elzeárym Hráby/ iż w Swiętą Wniebowźięcia Naśw: Pánny/ po Kommunij przenaśw: iákiś ogniſty miłości duch rozpalał duße iego/ á nawet y po południu/ że práwie od onego ogniá/ roztapiáło ſie ſerce iego. Tenże przydáie iż owe zapały wnetrzne/ do

poznaś

poznánia y pogárdy świeckich márności przywodziły duße iego? *In illo lucis radio, vidit, quam vile ſit, quidquid ſupieit, & amat cæcus mundus; & inſtanter exquirebat; quomodò ſoli DEO placere poſſet.* *Pontore* Przenaśw: Pánna zapalá w ſercách świátowych ludźi ognie miłośći Boſkiey *Interceſſione* przyczyna ſwoia; kiedy bowiem widźi/ że w ſercách nabożnych ku ſobie/ naydzie ſie ießcze miłośc do świátá/ ktora trudność im w doſtąpieniu zbawienia czyni/ ták długo przykrzy ſie dobroći Boſkiey poki nie vprosi ſpołobu/ y łáſki iákiey Boſkiey ná oświecenie y odwrocenie ich od miłośći świeckiey. Co przykładámi pokázuie. Piße *Caſar.* o B. Hen- EXEM.
ryku Zakonu Ciſtercyen: że ten ſam o ſobie napiſał: iż gdy z świátá świeżo przyßedł do Zakonu / ták mu ießcze/ nie wywietrzáły świát y miłośc ſámego ſiebie vprzykrzona byłá/ że L. 7. ex
biedniąc ſie z teſtnicą ná chwale Bożey/ raz zemdlał w Cho- C. 56.
rze/ y wyniesiony z niego do infirmaryiey; gdźie w záchwy-
cenin obaczył przenaśw: Pánne ſtroyno y wſtydliwo przybrá-
ną/ z wielą Zakonnikow idącą ku Chorowi/ ktora bliſko nie-
go idąc/ otárłá ſie troche kráiem ßaty ſwoiey o niego; Wiec
powieda/ że záraz owá teſtnicá vſtáłá/ y iákiś nowy w ſobie
zapał poczuwßy/ zá iedyną miał roſtoß nabożeńſtwá Zakonne.
Jeżeliß ßatá Przenaśw: Pánny tak ſkuteczna o dopieroż mo-
dlitwá y przyczyná iey; *Specul exem.* tákże to ma. Że iedná
Pánienká byłá wielce nabożna do Przenaśw: pánny/ co dzień
pomnażaiąca ſie w nim; y myśląc o pogardzie świátá; wtym EXEM.
ßátan pobudza iednego Páná możnego/ ktorego podárunkámi/
konwerſácyámi / rácyami zniewolona / zapala ſie nowym o-
gniem miłośći do świátá pozwalaiąc odſtąpić poſtanowione-
go ſobie żywotá. Náznáczono dzień weſelny/ ktory oraz pánna
z Klaßtorá/ gdźie ſie chowałá wykráść miáno/ áż we śnie widźi
że ią pozwáno y zániesiono nád ſtudnią ogniſtą y głęboką/ſmro-
dnieznośny/ ciemnośći Nieba ćmiące/ gadźiny rozmáite z ſiebie
wydawáiąca y lamenty ſrogie potępiencow widźi y ßatá- HIST.
now iáko Murzynow z oney ſtudni wypadáiących ná pozwá-
nie duße ſwoiey/ przeſtraßona poglada ná wßyſtkie ſtrony rá-
tunku od tego? áż bárdzo daleko poſtrzeże Przenaśw: Pánna/
ále nieco odwrocona / proſi iednák od niey miłosierdźia:

Zwyćiężona prożba Przenaśw: Pánná przybliża śie/ y zá rękę ią weźmie o niestateczność strofowawszy ią/ z niebespieczeństwá wwalnia. Ocknie śie/ áż záraz w sobie vczułá/ wygaszone wszelkie ognie y skłonności/ do świátá y służby iego. Wiec mężnie odpowiedźiawszy Posłancom Oblubieńcá swego ogniem miłości Boskiey zápalona/ wszytkim pogárdźiwszy świátem doskonáłá zostáie Zakonnica. Z tym/ dość iáwny dokument/ że Przenaśw: Pánná w ogniśtey łáźni miłości Bożey/ według Kázimierzá S. Mundat reos, facit eos, donis dignos cælicis. Przeto przychodzącą Przenaśw: Pánnę dźiś do Kościołá z ták zbáwiennym ogniem/ witam naprzod nabożnie z *S. Epiph.* O Candelabrum Virgineum, quod ab altissimo throno accepit ter lucidum ignem inextinguibilem ac supersubstantialem, & ad illustrandam terram resplenduit: *O Lichtarzu Pánieński, ktoryś z Naywyższego tronu dostał ogniá nigdy nie zgáśonego, náder czystego y istotnego, ná oświecenie wszytkiego świátá.* A potym do was/ ktorzy stugámi MARYI liczyćie śie bydź/ mowę obracam z *Gwarrykiem* Ejafratres mei, ecce ardet cereus; accendite & vos lucernas vestras q. d. Czućie w sobie zapały áffektow ieszcze do świeckich rzeczy/ godności/ bogactw/ wczásow/ roskoszy/ ktore przygaszáią nieco ognią miłości Boskiey w sercách wászych: Ecce ardet cereus, oto w oczách wászych gore miłością ku Bogu Przenaśw: Pánná/ accendite lucernas vestras zápalayćie y wy serca wásze/ czystemi łzámi żywey miłości BOGA wászego/ nieskończenie godnego y dobrego/ á vznaćie/ że z płodliwey miłości świeckiey oczyśćićie serca wásze/ y zá osobliwą Modlitwą przenaśw: Pánny/ przykładem onyże/ dźiś pokorą/ vbostwem/ pogardzáiącey świátem/ y wy mężnie/ do doskonáley pogárdy świátá przyidźiećie/ Do czego niech wam pomoże Wielowładna tey PANNY przyczyná.

Ser. 2 de Purif.

AMEN.

Virga

Virga Ieſſe ſeu Salutifera.

STROPHA 3.

Virga Ieſſe, Spes oppreſſæ, Mentis & refugium: Pro Annunciatione B. V. M.
Decus Mundi, lux profundi. Domini Sacrarium.
Tyś Ieſſego, roſzczká Cnego, Duſz pocieſha w tęsknicy:
Kraſa Swiátá, y poświátá, Tyś skarb Bożey Swiątnicy.

Ne timeas MARIA *Luc.* I. C.

PODobnoć iuż niepotrzebnie od Ciebie Anyele S. tey pociechy álbo vtwierdzenia Przenaśw: Pánná: dármo podobno/ bać śie iey nie każeś / Ne timeas. Łátwo śie nie bać/ kto ná dobrym fundamencie/ ná dobrey vfundowány nadźiei / á osobliwie z kim/ przy kim BOG zostáie. Nie gdy Anyoł z tego sámego serce Gedeonowi czyni/ iż BOG z nim. Dominus tecum Virorum fortissime, vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israel, de manu Madian. Iud. 5.
Przenaśw: pánnie w przod powiedźiałeś Anyele S. Dominus tecum: Pan z toba przez osobliwą łáskę; Nád to y w krotce bedźie Pan z nią ták/ iáko z żadnym nigdy nie był/ áni bedźie stworzeniem. *S. Damian.* Habitat in Angelis DEUS, sed non cum Angelis, quia cum illis ejusdem non est essentiæ. Habitat DEUS in Virgine, habitat cum illa, cum qua vnius naturæ habet identitatem. *Mieszka w Anyołach BOG, ale nie iest z Anyołámi, bo nie iedney Natury z niemi. Mieszka zás BOG z Przenaś: PANNĄ, bo z nią iedney iest náturY.* Lib. 11 de Nat.
Wiec przy ták wielkiey ássystencyi y protekcyi/ łátwo śie ná nádźiele ná serce mężne zdobydź Przenaśw: Pánnie; Już iey zwłaszcza teraz nie służy/ ne timeas. O gdyby co do nas raczey Anyele S. z tákową legácyą odezwałeś śie. Noli timere? Myć co potrzebnieyśi tego; Oná w Porćie błogosławionym vtwierdzona/ bo wypełniona łaską / gratia plena: My ná morzu / nie pewni łeźli náwałności iego z całym towárem łáski Bożey przepłyniemy. Nescit homo utrum amore an odio dignus sit. *Nie wie człowiek, czy w łásce Bożey, czy nie w łásce zostáie.* Eccl. 9.
żadna tu náwałność pokuśy o ten port nie vderzy;

my záś

my záś ták wiele rázy zkołátáni buzliwościámi námiętności náßych; ná Jmie iey/ wßelkie ßátáńſtwo pierzcha/ ále do nas łatwy przyſtęp máia/ tákże y nayświętßy człowiek/ nie ieſt wolen od nálázdow y niebeſpieczeńſtwá ich: przyday do tego oſchłości duchá/ wnętrzne zámießánia/ y inne zátrudnienia duße bárdzo vprzykrzone y doſkonáłym ludźiom; práwie káżdy z nas mogłby beſpiecznie rzec z Páwłem S. Foris pugnæ
2.Cor.7. intus timores. Wiec imieniem Anyołá/ chćiałbym ia ztrwożonych/ ścisnionych ludźi wßytkich pocießyć dźiś/ gruntowno y dobrą nádźieią: A ktoraż: Kiedy Prorok ścisnionego y owßem zruinowánego Jzráelá chćiał pocießyć/ y od niego ſtrach wßelki odegnáć/ roſzkę mu tám Jeſſego/ w ktorey zbáwienia ſwego nádźieie by pokłádał/ ſobiecuie. Egredietur Virga de
Iſai 11. radice Ieſſe, & flos de radice ejus aſcendet. *Wynidzie roſzczka z Pokolenia Ieſſego, y kwiát pokaże ſie z korzenia iego.* Tá Roſzká Jeſſego znaczy Przenaśw: Pánne z tey idąca linij/ ktora Roſzká dźiś kwiát ſwoy wydáie/ poczynáiąc w ſżywocie Synà Bożego *Tert:* mowi: Virga de radice Ieſſe ieſt Ma-
L. 1. de Car. Chr. RIA, flos ex Virga Filius MARIÆ. Toć nam dźiś trzeba rzec/ nie potrzebá/ y owßem należy ſerce brać/ przećiw wßelkim pokuſom y trudnościom/ nádźieie náße w Przenaśw: Pánnie pokłádáiąc: to iey bowiem przyznáie w Pieniu ſwoim Kázimierz S. Virga Jeſſe, ſpes oppreſſæ, mentis & refugium. Wiec że rozmáici w rozmáitych ná tym świećie rzeczách/ nádźieie ſwoie zákłádáią. Ja naprzod zgániwßy te głupie nádźieie/ pokaże im miſtyczną Roſzkę Jeſſego dźiś zákwitáią co przez Poczęcie Synà Bożego/ y iáko tá Roſzká ieſt *Salutifera* zbáwienie/ przynoßąca/ tym/ ktorzy nádźieie ſwoie w niey pokłádáią.

I. PARS in expl nov. Bibl ap. Eſc. L. 4. de B. V. TO ſłowko *Ieſſe* dwoiákie tłumáczenie ſwoie ma. Naprzod tłumáczy ſie Jeſſe *Ens exiſtens*, iákoby Jeſſe *eſt*: Powtore Jeſſe tłumáczy ſie *Incendium*, iákoby ogień/ y zapalenie/ według *Hug: Kárd:* Ponieważ tedy Roſzká Jeſſego ieſt *Symbolum* nádźiei; przez to znáczy nieiáko/ że nádźieią dobrą/ powinno vpátrować w tym/ w kim/ álbo w czym ſie grunt

Ii zechce choćby mogł rátować/ mnie y mną ſie opiekáć: bo niech kto chce/ á nie może/ álbo niech może/ ále nie chce uczynić komu dobrze próżno w tákim mieć nádźieie. Trzy ia nágánne konfidencye nayduie w Piśmie S. álbo rzeczy/ w ktorych głupi niektorzy ludźie nádźieie ſwoie zwykli pokłádać. Jedni álbowiem nádźieie ßczęścia ſwoiego/ á co gorßá zbáwienia ſwego/ſunduią/ ná przewrotney/zmyślney/wykrętárſkiey głowie ſwoiey/ cos o iey zdolności wiecey nád innych rozumieiąc: Qui confidit in corde ſuo ſtultus eſt. Y przez to do ſzczęścia fortuny przyść ſpodźiewáią ſie: opußczam owych ktorzy oślep y iáwnie przećiw ſumnieniu cherchelámi nábywßy ſubſtáncyi cudzey/ ná niey ſunduią ßczęśćie ſwoie świeckie; bowiem dobrze co tym powiedźiáno: væ qui prædaris, nonnè & ipſe prædaberis, nie długo to ná ßárpáninie przyidźie/ y dźiatki iego nie pożyią tego. Prædam pollicetur ſocijs & oculi filiorum deficient. Wygłądáć/ zebrać/ czekáć u kogo innego chlebá káwałká dźiatki iego będą. Mowić co tylko chce/ co ſie duße tyka do onych politycznow/ ktorzy w rácyiki ſwoie y wymowki duſáiąc/ przymuſzaią ſobie ſumnienia/ uſpokoiáią ſtrupuły; co ſie nie godźi/ to wydyſputuią ná ſobie że ſie godźi y ták ſpodźiewáią ſie/ zbáwić duße ſwoie/ iż máią ná wßyſtko gorowe rácye. Godźi ſie u nich wiążąc do fákcyi prywátnych oſob/ publiczne rády pſować/ dla priwat/ choć ruiną Oyczyźny y Kościołow z tąd idźie: Rácya ná to: że to *ſequitur per accidens*, ia záś mam *Ius vetandi*: godźi ſie pod prætextem kommiſſyi/ ſądow/ łárgicyi poſpolſtwá podátki rozrywáć miedzy ſie/ rácya: bo ſłużą Woiewodztwu, ſłużyß: ále dla ſiebie y to kielißkiem/ tráktámentámi/ á ten co krwáwo mu ſłuży/ zápłáty ſwoiey nie máiąc/ krew z ubogich ludźi ſsáć muśi godźi ſie kontrákty lichwárſkie czynić; rácya: bo to *interes.* prowizya/ nie lichwá; godźi ſie poprzyśiegáć obietnice/ wierność/ życzliwy áffekt/ choć w ſámym ſercu zdrádá; rácya: bo mam ná ten czás *reſtrictionem mentis*: ále te iuż od ták wielu lat potępiono. Godźi ſie poddánych ſwoich ćiemiężyć/ podwodámi/ ßynkámi ſwoich trunkow/ zárzucániem ſtechłego zboża/ tárzyny/ koledámi/ ſmigurzrámi/ zkładkámi ná weſelá/ na krzćiny/ ná poſelſtwo/ ná nádworne Káyrárye/ nowe

dźieśiećiny z pszoł / rogátego bydłá / nákażywáć / dźiatek śyá now do śkoł dáć poddánym nie dopuśczáć; rácya; bom Pan dźiedźiczny: ále nie *iure belli* áni też ludźi Chrześćiáńskich mogłeś kupić iáko *Mancipia*; to tylko twoie u poddánego coć z kontráktu / gdy on albo przodek iego osiadał grunt twoy / powinień: to iest czynś álbo robociznᵃ: ále to / co zárobi śobie / co mu śie urodźi w domu álbo ná polu / áni dźiatki iego nie twoie śą. A coś nie słuchálá tego Politycy / dufáłá w swoie tylko rácye: ále wiedźćie wśyscy tákowi / że marná iest y zginiona nádźiejá waśá / nie iest *Virga Ieśse* naprzod bo *non eśt exiśtens* coś to tylko ná pozor / bo nic te rácyiki nie wáżą áni ważyć będą przed Bogiem. *S. Gregor:* tákowych przyrownywa do Jezá; ten y głowę y nogi miał y ma; gdy gdźie ná tabłká záprowádźi śie: naydźie go kto / áż áni głowy / áni nog nie widáć / á przećie pogryźione tabłká pokázuią / że nie tylko tu były nogi iezowe / ale y głowá y zabki: choć tylko ośći konczyśte widáć. tákći y polityk śwywolny; widoma rzecz że to źle vczynił / przećie on kryie głowę y nogi / powiáda że to tu nie máś grzechu / tylko ośći / rácyiki y wymowki / pokázuie. Excusationibus impura mens introrsùs pedes colligit, quia cuncta iniquitatis suæ studia & vestigia abscondit: caput subtrahit, quia meris defensionibus, nec inchoasse se malum aliquod ostendit. Ale iáko kiedy kto chce / áby Jeź y głowę y nogi pokażał / ná wodę go puśczą; ták też gdy śie táki frántaśek bogoboynemu y oraz mądremu spowiednikowi dośtánie ná *examen*, á dopiero gdy przyidźie ná *examen* Boski / pokaże śie y Jezowá głowká vkryta pod temi rácyieczek kołkámi / to iest grzech; nie obronią go ále racżey potępią te śigle: według *Chryzośt: S.* Hæc est præcipua via interitùs, quando anima quæ peccavit, excusso timore excogitat excusationes & prætextus. Przez co śie záraz pokázuie / że tákowa nádźiejá zbáwienia / nie tylko nie funduie śie ná czym śtáteczným / ále też do tego y niezyczliwym zbáwieniu, náśemu: iáko álbowiem znáyduie śie ignis fatuus, ktory pięknie świeći w nocy / á przećie kto śie zá nim puśći / ná káłuże tráfia / y zá śem tám ginie: ták y figlowne windowánie śobie śumnienia przyświecáć nie co / nádźieia ći czyni / iż śobie

apud Blanc. in Pś. 140. FIG.

SIMIL.

iż śie obroniś niemi ná śądźie Bożym / vydźieś piekłá. á przećie do zguby ćie chco záprowádźić; iákoś Dawid S. wźiął to od P. BOGA / zá znák rozuzdánego śumnienia ná źle: Dimiśi eos śecundùm deśideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus śvis. Rzecześ: ále mam Theologow / mam Spowiednikow / co te ákcya moie wymawiáią od grzechu: mam *praxim*, iż ták wiele innych mądrych ták czyni / á przećie śpodźiewáłá śie bydź w Niebie? *Odpow: ná to*: nie pytáiąc ćie dáley / ieżeli nie vmyślnie głupich / głuchych / álbo interesśá iákie máiących / śukaleś Spowiednikow. Odpowiádam (mowię) ná to / Figura piśmá S. Widźiał Jan S. Bábilońśko śtroyno bogáto nierządnicę / śiedzącą ná wodách / á te znáczyły otaczáiących / áśśyśtuiących / oney nierządnicy ludźi ná dwornych według *Naxer*, aquæ populi sunt. A czemuś to aquæ, iáko wodá? odpowiáda / iż pochlebcy oni / lubo widźieli ogień y zgubę nágotowáną oney nierządnicy / przećie perśuázyámi swemi czynili iey otuchę dobrą / bać śie ogniá niekażáli / práwie cáłe morze ná ktorym śiedźiáłá / ná zalánie ogniá onego pokázuiąc: á pomogłáż co tá nádźieiá? y upewnienie ono: nie: y nierządnicá zginęłá / y oni pochlebnicy w nogi od niey / Cùm viderint fumum incendij ejus longe stantes propter timorem. Nápátrzyć śie będźie ná ośtátnim dniu tyśiącámi ták żałośnych trágedij / śiedźi drugi álbo druga / iáko Meretrix Babilon ná wodách śwowolnych z pogorśeniem / dźapieżny ꝛc. żywot prowádźi: ma śwoich Conśiliarzow álbo dowćipek własny / álbo Kapellanow Theologow / śług poufáłych / ale pochlebnych / vznáią ći / że tego Pana zá życie tego / ogień y piekło czeka: aquæ multæ populi multi. Ey máią oni wodę / máią dośtátek rácyiek / interessá świeckie / dla czego Pánu śkrupułu nie czynią o złe życie / á tym gorzey / iżeli mu powiádáią álbo poświadczáią / że to nie grzech / y potępieniem duśże nie pachnie: pewnie ná śądnym dniu flebunt & plangent śuper eam; zyczeć / wyć będą nád potępieniem duśży oney / y oraz śwoiey à longè śtantes rádźiby nie przyználi śie do niey / rádźiby śie zápázli uśługi oney śwoiey dworśkiey / ále dáżmo. Záczym iáśna rzecz: że *Confidentia in śe* nádźieiá w rácyikách śwoich / w głowie śwoiey / nie iest *Virga śpei*,

FIG: Apoc. 17 in Iud. 15

Pś. 80:

Virga Ieſſe, gruntowná y beſpieczna nádźieiá zbáwienia duße
Inni nádźieie ſzczęścia ſwego zákládáia w złocie/ w bogáctwách
doſtátkách. Ale y tá nádźieiá álbo fundáment iey nie ieſt
ſtáteczny/ bo Qui confidit in divitijs corruet. nie ieſt Virga
Prov. 11. Jeſſe *bo naprzod* non eſt Ens exiſtens, ále ieſt impotens; rzecz
ieſt/ bytności ſtáteczney nie máiąca/ ſámá ſie ná iednym
mieyſcu vtrzymáć nie może. Swiádczy o tym Piſmo S. kie-
Pſ. 75. dy do iednego ſnu miáiącego one przyrownywa. Dormie-
runt ſomnum ſuum, & nihil invenerunt omnes viri divi-
tiarum in manibus ſuis. Sni ſie drugiemu że liczy/ chowa
SCRIP. czerwone złote/ ocknie ſie/ áż nie máß nic/ to ták y zbogá-
cząmi czeſto ſie trafia: tyſiącznych owych Pánow/ ieden zok/
iedno práwko/ ieden nieprzyiaćiel/ ogień ꝛc. wniwecz obrocić
może/ áż o bogáctwách ich/ iákoby ſie co komuś ſmilo. Nihil
invenerunt in manibus ſuis: właſnie ták ná fárynie/ álbo o-
wey poſpolitey grze; dopiero vrzuca *Pone* ſtawke/ ſwoiey ſub-
SIMIL. ſtáncyi ná ßczeście w kontrákty iákie odwáża káwalek; áż
po tym *Accipe* iednym großem/ tyſiącem przy ſkrzętnym go-
ſpodárſtwie ſwoim/ zárobia tyſiące/ dáley áż po tym wiecey/
áż práwie *Omnia*, máią wßytkiego doſtátkiem/ naydzie ſie
groß y kleynoćik/ y wioſká/ druga y dźieſiąta: áż też ku kon-
cowi vrzucáia *Nihil* invenerunt in manibus ſuis, álbo z przypadku iákiego trácą wßytko/ możnieyßy im wydrzeć/
álbo gdyby też ku ſtárości záżyć tego w pokoiu chćieli/ co z
pracą názbierali: nie mogą/ lub dla złego zdrowia/ lub dla
ſtruconego żywotá. I z *tąd powtore* w bogáctwách nie do-
bry fundáment nadźieie; bo bogáctwá/ chocby mogły iákokol-
wiek vtrzymáć ſie przy kim ſtátecznie; iednák nie ſą nam ży-
Simil. cznie áni nas kochaiące/ á zátym trudno o nich vtrzymáć/ że-
by nam chćiały dobrze vczynić. I żaliß mogłbym o życz-
wości owego vtrzymáć dobrze/ y tákiemu dufać/ ktoregobym
widźiał vćiekáiącego/ ſtroniącego odemnie: tákie záiſte ſą bo-
gáctwá/ iáko rzeká impetem płyńąca/ iáko ptak lotnie lecą-
cy/ áby ná mieyſcu ſtánęły ieſt przećiwko ich przyrodzeniu:
ták áby od iednego do drugiego bogáctwá nie nápierały ſie/
nie pomykały/ ieſt to przećiwko náturze ich/ ktora długo ná
iednym mieyſcu vtrzymáć ſie kogo iednego/ nie dopußcza im.

Nie ge-

Nie ziemu do wody płynącey one Dawid przyrownywáiąc
mowi: Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. O czym Pſ. 61.
Val: Max: affluunt ſubitó, repente dilabuntur, nullo in lo- Lib. 6.
co, nulla in perſona, ſtabilibus nixa radicibus conſiſtunt.
Nagle przypływáią/ nagle vćiekáią/ ná żadnym mieyſcu/ áni
u żadnego vſpokoić ſie nie mogą. *S. záś Aug:* do lotnego
one przyrownywa ptaká/ ná pomieniony Pſalm piſząc/ gdy o
bogaczách mowi: Exceperunt illos diuitiæ, & vanæ pompæ
volatiuæ. *Doſtáły ſie im bogáctwá y ulatuiące prożności.* Jákoż
tedy ná ták ſłábey y nam niężyczliwey rzeczy/ maß gruntować
nádźieie ßcześcia twoiego? O dopieroß iáko możeß nádźieie
ſobie czynić/ że przy ták wielkim doſtátku/ w ktorym ſie ko-
chaß/ maß duße twoie zbáwić? Niechći pámiętno bedźie co
Chryſtus powiedźiał. Quid prodeſt homini, ſi vniuerſum
Mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur.
Ná coß ći ſie przyda/ choćbyś wßytek świát miał/ á duße Luc. 9.
ſwoie zgubił. y *Hieron: S.* Quid prodeſt arca plena pecunijs,
ſi inanis ſit conſcientia, quid prodeſt diviti quod habet, ſi de verit.
DEUM non habet, qui dedit omnia. Coß ći pomoże ſkárbiec Ser. 12.
pełny/ iężeli prożną dußą twoią/ coß ći pomoże wßytko co maß/
iężeli BOGA nie maß/ od ktorego to wßytko maß. Po-
ſtrzegł tey oßukiwáiącey nádźieie w bogáctwách/ choć Pogánin
nieiáki *Eucritus*, tego gdy ſpytáno coby wolał: czyli bydź bogá-
tym Krezuſem/ czyli Sokrátesem vbogim? odpowiedźiał: Vi- Stob.
vens mallem eſſe Cræſus, ſed moriens Socrates: vbogim/
á nie bogáczem! obierał ſobie vmieráć. *Potrzećie* ießcze in-
ni nádźieie ſzczęścia ſwoiego zákládáią w ludzkich/ Páńſkich
effektách; czego zákázuie P. BOG. Nolite confidere in Prin-
cipibus, in quibus non eſt ſalus; y záwodzą ſie ná nich cze- Pſ. 145.
ſtokroć. Niech drugi ma niewiedźieć iákie łáſki páńſkie/ nie
wirdźieć iákie protekcye/ obietnice Promotorow ſwoich/ choć-
by y ſámych krolow! ießcze nádźieią tego nie ieſt *Ens exiſtens*,
ſłába/ licha. vważa *Blanc* ná ten Pſalm piſząc/ czemu to ná-
powniawßy Dawid/ áby nie fundować nádźiei ná łáſkach Páń-
ſkich in Principibus, przydáie záraz in filijs hominum w ſy-
nách ludzkich; ná co tenże odpow: Quia ſunt mortales iáko-

by ſá- SCRIP.

by záraz przypomina niedołężność ich/ iż śmiertelni so. Vmrze Pan/ Dobrodźiey/ ná ktorym sie fundueß/ aż nádźieia twoia upádłá/ tylko ći nienáwiść/ prześládowanie/ wymawiánie/ wrogánia/ od innych zostało; á co wiekßa/ daymy to żeś doskopił zá żywotá ießcze iego wysokich godności/ bogactw &c. postáremu nádźieiá twoiá nie iest Virga Ieſſe, iest iákoby nie iest/ *non exiſtens*, bo zbáwienia dußy twoiey/ktora częstokroć dla łáski Páńskiey grzechow sie dopußcza / dać ći ten twoy Dobrodźiey nie może: przydáie Dawid. In quibus non eſt ſalus. *S. Antonin* pißе/ że ieden wierny ſługá w ćießkiey chorobie/ gdy go Pan iego náwiedzał/ wiedząc o łáſce Páńſkiey/ prosi go áby mu zdrowie dał/ áby nie umieral? Odpowie Pan: iż to sámego p BOGA mocy/ ktorey ia nie mam Wiec ſługá ow żálować ćießko począł/ że tákiemu Pánu ktory w mocy swey/ nie miał dać mu choć ieden moment żywotá ſłużył: á nie záczey Bogu/ pánu śmierći y żywotá/ záraz postánowił ozdrowiawßy Zakonnikiem zostáć. A coß gdyby go był prosił/ áby duße iego zbáwił/ dopierożby sie był ná pánu swoim záwiodł. Niech to pámietno bedzie dworſkim ludźiom/ktorzy Pánom swoim ſumnieniem ſłużą w publicznych okázyách/ choć zruina Rzeczypoſp: y Wiáry S. vtrzymuia práktyki y fakcye Páńſkie chociaß widzą że źle; w domowych záś wymyſláia dla przyſługi Pánow/ nie zwyczáyne z krzywda poddánych intraty/ podáia ſpoſoby Pánu nábycia ſubſtancyi cudzey bez pieniędzy/ álbo też choć widzą iż ordynánse páńſkie/ przećiwia ſie Práwu Bozemu/ Kośćielnemu/ miłości bliźniego/ iednák áby ukontentować Páná swego/ iego ſobie nie nárażić áffektu/ podeymuia ſie exekucyi onych. Niech mowie ći pámiętáia ná to/ iż ten Pan dla ktorego ſumnienia swoiego náruſzáia/ oney oſtátniey godźiny/ porátować wybáwić/ nie bedzie mogł nedzney duße ich z rąk ſpráwiedliwego Bogá/ niech w podobnych okázyách dworſkich ſłepce im záwße pamiec o Pánách ich/In quibus non eſt ſalus. A do tego/ choćby mogli ći/ w ktorych nádźieie kłádźieß. pomoc tobie aż do końcá/ ále ieżeli záwße beda chcieć/tego wiedzieć zápewne nie możeß mowi *Blanc cit:* Cur non ſit, ſalus in Principibus inde petitur, quia ſæpè nolunt illam dare, licet poſſint. *Páńſkie al-*

HIST.

SENT.

ſkie albowiem łaſki y áffektá, z ktorá okázyi prętko ſie mienią; częſtokroć ći ſami Dobrodźieie naygłowniey ßemi nieprzyiaćielámi ſie ſtáią; Ná co tyśiąc mogłoby ſie przywieść przykłádow ná Sołanách/ ná Bellizáriußách &c. A zátym ze wßytkie trzy nádźieie/ nie ſą Virga Ieſſe/ nie ſą dobre/ áni ſtátecżne.

Práwowierny Kátoliku/ nie naydźieß nigdźie Roßżki Ieſſego prawdźiwey/ to ieſt: rzeczy żadney miedźy ſtworzeniem/ w ktoreybyś mogł po Bogu twoim y po Chryſtuſie beſpiecżnie zbáwienia twoiego nádźieie fundowáć/ iáko dźiſieyßa Matka Boſka/ ktora dźiś w domu Jeſſego świetym płodem zákwita. Stáie albowiem ná to nieprzeliczoná liczba ſtárych DD. SS. ktorzy nádźieią ia wßytkich zowią. Spiewa od ták wielu lat Kośćioł S. Salve Regina, ſpes noſtra Salve: Witay Krolowo/ witay nádźieio nasßá. Toż rozumie *S. Auguſt.* w Kazániu na dźień Zwiáſt: Tu es ſpes vnica peccatorum, quia per te ſperamus veniam omnium delictorum, & in te eſt noſtrorum expectatio præmiorum. Ty iśtes iedyna nadźieia grzeßnych/ bo przez ćie ſpodźiewamy ſie odpuſzczenia grzechow/ y w tobie vfamy doſtąpić nagrody wieczney. Potwierdza y *S. Efrem.* Non nobis eſt alia, quam in te fiducia, ó Virgo ſinceriſſima. Rzecze tu brzydki Lutet/ ktory zá przeklęto bydź bluźni owe Proze codźienno *Salve Regina*: że nie godźi ſie w żadnym ſtworzeniu nádźieie pokłádać zbawienia ſwoiego; bo tákiego BOG przeklął przez prorokà: Maledictus homo qui confidit in homine. Ná to odpow: z *Tomaß*: S. że lubo P. BOG przykazał sámego ſiebie kochác ze wßytkiego ſerca ile naypierwße dobro/ iednák nie zákazał też kochać ſie w tákim ſtworzeniu w ktorym dobroć táka od BOGA mu dána pokázuie ſie/ y owßem przykazał bliźniego miłość: ták/ lubo w ſemym tylko ſobie/ iáko naypierwßym Dawcy y Sprawcy Zbawienia nászego/ kazał nádźieie pokłádać; przećiaß chce tego żebyſmy y wszych nádźieie mieli/ ktorzy lubo nam dáć przez ſie y bez BOGA zbáwienia nie mogą/ pomoc iednák iákimkolwiek ſpoſobem/ náprzykład/ náuką/ pryzyczyną ſwoią/ vproßeniem łaſk Boſkich/ do zbáwienia nam mogą. Wiec ſłußnie ia z Kośćiołem Kátholickim/ y z DD. Swietemi Przenaßw: Máryą Roſzką Jeſſego/ fundámentem nádźieі Zbáwie-

De Laud Vj

II. PARS

Ter. 17.

Zbawienia náßego/ názwałem z Káźimierzem S. Virga Ieſſe ſpes oppreſſæ, mentis & refugium. Rowßem w tey Pannie vpátruie dwie własności gruntowney nádźiei; *poſſe & velle*, moc y chćiec figurowáne przez wytłumáczenie roſzki *Ieſſe* wzwyß námienione. To oboie pięknie wyráźiłá Oblubienicá w oſobie Przenaśw: Pánny mowiąc. Ordinavit in me charitatem. *Uſtykował we mnie miłość, Pagnin.* czyta: Vexillum ejus ſuper me amor, Vexillum znák Zołnierſki/ znáczy/ że iáko Chorągiew/ álbo oboz wybornego Zołnierſtwá/ potęgá y moc iey. *Amor* wyráźnie dáie znáć/ iż oná oraz miłoſna/ życzliwa y chętliwa/ do porátowánia/ nádźieie w ſobie pokłádáiących. Co ſie tycze *Poſſe* iey/ to ieſt zdolności iey/ że dáć może ſkuteczną protekcyą káżdemu w niey vfáiącemu; w tym przechodźi wßytkich SS. Bożych. Dálá o tym znáć pod figurą w oſobie Oblubienicy/ do muru y do wieży przyrownywáiąc ſie/ Ego murus, & vbera mea turris: Murus znáczy potężną beſpieczną obronę: Sławne Mury Egbatánſkie wyſtáwione ná znák potęgi ſwoiey Arfáxádá Krolá Medow/dla ſzerokości y wyſokości ſwoich. Fecit muros ejus in latitudinem cubitorum 70. & in altitudinem cubitorum 30. ſławne dla długości ſwoiey mury/ ktoremi ná mil kilkáſet Krolowie Chyńſcy obmurowáli ſie byli od Tátárſkiego Páńſtwá; ále to ládáco wßytko/ ſtoſowáne do Murow Przenaś: pánny/ to ieſt potężney iey obrony: zginęły Bábilońſkie mury rozwáłone Chyneńſkie/ moc y obroná przenaśw: Pánny/ nie zruinowana/ ná cáły świát rozćiąga ſie/ káżdego przyćuli/ y od naywiękßego nieprzyiaćiela zdoła obronić; To przyznáie iey S. *Greg: Nicom*: Habes vires inſuperabiles, robur inexpugnabile: Nihil tuæ reſiſtit potentiæ, nihil tuis repugnat viribus, omnia cadunt tuo juſſu, omnia obediunt tuo imperio. *Maß ſile niepreźwyciężoną, moc nieprzełomaną: nic twoiey mocy oprzec ſie nie może, áni ſiłom odporu dáć, wßytko pada ná roſkaz twoy, twemu roſkazániu wßytko poſłußne.* Ale gdy muß to ießcze do wieże ſie przyrownywa/ Vbera mea ſicut turris. Podobno dla tego/ Wiećie/ że lubo mury álbo Báßty w forteccách bywáło potężne/ y ármáty doſyć miewáło/ przećieß nayćelnieyßa Báßtá/ wieża álbo bramá bywa w forteczy nád inne

Cant. 2. FIG.

Cant. 8. FIG.

Iudit. 1.

ap. Miech SENT.

nád inne lepiey opátrzona y potężnieyßa. Swięći Bożi Páteronowie náśi/ ſą to niby mnieyßemi belluárdźikámi/ báßtámi/ w ktorych obronie nádźieią też náßą poczęśći ſie fundowie y gruntuie/ bo y oni nam Modlitwámi ſwemi dáią ſwoie/ álbo raczey iednáią Bożką obronę: iáko przyznáło ſámo Niebo Oniaßowi Káplánowi. Hic eſt qui multum orat pro populo. Jednák opieką/ obroną przenaśw: Pánny Sicut turris, ieſt nád nich potężnieyßa: o czym ták diſkuruie *Suarez*. Fingamus Beatam Virginem aliquid poſtulare, toramq; curiam cæleſtem illi reſiſtere, potentior eſſet, & efficaciæ majoris apud Deum Virginis quam reliquorum SS. omnium oratio. *Imáginuymy ſobie, że Przenaśw: Pánná w Niebie prosi o iáką rzecz Páná BOGA dla nas, iże tey prożbie, przećiwnyby byli wßyſcy Swięći, tedy potężnieyßa, ſkuteczniey ßa przed Bogiem ieyby była modlitwá, niżeli wßytkich Swietych.* ktora prawdę ſam ßátan potwierdźił cudownie Piße *Miech*: iż S. Dominik vpornego raz diabłá wygániáiąc z opętánego/ przez ſrogie záklinánie ſpytał/ ktoryby też Swięty był w Niebie coby ſie go ßátáni naybárdźiey bali/ y ludźie onego/ nád inych bárdźiey cześć y miłować powinni: długo czárt rygał/ popzyśiegał S. Dominiká áby go do tego nie przymuśał/ iednák ná oſtátku zeznał/ temi ſłowy; Neminem nobiſcum damnari, qui in Mariæ cultu & obſequio perſeverat: nam vnicum ſuſpirium ab ea & per eam SS. Trinitati oblatum ſuperát & excedit omnium Sanctorum preces. *Żaden człowiek znáwi potępiony być nie może, ktory w Przenaśw: Páńny czci nabożeńſtwie y uſługách iey áż do końcá trwa, albowiem iego dno weſtchnienie do niey y przez nie TROICI Przenaśw: ofiárowáne, zwyćięża y przewyższa wßytkich Swietych Modlitwy:* iákże ápprobuiąc ſkutkiem powieść/ ná moc y roſtoż w Imie Przenaśw: Páńny/ vſtąpić z opętánego muśiał. Co ſie tycze drugiego fundámentu nádźiei náßey w Przenaśw: Páńnie *Quia vult*, że chce/ że życzliwa nam/ á czegoß łatwiey dowieść ták wiele árgumentow miawßy miłości iey ku nam. Dowćipnie vważa pobożny *Miechou*: że w Litányi do Nayśw: Páńny iedno po drugim nie dármo ſie kładźie/ Virgo potens, Virgo clemens, *Pánno można, Pánno łáſkáwa*, bo przez to

FIG. Mach. 15.

2. t. 3. d. 2. §.

D. 270. HIST.

sámo że łáſkáwa/ nam też dáce dobrze. Miedzy innemi ty-
tułami które ſobie dáie ſámá Przenaśw: Pánna/ názywa ſię
Eccl. 24 też iedna buyna oliwa. Quaſi oliva ſpecioſa in campis: ten
tytuł z wielu miar ſłuży Przenaśw: Pánnie/ ále oſobliwie/ iż
ieſt nádźieia náſza oſobliwa; bo u ſtárodáwnych Oliwá *Sym-*
bolum to było nádziei: z tąd czaſu iednego w Athenách zá
FIG: Pogáńſtwa/ oſobliwie iedno drzewo Oliwne przypadkiem zgo-
rzáło/ ſłychác było łákieś głoſy wołáiących żáłośnie Heu, heu!
fol. 189. receſſit ſpes noſtra. *Biádá, biádá? zginęłá nádźieia náſza.* o
czym *Vanh*: Tłuſtość tedy tey Oliwy miſtyczney znáczy życz-
liwość/ ochotę do porátowánia nás Przenáświęt: Pánny
wiekſza niż ta ku nam inni świeći máią: innych śś. życzliwość
y miłość ku nam nie łáko ográniczona ieſt/ w lampách ten
oley ich/ które nioſły mądre y miłośierne Pánny pomieścił ſię
leć Przenaśw: Pánny miłość ku nam łákoby nieográniczona;
łáko Oliwá ſámá dobrowolnie nigdy nie przeſtáie oleiu wy-
dáwać/ ták Przenaśw: Pánná vſtáć nigdy nie może w ſwey
miłości y chęći ku nam: Virgo noſtra miſericordiæ oleo
ita abundat, ut ipſa arbori olivæ comparetur, quæ uberta-
tem olei ſemper ex ea manantis indicat. *Miech:* Pięknie po-
in Laur. twierdza tego *ap. com. Rich: de S. Vict:* ná owe mieyſce *Cant.*
D. 265. 6. Duo ubera tua ſicut duo hinnuli, piſząc gdy mowi B.
SENT. Virgo habet duo ubera geminæ dilectionis lac fundentia,
quia rejs impetrat veniam; & juſtis gratiam. *Dwoie pierſi*
ma Przenaśw: MARYA, wydáiące z ſiebie dwoiákiey miłości
mleko: bo grzeſznym odpuſczenie, Sprawiedliwym łaſkę upraſa: o
czym y niżey BOG nápełnił łáſkáwośćią piersi twoie/ áby do-
wiedźiawſzy ſię gdźiekolwiek o náſzey mizeryi/ mleko miło-
ſierdzia z ſiebie wydawały/ ták że nie możeſz o náſzych po-
trzebách wiedzieć/ á nie rátować nas. Z tego tedy oboygá
łáśnie ſię pokázuie/ że nádźieią zbáwienia náſzego w przenaś:
pánnie/ ieſt gruntowna y pewna/ y ſłuſznie przez Kázimierzá
S. do Koſczki Jeſſego przyrownána: Virga Jeſſe, ſpes op-
preſſæ, mentis & refugium. Á my konkluduiąc/ mowmy
ſup. Salv. do Przenaśw: Pánny z *Bernárd*: *S.* Tu es ſpes noſtra, ſpe-
rent ergo in te qui noverunt nomen tuum, quoniam non
dereliquiſti quærentes te Domina. Quis non ſperabit in

te, quæ etiam adjuvas deſperatos? In te ergo ſperet qui de-
ſperat, qui deficit ad te currat. Quis de cætero nos à tui
ſalutatione poterit prohibere, ex quo ſic es vita, dulcedo,
& ſpes noſtra. *Ty ieſteś nádźieią náſzą, wiec niech vfáią w to-*
bie ktorzy wiedzą o Imieniu twoim ponieważ nie opuſczaſz uda-
iących ſię do ćiebie? Ktoś duſoć w tobie nie będźie ktora y zdeſpe-
rowánych rátuieſz, wiec w tobie niech ma nadźieię kto deſperuie, kto
vfáie, niech do ćiebie bieży, ktoś potym zábronić nam będzie
mogł pozdrowiáć ćiebie, ponieważ ſtałáś ſię żyćiem, ſłodyczą, y
nádźieią náſzą. Amen.

Templum Novi Salomonis.

STROPHA 4.

Vitæ forma, morum norma, Plenitudo gratiæ:
DEI Templum, & exemplum, Totius juſtitiæ.
Twoiá Cnotá. wżor żywotá, Pełen łáski świątośći:
Záwáć ćię możem, Domym Bożym, Tronẽ ſprawiedliwośći.
Fundamenta ejus in montibus Sanctis *Pſ.* 86.

Pro Im-
mac. Con
cept.

NJe wymyſł to ieſt tákí dowćipnego rozumu Kázno-
dźieyſkiego/ gdy ná czás człowieká ſprawiedliwego ná-
zywáią Kościołem Bożym. S. Ł. Tego álbowiem
rozumienia był Kázno dźieiá Narodow páwel S. ponieważ
piſząc do *Corynth*: Kościołem ich Bożym názywa/ vos enim
eſtis Templum DEI vivi. Które ſłowá tłumácząc *Corn. à lap.* 2. C. 6.
mowi: Tropologicè eſt anima Sancta, in qua DEUS per ma-
gnificam gratiam, magnifica & honorifica opera, magni-
fica Sacramenta, magnificam gloriã, magnificentiã ſuam o-
ſtendit. *Duchownie Kościołem Bożym, ieſt dusza ſprawiedliwa,*
w ktorey Bog prez wielką łáſkę, wielkie y znáczne dźiełá wieſz-
kie táiemnice, wielką chwałę wſpániałość Boſką pokázuie. A
owßem miłßy to ná czás Bogu przybytek duſza ſprawiedliwa/
niż pyſzno wymurowáne Bázyliki. Wzgárował Bog u Pro-
roká tákowym Kościołem. Quæ eſt iſta domus, quam ædi-
ficabitis mihi. Coś to ieſt zá dom ktory mi ſtáwiáć chce-
cie? áż záraz dáie znáć w ktorymby to przybytku bárdźiey ſo-
bie u

Iſai 66.

bie ulubił. Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum & contritum spiritu, & trementem sermones meos. *Ná kogoś nieyźrę, tylko ná vbogiego, y skrussonego sercá, y drżącego ná słowá moie.* Co uważaiąc: *Hier: S.* mowi Sublato Templo & altari terreno, quod humana construxerat manus, humilem & quietum & trementē sermones suos hominē assumit in Templū. Zaprawdę ten tytuł ieżeli służy sprawiedliwym dáleko doskonáley służy Przen: Pánnie. Ten iey tytuł dáie *S. Damasc:* Templum Domini Sanctum est Deipara. Ten tytuł dáie iey y náś Krolewicz Kázimierz S. Dei Templū & exemplum totius iustitiæ: y owszem / nie iákimkolwiek Kościołem Bożym / ále Kościołem názywa ią Sálomonowym. *Rich. Laur:* Maria designata est per Templum Salomonis, de quo dicit Dñus: Oculi mei aperti erunt, & aures meæ erectæ ad orationem eius, qui in loco isto oraverit. Dźiś tedy tego mistycznego Sálomonowego Kościołá zákładáio nieiáko fundámentá / kiedy Duszá przenasw: pánny / pierwszy punkt stworzenia swego / y bytności ná świećie przy Niepokalánym Poczęciu swym bierze: Stawam ia tedy nád temi fundamentámi / to iest: Poczęciem iey z Dawidem S. ktory powieda / że fundámentá Kościołá tego / na Gorách śś. Fundamenta eius in montibus Sanctis; y ná wychwalenie Niepokalánego iey Poczęcia / pokaże / że te fundámentá; to iest Poczęcie Przenasw: Pánny / założone so nie inászey / tylko na Wzor / fundamentow Kościołá Sálomonowego: W przod iednák nauczywszy / iáko to y ná czym fundament / początki / pobożnego Chrześciánskiego żywotá / zákładáć potrzebá.

Orat. 1. de Nat. L. 2. de laud. v. 2 paral. 7. Pſ. 86. 3. Reg. 8.

I. PARS

Wuch osobliwie okoliczności / w zákładániu fundamentow Kościołá Sálomonowego / niegdy sławnego / doczytuie się; Jedney u Psalmisty S. to iest / że fundámentá iego były nie ná dolinie ále ná gorách / y to ieszcze Swietych Fundamenta eius in montibus Sanctis. Drugiey dowiáduie się od stárożytnych pisárzow / ktorzy piszą iż wspániała oná fabryká stánąć nie mogłá bez krwie. Ponieważ bowiem Pismo S. náucza / że zgiełku / áni kołatánia / instrumentow żadnych przy budowániu onym nie słychać było. Non auditus est malleus, securis, aut sera: Więc ponieważ rzngć / łupać polerować /

wać / rownáć kámienie rozmáite trzebá było / czemuż tego nie dopuścił P. Bog. Sa tedy tego rozumienia; iż mądry Sálomon wlano sobie / o wszech rzeczách oświecony Mądrością / wynalazł pewnego robaczká; ktorego krwią náśmázowáne podłinią kámienie / według woli Rzemieślnikow / sáme się dźieliły y pádały według potrzeby. Z czego piękna Chrześciánska podáie się náukā. Cnotá / pobożność / świątobliwe życie / gory to wysokie / gory ná ktorych BOG zad przemieszkiwa. Omnes montes visitet Dominus. Gory to / z ktorych sámych iáko niegdy Chrystus z gory Oliwney / wstąpić tylko możesz do Nieba; na tey to tedy Górze / ná dobrym pobożnym życiu: fundámentá masz zakładáć zbáwienia twego: á nie innym sposobem tylko ták / iákom wzwyż powiedźiał o Sálomonie; to iest we krwi / nie nie robaczká Máterzyálnego / ále naprzod we krwi owego / ktory osobie powiedźiał. Ego autem sum vermis & non homo. to iest / naprzod mocna vfność mieć w zasługách Krwi y Męki JEZUSOWEY / y należytych rátunkow z Męki tego / ná zwyciężenie wszelkich trudności pewnie oczekiwáć: á potym (ná czym wiele bárdzo do dostąpienia Cnoty gruntowney należy) nie niedbale / nie ospále / ále odważnie / mężnie / o cnotę się stárać / by też z naywiększym uprzykrzeniem sámemu sobie / by też do ostátniey skory / do ostátniey kropelki krwie śiłac się y pnąć pod gorę cnoty y świątobliwości. Prawde powiedźiał lubo nieprzyiaćiel prawdy Sátan / Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua, przez co w Duchownym *Sensie* dáie się znáć / że dla duszę / dla cnoty / trzebá áż do ostátniey pracować skory. Nie dármo powiedźiáno dawno: Virtus in arduo posita; Cnoty bez trudności / nie dostánieszſ. Nie dármo y *S. Grzegor. Názz.* o cnotę się stáráiących Wodzámi Pasownikow paláiącemi słupámi / żywemi Męczennikámi názwał. Virtutis aliptæ, spirantes columnæ vivi Martyres. Co lubo záwsze prawdźi się o tym *Orig.* Cum anima verbo Dei se sociaverit, dubitare non debet, se inimicos habituram, & eos quos antea habebat amicos, in adversarios esse vertendos. Ita fit, vt qui amicitias expetit Iesu, multorum sibi sciat inimicitias tollerandas. *Gdy dusza poruszy się słowem Bożym, niech nie wąt-*

Pſ. 21.

Iob. 2.

FIG.

Or. de Bas.

in Iosu 11.

nie watpi, że będzie mieć przeciwnikow, y ći ktorzy przyiaćielámi iey byli, obroca ſie iey w prześladowników. Takci to, kto przyiáźni z P. IEZVSEM ſłuka, muſi ná wiele nieprzyiázni podáć ſie. Potwierdza tego/ naprzod przykład Pismá S. opiſuiąc
Gen. 4. FIG. zábićie niewinnego Ablá/ od zazdroſnego nienawiſnego bratá ſwego Káima. pismo S. wyraża ſłowá wyzywáiącego zaboyce: Egrediamur foras. Ktore vważáiąc *Naxer*: dźiwuie ſie ponieważ ießcze ná ten czas/ żadnych nie tylko miaſt/
in loc. ále áni domow nie było ná świećie/ w polu tylko pod ſałáſzkiem mießkáli oni dwáy Bracia; á ná coż Káim w pole nie iáko wyzywa Abla. Egrediamur foras. Ná co odpowiada tenże z *Philon.* że to ſámo wyzywánie w pole/ znáczyło diſputácye/ rozmowę/ ſprzećiwiáiąc ſie ieden drugiemu: Ipſum dogma erat certaminis Campus: gdy Abel náuczał/ iż wßyſtkie rzeczy iáko od P. BOGA ma człowiek/ ták też wßyſtkie winien ieſt/ w pokorze y ſzczerości ſercá one ofiárowáć BOGV. Káim niecnotá/ nie nabożny/ przećiwna opinia trzymał/ y ták záraz pobożność/ cnotá/ przećiwniká nálázłá. Vważmy dáley. Ten Abel/ był to iákoby fundáment/ álbo początek wßelkiey ſpráwiedliwości y cnoty/ ktora potym w ſynách Adámowych áż do ſkończenia świátá/ miáłá ſie náydowáć/ onemu naypierwßemu dał ſam Chryſtus tytuł ſpráwie-
Math 23. dliwego. A ſanguine juſti Abel. A czy tátwoż tey świątobliwości doſtąpił: ſámo imie iego dáie znáć/ ktore w innym ięzyku tłumáczy ſie Luctus, *płácz*/ że nie raz zápłákáć/ zátęſknić/ zápocić ſie muſiał okolo cnoty. Márkotno nie raz czynił mu ſie/ gdy widźiał brátá/ krzywo ná ſie pogląd áiącego/ od ſiebie ſtroniącego/ o nabożeństwo przymawiáiącego; ále oſunął ſie ná to wßyſtko mężnie/ łamał w ſobie powſtáiące páſſye; náoſtátek: cnotá iego y niewinność/ gdy podobno y ná grożby Bráterſkie/ nie chćiał powinnych ofiar y nabożeństw ku P. BOGV odſtąpić/ krwią własną oblác ſie
L. cont. Gnoſt. C. 8. muſiáłá. Czemu przypátruiąc ſie *Tertull*: mowi; A primordio juſtitia vim patitur, ſtatim vt Deus coli cœpit, invidiam Religio ſortita eſt. *Od początku ſprawiedliwość gwałt cierpi, záraz gdy BOGA czćić poczynano, nabożeństwo nienawiści nábyło.* Ten ſpráwiedliwy Abel/ wżor to y przykład/ kázdemu

ſemu zámyſláiącemu/ álbo poczynáiącemu/ ſtárać ſie o pobożny Chrześćiáński/ cnotliwy żywot: náuczą/ iáko ták owey nie lękáć ſie/ vfáiąc w rátunkách Boſkich/ ále mężnie odważyć ſie ná wßyſtko by też nayćiężßego/ byle tylko cnoty doſtąpić/ y złe nałogi/ paſſye w ſobie przełamáć. Potwierdzam tegoß y nowßa hiſtorya álbo obiáwieniem/ktore miáłá *S. Roza Limanen:* Dominikánká/ iáko czytam w Żywocie iey. Tey Pánience/ pokazał ſie raz P. IEZVS/ HIST.
w oſobie ſlicznego Młodzieńcá/ ßáty iednák miał/ iakich Kámieniarze okolo roboty zażywáią; y prośił iey áby iego Oblubienicą zoſtáłá; poczuła S. Pánieńká że to Oblubieniec Niebieſki/ wiec ná to pozwala/ á P. IEZVS iákoby odchodząc daley/ zoſtáwuie iey ieden mármur/ áby okolo niego robiłá/ y polerowáłá go. Wráca ſie wkrotce do niey/ oná ießcze roboty nie ſkończyłá/ czego ſie wſtydźiłá; Rzecze iey Oblubieniec/ nie rozumiey Corko/ żem ći náznáczył robotę mniey przyſtoyną pánience. Wiec wprowadza ią do iednego gmáchu/ kędy widźiáłá wiele Pánienek prácuiących okolo mármurow/ ktore/ áże łzámi z oczu ſwych twárdość kámieni onych odwilżáć muſiáły/ wßyſtkie iednák w iáſne ßáty przybráne były; záraz wnątrznym oświeceniem/ náuczona była/ że nikt cnoty/ nabożeńſtwá ez. nábydź nie może/ żeby ćießkich nie miał záżyć trudności. Co chcąc obiáśnić ieden Symboliſtá/ ná woienney vkrwáwioney tarczy/ námálował plaſtr miodu/ daßy *Lemma*, Ex bello Pax; álbo Dulcia non meruit, qui non guſtavit amara: *Nie godzień ſłodkiego, kto nie liznął* SYMB.
gorzkiego. Záprawdę kázdey ſpráwiedliwey/ cnotliwey duſzy vważáiąc iey krwáwe prace/ y ſtáránie ſie o cnotę/ rzec bezpiecznie może Chryſtus/ co niegdy Moyżeſowi Żoná iego/ Sponſus ſanguinum tu mihi es. A tuć godni nápomnienia Exod. 4.
y nágány oni delicati Martyres, *Pieſczoßkowie*; ktorzy co zrzu- EXHORT.
mieią/ że cnoty może nábydź bez zátrudnienia y ćießkości/ życzą ſobie czuć rozkwilone áffekty ku P. BOGV/ ochotę do Nabożeńſtwá/ nie rozerwáną myſl ná modlitwie; á przećiw trudności ktoraby máłą w oddaleniu ſie od zabaw/ konwerſácyi świeckich/ álbo w ſtawániu porywániu ſie ránnym ná modlitwę zwyćiężyć/ iáć ſie nie chce; chcą bydź czyſtemi/ wol-

nemi

nemi od pokus cielesnych/ á postow/ dyscyplin/ twárdego sypiánia nie lubia; od smáżnych kąskow/ od zapalaiacych trunkow/ od lubey konwersácyi martwić sie nie chcą; rádżiby byli cierpliwemi/ spokoynemi ná wßelkie przypadki/ á nie rádżi okázyom do turbacyi/ do cierpliwości/ przez ktore nábywa sie cnotá tá/ y owßem/ vciekáią przed niemi: chcieliby sie widżieć pokornemi/ á przed podlemi vslugámi vkrywáią sie. Bá y ći nápomnienia godni/ ktorzy gdy im fundámentá/ początki cnoty z oporem idą/ opuszczáią ręce/ wzad sie cáfáią/ serce trácą/ ckno sobie biedżić sie známietnościámi. Tych wßytkich/ nie ia/ ále páwet S. nápomina/ że to
Hæb. 12. áż do ostátniey krwie stáwáć tu mężnie trzebá. Nondum restitistis usq; ad sanguinem adversus peccatum repugnantes Wbic sobie te słowá Apostolskie trzebá káżdemu w pámięć. cknieć sie z myślami pokusámi cielesnemi; mowże sobie. Nondum restiti usq; ad sanguinem. Wiem ia że Páwery S. gdy we śnie fántázya ßpetna przykrzyłá mu sie/ ták sie iey mężnie sprzećiwiał/ że mu sie krew rzuciłá. Ja ießcze choć
HIST. ná tawie tegom nie dokażał. Wże w tobie zápalona krew/ cholerá do pomsty/ do niećierpliwego słowká/ raz y drugi odpor dáieß/ mowiß niepodobna mi iuß wytrzymáć/ ozwe sie/ vderze; mowże sobie. Nondum restiti usq; ad sanguinem. Pa-
in Vit. PP. miętam że ieden Pustelnik powstáiącemu gniewu ták sie sprzećiwiał/ áż krew burzaca vstámi/ czy nozdrzámi/ puścilá sie; á przećie nie ustąpił cnoty. Bredußeß sie nálożony do kuflá/ do kieliszká/ pitaku/ gdy dżień y drugi vmartwiß sie/ nákazáno ći zá pokutę/ vwodżi cie pokusá/ nie wytrwam/ chorym/ kołtan moy. álbo zepsowány żołądek/ bez gorzałki/ niepodobna ábym sie obßedł/ poydę/ tylko powącham/ zkoßtuie/ mowże sobie w ten czás: Nondum restiti usq; ad sanguinem. Wzdyć to ták wiele ludżi od wielkich postow/ vmartwienia/ ledwie dußę w sobie trzymáli/ ledwie ktorą kropłe krwie iuż w sobie mieli/ byle dostąpić cnoty/ wstrzemięźliwości; á cóż to sá przećiwko temu moie ckliwości ná żołądku/ ktore nie ták z potrzeby, iáko z nałogu złego pochodzą; czemuż nie mam zwyćiężyć tey trudności/ dla cnoty/ dla zbáwienia mego. Widżiemy tedy iuż/ gdżie y iáko fundámentá in montibus Sanctis,

ctis; początki cnoty y świątobliwego żywotá zákłádáć trzebá.

II. PARS

Vkrzypátrzmy sie tedy iuż Fundámentom przybytku osobliwego Boskiego/ to iest poczęciu Niepokalánemu Przenasw: pánny. Vznáie záraz że te fundámentá ták zákłádáią/ ten Kościoł ták poczyna reká Boska budować/ iáko niego/ Sálomon Kościoł on sławny. *Naprzod* widze że Fundamenta ejus in montibus Sanctis *na gorách świątobliwości*. Prawdá iest/ że życie cáłe Przenasw: Pánny/ vważáiąc y wßytkie iey dáne z Niebá łáski y przywileie/ *S. Greg:* dáie iey tytuł wysokiey gory. Potest hujus montis Nomine B. V. MARIA, DEI Genitrix designari. Mons quippè fuit, quæ omnem electæ Creaturæ altitudinem, electionis suæ dignitate transcendit. An non Mons MARIA, quæ ut ad Conceptionem VERBI DEI pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum Choros, usq; ad solium DEI erexit. Mons in vertice montium fuit, quia altitudo MARIÆ, supra omnes Sanctos; refulsit. W ktorych słowách wyraża Dokto: S. że ponieważ Przenasw: Pánná dla wysokiey godności Mácierzyństwa Boskiego/ zá zásługámi y łáskámi przewyżßyłá wßytkich Anyołow y SS. słußnie naywyżßa názwáć sie może gorą. O niey mowić mogę/ záwße z Dawidem S. Mons in quo beneplacitū est DEO habitare in eo: álbo *cum Laur. Iust.* Mons coagulatus, mons nutriens parvulos, mons pinguis fertilis, pane cibans perfectos. *Gorą iestes gruntowną, ná wychowánie máłuskich, gorą słustą y rodzáyną, chlebem násycáiącą doskonáłych.* A zátym záwße to prawdá że MARYA in montibus Sanctis, ná gorách świątobliwości; iednák przy Poczęciu sámym tylko rzec sie może Fundaměta eius in montibus Sanctis, y to iest rzecz osobliwa Przenasw: Pánny. Byly y so wielkey świątobliwości dußę/ ktore świątobliwość swoie z żywotá Mácierzyńskiego wyniosły/ ták prorok Jeremiaß/ Jan S. Krzć ciel; ále o żadnym rzec sie nie może. Fundamenta ejus in Montibus Sanctis, bo fundáment ich/ to iest początek życia/ punkt pierwßy/ w ktorym dußá ich/ stworzona/ nie ná gorách świątobliwości/ bo bez łáski poświęcáiącey był/ ale raczey *in Valle Originalis peccati*, ná dolinie pierworodnego grzechu. Sámey to iest Przenasw: Pánny że w

pierwßym punkćie ſtworzenia ſwego / ſáie záraz ná wyſo-
kiey Swiatobliwośći ; niewinnośći / łáſki náder doſkonáley
Cant. 4. Gorze. Sam iey Oblubieniec Niebieſki lubo pod figurą przy-
znáie to. Kiedy nieiáko ia ná świát zápraßaiąc / czyli wi-
FIG. táiąc mowi: Veni de Libano Sponſa. *Przychodź z Libánu O-*
in Cant. *blubienico. Scherleg.* dowodzi / że gorá *Libanus*, było to mieyſce / ná ktorym początek żyćia ſwego wźiełá Oblubienicá Sá-
lomonowá / co ſámo / wielce ią záleca: bo tá gorá w páleſty-
nie bárdzo byłá ſławna. O Libani Privilegium? inde aſſu-
muntur Regum quæ futuræ ſunt vxores, puto quod & Ma-
tres etiam: *to ieſt*: Eniazdem práwie tá Gorá byłá / wßyt-
kich Krolowień / y Mátek Krolewſkich ; ále ſámo Imie tey
gory / bárdźiey ſłuży do máteryi moiey / ná dowod Niepokalá-
nego Poczęćia Naświet: pánny: Libanus bowiem w innym
ięzyku / tłumáczy ſie candidatio, *láſność ſamá álbo pieknoſć.*
Wiec kiedy Oblubieniec Przenaśw: Pánne przychodzącą przez
ſtworzenie duße ná świát / witáiąc; przyznáie iey / iż z Libá-
nu / to ieſt z ſámey iáſności pięknośći przychodźi / tym ſámym
przyznáie / że Poczęćie iey / ſáma pięknośćią / ſłicznośćią / á zá-
tym bez wßelkiey ſkázy pierworodney było ; co pomieniony
Author, oraz że iey ták / á nie ináczey należáło / przyznáie. Be-
nè de Libano, id eſt candidatione, non enim decebat in-
Gñati Parentem eligi, niſi quæ dealbata eſſet, & quidem
ſemper dealbata & pura: ſi enim vel ad inſtans noctem
paſſa fuiſſet, Matrem Verbum incarnandum, non habuiſſet:
pięknie ná to wßyſtko przypadł ćiemny poetá *Biezan:* **ná to**
mieyſce pißąc.

Sponſa Creatorem Candida, nonnè decet?
Sponſa tibi Mater, Libani Candor in illa.
Expers primævi, criminis Ortus erat.

Nie ináczey vznáie y miodoplynny Doktor *Bern: S.* fundá-
ap. Eſc. mentom Przena: **pánny / to ieſt: poczęćiu iey przypátrując ſię,**
fol. 234. Prius Altiſſimus eam ſibi quaſi mundū ſpecialiſſimū creavit,
quam in juſtitia & Sanctitate coram ipſo fundaret. *Naprzod*
SENT. *Naywyżßy Pan one ſobie zá oſobliwy Swiat Stworzył, áby tą ná*
ſprawiedliwośći y świątobliwośći vfundował. **Nie ináczey y pobo-**
żny

żny Idiota: Tota pulchra es in conceptione, ad hoc ſolum ef-
fecta, ut Templum DEI, eſſes altiſſimi. *Wßytká piękna Há-* O. 3.
łaś ſie przy Poczęćiu, dla tego żebyś ſie mogłá Há6 przybytkiem
Naywyżßego. **Wiemy z Piſmá S. iż Kośćioł on Sálomonow**
ledwo co ze wßytkim ſtánął / záraz od P. BOGA poświe-
cony y nayświetßy nád wßytkie inne káty świátá zoſtał:
Elegi & Sanctificavi locum iſtum; **áby záś P. BOG wßy-** FIG:
tkim ludźiom / w potomne wieki zoſtawił był widomy znák Raral. 7.
poświęcenia tego; widome cudowne onemu Kośćiołomi dał
przywileie; miedzy ktoremi ten był / iáko piße *Scheysl:* **że lu-**
bo w onym Kośćiele tyſiącámi bydeł zábitych ná ofiáry mie- in Vit:
ſá noßono / żadney iednák mußki nie widáć było / y dymy kto- Deipar:
re z kádzenia wonnego ſzyły ſie / nigdy ſie nie kręciły / álbo V. 4.
ná dol opadáły / ále proſćiuſieńko iáko prat iáki do gory ſły-
pięky dowod / że ten nowego Salomoná Kośćioł / dziś przez
Niepokaláne Poczęćie ſwe Przen: Pánná / ieſt nád inne obrá-
ny y poświęcony / ná naywyżßym ſtopniu świątobliwośći ve-
fundowány / gdy lubo z ćiáłá y krwie zárázonych Rodźicow
ſwoich rodźi ſie / iednák BOG nie dopuśćił / áby w iey dußy
nam nieyßa mußká / áni vczynkowego / áni pierworodnego /
miáłá ſie pokázáć grzechu / ſpiewa iey Kośćioł S. Hæc eſt
Virga, in qua nec nodus Originalis, nec cortex actualis cul-
pæ fuit. **zaczęy przy Poczęćiu ſwoim / wdźięczne kádzenie pro-**
ſto ku Niebu / naydoſkonáłßym áktem miłośći Dußá iey Swie-
ta wydáłá: iáko iey przyznáie dźiś Orßaki Niebieſkie Quæ Cant. 3.
eſt iſta quæ aſcendit quaſi virgula fumi ex aromatibus, *Kto-*
raż ta teſt, co w ſłupie iako roſiżká dymu Kadźidłowego. **To**
iuż widźiemy że tego Kośćiołá Fundámenta in montibus
Sanctis. *Powtore* **obaczmy że fundácya tegoż Kośćiołá iá-**
ko niegdy Sálomonowego / in ſanguinibus, *we krwi:* **iákże**
nie tylko to owe po cálym świecie ſławne Miáſto Rzym / fun-
dámentá ſwoie oblało krwią Brátterſką / gdy Remus Romułá
zábił / ále y ſám P. BOG fábryki ſwoie / oſobliwie myſty-
czne / tákimże ſpoſobem zwykł zákłádáć / iáko Kośćioł Rzym-
ſki przypátrując ſie fundácyi ſwoiey przyznáie. O Roma fe- in Feſto
lix quæ duorum Principum, es conſecrata glorioſo Sangui- SS. Apl:
ne. **Wiec nie ináczey y ten Kośćioł Nowego Salomoná /**

Przenaśw: Pánne dźis ſtworzona P. BOG ſundvie/ cylko
tez in Sanguinibus, we krwi robocżka/ to ieſt Naymilßego
Synaczká iey; daiąc iey według opinij Kościoła S. ex præ-
viſis meritis Chriſti, *dla przeźranych zaſług Męki, Krwie Chry-*
ſtuſowey, przywiley nie zwyczáyny/ Originálna laſke Niepoká-
lane Poczęcie. Coś podobnego/ ále zacnieyßego vczynił dźis
P. BOG Przenaśw: Pánnie/ co był vczynił *Rahab*: nierzá-
dnicy Jozue z roſtázu Boſkiego. Ten zacny Wodz/ gdy Or-
dinárs miał Boſki/ żeby wßytko Miáſto Jerychonſkie zbu-
rzył y wyciął; chcąc záwdzięczyć *Rahabie*, ktora ich do go-
ſpody ſwoiey przyięłá/ y z murow Mieyſkich ſtucznie zpuśći-
łá/ aby w oney pospolitey ruinie/ Dom iey/ y ona ſamá z ſub-
ſtancya ſwoią zachowána byłá/ ſznur pewny Kármażynowy/
po ktorym iáko iedni zoźumienia ſpuſzony był z towarzyßámi
ſwemi/ w oknie wywieśić iey kázał. Signum funiculus iſte
coccineus, ſi ligaveris eum in feneſtra per quam demiſiſti
nos. Prawdáć ieſt że tá *Rahab*, przedtym grzeßnicá była/ nie zda
ſie bydź godna do iákiegokolwiek podobieńſtwá ku Przenaś:
Pánnie; iednák ieżeli Chryſtus do ſwoiey *Genealogij*, przypu-
ścił grześnice *Thamar* y *Berabee* iáko uważa *S. Hier*: Ut qui
propter peccatores venerat, de peccatoribus naſcens, omnium peccata deleret: rozumiem że y Przenaśw: Pánná kto-
ra vćiekła grzeßnych mianuie ſie/ zá złe mi mieć niebędźie,
że nieiákie podobieńſtwo ná Ráhábie/ do niey ſtoſować bede.
S. Ambr: náucza/ że ten kármażynowy ſznur/ znáczył przyßłe
Męke/ y záſługi Krwie JEZVSOWEY. Signa fidei
atq; vexilla Paſſionis Dominicæ attolens coccum in fene-
ſtra ligavit, vt ſpecies cruoris myſtici quæ foret mundum
redemptura vernaret, Ná co y *Auguſt: S.* przypada. A zá
tym Krwi to JEZVSOWEY przypiſáć ſie ma/ iż Rahab oná
z Domem ſwoim od pospolitey oney plagi záchowána zoſtáłá
ále to pod Figurą. Leć w ſámey rzeczy to przenaśw: Pán-
nie ſłuży: przyięłá tá w Dom daleko zacnieyßy/ bo w żywot
ſwoy nayczyſtßy/ nie Jozuego/ ále JEZVSA Synà Boſkie-
go/ onego nietáko ſpuśćiłá/ wydáłá nam ná świát funiculo
coccineo, gdy mu Krwie własney vżyczyłá ná vformowánie
Ciáłá z ktorym ſie złączyło Boſtwo; á toż też/ gdy wßytek
Narod

L, 5. de fid. ap. Corn.

Pſ. 86.

IIG.

Ioſ. 2.

Narod ludzki pod plagą pierworodnego grzechu ginął/ wcześnie Syn Boſki ten kármażynowy ſznur/ to ieſt/ záſługi przyßłey Máki/ ſwoiey wywießá/ prezentuie ſprawiedliwości Boſkiey/ áby Mátká iego wolna byłá od tey plagi/ á ráczey w całości ze wßytkiemi darámi wlanemi zoſtáłá. Jnáczey trzymać nie możemy/ áż by dyſtrecnieyßy był Jozue ná Ráhabe/ niżeli JEZVS na Mátkę swą. Piſą niektorzy/ że zdamiá w Hißpaniy/ gdy Katolik ieden z dźiećmi y żoną do oſtátniego prawie vboſtwá przyßedßy/ chciał od Żydá ná lichwę pieniędzy/ Żyd pozwolił pod ta kondycya/ aby mu swego záſu przy oddániu pieniędzy/ dał vncya wyrznietego ciáłá swoiego lubo ćieżka była kondycya/ iednák áby pochował ſie y pożywił Żonę y dźiatki/ pozwolił okrutnemu Żydowi: prawdáć nie przyßło do ſkutku; bo gdy práwem Żyd ſie vpominał tego/ mądry Sędźia przykázał żydowi/ áby ſam w ćiele onego głowiekà vncya áni więcey áni mniey/ iáko obiecáno mu/ wyrznął/ pod vrátá y ſummy/ y podobno gárdłá; czego Żyd nie chciał ſie podiąć/ iáko rzeczy práwie nie podobney. Jeżeli to Káliká tego vbogiego/ áby był żonę y dźieći ſwoie záchował od śmierći dla głodu miłość przywiodłá ij krwie y ciáłá swego nie záchował dla tego. Jákoż nie porownánym ſpoſobem nie miáłá JEzuſowa miłość ku Mátce ſwey przymuśić go práwie do tego/ áby nie vncya Krwi/ ále y wßytkę Krew/ wßytkie záſługi ſwoie przyßłe/ ná to łożył/ áby Mátká iego záchowana byłá iák naydoſkonáley odpierworodney śmierći: y owßem ná to Chryſtus naycelnieyßą Krew/ y treść záſług Męki ſwoiey ofiárował; iáko przypiſuie ciemny *Poeta* Niepokalan: iey Poczęciu.

Nobiliori modo, fuerit cùm Virgo redempta.
Divini ſuccus, Sanguinis illa fuit.

A zátym iáſna iuż rzecz/ że Káźimierz S. ſłuśnie Przenaś: Pánne zowie Templum DEI, *Kościołem Bożym*, Kościołem nowego Sálomoná; ponieważ fundámentá iey to ieſt poczęcie/ podobne ieſt fundámentom Kościołá Sálomonowego. A ponieważ fundácye mieśc Swiętych bez weſołości nie odpráwuią ſie; Fundatur exultatione vniverſæ terræ Mons Sion. Weſelmy ſie y my przy tey nowey fundácyi Poczęcia Przen: Pánny/ Przywileiu iey tego winßuymy; á oraz nowa vwa-

Pſ. 47.

ge bierz

ge bierzmy. Wzwyż pomieniony *Author*, miedzy innemi Przywileiámi cudownemi/ ktore Kościoł Sálomonow otrzymałbył przy fundácyi álbo poświęceniu swym y ten miał/ że lubo etc. fiacámi ze wßytkiey ziemie Izráelskiey ludzie sie zchodzili/ BOG iednák to sprawował/ iżby ich naywiecey zeßło sie/ niegdy ciasno w Kościele nie było/ ále záwße dla kogo/ gotowe było ießcze mieysce: co wielki cud: Ale dźiś fundowány Kościoł/ to iest Przenaśw: Pánná Poczęta/ y owßem Táiemnicá tey Poczęcia/ ma coś cudownieyßego/ bo gárnacy sie do tego Kościołá/ to iest nabożni ku Poczęciu Przenáś: Pánny/ lubo niezmiernemi kupámi gárna sie; bo od sámych cásow Apostolskich do tych wiekow/ ták wiele kśiąg wczonych o tym pißo/ ták wiele Państw/ Akádemiy/ ná Niepokálane Poczęcie tey przysiągáło/ ták wiele Godźinek po Obozách/ po Wárßtátách po polách/ lásách śpiewáio; przecież ießcze zawße prożne mieysce dla kogo; záwße sie naydźie nowy *Zelant* o Niepokálane tey Poczęcia/ nowe wynáyduio sie sposoby/ rácye/ ná dowod y obrone tey Táiemnice. A ná ostátek/ Kościołowi Sálomonowemu dał był P. BOG Przymiłyi/ iż kroby w nim o cokolwiek p. BOGA prosił/ to miał otrzymáć: Otrzymałá to y Táiemnicá Niepokal: Poczęcia Przenaś: Pánny; bo sámo krotkie wspomnienie táiemnice tey/ w trudnych y naglych przypadkách skutecznym iest rátunkiem. Wylicza niektore przypadki *Scherff. v. 4.* od ktorych przez te táiemnice záchowáni niektorzy cudownie; miedzy ktoremi sa też te. Myśliwiec ieden zá Jeleniem rozpędzony ná koniu zpadßy z skáły/ tylko sie vdał y ná pomoc wezwał Niepokal: Poczętey Przenaś: Pánny od niebespieczenstwá wybáwiony został. Mátrona pewna nie żywe dźiatki rodząc/ do tey Táiemnice nabożeństwo wźiawßy/ EXEM. żywy y piękny wydáłá plod. Jakonnik od Turkow poimány/ gdy názáiutrz miał bydź z wieże ná ścięcie wyprowadzony/ w nocy oknem wysokim poleciwßy sie Niepokalán: Poczęciu przenaśw: pánny skoczył/ ktoremu Przenaśw: pánná plaszá swego/ że sie nie zobił nádstáwiłá. W pokusách też ciężkich melancholiách/ desperácyách/ wiele Authorow piße/ że doznány iest skutek owey Modlitewki. Per Sanctam & Immaculatam Conceptionem tuam, o Purissima Virgo munda cor & carnem meam. In Nomine Patris & Filij &c. *Przez Swiete y Niepokalane twoie Poczęcie o Nayczyssa PANNO, oczyść serce y ciało moie. W Imie Oyca &c.* Wiec słußna y potrzebna nam wßytkim/ do tego dźiś fundowánego Kościołá cisnąc sie gwałtem/ zábierać sie do wiekßego ku tey Táiemnicy nabożeństwá y żárliwości/ one pokornie do niey powtarzáiąc słowá. Dei Templum & exemplum totius justitiæ.

Clavicularia Cœlestis Portæ.

STROPHA 1. Virgo Salve, per quam valvæ. Cæli patent miseris: Pro Festo Porciunculæ
Quam non flexit, nec allexit. Fraus Serpentis veteris
Witay Pánno, ktorey dáno, Klucze Ráiu y Niebá:
Coś wężowę stárła głowę. Iáko było potrzebá.

Diligit Dominus Portas Sion. *Pſ.* 86.

NJe wiem/ czy mi kto zgádnie z was S. N. iákie też brámy do Niebá/ y z iákiey Máteryi. Podobno odpowie kto/ że ponieważ wßelka proporcya Miásto one świete ma/ według nieográniczoney práwie ßerokości swoiey musi też mieć Bramy wysokie/ nader ßerokie y wielkie. Znowu/ ponieważ páwiment iego wßytek widźiáno złoty/ toć daleko bárdźiey Bramy złote bydź muszą/ álbo z drogich iákich kámieni: iákoż to y Jan S. przyznáie w obiáwieniu swoim; Singulæ portæ erant ex singulis Margaritis. Przyznáie iá/ że to wßytko prawdźi sie o Mieście Niebieskim/ ále z támtey strony/ to iest/ względem vbłogosławionych Kráiu onego świętego Mießkáncow, leć z tey strony od nas/ ktorzy tu pielgrzymuiemy ná tym wygnániu zá grzechy náße/ nie prawdźi sie to; nie przestrona/ ále raczey bárdzo ciásna brámá do Niebá. Arcta est via quæ ducit ad vitã; nie złotá/ nie perłowa/ ále żelázna twárda y potężna/ nie dármo z mieczem Anyołá w tey Bramy postáwiono: A przez te ia brame rozumiem *cum Bercb:* Pokutę y Sákrament Spowiedźi ś. ktoraś sobie grzeßny ákrámi pokutnemi/ iáko Kluczem iákim/ otwie-

Ap. 21.

Mat. 7.

rá o

ſá/ o czym *Hugo* ná one ſłowá: Habeo claves mortis & inferni; piſząc mowi: Hoc ſimiliter eſt verbum pœnitentiæ, qui non ſolum habet clavem, quâ clauditur infernus, ſed etiam quâ aperitur Paradyſus, hæc eſt Pœnitentia. Tá iednák brámá/ lubo pewna/ iednák dla nie małych trudnośći/ związaną świátowemu/ delikátnemu człowiekowi bárdzo przykrych (o ktorych nizey uſłyſzemy) tákoby żelázna ſie zda. Slyſzeliſmy dniá wczorayſzego/ iáko Piotrowi S. vwolnionemu z okow/ brámá żelázna Jerozolimſka/ ſámá ſie otworzyłá. Venerunt ad Portam ferream, quæ vltrò aperta eſt eis. Odałby to BOG/ áby y nam kiedy bez náſzey ták wielkiey pracy pomienioną Pokuty S. otworzyłá ſie brama? Czynić nam nieco nádźieie Kázimierz S. w Pieniu ſwoim o Przenaśw: Pánnie. Virgo Salve, per quam valvæ, Cæli patent mi. ſeris. Wiem/ że y *Efrem S.* powiáda; że ná ſámo Imie MARYEJ/bramy Niebieſkie otwieráia ſie; Nomen Mariæ eſt reſeratorium portæ Cæli. Ale kiedyſz to? Oto widze dźiś prawdzie ſie prorockie ſłowá; Diligit Dominus Portas Sion, ſuper omnia tabernacula Jacob: rozumiem przez to Domek Fránciſzkow Porcyunkuli/ iákoby à Porta názwány: inna *verſya* czyta/ Porta ſtudiorum; *ſtudentow*; Studenteći to byli/ á práwie infimiſtá/ od pokory/ Fránciſzek S. záwſze mowił: Incipiamus Fratres, Oroż nieſkończone miłoſierdźie Boſkie/ przyſyła Przenaśw: Pánne do tego Domku vbogiego porcyunkuli/ iáko Niebieſka Podkomorzyna z Kluczámi/ áby intercefſya ſwoia/ u Syná ſwego/ ná prożbe Fránciſzká S. te jeſázno/ przykro grzeſznyni/ nád zwyczay ſzeroko otworzyłá Pokuty S. Brame; oſobliwym ſpoſobem/ wſzyſtkie trudnośći/przykrośći/ ktore w Pokućie S. náydować ſie mogą vłátwiáiąc. Czego ia dowiedźić zechce; w przod niektore náuki dawſzy o Pokućie S. oſobliwie tym/ ktorzy w ſámie tylko Spowiedź/ á czeſto y nie doſkonáłą dufáią.

Act. 12.

1. PARS

Wá ia vpátrznie biedy miedzy ludźmi zágnieżdżone z ſtrony tey grzeſznych do Niebá Bramy/ to ieſt o Pokućie álbo Spowiedźi ś. Jedni álbowiem ja ludźie/ ktorym tá Brámá zda ſie bydź niedobyta/ to ieſt Spowiedź trudna y ćiaſzka: dla tego tákim/ iák ná śmierć do ſpowiedźi. Drudzy záś przećiwnie;

ćiwnie; bo poyść do ſpowiedźi/ máło to ſobie zá rzecz poſpolita y bárdzo łátwo: dla tego iedni w nádźieie przyſzłey ſpowiedźi beſpiecznicy grzeſzą/ inni ledáiáko/ bez przygotowánia należytego/ do niey przyſtępuią. Lecz wiedźieć trzebá/ że te obádwá błędy/ ſą wielkie/ y ſzkodliwe zbáwieniu duſznemu. *Naprzod*, wielki to błąd tych ktorzy ſtronią od ſpowiedźi S. rozumieiąc że to ná nich ćiáſna/ żelazna Brama Spowiedź S. bo nie ták ieſt: Niech tákowi ſłuchaią Dawidá S. choć w Proreckim tylko duchu temu podobno Sákrámentowi przypátruiącego ſie: gdźie do niezwyczáyney weſołośći pobudzaiąc wſzytkich ludźi, Jubilate Deo omnis terra, w Bramy pánſkie/ w wyznaniu/ á według nas w ſpowiedźi wchodźić każe. Introite portas eius in Confeſſione. Niech ſłuchaią y *S. Chryz:* Nùm opes aliquæ ſunt hic expendendæ? nùm via prolixa cunda eſt? nùm dolorem & cruciatus affert hæc medicina? Czyli ná ſpowiedźi trzebá ſubſtáncyą ſwoią łożyć/ czyli długie fátygi ponośić/ czyli ćie to piec/ męczyć tám będą? y owſzem *S. Laur: Iuſtin:* ten Sákrament do portu iednego/ w ktorym weſoło y beſpiecznie ſobie przebywa duſzá przyrownywa/ Confeſſionis Sacramentum, velut ſinus pacatiſſimus eſt, in quo hominum conſcientiæ religantur. Jeżeli záś co okropnego ná tey brámie/ to ieſt Pokućie ś. widzą raczey to z nich ſámych ſie dźieie. Zwyczay był u ſtárych/ że na Bramách poſtáći álbo głowy beſtyi ſtáwiano: Co ſie potwierdza y w nászym Krákowie; gdy po niektorych ſtárych bramách y báſztách/ widźiemy kámienne ſtraſzne poſtáći podobne beſtyom iákoś y *Euſeb.* piſze/ iż *Adryan* Ceſarz ná Bramie iedney Jerozolimſkiey kazał ſnáć ná złość Żydom ká. miennego wyrobić wieprzá. *Blanc.* Podobnym ſpoſobem niektorzy ludźie ná tey bramie/ do Jeruzalem wiecznego/ to ieſt pokućie S. ſtáwiáią ſobie ſámi ſtraſzydłá/ okázye/ dla ktorych boią ſie ſpowiedźi/ ieden boi ſie wſtydu/ wynurzyć ſzczerze przed Spowiednikiem ſumnienie ſwoie: y to błąd ſrogi/ bá y omamienie diabelſkie. *S. Bernárdyn* piſze; że ieden ſługá Boży/ poſtrzegſzy diabłá miedzy ſpowiednicámi/ ſpytał go co tu czyniſz? odpowie: Wracam com wziął. Wźiąłem ludźiom wſtyd/ gdy grzeſzyli/ teraz im go wracam/ áby ſie dla wſtydu

SCRIP. pſ. 99. Hom. 10 in 4. Gē.

APOPH Lib: 4. in Pſ. 68.

T. 13. de conf. a. 2. HIST.

wſtydu ſzerze nie ſpowiádali. Co potwierdza y S. Chryz: Pudorem Deus dedit peccato, confeſſioni verò fiduciam, invertit rem diabolus, & peccato fiduciam præbet, Confeſſioni verò verecundiam. Wiec w tym bledzie áby ſie poſtrzedz/ przeſtrzega Mędrzec Non confundaris confiteri peccata tua. *Nie wſtyday ſie wyznáć grzechow twoich:* dáie przyczyne Chryz: S. Confuſio eſt peccare, non vero peccata confiteri: *Wſtyd to* teſt grzeßyć/ ále nie wſtyd pokutować/ ſpowiadać ſie. *Inni* boia ſie żeby ich ſpowiednik nie przymuśił okázyi do złego odſtąpić/ oſoby nie poczćiwe z Domu wprzod wyprawić/ krzywdy/ ſzkody z okázyi twoiey powracać/ znieważonego przeprosić. Má te boiaźni niepotrzebna/ ták ſobie ſam poradź: Mowſobie; przećiebymći ia chćiał duße zbáwić: álbo ia moge zbáwic nie porzuciwßy tych okázyi do grzechu/nie nadgrodziwßy cudzego/ nie przeprośiwßy znieważonego; álbo nie moge zbáwion bydź? rzecz pewna/ że y zdrowy rozum/ Piſmo S. y pospolite rozumienie ieſt/ że nie moge bydź inaczey zbáwion; koniecznie to muße wypełnić/ w oſtatku kiedyżkolwiek/ wydrze mi to przez śmierć ręká Boſka ále zpotępieniem moim? nádźieie też mieć/ że to potym bydź może/ nie roſtropna ieſt: bo luboby to bydź mogło/ ieżeli iednák przyidźie do tego/ to niepewna y oßukána ná wielu innych/ czemuż tedy teraz á záraz/ tey rezolucyi wczynić nie mam ná roſkazanie Spowiednika? *Inni* boia ſie áby ná iakiego ſkrupulánta nie trafili Xiędzá/ by im poſtow/diſcyplin/ y innego vmartwienia nie náznáczył. Pytam? Czy wolnoß było P. BOGV Spowiednikami náßemi wczynić Anyołow/ á nie ludzi? pewnie ták! Człowiek iáko to świádomßy vlomności ludzkiey by nayſurowßy/ tedy ſtronnieyßy do diſkrecyi/ niżeli wolny od ciała Anyoł? Nowe Hiſtorye twierdzą/ że Anyoł/ wziawßy ná ſie poſtáć Xięni iedney wielce świątey/ gdy oná ſamá cudem Bożym bywáłá ná czás przemieniona w Indyiſkie kráie ná opowiedánie Wiáry S. bywał w Chorze z innemi Zakonnicámi; ten gdy do niego ſłabße Zakonnice iáko do Xięni przychodźiły/ o pozwolenie poyść z Jutrznie/ był w tym przyczudnieyßy/ niż práwdziwá Xięni: czego w duchu poſtrzegßy pobożna iedna Ninißká/ rzecze mu: gdybyś też był

HIST.

człowiekiem iáko my/ to byś też był dyſkretnieyßy nád włoſmnoßćia ludzko. Coż tedy rozumnieß? gdybyś był muſiał chodźić do Anyołá ná ſpowiedź/ z iákimćiby to było przychodźiło wiec ſtrachem? A coż BOG nie Anyołá/ ále dla wiekßey konfidencyi/ vlomnego człowieká dał ći zá Spowiednika. *Thom: Villan.* O mirabilem Commiſerationem? o ineffabilem dignationem! quòd veniat peccator peccatis onuſtus, ad alium peccatorem ſibi ſimilem, & ille iudicet illum, & abſolvat. *O cudowna łáſkawośći, o niewypowiedźiáná lutoſći, grzeßnik do podobnego ſobie grzeßniká przychodźi, on go ſądźi, on go rozgrzeßa.* A ieżeli ná czás ſurowie ná ćie náſtąpi/ nie dźiwuy ſie/ bo ma roſkaz. Argue, obſecra, increpa. boi ſie áby y z toba ná lament wieczny nie przyßedł: Væ mihi quia tacui. *Drugi* blad ieſt przećiwny/ owych ktorzy Spowiedz ś. maią ſobie zá máło y bárdzo látwa rzecz/ dla tego niektorzy w nádźieie Spowiedźi beſpieczniey grzeßą/ niektorzy ſpowiedź tylko raz w rok/ y to ná czás z małym przygotowániem odpráwiwßyſ o wiecey niedbáiąc/ weſoło/ y y beſpiecznie żyią. *Pierwßych* to ieſt w nádźieie ſpowiedźi grzeßących/ krotko nápominam: że to ieſt ćießki bárdzo grzech/ y owßem ná ſpowiedziách wyráźnie to trzebá powiedźieć/jem to á to w nádźieie ſpowiedźi vczynił: grzech to ieſt/ ieden z tych/ ktore y ná tym/ y ná támtym świećie/ odpuſzczenia nie máią/ wzglug ſłow Chryſtuſa Páná: Qui peccaverit in Spiritum Sanctum non remittetur ei, neq; in hoc, neq; in futuro ſæculo. Słuchayćie owi co mowicie/ vczynie to/ á potym ſie wyſpowiádam/ ſtráßney ſentencyi Apoſtołá S. An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? ignoras, quoniam benignitas Dei, ad pœnitentiam te adducit? ſecundùm duriciam tuam & inpœnitens cor tuum theſaurizas tibi iram in die judicij. *Czyli niezmierną dobrotią iego, cierpliwośćia y przebaczeniem gárdźiß, niewieß że że to dobroć Boſka do pokuty ćie przywodźi? według twárdośći twoiey, y zákamiáłego ſercá twego, ſkárbiß ſobie gniew, ná dźień ſądu.* Má owych záś ktorzy w ſáme tylko ſpowiedź dufáią/ iuż wygżána że ſie wyſpowiedał/ ſurowiey nárzeć chce. Táſkowi niech wiedzą/ że to tá brama zbáwienna/ Sákrament

Dom. 3. Quad. SENT.

2. Tim. 4. Iſ. 6.

Marc. 3.

Rom. 2.

Pokuty 6. postáremuß porta ferrea, *bramá żelázna*. Pißе Io-
HIST: *zeph* Żydowin/ że Porta Ferrea Jerozolimſka miałá trzy cze-
ści swoie/ álbo trzy baßty: Podobnym sposobem/ y tá brá-
má pokutuiacych/ to iest spowiedź ma trzy części/ względem
pokutuiacego: Wyznánie grzechow/ Żal zá nie z postánowie-
niem/ y dosyćuczynienie. A wßytko co trzeba żeby było iá-
ko żelázne/ to iest doskonáłe. W czym nie mało trzeba zá-
zyc trudności. *Naprzod* Wyznánie/wyliczenie iák może bydź
naypilnieyße wßytkich grzechow śmiertelnych/ y rázow popeł-
nionych: Żal/ obrzydzenie sobie grzechu/ y to powinno bydź
iako ostre żelázo/ nie dla respektu iakiego/ ále ßczerze iż iest
obrázą Stworce Dobrodźieiá twego/ serce twoie przenikáiące.
Dopiero postánowienie wiecey tego nie dopußczáiąc ſie/ prá-
wie z Jobem żelaznym stylem/ to iest/ státecznie y mocno/w
sercu swym wyrysowáć go potrzebá; to wßytko niedbálcowi
zwłaszcza przyuczonemu do grzeßenia/ nie látwo przyidzie: dla
czego bárdzo rzadko kto czyni ważną spowiedź/ iáko wpátrzył
S. Thom. Vill. Rarus est, qui ad pedes Confessoris pœniteat,
prout debet: czego przyczyne dáie; bo też rzadki/ ktoby miał
należyte postánowienie poprawić ſie. A daymy to: że kto y
doskonále wyliczy ná spowiedźi swoie grzechy/ mieć do tego
bedźie szczery żal zá grzechy y postánowienie gruntowne/ wie-
cey tego nie dopußczać ſie; leć ostátniá zaporá/ wyborne żelá-
zo/ to iest/ trzećia część pokuty/ satisfactio *Dosyćuczynienie*,
ktore pokutuiacego czeka po spowiedźi S. nie máła trudność/
y ćieżkość wsobie zámyka: cu álbowiem nie pochybne cze-
káia lubieznego/ dręczenia ćiáłá rozmáite/ dyscypliny/ posty:
piiaká poniehánie ßkodliwych trunkow/ zdźierce choyne tál
muzny/ gniewliwego ákty pokory; o czym *S. Chryz:* Aliena
rapuisti? incipe donare iam propria, longo es tempore for-
nicatus? à legitimo quoq; usu coniugij suspendere. In-
juriam vel opere cuiquam vel sermone feciſti: refer bene-
dictionis verbá convitijs, & percutientem te, nunc officijs
nunc etiam beneficijs placere contende. *Wydarłeś cudze,
nie tylko to wroć, ále y swoie własne rozdaway, Cudzołożyłeś,
vmartwić ſie, winien ieſteś, y od tego cos ſie godźi, obrażiłeś ko-
go lub vczynkiem lub słowem, błogosławże tym, ktorzy cie złkalu-*

ią y

ią, y prześladuiących ſiebie, ſtárai ſie dobroczynnośćią vblágáć.;
Trzebá to zápewne wiedźieć że żaden bespiecznym bydź nie
może/ iż mu doskonále iego grzechy odpußczone/ iáko prze-
strzega Mędrzec: De propitiato peccato noli esse sine me- Eccl. 5.
tu; poki tey ießcze żelázney forteki nie minie/ to iest/ nie wy-
pełni pokuty należytey. Vwagi rzecz godna że Piotr S. lu- FIG.
bo iuż był vwolniony z łáncuchá od Anioła/ przećiaß nie był
bespieczny doskonále o vwolnieniu swoim: Existimabat se
visum videre. Prowádźi go Anyoł z więźienia/ widźi spio-
ná wárte/ idźie przez dziedźiniec Herodowego Pałácu/ przez
ulice Mieyskie/ postáremu on existimabat se visum videre;
áż kiedy ſie im Brámá żelázna sámá otworzyłá/ y one mial
dopiero ſie upewnia o vwolnieniu swoim. Nunc scio vere
quia misit Dominus Angelum suum, & liberavit me de ma-
nu Herodis. *Ven. Beda* przez te bramę żelázną/ rozumie
pokutne Akcy/ disciplíny/ posty/ vmartwienia. dobrześć to iest/
że kto ſie z żalem/ z przygotowániem wyſpowiadał; ále po-
ki nie minie tey bramy/ poki ſiebie sámego/ lub náznáczone-
mi od spowiedniká/ lub dobrowolnemi vmartwieniámi nie
vkarze/ ießcze nie iest doskonále wolnym. Żałował Dawid
serdecznie zá swoy grzech. bá y ábsolucya iuż był wźiał Do- 2. Reg.
minus transtulit peccatum tuum. á przećia ná dosyćuczynie-
nie/ karánie mu zostáwiło. Non exibit gladius de domo Luc. 15.
tua, y sam gotow miał záwße grzbiet ná disciplinę. Quoni- Ps. 37.
am ego in flagella paratus sum. A on ztracony syn/nalazł
niestychane miłosierdźie u Oycá; á przećie ná vkaránie prze-
ßłych grzechow swoich/ sam ſie ná pokutę ostro prosi/ ná ćież-
ką y podłą náiemniczą robotę: Fac me sicut vnum ex mer-
cenarijs: z kąd konkluduie *S. Auguſt.* Peccata sive magna
sive parva sint, impunita esse non possunt, quia vel homi-
ne pœnitente, vel Deo vindicante plectuntur. *Grzechy lu-
bo to wielkie lubo drobne y máłe ſą, bez karánia iednak vchodźić nie mogą, bo álbo człowiek pokutuiący, álbo BOG ſie mſczą-
cy karáć ie będźie powinien.* *March:* miedzy czterema przy- I. 5. Cand
czynámi ktore náznácza/ czemu to P. ZCG do doskonáłego
vwolnienia od grzechu/ wyćiąga *satisfakcyi* od grzeßnego.
Pierwße kładźie że przy Sakrámencie Pokuty S. y miłosier-

dźie y

dźie y ſprawiedliwość Boſka zásiada ná Sad: Miłoſierdźie odpuſza y karánie wieczne Męki/ odmieniáiąc wdoczeſne ták ie vmarwienie. Sprawiedliwość zás/ doczeſnego lub ná tym świecie/ lub w Czyſcu vpomina ſie doſyćuczynienią. Dla tego/ głupi to káżdy ieſt/ ktory tey żeláżney brámy nie minawßy/ pokut nie odprawiwßy/ rozumie że iuż wygrał: O żeláznaß to y trudna brámá: minąc iey trudno.

M. PARS

Jednák miłoſierdźie Boſkie/ ma też niektore czáſy/ kiedy y te ták żeláżno/ ćiężka/ y trudna do przebycia Brámę ná ścieżą otwiera/ y bez ták wielkich trudności/ grzeßnym one przechodźić pozwala: Co ſie ná ten czás dźieie/ kiedy człowieká pokutuiącego/ nie tylko od winy grzechowey/ ále też y od pokuty/ od karánia pozoſtałego po winie vwalnia/ Folguiąc álbowiem BOG miłoſierny ſkorze grzeßnego/ zoſtáwił w Kościele ſwoim/ ſkarb nieſkończonych zaſług Męki y ſpraw Chryſtuſowych/ Nayśw: Pánny/ y innych śś. doſyć czyniących ſprawiedliwości Boſkiey/ zá cudze przeſtępſtwá: ponieważ bowiem y Chryſtus/ y przenaśw: Pánná/ bez wßelkiego grzechu bywßy/ nie mieli zá co ćierpieć: inni zás Swięci/ lubo niedoſkonałości ták wielkie mieli/ iednák vmartwienia ich/ Męki ich/ te karánie y obligi przechodźiły. A toż BOG dobrotliwy/ ták Chryſtuſowe zaſługi/ doſyćczynienia/ Męki/ prace/ iáko też y Nayśw: Pánny/ y innych śś. obrocił to ná doſyćczynienie zá grzechy innych ludźi/ z nich nieiáko ſkarb w Kościele ś. zoſtáwił/ do ktorego klucze dał Piotrowi ś. y náſtępcom iego. Quodcunq; ſolveris ſuper terram erit ſolutum & in cælis, ktorego lubo nie záwßze/ ále ná czás zájywáli Apoſtołowie śś. Odpuſty y Jubileuße rozdáiąc; to ieſt/ nie tylko od winy, ále y od karánia vwalniáiąc: iáko wyznáie o ſobie Páweł ś. gdy doczeſna ktora był náznáczył iednemu porobnikowi Pokutę odpuſzáiąc/ mowi: Nam& ego donavi, ſi quid donavi propter vos in Perſona Chriſti; á iáko S. Chryz. tłymáczy Chriſto hoc etiam imperante, z roſkázu Chryſtuſowego. A kiedy owo Jubileuße/ Odpuſty zupełne Rzymſkie publikuią/ nie co innego ſie to dźieie/ tylko tego ſkárbu Kościołá ś. Naywyżßy Biſkup vdźielá/ y ná ścieżą Brámę te żeláżną grzeßnym otwiera. Przy dźiśieyßym iednák

Math. 16.

2. Cor. 2.

Hom. 4.

Swiećie Porcyunkuli/ Extraordynaryina rzecz ſie dźieie/ kiedy Naywyżßy Biſkup Biſkupow/ Chryſtus Pan/ przychodźi do Domku Franciſzkowego/ y Pánnie Przenaśw: do tego Skárbu/ do tey brámy Klucze oddaie nieiáko. gdy ná inſtancya iey/ zupełnego pozwala ná wieki Odpuſtu. Wßyſtkie te żeláża/ zapory/ vſtąpować muſza; to ieſt Przen: pánna/ cokolwiek ćießkiego/ przykrego/ innych czáſow ná grzeßnika pokutuiącego przy ſpowiedźi było/ dźiś potrafi vłátwić/ álbo pomoże grzeßnikowi meżnie przełámać. Ciężko/ nieznośna komu ſumnienie ſwoie należyćie ſpowiednikowi otworzyć/ wſtydu frogi odwodźił od ſpowiedźi przez długi czás: dźiś łátwo to. za przyczyną Naśw: Pánny/ zwyćiężyć: powiáda Pſalmiſtá S. o kimś. iż tám gadáiąc w iákichś bramach/ namniey ſie záwſtydáć nie miał. Non confundetur cum loquetur inimicis ſuis in Porta. Przez te ia brame/ rozumieć mogę/ dźiśieyßą Porcyunkuli Proſtość. Nie mogłeś ſie innych czáſow zdobydź na prawdźiwe obrzydzenie złego żyćia ſwego żelażney woli twoiey przyuczoney do złego przełámać nie mogłeś/ áni odwieść od zákázáney miłości rzeczy ſtworzonych; przyſtopże ieno do tey Brámy/ vznaß/ iże ſie odmieniß. W piſmie ś: w Kśięgách Ruth czytamy; iáko ſławny on Maż Booż w pożądane Małżeńſtwo nie mogł doſtáć pomienioney Mátrony Ruth; pokiby kto inßy ſtarßy co do niey prawo miał/ nie vſtąpił tego práwá: iákoß/ lubo trudney rzeczy/ á przećia ſzczęśliwie dokazał/ nie innym ſpoſobem/ y nie ná innym mieyſcu/ tylko w Bramie iedney. Aſcendit ergo Booz ad Portam. & ſedit ibi. Ruth tá/ może znáczyć duße grzeßną/ álbo raczey wolą iey ſwywolną: Ruth tłumáczy ſie Saturata, náſycona. Byłá vboga Ruth; choć tylko zbieránemi zyłá kłoſtami/ á przećia vtyłá/ ſaturata: miżerna wola twoiá grzeßniku/ z ktora iáko z Ruthą wloczyłeś ſie po żniwie/ po polách/ z owcmi u Miedrcá: Nullum paratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra. *Niech nie będźie żadnego pola, mieyſcá, ktoregoby nie náłázła lubieżność náßa*, rożnych zákázánych obiektow kłoſki/ miłoſtki/ kochánia/ do ſercá ſwego potroße zbieráiąc/ utyłá/ ále w złą miłość. Widźiß że przez to do duße twoiey/ kto inny ma práwo pierwße to ieſt Czart/ niż

FIG.

Ruth. 4.

Pſ. 126. SCRIPT

Sap. 2.

Booż

Boog Niebieſki to ieſt BOG. Boog tłumáczy ſie in fortitudine, to zaś BOGV ſłuży/ bo Deus fortis: radbyś ſie też iuż wyłamał z práwá Czártowſkiego przez prawdźiwo Pokutę/ ále twoiá Ruth/ twoiá wola/ niechce ſie dáć przełamác/ wierzgáći/ bo ſaturata, dawno przyuczona do złego/ Incraſſata, impinguata, recalcitravit. Deut. 32. Vczynże ieno/ iáko vczynił Boog *infortitudine* mężnie/ aſcende ad Portã, do tey Bramy Odpuſtu Porcyunkuli/ á oſobliwie do Przenaśw: Pánny Páczonki tego Odpuſtu ſzczerze ſie uday/ wznáś że przełamieſz te trudność/ y wolą twoię do obrzydzenia ſobie przeſłego żyćia przywiedźieſz. Ciężkoć ieſzcze bywa/ iáko ſuchego ſercá człowiekowi/ ná ſzczery żal/ y ieſke iáko pokuty S. zdobydź ſie: á toż wſpomina Ezdraz o iákichſi Bramách wodnych: vſq; ad Portam aquarum. 2. C. 12. Názowie ia temi bramámi/ dźiśieyſzą Porcyunkuli bramę/ á raczey Przen: Pánne. Vday ieno ſie oſchła duſzo teraz do pokuty/ poczuieſz wnet rozpalaiące żalem ſerce/ nie zá długo ſkropiſz ſie/ woda też zá grzechy twoie, to álbowiem poſpolićie S. Bon. przyznáie Przenaśw: Pánnie ſtoſuiąc przenaśw: Spec. Lect. 10. Pánne do oney mądrey Abigáil; ktorá prośiłá Dawidá áby tylko mogłá wode nośić ná nogi ſługom iego. Ecce famula FIG. tua, ſit tibi in ancillam, ut lavet pedes ſervorum Domini 2. R. 25. ſui. O czym ták S. Doktor mowi: Ipſa enim tot ſervorum Domini pedibus aquam obtulit, quot pœnitentibus lachrymas compunctionis obtinuit. *Przenaśw: MARYA, ták wielu ſług Bożych nogi woda obmyłá, iák wiela pokutuiącym, też ſkruchy vprośiłá:* Co że bárdźiey dáleko wyświádczać zwykłá przy dźiśieyſzym Odpuśćie Porcyunkuli/ potwierdze one cudowne widzenie w Kronikách náſzych. Záraz drugiego roku po poHIST. zwolonym Fránciſzkowi S. tym Odpuśćie/ gdy ſie było bárdzo wiele ludźi ná ten Odpuſt zeſzło/ znaglá w nocy poczuli w ſobie iákieś poruſzenie; z czego powſtał wielki rozruch miedzy niemi: przyczyny tego doſli z widzenia B. Konrádá Zakonniká świątobliwego; ktory powiedźiał iednemu/ iáko widźiał Náśw: pánne w niewymownej iáſności/ trzymáiąca w rękách Synaczká ſwego/ á oná z ſtępowálá z Niebá/ y dawálá wſzytkim ſwoie błogoſławieńſtwo/ ktore gdy dálá/ gołębicá piękna/ co była z nie ná Ołtarzu ſiadłá/ wzbiłá ſie w lot/ y ná znák

znák náwiedzenia Boſkiego/ oblećiáłá ludźi pięć kroć, z tad tákie pozuſzenie było. Pewnie tá gołębicá Duchá ś. z łaſkámi iego/ do pokuty/ do żalu/ potrzebnym grzeſznikom znoszyłá/ ktore Przen: Pánná vpraſza przytym Odpuśćie grzeſznikom do pokuty ś. gárnącym ſie *Náoſłatek* podobne grzeſznikú zámy ſłáiący do tey bramy Porcyunkuli Odpuſtu/ zdáć ſie tá bramá żelázna y trudna do otwárćia/ dla tego iż czuiąc ſumnienie ſwoie/ wiele bárdzo ćiężkich grzechow obćiążone/ obawiáſz ſie áby ćie nie obćiążono iáko oſtrą pokutą/ poſtámi/ diſcyplinámi/ Rożáncámi/ Koronkámi. Ale y tu dźiś naydźieſz na ścieżą otwárcą te Bramę; Przenaśw: Pánná przyczyną ſwoią vprzątnieiąc te trudność/ przez vproſzony Odpuſt zupełny/ przez ktory doſkonále wwolniony zoſtaieſz/ nie tylko od winy; ále y od karánia/ to ieſt pokut/ ná ktore lub ná tym/ lub ná támtym świećie/ obowiązány byleś. Práwdá ieſt/ co ná przeſtrogę powiádam; że dwoiáka może bydź pokutá/ náznáczona od ſpowiednikà: álbo Medicinalis, álbo vindicativa. Náprzykład/ náznáczy ćieleſnemu Spowiednik poſty/ Dyſcypliny/ álbo ná co/ iż widźi bydź to potrzebno ná vkrocenie rozſwywolowánego Ciáłá; álbo ná to/ żeby tym umartwieniem/ doſyć Pánu BOGV vczynił zá grzechy popełnione. Od pierwſzey tedy Pokuty/ ná porátowánie/ ná vleczenie duſze náznáczoney żaden zupełny Jubileuſz nie vwalnia/ áni vwalniáć może: bo iure naturæ, winien káżdy/ ieżeli weglug ćiáłá dáleko bardźiey/ według duſze/ przyzwoitemi zárowáć ſie ſpoſobámi: dla tego nie dźiwuycie ſie gdy ſpowiednicy y ná Odpuſtách niektorym/ zwłaſzczá nalog w grzechách máiącym pokuty náznáczamy. Leć co ſie tycze drugiey Pokuty/ to ieſt/ należącey tylko ná ukaránie grzechu/ ktora po wiekſzey części zoſtaie ſie do Czyſcá po śmierći; od tey ná Odpuſtách zupełnych/ należyćie pokutuiący/ vwolniony zoſtaie/ y toć to ieſt co dźiś Chryſtus y Przenaśw: Pánna zá prożba Fránciſzka S. APOPH wyświadczáia grzeſznikom. Piſze *Plin:* że Krolowie Perſcy/ wyprawuiąc ná Woyne iáko Hetmánow ſwoich; dawáli im iákieś naczynie zámknione/ ktore gdy otworzono pod iáko Forteco/ záraz dobrowolnie ſáme Bramy otwieráły ſie. Rozumiem że to Czártowſkie dźieło było/ co iednák dźiś dáleko za-

cnicy mocą Boską prawdźi ſie. Fortecá to wielka ſprawiedliwośc Boſka! lubo ſie miloſierny odpuſcza winę/ iednák ſie ſprawiedliwy/ vpomina ſie deſyćuczynienia á ścisle: Non exies inde, donec noviſſimum quadrantem reddas. A zátym Bramá do Fortecy to ieſt Pokutá ś. żelázná, potężna. Przenaśw: Pánne záś Kościoł ś. zowie naczyniem/ Vas honorabile, vas inſigne devotionis. á naczyniem pełnym Niebieſkich ſpecialow/ gratiâ plena, maiacym w ſobie obfitość niezwierzone zaſług ſwoich/ ktore naczynie przy dźiſieyßym odpuśćie otwiera ſie/ to ieſt z prozbą ſwoią ofiárnie ſie grzeßnikom przyimuie ná ſie przy zaſługách Chryſtuſowych/ im należące pokuty/ á zátym niezwyczaynie vłaſnie wßy Spowiedź ś. ná ścieżo otwiera Bramy Porcyunkule ś. Czytam in Spec. Ex v. Deſp. Gdy kapłan niekiedy záwołány do iednego chorego bliſkiego śmierći/ záſtał go deſperuiącego dla ciężkośći grzechow/ rzekł do niego ták/ Bráćie; á toż ia chce tobie dárowáć/ wßyſtkie całego żyćia mego zaſługi y dobre vczynki/ á ty ná mnie odday grzechy twoie/ ia zá nie P. Bogu odpowiádáć/ y pokutowáć bede/ á niedeſperuy/ pozwolił ná to ochotnie chory; Wiec rzecze ſpowiednik/ ponieważ ia mam zá twoie grzechy pokutowáć/ trzebá mi powiedźieć ktore y iákie to grzechy były/ ábym wiedźiał ná com powinien; y ták wypowiedźiał mu wßyſtko chory: Po tym ſpytány/ czy żáluie zá to wßyſtko? gdy powiedźiał że ták; to ßtuka doſkonále Spowiedź odprawiwßy; rozgrzeßony prędko vmarł/ y po śmierći obtawił ſie/ iż zbáwion. Wielki heroiczny Akt Spowiednikà tego; ktory záſtępuiąc grzbietem ſwoim grzeßnego/ ták mu łátwo otworzył wrotá Pokuty/ y Miłoſierdźia Boſkiego. Ale dáleko wiekßą rzecz/ dźiś ći grzeßnikù Chryſtus y Przenaśw: Pánná czyni/ kiedy grzbietá ſwego/ zá ćiebie obote nádſtáwiáia/ Matki/ bole/ zaſługi ſwoie zá pokutę twoię/ ofiárnia. Iáczym dźiś oſobliwie prawdzą ſie ſłowá Kázimierzá S. Virgo Salve, per quam valvæ, cæli patent miſeris, *Witay Pánno, ktorey dáno, Klucze Ráiu y Nieba.* A ia do ćiebie grzeßniku obracam ſłowá z Nieoterykiem iednym. Summa hæc ſit votorum tuorum o peccator, ut has Diviniſſimas Portas, quas Dominus diligit, tu quoq; ſummopere diligas, in hanc

Math. 5.

Lit. Lau.

Hist.

Paciuch: in Pſal.

in Pſal. 86. C. 12.

hanc curam totus incumbens, ut per ipſas ad æternam viram pertranſias. *Niech to będzie grzeßniku oſobliwe twoie ſtáránie, ábyś te Bramy Niebieſkie ták naybárdźiey kochał, ktore BOG vmiłował,* oto ſie vśilnie ſtaráiąc/ ábyś temi Bramámi/ wßedł do wiecznego ſzczęśliwie żywotá. Amen.

Electio ab æterno.

STROPHA 6.

Generoſa & formoſa, David Regis Filia; Pro Im. macul. Concep. B. V. M.
Quam elegit Rex qui regit, Et Creavit omnia.
Vrodźiwa y prawdźiwa, Corko Dawidá Krola
Tyś wybrana, ieſt od Páná, Co mu wßechmocna wola.

Beatus venter qui te portavit. *Luc.* 11. C.

JAkieś nam weſołe/ niby Vivat/ przez vſtá tey Mátrony/ przy Vroczyſtośći Niepokal: poczęćia wykrzykuię Kościoł S. Beatus venter. N. S. Dźiwno mi to/ tylkoc to przy Národzeniách/ przy Koronácyách/ ále nie przy Poczęćiu w żywocie Matek/ tákie applauzy czynią: vßłyby záthym przy świećie álbo Národzenia Naświet: Panny/ álbo Koronácyi iey przy Wniebowźięciu. Lecz przypominam ſobie/ że to y przy Elekcyach/ zwłaſzá Krolewſkich tákie applauzy czynią. Dźień Poczęćia przen: Pánny/ y owßem on punkt wieczności/ w ktorym ſtánął Dekret o Niepok: Poczęciu iey/ był to punkt Electionis; w ktorym TROJCA przenaśw: obrała ſobie Przen: Pannę między wßyſtkim ſzczerym ſtworzeniem/ zá nayzacnieyßą Kreáturę: o czym w melodyi ſwey S. Kázimierz: Quam elegit Rex qui regit, & Creavit omnia; o ktorey Elekcyi y ſámey date znáć/ naprzod przez Salomona: Ab æterno ordinata ſum: inna verſ: Electa ſum. *od wiekow naznáczona, wybrána ieſtem.* Także y przez *Rupert*: Elegit me ante mundi conſtitutionem, ut eſſem Sancta, & immaculata in conſpectu eius in charitate. *Obrał mnie ſobie przed ſtworzeniem świátá, ábym w oczách iego była Swięta y nieſkażona w miłośći* Przez co ſie date znáć/ że Przenaśw: Pánná ná oney Przedwieczney Elekcyi otrzymáłá przywiley Niepokalánego/ to ieſt bez wßelkiego y pierworodnego grzechu/ Poczęćia ſwego. Już

Prov. 8. ap. Corn. in 2 Cant.

żeby nie powątpiewam nić/ o Niepokal: Poczęciu iey / ale przypátrzmy ſie tey Elekcyi: y chciałbym dočić / iákim trybem ſtánęła tá Elekćya/ ták ſzczęśliwa/ y niezwyczáyna. Rożno u ſtárych ludźi były y teraz niektore ieſzcze rożne ſpoſoby odprawowánia Elekcyi: miedzy niemi náyduie ſpoſob Electio. onis per ſortes, przez gre: kto náylepſze grał/ kto náylepſze wrzućił/ ten Elekt: takim ſpoſobem według zdánia wielu/

Act. 1. ſtánął był Apoſtołem Máćiey ś. Cecidit ſors ſuper Matthiam. Sámá zás Przenaſw: Pánna/ támże u Sálomona wſpomina/ iż przed wieki gre iákoś miáłá w oczách Boſkich/ Lu-

Prov. 8. dens coram eo omni tempore: domyślać mi ſie tedy godźi/ że to Przenaſw: Pánna grałá przed wieki o tę Elekcyą ſwoią/ o ten oſobliwy Przywiley Niepokal: Poczęcia ſwego; y pewnie ſzczęśliwie grałá/ bo go wygrałá / otrzymałá: ále ieſzcze chce wiedźieć/ czemu ták ſzczęśliwie nád wſzytkie ſtworzenia/ grá tá iey powiodłá ſie? Dawna ieſt przypowieść: Dobrze ſzczęśliwie grá/ kto z Bogiem grá. A myć też mizerni ludźie/ kiedyś w rozumie Boſkim / tákie álbo przynamniey podobne ſtawke mieli od BOGA/ żeśmy ſie mieli poczynáć y rodźić bez pierworodnego grzechu/ gdyby pierwśi Rodźice náśi/ otrzymáli byli ſłowá BOGV: grálíśmy nieták o to/ in previſionibus Dei: álbo żaczy Adam y Ewá/ imieniem náſzym/ ále nieſzczęśliwie bo nie z Bogiem/ ále z zárzem/ chcielíśmy názbyt wzućić. Eritis ſicut Dij, á ták y támeośmy grzeſzili/ bo czegośmy iuż práwo nieiákie mieli. Przenaſw: Pánná oſobno oná/ bo wyięta z poſpolitych Dekretow grałá/ á grálá na ſpol z Bogiem/ bo cała TROICA Przenaſw: pomogłá ſzczęśliwie do tey wygránej/ do tey Elekcyi/ iż obrana ieſt iedną ſzczęśliwą/ áby bez pierworodnego grzechu Poczęta była. To ią pokaże: wprzod dawſzy náukę/ iáko też to człowieká Elekcya wieczna/ to ieſt przeznáczenia iego do chwały wiecznej ſtánęła/ álbo przynamniey/ iáko teraz ſtárać ſie ma/ áby wygrał Niebo. to ieſt doſtąpił go.

1. PARS Ieſkończoney dobroci BOG náſz/ ták ieſt wielkie prágnący zbáwienia ludzkiego/ że umyśliwſzy wſzytkich ludźi zbáwić. Omnes vult ſalvos fieri: ná to wſzelkich záżywá ſpoſo-

2. Timot 2. bow. S. N. Ponieważ tedy ná pierwſzey Elekcyi/ do ſtánu niewin-

niewinności / (iáko ſie wzwyż powiedźiało) dla pierwſzych Rodźicow náſzych przeſtępſtwá/ greſmy náſze przegráli/ á záſtym ſtráćili Niebo/ pozwolił gnowu P: BOG / reſtáurare luſum/ poprawić gry tey/ y konkurencyi o Niebo. Dał dobrą ſtáwkę zá człowieká/ bo Jedynego Synà ſwego dla zbáwienia náſzego zeſłał. Misit Deus Filium ſuum vnigenitum in mundum, ut omnis qui credit in illum non pereat; ſed habeat vitam æternam: Przy tey tedy ták dobrey ſtawce/ záſługách y Mące Syná Boſkiego/ ták wiele millionow ludźi od początku świáta/ áż do końcá gráło y grác będą/ o Niebo konkurując/ álbo ſtáráiąc ſie/ álbo raczey iuż przed wieki w rozumie Boſkim/ wſzytkie rzeczy przyſłe/ iákoby obecne widzącym grali/ kiedy BOG Elekcyą álbo Dekret o przeznáczeniu káżdego człowieká/ álbo ná zło/ álbo ná ſzczęśliwo wieczność czynił. A ſiáſz ich też/ ná ten czás wygráło: ſiáſz też tych Elekcow ſtánęło/ y ktorzy: ktorzyby byli; BOG to ſobie ten ſekret záchował. Neſcit homo an amore, vel odio dignus ſit. Siłáby zás ich: ſam Chryſtus powiedź: Pauci Electi. y ſtraſzna rzecz ieſt/ co piſze o tym Doktorowie SS. bo pominawſzy wſzytkich Pogan / Hereſykow/ Żydow/ iuż pewnych o potępieniu. Qui non credit jam iudicatus eſt. O ſamych wiernych pytáiąc ſie; tedy miedzy 20. Doktorow iáko uważa *Vega* pięć ich tylko trzyma / że więcey wiernych ieſt przeznáczonych do Niebá niż do piekłá / inni zás piętnaśćie rozumieią/ że więcey do piekłá. *Chryſt:* S. raz ná Kazániu zádawſzy te Queſtyą w ludnym bárdzo Mieście Antyoch: rzekł: Infeſtum eſt, quod dicturus ſum, dicam támen: non poſſunt inveniri in tot millibus, centum qui ſalventur, quinetiam de his dubito: *Zatoſna ieſt, co mam powiedzieć, iednak powiem, że nie mogę ználeść, w tak wielu tyſiecy ludźi ſtá, ktorzyby ná zbáwienie należeli, y owßem y o tych powątpiwam.* Wielka záiſte nieſzczęśliwość narodu ludzkiego/ że ták niezliczone ieczewo ná wſzytkę wieczność czártu ſie doſtánie: á Bogá ſwego máłá tylko garſtká ludźi obáczy. Czemuż to ták wiele ludźi ná oney przedwieczney Elekcyi przegráło? odpowie Sam tylko ten człowiek ná ow czás wygrał / co z Bogiem grał: to ieſt/ tego tylko BOG przed wieki náznáczył do Niebá/ kto

bá/ ktorego vpátrzył/ że żyiąc czásu swego w ćiele/ miał uczynkámi dobremi przyrzucić ſie do woli Boſkiey; krotko/ do wyrozumienia mowiąc; (zánechawßy diſkurſow y terminow Theologicznych o przeznáczeniu) ten ktory ieſt z liczby przeznáczonych do Nieba/ nie ma zbawienia ſwego fundować/ y ſpuſzáć ſie ná ſámego P. Bogá/ ále y on vczynkámi/ zaſługámi dobremi/ do zbáwienio ſwego przyłożyc ſie powinien/ y ná tákiego tylko oná przedwieczna Elekcya dobrze padlá. Dowod tego. Gdyż do Przeznáczenia/ álbo przynamniey do obiecánia/ y dánia chwały wieczney dwoiákie *Attributum* álbo doſtonáłość Boſka konkuruie/ y nieiáko o zbáwienie ludzkie grá/ *Miłoſierdzie y ſprawiedliwość* Boſka. Naprzod rzuca Miłoſierdzie Boſkie/ kiedy káżdemu BOG należyte poſzodki do doſtąpienia zbawienia náznáczył; to ieſt/ doſtateczne łáſki/ ſpoſobnośći/ okazye/ do poznánia Wiáry S. do zwyćiężenia pokus/ do czynienia vczynkow dobrych: ná tych álbowiem fundámenc y początek zbawienia náßego: bez łáſki Bożey/ y naymnieyßego uczynku dobrego/ y myśli dobrey mieć nie może. my: ſine me nihil poteſtis facere, ánt ſłowieczká zbáwiennego wymowic. Nemo poteſt dicere JESUS niſi in Spiritu Sancto: tá ieſt náuká *Conc: Trid:* y Doktorá ſubtelnego/ nie woſtydliwie od niektorych potwarzonego. Inconcuſſe teneamus; liberum arbitrium ſine gratia præveniente & adiuvante? non ſufficere ad ſalutem & iuſtitiam obtinendam? A zátym idźie/ że bez pomocy Boſkiey łáſk/ nie mozna bydź zbáwionym; nie darmo iedno z drugim łączac mowi Dawid: Gratiam & gloriam dabit Dominus. Jan S. w obiawieniu ſwoim widźi 24. ſtarcow około Tronu Boſkiego ſiedzących w koronách/ áż po tym widźi/ iż korony ſwoie zdiąwßy/ rzucáią przed Tron Boſki. Mittebant coronas ſuas ante Thronum. Coż to chćieli ći Starcowie to Ceremonia wyráźić? *Alex: ab Alex:* pißę/ że u Rzymian/ ten ktory po zwyćięſtwie wieźdźał triumfalnie do Kapitolium w Koronách/ powinien był w Kośćiele Jowißá one Korony zdiąć/ y Boßkowi ſtáwować/ tym przyznáiąc/ że ią pomocą tego/ tych Koron doſtąpił? Co ápplikuiąc *Rupert:* do tłumáczenia pomienionego mieyſca Piſma S. tąk mowi; Mittebant ergo Coronas ante

Ioan. 15. 1. Cor: 12 Za D. 28. Pſ. 103. Pſ. 61. Apoc. 4. L. 6. C. 5. L. 4.

ante Thronum, conſiderantes quod non ſuis meritis, ſed gratiâ prævenientis, & ſubſequentis miſericordiæ Coronas aſſecuti ſunt. *Rzucáli Korony ſwoie przed Tron, vważáiąc, iż nie zá ſwemi vczynkámi, ále zá łaſką poprzedzáiącą y vwiérdzáiącą Koron tych doſtąpili*: co dość iáśnie pokázuie/ że bez łáſki Boſkiey/ nie można zbáwienia doſtąpić; o tę iednák ſtáráć ſie nie potrzebá/ bo iuż vrzucona/ to ieſt káżdemu náznáczona. A ktoraż to vrzućiłá reká? Nie twoiá człowiecze nie? ále ſámá tylko Boſka/ miłoſierdźie iego świętę onec nágotowáło. O tym *Dawid* In manibus tuis ſortes meæ. *W rękach twoich Pánie koſtki, gra moiá álbo ſzczęśćie moie*: Co S. Aug. ápplikuiąc do łáſki powołánia do prawdźiwey wiáry mowi: Non video vllum meritum, quo de vniverſa impietate generis humani, me potiſſimum elegiſti ad ſalutem: ad tunicam Domini ſorte perveni. *Nie czuię do ſiebie żadney zaſługi, dla ktoreyby z nieprawośći Narodu ludzkiego mnie oſobliwie obrałeś ſobie do zbáwienią: z Ciebie tylko Pánie mam to ſzczęśćie, żem łaty twoiey* [to ieſt wiáry prawdźiwey] *doſtał.* y ná ten *Pſalm.* piſąc ták mowi: Sortes dixit quantum exiſtimo gratiam, quâ ſalvati ſumus, Quia in ſorte nulla eſt electio, ſed voluntas Dei. *q. d.* że z ſámey tylko ſzczerey łáſki Boſkiey/ to ieſt/ że mamy poſrodki/ rátunki/ do otrzymánią zbáwienia. *Powtore* do wygráney náßey to ieſt do przeznáczenia náßego álbo zbáwienia/ konkuruie ſprawiedliwość Boſka: bo lubo dźiedźicznym práwem po Chryſtuſie po części Nieba nam należy y lubo dźiatkom po Krzćie/ nim do rozumu przyidą vmieráiącym/ ták go dáią; iednák nam rozumnym/ rozeznáiącym co złego/ co dobrego/ ináczey go nie obiecał BOG/ tylko *per modum iuſtitiæ*, iáko koronę zá zwyćiężone pokuſy. Qui vicerit dabo ei ſedere in Throno/ iáko nagrodę y groſz dźienny zá prace. *S. Paweł* Repoſita eſt mihi corona juſtitiæ, quam reddet mihi juſtus Judex. Co ſkoſuiąc do wzwyż pomienionego diſkurſu/ mowi *Sylv: in Apoc:* Datur gratis ratione primæ gratiæ, quæ eſt radix meriti, & gratia à Deo confertur, tamen ratione meritorum; eſt Corona juſtitiæ. *Darmo dáie Niebo, względem łáſki Boſkiey, ktora ieſt początkiem zaſługi, y darmo ią dáie BOG: iednák względem*

SCRIP. SENT. Apoc. 3. 2. Tom. 4. C. 25

dem

dem zasług dáia Niebo iako Korone Sprawiedliwości: Jákże pięknie tego/ miedzy innemi rácyámi swemi Doktor subtelny mowiąc o przeznáczeniu/ dowodźi. Że iáko náznáczenie niektorych ná potępienie/ iest Akt sprawiedliwości Boskiey; tak y przeznáczenie innych do chwały: Wiec iako sprawiedliwość Boska/ nikogo nie náznáczyła ná potępienie, tylko tego/ ktoregho BOG wprzod vpátrzył/ iż miał źle żyć/ y źle vmierać: ták też BOG nikogo nie przeznáczył ná zbawienie/ tylko kogo wprzod vpátrzył/ iż za łaską iego w dobrych vczynkách zniesć miał z tego swiátá/ temu sámemu szczęśliwo zápisał Elekcya. Co potwierdza zdániem *S. Anzelm.* ná one słowá: *Quos præscivit, illos & prædestinavit*: Non ante prædestinavit, quàm præscivit, sed quorum merita præscivit eorum præmia prædestinavit, *Których przeźrał zasługi, tym też y nagrodę przeznáczył.* A zrad się záraz pokázuie/ do kogo co należy grać/ kostkę nie iáko rzucić: to iest/ że do ciebie/ do woli twoiey zgotowiecze. *S. August*: Creavi te sine te, salvare te non possum sine te.— *Stworzyłem cię bez ciebie, ale mogę cię zbawić bez ciebie.* Vrzucił ci BOG z strony swey dobrze/ gdy ci należytemi ratunkámi łaski swoiey opátrzył do dobrego życiá/ ále trzebá żeby y ty przyrzucił się *per Cooperationem*: zgłáska Boska robił/ zwyciężał namiętności pokusy; czynił iáłmużny/ brał się do nabożeństwá/ vmartwienia/ postow/ dissyplin &c. Był pewien przeznáczenia swego Páwel ś. Certus sum, quia potens est servare depositum meum Justus Judex: á przecie iák surowy ná ciáło swoie: Castigo corpus meum, & in servitutem redigo. Był pewien y Dawid: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in Domum Domini ibimus; á przecie iáko płácze/ iákie posty/ iáłmużny/ nabożeństwá iego. Wiec głupia to owych desperatow argumentácya. Jeżelim przeznáczony; lub zgrzeszę zbawion będę; ieżeli nie przeznáczony do Niebá/ choć dobrze żyć będę/ zginę: bo nieodmienne są dekrety Boskie; głupia to argumentacya. Pięknie głupstwo tey pokazał swywolnego życia Pánu/ Ludowikowi Hrábi Hássie Medyk iego. Ten Pan bárdzo raz záchorował/ przywoływa swego Medyka/ lekárstwá ordynować każe: Medyk pamiętaiąc/ że ten Pan vprzednie pomienionej argumentácyi trzymał się nie raz w dyskursách swoich/ rzecze: Pánie? ieżeli przyszłoby czás náznáczony śmierci tobie od Bogá/ ábyś nayskuteczniejsze lekárstwá brał/ vmrzeszę? á ieżeli nie iest ten czás/ bez lekarstw ozdrowieć musisz? bo nieodmienne dekretá Boskie. Odpowie Pan. prawdá to: ále że BOG lekárstwá stworzył/ iako środki do záchowánia żywotá/ chce áby żywot konserwowány był przez nie/ á bez nich/ pewna mnie śmierć czeká; y práwie dobrowolna. dopiero Medyk powziąwszy dyskurs; pokazał mu: iáko to kto chce zbáwienia dostąpić trzebá mu brać się do vczynkow dobrych/ ponieważ też Bog nie inácżey przeznácza do Niebá/ y Niebo obiecał; tylko zá vczynki/ y życie dobre. Grayćież tedy S. N. oraz z Bogiem z łáski Boskiey robćie ná Niebo/ á nieyćie nádzieie/ że dobrze wam gra wászá/ Elekcya wászá pádłá/ przed wieki/ to iest/ jeśćie z liczby przeznáczonych do Niebá.

Manfi de præd. SCRIP.

Rom. 8: SCRIP.

Electio ab æterno. 65

Nie wielość/ ále zgęstość Elektorow záleca Elekcya: bo pospolićie wielość Elektorow/ y więcey mięsza niż pomaga ná Elekcyách: *ubi multitudo ibi confusio*; Co ná Elekcyách Polskich prawdźi się nayześćiey. Do Elekcyi do Dekretow o Niepokalánym Poczęciu Przen: pánny/ nie wiele/ ále nayzacnieyszych konkuruie Elektorow; bo wszystkie trzy osoby TRORCE Przenasw: czego dowćipnie dowodźi *Escob*: z Ewángelij Brewiarzá Rzymskiego ná dźień dźisieyszy z onych słow/ Sadoc genuit Achim, Achim genuit Eliud, Eliud genuit Eleazar: według *S. Anselmi* Eliud tłumáczy się: Deus Creator; co znáczy BOGA ORCA Eleazar tłumáczy się/ Deus meus adjutor: co znáczy BOGA SRCA/ ktory ná wspomożenie náße zstąpił z Niebá. Achim tłumáczy się Frater meus, co znáczy DUCHA S. ktory Oblubienice swoie zwykł Siostrą názywáć. Soror mea Sponsa. Widzę tedy że tá Elekcya stánęła per sortes nieiáko. Jeżeli kiedyś Sálomon Mądrość Boską gratoco vpatrzył Ludens coram eo omni tempore. Jeżeli o Wszechmocności Boskiey dawna przypowieść. Ludit in humanis, Divina potentia rebus? Pewnie nie kiedy indziey/ przystáło TRORCE przena: z Artykułámi swemi rzućić się do tey gry/ iáko przy Elekcyi Niepokalán: Poczęćia przenasw: Pánny. A iákoż tá gra pośtá

L. 1. T. 3. P. 4.

Cant. 4.

Prov. 8.

II PARS

przed wieki? szczęśliwie bárdzey? bo ta Przenaśw: panná z Bogiem/ z Osobami TROICE Przenaśw: grálá. Stáwiálá Przen: Pánná względem otrzymánia nieżwyczáynego Przywileiu Niepokal: Poczęcia swego; stáwiálá też y każdą Osobá Troyce Przenaśw: Co ześ ták zacnego stáwiła ná to Przenaś: Pánno? *Naprzod* Stawiła Przenaśw: Panna CZCZY Przedwiecz: Filiationem: to iest/ że Corka tego bydź miálá/ a Corka nie tym pospolitym sposobem/ iáko my y Anyołowie przez łáskę poświęcáiąca; ále osobliwszym. Co tey przyznaie *S. Bonav:* Ipsa singulariter Domini Filia, Domini Mater, Domini Sponsa. *Oná osobliwszym sposobem Páńska Corka, Mátka, y Oblubienica*, y dáley Ipse est Dominus Pater, cujus MARIA est Filia Nobilissima: *Ten iest Oćiec, ktorego Nayślachetnieysza Corka iest MARIA.* dobrá to stawka ten tytuł/ iż Corka iest Oycá Niebieskiego skuteczne motivum, ná to áby otrzymálá była konsens Oycowski ná Przywiley Niepokal: Poczęcia swego: bo ieżeli ozdobá iedyna Oycá/ Syn/ álbo Corká mądra: Filius sapiens lætificat Patrem/ dáleko bárdziey/ kiedy to oraz y piękna/ y zacnie wysoko wymieniona. Niektorzy Rodzice y życia swego odstępowáli/ byle tylko Korone ná głowie Syná swego widzieli; iáka była oná Mátka Neronowá/ Occidat modo Imperet: A iákoż Oćiec Niebieski mogłby to był znieść/ żeby dla nayślachetnieyszey Corki swey Przen: Páný nie miał się był przyłożyć do Nayślachetnieyszego/ nayślachetnieyszego Poczęcia iey? *Powtore* Stáwiłá Przenaś: pánná drugiey Osobie Troyce Przenaśw: to iest Synowi Maternitatem, że Mátka iego bydź miálá: á nie iakákolwiek/ ale naygodnieysza. *S. Bonav: citt.* Singulariter cum MARIA est Dominus, cujus Mater dignissima est MARIA: y to pewnie do przywileiu Niepokal: poczęcia skuteczne *motivum*. Ná owego rozlozystego drzewá wyćięcie forma z Nieba dekret: Succidite arborem, & præcidite ramos eius, excutite folia eius, & dispergite fructus ejus, ále przećie latorośli/ y Korzenia iego tykáć nie kazáno/ Verùm tamen germen radicum eius in terra finite. *Perer. ap. Nax.* przez to buyne drzewo/ rozumie wszytek Narod ludzki/ zwinowány pierworodnym grzechem; przez latorośle/ rozumie Chrystusá Páná/ przez Korzenie/

in spec. Bonav. serm. 10

Prov. 10

Dan. 4. Fig.

in lud. 6.

nie Przenaśw: Pánna z ktorey tá látorośl wyszłá: Nie dopuszczono dotknąć się korzenia dla látorości/ nie dopuszczono pierworodnemu grzechowi tknąć się MARYI; iż miáłá Mátka bydź Chrystusowa. Per germen radicis Christum interpretor per radicem B. V. MARIAM, peccato Adami non infectam, vt dicitur Egredietur Virga de radice Iesse. *S. Bonav. citt.* Máćierzyństwo Nayśw: Pánny Dwajáiąc náuczá: że ani Chrystus przystoynieyszey Mátki nie mogł mieć/ ani oná przystoynieyszego Syná. Ipsa est Mater, quæ tali filio est decentissima, ipsa est Mater, cui talis filius, decentissimus fuit. Ná ktore słowá Doktorá S. refleksuiąc się *Escob citt.* Konkluduie że z tytułu sámego Máćierzyństwá/ należáło Nayświęt: pánnie Niepokal: Poczęcie. Quis asserat in peccato Originali Conceptam? certe haud esset tali filio decens, quid decentissima? *Potrzecie* Duchowi S. stáwia Przenaśw: Pánná z strony swoiey/ że miáłá bydź Sponsa Spiritus S. Oblubienica iego nayściślieysza/ według *Bonav: S.* Ipse est Dominus, cuius Sponsa venustissima est MARIA: y to bárdzo ważna stáwká/ ważne *motivum* dlá przyznánia Niepokal. poczęcia Przenaśw: Pannie. Wszytkich to práwie Narodow praktyká/ ile można Oblubiencow sobie rownych dobierać: według stárego Axioma: Si vis nubere, nube pari, A ponieważ Oblubieniec Przenaśw: Panny DUCH S. iest Duch nieskończenie piękny/ nieskończenie świety/ świątobliwość iest Attributum appropriatum iego. Nie mamy zwyczáiu mowić: OCIEC Swiety/ SYN Swiety/ ále DUCH Swiety; Wiec z tego sámego przyszłáło/ áby przenayświętsza PANNA w takiey świątobliwości stworzona byłá/ iáka tylko mieć może od Bogá stworzenie/ á zátym bez pierworodnego grzechu. pisze *Plutarch* że *Iulius* Cesarz porzućił Pompeia Zone/ nie dla tákiego excessu iey/ ále tylko że podeyrzaná byłá/ mowiąc. Cesaris coniugem, etiam calumnia vacare oportet: dáleko ia skuteczniey argumentowác mogę: Sponsam Spiritus S. etiam calumniá Originalis peccati, vacare oportet. y wmawiáć w Przenaś: Pánne nie przystoi grzechu pierworodnego z tad/ że iest Oblubienica naznáczona Duchowi S. Widzimy tedy iáko Przenaśw: pánná grała o

APOPH

ſzczęśliwa Elekcya Niepokal: Poczęcia/ y co ná to ſtáwiáła: A że do tey wygráney przyłożely ſie też Oſoby TROYCE Przenaśw: przypatrzyć ſie y temu możemy. Trzy rzeczy gracyą zálecáią; kiedy gra Potenter *potężnie*, Sapienter *mądrze*, Fervidè *gorąco, ochotnie nie melankolicznie*. Widzę że te trzy kondycye przy przedwiecznej grze/ álbo determinácyi o Niepokal: Poczęciu Przenaśw: pánny záchowáły ſwym ſpoſobem Oſoby Troyce Przenaśw: *Naprzod* Gra Potenter OCJEC przedwieczny: wyſoko przyſtáwia ſtáwkę to ieſt Omnipotentiam; ták rodząc ad intra Syná ſwego iedynego nieſkończonego/ łożył omnem potentiam generandi, *wſzytkie moce ſwoie do rodzenia*; ták też ná to/ áby Przenaśw: pánná Naymiłſza Corká iego Niepokálánie poczęta byłá, wſzelką Wſzechmocność ſwoie ofiárzuie/ y łoży/ ztąd *S. Bonav: citt*: O niey mowi: Ipſa eſt, qvâ facere majorem Deus non potuit. *Tá* Reu. 0. 20. *ieſt, nád ktorą wiekſzey BOG Ánworzyć nie mogł.* y S. Birgitt: miáłá obiáwienie / że przenaśw: pánná/ nayblizſza ieſt Troyce przenaśw: áby ták ſtáć ſie mogłá vczeſtniczką wſzytkiego tego/ czegokolwiek Bog może vdzielić ſtworzeniu. Pytam ſie tedy. A możeſz Wſzechmocność Boſka ſtworzyć kogo w ſtánie niewinności/y bez grzechu pierworodnego: pewnie ták: bo ták ſtworzeni byli Anyołowie/ Adam y Ewá: wiec zá tym idzie / że wſzechmocność Boſka przenaśw: pánnie vdzielila tego dáru. pięknie z tym dáie znáć Dawid S. Corkę Pſal. 44. te Oyca Niebieſkiego opiſuiąc: Omnis gloria filiæ Regis ab intus. *Wſzelka chwała Corki Krolewſkiey we wnątrz.* to ieſt w duſzy/ naypięknicy vſtroiłá ta Corączkę ſwoie Wſzechmocność Oycowſka. Wielka pilność Wſzechmocność Boſka vczynilá około piękności Ciáłá przenaśw: pánny. *S. Brigitt* Rev. 20. piſze/ że Máterzya owe Ciáłá y Krwi/ z ktorey ſie poczęłá wſzywocie Anny S. przenaśw: Pánná / wiecey Bog vmiłował/ niżeli wſzytkie inne/ ákoż ſzeroko Anyoł opiſał Birgitcie S. Wſzechmocności Boſkiey pilność w temperowániu Ciałoſzká onego: iednák Dawid S. mniey to vważa/ ále daleko wiekſzey piękności duſze iey przypáſtniąc ſie wſzelką iey doſkonáłość przypiſuie. Omnis gloria eius ab intus, co *Eſcob:* ma zá wielki argumens Niepokal: Poczęcia Przenaśw: Pánny: An-

non

non cunctæ particulæ halant præſervationem. *Drugą* Oſobą TROYCE Przenaśw: SYN Boſki o tey Máterzi ſwoiey Niepokal: Poczęcie Gra Sapienter *Mądrze*, bo wſzytkie ſtáwia ná to Mądrość nieſkończona. Wielką mądrość pokázał Sálomon/ kiedy cudowne ſobie *theatrum*, álbo noſzenie *alias* krzeſło wyſtáwił. Ferculum fecit ſibi Rex Salomon, ktore miedzy innemi/ miſterſtwámi miáło to/ iż z rzeczy niepodległey zgniełości álbo zepſowániu zbudowáne było/ ták to z drzewá *Setim* y ze złotá. *Rich: Laur:* powiáda; że to Figurą Przenaś: Cant. 7. Pánny. MARIAM fecit ferculum Rex Salomon id eſt Chriſtus gdźie z Máteryi okázya bioręc/pokázuie iż wolna od wſzelkiey ſkázytelności grzechowey byłá / y ták Ciáło ták y duſze nayczyſtſze miáłá/ pokázał mądrość ſwoie wielką w tym Krol Salomon / pokázał dáleko wiekſzą Chrystus przy ſtworzeniu Duſze Przenaśw: Pánny. Ale ia dáley vważam/ że do pomienionego Tronu nieſkázytelnego / był Aſcenſus purpureus: á zátym y ná te ozdobę Tronu ſwego/ to ieſt Duſze Przen: Pánny/ trzebá było Niebieſkiemu Sálomonowi Synowi Bożemu/ przy ſtworzeniu iey zdobyć ſie. A gdzieś ſie w Boſtwie niećierpieśliwym *Purpura* álbo Krew przez purpurę znáczona weźmie? Wiec y tu mądrość Synowſka wymyśliłá ſpoſob. Trzebá było dla wygráney to ieſt dla Niepokal: Poczęciá Máterzi/ zaſług/Męki y Krwie Syna Bożego; Wiec reſolwuie ſie, zſtąpić ná świát/wźiąć Ciáło ná ſie/ ćierpieć dla zachowánia Máterzi ſwey od pierworodnego grzechu. O czym Biezánow: *in Cant. 3.*

Qui præſervavit, meritò me Sanguinis hujus
Purpureos ad me, fecerat ille greſſus.

Coś podobnego vczynił dla Máterzi ſwey SYN Boſki co niegdy Sylla: ten otrzymawſzy zwyćieſtwo nád Mitrydatem/ HIST. Bogom ofiárował naczynie pełne krwi własney / ktora wyrozył był z rány otrzymáney ná woynie. Wiecey Chrystus czyni/ gdy áby Máterzi iego doſkonále zwyćiężyłá w punkćie Poczęcia ſwego grzech / y Czártá / ofiárował nayprzednieyſzą Krew/ to ieſt przeźráne záſługi Męki ſwoiey. *Trzecią* Oſobą gra ferventer, to ieſt DVCH S. ktory ſie ogniem páłą-

iącym

iacym názywa/ dla miłośći ogniſtey: y ten wßytke práwie ile można było wlál w Duſze Przenaſw: Pánny/ miłość ſwoie y ſám miłośćią bywßy Przem: Pánne iako Oblubienice ſwoie w miłość ſwoie/ y owßem w ſamego ſiebie przemieni. MARIA tàm ſimilis Sponſo Spiritui, ut iàm MARIA Spiritus S. poſſit appellari. *Ták ieſt podobna MARTA Duchowi S. że ſie ona może nazwać Duchem S.* á nawet *Rupert.* iako piſże tenże *author* owe mieyſce *Act: 15.* Vilum cit Spiritui S. & nobis, rozumie/ iákoby to miáło ſie tłumáczyć Vilum eſt MARIÆ & nobis. MARJa ná mieyſce Ducha S. kładąc A ná cóż to ták obſtćie wyleiwa ſie Duch Przenaſw: ná Duſze Przenaſw: Pánny/ y ták ſie ściſle iednoczy z nią w pierwßym punkćie/ iáżą ią táſką nápełniaiąc: nie ná co innego/ tylko aby wygrał iey Przymiley Niepokal: Poczęcia: bo ieżeli według zdánia wielu/ żadnym ſpoſobem grzech zmieśćić ſie nie może z táſką Boſką; á iákże iż ták złączą z całym Duchem S. w onym punkćie Poczęcia iey/ pomieśćic ſie miał grzech pierworodny: Co znáć w ważaiąc mowi *Aug: S.* Ipſa ſola eſt de omnibus quæ potuit dicere vere: Non reprehendit me cor meum in omni vita. *Tá ſámá ieſt, miedzy wßytkiemi, ktora prawdźiwie rzec może, że w całym życiu moim, nie ſtroſuie mnie ſumnienie moie.* y S. Bernar: Niemieſka rey w żywocie Matki przypiſuie świątobliwość: Fuit Domini Mater ante ſancta quam nata & puto, quod tanta gratia ſanctificationis in eam deſcenderit, vt Ieremiam, Joannem Bapt: & omnes ſanctificatos in ventre præceſſerit, quia nulli vnquam peccato fuit obnoxia. A też mamy ſzcześliwą wygránę/ ſzcześliwą Elekcyą przedwieczną/ Przenaſw: Panny/ aby była Niepokal: Poczęta. Quam elegit Rex, qui regit; & creavit omnia. Dayże nam Boże/ po tey Elekcyi/ y Koronacyi ſámey doczekáć/ to ieſt/ kiedy Kościol S. ukoronuie/ kánonizuie finaliter Dekretem ſwoim to Niepokálane iey Poczęcie/ a teraz proſimy BOGA przez ſzcześliwą tey Panny Elekcyą/ aby też godnemi my ſie ſtáli poczytáni bydź miedzy Elektow Boſkich/ ná wßytke wieczność: Amen.

Eſc. citt.

ad C. 1. Cant.

T. 7. L. de Nat. & grat.

T. 2. Ep. 174.

Lectu-

Lectulus Floridus.

STROPHA 1.

Gemma decens, Roſa recens, Caſtitatis Lilium. Pro Feſto SS. Roſarij.
Caſtum chorum, ad Polorũ, Quæ perducis gaudium
Perło droga, Rożo Nowa. Y Lilia Czyſtośći: (ści
Chor Pánieński, von Niebieski, Wiedzieß wpálác wiecznoć

Lectulus Noſter floridus: *Cant:* 3.

KTo chce miłego przyiaćiełá należyćie utráktowáć/ należy mu nie tylko żołądek y ſmák iego ſmácznemi potrawámi/ napoiámi vkontentowáć/ oczy widzeniem wybornych gálánteryi/ weſołych ogrodow wćießyć/ ale też trzeba więc mu ná ſpoczynek ták náylepßy opátrzyć. S. M. Wſpániałßego tráktámentu Przyiáćioł/ y gości nienaydźiemy W hiſtoryách nád ow bánkiet Aſſuerá Krolá Perſkiego/ gdźie ſzeroko opiſuio porządek ſług/ przepyßność w potrawách y napoiách: oraz też opiſuio/ że złoto/ y ſrebrne z drogich kámieni łożká dla gości rozporządzone były. Lectuli quoq; aurei, & argentei, ſuper pavimentum Smaragdino, & pario ſtratum lapide, diſpoſiti erant. Ale y o duchownych tráktámentách miedzy przyiaćiołámi/ Oblubiencámi mowiąc/ też ſie pokázuie. Tráktuią ſie oboie y Oblubieniec/ y Oblubienicá Niebieſka w pieniách Sálomonowych/ áż nie tylko o ſmácznych ápoiách wzmianką. Dabo tibi poculum ex vino condi- Cant. 8. tum. Nie tylko o drogich gálánteryach / Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento, nie tylko o cudnych o- Cant. 1. grodách/ Veniat dilectus meus in hortum ſuum, ale też o oſobliwym miękkim/ bo kwieciſtym łożu: Lectulus Noſter Cant. 5. Floridus. Nie da ſie widzieć Oblubienicá Niebieſka/ y oraz Mátká/ Krolowa naßá Przenaſw: Pánná w tey vpośledźić ochocie; y oná nie inácżey/ ále y owßem doſkonaley/ nie iuż przyiaćioł/ ále ſług ſwoich oſobliwie Bráći Rożánca S. tráktuie/ Co miáłá naylepßy ſpecyał/ to ieſt Ciáło y Krew/ ktore przy Vroczyſtościách iey bierzemy w Przenaś: Sákrámencie ná tym bánki

Eſter. 1

bánkiećie wystawia. o czym *Petr: Damian*: Cibum comedit Eva, per quem nos æterni jejunii fame mulctavit: cibum MARIA edidit, qui nobis Cœlestis convivij aditum patefecit Była Pałácem Duchá przenaśw: pełnym drogich Kleynotaw przywileiow Bożich Sacrarium Spiritus S. y oraz ogrodem Hortus Conclusus: w ktorym ile zasług/ łask/ cnot/ tyle ślicznych kwiatow. O czym pięknie nasz Krolewicz: Gemma decens, rosa recens, Castitatis Lilium. Wiec nie chowaią tych skarbow/ tych delicyi swoich/ dla siebie samey iáko niektorzy ludźie niemiłośierni ná bliźnich czynią; ale iako niegdy Kleopatra Antoniuszowi záda badac/ perły swoie drogie/ á nawet y kwiećie cnot rozlicznych swoich/ ná wzáo y wygodę sług swoich Bráći y Siostr Rożáncá S. obráca loże im/ á loże Salomonowe/ Lectulus noster Floridus/ kwiećiste ścieśle; stáráiąc się áby przy Bractwie Rożáncá S. wzáo/ y duchowna wygodę swoie osobliwa mieli zá żywotá/ przy śmierći/ y po śmierći co pokaże: Wprzod náuke Chrześćiánsko dawszy ludźiom ná innych bliźnich niemiłośiernym; iáko to sobie trzebá zá żywotá postáć/ żeby im osobliwie przy śmierći/ y po śmierći twárdo nie było.

I. PARS Sáwno to powiedźiáno: iák sobie kto pościele ták się wyśpi. S. N. Rozmáići/ rozmárćie ono loże na ktorym ná wszytke wieczność zpoczywáć im będźie potrzebá/ życie swoie prowádząc/ ścielą: Jedni bowiem ścielą sobie/ niby z onym rospustnym *Heliogabalem*, z sámych kwiatow/ to iest: ktorzy szczęśliwość życia swego zákładáią w roskoszách/ y zospuśćie ciáłá; ale niech wiedzą/ iż to ná pozor tylko miękkie loże/ á w sámey rzeczy bárdźo twárde: twárdo ćieleśnikowi in vita; bo gryzienie nieznośne sumnienia/ niebespieczeństwá/ vtrátá sławy/ ćiężkie niebespieczne choroby/ y znáczne skrocenie życia trapią go. Twárdo mu in morte; czego doznali owi ßaleńcy/ o ktorych Mędrzec. Coronemus nos rosis, nullum sit pratum, quod non pertranseat luxuria nostra: áż prawie ná sámych zlych vczynkách nieszczęśliwi giną/ & in puncto ad inferna descendunt. Tám dopiero post mortem czynią wężelne/ bo ogniste zálegáią ná wszytke wieczność loże. Subster te sternetur tinea & vermis. Pościela ći molá y robák

Apoph.

Sap. 2.

Isai. 14.

crwo. Jnni záś sobie ściela/ gotuią loże podobne nieiáko lożu Krolow Perskich/ ktore opisuie *Athen*: Było to (prawi) pewne loże/ ktore miasto podusek Krolewskiey/ w głowach miało skárbiecz piećiadźiesiat millionow talentow złotá/ á w nogach z pięćia millionow/ aby tak bogáto opátrzonemu Krolowi/ smácznó zásnąc było. To loże znaczy życie ludźi łakomych/ ktorzy ná tym tylko sa/ żeby tak naywiecey nagromadźić substáncyi/ naymnieyszey skody uyśći/ o nikogo nie dbaiąc/ nikomu substancyą swoią wygodźić nie chcąc/ zapieráią się/ klámáią/ przysięgáią/ że nie mam/ że nie mogę; ále y tákiemu/ nieludzkiemu twárdo. Twárdo in vita. dla vstáwicznych myśli/ stáránia/ zabiegow/ nie wyśpi się/ nie wypoczáśnie się/ nie má czásu do odpoczynku. Nie dármo *Drog. Ostien:* mowi: Avaritia pervigiles oculos habet. Łákomego oczy/ nigdy nie śpią: pátrzy/ myśli/ zkąd ieszcze wiecey przyczynić/ boi się/ iáka przypadku/ ogniá/ nieprzyiaciełá/ złodźieiá/ Nowßem/ chcąc niewczásy łákome wyrazić *August: S.* do piekłá go sámego przyrownał; Avarus, & cupidus similis inferno, dicitur; quippè, Infernus quò plus devorat, eò magis cupit, & desiderat. Non aliter avarus, expleri aut latiari non potest. *Iako piekło nigdy się potępionemi, ták y łákomy bogáctwámi náśycić nie może*: pospolićie widźiemy/ że takowych życie mizerne/ nie tylko ludźiom/ ále y sámym sobie żaluią. Dopieroż twárdźiey im in Morte: O iákie żale? obymuią serce ich ná ten czas/ gdy tych nagromádzonych dobr zázyć sobie myśleli w pokoiu/ duszą ná inny świát brác się muśi/ y zostáwić to komu inszemu/ ktory to rozmárnuie; dochodźić/ iáko to tám w ten czás takowemu nie smácznie/ z iednego łákomcá/ ktory widząc że iuż żyć nie może y zażywać swego; kázawszy sobie wozek z czerwonemi złotemi pedáć one polykał/ chcąc nákármić duszę swoie/ ále práwie zdech nikczemnik/ y dodawił się temi specyalami. Náostátek naytwárdźiey/ naygorzey takiemu po śmierći; bo z onym niemiłośiernym bogaczem iákiego loże czyta/ opowiáda P. Chrystus Mortuus est dives, & sepultus est in inferno, w piekle odpoczynek/ grob iego. Dálszymi źle to sobie tacy zá żywotá ścielą. Jest inny sposob iáko to sobie postáć dobrze na zawsze: to iest pościel

Serm. de Pass.

Ser. 62. ad FF.

EXEMP

Luc. 16.

bliźniemu twemu dobrze y miękko/ tym sámym sobie dobrze postaleś; to iest: miłośiernemu nád bliźniemi/ z dobr swoich potrzebom ich wygadzáiącemu/ miękko/ lekko/ y zá żywotá/ y przy śmierći/ y po śmierći. Miękko zá Żywotá: bo tákowi pospolićie żywot swoy prowádzą weśoło Jucundus homo, qui
Pſ. 111. miſeretur & commodat. Mowi Dawid: *Weśoły to człowiek co iest miłośierny y vczynny bliźniemu*: y owßem tacy często obfitować zwykli w rzeczy doczesne/ iáko iest zdrowie dobre życie długie/ przymnożenie substáncyi/ rozkrzewienie Fámilyi/ co wiekßa w rzeczy zbáwienne/ to iest; łáskę Bożką/
Pſ 38 bo osobliwße fawory miłośiernym BOG záśpewne obiecał. Obiecał zdrowie dobre/ Justus miſeretur & tribuet, cùm ceciderit non collidetur, quia Dñus, ſupponit manum ſuam. *Sprawiedliwy lituie śie y rozdáie, gdy vpadnie, nie roztraci śie, bo*
Pſ. 40. *BOG rękę swoię podkłada mu.* y ná innym mieyscu Dominus opem ferat illi, ſuper lectum doloris ejus. *Niech BOG go pocieszy ná łożu w boleśćiách iego.* Lyran. przywodźi ná to
EXEMP przykład Jobá wniwecz y ná substáncyi/ y ná zdrowiu obroconego/ Tobiaßa oślepionego: á przećie z tych wßytkich bied wyśli ßczęśliwie. Przez coż? odpowiáda tenże: Job atq; Tobias, etiam à corporali infirmitate curati ſunt, merito miſericordiarum ſuarum. *Że ci Mężowie vwolnieni zoſtáli od kálićtwá swego, dlá zaſług miłośiernych vczynków:* Pißa o Bar-
in Vit. S. Phil. Neri. oniußu Kárdynale/ że ten przez lat cáłe dźiewięć/ zwykł był sam ßpitale náwiedzáć/ vbogich y chorych: często śie tedy trátśiáło/ że to y w goraczce czynił: od ktorey gdy śie z onego miłośiernego vczynku wrácał/ tym sámym wolnym zoſtawał.
Dáie P. BOG ießcze miłośiernym przymnożenie znáczne substáncyi to wyráźnie obiecał. Honora DEUM de tua ſubProv. 3. ſtantia; & de primitijs frugum da ei, & implebuntur horrea tua ſaturitate. *Uczcyi BOGA z drobr twoich, y odday mu pierwiaſtki z vrodzáiow twoich, á nápełnione będą dotátkiem gumná twoie.* Tey obietnice swey potwierdźił BOG
3. R. 17. EXEMP wiele cudow: iáko to ná owey Wdowce Sáreptáńſkiey; ktora vſtąpiwßy vbogiemu Prorokowi swey y dźiećiećiá swego oſtátniey garśtki Mąki/ y kápki Oleiu/ cudem Bożkim przez wßytek cás głodu; pożywienie swoie miáłá. Hæc dicit Dominus, hydria farinæ tuæ non deficiet, nec lecythus olei

przyłá-

minuetur. Náco ießcze wiele innych z nowego Teſtámentu przykładow/ y hiſtoryi przywieśćby śie mogło. Debrze ow gość w Klaßtorze iednym powiedźiał: (ocżym *Cæſar.*) gdźie przedtym z wielką miłośćią y chęynie przyimowáno gośći/ po tym gdy nieco ſkąpić gośćiom/ y vbogim poczęto/ áż też wßytkiego omáłe: ow tedy gość/ gdy mu śie Furtyan ſkárży ná vboſtwo Klaßtorá/ rzecze: Przyczyną tego niedoſtátku/ześćie z tąd wygnáli dwuch Bráći/ poki śie ći nie wroco nie będźie dobrze; iednego zowią Date *daycie*, á drugiego Dabitur *dáno wam będzie.* Donieśiono to Opátowi/ ktory domyślił śie táiemnicy/ y ná vbogich chęyność nákazał/ á tak znowu do piérwßey obfitośći wrocił śie Klaßtor. *Potrzećie* Miłośier- Pſ. 36.
nych Fámilie P. BOG rozkrzewia/ y konſerwuie. Totá dic. miſeretur & commodat: ſemen ejus in benedictione erit. *Cáły dzień czyni miłośierdźie, potomſtwo iego, błogoſłáwione będźie*: y nijey támże. Non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panem. *Nie widźiałem ſprawiedliwego opuſczonego, ani dźiatek iego zebrzących chlebá.* Jeżeli BOG ktoremu ná świećie vbogáći Fámilią nád Abrahámowe/ tak wiele Narodow/ zacnych ludźi y owßem sámego Meſſyáßá Chryſtuſá Páná wyprowadźiwßy z niey: Jedni to przypiſuią wie- Rom. 4.
rze wielkiey Abrahámowey/ Credidit Abrahã DEO & reputatũ eſt ei ad iuſtitiam. Inni poſłußeńſtwu w opuſczeniu Oyczyzny: podobno nie zbłądzę/ gdy też to przyczytam miłośiernym vczynkom iego/ w ten czas álbowiem początek rozkrzewienia Domu swego wźiął Abrahám/ gdy o Potomku z Sary iuż zdeſperowáwßy/ otrzymał potomka Jzááka przez onych gośći trzech/ ktorych miłośiernie w Domu swoim vtráktował. *Náoſtátek* co naypotrzebnieyßa/ miłośierny nád bliźnim obfituie w łáſkę Bożką/ w zaſługi wielkie/ y nie zwyczaynych od Isa. 58.
Bogá doſtáie faworow. Nie dármo *Iſai. Pr:* miłośiernego przyrownał dußę do żyźnego ogrodá/ Frange eluriéti panem tuum, & egenos, vagosq; induc in domũ tuam, & eris quaſi hortus irriguus. Hiſtoria tego oſobliwe potwierdzom. Pi- HIST.
ßę *Arnold. in Mártyrol.* O iedney Hrabiney/ ktora nieluto-
ściwego ná ubogie Mieżą miawßy/ ſámą byłą wielce nabożną/ y miłośierną/ gdy tedy cáłu iednego według zwyczáiu swe-

go; łowámi ſie zábáwiał/ áż vbogi miżerny żebrák pokaże ſie przy wrotách Zamkowych/ ktory dla miłości Bożkiey goſpody ſukał; dowiedżiała ſie o tym Hrábina/ tednák obawiáiąc ſie Máżonká ſwego nieśmiała go przyiąć; ale że on żebrak wrzodámi oſypany vśilnie prośił/ nie tylko go do Zamku/ ale też y do właſnego łożá/ (iáko żądał) kazáła ná ſpoczynek puścić. Tym ſpoſobem nieſpodżiánie przyiedżie Máż z łowow/ á że ſie polowániem zſacygował/ chce záraz iść do pokoiu/ aby tam ſobie ſpoczął. Niech każdy vważy/ co za boiaźń one Pánią opánowała; ktora nie tylko ſobie, ale y onemu żebrakowi/ pewną śmierć prorokowała. Gdy go báwi/ y záraz otworzyć nie chce/ vderzy kołáńem we drzwi Máż otworzą ſie/ á ona iuż práwie od ſtrachu obumiera. Ale BÓG/ y nieſkończona Máiętność iego vmiáła w to potráfić; gdy bowiem wchodźi do pokoiu/ áż vczuwa táko wonią/ iakoby Kay Ziemſki wſzytkie ſwe kwiecia tám złożył/ y gdy uczuiona Hrábina śmierć ſobie pewną obiecuie/ rozumieiąc/ że znalázł onego żebráká w łożku/ áż on wychodźi z wielkim podźiwieniem do ſwey Máłżonki mowiąc: iż nie mogłem dłużey w pokoiu wyczekać/ ponieważ mi ſie zdáło żem w pośrodku Ráiu był/ tak mi ſie zdáło wdzięczne ono łoże/ ná ktorym áni ſpać/ áni leżeć mogłem. Co oná ze wſzytkiemi okolicznościámi iemu powiedżiała/ że żebrak do mnie przyſzedł/ y támem go złożyła/ ponieważ ná legał/ y prosił vśilnie o to: kiedy tedy znikał; toć musiał bydź Chrystus w poſtáci iego: Co záraz onego nieużytego; y niemiłoſiernego Grafá zmiękczyło/ że ná potym był łaſkawſzy/ y miłoſierniejſzy/ y w dobrych vżynkach ćwiczył ſie z Máłżonką ſwoią. Z tego widomego cudu y łaſki/ domyślay ſie/ iáko choynie niewidomemi łáſkámi BÓG muſi dárować duſze/ nád mizerya bliźniego miłoſierna. *Powtore* Máłko miłoſiernemu in morte przy śmierći/ o nim powiedżiano. Ps. 40. Ja die mala liberabit eum Dñus: *W dżień ciężki vwolni go Pan.* Lib. 6. Ep. 21. Co *Petr: Dam:* potwierdza Hiſtorya: W Niemczech miedzy wielkiemi górámi/ myśliwy ieden Pan porłáwſzy Máłe z Corka/ boiąc ſie ády w ſniegách nie poginęły/ ábo od beſtyi po HIST. zárte/ wżiął oboie ná koniá ſwego/ uwiożł z ogrego niebeſpieczeńſtwá/ á náwet płaſzcz im ſwoy dla zimna dał: zoſtáie po tym

tym Zakonnikiem/ áż przy konániu ſwoim wielce lękáć ſie poczne/ dla wielkiey liczby zárrow. modla ſie Brácia/ woláią ná niego/ nic nie pomaga; przyſtopi tedy towárzyſz iegoż ktory z nim ná onym kiedyś polowániu był/ y rzecze: Nie boy ſie: Czy nie widżiſz owey białeygłowy/ ktoro wziąłeś był ná koniá ſwego/ ktorą teraz płaſzczem od ćiebie dánym płaſzą y wygánia zárty. Wiec chory powżiawſzy nádźieie weſoło vmarł. Záczym ſłuſznie *Auguſt. S.* napomina: Fratres amate miſericordiam, quia nunquàm vidi piúm hominem male mori. *Nigdy nie widżiał aby miłoſierny człowiek miał źle vmrzeć.* Naoſtatek miękko/ y dobrze miłoſiernemu *po ſmierći.* Máydźie bowiem prędko miękkie łoże ſwoie w Niebie/ o ktorym Dawid. Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis. *Swięci cieſzić ſie będą ná łożach ſwoich.* Pagnin. czyta miáſto Sancti in gloria. Exultabunt miſericordes in gloria, miłoſiernych to łoże/ y oſobliwa czeka chwałá w Niebie: á też li ich ſprawiedliwość Boſka ná łożu boleści w przód to ieſt w Mękách Czyſcowych ná czás iáki poloży/ niech nádźieie máią/ że táko miegdy owey miłoſiernej Dorkádzie Piotr S. ná płácz vbogich wdowek życie dał: Circumſteterunt eum omnes. Viduæ flentes, & oſtendentes ei tunicas, veſtes, quas faciebat eis Dorcas: tak y onychże BÓG miłoſierny/ zá miłoſierne vczynki ich do łożnice żywotá wiecznego/ prędko z ogniow Czyſcowych wyprowádźi. Act. 9.

Lectulus noſter Floridus. Słuſznie Nabożeńſtwo Rożáncá S, názwáć ſie może łożem Salomonowym/ kwieciſtym/ y owſzem ſámym Rożánym. Táiemnice Radoſne/ czyli to nie wonnieiący duſzy rozpamiętywáiącego kwiát? Co niegdy w oſobie Przenáſw: Pánny do Chryſtuſá rzekł *Vvolber: Abb,* ná pomienione ſłowá. Lectulus noſter Floridus: Tuus quidem Chriſte per Incarnationis electionem, meus autem per ipſius Incarnationis fidem. *Náſze* [pánnv] *łożeczko kwieciſte: Twoie Chryſte dla Wćielenia twoiego, moie też dla Wiary o Wćieleniu twoim.* To y ia o káżdey duſzy rozważáiącey pierwſze Czaſtke Rożáncá S. oſobliwie przy Wćieleniu Syná Bożego/ y Wiárę onęy Táiemnicy odmawiáiącey rzecz moge. Boleſne Táiemnice y te *Bernat. S.* wonno Rożo zowie: Vide totum Corpus

II. PARS. Dom. Paſſ.

Corpus Christi, & vbiq; rosæ Sanguineæ florem invenies *Pátrz na wſzytko Ciáło Chryſtuſowe á wſzędzie Rozy krwáwey kwiát znaydzieſz*; y dáley tenże: Numera guttas effusi Sanguinis, & habebis folia enumerata; singulæ guttæ Sanguinis. rosæ folia sunt. q· d. co kroplá/ to liſtek/ co ráná/ to Roża w ćiele Zbáwićielá: Toż y o innych táiemnicách Rożáncá S. rzecz ſie może. Z tych tedy Roż Przenaśw: Pánná nie iáko wſtáłá ći człowiecze lectulum floridum, dla wſzelkiey wygody twoiey/ wſzelkiego wczáſu/ kiedy ći podáłá Sposób nabożeńſtwo Rożáncá S. Troiákie *apud Rotam hic* naydnie ſie tłumáczenie tych ſłow Lectulus floridus. *Aquila* czyta Lectulus Viridis, *łoże Zielone. Septuag.* Umbroſus *Cieniſte*. *Hebrea* decorus *Ozdobne*. Pomieniony *Rota*, do troiákiego ſtanu ludźi to ſtoſuie: to ieſt. Trzy ſtány ſą w ktorych Rożániec S. ſtáie ſie ſmáczným/ wygodnym łożem człowiekowi. Ante mortem, in morte, poſt mortem. Lectulus viridis', znáczy záś życia ludzkiego przed śmiercią: Zielona bowiem bárwa ieſt *Symbolum* nadźiei/ á zá tym życia ludzkiego/ nádźieia ieſzcze dobr wiecznych ćieſzącego ſie. Regeneravit nos
1. Petr. 1. in ſpem vivam. Tym tedy naprzod ſtáie ſie Rożáncowe nabożeńſtwo ſmáczným ſpoczynkiem; ná tym ći to łożeczku ná pracá całego dniá wprzod duſzá twoiá ma ſie wywczáſowáć/ y ſił nábyć; to ieſt odpráwieniem ránnym Czaſtki Rożáncá S. Zpytáyciež/ gemuto Domini S. z Zakonem ſwoim/ná czole nośi gwiazde táſna iáko iutrzenká? Odpow: że on z Zakonem
FIG: ſwoim/ ieſt Promotorem Rożáncá S. pokázuiąc ná czole ſwoim Jutrzenke/ nie iáko ćie nápominaiąc z Medrcem: Oportet, ad ortum lucis adorare te: to ieſt/ do ránnego przed wſzyſtkiemi ſprawámi twemi nabożeńſtwá ku Przenaśw: Pánnie.
Sap. 16. Roża ma to; że ráno/ wiekſzy ma zápách/ niż w południe/ álbo w Wieczor; ták y nabożeńſtwo káżde nayſmáczniey ſze duſzy z ráná. Wieſz gospodarzu/ kupiecki człowiecze &c. że ieżeli prác całego dniá P. BOGV razem nie oddaſz/ y w podniesieniu ſercá intencya dobra nie przykraſiſz/ nie poydoc w zaſługę; wſzytko ták ná wiátr: wieſz że ćiła spraw/ záchodow/ trudow tego dnia maſz około gospodárſtwá/ wárztátu/ kupiectwá &c. ponieść/ wieſz że ná záo Dom twoy Piekłem ſie ſtáie dla

ſie/ dla nárzekánia/ przeklećtw; Pan Goſpodarz zły ták Lucyper/ Goſpodyni záśádła ták Diablicá/ czeladka/ dźieći nie lepſze: chceſz tedy tego vyść dźiśiay/ trzebá ná te prace/ śił/ łáſki Duchá S. tych záś śił duſzá twoiá lepiey nábyć nie może/ tylko odpoczawſzy ſobie ná rożánym łożeczku/ to ieſt/ záraz z ráná do Czaſtki iákiey Rożáncá S. y rozpámiętywánia Táiemnic iego vdáć ſie; tu ſie duſzá twoiá Táiemnicámi rádoſnemi rozweſeli/ tu boleſnemi myśli ſwoie zákrwáwi/ y prace całego dniá łoczyć/ ofiárować będźie z Mieko JEZVSOWa/ tu chwalebnemi/ nadźieia chwały wieczney/ do prac vſpoſobi/ podſyci ſie. Przy tym ći to łożeczku/ álbo raczey ná tym wioneczku Rożánym po pracách mile ſobie odpocząć/ wieczornym odmowieniem iákiey Czaſtki iego/ przy porachowániu ſumnienia. Ná tym w ſłábości/ w chorobie twoiey wczáś ſobie vczyniſz/ ſłábość twoiá ſą to pokuſy do grzechu/ złe ſkłonności/ nałogi/ chorobá/ ſą grzechy. *S. Ambr.* Febris noſtra avaritia eſt, febris noſtra libido eſt, ambitio, invidia, &c. Życzyłbyś ſobie ſił nábyć/ wyćiść ſie z tych chorob: vwolnić ſie od tey biedy: mieyże ſie do Przenaśw: Pánny/ ktora ſie zowie Medicina Chriſtiana, *Lekárſtwo Chrześćiáńſkie*, porzuć ſie ná łożeczku iey Rożánym/ to ieſt/ vday ſie do Nabożeńſtwá Rożáncá S. vznaſz przekie polepſzenie w duſzy twoiey ſkuſzoney
HIST: Piſze *Rota* o Mężu názwánym *Apuleius*, że ten odmienił ſie był w Oſłá (ia rozumiem że w apprehenſyi ſámey u ſiebie/ iáko to ná czás bywa u Melankolikow) iednák z tey choroby ſzczęśliwie wyſzedł/ kilká ſnopkow Rozy ſamey ziadſzy/ y zgrawiwſzy. To rzecz prawdźiwa/ że nabożeńſtwo Rożáne Nayświęt: Pánny/ wiele grzeſznikom/ ktorych do oſłow/ mułow/ Pſal. 31 przyrownywa Dawid S. Nolite fieri, ſicut equus & mulus: przywráca poſtáć ludzką/ bo łáſke Boſko; Co ſię pokazáło ná iedney Slachcianey/ y bogátey/ ále ſwywolnego życia páni w Angliey názwáney Helenie: idźie tá raz z Kazania ktore miał Dominikan; zálecaiąc Rożaniec S. Aſſyſtencya nie máła ſwywolney młodźi/ witáiących/ prowádzących/ żártuiących porá Krámárzá przedáiącego Páciorki/ co naydroższe kupuie ſobie/ záwieſza u'pasá/ y troche coś wſpomniawſzy ſobie z Kazánia/ pocznie kiedy niekiedy ná onych Páciorkách mowić Rożániec

żaniec/ co gdy przez pietnaście dni czyni; áż oto mieszáć sie w duchu pocznie/ strách kary Bożey obeymuie ią/ ták/ że y spáć nie mogłá pokí doskonále sie nie wyspowiádałá. Po spowiedźi tuż z płáczem Rożaniec mowiąc przed Obrázem Náswiet: Panny/ usłyszy głos od niey. O Helena Helena, dura filio meo, & mihi fuisti Lœna. *O Heleno, y mnie, y Synowi memu byłáś okrutną Lwicą, ztąd że sie ábyś tuż byłá łaskawą Owieczką, czynie cię wczesniczką łáski Bożey.* Vważćie/ iáko ta grzesznicá/ prędko wyzdrowiáłá ná tym łożeczku Rożánym *kowtore.* Lectulus floridus, vmbrosus. *Cieniśty*; znáczy stan ludźi w ciemnościách zostáiących: to iest: in vmbra mortis ludźi vmieráiących: y tym Przenaśw: Pánná dla Nábożeństwá Rożáncá S. Lectulum floridum, wczesne/ wygodne ná one ciężko konánia godźinę gotuie. O ták wielam oney ostátniey godźiny/ twárdo będźie: osobliwie tym/ ktorzy tu żyiąc twárdo sobie stáli. Twárdo sobie ścieleś żyiąc/ kiedy ciernie bogactw/ czy złe/ czy dobrze zbieraś/ twárdo ścieleś/ do támtąd/ kiedy w złych nałogách/ w zátwárdźiałości sercá/ áż do dni stárości żyieś: Coż za tym? twárdo też/ nieszczęśliwie/ desperácko/ wyspiąć ci przyidźie ostátnim snem/ to iest vmieráć. Cor durum in nouissimo malè habebit. mowi Duch Swiety *Zátwárdźiałemu sercu, ostátniego dniá, ciężko będźie.* Ścielą sobie drudzy/ ná one ostátnią godźinę Pápiry/ to iest Testámentá czynią/ Ordynácie ná pobożne vczynki/ áley tym nie záwsze miękko bywa y lekko vmieráć: wiele ich wspomnią sobie/ co sie też z innych testámentámi stáło/ bá podobno co y sámi máchlerstwá ná Exekutorách bywszy/ porobili innym; tegoż y onym obawiáć sie potrzebá; á przynamniey nie máły czás czekáć Exekucyi/ przyidźie w ogniu: wiele ich żálować będźie w on czás/ że sámi żá żywotá swego/ Exekutorámi swemi nie byli. So też że niektorzy/ á ná czás y dobrego życia ludźie/ ktorzy gdy właśnie śmiertelna chorobá/ iuż bliski ten śmierći pokázuie/ oni ociągáią sie dobrze sobie poráć: to iest/ do Spowiedźi do Sákrámentow SS. opieráią sie/ tácy często bez S. owiedźi S. vmieráią; czego bywáią przyczyną ná czás Máżonki nie przywołuiące Kápłanow/ áby chorego nie zturbowáć/ áby go do dispozycyi y do testámentu nie

tu nie przywieść; żeby Jey Mći od dożywocia nie oddalonoś álbo innym respektem; ná czás też y Panowie Lekárze/ chorego o niebespieczeństwie nie ostrzegáiący: á trzeba pámiętáć wam co *S. Bonav:* nápisał. Beatus qui in lecto pœnitentiæ moritur: *Błogosłáwiony ktory na łożku Pokuty S. vmiera.* Nie trzebá sie wam o to frásować Brácia y Siostry Rożáncá S. jámá wam Przenaśw: pánná/ ná one ostátnią godźinę/ nágotowáłá miękkie/ y wygodne łożeczko/ to iest/ Obiecuie wám osobliwo swoie ássistencyą/ y rátunek swoy do nabożnego przygotowánia sie przez Sákrámentow SS. przyięcie; ponieważ w Brácstwie swoim osobliwe zá konáiących prowidowáłá ná każdą godźinę przez rok Odpusty. A co naywiększą/ y ná one nayćięższą noc/ od ktorey wieczność swoie wyszedszy z Ciáłá/ dussá poczynáć będźie/ gdy práwie sámi y ruszyć sie nie będźiecie mogli áni porátować. Venit nox, quando nemo potest operari, gdy sprawiedliwa zekà Boska/ ná ogniśtym łożu Czyscowym/ zá niewypłácone grzechow twoich długi/ rozćiągnięcie; obiecáłáć przenaśw: pánná y tám Lectulum floridum przynamniey rożámi przestáć; to iest/ modlitwámi/ zasługámi swemi/ y innych modlących sie Brácí y Siostr Rożáncá S. zátowáć cie/ y vwolnić: wszák ná to w tym Brácstwie pozwolił *Leo X.* y *Pius V.* stácyie przez ktore w Niedźiele/ we Srode Brácia mogą vwolnic dussę z Czyscá. *Alexand: VI.* dał Przywiley/ że kto odprawi/ álbo naymie Mszą s. o Rożáncowey Náśw: Pánnie/ vwalnia nią ták że dussę z Czyscá: Co dla pánnieći potwierdzom *Hist: ex Rota:* Zá czásow Dominiká S. nieiáká Alexándrá w Aragonij wpisána byłá w to Brácstwo; dwu Młodźiánow zákochawszy sie w niey/ y o nie pośiedynkuiąc/ rázem od siebie zábić sá. Rodźice zábitych z żálu skrycie o porwawszy Alexándre głowę iey ścieli/ y w studnią wrzucili: Náświet: pánná obiáwia to Dominikowi S. trzy z kupa ludźi idźie nád támte studnią; zawoła Alexándrą: áż głową iey świeżo ścięta wypłynawszy ná wierzch/ rzecze: Oycze ś. Spowiedźi proszę: vstąpuie nie co lud/ vstá mowiącey głowy tylko wwáża Dominik ś. po wysłuchánej Spowiedźi/ y rozgrzeszeniu/ spyta iey przy wszytkich: Co sie znio dźiało/ gdy ią ścięto? odpowie: żem odmawiáłá Rożaniec/ wiele

HIST.

Ioan. 9.

mi do tego pomogło/ iż mi BÓG dlatego dał skruche za grzechy/ á gdy czárci obskoczyli mnie/ Przenaśw: pánná ná pomoc moię przybyłá: iednák żem była okázya śmierći onych dwu kochánkow/ y żem wielu stroiámi memi zgorßyła/ pięć set lat w Czyścu náznáczono mi/ mam przećie nádźieię zá modlitwámi Bráckiemi/ że prędko wwolniona będę; tákże po dni piętnáśćie pokázuie śię S. Dominikowi/ y oznáymuie o wwolnieniu swoim; y imieniem wielu dusz z Czyścá prosiłá Swiętego/ áby ie wpisał do Brácstwá/ á to dla otrzymánia rachunkow; obiecuiąc że iák ich do Niebá puszcza/ y one modlić śię też będą zá żyiących. Podobnego coś stáło śię świeżo 1641. roku o czym *Scheiffer in vit. Dep. verit. 99.* W Niemczech/ niewiástá Annná *Morgin* wielka cárownicá/ oto poimána/ w więzieniu gárło sobie poderznęłá; Więc do ogniá trup ná spalenie wrzucony/ poczyna w ogniu wołáć *væ*: á potym JEZUS MARYA/ wyrátowána/ otrzyźwiona/ o spowiedz prosi; przyznawßy że dla Brácstwá Rożáncowego/ zginąć iey nie dáłá Náśw: pánná/ powrocenie śię ná świát dla Spowiedzi; y innych Sákrámentow wprosiłá; Co wßytko wypełniwßy/ trzeciego dniá dekret śmierci mile przyiąwßy ścierá ieśt. *Potrzecie* Lectulus floridus Decorus. Ozdobny/znáczy stan ludzi w Chwale Niebieskiey zostáiących. Ozdobę iego opisuiąc Jan S. nie dármo do Miástá nowego/ Swiętego/ y owßem do stroyney przyrownywa Oblubienicę Vidi Civitatem Sanctam Jerusalem novam, descendentem de cœlo, paratam sicut Sponsam ornatam viro suo. Mátać też to y tám Swięci Boży łożá/ y spoczynki swoie: ták Daniel S. o nich mowi: Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis: *Weselić śię będą Swięci w Chwale, y cieszyć ná łożách swoich.* Ná co pięknie *Bláno.* mowi: Cubilia Sanctorum sunt cœlestes Paradisi, illius sedes & Throni: *Nie dármoć to Przen: Pánná pokázawßy śię ráz młodey Eufrázyi Pámience/ łożę iey bogáte w Niebie prezentowáłá.* Ale y tám Przenaś: Pánná swoim Bráći y Siostrom Rożáncowym/ Mátká śię pokázuie/ gdy oprocz powszechney chwały Niebieskiey/ respektem Rożáncá S. osobliwą chwałę y wwielbienie dußom BB. y Siostrom P. BOGA iedną: o czym *Rota.* Audactęr dico, & liberè confirmo, quòd non solùm fideles, qui sunt in Ecclesia militanti, & animæ Purgatorij, sed etiam Beatorum, experiantur virtutem Rosarij, & quotidie vtilitatem eius sentiant. Jákże y wzwyß pomieniona Alexándrá wskrzeßona od Dominikà ś. miedzy innemi rzeczámi powiedziáłá/ że y sámym Anyołom śś. iákieyś chwały y weśela przybyło ná ten czás/ gdy to Brácstwo Rożáncá S. postánowione było. Więc pokornie podźiękowawßy Przenaśw: pánnie/ że rączyłá iáko iáśniáwa Mátká z zasług y modlitw swoich/ ták wdźięczne/ wygodne ná wßelko potrzebę dußom náßym opátrzyć łoże/ otwierdzáymy śię w Nabożeństwie Rożáncá S: y w fatygach náßych w nim odpoczynku ßukaymy/ poki do onego wiecznego/ miłosierdźie BOGA náßego/ y przyczyná Mátki przenaśw: nas nie domieści. Amen.

HIST.

FIG.

Apoc. 21.

Ps. 148

EXEMP

Melodia Cælestis.

STROPHA 8.

Actionis & Sermonis. Facultatem tribue:
Vt tuorum meritorum. Laudes promam strenuè.
Rácz Spráwámi y vstami, memi záwsze kierować:
Bym z ochoty twoiey Cnoty Chwałę mogł oprawować.

Pro Visitatione B. V. M.

Exultavit infans in vtero eius. *Luc.* 1. C.

JAkoś widźę dniá dźisieyßego/ mießáią śię pospolite przyrodzenia biegi S. N. Nie tylko bowiem Przenaśw: Pánná w całości Pánieństwá/ płod Niebieski w żywocie nosi/ niepłodna y zgrzybiáłá Elżbietá brzemienna zostáie/ ale gdy płákać było potrzebá nad więźniem Janem/ áż ta niewieściá weselny ták is Akt widzę: choć to powiedźiał Duch S. Musica in luctu importuna narratio. *W smutku, weśoła muzyká nie do rzeczy.* A tu słychać/ ták na weselu/ ná dwa Chory Muzyká strzymá ieden chorzstara Elżbietá/ poczęłá nam śpiewać koncent/ którego wßytek Kościoł Boży nie dokończy w pozdrowieniach codźiennych Náświęt: Pánny/ chyba ná ostátnym dniu: Benedicta tu. *Błogosławionaś ty miedzy niewiástami.* Drugi Chor poczyna sámá Niebieskiey Kápelli Mistrzyni przenaśw:

Ecel. 22.

naśw: Pánná/ nie tylko ow nieśłychány pień Magnificat: *Wielbi dusza moia Pána*: ale oraz iákoby przy Melodyinych Ozgánách; ták ia bowiem zowie witáiąc *S. Andr: Ieros:* Salve lætitiæ Organum. ktorey to náder wdzięczney Melodyi nád stáwiáiąc vchá/ słuchayćie co nam o wdzięczności iey powiáda *Bern:* Buśł: Percipe quantæ melodiæ est Canticum quod in-
Ser. 2. Visit: strumentaliter Virginis Sanctæ Anima Cantat: in isto autem Cantico Cytharæda ćst, ipse Spiritus S. *Nadsłuchiway iákiey Melodyi to pienię, ktore wygrawa Dusza Przenayś: Panny, Sam Duch Przenayś: tey Muzyki Instrumentalista byt,* A ia też z tego te dzisieyßa zálece kápelle y Muzyke to zálu ca naybárdźiey/ gdy nie tylko po vßách lekce/ ále też ták wewnątrz/ iáko y zewnątrz rozruchá: dlatego chwalo hiśtoryę owego Muzyká, ktory melodya swoia do śalenstwá práwie przywodźił Alexándrá Wielkiego: Także drugiego ktory ná trwogę zágrawßy Dunskiego Krolá Erykà choć wielce iáśtáwego/ ták bárdzo rozzarzył/ że kilku ludźi zábił. *Kircher:*
Musurg. L. 9. C. 3. Lecz ia widzę że dźisieyßa Melodya Niebieśka skuteczniejßa: Spiewa vstámi Elżbietá/ ále oraz we wnętrznościách iey śtáwe dźieciątko: Exultavit infans in vtero eius. Spiewa Przenáś: pánná/ Magnificat; śpiewa: respexit humilitatem Ancillæ suæ, ále oraz z modlitwa łączy pokorne vśługi swoie Et ministrabat ei: *służy Elżbiećie.* Należyß do tey kapelli każdy Kátoliku/ gdyż codziennie w pozdrowieniu Naśw: Panny śpiewaß Przenasw: Pánnie Benedicta tu in mulieribus. Wiec chceßli; áby ten twoy koncent y nabożeństwo/ Przen: Pánnie wdzięczne było: trzebá áby z vstámi z modlitwo twoią/ y spráwy życia twego zgadzały śię; ináczey ta melodya/ Modlitwá twoiá/ nie należałaby do Kápelli Nayśw: Panny/ nie bedzie iey wdzięczna: O czym maß przestroge Kázimierzá S. Actionis & sermonis facultatem tribue: Ut tuorum meritorum laudes promam strenue. Otey ia Melodyi Niebieśkiey/ to ieśt/ iáka ma bydź Modlitwá do Przenaś: Panny/ mowić bede: wprzod náuke dawßy/ iáko to p. BOGV nie śmiáśno słuchać owego człowieká modlitwy/ ktorego życia spráwy/ melodyi nie máią/ to ieśt/ niezgadzáią śię z prawem Bożym.

Nie

Nie mála to rzecz ználeść muzykę/ álbo y Muzyká ták náI. PARS
leży doskonálego; ieżeli w ktorey ták w tey náuce látwo defekt popełnić/ ieden punkt opuszczony álbo przydány/ wßytkę hármonią zepśuie y zmießa: dlatego pißę *Sueton:* że Ktoś Apoph.
Cesarz wßytkich prawie w tey náuce przeßedßy/ ná Tryumfalnym Auguśta woźie/ ták iákoby był ze wßytkiego świátá otrzymał zwycięstwo/ do Krzymu wiezdzał. Podobnym sposobem mowiąc o Muzyce duchowney/ to ieśt o Modlitwie/ nie mała rzecz ieśt zdobyć śie ná doskonáłą modlitwę; pewnie ktoby to doskonále potrafił; nie tylko nád wßytkim świátem/ ále y nád sámym BOGIEM/ tryumfowáćby mogł bo mowi *S. Antonin:* Valet oratio, multum est enim fortis & efficax, ut omnia vincat, omnibus dominetur, etiam DEO. in summ
y nád sámym P. BOGIEM pánuie. Jednák iáko w mátezyálney Kápelli/ naybárdźiey śie melodya pśuie/ gdy gloży z táktem śie nie zgadzáią: toż śie dźieie y w duchowney/ głos znáczy modlitwę ktora zmiß do P. BOGA/ tákt zás znáczy poruszenia sercá/ spráwy życiá twoiego: Jeżeli nabożnym ieśtes/ odprawuieß Rożánce/ Koronki/ Godźinki/ á serce twoie nie rußa śie wráce/ to ieśt/ według przykázánia Bożego nie żyieß: raczey za tákiem poruszeniem bydlecych pożądliwośći twoich/ żyiąc w pijáństwie/ nieczystośći/ &c. idźieß. Jeżeli o tobie śie prawdźi/ co Krol kiedyś o niektorych Dewotkách powiedźiał: w ręku Páciorezki/ w vstách JEZVS MARYA/ á diabołek w sercu; wiedzie o tym/ że Melodya modlitwy twoiey/ nieprzyiemna ieśt vßom Boskim. Upewnia ćie o to sam BOG przez Prorokà: Cùm multiplicaveritis o- Isa 1.
rationem non exaudiam vos, manus enim vestræ Sanguine plenæ sunt. *Gdy wiele modlić śie bedziećie, nie wysłucham was, bo ręce wáße pełne są Krwie S. Bonau:* tłumáczy przez Ser. de
krew/ ćielesne rozkoßy. In Sanguine carnalem delectatio- Conf.
nem intellige. A náwet iáko gdy śie instrument odstroi/ nie tylko słuchaiącym/ ale y sámemu Muzykowi oná muzyká nie śmiáśna: ták y sámemu człowiekowi/ ktory dußy swoiey popuśćił strun/ to ieśt affektow/ swywoli dopuszcza; modlitwá choć ia pognie/ dla śtrofuiącego iumnienia/ prętko śie náprzykrzy. Skárży śie żałośnie Dźiś/ że będąc w niewoli SCRIP.

Babi-

Bábilonſkiey/ lubo ich gwałtem práwie do tego przymuſzáno/ żeby byli Bábilończykom Pioſnkę táko Jerozolimſką zaſpiewali.

Pſ. 136. Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba Cantionum: & qui abduxerunt nos, Hymnum cantare nobis, de Canticis Sion; iednák żaden z Żydow nie mogł czy nie śmiał y iedney zánućić. Quomodo Cantabimus Canticum Domini in terra aliena. Wiem ia że wiele Żydow w Bábilonyi z niewoli zapárło ſie BOGA/ y Wiáry tego z muſu niektorzy y Pogáńſkim báłwánom pokłonili ſie: á przećie żeby byli ná roſkaz Pogáńſtwá onego/ choć raz zánućili/ nie mogli ná ſobie tego przewieść: śmiało odpowiedáią: Quomodo cantabimus; y owßem muzyczne inſtrumenta ſwoie zárzucáią/ wießáią ná wierzbach. In ſalicibus in medio eius, ſuſpendimus organa noſtra. Coż to zá táiemnicá; czyli to w Bábilonyi nie było innego drzewá tylko wierzby: czemuż też żaden ná innym nie záwieśił muzyki ſwoiey. S. Hier: do moiey máteryi to applikuie. Wierzbá znáczy człowieká grzeßnego; bo iáko to drzewo nierodzáyne/ ták y grzeßnik bez łáſki Bożey/ nic nie rodźi/ vczynkow dobrych záſługuiących: iáko weding *Plin:* Salix cito projicit ſemen: ták y grzeßne ſerce/ álbo nie rádo naſienia ſłowá Boſkiego przyimuie/ álbo przyiąwßy roſkoßámi rozerwáne prędko od ſiebie wyrzuca; á naybárdźiey wierzbá znáczy człowieká cielesnego. Nie czemu Poetowie báią/ że iedná Bogini Panny ſwoie ſłużebne/ doßedßy że przez ſwywolą całość Pánienſtwá zeráćiły/ ná ukáránie/ w Wierzby te nie rodzáyne przemieniłá. O ták wiele iest miedzy Chrześćiány/ ktorzy mogą lámentowáć Suſpendimus organa noſtra; żadna nam modlitwa/ nabożeńſtwo nie ſmákuie/ niezmiernie ſie nam w Kośćiele przykrzy/ káżda Mſſa/ káżde Kázánie/ długie nam ſie zdá/ nie możemy ſie zdobyć ná ſzczerą płáczliwą modlitwę/ y vfność ku P. BOGV Ale nie dźiwuy ſie: In ſalicibus ſuſpendiſti organa: ſerce twoie/ ktore iest inſtrumentem modlitwy/ záwieśiłeś/ zoſtáwiłeś/ vtopiłeś/ w oney zakázaney roſkoßy/ w oney oſobie/ álbo wkuſu/ álbo w woźku: Quomodo cantabis Canticum Domini in terra aliena. A iákże możeß ſzczerze w tey cudzey/ bo gárſtewſkiey źiemi zoſtáiąc/ pień Páńſki/ to iest Páćierz/ ſzczerze mowić

L. 16. C. 26.

APOPH

mowić: Vſtá twoie rzeką *Oycze náſz*, á ták inßy ſumnienie twoie dáie/ przećiwko tobie świádczy/ że rączey Cżárt Oycem twoim. Mowiß *Swięć ſie imie twoie.* á ſerce twe ták przećiwny dáie/ to ieſt/ że bluźniß imie Boże Factis autem negant.. Mowiß. *Przydź Krolеſtwo twoie.* á ſerce twoie podobnoby BOGA z Nieba twierdzało/ byle ná świećie ſwobodno żyć. *Niech ſie ſtanie wola twoiá.* á ty iákoby ná złość woli Boſkiey czyniß/ wola cżártowſka/ y ćiáłá twego pełniąc: *Chlebá naßego day nam dźiśiey:* á ty ledwie raz álbo dwá w rok wzießáß do Chlebá Komunyi Przenaświ: chlebem ták że duchownym/ to ieſt Kazániem gárdźiß. *Odpuść nam náße winy iáko y my odpuſczamy:* á ſerce twoie odbiła ták/ gniew/ nienawiść odnawia przeciw nieprzyiaćielowi. *Nie wodź nas ná pokuſy:* á ty ſam po ták wielu obietnicách ná Spowiedźiách pokuſe/ niecnotę/ w domu trzymaß. *Wybaw nas ode złego:* á ty dobrowolnie przez pokutę złego ſumnienią pozbyć nie chceß. A záß nie widźiß iáwnie/ że w złym ſumnieniu głoś modlitwy/ nie ieſt do táku/ zátym trudno maß mieć ſmák/ ochotę do modlitwy. Quomodo cantabimus canticum Domini. Ozym *Hier: S.* In peccato conſtituti, qui cecidimus de Ieruſalem in Babilonem, quomodo cantabimus? Ergo non poteſt aliquis ſi non ſit Sanctus, laudare Dominum. Záczym tá ieſt náukа Chrześćiáńſka/ że kto chce áby modlitwá iego Melodyiną byłá/ to ieſt wáżną y wdźięczną/ ták P. BOGV/ táko też y ſobie ſámemu/ trzebá naprzod inſtrumentá ſwoie odſtrojone naſtroić/ to ieſt/ od prawdźiwego żalu zá grzechy ſwoie/ modlitwę ſwoie poczynáć/ y duße ſpoſobić: tego ćie vczy Duch S. Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat DEUM. *Przed modlitwą przyßpoſabiay duße twoie, á nie bądź podobny onemu ktory BOGA kuſi.* co S. Ambr: tłumáczy: Ut id quod oras, mores tui loquantur, fides adiuvet, opera commendent, *áby to o co proſiß, obyczáie twoie pokázowały, nádzieią vtwierdzáłá, vczynki zalecáły.* Th: vit. Piße o Neronie Cesárzu/ ten áby miał dla wyśpiewánia kunßtow muzycznych ſpoſobnieyße pierśi/ ześte ná to lekárſtwá oſobliwie purguiące bieráł/ táblet y innych rzeczy pſuiących głos/ nie iádał/ á práwie uſtá-

Pſ. 136.

ad Tit. 1.

Eccl. 18.

exh. ad Virg.

ex Suet. HIST.

wie vſtáwnie nágolych pierſiách dla odwilżenia/ ochłodzenia goracości pierśi / ołowiáno bláchę nosił. Ten ßalony Pan ták pilnie ſtáral ſie áby był przyiemnie/ melodyinie ſpiewał: chocći na máło tá melodya iego świátu ſie przydáłá / bo nie według głosu ſprawy iego były/ tyránſtwo iego ktorym wßytkich przeßedł/ ná wßyſtkie wieki obmierzłym go ludźiom vczynilo. Jednák tobie Katoliku/ z tad podáie ſie ſpoſob. Chceß áby twoiá modlitwá melodyina byłá / y wdźięczna Niebu: poyźrzyże w ſumnienie twoie; ieżeli tam názbieráło ſie humorow złych; maß ich w przod lekárſtwem ſerdecznym / to ieſt áktem ſkruchy/ álbo Sákrámentálna Spowiedźia z duſzy twey wyprowádźić/ maß poſtánowić od ßkodliwych fruktow/ to ieſt roſkoßy/ ſmácznych kąſkow podniecáiacych do złego/ martwić ſie. Maß ná ſercu twoim bláchę nośic/ to ieſt/ poſtánowić wßelką pilność ná porym przećiwko pokuſom; Maß chłodźić duſze twoie rozpalona pożądliwośćiámi/ one wſobie

SubA. 57 bojáźnią Boſką wprzod wygaßaiąc/ niżeli poczniesz ſie modlić. *Baron.* pißę: że pod cás pierwiaſtek Kośćiołá Chryſtuſowego/ przy Kośćiołách / oprocz naczynia z świecona woda/ bywało drugie naczynie z inßą wodą; w ktorey wchodzący ná modlitwę do Kośćiołá / ręce ſwoie vmywáli: Jákże y *S. Paulin.* námienia/ iż czaſow iego widźieć to ießcze było przed Kośćiołem Wátykánſkim w Rzymie. Ta Ceremonia [iáko vważa

APOPH *Manſi in Bibl.*] Kośćioł S. náuczał/ iáko káżdy przychodzący na modlitwę/ ma duße ſwoie wprzod w wodzie ſkruchy żalu leż / zá grzechy ſwoie obmywáć/ áby wdźięczna modlitwá iego Niebu byłá. przyczyny tego łácno ſie domyślic.

L. 5. Genial. c. 24 *Alex. ab Alex.* pißę/ iż u Rzymian nikogo niepuſczano widźiáć Cesárzá/ álbo o co prosić/ poki go dobrze nie opátrzono/ ieżeli iákiego oręża przy ſobie nie ma. Człowiecze/ ktory czyniąc ſie bydź w grzechu/ idźieß ná modlitwę/ Miß. S. ſłuchaß

HIST. coż innego czyniß/ tylko ſtáwiaß ſie z prośbą twoią przed Cesárzá Niebá y Ziemie BOGA Wßechmogącego; á oraz pokázuieß mu miecz/ ktorym kochánego Synà iego zámordowałeś to ieſt/ onegdayße piiáńſtwo/ nieczyſtość/ obmowiſko. Rur-

Hebr. 6. ſus crucifigentes Filium DEI: Mogłże kiedy Oćiec albo Miłośtká weſoło ſłuchác zaboyce ſyná ſwego / ießcze miecz zkrwawiony

wiony niośącego? toż trzymay o BOGU/ gdy zgrzeßnym ſumnieniem idźieß z modlitwą ſwoią przed Máieſtat iego.

Przyznáie ia/ że Muzyká to ſacna / y Niebu wdźięczná Melodya/ nabożeńſtwo do Przenaśw: Pánny/ Rożánce/ Go- II. PARS dźinki/ Koronki etc. Muzyka to táka/ że ná iedno pozdrowienie Naśw: Pánny/ wßytko práwie Niebo/ ráduie ſie / poruſza ſie; powiáda Oćiec S. Fránćißek: Cùm dico Ave MARIA, Cæli rident, Angeli gaudent, Mundus exultat, Infernus contremiſcit, dæmones fugiunt. Muzyká to y koncent nie láda kompozytury/ bo Anyelſkiey. Przyznáie y to/ że po chwale Bożey/ wiecey modlitw/ chwał/ nabożeńſtwá nie máß/ iáko do Przenaśw: Pánny; po polách / po wárztátách / po ßkołách/ práwie ná káżdą godźinę / że nie rzeke bez przeſtánku / brzmi tá Muzyká/ odzywa ſie przez częſte pozdrowienia przenaśw: pánny. A náwet y ſámemu człowiekowi wdźięczniey ßey Muzyki/ modlitwy nie máß/ iáko choć raz pozdrowić Przenaśw: Pánnę. *Liraus de B. V.* pißę. Że ieden Zakonnik ćieß- ko ná podágrę leżąc trzy látá/ vmiera/ y pokázuie ſie po śmierći drugiemu/ miedzy innemi rzeczámi rzekł: gotowem práwi drugie trzy látá podágrę one ćierpieć / byle mi tylko pozwolono iedno Ave MARIA zmowić. Z tym iednák wßytkim/ lub ták częſto/ y gęſto wygrawamy ná Rożáncách/ ná Koronkách nabożeńſtwá do Naświet: Pánny / nie záwße przećie bywáia do vkoncentowánia Przen: Pánnie. *Sueton.* o Neronie pißę; iż ten máiąc vmierác / á wiedząc że naycelnieyßym w muzyce był/ rzekł: O quantus artifex ego morior. Wiele podobno przy śmierći będźie ták ich/ ktorzy choć śiłe Koronek Rożáncow/ nabożeńſtwá ku Przenaś: Pánnie odpráwili zá żywotá / poſkáremu przy śmierći obacz niebeſpieczeńſtwá duſzy ſwey: á czemużby to tá muzyká nabożeńſtwá te ich / nie miáły być ſkuteczne/ przyiemne/ ważne przed Naświet: Pánną? Odpowiádam: bo częſto bywáia nie według kápelli Przenaśw: Panny/ nie do táktu / nie według koncentu/ ktory dźiś Przenaśw: Pánná w Domu Elżbiety poczyna Przenaś: Pánná. ſłyßyćie ſpiewa vſtami o pokorze: Reſpexit humilitatem Ancillæ ſuæ/ áż záraz też przyzwoity dáie ták in actione; pokornie ſłuży Elżbiećie, ſpiewa vſtámi Magnificat, ále

APOPH

oraz y Duch iey tákż dáie. Et exultavit Spiritus meus, *Vrá-
dował ſie Duch moy.* Wiec kto chce áby modlitwy/ nabo-
żeńſtwá iego/ wdźięczne/ godne/ przed Naśw: Pánna były/
trzebá ákkomodować ſie do kápelli do śpiewánia dźiśieyßego
Przenaśw: Pánny/ trzebá w tákt/ trzebá żeby z vſtámi iego
ſumnienie/ ſpráwy iego zgadzały ſie/ to ieſt/ ſumnienie iego/
ſpráwy życia iego/ wolne były od grzechu. *Hug: Card:* Si vis
in 1. Luc. ad Virginem ingredi, & eam ſalutare, oportet te eſſe An-
FIG. gelum, Angelum áutem faciunt potiſſimè puritas, & chari-
L. 2. de tas. *Chceßli pozdrowiáć Przenaś: Pánne, trzebá żebyś był Anyołem:*
Lau. *Anyoł záś, te dwie rzeczy oſobliwie ma czyſtość, y miłość.* Rich:
Virg. à S. Laur: pyta ſie o táiemnice; czemu pod Figurą Oblubie-
nice Naśw: Pánne przyrownał Duch S. do Ogrodá zámknie-
tego/ y do zrodłá zápieczętowánego? *na co Odpow:* Debent
eſſe mundi, & immaculati ſervi ac laudatores MARIÆ: nec
intrandum eſt in hortum floridum & delicioſum pedibus
lutulentis, nec aqua puriſſima fontis, ſordidis manibus eſt
haurienda. Ad agendum enim de B. Virgine non eſt niſi
mundo corde, & purificatis cogitationibus accedendũ. q.p.
Ogrod nayſliczniejßy, zrodło nayczyſtßie MARYA; zrodła czyſtego,
błotniſtą ręką nie biorą, áni vßárgánemi nogámi depcą po deli-
káckim Ogrodźie: y ty ſkalane ſumnienie máiąc, nie możeß przy-
ſtępować do Przenaśw: Pánny z modlitwą. Miedzy innemi
APOPH náukámi *Pythagoræ*, vczniom ſwoim zoſtáwił/ áby nie vmy-
wßy rąk Lutnie ſie nie tykáli. Lyram illotis manibus non
attinge: tákże y teraz/ u muzykow/ nie godźi ſie tłuſtemi rękámi
ſtrony tykáć; bo záraz glucho gra inſtrument. *Mund:*
Symb: przyrownywa Naśw: Pánne do Lutnie Apolinowey/
nád ktorą námálowáno dawßy *Lemma*; Nunquam diſſona
tákt mowi: Hæc imago convenit B. V. quæ adeo nunquam
fuit diſſona, ut nec minimum actuale, vel originale culpæ
delictum commiſerit. *Obraz ten, wyraża Naświet: Pánnę,*
ktora tak dobrze naſtroiona zánſße była, że naymnieyßego, áni v-
czynkowego, áni pierworodnego grzechu nie miała. Lyram il-
lotis manibus non attinge. Tey Lutnie w ten czas Kátoli-
ku dotykaß ſie/ kiedy Rożánce/ modlitwy twoie poczynaß do
niey: patrzże żeby ręce twoie/ dußá twoia/ nie były poru-
ßczone

ßczone/ ſkuſtośćią owo o ktorey Dawid. Prodijt ex adipe Pſ. 72.
ejus iniquitas, to ieſt zárázone grzechem/ zwłaßcza śmiertel-
nym. Non attinge; ináczey/ prędko poſtrzeżeß/ żeć cá Mu-
zyká głucho/ nie przyiemno będźie grálá; to ieſt tá twoiá
modlitwá/ nie będźieć ſmáczna/ y rzeczeß z Jobem: Cythá- Iob: 30.
ra mea verſa eſt in luctum, gdy Przenaśw: Pánná odwra-
cáć ſie/ y gárdźić twoią Modlitwą będźie. Z czego ſámego
máß odpowiedź/ ná wzwyß pomienione pytánie: Czemu mie-
dzy Kátolikámi/ lub ták wiele odprawuie ſie Rożáncow/ Ko-
ronek/ y innych modlitw do Przenaś: Pánny/ málo ich iednák
ſkuteczných? Bo też rzadko kto ieſt/ żeby kto w czyſtym ſer-
cu od grzechu/ te nabożeńſtwá oddawał Przenaśw: Pánnie;
wiecey ieſt tych ktorzy zá nic ſobie máią w grzechu ptáńſtwá/
nieczyſtośći/ gniewu zoſtáiąc/ nabożeńſtwá oddáwáć Prze-
naśw: Pánnie; á oná tákowemi luboć cále nie gárdźi/ iednák
iey przykro ſłuchác tákiey Muzyki/ modlitwy/ y owßem czeſto
ná tákowych ſurowa bywa: *Abul. Corn: à lap.* Dwie oſobli-
wie inquizicye w Piśmie S. ſtárego Teſtámentu vważáią.
Naprzod *Num:* 31. kiedy Moyżeß widząc ſrogi gmin niewiaſt
Mádyáníckich/ ktore w niewolą byli zabráli Synowie Jzrá-
elſcy meſzyzne pozábiiawßy/ kazał ſáme tylko nietykáne Pá-
nienki zoſtáwić/ niewiáſty záś mieczem zgubić/ tákimże tám
ſpoſobem rożnice tey/ miedzy tákim gminem ſobie zwłaſzá
nieznáiomym dochodzono? á rzecz pewna/ że muſiał być ſpo-
ſob bez wßelkiey nieprzyſtoyności; do to ſpráwá Boſka byłá.
Tákże Jozue vpewniony o krádźieży w Obożie ſwym popełnio-
ney/ tákim też ſpoſobem/ nie omylnie złoczyncę doßedł. *Men-* Ioſu. 7.
doza ſpoſob tego podáie y ápprobuie; czego z trádycyi ſtárych in L. 4.
Żydowinow doßedł. Że ſkrzynią oná Páńſka/ miáłá cudow- Reg.
ną tákąś moc/ iż żaden nieczyſty/ grzeßny/ przed iey obli-
czem wytrwáć nie mogł: y ták gdy przed ſkrzynią ona Moy-
żeß/ Mádyáńſkim támtym niewiáſtom ſtánąć kazał; ktoż
kolwiek tuż nárußona byłá/ záraz padáłá ná ziemię; Tymże
ſpoſobem y onego złoczyncę Ahámá doßedł Jozue Hetman.
Piękną to Figurą Przenaśw: Pánny; ktoro Doktorowie SS.
do Skrzynie Bożey przyrownywáią: Jeżeli tedy támtą Arkę/ kto-
ra tylko byłą Figurą świątobliwości/ doſtoyności Naśw: Pánny

zćierpieć nie mogłá ludźi złych/ludźi nieczystych/ y owßem nie-
ktorych odpychałá od ſiebie; iáko ná onym Káplánie nieczyſtym
Oźie wiádomo: dáleko wiecey ſámá Przenaśw: Pánna/ nie-
porownáney czyſtośći/ świątobliwośći bedąc/ gdy człowiek tá-
ki nie oczyśćiwßy duße ſwoiey/ przynamniey áktem ſtruchy/
zbliżáć ſie do niey chce/ przez podnieſienie wnetrzne ſercá/
docyłáć ſie iey przez odpráwowánie Koronki/ Rożáncá/ z cier-
pieć oná tego nie może; raczey odwraca ſie od iego pácior-
kow; co obiáśniam hiſtorya: Pokażałá ſie raz Naśw: Pán-
ná iednemu Młodźiánowi/ ktory zwykł był codźienne pácierki
mawiáć do Naśw: Pánny/ żył iednák nieczyśćie. Wiec ma
Naśw: Pánná pokázuie tákiś zeſtruchan/ ſłodkić wprawdźie
y drogi w ſobie máiący trunek y napoy/ ſam iednák plugá-
ſtwem był oßpecony/ y brzydkość czyniący temu; ktoby chćiał
był zkoßtowáć nápoiu: czemu gdy ſie on młodźian dźiwuie/
rzecze Naśw: Pánná. Pátrz práwi ſynu: Rożánce twoie ſą
mi wdźięczne/ ále cożi/ naczynie ná ktorym mi ie ofiarwieß/ to
ieſt dußá twoiá/ dla życia nieczyſtego/ brzydkość mi czyni;
że pátrzyć ná nie/ nie mogę. Toc ſie álbo gorzey ſtáło z A-
nátoliußem niektorym Pánem/ ktory o Exceſſa ſwoie pozwá-
ny przed Ceſárzá/ á poſtrzegßy gdźieś Obrázu Naśw: Pánny/
wpádnie przed nie/ proſi o rátunek/ widomie Naśw: Pán-
ná odepchnęłá go od ſiebie/ y owßem naycelnieyßemu Aſſeſſo-
rowi ſądow ktory go bronił/ pokazawßy ſie zeklá: Jpuſtiß
bronić bedźieß Anátoliußá/ ktory y mnie/ y Synà mego/ tak
wielekroć znieważył. Jnáß Polak *Miechou*: piße/ iáko wie-
lekroć coś podobnego trafiáło ſie/ przed Obrázámi Cudownemi
w Polßcze; oſobliwie w Gidlách/ gdy nieczyſty ieden Ká-
plan ze Mßa wyßedßy przed Obraz cudowny/ drzeć/ lekáć ſie
modlić począł/ ták dálece/ że muśiał od Oltarzá poyść; ták
to ieſt nie mogá Naśw: Pánnie/ grzeßney duße modlitwá.
Dla czego *S. Damáſcen*: mowi MARIA fugit omne lutum, o-
mnes cœnolas cogitationes averſatur. *Vcieka przed bło-
tem* MARYA, *y wßelkiemi ſkalonemi myślámi brzydźi ſię.* Nie
dźiwność to y Kázimierz S. żyiąc ſobie/ áby godne modlitwy
tego/ Przenaśw: Pánnie były; Ut tuorum meritorum lau-
des promam ſtrenuè: w przod o czyſte ſumnienie/ świątę ſpra-
wy/

HIST. Nova. Vmb. n. 998.

Flor. Exempl. HIST.

in Lit. d. 25.

HIST.

wy/ zgadzáiące ſie z vſtami/ pilno iey preśil. Actionis & ſermonis, faculiatem tribuc. Wiec tu/ náuke ſobie potrzebna bierz Chrześćiánſki człowiecze/ co ewo ná czas dufáiąc wto że nigdy Koronki/ Rożáncá/ Godźinek Naśw: Pánny nie opuśćiß Sobotę/ Szrodę/ Wigilie oſtro pościßi/ á przećie ſwywolnie żyieß: álbo też ktory bez uwagi/ gniąc ná ſumnieniu ſwoim grzech popełniony; mowiß ſobie: Poyde ná Pláſek/ do Loretu/ ná drożki świętę/ poyde Mßey ś. ſłuchać/ Rożániec mowić; nie gániec ia tobie cále ſkłonności tey/ ktora też ná czás bárdźiey z zwyczáienia ſie/ niż z duchá pochodźić leć iezeli chceß áby ſkuteczna/ wdźięczna tá rzecz była Naś: Pánnie/ naprzod ná ſerce twoie poyźrzeć powinieneś/ iezeli do táktu ieſt/ ſpoſobne ieſt do tey muzyki/ iezeli nie dotknione od gárcá/ to ieſt/ iezeli nie gnie grzechu tákiego ná ſie/ á poſtrzeżeßli tego/ wprzodże do Konfeſſionału niż do Oltarzá/ wprzod do żalu ſtruchy przynamniey/ niż do Koronki/ Rożáncá. Słyßałem że Czárownice/ guſłárki/ przy ſwoich guſłach mawiáią páciérz ná wſpak; zła to rzecz ieſt/ y owßem bluźnier- APOPH
ſtwo/ ále ia to biorę ná ſumnienie ſwoie/ záżdże ia tobie grzeßniku/ obroć ty ná wſpak Pozdrowienie Anyelſkie/ uważáiąc żeśnie godźien dla zeſtromocenia ſumnienia twego/ poyźrzeć w oczy Przenaśw: Pánnie/ y one pozdrowić z czyſtym Anyołem Ave Maria, wprzodże od końcá począnyi/ o ſkrusze proſząc mow: Ora pro nobis peccatoribus; wznaß porußone ſerce do obrzydzenia grzechu/ dopiero potym rzeczeß/ Ave Maria, wdźięczno tuż Melodya tym ſamym ſtánie ſie modlitwa twoiá Przenaś: Pannie. *Theoph: Marian*: piße: Że Krol Dunſki zwyćiężywßy Sáxonow/ nieſłychány nigdy nákazał podá- Arr. 20.
tek: to ieſt/ tyle tyſiecy głow ludźkich/ tyle rąk/ tyle nog/ HIST.
tyle ſerc. Tyrańſki to/ nie ludźki był podárek z zgubą tak wielu tyſiecy ludźi. Lecz Katolikú/ ponieważ záwoiowánym znaß ſie bydź od Przenaśw: Pánny/ przez oſobliwßą ſkłonność y nabożeńſtwo ku niey/ co oni ludźie z muſu/ ty z dobrey woli vczyń to. Nie kontentuy ſie tym ześ ná dwrale Náświętſzey Pánny oddał vſta twoie/ przyimuiąc ná ſie Rożáncę/ Koronki/ modlitwy/ etc. mało to ieſt/ oddaj y ſerce twoie/ bronięc go od ſkazy grzechowey/ oddaj y wßyſtkie zmysły twoie/ ale

ie/ álbo raczey spráwy zlonkow twoich/ áby oná niemi kierowáłá/ zgodnie do kápelle chwały swoiey; mow zesto nabożnie z Káźimierzem S. Actionis & sermonis, facultatẽ tribue. *Racz spráwámi y vstámi, memi zawsze kierowáć. Amen.*

Sigillum Cancellariæ Cæleſtis.

Pro Annuntiat. B. V. M.

STROPHA 9.

Opto nimis, vt inprimis, Des mihi memoriám:
Vt decenter, & ferventer, Tuam cantem gloriam.
Bardzo proſę, niech odnoſę, Dar pámięći tákowey
Bym cię choynie, y przyſtoynie, Slawił ſercem y ſłowy.

Miſsus eſt Gabriel Angelus. *Luc:* 1. *C.*

WJielka godność: niewypowiedźiáne ſzczęście/ przy náwiedzeniu tym Anyelſkim otrzymuie Przen: Pánná; ále y Anyołá nie posledni honor y ſzczęśliwość dźiś potyka S. N. Szczęście y wielka/ y owſzem naywiekſzą godność otrzymuie dźiś Przenaśw: Pánná/ Mátka ſie Boſtá ſtáłac/ bo mowi *B. Dyon: Carth:* Ratione hujusmodi Maternæ fæcunditatis, Maternitatisq; DEI, Beatiſſima Virgo MARIA, eſt dignitatis infinitæ: *że dla Macierzyńſtwá Boſkiego ma nieſkonczoną godność.* Potyka też y Anyołá dźiś oſobliwy honor/ y reſpekt práwie y od Niebá y od Ziemie: bo náprzod Przen: Pánná/ iáko Poſłá Niebieſkiego/ pokornym vkłonem wita: *Alb: Mag:* powiáda że Przenaśw: Pánná w ten czás klęcząca ná modlitwie byłá/ z ktorey porwawſzy ſie/ pokornie Anyołá przywitáłá. Angelo venienti reverenter aſſurrexiſſe. Coż rozumieńie/ iako Anyołá tego z tey Legácyi Niebo/ y Duchowie oni z teſknica czekáli: áby vſłyſzeli pożądáno ſobie nowinę/ o ktorey *S. Bonav:* Hæc eſt vox dulciſſima Angelis, & ipſi Sponſo: á zátym wracáiącego/ z iáko witáli wzćiwością: á przez coż to! Podobieńſtwem obiáśniam. Wieńie kiedy owo zacny iáki Poſeł/ niesie iákie Krolewſkie pilne z wielkiemi Pieczęćiámi liſty/ tákowego zwyczay ieſt/ z niezwyczáyna przyimowáć Ceremonią. Przenaśw: Pánná byłá nieiáko kázná/ ná ktorey BOG

Ser. 1. de Conc.

Sup: Miſſus eſt

in Luc,

SIMIL.

BOG wypiſał/ naprzod niezwyczáyne charáktery; to ieſt; ktoro duſze vdárował łáſkámi náder celnemi: Gratiâ plena. Podpiſał y Słowo ſwoie przedwieczne/ przez Wćielenie iego w żywoćie iey. ná tey kárćie dźiś przyćiſniona Pieczęć ná Słowo iey Fiat. Naypierwſzy tedy był Anyol Gábryel/ ktory tych Charákterow/ tego Przywileiu *Copią* nieiáko wyniosł z ſoba: to ieſt/ że wſzytkich rozumow Anyelſkich/ naypierwſzy widźiał/ przypátrzył ſie dobrze przenaydoſtoynieyſzey Pánnie/ zrozumiał wſzytkie *extraordinaryine* dáne iey łáſki/ y godność iey nád wſzytkie inne kreatury. Prawdá ieſt/ że Anyołowie wſzyſcy mieli ſpeculativam notitiam, wiádomość iákąs o przyſzłey reparácyi narodu ludzkiego/ *in ſubſtantia*; ále o okolicznośćiách Wćielenia Synà Bożego/ to ieſt z ktorey Mátki/ kiedy/ y iáko/ rodzić ſie miał/ zákryta to táiemnicá byłá: ſłużyli oni orſzakami záraz od národzenia Naśw: Pánnie/ ále nie wiedźieli ieſzcze/ cy Mątko Boża bydź miáła. Wiec gdy iuż w Gábryela wrácáiącego rozumie widzą/ czytáią/ te chárá: ktery Wćielenia Synà Bożego/ widzą pámięć iego nápiecżętowáną obrázem naydoſtoynieyſzey Oſoby/ wielki honor Anyołowi temu oddáią. O ſzczęśliwąś to duſzą/ ſzczęśliwy rozum/ ktorego pámiąc Przenaśw: Pánná nápiecżętuie ſobie; to ieſt/ ktory przyczy ſie czeſto/ y ná káżdym mieyſcu pámiętáć/ y wſpominác ſobie Przenáś: Pánne: tey ſobie iáko naypierwſzey ſzczęśliwości życzył Káźimierz S. Opto nimis, vt inprimis. des mihi memoriam. Vt decenter & frequenter, tuam cantem gloriam. Wiecżę ta powiem/ iż pámiętáć o Przenaś: Pánnie czeſto/ ieſt to Pieczęć Kancellaryi Niebieſkiey/ to ieſt wpiſáney duſze w liczbę przeznáczonych do Niebá. Wprzod o niektorych znákach ludźi przeznáczonych do chwały wiecznoy náuke podawſzy.

I. PARS

ZAwſze to nabożnieyſzym ludźiom ckwi w głowie/ á przynamniey czeſto nátrząca ſie/ bá ná czás y melánkolia przynoſi/ co nápiſano Neſcit homo, vtrum odio, vel amore dignus ſit: to ieſt/ nie wie/ ieżeli go w témtym żywoćie dobze/ czyli też zle czeka. Wierzy on/ że duſzá nieśmiertelna; lubo zginie ćiáło/ oná vmierać nie może/ ále żyć iey dłużey potrzeba: á długoś: ták długo/ iák długo BOG żyć będźie; á ten

Prov. 9.

długoś

długoß żyć będźiesz; puki wieczność trwać będzie: A długoß
in Exod. 15. tey wieczności. *Corn. à Lap.* Cogita centum Annorũ millia, nihil cogitasti respectu æternitatis, imò cogita decies millies millia Annorum, necdum inchoasti æternitatem. *Pomyśl o stu tyśiecy lat, nic nie pomyślisz o wieczności, y owszem pomyśl po dziesiędkroć tyśiecy tyśiacow, á nie poczniesz wieczności.* Drex: obiáśnia podobieństwem. Gdyby po iedney
SIMIL. tylko kropelce we ſto lat vbywáło wody z morza; gdyby z tákiey kupy ták cáły świát máku/ we ſto lat praßek po iednym ziarnku przenośił ná inny świát; lubo ták máło rzeczy/ ták zadko uczynione; w tákiey mnogości/ przećiąż iákakolwiek nádźieiáby byłá/ że to kiedykolwiek koniec swoy weźmie/ á wieczność ießczeby ſie nie poczelá. Albo też gdyby byłá ták długa kártá/ żeby mogłá wßytek okrog świátá opaśáć, á ná niey wzdłuż cyfrámi milliony kto pisał/ y gdyby cáło one ták ſrogo liczbe kto z ſummował ná dni; tedy oná ſummá dni y lat/ iedney minućie wieczności niewyſtárczyłáby. Tákowe
Pſ. 76. zámyślania ſie o wieczności/ wielce do zbáwienia ſo potrzebne; Miewał ich y Krol Dawid; Cogitavi dies antiquos: & annos æternos in mente habui: Jednák że niektorzy bywáią/ co zbytecznie trwożliwi ſo w tych myślách/ nie wiedząc co ich w ták długiey wieczności czeka/ czyli też imiona ich zápiſáne ſo do Chwały wieczney. Niechże wiedzą dla pociechy swey/ że Káncellária Niebieſka/ kogo w Regeſtr przeznáczonych nápiſała/ to mu też y Pieczęć przyćiſnęłá; co ieſt/ ſo według Doktorow śś. niektore znáki/ po ktorych człowiek może domyślać ſie przeznáczenia swego do Niebá. To dość wyFIG. ráźnie obiáśnia Jan S. ktory przypátruiąc ſie dußom náznáczonym do Niebá/ káżdą zápieczętowáną widźiał/ & vidi numerum ſignatorum: A coż to? y iákie Pieczęći/ álbo znáki tego? Miedzy wiele o niektorych przednieyßych mowić chcę. Wprzod iednák powiem/ co pißę *Novar.* że ſpoſob pieczętowánia ludźi był rozmáity v Pogáńſtwá/ oſobliwie troiáki;
L.3. Elect APOPH Pieczętowáno álbo ná vßách/ álbo ná rękach/ álbo ná ſercu.
Lel. C. 1. Pieczętowáno ná vßách: ták czynił ieden Filozof (o czym pißę *S. Irenæus*) ktory przyimuiąc do ſzkoły swoiey vczniá/ ná vßách iego pieczęć álbo pieczęć swoię wybijał/ niektorzy tedy

Dokto-

Doktorowie vpátruiąc/ ktoreby też pieczęći y znáki były przeznáczonego do Chwały wieczney? vpátrzył ieden ná vßách: to ieſt/ kiedy ſie kto rad bárdzo słucha ſłowá Bożego/ náuk duchownych/ zá ćięßki ſobie ma grzech opuśćić we Swięto/ w Niedźiele káżde Kazánie: á to swoie zdánie fundvie ná ſłowách sámego Chryſtuſá mowiącego. Qui ex Deo eſt, verba
Luc. 8. Dei audit. *Kto z Boga ieſt, ſłowa Boſkiego ſłucha.* Tákże Beati qui audiunt Verbum DEI, & cuſtodiunt illud. *Błogoſławieni ktorzy ſłuchaią ſłowá Bożego, y ſtrzegą go.* A v Jáná S.
Ioan. 10. Oves meæ vocem meam audient; *Owieczki moie, ſłucháć głoſu moiego bedą:* ktore ſłowá vważáiąc *S. Bernard* ták mo-
ſer. 1. in Sept. wi: Data ſunt ſigna quædam, & indicia manifeſta ſalutis: inter ea quæ fiduciam præſtant & materiam ſpei, unum illud maximum eſt. Qui ex Deo eſt verba Dei audit: non nullos enim ſic audientes invenies, acſi nihil omninò ad eos pertineat quæ dicuntur. *Są niektore pietna, y znáki zbáwienia, miedzy niemi, wielką nam vſnoić rzecz ono naywiekßey kto z Boga ieſt, ſłowá Bożego ſłucha: naydźieß bowiem wielu, ktorzy ták o Kazánie dbáią, iákoby to nic do nich nie należáło.*
D. 15. de Pręd. FIG. Ioan. 18. Pyta ſie *Manſius.* Co zá táiemnicá/ że od poimánia swego CHRYSTVS/ áż do záwießenia ná Krzyżu/ widomego żadnego cudu nie vczynił przy mece swoiey/ oprocz że w Ogrocu vćiete vcho przywrocił Máłchußowi? Więc táiemnice dochodzi z *Auguſt: S.* ktory to ſłowo *Malchus* tłumáczy *Regnaturus cum Chriſto*: nieiáko ten *Malchus*, znáczył człowieká przeznáczonego do Krolestwá Niebieſkiego. Ipſum deſiciutum auriculâ eſſe non conveniebat, ſiquidem Salvator noſter apertè alias dixerit, oues meæ, vòcem meam audient, quod ſine auriculâ facere non poteſt. iákoby rzekł: żadnego z przeznáczonych do Niebá nie máß/ ktoryby nie był ochotny y pilny w ſłuchániu ſłowá Bożego. Podobnąż táiemnice vpátruie w hiſtoryi Jobá; gdy ná zárátowánie vbo-
FIG. Iob. 42. ſtwá iego/ Przyiaćiele zrućili mu ſie po iedney Owieczce y iedney naußnicy. Dederunt ei vnusquisq; ovem unam, & inaurem vnam: Co zá proporcya Owieczki do naußnicy? *Symbolum* duße náznáczoney do Niebá ieſt Owieczká. Naußnicá zaś/ ktora ieſt ozdoba ußu/ znáczy ſłuchanie ſłowá Bo-

żego

żego. Poſtrzeżeß że kto ma naußnice te/ vßu nábſtáwia pſſno ná Kazánie/ domyślayże ſie/ że też ieſt Owieczko wybráno do Niebá. Ovi ſ. animæ prædeſtinatæ, adiungitur inauris, ad denotandum, quòd audiendo & adimplendo vocem DEI, æterna prædeſtinatio comparetur. *Manſi. Drugie* bywáło piatno u ſtárych/ ná Rękách. Piße *Elec: Novar:* iż było Ceſárſkie práwo/ ktorym nákázywáno/ áby tych ktorzy wody dogladáli/ imieniem łáſkáwośći Ceſárſkiey piatnowáno ná obudwu rękách. *Tá Pieczęć* moje znáczyć/ cnotę hoynego miłoſierdzia/ ktora niektorzy DD. máło zá znák przeznáczenia do Niebá/ w kim ſie oná nayduie. Pieczęć/ ma naprzod ná ſobie konterfekt Ceſárſki; ták y miłoſierdzie nád
Luc. 6. bliźnim/ konterfekt Boſki wyraża ná duſzy miłoſiernego. Eſtote miſericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt. Pieczęć ma ießcze miękkość; bo pospolićie z woſku miękkiego robione bywáła: ták y miłoſiernego duſzá/ iáko woſk/ nie może chorego/ nágiego/ vbogiego/ bez porußenia wnetrznośći ſwych minąć/ á náwet y ſłuchać o utrapieniu ludzkim bez politowánia. I duſzá táka/ że zápiſáne imie ſwoie ma w Kancellárvi Niebieſkiey/ może ſie domyſlać z tey pieczęći/ mieć to ſobie zá znák dobry. Tá opinia funduie ſie ná ſłowách Zbáwiciela/ błogoſławionemi názywaiącego miłoſiernych. Beati
Mat. 5. miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.
Pſ. 40: o czym przedtym Dawid. Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem. *Błogoſławiony to ten, ktory wyrozumie nád potrzebnym y vbogim*; gdzie wiele dobrego ktore ſpływa z miłoſiernych vczynkow/ ná człowieká wyliczywßy; ná oſtátek/
Ibidem zá oſobliwy to ſobie poczyta znák zbáwienia wiecznego: In hoc cognovi, quoniam voluiſti me & confirmaſti me in conſpectu tuo in æternum. *O trzecim* zás piatnie czytam
Cant: 8. nie w Pogánſtich kśięgách; ále w Pismie S. ktore Oblubieniec Niebieſki/ zá naylepßy znák obráney ſobie ná wieki Oblubienice kładzie/ to ieſt/ ná ſámym ſercu. Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum: *Tá Pieczęć* ſerdeczna/ figuruie
Conſ: 22 de Glor: naypierwßy znák zbawienia: o ktorym noß *Doctor: in Myſt:*
Med. de glor. cæl con. 1. Signum infallibile præceſtinationis, eſt voluntas æterno odio contra peccatum flagrans, & amore perpetuo ardens.

Divinæ

Divinæ legis obſervandæ. *Znák nieomylny doſkonáłego przeznáczenia, ieſt wola wieczna, nienawiść máiąca przeciwko grzechowi, y máiąca gorącą chuć, do wypełnienia práwá Bożego.* Tá opinia funduie ſie ná ſłowách Chryſtuſowych. Qui facit
Math. 7. voluntatem Patris mei, qui in Cælis eſt; ipſe intrabit in Regnum Cælorum. *Kto czyni wolą Oyca mego Nieb: ten wnidzie do Krolеſtwá Niebieſkiego.* Tákże ná ſłowách Páwłá S.
2. Toma Firmum fundamentum Dei ſtat, habens ſignaculum hoc: Cognovit Dominus qui ſunt eius, & diſcedat ab iniquitate omnis qui invocat Nomen Domini, ktore ſłowá tłumáczoc *Corn: à Lap:* mowi. Hoc eſt ſecundum firmi fundamenti ſignaculum, quod eſt in nobis ſ. fuga iniquitatis. *Ten ieſt znák y gruntowny fundáment przeznáczenia náßego, obmierżić ſobie grzech, vciekáć przed nim.* Obiáśniam to Figurą Piſmá S. y Hiſtoryą. W kśięgách Rodzáiu wſpomina piſmo S. że dwiemá wieźniom u Fáráona śniło ſie; Jeden
Gen. 40 widżiał łácoroſl winna: á drugiemu ſie zdáło/ że ná głowie ſwoiey nioſł trzy koße máki/ y ſpecyałow ciáśćiánych: te dwá ſny rożne/ ießcze rożniey wyiáwiły ſie: bo iednego ná śmierć/ drugiego ná godność dworſka wyprowádzono; iáko im to zás raz wrożył ze ſnu Joſef wſpolwięzień. A po czymżeś to doßedł Joſefie tákowey rożnice? Prawdáć Duchem Prorockim łátwo było dośćić tego Joſefowi; iednák Nieoteryk ieden nie od rzeczy domyśla ſie: podobno Joſef vważał ſobie/ że ten pierwßy iákiś czuyny/ podobniey było/ aby ptacy obaczywßy łagodki winne/ raczey do nich ſkubáć ſe przyłátowali/ ániżeli do páßterow drugiego/ ktore ießcze ná głowie nośił/ y obronić ich łátwo mu było: ten drugi ſkárży ſie/ że ptacy zálátuiący dziubali one paßtety iego/ záwſze zás pierwßy ná żadna nápáść od práſtwá/ choć nie na głowie; ále tylko przed nim łágody one były/ nieſkárży ſie: znáć to był bárdzo czuyny: czuły praßki/ iż gdyby był poſtrzegł zálátuiące/ ploßyłby ie był/ dla tego też Prorok oſtrożność iego mogł mieć zá znák
FIG. wwolnienia iego z więźienia/ á nie czułość ſámtego/ zá znák śmierći. *Rupert. & Proſper. ap. Corn. hic.* Hi duo Eunuchi quorum alter ſuo ſtatui reſtituetur, alter ſuſpenſus eſt, ſignificant duos Ordines hominum, puta Electorum ex gratiâ &

cia, & damnand rum ex juſtitia q. d. Siedzą duſſe náſſe w
Rom, 7. tym ćiele iáko w Więzieniu/ Quis me liberabit de corpore
mortis huius; Snią ſie nam záſem o Niebie/ kiedy nam Ká-
znodźieie powiádaią o nim/ czuiemy wrodzoną chuć do niego:
iednák że niewiemy iáko ſie nam wyśni/ komu ná dobry/ ko-
mu ná zły koniec/ gdy z więzienia ćiáłá duſſá náſſá wycho-
dźić będźie. Proroká ná to nie rzebá/ ſam ſobie wrożyć mo-
żeſz: Vważ ſobie/ ieżeli z naczynia twego/ pracy piekielni/ záz-
ći nie máło pożywienia ſwego/ to ieſt/ nie pożyráią duſſe two-
iey/ do grzechu ią przywodząc/ ieżeli koło głowy twoiey prá-
ſtwu temu/ to ieſt myślom o grzechu zálátować nie dopuſ
zaſſ/ ale mężnie one odgániaſſ; á tym bárdźiey/ gdy koło
groneczek twoich/ to ieſt/ około ſpraw twoich dobrych/ y mo-
tylom grzechow powſzechnych/ iáko to niedbálſtwá/ prozney
chwały/ opuſzczenia intencyi/ zálátywáć nie daſſ: zgoła ták
powſzednim iáko śmiertelnym grzechem y naymnieyſzą okázya
do niego brzydźiſſ ſie: możeſz mieć ſobie zá oſobliwy znák/
że gdy z więzienia ćiáłá wychodźić będźieſſ/ to ieſt/ przy śmier-
ći; przed oblicze pożądáne Páná y BOGÁ twoiego duſſá twoia
HIST. zaprowádzona będźie. Pewny Krol Cymerſki/ vmieráiąc 30-
ſtáwił trzech ſynow: wątpliwość nie iáko máiąc Senatoro-
wie/ ktoryby z nich był własny iego ſyn/ á zá tym do Krole-
ſtwá należáły z łuku im do trupá ſtrzelać kázali; dwáy bli-
nie zgorzy ku ſercu/ życząc ſobie Kroleſtwá: trzeći tego okru-
cieńſtwá nie chćiał nád kochánym vczynić Oycem. Záczym
Senatorowie zá znák to wźieli/ iż ten nayniewątpliwſzym
był ſynem iego/ y wźieli go ná Kroleſtwo. Oćież twoy głos
wieczy/ ieſt BOG twoy namiętności/ popędliwości twoie do
zemſty/ łakomſtwá/ nieczyſtości/ ſą to iáko łuk nápięty.
Dobroſ. Med. de Miſer. Concupiſcentia eſt impetus ſenſualitatis ſollicitans liberum
arbitrium ad malum ták to náſſ Miſtyk opiſuie. Tráfić ſie
owo okázyá wyſtrzelić z tego łuczku/ okázya do zemſty/ do nie-
ſłuſznego zarobku/ ſpoſobność do ſpętnych żárłow/ do złego
vczynku, wſpomnyże ſobie/ że to te ſtrzałki w ſerce Oycá twe-
go mierzą/ bo Bogá obrażáią: áż záraz wola twoiá porzuca
ten łuk/ opuſzcza ręce/ affekty porywaiące ſie do tego wſtrzy-
muie/ y ona okázya do grzechu brzydźi ſie/ záraz ná pogárku

odrywy

odrywa ſie od niey/ proteſtuie ſie/ że ná wieki przy BOGV
ſwoim ſtáć chce. Mieyże to ſobie zá nieomylny znák Rán-
cellaryi Niebieſkiey/ że náznáczył ćie BOG ſobie ná ono Kro-
leſtwo Niekieſkie.

Widzieliſmy niektore pieczęći z Káncellaryi Nieb: to ieſt II. PARS
Przeznáczenia do Nieba. Są ieſzcze niektorzy/ co zá pieczęć
y znák przeznáczenia kłádą/ kiedy kto z wielkiego nábożeńſtwa
ku Przenaś: Pánnie/ práwie ią záwſze/ y ná káżdym mieyſcu
w pámięći ſwoiey nośi/ y ná nie często wſpomina; czego ſo-
bie życzył Káźimierz S. w pomienionych wzwyż ſłowách
Opto nimis, ut imprimis, des mihi memoriam, vt decen-
ter & ferventer tuam cantem gloriam. Prawdá to ieſt/
że náſſ *Dobroſiel:* w ogolności o nabożeńſtwie do Náſw: Pán- in Myſti
ny trzyma/ iż znákiem iákimśi ieſt przeznáczenia/ á to dla
owych ſłow/ ktore Tłumácze o Przenaſw: Pánnie rozumieią:
Beatus homo qui audit me, & vigilat ad fores meas quo- Prov. 8.
tidie, & obſervat ad poſtes oſtij mei; qui me invenerit,
inveniet vitam, & hauriet ſalutem à Domino; w ktorych
ſłowách/ wyráźnie Náſwiet: Pánná/ pilnego w nabożeńſtwie
ku niey/ błogoſłáwionym zowie/ y zápewne żywot wieczny
obiecuie mu. *Co y Auguſt. S.* przyznáie tey. In te o Bea-
tiſſima noſtrorum eſt expectatio præmiorum. A owßem
to przepowiedźiáłá dobrze przed przyśćiem ſwoim ná świát/ Iſ. 48.
przez Proroká: Laude mea infrænabo te ne intereas. *Chwa-* FIG.
łą moią ochłeznam ćie, ábyś nie zginął. Rich: Laur: náucza.
że *in ſenſu Allegorico*, rozumieć ſie przez to wędźidło może/ L. 2 de
nabożeńſtwo do Náſw: Panny. A to iáko? Podobieńſtwem Laud.
obiaśniam: kiedy owo mądry ieźdźieć pżzyidźie gdźie konia P. 5.
ſobie obierać/ w cálym ſtádźie dzielnego vpátruiąc: po czym SIMIL.
też poznać kturego ſobie ulubił? A to po tym/ ná ktorego ſwo
ie vzdeczke záłożyć każe/ nie pochybnie ten iego ieſt vpodo-
bány. Laude mea infrenabo te, ne intereas. Podobnym Iſa. 48.
niejáko ſpoſobem/ ieżeli chcieſz wędźidło ná ſobie Náſw: Pan-
ny/ vſtá twoie rády mowią Rożańce/ Godźinki/ Rezonki/ vſły
twoie rády ſłuchaią Kazania y dźwięki tey/ ſerce twoie cie-
ſzy ſie z dźwięku y doſtoyności tey: tuż to ćie znać vpatrzyłá
ſobie Przenaſw: Pánná ná wieczny żywot. *Miech:* przy-

wodzi

D. 152. in Lit. EXEMP. ... ... in Cant. ... ... Cant. 6. FIG. Cant. 4.

wodźi ná to dwie rewelácye: Jedne o S. Kátárzynie Seneń: drugo záś od śámey Przenaś: Pánny Blogoſł: Alanowi vczyniona: ták temu ſtudze ſwemu raz powiedźiáłá. Synu bądź pewień y drugim to opowiedz/ iż znák ieſt bliſki potępienia/ wiecznego/ tęſknić ſobie y niedbále mowić Pozdrowienie Anyelſkie/ ktorym ſie świát náprawił: tym záś ktorzy máią nabożeńſtwo do niego/ ieſt znákiem wielkim przeznáczenia do Chwały. Dobrze powiedźiał *Ignatius Mart:* Nunquam male peribit, qui Genitrici Virgini devotus ſedulusq; extiterit. *Nigdy zginąć nie może, ktory pilnie nabożny do Bogá Rodźice Pánny.* Tákże *S. Bonav:* Si hanc dimittis non eſt amicus, ſummi Cæſaris; quoniam ipſe ſine ea non ſalvabit te. *Ieżeli ią porzućiſz, nie ieſteś przyiácielem Naywyższego Páná; ponieważ przez niey, on ci zbawienia nie da.* Lubo to tedy/ w ogolnośći mowiąc/ dobry znák przeznáczenia/ nabożeńſtwo do Przenaśw: Pánny: Jednák pewnieyßym znákiem tego zdá ſie bydź/ oſobliwße nabożeńſtwo ku Przenaś. Pánnie/ ktore záwiſło w przyuczeniu pámięći y affektow ſwoich do obecnośći Przenaśw: Pánny/ żeby záwße byłá w myśli náßey/ ná káżdym mieyſcu/ w káżdey ſpráwie zdáło ſie nam/ że iáko w oczach Boſkich/ ták y w oczach Przenaśw: Pánny wßytko czyniemy/ myślemy; wßytko oná widźi y vważa; iákoż tak ieſt/ ponieważ naywyższym ſtopniem widzenia Iſtoty Boſkiey/ vblogoſławiona/ w onym nieográniczonym zwierćiśdle/ wßytko widźieć muśi; ktoby tedy miał w tey obecnośći Przenaśw: Pánny cwiczona duße/ y przyuczona/ miałby to oſobliwy znák przeznáczenia ſwoiego. Oblubieniec Niebieſki ſwey Oblubienice/ to ieſt Naśw: Pánny włoſy przyrownywa do kozek pewnych. Capilli tui, ſicut grex caprarum. Znowu żeby iey opiſuiąc/ także przyrownywa do kozek Dentes tui ſicut greges caprarum, omnes gemellis fœtibus; z ſłow poſiatemu znaczna pokázuie ſie roznicá. Włoſy do tedney trzody y to bez iágniątek podobne ſicut grex caprarum. Żeby záś podobne do wielu trzod/ y czaſ po dwoie prowadzących iágniątek Greges caprarum omnes gemellis fœtibus. *Naxera* ſunduiąc ſie ná *S. Anzelmie:* przez te włoſy y zeby Oblubienice rozumie ludźi/ ktorzy dla nabożeńſtwá ſwego

ſwego ku Przenaśw: Pánnie/ máią do niey iáka relácya: bez włoſow/ bez zebow człowiek żyć może/ ale zab/ włoś/ bez człowieká martwy. ták Przenaś: Pánná/ ile z niey/ mogłáby ſie obyść bez ludzkiego nabożeńſtwá ku ſobie; ale człowiek bez niego nie obßedłby ſie. Przez włoſy tedy naprzod rozumieią ſie oni nabożni/ ktorzy nabożeńſtwem ſwoim ſtroią Przenaśw: Pánnę/ ale właśnie ták w przyprawiáne włoſy: nabożeńſtwo ich piękne/ okazáłe/ przyputrowáne/ vpláca ſie/ vkwila ſie nád Rożáncámi/ Godźinkámi/ wymorzo ſie we Szrode/ w Sobotę ſuchotámi/ iednák to nabożeńſtwo ich iák przyprawne włoſy dla nieſtátecznego duchá. Prawdźi ſie o nich to/ o co tám komuś przymowił Dawid: ſicut novacula fecisti dolum, *iáko brzytwá vczyniłeś zdráde,* dopiero porośnie pięknie/ dopiero nie máß nic; to ieſt/ ná krotki záś to ich nabożeńſtwo/ przyidźie łáda okázyłká/ zábawka/ nadeydźie przyiaćiel/ gość/ łátwo opuſcza/ odſtapia zwyczáynego ſwego do Naśw: Pánny nabożeńſtwá: álbo też to nabożeńſtwo ich/ ieſt iáko z trupá iákiego peruká/ dla zmázánego grzechem ſumnienia: luboć y tákiemi włoſami/ nie gárdźi cáłe Przenaś: Pánná. oczym *Biezan: Epig: in Cant:* 261. Pſ. 51.

Grex peccatorum, quamvis abiectio tota
Caprarumq; licet, ſit male ſana cohors:
Hos amat, hos geſtat puriſsima, Virgo Capillos
Hoc decus ex illis, hoc diadema putat.

Dentes tui ſicut greges caprarum. Żeby záś znácz ludźi ſtatecznych w nabożeńſtwie ku Przenaś: Pánnie/ co to záwße im ſiedzi w myśli/ w áffektach Mátká Boſká/ y w naywiekßey nawále/ nie zápominało o zwyklych do niey páćiorkach/ ßukało/ vkradało ſobie czaſu ná nie: Włos łátwo wyrwáć/ ale zab zwlaſzá trzonowy/ bárdzo trudno: nie gruntownemu w nabożeńſtwie ku Przenaś: Pánnie/ ładá okázya przeßkodźi/ ále tego y wielka potrzeba nie łátwo odwiedźie: iákby go zab trzonowy zábolał/ gdy dádzą mu o gośćiach znáć/ dla ktorych muśi Koronkę/ Rożániec/ opuśćić/ ſmedźi go iáko zab boletacy/ tęſkno go/ gdy długi iáki czás myśla y affektámi do Naśw: Pánny/ nie podnieſł ſie. Coż też zá tym

tym ídźie? Omnes gemellis fœtibus: czego/ támtym pierwßym nie przypiſáno: To vważaiąc *Naxer*: mowi do Przenaśw: Pánny Qui caput tuum vt capilli ornant, virtutum agilitate, imitantur capras. q. d. Kozká podſkoczy chyżo y wyſoko/ y ſpádnie; á záſem y zginie: ták y niektorych gorące nabożeńſtwá/ náprzyimuie/ Bractw/ Kśiążek/ modlitewek nazbieráio/coś ſie pokaże/ áż potym vſtánie; nie ták ſie záś dźiecie z owemi ktorzy pámieć y áffekty ſwoie vgruntowáli w nabożeńſtwie tym: Mowi tenże o pierwßych Non tamen tot fructibus ornantur, ut illi qui inſtar dentium fortius inhærent & intimius. Do czego ia przydam/ iż ták potrźnie w korzeniony żab znáczy/ iż nigdy wyrwány y oddźielony bydź nie może od człowieká: ták też ten/ ktorego dußá pámiećio ſwoią/ áffektámi głęboko/ y práwie nierozdźielnie w korzenilá ſie w Nabożeńſtwo ku Nasw: Pánnie; znák ieſt/ iż ná wßytką wieczność/ ziednoczona z nią bedźie; á zá tym przeznáczona ieſt. *S. Anſelm.* Cui conceſſum eſt, ſæpe dulci ſtudio poſſe cogitare de MARIA; magnum promerendæ ſalutis habet indicium. *Komu pozwolono, że częſto ſobie z ſłodkim nabożeńſtwem wſpomina ná Przenaśw: Pánnę, wielki ma znak zbáwienia ſwego.* Dočieki tego znáku z ſámych ſkutkow ságrt/ y dla tego poſtrzegßy go w iákiey dußy/ ſrodze ſie trubuie/ y wßelkich ſpoſobow záżywa na to/ áby z pámięci iego wymázał to płátno. Pyta ſie *Nax*: ná co to Bábylończykowie ktorzy prowádźili Żydow w niewolą/ práwie przymuſáli Żydow/ áby woney biedźie álbo ſobie zágráli/ álbo záśpiewáli. o czym *Pſalm.* Cantate de canticis Sion, pewnie tego nie czynili z iákiego politowánia/ álbo pofolgowánia im w biedźie. Domyśla ſie *Naxera* przyczyny z owych ſłow: Dùm recordaremur tui Sion: Poczęli ſobie Żydźi przypomináć o Syonie Swiętym mieyſcu/ poczęli coś miedzy ſobą gádáć: záczym Bábilończykowie ſobie dyßkurwia ták: iuż to znák/ że ci Żydźi pomyśla o vćiecze/ álbo wybić ſie z niewoli naßey; pewnie ich przypominánie ſobie tego ſwego Syonu przywiedźie do tego/ trzebá im co z głowy wybić/ dla tego każą im ſobie gráć/ śpiewáć. Iniquâ compaſſione ad gaudium proritabant, & memoriam vtiliſſimam auferebant veriti recordationem Sion fore captivitatis excidium. Przen: Pánná zowie ſie *Sion*, álbo Corko Syonſka/ Babilońſkie pielny ſtráża ſie o to/ áby z pámięci wyßło nam to *Sion*, to ieſt/ Przenaś: Pánná; rożnemi niepotrzebnemi myślámi/ ſtarániámi/ krotofilámi rozrywáiąc pámięć náßę: bo dobrze wie/ że poki noſiemy w pámięci one/ niewolnikámi iego bydź nie możemy/ bo noſiemy płatno y znák przeznáczenia náßego. Nie ná co innegoć to/ ieſt ſtárodawny zwyczay Kátolikow/ zá káżdym wybiciem godźiny pozdrowiáć Przenaś: Pánnę/ álbo pośpolitym *Ave Maria*, álbo też krotką modlitewką. Benedicta ſit omnis hora vitæ JESU, & MARIÆ, *Niech będzie błogoſławiona wßelka godźiná żywotá IEZVSOWEGO, y MARYI:* nie ná co innego y Kośćioł S. poſtánowił dzwonienia nocne/ y dzienne ná *Angelus Domini*: dla tego y S. Damaſc: wielce ſie ćießył z tego/ że Brácia iego vſtáwnie w pámięci mieli Náś świet: Pánnę. Fratres exultate in Domino, hæc eſt, ad cuius Nomen humiliter inclinatis, cuius horis reverenter aſſiſtitis, cuius memoriam iugiter frequentatis. Dla czego y náß Krolewicz/ iáko o naypierwßy znák zbáwienia ſwego o pámięć vśilnie prośił; z ktorym y my o tenże dar proſić pokornie mowmy:

Opto nimis, ut inprimis, des mihi memoriam.
Ut decenter & frequenter, tuam cantem gloriam. Amen.

L. de Excel. v. c. 4

in Iud. c. 15. FIG. Pſ. 136.

Calculus Ignitus.

STROPHA 10

Quamvis muta, & polluta, Mea *ſciam labia*
Præſumendum, nec ſilendum, Eſt de tua gloria!

Pro Annuntiat. B. V. M.

Aż zmázane, y związane, Widzę bydź vſtá moie:
Wßák śilenia, nie milczenia, Ná chwałę trzeba twoię.

Cogitabat, qualis eſſet iſta ſalutatio. *Luc:* 1. C.

Ser. 6

NIe dopiero widzę wielką oſtrożność náſtáłą w witániu ſie z gośćmi V. S. Gośćiem przychodźi Sámuel do Bethleem/ áż mu wprzod záchodźi ſtárßy/ záś exáminuiąc go: Pácificus ne eſt ingreſſus tuus. bywáią y

1. R. 16.

lá y tá oſtrożność u Pogánſtwá. *Lamprid:* piſze że Severus Cżarz/ wielka pilność ná to miał/ áby żonie iego żadna Niewiaſtá/ ktoraby nie była ſtawy dobrey/ nawiedżin/ áni powitánia nie oddawałá. Coś podobnego widze Przenaś: Pánná przy Zwiáſtowániu ſwoim záchowuie. Nowego w ubogim Domeczku ſwoim odbiera gośćia/ bo Anyoła iednego z przednich. Miſſus eſt Gabriel Angelus; ſłyſzy pozdrawiáiącego ſiebie Ave MARIA: Vważayćieſz co Ewángeliſtá S. mowi: Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. *Myſleć, vważáć ſobie poczełá, coby to było tá pozdrowienie.* Novar: in Umbr: przyzyne dáie myśli tych w Náśw: Pánnie że podeyźrane ieſzcze zdało ſie Náśw: Pánnie to pozdrowienie z niektorych okolicznośći/ z czego záraz reflexya wźiewſzy/ pomieniony *Autor* mowi: Vereor, ne & à nobis ſalutata cogiter qualis ſit ſalutatio noſtra. Obawiam ſie żeby y nád náſſemi/ ſalutacyámi/ modlitwámi/ nie zámyſlátá ſie Náśw: Pánná: Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Pewnie ták/ á nie ináczey. Náyduie ſie bowiem wiele Kátolikow/ ktorzy nabożeńſtwá ſwoie do Náśw. Pánny zákładáia w tym/ żeby to iák naywiecey Koronek/ Rożáncow/ Godżinek námowić/ nie vważaiąc/ czy dobrze czy źle odprawnia te nabożeńſtwá/ z rozerwániem myśli/ przerywániem ſobie/ ſporzadzániem domowym/ gadániem/ á ná ſáo/ łaániem czeladźi; bedźie y w put pozdrowienia po JEZVS; bogdayżeś ziadł złego ertoż nád tákiemi modlitwámi; z tákowych vſt wychodzącemi záśmyśla ſie Náśw: Pánná. Czyli te ma zá ważne przyiąć, czyli nie? Oczyśćił niegdy Anyoł ogniſtym z Ołtarzá Páńſkiego waglem vſtá Prorockie; á náſze vſtá ſkalane do modlitw/ ożiebie/ kto też oczyśći/ y czym? nie kto inſzy/ tylko ty ſámá Przenaydoſtoynieyſza Máćko/ ktora Ołtarzem Bożym zowie *Rich. Laur.* Maria dicitur Altare placationis Domini: nie czym innym/ tylko ogniem gorącego nabożeńſtwá: Nie dármoć to kochánek twoy Káźimierz S. po to ogyſzczenie vſt ſwoich z pokorą do ciebie przypada: Quamvis mutа & pollutа, mea ſciam labia, Præſumendum nec ſilendum eſt, de tua gloria. Pokaże ia tedy/ iáko Przenaśw: Pánná prágnie/ żeby páciorki náſze/ do niey/ nie były oziębłe/ ále gorące/ ogniem

L. 4. Exerc. 150

II. 6.

L. 2. p. 5.

gniem gorącego Duchá wyczyſzczone od wſzelkiego ná myśli y ſercu rozerwánia; Wprzod náukę dawſzy/ iáko to pilność potrzebá záchować przy modleniu ſie do Páná BOGA.

I. PARS

Pilności ktorey/ przeſtrzegáć potrzebá w modlitwách do BOGA/ nie mogę wam lepſzey náuki podáć/ iáko z ſłow Dawidá S. Ten pobożny Krol/ ſam zá Biſkupá/ zá Plebáná był poddánym ſwoim/ bo ich y Pácierzá vczył mowić/ modlić ſie; oſobliwie w tym zoſtáwił im nápomnienie. Pſallite Deo noſtro, pſallite, pſallite Regi noſtro pſallite, pſalliteſapienter. *Spiewayćie Bogu náſſemu, ſpiewayćie, ſpiewayćie Krolowi náſſemu ſpiewayćie, ſpiewayćie mądrze.* Rozmáite rożmáite w tych ſłowách táiemnice y náuki vpátrzuie.— *S. Remig.* powiáda; że trzy rázy powtorzone ſłowá ſpiewayćie: iákoby do trzech Oſob Troyce Przenaśw: modlitwę kieruie. *Hugo Card:* vważáiąc że pięć rázy ieſt powtorzone to ſłowo w całym Pſalmie/ mowi że znáczy/ iáko modlitwę odprawuiąc/ wſzyſtkie práwie pięc zmyſłow do BOGA obrocić potrzebá/ oddaliwſzy ſie od innych zábaw/ y rzeczy. A kiedy ná koncu przydáie Dawid: Iapienter *ſpiewayćie mądrze S. Edmund. Cantuar.* ná to ták piſze: Sapienter cantare eſt, quod homo dicit ore, prudenter cogitare. Namſi tuum, Corpus eſt in choro, labia tua in pſalterio, & cor tuum in foro: miſerrimè diviſus es: & in teipſo ne exaudiaris à DEO. *Ten Mądrze ſpiewa, ktory vważa co vſta mowią: bo ieżeli Ciáło twoie ni Kośćiele, vſtá, ieżyk ná kśiążkach, ſerce záś ná rynku, mizernie rozdzielony ieſteś, Bog cie nie wyſłucha.* Jednym ſłowem/ według tych Doktorow/ náukę tu podáie Dawid S. iáko oddáiąc páciorki náſze P. BOGV/ nie ſłowámi tylko y gebą/ powinniſmy ie oddawáć/ ále oraz cáło myślą/ y ſercem obrocić ſie do niego. Naprzod vpátrzywſzy ſpokoyne mieyſce/ tám klęknąwſzy wyſtáwić ſobie w myśli P. BOGA w Troycy S. Jedynego/ vważyć nieſkończony Máieſtat iego/ y ſwoie też niegodność/ robaczká iednego ziemſkiego z Abrahámem: Loquar ad Dominum, cùm ſim pulvis & cinis. Gen. 18. Prośić go záraz o pomoc łáſki iego do modlitwy/ poſtánowić koniec y intencyo o co BOGA maſz prośić: á począwſzy tuż/ mowić Páciorki/ vważáć dobrze ſłowá co znáczą/ y do iákiego po-

Pſ. 46.

Blanc. hic

go pobudzáia áffektu/ ktory w sobie wzbudzić vśiłowáć maß/ á co naywiekßa/ wßelkich okázyi/ do zozerwánia duchá z ták powierzchnych/ to iest rozpozzadzánia/ roskázowánia/ iáko też y wnetrznych/ to iest myślenia o czym innym; choćby zła rzeczo nie było strzedz sie/ y napádáiacym myślom odpor dáwác powinienes. Sámo Pogáństwo choć wiedźieli że przed niememi bálwánámi mody swoie czynili; á przecie chcąc náuczyć z iáko goracośćia ducha y pilnośćia modlitwá ich ona powinna sie była odpráwowáć: iáko *Pier: Hierogl. pisze.* Málowáli zá symbolum Modlitwy/ serce ludzkie ná kádźiel. nicy pełney zarzyskiego wogla/ dáiąc przez to znáć/ że gorące pilne máio bydź modlitwy; á iáko ná ogniu/ álbo rozpalo. ney rzeczy muszká nie pádnie: Ollæ ferventi Muscæ non in. sident. Ták y od modlitwy dálekie máia bydź owe muchy/ to iest latáiące po innych rzeczách potocznych myśli. Ale y sam P. BOG pod figurą tegoż náuczą. Roskázuie P. BOG Gedeonowi vczynić osobliwą ofiárę: to iest/ każe mu zábić kozłá/ y mieso iego/ z chlebem práśnym ná iákiś ofiárować skále: Náostátek y polewkę kazał ná ofiárę wylać. Tolle Carnes & Azymos panes, & pone super petram illam, & jus desuper infunde. Nie dźiwnoć mi dwie pierwsze rzeczy/ mieso y chleb; że ich ná ofiárę naznáczáło; boć to nie nowiná w Pismie S. ále że y polewká z mieszá do tey ofiáry należy/ zzecz to osobliwa. Vważa to y *Rupert.* gdźie záraz y táiemnice tego do mátezyi moiey ápplikuie/ mowiąc: Occidi hædum, præcepit s. omnem appetitum noſtræ carnis immolari jus carnium ſupra petram effundit, qui in converſatione CHRISTI, ipſas etiam carnales cogitationes exinanit. Wyráźniey troche ia powiem/ co to znáczy; Ofiárá znáczy modlitwę twoię ktorą maß ofiárować Pánu BOGV: Kozieł znáczy grzechy/ według owego: Statuet hædos à ſinistris. chleb práśny niech znáczy Przen: SAKRAMENT do ktorego Kościoł Rzymski/ práśnego záżywa chlebá/ polewká záś znáczyć może myśli świeckie/ myśli nie potrzebne/ pozostáłe po grzechu. Ták to nieszczęśliwa polewka/ tenći to rosół/ w ktorym mieso/ ciáło twoie wrzáło y rozerwáło sie; to iest/ z ktorych wßystkie złe/ nieczyste spráwy twoie pośły:

gdyby

Lc. 34.

c. 3.

Iud. 6.

FIG.

in Iud. C. 9.

Math. 15.

gdyby nie owá pierwßa myśl do serca przypuszczona/ vlubiona/ nie znáłoby było ciáło twoie ogniá lubieżnośći. De cor. de enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falſa teſtimonia, blaſphemiæ, hæc ſunt quæ coinquinant hominem. Chcesz że tedy áby wdźięczną ofiárą modlitwy twoiey była Bogu? Málo iest ná tym że kozłá swego/ to iest grzechy/ o ktore ſummienie cie wstydźiło/ mieczem Pokuty S. zábiwßy ná Oltarzu spowiedźi ná oppoce mocnego postánowienia/ ßczyrey poprawy ofiárowałes Bogu twoiemu/ málo że y chleb práśny/ to iest/ że Przen: SAKRAMENT ofiárowałes przez przyiećie iego nabożne. Nie mow ießcze/ że teraz iuż moge poufále modlitwę moie poczynáć do BOGA; bo trzeká do tego czegoś wiecey. Jus carnium effunde. Polewká ći zostáłá/ to iest; myśli świeckie niepotrzebne/ ktore y po pokućie nápáſtuią człowieká; przypomináiąc mu dawne tránzákcye/ álbo też y przyßłe. Ná co sie żalił y skárżył S. [*Hieron.* in vita ſua choć iuż stáry: że mießkáiąc ná puszczy/ cierpiał pobudki do grzechow/ ktoro ácz chciał czestym postem/ y zoznym ciáłá swego vmartwieniem przełomáć/ serce iednák myślámi gorzáło; y ktory sie był ná takie więzienie/ boiąc sie piekłá/ potepił/ á tylko niedźwiadki y beſtye zá towárzyßе miał; często mu sie iednák zdáło być przy táncách pánieńskich: twarz od postow zbládła máiąc/ myśl sie iednák iego zły żadzy/ w ciele zimnym zápalálá ogniem; á w człowieku iuż ná swym ciele vmárłym/ sámá cielesná chuć wrzáłá. Jeżeli tedy y tey polewki nie wyleieß/ to iest tych myśli od siebie pod czas modlitwy oddaláć nie będźieß/ álbo tákich innych niepotrzebnych; á tym bárdźiey/ gdy sam sobie dobrowolnie będźieß do nich okázyą dawał/ náprzykład: dwornym pogladániem po ludźiach/ álbo też chętnie niemi będźieß sie zábáwiał/ iuż nie będźie ofiárá modlitwy twoiey BOGV miła y wdźięczna. Co podobieństwem iednym obiáśnia pewny Pustelnik/ *in Vit: PP.* Gdybyś był sługą u tákiego możnego Páná/ przyßłáby godźiná obiádu/ á ty zostáwiwßy Páná w stołu poßedłbyś dla niego po potrawy potkawßy ná drodze tego y owego/ miásto noßenia/ rozpráwiałbyś/ álbo czym innym zábáwiałbyś sie z niemi: czyli płág

EXEMP

Lib. 9. C. 22.

SIMIL.

słußnych

słuſznych niepotrzebáćby ſie bać od groznego Páná; álbo też przyſzedſzy / przed ſedźiego w ſpráwie twoiey / poczawſzy mowę do niego przerwalbyś ią / y z kim innym gadaiby ś; á potym znowu wroćiłbyś ſie do niego. czyliby ś nie záſłużył ná kontempt od niego? BOG twoy / teſt Pan twoy / Sedźia twoy / ále nie zowny tobie w náturze / bo nieſkończenie godny: Modlitwá teſt to oſobliwa ſłużba Boſka / teſt to Orácya w intereſſách twoich do niego: poczniesz te ſłużbę; te orácya do niego / áż ći zábiega kompánia / to teſt myśli rozmáite / o czym S. Ambr: Plerumq; mercator veniens ad orationem,
L. 6. de Sacr: C. 4. aut avarus, de pecunia cogitat, alter de lucro, alter de honore, alter de cupiditate, & putat quòd Deus poſſit eum audire. Albo też te Orácya porzuciwſzy / do innych ktore ſie nádádzą obroćiś ſie ſpraw / á potym znowu idźieſz páćierze odbiężáne konczyć; á iákże ſpodźiewáć ſie możeſz / że by twoiá modlitewá BOGV wdźięczna była? Wymawiáćie ſie niektorzy y názekáćie: Biedáś nam ludźiom goſpodárſtwim; przed dźiećmi / czeládźią / y innym rozporządzeniem rzeczy / czáſem y z pełną páćierzá ráno nie maś iák domowić / bá y w Kośćiele śiłáć rzeczy potrzebnych / domowych ná myśl przyidźie; muśi ſie człowiek odezwáć / muśi záwołáć czeládnika / ſpytáś ſie; ſprawiles to / mowiles temu o to / zámknoles rám: bo to o ſzkodę idźie. O mizerne ſtrażánia waſze! śiłáś tym obro-
L. 24. C. 60. niś / przyczyniś goſpodárſtwá twego: Vinc. piſze O Zakonniku Godefrydźie / ten w nocy ná modlitwie zoſtáiąc poſtrzegł że złodźiey krádnie Klaſztornego Oſłá y uprowadza; iednák
EXEMP nie chcąc ſobie czynić rozerwánia ná modlitwie / nammiey wſt ſwoich nie ruſzył / nie záwołał. Lecz BOG nie zápomniał o potrzebie iego; bo záraz ráno ná tymże mieyſcu / cudownie złodźiey y z Oſłem ználeźiony zoſtał. á czyli nie tenże BOG teſt / do ktorego y ty ſie modliſ: czyli nie mocen teſt / tákim álbo podobnym ſpoſobem obronić ſzkody twoiey: á kiedy ty dla rzeczy ziemſkich rozerwáną dobrowolnie modlitwę obrażaſz go / bać ći ſie trzebá / żeby ći ná teyże rzeczy nie zkárał /
EXEMP álbo czym innym gorſzym. Wiele teſt przykładow ná to / iáko P. BOGV nie miłe ſą modlitwy tákowe / niektore wſpo-
HIST. mnie: Lechn: piſze: Że iednemu modlącemu ſie przed Krucifixem /

fixem á drzymiącemu / rzekł ſie P. JEZVS obroćił; á drugiemu policzek wyćiął / ktory też y záraz vmárł. Gdy Spec. ex
tákże niektorzy Duchowni leżąc ná łożku Jutrznią z ſobą mowili: ſtánął diabeł / y ſrodze brzydki wczyniwſzy ſmrod / rzekł; Drex
tákim páćierzom / tákie przyzwoite kádzenie. Tákże Káplánowi iednemu / ktory kázawſzy ryby gotowáć / poſzedł do Mſzy; te odprawiáć / gdy zámyślać ſie począł o ſpráwie onych ryb / diabeł mu je z pánwią poſtáwił ná Ołtarzu. Wſzyſko to P. BOG wczynił / aby nam pokázał / iáko modlitwy w drzymiączki / bez vważiwości / zámyślaiąc ſie o czym innym czynione / karze / y karać będźie. A ieżeli káráć będźie rozerwáne modlitwy / daleko bárdźiey káráć będźie owych / y owe / ktore nie po co innego do Kośćiołá chodzą / tylko ná diſtrákcyą ludzką / gadkámi / beſpiecznym odźiezániem ſie / kortezyámi / Káplanom / Kaznodźieiom / y innym modlącym ſie rozerwánie czynią. A co gorſza / wyſmukłem ſtroiem / málowánemi pſtrocinámi / oczy ſwywolney miedźi od Przenaſw: SAKRAMENTV / od Krucifixá / od Obrázu Nayſ: Pánny odwroćiwſzy / ná ſie iák ná rogá tákiego / obrácáią: y częſto duſze ich myślámi nieczyſtemi / zánia / zabiiáią. Ná tákich zá czáſow ſwoich wołał beſpiecznie S. Chryzoſt: Eccleſia
tibi videtur lupanar, vel forum. *Zda ſie to podobno tobie że Kośćioł ten ieſt rynkiem, álbo nieczyſtym domem.* Tákże y Hier Contra
S. práwie martwiał / to opiſuiąc y wymawiáiąc komuś.— Sabin,
Inter Oſtia præſepij Domini, amatorias literas ſolvebas, ſtabas in choro pſallentium, & impudicis nutibus loquebaris: proh nefas: non poſſum vltra progredi! *Stałeś przy ſamych łaſeczkách Páńſkich, nieuczciwe liſtki wártuiąc, ſtałeś miedzy ſpiewáiącemi Pſalmy, á mrugániem nieczyſtym gadałeś: á takie zbrodnie?* Seneká opiſuiąc pilność Pogańſką przy oſiárách / piſze; że y obrázy / chociaż nie ludźi / ále tylko zwie- Ep. 97.
rzęta reprezentuiące / w Buźnicách pod czas modlitwy zaſtániano / áby kto y z owych obrázow nie wźiął był okázyi do
HIST. ſákich myśli złych. Też przećiwko temu Pogáńſtwu rzeczećie złe Chrześćiánki? ktore żywe ieſzcze ná diſtrakcyą ludzką obrazki wodźićie / co rzeczećie niewſtydliwe Polityczki / ná pokázánie ſie tylo z ſwoią vrodą / kleynotámi / ſtroiámi / do Ko-

ściołá

ścioła przychodzące? Co rzeczećie niebaczne Mátki/ ná które woła S. Bernard: Contra Matres iratcetur severitas Dei, quæ tanquàm meretriculas exornatas, prostituunt puellas coram oculis peccatorum in templis Sacris. Pámiętáć
Amos. 6. maćie/ ná pogrożke Bożka przez Prorokà. Væ qui opulenti estis in Sion, ingredientes pompatiè Templum Dñi. *Biáda wam bogátym w Syonie, ktorzy stroyno w chodzićie do Kościoła Bożego.* Z tego wszytkiego/ náuká sie wzwyż pomieniona vtwierdzá; że człowiek ma przychodźić na modlitwę/ iákoby on wagiel oczyszáiący vstá Prorockie; to iest z nabożeństwem gorącym / doskonálym / y wszelkie oblekáiące sie myśli odgániáiącym.

II. PARS Co sie powiedźiáło o káżdym w pospolitości nabożeństwie; toż sie ma rozumieć y o Modlitwách/ które do Nasw: Pánny czynimy: y owszem to ieśnicy pokázać mi wam potrzebá. Wiele bowiem iest ludźi / ktorzy wpisawszy sie w rozmáite Brácstwá / páciorki brácke / bárdzo ledaiako odprawuią: częśćia dla przeszkod rozmáitych: częśćia że chcąc wystárczyć wszytkim Brácstwom / spieszno / nieuważnie byle tylko odmowić/ te nabożeństwá swoie odmawiáią. Prawdźi sie o
SYMB. tákich ow u Egipcyánow Hieroglifik. Ci wymálowáli ludzkie ná tablicy serce y vstá spoione klámra złota / z napisem. Utrumq; y te tablice ná znák prawdźiwey przyiáźni a nie chytrey/ posyłáli sobie: zá czásem przez vstáwiczne záżywánie / zákalały sie/ czyli zátárły one Figury y Pisma: przećież z wielką trudnością/ chcąc obaczyć / co to tám tákiego námálowáno y nápisáno było/ do tárli sie / y obaczyli serce spione/ z vstámi; nápisu zás dobrze doczytać sie nie mogli / coś tylko wyczytáli / miásto / vtrumq; vtcunq; *iákokolwiek*; y ták teraz záwsze/ iák vtcunq; „ ták vtcunq; : tylko ná pozor w słowách/ przyiaźń. Tenże Hieroglifik/ może do moiey máteryi służyć: serce z vstámi. klámra spione/ znáczy modlitwę/ ná ktorey to obie zgádzać sie powinno: o tym serce myślić/ co vstá gadáią. Jákże bywa owo/ że kto z rázu w pisawszy sie w Rożániec/ w Szkáplerz/ pilno/nabożnie páciorki swe odprawia/ przestrzega áby w kupie było vtrumq; : y vstá y myśl/ nie latáłá gdźie indźiey/ leć zá czásem

sem zátrze sie / zpowszedniele nabożeństwo; wżobki Rożániec/ Koronká/ byle gebá latáłá/ y sam nie wie ná czás gdźie stánął/ bá y czyli skończył; utrumq; *byle było*; á przećie tácy poczytáia sie bydź sługámi Nasw: Pánny / y w owe Páciorki swoie / że ich nigdy nieopuszcza / bárdzo dufało. Myliß sie nieboże bo áby modlitwy swoie skuteczne/ y mile były Przen: Pánnie / trzebá wárgi swoie waglem ogniśtym oczyścić: to iest/ gorącym vśilowániem/ modlitwę swoie oczyścić od wszelkiego rozerwánia myśli złych álbo niepotrzebnych; ná ten czás trzebá duße swoie vspokoić doskonále. Ná co iest dowod z
FIG: Pismá S. Dwie osobliwie w Piśmie S. stárego Testámentu náyduią sie Figury Przenasw: Pánny. Naprzod iest krzak
Exod. 3. ow ogniśty Moyżeßow ktory gorzał/ á zgorzeć nie mogł: ták bowiem o tym Kościoł S. Rubum quem viderat Moyses
Brev: Rom. incombustum, conservatam agnovimus tuam laudabilem Virginitatem Dei Genitrix: *Krzakiem ktory Moyżeß widział niezgorzałym, wyznáiemy bydź twoie naychwalebnieysse Pánieństwo Boże Rodźićielko.* Druga Figurá Nasw: Pánny byłá / Gen. 28. owá drábiná ná Niebie wspárta/ po ktorey Anyołowie chodźili/ widźiana we śnie od Jákobá/ według *Bonav: S.* Maria in Lit. scala Cæléstis, quia per ipsam Deus descendit ad terras, vt per ipsum homines ascendere mereantur ad Cælum. *Marya drabiną iest Niebieska, bo po niey Bog z stąpił z Niebá, áby ludźie przez niego mogli wstępowáć do Niebá.* A wyráźniey *Rich. Laur:* Maria est Seala Iacob, de qua legitur L. 10. Gen. 28. Obie okoliczności tych Figur / dobrze roztrząśnimy/ á náuczemy sie/ ták doskonalego nabożeństwá Nasw: Pánná od nas prágnie. Chce Moyżeß przystąpić do ogniśtego krzaku / áż wołáia ná niego. Solve calceamenta de pedibus tuis: zrzućić mu káża trzewiki / przez ktore znáczo sie myśli/ pieszołowánie sie o rzeczy Ziemśkie: Ut nihil mortale ac præteritorium quæreret, quod per calceamenta significaretur. ták tłumáczy: *Umbr: Novar:* Moyżeß ten/ ták n. 994. człowiek ná ten czás gospodárski/ znáczyć może człowieká gospodárnego / do tego krzaku mistycznego / to iest / do Nasw: Panny/ ná modlitwę przychodzącego: O miły Moyżeßu/Gospodarzu/ chodząc około owiec / to iest. około gospodárstwá

twego/ trzewiki twoie/ to iest affekty myśli twoie nákaláć
sie muſso/ nábiie sie w pámieć twoią/ co wiedźieć czego/ przy-
pomniß sobie/ że to ießcze tego trzebá/ o to tám ßkodá bedźie/
trzebá ießcze ná to y ná owo mieysce doyść/ opátrzyć &c.&c.
z tym idźieß do Kościołá/ álbo Rożániec poczynaß do Naśw:
Pánny: Woła ná cie Naśw: Pánná/ przeſtrzegáia Doktorowie SS. Solve calceamentum. Zrućte trzewiczyſká/ po-
rzuć ná záś te myśli; BOGV Naśw: Pánnie dom twoy/
bydełko &c. odday/ á vſtámi/ y ſercem cálym/ myſlą cáłą
modlitwe one odpráwuy/ ináczey nie dádzac przyſtępu dote-
go trzaku/ to ieſt/ nie bedźie miła Przen: Pánnie modlitwá
twoiá. Znowu vważmy drábinę Jákobowa/ że iey Pátry-
árchá nie widźiał ná táwie/ álę tylko we śnie. Co zá táie-
mnicá? S. Auguſt. náucza/ że dwoiáki ieſt ſen: ieden Ciele. in Pſ.62.
ſny/ drugi Duſny. Duſny záwiſt w vſpokoieniu duchá doſko-
náłym/ y vwolnieniu ſie od wßelkich doczeſnych myśli. Wiec
citt. Rich: wyiáwia te táiemnice mowiąc: Nota, quod dignitas Mariæ, quæ ſignatur per hanc ſcalam, non oſtenditur niſi in ſomnis: quia oportet animam ſopitam eſſe à curis ſæcularibus. & occupationibus exterioribus, quæ videre appetit, id eſt, intelligere, dignitatem & altitudinem eius. q, d. Wiem ia/ że Przenaśw: Pánny godność/ y ſła-
chetność/ drábiná to wyſoka tykáiąca Niebá; Wiem że y na-
bożeńſtwo ku Przenaśw: Pánnie/ ieſt drábiną/ po ktorey lu-
dźie iáko S. Fráncißek widźiał/ łátwo wſtępuią do Niebá;
wiem że po tey drábinie do nas zchodzą z Niebá Anyołowie
SS. to ieſt: ná modlitwie do Naśw: Pánny zoſtáiących/
náwiedzáią nie tylko niewidomie/ álę ná záś y widomie/ co
EXEMP. ſie często tráfiáło B. Suſonowi Zakon: Dom: S. do ktorego
z ráná ná pacierki Naśw: Pánny/ przychodźili Anyołowie
pomagáć mu ich; Widząc ießcze Dominum omnium ſcalæ; to ieſt/ iż w oſobliwym reſpekcie u BOGA zoſtáią wßyſcy
nabożni ku Przenaś: Pánnie. Jednák tá drábina tylko in ſo-
mnis: to ieſt/ to wßytko ſłużyło tylko nabożeńſtwu/ modli-
twom owym ktore kto oddáie Naśw: Pánnie dobrze wprzod
vſpiwßy/ vſpokoiwßy w dußy swoiey/ w pámięći swoiey wßy-
tkie intereſſa/ myśli świeckie: iako kto we śnie zoſtáie/ niepá-
miętá

miętá/ czy on Krol/ czy on rzemieślnik/ czy Senator/ czy ma
żonę/ álbo dźieći/ czeladź/ o ktoreby mu ſie ſtáráć potrzebá/
czy ma tákie kłopotliwe ſpráwy ná głowie/ poſpolićie o tym
wßytkim zápomina/ álbo ieżeli co mu ſie przyśni/ pokaże ſie
w fántázyi/ przetko go to omiia. Ták też odprawuiącemu pa-
cierki do Naśw: Pánny tego wßytkiego zápomnieć trzebá/ á-
by modlitwá iego upodobáłá ſie Naśw: Pánnie. Corde, ore,
& opere ſalutetur, ne merito poſſit Beata Virgo illud re- Paciuch.
ſpondere: Populus hic labijs me honorat, cor autem eo- Iſ. 29.
rum longè eſt à me. *Sercem, vſtámi, y vczynkiem pozdra-
wiamy tą: aby ſłußnie nie mogłá rzec Naśw: Pánná z Proro-
kiem: Lud ten vſtámi mnie chwali, ſercem záś, to ieſt myślą,
dáleki odemnie.* I owßem trzebá wiedźieć/ że Przenaświet:
Pánná/ iáko ma wielkie upodobánie w pacierkách/ nabożeń-
ſtwie/ gdy ie iey z pilnością/ y bez rozrywki dobrowolney od
dáie kto; ták też przećiwnym ſpoſobem bárdzo iey niewdźię-
czne ſą pacierki z rozerwániem myśli/ y bez vważiwości/ álbo
oſpále odprawione. I ták czytamy *in Caſar.* iáko do drzy- HIST.
miącego Zakonniká ná modlitwie/ przyßłá Naśw: Pánna/ á
vderzywßy go kráiem ßáty swoiey/ fukáiąc rzekłá: Chriſti- L.4.C.10
ane non eſt hic locus dormiendi ſed orandi. *Mieyſce to
tu modlitwy á nie ſpánia.* W Zywocie *S. Roży Limen*: czyta-
my/ iż miáłá zwyczay Przenaś: Pánná/ że świeta budźić/ wi- in Vit.
domie ná Jutrznią/ y twarzą ſwoią one wweſelać: gdy ie- cius
dnák czaſu pewnego/ *S. Roża* ná pierwßie budzenie nie por-
wáłá ſie/ drugi raz ią budźi Naś: Pánná/ álę iuż twarz swoie
odwroćiwßy od niey/ tylem ſie obroćiłá do Roży: co świeta miá-
łá ſobie zá ciężkie vkaranie/ iż z oſpáłſtwá iákiegoś nie porwa-
łá ſie chyżo ná przywitánie Naśw: Pánny. Pißę tákże *Miech:* EXEMP.
że S. Kátárzyne Seneńſka łuzowie Nayśw: Pánna raz zgro-
miłá zá to/ iż gdy byłá ná kontemplácyi/ iednym tylko poy-
rzeniem oká rozerwánie ſobie vczyniłá. Y ták to przyczyná
ieſt/ że niektorzy świeci modlitwy swoie do Przenaś: Pánny
poczynaiąc/ z niewypowiedźiáną to czynili pilnością. Co o-
ſobliwie czytam *Ap. Theoph: Marián:* O iednym Młodźieńcu art. 10.
ku wielce nabożnym ku Przenaś: Pánnie; ktory też przez to
báſkuiył ſobie był/ że go Naśw: Pánná ſiedm dni przed ſko-
nániem náwiedźiłá/ y mile obłapiwßy/ vpewniłá o zbáwie-

niu; Otym záś piße *cit*: *Avt*: De hoc illud obſervatum eſt, quòd inter orandum attentus, velut apicula in floſculis, non nihil immoraretur, non ſolum ſingulis verſibus, ſed ſingulis verbis. Że z táka vwaga odpráwiał do Naśw: Panny nabożeńſtwá ſwoie / iż iáko pſzczołká/ báwiąc y záśmyślaiąc ſie práwie nád káżdziuśieńkim ſłowkiem. *Umb: Nov: 1737.* piße o Blogoſł: Jde w Lowánium/ iáko tá dla wielkiey ſłodkośći/ y oraz pilnośći/ przez dwá dni / ledwie mogłá zmowić iedno Pozdrowienie Przenaśw: Panny/ nád czym czyni reflexya pomieniony *Autor* mowiąc: Illorum oſcitantiam arguit, qui nec cogitantes ſalutationem Angelicam recitant, precarios globulos, jeiunè, & ſine vllo devotionis ſucco percurrentes. *Tá S. konfunduie oſpałſtwo owych, ktorzy bez rozmyſłu, pozdrowienie Natw: Pánnie oddáią, przeliczáią páciorki ſucho, y bez wßelkiego nabożeńſtwá.* O iák wiele bedźie tákich/ ktorych swego cząſu záwſtydźi Przen: Pánná

Agg. I. ſłowámi Proroká: Seminaſtis multum, & intuliſtis parum: Cośćie námowili Koronek/ Rożáncow *&c.* Coż po tym/ poniewaß bez nabożeńſtwá / vwagi / czyniliśćie to. Intuliſtis parum, bárdzo málo przez to záſłużyliśćie ſobie u mnie. A owßem z iedney ſtrony/ że na te páciorki oſobne / żadney nie máß obligácyi pod grzechem/ wielu duchownych mężow ieſt máß obligácyi pod grzechem/ wielu duchownych mężow ieſt to vważáiacych/ iż nie grzeßy ná ten czás czy ie opuśćił / álbo ich też vmnieyßył. Jednák z drugiey ſtrony vważáią/ y mowią: że káżda modlitwá/ z dobrowolnym rozerwaniem/ y ledáiáko odpráwiona/ grzechem ieſt/ chociaßći powßechnym: Dáią te duchowna ráde / że lepiey onych páciorkow/ gdy ná wßytkie przynależytego cząſu nie ſtáie vmnieyßyć/ co z nich opuśćić / niżeli wiele ná klepáć bez vwagi/ niedoſkonále / á obrażáć przez to P. BOGA. Sámá Przen: Pánná vrwierdźiłá te pomieniona porádę duchownych mężow. Swiádczy *Spec: Ex:* Iż zwykłá byłá pewna nabożna Pánienká ná káżdy dzień 150

EXEMP. Pozdrowienia Naśw: Pánnie z pewnemi pokłonámi/ przyklekániem ofiárować / leć gdy zá cząſem dla wielośći nabożeńſtwá onego/ nie mogłá go z należyta odpráwiáć pilnośćia; ápomniáłá ią Naśw: Pánná / żeby trzećia tylko cząść z tego odpráwiáłá/ byle pilnie/ y vważliwie / przydáiąc: że milßa mi

tá Gośćká bedźie: niżeli wiele innych bez pilnośći y nabożeńſtwá. Pewna Máttrona (o czym piße *Cone: Hiſtor:*) zwykłá bárdzo wiele przez dzień námowić Pozdrowienia Naświet: Hiſt. 136

Pánny/ gdy też raz chćiáłá policzyć / wiele też może ich zmowić ná dzień / kámyczki iákieś do naczynia ná to náznáczonego zá káżdym kładłá; w wieczor gdy otworzy naczynie y ráchować chce / przyidźie do niey Anyol / y opowie iey: że z onych ták wielu pozdrowienia iedno tylko/ ktore biały reprezentuie kámyk ieſt wdźięczne/ przyiemne/ y záſługuiące láſke u Naśw: Pánny. Zkąd ſie pokázuie że nie wielość nabożeńſtwá/ ále pilność y goracość tego przyiemne ieſt Przen: Pánnie y oney wielce podobáiące ſie. To tedy wßytko vważywßy/ oraz też / iáko Przen: Pánná/ nie tylko Anyelſkiemu Pozdrowieniu przypátruie ſie dobrze dźiśiay. Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Ale dáleko bárdźiey náßym ośiebłym / nie nabożnym Koronkom/ Rożáncom/ y Godźinkom; mamy ſie ſtárać z Kázimierzem S. żebyśmy goracego nabożeńſtwá duchem/ iáko ogniſtym z Ołtarzá Bożego węglem/ oczyſzáli od wßelkich diſtrákcyi myśli nieporrzebnych/ modlitwy/ Rożánce/ Koronki / Godźinki / do Przen: Pánny/ ieżeli chcemy áby modlitwy náße były godne Ołtarzá tego/ to ieſt/ podobáły ſie ták Przenaśw: Pánnie/ iáko y Máieſtatowi Boſkiemu / ktoremu niech bedźie cześć y Chwołá ná wieki. *Amen.*

Extraordinaria Occaſio Cæleſtis.

Pro Viſitat. B V. M. Crac. in Aren. ſub Cõit. Lublinẽ.

STROPHA II.

Virgo gaude, omni laude, Digna & præconio.
Quæ damnatis libertatis. Facta es occaſio.
Cieß ſię Pánno, ktorey dáno, Wßelkiey chwały bydź godna
Z potępienia, do zbawienia, Okázya ſwobodna.

Abijt in Montana cum feſtinatione, *Luc.* 1.

TAk w ſmutnych/ iáko y w weſołych rzeczách/ wielka ieſt wygoda/ mieć prętka y pewno/ lub do oznáymienia / lub do dowiedzenia ſie okázya álbo Poßłá. S. 17. Ták widźiemy że Polityczny ſtan/ pod czás woien álbo in-

nych publicznych transákcyi. ieżeli o co/ ták y pewne y przetkie stára ſie Poſty. *Beierl:* piſze/ że Krol Perſki woiuiąc w Grecyi/ ták rozłożone ludźie miał z *Suzy* do *Athen*, iż ieden drugiego vſłyſzec mogł/ á ták nowiny we 48. godźinach w Perſyi z Grecyi miewał. W czym niemniey ciekáwi byli y Lácedemonczykowie: bo ieden z nich dáiąc o otrzymánym zwycięſtwie znać/ puſtorá tyſiacá ſtáian iednego dniá vbiegłſy/ w pośrodku Senatu rzekł: Multum valete vicimus: padł od fatygi y vmárł. Nowſzem widzę/ że y ſam P. BOG záchownie te práktyke/ záraz od ſtworzenia świátá/ dla wygody y ſpraw zbáwienia náſzego/ poſtánowił iákoby Ordinariam Poſtam to ieſt; dał nam Anyołow SS. Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, ktorzy nietáko liſty od nas/ to ieſt prożby/ do BOGA odnoſzą/ y vproſzone łáſki z Nieba przynoſzą. Omnes ſunt adminiſtratorij Spiritus, S. M. przy publicznych/ niezwyczáynych ákcách/ máło ieſt ſpuſzczáć ſie ná zwyczáyne Poſty: bo ſtáráia ſie poſpolićie o Extraordynáryine. W ćieſzkich y my teraz zoſtáiemy transákcyách/ ták Duchownie/ iáko y Doczeſnie mowiąc/ Duchownie: bo aggravatæ ſunt iniquitates noſtræ, przybyło nam ciężaru/ nieprawośći grzechow náſzych: dochodze tego gdy widze/ iż choc iuż dobrze przeſzłorocznemi plagámi wychluſtáni przez nieprzyiaćielá/ zbytkow/ ſwywolí nie przeſtáiemy: iednákoż á bogday nie gorzey piiáńſtwá/ zázdroſći/ nieſzczeroſći/ nieſprawiedliwoſći w nas ſie náydu ia. Doczeſnie záś/ y to widoma rzecz/ że Oyczyzná náſzá/ znáczna y ná ſławie ochydę/ y ná ſubſtáncyi ruine ponioſłá/ y do tego czáſu z tey biedy vwolnić ſie nie może/ álbo nie chce. A do tego/ wiádomo káżdemu o teraźnieyſzym publicznym ákćie Seymu Lubelſkiego/ w ktorym oſtátnia ztrapiona Oyczyzny nádźieia. Wiec áby táka dobrze było trzebá nam korreſpondencyi częſtey y pewney z Niebem; y owſzem przy Extraordynáryinym Ákćie/ Poſty Extraordynáryney trzebá. A komuż powierzyć ſie Poſty náſzey/ to ieſt proſzb náſzych/ y ſupplikácyi? Oto dźiś/ iáko niegdy Rafał Anyoł Tobiaſzowi/ ták nam Przenaſw: Pánná w drogę/ a w drogę Niebieſką/ bo w gory/ bárdzo ochotnie y prędko gorowa/ oſiádzie ſie ná te vſługę. Exurgens Maria abiit in Montana cum feſtinatione: podeymie ſie kochaiąca zbáwienia náſzego Máłká/ y oraz Krolowa Polſka/ tey od grzeſznych ludźi y od Polſki verapioney Extraordynáryiney Poſty. Czynmi nádźieie Kázimierz S. w ſwoim ſłodkim Pieniu/ one okázya zbáwienia náſzego tytułuiąc; Quæ damnatis, libertatis, facta eſt occaſio. Wiec że ia z okoliczności Táiemnice Náświedzenia Naświe: Pánny te okázya nowa do Nieba/ to ieſt przyczyne Naświet: Pánny zalećić chce. Wprzod nauke dáwſzy/ iáko mamy ſobie poſtępowáć/ gdy ſie nam záſem trafi Poſtá zbáwienna/ to ieſt/ okazya do dobrego.

Gælius L. 18. C. 8.

Erasm. L. 8. Apophr.

Pſ. 103.

Hebr. 1.

I. PARS

WIA to niſkończona dobroć/ P. BOGA náſzego/ że ná czás grzeſznemu y okázyi do niego ſzukáć nie potrzebá/ ále ſam P. BOG one do dobrego/ do cnoty/ do zaſługi/ do pokuty/ zwykł ofiárowáć. Jáko przyznáie przez Proroká. Inventus ſum à non quærentibus me, palàm apparui iis qui me non interrogabant. *Ználeźli mnie ći, ktorzy mnie nie ſzukáli, y iawnie pokazałem ſie tym, ktorzy ſie o mnie nie pytali.* Co ſie ná ták wielu pokazáło: iáko ná owey Sámárytánce/ ná Páwle/ ná Máthęuſzu/ ktorym zbáwienia ſam P. JEZUS okázya podał/ w ten czás/ gdy namniey ſámi o tym/ nie myśleli. A co wiekſza mądrość Boſka niektorym y z ſámych máłych rzeczy/ álbo przypadkow potráfiłá okázya do zbáwienia/ y pokuty. Ták ſie ſtáło w Wálencyi z Konſalwem; ten gdy pyſzno po Mieſćie ná koniu haſał/ y z niego ztracony w błoto zoſtał z wielkim pośmiewiſkiem pátrzących/ rzekł ſobie: Siocinè amatores tuos tractas munde? ex ludo, ludum te faciam, & quas mihi aſperſiſti ſordes, eas ego in melioris Domini ſervitio abſtergam. *Tákże to ſkanuieſz świećie ſług twoich? żárt zá żárt oddamći, y to błoto ktorym pokalałeś mnie, ná lepſzego Páná vſłudze obmywáć bede*; y ták Zakonnikiem Dominiká S. zoſtał. Piękna y owá okázya. Potka raz S. Bernardá ieden koſterá/ ktory ná koſtkách wſzyſtko przegrawſzy/ vmyślił y duſze ſwoie ſtáwić/ ten tedy bacżywſzy S. Opátá ná koniu rzecze. Oycze Opáćie/ rzućmy koſtki/ ty o moie duſze/ á ia o twego koniá/ kto więcey vrzući/ ſwoie wezmie. pozwala Swiety prágnący zbáwienia oney duſze. Vrzući naprzod koſterá Siſy to ieſt naylepſza/ weſoły iuż ſie bierze do koniá/ ále vrzući też y *Bernat S:* áż cudownie iedną ze trzech

Iſai. 65.

EXEMP.

Pexenf.

trzech kostká ná dwoie rozpadßy sie/ ná iedney czesći Syfy/ á ná drugiey iedna przyczynia/ y bydź wygrána S. Opátá pokaże. Co obaczywßy kosterá/ vpádnie do nog S. Opátá/ zá niewolniká duße swoie dáie: y zá dyrekcyą iego Zakonnikiem doskonálym zostáie. Czyliß tedy nie widoma/ że BOG ná wrocenia náßego okázyi nie czeka/ ále sam ia náśrzecza y podáie: Inventus sum à non quærentibus me, Sámi nay-
Rom.10. twardśi grzeßnicy przyznayćie. Człowiecze powikłánego sumnienia rozmáitemi intereſſámi/ fákcyámi/ zeſtrutucyámi/ nalogámi; gryźie ćie owo ſumnienie nie raz/ ſtrach cie obeymuie porepienia/ y nagley śmierći/ nie możeß wywikłáć ſie z tego; dla czego rok/ drugi/ trzeći/ álbo ſie nie ſpowiádaß/ álbo tylko dla ceremonij przed vpátrzonym/ y nie przenikaiacym ſumnienia twego kacikow/ ſpowiednikiem; áż álbo z diſkurſu nápadnieß ná iákiego Kápłána/ lub Zakonniká/ rozumieiącego ſie dobrze ná tych rzeczách/ álbo vſłyßyß o dobrym iákim Spowiedniku/ Káznodźiei. Wiedźże o tym/ że to poßła tá od BOGA/ dáiąca ći okázyą do pokuty prawdźiwey/ ábyś ſie po dobra porade vdał. Swiátu/ kuflowi/ nieczyſtośći ſłużący/ widźiß/ iáko z kompánij twoiey wielu iuż ſie poprawiło/ widźiß że ſpowiedźiámi czeſtemi/ vżywániem Sákramentow/ poſtámi vmyślnemi/ ochłodználi chući swoie cielesne/ álbo też iuż ná Zakonny bespieczny puścili ſie żywot: Vważaß to ſobie ná zás. Wiedź że o tym/ że tá myśl/ Poßtá to od P. BOGA/ do pokuty/ do innego ſtanu dáiąca ći okázya: proßa wołáią ná ćie bogaczu/ vbodźy/ nádzy o miłosierdzie/ poddáni zruinowáni o pofolgowánie/ dłużnicy o poczekánie. Poßtá to/ okázyá to; od ſámego BOGA tobie podána/ do zásługi ſobie. Pátrz że tego pilnie Chrześciáńſki człowiecze/ abyś tey Poßty nieopuścił; bo to zbáwienna/ y droga Poßtá. Hiſtorye niektore piſzą/ gdy raz Cárowi Tureckiemu Solimanowi/ Poßta álbo Liſty czytáiącemu wiátr porwał zá okno/ dworzánie inni przetko pobiegli/ obbiegáiąc ná
HIST. Ogrod po owe liſty/ ieden z nich/ wßytkich chcąc vbiec/ tymże oknem zdrowia swego nie żáluiąc skoczył po one liſty. Dla Poßty twoiey grzeßniku/ wiekßa odwage Syn Boßi wczynił bo áby ćie tá Poßtá Niebieſka to ieſt łáską wzbudzáiąca do poku-

pokuty doßłá/ z Nieba ſtoczyli zſtąpił. Wßyſtkie álbowiem łáſki ktore nam dáią/ ſą z zásług Matki P. JEZVSOWEY. Gratia per Chriſtum: y ták káżde nátchnienie dobre/ ieſt to Rom.7. liſt/ Krwią P. JEZVSOWA nápiſány. Wiedzieć tedy maß o tym/ że zgodna ieſt náuká/ od Piſmá S. y owßem od Nasw: Pánny dziś podána/ tákże y Doktorow SS. iż tych Poßt Niebieſkich/ okázyi zbáwiennych opuszcáć/ bá y odkładáć nie trzebá. Tego ćie náucza Piſmo S. Non tar- Eccl: 5.
des converti ad Dominum. *Nie odkłáday áni omießkiway náwrocić ſie do P. BOGA.* Náuke też podáiet dzisieyßa Táiemnicá Náwiedzenia Przenaś: Pánny. Abijt in Montana- in 1.Luc.
cum feſtinatione. *z ſkwáplinośćią.* Co vważáiąc *S. Bonav:* mowi: Spiritualiter datur nobis intelligi, quod eſt ei neceſſaria feſtinatio, qui vult ad perfectionem attingere. *Duchowna tu náuká, że ſkwáplinośći trzebá temu, ktory chce doſkonáłośći doſtąpić:* tego dáie przyczyne ſtáry *Tertull:* Amplectenda eſt occaſio, fugit enim ac primum ſe oſtendit. *Záżyć trzebá okázyi, bo ledwo co pokaże ſie, vćieka y ginie.* Piękna *Figurá* tego. Opiſuiąc Piſmo S. iáko lud Izráelſki rozdzielony Jordán/ cudownie ná weśćie Arki Bożey przechodźił; Ioſ.3.
przydáie/ że go z wielka ſkwáplinośćią prześli. Feſtinavit populus & tranſijt. Co zá táiemnicá? zda ſie to bydź znákowániu y niedowiárſtwá. Gdyby to byli Zydzi Morze czerwone przechodząc ſpießno śli/ nie dziwowalbym ſie był: bo goniącego zá ſobą Fáráona z Woyſkiem widzieli/ czyli to obawiáli ſie/ żeby rozdwoione Jordanowe Wody/ znowu ſie prędko nie zeßły/ y onych nie potopiły: ále to bydź nie mogło; bo doználi od BOGA podobnego cudu gdy Morze czerwone przechodźili. Inná tedy ieſt rácya ále duchowna ktoo to dáie *Origen.* Non otioſè additum eſt à SPIRITV S. feſtinavit populus tranſire: ſuſcipientibus Sacramenta Verbi DEI, non otioſè, non ſegniter res gerenda eſt, ſed feſtinandum eſt, & pergendum, vſquequo omnia tranſeamus. Grzeßniku/ w ten zás to rozſtąpuieć ſie *Iordan* miłosierdzia Boſkiego/ kiedy ći lub wnetrznym nátchnieniē/ lub rozmowa z kim pobożnym/ lub czytániem/ dáie okázya/ pobudke do pokuty/ do odmiány ſtanu: Wiec iáko on lud Izráelſki obaczywßy

otwárty *Iordan*, nie námyśla śie długo; nie mowi sobie: pogękaymy/ zmordowáni ieśtéśmy/ iutro álbo potym przeydziemy te Rzeke/ wßák iáko tey/ ták y inney godziny moceń ieśt P. BOG ten cud pokazáć y vczynić: iuż nam to nie nowiná/ ponieważ y pierwey/ tákeśmy prześli Morze: nie mowiąc tego/ ále feśtinavit populus, záraz á záraz tey záżywáia okázyi: ták y ty nie odkłáday/ nie opuśczay/ ále chwytay śie tey okázyi/ tego nátchnienia ktoreć BOG do śercá dáie; ináczey niebeśpieczeń zbáwienia swego bedzieß. *Plinius* ma *Axioma*. l.7.hiſt.6. Oſcitatio in enixu, lethalis eſt. *Kiedy rodząca Mátká ziewa, śmierć iey znáczy.* APOPH. Ták śi kiedy owo człowiek gdy ma okázyą rodzić ſynaczki duchowne/ to ieſt do iákich vczynkow dobrych/ do pokuty; á on ná ten czás poziewuie/ to ieſt ociąga śie/ odkłáda/ lethalis eſt, zguba to dußna pachnie. Hen:Ab: Caiet. Przyczyná záś tego tá: bo według niektorych Theologow/ káżdemu P. BOG pewna liczba łaſk/ nátchnienia/ oſobliwego náznáczył/ ktore gdy przebiera śie/ wiecey innych ſpodziewáć śie nie trzebá. Maß człowiecze wiedzieć y pámiętáć ná to/ że w ten czás/ gdyć śie okázya iáka do dobrego odzywa; że ieżeli to iuż oſtátnia z tych co ći BOG náznáczył ieſt okázya/ opuśćißli ią/ iużeś zginiony; bo bez łáſki Bożey/ trudno śie maß porwáć/ y ſam ſobie zbáwienie ználeść: ßukáć bedzieß potym okázyi ſpoſobu náwrocenia śie do BOGA/ iuże nie naydzieß iey. Co ſam Chryſtus powiedział w Kazániu ſwoim/ do owych ktorzy máiąc okázyą z cudowney náuki Chryſtuſowey do náwrocenia ſię/ záżyć iey nie chćieli: Ioan: 7. Quæretis me & non invenietis, & in peccatis veſtris moriemini. *Szukáć mie bedziećie á nie naydziećie, y pomrzećie w grzechách wáßych.* Co EXEMP. potwierdzam ſwieżym przykładem. R. P. 1644. we Frácyi Szláchćić ieden wielce ſwywolnego żywotá/ ná poiedynku śmiertelnie zrániony zoſtał/ Żoná dla Spowiedzi Zakonniká przyprowadza: leć on bluźni BOGA y práwie wypchnoć Xiędzá káże; vſtępuie ten do drugiego pokoiu/ modlać śie zá one duße: w krotce záwoła chory/ Oycze/ Oycze! przybiega Xiądz/ powiáda Chory/ że mi iákaś kártá pokázuie śie: káże mu ią ſobie Spowiednik przeczytać; przeczyta. Dum tempus habemus, operemur bonum. Wiec go nápomina Zakonnik/ áby

áby tey okázyi záżył do pokuty. ále dármo/ znowu vſtępuie. Aż powtore záwoła chory *Miſerere, zmiłuy śie Oycze*: przychodzi/ záſtáie piány toczącego; nápomina do Spowiedzi/ ále dármo; powiáda chory/ że znowu drugi liſt z Niebá czyta: nápiſáno. Quæretis me & non invenietis. *Szukáć mnie bedziećie á nie naydziećie*: dopieroż bárdziey Spowiednik náćieża ná niego o Spowiedź: niechce chory/ mowi/ iż mi ieſcze nie bedzie nic od tego rázu; śmiałaby śie zemnie kompánia moiá iáko z boiáźliwego/ gdybym śie miał do Spowiedzi. Odchodzi potrzećie Spowiednik/ leć prętko ná ſrogi hálás wraca śie do chorego/ ieſcze do Spowiedzi námawia. Odpowie chory: iuż minął czás pokuty/ iuż ſtánął Czárt z inną Pocztą/ to ieſt z kártą grzechow moich/ y owßem widły żelázne vtopiwßy we mnie/ gwałtem duße z ciáłá wyćiąga; y ták mizernie zkończył. Hiſtoria piße/ że y ćiało kominem porwáne od Czártow ieſt/ á w rok potym piorun wßyſtek on Zamek obálił. To pißę *Labat: de pecc:* f. 174. Nieſzczeſliwy ten; miał Pocztę zbáwienne/ Liſty iáwne/ przeſtrogi od BOGA/ opuſzał ich; radby im byłpotym/ ále dármo. To ná vkaránie owych przywodze/ ktorzy wiele dobrych okázyi opuściwßy/ náwrocenie ſwoie ná inny czas odkładáło.

Niech nikt nie rozumie/ że gdy Przenaś: Pánny ná II. PARS Extraordynáryina Pocztę w potrzebách náßych do Niebá záżyć chcemy/ áby miało to bydź co przećiwko doſtoyności y godności Oſoby iey. Szukáią Przenaś: TROICA Pocztę z Niebá o zbáwieniu narodu ludzkiego zámyſláiąc. Quem mittam, & quis ibit nobis. *A kogoż wyślemy, kto nam poydzie?* áż Syn Boſki według niektorych Tłumáczow ſam ná te ofiáruie śie vſługe. Ecce ego mitte me. Spießno weſoło z Niebá śie zußa. Exultavit vt gigas ad currendam viam. Przynoſi pożądany Liſt z Niebá/ to ieſt ſámego ſiebie/ Słowo Przedwieczne nápiſáne ná kárćie ludzkiey náture. O czym *Conc: Ephes.* O venter in quo communis libertatis Syngrapha confecta eſt: &c. Verbum antea incorporeum, corpus chartaceum, elementorumq; figuras induit. Quod cernebatur, charta quidem erat, quod ve-

Iſ: 6. Pſal: 18. S. 6. c. 7.

po in charta latebat, verbum erat Regium, non linguâ, sed naturâ productivum. Jeżeli nie było to przeciwko Máiestatowi Syná Bożego/ podiąć się Pośty dla zbáwienia ludzkiego. Toć y Pánná Przenaśw: nie poczyta bydź przeciw dostoyności swoiey/ podiąć się Narodowi ludzkiemu Pośty/ albo Listow z supplikámi do Niebá. Jákże pewna to Pośtá/ okázya dobra/ nád ktora lepszey trudno. Trzy rzeczy dobra okázyo zálecáią. Że iest Pewna/ przez pewnego kogo y wiádomego: że iest Prętka; y że iest Gotowa. Te ta trzy rzeczy/ naydoskonáley vpátrzyć w Przenaś: Pánnie. *Naprzod* przez nie iest okázya Pewna: bo Pánná Przenaśw: práwie wszystkich drog/ Kráin/ katow świátá/ wiádoma wielce. *Ioann:* Elucid: Maria. Poza, z innych Autorow dowodzi/ że Pánná Przenaśw: tu ieszcze żyiąc bárdzo wiele drog odpráwiłá; y práwie trzy części świátá/ Europę/ Azyą/ Afrykę obecnie náwiedziłá; ták dálece/ że pomienionego *Autora* komput wynosi ná mil 5611. z ktorych iednà/ godzinà chodu; czego że wyráźnie nie mamy w Ewángelij domyślam się przyczyny: to iest/ iż dla pokory/ y wzćiwości stanu Pánieńskiego/ ktorego ochydá iest po drogách miedzy ludźmi pokázować się/ miáła ten dar Przenaś: Pánná/ że ludzie często przechodzącey widzieć nie mogli; ktorego rozumienia iest *Navarin:* in Vmb. n. 279. Neq; improbabile videtur nobis, vt Virgo non semel incederet præsentibus invisibilis. Wszystkie tedy te podroże Naśw: Pánny/ názwáć się mogły Pośtą zbáwienną: bo lub niektore były z nabożeństwá/ iáko to po śmierći Chrystusowey/ gdy wielekroć obchodziłá w Páleśtynie Kálwaryą/ álbo mieyscá Męki Syná swego; iednák pospolićie były dla zbawienia ludzkiego. Obiegałá HIST. Kráie y Krolestwá/ przykładem osobliwie y rádą pomagáiąc Apostołom rozszerzenia Ewángelij S. Zátym wiádoma musi bydź wielce Pánná Przenaś: wszelkiey drogi; y owszem dáleko bárdziey teraz/ kiedy zostáie w lekkim vwielbionym ćiele/ kiedy w BOGV każdą Kráinę/ każdego człowieká/ y potrzeby iego widzi. Zátym iest *Occasio Certa. Pontere* iest to okázya *Velox* náder prętka. Tłumácze Pisma S. vważáiąc dzisieyszą podroż Przenaś: Pánny/ ráchuią ią ná Mil Niemieckich 32. Więc niektorzy rozumieią/ że Pánná Przenaś: ta droga

droga iednego dniá odpráwiłá; á to iż vsługa Anyelska przeniesiona z mieyscá ná mieysce zostáłá. Drudzy záś ktorych zdánie iest bárdziey zgadzáiące się z litera Ewángelij S. iż piechotą właśnie Pánná Przenaś: te drogi odpráwiłá we trzech dniách. Oboie dośyć prętko: ieżeliż tu żyiąc ták prętka byłá; o dopieroż teraz Pánná Przenaśw: iuż w Niebie kroluiąca/ lotnieyszą/ prętszą do vsługi ludzkiey bydź musi. Wiele przywodzą *Autorowie* pięknych Figur z Pisma S. ná pokazánie niezwyczáyney ochoty y prętkości Pánny Przenaśw: do porátowánia vciekáiących się przez nie do P. BOGA. Jedni ná to przywodzą słowá Oblubieńcá Niebieskiego/ ktory rzecże y dobroczynne do toczonych przyrownał. Manus ejus tornatiles. *S. Laur: l. 5. de laud: V.* ná to mowi ták: Sicut ars tornandi, promptior est alijs artibus; sic MARIA ad benefaciendum promptior omnibus Sanctis. *Iáko rzemieśło tokárskie, prędsze w robocie iest niż inne; ták P. MARIA, do dobrze czynienia prędsza iest nád innych SS.* Dobrą to Figurą/ ále ieszcze ta nie kontent z tego doskonále: bárdzieyby było służyło do moiey Máteryi/ gdyby tákowa prętkość nogom Naś: Pánny przypisuiąc rzeczono było Pedes ejus tornatiles. Więc innych czytam Doktorow/ ktorzy wyrażáiąc prędkość Naśw: Pánny/ czynią to pod podobieństwem skrzydeł lotnych/ przyrownywáiąc ią do owey białogłowy *Apokáliptyczney* skrzydlástey. Datæ sunt Mulieri alæ. Lecz ia ábym tym lepiey obiáśnił prętkość Naśw: Pánny/ zlącze to oboie/ y ręce/ y skrzydłá/ znáydnie bowiem w Pismie S. cudowne ręce bo skrzydłáste: to iest y owych cudownych Zwierząt Ezechielowych/ w ktorych każde skrzydło/ miáło swoie ręce/ álbo każda ręká swoie skrzydło. Et manus hominis sub pennis eorum. O cudowneż to/ y rzatko widziáne ręce: będzieć w drugiego ręká máiąca w gárści wiele dobrego/ y owszem zbytkiem; ale coż potym/ kiedy bez skrzydeł miłosierdzia/ vczynności; á ieżeli co vczynią/ to bárdzo nierychło/ y z oporem. V drugich záś będą skrzydełká/ ále bez rąk; offertow/ ochoty/ świádczenia się dośyć/ byle mięszká nie ruszyć. Pánny Przenaś: ręce są oraz y tornatiles, toczone/ y skrzydláste: to sámo wyraża/ iáko Pánná Przenaśw: niezwyczáynie lotna y prędka iest w vsłudze

FIG: 1. Cant: 5.

Apoc: 22.

FIG: 2. Ezech: 1.

ſtudze zbáwienia náßego; y owßem wiekßa prætkość iey/ niż ßeścio ſkrzydláſtym Seráfinom przypiſuie/ y lotnieyßa nád Se-
homi 8. ráfinow názywa *B. Amand:* Motu celerrimo Seraphim alas
delau:V. exceděns, vbiq; ſuis vt Mater jucundiſſima, & munificentiſſima occurrit: y owßem wiedzieć trzebá/ że záſem ná pokazá-
nie ſprawiedliwości ſwoiey Chryſtus / nieco ociąga ſie z mi-
6. 5. łoſierdziem ſwoim. O czym pięknie *Rich: Laur:* Chriſtus Judex & Redemptor eſt miſericors & juſtus, ideò aliquandò dicit, nondùm venit hora mea. At Beata Virgo, tota clemens, tota miſericors, ait, ſemper eſt hora mea miſerendi peccatoribus. *Chryſtus Sędzia y Odkupiciel, miłoſierny ieſt y ſprawiedliwy, dla tego czaſtokroć mowi, ieſcze nie przyſłá godzina moiá. Lec Páná Przenaſt: wßyſtká dobra, łaſkawa, y miłoſierna, mowi záwße ieſt godzina moiá do zmiłowánia ſie nád grzeßnikámi.* Záczym konkluduie *S. Anſelm.* Velocior eſt nonnunquam ſalus invocato nomine MARIÆ, quàm invocato nomine JESU. *Prędzey czáſem pomocy doſtáiemy wezwawßy imienia MARYI, niżeli imienia IESUS.* Dość tedy Prętka Poßtá przez Náſw: Pánne. *Potrzebie.* Poßtá/ okázya/ przez Pánny Przenaś: przyczyne/ ieſt táka/ o ktoro ſtárać ſie nie potrzebá/ ále raczey Przenaś: Pánná ſámá co moment gotowá/ y owßem ſámá ſie ofiárnie/ y nietáko zá powinność ſobie ma ſłużyć grzeßnym. Czego probá táwna przy dziſieyßym Náwiedzeniu Elzbiety. Pewnie tey Poßty/ tey podroży/ tego poſelſtwá Jan ieſcze w żywocie Mátki/ áni vpominać ſie/ áni o nie proſić nie mogł: pewnie y Elzbietá/ nie ſpodziewáiá ſie tego: dla czego wira; Unde mihi quod veniat Mater Domini mei ad me. Ale ſámá Pánná Przenaś: nie proßona/ nie ſpodziewána/ tákoby z powinnośći z to Poßła/ z liſtámi zbáwienie przynoßącemi przychodzi: O czym pięknie *lo-*
elucid: ſ. *an: Poza.* Virginei muneris erat, has ſibi primò commiſſas
271. literas exhibere, eaſq; & juſtis Elizabeth & Zachariæ oſtendere, & injuſto tunc Joanni propalare. Z tod grzeßny człowiecze bierz náukę y vſność/ że Przenaś: Pánná y wten záś gdy ty o zbáwieniu twoim nie myśliß/ oná ſámá o tobie myśli/ ſámá okázyi ßuka/ czeka ábyś ią choć z naymnieyßym weſtchnieniem do P. BOGA o miłoſierdzie/ o łáſkę do náwroce-

nia

nia wypráwił w poſelſtwie; a ná záś y tego nie czeka. Pięć/ Cant. 4.
ſi Przenaś: Pánny Oblubieniec przyrownywa do dwu Kozek. FIG: 3.
Duo vbera tua ſicut duo hinnuli. Przez te dwoie pierſi/ o-
twárte/ miłoſierdzie rozumie ſie Pánny Przenaś:/ ták grzeßnym/
iáko y ſprawiedliwym. *Novar:* mowi. Per vbera, miſeri- n. 696.
cordiam Virginis intelligimus quæ duo ſunt, quia peccatoribus ſimul lac præbent; reis veniam, juſtis augmentum gratiæ, & gloriæ. Coż zá táiemnicá? że do Kozek przyrownywáło miłoſierdzie tey Pánny? ieżeli dla prętkośći/ iáko tenże *Autor* tłumáczy; nálázłoby ſie iáśnie inne Zwierzę/ álbo ptak lotnieyßy niż Kozká? Vważam ſobie/ że lubo náyduia ſie inne lotnieyße Zwierzętá niżeli Kozki/ iednák w ten záś tylko prętkość ſwoie pokażo/ gdy ich álbo poſtráßyß/ álbo potrzebá y chuć wrodzona do tego pobudzi. Kozki záś zwłaſzcá młode/ choć im żadney niedaß okázyi/ ſáme dobrowolnie ſkaczo/ y lotnie biegáią. Co znáć vważáiąc *Rich: Vict:* ták to ápplikuie do Przenaś: Pánny/ mowiąc: Meritò miſericordia Virginis curſui hinnulorum comparatur, cùm per mundum currat, velociùs occurrat, quàm invocetur, & cauſas miſerorum anticipet. *Słuśnie miłoſierdzie MARYI, biegáiącym Kozkom przyrownáne ieſt, ponieważ oná po świećie zábiega, wprzod droge ſámá záchodzi niż wezwána będzie, y potrzeby náße uprzedza vbiega.* *Vinc:* pißę/ iż ieden vbogi/ gdy ſie nie oſtro- c. 98.
żnie po drodze idąc obráził w noge o kámień / z gniewu Diabłá wſpomniał. mowiąc: Diabeł ći to nie kámień. Ná kto- EXEMP.
re ſłowá iákby go woda polał/ poćić ſie począł/ ruſzyć ſie z mieyſcá niemogł/ wzrok ſtráćił/ á práwie wßyſtko zdrowie: bo cáłe ciáło ſkurczone/ niby w kłebek ieden zoſtáło; wiec záſu- iednego w dzień Wielkonocny vſłyßawßy dzwony ná iutrznią/ nieco proſić począł o miłoſierdzie P. JEZVSA. Aż oto choć ieſcze nie wezwána/ naprzod przychodzi do niego Náſ: Pánná w poſtáci ślicznej Mátrony/ ktora napomniawßy go do cierpliwośći/ ná drożki do Obrázu ſwego kazáłá mu/ zdrowie doſkonále obiecuiąc: co ſie też ták ſtáło. To iuż mamy/ iáko Przen: Pánná ieſt dobra/ prętka y záwße gotowa okázya w potrzebách náßych. Lecz ábym o publicznych też potrzebách Oyczyzny náßey/ nie zdał ſie zápomnieć/ y one ábym Przen:

Pánnie

Pánnie náPoßte Niebieſka oddał: refleksyie ſie ná to ż miedzy
ap. Poza in Elee, S. 11. L. 1. DD. ieſt dyſkurs. Jákoby ſie to mieyſce zwáło/ gdzie mießkał Zácháryaß/ y ktore terminem było dzißieyßey Peregryná-
cyi Przenasw: Pánny: *Tolet.* rozumie że to mieyſce było
in 1. Luc. Sanct: 116. Hebron. Inni pospolićie rozumieią Emmaus/ ináczey ſie zwáło *Nicopolis* álbo też *Apadno*, ná ktorym mieyſcu Obozy y
Dan: 11. Woyſká ſwoie rozkładáć będzie Antychryſt/ według *S. Hier.* bá y Prorocztwá v Dániełá. Figat tabernaculum ſuum Apa-
FIG: 4. dno inter Maria, gdzie też y oraz zginoć ma. Przen: Pánno Kwápiaca w podroży ſwoiey! gdy ia pokorna ſuppliká do ćie-
bie zámyſlam wnoſić/ ábyś/ iákoś ſie w prywatnych náßych zbáwiennych potrzebách/ ochotnie do Niebá podiełá Poßty/
ták też teyże funkcyi w teráźnieyßych potrzebách Oyczyzny ná-
ßey ráczyłá ſie podiąć/ y pośpießyć ná Seym Lubelſki/ z do-
brem Awizámi z Niebá. Ale niewiem iáko też tám záſtá-
nieß/ y ná co tráfiß: podobno tam záſtánieß iáko ná *Emmaus*: tylko *Paſchalia* bánkiety/ tańce/ álbo też *ex Anagrammate*,
Emmaus, Emamus: to ieſt naydzieß podobno kupczących/ przedáiących/ całość Wiáry/ Oyczyzny/ zá piniądze y korzupcye
Cudzoziemſkie/ á bogday nie zá ſpoliały z dobr Kośćielnych/ ſrebrá/ z ktorych odárte zoſtáły Obrázy twoie. Albo też záſtá-
nieß Polakow in Apadno: Jeżeli poyżryż ná Obozy záłożone nie dáleko pospolitego rußenia/ niewiem będzießli mogłá rzec:
Caſtra DEI hæc ſunt. Otoż też moi Polacy porußeni bluź-nierſtwámi przećiwko mnie Hereſyckiemi/ ſprofánowániem
moich Kośćiołow/ Obrázow/ wychodzą/ wylewáć krew ſwo-
ie zá Krolowa ſwoie! podobno im błogoſłáwić będzieß?
Num: 24. Quàm pulcha tabernacula tua Jacob, & tentoria tua Iſra-
el, vt tabernaculá quæ fixit Dominus. Day BOZE! ábo-
ie ſie áby nie były miedzy niemi tabernacula Antichriſti, przyiaćioł wielu/ bluźniących Hereſykow/ álbo raczey *Ateuſtow*,
ktorych głową ieſt *Antychryſt*. Życze ia tedy raczey/ ábyś Sey-
my/ Obozy Polſkie/ záſtałá z Poßtą Niebieſka *in Hebron*. Hebron tłumáczy ſie *Societas* to ieſt ziednoczonych ánimußow;
Hebron było to grobem zacnych wielu Fámilyi/ Adámá/ Abráhámá/ Izááká/ Jákobá. Widoma rzecz/ że ruiná Oyczy-
zny teráźnieyßa ieſt/ dla porożnionych miedzy ſobą niektorych

Fá-

Fámilyi. Niechże teraz te wßyſtkie diſſenſye zá przyczyną twoią ſwoy pogrzeb wezmą. *Hebron* było to dziedzictwo Káp-
płáńſkie. Niech duchowne ſtany/ ná ktorych ruine naybár-
dziey zkierowáli zli Synowie Oyczyzny teráźnieyßą nieprzy-
iaćielſka nawáłność/ folgę/ y obrádę ſwoie nayda. *Hebron*, mieyſce to było *Immunitatis* vćieczki: y náßá nádzieią wßyſt-
ká przy Opiece twoiey Matko Boſka/ á w teráźnieyßym Ie-
rozolimie Synow Koronnych. Náoſtátek *Hebron*, to miáło ſzczęśćie/ że gdy Kroleſtwo Izráelſkie/ máiąc iednego Koronatá
Dawidá/ dla niektorych *málkontentow*, ktorzy ná drugieś to ieſt *Izbozetá* Koronę przerobić chćieli; dla cześ przez ſiedm lat w nie-
pokoiu zoſtawało Kroleſtwo. Dawid tylko w Hebron/ w po-
koiu krolował. In Hebron regnavit ſeptem annis. Dopie- 2. Reg: 5.
ro po ſiodmym roku/ támże pokoiu y krolowánia ſpokoynego doczekał ſie. Venerunt vniverſæ tribus Iſrael ad David in
Hebron dicentes: ecce nos os tuum, & caro tua ſumus. Máło to/ że wßyſtkie Woiewodztwá przyſtáią/ poddáią ſie
Dáwidowi/ ále y Senatorowie wßyſcy zgodę z Krolem záwy-
káią: Venerunt quoq; & Seniores Iſrael ad Regem in He-
bron, & percuſſit cum eis Rex David fœdus in Hebron.
Siodmy to iuż rok Koronat náß poczynáć ma Pánowánia ſwego/ ktore przez te záſły *Izbozetowie* co tłumáczy ſie *Filij Con-
fuſionis*, zámießáne/ nieſpokoyne vczynili. Przynieśże nam
ſzczęśliwa Poßtę z Niebá Pánno Przenaś/ niech vſłyßemy we-
ſołe nowiny z Seymu Lubelſkiego. Venerunt vniverſæ tri-
bus; venerunt ſeniores Iſrael: percuſſit cum eis fœdus Rex
to ieſt/ niech vſłyßemy o zupełney konfidencyi poddánych ku
Pánu/ zá ktora wßelkiego dobrá wßyſtkie ſtany ſpodzie-
wáią ſie. A my tobie zá te zbáwienną Poßtę ſtáro-
żytnym Rytmem Káźimierzá S. ſpiewáć bę-
dziemy. Deſtitutis, ſpe ſalutis,
facta es occaſio.

A.
M. E.
N.

Palma florens & fructifera.

Pro Annuntiat: B. V. M.

STROPHA 12.

Semper munda, & fæcunda, Virgo tu puerpera
Mater alma, velut Palma, Florens & fructifera.
Cna Dziewico, y Rodzico Panno Syná rodzaca:
Mátko godna, Palmo plodna, Chociaß rodziß, kwitnaca.

Missus est Angelus Gabriel. *Luc:* 1.

KJedy ia dzisieyßym konferencyom o zbáwieniu Narodu ludzkiego w Domku Pánny Przenaśw: przypátruie sie/ y oraz wspominam sobie ná one nießczesliwe w Ráiu konferencye o zgubie náßey/ wielka bárdzo vznáie miedzy niemi rożnice. S.N. Coś widze troche podobieńſtwa/ ále wiecey daleko rożnice: y tu/ y tám Anyoł trákruie z białogłowa; ále tám z nievważna Ewa Anyoł zły: tu z Pánna pełna łáski Boskiey Anyoł świety: w ogrodzie obádwá tráktáty: ále tamte w ſkáżytelnym/ te nie w ſkáżytelnym/ ktorym iest

Cant: 4. sámá Pánná Przenaśw: Hortus conclusus ſponſa mea: bá y sámo mieyſce *Názareth*, ktore tłumáczy ſie *floridus*; kwieciſte/ do tego ſłuży. Tráktuie Ewá z Anyołem złym/ o rebelliey przećiw BOGV; tráktuie MARYA o naygłębßym ſtopniu pokory/ á w ten czás ießcze/ gdy iuż Pánia Nieba y Ziemie miánowána byłá. MARIA, Domina: á oná ná to: ſłużebnica chce bydź: Ecce ancilla Domini. Ná oſtátek iáko on zły Anyoł tráktáty swoie miał z Ewa pod drzewem/

Gen: 2. ktore nam owoc śmierći zrodziło. In quocunq; die comederis, morte morieris. Ták y Anyoł Gábriel ſtáie przy Drzewie Swietym/ Drzewie ktore vrodzić miáło owoc/ żywot nam wracaiący/ przez ktore według *Richarda: Laur:* ro-

lib: 13. de laud. Vir. zumie ſie sámá Pánná Przenaśw: Arbor est MARIA propter virorem Virginitatis, humorem gratiæ, medullam pietatis: przydáie ku końcowi: fructum Unigeniti DEI. to iest: Drzewem iest dla owocu/ ktory vrodziłá Syná Bożego/ ktory tytuł lubo záwßze ſłuży Pánnie Przenaś:/ oſobliwie tednák przy Zwiaſtowániu/ kiedy záradza/ poczyna w żywocie swoim Syná Bożego. Pytáią ſie Doktorowie tákiegoby gátunku było

támte

támte drzewo w Ráiu: y rożne zdánia w tym máią; iedni rozumieią/ że Jábłonowe/ inni że Figowe/ á to dla rozmáitych koniektur. Ták też chcąc iákokolwiek obiaśnić dzisieyße początie Synà Bożego w żywocie Pánny Przenaśw: DD. pod rozmáitym podobieńſtwem to czynią; iuż to Lilią; iuż to Figowym/ iuż Cedrowym drzewem názywáiąc Pánnę Przenaś: Leż ia ſtáne przy tym drzewie/ do ktorego ſámá ſie Pánná Przenaśw: naprzod przyrownáłá: Quaſi Palma exaltata ſum Eccl: 24. in cades: to iest przy Pálmie; ponieważ też y náß Krolewic Kázimierz S. ták iż płodem Niebieſkim obćiążona wita-/ wielce ſie dziwuiąc/ gdy oraz ná tym Drzewie y Kwiát/ y Owoc iey widzi: Mater alma velut Palma florens & fructifera. Wiec y my dziś tey cudney Pálmie przypátrzmy ſie/ vważmy iáko dziś oraz y Kwiátu Pánieńſkiego dotrzymuie/ y oraz Owoc ſwoy Syná Bożego w żywocie ſwoim rodzi. Wprzod powiedziawßy czemu to rzadko kiedy dußе náße rodzą doſkonáłe owoce vczynkow dobrych/ y o lekárſtwie ná to.

I. PARS

Z Godna ieſt náuká v Tłumáczow Piſmá S. że Pálmowe drzewo znáczy ludzi ſprawiedliwych/ do cnoty/ do dobrego máiących ſkłonność: Juſt⁹ vt Palma florebit. Jeżeli tednák rodzáyne ſą y ták doſkonáłe owoce rodzą/ iákie ſie w kwiatku y liśćiach pokázuie. Prawdá ieſt że Dawid S. Pálma názywa ſprawiedliwego: Juſtus vt Palma florebit. Liśćie/ kwiatki/ ſą pobożne intencye/ poſtánowienia; owoce záś/ ſámá rzecz wſkutku. Ale o ták rzadko náleść táka Pálmę/ tákiego ſprawiedliwego/ coby to było tyle owocow ile kwiatkow/ álbo liśćia tyle vczynkow/ tle dobrych myſli y poſtánowienia: Juſtus vt Palma florebit: dopiero coś zákwitnie/ vmyſli ten/ ábo ow ákt pokory/ nabożeńſtwá/ ćierpliwośći/ trzezwośći wyprawić/ áż wnet w ſámym ſkutku z tego nic/ prawdza ſie o nim ſłowá Dawidá S. Mane floreat & tranſeat, veſpere Pſal: 89. decidat, & areſcat. Cóż tego zá przyczyná. *Plinius* piße/ że Pálmá/ ná ſámym wierzchołku liśćia álbo gáłęzi owoc ſwoy rodzi/ y to też przydáie/ iż liśćia iey/ ták ſą mocne y ſtáteczne w ſobie/ że im wiecey ćiężaru ná nie kłádzieß/ tym ſa ſtáteczniey ßе. Coś temu podobnego: Wiele ieſt/ ktorzy ráduiby w dußy ſwey owoce Cnot SS. obaczyli; ále cóż/ kiedy

liście ich/ postánowienia dobre/ skutku nie máia; czego ko-
Ezec: 41. nieczne potrzebá do cnoty/ á czemuż? Prorok Ezechiel przy-
pátruiąc sie Kościołowi Bożemu/ widział po ścianách wyro-
bione pálmy/ miedzy któremi były głowy Anyołow/ były też y
FIG. lwie/ były też y ludzkie. Palma inter Cherub & Cherub:
faciem hominis juxta palmam ex hac parte, & faciem leo-
nis juxta palmam ex alia parte expressam, per omnem do-
mum in circuitu. Kościoł ten/ może figurować Kościoł
Boży woiuiący/ w którym tyle palm rozłożonych/ ile ludzi
sprawiedliwych. Jesteś pálma/ wiedzże iż nietylko przy sobie
ná obronę twoię maß pewnie Anyołow Swiętych/ ále też
maß faciem leonis juxta palmam; po iedney stronie maß
gotowego lwá piekielnego/ ktory gdy postrzeże/ że zákwitaß/
zamyślaß o czym dobrym; to álbo ospálstwem chce ći te kwia-
teczki otrącić/ żeby sie z nich nic nie záwiązało/ żeby do skutku
nie przyßło; álbo owoc twego dobrego vczynku zobakiem zły
intencyi zárázić. A te zás głowy ludzkie miedzy pálmámi/
co znácza? faciem hominis juxta palmam. Záiste nie ták
wielka ná czás ßkoda duchowna pálmá/ sprawiedliwy człowiek
ponosi w owocách dobrych spraw swoich od Czártá y pokus
iego/ iáko od głow ludzkich. Sam Chrystus powiedział:
M. x. 10. Inimici hominis domestici ejus: to iest dla respektow ludzkich
kiedy obawiáiąc sie álbo záwstydzenia/ násmiewiská/ przymowek
od ludzi/ álbo utrácenia łáski y respektow v kog/ choć iuż co dobrze
vczynić zámyśli/ do skutku tego nie przywodzi: y ták te pálmy
zákwitnawßy pięknie/ wytrzymawßy ták wiele pokus diabel-
skich/ nim sie zdobędą ná ową intencyą/ bez owocu y skutku zo-
stáią: BOZE sie pożal głupstwá ich. Nie wstydzi sie dru-
gi choć práwie wßyscy o nim gadáią/ że fákcyánt/ zdzierca/
tyran nád ludźmi/ nie vważa tego/ byle on w ßkatule miał: á
kiedy mu Spowiednik rzecze: wroć cudze/ stráćiłeś to/ swo-
imie własnym nádstaw/ máiętność ná to przeday/ sług/ ap-
párencyi vmnieyß/ á długi płać. On ná to: nie mogę tego
vczynić dla wstydu/ śmiać sie będą ći/ co mnie przedtym
Pánem ználi. Nie wstydzi sie drugi/ choć go táwnie po
mieście zá piętá máło/ przymawiáią/ że z gęby od gospody
do gospody chodzi; á gdy mu zákázuie Spowiednik trunkow/

mowi:

mowi: wyśmiałáby mnie kompánia/ vczynić tego nie mogę.
Nie wstydzi sie choć o nieczystym iego żywocie pospolicie wie-
dzą/ gadáią ludzie; á gdy mu nákáże post iáki/ Spowiedź/
Kommunia często/ to śmie mowić; wstyd mnie będzie mie-
dzy ludźmi/ álbo v dworu/ domyślać sie drudzy czego ná mnie
będą/ Mnichem zwáć będą/ świętaßkiem. Nie wstydzi sie
mátáctwámi/ pochlebstwámi/ rádámi ziemi/ máchiáwelstkie-
mi/ pomoc przyiaćielowi do czego złego/ choć wie że ludzie ná
niego dobrze żywi/ mowią: iego to sprawká; á gdy sumnie-
nie/ Spowiednik/ káże tego przestáć/ to wymowká/ że stráce v
niego respekt/ konfidencyą/ Dobrodźieiá/ Przyiaćielá pozbędę.
Tákim często sie trásią co sie trásiło żebrakowi iednemu. Jest
czyli Historya/ czyli Apolog. Pod Pálácem iednego Xiążę- Apolog.
ciá/ dwu żebrakow dysputowało sie/ kto lepßy czy Pan BOG/
czyli Xiąże ich? ieden bárdzo bronił P. BOGA/ á drugi
Xiążęciá/ przenosząc łáskáwość iego nád Boską. wysłuchał
ich iákoś Xiąże/ do siebie záwoła; kazawßy vpiec dwá chle-
by/ w poyśrodek iednego sto czerwonych złotych włożył: wiec
ten chleb dał owemu/ co go tak bárdzo chwalił/ á drugiemu
prosty chleb: żebracy podziękowawßy zá iálmużnę/ táiemnic
nie wiedząc/ poßli pod Pálác teść ow chleb: Ow ktory
miał chleb ze złotem poczne go nieiáko ważyć ná ręku/ y mo-
wi: ciężki to chleb/ niewypieczony/ á twoy iáki? widzi że v
támtego drugiego/ chleb nie tak bárdzo ciężał rozumieiąc że
lepiey wypieczony wymienia sie z nim. gdy przyßło kráiáć/ áż
támten nápádnie złoto/ vpomina sie go pierwßy/ swar miedzy
niemi; co gdy sie Xiążęciá doniosło/ rzecz poznawßy; vznał
że lepßy P. BOG/ zá ktorego sprawą to sie stáło: y przysą-
dził one złoto temu drugiemu/ á támten co mniey sobie Pána
BOGA niż Xiąże ważył; ná koßu został. Toß álbo co
gorßego czeka owych/ co dla respektow ludzkich dußą swoią
służą drugiemu; będą y ći málego sercá swego przećiwko tey
tentácicy żałować/ ále niezychło iuż: iáko żałował nieiáki *Vo-*
lusius Konsiliarz Krolá Angielskiego Henrykà IV./ ktoremu
w złych imprezách iego/ á náwet y w nieslußnym rozwodzie
z żoną swoią/ służył rádą y konceptámi swemi; ten potym
w ciężki gniew Krolewski wpadßy/ niestrzegł ciężko/ mowiąc:

HIST: Ego quia magis Regis quàm DEI favorem curavi, & gratiam DEI perdidi & Regis non acquisivi. *Iá ktorym sie wiecey o Krolewską niż Boską łáskę stárał, y łáskę Boską stráciłem, y Krolewskiey nie nábyłem.* Wiec przećiwko tey ták ßkodliwey zbáwieniu náßemu pokusie/ trzebá odwagi y resoluciey záżyć. Naprzyklad zámysla kto porzućić swywolne życie/ pokutować/ nabożeństw osobliwych/ y vczynkow zbáwiennych tać sie; chceli to do skutku przywieść/ trzebá mu pogárdzić by naypotrzebnieyßemi respektámi/ przyiáźnia ludzką/ gdy ia ná przeßkodzie/ záwstydzenia żadnego/ áni iezykow ludzkich nie vważáć.

Luc: 9. Náuke te mamy naprzod od sámego Chrystusá/ ktory tych tylko obiecuie sie ná sądnym dniu nie wstydzić/ ále do nich sie przyznáć/ ktorzy też żyiąc nie wstydzili sie P. JEZVSA y Cnot iego. Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. Qui me erubuerit, erubescet eum Filius hominis cum venerit in Majestate sua. Też náuke dał káżdey dußy w osobie oney Oblubie-

Cant: 2. nice: Ostende mihi faciem tuam. Wiem że Páwel S. zá-

FIG. krywáć każe twarzy swoie białymgłowom! czemuß tu każe Oblubienicy z odkryta pokazáć sie twarzą? mogłá sie tu tá dußá wymáwiáć: że vrodá moiá troche podczerniáłá; Nigra sum od vmartwienia postu/ płaczu zá niedoskonáłości moie- zápádłá/ śmiać sie ze mnie dworzánie twoi bedą/ Mnißko mnie názwą/ wstyd mnie/ odkryć twarz swoie. Przećieß Oblubieniec mowi: Ostende faciem tuam. Tegoć ia to chcę/ ábyś ten wstyd/ y respekt niepotrzebny przekonáłá w sobie.

Dise: 5. *Manst*: Quando anima à peccatis pristinis resipiscens veram deMagd. vult agere pœnitentiam, sponsus nequaquam permittit vt verecundetur & diffugia quærat, quin potius revelatam peccatricis animæ faciem videre desiderat, ita vt virtuosè operando non erubescat. *Gdy dußá chce z grzechow powstáiąc pokutowáć, oblubieniec nie każe sie iey wstydzić, y vkrywáć sie po kątach, ale prágnie odsłoniona duße oney twarz widzieć, áby ákty pobożne wypráwuiąc nie wstydziłá sie.* Piękny tego przykład mamy ná Dawidzie. Wiele ten Krol w pokućie swey/ prywatnego nabożeństwá/ pulnocnych iutrzeń/ postow/ płá-

EXEMP. tánia/ modlitew odpráwiáć: málo ná tym máiąc/ vmysłił w oczách

oczách wßystkiego ludu vczynić cos osobliwego: Vota mea Psal: 115. Domino reddam in conspectu omnis populi ejus, in atriis domûs Domini in medio tui Jerusalem. Krolu/ ále wßyscy ná ćie ludzie oczy obroca iáko ná raroga/ nie rad sie ty modliß bez wzdychánia/ bez płaczu: iedni rzeko że ten Dawid zmysła nabożeństwo/ inni że nie do rzeczy Krol słocha iáko niewiástá: bedzieß intonował z muzykámi; rzeko: Kántorá/ nie Krolá mamy: pámietaß ná iáki ćie śmiech v Zony przywiodło/ owe niezwyczayne nabożeństwo przed Arka Boską? De- 2.Regt 6. spexit eum Michol in corde suo. A dopieroß teraz w tákiey kupie ludzi? Bynamniey tego sie nie wstyda Dawid S./ te wßystkie respektá mniey sobie waży dla cnoty/ dla BOGA. Vota mea reddam in conspectu omnis populi ejus. Mężnie on y Zonie odpowiedział: Ludam & vilior fiam, plusquã factus sũ. Nie posledniey ßy przyklad ná Abrahámie vważa *Zeno Veronen:* gdy Synà ofiárował. Myślał znáć sobie ten EXEMP. Máj Swiety: zábiie!i Synà mego/ v Zony przyide ná gniew y nienawiść; ludzie beda mowić/ że Abrahám oßálał/ zábił iedynaká; iednákże chodziło mu wiecey o łáskę Boską/ odważył sie ná wßystkie te despekty v ludzi: Non contristat fron- Zen.Ver. tem devotissimus Abraham, nec timuit nè parricidium ei imputaretur, sed magis vt devotioni pareret lætabatur hoc jussisse DEUM. Wiec ná te náuke y przyklad/ owi ktorzy dla respektow ludzkich co dobrego vmyślißy czynić/ ociągáią sie/ álbo wstydzą sie do pokuty vdáć/ poskromić sie w obyczáiach by sie z nich nie śmiali insi: niech mowie tácy pámietáią ná to: że iáko Pálmá áby w owoce zárodziłá/ potężnie gáłaźkámi wßelkiemu ciężarowi opiera sie: ták y oni mężnemi máią bydź przećiwko pomienionym trudnościom odwodzącym od dobrego. Jednym słowem/ niech ten wstyd zbyteczny/ y ßkodliwy tłumia w sobie/ pámietáiąc ná przerázißie ná pomnienie *Petr: Cellen.* Sanguinem pro sanguine repone. Scilicet pro fuso in ara Crucis, effusum in rubore confessionis. *Krew zá krew odday; zárumienił, zákrwawił sie Chrystus dla ciebie ná Krzyżu, ty sie przynamniey nie ociągay zákrwawić, záwstydzić gdy tego potrzeba ná Spowiedzi,* álbo stoiąc przy cnocie.

Mater

II. PARS Mater alma velut Palma; florens & fructifera. Żadne tego dzewo rodzáyne álbo Kwiát nie ma / co ma Pálmowe drzewo/ że oraz y owoc doskonáły ma/ y w całości zielonośći swey zostáie/ nigdy iey nie odrzuca. Pięknie kwitnie Lilia/ ále gdy nasienie y plod iuż doyzráły / oná więdnieie; doczrzymuie wprawdzie laur/ y oliwne drzewo zielonośći listkow swoich/ choć iuż y owoce ich dozieráią: ále nie długo tego/ bo postáremu zá czásem iedne listki ich zołknieią / giną / á inne wyrastáią: sámá to ma Pálmá / że gáłąź iey y listki choć iuż nie raz w dáktyle obrodzą/ w zielonośći swey pięknośći nie odmieniáią sie / ále tenże list ktory raz wydáłá z siebie pálmá/ FIG: záwsze rośnie/ y pory trwa/ poki y Pálmá. Ten przywiłéj ma sámá Pánná Przenaśw:/ że oraz floret, viret, & fructificat. Oto dniá dzisieyszego w żywocie swym fructificat, owoc rodzi/ Synà Bośkiego w wnętrznościách swych poczyna. O zacnyś to owoc! błogosławionyś to owoc! benedictus fructus ventris tui, ták go Elżbietá S. wita w domu swym. O zacnyś to owoc! bo Koroną / ozdobá Thronu Krolewskiego.

Psal: 131. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. O cudownyś to tey Niebieskiey Pálmy owoc! bo namniey kwiátu iey/ to iest piękności/ całości Pánieństwá Pánny Przenaśw: nienáruszáiący. O czym *Richar: Laur:* ták mowi: Congrue

l. 1. c. 7. appellatur Christus fructus; quia sicut fructus, ex herba nascitur, vel ex arbore, aut à terra, ipsam non violans, ita & Christus de Virgine. *Słuśnie* práwi *Chrystus owocem sie zowie: bo iáko owoc z ziołká álbo drzewá rodząc sie, niekázi onego; ták y Chrystus* z *Przenaś: Pánny rodzący sie.* Nienaruszonego dziewictwá Pánny Przenaś: przy dzisieyszym máćierzyństwie/ dowodzi Kościol S. przećiwko Żydom niewiernym; naprzod słowámi Prorockiemi. Ecce Virgo concipiet & pariet Filium. *Oto Pánná pocznie y porodzi Synà.* Ægelyppus apud Cornelium hic pisze: że Błogoś: Symeon/ on Staruszek/ bedąc Rábinem przednim/ ná wiele lat przed Narodzeniem P. JEZUSOWYM/ w szkołách Żydowskich vczac/ á pomienione słowá Proroká tłumáczac/ y znáć poiąć niemogąc/ iáko to Pánná rodząc by miáłá/ to słowo *Virgo* po Żydowsku *Haalmá*, á znáczy doskonáłá záwsze Pánienká/ ná inne słowo tłumá-

Isai: 7.

czyl: to iest *alma*: ktore z Żydowskiego znáczy rodząca / ktora tylko przed poczęciem álbo rodzeniem Pánienka byłá: Więc przekryślał kilká rázy w Bibliy swoiey *haalma, Virgo*; lecz gdy co raz znowu cále y dobrze náp[illegible]sáne to słowko náyduie/ cud vznáie/ y wiárę pismu dáiąc/ prosił P. BOGA/ ázeby mogł doczekáć / y oglądáć ten cudowny Owoc Żywotá Pánieńskiego; iákoż vprosił. Dowodzi powtore Kościoł S. całości Pánieństwá Naświetszey Márki y z Pogáńskich Sybil; osobliwie z owych wierszow dość wyráźnych Sybille Phrigiey.

Virginis in corpus voluit demittere Cælo
Ipse DEVS prolem, cùm nuntiat Angelus almæ
Matri quæ miseros contracta sorde levabit.

á náwet *S. Dorotheus* pisze: że Pogáństwo Egipskie / iákoś tylko *informácyą* powziąwszy od Jeremiaszá Prorocá o narodzeniu Synà z czystey Pánny/ zwyczay ten mieli/ iż sadzáli ná iákimsi Krzesłe Pánienkę / á dziećiątko w złobie położywszy/ pokłon im oddawáli. Ale oprocz tych wywodow/ z podobieństwá od Pálmy wziętego/ dowod bydź może/ iáko Przenaś: Pánná dziś Márką stáłá sie/ bez namnieyszey szkody Pánieństwá floret, & fructificat. *Plinius* pisze o Pálmie/ naprzod że gnoiu żadnego nie przyimuie/ iáko inne drzewá; y owszem znáć y nágnoioney ziemie nie lubi; bo iáko tenże pisze/ áby buyno Pálmá rodziłá/ sola (ktora zgniłość/ tłustość ziemie ostrośćią swoią trawi) posypowáć zwykli ogrodnicy około Pálmy. Piękny dowod Pánieńskiego rodzáiu. Żadna inna Márká oprocz Pánny Przenaśw: rodzić / poczynáć/ w żywocie swym plodu nie może iáko Pálmá; bo bez gnoiu/ bez skázy Pánieństwá swego/ Márkámi bydź nie mogą. Pánny Przenaś: Máćierzyństwo nie zna tego; y owszem *Novar:* z tego sámego że Pánná Przenaś: plod w sobie Synà Bośkiego nosi/ dochodzi/ że czystość Ciáłá iey Swietego/ nie tylko przechodziłá czystość wszystkich nienaruszonych nigdy Pánienek/ ále też przechodziłá czystość dusz naydoskonálszych; fundując sie ná słowách *S. Grzegorzá Nisseńá.* In alijs omnibus, vix anima pura S. Spiritus adventum accipit, hic autem fit caro Spiritus receptá-

apud Vmbrin. 100. HIST.

ap: Pier:

SIMIL.

n. 149.

praeculum. Jákoby chćiał rzec: Ledwie Syná tákа duszá może vznáć przyśćie Duchá S.; tu záś w Pánnie Przenasw: nie tylko duszá/ ále y ćiało ſtáie ſie przybytkiem godnym Duchá S./ y owſzem y Syná Boſkiego Mátko. Piſze powtore *Plinius*, że częſtokroć Pálmá nieurodzáyna / gdy od inney rodzáyney Pálmy częſto ná nie wiátr wieie/ á przynaumniey piaſek/ álbo drobne kámyczki nieſie/ z niepłodney płodna ſie ſtawiſy/ owoc tákiſ tákо y támtá wydáie. A to záiſte pięknie obiaśnia dziſieyſza táiemnice. Pálmá náſſá ſámá/ to ieſt Pánieńſtwo Pánny Przenaś:/ vrodzić nam Syná zwłaſzcza Boſkiego nie mogło: Wiec byłá w Niebie druga Pálmá/ to ieſt Wſzechmocność Boſka doſyć płodna/ bo naypierwſzy początek rodzáiu; tá tedy ſpuſzcza Niebieſki wiertzyć Duchá Przenaśw: Spiritus S. ſuperveniet in te. Jánoſi ow drobny kámyczek/
Dan: 2. o ktorym Dániel Prorok: Abſciſſus eſt lapis ſine manibus, ktory według *S. Auguſtyná*, *Hieronymá*, y innych znáczył Chryſtuſá; jánoſi mowie do tey Pálmy/ w żywot Przenaś: Pánny/ áj záraz tá Pálmá/ Pánieńſtwo iey nienáruſzone Mátko ſie
Ser: 2. de ſtáie. Nád czym zdumiały *Ildefonſus S.* mowi: In vna perVirg. ſona, in vna ætate, in vno corpore alternat honor Matris & Virginis; alternat in generante Virginitas; in Virginitate generandi facultas, & neutrũ cedit vlli, & vtrumq; in alterutrum derivatur. *O cuda! w iedney Oſobie, w iednym czáſie, w iednym ciele, pokázuie ſie zacność Mátki y Pánny, pokázuie ſie w rodzącey Pánieńſtwo, pokázuie ſie y w Pánieńſtwie rodzący, iedno drugiemu nie vſtępuie, y oboie do iednegoś ſćiąga ſie.* Zátym táſnalże dziś tá Pálmá floręs, & fructifera. Doſć ći to rzecz cudowno widziemy; ále coś ieſzcze ledwie nie cudowniey ſzego powiem o tey
I. 50. c. Niebieſkiey Pálmie ná pocieche náſze. *Pier: Hierog:* piſze: gdy
10. ktora pálmá nie ieſt rodzáyna/ wziąć tylko kwiát z drugiey ro-
APÓPH. dzáyney Pálmy/ y ná wierzchołku támtey nierodzáyney położyć go/ tedy owoc należyty wyda/ y ná potym płodna będźie. Powiedziałem ia w pierwſzey części/ że człowieká zwłaſzcá ſprá wiedliwego/ Dawid Pálma názywa: mnie niech ſie godzi názwáć káżdego ſkłonność ku Przenaś: Pánnie máiącego: trafia ſie tedy czaſto/ że te Pálmy nierodzáyne bywáią; to ieſt/ lubo czuią w ſobie táką ſkłonność ku Przenaś: Pánnie/ lubo ná czás

ná kwiateczki tákie zdobędą ſie; to ieſt zamyſlą o tákim nabożeńſtwie ku Przenaś Pánnie/ ná przykład pościć Soboty/ Srody/ ſpowiádáć ſie ná káżde iey Swiáto/ ná imie iey Swiete proſzącemu nigdy nic nie odmowić/ tákі ſlub miał *Alexander Alenſis*; iednák te kwiateczki / poſtánowienia ich nie dochodzą owocu/ to ieſt do ſkutku; á to częſtokroć bywa dla tego; że tákо około Pálmy żab ſkrzeczących/ gádzin/ y inſzego robáctwá naywiecey bywa. (o czym *Plinius*,) ktore Pálme pod czás pſuią: ták też poſtrzegſzy ludzie w kim tákiego oſobnego nabożeńſtwá niektorzy ſzemrzą/ przymawiáią/ konfunduią/ y ták wiele ich dla pomienionego reſpektu poprzeſtáią tego/ co zbáwiennie byli zácząli: Wiec Przenaś: Pánná nie kontentuiąc ſie ták zacnym owocem ſwoim/ Synem Bożym: prágnąc też y inne owoce ná Pálmách/ to ieſt w duſzách nabożnych ku ſobie/ obaczyć; á widząc że częſtokroć dla ludzkich reſpektow kwiatki/ to ieſt poſtánowienia wnich opadáią/ przynoſi do duſze ich ſwoy kwiateczek/ to ieſt łáſke meſtwá/ y niebbánia ná ięzyki/ ná reſpekty ludzkie. Dawid odważne ſerce ſwoie przećiwko wſzelkim deſpektom opiſuiąc: oczy ſwoie przyrownał do oczu ſłużebnice w rękách Páni ſwoiey: Sicut oculi Pſ. 122.
ancillæ in manibus dominæ ſuæ. *Blanc. hic*: tłumáczą dáFIG:
te przyczyne tego: vt ſine timore aggrediantur & penetrẽt, tákoby chćiał rzec: Oczy Páni obrocone ná robotę ſłużebnice máią to/ iż im tákiey śmiáłości dodáią przy robocie. A ktory żeto Páni ták ſkuteczne ſą oczy? pokázuie mi to *S. Bonáventurá* gdy mowi: Ad te levavi oculos meos o Regina in Pſalte
noſtra, to ieſt Przenaś: Pánná ieſt Páni náſſá/ w iey oczách Pſalm 122.
támtenż náſz przećiwko reſpektom ludzkim odwodzącym od ſłużby iey. Ták o tym *Theophil. Marian.* Sicut oculi ancillæ in manibus Dominæ ſuæ, ita oculi amantis Deum & Matrem Dei ſunt in manibus DEI, & Matris ejus, non autẽ in manu linguæ alienæ. *Iáko oczy ſłużebnice w rękách Páni ſwoiey, ták oczy kochaiącego BOGA, y Mátkę Boſką, w rękách Boſkich y Mátki iego; á nie w rękách ięzykow ludzkich.* Pier: wſpomi- I. 50. Hie.
ná: Gdy *Iulius* Ceſarz miał wygrać ſławną one Fárſálſką po- c. 8.
tyczkę/ ná znák tego w Kościele *Victoriæ* nagle przy nogách Pálwánu Cesárſkiego ná kámiennym páwimenćie/ Pálmá wy-

rostá. Bálwánem może sie názwáć człowiek/ ktory do dobrego/ do chwały Bostkiey/ dla respektow ludzkich rußyć sie boi: niechże ieno Pálmá wyrośnie w dußy iego / żárliwość ku czci Przenasw: Pánny ozwie sie/ y iey protekcya przystopi: meństwá wnet nábedźie/ pogárdźi respektámi/ iezykámi ludzkiemi / zwyćięży te pokuse. Mamy wiele ná to przykładow. Nie wstydził sie S. *Hugo Biskup* rámionámi swemi dzwigáć kámienia ná murowánie Kosciołá Nasw: Pánny. *Olbrycht II.* Cesarz miedzy spiewakámi w Kosciele Godźinki Pánny Naswietßey spiewywał. *Ferdynand IV.* Krol Rzymski gdźie
EXEMP. go/ y przy czym dzwonienie ná pacierze zapádło/ wßytko porzućiwßy klekał. *Ludwik S.* Krol Fráncuski co Sobotá nogi vbogim vmywał/ á pewnie byli racy ná ten czas ktorzy ná to ßemrali; iednák nie dbáli ći ná respektá ludzkie/ bo nabożeństwo żárliwe ku Przen: Pánnie meństwá im dodáwało. *Theophil. Marian:* pisze. *O B. Franciszce Witerb:* gdy w podobney pokusie mordowálá sie/pokazáłá sie iey Przen: Pánná / y wźiawßy z pierśi swoich garść iskier ognistych / rzućiłá ná nie mowiąc: Nie trap sie Corko iezykámi ludzkiemi/ y owßem znos/ á w miłości ku BOGV y ku mnie pomnażay sie. Tego tedy y ty Kátoliku sposobu w podobnych pokusách záżyway / á przyznawßy Przenasw: Pánnie że dźiś stálá sie Mater alma velut palma, pros iey przećiwko pokusom odwo-
Ps. 124. dzacym cie od nabożeństwá ku niey/ z *Bonawentura S.* Quoties exasperaverunt me peccatores inferni quia à charitate tua declinare nolui, ego autem speravi in te Domina: custodi me à negligentibus iudicia iustitiæ tuæ. *Amen.*

Bellaria Mariana.

Pro Festo S. M. Angel: seu Portiuncułæ:

STROPHA I.

Eius flore; & odore, Recreari cupimus:
Cuius fructu, nos á luctu; Liberari credimus.
Twa ślicznośćia, y wonnośćia Vćieszyć się prágniemy:
Twym owocem, że nie płáczem Dano nam iest, wierzemy.

Ecce

Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus. *Luc. 19.*

MA to zbyekulaca w konceptách swoich polityká świecka / że nie kontentuiąc sie wielorákim rozmáitych potraw noßeniem/ bánkiety swoie wymyślnemi zwykłá zákończáć wetámi. S. N. Tá ceremonia czy chwalebna / czy nágánna iest? ná to teraz nie odpowiádam. Wiem iednák że y w Pismie S. nie co podobne nayduie ceremonie. Oblubienicá Niebieska mało máiąc ná tym/ że smáczno y słodko nieiáko swego kochánká wczestowálá potráwa ; po wárgach ią znáć Oblubienicá: Fauus distillans labia eius. że y Cant. 4.
drogim/ bo práwie od sámego sercá vkontentowálá z pierśi swych nápoiem. Dabo tibi vbera mea. Náostátek wetámi fruktámi czestuie go. Omnia poma nova & vetera ser- Cant. 7.
vavi tibi. Cos podobnego w duchownym; *senśie* vpátrzie ná bánkiećie Zácheußowym; dość było ná Zácheußá duchownie mowiąc/ vtrákтować Chrystusá Páná pospolita potráwa: wypełnieniem przykázánia Bożego: to iest/ dla vsprawiedliwienia swego przy pokućie swey / wrocić to co było cudzego/ á zá pokutę iákokolwiek dáć iálmużnę; lecz on widząc nie iáko y o wety/ to iest/ o cos osobliwßego stára sie dla Chrystusá: polowę dobr dáie/ we czwornasob dłużnikom nágradza. Redo quadruplū. Aleć ia ná dźisieyßym bánkiećie Porcyunkuli/ ktory nam Przenasw: Pánná/ lubo z máluckiey porcyey/ czesteczki/ w Domku swoim/ przy ochoćie Fráncißká S. sprawiłá/ cos zacnieyßego widzę: Nie kontentowała sie pierwßa nasza Mátká Ewá dość dostatnim od BOGA sobie w Raiu nágotowánym bánkietem. De omni ligno Paradisi comede, Gen. 2.
Wetow sie iey też záchćiało / to iest/ zákazáne iábłko vrwáłá/ złádłá; á tym sámym siebie/ y nas płaczu nábáwiłá. Kázimierz záś S. przyznáie Przenasw: Pánnie / że oná ma iákies wety/ *frukta* swoie / ktoremi płacz ná nas od Ewy záciągniony oddała. Cuius fructu, nos à luctu, liberari credimus. Więc Przenasw: Pánná przy tey Vrodzyłkości / nie tylko trákтuie nas swyczáynemi potráwámi duchownemi/ to iest Sákrámentámi SS. Spowiedźią y Kommunią S. ále oraz dla

ziedną;

zledńánia Odpustu zupełnego/ ná oddalenie płáczu záćlagnio-
nego od Ewy dla wetow Ráyskich/ to iest wßelkich oblig od
grzeßnych ludźi; ktorákie Wety álbo owoce swoie ſtáwia.
á ktoreß tákie? powiem: Wprzod ſobie uważywßy nieſkoń-
czone miłośierdźie Boſkie/ iáko y wzen czás gdy człowiek nay-
gorßemi wetámi P. BOGA trákтuie/ to iest naybárdźiey go
obráża/ BOG go przećie ſam z wetámi ſwemi/ z miłośierdziem
ſwoim oſobliwym ßuka.

A PARS MIST. Nie mogłem ſie ia w żadnym *Wokábularzu* doczytáć/ czemu to owe ſpecyaliki/ ktore po ſkończonym bánkiećie do ſtołu dáią/ zowią wetámi? iednák w duchownym rozumieniu domyſlam ſie: czemu to grzechy ludzkie wetámi ſie mogą názwáć. Wety nie iáko imie máią od łáćińſkiego ſłowá vetо, *zákázuie*; bo ſą przećiwko zákazániu; y owßem coś cudownego ma zepſowána naturá náßá/ że im czego bárdźiey zákázuią/ tym bárdźiey do tego pobudza. Czytałem w Polſkim Zwierćiedle Przykładow/ że Páni iedną czeſko (iáko niektore zwykły) zbyt wyſokie wtrącáiąc diſkurſy/ raz ná Ewę nárzekáłá; że do ták máley rzeczy zákazáney/ to ieſt/ do iábłká nie mogłá mieć wielkiey pokuſy/ á przećie w tym nie umártwiłá ſie; przez co y ſiebie/ y potomſtwá ſwego lichá náwáriłá ćießkiego. Nie mogł iey mąż przedyſpurować w tym/ ále chcąc iey pokázáć/ iáko to im czego bárdźiey zákázuią/ do tego wiekßa pokuſá rośnie; nieſpodźiewánie prosił żony/ y owßem przykazał iey/ áby do domowey idąc łáźnie/ w kálußze iedney przy drodze będącey nie brodźiłá/ nie kálałá ſie; z śmiechem rzekłá ná to; coß by mi potym było kálać ſie/ ſkalona bym byłá? gdy iednák oná Páni idźie czáſu ſwego do łáźnie/ mijáiąc kałuże one/ wſpomni ná zakaz ſobie dány/ myśleć pocznie; ná co mi to zákazał mąż? wolno mi czynić co chce/ &c. nákoniec nie mogąc ſie vmártwić/ rozumieiąc że nikt nie widźi/ po onym błocie brodźiłá ſobie/ ná co mąż iey z kątá vmyſlnie pátrząc/ záwołał ná nię; y pokázał że nieſłuſznie grzech Ewy obćiążáłá: á zátym prawdźi ſie ſtáre przyſłowie: Nitimur in vetitum ſemper, cupimusq́, negata. Też to ſą nießczęśliwe wety/ przeſtępſtwá przykázánia Bożego; ktoremi częſtujemy/ á raczey deſpektujemy mizerni lu-

dźie Máieſtát Boſki/ zákázánych od niego dopußczaiąc ſie rzeczy/ iednák BÓG ták ieſt miłośierny/ że zá te przykre wety/ lepßemi nas opátrznie/ y w ten czas gdy práwie ná złość BOGV czyniemy/ zbáwienia naßego ſpoſobámi niezwyczáynemi/ ßuka. Dawid S. zdá ſie reprezentować wielce rozgnie-wánego y ná oſtátnią zgubę grzeßnikow gotuiącego ſie P. BOGA/ w oſobie iego mowiąc: Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non convertar donec deficiant. Pſal. 17.
y pewnie trudnoby ſie czego innego domyſlać z ták grożney *Sentencieу*; iednák wzony *Vegá* w tych ſłowách domyſla ſie SCRIPT
niezwyczáynego áktu miłośierdźia Boſkiego przećiwko grzeßnikom. Quaſi inſequitur peccatores & quodammodo fatigat curſu concitato, vt eos comprehendat vocationibus congruis, illuſtrationibus opportunis, ita diſponens auxilia, ut non tam neceſſitate coactionis, quàm amore cogi videantur ad accipiendum beneficium iákoby chćiał rzec: Vćiekaß od BOGA człowiecze; gdy dobrowolnie przećiw zákázániu iego czyniß. peccatum eſt averſio à Deo; im ty tejey vćiekaß/ BÓG ćie tejey goni; nie żeby ćie zgubił/ ále żeby ćie złápał. Comprehendam illos: á ná coß? podobno ábyći ták vczynić kazał iáko owemu: Związawßy ręce y nogi iego wrzuććie go w ćiemności? Nie: ále goni ćie łáſkámi ſwoiemi/ dáie nátchnienia/ okázye rozmáite/ ná czás y przećiwne dopußcza przypadki; ktore bydź widźi ſkutecznieyßе do przełámánia woli twoiey/ y námiętności krnąbrnych. Nie dármo *Hieronym S.* o te łáſke prosił P. BOGA. Audio pellicientem; vt qui ante fugiebam & inimicus eram, tuâ comprehendar manu; nè ceſſes à perſequendo donec deficiam à via mea peſſima. *Słyßę nabiiącego: iżem przedtym vchodził, y nieprzyiacielem byłem, niech twoia reka poimány zoſtáne; nie vſtaway proße od prześládowánia, dokąd nie przeſtane drog moich złośliwych.* Wiele dokumentow y przykładow maß ná to w Piśmie S. Naprzod ná pierwßych Rodzicách náßych; ći naypierwśi poſtárali ſie ná wzgárdę Máieſtatu Boſkiego o wety; kiedy vetitum pomum zákázánego pożyli iábłká. O nieſmáczneß to nie tylko BOGV/ ále y cálemu Narodowi ludzkiemu wety? Máiąc ſtrzeká *S. Bernat*

Offert

Ep. ad Ruſt.

EXEMP

de grad. hum.

Offert prohibitum, & aufert conceſſum; porrigit pomum, & ſurripit paradiſum. *Czeſtuie tym co zákazáno, á odbiera to co pozwolono: podaie iábłko, á Ray wydźiera.* Pytam ſie: pomyſlilili teß ná ten czas Rodźice náſi o pokućie/ o przeproßeniu P. BOGA ſwego: dalby to był P. BOG: ále bynaymniey: Czytamy/ że poznawáli iuż mizerya ſwoie; bo ſie wſtydźili nágośći/ kryli ſie miedzy drzewámi. O pokućie nic nie czytamy/ y owßem iákieyśi zakamiáłośći grzechu domyślamy ſie ná nich; bo ſtroſowáni od BOGA/ żalu nie pokázuio/ ále tylko wymawiáia ſie/ iedno ná drugie grzech ſwoy zwaláiac/ przez co winy ſobie przyczyniáio; á przećie gdy ták źle w krnabrności ſwey zoſtáiac trákcuia Máieſtat Boſki/ BOG miłoſierny ſam ich ßuka z wetámi/ to ieſt oſobliwemi łáſkami ſwoiemi; bo po Ráiu pyta ſie o nich/ Vocavitq; Dominus Deus Adam; nietáko do vpámiętánia dáie im okázyą gdy im przypomina grzech: Adam ubi es? co ták tłumaczy *Ambrozy S.* Non in quo loco, ſed in quo ſtatu? quo te deduxerunt peccata tua. *Nie o mieyſce, ále o nieſzczęśliwą kondycyą pytáią cie, do ktorey przyſiedłeś dla grzechu twoiego.* y owßem pod ten czás lekárſtwo im ná grzech/ to ieſt pokutę S. choć pod figurą obmyſlał/ gdy im dał nátchnienie áby nie innym liśćiem nágość ſwoie pokryli tylko figowym/ ktore liśćie dla oſtrości ſwey według pomienionego *Ambrożego S.* było figurą pokuty: á co naycudowniey ßa; ná ten czás BOG ná náprawę upadku ich ofiárował im nayzacniey ßy owoc ſwoy/ to ieſt Meſſyaßa prawdźiwego Syná ſwego Jednorodzonego/ iuż to w owych ſłowách do węża: Ipſa conteret caput tuum. *Ta zetrze głowę twoię.* według tłumáczow: iuż y w ten czás gdy ich w kożußki wygániáiąc z Ráiu przybrał; bo te były figurą CHRYSTUSA: Adam veſtitus typus fuit Chriſti, iuż y w ten czás/ gdy ſie przechodźił BOG po Ráiu. *Manſi* rozumie/ że ná ten czás P. BOG vpátrzył y náznáczył drzewo/ z ktorego potym był vczyniony Krzyż ná ktorym CHRYSTUS vmárł: to zdánie potwierdza *Proſper* zá *Kośćielna:* De Parentis protoplaſti fraude Factor condolens quando pomi noxialis in necem; morſu ruit. Ipſe lignum tunc notavit, damna ligni ut ſolveret. Drugi ſię goß przy-

Lib. de Parad. C. 14.

C. 31.

Corn. hic

T. de Paſſ.

goß przykład mamy. Naywiekßy grzech lud Jśráelſki popełnił ná ten czás/ gdy niememu Cielcowi pokłon Boſki oddáli. przez czterdźieści lat co wiedźieć ták wiele przykrych ſpecyałow otrzymał P. BOG od onego ſwywolnego ludu/ *rebellies* ßemrátyki/ niedowiárſtwá/ obżárſtwá/ nieczyſtośći/ kradzieży; ten teß náoſtátek naygorßy ſpecyał P. BOGV wyrządźili/ gdy wyprzyſiegßy ſie BOGA/ Ciele ſobie zá Bogá obráli: á P. BOG co ná ten czás czyni? w ten ſam czás co przez czterdźieści lat odkładał/ nagle/ bez odwłoki roſkázuie on lud wprowadźáć do źiemie obiecáney w rozmáite fruktá/ y doſtátki oplywáiacey: Vade aſcende de loco iſto, tu & populus tuus, in terram quam juravi: Rzecz dźiwna? czyli nie podobnieyßa było wyświádczyć te łáſke ludowi onemu/ gdy pierwßy raz zgrzeßywßy záwołał do Nieba: Peccavimus. *Zgrzeßeliſmy.* álbo y potym/ gdy z vłomności zgrzeßyli/ z głodu/ z prágnienia ßemrząc ná P. BOGA: á nie teraz gdy z ßczerey złośći/ bo máiąc wßytkiego doſyć zápárli ſie BOGA. Vważa to *Oleaſter* y mowi: Nunquam hucuſq; Deus legitur feſtinaſſe & vrſiſſe Judæos ſic ad terram promiſſam, quemadmodum nunc poſt peccatum; ut intelligamus peccatores ſæpius ad maiora dona quàm ante peccatum haburerint refurgere. *Nigdy dotąd nie czytamy, aby P. Bog ták ſkwapliwie nálegał o wprowádzenie Zydow do źiemie obiecáney iáko w ten czás gdy zgrzeßyli, abyſmy wiedźieli, że y grzeßnicy ná czás doſtępuią wiekßych łaſk niżeli ie przed vpadkiem ſwoim mieli.* Trzeći przykład ná Achážie Krolu Jźráelſtim: nád tego nie było práwie żadnego Krolá Jźráelſkiego ták złego/ ták niewdźięcznego ku P. BOGV; á przećie go P. BOG/ gdy práwie po vßy w zbrodniách ſwoich brodźił/ nie opußczał/ ále ſam ſie mu z miłoſierdźiem ſwoim nátrącał; á náwet y cudow iákichkolwiek náprzód ſie był od P. BOGA/ gotow był dla niego czynić. Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo. y tu ießcze niewdźięcznik/ złym zá dobre trákcuie P. BOGA/ ſtárbźi ták wielko łáſka. Et dixit Achaz non petam, y prozić nie chćiał; á P. BOG co ná to? wet zá wet nie oddáie/ ále nie iáko zá te nie ſmáczne wety od Acházá/ zá te miłoſierdźia ſwego pogárdy/ nayoſobliwßy wet/ frukt/ owoc w

EXEMP.

in Vega ſud. 18.

EXEMP.

Iſai. 7.

Bostwie swoim to iest Jednorodzonego Syná swego pod ten że czás Narodowi ludzkiemu ofiáruie/ prorokować Izáiaßowi o Wćieleniu iego każe: Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum: Ecce Virgo concipiet & pariet Filium &c. *Dla tego, da wam sam Bog znák: Oto Pánná pocznie y porodzi Syná.* Ná które mieysce pißąc *Cornel. à Lap.* mowi: Vide indolem Dei, aliam esse quàm hominum, qui cùm incidunt in homines difficiles & aversos, inimicos, impios, contrahunt, & retrahunt se, concipiunt odia & iras, spirant vindictam. Deus verò qui magnifico & liberalissimo est animo, sua pietate certat cum impietate hominum: quocirca tunc maximè se benefieum ostendit, cùm videt homines pessimos esse & miserrimos: uti hic Achaz ingrato & pessimo vltro promittit Incarnationem Verbi. Jákoby rzekł: My ludzie/ pospolićie áffektámi nászemi odwracamy sie od ludzi nam niewdzięcznych/ nieprzyiaznych; BOG zás iest ták miłosiernego sercá/ że w ten czás naywiękße dobrodzieystwá wyświádcza/ gdy człowiek naybárdziey grzechámi z nim walczy: iáko to widzieć ná Achászie/ któremu lub naygorßemu/ BOG przyobiecał Wćielenie Syná swoiego. *Náostátek* y nowßo potwierdzam to Historya. W Tolosie Szláchetny Młodzian swywolnie żyiąc/ przytym ná zła trafiwßy kompánią/ Atheußem został/ nie wierzył że BOG iest/ y owßem do głupstwá tákiego przyßedł/ że w pole wyßedßy sam/ płaßc zrućiwßy/ puynału dobywßy/ wyzywał P. BOGA ná poiedynek/ mowiąc: gdzießkolwiek iesteś lubo ná ziemi/ lubo ná Niebie ßtaw sie/ pokaż co umieß/ co możeß/ dopiero w cie uwierzę: Cożá respons ná to? podobno pioruny biią? ziemiá sie pod bluźniercą otwiera? bynamniey: Wolnie z nim BOG ále miłosierdziem: bo gdy niby trymfuiąc/ wráca do domu z plácu/ bluznić bárdziey: áż znagłá otworzy sie Niebo/ świátło ogárnie go; rozumie że to kto chce mu sie ßtáwić z Niebá ná poiedynek/ áż postrzeże lecące kártke z Niebá/ skoczy/ porwie/ rozwinie; nápisáno ná niey: *Miserere mei Deus.* Záraz iákoby mieczem przebity płákáć/ ieczeć/ zá grzechy swoie poczne; noc ná tym ßtawiwßy/ ná spowiedź ráno idzie/ y potym pobożny żywot prowádzi.

Ex Pexēf. Hist. 60.

HIST.

wádzi. Vznayże teráz grzeßny człowiecze/ nieskończono dobroć BOGA twoiego; ty go złotą karmiß/ á on cie słodkiemi łáski swoiey wetámi częstuie; ty go odpychaß/ on cie obłápia/ ty go bluźniß/ on vbłogosłáwić cie zámyśla: á czy nie byłeś godzień/ áby cie był záraz po pierwßym grzechu (iáko vczynił Aniołom złym) BOG ná wieki odrzućił? czymeś lepßym nád Anyołow támtych? coś BOGV ná to dał, że ták vporczywie zbáwienia twego ßuká? á długoß z Máiestatu iego ßydzić będzieß? długoß gwałt miłosiernemu iego sercu czynić będzieß? boy sie náostátek słow Páwłá S. Secundum impœnitens cor tuum, thesaurizas tibi iram in die iræ. *Według niepokutuiącego serca twego skárbiß sobie gniew, w dzień gniewu.* Rom. 2.

Jeżeli kiedy prawdzi sie/ że P. BOG y w ten czás wetámi łask swoich częstuie grzeßnego/ gdy go grzeßnik częstuie grzechámi; iáko przy Vroczystości Porcyunkuli. Widzę bowiem/ że Przenasw: Pánná przy dzisieyßym bánkiecie/ która spráwiłá instáncyą swoią dußom grzeßnym/ zostáwßy sámá Czesniczkę/ nayosobliwßemi wetámi/ fruktámi/ á swemi do tego częstuie. *Naypierwßy* frukt Przenasw: Pánny názwie sámego CHRYSTVSA Páná; Wßák go ták názwáłá witáiąca Przenasw: Pánna Elżbietá S. Et benedictus fructus ventris tui. O zacnyß to owoc/ y owßem poznáć záraz z niego iáko zacne drzewo táki owoc rodzące: bo z owocu drzewo poznáć. à fructibus eorum cognoscetis eos. To vważáiąc *Richard. Laurent:* Congrue appellatur Christus fructus, quia sicut fructus bonus arborem vel terram de qua nascitur, commendabilem reddit, sic & Christus Virginem gloriosam, de qua tota benedicta, totus est nátus benedictus. *Słußnie názywa sie Chrystus Owocem bo iáko owoc, drzewo, álbo źiemie ná ktorey sie rodzi zaleca: ták y Chrystus Pánne chwalebną; z ktorey nßytkiey błogosłáwioney, nßytek Błogosłáwiony vrodził sie:* Smáczny to ießcze owoc: Onim ći to powiedziáłá Oblubienicá. Et fructus eius dulcis gutturi meo. Sámi błogosłáwieni Duchowie/ choć dość násyceni widzeniem ßásnym BOGA/ násmákować go sobie nie mogą. *S. Bonavent:* Ista fructu cives superni delectantur, Luc. 1. Matth. 7. Lib. 1. C. 7. Cant. 2. de 7. dolis c. 5.

tur, iſto fructu ſatiantur. Ten ći to ieſt owoc vwalniáiący nas od płácżu wiecznego: Cuius fructu nos à luctu liberari credimus O czym y *Rupert*: Quis veſtrum neſcit quod ſit fructus eius dulcis? expulit enim à nobis amaritudinem mortis, & vitæ æternæ dulcedinem induit. *Ktoż nie wie, że to owoc ſłodki? gdyż odegnał od nas gorzkość śmierći, a żywotá wieczńego ſłodkość przyniośł nam.* Wiec tedy Przenaśw: Pánná przy bánkiećie dźiśieyßym / to ieſt Odpuśćie Porcyunkuli / wßytkim grzeßnikom ná wety ten owoc ſwoy ofiárnie. á to iáko? *Cornelius à Lap.* tłumácząc pomieniony Cant. 2, text. Fructus eius dulcis &c. pokázuie iáko/ y kiedy Chryſtus owocem ſmácznym ſtáie ſie nam: y powieda / że według *S. Ambroż:* owoc Chryſtuſow/ znáczył odpuśczenie grzechow: według *Theodoreta* znáczy ſiedm dárow Duchá Swiętego. według *S. Bernata* znáczy Przena: SAKRAMENT/ ktorym CHRYSTVS karmi duße náße. Z tego tłumáczenia Doktorow/ pokázuie ſie/ że przez to CHRYSTVS ſtał ſie nam owocem/ gdy z zaſług iego Sákrámentá SS. wźieły moc ná odpuśczenie grzechow/ y dánie łaſk Boſkich. Prawdá tedy ieſt/ że káżdego cząſu wolno grzeßnemu człowiekowi záżyć tych owocow / przez vżywánie Sákrámentow SS. y ná ten czaś/ kośtuie duße náßá ſłodkośći owocow tych/ ſkutkow Sakrámentow: przećieß práwie záwße w dußy pokutuiącey cokolwiek zoſtáie goryczy ; bo y po odpuśczeniu winy/ zoſtáie obligácya ná doſyć vczynienie/ przez ákty pokutne zá grzechy popełnione. Dźiś iednák poſtárzálá ſie Przen: Pánná/ áby te owoce Synáiey/ dáne były grzeßnikom bez wßelkiey gorzkośći ; to ieſt áby dźiś po przyięćiu Sákrámentow SS. doſkonále vwolnieni zoſtawáli ; nie tylko od winy/ ále y od karánia. Vważam ſobie/ że to tey Oblubienicy/ nie nowińá było z ogrodu Oblubienicá swego pożywáć fruktow: á przećie nigdy ich ták z ſłodyczy nie wychwalálá/ iáko teCant. 2. raz gdy pod ćieniem pożądánym vśiádłá: Sub vmbra illius quem deſideraveram ſedi ; & fructus eius dulcis gutturi meo. Ktoryß to ták ßcześliwy ćień? przyczyna y opieFIG. ka Przenaśw: Pánny *Richard. Laur.* názywa ćieniem náßym Lib. 2. Protegit nos alis, de quibus dicitur. Sub vmbra alarum tuarum

tuarum protegè me. Pod tym ći to ćieniem opieki Przen: Pánny dźiś oſobliwie ſpoczywa ſobie dußá grzeßniká pokutuiącego/ gdy Przen: Pánná wymogłá to prośbą od Synáſwego/ że owocom Męki ſwoiey gorzkiey / Sákrámentom Pokuty S. y Nayświętßego Ciáłá y Krwie ſwoiey/ nowey ſłodyczy przydał/ kiedy przy dźiśieyßym vżywániu pomienionych Sákrámentow / y náwiedzeniu Porcyunkuli / Odpuśtu zupełnego pozwalá ná oddalenie wßelkiey gorzkośći / to ieſt/ ná vwolnienie od wßelkiey pokuty zá ich grzechy/ zaſługi Męki ſwoiey ná to ofiáruiąc. *Cardan. piße.* Iż nie iáka *Fenella* Krolewſkiego rodu/ Krolowi Szockiemu *Kemet* názwánemu wßcząć ſie krzywdy ſwoiey/ iáko zá wety oſobliwe poſłáłá Jábłko nie tylko złotone ále y drogie / bo kámieniámi / perłámi ozdobione / lecz ßtuke w ſobie máiące ; bo ná dothnienie ſámo/ ognie/ kule z ſiebie wyrzucáło/ y zábiłáł . od ktorego y pomieniony Krol zginał. *S. Ambroży* iábłkiem názywa Chryſtuſá Páná Vkrzyżowánego: Chriſtus affixus ad lignum ſicut malum pendens in arbore: toć to grzeßniku iábluśko/ iákoby náśpikowáne żelázámi ; inſtrumentámi Męki iego/ Przenáśw: Pánná ofiáruie ná wety : nie iuż ná zemſte iáko/ ále ná znák miłośći Zbáwienia twoiego/ nie ná zgubę twoię/ ále ná żywot: Wypadáła nieiáko dźiś z iábluśká tego grotty/ mieczę/ włoczńie ná zábićie/ to ieſt ná zgłádzenie doſkonále grzechow twoich ; gdy vblagány prośbą Máteki ſwoiey Chryſtus / ſprawiedliwośći Boſkiey prezentuie nieiáko włoczńia/ gwozdźie/ y inne *inſtrumenta* Męki ſwoiey/ áby ćie rámi y śmierćią ſwoią / záſtąpił od przynależytego zá grzechy twoie ſkaránia. *Drugi* frukt/ ktory dźiś zá wety ofiáruie Przenaśw: Pánná/ niech będą naywyżße nád innych SS. záſługi iey. W oſobie Oblubienicy Niebieſkiey/ Oblubienicy przyrownywa Przenaśw: Pánnę do Pálmy. Statura tua aſſimilata eſt Palmæ. powiáda zaraz o buynych owocách tey Cant: 7. Pálmy aſcendam in palmam & apprehendam fructus eius. FIG: A coż to zá owoce twoie Niebieſká Pálmo Przenaśw: Pánno? ieżeli według *Chryſoſt. Ambroż. S.* cnoty/ záſługi ſprá- apud wiedliwych ludźi/ zowią ſie owocem pálmowym; toć y Przenaśw: Pánny heroiczńe Cnoty/ & ſuperabundantia merita, Cornel. iákoby

iákoby náder liczne zasługi/ ná które zdobywaią sie od pierwszego punktu rozumu wźiacia/ áż do końcá żywotá ná tym świecie, owoce to są tey Pálmy: te iák buyne iak liczne były/ to iest zacne/ y doskonáłe zasługi Przenaśw: Panny/ opi-
Sap. 7. suią Doktorowie Swieći przywodząc owe słowá: Nec comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est. exigua. gdźie złotem wybornym zowiąc wszytkich Anyołow y świętych Bożych/ rownáiąc zasługi ich do zasług Przenaśw: Pánny piáskiem drobnym one zowią. *Richard. Laur.* Omnis Sanctus respectu MARIÆ
I. 2. p. 3. est sicut arena respectu auri. A *S. Hieronym.* Sicut in
S. Hier. de Assũp. comparatione Domini nemo bonus est: ita in comparatione Matris Domini nulla invenitur perfecta quamvis eximia probetur. *Jáko w porownániu do P. BOGA. Zadnego nie máss dobrego; ták w porownániu do Máłki Páńskiey żadna nie naydźie sie doskonáłość choćby też naywiekssa była.* Co záś do obfitości liczby zasług Przenaśw: Pánny/ tá tylko sámá mądrość Bożka zgádnąć może. *S. Bernárdyn Senenski.* mowi: Tan-
T. 2. P. 51. ta fuit perfectio Virginis, vt soli Deo cognoscenda reservetur. *Taka byłá doskonáłość Przenaśw: Pánny, że iemu BOGV do poznánia záchowáná.* Gdźież tedy tych owocow/ ták mnogość/ zasług Przenaśw: Pánny podźiele się? fructus satisfactorius (ponieważ oná wolna bedąc od wszelkiego grzechu/ niemi się BOGV nie wypłácałá) w co się obroći? Vważam tákże w Pieniach/ że namieniwszy o owocu/ záraz też piersi Oblubienice do doskonáłych gron winnych przyrownywáło. Ubera tua sicut botri vineæ. ták pełne mleká piersi/ iáko y doyrzáłe grono; *Symbolum* to dobroczynnego wyzdrowienia samego siebie komu inszemu. Tákież záiste są owoce Mistyczney Pálmy/ to iest zasługi Przenaśw: Pánny; náder
Spec. lect. 7. one obfite są ále ná to/ żeby innym wdźielone były: *S. Bonáventurá* mowi: De plenitudine eius omnis creatura vi
reficit. *Z zupełności iey wszelkie stworzenie odnawia się:* A toż Przenaśw: Pánná przy dźiśieyszym Odpuście mowi nie
Cant. 7. iáko: Ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius; áby doskonáły Odpust ziednáł grzesznikom/ ná dosyćuczynienie zá nich/ obraca wszytkie swoie nie przeszerpáne zasługi.

Pier

Pier. Hierog. pisze/ że gdy ná ofiárę Herkulesowi przyprowádzono było wołu dla zábicia/ á on wyrwawszy się z rąk Popow Pogáńskich vćieki/ iábłko mu ofiárowáno; y iuż ná potym posłow zwyczay ná ofiárę dáwáć iábłko miásto wołu. Coś podobnego sobie vważam dźiś: grzesznику/ o tobie się to/ ktory śiánem źiemskich/ ćielesnych roskoszy żyles/ do tad prawdźiło: co o Nabuchodonozze: Fænum ut bos comedes. Vpámiętaleś się dźiś; wiec gotuiesz się ná Spowiedź/ boiąc się/ lękaiąc się podobno/ żeby twemu wołkowi/ twemu ćiału bokow ná tey ofierze nie przypieczono/ żebyć ná spowiedźi/ iákoć się to iuż podobno trafiało/ ćieżkiey pokury/ postow/ dyscyplin/ nieznáczonoś maią pokusę vćiekáć/ opuścić dźisieyszą Spowiedź S. iuż się nie boy: oto Przenaśw: Pánná zá wołku twego/ iábłuszko ofiáruie; to iest owoc zasług swoich przed P. BOGIEM/ niemi ćie dźiś zástępuie; gdy Chrystus/ nie tylko dla zasług Matki swey/ ále też dla zasług Mátki swoiey/ (iáko też ma zwyczay y Kościoł S.) Odpustu zupełnego y karánie odpuszczaiąc/ pozwala. *Trzecie Wety,* álbo frukty Przenaśw: Pánná ofiáruie nam/ pokornego Fráncisszká S. ktory pokorna prośba swoia/ przyczynił się do vproszenia ták wielkiego Odpustu. Ma też y O. S. Fráncisszek iábłuszká swoie. w Kronikách nászych czytamy/ iáko niektorey Mátronie/ co zámorzonego synaczká swego w skrzynce iedney zákrytá byłá/ kázawszy iey O. S. Fráncisszek do owey skrzynki po iábłká/ cudownie z niewidánemi nigdy iábłkámi żywego synaczká swego ználázłá. y owszem samże O. S. Fráncisszek z cnotámi swemi doskonáłemi/ iest to osobliwy frukt/ owoc Palm Niebieskich/ to iest Krzyżá Chrystusowego/ y Przen: Pánny. Pálma zowią Krzyż Jezusow Doktorowie SS. ná tey Pálmie vchował się ten frukt/ to iest/ wysokiey świątobliwości swey O. S. Fráncisszek przez vstáwiczne y żywe rozpámiętywánie Męki JEZVSOWEY/ dostąpił. Palma tákże iáko się wyiey pokazało iest Przenaśw: MARYA; teyći to Pálmy serdecznym nabożeństwem trzymáiąc się/ do tákiey perfekcyey przyszłá dussá O. S. Fráncisszká, że práwie co cnotá w duszy iego/ to delikácki náder y smáczny vstom Bożkim specyał. Wiec dźiś Przenaśw: Pánná dla vproszenia zupełnego grze-

lib. 54. c. 10. HIST.

Apud Corn. in Cant. 7.

sznikom/

ſnikom/ Odpuſtu; Prezentuie Synowi ſwemu/ naprzod ſezdeſzną pokorą Fráncißkowa/ iáko tábluſzko táki/ Sławne ſą owe
HIST. tabliká Atalanty/ ktore rzucone po ziemi/ wygráno rzucáiącemu przyniosły. A ktoż przedzey wygrawa/ wymaga ná Pánu
Pſ. 50. BOGV/ tylko porzucone/ pokorne ſerce: Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies. Prezentuie powroſe
Gen. 2. wdzięczne oczom Chryſtuſowym tábluſzko/ głębokie vbóſtwo Fráncißkowe: Doſć zálecone owo Jábłko Rayſkie/ o ktorym
Pismo S. Erat pulchrum viſu & ad veſcendum ſuave; ále nie rownie wdzięcznieyſze y przyiemnieyſze oczom Chryſtuſowym vbóſtwo Ewángelickie. Ad quem reſpiciam mowi ſam BOG niſi ad pauperculum & contritum ſpiritu.
Prezentuie rzećie tábluſzko Fráncißkowe/ to ieſt oſtry Żywot
Iſai. 66 iego. *Lucian. apud Puer.* Że to oſobliwy bywał wet/ álbo znák ſzczerzney miłoſći/ gdy nákłoſzone od ſiebie jábłko/ iedno drugiemu poſyłało: táki ogryżek gdy przy Mátce/ coreczce/ z zanádrzá zaz wypadł/ potym ſámym Mátka ſkrytych áffektow doćiekłá. O czym *Catullus* Et miſſum ſponſi furtiuo munere malum. Coś podobnego widzę. O. M. Fráncißká S. Ciáło/ było to iáko tábluſzko nie dogryżione/ bo dla poſtow/ płáczow/ dyſcyplin/ ledwie iuż duſzą zoſtáwáłá w ćiele poſtrzeże Przenaśw: Pánná że y teraz ſwieżo nákłoſzone to iabluſzko; bo Anyołowie poſłáni po Swiętego/ záſtáli go náktćie niezwyczáynego vmartwienia; to ieſt obnażonego tarániącego ſie po ćiełmu; więc záwołánego przezentuie Synowi ſwemu/ áby y reſpektem teyże oſtrey pokuty Fráncißkowey/ miłoſierdzie ſwoie raczył pokazáć grzeßnikom. Prezentuie ießcze czwarty frukt Fráncißkow. *S. Ambrozy* miłość/ pálma zowie: Ipſa charitas palma eſt. Więc tey Pálmy frukty ſą teß ákty miłoſći zbáwienia bliźniego. A kiedyß mogł O. S. Fráncißek więkßą żárliwość o duße ludzkie pokazáć iáko pokazał dźiś? Pyta ſie Chryſtus Fráncißká S. Co mnie prośiß; proś o co chceß! Nie prosi o pożywienie vbogiey Bráći ſwoiey po świećie rozmnożoney: nie prosi y ſobie ſámemu áby do Nieba (czego on iák naypredzey prágnął) záraz poniesiony był/ ále o ſámych grzeßnikách páminta y prosi/ mowiąc: Proße ćie naymilßy Pánie moy/ vczyń ſa grze-

grzeßnym láſką/ áby ktokolwiek wyſpowiedawßy ſie/ náwieczi ten Kośćiołek/ cale mu odpußczone grzechy iego były. Ták wielka tedy iego miłość ku zbáwieniu ludzkiemu prezentuie Pánná Przenaśw: Synowi ſwemu/ y ſwoie poważną do tego przyłożywßy inſtáncyą dußom grzeßnym ná oddalenie mizeryi ich/ to ieſt grzechow/ nieſłychány bánkiet/ niezwyczáyny Odpuſt ſporządza. Więc zá ták oſobliwe wety/ y dáry/ naprzod nieſkończonemu miłoſierdziu Boſkiemu; á potym Pánnie Przenaśw: y z O. S. Fráncißkiem zá przyczyne podziękowawßy/ tym bárdziey z Káźimierzem S. chwalac onę wyznawaymy: Eius flore, & odore recreari cupimus: Cujus fructu nos à luctu liberari credimus, Amen.

Baptiſmus præſervativus.

STROFA 14.

Pulchra tota, ſine nota Cujuscunque maculæ: Pro Immac: Cōceptione B. M. V.
Fac nos mundos, & jucundos Te laudare ſedulè.
Cudna ſliczność, áni ia złość Namnieyßa nie skáziłá;
Oczyść duße, o to proße By ćię pilnie chwalilá.

Beatus Venter qui te portavit. *Luc:* 11.

RAd nie rad káżdy rozum ſtworzony ieżeli dobrze rzeczy zważy, vznáć muſi/ iż nigdy nie doścignie Cudow Mądrości y Wßechmocności Boſkiey/ ktoremi vczćił we wßystkim Przenadoſtoynieyßą Mátkę Synà swoiego. S. N. Nie dármoć to Miodoplynny Doktor názywa to: Negotium omnium ſæculorum. *Spráwa wßystkich wiekow.* Czym chćiał dáć znáć (iáko tłumáczy *Umbra Virg: n. 1.*) że choćby wßyſtkie látá wieczności vdáły ſie ná to; wßyſtkie dni/ wßyſtkie rozumy/ wßyſtkie ięzyki/ y piorá vſtáno/ á nie wyrażą cudow Wßechmocności Boſkiey/ ná tey Pánnie náder Błogoſławioney pokazánych. Przyznáie ſa/ że to ſłuży Pánnie Przenaś: záwße/ ále oſobliwie przy Niepokalánym iey Poczęciu; tu to naypierwße niedoścignie cudo: y co niegdy o poczęciu przedwiecznym Syná Bożego z Oycá/ powiedział Prorok: Generationem ejus quis enarrabit? Sert 2. Pent. Iſait 53.

vprzy-

vprzywileiowáne nád inne Swiete Poczęćie Przenaś: Pánny: á w czymże tákim? Odpowiádam: że piękność / vrodá iey przy poczęciu wßystkie piękności / vrody innych Swietych Bożych przechodzi. O żadney dußy / choć oczyszczoney w żywocie Mátki / rzec ſie nie może / gdy ią BOG ſtwarza ná świát. Ecce pulchra es: bo wßystkie oßkárádzone grzechem Adámá. Sámey Przenaś: Pánnie ta cudna przyznáie vrode Duch S.

Cant: 1. Ecce tu pulchra es amica mea: ecce tu pulchra es. *Petr:* l. 7. c. 5. *Galat:* ná to dáie vwage. Duplicat ſermonem, vt oſtenderet ipſam pulchram, id eſt puram, & in Conceptione, & in vita futuram fuiſſe. *Ná to powtarzáią te ſłowá: Piękna, piękna ieſteś; áby pokazáno, że czyſtą ieſt, y przy poczęciu, y w żyćiu ſwoim.* Co y Krolewicz náß Kazimierz S. przyznáie iey: Pulchra tota, ſine nota. Cujuscunq; maculæ. Już ta tedy nie watpie / że náder ſliczna w punkćie poczęćia ſwego pokazała ſie Przenaś: Pánná. Lecz niech mi ſie godzi pokornie ſpytáć: w ktorey łáźni ták ſliznie wyblechowała ſie / ná ten czás dußá iey! Wiem ći ia że duße náße brudu pierworodneg grzechu pozbywáia / y dopiero potym piękności vrody ſwey nábywáia w łáźni Chrztu S.; wiem y to że w niektorym / oſobliwie vpodobánym dußom dobroć Boſka ießcze w żywocie Máćierzyńſkim bedacym / Chrzćiny ſprawiłá / ták Janowi / Jeremiaßowi / oſobliwa łáſka ſwoia oczyßcáiąc ich z pierworodnego grzechu; ále twoiey Pánno Przenaś: piękności / nieznáiacey pierworodney ſtázy / tych Chrzćin nie trzebá było. Jednák przećie widze / że nieſkończona Boſka mądrość / opátrzność / y miłość ku Przenaś: Pánnie / wymyſliłá y ſporządziłá cudowne / nikomu innemu nie pozwolone w pierwßym záraz punkćie poczęćia / dußy Pánny Przenaś: iakieś Miſtyczne Chrzćiny / iuż nie ná obmyćie / ále raczey ná záchowánie y obrone przeciwko pierworodnemu grzechowi. *Baptiſma præſervativum.* Wiec ia tych cudownych Chrzćin duße Przenaś: Pánny / przy punkćie poczęciu iey / wywiodę Metrykę / pod podobieńſtwem troiákiego Chrztu / popieráiąc pobożney ſentencyey / o Niepokalanym Poczęciu Przenaś: Pánny. Wprzod náuczywßy trzech ſpoſobow / ktoremi przynamniey od dálßych przyßłych grzechow záchować ſie / y chronić powinniśmy.

Czemu

CZemuby ták wiele ludzi rozuzdánego żywotá ná wßelkie zbrodnie náydowało ſie ná świećie? miedzy wielo innych przyczyn / ieſt też tá / że po nießczeſliwym iákim vpadku w grzech / nie ſtáráią ſie *de præſervativis remediis:* to ieſt nie czynią tego / coby ná vchronienie ſie dálßych grzechow ná ten czas czynić przynależało. To álbowiem ma káżdy grzech oſobliwie śmiertelny / że nigdy poiedynkiem nie chodzi / ále para: Appone iniquitatem ſuper iniquitatem. *Przyłoż nieprawość do nieprawości; y owßem nie paro ále kupą chodzą grzechy / ieden zá drugim / iáko w łáńcuchu ogniwo zá ogniwem ciągnie ſie.* Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quaſi vinculum plauſtri peccatum. *Biadá wam (mowi Prorok) ktorzy nieprawość ciągnietie powrozámi prożności, y iáko ſwore wozową grzech.* Pięknie to pokázuie *Auguſtyn S.* Dopuścił ſie kto náprzykład kradzieży / áż grzech: poſtrzeżono go / wiec by go nie wydáno / myſli o zaboyſtwie / áż drugi grzech: odważa ſie / zábiia / poßłákował go kto / áż y ná drugiego by go nie wydał odważa ſie / ſadem mu grożą / wiec aby ſie nie przyznał ná mękách / y żywotá nie ſtráćił / do Czárownic ſie vdáie / krzywoprzyſięga &c: nákoniec z podziwieniem mowi *Auguſtyn S.* Et quis omnia poſſit enumerare, quæ connectuntur peccata peccatis? *A ktoß może wßyſtkie wyliczyć grzechy, ktore z drugiemi grzechámi łączą ſie.* Dla tego *S. Dorotheus* przeſtroge dáie żeby z vlomności wpadßy w iáki grzech / záraz á záraz ſtáráć ſie o prezerwátywe przećiwko dálßym vpadkom / przydáiąc: Alias hic, ſtatum niſi revocet & reſipiſcat, ſenſim labitur in ſecundam ſuperbiam, ita vt in DEUM etiam incipiat inſoleſcere. *Inácżey ieżeli ſie nie poſtrzeże, nie cofnie, powoli przyidzie do tákiey pychy, że y BOGA pogárdzi.* Abyś ſie tedy człowiecze goyć ſie tráfi zgrzeßyć / od tákiego nießcześcia / y dálßych grzechow záchował / maß ná to *baptiſmum præſervativum.* Według Theologow przećiwko pierworodnemu oſobliwie grzechowi / troiáki ieſt Baptiſmus Fluminis, Flaminis, Sangvinis. *Chrzeſt w Wodzie, w Ogniu miłości, y we Krwi Męczeńſkiey:* co troie ſwoim ſpoſobem może znáczyć trzy oſobliwe ſpoſoby ſkuteczne przećiwko dálßym grzechom. *Naprzod* Baptiſmus flaminis. Znáczy Spowiedz S. ktora do wody /

Pſal: 68.

Iſait c. 5.

in Pſ: 57.

apud Pac. l. 9. n. 10.

Apoc:15. do Morzá ma podobieństwo swoie. Widział Jan S. iákieś szkláne Morze. Et vidi tanquam Mare vitreum, mixtum igne, & eos qui vicerunt bestiam. *Umbr: Novar:* przez to Morze szkláne tłumáczy Sákrament Chrztu S./ ktorego łaská iáko szkláná/ bo ia iátwo ludzie przez grzech tłuką. Mare baptismi figuram præfert, sed vitreum dicitur, vt quàm facilè in nobis periclitetur, innuatur. Jednák *Mansi* przez to Morze rozumie Sákrament Spowiedzi S. Magna velut Mare contritio tua. Mare vitreum, bo powinná bydź iáko szkło przezroczysta/ szczera Spowiedź. Igne mixtum, bo z ogniá miłości Bożey/ żal zá grzechy záymować sie ma. Uważaymyż tedy/ co zá skutek to Morze/ to iest Spowiedź S. ma. Widział Jan S. w támtym Morzu duchy iákieś/ ktore w tym zostáiąc/ y płoszać sie Morzu/ bestyą zwyćiężyły. Et eos qui vicerunt bestiam. Ná co *Mansi:* Totum hoc ordinatum est ad reportandam victoriam de infernali illa bestia, iákoby rzekł: Máło ma ná tym piekielna bestya/ że ćia ostátniéj grzechem iednym/ przez to sámo w kałuży wszelkich grzechow wnurzáć cie tym bárdziey stárać sie będzie; rozmáite pokusy/ okázye/ álbo do powtorzenia tegoż grzechu/ albo do innych podáiąc ći/ chcęśli wyść tey iego zdrády/ zwyćiężyć go doskonále/ y opátrzyć sie przećiwko dálszym pokusom; *ad Mare vitreū.* Nie czekay Odpustow/ Swiąt/ ále záraz po pierwszym vpadku/ vday sie do Spowiedzi S.: bo náucza *Augustyn S.* Neq; dæmoni acriores dolores infligimus, quàm cùm plagas peccatorum nostrorum confitendo & pœnitendo sanamus. *Gorzey nie możemy vtrapić Czártá, iáko kiedy rány grzechow nászych spowiedáiąc sie y pokutuiąc leczemy.* Pier. pisze/ że w Pogáństwá byłá iákaś Wodá *Stygis* názwána/ w ktorey gdy kto Mansi de tent. Disc. 16. 1.35.c.47. APOPH. ciáło swoie oplukał/ żadne oręże szkodzić mu nie mogło ná potym; co sie zá *Achillesie* pokazało. Pewnieyszá to/ co ma Wodá Pokuty S./ bo kiedy zkalána grzechem duszę twoią w niey ochynieszy/ przećiwko pokusom dálszym: nie tylko przez to/ że iuż swoie Czárt práwo trácił/ ktore miał do niey dla popełnionego grzechu: nie tylko że w zbroią łáski poświęcáiącey przybiera sie/ ále też przy przyięciu Sákramentu Pokuty S. nowe Duchá S. łáski y rá-

tunki przećiwko grzechowi/ y pokusom do niego/ odbiera. *Drugi* Chrzest iest Flaminis, *Ogniszy*, kiedy kto żadna miáro nie może przyść do Krztu prawdziwego/ dosyć mu ná ten czás do zbáwienia/ wypráwić ákt miłości Boskiey/ zgotowa wola sposobnego czásu przyiąć zwyczáyny Chrzest; á przez to może sie znáczyć drugi sposob/ do ktorego człowiekowi gdy zgrzeszy/ przetko brać sie potrzebá: to iest Ákt prawdziwey skruchy zá grzech; álbo miłości P. BOGA nádewszystko/ z gotowością do wczynienia należytey Spowiedzi czásu sposobnego. Táki sposob słusznie Ogniszym Chrztem názwać sie może: bo záwisł ná miłości Boskiey/ ktore ogniem pospolićie zowie Pismo S./ y owszem sam Chrystus: Ignem veni mittere, & quid volo nisi vt accendatur. Mędrzeć Páński wspomina o iákimsi cudownym ogniu/ ktory z wodo pomieszány tym wiekszo moc brał/ y bárdziey sie zarzył. Mirabile erat in aqua, quæ omnia extinguit, plùs ignis valebat. Prawdáć iest że to, Mędrzeć mowił o onych Egypskich rzekách; ktore ná vkaránie zátwárdziałego Pháraoná/ cudownym gorzały ogniem: lecz służyć to może ogniowi miłości Boskiey. O niey álbowiem powiedziáno: Aquæ multæ non potuerunt extingvere charitatem. Webrnąłeś nieiáko człowiecze w błotnistą Rzekę/ gdyś sie raz dopuścił grzechu/ náprzykład pijáństwá/ nieczystości: lgnieszy záraz w tym błocie z Dawidem: Infixus sum in limo profundi, & tempestas demersit me. bo rośnie w tobie zá raz cherká/ drugi raz toż popełnić: bądź pewien; że co moment większe wody/ náwálności pokus do wiecey rázow/ do cięższych grzechow bić ná cię będą/ ieżeli tu postoiszy/ potrzymasz iáki czás to błoto ná duszy twoiey. Trafia sie zás pospolićie że dla trudności o Spowiednikà/ nie możesz tego błotá grzechowego precko po dopuszczeniu sie w Morzu Spowiedzi S. obmyć/ coś masz czynić: do ognistego Krztu/ do ogniá/ do ákru miłości Boskiey miey sie szczerze/ żáluy żeś śmiał BOGA nieskończenie dobrego rozgniewáć: postánow mocno nie brodzić dáley w tym błocie; á ták to będzie skuteczny ákt/ że nietylko BOG miłosierny vtrácona przez grzech wroci ci łáskę/ ále wiecey Czárt do ciebie przystąpić nie będzie mogł. FIG. Sapi 16. Pśal. 68.

Pißa

HIST: Pisze o Alexándrze Wielkim/ że gdy ten z Woyskiem swoim przyciągnął w pewne Kráie/ gdzie drapieżnych bestyi/ Lwow/ Niedzwiedziow siłá bárdzo było/ ináczey obronić sie nie mogł/ Ognie kazał palić około Obozu/ do ktorego nie śmiały przystąpić bestye. Ten ći skutek ma y ogień miłości Boskiey/ álbo prawdziwey skruchy: bo nie śmie lew piekielny iuż ná-

S. 14. sup Salue Re: kochaiaco BOGA nátrzeć duße. *S. Bernat* mowi: Amor DEI ferventes facit, audaces contra aduersa, fortes à carne, mundo, & dæmonibus invincibiles. *Miłość Boska gorącemi czyni, śmiałemi w przećiwnościach, przećiw światu, ćiału, y Czártu nieznużićielonemi.* Jest tedy náuká wielu godnych Theologow y Oycow SS./ że pod ćieżkim nowym grzechem człowiek

Manſi. de Paſſ. L. 3. d. 1. powinien/ postrzegszy sie iż zgrzeszył śmiertelnie/ záraz bez odwłoki brác sie do Aktu miłości Bożey/ y skruchy zá grzechy: y owszem pospolite zdánie iest: gdy człowiek widzi/ że po pierwszym grzechu niebespiecznym iest áby wiecey sie czego nie dopuścił/ powinien co prędzey álbo do Spowiedzi/ álbo do skruchy dla zgładzenia pierwszego grzechu vdawáć sie/ czego wiele rácyi dowodzą/ ktore tu opuszczam. *Trzeci Chrzest* iest Sangvinis. Jest wiekszá część Theologow náuczaiacych/ iż gdyby kto nie mogł przyść áni do prawdziwego Chrztu/ áni sie

Mastr. 4. Senten. zdobyć ná prawdziwy ákt miłości álbo skruchy/ żal tylko nie doskonały máiąc zá grzechy swoie/ á przytym zábity by był o Wiáre; krew iego stánełaby mu zá Chrzest według słow Chrystusowych: Qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. Trafia sie y to/ że gdy zgrzeszyss á nie możeß przyść do Spowiedzi/ áni náwet zdobydź sie może wola twoiá ná prawdziwy żal zá grzechy/ to ná ten czás maß sie brác do trzećiego sposobu porátowánia duße twoiey/ to iest *ad Sanguinem*, nieiáko do Męczeństwá mistycznego. Boiaźń w duszy/ iest to iáko drugie męczeństwo. Pan JEZVS/ S. Márgorzáte z Kortony lekáiąca sie o grzechy swoie widząc/ rzekł do niey: Quid à me petis Margarita Martyr? *Czego chcesz ode mnie Małgorzáto Męczenniczko?* rzecze oná: á czemuß to pán nie zowieß mnie Męczenniczko? Odpowie Pan JEZVS: Martyrium tuum timor est. *boiaźń w sercu twoim iest męczeństwo.* Wiec rádá iest Mistrzow duchownych/ áby gdy owo

gnie kto serce swoie trudne/ twárde do Spowiedzi/ do áktu doskonáley skruchy; przynamniey do tych áktow męczeńskich vdawał sie; to iest przynamniey vważaiąc sobie/ kiedy nie kiedy sprawiedliwość Boską nád sobo wißąca/ lękał sie káry Boskiey/ nagley śmierći: tákoß y Dawid S. od tego poczynał náwrocenie swoie. Meditatus sum in nocte cum corde meo, exercebam & scopebam spiritum meum. *Medytowałem w nocy w sercu moim, chedożyłem, wymiátałem* (Hieronim S. czyta) Virgis cedebam, flagellabam, *biczowałem duchá moiego.* Do tych disciplin ducha/ to iest do boiaźni wnatrzney/ rádzę ieszcze przydáć y męczeństwo ná ćiele; to iest iákiekolwiek vmartwienie iego; záraz po pierwßym vpadku/ gdy ćie iuż sumnienie oń gryźie/ nie wiele myśl/ ále wczyń sobie dla miłości BOGA y zbáwienia twego gwałt; idź gdzie w kat wczyń disciplinę bez odwłoki/ nie maßli ná to mieyscá/ to ten álbo drugi dzień Srodę álbo Sobotę odpraw ná poście twárdym/ ná goley ziemi noc odkoczuy. Prawdá iest że tá niedoskonáła skruchá powzięta z boiaźni potępienia/ sámá przez sie bez Spowiedzi vsprawiedliwić nie może: według náuki *S. Concilium Trident skiego*; áni teß by naywiekßę vmartwienia ćiáłá/ według Páwłá S. Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. *Choćbym wydał ćiáło moie tak żebym w ogniu gorzał, á miłości nie miał, ná nic mi sie to nie przyda.* 1. Cor. 13. to ćie iednák do doskonálego/ wnetrznego náwrocenia vsposobić może. *Manſi* mowi: Non desunt qui aliqualem peccatori promittunt fiduciam, quod à DEO convertendus sit ad pœnitentiam, dum modo in actibus devotionum externarum se exercere non desinat, dummodo non vtatur illis eo fine, vt tanto animosius peccata multiplicet. *Niektorzy obiecuią nádzieie grzeßnikowi, że go BOG do pokuty ná. wroći, byle tylko w pobożnych vczynkach trwał, á tego nie czynił tym końcem, áby grzechow co raz przymnażał.* Tym sposobem przyßedł do prawdziwey pokuty y vznánia BOGA/ y owßem zbáwienie według niektorych otrzymał *Nabuchodonozor*, tym y on Setnik *Cornelius*; tym y ty grzeßniku możeß nie tylko z grzechu twego wywindować sie/ ále y od dalßych ochronić duße swoiey.

Manſi de rem. pec. D. 2.

apud Cū. Dā: Act.

Prawdá

Prawdá iest że Przenaśw: Pánná/ poſtánowiony przez
II. PARS Chryſtuſá Páná Chrzeſt przyiełá z rok Piotrá S. iáko dowo-
dzi *Miechov*: lecz wiem że to tylko vczynilá dla wypełnienia
in Litan. práwá od Syná ſwego wßytkim dánego/ y ná ſámym ſobie
d. 131. práktykowánego; á oraz aby *Chárákterem* álbo pieczęnym Chrze-
ſćiáńſkim duſza iey náznáczona byłá. Temu iednák Chrzto-
wi przypiſáć ſie nie może záchowánie duſzy Przenáśw: Pán-
ny od pierworodnego grzechu/ bo ießcze ná ten czás/ gdy ſie
w żywocie S. Anny poczynáłá/ poſtánowiony nie był/ áni tej
w żywocie Máćierzyńſkim zoſtáiącey Przenáśw: Pánnie nie-
mogł bydź ápplikowány: á co wiecéj; ten pospolity Chrzeſt
lubo ma moc gładzący grzech pierworodny/ iednák *vim pra-
ſervativam* áby kogo miał záchowáć/ obronić od niego nie ma.
Inny tedy náyduie ſie *Baptiſmus Præſervativus*, to ieſt troiáki
ſpoſób/ álbo fundáment/ dla ktorego záchowána ieſt
Przenáśw: Pánná od pierworodney ſkázy. Naprzod Bapti-
ſmus Fluminis *Chrzeſt wodny*: ále miſtyczny. Pospolita ieſt
Ezech 36 w Piśmie S. táſká poświęcáiąca názywáć wodą. Effundam
ſuper vos aquam mundam. *Wyleię ná was wodę czyſtą*.
Tákże Jánowi S. pokazáno coś podobnego. Oſtendit mihi
Apoc.22 fluvium aquæ vivæ ſplendidum. *Joach. Richard.* rozumie-
io przez tę wodę táſkę Duchá S. poświęcáiącą; y ſłuſznie:
iáko álbowiem wodá oplákiwa plugáſtwá ciáłá/ ták táſká
poświęcáiąca obmywa od grzechu; iáko wodá z ogniem zgo-
dzić ſie nie może; ták táſká Boża z grzechem/ y co niegdy
Duch S. powiedźiał o iálmużnie/ iż iáko wodá gáśi grzech
Eccl. 3. Ignem ardentem extinguit aqua & eleëmoſyna reſiſtit pec-
catis: to ia rzekę/ y tym bárdziey gratia extinguit peccatum
táſká wygaßa grzech. Wßytkiego iednák Narodu ludzkiego/
tá nießczęśliwość ieſt/ że duße náße nie wprzod ochyna ſie
w tey Niebieſkiey wodzie poki ſie nie opalą/ to ieſt wprzod
pierworodnym zmázáne bywáią grzechem/ á dopiero potym
przez Sákrámentá SS. táſką poświęcáiącą przyimuią. Coś ſie
HIST. z niemi podobnego dźieie/ co niegdy w pewney Kráinie Po-
gáńſkiey/ gdźie deſz nie upadał poki wprzod Pánienki dia-
błom ná ofiárę nie oddáno; ták y duſzá náßá wprzod ofiáro
Cżárowſką ná świát przychodźi/ niż deſz/ álbo roſá niebie-
ſka ná

ſka ná nie zſtopi. Kiedy iednák Poczęcie Przenáśw: Pán-
ny vważam/ áż mi dwá zacni Prorocy ſtárego/y nowego Te-
ſtámentu pokazuią/ iż Poczęcie Przenáśw: Pánny práwie ply-
wa w rzece tey/ to ieſt/ oplywa wiéſce naydoſkonalßey po-
świáciácey: á to naprzod Dawid S. názywa Przenáś: Pán-
ne Miáſtem Bożym/ bardzo chwálebnym: Gloriosa dicta FIG.
ſunt de te Civitas Dei, według Doktorow SS. wiáśnie ná Pſ. 55.
ten czás muśiał mieć oko ná Poczęcie tey Panny/ bo o po-
czątku/ o fundámentách Miáſtá tego mowi támże: Funda- apud
menta ejus in montibus Sanctis. Drugi Prorok Jan S. Corn. in
tákże pokazuiącemu ſie dopiero z Nieba miáſtu iákiemuś no- Apoc.
wemu/ znáć początek Poczęcie Pánny Przenáśw: przyrowny-
wa: Vidi Civitatem Sanctam Jeruſalem deſcendentem, Obá- Apoc. 21.
dwá ći Prorocy około tego Miáſtá widzą wody/ á wody rze-
czne powiáda pierwßy: Fluminis impetus lætificat Civita- Pſ. 45.
tem Dei. á drugi: Oſtendit mihi fluvium aquæ vivæ: Ale
mi tu znowu trudność: przypátruie ſie potym Jan S. Prze- Apoc.22.
naśw: Pánnie pod podobieńſtwem Thronu; áż około niey
widzi nie iuż rzekę/ ále morze: In conſpectu Throni mare Apoc.22.
quaſi vitreum: tey roznice co zá przyczyná? *Bedá* powiáda: apud Cor
że morze to znáczyło gratiam Baptiſmi *Chrzeſt S.* ktory po- nel. hic
niewaß *ſupponit peccatum Originale;* wprzod grzech/ niżeli tá-
ſká tá znáyduie ſie w duſzy/ nie ſłużyłá wodá tá morſka do
Miáſtá Boſkiego/ to ieſt do Poczęcia Przen: Pánny. Wiec
táſká iey dána ná ten czás do rzeki á ießcze z impetem ſply-
wáiącey/ przyrownána ieſt; Fluminis impetus lætificat Civi-
tatem Dei: Opoźnia to rzeká ná duße náße/ bo ia wprzod
grzech pierworodny vbiega. Vbiegł ia y ná duſzy Jánowey/
Jeremiaßowey/ choć nieco nád zwyczay do nich táſká Boſka
bo ieſcze w żywocie mátek/ pośpießyłá; iednák ná ſáme duße
Przenáśw: Pánny wßytkim *impetem* obroćiwßy ſie/ vbiegłá
pierworodny grzech/ y od niego záchowáłá ią; co nie ma-
bydź dźiwna: bo z wyſokiey gory tá wodá lećí/ to ieſt táſká
ktora naypierwße otrzymáła byłá Przenáś: Pánná z naywyż-
ßey gory/ bo z Nieba. Powie ia *Auguſtyn S.* Cæleſtis gra- in Apoc
tia: *Niebieſka táſká*: to ieſt iáko tłumáczy Auguſtyná S. *Syl-* 12.
veira: Fuit ergo Cæleſtis gratia, nullo enim præexiſtente

pecca-

peccato, gratia data est MARIÆ, cum ipsismet principijs naturæ: ne inferior esset Angelis, quæ eorum Regina creabatur. Jakoby rzekł: Łáską poświęcaiąca Niebiesta/ to iest ktora w Niebie stworzonym Anyołom dána byłá/ práwie oraz z duchámi onemi stworzona byłá/ żaden iey grzech w onych duchách ná ten czás nie poprzedził: tákoż łaske záraz nástaiąc ná świát Duszá Przenaśw: Pánny odebrałá/ by snadź nie byłá podleyszá od Anyołow/ ktorych Krolowo byłá stworzona. Ponieważ tedy z iedney strony widziemy/ że w pierwszym punkćie Poczęćia Przenaśw: Pánny duszá iey miáłá łáske poświęcaiąca ná naywyższym stopniu; á z drugiey strony Doktorá Anyelskiego szkołá trzyma/y broni zá rzecz niepodobną/ żeby choć ná moment łáska Boska zgodzić sie miáłá w iedney duszy: toć w onym punkćie/ Przenaś: Pánnie łáską poświęcaiąca iák rzekł Niebiesta/ stáłá sie Baptismus Fluminis præ-
lit. B servativus. *Drugi Chrzest.* iest Flaminis *Ogniszy.* pisze *Theatrum vitæ hum.* iż byli niektorzy Heretycy/ ktorzy grubo rozumieiąc one słowá Zbáwicielowe: Baptizabit vos Spiritu
Luc. 3. S. & igne. ogniem sie piekąc Sákrámene Chrztu S. *administrowáli.* błąd to był; ále to rzecz według Wiáry ś. y Theologij nieomylna/ że ákt ogniszy/ miłości Boskiey w potrzebie nagley stoi zá Chrzest; bo Chrystus powiedział: Qui diligit me, diligetur à Patre meo. *Kto mnie miłuie, umiłowányms będzie od Oycá moiego.* á to zkąd: gdyż żadna miára zgodzić sie y ná moment nie może lub wczynkowy lub pierworodny grzech z áktem miłości Boskiey. Ten ogniszy ákt/ miłości ku BOGV/ náydował sie w duszy Przenaśw: Pánny przy pun-
FIG. kćie pierwszym stworzenia iey. Czego naprzod dowodzi figura Pisma S. Izáiász prorokuiąc o przyściu ná świát Prze-
Ilai, 11. naśw: Pánny/ do Roszczki Jessego przyrownywa ią: Egredietur Virga de radice Iesse. á czemuż to/ de radice Jesse? ieżeli z liniey Abráhámá/ Izaáká/ Jákobá/ y innych zacnych ślá; czemuż Prorok nie mowi: de radice Abraham, Isaac, Jacob, ále tylko naypodleyszego Ziemiánina *Iessego* wspomina. Odpow: *Iesse* tłumáczy sie *Incendium ex Hebreo*, iákoby ogień sam: z czego samego dochodzi przyczyny *Sylveira* y mowi:
in Ap. 12. Hæc Virga Sanctissima MARIA prodijt ex vehementi amoris

moris incendio Divini Patris. *Ta roszczká Nayświętsza MARIA, wyniknęłá z wielkiego zapału miłości BOGA OTCA; á zátym z ognia zrodzona/ ogniem też miłości Boskiey pałáć záraz musiáłá.* Nie dziwmo *S. Methodius* zowie to Skárbnicą miłości Oycowskiey: Salve amoris Dei Patris thesaure: *á S. Gregorz Nissen.* názywa to sámego Duchá S. (ktory iest zrodłem miłości Boskiey] Corką; uważáiąc one słowá w Pieśniách Sálomonowych o Przenaśw: Pánnie. Unica est co- Cant. 6.
lumba mea *iedyna iest gołembicą moią.* pyta sie: Cuiusnam columbæ filia? *Ktoryż to iest gołąbek, co to gołębice zrodził?* Wiec refleksuiąc sie ná *Hieroglifik* Duchá S. w postáci gołębká zstępuiącego; odpowiáda: Mater huius columbæ Math. 3.
est illa, quæ de Cælo ad Iordanem volavit. *Mátká tey gołębice byłá oná gołębicá, ktora nád Iordánem z Niebá zstąpiłá, to iest Duch S.* W ogniu tedy poczęta/ to iest w gorącym ákćie miłości Boskiey bydź musiáłá Przenaś: Pánná. Dochodze tego y z fundámentow náuki sámego Doktorá Anyelskiego D. Th. 3.
iáko też y S. Bernárdyna Senenskiego; ktorzy náuczáią że P. 2. 27.
Przenaśw: Pánná w pierwszym punkćie stworzenia duszy swo- D. 4.
iey miáłá perfectum vsum rationis, *doskonáły rozum, y zazywánie woli swey.* A do ktoregoż też *obiectum* te ták doskonáłe *potencye* iey; rozum y wola naprzod porwáły sie: pewnie Sect. 7.
nie do czego innego/ tylko do sámego P. BOGA; y owszem Vide
niektorzy Doktorowie trzymáią/ że w punkćie Poczęcia Przen: Miech.
Pánny/ rozum iey widział iáśnie BOGA/ ták iáko Błogo- d. 88. n.
sławieni widzą go; á ponieważ nigdy rozum widzieć BO- 11.
GA iáśnie nie może/ żeby oraz wola błogosławiona miłością nie miáłá go kochać; idzie zátym że y wola Przenaśw: Pánny ogniszta ona naywyższa miłością Boska/ przy punkćie Poczęcia swego ná ten czás paláłá; á to sámo Przenaśw: Pánnie/ było niejáko præservativus Baptismus flaminis: bo ieżeli według rozumienia wszystkich; żaden grzech rázem/ áni z áktem miłości Boskiey/ áni z áktem miłości błogosławioney pomieścić sie nie może; iákoż tu gdzie co obie doskonáłszym nád inne znáydzie sie sposobem; grzech pierworodny pomieścić sie mogł. *Trzeci Chrzest* Sangvinis *krwáwy*: y ten ia tu widzę. Ze dwu miar/ Krew y Ciáło Przenaśw: Pánny

z ktoremi ſie dźiś laczy duſza iey / godne było áby dla nich do duſze przyſtępu żadnego nie miał grzech pierworodny. *Naprzod*, że tá Krew iuż była náznáczona / y nie táko od Przen: Pánny ofiárowána ná Wćielenie Synà Bożego. W Wielkim u BOGA reſpektćie ieſt Krew zá Chryſtuſá wylana Męczennikow SS. w wiekſzym ieſzcze reſpektćie u Chryſtuſá Páná ieſt / Krew y Ciáło Przen: Pánny Mátki iego. Wieć ieżeli Krew Męczenſka BOG ták vprzywileiował / iż z grzechem zgodźić ſie nie może wylána dla niego; bo tym ſámym bez Sákrámentow innych / vwolnia od niego: ijaliż Krew Przenaśw: Pánny Synowi Boſkiemu ofiárowána nie miáłá mieć czego wiecey; to ieſt áby od żadnego nigdy duſzá iey nie ſkalána była grzechu. Jeſzcze y zrod godna była Krew Przenaśw: Pánny / áby była Duſzá iey záchowána od
HIST. pierworodney zkáży. Był u pewnego Narodu zwyczay czyli prawo / że gdy Krol z cudzey Winnice ágod ſkoſztował / tym ſámym / winnicá oná cała y wino / iuż Krolewſkie było. Coś podobnego rzec ſie ma o Przenaśw: Pánnie: onáć ſie to názywa Winnicá Synà Bożego: Vinea fui pacifico. *Honor.*
Cant: 8. *ap. Corn.* Vinea eſt Deipara: w tey Winnicy ieſt tám ágodká Synà Bożego / we Krwi y Ciele Przenaśw: Pánny; ieſt tám tá zoſtaczká y kropelká z ktorey vformowáne bydź ma Ciáło dla Synà Bozego; á zátym Krew MARYEY iuż
lib. 2. Re- wſzytká muſi bydź Krew JEZVSOWA. *S. Birgitćie*
vel. C. 6. obiáwiłá Przenaśw: Pánná / iż gdy rodziłá Synà Bożego: zdáło ſie iey iákoby połowę ſercá ſweg ná świát vrodźiłá: prze-
de Aſſúp to *S. Auguſtyn* mowi: Caro CHRJSTI, eſt Caro MARIÆ. *Ciáło CHRISTVSOWE, ieſt Ciało MARYEY.* Jeżeli ták ieſt: czemuż by dla oney kropelki iedney / wſzytká Krew y Ciáło / álbo raczey Duſzá Pánny Przenaśw: iednoczaca ſie z nim / nie miáłá bydź záchowána od pierworodnego grzechu. Już tedy to troiákie cudowne præſervativum baptiſma. y tá iego Metrykà / to ieſt troiáki fundáment / zachowánia Przen: Pánny od ſkázy pierworodney obaczywſzy / przyznamy iey z Kázimierzem S. że Pulchra tota ſine nota cuiuscunq; maculæ. Oſobliwy ſtroy przy Chrzćinách ſzatá biała: tey iuż Przenaśw: Pánná ponieważ czyſta ieſt: że nie potrzebuie / zwyſ-

tłá ia

tłá ia przy dźiśieyſzey Vroczyſtośći nabożnym ku tey táiemnicy rozdáwáć / iáko *Lohner* piſze że w Tolecie Biſkupowi iednemu / gdy ſie w to Swieto do Mſzey S. gorował pokazáłá ſie Przenaśw: Pánná / Ornat mu biały dáiąc mowiłá: Wiedz to ſynu / żem ieſt niepokalánie poczeta / roſkázuiąc á: byś to Swieto moie / chwalebnieyſze ſtárał ſie vczynić. Wiec y my o te ſzáte biała / to ieſt: czyſtośći ſumnienia / proſząc; konczmy wierſz Kázimierzá S. Fac nos mundos, & iucundos te laudare ſedulè. *Amen.* Lon. T. 1

Magnum Cæli Iubileum.

STROPHA 1.

O Beata! per quam data, Nova mundo gaudia: Et aperta, fidè certa, Regna ſunt cæleſtia. Pro Aſſumptio: B. V M. habita Crac. ſub Iubileo 1700.

Swiát przez ćiebie, rádość w Niebie. Y ná źiemi odbiera: Bramy tamte wprzod záwárte, Nam przeſtrono otwiera.

Optimam partem elegit ſibi MARIA. *Luc.* 10.

Jvż widze ná wytłumáczenie pomienionych ſłow nie potrzebá mi wiele kśiąg / áni Expozitorow wártować; kiedy dzień Wniebowźięćia Przen: Pánny z wielkim zchodźi ſie Jubileuſzem. S. N. Ten bowiem ſam Jubileuſz pokázuie iż wielce bogáta y naylepſza ieſt zaſtká Przenaśw: Pánny. Rożni pod rożnemi figurámi opiſuią Wniebowźięćie Przenaśw: Pánny: chcąc pokazáć z iák bogáta zaſtka w onym Niebieſkim kráiu pokaże ſie. *S. Thomas* przyrownywa do Krolowey Sábby / z wielkiemi bogáctwámi do Jeruzalem wchodzącey; O czym Piſmo S. Ingreſſa Ieruſalem cum magno comitatu & diuitijs, & camelis portantibus aromata. 3. Reg. 10
Ná co ták piſze: In his verbis gloriam MARIÆ conſidera ingredientis in cælum, MARIÆ opulentiam meritorum, in camelis portantibus aromata. *Wtych ſłowách vważay y chwałe* MARYEY *wſtępuiącey do Niebá, y obfitość, á doſtatek zaſług iey.* Lecz inni zdaniá lepiey Wniebowźięćie Przenaś: Pánny przypodobywáią Wniebowſtąpieniu ſamego Chryſtuſa Pá-

ſá Páná: co naybárdziey ſłuży/ gdy to Swieto przypada wraz z Jubileuſſem. Wielkie záiſte iedno do drugiego podobieństwo. Jubileuſſ to był wielki Ziemie/ ále oſobliwie Niebá/ Chryſtuſowe Wniebowſtąpienie/ przy ktorym ſkárby zaſług ſwoich Niebu y Ziemi pokazał: kiedy naprzod ludźiom zaſługámi ſwemi Portam Sanctam Bramy Niebieſkie otworzył/ y wſzytkim ludźiom generálną dał nie iáko abſolucyą/ wtaśnie w ten czás zoſtáwuiąc Apoſtołom y náſtępcom ich/ moc do rozgrzeſzenia. Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis peccata, remittentur eis. Z Wniebowźiáciu Przen: Pánny toſſ ſłuży. Wielki to bowiem całego świátá Jubileuſſ: co iey przyznáie Kázimierz S. O Beata, per quam data, nova mundo gaudia. przy ktorym Przenaśw: Pánná pokázuie że Optimam partem elegit: to ieſt wielkie ſkárby y bogáctwá zaſług ſwoich; gdy nam grzeſznym nietáko Bramy S. Jubileuſſu ſą otwárte: Et aperta fide certâ, regna ſunt cæleſtia, y ták łáſkáwe generálne rozgrzeſzenie pozwolone ieſt: ponieważ do tego ſkárbu Kośćiołá S. z ktorego Stolicá Apoſtolſka pozwala Jubileuſſow / po zaſługách Chryſtuſowych/ naprzod należą obfite zaſługi Przenaśw: Pánny / iáko ſámá *Bulla Iubilei* pokázuie. Ale nápokazánie tego, że Optimam partem elegit Maria, málobym to powiedźiał że z tiey gościńci grzeſznemu świátu Ziemſkiemu doſtáło ſie Jubileuſſu: widźe ia w otwieráiącym ſie ná przyśćie Przenaśw: Pánny Niebie/ y dobrze z Pieniow Anyelſkich dochodze: że y tám dźiś Jubileuſſ weſoły odpráwuią. Aſſumpta eſt Maria in Cælũ, gaudet exercitus Angelorum. *S. Petrus Damian.* mowi: Hæc eſt illa dies, quæ cælorum Officinas ſublimiori gaudio cumulavit. *Ten to ieſt dźień, ktory Niebieſkie gmachy naywyżſzym weſelem nápełnił.* Zoſtáwuie ia tedy Jubileuſſ ná ziemi: idę zá Przenaśw: Pánną ná támten Niebieſki/ y dźiś te Pánne názowię / y pokaże Magnum Cæli Jubileum. *Wielkim całego Niebá Iubileuſſem:* wprzod nie co świátowych ludźi niektorym Jubileuſſem/ przypátrzywſzy ſie.

Ser. de Aſſump.

4. PARS Ják wielka roznicá Jubileuſſow / weſołości świátowych ludźi/ od dźiſieyſzego Jubileuſſu Niebieſkiego; bo ten widźe zgodźił ſie z Ziemſkim: y my vbodzy Ziemiánie ſwoy / y oni

oni gorni mieſzkáńcy ſwoy teſż odpráwuią Jubileuſſ: Swiát záś tego dokazáć nie może/ gdyż poſpolićie/ gdy w gorze to ieſt v Pánow/ we Dworách/ Pálácách *jubilemus*, weſoło/ bánkietno/ muzycznie; w ten czás ná dole / to ieſt v vbogich poddánych ſmutno/ głod / miſerya / płácz: y owſzem Páńſkie Jubileuſſe / przyczyna bywáła ſmutku y vtrapienia vbogich. Wyráźnie to opiſał Dawid S. Dum ſuperbit impius, incenditur pauper, po Polſku wykładáć ſie może/ ná ewe poſpolita przypowieść: kiedy ſie Pánowie wádzą/ poddánym ſzuprynę trzeſzą: mogą ią przyłożyć: kiedy ſie Pánowie cieſzą/ weſelą/ poddáni ich płákáć/ y głody ćierpieć muſzą. Pyta ſie *Drogo Oſtien:* Co to ieſt/ że do ozdoby oſobliwey Máieſtatow Krolewſkich/ nie innego tylko purpurowego/ krwáwego/ záżywáią koloru, z ieżeli dla pompy y doſtátkow ſwych pokazánia: ná to ze złotá/ álbo z pereł/ y drogich kámieni ſzátá przyzwoiteſſa by ſie zdáłá: ieżeli też dla wſpániałości Máieſtatu; tedy kolor niebieſki/ ktorym ſam BOG Sfery Niebieſkie iáko Thron ſwoy: Cælum mihi ſedes eſt: przyozdobił / bárdziey by ſłużył? Odpowiáda tenże *Drogo:* że ten krwáwy kolor ná Máieſtatách/ ná ſzátách Páńſkich dáie znáć/ iáko wſpániałości/ weſołości/ tryumfy / bánkiety Páńſkie bez żalu / bez płáczu/ y owſzem krwie vkrzywdzonych poddánych/ ktorzy ná to podatkowáć/ ſkładáć ſie Páńſtwu muſzą/ bydź nie mogą. Ná potwierdzenie tego / pyta ſie ieſzcze tenże: Czemu to Żydzi przybrawſzy Chryſtuſá Páná w purpurę / záraz też w ćierniową Koronę vſtroili Głowę S. iego / y przed nim klękáli. Ná co odpowiádáiąc mowi: Chlamidem ei coccineam, hoc eſt veſtimentum mixtum ſanguine circumdant, cùm propter crudelem ſanguinolentiam à pleriſq; honoratur; vnde & plectentes coronam de ſpinis, ponunt ſuper caput ejus. Jákoby rzekł: máią poſzánowánie ſwoie Koronáci/ Pánowie tego świátá / dla mágnificencyey / doſtátkow ſwoich / ále te máią z prácę / ze krwi poddánych ſwoich. Wyráźnie ſie to pokazało ná Dawidzie/ chociáż tylko ná początku pod przypowieśćią/ álbo raczey przymowką Nátáná Proroká: Dives habebat boves, & oves &c: Doſtátkiem wſzyſtkiego v tego bogáctwá/ weſoło/ bánkietno; bo ná przyśćie iednego tylko gościá/

Pſal. 9.

SCRIP. in Matt. 22.

2. Reg: 12. FIG.

á ieſzcze

á ießcze iákiegoś Pielgrzymá/ nie prosty obiad kazał dáwáć/ ále bánkiet spráwić rosporządza: Vt exhiberet convivium peregrino illi, qui venerat ad se: á odpráwił że sie ten bánkiet bez krwi/ bez płáczu poddánnych iego? bynamniey: płácze vbogi Oćieć/ w głodzie ostátnim z dziatkámi zostawßy: bo mu ná ten bánkiet Páński/ wzięto owieczkę ktora tylko iedne miał/ znáć ná pożywienie/ y odzieża dziatek swoich: Pauper habebat vnam ovem parvulam, quam emerat, nutrierat, & quæ creverat apud eum cum filijs ejus simul: tulit ovem Viri pauperis, & præparavit Viro qui venerat ad se. Dobrze tá przypowieść popiera máterij moiey/ ále lepiey ießcze sáme *significatum* przypowieści: kontenenie namiętności swoie Dawid/ wziawßy do domu Betsábee/ wesół że ma ią ná Pálácu swoim/ wßystek Dwor *in jubilo*, rádzi że weselego widzą Páná: ále poddánemu iego Vryaßowi pisżorz/ płácz/ zgubá/ y owßem śmierć; bá y cálemu Krolestwu iego/ ktore dla grzechu Páńskiego/ powietrze/ Woyny cierpieć musiáło. Ná coß nam dáleko przykładow ßukáć/ w oczách náßych/ w domu ie mamy á świeże. Czyli teraz w Oyczyźnie náßey nie vstáwiczne Jubileußе/ y Swietá vroczyste; iuż nie w Kościołách/ ále po Dworách/ po Pałácách Páńskich/ osobliwie ná złázdách/ Seymách/ Seymikách/ záwße *jubilate*, *Vivat* geste/ záwße strzyno/ gromádno/ bánkietno/ ták sobie drugi buzno postępuie/ iákoby to był Pánem cálego świátá. Nádstawie ieno vchá ku Domowi/ ku Włostom/ ku poddánym iego; pewnie tám nie Jubileuß/ nie wesoło: W iednym kącie płácze/ názrzeka/ sámá Jey Mość/ gdy widzi/ iż ná zbytkách onych ginie substáncya iey/ bo muśi niebogá ná wyprawę dla Jego Mości ná Seym zástáwić nie raz Kleynoćiki swoie; álbo też dłużnikom pisáć sie ná kárty; ściekáią w drugim kącie dziatki/ dla długow ná dobrá záciągnionych: mowią sobie Synaszkowie: á kroß nam ná Szkoły/ ná Preceptory dobre nátożyć? Cożeż ki lámentuią mowiąc: Ná czym posągi náße beda/ kto o nas pokłoni sie Rodzicom/ wiedząc o ták zádłużoney substáncyey á dopieroß ieżeli záyrzemy do chátek poddánych/ práwie krwáwe łzy leią/ ći krotszy przećiwko słußności/ nowe składki ná wyprawę Pánow ná Seym/ ná pospolitezußenie czynić/ Nadworne

ne Drágonie ich iedni zimować/ drudzy wyprawiać musieli/ ktorzy rák dáleko/ w rák drogi záś swym kosztem/ o głodzie podwodowáli. Wiem iednego kilká kluczow swoich intratnych máiącego/ ále obrzydłego łákomcá/ ktoremu gdy ná Jubileuß do Krakowá iechał ná *expensá* á podobno y ná iálmużne dla vbogich/ poddáni/ nie tylko kury/ gesi/ ále y pieniądze składać musieli: O dopieroß ták Jubileuß Páński nie bez smutku poddánych! Jeżeli co obrzydliwßego iest w náßey Polßcze/ ták te zdzierstwá/ ktore potym ießcze ná obráze Boskim/ ná zbytki obracáią sie/ właśnie do teráźnieyßych Polakow służą słowá *S. Auguśtyná*. Tu bibis, & alius diffluit lachrymis; tu epularis, & alios cibo tuo strangulas: tu symphonia delectaris, & alius miserabili deplorat ejulatu: tu poma deguśtas, & alius spinam vorat. *Ty piieß, á drugi łzámi sie oblewa; ty ieß, á potrawy twoie duszą drugiego; ty sie muzyką delektuieß, á drugi żáłośnym nyćiem opłákuie; ty smácznych fruktow zażywaß, á drugi ćiernie połyka*. *Pr. Marian*: pisze: że gdy Reformáci náśi Jndow nawracáiąc przyßli do Krolestwá *Texuci*, zástáli ten zwyczay: że ostátnieß dniá káżdeg Miesiącá diablō pogáństwo ono/ sto niewolnikow ná ofiárę zábiiáło/ kilku záś znácznieyßych Pánow/ á náwet y sam Krol kazawßy znácznieyße niewolniki z skory oblupić/ skákáli w one skory vbráni w pośrodku weselacych sie. Własny kontrefekt náßych Polskich Jubileußow/ to iest Páńskich bánkietow/ y tryumfow. Oblupia nie iednego práwie z skory/ názáćiągáią długow ná wieczne nieoddánie/ nábiorą trunkow/ máterzyi/ y innych rzeczy w kupcow/ záraz obiecuiąc płáćić/ nápożyczáią rozmáitych w przyiaćiol rzeczy/ kleynotow/ árgentezyi/ wßystko sie to obroći ná ofiárę ále ołtárzu przeklętemu: bo ná zbytki/ ná pitátyki/ á częstokroć ná co gorßego/ bo ná záś temi trákámentámi łowią sobie drugich/ áby im w złych práktykách/ szkodliwych Rzeczypospolitey/ álbo bliźniemu służyli/ z nimi trzymáli: trabią/ gráią/ pią/ táńcuią/ wesoło/ *Jubilemus*, ále pátrzćie w storách krwáwych ludzkich. *Ann: Ang*: ma: iż w Wiedniu Kápucyn ieden/ chcąc náwrocić do pokuty niesprawiedliwego Jurzyste/ wziąwßy w rękę kray obrusu/ ktorym nákryty był stol/ krew z niego wyćisnął; ná pokazánie iż substáncya Jurzysty onego/

Chr. Ref. lib: 3.

Tob: in c. 14.

Lib: 17. EXEMP.

krwia ludzka byłá. O gdyby ná wáßych bánkietách Pánowie Polscy mniey bogoboyni/ przyßło práśować ßáty wáße/ w ktorych pyßno chodzac/ táńcuiac/ weselićie ſie: podobno pokázáłoby ſie/ że to nie ßáty ále ſkory ludzkie/ pewnie nie iedná kroplá krwie ludzkiey wypłynęłaby z nich/ á podobno wßyſtkie potrawy/ trunki wáße/ krwia ludzka zárumieniałyby ſie. Już tedy rzecz iáſna/ że rázem ná gorze y ná dole/ to ieſt y v Páńſtwá y v poddánych bydź nie może wesoło; ále gdy Jubileuß/ wesoło v Páńſtwá/ v poddáńſtwá ſmutno/ płáczliwo bydź muſi.

II. PARS Nie ták ſie dzieie przy dzißieyßym Jubileußu/ ktory Niebo ná przyśćie Pánny Przenaś: odprawuie: bo y my ná ziemi ſwoy odprawuiemy Jubileuß/ y Niebo teß ſwoy. Gorny on Jubileuß/ namnieyßey krzywdy/ áni ſmutku/ nie przynoſi nam ná dole zoſtáiacym Ziemiánom: y owßem ten Niebá Jubileuß/ nie tylko nam nie pſuie Jubileußu ná ziemi/ ále nád to we wßyſtkim ákkommoduie ſie/ zgadza bárdzo dobrze z Jubileußem wielkim terázniey ßym/ czcac tym Wniebowzięćie Pánny Przenaśw. Trzy kondycye ma oſobliwße terázniey ßy náß wielki Jubileuß: Kośćioły/ Spowiedź/ y Kommunia S. To ia troie widzę ſwoim ſpoſobem/ ná támtym Niebieſkim dzißieyßym przy Wniebowzięćiu Pánny Przenaś: Jubileußu; toż troie wielce obiáśnia y wydwaia Wniebowzięćie iey. *Naprzod* widzę dziś nowy Kośćioł/ á to ießcze wielorákł: ſtáie álbowiem dziś w ogrodách milionow Anyołow SS. y innych Obywátelow Niebieſkich/ nigdy w támtym Kráłu nie widáną Bázylikę: to ieſt ſzyry głowiek/ vwielbiony ná Dußy y Ciele Pánná Przenaś:/ ták ią tytułuie *Greg: Thaum.* Ave animatum DEI Templum, ave Cæli, & terræ æquivalens dignumq; domicilium. *Witay żywy Kośćiele Boſki; witay Niebu y Ziemi w obßernośći rowne y godne mießkánie.* *S. Prod:* O Templum, in quo factus eſt ipſe DEUS Sacerdos! naturam non demutans, ſed eam, qui eſt ſecundum Ordinem Melchiſedech, per miſericordiam induens. *O Kośćiele! w ktorym ſam BOG ſtał ſie Kapłánem! Nátury nie odmieniáiąc; ále tego przyimuiąc ná ſie, ktory ieſt według porządku Melchiſedechá.* Rzetelniey rzekę: że wi-

in laud. Virg.

widzac Pánne Przenaś: vwielbiona/ widzę nieiáko trzy Kośćioły. *Naprzod* widzę niby Kośćioł Zamkowy: bo pełny przećiwko Nieprzyiaćiołom dußnym obrony. Collum tuum sicut turris David, quæ ædificata eſt cum propugnaculis, mille Clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Cant. 4. A ten Kośćioł ieſt Káthedrálnym: bo widzę te Dußę/ y Ciáło/ w ktorym ſobie oſobliwa rezydencyą/ Káthedrę/ záłożył naywyżßy Bißkup BOG náß. Templum Domini, Sacrarium Spiritús Sancti. Nád ktorym to Káthedrálnym BOGA náßego Kośćiołem medytuiąc *S. Dámian.* oraz ſtoſuiąc do Kośćiołá Sálomonowego/ ták mowi: Illi templo DEUS Omnipotens gloriam ſui adventûs contulit, ſed nihil ex eo in ſua natura ſuſcepit; in Beatiſſimæ autem Virginis non ſolùm dignatus eſt deſcendere: Sed ex eo etiam perfectam ſibi ſubſtantiam noſtræ mortalitatis vnire. Támtemu Kośćiołowi BOG Wßechmogący dał chwałę przyśćia ſwego; lecz z niego nić nie przyiął ná Nátúre ſwoię: w żywot zaś Pánny Przenaś: nie tylko wſtąpić raczył/ ále też z niego śmiertelnośći náßey ſubſtáncyą z ſobą doſkonále złączył. *Ponżore* zdami ſie ták bym widział Kośćioł Pánny MARYEJ *in Circulo*, czećia dla tego/ że ták Cyrkuł ieſt *figura perfectiſſima*, áni końcá/ áni początku niemáiąca; ták y chwałá vwielbienia Pánny Przenaśw: *S. Petr: Damian:* Gloria quæ eam de hoc mundo tranſeuntem comitata eſt, principium ignorat, neſcit finem. Czećia dla tego że Pánná Przenaś: przy Wniebowzięćiu ſwoim/ ſtánęłá ták w Cyrkule/ ná wßyſtkie wokoło ſtrony gotową będąc toczyć ſie práwie ná porátowánie vćiekáiących ſie do ſiebie. W iey to oſobie *Eccles:* powiedział: Gyrum Cæli circuivi ſola. Ná co pißąc *Bonav: S.* ták mowi. Gyrum terræ ſola circuis, vt ſubvenias invocantibus te. *Sámá krążyß ziemie, ábyś wzywáiącym cię, bylá rátunkiem.* *Potrzećie* ták bym widział Kośćioł S. Piotrá. Naypryncypálnieyßy Piotrá S. Przywiłyi. Tibi dabo claves &c: Quidquid ligaveris &c. Zgołá záwiádować łáskámi Miłoſierdzia Bożego; izaliß to náder oſobliwym ſpoſobem nie ſłużyć Pánnie Przenaś:? Słuchayćie *Bernárdá S.* Mater eſt miſericordiæ, eo quod Divinæ pietatis abyſſum, Eccl. 24. Serm. de Salve.

cui vult, & quando vult, & quomodo vult creditur aperire, vt quisquis enormis peccator non pereat, cui Sancta Sanctorum patrocinijs ſuis ſuffragia præſtat. *Mátko miłośierdzia ieſt, dla tego, że táſke Boſką komu chce, y kiedy chce, y iáko chce łátwo iedna, áby żaden grzeſznik nie zginął; zá ktorym ſie Swieta nád Swietemi ſtáwia*: y owßem nie ná co inßeg Wniebowzięta Pánna/ ſtawa ná práwicy: Aſtitit Regina à dextris &c: tylko áby zágniewánego BOGA ná grzeßnych/ podnieſiona zátrzymowáłá reke/ á co oſobliwa/ y onym zgubionym dußom/ o ktorych powiedźiano: In inferno nulla eſt redemptio. ktorym iuż nie można ná wieczność wßyſtke otworzyć wrot Miłoſierdzia Bożego/ przećiß y tym iákoźkolwiek
Serm. de Aſſump: miłoſierna Pánná dźiſia wyświadcza folge. *S. Odilo.* Non audent hodie Miniſtri tartarei attingere ſuos captivos, quos recolunt redemptos illius ſanguine, qui pro mundi ſalute dignatus eſt naſci de Virgine. Tego tedy troiákiego Jubileußowego Miſtycznego Kościołá/ dźiś napierwßa odpráwuie ſie w Niebie Wizytá od Duchow onych y Obywátelow Niebieſkich; kiedy wnieſiony w Niebo Pánnie/ z wielkim zdumieniem nád chwałą iey y vwielbieniem/ należyta Mátce Bożey/ Krolowey Niebá y Ziemie/ cáły Dwor Niebieſki oddáie weneracya. *Druga* kondycya Jubileußu *Confeſſio*: vznánie/ wyznánie wßelkich *exceſſow*: Wiemći że w tey Pánnie/ nietylko *exceſſa* zle żadne/ ále y podobieńſtwá do grzechu znáydowáć ſie nie moga. Hæc eſt virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex actualis culpæ fuit. Ale wiem też y to/ że y Chryſtus choć ze wßyſtkich nayczyſtßy od grzechu/ á przećież Spowiedź czyni. Confiteor tibi Pater Domine Cæli & terræ. Wiem że y *S. Auguſtyn* mowi: Non ſolius eſt confiteri peccatoris, ſed aliquando laudatoris: ták że to Spowiedź y wyznánie chwały/ ſłyßę/ czynio Orßaki Niebieſkie/ przy Wniebowzięciu Pánny Przenaś: Wyznáią naprzod y oraz przyznáią Pánnie Przenaśw: że przy Wniebowzięciu iey Niebo odbiera nowo ozdobe/ bez ktorey Niebo/ nie byłoby Niebem/ ále dźika iedna puſtynia. Pyta ſie *Novar*: co to ieſt że przypátruiąc ſie Anyołowie wſtępuiącey w Niebo Pánnie ták mowią; Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertum: po
Matt. 11. Ser: 8. de V. B.
FIG. Cant: 3.

Nie-

Niebie to iuż prowádzącey ſie Pánnie przypátrowáli ſie/ Niebo záś ieſt raczey Ray roſkoßy; wßelkiego vkontentowánia/ y obfitośći: czemuż ſie Anyołom to Niebo dźiko zda puſtynia? *Odp:* Lubo roſkoßne ono w ſobie każdo Duße świeta doſkonale biegoſławieńſtwem ſwoim zaſługom proporcyonalnym kontentowało; poki iednák do onych Niebieſkich gmáchow pożądána Pánny Przenaśw: O ſobá nie záwitałá/ poki iego komplementu vwielbienia ſwego nie ogladáli/ teſkno iákoby onych Duchow SS. było/ puſtynia Niebo ſie im zdáło. Cælum Virgine deſtitutum deſerto comparatum legimus: dáie przyczyne *Anſelm S.* Quia omnia quæ in Cælo ſunt, per glorificationem tuam inæſtimabiliter decorantur. *Cokolwiek álbowiem w Niebie ieſt, wßyſtko to przez vwielbienie twoie ozdobione zoſtáte.* Wyznáia ießcze Obywátele Niebieſcy/ wielki/ ále náder chwalebny *exceß* ná Pánne Przenaśw: to ieſt *Exceſſum gloriæ*, iáko vwielbienie ſiey przy Wniebowzięciu ſwoim/ y chwałá/ wßelkie vwielbienia y chwały/ ktore zgromádzone ogolnie mieć moje ßczere ſtworzenie/ przewyżßa/ ſámym to powierzchownym świádcza poſtępkiem. Widzi Jan S. iáko 24. Stárcow: Mittebant Coronas ſuas ante Thronum DEI. Nie dźiwuie ſie/ gdy widze tych Stárcow: Procidebant ante ſedentem in Throno: bo ten ſiedzący był BOGIEM/ ktoremu od ſtworzenia czołobitność należy/ ále że pod Tron ſwoie rzucáią Korony: to miſterniey ßa? rzućić Korone pod nogi; ieſt to znák/ ktorym kto ſwoie godność podleyßa vznáie względem godności/ zacności tego przed ktorym to czyni. Tron ten figurował Pánne Przenaśw: *S. Alb: M.* Thronus gratiæ eſt Sacratiſſima Virgo. Unde Apoſtolus. Adeamus cum fiducia thronum gratiæ DEI. Wiec tym ſámym/ gdy Korony ſwoie pod ten Tron rzucáią/ wyznáią ij Korony ich/ chwałá/ vwielbienie/ gáśnie przed Korona Chwały y vwielbienię dźiś Wniebowzietey Pánny/ do czego ſłuży dowćipny diſkurs *S. Dámiáná*, od podobieńſtwá ſłonecznego powźiety: Sol lucidus, incaleſcens, ita ſibi Syderum & Lunæ rapit poſitionem, vt ſint quaſi non ſint, & videri non poſſint: ſimiliter & Virga Jeſſe veri prævia lumiois, in illa inacceſſibili luce perlucens, ſic vtrorumq; ſpirituum he-

Vmbr: Novar. de Excel. Virg.
FIG: Apoc: 4.
S. in de dic.
Hæbr. 4.
SIMIL.

beta-

betat dignitatem; vt in comparatione Virginis, nec poſſint, nec debeant apparere. *Słońce iáśnieiące, ták dálece wſzyſtkich Gwiazd, y Xiężyca świátłość tłumi, że ſą iákoby nie były, y świetłość ich widziána bydź nie może. Podobnie y Rozgá leſzego w oney niedoſtępney świátłości iáśnieiąca, ták oboygá Duchow zacnoſć poniża, że w porownániu Pánny, nie mogą, y nie powinny bydź widziáne.* Trzecia kondycya Jubileuſzu *SS. Communio Euchariſtica.* Coś oſobliwego powiem: Przenaśw: Kommunia/ SAKRAMENT ten/ nie rozumieyćie/ żeby to tylko miał bydź ſámych ludzi żyiących ná świecie pokarm: ieſt to Chleb y pokarm/ oraz dla Obywátelow Niebieſkich/ ieſt nieiáko pokarm/ y vczta ktora ſámá TROICA Przenaś: vtráktowána bywa. *S. Elig:* Immolata pro redemptione noſtrâ Caro CHRISTI, totius TRINITATIS eſt lætitia. *Ofiárowane dla zbáwienia nászego Ciało CHRISTVSOWE, ieſt weſelem TROICY Przenaś:* Niebieſkiey to Kráiny ſpecyał: Hic eſt Panis qui de Cælo deſcendit: Porcya dla Anyołow/ y Duchow vwielbionych nágotowána: Panem Angelorum manducavit homo. Nád tym bánkietem Obywátelow Niebieſkich rzyſkáiących ſobie wyſłuchał Jan S. Gaudeamus omnes & exultemus quia venerunt Nuptiæ Agni. Weding *Aug: S. Theodoret: Apponin: S. Laurent: Iuſtin:* Nuptiæ Agni znáczą ziednoczenie ſie z CHRYSTVSEM przez Kommunia Przenaś: Wiec że ia teraz pytam: á kiedyż to te Kommunia ſwoim ſpoſobem odprawili Anyołowie SS./ y Duſze vwielbione onych ſtárych Oycow SS.? to ieſt kiedy to z przezencyi Przenaświetßego SAKRAMENTV/ oſobliwe vkontentowánie odnieśli w oney Kráinie Niebieſkiey? *Odpow:* że dopiero przyeym Jubileuſzu/ Weſelu Wniebowzietey Pánny. Słuchayćie co oſobliwego piße *Engelg: ex Hautino & Servio.* Myſtici quidam tradunt quod B. Virgo ab accepto Viatico Venerabilis SACRAMENTI, vi amoris in præſentem Filium, animam exhalavit, atq; adeo incorruptis ſpecibus Euchariſtiæ cum Corpore Virginis translatam, hodieq; manere in Corpore Virginis perſpicuo, vt à Beatis cum ſumma voluptate, & gratulatione, tota æternitate adoretur. *Niektorzy Miſtycy twierdzą że Pánná Przenaś: po przeiściu*

Hom. 8.

Ioan: 25.

Apoc: 19.

de Ven: Sacr:

iściu Przenayświetßego SAKRAMENTV, z wielkiey miłośći przeciwko Obcemu Synowi ſwemu, Duchá wypuśćiła; y tak przeniesiona teſt z Ciałem máiącym w ſobie nie náruſzone, ſpecies Euchariſticas *- ták tedy y po dziśdzień zoſtáie tenże Przenaśw: SAKRAMENT w przezroczyſtym Ciele Páńſkim; áby od Błogoſławionych, z wielką vciechą, y powinßowániem, był ná cáłą wieczność rzczony, y pánowány.* Wiec według tey pobożney y nic w ſobie zdrożnego nie máiącey opinij/ gdy w kráiu onym Niebieſkim Anyołowie SS./ y ſtárego Teſtámentu Pátryárchowie nigdy przedtym niewidána rzeczy/ to ieſt Náyświetßa Hoſtya/ iáko w Monſtráncyi Náyokrotnieyßey/ w Wniebowznoſćiách Pánny Przenaśw: obaczyli: iżali rozumiećie/ że gorącemi ſerc vwielbionych áffektámi/ nie iednoczyli Duſz ſwoich/ y te Wielkiego Jubileuſzu otrzymáli cudowną Kommunia/ to ieſt/ pocieche z Przenaświetßego Sákrámentu; Koncze ten Jubileuſz Niebieſki/ modlitwa: Wprzod wſpomniawßy co ſie ſtáło w Hybernij w dzień Wniebowzięcia Pánny Przenaśw: gdy złośnicá Heretyczka Elizábetá pánowáłá. W pewnym Cyſterſkim Klaſztorze Heretycy 40. Zakonnikow zámordowáli w Wigilia Wniebowzietey Pánny/oprocz ſtárußká iednego; ten tedy gdy czás był Nieſporu płákał ſzczerze z miłośći ku Pánnie Przenaśw: że nie miał kto ſpiewáć/ chwalić Pánnę Przenaśw: idźie potym ſam do Chorú/ áliżeć záſtánie pełne ſtále Zakonnikow śpiewáiących Nieſpor.: V ktorych ná ſzyiách w kolo proßki czerwone były/ ná znák że tám tedy miecz Heretyczki przeßedł. Ci tedy wßyſcy ná głowách ſwoich korony/ á w ręku palmy mieli. Teraz reflexya czynię: kiedy Niebo Niebieſki odprawia Jubileuſz/ y my z ßczodrobliwośći *CLEMENSA XI.* odprawuiemy ná ziemi: á wieluż nas teſt/ czesmy go doſtąpili? álbo co by ſie gotowáli ßczerze go doſtąpić: Czy nie ieſt/ álbo nie będźie ták/ iáko było w Rzymie zá S. Grzegorzá/ ktoremu obiáwiono/ że Jubileuſzu tylko Papiez/ y bábká iedna doſtąpiła rokowáć niechce; iednák mam *árgumentá*, że máło kroczy by zupełnie ſkuteczńie doſtąpili go/ á ießcze wiecey tákich/ ktorzy dla nałogow/ dlá roſpuſtnego żyćia/ nie myſlą ſtußnie ſie dyſponowáć: dochodze tego *ex effectibus.* Wiemy że Jubileuſz

HIST.

Broud: in Prop:

bileuß ma vwalniáć y od winy/ y od karánia/ náwet doczesnego: o odpuszczeniu winy wiedzieć nie możemy. Nescit homo an odio an amore dignus sit: ále co do karánia wiádomo/ że nam doczesnego ná świecie/ nie kondonowáne; á to podobno dla grzechow publicznych w stánách Pánskich: o to y pod czás Jubileuszu/ nie zwyczáynie burzy sie Niebo/ grády chleb odeymuią: &c. iest zátym nie málo miedzy wámi vmárłych; pozábitánych ná duszy: Vdaymy sie po podobne cudo do Pánny Przenasw: niech przy Wniebowzięciu swoim wskrzesza pozábitáne grzechem dusze / skuteczne nam łáski do doskonáley skruchy/ do poprawy żywotá vprasáiąc; áby ták potym pod obieka iey/ do oney Niebieskiey kráiny/ ná wieczny Jubileusz z Swiętemi Bożemi wprowádzeni / przy naypierwszym powitániu Przenaydoskoynieyszey Jey osoby/ z Káźmierzem S. mogliśmy wesoło záspiewáć iey:

O Beata; per quam data, Novo mundo gaudia
Et aperta, fide certâ, Regna sunt Cælestia. *Amen.*

Cunabula renascentis Mundi.

Pro Nativit. B. V. M.

STROPHA 16.

Per te Mundus, lætabundus. Novo fulget lumine:
Antiquarum, tenebrarum, Exutus caligine.

Vmorzony, odrodzony. Swiát twym świátłem iáśnieie:
Stárych złości, y ciemności. Záćmieniem nie truchleie.

Liber Generationis IESV CHRISTI *Matth.* 1.

KIedy ia czytam zdánia Doktorow SS. w Sermonách rzách ktore czynia przy Vroczystości Narodzenia Pánny Przenasw: pomieszány nie co w mym rozumie zostáie. S. N. Nie moge bowiem *sobie* zgádnąć/ kto sie to dźiś rodźi/ y czyie to narodzenie: Pospolitcć wprawdźie rozumienie/ że sie to dźiś Naswiet: Pánná rodźi / y ták iest: ále mnie Doktorowie niektorzy powiedáią / że sie ktoś drugi z Pánna Przenasw: rodźi/ á przynamniey swoie poczyna odrodzenie. *Guerr: abb:* mowi: Hodie Natalem B. Virginis Matris ec.

Serm. 1.

tris ec. *ebramus*, de qua omnium vita natalem accepit: *Dźiś odprawuiemy Narodzenie Nayblogoslawieńszey Máski y Panny, z ktorey wszytkich nas żywot Narodzenie wźiął*: Andr: Ieroſol: O Narodżoney Pánnie mowi! Senio quasi confectus mundus, per Mariam senectam exuit, quæ sola præter naturam fuit electa ad naturæ renovationem. *Iuż zstárzały świát przez MARYą stárości swoiey pozbywa, ktora sámá wybrána byłá, nád przyrodzenie dla odnowienia nátury.* S. German: Constant: názywa to odnowieniem zástárzałości; Renovatio rerum antiquarum. Coś podobnego y Káźimierz S. przyspiewuie Pánnie Przenasw: Per te mundus lætabundus, novo fulget lumine: Antiquarum tenebrarum, exutus caligine. Jakoby chćieli rzec DD. SS. że przez Pánne Przenasw: dźiś sie rodzaca nástępuie záraz Narodzenie/ álbo odrodzenie sie cudowne świátá wszytkiego. Skąd mnie rośnie trudność/ gdy o odrodzeniu świátá słysze: trzebá by mi dźiś zostáć Nikodemem: ten vstyszawszy od Chrystusá/ iż káżdemu by naystárszemu/ znowu sie rodźić trzebá: Amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre Regnũ Dei: zdumiały rzekł do Mistrzá. Quomodo homo potest renasci, cùm sit senex. *Iákoż to może człowiek odrodzić sie, gdy iuż stáry.* Toż y ia słyszac/ że przez Pánne Przenasw: zástárzały świát ma sie odradzáć/ mogę rzec: Quomodo mundus potest renasci cum sit senex. Vlátwił y wytłumáczył tám ta trudność Zbáwiciel Nikodemowi: Wiec y ia/ z Doktorámi y Pismem S. poważe sie vlátwić y ta drugą: y owszem pokaże/ iż w tey kolibeczce/ w tych powoyniczkách/ w ktorych nowo Narodzona Pánná Przenasw: Narodzenie swoie odpráwia/ grzeszny/ zgrzybiały świát początki odrodzenia swego bierze/ y do nich od Pánny Przenás: ná wychowánie przyiąty iest. Powiem tedy iákim to sposobem Pánná Przenasw: odrodźiłá/ odchowałá świát. Wprzod powiedziáwszy; iáko to/ y czemu/ rzecz iest ciężka głowiekowi zástárzałemu w niecnotách odmłodnieć ná stárość/ to iest odchowáć sie w cnotliwe obyczáie.

Hier. Hier. pisze: że u Pogánstwá zły to był znák/ y prognostyk; gdy sobie ták stáry człowiek vknował w głowie

Y

że od

że odmłodniał/ y zdał ſie ſobie bydź dźieciećiem; álbo młodźieniaßkiem; y nie dźiw: bo niewieźny on lud/ tylko opowierzchownych rzeczách ſadźił; y zá rzecz niepodobną táko odmiáne miał: V nas zás Wiárá S. oświeconych/ zwłaſzá duchownie mowiąc/ nie ieſt wprawdźie rzecz niepodobna/ á by ſtáry odmłodnieć miał/ to ieſt/ złe ſwoie życie odmienić w cnotliwe; iednák rzecz to bárdzo rzadka/ y práwie cudo oſobliwe Boſkie: á náwet nie tylko tá rzecz człowiekowi ćießka/ ále y ſam P. BOG/ gdy to czyni/ z oporem nie iáko to czyni. Jáśnie pokazał P. JEZVS. (náucza *Euſeb. Emiſſ.*) iż oni w Ewángeliey S. trzey vmárli od P. JEZVS Á wſkrzeßeni/ wyrażáią troiákich grzeßnikow. *Naprzod* Corká Arcykapláná Zydowſkiego/ ktora P. JEZVS ießcze z domu Oycowſkiego nie wyniesiona/ prętko po ſkonániu wſkrześił: znáczy duße ktora zezwoliwßy w ſercu ná grzech/ zámyſla o wypełnieniu iego. Ow zás Młodźieniec/ ktorego P. JEZVS/ iuż zá miáſto wyniesionego do pogrzebu/ wſkrześił; znáczy owego ktory zla myśl ſámym vczynkiem wypełnił. Lázarz zás ktory nie tylko vmárł; y pogrzebiony był; ále y w grobie zásmierdział ſie. znáczył tych: ktorzy długo zoſtáią w grzechu; y owßem w rozmáitych złych nałogách zásmierdźieli ſie. Vważćieß teraz rożnice cudow. Wſkrzesił P. JEZVS Pánienke/ Młodzieniaßka/ práwie iednym ſłowem dotknieniem. Tetigit loculum, & dixit Adoleſcens tibi dico ſurge: á kiedy przyßło wſkrzeßáć Lázárza/ tákieś zátrudnienie po ſobie pokázuie P. JEZVS/ mießá ſie/ y turbuie. Infremuit ſpiritu, & turbavit ſemetipſum: y znowu drugi raz toż czyni: Rurſus fremens in ſemetipſo venit ad monumentum. co vważáiąc *S. Anton.* mowi: In reſuſcitatione Lazari quatriduani quæ deſignat converſionem peccatoris inveterati in malis, Chriſtus oſtendit ſe laborare. Chćiał tym poſtępkiem pokazać P. JEZVS/ iáko to ieſt rzecz ćießka zaſtárzałego grzeßnika w złym życiu wſkrzesić/ to ieſt/ odmienić złe obyczáie iego. A dopieroß *ex parte peccatoris* względem ſamego grzeßnikà; ieſt rzecz wielce ćießka/ á práwie nieprzełamána: bo zły nałog w przyrodzenie obraca ſie; y nieiáko gwałt czyni. Cogitatio prava delectationem parit, delectatio conſenſionem, conſenſio actionem, actio conſuetu-

S. de Lazar.

Matth. 9

FIG.

Luc. 7.

Ioan. 11.

q. d.

S. Iſidor.

ſuetudinem, conſuetudo neceſſitatem, ſicq; his vinculis homo implicatus catena vitiorum tenetur adſtrictus, *Myśl zła rodźi roſkoß, roſkoß zeznolenie, zeznolenie zły vczynek, vczynek rodźi nałog, nałog czyni potrzebę, y ták iáko by łáncuchámi związány człowiek w grzechách rad nie rad zoſtaie.* To wßytko pokázuie/ iáko ieſt rzecz bárdzo ćießka ſtárcemu/ zaſtárzałemu w grzechách odmłodnieć/ odrodźić ſie w obyczáie Czemuby to zás y zkąd pochodźiło/ doydźiemy wnet przez podobieńſtwo. Wiećie że do tego áby ſie kto dobrze/ y pięknie wychował/ álbo odchował/ trzech oſobliwie rzeczy trzebá mu: Záraz ná początku trzebá áby ſionki iego z pilnośćia powiiáno: ináczey kosłáwcem/ kálika by był: potym trzebá mu tákże pokármu/ to ieſt mleká Máćierzyńſkiego: potym gdy podraſta/ trzebá dobrych Náuczyćielow/ Direktorow obyczáiom iego. Podobnym ſpoſobem/ áby ſie kto mogł (duchownie mowiąc:) ſchowáć dobrze w cnotách Swietych; w obyczáiách dobrych/ tego kroygá koniecznie potrzebuie, *trzebá* ná duße iego powoynikow/ trzebá mleká/ trzebá y dobrych Direktorow: czego kroygá záſtárzały w grzechách człowiek nie przyimuie/ ścierpieć nie może. *Naprzod* nie ścierpi powoynikow: Powoynikámi zowie wßytkie práwá Boſkiego przykazánia: bo *náturá náßá z krzywemi nogámi/ rękámi/ to ieſt affektámi do złego ſkłonnemi/ rodźi ſie.* Senſus & cogitatio humani cordis prona ſunt in malum ab adoleſcentia ſua, że *ná zás y przećiwko wſtydowi wrodzonemu/ zbrodni ſie dopuſza.* Sporzodźił zedy P. BOG człowiekow Práwá ſwego przykazánia/ dla náproſtowánia złych chćiéi/ iákoby powoyniki/ ták ie zowie ſam u Proroká: Liga teſtimonium ſigna legem in diſcipulis meis: y kto z młodu záraz ścińka młode ſionki ſwoie temi powoynikámi/ to ieſt/ kto w młodości z rázu/ námietności ſwoie przyuczá kierować według przykazánia Bożego/ martwiąc one od zápalczywości/ od ſwywoli/ od pychy/ y innych złych poſtępkow/ takowy ſwego czaſu pięknych obyczáiow pokaże ſie/ proſte beda áffekta iego. A daß ſie też zaſtárzały w nałogách ſwoich człowiek wiązać temi powoynikámi? to ieſt *námietności* iego Pádzoß ſie ochełznáć Práwem Bożym: bynamniey: álbo bárdzo rzadą

SIMIL.

Gen. 8.

Iſai. 8.

dzo zgubko y ekudno. *Zwieże* go nie raz P. BOG álbo przez wnetrzne oświecenie/ álbo przez Kaznodzieie/ álbo przez Spowiednika/ álbo z dyskursu madrego Przyiaciela/ że sie to nie godzi/ nie poczciwie żyć/ ludzi tak widomie krzywdzić/ pokaznu tasnie za tak życie/ iest pewnego potępienia czekać: Ni czas też P. BOG zwieże go choroba/ nieszczęściem takim; uznaie on złe życie swoie/ Więże y on wola swoie obiecuie ieżeli pożyie/ álbo sie z kłopotu wwolni/ żyć według práwá Bożego: ále nie długo tego/ bo nie mogąc rozuzdánych námietności swych wtrzymać/ wyćiąga z tych powoynikow głowke do złych myśli/ wspominaiąc sobie z lubością ná przeszłe rozkoszki; potym wyćiągá raczki do swywoli/ do drapieztwá/ á potym y nożki; y owszem całego siebie wywiezuie; gdy iáwnie znowu ná wszytko złe rozpuszcza sie: iáko tám komus wymawia P. BOG u Proroká. Rupisti vincula mea, & dixisti non seruiam, Tego zás wszytkiego przyczyno so zástárzáłe iego nałogi. Poki w dzieciećiu miękkie członki/ kosteczki/ utrzymáio go powoyniki; ále kiedy to iuż kości stáre/ twárde/ dármo/ nie náprostuieß ich/ choćbys ich w práse włożył. Wspomina Job S. o iákimsi grzesznym człowieku/ ktorego nie tylko duszá/ ciáło/ ále tez y sáme kości/ iuż y w stárości nápełnione były grzechem. Ossa eius implebuntur vitijs adolescentiæ eius, á náwet y po śmierći pozbyć złości onych nie mogły: Et cum eo in pulvere dormient. *Grzegorz S.* przez tego stárego/ tłumáczy zástárzáłego w nieczystach grzesznika: ktorego to kości/ to iest potencye duszne/ rozum, y wola/ co raz bárdziey przez dopuszczánie sie grzechow twárdnieią. Hoc enim quod male cæpit, peius quotidie per consuetudinem roboratur. Pátrzćieß co Job przydáie/ że y w stárości/ y przy śmierći/ te kości/ to iest áffekta duszne náprostować sie/ y z kłamstwá od złego do P. BOGA nie dádzą: Pravæ consuetudines, quæ semel cæperunt, atq; quotidiè duriores existunt, & cum eo in pulvere dormiunt, non nisi cum eius vita finiuntur. *Złe nałogi ktore sie raz zćiely, y co dzień twárdszemi czynią sie; z grzesznikiem y w grobie zostáią, bo chyba przy sámey śmierći koniec swoy biorą;* á zátym iásna rzecz/ iż zástárzały w nieprawo-

Ierem. 2.

FIG. Iob. 20.

lib. 15. Mor. c. 5.

Idem.

prawościách/ nie przyimuie powoynikow/ zćierpieć nie może ná sobie oblig práwá Bożego: *Powtore* nie może przyimować mleká/ pokármu Duchownego/ to iest nie może smáku przybráć do práwá Boskiego: P. BOG álbowiem/ ponieważ przykázánia iego święte so przećiwne złym wrodzonym skłonnościom náßym; Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi CHRISTI; á zátym máią iákoś gorycz/ álbo trudność/ one nieiáko przysłodził człowiekowi/ gdy cześć w wypełnieniu przykázánia swego/ choć ná czás przytrudniey- ßego/ daie iákąs słodkość duchowną; że gdy máiąc sposobność/ okázyo do zemsty/ plugáństwá/ nieczystości/ umarłwi sie w tym dla P. BOGA/ potym wielce z tego iákoś kontent/ y wesoł. Przeto smákuie sobie Dawid wypełnienie przykázánia Bożego. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo: Á przyimieß ten pokárm tak potrzebny/ grzesznik zástárzały y bynamniey. Wabi tám Piotr S. do tákiegoś mleká: Sicut modo geniti infantes, rationabile sine dolo lac concupiscite: przez ktore mleko rozumie *Cornel.* Doctrinam Evangelicam, ob suavitatem, & dulcedinem. *Náuke Boską Ewángelieczną, dla smáku y słodyczy, ktorą w sobie zámyka:* á czemuß to do tego mleká *Infantes*, dzieci tylko záproßáia/ o stárych/ to iest/ o zástárzałych w grzechu nie? bo tákowym nie smáczne/ ále gorzkie/ przykre/ nie znośne zdádzą sie bydź przykázánia Boskie/ zátwárdziałe serce w nałogách/ słodycz ich obráca sobie w kwás/ álbo w twárdy ieden twarog: Coagulatum est sicut lac cor eorum: mowi Dawid. *Zpiekło sie iáko mleko serce ich.* Ná co pißąc *Petr. Loiex* mowi: Cor coagulatum est, cor obstinatum, & peccatis induratum: *Zpieczone serce, iest to serce zákamiáłe, y w tym zátwárdziáłe.* Nie lubi ich dußá tego słodkiego mleká/ nie ma smáku w záchowániu Práwá Boskiego: ráczey tácy wola ssáć piersi mleká/ Jedz piekielnych/ ná ktore lámentuie Jeremiaß: Laniæ nudaverunt mammas, lactaverunt catulos suos. *Obnázyły ledze pierśi swoie, karmiły szczeniętá swoie.* Roskoß w grzechu słußnie piekielna Jedzą názwáć sie może: bo iáko *Lamia iest* to bestya, postáć tylko ludzką po páś máiąca/ [o czym *Raban*] ták roskoß postáć tylko ludzką ná grzesznym zostáwia

Psal. 118.

Psal. 118.

Thren. 4.

wia: w ſámey iednák rzeczy beſtya go czyni. Comparatus eſt jumentis inſipientibus. Wiec woła záſtárzáli grzeßnicy/ z tego piekielnego Mámczyſká piersi złość ssáć/ choć ſtárzy roſkoßy ſłużyć; y ták w tychże ſámych lubieżnościach vmieráć/ y ginąć zwykli. *S. Anton: Padv:* Miſera anima quæ quaſi à mamilla diaboli, Mundi ſugit voluptatem. *Mizerna dußá, ktora iakoby z pierśi diabelſkich świátowa ſię roſkoß.* Potrzećie tácy nie przyimuią znieść nie mogą dyſcyplinow dobrych/ bo pospolićie ſtarzy źli/ gdy ich nápomniß/ młodyś Wáß Mość ná grzechy moie/ ſtáry ia: ſtáry! ſtárzyć y diabel/ á przećie zły: á co wiekßa gniewáią ſię/ ná tych/ co im oczy otworzyć chcą/ vćiekáią przed niemi. Ták niech kona/ niech piekło otwárte widźi/ niech y ſam P. JEZVS przyidźie/ nápomina/ námawia go áby wyrzekł ſię złego życia ſwego/ one obrzydźił; nie przyimie tego: Co przykładem pokázuie. Zá czásow *S. Borgiaßa.* w Hißpányi ná śmierć záchorował ieden możny Pan/ ktory wßytkie życie y ſubſtáncya ná roſkoßách cieleſnych ſtráwiwßy/ gdy go ná Spowiedź namáwiáno/ káżdego práwie wypchnąć kazał; dowiáduie ſię o tym Borgiaß/ pádnie ná modlitwę przed Krucyfixem/ proſi o náwrocenie oney duße: ozywa ſię CHRYSTVS z Krzyżá/ obiecuie ſam w oſobie Medyká tám pość ießcze przed Borgiaßem/ y ſtało: począł on Niebieſki Medyk y Borgiaß o chorobie/ o lekárſtwách mowić; wdzięcznie tego ſłuchał chory: áż gdy o Spowiedźi/ odwrocił ſię od nich/ z niczym od niego odchodzą: znowu gdy ſię Borgiaß modlił kazał P. JEZVS ow Krucifix wźiąć/ żeby ná wyżrzenie iego mogł ſię on grzeßnik náwrocić/ y niezginąć: czyni to wßyſtko Borgiaß/ ognißtemi ſłowámi áby ſię do ran JEZVSOWYCH/ do pokuty miał nápomina/ ale dármo/ puścił ſię ná oſtatek Krew z ran Krucyfixa/ pokázuie Borgiaß choremu/ y oraz iáko CHRYSTVS nie żałuie świeżey Krwie/ náobmyćie dußy iego; y to nic niepomogło: áż ná oſtátek oderwawßy Krucyfix ręka/ rzucił miedzy oczy niewdzięcznikowi Krwią/ ná znak zemſty: w czym nießczęśliwy ſkonał/ y zginął. Z czego iaſna/ że ponieważ záſtárzały w złościách grzeßnik nieprzyimuie trzech pomienionych rzeczy/ potrzebnych do zbáwie-

Domi Sept.

HIST.

zbáwienia/ do odnowienia ſię/ dla tego też ćießka y rzadka rzecz ieſt/ áby ktory ták mogł ſię odrodźić/ odmienić w złych obyczáiách ſwoich.

Lubo widźieliſmy iáko to rzadka y trudna rzecz/ záſtárzałemu w złościách odmłodnieć; przećieß muśi káżdy przyznáć/ że záſtárzały w złościách ſwoich świat/ przy Národzeniu Panny Przenaśw. zá iey pomocą cudownie odradza ſię. *S. Damian:* w ſwoim dźiś Kazániu/ rodzącey ſię Pánnie/ choć ießcze nie zwiáſtowáney daie tytuł Mátki Boſkiey: Exultemus in hac die præcipua. & totis viſceribus in Domino delectemur: in qua dum Redemptoris recolimus Matrem, reliquarum feſtivitatum celebramus originem. *Weſelmy ſię oſobliwie dźiś, y ze wßytkich wnetrznośći ćießmy ſię w Pánie; gdyż wßominaiąc ſobie ná Mátkę Odkupićiela náßego, wßytkich świat początek odpráwuiemy: Anzelm záś S:* náucza/ że tym ſámym Mátka ſię názywáć ma wßytkiego świátá/ gdy ſię zowie Mátką Boſką: DEVS omnia creavit, & MARIA DEUM genuit: qui potuit omnia ex nihilo facere, noluit ea violata, ſine MARIA reficere. DEVS igitur eſt Pater omniũ rerum creatarum, & MARIA eſt Mater rerũ creatarũ; Deus eſt Pater conſtitutionis omniũ & Maria eſt Mater reſtitutionis omniũ. *BOG wßytko ſtworzył: MARYA zrodźiłá BOGA, ten ktory mogł wßytko z niczego ſtworzyć, niechćiał zepſowánego bez MARYEY naprawić: BOG ieſt Oycem wßelkiego ſtworzenia, MARYA ieſt MATKĄ ſtworzenia: BOG ieſt Oycem iſtnośći wßytkich rzeczy, MARYA ieſt Mátką odrodzenia wßytkich.* Záczym dźiś rodzącą ſię Pánnę/ mogę názwać Mátką wßytkiego świátá/ dźiś przez nie poczynaiącego ſię odradzáć. A iákim że to ſpoſobem poczyna ſię odradzáć świat przez MARYA? według wczonych dwoiákí ieſt Swiát. Magnus, & Parvus Mundus. *Wielki, y Máły Swiát.* przez pierwßy rozumie ſię wßytko zebránie ſtworzonych rzeczy ná Niebie y ná ziemi/ lub żyiących lub nieżyiących: przez drugi rozumie ſię człowiek/ ktorego z Grecka zowią. Microcoſmos, Parvus Mundus. Oboie to/ práwie w kolebiącze Pánny Przenaśw: dźiś poczyna ſię odradzáć. *Naprzod* Swiát; ze wßytkim ſtworzeniem Niebieſkim/ y Ziemſkim. Naycelnieyße ſtworzenie ná Niebie ſą Anyołowie SS. y ći częścią z upadku ludzkiego/ częścią z ruiny miedzy ſobą dla

Lucy-

II. PARS. Ierem. 3.

in Allog. N. 27.

Lucyperowego grzechu wczynioney nie pomału zásmuceni/ dźiś widząc rodzącą ſie Pánne y Matke Odkupićiela/ y Náprawce ruin ſwoich; weſeli nádeſ/ iákoby ſie dźiś odrodźili. O czym *S. Vinc: Ferr:* MARIA bona Angelis, quia per eam reparantur Cathedræ. *Dobra, wdzięczna, Anyołom MARIA, bo przez nie ruiny ich náprawione bywáią.* *Rich:* Angelis data eſt in reparationem. *Dana eſt Anyołom ná odnowienie.* Co ſie záś tycze innego nierozumnego/ ták ná Niebie/ iako y ná ziemi ſtworzenia: powiáda Páwel S. o iákimśi lámeńćie/ y ćieſkim ſmutku káżdego ſtworzenia. Scimus, quod omnis creatura ingemiſcit, & parturit vſq; adhuc: A iákoż to *Anſelm S.* náucza że przed przyśćiem Naśw: Pánny wſzytkie ſtworzenia nie tylko ſmutne/ zgrzybiáłe były/ ále też iákoby vmárłe; á to od żalu wielkiego/ ktory nie wymowny pewnie miáłyby były; gdyby ich przyrodzenie do tego ſpoſobne było; á to dla tego/ że ludzkiemu bálwochwáłſtwu ſłużyć muſiały/ gdy ſłońcu/ gwiazdom, beſtyom/ kámieniom iáko Bogu ſie kłániáno. Quaſi omnia mortua erant, cum obtinebantur oppreſſione, & decolorabantur abuſu idolis ſervientium. Wiec kiedy iuż czuła nieiáko/ że przez národzenie ſie Mátki Boſkiey/ iuż BOG obiáwiáć ſie iáśniey poczyna/ y bálwochwálſtwá náſtępuie ruiná/ iákoby odrabzáła ſie. Cælum, Sydera, terra, flumina, dies, nox, quæcunq; humanæ poteſtati vel vtilitati ſunt obnoxia, in amiſſum decus ſe ſe gratulantur. Domino per ſe quodammodo reſuſcitata. *Niebo, gwiazdy, ziemiá, rzeki, dzień, noc, y cokolwiek ſłuży potrzebie ludzkiey, winſzuie ſobie, że vtrácona ich ozdobá, znowu im przywrocona eſt:* y tenże S. Doktor konkluduie/ że ſtworzenia nierozumnego odnowienie/ przypiſáć ſie powinno Pánnie Przenaśw: dla Swietego Owocu/ żywotá iey. Hæc tanta bona, per benedictum fructum, benedicti ventris, benedictæ MARIÆ provenerunt: czego popiera y *S. Cyrill: Alex:* iáko czytamy w Brewiarzu *in Octau: Nativ:* Per te omnis creatura Idolorum errore detenta, converſa eſt ad agnitionem veritatis. Dopiero ná ſámym człowieku/ dla ktorego zbáwienia y odnowienia dźiś Przen: MARYA rodzi ſie/ ieſzcze lepiey pokázuie ſie to cudowne odrodzenie świátá: práwiec to wie-

Rom. 8. Alloq. 9. n. 27.

dzący

dzący kolibeczce wychowało ſie zbáwienie náſze z Pánna Przenaśw: nietylko dla tego iż tá Pánná rodzaca ſie dźiś/ Mátka naznáczona ieſt Sprawce zbáwienia náſzego: przez co *mediatè* ieſt Mátka zbáwienia/ odkupienia/ odrodzenia z pierworodnego grzechu Duſz náſzych; ále teſz dla tego; że káżdego człowieká Duſze/ ták ſpráwiedliwego/ iáko y grzeſznego/ dźiś nie iáko do kolibeczki ſwoiey bierze/ y one dobrze odchować podeymuie ſie. Dla czego *S. Bonav:* nazywa ią Nutricem Sanctitatis. *Wychowynáćielką wſzelkiey świątobliwości.* Ma oná widzę ma/ dla wychowánia Duſz náſzych/ miękkie powoyniczki/ ma ſmáczny y tuczny pokarm/ ma y dobre Náuczyćiele. *Ma naprzod* powoyniczki ſwoie/ ktoremi koſławe/ krzywe affektá nasmietności náſze/ co częſtokroć wywiązywáły ſie/ álbo nie dáły ſie wiązáć práwu Boſkiemu/ potrafi náproſtować: to ieſt/ ma ſpoſoby ſwoie/ ktoremi vſtromi w nas złe ſkłonności/ y krzywa/ to ieſt/ odwrocona od BOGA wola grzeſznego człowieká znowu może náproſtować: bo kogo oná ſobie ná wychowánie weźmie/ álbo kto ſie iey ſam przez oſobliwe nabożeńſtwo oddá kálictwá/ niedoſkonáłości duchowney/ długo w tákim ścierpieć nie może. Vważam ia ſobie/ że tám ná początku Pieniow Sálomonowych/ iákieś Duſze názwáno niedoroſtkámi/ młodźiuchnemi. Adoleſcentulæ dilexerunt te nimis: áż nie długo potym/ gdy te niedoroſtki wźiął ktoś ná ſwoie wychowánie/ y práwie do pierśi ich ſwoich przyſádźił; iuż ich Piſmo nie niedoroſtkámi/ ále doroſtemi/ mężnemi/ mocnemi/ bá y Meſzyzno názywa. Memores vberum tuorum, recti diligunt te. *Rich:* ná to piſząc/ náucza; że to o nabożeńſtwie ku Pánnie Przenaśw: ma ſie rozumieć. Hoc de electione MARIÆ dicitur. Czemuby záś powtornie doſkonáłemi/ mężnemi one názwáno? odpowiáda: Easdem animas quas vocaverunt adoleſcentulas, rectos vocant; quaſi viriles, non effæminatos, rectos non ſenecture curvatos & dicunt, recti diligunt te, memores vberum tuorum. W ktorych ſłowách przyczyne doſkonáłości/ y meſtwá ich dáie te: że one duſze iuż zákocháły ſie w Naśw: Pánnie/ y przyiete były przez oſobliwe nabożeńſtwo ná rece iey. Wiec *Novar:* káżdego/ ktory widzi/ álbo niedoroſłe Duſze ſwoie w cnoty/ álbo też w-

apud Vmbrt n. 424.

FIG: Cant: 1.

l. 2. de laud.

lomna w áffektách swoich/ w pokusách nieftáteczna/ boiáźliwa/ álbo pokáliczona czestemi vpadkámi w grzechy; nápomina/ áby przez osobliwe nabożeństwo oddał ią ná wychowánie Pánnie Przenaś:; ktora pewnie láskámi vproßonemi v Synà swego powlie/ zwiaże Duße iego boiáźnią Boßka/ podchowa w cnotách/ y dobrze wyproßtuie/ vgruntuie namietności iego. O czym mowi ták: Tantum diligamus hanc Virginem: quæ vbera factori ſuo præbuit, ſic fiet vt muliebrem animum exuti, induamus virilem fortes effecti. *Ma pewtore* dla nas iáko kochaiaca Mátká y ſmáczny pokarm/ nie żałuie ná odchowánie Dußy ludzkiey/ Páneńſkich Pierſi swoich/ y Mleká: Wiem ia że Pánná Przenaśw: niektorych Swietych/ iáko to Młodoplynnego Bernárdá/ Fulbertá Biſkupá/ v tych pierſi swoich wychowała dobrze/ gdy náwet y widomie/ cudownie w vſtá ich mleko swoie nayczyſtßie/ pußczáłá. A pomieſzaß ſie też v pierſi twoich nayczyſtßych/ grzeßne Duße náße Pánno Przenaś: ? czyni nam nádzieie *S. Greg:* MARIA quantò ſanctior eſt omni Matre, tantò clementior & dulcior eſt, circa peccatores converſos. *MARIA im świetßa ieſt Mátka, tym ſie łáſkáwßa, ſłodßa pokázuie, pokutuiącym grzeßnikom.* O iák czeſto bywa nam grzeßnym/ że lubo nas iuż tá láſkáwa Mátká dobrze powlie/ to ieſt vproſiwßy láſke pokuty S./ ſtruchy zá grzechy/ zwiaże boiáźnią Boſko Duße náße/ áby do niczego złego nie porywały ſie wiecey/ vtrzymuie nátchnieniámi/ ſpoſobámi rożnemi: przećie to Dußom náßym bywa iákoś márkotno; ćiaßko/ nie ſmáczno/ páſſye-martwić. Wolałby kozielek/ to ieſt namietność náßá ſkakáć/ biegać/ po gorách/ láſach/ po rożnych obiektách: Coż czyni kochaiaca Mátká/ áby wtym powićiu ćiaßko nie było Dußy/ dáie mu pierſi swoich/ to ieſt/ iedna mu v BOGU/ że ná iego Duße zſtapi ſłodkość Niebieſka/ wßyſtko mu to ſmáczno y wdzięczno vczyni/ y ták vtrzyma go pierſiámi swoiemi/ że nie odbieży od BOGU/ od poſtánowionego ſobie cnotliwego żyćia. Pięknie to obiaśnił ćiemny Akádemiey Krák: Poetá vważaiąc ſłowá *Cant: 7.* że przy Naświetßey Oblubienicy pierſiách iákoby dwoie kożlątek miánuie Piſmo. Duo vbera tua ſunt ſicut duo hinnuli: gdzie przy iednych pierſiach záſtaw-

n. 414.

Baron. a. 302.

FIG: Biez. ep. 301.

záſtawßy Syná iey ſámego P. JEZUSA; pyta ſie co to za drugi kozielek v drugiey pierſi? y odpowiáda/ że to ta ſłodkość swoie Pánná Przenaś: dla kozielkow co ſie ſwywoli návczyli/ co ieſt/ dla grzeßnikow záchowáłá. O czym ták mowi.

- - - - - - aſt vnde gemelli
Sunt Capreæ? quibus hæc vbera ſcatent?
Vt tibi peccator, fieret velut hinnulus alter.
Vbera propter eum, lac capreæq; geris.

Skuteczne to mleko/ y ſłodkość MARJEY ná vtrzymánie przy cnoćie grzeßnikow/ y w pokuſách ich poſiláiące. To ten cud pokázuie. *Belua:* piße o iednym duchownym/ ktory lubo ſie w świećie kochał/ nigdy iednák by w naywiekßey nawále nie miiał Kośćioká/ żeby z Nabożeństwem nie miał pozdrowić Pánny Przenaś: y z nowu kleknowßy mawiał. *Błogoſławiony żywot ktory nośiel, y pierśi ktore karmiły CHRYSTVSA Páná:* ten w ćiaßka chorobe západßy; z deſperácyi iezyk/ wárgi/ zebámi ſwoiemi tárgał/ toż chcąc czynic y innym złonkom: gdy iuż bárdzo oßłábádzony leży/ poſtrzeże w głowách ſiedzącego ſlicznego Młodzianá/ był to Anyoł: á ten vpłákuiącemu mowi: O Páni Miłoſierdzia/ y tákże ten iezyk ktory ćię chwalił ná to przyßedł/ ieżeli ty Pani opuſzcząß twoich/ iákoż my pilnować bedziem swoich: vpádnie záiſte nádzieią zbáwienia ludziom. W tych ſłowách widzi że Przen: Pánná przychodzi do chorego/ y nayczyſtßie pierſi swoie odkrywßy w vſtá iego Mleká Páneńſkiego wpuśći: czym nie tylko doſkonále onego vzdrawia/ ále też táka ſłodkośćia Duße iego nápełnia: że záraz odmieniwßy ſie/ żywot świątobliwy począł. O ten ći to pokarm nabożnie proſi *S. Bonáv:* Stilla nobis Domina gratiam vberum, & manante lacte dulcedinis tuæ refice viſcera puerorum tuorum. *Nagoſtátek* Pánná Przenaś: opátruie swemu wychowáńcowi dobre Direktory/ Náuczyćiele. *Cant: 4.* Przyrownywa ią Oblubieniec/ do iákiś Akádemiy: bo gdzie Biblia náßá czyta: Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis: tám *Hebr:* czyta: Conſtructa ad diſciplinam. *Pagnin:* ædificata ad docendum, y ſłußnie; gdyż Pánná Przenaś: dla direktoryey obyczáiow

FIG:

záiew ludzich / nie tylko zostawiłá przykład żywotá swego
wßelkich cnot pełnego/ ále też ná záś y Mistrzynia sámá sie
stáie; co lubo częstokroć czyni niewidomie/ wnetrzne vprażáiąc
nátchnienia/ oświecenia/ okázye do złego oddalaiąc/ sporzą-
dzaiąc dobrych Inspektorow/ towárzyßow; iednák pokazálá
Artt 20. to y widomie niektorym. O czym *Theoph: Marian:* ten pißę
iako niektorych Pánná Przenaśw: sámá vczyłá nabożeństwá:
iako Nowicyußą Zakonu Naßego Koronki mowic návczyłá/
iáko z S. Celestynem Papiezem/ przychodząc z Janem S. Pá-
1, m. cierze Káplánskie odprawiałá. *Berlinc: in Th: Vit.* ma iá-
ko CHRYSTVS P. pokazawßy sie pobożney Mátronie
Gersendzie, ktora snáć máiąc w dozorze młodego Romeśa *S.*
Elzearego, frásowálá sie o niego/ rzekł do niey: Młodzionc-
wi temu: zá ktorego ták sie bárdzo modliß/ dalem zá Mistrzy-
nia Matke moie. Ażebyście ſtrázy záſtárzáli w złościách
nie rzekli/ że to tylko młodym Pánná Przenaś: podeymuie sie
inſpektorowáć/ onych do dobrego kierowáć: Słuchayćieß Da-
widá S. ktory opisuiąc Pánne Przenaś: w duchu pod podo-
bieństwem Miástá/ náuk sie vczących: Diligit Dominus
Pſal: 36. portas Sion: gdzie inná *versia* czyta Portas ſtudentium: dáie
záraz znáć/ że oná od tey ßkoły nie odpycha Murzynow/ & po-
pulus æthiopum, hi fuerunt illic, to ieſt/ ludzi záſtárzálych
Matt 23. w złościách: tak ich zowie Duch S. Si mutare poteſt æthi-
ops pellem ſuam, & vos poteritis benefacere, cum didice-
ritis male: y tych Pánná Przenaś nie odpycha od ſiebie/ y
tym/ byle pokutować chćieli/ częstokroć podáie nátchnienia/
ſpoſoby/ okázye ſporządza/ ktorych gdy ſie chwyca/ mogą zá-
ſtárzálych nałogow/ y grzechow pozbyć/ y nieiáko odrodzić ſie/
ná Máćierzyńſkich rękách Opieki Pánny Przenaś: Wyma-
Baruc. 2. wia tám komuś Prorok/ że nietylko o BOGV/ ále y o Máme
ce/ o karmicielce swoiey zápomniał: Obliti eſtis DEUM, &
contriſtaſtis nutricem veſtram. Ná co pißąc *Richard:* Kar-
1, 2. micielka to bydź rozumie Pánne Przenaś: Peccatoribus dici-
tur: cõtriſtaſtis nutricẽ veſtrã, id eſt Eccleſiã, vel MARIAM.
Wiec áby nam tá przymowká nie ſłużyłá; vznawßy iako
Pánná Przenaś: rodząca ſie dźiś práwie w swoiey kolibecce/
to ieſt/ w Opiece swey záſtárzały świát/ oſobliwie grzeßne-

Dußę

Dußę náße odradza/ y odchowuie; ſpiewaymy iey z Káśimie-
rzem S. Per te mundus lætabundus, novo fulget lumi-
ne &c. *Umorzony, odrodzony, świat twym światłem iáśnieie.*

AMEN.

Egenorum *triplex* Portio.

STROPHA 17.

Nunc potentes, ſunt egentes. Sicut olim dixeras: Profeſto Portiun-
Et egeni, fiunt pleni, Vt tu prophetaveras. culæ.
Teraż możni, ſą dobr prożni Iákoś obiecowálá;
A vbogſtwo, wßego mnoſtwo Ma coś prorokowálá.

Diviſerunt æquam Portionem debilibus, pupillis, & viduis. 2. *Mach:* 8.

NJe Páński to bánkiet / z ktorego áni Wdowce / áni
ſierotce/ áni vbogiemu nic ſie nie dostánie. S. M.
Otrobiono w Ewángelij S. ſławne bánkiety bogaczá
owego: Homo erat dives, qui epulabatur quotidiè ſplendidè: Luc: 16.
coż po nim/ kiedy nie Páński/ bo y okrußyny z niego kálice glo-
dnemu Łázárzowi niedostáło ſie: Et nemo illi dabat: pſi náb
nim miloſiernieyßemi pokazáli ſie/ lizać rány iego: Lingebãt
vulnera ejus. Przećiwnym záś ſpoſobem chwali Pismo S.
bánkiety/ ná ktorych ſie to y vbogi/ potrzebny pożywi. Bár- Eſth: 1.
dzo ſie znáć Pismu S. vpodobał ow bánkiet Aſſueruſá Kro-
lá; bo go ßeroko opisuie: á z czegoż? Wiele tám godnych by-
lo do zálecenia rzeczy/ bo nietylko niezmiernie bogáty/ y z o-
ſobliwym pozdobieniem był/ ále też oraz pobożny/ á práwie Ża-
konny obiad: ptiátyk / przynuki tám nie było. Nec erat
qui nolẽtes cogeret ad bibendum: ále mnie z tego bárdziey
ſie vpodobał/ że ná tym bankiećie porcyo swoie mieli nie tyl-
ko Senatorowie/ y bogáci/ ále też y vbogie pospolſtwo. In- Eſth: 9.
vitavit omnem populum, qui inventus eſt. Nákázuie ták-
że Márdocheuß/ áby wßyſtek lud Żydowſki Swieto vwolnie-
nia od Miecza Amánowego odprawuiąc bankiety sobie spra-
wiali/ vt eſſent dies iſti epularum, & lætitiæ: áj też záraz
obmyślą y vbogim porcyo: Et mitterent ſibi invicem ciborũ 2. Mac: 8.

partes

partes, & pauperibus munuſcula largirẽtur. Weſoło tryumfuie/ łupámi ſie nieprzyiaćielſkiemi dzieląc Judaß Máchábeyczyk: áż y ten pámięta o porcyi ola Wdowek/ dla ſierot/ dla kálikow. Diviſerunt æqua m Portionem debilibus, pupillis, & viduis. W vbogim Domku powierzchownie/ ále w ſámey rzeczy w zacnym/ bo w Pálácu/ w Kośćiołku Pánny MARJEY Anyelſkiey/ bánkiet ſie dźiś oraz z Jubileuſſem odprawuie/ ná ktorym zacni ſłudzy/ bo Anyołowie/ zacnieyſi ieſze Goſćie/ bo P. JEZVS/ Mátká iego/ y Fráńćiſzek S./ bogáte Porcye/ bo naypodleyſſymu Goſćiowi Fráńćiſzkowi S. co ſie mu podoba/ to ſobie obieráć kaźo: á nam vbogim ludźiom y potrzebnym/ doſtánieſz ſie też táka Porcyiká: doſtánie S. N. Bánkiet to bowiem Pánny Przenaś: á tá iákby láſkáwa byłá ná potrzebne: przyznáie Káźimierz Swiety. Et egeni fiunt pleni, ſicut prophetaveras. Wiec poniewaß zwykliśćie zwłaßczá nabożnieyſi/ pozoſtáłe porcye z bánkietow do ßpitalow/ do klaßtorow záſyłáć; ia też z tego Pánny Przen: Bánkietu/ trzy Porcyiki od tych trzech bánkietuiacych ſie Goſći/ trzem naypotrzebnieyßym/ iáko to kálikom/ ſierotkom/ y Wdowkom/ duchowne roznioſe Porcyiki; wprzod przećiwko zbytkom bánkietow świeckich/ y koßtom ná niepotrzebne ludźie: náuká duchowna dawßy.

1. PARS Nießczęſna Polityká Dworſka/ wiele bárdźo złego/ y obrázy Boſkiey wprowádźiłá ná bánkiety Páńſkie; oſobliwie w náßey Polſce: ktore mi ſie bárdźo niepodobáią. Naprzod dyſkurſy v ſtołow Páńſkich/ o árćykułách Wiáry: bo to nie z piiátyki/ obżárſtwá/ ále z Duchá S./ nie przy zbytku ále przy modlitwie/ przy pościs tákie máterye/ SS. Oycowie trákтowáli/ piſáli. Nie podobáło mi ſie ßemránia/ vwłoczwá ſławie ludzkiey; bo ná ſwoim ſtole kazał wiec piſáć *Auguſt: S.*

Quisquis amas dictis, abſentum rodere vitam.
Hanc menſam vetitam, noveris eſſe ſibi.

Dopieroż nie podobáła mi ſie dyſkurſy Polityczno-plugáwe/ płoſnki/ y zárćiki gorßące: bo wiem/ że zá to CHRJSTVS Matth. 18. Piekłem grozi. Væ homini illi per quem ſcandalum venit. Nie podobáło mi ſie piiátyki beſtyálſkie; bo wiem że Páwel

Páwel S. powiedział: Neq; ebrioſi Regnum DEI poſſidebunt: *Piiacy Krolеſtwa Boſkiego nie oſiągną*, á zátym y ći/ ktorzy gwałtownie do tákiego grzechu innych przywodzą. Nie podoba mi ſie y to w teraźnieyßey modzie nienabożeńſtwo/ naydźie ſie kto zátrabić do ſtołu/ á kroby pobłogoſławił ná zás go niemáß; álbo też rzeką/ niech Xiądz Kápłan błogoſławi/ niech dźieći Páćierz do ſtołu mowią; á ſáme Páńſtwo nic: álbo ießcze ſmießki/ gadki/ (BOG wie iákie) czynią; iákby to miał ſam Xiądz Kápłan/ álbo ſáme dźieći onych potraw pożywáć. Modá tá bárdźo ßpeći katolickie obiády; bo y ſáme Luterſtwo/ choć gębe w zapkę włożywßy/ przećie Páćierz mowi przed ſtołem. My zás czegoś ſie wſtydźiemy: *Meſret* piße: Niedáleko *Hali* Miáſtá w Niemczech/ gdy Kápłan ieden kazał ná obiad dla gośći łowić ryby/ vłowiono coś cudownego/ koſmátego/ ná kßtałt człowieká; zániesiono do domu/ poſádzono ná kominie; co żywo ná dźiwy biegło: á gdy Goſćie inni iuż iedli/ nádchodźi Kápłan do drugich gośći/ ktorzy opuśćiwßy pobłogoſławienie ſtołu/ ſmießkámi ſie báwili: y záczął benedykcyą: *Benedicite.* áż owo cudo poczęło ſie śmiać/ á potym rzecze: *biadá, biádá oſtátniemu*: záklnie źle owo Kápłan/ y pyta co ieſt: odpowie: Ja ieſtem Diabeł/ y z wielą innych przyßedłem tu: naprzod przywiedliśmy tych/ że ſtołu nie błogoſławili/ potym mieliśmy ich przywieść do ſwarow/ do bitwy; ále gdy ten nieſzczęſliwy przyßedł/ y przemowił/ vćiekać poczęli towárzyßе moi/ dla tego muſiałem ſie rozśmiać: á ná oſtátek y ſam zniknął. Pátrzcie Polityccy/ iák bardźo potrzebna rzecz przy ſtołách wáßych Modá nowa zágubiłá: z tych wßyſtkich iednák/ ná bánkietách Polſkich naybárdźiey mi ſie niepodobáło zbytki/ koßty wielkie; á poſpolićie dla ludźi niepotrzebnych. Wielce żałoſnie lámentuiąc nád Rzeźąp: Rzymſka Zacharyaß oſobliwą lámentácyą czyni nád tákiemiś Debámi: Ululate quæreus Baſan. *Zarykniićie Deby Báſánowe. Cornel:* czyta. Ululatæ Satrapæ Provinciarum: to ieſt/ nie máteryálnym Dębom/ ále rzeczy Panom/ Rządcom ryczeć to tu każo. A cóż zá podobieńſtwo proße Deba do ſtanu Páńſkiego: rzeczy zdałoby ſie lepiey ich názwáć *Palmámi, Cedrami, Laurámi*: ale darmo:

1. Cor: 6.

HIST:

FIG. Zachæi. hic ex Chald.

in Ps: 143. mo: v P. BOGA proſte to drzewo: *S. Auguſt:* mowi: Non ſic DEUS æſtimat hominem, quomodo homo æſtimat hominem. Zdami ſie fundáment to naypierwßy podobieńſtwá tego: że buynosć Drzewá pomienionego w ſzerokie gáleźie / geſte y mocne liśćie/ wyraża możność/ doſtátki/ okazałość ſtanow Páńſkich/ bá y co wiecey: *Pier:* piße: że Dab nayCel: Hierogl: 2. porażnikyßy lep rodzi: toż ſie znáydnie y w ſtanách Páńſkich: toż táki ieſt / ktoregoby nie vigio ſerce w roſkoßách; o ktorych powiedział Doktor S. Amor terrenorum viſcus eſt

l. 10. Hierogl: ſpiritualium pennarum. Tenże piße: gdy Włoſki Orzech poſadzi przy Debie / Dab vſychać muſi; á przećiwnie gdy Dab poſádziß przy Oliwie/ Oliwá ginać muſi. O pewnie niech ieno ſie Pan chwyći Włoſkiey/ Fráncuſkiey / Cudzoziemſkiey mody w ſtroiách/ bánkietách / vſchnie nie długo/ zruinuie ſie ſubſtáncya iego: á przećiwnie/ gdy ſie nád swoy ſtan ſádzić bedzie / koßtá wielkie y niepotrzebne czyniąc / niech bedzie pewien/ że Oliwki iego/ to ieſt według Dawi-

Pſ: 127. dá S. dziatki iego (Filij tui ſicut novellæ Olivarum) vſchna/ o vboſtwo/ mizeryo dla długow Oycowſkich/ y ná pośmiech ludzki przyida: Dobre y to fundámentá/ czemu to Pánow świeckich Dębámi Prorok názwał. Ale inna przyczyna do

de Paſſ: l. 8. moiey Máteryi ſłużąca dáie *Mancin:* Quercus frugifera quidem arbor eſt, ſed ſuibus, apris alendis: non hominibus, ita pariter divites Provinciarum, adinſtar quercus canibus, brutisq; alendis plus ſtudent, quàm pauperibus. *Dab rodzáyne prawda drzewo, ale dla wieprzow, nie dla ludzi: ták Pánowie świeccy nákſztalt deba, bárdziey ſie ſtáráią o nákarmienie beſtyi, pſow &c: niżeli vbogich.* Co ták *moraliter*, iáko y *phyſicè* vważáiąc; ieżeli kedy/ iáko v nas w Polſzce prawdzi ſie: á coż ſa owi głowni ptacy/ ktorzy práwie co dzień/ á drudzy y kilká razy przeſpawßy ſie / álbo co gorßego/ wſpomnienia niegodnego / vczyniwßy ſobie / iák beſtye rozum zálewáią; iákie ich poſtępki ná ten czás? że wolałby poczćiwy człowiek y w karmniku miedzy wieprzámi bydź / niżeli miedzy nimi ſiedzieć: Coż mowie tákowi ſa? tylko brzydkie wieprze. Coż ſa owi? ktorzy przy ſtole swoim niepoczćiwościámi cielesnemi/ mowámi/ żártámi/ ſercem/ zmyſły swoie karmią/ y brzydkim

rzegotániem ſłow/ ſmrodem páßzeki swoiey niewypázoney/ przykrza ſie inßym: tylko Wieprze. Wiec kiedy owo czynićie dla tákowych ludzi bánkiety koßtowne/ coż czynićie tylko brzydkie karmićie Wieprze. Rzekł kiedyś *Auguſtus Imp:* o Herodzie. Melius eſt Herodis eſſe porcum, quàm filium. Coś podobnego tráfia ſie ná ten czás / gdy ſie ty czeſtuieß; iák wiele vbogich poddánych zdártych ſkładániem kur / geſi &c: ná tákowe bánkiety/ zruinowánych podwodámi dálekiemi/ iák wiele dłużnikow/ iák wiele wygody Zakonney niemáiacych Zakonnikow dla zátrzymánych wyderkafow. W ſobie mowia/ álbo mowić ſłußnie mogą: Melius eſt eſſe porcum. to ieſt: o iák wiele bezecnikow/ bluźniercow/ piiakow/ prozniakow/ od nas teraz ßczeſliwßych! gdy ták zaenych zbytkiem máią potraw; á my mizerne Owieczki Boże/ co prácuiemy ná nich / co ſie zá Fundatorow we dnie y w nocy modlemy/ potrzebney odzieży/ porcyi/ pożywienia nie mamy. O iák wiele vbogich z dziatkámi Wdowek/ wſtydzących ſie żebrać z głodu/ grubych / iákowych pożywáiących potraw / gdy ſłyßą traby bánkietuiących ſie Pánow/ á náwet y ſług Dworſkich z zbytku rzucáiących/ ciſkáiących ná ſie potrawámi/ pieczeniámi widzą; mowią ſobie melius eſt eſſe porcum. O gdybyż kto ná mnie / álbo ná moie dziatki tym kawałkiem rzućił/ mielibyśmy ſobie zá hoyna iálmużne. O gdybym choć otreby/ mloto/ dla ſiebie y dzieći moich miáłá. á dzieie ſie to czeſto/ lubo pokryiomu. Piße *Engelg.* *W Bruxelli* Maż wielce świątobliwy *Theodoricus* záproßony ná bánkiet od iednego możnego Páná/ ſiedząc w ſtolu/ rzecze do Páná. O gdybyś Pánie/ ieden y drugi pulmiſek w tákiey obfitości potraw kazał zániesć do domu tákiego vbogiego: co gdy raz y drugi powtarza/ pozwala Pan ow ná to: Nákrywßy ſerweta ieden pulmiſek/ kazał go nieść po rynku ſłudze/ á dokadby wiátr ſerweta z pulmiſká porwáno zániosł; żeby támże one iálmużne zoſtáwił: idzie ſługá/ áż ſerweta porwáno wiátr zárzućił przed kámienicą iedną/ ná pozor ozdobną: zátym niechćiał tám z ołwa iálmużna ozywáć ſie; bo rozumiał/ że tám doſtátni ludzie mießkáli. Wraca ſie do Páná: lecz wrocić mu ſie każą/ idzie ták/ iáko y przedtym wiátr porwawßy ſerwetę przed tęż

in Feſto S. Nicol.

ßánoſt kámienica: Wiec ow ſługá wchodźi tám / y náydzie Wdowe z wiela dźieći / ktore z głodu mioto ádły. Teraz y tey oſobliwey porcyi w browárze Páńſkim nikomu podobno dármoby nie dáno: bo dla Páńſkich Wieprzow / Krow / Wołow trzebá to chować / y ścisſe ſie z tego ráchować: dopieroż tácy mogą mowić: Melius eſt nasci porcum. Ululate quercus Baſan; Satrapæ Provinciarum. to ieſt wßyſcy / co w tych tráktamentách ná nieporzebne / nieghodne / y owßem niecnotliwe ludzie koßty czynićie / y to dla nich pſućiećie / coby zá wielki ſpecyał vbogiemu ſtáło; mieyćie oto ſumnienie / gdyż przez to ledwie ktory bánkiet twoy / bez śmiertelnego moie bydź grzechu: bo ile ludźi zbytecznie vpoiß / tyle grzechow popełniaß / bo grzeßyß / gdy dla tych *expens* nie możeß przyść do wypłácenia ſie kupcom / dłużnikom / &c: álbo gdy przez dłu gi ſubſtáncyą Jony y dźiatek ſwoich trácíß: á choćby y tego nie było: ſámo to / że złe / niepoczćiwe ludźie opatáß / otykáß nád potrzebę / czymeś mogł tak wiele vbogich potrzebom wy godzić; niewiem iáko to kiedy bez grzechu ćiáßkiego moie bydź: ieżeli *S. Hieron:* powiedźiał: Paria ſunt dare hiſtrionibus, ac ſacrificare dæmonibus. *Co kuglarzom dáieß, iákobyś to diabłom ofiárował.* A cożby rzekł o tym; ktory gorßym niż kuglárze / ptákom / nieczyſtym / drapieżcom / dáie to co Synom Bożym mogł dáć! bárdzo ſie to P. BOGV nie podobá: co cudem pokazał. A. 1620. gdy w Páryżu Krol Ludwik / 15 tyſiecy Czerwonych Złotych náznáczył był ná Máß ßkáretyMieſopuſtne; nagle P. BOGſámeKrolowa / záraz śmiertelna práwie złożył chorobá / y poki owych tyſiecy nie wydáno ná vbogie / y inne pobożne vczynki / poty nie ozdrowiáłá Krolowa: to w Krolu tak bogátym nie vßło; á iákoż vydźiedźiło przed BOGIEM niektorym náßym Pánkom w Polßcze / ktorzy ſkładki po kilká tyſiecy w Krákowie / w Wárßáwie ná takie prożności czynili pod czás głodnych czásow; bá y niektorzy do Wenecyi / iáko ná Swiate Mieyſce / ná kárnáwały do rocznie iezdźili / z znácznemi koßtámi. Niech ſie boią tácy / áby im Czárt nie zátrabił przy śmierći. Ululate quercus Baſan. Nie záwádzi ießcze y owym dáć nápomnienie / ktorzy *Chriſtcè* to ieſt w ſámey rzeczy *Porcos paſcant.* to ieſt / wiekßą

apud Mancin. l. 9. d. 1.

HIST. Manc: ibid.

máią ſtáránie o beſtyách / niż o vbogich ludźiách: myſlą że by pſom / párzą dobrze okráßona byłá / o ßpitalu / álbo chłopku ná ſtrożу o głodzie bedącym / áni wſpomnią. Záchoruie Szkápá / o iáka turbácya / ßukay Konowałow bieglych / bá gdyby y z ſámey Pádwie Doktorá / gotowiby ná to łożyć. *Petrar:* piße o iednym / że ßłápie chorey łożko y wezgłowie złotogłowowe ſprawił / y choć podágryk trzy rázy ná dzień náwiedzał go: niechże záchoruie ſługá / będźie leżał w ſtáyni / w gnoiu / w głodzie / w zimnie / ledwie wie Pan że chory / ßczeſliwy że go do ßpitalá zániesć każe / nic zá nim nie dawßy. A ſa drudzy tak zli Pánowie / gdy ſługá ſłużąc mu záchoruie / że nie tylko o nim wiedzieć / ále y zaſług mu zá ow czás płácić niechcą: álbo mu koßtá ná niego vczynione wytracą: co czynią przećiw ſprawiedliwości / iáko náucza *Laym:* ßpetna to / y nágánna wielce miedzy Kátolikámi. A owo nie chwalebna / co z błogoſławionego Stołu pſy karmią / onym po ſtole miedzy potrawámi chodźić dádzą / przy Bożym dárze z niemi ſie pießczą; ßpetna to / y náßym ná czás oczom Zakonnym / choć nic nie mowiemy / á dopieroż Boſkim / obrzydłá. Porwał ſie raz *S. Corbinianus* Biſkup Frizengi od ſtołu tákiego y Xiążęciá / rzekßy: nie godni ći Błogoſławieńſtwá Boſkiego / ktorzy z ſtołu świeconego pſy karmią; y nigdy ná potym nie chćiał przyść ná Obiad Xiążęcy. Potrzebny dla obaczenia ſie w podobnych defektách przytocze przykład. W Tyrolu A. 1267. *Notburga* nieiáka wielce poczćiwa y miloſierna / ſłużąc w możnego iednego do kuchnie / zwyczay miáłá / iż cokolwiek zoſtawało podleyßych oſtátkow z ſtołu / rozdawáłá vbogim przed kámienicą: co *Otilia* Páni iey nie rádá widząc / kazáłá iey raczey to Wieprzom dawáć / niżeli vbogim: gdy iednák miloſierna kuchárecżká ſobie vymuiąc / nie vſtawáłá o ſtáraniu vbogich / náſtąpiłá Páni / áby ią nagle odprawić: lecz w tym Páni oná záchoruie / vmiera / po śmierći ozywáć ſie pocznie w chlewie miedzy wieprzámi / niepokoie ſrogie czyni: nie rychło przez Exorcyzmy zákleta / powie o ſobie / że tu ná pokutę dána ieſt miedzy wieprze / zá to / iż co vbogim doſtáć ſie mogło / wieprzom dawáć kazáłá. Pomyſlćieß ſobie czego ſie wam bać potrzebá / ktorzy z ſtołu wáßego predzey beſtyi rzućićie / niż potrzebnemu vbogiemu.

L. 1. diał. 32.

L. 3. Tr. 4. C. 8.

Mác. cit.

idem L. 8. d. 2. HIST.

II. PARS

Daleko ia ßczeſliwßy widzę dźiś Bánkiet Porcyunkuli/choć w vbogim Pánny Przenaś: Domku: bo ſie tu z niego y Chorſi y Sierotom/y Wdowkom doſtáły oſobne Porcye. *Naprzod Debilibus* poſyła przezemnie O. S. Fráńćißek ſwoie Porcyike. Chorych/ ſłábych nie rozumiem według ćiáłá/ ale według duße; bo też to duchowna Porcya/ to ieſt ludźi grzeßnych. O ćießkaß to chorobá grzech! káżdy grzeßny práwie w puł vmárły/ bo ćiáło tylko iego żyie/ ále Dußá vmárłá. *S. Chryſol:* Ser. 19. Fit in corpore vivo funus animæ ſepultæ. Jáko w ćießkiey chorobie vſtáią ſiły: bo grzeßny/ tráći łáſkę Boſką/ tráći zá- Eccl. 9. ſługi wßyſtkie. Qui in vno peccaverit, multa bona perdet. Snu/ to ieſt pokoiu duchownego nie pytay/ ſumnienie gryzie: Iob. 7. Terrebis me per ſomnia. Puls nie ſtáteczny: Wola z iedne- Thren. 1. go do drugiego porywa ſie grzechu. Peccatum peccavit Jeruſalem, ideo inſtabilis facta eſt. Ná ták tedy ćießko chorobę/ iedne tylko lekárſtwo ná świećie; to ieſt łáſká Boſka vſprawiedliwiáiąca. Otoż ná tym Bánkiećie Porcyunkuli/ rozmáitemi Porcyámi zaſtáwiono ſtoł przed O. S. Fráńćißkiem; poſtáwiono mądrość Sálomonowa: łáská Máthuzálowe: bogáctwá wßyſtkiego świátá; moc do cudow czynienia: Duchá Prorockiego; y inne dáry Niebieſkie; poſtáwiono też miedzy niemi y łáſkę grzeßnych vſprawiedliwiáiąca; gdyż CHRISTVS P. dał ná wolą Fráńćißkowe/ áby o cokolwiekby chćiał/ prośił/ dla ludźi oſobliwie grzeßnych: wßyſtkie inne choć zacne pominął Porcye; o te tylko/ to ieſt/ o Porcyike łáſki doſkonále vſprawiedliwiáiącey od grzechow/ proſi/ y obiera ſobie O. S. Fráńćißek/ y to nie ták dla ſiebie/ iáko dla grzeßnych ludźi pokutuiących. O piſuie Piſmo FIG. S. że Jákob ſmáczną ſobie/ y delikátą iákoś nágotował- porcyike/ znáć y Rebekę iáko go kochaiąca/ dobrze mu ią Gen: 25. przyprawiłá. Coxit autem Jacob pulmentum: lubo tedy ták ſmáczna byłá/ nie czytamy iednák/ áby iey pokoßtował/ znáć niepotrzebny/ niegłodny był: nádchodźi w tym rodzony iego Ezau bárdzo zgłodniały/ zmordowány/ proſi choć o cokolwiek z owey porcyiki: Da mihi de coctione hac ruſa, quia oppidò laſſus ſum: *Daymi cokolwiek z tey żołtey potrawy, bom chániebnie zmordowány, a prawie iakoby od ſrogiego głodu,*

y chuci do niey, obumieram. En morior. Zá długim tedy

tárgiem/dał nie tylko cząſtkę ále y cáłą onę porcyą Jákob Ezáwemu; ktora posilony/ wiecey ná słábość one nie skárży ſie Ezau. *Pererius* náucza że Ezáu ieſt Figurą grzeßnych ludźi/ y ſłußnie; vtopiony Ezau w gospodárſtwie/ w myśliſtwie. Etau Vir gnarus venandi, & homo agricola. Niedźiw że śiły/ zdrowie/ſtráćił. Oppido laſſus ſum: zgłodniał: En morior. ták y grzeßnik po świátowych ſtworzonych rzeczách affektámi/ iáko pieſkámi iákiemi/ godności/ roſkoßy/ bogáctwá goniąc/ ßukaiąc: przez rozmáite grzechy tráći śiły/ tráći łáſkę Bożą. Do tego ſie przyznáła owi. Laſſati ſimus Sap. 5. in via iniquitatis. Fráńćißká záś S. mogę przyrownáć do Jákobá; Jákob Brat młodßy/ Fráńćißek Brat mnieyßy: Jákob Vir ſimplex; Fráńćißek záwßę w rozumieniu o ſobie pokorny proſtaczek; Temu tedy Miſtycznemu Jákobowi Fráńćißkowi/ doſtáłá ſie ná Bánkiećie Porcyunkuli Porcyiká łáſki vſprawiedliwiáiącey; widźi Bráći ſwoich/ to ieſt/ ludźi grzeßnych zchorzáłych/ ſłábych/ y owßem obumárłych/ dla tego/ że głodni ſą łáſki Boſkiey y miłoſierdźia iego; ktoż gdy mu ſie w dyſpenſie doſtáło dźiś z oſobliwego affektu Chryſtuſowego to miłoſierdźie Boſkie ku grzeßnym/ ná odżywienie duß grzeßnych/ nie cząſtkę iáko miłoſierdźia Boſkiego/ále cáłą Porcyą ofiárnie wam gdy upraßam P. JEZVSA. Wßytkim by naywiekßym grzeßnikom pokutuiącym/ y náwiedzáiącym dźiś Domek Porcyunkuli doſkonáłe odpuſczenie/ nie tylko winy/ ále też od należytey zá grzechy pokuty álbo karánia. Surowa czyni inwektywę Dawid imieniem Boſkim ná kogoś FIG: o to/ że z iedney miſki z cudzoloznikámi iadał/ czyli cudzoloznikow ſam czeſtował. Et cum adulteris portionem tuam Pſ. 49. ponebas. Albo też to Dawidzie grzech/ y godno gniewu Boſkiego/ grzeßnego/ cudzoloznikáſ czeſtować? w domu ſwoim bydź mu rad? wzdyć to u nas rzecz zwyczáyna w Polßcze; á co wiekßa/ zá nic to iuż máią ſobie zákázy Kośćielne/ żeby ſie chronić wyklętych od wiadzy kośćielney/ z nimi nie- iadáć/ nie konwerſować/ mowią: Wymyſły to Xiąże: Nie wymyſły! ále ſámego CHRYSTVSA rozkaz: Si autem Matth. 18 Eccleſiam non audierit: ſit tibi ſicut Ethnicus, & publicanus.

canus. *Kto niebędźie posłuszny Kościołowi, miey go zá Poganina, y iawnogrzesznika:* Jednák przećie Dawid wyrzuca to na oczy
1.Cor.5. iáko ciężki grzech, Et cum adulteris portionem tuam ponebas: y dobrze mowi: bo tego y Paweł S. zákazywał. Si is, qui frater nominatur inter vos est fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax: cum eiuscemodi nec cibum sumite. *Jeżeli kto z brácí, miedzy wami iest niecznyły, álbo łákomcá, álbo bałwochwalcá, álbo przeklinaiący, álbo pijanica, álbo zdzierca, z tákim w kupie nie iadayćie.* Nie maß tu mieyscá powiedzieć: kiedy by to był grzech tákich tráktowáć/ y z niemi konwersowáć; iednák swym sposobem moge ia dźiś Fráncißkowi S. te słowá przypisáć: Et cum adulteris portionem tuam ponebas; gdy widze/ że dostawßy w dyspense swoie Porcyiki miłosierdźia Boskiego/ Odpustu Porcyunkuli; bez bráku wßelkiego/ by naywiekßych grzeßnikow/ wczestnikámi czyni. *Druga Porcya,* diviserunt æquam portionem pupillis: dla sierot: ktora przynoße od sámego Gospodarzá/ to iest P. JEZVSA. Pámietał dobrze
Iob.31. przy bánkietách swoich Job ná sierotki: Si comedi bucellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea. Pamietał y P. JEZVS dźiś o sierotkách: Sierotámi duchownemi zowie ludźi/ ktorzy w sprawiedliwości sumnienia/ grzechu żadnego ciężkiego winy/ á bydź może w niektorych/ y obligácyey do karania nie máiąc/ wiernie/ gorąco służą P. BOGV. á do dźiśieyßego Jubileuszu przez záżywánia Sákrámentow Swietych wdáia się. Sierotkámi tákich słußnie názywam: bo lubo dźiedzicámi są łáski Boskiey/ á zátym máią prawo do Niebá/ iednák częstokroć ich tu żyiących nie rozeznáć od sług/ to iest od grzeßnych/ według Páwłá S. Quanto tempore
Galat.4. hæres parvulus est, nihil differt à servo, sed sub tutoribus est: y owßem częstokroć iáko sieroty iákie w biedzie/ ofiárowáno/ iádá kto potrafi/ znieważy/ vkrzywdzi. *S. Greg:* Sæpe
Moral. 19.C.16. contingit, vt Electus quisq; qui ad æternam felicitatē ducitur, continuâ hîc adversitate deprimatur. Non hunc rerum abundantia fulciat, non dignitatis gloria honorabilem reddat, Nulla ei obsequentium frequentia supperat, nulla hunc humanis oculis vestium pompa componat, à cunctis

cunctis vero despicabilis cernitur, & hujus mundi gratia indignus æstimatur. W ktorych słowách bieda/ wzgárda/ krzywdy/ ktore spráwiedliwie żyiący ná tym świecie/ iáko sierotki iákie nikomu się nie odeymuiąc/ ponoßą/ opisał ten Dokt: S. Zda się że O. S. Fráncißek o tych sierotkách zápomniał dźiś/ bo tylko *principaliter* prosi o Odpust dlá grzeßnikow; ále pospolity Opiekun sierot CHRYSTVS Pan/ nie zápomniał: posyła y tym sierotom/ to iest spráwiedliwym/ osobliwa Porcya z Bánkietu Porcyunkuli: wprawdźie nie odpußczenia winy/ bo iuż przedtym vspráwiedliwieni byli/ nie odpußczenia doczesnego kárania/ przynamniey tym ktorzy ále bo ákámi gorącemi miłości Boskiey/ álbo ostremi mortifikácyámi/ dosyć iuż vczynili zá przeßłe grzechy swoie; co nie iest rzecz niepodobna/ ále *ex superabundanti* (lubo o to S. Fráncißek nie prosił). dáie im CHRYSTVS Pan przymnożenie łáski poświęcáiącey/ y nád to Porcya osobliwych łask/ zátunkow Boskich/ do dobrego życia/ álbo przesłodkich pociech duchownych. Náuka bowiem Kátolicka Theologia/ że kiedy kto przyimuie Sákrámentá świete/ ktore łáskę pierwßą Dußy przynoßą/ (iáko iest Chrzest/ Pokutá) temu ktory do nich przystępuie/ iuż przedtym innym sposobem vspráwiedliwiony/ y máiący łáskę Boską/ iuż iey nie przynoßą/ ále tylko przymnażáią łáski poświęcáiącey/ y inne zátunki nowe od P. BOGA iednáią. Wiec z tego słußnie inferować mogę/ że y dźiś wßytkim spráwiedliwym przystępuiącym do Jubileuszu tego/ CHRYSTVS Pan/ ponieważ iuż pierwßey łáski vospráwiedliwiáiącey nie potrzebowáli/ musiał dáć inną obfitość skutecznych rátunkom swoich/ potrzebnych do dálßego wytrwánia w záczętey spráwiedliwości: á iáko niegdy Eliaß dostawßy z Niebá Porcyiki/ mężnym się stał ná dáleką
3.Reg.19. drogę/ Ambulavit in fortitudine Cibi illius, vsq; ad montem Dei: ták y ći nádzieie mogą mieć/ że przy tey Porcyice nowych rátunkow Boskich/ dźiś sobie dánych/ álbo náznáczonych/ ná potym wßelkie pokusy zwyćięża/ y doyda do Gory Chwały Niebieskiey/ ná lepßo widzenia Boskiego Porcyo; o ktorey Dawid mowi: Pars mea Deus in æternum. *Trzecia Porcya* dla wdowek/ *debilibus, pupillis, & viduis.* Wdowámi

kámi zowie Duße/ ktore od ćiáłá iáko od maliżonká swego odłączone/ w Czyścu zo[illegible] Wdowki to ktore nie mogą sámé sobie nic rádźić. V[illegible] quando nemo poteſt operari.

Ioan. 9. Wiec wdowki te bá[illegible]e wołáią: Miſeremini. Zmiłuyćie ſie zmiłuyćie/ [illegible]niey przyiaćiele moi. Łáknął kiedyś Dawid/ lub syt[illegible]ewſkich potraw: Portio mea in terra viventium: Porc[illegible]ki z Nieba: wßyſcy wprawdźie głod/ łáknienie wielkie do tey Porcyi ćierpiemy/ prośimy o nie Adveniat Regnum tuum. *Przydź Krolestwo twoie.* nikt iednák ták tego nie głodźień/ iáko owdowiałe Duße/ to ieſt bez ćiáłá zoſtáiące: zoſtáiąca Dußá w ćiele rozerwie ſie innemi Obiektámi/ czego odłączona od ćiáłá nie ma; ztąd głod

ap. Man. ſide Purg nieznośny ćierpi. *S. Bonav:* Affectus quo deſideratur ſummum bonum poſt hanc vitam ab omnibus Sanctis, intenſior eſt, quàm aliquis affectus rei temporalis in vita, maximè cum jam tempus habendi advenerit: ideo carentia eius moleſtius toleratur. *Prágnienie naywyżßego dobrá po śmierći, ktore máią Swieći, wiekßе ieſt niż prágnienie iákie rzeczy doczeſnej, oſobliwie gdy iuż czás przyidźie do otrzymánia iego: dla czego wielce ćießka ieſt Dußy bydź bez niego.* O iák wielka pociechá tych wdowek. gdy im kto za Porcyike wyiedna. Wiedźieć trzebá że Pánná Przenaśw: w oſobliwym

HIST. zeſpekćie ma wdowki vbogie: *Palbertus* piße: że w iedney Plebányi do dwoch chorych/ to ieſt do Páná/ y do vbogiey Wdowki dáno znáć. Sam X. Pleban poßedł do Páná/ Wikáryi iego do Wdowki. Wielka rożnicá obudwu: gdy ſie wráca Wikáryi po ſkonániu chorey/ widźi ná Pálácu Páná onego/ kupę záżroſtwá gotowego ná porwanie duße konáiącego Páná/ y murzyná oſzczepem ſrogim zábiiáiącego onego: á gdy przychodźił do Wdowki záſtał tám Pánna Przenaśw: z wielą Swietych Pániąnek ſłużącą oney Wdowce/ y pocieſzáiącey ocieráiącą/ á do ſámego ſkonánia oney pilnuiącą. Pewnie nie mnieyßе ſtáránie ma oná y o Owdowiałych Dußách/ to ieſt w Czyścu zoſtáiących/ pewnie ni od kogo tak często ta

FIG. porcyiká rátunkow ich nie dochodźi/ iáko od Pánny Przenaś: Chwali ſie tám ktoś u Ekklezyáſtyká/ że po wálách Morſkich

Eccl. 24. beſpiecznie ſobie chodźił. Et in fluctibus Maris ambulavi. *S. Ber-*

S. Bern: Senen: te ſłowá rozumie o Pánnie Przenaśw: Pæna Purgatorij dicitur fluctus, quia tranſitoria eſt; ſed additur Maris, quia eſt amara: ab his tormentis liberat B. Virgo, maximè devotos ſuos: in Regno Purgatorii dominium tenet, ideo dicitur: In fluctibus Maris ambulavi. *Męká Czyścowa nazywa ſie wałámi, bo iak wał ná wodzie mija: zowie ſie zaś wałem Morſkim, bo gorzka ieſt: od tych mąk Pánná Przenaśw: wwalnia Duße, oſobliwie nabożne ku ſobie: W kráinie oney Pánią ieſt, dla tego mówi: Po náwálnościách Morſkich chodźiłam.* Samá toż potwierdźiłá przed S. Birgitta/ mowiąc zaś do niey: Jam ieſt Mátka duß zoſtáiących w Czyścu/ bo wßytkie męki ich ktore ćierpią zá grzechy ſwoie/ káżdey godźiny dla modlitw moich zfolgowanie nieiákie máią: á zátym rátunek Duß w Czyścu/ codźienna/ pospolita Porcya od Pánny Przenaśw: Dźiś iednák tym Wdowkom Pánná Przenaśw: oſobliwa ſporządźiłá Porcya/ gdy vprośiłá u ChRySTVSA Páná táki Odpuſt Porcyunkuli/ ktory nie tylko żyiącym/ ále y umárłym pomoc może/ y proſto z Czyścá zá nich

Revel. L. 4. C. 138. EXEMP

ośiárowány do Chwały Niebieſkiey wprowádźić. Wiele ná to ieſt Hiſtoryi/ w Kronikách náßych. O iednym w Wenecyi wſpomnie Káplániec ten wybieráiąc ſie ná ten Odpuſt/ záchorzał y vmárł/ proßąc iednák przyiaćiełá pewnego y pieniądze mu ná drogę dáiąc/ áby zá niego drogę one odpráwił. á gdy tám ten odkłáda/ ſmutno mu ſie vmárły we ſnie pokaże: Wiec puſcza ſie w one drogę/ y gdy doſyć vczynił Oddpuſtowi/ vmárły dźiękuiąc pokaże ſie/ y rzecze: gdyś ty wßedł do Kośćiołá/ tam też wprowádzony do Nieba. A toż y trzećia porcya z Bánkietu Odpuſtu Pánny Przenaśw: dla trzech naypotrzebnieyßych. Wiec na dźiś poſilmy ſpiewaymy náßey Goſpodyni *vivat* z Káźimierzem S. Et egeni fiunt pleni, vt tu prophetaveras. *Amen.*

Exorciſmus Mundi.

STROPHA 18.

Per te morum, nunc pravorum. *Delinquuntur devia:*
Doctrinarum perverſarum. Pulſa ſunt *præſtigia.*

Pro Purificat. B M. V.

Przez cię płonne, y skażone. Zleczone obyczáie:
A fałſywych, y błędliwych. Nauk brzydkość wſtáie.

Tulerunt IESUM, in Ieruſalem, vt ſiſterent eum Domino. *Luc.* 2.

NJe bez oſobliwey táiemnice/ przy Swiećie Oczyſzenia Pánny Przenaśw: Ceremonia/ y Proceſſya z Gromnicámi poſtánowiona bydź muśi od Kośćiołá Swietego. S.N. Co do poſtánowienia Swietá ſámego: to w Kośćiołach Wſchodnich poſtánowione bylo *R. P.* 542. przećiwko bárdzo záráźliwemu powietrzu w Konſtántynopolu. O czym *Niceph:* W záchodnim záś Kośćiele/ poſtánowione ieſt/ od Gelazyuſſá Pap: *R. P.* 496. O czym *Baron:* á to táko ſie domyśla *Zerda* ná zniesienie cárow/ álbo cárrowſkich ofiar/ ktore ná początku tego Mieśiocá Plutonowi Bożkowi piekielnemu/ Poganſtwo zwykło było oddawáć: Niáto álbowiem záraz od początku/ miał oko Kośćioł S. żeby Nas bożeńſtwámi ſwemi zágubiáć pogáńſkie/ cárrowſkie zábobony. *S. Leo:* Quoties cæcitas Paganorum in ſuperſtitionibus ſuis eſt intenſior, tunc præcipue populus DEI Orationibus, & operibus pietatis inſtabat. Á wiec domyſlam ſie przyczyny tey Ceremonicy Gromnic. Zwyczay ieſt Kośćioła Kátolickiego/ że do Exorcyzmow/ wyklinania cárrow/ Gromnice zápaláia/ y vżywáia Exorcyſtowie. Stáie dźiś Pánna Przenaśw: w pośrodku nás/ nie ná co innego/ tylko ná Exorcyzmy; Wiec nie dármo z Gromnicá. Stáie (mowie) ná Exorcyzmy/ ná rozpędzenie wßelkich zábobonow/ y ſpraw cárrowſkich/ przyznáie Jey Káźimierz S: Per te &c. doctrinarum perverſarum pulſa ſunt præſtigia: á wyráźniey *Zerda.* Nil aptius Marianæ Purificationis ſolemnitate, quæ

L. 17. C. 18. t. 6.

Acad. 23

Serm. 3. de Coll.

cit,

ſuperſtitioſam luſtrationem luſtret, & purget. *Nie przyzwoitßego nie było, iako Oczyſczenie Pánny Przenaśw: ná oczyſczenie świátá od zabobonnych plugaſtw czárrowſkich.* Stawaná te Exorcyzmy Pánná Przenaśw: ozdobniey przybrána/niż Naywyżßy Káplán Aaron: bo ia *S. Efrem:* zowie: Decus Aaron, Moyſis ſplendor. *Ozdoba Aaroná, świátłośćia Moyżeßa:* á kogoß to bedźieß Pánno Przenaświetßá przy tych twoich Gromnicách Exorcyzmowáć? Mamy/ mamy S.N. wielkiego *Energumena,* á ten nie inßy ieſt tylko Swiát/ to ieſt ſtány rozmáite świeckich ludźi/ ktore ia widze ſrodze pożárowane/ omomione/ powiedźiawßy tedy wprzod/ iáko to y przez co pożárowáne/ zarázone ſą wßytkie práwie ſtany świeckich ludźi/ pokaże iáko wßyſko to zle exorcyzmuie/ odgánia/ á tym ſámym poświeca Gromnicámi ſwemi Pánná Przenaśw: to ieſt cnot ſwoich przykładem/ ktore przy Oczyſzeniu ſwoim oſob'iwie pokazálá.

Zadnego ia w tym nie mam ſkrupułu/ gdym powiedźiał/ że Swiát/ albo wßytkie ſtány świeckie pożárowáne. Kto ſie dobrze przypátrzy ſtánom ták możnieyßym/ iáko y podleyßym/ práwie ták w piekle: Mundus in maligno poſitus'. inna verſya czyta. In malo igne poſitus; *W złym zoſtáiący ogniu:* á ledwie bym nie mogł rzeć/ że wiecey tu diabelſtwá niż w piekle; ponieważ według *S. Baſil:* Peccatum eſt magnus dæmon, á zátym co grzech/ to wielki cárt; cárt záś ieden do wielu może przywieść grzechow. Czáry pospolićie zowiemy złym vczynkiem/ mowiemy owo: zle mi vczyniono/ źle mi poſłużono/ gdy chcemy wyráźić że nas pożárowáno á ktoryß Stań świecki/ od tych cárrow/ to ieſt od złych vczynkow wolen? w káżdym tego doſyć: ktoż to zle/ cáry podrzuca? kto tych złych vczynkow ták zágeſzonych w świeckich ſtánách niektorych przyczyno? Dwoch pospolićie Miſtrzynie cárrowſkich ßtuk záżywáia ſpoſobow: *Naprzod* znákow rozmáitych: podrzucáia ßnurki/ wezełki/ ſiátki rozmáite: *pontowe* przykładáia ßepty diabelſkie. Podobnym ſpoſobem widze y ná świecie/ w ſtánách ludzkich zágeſzone ſo zle vczynki. Naprzod diabeł podrzuca ſiatki ſwoie. O czym *S. Aug:* Laqueos poſuit in deliciis, laqueos in paupertate, laqueos in

I. PARS

hom. 13.

Soliloq. C. 5.

de Laud.

cibo, potu, & in voluptate, in ſomno, in vigilia, laqueos poſuit in verbo, & in opere, & in omni vita noſtra: *Wſędzie śideł diabelſkich, zdrad złych pełno &c.* Śidłá ſą w bogáctwach/ bo ich ludźie ná pychę/ ná obráze Bożka/ ná vćiemiężenie bliźniego/ ná lubieżności záżywáią. Śidłá w vbożſtwie/ bo do krádźieży/ klámſtwá/ krzywoprzyśieſtwá/ á ná czás y do p zedánia Cnoty przywodźi. Śidłá w iedzeniu/ pićiu/ bo do zbytku/ do roſkoſzy w tym pobudza. Śidłá w roſkoſzy nie zakázáney/ bo do rozpuſzczenia iey cuglow iáko nie rozumnemu bydlęciu pozwala. Śidłá we śnie/ ſnámi ziemi/ ſpetnem nápaſtuiąc duſze. Śidłá ná iáwie/ rożne okázye z patrzenia/ ſłyſzenia dáiąc do myśli/ y żadź złych; przyznáie ia że te czártowſkie śidełká wielka ſą przyczyna/ iż ták wiele złych vczynkow náyduie ſie w rozmáitych ſtanach/ on pokuſámi ſwemi
in Pſ. 40. w tych okázyách ſam magiſtruie. *S. Auguſt:* o nim mowi: Acutus inſpector eſt omnium peccatorum. Oprocz tych iednák podrzuconych od czártá śidełek/ to ieſt/ oprocz pokus iego do złego; widzę ieſzcze drugie podrzucone śidełká/ á práwie gleboko zákopáne w náturze náſzey przez pierwozodny
Oſeæ 9. grzech: o ktorych to P. BOG mowi: In funiculis Adam traham eos; przez co ſie rozumieią záćiągnione ná nátur náſze od Adámá mizerye/ miedzy ktoremi ieſt Concupiſcentia *pożądliwoſć*. chętká do złego; y to ćieſzkie czáry. á ledwie nie gorſze niż pierwſze/ to ieſt/ niż pokuſy czártowſkie. Przyznám ſie że mi záwſze przykro ſłuchać/ kiedy owo ludźie wſzytko złe ná czáry zgániáią. Niezgodo iákie ſtadło mieſzka
ap. Cornel. z ſobą/ to záraz mowią czáry to: owá to á owá/ o ktora ſie wprzod ſtáral/ ktora kozyſtáłá w przyiázni iego/ poſłużyłá im: to záraz po Exorcyſtow/ kurzyć/ kádźić/ kopáć/ ſzukáć zarow po domách: Nie kop źiemie dármo/ záyźrzy ieno w ſumnienie oboygá/ że to oboie páſſyonáci/ oboie zapálczywi/ iedno drugiemu nie zmilczy: to to czáry/ tá to páſſya okázyo niezgodnego pomieſzkánia. Widzą że kto hániebnie y ślepo iáko oſobę przećiwko ſtánowi ſwoiemu zákochał/ bez niey bydź nie może. bez wſtydu/ z vtráta ſubſtáncyey/ ſławy/ zdrowia náwet/ puśćić ſie iey niechce/ choruie/ omdlewa gdy iey nie widźi: co mowią ludźie/ vczynek to/ czáry to/ záłálá mu ćoś?

Myli-

Myliśie ſie moi naymilſi w tym bárdzo często/ zła to raczey nie ochczynána/ złym nalogiem rozuzdána pożądliwość iego/ przyczyna tego/ ktorey że z rázu odporu niedawał/ teraz gdy ſie lepiey zámogłá/ co raz to trudniey/ y ledwie *moraliter* mowiąc nie niepodobna odiąć ſie temu/ chybáby cudowna iáká łáſká Bożka przyſtąpiłá: dármo na czáry/ ná diablá to zwalaćie. Mowi *S. Thom:* Non omne peccatum ex inſti- I. P.
gatione dæmonis provenit, ſed interdum ex pravitate affe- Q. 114
ctûs, & carnis corruptione. *Nie każdy grzech ma ſwoy początek od diablá, ale ná czás pochodźi z pożądliwośći, y cielesney vlomności:* Záczym pożądliwość/ zły nalog/ ſtoi zá czárámi: á kiedy to ieſzcze do tych czárow/ przyſtąpią czárki/ álbo Czáry/ puchary/ trunkow piánych; o dopieroż czárow/ diabelſkich pokus/ nie trzeba ſłukáć; iák diabeł nieczyſty/ ná wſzytko zle odważa ſie pijak; nie dármo *S. Bern: Senen:* mowi: Non eſt aliud ebrietas, quàm manifeſtiſſimus dæmon Nic innego nie ieſt piáńſtwo/ tylko oczywiſty diábeł. *Po-*
ntore iákom wzwyż powiedźiał/ iż czarownicy czáruiąc kogo/ oprocz podrzuconych znákow záżywáią nie zwyczáynych ſzeptow/ przymawiánia diabelſkiego/ w ktorym nieiáko ná ow zły vczynek przywoływaża czártá/ y owſzem to ieſt rzecz naygorſza: bez tego diabeł do żadney roboty nie zuſzył by ſie/ gdy by owe ſzepránia, znákámi iákiemi nie były oziunione. Podobnym ſpoſobem náyduią ſie też niektore *præſtigia* ſzepty/ mowy/ náuki/ ktore bárdźiey ſzkodzą obyczáiom ludzkim/ niż czárt z pokuſámi ſwemi/ álbo niżeli właſne pożądliwości. Przeto y Kázimierz S. chcąc pokazać iáko Panna Przenaś: ſkutecznie wſzelkie vczynki diabelſkie to ieſt grzechy z świátá wygánia. Per te morum nunc pravorum delinquuntur devia: záraz przydáie/ iż ona iákieś czarownicze ſzkodliwe wykrzeſnilá náuki. Doctrinarum perverſarum, pulſa ſunt præſtigia: przez ktore *Præſtigia* nic innego nie rozumiem/ tylko niekto-
re *principia*, náuki/ opinie/ ktoremi ludźie ſobie momia/ y nie iáko czáruią ſumnienia ſwoie: gdy to co Práwo Boże zákáże/ á záſem y przyrodzone/ mądrzy/ wiadomi Xiąg zgodnie wſzyſcy powiádáią że ſie to nie godźi/ oni ſobie lżdá fundámencik w głowie vprzątnowſzy/ máią to zá nic/ beſpiecznie

to czy-

to czynia. Z moim rozumieniem/ naypotężnieyſze to cáry: to ieſt naywiekſza zepſowánia obyczáiow ludzkich/ ták w wyſokich/ ták y w niższych ſtanách/ przyczyná. Xięgi Prorockie
FIG. Ezechielá prawie wſzytkie napełnione ſą lámentámi/ nád zepſowánemi obyczáiámi Izráelczykow: á zkąd że poczyna te lámenty P. BOG? Márzeka wprawdźie ná zdźierſtwa/ ná
Ezec. 24. niesprawiedliwości/ vćiemiężenia poddánych/ Væ Civitati
C. 22. ſanguinum. Principes eius in medio illius, quaſi lupi ra-
Ibidem. paces prædam: Márzeka ná ſákcye Pánow Izráelſkich; Principes Iſrael ſinguli in brachio ſuo fuerunt. *Káżdy tylko ná ſwoie ręke, ná ſwoie ſtrone galił.* Márzeka obſzernie ná zgwałcenie Swiąt/ y świątnice ſwoiey/ ná zkorzumpowáne ſądy/ na rozmaite grzechy nieczyſte/ cudzołoſtwá/ pozubſtwá. Uważom ia iednák/ że te nárzekánie ſwoie/ záczął od nárzekánia
C. 13. nád ták iemiś cárownicámi/ y owßem naypierwße Væ nád nimi wydał. Væ quæ conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ſub capite vniverſæ ætatis. *Biáda onym, ktore ßyią poduſzki pod łokcie wßytkich ludźi, y ro-*
ap. Corn. hic. *bią wezgłowká pod głowy káżdego wieku.* Według litery to tłumacząc niektorzy piſą: że cárownice/ ktore rozdawały ták iemś obßyćia ná ßtrafę poduſzeczek/ w ktorych były cáry wßytko dobre złym onym ludźiom prorokuiąc/ oßukiwały ich: iednák w duchownym ſenſie *Cornel.* to tłumáczy o pochlebcách: byli znáć y ná ten czás ták cy Theologowie/ co to Pánom Izráelſkim pochlebuiąc; ßkutecznemi rácyámi ſumnienia łatwiąc/ pozwalali obrázy Boſkiey: mowili że godźi ſie wam roſpuſtnie żyć/ boście Pánowie. á choć ſwywola ieſt grzech/ maćie ſie czym z niego okupić przez iálmużny. Mowili godźi ſie poddánych/ niższey kondycyi ludźi obćiążáć/ nád práwo podatki z ruina ich ſtánowić: bo ſie názbyt Mieſzánia ſtroią/ poddáni upiiáią/ná obráze Boſka záżywáią tego. A ponieważ to Proroctwo działo ſie w niewoli Bábilonſkiey (ták o notuie Cornel:) byli tám pewnie ták cy/ ktorzy dla reſpektow y Pánow ſwoich P. BOGA choć powierzchownie zá przeli ſie/ Bábilonſkim Bożkom ofiáry czynili; wiec o to ſtrapułu nie mieli: mowili ſobie/ álbo im mowiono: P. BOG ná ſerce pátrzy/ w tákim záśie musiáło to bydź: byli y tácy/ ktorzy

ktorzy w vboſtwie bedąc krzywdźili Pánow ſwoich krádźieżámi/ vßkodzeniem potáiemnym/ máiąc v ſiebie/ máło to rzeczy/ álbo też mowili ták u nas poſpolićie proſtáctwo rozumie: Xiędzu/ Pánu vkráść nie máß grzechu. Od tych tedy cárow od tych Theologow lámenty ſwoie poczyna P. BOG. Væ quæ conſuunt pulvillos: á ták tłumáczy *Cornel.* Væ falſis Prophetiſſis, quæ Judæis in ſuis vitiis & rebellione adulantur, illoſq; fovent, ut in eis ſecurè, & molliter quieſcant. *Biáda fałßywym Prorokiniom, ktore Izráelczykom w złośćiách ich y roſpuśćie pochlebiáią, y onym rádzą. żeby beſpiecznie y weſoło w nich żyli.* á co wiekßa też lámentá nád zepſowánemi obyczáiámi Izráelá koncży podobnymże ſtylem, Propheræ C. 22.
eius liniebant eos ablq; temperamento, videntes vana. & divinantes eis mendacium. W ktorych ſłowách pod podobieńſtwem/ ná przewrotne náuki/ ná pochlebne Theologi przymawia; á tym ſámym dáie znáć/ że to naywiekßa przyczyna zepſowánych obyczáiow w Izráelu było. Jaſna to rzecz y w náßey Polſce/ poki Polacy w proſtych Kázániach kochali ſie/ poki bárdźiey o Kátechizm niż o Ewángelią dworną dbali/ poki figlownych Xiążek nie czytali/ poki Spowiednikow Kápelánow dworſkich: tákich co ſie to z nim y upić/ y w kárty puść/ nie chowali; poki po proſtu o P. BOGV/ o ſumnieniu wierzac/ w dyſputy ſie nie wdawali; pory też było ákolwiek: boć to przećie choć y pokuſá do złego ieſt/ y pożądliwość żápala/ ieżeli rozum y ſumnienie zdrowe/ záraz ſtrupuł ſie czyni/ odwodźi od grzechu. Lecz iáko ſkoro w Polſce ſubtelna Polityká naſtáła/ Xiążecki Máchiáwelá/ Eformioná/ Atheiſtyckie/ máło co álbo nic o BOGV/ o nieśmiertelności Duße trzymáiące/ zágeśćiły ſie/ á do tego ſubtelnych/ álbo pochlebnych Theologow narodźiło ſie nie máło; ták zaraz záczárowáli Polacy tym ſwoy rozum/ wiele rzeczy zákázánych oſadźili u ſiebie/ że to nie grzech/ aby ták łátwiey w złośćiách ſwych brodząc/ żadnego w ſumnieniu nie mieli gryżienia: przez to też teraz widźiemy/ że co dzień w Polſce przybywa nie- APORT
zbożności. Pięknie to ieden dowćipna obiáśnił inwencya/ iáko to náuká y Theologia prącko wczyni z tego co ſie nie godźi/ iż ſie godźi/ y oráz iáki też ſwoy koniec miewa. Wy-

ſtáwił

ſtáwił ná Dialogu Oſobę Krolá/ y Ceſárzá/ y oraz chłopká dzwigáiącego wor z tym napiſem: Ego hos duos ſuſtento *Ia tych dwoch dźwigam żywie*: potym wychodźi iákoby Żołnierz y mowi: Ego hos tres defendo, ſed ſpolio: *Ia tych trzech bronię, ále też łupie*: Wychodźi po nim Kupiec: y mowi: Ego hos quatuor decipio. *Ia tych czterech oßukiwam*. Dáley wychodźi Medyk mowiąc: Ego hos quinque occido. *Ia tych pięći zábijam*. Wiec też wychodźi Spowiednik/ álbo Theolog y mowi: Ego hos ſex abſolvo. *Ia tych ßeśćiu rozgrzeßam, álbo uwálniam*. Náoſtátek wyßedł y diábeł/ mowiąc: Ego hos omnes rapio. *Ia tych wßytkich porywam do piekłá*. Widźićie iáko to u złego Theologá/ y Żołnierzowi pod prætextem obrony Rzeczypoſpolitey/ Máieſtatu Krolewſkiego/ godźi ſie drzeć z ubogich ludźi: Krolá Páná ſwego wźiąwßy ſwoie żołdy w wiernośći záwodźić: godźi ßę y Kupcowi drugich oßukiwáć: Medykowi dla niewmieternośći/ álbo niedbálſtwá ſwego zábiiáć: godźi ſie y Theologowi nie widźąc do rozgrzeßenia ſpoſobnych/ cudzego nie oddáiących/ rozgrzeßáć; ále ná táki koniec to wyßło pokázało ſie gdy z Theologiem/ y támtych porwał diábeł/ y polećiał do piekłá. Ego hos omnes rapio.

II. PARS Trzebá wiedźieć/ że miedzy innemi intencyámi/ dla ktorych świátu dána Pánná Przenaśw: ieſt też y tá/ áby wßyſtek świát/ y ſtány ludźi żyiacych poświęćiłá/ y od nich wßelkie ßtuki záźrowſkie odegnáłá. Długo by było o káżdym w ßczegulności mowić/ ále w ogolności/ moge ſobie ſtány świeckie rozdzielić ná dwoie. *Naprzod* ieſt ſtan ludźi bogátych/ możnych/ zácnych u świátá; drugi ſtan ludźi w ubogſtwie/ álbo w ćießkim wyrobku/ w poddáńſtwie żywot ſwoy nedźnie prowádzących; iáko w ſtanách wyżßych pełno pychy/ zbytkow/ ſwywoli/ vciemieżenia podleyßey kondycyi ludźi; ták y w ſtanách ubogich/ przeklęctw/ kradźieży/ pijáńſtwá/ zdrádziectw/ obmowiſtá/ nienabożeńſtwá doſtátkiem; zgołá záráżone/ zezárowáne ſą te ſtany; á czymże. Doctrinarum perverſarũ præſtigiis. Vknowáli ſobie w głowie ludzie/ że to w ich ſtanách bez tego obeść ſie nie można. Krzeczeß możnieyßemu: ßemu ták owey roſpuſty pozwala ſobie/ z krzywdą ludzką/ ſtro-

ßo/

no/ chciwo/ bánkietno/ świátu ſie zákázuie: Odpowie; nie mogę ináczey żyć/ w Páńſtwie urodźiwßy ſie domu. Mowiß ubożßemu/ o krzywoprzyſięſtwá/ o przeklectwá/ o ßkodowánie Pánow ſwoich/ odpowiada poſpolićie: Niemożna bez tego w domu ſie obyść/ wßytko to z biedy/ z ubogſtwá czynie. Wiec Pánná Przenaśw: dźiś Exorcyzmuiąc ſtany obádwá/ ták bogátych/ zacnych: iáko y ubogich przy zápalonych Gromnicách ſwoich/ te czáry álbo fundámenta złych obyczáiow/ to ieſt pomienione głupie rozumienią/ wyrzuca/ konfunduie. *Exemplo vitæ* przykładem Cnot SS. pokory/ y ubogſtwá; z ktoremi iáko iáśnieiącemi pochodniámi wchodźi do Kośćiołá Sálomonowego/ y oraz poświeca/ błogoſławi one/ we wßytkich czudnośćiách/ ták ludźiom bogátym/ zacnym/ iáko też podłym/ y ubogim/ ſwoie poćiechę/ łáſkę/ opiekę obiecuiąc. *Naprzod* tedy ludźiom wynioſłym/ zacnym u świátá/ y dla tego w ſtanách ſwoich śiłá ſobie pozwalaiącym/ pokázuie pokorą ſwoią/ iáko fałßywa ieſt opinia ich: iż bez tych zbytkow niemożna ieſt w ich ſtanie obyść ſie/ álbo ná táki ákt pokory zdobydź. Wßytko Niebo/ wßytká ziemiá/ nád áktem Pokory Pánny Przenaśw: przy Oczyſczeniu ſwoim wyprawionym/ práwie dumieią ſie: przećiwko któremu y nayglębßey ákty pokory/ ktore kiedy/ álbo nayzacnieyßi u świátá ludźie/ álbo nayświetßi przed P. BOGIEM wyprawili; práwie nic nie ſą; gdyż im zacnieyßa/ álbo świátobliwßa ieſt Oſoba/ ákt też iey pokory zacnieyßy. Ze dwu okoliczności/ cudowna dźiśieyßa Pokora Pánny Przenaś: *Naprzod* że Pánná Przenaśw: była prawdźiwa Mátka Boſka/ á zátym Swiętá nád wßytkie inne Swiete: teraz záś iákoby grzeßnicá pokázuie ſie z ofiárą błagáiącą zá grzech; była niewinna Páninenka/ w całości/ czyſtości rodzącą/ á oná przychodźi ná Oczyſczenie/ iáko y drugie Mężátki. Rzeczeß: táyne to/ y zákryte od oczu ludźkich rzeczy były/ że Przenaś: MARYA ná ten czás wchodząca do Kośćiołá/ była y Mátka Boſka/ y Pánna/ łátwo ná to odważyć ſie było Pánnie Przenaśw: ále ią o ktorego urodzeniu/ fámiliey/ godności/ ludźie wiedźą/ uniżać ſie przed podleyßemi/ pokornie bez polityki/ bez witánia w Kośćiele záchowáć ſie nie mogę. Ná to odpowiá-

dám: że myliß ſie w tym: Táiel BOG cudownie przed diabłem/ że Pánna Przenaśw: y Matka Boſka ieſt/ oraz y Pánna: Nie była wprawdzie wiádoma dobrze wßytkim ná ten czás w Izráelu tá godność Pánny Przenaśw: ále celnieyßę/ zacnieyßę/ oſobliwie Káplánſkie domy/ o tym oboygu iuż ná ten czás wiedźieć muśiały. Pewnie gdy ießcze ćiężarna Pánna Przenaś: Elżbietá przywitálá Máćka Boſka. Unde eſt mihi, ut veniat ad me Mater Domini mei. gdy błogoſławionym/ á zatym Pánieńſkim/ Owoc żywotá iey názwálá w domu Zácháryaßowym/ wßytkim to nie táyno było/ że Przenaśw: MARYA Matka Boża y Pánna ieſt; y rozumiem że ten głos po wßytkich krewnych/ y ſąśiádách muśiał ſie roznieść: Oraz z ona nowina/ iáko dźiećiątko podſkoczyło w żywoćie Elżbiety: bo ſie pytáć muśiano záraz/ o wßytkie okoliczności hiſtoryei/ iáko poſpolićie czyniá ſąśiádki zßedßy ſie z Sąśiádkámi. Pewnie potym y przy Narodzeniu Jánowym/ tym bárdźiey tá ſławá z tákieyże okázyey rozchodźić ſie muśiała; pewnie nie ieden przypomniał; że to ten Ján ieſt/ ktory w żywoćie Máćki ießcze/ Cnotę nabożeńſtwá ná przyśćie MARYEY Przenaśw: pokazał. A dźiśieyßa Ewángelia co mowi: Jżaliß ſtáry Simeon/ iáko Biſkup Nayważßy; y Prorok: bá y Anná Prorokini/ niewiedźieli przynamniey ieżeli nie od ludźi/ to z Nieba/ co to była zá godność Oſoby wchodzącey z Ofiárą? Wiedźieli to dobrze/ że Máćka Boſka/ bo Máćka Meſſyaßá/ ktorego wita Simeon: Viderunt oculi mei ſalutare tuum. Wiedźieli że y Nayczyſtßa Pánna była: bo pámiętał Simeon; co o Narodzeniu Meſſyaßá napiſał Prorok: Ecce Virgo concipiet, & pariet: *Oto Pánná pocznie, y porodźi.* Zátym dźiśieyßy Akt Pokory Pánny Przenaśw: náder heroiczny ieſt/ y tym ſámym konfunduie głupią twoię opinią ſwiecki/ pyßny/ złowiecze/ iáwnie ći pokázuie/ iż z naywyßßa godnością/ zacnością ſtanu/ vniżoność/ ſkromność/ pokorne nabożeńſtwo zgodźić ſie może. *Stanom* zás podleyßym/ vbożßym/ ktorzy vbóſtwo ſwoie máią ſobie zá kárę/ zá plagę Boſką/ w nim niećierpliwie/ w przeklećtwách/ w przyſięgách żyią/ álbo też dlá niego łotroſtwá iákiego/ krádźieży/ nieczyſtości dopuſzáią ſie/ á wßytko

Luc. 1.

Luc. 2.

wßytko mowią/ z biedy to/ z vbóſtwá to bydź muśiało: Dlá zkonfundowánie ich głupſtwá/ pokázuie im przy Oczyſczeniu ſwoim Pánná Przenaśw: przykład Cnoty vbóſtwá/ kiedy idąc w ſámey rzeczy z Fámiliey Krolow Izráelſkich: y owßem nayſławnieyßych Pátryárchow/ będąc do tego Pánią/ y Krolowa świátá/ nioſąc ná rękách tego/ ktory wßytkie ſkárby ſtworzył/ nie ſtáie ſtroyno/ áni z áſſyſtencyą/ ále iáko vboga z wyrobku z Jozefem S. żyiąca; nie nieſie ná ofiárę zá Syná ſwego báránká/ ktora była Ofiárą bogátßych/ ále ofiárę vbogich: Par turturum, aut duos pullos columbarum; *Parę gołębiąt.* Albo rozumieß/ że to Pánná Przenaśw: z gwałtowney biedy vczyniłá/ że y Rzemieſlnikowi iednemu Oblubienica ſie ſtałá/ y ták vboga Ofiárę przyniośłá: podobno to Rodźice Jey woyną/ wygnaniem/ álbo innym nießczęśćiem ſubſtáncyą ſtráciwßy/ w tákim vbóſtwie Corkę zoſtáwili: Myliß ſie w tym: Rodźice Pánny Przenaś: nie byli w ćießkim tákim vbóſtwie/ y owßem znáczno mieli ſubſtáncyą/ ktora (iáko *S. Hieron:* piße:) ná troie dźielili: Ná Rościoł/ ná vbogie/ y ná domowe potrzeby: *Euſtat:* powiáda że bogátße/ nád wßytkich Pánow Izráelſkich Ofiáry Jáchymowe bywały w Rościelę/ y że gdy iuż był vpewniony od Anyoła o płodźie ſobie dánym: ná dźiękczynienie P. BOGU. 10. Báránow ná ofiárę oddał: Káplánom 12. Cielcow: á ná Senatorow y poſpolſtwo rozdał 100. kozłow. *Do tego* Nálázłáby była Pánná Przenaś: ieżeli nie w Domu Rodźicow/ to u ták wielu znáczných pokrewnych/ zápomożenie ná onego báránká: bá y owi ná ktorych nie dawno wßytkie ſkárby od trzech Krolow ofiárowáne/ rozdałá/ ochotnie zápomogliby byli Pánnę Przenaśw: Wiec gdy Pánná Przenaśw: ták vbogo/ y z ták vbogo ofiárą przychodźi/ dobrowolnego to vbóſtwá heroiczny wyprawuie Akt/ ná to/ áby ćię náuczyłá/ iáko y ty vbóſtwo ſwoie nie maß mieć za rzecz złą/ nie maß w nim nárzekáć/ á dáleko mniey z okázyi tego/ złego czego pozwalać ſobie: y owßem náucza ćię/ że w vbóſtwie maß bogoboynie/ nabożnie/ weſoło żyć: o co ták do ćiebie mowi *S. Bon:* Vide paupertatis MARIÆ magnitudinem, & quicunq; pauper eſt accipiat conſolationem: quicunq; pau-

deNat.v. ap. Vmb. Nov. n. 1206.

S. Bonav ſpec.l.4.

per eſt, multum conſolari poteſt de paupertate MARIÆ, & de paupere JESU. *Przypatrz ſie wielkoſći vbostwa MARIEY, y ktokolwiek vbogi ieſt niech bierze pocieche; każdy vbogi pocieſzyć ſie może, poyrzawſzy ná vboga Przen: MARTA, y ná vbogiego P. JEZVSA.* Już tedy widżiemy táko Panná Przenaśw: przy dżiśieyſzym Exorcyźmie świátá w pomienionych ſtanach świeckich rozpedza *præſtigia doctrinarum*, złe y błędliwe rozumienia: á to przykładem Cnot SS. Pokory/ y vbostwá. Obaczmy nád to/ iáko wſzytkie ſtany świeckie poświęcá/ błogoſławi onym *ſuâ Protectione*, to ieſt/ wſzytkim (byle żyli według powinności ſtanu ſwego) ták bogátym/ zacnym/ iáko też y vbogim/ opieke ſwoie obiecuie/ przeciwko wſzelkim trudnościom/ pokuſom/ niebeſpieczeńſtwom/ ktore ſie w tych ſtanach często trafiáią. Błogoſławi *Naprzod* y opieke ſwoie obiecuie ludźiom zacnym/ y bogatym uświá-
Spec. l. 4 tá. *S. Bonáv:* Nolo deſperare divites, quia non ſolùm pauperes Paſtores, ſed etiam Reges, pauperem MARIAM, & pauperem eius Filium invenerunt. *Niech nie deſperuią bogáci, bo nie tylko vbodzy Paſterze, ále też y bogáci Krolowie, vboga MARIA z vbogim Synieczkiem znaleźli.* Dáie im krzyżyk żeby
de Conſ. l. 2. Met. 5. im záży nie ſzkodźiły; á ktoreż to? bogactwá záży to/ á práwie wagle ſame zártowſkie, ták *Boet:* o nich: *Sed lævior ignibus æthnæ.* Feruens amor ardet habendi. Pánná Przenaśw: ſprawuie to przyzyna ſwoia/ że tym ktorzy náboźnie ſie Jey polecaią/ ani bogáctwá/ áni wyſokie u świátá vrzędy/ nie záſzkodzą.
N. 672. *Umbr Novar:* Dives David exitit, divites pleriq; alij in veteri Teſtamento, qui tamen ab avaritiæ flamma ſe illæſos ſervarunt, quod in Virginē referendum eſt &c. *Bogátym był Dawid, bogáci byli w ſtárym Teſtámencie niektorzy; á przecie ich vpał łakomſtwa nie naruſzył: co ſie ſtało dla Pánny Przenaśn: ktora z pokolenia ich vrodźić ſie miáła:* á náwet bez tego bydź nie może ná świecie/ gdy iákie od złych ludźi przećiwności/ nieszczęścia/ przeſládowánia/ oſobliwie o prawde/ o ſprawiedliwość/ o cześć Boſką ná tákich przyidą/ y to krzyżykiem ſwoim/ obrona ſwoią odegnáć od nich obiecuie. Oboygá tego probá ná Joſefie z Arymathyi/ ktorego Piſmo S. bogáczem zowie. Venit quidam

quidam homo dives ab Arimathia. Dwie rzeczy niezwyczayne vpátruie w tym Mężu. Náprzod że zacnym/ bogátym bedąc/ nie wſtydźiel ſie pokázać/ że był Vczniem JEZVSOWYM. Et ipſe erat diſcipulus eius. Nie wſtydźił ſie ſam záchodźić około pogrzebu/ ſpuſzczenia Ciáłá Vkrzyżowánego/ gdyż ieſzcze ná ten czás Krzyż hánba to naywiekſza był. Niewſtydźił ſie/ vſtąpić mu ſwego Márnurowego grobu/ *náwet* nie żálował znáczných pieniędzy ná drogie máści: bo ná ſto funtow ráchuie Ján S. Ferens mixturam Myrrhæ & aloes quaſi libras centum. Drugá rzecz oſobliwa w tym Mężu vpátruie *Grzeg: Tur:* że ſtárſzyźná Zydowſka dowiedźiawſzy ſie iáko bogáty pogrzeb ſpráwił P. JEZVSOWI/ poimali go y do więźienia pewnego wſádzili. *Petr: de Nat:* przydáie/ że Biſkupi Zydowſcy y Kiążętá pieczętowáli to więźienie/ iáko y Grob P. JEZVSOW: lecz tey godźiny/ kiedy P. JEZVS nie náruſzywſzy pieczęći zmartwychwſtał/ y Jozef z więźienia cudownie wyſzedł: bo Aniol Páński podniożſzy do gory ściany wſzytkie więźienia onego/ wolno wyniśc mu kázał/ y znowu ná ſwoie mieyſce ściany ſpuścił: to záś wſzyſko Autorowie przypiſuią Opiece Pánny Przenaśw: *Naprzod* odwage one/ y hoyność ná pogrzeb P. JEZVSA. bo *Metaphr:* piſze; iáko Pánná Przenaśw: ſámá nie mogąc pogrzebu Synowi vczynić/ námowiłá ná to pomienionego Męża. mowiąc: Da mihi gratiam, & communi huic Magiſtro, audacter pete illius corpus, ut deponatur, & mandetur ſepulturæ. Ow záś cud w vwolnieniu z więźienia/ modlitwom Naśwter: Panny przypiſuie *Novar:* Facile crediderim MARIÆ maximè precibus fuiſſe liberatum, quâ ſuadente diſcrimini ſe obiecerat. *Ná oſtatek* Pánná Przenaśw: dáie ſwoy krzyżyk/ błogoſławieńſtwo ſtanom niżſzym y vbożſzym/ tym oſobliwie krzyży vboſtwo ſwoie ćierpliwie znoſzą/ y w nim boiażni Boſkiey przeſtrzegáią. by też w naywiekſzey poterzebie obrázy Boſkiey dopuſzczáć ſie niechcą/ ták im Pánná Przenaśw: opieke ſwoie obiecuie/ y owſzem ná ręce/ ná łono ſwoie bierze ich y piáſtuie. *Guerr:* Widząc vbog ego Łázárzáná łonie Abrahámowym/ chcąc też y wieku náſzego vbogim coś podobnego obmyślić/

vpátrył

Matth. 27

ap. Sur. 15. Aug.

cit.

de Aſſ. S. 2.

wpátrzył dla nich daleko zacznieyße łono/ to iest Opieke Pánny Przenaśw: o czym ták mowi/ Nullatenus credideris maioris esse felicitatis & gloriæ, habitare in sinu Abrahæ, quàm in sinu MARIÆ, cum thronum suum in ea posuerit Rex gloriæ. *Nienterzże, áby pczeslinßa rzecz była spoczywać na łonie Abrahámá, niż ná łonie MARYEY, ponieważ mießkanie swoie Krol Chwały w niey założył:* do tego tedy łona/ to iest Opieki MARYEY/ áby z vśnieśćia w potrzebach swoich y ućiśkách/ wßyscy ludźie nadzni vdawáli śie/ nápomina *Novar:* Omnium melior sinus Virginis, hic se pauperes recipiant, feliciores in hoc Lazaro, futuri... Wiec iuż obaczywßy/ iáko Pánny Przenaśw: przy tych Gromnicách Swiete y skuteczne Exorcizmy: wßelkie złe od stanow świeckich oddaláiace: pokornie ná błogosłáwieństwo Jey/ zchylaymy śie/ y vpadaymy; o tenże krzyżyk prośmy z Bonáwentura S. Recordare Domina pauperũ miserorum, & sustenta eos ope refrigerij Sancti sui. *Pámietay Páni ná vbogich, mizernych, y rátuy ich rátunku twego Swietego ochłodą;* o to cie prosiemy przez miłość Syná twego Naymiłßego/ ktoremu z Oycem y z Duchem S./ niech będzie wieczná cześć y chwałá. *Amen.*

Aquila provocans pullos.

Pro Aſſump. B. M. V.

STROPHA 19.

Mundi fluxus, atq; luxus. *Docuiſti ſpernere:*
DEVM quæri, carnem teri Vitijs reſiſtere.
Swiátaś złośći, y prożności, Wzgárdzać nas náuczyłá:
BOGA ßukáć: ćiáło hukáć; By go złość nietepiłá.

Sicut Aquila provocans ad volandum pullos ſuos. *Deut:* 32.

MA to náß skáżony rozum/ że rzeczy duchowne/ y do poięćia trudne/ áby ie iákokolwiek poznał/ trzebá mu ie podobieństwámi vłatwiáć. S. N. Sam P. BOG ponieważ iest Duch naydoskonálßy/ nam niewiádomy/ y niesko-

ńczony/ áby iákakolwiek wiádomośćia o sobie vwiádomił rozumy náße; pod podobieństwem rozmáitego stworzenia/ iáko ogniá: słupá/ obłoku/ pokázował śie; o czym námienia Páwel S. vt ex invisibilibus visibilia fierent. Chwalebne Wniebowźięćie Pánny Przenaśw: rzecz to iest osobliwa/ niepoietá rozumowi náßemu: bo nieiáko nieográniczona; mowi *Petr: Dam:* Gloria, quæ eam de hoc mundo transeuntem excepit, principium ignorat, finem neſcit. *Chwałá, z ktorą Pánná Przenaśw: wźięta iest do Niebá, początku áni końcá niema* Wiec rozmáici Ráznodźieie stáráia śie chwałe Wniebowźięćia tey Pánny pod rozmáitym podobieństwem Słuchaczowi swemu pokázować. iák w Wniebowstępuiacą dźiś Pánne/ iedni Fenixem/ drudzy Słońcem/ inni Mieśiącem/ Jutrzenką tytułuią: iákoż y od samych Anyołow dźiś coś podobnego słyßemy: Quæ eſt iſta quæ aſcendit. quaſi Aurora, - vt Luna, - vt Sol. *A ktoraż to iest, co wstępuie iáko Iutrzenká, - iáko Słońce, - iáko Mieśiąc?* Myślitem y ia/ do czego by naygodnieyßego przyrownáć Wniebowźięćie Pánny Przenaśw: y nie mogłem godnieyßego ználeść/ iáko toż podobieństwa; pod ktorym Pismo S. opisało Wniebowstąpienie Synà Jey: to iest pod podobieństwem Orłá wzlatuiącego/ pod ktorym Moyżeß opisuie Wniebowstąpienie Páńskie. Sicut Aquila provocans ad volandum pullos ſuos. o tym albowiem tłumáczą to mieysce Pismá S. *S. Ambroſ: Anaſtaſius* ktorego iáko Orłá wzlatuiącego/ wabiącego zá sobą dźiatki swoie vważáiąc *Auguſt. S.* Wabi nas zá nim iáko orłetá zá Orłem swoim/ mowiąc: Si rectè, ſi fideliter, ſi devotè/ ſi Sanctè, ſi piè Aſcenſionem Dominî celebramus, aſcendamus cum illo, & ſurſum corda habeantur. *Jeżeli należycie, wiernie, świątobliwie, pobożnie odprawuiemy dzień Wniebowstąpienia Páńskiego, wstąpmy z nim, y podnośmy serca náße ku gorze.* Náuczą Krolewicz náß że Pánná Przenaśw: iest osobliwa Mistrzyni/ ktora od ziemie do Niebá podlatować vczy; Mundi luxus, atq; fluxus, docuiſti ſpernere, DEUM quæri &c. A toż y ia tego podobieństwá zażyłe ná obiáśnienie iákiekolwiek Chwały Wniebowźięćia Jey; y zechce ia pokazáć Orłem lotnym ná naywyżßą gorę/ albo szczepień Wwielbienia dźiś wlátuiącym/

Hæb. 11.

Serm. 1.

ap. Corn

Serm 2. de Aſc.

y ták

y oraz Orlatka swoie od ziemie do Niebieskich rzeczy wabiącym: Wprzod tym/ ktorych P. BOG ná tym świecie wyniosł iako Orłow/ to iest zostáiacym na godnościach y vrzędách/ duchowna y potrzebna dawßy náuke.

I. PARS

Nie tylko u Pogáństwá/ ále y w Pismie S. pewna iest/ iż Orzeł znáczy ludźi wyniesionych ná godność iaka wysoka/ álbo ludźi zwierzchność nád innemi máiacych: y ták według *Cornel*: Prorok zowie Nábuchodonozora Krolá Orłem wielkim. Aquila grandis. Jeremiaß tákże o Cyrusie Krolu Perskim mowi. Ecce quasi Aquila ascendet, & avolabit. przyczyna tego podobieństwá data/ że Orzeł iest ptak nayzacnieyßy/ naymożnieyßy/ ktorego sie wßytkie inne práctwá boio; á zátym dobrze wyrażą Stanu Krolewskiego/ Pánskiego/ zacność/ y moc; ktorey nie tylko ná pánowanie nád poddánemi swemi/ ále też y ná obronę onychże/ od Nieprzyiáciol powinni zażywáć: y przyznáie/ że kto z ludźi otrzymał od P. BOGA te gonność/ kogo BOG ná ták nád drugiemi vrzad wyśadźił/ wiele powinien P. BOGV: bo to dźiełó sámey iego Boskiey ręki. De stercore erigens pauperem, ut collocet eũ cum principibus populi sui: bo tym samym byle sie miał sam do tego/ serce/ duße/ iego bierze P: BOG ná ręce swoie. Cor Regis in manu Dei: y owßem cała TROICA Przenasw: niespuszáiąc sie ná Anyołow/ takowych strożem ståie sie. *Eusеb*: *Doryleus*. Sanctissima TRINITAS est custos Principum. A dośyć że wam ná tym/ Orlikowie Ziemscy? że was BOG nád drugich ru ná ziemi wyniosł? rzad ták nád innemi dał? nie dośyć: iednym to pomogło do Zbáwienia/ innym záś do potępienia: powinni bowiem tacy/ nie tylko w tym iednym Orłá ná sobie wyrażáć/ ale y w czym innym. Pospolićie ták stárożdawni táko y świeżi *Autorowie*; upátrzyli w Orle osobliwo nád inne ptáctwá skłonność do Niebá: Nie obaczyß wiele Orłá po ziemi chodzącego/ á dáleko mniey ná błotách siedzącego; nád inne ptáki wyżey ku Niebu podlátuie/ bespieczniey/ bo nie zmużonym okiem w Niebieskie świátło/ to iest w Słońce pátrzy; pożywienie iego po powietrzu zá ptaßkámi; á ieżeli kiedy gniazdem osiędzie/ to pospolićie ná wysokich gorach/ álbo Cedrách Libán-

Ps. 112.

in Ezech. C. 18.

ap. Noriberg. P. 2 L. 1. C. 10

Libánskich. *Cornel. a lap.* powiáda: że Orzeł do gory pogłodáiący dawne było *Symbolum* pobożności w Krolách y Pánách: stanu ich osobliwá to powinność pobożność. *Philo* piße: że Krolowie Izráelscy przy Koronácyi swoiey nie odbierali berłá/ iáko iest zwyczay u innych Narodow/ ále dáwáno im Xięgę *Deuteronomij*, w ktorey iest zebránie práwá Bożego; y to wprzod własna ręka tego ktorego Krolem czyniono/ dla lepßego sobie wbićia w pámięć/ powinno było bydź przepisáne: ktora Xięgße wźiawßy/ mowił wiec Krol Alii Reges sceptro vrantur pro gestamine, mihi pro sceptro erit hoc legum compendium. *Inni Krolowie niech sie szczycą berłem, mnie zá berło ståć będzie to práwo*; ktora Ceremonia dawáno znáć/ że własna powinność Krolow iest/ żyć według práwá Bostiego/ żyć pobożnie. Tá pobożność ma bydź *Naprzod* względem P. BOGA: Stáráiąc sie o záchowánie Práwá iego Swietego/ modlitw/ nabożeństwá osobliwie publicznego/ Kazań nieopuszczáiąc: nabożnie y często Sákrámentá świete przyimuiąc; iáko czynił *Henryk II.* Cesarz ktory nigdy sie w Purpurze Cesárskiey ludziom nie pokazał/ poki wprzod dyscypliny/ y Spowiedźi nie vczynił. *O Orle* piße: że gdy Jowiß z Olbrzymámi woiował; Orzeł piorunow mu dodawał. Ná to powinien y káżdy Pan Chrześciánski/ áby o BOGA/ Kościoły/ Ołtarze/ y sługi iego/ o Wiare/ mężnie zástáwiał/ sie y czynił. *Nazian:* mowi: Pietas Regibus, velut est Sacramentalis. kiedy sie kto tknie Chwały Bożey/ vkrzywdźi Kościoł/ gniewáć sie oto powinni: iáczey/ niedbálego w tym Krolá przyrownywa *Mancin:* do Żydow trzćino biiacych w głowę CHRYSTVSA. Ex DEO non regnant, & arundine, scilicet sceptro percutiunt Caput JESU Reges, sive Principes, quotquot pluris habent ærária sua, quàm altaria, plus palatia quàm templa: quot. quot immunitatum Ecclesiasticarum osores sunt, ac eversores. *Pontore* Pobożność máia mieć względem siebie/ to iest áby w sobie złe chući do gniewu/ obżárstwá/ á osobliwie cielesności martwili. *Pier:* piße o Orle/ że ták ná záo dźiub/ álbo noś iego zákończy mu sie/ y zákrzywi/ iż nim nie może żadnego pokármu wźiąć/ y ták od głodu zdychać musi. Nie-

in Ezech. C. 18. de Creat. Princ. FIG.

Mancin. L. 4. D. 5. APOPH.

Orat. 27

loco cit.

Hier. l. 19 C. 14.

bármo owó/ drapieżne ptaki widziemy/ że sobie nos o co twardego/ my mowiemy ostrzo/ á podobno co przytepiáia/ żeby im bárdzo nie wrosł; tegoć y wam Orłowie Ziemscy/ Pánowie świeccy potrzebá/ ábyście swywolnym namiętnościom wászym/ zoskow przyćieráli/ przez wstrzymywánie sie od roskoszy zákozánych/ ieżeli ná wieczną śmierć/ złączoną z głodem wiecznym/ famen patientur vt canes przyść niechcećie. Nie záiste ná świećie wdzięczniejszego/ y BOGV y ludziom; nád Páná/ bezecnym námiętnościom sprzećiwiáiącego sie. Przyznáie to *Plinius* choć Pogánin. Quid præstabilius est, aut pulchrius munus DEI, quàm castus Princeps: á záś nić obrzydliwszego/ nád vtopionego w roskoszy ćiálá: ták dálece że Pogánin *Seneká* zá obelgę Máiestatu Páńskiego miał/ wolno poyźrzeć choć przypadkiem ná niepoćciwą osobę. Maiestatem læsam dixisset, si tibi exeunti, lictor è conspectu non submovisset meretricem. O iák záwstydzą Pogánie ći swywolnych Pánow Chrześćiánskich! *Potrzecie* ći Orłowie Ziemscy máią mieć pobożnośc Orłá/ względem bliźnich/ poddánych swoich. Orzeł ma to, że młode orlętá swoie/ vczy latáć mieć sie od ziemie ku Niebu. Sicut Aquila provocans ad volandum/ pullos suos. Tá wáżná iest powinność Orłowie Ziemscy. ábyście poddánych wászych vczyli latáć/ prowádzili ku Niebu. Stáráiąc sie wszelkim sposobem/ o wykorzenienie złości w poddánych wászych/ o nabożeństwo y cnoty Chrześćiánskie; á iákoż tego dokażećie? podobno Káznodźieiámi zostáć wam potrzebá? toć wprawdźie nie bárdzo by wam przystało/ ále y nie záwádziło by/ dostyszawszy o czym nie przystoynym/ w iákim Senatorskim domu/ vczynić ták/ iáko niegdy Krol Dawid: Venite filii audite me, timorem Domini docebo vos. Rzeć *confidenter*: podz ieno ze mną synaczku ná vstronie: á czemuż to ták bez boiáźni Bożey w cudzołostwie żyiesz/ BOGA/ wstydu w oczách nie maß &c. Ale y temu dawszy pokoy/ máćie ná to Krolowie/ Pánowie/ inny skuteczny sposob. á ktoryż? Orzeł orlętá vczy latáć/ pewnie gadá do nich/ bo nie vmie: ále látaiąc przed niemi; przykładem swoim wywodzi ich z śmierdzącego gniazdá. Przykładne życie Pánow/ ná wyprowádzenie poddánych swoich z błotá

apud Vega lud. 3. vs 21.

Lib. 3. Contr. 2.

z błotá niepráwości/ ná náprowádzenie ná drogę Niebieską/ Cnot Swietych/ nád wszytkich Káznodźieiow skuteczniesze iest. Opisuie Sálomon iáko Niebieska Mądrość vmyśliwszy zwabić do gorney oney Akádemiey/ to iest/ do szkoły Cnot Swietych ludźi/ záżywa ná to iákichśi ludzi zacnych y godnych u świátá: mowi *Niremberg*: Procerum & Prælatorum operibus potiùs, quàm voce compellavit. Vważa bowiem ten/ że gdźie pospolita *Biblia* czyta. Misit ancillas suas vt vocarent ad arcem, & ad mænia Civitatis: *Wysłałá służebnice swoie, áby do Zamku zwoływały, y do Miástá:* tám *Tol* czytáia: Cum excelsa prædicatione convocavit. *godnym Kazániem zwołáłá*, ktore tłumáczenie lepiey obiáśnia *versio Caietani*: Vocavit super humeros excelsorum Civitatis: iákoby to ná rámionách zacnieyszych Rządcow onego Miástá/ niby ná kátedrze/ álbo ná Ambonie stánowszy Kazánie czyniono/ wabiąc do szkoły Niebieskiey/ do cnotliwego/ pobożnego życia. Coż to/ y czyie rámioná/ ktore zá Ambonę stoią? y co zá ták nieswyczáyni Niebiescy Káznodźieie? *S. Hieron*: mowi: In humeris opera sunt. *Rámioná znáczą vczynki Káznodźieie zás znáczą cnoty świete.* O! kiedy to iáko ná Ambonie stánie/ to iest w vczynkách dobrych poczćiwych pokaże sie/ wielce to skuteczny Káznodźieiá: mowi *Caietan.* Virtutes missæ à Divina Sapientia Officium vocandi exercent, non prædicatæ nec scripræ, sed portatæ super humeros hominum: hoc est sustentatæ factis, viribus, & laboribus: á kiedy to ieszcze Super humeros excelsorum. to iest/ gdy Krol/ Pan/ zacny Człowiek v świátá/ stanie w oczách złych ludźi/ z cnotą pokory/ nabożeństwá/ trzeźwości/ sprawiedliwości/ przedzey pátrzącego ná sie/ zbuduie/ pobudźi do poprawy życia/ rzecze nie ieden: ten Pan/ Krol/ ták nabożny w Kościele/ ták często do Sákrámentow przystępuiący/ ták wstrzemieźliwy &c. á ia podły/ vbogi/ niższey kondycyi człowiek/ zadney tey Cnoty w sobie niewidzę/ biedá koło mnie/ á przecie mi sie złego chce. Potwierdza tey prawdy sam Duch S. Qualis rector Civitatis, tales & inhabitantes in ea. *Jáki iest Rządcá Miástá, tácy y mieszkáncy iego.* Potwierdza y ták wiele przykładow. w Piśmie S. *Abimelec* Wodź/ gdy

Prov. 9. FIG.

in Teopolit. C. 5.

Ep. ad Fabiol.

Eccl. 10.

Iud. 9.

co żywo boi ſie nátrzeć pod fortece/ ſam naprzod; nie z iákim
EXEMP táranem potężnym/ ále z gałoſko tylko drzewá vćiętá śmie-
le náſtąpuie/ áż záraz wßyſcy zá nim. Igitur certatim ra-
mos de arboribus præcidentes, ſequebantur Ducem. Opie-
rá ſie lud Izráelſki w czerwone morze puśćić; lub otwárte
widźi/ áż naypierwße Xiąże pokolenia Judy. (dla czego też
y bezło Krolewſkie do domu iego doſtáło ſie) wźiąwßy ſwo-
q. 5. in ie Chorągiew śmiele ſie pußcza (o czym *Abulen.*) prętko po-
Gen. tym zá pokoleniem Judy/ iáko zá przyßłym Krolem ſwoim
inne dwánaśćie pokolenia puśćiło ſie. Opuſzam podobne hi-
ſtorye o odwagách Alexándrá/ Juliußá/ wczynionych przed
woyſkiem/ dla záchęcenia ich/ iáko wielce ſkuteczne były: *Co
ſie tycze* duchowney okázyi: Zápomniał pewnie był lud Izrá-
elſki zá niezbożnego Saulá o nabożeńſtwie/ o Arce Páńſkiey:
Sámá práwie wyßłá z niewoli Filiſtyńſkiey/ á przećie cudze
łáty poćierać muſiałá: nie czytamy/ áby kto przez ták długi
czás ná ſeymách Izráelſkich wſpomniał: trzebá nam Chwałę
Bożko reſtaurowáć/ z prowádzić do Jeruzalem Arkę Páńſką;
dopiero gdy náſtał Dawid/ ledwie co z nábożeńſtwem ſwo-
im ozwał ſie/ że chce nabożeńſtwo począć: áż czytamy ij co
C. 27. żywo zá nim. Surrexitq; David, & abijt vniverſus popu-
lus. qui erat cum eo, de viris Juda, ut adducerent Arcam
DEI. Widźićie przykład Nabożeńſtwá co ſprawił. Pátrz-
ćieß co wſtrzemięźliwości przykład ſprawił wtymże Krolu.
Zprágnione woyſko całe iego / będąc bez wody/ doſtáło iey
przećie kubek dlá Krolá/ lecz w ogách ich wylał to ná ziá-
mię: Ná co *Angelonus* odpowiedá: Ut ſuo exemplo to-
tus exercitus diſceret ſitim tolerare: dla wſtrzymánia woy-
ſká ſwego. Bierzćie tu ſobie przeſtrogę/ wßyſcy ktorych P.
BOG ná godności/ lub duchowne/ lub świeckie wyniośł; y
wy prości Gośpodarze ktorzy pod ſobą czeládkę maćie. Uważ
EXHOR ćie/ ná coście powinni: bo ieżeli wáßá władza według Pi-
ſmá S. Omnis poteſtas à DEO, od BOGA dána wam
nád innemi/ idzie zá tym/ że też BOG obligował wás/ áby-
ście o zbáwienie / y o dobre obyczáie poddánych wáßych
ſtárali ſie / nie tylko karząc złe/ práwá dobre ſtáno-
wiąc: ále ábyście iáko Orłowie iácy przed Orlętámi ſwemi/
latáli

latáli dobrym przykłádem/ pierwśi do Kośćiołá/ częśći do
Sákrámentow Swiętych/pilnieyśi w chowániu świąt/poſtow:
á cáß rzeczeći e ná ſądzie Bożym drapieżni Orłowie/ to ieſt
Pánowie/ ktorzy władzy wáßey/ tylko ná ßázpánie poddánych
wáßych zážywaćie/ ktorzy niepoććiwym żyćiem onych gorßy-
ćie/ ſámi ná złe/ po poddáne ſwoie poſyłaćie/ ſług do złey
vſługi/ do pomſty/ do vpoienia drugich/ y do innych nie
cnot zážywaćie? Co rzeczećie/ gdy wam z káżdego poddáne-
go ćieżki ráchunek BOGV przyidźie dáwáć? á to ſie o was
zprawdzi: Potentes potenter tormenta patientur: im tu
ná świećie potężnieyßemi byliśćie/ á źle żyli/ tym też pote-
żnieyße Męki wás czekáią/ iaczeć będźiećie z owemi Olbrzy-
mámi/ iuż nie pod wodámi głębokimi/ ále raczey pod pło-
mieniámi wiecznemi: Ecce gygantes gemunt ſub aqvis. Iob. 26.

Wielce przynależyćie powźiąte *Symbolum* podłátuiącego
od źiemie do Nieba Orłá/ opiſuie Wniebowźięcie Pánny II. PARS
Przenaśw: *A naprzod* pokázuie naywyżßo Chwałę/ y vwiel-
bienie Pánny Przenaśw: Pißą Náturaliſtowie: że Orzeł ná
wyſokich ſkáłách/ álbo ná Cedrách wyſokich ſiedliſká/ gniaz-
dá ſwoie zákłáda; dla czego wielce ſie kocha w gorze Libán-
ſkiey/ y około niey naywiecey ſie báwi Orłow co zacnieyßych:
y ow nayzacnieyßy Orzeł u Proroká. Aquila grandis magna- Ezech. 17
rum alarum; nie gdzie indźiey ßukał tylko ná Libánie po-
trzebney ſobie gáłoſći: Tulit medullam Cedri. *Hebr:* czyta /
Verticem Cedri. Duchownie mowiąc: áni wyżßey gory /
áni pięknieyßego Libánu ná świećie nie znáyduie nád gorne
Niebo/ do ktorego Orzeł nayzacnieyßy Pánná Przen: dźiś ná
cáłą wieczność mieyſce oſiadá/ á oſiádá ná naywyżßym mie-
ſcu: bo otrzymuie chwałę naywyżßą poChwale Człowieczeńſtwá
CHRYSTVSOWEGO: dźiś o niey ſie prawdźić moje
Proroctwo: Exultabit lætabunda, & laudans gloriæ Liba- Iſai. 35.
ni data eſt ei. *Cießyć ſie będźie weſoło y śpiewać: chwałá
Libánu ieſt iey dána.* Jan S. oſobliwo owe Figury Pánny Apoc. 12.
Przenaśw: to ieſt / cudowną widząc Białogłowę / opiſawßy
bárdzo pilno iey ſtroy wßytek/ iáko w Słońce vbrána/gwiaz- FIG.
dámi vkoronowána/ ná Mieśiącu ſtoiącą/ zákończáiąc widze-
nie / vpatrzył w niey iákieś podobieńſtwo do Orłá: Datæ
ſunt

ſunt Mulieri alæ duæ Aquilæ magnæ: *Dane iey ſa dwie ſkrzydła Orłá wielkiego.* S. Bern: Sen: náucza/ że to Figura Pánny Przenaśw: *à Sylveira* ießcze przydaie/ że to Figurá Wniebowźięćia iey. Hoc maximè referri poteſt ad diem
in Apoc. 12. glorioſiſſimæ Aſſumptionis B. V. M. iż to opiſuie zacność Wniebowźięćia tryumfu/ y oraz pokázuie wyſokość/ zacność chwały Pánny Przenaśw: Datæ ſunt Mulieri alæ duæ. tenje *Autor* vważáj/ że tu Jan S. zda ſie opiſować ceremonie Wniebowźięćia Pánny Przenaśw: iákoby okazáley/ niż Wniebowſtąpienia P. JEZVSOWEGO: to álbowiem opiſuiąc/ krotko mowi: Raptus eſt Filius eius ad DEUM, & ad thronum. co *S. Ambr:* tłumáczy o Wniebowſtąpieniu P. JEZVSOWYM. Tu záś Wniebowźiętey Pánny/ nie tylko ſtroy opiſał/ ále też nád to/ y lotne iey ſkrzydłá. Datæ ſunt ei alæ Aquilæ. Má co tenje ták mowi: Per Aquilam Chriſtum poſſumus intelligere: tam magnifico apparatu Aſſumpta eſt MARIA in Cælum. ut ipſemet Filius DEI veluti alis expanſis glorioſiſſimum ei apparatum præſtiterit. *Przez Orłá rozumie ſię* CHRISTVS: *z táką chwałą wźięta ieſt Pánná MARIA do Niebá, że ſam Syn iey iákoby wyćiągnionemi ſkrzydłámi chwálebne iey weśćie przyozdobił. Ze záś ná* Náywyżßey gorze to ieſt Chwale Vwielbienia/ mieyſce ſwoie zakłada Pánná Przenaśw: pokázuie to pomieniona Figurá: powiáda bowiem Jan S. że widźiáná tá Mátroná/ áż ná iákeś záleciáłá puſtynią: ve volaret in deſertum. Niech nie rozumie nikt żeby tá puſtynia do opiſánia Chwały Wniebowźiętey Pánny mniey ſłużyłá; bo przez te puſtynią
in Luc. 15. *Origenes* rozumie Orßaki y mießkánia dźiewiąćiu Chorow Anyołow Swiątych ktore opuśćiwßy Syn Boſki/ iedney owieczki przyßedł ná świát ſzukáć. volavit in deſertum; do tych tedy Pałácow/ to ieſt miedzy ſámych Anyołow SS. wźbiła ſię dźiś Pánná Przen: Ale y to máła chwałá dla Pánny Przenaśw: przydáie Jan S. że ießcze y ná oney Puſtyni mieyſcá ſwego oſobnego ſzukáłá. Volavit in deſertum, in locum ſuum: bo Jey wiekßa niż ſámych Anyołow należy chwałá.
Cant. 3. Sámi to dźiś przyznáio Anyołowie. Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto: Má co *Eſcobar:* z Orıgeneſem/ przez puſtynią ro-

zumieiąc Chwałe Anyelſką mowi: Ex hoc deſerto deliciis affluens Virgo, poſt primum è terra aſcenſum, rurſum extollitur à Dilecto ad tam auguſtum faſtigium, vt nec cogitatione aſſequi poſſimus. *Z tey puſtyni w roſkoßy opływáiąca Pánná, po pierwßym z źiemie wſtąpieniu wywyżßona ieſt od Naymilßego ſwego, ná tak wyſoką godność, że y myśl á iey dośieć niepodobna:* Sámego to rozumu Boſkiego dźieło/ dotrzeć mieyſcá tego w Niebie/ ná ktorym Tron chwały ſwoiey Pánná Przenaśw: záłożyłá. *S. Bonáven:* Vważáiąc owe ſłowá Jobá: Nunquid oſtendiſti auroræ locum ſuum
Spec. C. 9. C. 39. tłumáczac ie o chwále Pánny Przenaśw: mowi: Quaſi dicat non tu, ſed ego, non ad te pertinet auroræ MARIÆ locum ſuum oſtendere in Cælo, ſed ad me. *Nie twoiá to człowiecze, pokazáć lutrzenki MARYEY mieyſce w Niebie, ále do mnie to ſámego BOGA należy.* Doſć záiſte Orzeł ten náß
FIG. Miſtyczny to ieſt Pánná Przenaś: przy Wniebowźięćiu ſwoim wyſoko wylátuie: á ktoremiß ſpyráćie ſkrzydłámi? Datæ ſunt Mulieri duæ alæ. Jedno ſkrzydło niech będźie *Maternitas B. V. M.* to ieſt/ dla tego po CHRYSTVSIE Pánu naywyżßą otrzymuie chwałe/ że ieſt Mátką Boſką/ *S. Ildephõ.*
Serm. 2. de Aſſũ mowi: Sicut eſt incomparabile quod Virgo geſſit, ita inæſtimabile, atq; incomprehenſibile præmium ac gloria, quam promeruit. *Jako rzecz ieſt tá nieporownána, ktorą w ſobie Pánná noſiłá, ták nieoßacowáná nie poieta iey nagroda, y chwałá, ktorą ſobie záſłużyłá. Drugie ſkrzydło,* ktorym ná ták wyſoki ſtopień Chwały wzbiłá ſie Pánná Przenaśw: ſą naywyżße záſługi iey. *S. Bonáven:* ták otym mowi. MARIA ſicut fuit grandis in merito, ita etiam grandis in præmio. *Przenaśw: MARYA iáko byłá náder wielką w záſługách, ták też wielką y w chwale.* Nád trzemá rzeczámi głowa ſwoie ſußył
Prov. 30. mowy Salomon. Tria mihi ſunt difficilia, & quartum penitus ignoro: viam Aquilæ in Cælo: gdźie miedzy nie zrozumiánemi rzeczámi/ liczy droge/ álbo lot Orłá po powietrzu lecącego/ á to podobne dla byſtrego/ y wyſokiego lotu iego: toż y daleko bárdźiey o wyſokości vwielbienia Pánny Przenáłko niedoścignley rozumowi ludzkiemu mowić/ y rozumieć potrzebá. A ná cóż Niebieſki Orle/ Pánno Przenaśw: ták wyſoko

ſoko mieyſce/ y Tron chwały ſwoiey zaſiadaß: Powiádáią Náturaliſtowie/ że Orzeł choć naywyżey w obłoki podlećiawßy/ y naymnieyßą rzecz ná ziemi/ y owßem rybkę w głębokim morzu obaczyć może: co nátraca *Iob.* Aquila de nubibus contemplatur. C. 39. Więc podobno y Pánná Przenaśw: dla tego ták wyſoko w Niebie oſiáda / áby tym lepiey y naymnieyße náße potrzeby ná ziemi widźiáłá/ w nich rátowáłá: bo *S. Bonaven:* mowi: Maiorem per beneficia innumerabilia oſtendit hominibus miſericordiam, quia magis nunc videt innumerabilem hominum miſeriam. Spec. C. 8. *Wiekſze dobrodźieyſtwá mi wyświádcza ludźiom miłośierdźie, bo też lepiey widźi nieprzeliczone mizerye ludzkie.* Podobno ná to oſiáda przy ſámey práwicy Boſkiey/ iáko ią w duchu widźi Dawid: Aſtitit Regina à dextris tuis. Pſ. 44. áby iáko niegdy Orzeł (według zmyſlaiących Poetow) Jowißowi przećiw nieprzyiaćiołom Nieba pioronow dodawał: ták y oná przeciwko nieprzyiaćiołom Zbáwienia náßego/ tym bárdźiey obrona nam byłá Prawdá y to: ále ießcze y co więcey. Aquila provocans ad volandum pullos ſuos. Jáko Orzeł przed orlątkámi ſwemi/ wzgac ich latáć/ wyſoko ſię ku Niebu wzbiia/ ták y Pánná Przenaśw: dźiś wyſoko w kráie Niebieſkie leći/ drogę do Cnot/ do Nieba pokázuiąc Orlątkom ſwoim. Wiedzieć maß człowiecze Chrześćiańſki: że dußá twoiá odchowána ieſt w gniazdeczku Pánny Przenaśw: bo w gniazdeczku Syná iey/ gdyż vmorzona od wieiá piekielnego CHRYSTVS JEZVS (co według Náturaliſtow czynią Orłowie/ orlątkom ſwoim vmorzonym:) ożywił krwią ſwoią: Wßytko cokolwiek maß zaſług/ łáſki/ vczynkow dobrych/ maß z tego gniazdeczká MARYEY. *Rich. Laur:* In nido ponit, & fovet avis ova ſua & pullos; ſic & vir iuſtus opera, & actus bonos in MARIA. Lyra. de laud. B. V. M. *Jako ptak owoc y dźiatki ſwoie w gniazdźie ſkłáda, ták ſprawiedliwy zaſługi, y vczynki dobre w MARYEY.* A coż dźiś Pánná Przenaśw: wſtępuiąca w Niebo/ duße ludzkie odwabia od ziemie/ od miłośći ziemſkich rzeczy/ wabi do Niebieſkich/ od niedoſkonáłego życia/ do doſkonáłßey cnoty. Obłubienicá Sálomonowá powiádáiąc o wielkim ßczęściu ſwoim/ że ználáźłá tego/ ktorego naybárdźiey kochała: zaraz ſię poprzy-

FIG.

poprzyśięgá práwie/ że go iuż nie puśći ládáiáko/ ále koniecznie ſtáráć ſię będźie/ wprowádźić go/ nie tylko do domu Mátki ſwey/ ále ießcze głębiey/ to ieſt do oſtátniego táiemnego pokoiku. Inveni quem diligit anima mea: tenui nec dimittam, donec introducam illum in domum Matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Cant. 3. *Naxera*, fundując ſię ná S. Bernárdźie náuczą/ że to figurą byłá dußy pobożney ſtáráiącey ſię o zbáwienie/ y doſkonáłość innych niedoſkonáłßych ludźi. Tym bárdźiey ią/ mogę to mieć zá Figurę Pánny Przen: bo ktoż z ludźi gorącey miłuie zbáwienie ludzkie/ nád nię? Inveni quem diligit anima mea. Náłázłá przy Wniebowźięciu ſwoim Pánná Przenaśw: to/ w czym ſię naybárdźiey kochała/ to ieſt BOGA ſwoiego/ przez zupełne odźiedźiczenie vwielbienia ſwego/ ále y ćiebie Dußo ludzka/ ktorąś raz przez oſobliwe nabożeńſtwo ku Pánnie Przenaśw: álbo przez przyięćie Bráctwá iey iákiego/ oddáłá ſię w opiekę iey. nie opußcza/ y w tobie oná kocha ſię/ y o tobie mowi: quem diligit anima mea. Dźiś rzędy odlátuiąc do Niebá/ vważa że Dußá twoiá w gniazdeczku P. JEZVSOWYM/ á zátym y w iey zoſtáie/ to ieſt w láſce Boſkiey: iákiekolwiek piorká/ to ieſt Cnoty SS. w niey ſię pokázuią: ießcze iednák álbo latáć nie vmie/ álbo tylko niſko lata/ to ieſt niedoſkonáła w modlitwie/ w ćierpliwości/ pokorze: prędzey ptaßkowi temu noſek/ pázurki vroſną; to ieſt prędko dźiubnie/ prędko ſię námiętnościámi porußy/ niżeli ſię doſkonáley iákiey náuczy Cnoty. Więc nieſ:ntentuie ſię iákakolwiek cnotą twoią/ ále chcećie do wyżßey doſkonáłości pobudźić. Non ſolùm exoptat in domum introducere, ſed etiam in cubiculum, ſcilicet eximiam perfectionem. Nax. cit. Lotno cnotámi ſwemi wynoſi ſię dźiś Pánná Przenaśw: ábyć drogę torowáłá/ y ſámą rzeczą pokazáłá/ że Orlątkom MARYEY Duchom ku niey nabożnym/ nie o iákakolwiek nagrodę/ y Niebieſką Chwałę/ nie o iákiekolwiek ſkrzydełká/ Cnoty świętę ſtáráć ſię potrzebá/ ále o lotne/ o iák naydoſkonáłßę. Jeſt przypowieść: zły to ptak co gniazdo ſwoie ßpeći. Oiák wiele nas ma Pánná Przenaśw: Orlątek w gniazdźie ſwoim: to ieſt wſiáiących w opiece Jey/ co ßpećiemy gniazdo Jey: to ieſt

liczymy ſie bydź dźiatkámi Panny Przenaś: á życie náſze ieſt ládáiákie/ álbo niedoſkonáłe/ nie máß prawdźiwey pokory/ czyſtoſći/ ćierpliwoſći doſkonáley. Skrzydełká náße/ to ieſt áffekty do Nabożeńſtwá/obwiſły/ álbo obleply: Amor terrenorum vilcus eſt ſpiritualium pennarum: á przećie iáko Orłatká do Orlice głowki náße wyćiągamy/ to ieſt prágniemy do chwały wieczney/ przez przyczyne Pánny Przenaśw: ſpiewáiąc: Et JESUM benedictum fructus ventris tui, nobis poſt hoc exilium oſtende. *I JEZVSA, błogoſłáwiony owoc Żywotá twego, pokaż nam potym wygnániu.* A podobno nam odpowie Pánná Przenaśw: ták iáko niegdy *Henrico de Caſtro* Zakon: Dominik: (o czym *Lohner:*) temu modlącemu ſie w nocy/ zgáſłá świecá; wiec inne iáſne pokaie ſie światło/ y vſłyßy głoś: ia ieſtem MARYA Matká JEZVSOWA: áż on záwołá: Ach Nayświęt: Pánno/ ponieważ ty ieſteś/ pokaż zemi naymilßa twarz twoie/ Odpowiedźiáno mu: Fili Henrice adhuc infans es, creſce, & poſtea me videbis. *Synu teßcześ dźiećiećiem: vroßniey wprzod, á dopiero obaczyß mnie.* Jeżeli ták świátobliwemu Mężowi powiedźiáno/ coż dopiero nam niedoſkonałym/ niedbałym rzeczono by: kto ſie liczyß Orłatkiem/ Synem MARYEY/ zá nia lorem trzebá ieć náśláduiąc iey Swietych Cnot. O co nápomina Ś. *Bernat: S.* Ut impetres Orationis eius ſuffragium, non deleras converſationis exemplum. *Abyś otrzymał ſkutek modlitwy iey, nie opuſczay náśládowánia iey.* *Ambr: S.* Quicunq; ſibi optat MARIÆ præmium, imitetur exemplum. *Kto ſobie życzy mieć nagrodę w Niebie z MARIĄ, niechay zá iey przykładem idźie.* Jożże iuż Niebieſki Orle Pánno Przenaś: ßcześliwie w naywyżße one Niebieſkie gory/ nie zápominay o nas ſłábych przy ziemi ſie trzymáiących Orłatkách twoich. *Sabell.* piße; że gdy ießcze Aureliánus w pieluchách dźiećiem był/ Orzeł nádlećiáwßy/ y pázurámi oſtrożnie wźionßy go ná Oltarzu położył. Niebieſki Orle náß widźiß Duße náße nie doroſłe ießcze/ widźiß że ſie ießcze trzymáią ziemie áffektámi ſwemi; robie Káźimierz S. przypiſuie. Mundi fluxus, atq; luxus, docuiſti, ſpernere. Weźże ie w opieke twoie wprost ſkuteczne łáſki/ ná oderwánie áffektow náßych od rzeczy doczeſnych. Nie zápominay y o drugim Orłatku twoim: iuż ći to Orzeł Polſki nie cały Orzeł/ bo podſkubány/ z ták wielu Prowincyi/ y teraz świeżo (gdy to piße:) od Szwedzkiey/ y złych ſynow Koronnych ręki. BOG wie czy Pruſkich do oſtátká nie ſtráći Prowincyi: záczym ledwie go iuż Orłatkiem nie Orłem názwáć możemy: áleć to przećie Pánno Przenaśw: Orłatko twoie/ woła do ćiebie Polſká: Regina Poloniæ, Ora pro nobis. *Krolowa Polſka, modl ſie zá námi:* ieżeli widźiß Mátko nayłaſkáwßa/ że iuż nágotował gniew Boſki/ oſtáteczni miecz ſprawiedliwoſći ná náś; wczyńże ták iáko niegdy tráfiło ſie u Lácedemonczykow; gdy Helene Páninenka miał ná ofiárę ścináć Káplán/ Orzeł nádlećiáwßy wydárł mu miecz/ y Pánne vwolnił od śmierći. Pośpieß y ty Przeblogoſłáwiono Mátko/ á vblagay gniew Boſki nád námi/ y pojednány pod ſkrzydłámi Swiatey opieki twoiey ſiednay nam pokoy. *Amen.*

Veſtis Orationis Myrrhata.

STROPHA 20.

Mentis curſum, tendi ſurſum, Pietatis ſtudio:
Corpus angi, motus frangi Pro cæleſti præmio.

Pro Scapulari B. V. M.

Myśl ku gurze, wieść po ßnurze. Rozmyślánia Boskiego:
Ciáło morzyć, chući korzyć. Dla Kroleſtwá wiecznego.

Stabat autem iuxta Crucem Mater IESV. *Ioan.* 19.

BArdzo mi to dźiwno/ że Kościoł S. Pánne Przenaś: przy dźiśieyßey Vroczyſtoſći podáioco nam Sukienke Szkáplerzá S./ one ná gorze Kálwáryiſkiey prezentuie; kiedy nam we Mßey czytá Ewángelia o ſtoiącey Pánnie Przenaś: pod Krzyżem ná gorze Kálwáryiſkiey S. N. Szátá Szkáplerzá S. Szátá to godowa/ w ktorey/ álbo dla ktorey/ ták wiele ſtánęło Duß ná onym bánkiecie Niebieſkim. Gorá záś Kálwáryiſka nie ieſt mieyſce god/ álbo weſela/ ále raczy żalu/ y ſmutku; Szátá tá/ ieſt to odźieżá Niebieſka/ nágoſći/ niedoſkonáłoſći náße pokrywáiąca/ á tu nági wiſi

ná Krzyżu CHRISTVS. Gorá oná Kálwáryiſka / lubo potym iáko y Krzyż dla wonnośći kwiatu Názáreńſkiego wonna/ zacno ſie ſtálá; ná ten czas iednak gdy cierpiał ná niey P. JEZVS / ponieważ byłá mieyſcem ná ktorym trácono złoczyńcow/ trudno miáłá bydź wonna. Szátá záś Pánny
Pſ. 44. Przenaśw: pełna wonnośći/ ták to opiſuie Dawid S: Myrrha, & gutta, & caſſia à veſtimentis tuis; coś ſie tedy zdá bydź nie do rzeczy. Aleć gdybiey vważywßy to/ wielko w tym widzą táiemnice. Słyßę ia/ że Pánná Przenaś: w Oſobie Oblubienicy wybiera ſie tám ná iákąś gorę Myrrhową. Vadam ad Montem Myrrhæ, & collem thuris. Myrrha
Cant. 4. według *Hugona Kárdynałá* znáczy vmartwienie ciáłá. Ad montem Myrrhæ vadunt, qui carnem ſuam mortificant. A ktoraż Gorá może ſie názwáć ſłußniey Myrrhowa/ iáko oná Kálwaryiſka: nie tylko dla gorzkiey myrrhy/ ktora pić dawáno P. JEZVSOWI. Dabant ei vinum myrrhatum, ále też y dla gorzkiey Jego śmierći. Przy dźiśieyßey tedy Vroczyſtośći/ ſtawa ná tey Myrrhowey gorzkiey Kálwáryiſkiey Gorze/ ktora oraz y mieyſcem modlitwy byłá: bo przydáie Et ad collem thuris. Kádźidło záś znáczy modlitwę Swiętą. według Dawidá: Oratio mea, ſicut incenſum in con-
Pſ. 140. ſpectu tuo. Stáie oraz y z ßáta ſwoia nieiáko Myrrhowa: Myrrha, & gutta à veſtimentis tuis. ná to/ áby dáiąc nam te ſukienka Szkáplerzá S. náuczáiąc nowego Nabożeńſtwá ku ſobie/ oraz pokazáłá/ że przy kádźidle/ przy nabożeńſtwie Szkáplerzá S. trzebá tákże y vmartwienia tákiego ciáłá. Przeto Káźimierz S. prośiwßy Pánny Przenaśw: odar modlitwy: Mentis curſum, tendi ſurſum, pietatis ſtudio: záraz też prośi y o vmartwienie ciáłá: Corpus angi, motus frangi. Co ia iáśniey przy oddániu wam Sukienki Szkáplerzá S. obiáśnić zechce: dawßy wprzod náuke owym/ ktorzy pieſzono ciáłá ſwoie chowáiąc/ w ſáme tylko pacierze/ nabożeńſtwá/ Bráctwá rozmáite/ w ktore ſą wpiſáni/ dufáią.
I. PARS Nie ia ále Dawid S. vmartwienie ciáłá názwał ßátá/ w ktora y ſam ná modlitwę idąc przybierał ſie. Operui
Pſ. 60. in ieiunio animam meam. *Odźiałem poſtem duſze moie*: że tedy y nam wſie ßáta vmartwienia vbierać ſie/ ná modlitwę

ewe potrzebá/ áby iáki ſkutek ſwoy wźieláł: iże modlitwá powińná bydź złączona z iákimkolwiek vmártwieniem/y vprzykrzeniem ſie ciáłu ſwoiemu: pokazáłá naprzod Oblubienica Niebieſka. Ktoż nád te mogł ſkuteczniey ßę/ gorzey/ y bárdziey z Bogiem iednoczące mieć modlitwy ſwoie nád nie? práwie co chciałá/ to wymodliłá ná Oblubiencu ſwoim. Nie tylko v pogáńſtwá/ ále ták w ſtározakonnym/ iáko y w nowym Kośćiele/ wonne kádzenia przy modlitwie/przy ofiárách zwyczáyne/ czegoś oſobliwego dodawáły/ y dodáią/ modlitwom álbo ofiárom. Jákichże też proße wonnośći przy ofiárách/ przy modlitwách swoich záżywáłá tá Oblubienicá? Wiem ia FIG.
że wonność modlitwy swey do wonnego przyrownáłá kádźidłá. Vadam-- ad collem thuris. Co *Grzeg: S.* tłumácząc mowi: Quid per collem Thuris intelligimus: niſi altam Cant. 4.
humilitatem in Orationes. Ale przećie vważam/ że ledwie nie ná wßyſtkich mieyſcách w Pieniach Salomonowych/ gdźie tylko o wonnośćiách tey Oblubienicy wzmiánka ieſt/naypierwey wonność Myrrhy wſpomináią: Chwaląc one Oblubieniec z rozmáitey wonnośći naypierwey miedźy wonnośćiámi Myrrhę kładźie. Cum Myrrha & aloe, cum primis vnguentis. Odprawuie żniwo z Oblubiencem ſwoim/ naypierwßy ſnopek Myrrha. Meſſui Myrrham meam cum aromati- Cant. 5.
bus. Naykochańßa gáłanterya u tey Oblubienicy z Myrrhy. Faſciculus Myrrhæ dilectus meus, inter vbera mea commo- C. 1.
rabitur: y owßem wßyſtkie członki tey Oblubienice wonnośćią Myrrhy przenikły/ bo y ręce/ y pálce. Manus meæ ſtil- C. 5.
laverunt Myrrham -- digiti mei, pleni ſunt myrrhâ probatiſſimâ; Náoſtatek vważam/ że iuż nie oná ſámá; ále kto C. 3.
inßy/ to ieſt Duchowie Niebieſcy/ oney ſie pilnie przypátrowáli/ mowią: Quæ eſt iſta quæ aſcendit ſicut virgula fumi, de Orat.
ex aromatibus Myrrhæ, & Thuris. Dochodźi *Marſius* że to d. 29.
ná ten czas/ przypátrowáli ſie Oblubienicy ná modlitwie bedacey; gdyż dym ieſt *Symbolum* modlitwy. Aſcendit fumus aromatum in conſpectu Domini: y tu tedy/ zá naycelniey, ßa wonność przy tey modlitwie Oblubienica Niebieſka/wydaie wonność Myrrhy. Naprzod Myrrhę poczuli od niey Duchowie SS, y mowią: ex aromatibus Myrrhæ & Thuris;

á ná iákoż to táiemnice? powiedźiałem wyżey / że Myrrha znáczy vmartwienie ciáłá swego. Ten że odpowiedź ná trudność: Ut anima sit benè disposita ad orandum, ad vniendum se Deo, dignaq; sit quæ gratias petitas obtineat; necessum est, ut prius sit fundata in exercitio mortificationis. *Do tego áby vsposobić sie mogła Dusá do modlitwy, do ziednoczenia sie z Bogiem, y godna sie stác tego o co prosi, potrzebá zeby dobrze ćwiczona byłá w cnocie vmartwienia:* Wyraźniey ieszcze to obiáśnia owá Ceremonia/ álbo przygotowánie w stroiu Kapłáná do ofiáry stározakonney. Ktora według Dawida S. znáczyłá ofiárę modlitwy: Immola Deo Sacrificium laudis. Szátá iego / nie tylko powinná byłá byoż z szyiego Bissioru/ ále y z kreconego Ex byssо retorta: co znáczy/ że przed modlitwą trzebá sie przeyźrzeć/ iáko w Bissiorze/ w sumnieniu swoim/ y owszem zákrzećić/ przepráć/ rozstrząsnąć dobrze spráwy/ myśli/ słowá swoie / ieżeli w nich nie nayduie sie iákiego brudu grzechowego: stringesq; eam byssо. Nie dosyć że opaszesz Dusze twoiey potencye/ zmysły/ áttencyą należytą do modlitwy; ále náostátek przykazał P. BOG/ áby ssátá Kapłáńska krwio ofiáry oney pokropioná byłá: Cumq; tuleris de sanguine .. asperges Aaron, & vestes eius: á to záś co: ná twoie to skorę przymowká człowiecze. Dusze ná modlitwie zostáiąca/ Kápłánem/ Biskupem názywa *Chrysol: S.* vważáiąc bowiem/ owe słowá Páwłá S. Exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem: ták ná to pisze. O! inauditum Christiani Pontificatûs officium, quando homo sibi ipsi est & hostia, & Sacerdos, Szátá Dusze twoiey iest ćiáło twoie/ ktorym odźiána iest: chcesz li tedy/ áby dusży twoiey ofiárá/ to iest modlitwá skutecznieysza byłá: Asperges Sangvine Aaron, & vestes eius trzebá sie w niey krwie przez vmartwienie iákie! domácáć/ ktora kropelke iey przez post przyostrzeyszy wyssuszyć; álbo gdy mieysce / y stán twoy znosi / czym ostrym skory twoiey/ ieżeli nie zákrwáwić / przynamiey zárumienić. *Chrysol: S.* Post/ dusza Modlitwy názywa. Ieiunium, est orationis anima: á coż vmárły zrobić może? coż modlitwá bez vmartwienia spráwić sobie u BOGA może? Nie dáimo Pawel S: ná káż-

Ps. 49.

Ć. 29.

S. 108.

Rom. 12.

ná káżdym mieyscu/ o tym przykrzeniu sie Ciáłu/ swemu pámietáć każe. Semper mortificationem JESU in Corpore vestro circumferentes. Ażeby záś tu kto nie rzekł/ że to sámym Zakonnym ludźiom te vmartwienia przykazał: przywodźi *Mansius* historya Ewángelij S. iáko zwoławszy tłuszcze P. JEZVS z Vczniámi swemi/ rzekł im; *Kto chce posć zá mną; niech sie zárzecze siebie, y swoy Krzyż weźmie;* przydáie ná to reflexya pomieniony *Autor* Ut ex inde intelligamus, vnumquemq; cuiuscunq; sit statûs & conditionis, in hac virtute se exercere debere. *Abysmy ztego wyrozumieli,* że *vmartwiáć ciáło swoie, onemu sie przykrzyć, do káżdego stanu ludźi przynalezy.* Spyta kto: á kiedyż to my świeccy ludźie obowiązáni iesteśmy ná vmartwienie/ náprzykład ná post. *Odpowiádam: Naprzod* w ten záś/ gdy wam Spowiednik zá pokutę náznáczy post / álbo iákie vmartwienie: bo spowiednik ma moc od sámego CHRYSTVSA/ y do rozwiązywánia/ y do wiązánia: rozgrzeszáiąc cie/ rozwieźuie cie z wiecznych káydan/ to iest/ vwalnia cie nie tylko od winy/ ále y od karánia wiecznego / ná ktore powinienes był zá grzech popełniony. Wiąże cie záś/ gdy ná zámiáne zá wieczne męki/ kładźie ná cie nowo / lubo dáleko mnieysze pokutę / zá wieczny post náznácza Nowenne; zá ogniste ná wieki łoże/ twárde sypiánie; zá cżárnowskie oseki / dyscypliny: zátym idźie gdy náznáczone sobie zá pokutę vmartwienie opuszcza / według Morálnych Theologow śmiertelnie grzeszysz / y winien iestes to; innego záśu odprawić. *Powtore* powinienes pod cieszkim grzechem / ná vmartwienie ciáłá / ná przykład przez post przykry / ostry / wstrzymánie sie od gorących trunkow / kiedy widźisz y doznałes/ że cielesnych pokus ináczey zwyciężyć nie możesz: tużes sie modlił / tużes sie y spowiádał kilká rázy/ á przecie źle w duszy twoiey; wten záś nieczekaiąc y spowiednikà / powinienes vymowáć obroku wierzgáiącemu ostowi ewemu/ dyscyplinámi swywoli iego vkracáć: á dopiero kiedy to wiesz do siebie / że podsycżiwszy ciáło / innych sie grzechow łátwo dopuszcza. Jeżeli człowiecze/ grzeszył bys grzechem mężoboystwá / gdybys mogąc dobrze lekárstwá záżyć/ y śmierći sie vchronić/ z niedbalstwá sámego/ álbo zbyteczne-

Basseus V. satisfact.

ecznego pieszenia sie/ niedbał o nie: á tákoż nie maß grzeßyć; gdy ná záchowánie duße swoiey od śmierći wieczney/ w ciesskich pokusách nie maß sie do vmartwienia ciáłá twoiego. *S. Augusł.* tym delikátom stawia przed oczy Tárpeia Rzymiánke: tá długo cielesnie żyiąc/ chćiáłá też w czystości zákończyć. Quid fecit. (mowi tenże) coż vczyniłá? Kazáłá sobie oczy wylupić/ wßytkie porzućiwßy roskoßy/ pod miáro chlebá tylko z wodą pożywáłá czyni záraz żárliwa *exklamácya* S. Doktor. O Fratres mirabilis condirio mulieris, mirabilis fortitudo, propter quid fecit, ignoramus, quia Paganam eam prædicamus. Vnum scio, quod si consilium ab Augustino petisset, ego tanquam fidelis, nil aliud dicerem, nisi quod panem tantùm, & aquam sumpsisset determinato pondere, Castitas cum abundantia stare non potest. W ktorych słowách wyráził Doktor S. że y sam Pogánce onej/ ták ostrego niesmiałby był náznáczyć vmártwienia/ ná ktore oná sie zdobyłá/ byle tylko mogłá byłá wyuzdáne ná zle ciáło swoie vkrocić. O ták wiele was tá pogánská białogłowá záwstydzi ná sądzie Bożym Młodzikowie swywolni/ choć wiáre Chrześciáńską oświeceni/ ktorzy od postu ná czás kilko dniowego/ álbo innego udrecżenia ciáłá/ y ná spowiedziách éé. często/ vporczywie wyłámuiecie sie. *Potrzećie* powinienes ná post/ ktory Kościoł S: nákázuie pewnych czásow/ álbo ktory przez długi y vwierdzony zwyczay miedzy ludźmi wprowádzony iest: ten przestępuiąc grzeßyß ćießko według Kátolickich Theologow; *Rzeczeß* nie máß otym w Pismie/ áni w Bożym przykázániu. A zaß nie maß w Piśmie o nákázánym poście w Niniwie: ktore nákázánie P. BOG pochwalił sámym vczynkiem: á zaß nieprzepowiedział wczesnie o tych postách w Kościele swoim/ CHRYSTVS Pan. Cum auferetur sponsus ab eis, tunc jejunabunt? á zaß to (osobliwie mowiąc o Poście wielkim) nie Apostołowie od CHRYSTVSA Páná wyćwiczeni postánowili to práwo; o czym *in Canon: Apost:* A do tego pytam ćie: gdźie też to nápisáno w Piśmie/ ábyś chorym bywßy słuchał Doktorá co káże/ á ná czás/ y pod grzechem powinienes ná to? Wiec mowi *Engelgrave* Si præceptum Medici, ad pellendos morbos corporis in ægro locum

Ser. 47. ad FF.

Bass. suppl.

Matth. 9

Can. 13.

Dom. 1. Quadr.

locum habeat; præceptum Ecclesiæ ad pellendos morbos animi, alienum à ratione vocabitur? Wiec że Kościoł S. na dußne choroby twoie lekárstwo Postu S. tobie ordynuiącego słuchać niepowinienes; Rzeczeß: kiedy to zdrowie moie nie znosi/ spáć nie mogę/ żołądek/ głowá boli/ Doktor nie każe/ mam ná to dispense. Nie potępiam/ gdy to prawdziwá iest; tednák że w tym często pieszoty záwiiáto sie; dáie reflexya że żadne vmartwienie nie może bydź bez ciesskości ciáłá/ y owßem ná to iest ordynowáne: przypominam y słowá Ducha S/ Si dixeris vires non suppetunt, qui inspector est cordis ipse intelligit, & servatorem animæ tuæ nihil fallit. q. d. Trudno BOGA oßukáć: bárdzo sie w tym fundowáć ná medykach/ osobliwie niewiernych/ niebespieczna rzecz: vczy *Amb: S.* Multi suam magis salutem, quàm salutare DEI quærunt, Medicis magis sunt obedientes, quam scripturis: Contraria autem sunt Divinæ cognitioni, præcepta Medicinæ: à ieiunio avocant, lucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt. *Wiele iest ktorzy bárdziey o zdrowie, niż o zbáwienie słoią, bárdziey Medyká niż Pisma słuchaią: bárdzo záś bywáią przeźimne recepty Medyckie, Boskiemu rozumowi: niekażą pościć, práconáć, myśli modlić, sie.* Coż tu ná to rzeczećie żołtobrzuchowie/ delikátki/ co to tylko z swywoli o Dyspensy prosićie? á drudzy y o nie niedbaćie. Co rzeczećie niektorzy PP. Polacy/ ktorzy od ták wielu set lat Post Piątkowy/ iedząc z nabiałem iáko w Niemczech/ zágubić chćećie: niewiedzieć iákas nowa/ ieżeli nie zmyślona/ to przynamniey należyćie nie publikowáno składaiąc sie Rzymsko dyspensą; á do tego od pospolstwá nieprzyiętą. Nie záwodźćie w tym sumnienia swego/ bo ćießko grzeßyćie/ y innym pogorßenie dáiećie: Post S. y vmartwienie ciáłá/ iest ći to ßáta y stroy/ ktorym teráźnieyßych czásow/ iáko wnętrznie wiáza y nabożeństwem/ ták powierzchownie Kátolik od Pogániná/ álbo Heretyká rożni sie.

Nie nowiná to u Doktorow SS. Pánne Przenaś: y Nabożeństwo do niey ßáta názywáć; ták to názywa *Bonav: S.* MARIAM induite, quotquot diligitis eam. *Bierzćie zá ßáte sobie Przenaiń: MARYĄ, wßyscy ktorzy sie w niey kochaćie:*

kto

Prov. 24.

kto bez tey ßáty ieſt/ to ieſt; beż nábożeńſtwá ku Pánnie. Przenaśw: takiego nedzniká oßárpáncem zowie. *Rich: Laur:* Negligentes ſervire MARIÆ, veſtiuntur ſicut diploide confuſione ſuâ. in Prov. 31. Tá iednák ßátá/ ma bydź podobna [iákom powiedźiał:] ßáćie Pánny Przenaś: Myrrha, & gutta à veſtimentis tuis: to ieſt nabożeńſtwo ku niey/ złożone ma bydź z Myrrhą/ z vmartwieniem ćiáłá. Vczy nas tego Pánná Przenaśw: *Naprzod* w pospolitości/ oſobliwie przez przykład nabożeńſtwá ſwego. L. 2 de Laud. *Rich: Laur:* MARIA confert veſtem fulgidam per vitæ exemplum. A chcećieß wiedźieć/ ná czym też Pánná Przenaśw: cáłe życie ſtrawiłá? Odpowiádam/ ná ſámym práwie nabożeńſtwie/ y vmartwieniu ćiáłá. O nabożeńſtwie iey wiem/ że wßyſcy wierzyćie/ y łátwo ſie domyślaćie; ále o vmartwieniach Jey kroremi náyniewinnieyße Pánieńſkie ćiáło ſwoie trapiłá/ nie wßyſcy podobno wiećie; powiem tedy cokolwiek z Piſma y Doktorow SS. Miedzy innemi ozdobámi ſtrzynie Pánſkiey/ ktora według FIG. Doktorow byłá Figura Pánny Przenaśw: nie tylko P. BÓG kazał Moyżeßowi/ złotem ią obić; ále też ná oſtárek ſuknie iey ſprawić bárdzo gruba bo kazał ná nie wdźiać iedenaśćie Exod. 26. *Cilicia*, álbo włoſiennić. Facies & ſaga Cilicina vndecem, ad operiendum tectum tabernaculi. Złoto ná tey náßey Miſtyczney Arce/ znáczy pałáiące ſercze Pánny Przenaśw: A krámi nabożeńſtwá/ myśli miłości naywyżßey/ iednoczącey z BOGIEM. *Cilicia* záś/ ktore u duchownych ſą znákiem/ y ßáta vſtáwicznego vmártwienia; znácza wielka ſurowość/ oſtrość vmartwienia/ w ktorym Pánná Przenaśw: trzymáłá Pánieńſkie Ciáło ſwoie. Vmartwienia ćiáłá/ v duchownych poſpolićie záwiſty w oſtrym odźieniu/ w nieſpániu/ w poście. Słuchayćieß iáko to wßyſtko opiſuią Doktorowie śś. O odźieniu Pánny Przenaśw: *Aut: Imp:* piße; że ią in C. 2. Matth. Serm. in Nat. dney tylko ſukience vbogiey ználeźli trzey Krolowie/ iáko vbogiego Rzemieſlniká Oblubienice *S. Ferrer:* dochodźił/ że y podźimny czás/ żadnego podßyćia nie miáłá: á to zrad/ iż dla ogrzania Dźieciątká/ nie do piersi go przytula/ áni ſukniámi obwiia/ ále bydletom páro zágrzewáć dáie. Non legitur quod portaſſet veſtes foederatas, propter hoc poſuit Filium ſuum

ſuum in præſepio, ut animalia calefacerent eum anhelitu. Máło ná tym ále *S. Grzegorz Turon:* miał obiáwienie; że też y oſtrą ná ſobie vſtáwicznie nigdy niezdeymuiąc/ nośiłá włoſiennice bárdzo kolącą: gdźie tenże ſen iey/ y poſłánie opiſuie/ mowiąc: Somnus ipſius ſuper humo nuda, vel duris tabulis adhærebat, nullo inſtructis lecto. *Sen iey ná gołey ziemi, álbo ná twárdych deßczkách, bez wßelkiego poſłánia.* Dopieroż o poſtách iey cudowne práwie rzeczy piße: iáko ießcze u piersi Máćierzyńſkich bywßy/ poſty ſwoie miáłá Pánná Przenaśw: obiáwiłá [co *Novar:* piße] puſtelnikowi iednemu; że raz tylko w tydźień piersi Máćierzyńſkich pożywáłá. O poſtách iey/ w dáłßym wieku tenże przywodźi *Grzegorzá S.* mowiącego. Nullo vnquam tempore non ieiunauit, famem, cælitus allato pane fugabat: quæ vero à miniſtris templi in alimentum accipiebat, ea quotidie pauperibus erogabat. *Kázdego práwie czáſu pościłá, głod od ſiebie chlebem ſámym z Nieba przyniesionym odgániáłá: á to co iey ſtudzy Kośćielni dáwáli, vbogim rozdawáłá.* A ná coż to Pánno Przenaśw: przy świątobliwości twoiey w ták oſtrym vmartwieniu ćiáło twoie trzymáß? wßák ty ieſteś/ ktora żadnemu grzechowi nie podlegaß/ zá ktory byś powinna byłá doſyć czynić práwiedliwości Boſkiey: áni pokus ſie boiß/ przećiwko ktorym/ to drżenie ćiáłá bronić by ćie miáło? nam to ná náukę y przykład: *Spondan:* piße gdy *Rudolphus* Ceſarz bárdego wielce Krolá Czeſkiego zwoiował *Ottokara* z rozkazu iego/ muſiał przyiáchać ná oddánie poddáńſtwá ſwego; przyiezdzá tedy bogáto/ y ſtroyno wielce przybrány: dáią znáć Ceſárzowi/ że iuż bliſko ieſt/ y żeby ozdobnieyße ßáty wźiał ná ſie rádzą/ bo ná ten czas/ wßárey tylko ſukience był/ odpowiedźiał ná to Ceſarz. Rex Bohemorum gryſeam meam veſtem deriſit. Nunc autem veſtis mea gryſea deridebit eum. HIST. *Smiał ſie nie raz Krol Czeſki z moiey ßárey ſukienki, teraz oná śmiać ſie z niego będźie:* y ták było/ bo ná kleczkách muſiał poſłußeńſtwo oddawáć. Coś podobnego czyni Pánná Przen: widźi ták wielu ktorzy ßczyco ſie/ że wiele Braciw máią/ wiele páciorkow/ Rożáńcow/ &c. odprawuią. iednák kocháią ſie w ſobie/ nie wiedzą co to ieſt vmartwieniem ćiáłá Pán-

nie Przen: przysłużyć się: oroż ostre *Cilicium*, ostre życie Pánny Przen: konfunduie ich w tym. Dla samych tylko powierzchownych paciorkow/ nie wielkiey konfidencyi/ y opieki v siebie nádzieie czyni: mowi álbowiem *Richar:* ná one słowá *Iobá:* Non invenitur in terra ſuaviter viventium, ták. MARIA non invenitur in terra ſuaviter viventium, id eſt voluptuoſè, & delicatè viventium. *Nie naydzieß MARIEY, y opieki iey roſkoßnie, y pießczono żyiąc.* Wiedźieli to dobrze świątobliwi ludźie/ dla tego choć w Panieckich stanách ná EXEMP cześć Panny Przen: przy paciorkách swoich/ zwykli byli tákie. kolwiek rzy ofiárować vmartwienie/ ták czynił (iáko pisze Theoph: Marian:) Cesarz *Ferdynand: II.* ktory ściśle z całym Dworem swym Wigilie Pánny Przen: postem odpráwiał: Ták y náß Krol *Zygmunt III.* ktory w Wigilie nic wárzonego nie art. 16, kosztował: *Tiberius* Xiąże Bizinskie/ o samym chlebie y wodźie te dni odpráwiał/ y przez ten dźień ná znák poddáństwá Pánnie Przen: żeláznym łáńcuchem okręciwßy ßyie swoie chodźił. *S. Elzeary* Hrábiá Aryanu/ Cilicium ná ſie brał/ y łáńcuchámi ciáło swoie siekł. To to tákowych nabożeństwo ku Pánnie Przen: prawdźiwe było Veſtis Myrrhata. *W oſobliwości* iednák o ßáćie/ o nabożeństwie Szkáplerzá S, ma ſie to rozumieć; iż powinná bydź Veſtis Myrrhata, z wonną Myrrha vmartwienia ciáłá złączona. Opiſuie Piſmo S. iáko gdy FIG: Exod. 15. po zátopionym Fáraonie lud Izráelski tryumf czynił/ Máryá Sioſtrá Moyżeßowá/ oſobliwa tákaś ſporządźiłá Proceſſyą ze wßytkiemi białogłowámi: ále vważmy dobrze iáko ta Ceremonia opiſuie Piſmo S. Ja kładę/ że tám bárdzo pięknie/ y bogáto wyſtroić ſie miáłá tá Proceſſya: bo też było o czym/ dość złotá/ ſrebrá powynośiły były pożyczánym ſpoſobem od Ægypcyánow. Pewnie y śpiewáć nabożnie pomogły Moyżeßowi. Cecinit Moyſes, & Filii Iſrael carmen Domino: ale naybárdźiey opiſuie Piſmo ś. że z bebenkámi wyßłá tá Proceſſya. Sumpſit MARIA Prophetiſſa ſoror Aaron tympanum in manu ſua, egreſſæ ſunt mulieres poſt eam, cum tympanis, & choris. Tá Prorokini *Maria* według *Novarys:* figuruie nam Pánnę Przenaświ: tá zás zá nią idąca Proceſſya niech nam znaczy ludźie nabożne do Pánny Przenaświ: oſobliwie

wie Brácia/ y Sioſtry Szkáplerzá S. Pewnie że was Pánná Przenaświ: ná te Proceſſya pięknie wyſtroiłá/ bo w łáſna ſukienka Szkáplerza ś. Pewnie że y wdźięczna rzecz ieſt Pánnie Przenaś: ſłuchać pieniow wáßych/ Koronek/ Godźinek; ále to tu ießcze każe Pánná Przenaś: ná bebenek zdobydź ſie/ á ná tákiß to/ y z czyiey ſkory? wnet ſie náuczemy od Dawidá S. Ten vczáć lud swoy chwalić P. BOGA: Każe go chwalić im ná chorze/ y ná bebnách. Laudate eum in tympano, & choro. ktore ſłowá vważáiąc *S. Iſidor: Pelus.* mowi że ten bebenek do chwały Bożey ſłużący/ z ſkory ciáłá náßego ma bydź Nos admonens, vt ex carne noſtra tympanum efficiamus: przez co ſie znáczy/ że do modlitw/ do nabożeństwá trzebá łączyć posty/ dyſcypliny/ álbo inne vprzykrzenia ſie ciáłu swoiemu: tegoć to bebenká Brácia y Sioſtry Szkáplerzá S. nápiera ſie od was Pánná Przenaświ: ábyście wáße nabożeństwo przynamniey co tygodniowym we ßrzodę krásili vmartwieniem/ postem/ wſtrzymániem ſie od nabiału ledwieć to niewyrážnie powiedźiał o was/ náß *S. Bernar: Senen:* In cuius myſterium ſumpto tympano, ſcilicet mortificatione carnis à MARIA, egreſſæ ſunt omnes mulieres poſt eam, cum tympanis. *Richardus* o toż nápomina każdego nabożnego ku Pánnie Przenaświ: Ad honorem eius (Virginis) debemus de his, quæ apponuntur in menſa, aliquid quod pro ipſa pauperi tribuatur, ventri ſubtrahere. *Ná cześć Pánny Przenaśw: powinniśmy ſobie od nagotowánych potraw co vymowáć, y dáwáć vbogim.* Ále y sámá Pánná Przenaś: cudownie pokazáłá to wielekroć/ iáko ſobie w Brácí Szkáplerzá ś. zyczy widźieć nabożeństwo złączone z vmartwieniem ciáłá/ y iáko oraz te vmartwienia by nayſurowße Szkáplerz S. czyni wdźięczne y słodkie: ieden tylko wſpomnię *ex Triſado Mariano.* B. Franciſcus Sen: był to z młodu cháńiebnie swywolnego żyćia/ y lubo potym łáſką Bożą oświecony/ náwrocił ſie do P. BOGA; wiele iednák czudności/ uprzykrzenia w oſtrym Pokuty S. żywocie czuł: Wiec w sámey ſtárości będąc/ przyimuie Szkáplerz: rzecz dźiwna; záraz on zgrzybiały ſtárzec. wielkiey oſtrości życia iał ſie/ dyſcyplinámi/ postámi/ łáncuchámi/ okrucieństwá nád sobą ták wielkie czynił/ iż ná wſpomnienie

Iob. 28. L. 4.

art. 16,

Conc. 14. EXEMP

t. 1. S. 3a art. 1. C. 2

mnienie ich wzdrygáć by ſie trzebá. Jáſna tedy rzecz że Sukienká Pánny Przenáśw: Szkáplerz S. ktora nam ná gorze Myrrhy / do Kalwáryiſkiey ſtolac / podáie: ieſt y ma bydź dla vmarłwienia. *Veſtis Myrrhata*: y że dobrze o niey powiedźiał Prorok: Myrrha & gutta à veſtimentis tuis. Pi-
L.4.c.24 HIST. ſze: *Pet: Natal:* o dwu świątobliwych Pánienkách: gdy znáć náśáć ták's miały / ná ochronę wſtydu ich Pánienſkiego / cudownie to P. BÓG uczynił / że ſáty ich ták wroſły w ciáłá y ſkorę przenikły; iż nigdy áni one z ſiebie / áni kto inſzy z nich ſát onych zdiáć nie mogł. Pánno Przen: wieſz ty że ciáło náſze / ſkorá náſzá pieſzczona / ládá vmarłwienia leká ſie.
Ephes. 5. Nemo enim carnem ſuam odio habuit: drugi dzrogoby ſie od
Iob. 2. dyſcypliny / álbo czego podobnego wykupił. Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo dabit pro anima ſua: choć poczniemy ná chwałę twoię iáki poſt / iákie vmarłwienie / nie długo tego. Sprawże to przyczyna twoia / niech tá oſtra ſukienka wrośnie w ciáło náſze / niech miłe ſmáczne będzie poniżenie / vmarłwienie ciáłá náſzego: O to ćię prośiemy ſłowy Káźimierzá S. Corpus angi, motus frangi, pro cæleſti præmio. Amen.

Aſcenſus Purpureus.

Pro Feſto SS. Roſarii. STROPHA 21.

Tu portaſti, inter caſti. Ventris clauſtra Dominum: Redemptorē: ad honorē, Nos reformans priſtinū. *Tyś w Czyſtości ſwych wnętrzności Chryſta Páná noſiła: Zbáwićielá: byś weſela. Y czći nas nabáwiłá.*

Ferculum fecit ſibi Rex Salomon. *Cant.* 8.

WŁaśnie dobrze do dźiśieyſzey Proceſſyi / ktora zá pozwoleniem Stolice Apoſtolſkiey / z wielkiemi Odpuſtámi Bráctwo Rożáncá S. zwykło odpráwowáć / y Sálomon Krol Izráelſki ſwoią miſterną ſztukę / y náś Krolewicz Káźimierz S. melodyą ſwoią przykłádáia ſie. Ták w ſtárym / iáko y w nowym teſtámencie / Solenne Proceſſye /

ceſſye / miſternego co zwykły były prezentowáć. Solemną Proceſſyą Dawid czyni / áż prowádźi ná niey z wielką ceremo- 2.Reg.6.
nią one Arkę Teſtámentu pełną táiemnic. W nowym też teſtámencie ktoraż była naypierwſza Solemna Proceſſya / y z czym. *Odpowiádam* że Apoſtolſka / gdy po ſkończoney wieczerzy oſtátniey / od ſtołu ſie porwawſzy / z ſpiewániem poſli / ná gorę Oliwną; y nie tylko P. JEZVSA prowádźili / ále też y w nętrznościách ſwoich niezstrawione ieſzcze *ſpecies* Przenáś: SAKRAMENTV nieśli. Et Hymno dicto exierunt in Mach.26
montem Oliveti. Także też y ná Proceſſyách Rożáncowych zwyczay ieſt / ſporządzáć myſterne Theátrá / noſzenia / obrázy / y nabożne táiemnice. Wiec tedy y ná dźiśieyſzą Proceſſyą Rożáncową Krol Izraelſki / wyſtáwia miſterną operę / álbo ſztukę: noſzenie iedno / krzeſło iedno: Ferculum fecit ſibi Rex Salomon: ktore u Tłumáczow Piſmá ś. znáczy Przenaś: Pánnę; iákoż y ſom Káźimierz S. w ſámey rzeczy to iey przyznáie / gdy iey ták śpiewa. Tu portaſti, inter caſti, ventris clauſtra Dominum. Co do pomienioney Figury ſtoſuiąc *Ludo: de Ponte* mowi: Certè JESUS, plusquam Salomon elegit in Cant.
ferculum MARIAM, quæ eundem portabat in terris, quam ille regebat in Cælis. *Záprawdę P. JEZVS, wiecey niż Salomon, obrał ſobie zá krzeſło MARYą, ktora go noſiłá ná ziemi, á on nią rządźił w Niebie.* O tym Salomonowym krześle mowi Piſmo. De lignis Libani: fecit columnas eius argenteas, reclinatorium aureum, aſcenſum Purpureum, media Cant. 3.
charitate conſtravit propter filias Jeruſalem. Wſzytkie te okoliczności / bárdzo dowćipnie niektorzy tłumácze ſtoſuią do Przenaśw: Pánny: iednák ia naybárdziey vważam; że to krzeſło / y máieſtát Syná Boſkiego to ieſt Przenaś: Pánná / bardzo ieſt káżdemu przyſtępne; y owſzem widzę gościniec y ſtopnie do niego / Purpurą złotem miłości przerabiáną / vſłáne. Aſcenſum Purpureum mediâ charitate conſtravit, propter filias Jeruſalem. Nikogo przyzwoićiey Corkámi Jerozolimſkiemi názwáć nie mogę: iáko Bráćia y Siostry Rożáncá S. *Ieruſalem* tłumáczy ſie *Viſio pacis*: ktoż y Krolá y Krolowey pokoiu / to ieſt Chryſtuſá Páná / y Máłki iego wiecey ſie nápátrzy: iáko ći / ktorzy codźiennie táiemnice życia / śmierći / y

ći/ y chwały JEZUSA y MARYI/ przy odmawiániu Rożáncá S. rozpámietywáia: Aſcenſus Purpureos. Gośćińcem purpurowym/ niech mi ſie godzi názwáć Nabożeńſtwo purpurowe/ bo Rożáne/ to ieſt Rozániec S. po ktorym oſobliwy przyſtęp máia/ pobożne duſze do Máieſtatu JEZUSOWEGO/ to ieſt Przenaśw: Panny/ y owſzem do ſámego Chryſtuſá. Pokaże ia to ná terázńieyſzym kazániu. A ponieważ według *Cornel. a lap.* Ferculum Salomonis znáczy *Analogicè*, chwałe one Niebieſkie; z tey okázyi dam Chrześćiáńſką náukę o gośćińcu purpurowym do Nieba; to ieſt/ o Cierpliwości.

I. PARS

NIe vbogo widzę/ ále po Páńſku/ po Krolewſku/ do onych Máieſtatow chwały Niebieſkiey prowádźi nas Duch S. przed Oblubienicą; kiedy nam gośćińiec prezentuie/ purpurą złotem miłośći przerabiáno poſłany. Aſcenſum purpureum, mediâ charitate conſtravit propter filias Jeruſalem. Przez co pięknie náucza nas Duch Przenaśw: iáko do doſtąpienia chwały wieczney/ lubo trzebá złotá; to ieſt/ vczynkow dobrych/ w łáſce Boſkiey/ y dla BOGA vczynionych; Si vis

Matth. 19

ad vitam ingredi ſerva mandata: iednák iáko w purpurowym złotym/ y drogo przerabiánym Dywánie/ wiecey purpury niż złotá; ták y w żyćiu ludzkim/ wiecey okázyi ieſt do ćierpienia/ á zátym naywiecey trzebá ćierpliwośći: y to ſie to właśnie znáczy przez purpurowy gośćiniec według *S. Grzegorzá* Ad hoc reclinatorium, multis laboribus pervenitur, multis tribulationibus aſcenditur, ita ut ſi neceſſe fuerit etiam ſanguis effundi permittatur, ideo aſcenſus purpureus rectè eſſe dicitur. Záiſte rzecz ieſt pewna/ á práwie w Piſmie ś. y u DD. SS. poprzyśiężona/ że nie można ieſt doſtáć ſie zwłaſzá doroſłemu rozumnemu człowiekowi do Nieba/ bez ćierpliwego vćierpienia czego ná świećie/ álbo od P. BOGA iáko ſo pokuſy/ choroby/ ßpánki/ dopuſzczenia rozmáite: álbo od ſiebie ſámego/ iáko ſa vmartwienia dobrowolne/ poſty/dyſcypliny/ nieſpánia/ álbo od ludźi/ iáko ſa prześládowánia/

2. Tim. 2.

potwarzy/ wydárćie ſubſtáncyi. Poprzyśiągł te prawdę Duch ktor Narodow. Fidelis ſermo -- ſi ſuſtinebimus & conregnabimus. *Prawdźiwie mowię, iż ieżeli ćierpieć będźiemy, y*

wſpoł krolowáć będźiemy. Vważa te ſłowá vczony *Manſi:* Valde conſiderabilis eſt illa Apoſtoli proteſtatio, qua dicit. Fidelis ſermo; per hanc enim inſinuat ſe in ſubſequentibus verbis, nos nequaquam decipere, ſed veridice loqui, tanquàm æternæ & infallibilis veritatis, teſtem. *Vważáć potrzebá te ſłowá proteſtuiącego ſie Apoſtoła: bo przez to daie znáć, że w dálßey mowie ſwoiey, nie chce nas záwodźić, ále ſczera prawdę chce powiedźieć, y nigdy nieodmienney prawdzie dać świádectwo.* de Beat. d. 25.

Potwierdza tey przyśiegi Apoſtolſkiey/ y oná cudowna Drabiná Jákobowi Pátryárßie we śnie pokázána/ ná otwártym wſpieráiąca ſie Niebie. Powiáda Piſmo ś. że z tego ſnu odeckną ſie Jakob w iákimś przeleknieniu; gdyż záraz záwoláł: Quàm terribilis eſt locus iſte. *O iák ſtráßne to mieyſce.* Tożeś ták ſtráßnego widźiał Jákobie? Czegoś ſie przeſtał? Widziałeś BOGA á łáſkáwie wſpártego & Dñum innixum ſcalæ; iákoby ćie wabiącego do Nieba; Widźiałeś Anyołow/ nie z mieczámi/ ále z chlebem/ ktory ći ná posiłek zoſtáwili: á ieżeli ćie wyſokość drábiny ſtráßyłá; oni iáko ſtrzydlaśći porátować ć.e byli gotowi. Wzwyß pomieniony *Autor* náucza/że tá drábiná od Jákobá widźiána/znáczyłá chwałe wieczną: czym mi ießcze przyczynia trudnośći: iżaliß to chwałá Niebieſka (á ießcze otwárta) ták ſtráßna: wßák to rzecz wßytkim iedynie pożądána. Quam dilecta tabernacula tua Dñe, cõcupiſcit & deficit anima mea. *O iák vkochane mieſkánia twoie Páńie, pożąda y vſtáie duſzá moiá.* Leć dochodźe przyczyny tego zálęknienia Jákobowego; Przyznáie ia/ że to ten ſen o drábiniey otwártym Niebie/znáczył one chwałe wieczną: ale to vważáć/ iż záraz w tey drábinie pokázáno Jákobowi aſcenſum purpureum; to ieſt krwáwy gośćiniec do Nieba. bo *S. Auguſt:* przez widźiánego Páná nád drábiną/ rozumie Chryſtuſá Páná ná Krzyżu. y *S. Bern:* przez ſáme drábinę rozumie Krzyż. Quid per ſcalam, vbi multi gradus ſunt, niſi myſterium Crucis: do tego ſłużył y ow ſen ktory miáłá *S. Perpetua* Męczennicżká w więzieniu/ to ieſt/ widźiáłá złotą drábinę do Nieba/ ktora po obu ſtronách pełna byłá nożow/ mieczow oſtrych/ á po niey Męczennika S. Satyrá wſtępuiącego/ y innych zá ſobą wabiącego. Łátwo tedy teraz zgá-

Fig. Gen. 28. Pſ. 83. T. 2. f. 26 a. 2. Bar. ad a. 25. HIST.

dnać czemu sie nieco zálakł we śnie Jákob: bo w ten czas poznał/ták mu ſtrzáłáiąc ſie o Niebo śiłá trzebá będźie vćierpieć przećiwnych rzeczy ná tym świećie/ trzebá będźie pełniać wolą Bożą/ służyć kilkánaśćie lat w cudzym kráiu/ znośić vkrzywdzenia w płacy swoiey od Łábáná/ nuż porym w wychowániu niektorych krnąbrnych/ y swywolnych dźieći swoich/ w obmyślániu o pożywieniu ich pod czás głodu/ ktorych przećiwnośći pełne było życie Jákobowe. Podobnym sposobem káżdemu Chrześćiáńskiemu człowiekowi/ ktory w Niebie zámyśla bydź/ ná podobnyß purpurowy gośćiniec gotować ſie trzebá/ y pewnie nie minie go to: bo káżdemu mądrość/ y opátrzność Bożka/ podobna w Dekretách przedwiecznych do Niebá/ przyſtáwiłá drábinę/ policzyłá ſczeble; náznáczył P. BÓG/ wiele kto pokus/ zátrudnienia w duchu ma zwyćiężyć/ wiele rázy gospodarzowi ma ſie nie vrodźić/ álbo grad wybić/ wiele ma kupiecki człowiek w hándlu swoim zetrácić/ y podupáść w ſubſtáncyi/ wiele kto vſzypkow/ potwarzy/ zniewag/ ma odnieść: wiele w domu ma kto pomieść nieukontentowánia z niezgodnego przyiaćielá/ złych ſłow/ bá y guzow od furyatá Męża/ niepoſłuſzeńſtwá/ nieuſzánowánia od krnąbrnych dźieći/ ßkod od złey czeladki/ wiele dni/ lat/ vćiekáć/ powłoczyć ſie ma po cudzych kątách/ z dźiećmi y ſubſtáncyiką swoią/ y tym podobne przypadki; wßytko to P. BÓG policzył iáko ſczeble iákie, po ktorych by ſie też ſpukáć/ by ſie pokáliczyć/ trzebá koniecznie poyść: nie minie nikogo y ieden ſczebel/ by wßytkiego świátá rußył/ by ſie niewiedźieć czym odkupował/ by ſie náwet y od iádu pukał/ nie minie go to/ ná to wßytko w ćierpliwości duchá/ w oddániu doſkonałym woli ſwoiey pod wolą Bożka odważyć ſie potrzebá dla otrzymánia Niebá. *Pięknie* to obiáśnił ieden Symboliſtá námalowáwßy perłowa máćicę leżącą ná morſkiey ſkále: przydawßy

SYMB. *Lemma* Divitem fecerunt procellæ. *Bogátą mie námáłowáłi vczynily.* W poyśrodku morza ſtoiąca ſkálá/ o iák wiele ßturmow/ náwáłności/ wytrzymáć musi; ále często iey to dobrze ſie nágradza/ bo ſie trafia/ że one wáły wyrzucáią/ y ná niey zoſtáwiáią drogie perły: ták y przećiwności ná tym świećie/ chociáż przykrzą ſie nam często/ ále drogą perłę/ to ieſt

chwałe

chwałe niebieſką/ duſzy náßey ſprawuią. A owßem *Novar:* piſze; iż im więkße grzmoty/ deßcze pánuią/ tym perły więkße ſie rodzą. Co do moiey rzeczy ápplikuiąc mowi: Vtilis fæcundus eſt tribulationum imber, quo copioſior decidit, eò pretioſiores virtutum generantur vniones. *Wielce pożyteczny, buyny y żyżny ieſt, vtrapienia y przećiwności deßcz, álbowiem, im geſtßy y doſtatecznieyßy ſpadá, tym drożſze Cnot SS. rodzą ſie po nim perły.* Potwierdzaią tey prawdy ták wiele SS. Bożych; ktorzy dobrze wiedząc/ że nie można nikomu tego rożánego/ krwáwego minąć gośćińcá do Niebá; y owßem/ im kto zu wiecey ćierpi, tym też więkßą chwałę w Niebie otrzymuie; Sámi vbiegáli ſie do niego/ ſzukáiąc rozmáitych okázyi do ćierpienia. Opuſzcze wiele tyſiecy Męczennikow SS. dobrowolnie ná krwáwą śmierć ofiáruiących ſie. *Naprzod* ná iednym pokázuie Męczenniku *S. Bázyli:* o ktorym *S. Chryzoſt:* piſze; że gdy okowány od Tyránná w więźieniu vmierał; nie kazał z ćiáłá swego okow zdeymować/ ále z niemi chćiał bydź pogrzebiony. Ná coż to? *Odpow: Vega.* Ut quaſi vinctus, quantùm ex ſe erat reſurgeret, & reſuſcitatus ea poſſet aſſumere, & ſic quaſi aureis catenis exornatus, coram DEO & Angelis ſiſteretur. *Dla tego to vczynił Męczennik S. áby wiec z onemiß káydánámi z martwych wſtáć mogł, y iáko że złotemi mannelámi BOGV y Anyołom chwalebnie przybrány, mogł ſie ná ſądny dźień ſtáwić.* Pokázuie toż/ y ná SS. Wyznáwcách. *Caſſian:* piße o iedney zacney/ y pobożney Pani w Alexándryey tá przyßedßy do *S. Ambrożego;* proſiłá go áby iey náznáczył dla kompánij w domu/ iáką drugą białogłowę/ ktorą oná obiecowáłá żywić swym koßtem. Wiec S. vpátrzywßy pobożną/ y ſkromną iákąś Matrónę/ oddał iey ią: leć oná widząc ſkromność iey/ znowu Biſkupá proſi o inßą/ bo tá práwi nie ieſt według moiey fántázyi długo myśli Biſkup/ coby to w tym było/ nákoniec domyślił ſie tátemnice. Vpátrzył iey tedy inßą białogłowę/ ále złą/ ſprzeczną/ nieſpokoyną/ płiaczką/ że nád nią nie było gorßey; ktorey/ lubo oná Pani we wßytkim wygadzáłá/ vſługowáłá/ czegokolwiek náparłá ſie/ ná to ochotnie koßtey łożyłá/ iednák iey nigdy dogodźić nie mogłá/ łáiáłá złośnicą/ przeklinałá/

in Adag. n. 567.

EXEMP. in Eph. 9 in Iud. 3 n. 709.

Coll. 18. c. 14.

HIST.

y one y Biſkupá/ że ia w ráka niewola oddał; przyßło do tego że ſwoie Páná y dobrodźieyke bitálá: z czego oná zacna Pá-
ni wielce kontentá/ tákoby naydroższy ſkarb ználázłá/ z wiel-
kim podźiękowániem zá táka rewárzyßke przyßłá do S. Bi-
ſkupá. *Ponieważ* tedy tájna rzecz/ ieſt y z Piſmá S. y z Do-
kторow SS./ y przykładow/ że tego purpurowego gościncá/
to ieſt ćierpienia przećiwnośći do Tronu Chwały wiecznej/
nikomu minąć nie można/ niechże ſie tu rekolliguie owi/ kto-
EXHOR rzy przed nieſzczęściem/ vtrapieniem/ nie tylko vćiekáia/ ale też
w podobnych przypadkách/ bárdzo niećierpliwemi ſą/ gniewá-
ią ſie/ názekáia/ śmierći ſobie życzą/ przeklináia y ſiebie/ y nie-
przyiaćioł; ná czás y bluźnią P. BOGÁ/ á iáko tácy máią ſie
ſpodźiewáć Nieba? *Pytam ich* naprzod/czym lepſi ſą od SS. Bo-
żych/od SS. Męczennikow/ od Puſtelnikow/ náwet od ſámego
CHRYSTVSA Páná/ y od Márki iego Swiętey? przez
co niezwyczáynego nad inne ludźie reſpektu ſpodźiewáią ſie?
to ieſt/ áby bez vtrapienia/ ſámi tylko mieli otrzymáć chwa-
łę wieczną; gdyż y wßyſcy Swięći Bożi/ y ſam Krol chwały/
bez vtrapienia nie weſli do Nieba. Oportuit pati Chri-
Luc. 24. ſtum, & ita intrare in gloriam ſuam. *Pytam* powtore tego
co to w nieſzczęściu gniewa ſie przeklina/ bluźni BOGÁ: cz
on przez to vchroni ſie/ álbo vmnieyßy ſobie tego nieſzczęścia
Hom. 47 *Odpow*: *S. Chryſoſt*: Sive velis, ſive nolis, illa tum patieris:
Sed ſi gratè quidem maxima lucraberis, ſi vero ægrè fe-
res, neq; calamitatem minorem facies, & graviorem red-
des procellam. *Lub rad, lub nierad cierpieć będźieß, nie mi-
nie cie to*: *leć ieżeli cierpliwie znieśieß, bárdzo ßirá ſobie zaſłu-
żyß. Ieżeli zás z turbácyą znoßić to będźieß vtrapienia nie v-
mnieyßyß, y owßem przyczyniß*, bo niećierpliwość wiekßa to-
L. 28. ćnie to robie/ przez ktoro ná potępienie ſobie zárabiáß. *Pierius*
C. 7. piße o rybce názwáney Purpurza/ ktorey krwi ná fárbowá-
nie Purpur záżywáią: że w ten czás tylko piękny kolor z niey
bywa/ kiedy ią nagle/ y iednym vderzeniem zábiią; leć gdyby
drugi raz uderzono y dobitáno iey/ iuż owá czerwoność krwie
dla bolu wielkiego z pierwßego vderzenia/ zmieniłáby ſie y
zginęła. Podobnym ſpoſobem/ zá krwawi ći ſie ſerce przy-
padkiem iákim nieſzczęśliwym/ álboć go też niewdźięczny/
nieprzy-

nieprzyiáżny człowiek zákrwáwi; ieżeli záraz ná początku wy-
lejeß krew te z ſercá twoiego/ to ieſt/ mężnie/ w ćierpliwośći
ſercá Pánu BOGV owe dolegliwość ofiáruieß; vfárbowa-
łeś ſobie droga purpurą do Niebá gościńiec/ leć ieżeli w ſercu
dłużey trzymáß vráże twoie/ ſam w ſobie boleieß/ trapiß ſie/
przypominaß ſobie ſłowká vſzyplive iego/ iuż krew twoią
w cynkturę czarną bo melankoliczną obráca ſie/ bá y dußá
twoią ſmoli ſie/ gdyß obrażą niećierpliwośćią P. BOGÁ.
Záczym konkluduie z Apoſtołem: Per multas tribulationes
oportet nos intrare in Regnum DEi, to ieſt/ do Máieſtatu Act. 14.
Chwały wiecznej/ trzebá koniecznie per aſcenſum purpure-
um; przez drogę ćierpliwośći/ y ponoßenie wielá utrapienia
ná tym świećie.

Nie prywatne to widze Máieſtaty JEZVSA y MA- II. PARS
RYEJ/ kiedy nie tylko Corkom Jerozolimſkim/ dußom nabo-
żnym/ przyſtępu do ſiebie nie bronią/ ale im też drogę y gra-
dußy do niego purpurowym nie iáko/ y drogo przerabianym Dy-
wánem ścielą; podáiąc przez Zakon Dominiká S. Rozánco-
we nabożeńſtwo: Purpurowe to/ bo Rozáne nabożeńſtwo?
Co táiemnica życia P. JEZVSOWEGO/ y Nayświet-
Pánny/ to drogą perłą; naydźieß tu y złoto miłośći Boſkiey/
bo ten ieſt nayoſobliwßy ſkutek rozpámiętywánia Táiemnic
Rożáncowych/ ſercá rozpalać ogniem miłośći Boſkiey. *Trzy
rzeczy* ia *vważam* w purpurowym páwimentu álbo gradu-
ſow tákich pokryćiu. Co wßytko bárdzo pięknie ſłużyć nabo-
żeńſtwu Rożáncá S. dla tego/ názwałem go Aſcenſum Pur-
pureum. *Naprzod* Aſcenſus purpureus ma to/ że tegit. *Po-
krywa*: podłe ná czás drewniáne/ álbo kámienne/ wychodzą-
ne będą *graduſy*, Purpurowy Dywán wßytkie te defektá po-
kryie/ piękny/ ozdobny/ do Máieſtatu Krolewſkiego przyſtęp
czyni. Dußá ludzka z potencyámi ſwoiemi/ rozumem y wo-
lą/ ieſt to iáko *gradus* po ktorym do P. BOGÁ wſtępuiemy:
ile cnot, ile áktow/ ile przez modlitwę podnieſienia ſercá ku
BOGV/ tyle ſtopniow mowi Dawid: Aſcenſiones in cor- Pſ. 83.
de ſuo diſpoſuit. Ná co *S. Auguſt*: piße ták Quanto plus FIG.
amaveris, tanto plùs aſcendes. *Im więcey będźieß kochać,
tym wyżey poſtąpiß*. *Blanc* zás rozumie przez ſtopnie wßelkie

cnoty

cnoty/ krozemi podnosi sie dusza ku Niebu: trafia sie to iednák / że gdy ládá kogo puszcza ná te *graduſy* duszá / to iest/ do woli swoiey y rozumu/ przypuszcza márności świátá/ áffekty bydlece; potuko poßpeca te bydlatká / rozmáitemi grzechámi duße nasze/ á choć potym przez pokute obmieiemy teplugástwá dußne/ ponápráwuiemy / polatamy sumnienie; poſtátemuß *mánet cicatrix peccati* iákoby wstydzi sie duszá (pámietaiac ná niewdzięczność swoie) pokazać przed P. BOGA/ áby tedy vlatwilá sobie ten przystep do P. BOGA; trzebá te graduſy/ te vlomności swoie przykryć/ á czymże? Purpura: Oblubieniec Niebieſki glowe Oblubienice swoiey wielce wy-
Cant. 7. chwala/ że purpura przybrána. Comæ capitis eius ſicut purpura Regis. *S. Gregor: y Theodor: ap. Cor.* przez włoſy rozumieia wnetrzne duße myśli/ przez purpurę záś *Rup.* rozu-
FIG. mie Męke y Żywot P. JEZUSOW. Recte Paſſio Regis
L. 6. in Cant. dicitur Purpura Regis: w ten czás duszá ludzka w purpurze gdy myśli iey ſa o żywocie / o Mące P. JEZUSOWEJ/ álbo boleściách Mátki iego/ co nayosobliwiey czynia Brácia y Siostry Rożáncá S. *Vega* náucza/ że tá Oblubienicá znáin Iud. c. 6, n. 1291 czyłá/ nie iákakolwiek duße/ ále duße pokutuiaco za grzechy; á zá tym/ iáko Oblubienicá oná pokryta purpura/ nie wſtydziłá ſie przed Oblubienca pokazać / ták y duszá grzeßnego pokutuiacego/ gdy pokryie vlomności swoie purpura Rożáncá S./ rozmyſlániem żywotá/ bolow/ P. JEZUSOWYCH/ y
L. 55. C. 8. Nayśw: MATKI. *Pier.* piße/ iż w Jndyi Pogáńſcy Kápłani rabiáli pewny oleiek z roży/ ále z rozmáitemi guſlárſkiemi ceremoniami/ przymáwlániámi/ poprzyśiegániámi bogow swoich; ktory to oleiek miał táko moc / że kto námáſzony nim ſtánął przed Máieſtatem Monárchow y Krolow/ wielce ich sobie łáſkawych znáydował. Czárownicze to mátáctwa byly; ále to rzecz doznána/ że kto dla grzechow swoich/ łeká ſie Máieſtatu ſpráwiedliwego Sędziego / á duße swoie námáści Rożowym/ Rożáncowym / to iest przyozdobi nabożeńſtwem/ pewnie wnet go łaſkáwego/ do miłosierdzia ſkłonnego/ naydzie/ *Tenże* piße; że gdy *Ulyſſes* rozbiwßy ſie ná Morzu/ ná wyſpie iedney/ ſrodze znedzniony zoſtawał/ Boginia *Pállas* przyniosła mu (iáko Homer. rozumie) rożowy oleiek/ ktorym

ktorym námáſzony / wßelkiey oney ſłábości/ y biedy pozbył. Dáleko ći ſkuteczniejßa *Pallas* Niebieſka / Przenasw: Pánná zporządźiłá lekárſtwo/ zkolátana grzechámi duszo to iest Rożáne nabożeńſtwo/ byleś ſie nim tylko námáścił/ byleś ſerce do niego przybrał/ vznaß/ iáko z mizeryi tey / to iest z grzechow twoich doſkonále vwolniony zoſtánieß. Czego maß iáſny dowod ná onych grzeßnicách wielkich Benedyktách/ Alexándrách oczym wyżey w inßym Kazániu/ do ktorych ten przydáie. *W Luzytánij* Szláchćić ieden miał Turczyną niewolnicá; chorym bywßy/ kazał Pogáninowi owemu Obraz Nasw: Vid. Stropi. 3. P. Bar. c. 9. Ex 4 Pánny ktory w domowym Oltarzyku miał/ w zoże świeże ubierać.: ochotnie to Pogánin vczynił: *Pátrzcieß* ná co mu to choć niedoſkonále nabożeńſtwo wyßło/ ten ktory áni námowámi/ áni grożbámi od Máchomeránſkiey wiáry nie dał ſie odwieść/ zá owe rożáne vſługi/ w nocy oświecony łáſką Boſką/ przez przyczynę Nasw: Pánny otrzymána/ obacza ſie w bledzie y grzechách swoich / doſkonále ſie náwráca / y o chrzeſt názáiutrz prosi. Jeżeli temu grzeßnemu niewiernemu/ máterzyálne zoże do miłosierdzia Boſkiego / y Mátki iego/ otworzyły dáleko / w tym ſáme Rożáncá S. nabożeńſtwo ſkuteczniejße bydź musi. *Powtore* Purpurowy Dywán nie tylko podle pokrywa graduſy/ ále też accendit: Sámá owa purpurowa fárbá / dodáie iákoś fántázyi y sercá. To właśnie ma nabożeńſtwo Rożáncá S. *Piſa* Náturaliſtowie że kolor purpurowy/ álbo czerwony/ ma iákas w ſobie ſkryta moc/ iż L. 1. C. 6 pátrzániem ná ſie/ leniwe/ bojáźliwe beſtye/ mężne y odwáżne czyni. Jákoż w kśięgách *Machab.* czytámy/ że Pogáńſtwo/ do potyczki wálney gotuiac ſie; przed beſtye/ to iest przed ſłonie árműtnych ludźi ná ſobie niosące; krew álbo *liquor* czerwony wylewáli; co czynili dla zoziußenia beſtyi do woyny. Et Elephantis oſtenderunt ſanguinem vuæ & mori, ad accendendos eos in præliũ. Podobny ſkutek má nabożeńſtwo Rożáncá S. zápala bowiem ſerca duß Chrześćiáńſkich meſtwá im dodáie przećiwko nieprzyiaćiołom/ ták dußnym iáko y ćiáłá. Doznáło tego ſkutku Rożáncá S. przećiwko nieprzyiaćiołom Wiáry S. ták wiele rázy Chrześćiáńſtwo cáłe: oſobliwie gdy zá *Piuſa V.* Papiezá/ pod protekcyą Przenaś: Pán. HIST. ny ſta-

ny ſławne ná morzu nád Turecko flotta/ bárdzo potężna y licżna otrzymáło zwyćięſtwo/ na ktorego dobrodżieyſtwá pámiątke dźiśieyſżą Rożancowa Niedżiela/ y trzymfalna Proceſſya poſtánowiona. *Doznáią* y prywatne Krolеſtwá/ doznáła y wielcy niektorzy świeżo w Indyach nawroceni Krolowie. Japońſkie Hiſtorye piſżą/ że Krol támtejszy Sumitánda Cmipránus w Obożie będąc/ táki ſtroy nosił: Náſżáćie Krolewſkiey z tyłu nakſżtałt Szkáplerzá miał żielonym iedwabiem wyſżyte Jmie Náſłodſże JEZVS/ ná piersiách Krzyż złoty/ á ná ręki záwieſżone miał Páćiorki álbo Rożániec Náśw: Pánny. *Dopieroſż* przećiwko nieprzyiáćiołom duſżnym y pokuſom iego/ dodáie śił y meſtwá/ nabożeńſtwo Rożancowe. *Plin:* Piſże iż *Scipio Cornelius* y drugi *Scipio Æmilianus*, Káwálerow woyſká ſwego/ ná pokázánie ich meſtwa y odwagi/ tym kontentowáli/ gdy im ná tarczách/ roſżmálowáć kázáli; tákoż y ſam Scipio/ gdy z pokonánego Annibalá tryumf czynił/ ſwoy woz w roſże prźwie ſáme przybráć roſkázał; Zátym Roża ieſt meſtwá/ tákieś oſobliwe *Symbolum*. Zácnieyſżemi tá Káwálerámi názwáć mogę/ wſżytkich Bráći y Sioſtry Rożáncá S. bo widzę iż przećiwko żárłu/ przez to nabożeńſtwo w pokuſách tryumfuią. *Cantip:* piſże/ że Młodzian ieden / w opiece Stryiá ſwego bywſży/ pijáńſtwá roſterſtwá ſie chwyćił; leć przećie zá oſtrożnoſćią ſtryiá/nie mogł przyść do zrátý czyſtoſći: á gdy znáć ożenienia ſie náp ierał; námowił go ſtryi/ żeby przynámniey przez cały rok Czaſtkę Rożáncá odmawiał/ ná drugi rok wmowił w niego/ więcey; ná trzeći iuż mu po tym Żonę obiecuiąc/ wmowił w niego cáły Rożániec/ zmowiono potym Oblubienicę zá niego/ weſele ſprawiono; przy ochoćie przypomina ſobie/ że dźiś Rożáncá nie zmowił: Proſi ſie v ſtryiá do pokoiu; á gdy Rożániec koncży/ pokázuie ſię mu Náśw: Pánná/ nád Słońce iáśnieyſżą/ w ſżáćie wſżędźie máiącey złotemi literámi nápiſáne *Ave Maria*: gdźie mu opowieda ſzczęśliwa w całości Pánnieńſtwá śmierć iego/ zá trzy dni; co ſam ſkutek pokazał. *Scheiſſl.* tákże piſże/ o pewnym Archidyákonie/ bárdzo zkuſżonym miłoſćią iedney Grábionki/ zá co od iey Oycá oſtrażony/ wyklęty był od Biſkupá/ y trzy látá w ćieſżkim zoſtawał więzieniu

Manc. L. 7. d. 2.

L. 21. Narr. C.

L. 2. ap. C. 29.

EXEMP.

Vit. B. V. v. 37.

żieniu/ práwie deſperuiąc: Náwiedza go Dominik S. ćieſżąc/ námowił go/ áby ſie nabożeńſtwá Rożáncá S. tał/ vczynił ták; w krotce Náświęt: Pánná/ nie tylko go ſámá náwiedza/ ćieſży/ ále też regimenćikiem ſwoim dotknowſży ſie go/ od wſżelkich ćieleſnych pokus/y ná potym/ wolnym czyni: á mile go pocáłowawſży o przyſżłym prozokowálá podwyżſżeniu ná Biſkupſtwo. Pátrzćieſż/ tákie zwyćięſtwo/ nád pokuſámi ćieleſnemi/ obiemá tym przyniosło/ nabożeńſtwo Rożáncá S. *Potrzećie.* Pokrycie Purpurowe ma to/ iż ieſt oſobliwa ozdoba; dla tego ſámym tylko Monárchom ten kolor ſłuży. Ma y to Purpurowa Roża/ to ieſt Rożáncá S. nabożeństwo/ że iedyna ieſt ozdoba duſż. Pokázáno raz Jánowi w Niebie/ tákieś oſobliwe Orſżaki Duſż SS. ktore nád inne ozdobniey przybráne były; á gdy nie wiedżiał/ coby to były zá duſże/ odpowiedżiáno mu: Hi ſunt .. qui laverunt, ſtolas ſuas, & dealbaverunt eas in Sangvine Agni, *Ci to ſą ktorzy wymyli ſżáty ſwoie, y wybielili ie we Krwi Báránká.* Wiemći ia/ że lumáze Piſmá S. rozumieią przez te duſże ták ſtroyne Męczennikow SS. iednák niech mi ſie godźi zażyć tego mieyſcá Piſmá S. do Brácí y Sioſtr Rożáncá S./ gdyż wielce *quadruie*: Miały one Orſżaki miedzy ſobą Báránká/ quoniam Agnus in medio eorum; pozdráwiáli go/ ſpiewáli mu. Salus Deo noſtro, & Agno fárbowali we krwi iego ſżáty ſwoie: Ma y Brácтwo Rożáncá S. w poyſrodku ſiebie Báránká to ieſt Chryſtuſá P. y nayláſkáwſża Owieczke ktora go nam porodżiłá/ Náśw: Pánne; pozdrawiáia go Rożáncámi ſwemi codźiennie/ nieuſtánnie fárbuią ſie we krwi iego/ przez nabożne rozpámiętywánie Táiemnic życia Chryſtuſowego/ y Náśw: Pánny. Wiec też z tego inferowáć potrzebá/ że ich w chwale oney wiecznej/ zá to ich nabożeńſtwo/ oſobliwa tákás ozdobá/ y nágrodá ſzeká. Vtwierdzam was w tey opinij moiey/ rozmáitemi przykładámi. Miał ieden w zwyczáiu/że y chodząc mowił *Ave Maria* ná cześć Náśw: Pánny; po śmierći táſno przybrány pokázuie ſie/ ná obuwiu ſwoim/ máiąc ślicznemi literámi poſpiſáne *Ave Maria*. Tákże u nas w Polſcze/do pewnego Zakonu proſtaczek ieden wſtąpiwſży / nie mogł ſie áni Páćierzá náuczyć/ ſámego tylko pozdrowienia Anielſkiego náuczywſży

FIG.

Apoc. 7.

EXEM.

Ap Vmb Novar. n. 1339.

ſie/ práwie vſtáwicznie go mowił; vmierá: áż nád grobem iego/ pokazało ſie drzewo/ ná ktorego liſtkách nápiſáne *Ave Maria*: odkopáno ziemie; ználeźli że korzenie drzewá onego z ſámego ſercá vmárłego Brátá wyraſtáło. O czym *Cæſar*: Jeſt y innych wiele podobnych cudow u Hiſtorykow/ ktorymi o oſobliwey chwale duſz kochaiacych ſie w czeſtym pozdrawianiu/ [iáko czynia Bráćia Rożáncowi/) dáią znáć Przen: Pánna/ ale ten naywyraźnieyſzy/ ktory piſze *Bzovius* Jeden Mąż pobożny z Zakonu Kártuzyánſkiego/ ktory codźiennie odmawiał Rożaniec/ był raz w záchwyceniu iákoby w Niebie/ kedy ſłyſzał/ że Duchowie Niebieſcy przed P. JEZVSEM y Máſw: Pánna ták/ iáko on ſam miał zwyczay Rożaniec odprawowáli/ y iáko ná Imie JEZVS; ná kolána upadáli: á ná Imie MARYA / niżiuſienko głowe ſwoie ſchyláli. Widźiał po tym/ iáko dla tych/ ktorzy ieſzcze ná ziemi zoſtáiąc/ codźiennie to nabożenſtwo odpráwuią / robiono y gotowano oſobliwe Korony. Jáſna tedy że do Tronu/ to ieſt do Przen: Pánny / y Synà iey / naylátwieyſzy przyſtęp ieſt purpurowy gośćiniec / to ieſt nabożeńſtwo Rożáncá Swietego. Wiec záżyie ſłow Páwłá S. nie co ich odmieniwſzy. Accedamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, vt miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Tym tedy gośćincem/ to ieſt/ przez to nabożeńſtwo Rożáncá S. vtwierdzáiąc ſie w nim/ przyſtępuymy do Tronu łáſki/ to ieſt do Przenaśw: MARYI / ponieważ ta ták zowie *B. Alb: Mag:* Thronus gratiæ eſt B. V. MARIA; ábyśmy ták miłoſierdzia u tego Tronu Bożego doſtąpili / y w potrzebny czás łáſke/ á potym chwałe wieczną ználeźli. *Amen.*

Hab. 4.

in Feſto Viſit: B. M. V.

EXEMP

in Dedic.

Obiectum pulcherrimũ DEI parens

Pro Partu B. M. V, ſeu Pro Nat. D.N. IESV Chr.

STROPHA 1.

Mater facta, ſed intacta, Genniſti Filium.
Regem Regum, atq; rerum, Creatorem omnium.
Mátká iſtá, iednák czyſta, Zrodziłáś Swięte plemię:
Krolá tego, co z niſczego. Stworzył Niebo y Ziemię.

Inve:

Invenietis Infantem *Luc.* 2.

MIáły to/ y teraz máią w zwyczáiu świątobliwe duſze/ z oſobliwym ſtárániem duchá gotowáć ſie do ták naygodnieyſzego powitániá Nowonárodzonego Dźieciątká. S. N. Obierali niektorzy Jaſełczká P. JEZVSOWI iáko náſz *S. O. Fráncišek*, inni miłośnie rzewliwie/płákáli u Jaſełczek/ iáko *Bernárd*: *S.* inni śpiewániem ſwoim łączyli ſie do Chorow Anielſkich; Miedzy innemi o oſobliwym przygotowániu *Roży S. Limen:* czytam w Żywocie iey: Náleźiono po iey śmierći regeſtrzyk/ ktory ſobie była nápiſała *R. P.* 1616. ták. Poczynam [práwi) robić ſukienke/ Pánu JEZVSOWI / národzić ſie máiącemu: Odkładam mu ná koſzulke 50. Litanij: 9000. Rożáncow 5. dni poſtu *Znowu* 9. Stácyi przed Przenaśw: SAKRAMENTEM 9. Rożáncow. 9. dni Poſtu/ ná pámiątke 9. Mieſiecow/ przez ktore był w Żywocie Przenaśw: Pánny/ na kolderke 5. dni poſtu/ ośm Stácyi/ y Rożáncow/ ná pieluſzki 5. Koronek Stácyi/ y dni poſtu. Vá ſpecyaliki dla dźieciątká oſiáwie łzy/ wzdychánia/ y ákty miłośći. To ták SS. Duſze / Nowonárodzone Dźiecie ſtáráły ſie vkontentowáć. A ty też mizerny świećie/ czym vkontentuieſz to dźieciątko? Máło to Nowo narodzone dźieći/ że iákoby nápátrzyć ſie świátá nie mogąc zdumiáłe oczątká/ y czegoś pilno vpátruiące pokázuią. W Żywocie S: Jozáfátá czytamy/ iáko Oćiec iego ſtáráł ſie áby Jozáfat / nigdy nie widźiał żadney mizeryi ná świećie / áni ſtárego/ áni chorego/ áni vmárłego; áby ták nie ſteſknił ſobie był świátá/ dla czego wſzytko pieknemi/ weſołemi obiektámi zábáwiáno go. Pogląda czegoś pilnie około ſiebie Nowonárodzone dźiecie? A zdobędźieſz że ſie mizerny grzeſzny świećie/ ná co/ cobyś mogł ták pięknego/ y wdźięcznego czem tego Dźieciątká naprzod prezentowáć? Tegoć to ſą oczy/ ktory w pięknośći ſwey ſtworzywſzy cie niegdy ſobie/ przypátrowáći ſie/ y rzekł: Viditq; Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Wſzytká tá piękność twoiá/ iuż powáryowána: nierozumne ſtworzenia/ iákokolwiek vtrzymáły ſie / ale rozumny człowiek y náturá ludzka práwie w bydlęco ſie przemie-

HIST. Skarga,

Gen. 1.

niká; gdyż ledwie nie wßytek świát/ pod czás Narodzenia Chrystusowego bałwánom/ Boſka oddawał cześć; teráźnieyßego czáſy pełne rozmáitych złośći; Záczym/ kryćć ſie raczey trzeba z ßkaradnościámi twemi/ niżeli przed oczy dźiećiećiá tego pokazać. Vpátrzyłći iednák Krolewicz S. ruż przy złobie/ y w ſámych oczách dźiećiatká/ iedno naywdźięcznieyßę obiectum oczu JEZVSOWYCH/ to ieſt/ dźiś rodzaca Syná nigdy nienáruſzona Pánne y Mátke: Mater facta, & intacta, genuiſti Filium. Wiec ponieważ widzę/ że nie tylko ná/ Naśw: Pánne y Joſefá S. ále też y ná vbogie Paſtußki poglada P. JEZVS; powiem naprzod o reſpekćie vbogich/ ktorzy máią u P. JEZVSA; á potym pokaże/ iáko dźiś rodzaca Syná ſwego Przenaśw: Pánná/ oczy iego/ egladaniem ſwey naydoſtoynieyßey Oſoby/ zá wßytek świát vkontentowáłá.

I. PARS. Pospolicie ná świećie tráfia ſie/ że ná co świát nie rád patrzy/ y co wzgárdzone ieſt u niego/ to u P. BOGA ſwoy reſpekt má/ y tym przed oczyma Boſkiemi często ſie
1. Cor. 1. świát zaſłánia. Ignobilia mundi & contemptibilia elegit DEUS, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret, mowi *Páwel S.* Pospolita to rzecz/ u świátá/ podłego/ vbogiego/ mizernego/ nie widźieć/ á záſem choć pokrewnego ſobie/ albo zaſłużonego. Coś oſobliwego Dawid S. chcąc po-
SCRIP. wiedzieć o vbogich/ ogłaſa: że máią ná ſie obrocone oczy Boſkie. Oculi eius in pauperem reſpiciunt. Alboż to rzecz o-
Pſ. 19. ſobliwa/ że BOG vbogiego widźi? wßák też powiedźiałeś Dawidźie wyżey/ że y ludzie świátowi obrácáią oczy ſwoie ná
Pſ. 9. vbogiego. gdy tákże mowiß: Oculi eius in pauperē reſpiciunt. Ále vważćie/ ták wielka rożnicá oczu/ y poyżrenia Boſkiego ná vbogie/ od oczu y poyżrenia świátowych ludźi. Oczy człowieka świátowego/ ktoremi poglada ná vbogiego/ podłego/ poddánego ſwego/ powiáda Dawid S. ſo tákoby Lwi: bo támże przydáie inſidiatur quaſi leo in ſpelunca ſua. *Zaſadza ſie (prawi) iáko lew w táſkini ſwoiey.* Obrácá oczy ſwoie lew/ ná trzodę owieczek/ ále ßkodźi im to poyżrenie; ták y łakomiec świecki/ á możny/ ma oko ná Rzemieſlnikow/ ná ludźi mieyſkich/ przypátrnie ſie ich ßátom/ ich tedzeniu/ pi-

ćiu/ ále

ćiu/ ále vt rapiat pauperem; ále áby ich z tego zdárł/ ná nich/ czy ſłuſßne/ czy nieſłuſßne podátki wymyślił. Ma oko Dźiedźić ná chłopká poddánego ſwego/ ráchuie intratki/ vrodzáie/ ſpoſoby iego pożywienia/ zarobki/ ma oko ná pásieke/ ná obore/ ná ſprzężáie iego/ ále ná cożᵉ ut rapiat pauperem wymyſla ſkładki/ donátywy/ kolendy/ ſmigurzty/ poſągowe/ ſeymowe &c. dźieſięćiny ná Páná/ rogowe/ ſuche piwo &c. rapere pauperem, dum attrahit eum, ßuka ná niego kułki/ zá coby go do ſadow ſwoich pociągnąć; bo ná czas każe mu y przyczyne dáć: żeby zá táko okázyą/ winámi/ grzywnámi go dobrze nákryć/ kożubalec zedrzeć. In laqueo ſuo humiliabit eum. Niechce ſie dáć dobremi ſpoſobámi vżyć chłopek/ pieniędzy Pánu pożyczyć; to wźiąć chłopá w káydány. *S. Auguſt:* miáſto in laqueo ſuo, czyta in muſcipula; iákoby w łápce myßey vpokorzy go. w czym wyraża ſie [iáko náucza *Blanc*] że zá iedne podłe myßke tákowi máią ſobie vbogiego. Dives pro nihilo reputat pauperes, ut viles mures deſpicit, irridet, aggreditur, capit, occidit, Oculi eius in pauperem reſpiciunt. Nádto pomieniony *Expozytor* vważa: że oczy łákomych Pánow/ ſo gorßе niß Lwie; przyczyne dáie/ że lew tylko po láſách ſwe łupieſtwá czyni/ ich záś drapieſtwo/ y w własnym domu/ y w Mieśćie doſięże: Lew ná czás da ſie álbo prożba vżyć/ oſobliwie białymgłowom ktore w Maurytáníj/ (iáko piße *Ælian:*) lwy od wioſek ſwych ſámemi ſłowámi odgániáią/ albo też ſłowom/ nápomnieniu/ ludźi duchownych poſłuſßne zoſtáią/ iáko o S. Mákáryim czytamy/ ktory mial dwu Lwow przy ſobie/ á gdy do niego przyßło trzey Brácí ze świátá/ á boiąc ſie/ áby im czego złego nie vczynili/ gdy w wieczor według zwyczáiu/ do niego przyśli Lwi oni/ on kłádąc ná nich rece/ y po kárku ich muſzac/ rzecze do nich/ ſynaszkowie moi/ dobrzy trzey brácia ze świátá przyśli do nas/ nie czyńcieß im źle/ y záwoławßy ich do ſiebie/ mile przy ośnych beſtyách obcował z niemi. Páná záś tákowego/ oſobliwie v nas w Polſzcze/ áni żoná prożba ſwoia/ áni Oſoby duchowne Zakonne/ pokorna perſuazya/ nie mogą przywieść/ áby to co nakazał poddánemu częſtokroć nieſłuſznie/ odpuścił. Nie mow mu: wßákto máia rzecz te kilka złotych/ nie zubo-

żeieß

in Vit. PP. f. 164 n. 174.

HIST.

jeieß tym? Odpowie on/ że bez kilku złotych ſtá áni tyſiąca mieć nie moge: odpowie? trzebá chłopá vkrocić/ mieſzánká podſkubáć: *Przydam* ia y trzecią przyczynę/ dla czego okrutnieyſi ſą tácy nád Lwow: bo Lew lubo ßárpie/ przecież y ná podle zwierzętá pámięta: *o nim piſą*, iż nigdy zábitego bydlęcia ſam nie żre/ ále dla innych ſłábßych/ ná pośiłek zoſtáwuie. Lákomy záś Pán/ nic ná to nie dba/ byle on ßkáruie náládował/ y poyżreć nie chce/ bá y puścić nie każe do ſiebie vbogiego zkrzywdzonego/ ná vjalenie ſię/ áby co miłosierdźia/ folgi u niego ſobie vprosił. *Pátrzy też* P. BÓG ná vbogie/ále oczyma Máćierzyńſkiemi/ nie Lwiemi; przez które *Dyon: Carth:* rozumie miłosierdźie/ y opátrzność Boſką: pátrzy ná nich/ ále áby ich potrzebámi ták dußnemi/ iáko ćieleſnemi opátrował· áby od oppreſſyi możnieyßych bronił/ áby im ćierpliwości/ y ráby dodawał/ áby ſię mścił krzywdy ich/] y owßem kiedy tákowi przy vboſtwie/ y vćiemiężeniu ſwoim/ boiáźni Bożey przeſtrzegáią/ ćierpliwie bez przeklectw/ krzywdy one y mizerye znoßąc/ nabożeńſtwá y cnoty pilnuią; wielkie vkontentowánie P. BÓG w nich naydzie ſobie. Pſalmiſta Páński powiáda: że Prawdá Przedwiecznа to ieſt BÓG/ w obłokách ſobie vpodobáłá rezydencyą. Veritas DEI vſq; ad nubes. Które ſłowá vważáiąc *Vegá* mowi: Quaſi veritas, & iuſtitia, multum gaudeat in nubibus ſedem habere: Vá innym mieyſcu tenże Dawid powiedźiał: że Páłáce ſwoie Prawdá/ to ieſt BÓG/ ma w ſámym Niebie. In æternum miſericordia ædificabitur in cælis, præparabitur veritas tua in eis. Czemu ſię nie dźiwuie/ bo nád Empireyſkie Niebo/ Páłácu pięknieyßego bydź nie może. Ale obłoki/ rzecz to podła y ſłába/ pozor tylko czegoś ma/ w ſámey rzeczy wiátr/ powietrze ieſt/ y owßem z naypodleyßego żywiołá/ bo z Ziemie/ y to ießcze z ſámych *remanentow* ziemſkich: iáko Dawid przyznáie. Educens nubes ab extremo terræ. *Origen:* przez te obłoki/ rozumie ludźi ná świećie podłych/ vbogich/ wzgárdzonych/ ále oraz tákich/ ktorzy nie ſą ko obłokom ſą podobni/ dla ſwey podłości/ ále też ktorzy iáko obłoczki ku Niebu ſię podnoßą; im więcey im dokuczą vboſtwo/ biedá/ tym nabożnieyſi/ lepſi/ częſtſi w vżywániu Sákrámentow SS. w ſłuchániu Słowá Bożego: W tákich obło-

FIG.

Pſ. 35: In Iud: C. 19. n. 397.

Pſ. 88.

obłokách wrákich dußach/ P. BÓG mießkanie ſwoie rad zakłáda/ tákich rad widźi. Si quis ergo Sanctus cuſtodierit præcepta Salvatoris, & factus fuerit in hac vita noviſſimus fiet nubes --- Propterea ſi volumus nubes fieri, ad quas perveniat veritas DEI, noviſſimi omniú fiamus. Náywidomßy dokument tego/ przy národzeniu P. JEZVSOWI/ kiedy P. JEZVS pierwey oczy ſwoie obrocił ná vbogich/ y oraz nabożnych/ bo wiele głoſom Anielſkim poſłußnych Páſtußkow/ niżeli ná możnych od krániu Swiátá trzech Krolow. Wzgárdźił Herodem Krolem/ Kápłany Żydowſkiemi w Jerozolimie/ y wiele innych bogáczow tego świátá; ſámemi náprzod Páſtußkámi/ oczy ſwoie delektuie. ták mowi *Alvarez.* Non ſapientes huius mundi ſuperbos, non divites, avaros, non nobiles otioſos, & in lectis eburneis ſtertentes, ſed paſtores humiles, pauperes, proprium munus obeuntes. *Nie mądrych pyßnych, nie bogáczow łákomych, nie ßlachetnych ludźi prożnuiących, y ná łożách ſwych roſkoßuiących: ále Páſtußkow pokornych, vbogich, wyrobkiem, y pracą zábáwiáiących ſie, do naypierwßego powitánia; obrał ſobie P. JEZVS.* Pięknie o tym y *Bernard. S.* ná pocieche vboßych ſtánow/ mowi: Non conſolatur Chriſti infantia garrulos, non conſolatur cachinnantes, non conſolantur panni Chriſti ambitioſè ambulantes in ſtolis, non conſolantur præſepe & ſtabulum amantes primas Cathedras: ſed æquanimiter, vniverſam hanc conſolationem, expectantibus in ſilentio Dominum, lugentibus, pannoſis pauperibus cedere videbuntur. Wſtydźcie ſie tedy pyßni bogáże/ że na oczy P. JEZVSOWI/ nie mogliśćie ſie pokazáć naprzod/ á vbodzy ćießcie ſie; że co od was świát oczy odwráca/ teraz wámi wozách P. JEZVSOWYCH zaſłonił ſie. A tuć rekoligowáć ſie mogą owi/ ktorzy wyſoko vrodzeni/ wychowáni/ álbo też ktorzy przez dowćip/ wielkiemi u świátá porośli/ innemi iednák podleyßemi ſtánámi pogardzáią: zniewáżyć/ zbić podleyßego/ ktory mu ſie odiąć nie może/ zá nic nie máią. Lecz y vbodzy niektorzy w to ſwoie vboſtwo y pogárde dufáć bárdzo nie máią: bo ći tylko/ ktorzy iáko ći Páſtußkowie w vboſtwie cnotliwi/ trzezwi/ ćierpliwi/ pobożni/ do

Orig, hom. 5. in Ieram

Ser. 5. de Nat.

EXHOR

SAKRAMENTOW SS. często wzeszáiacy sá/ ci tylko mowią wdzięcznemi woiách P. JEZVSOWCh; ále prożniacy/ ná zebráninę z leniſtwá ſię puſzáiacy/ z iálmużny ś· zbytkuiacy/ choroby zmyſláiacy/ obrzydliwi ſą w oczách JEZVSOWCh/ y owßem kary Bożey niech ſię boią. S. Gregor: piße o dwu ſlepych/ ktorzy rádźi byli ſlepoćie ſwoiey: bo nie máło pieniędzy názbieráli/ ći gdy vſłyßeli/ że támtędy miáno prowádźić Reliquie S: Marćiná ktore cudá czyniły/ obáwiáiąc ſię áby y ich ſlepym oczom/ támtędy miáiąc Reliquie wzroku nie przywroćiły/ vćiekli z támtego mieyſcá/ y ſkryli ſię: iednák ná pokaránie ich łákomſtwá/ dla ktorego woleli ſlepemi bydź; wzrok im P. BOG wroćił/ z wielkim nieukontentowániem ich/ bo musieli prużniácki żywot táki porzućić. *Tenże piße* o białeygłowie; ktora często pielgrzymuiąc do ziemie S. pod *pretextem* wykupowánia więźniow/ śiłá názbieráwßy pieniędzy; vmiera: Biſkup z trupem pieniądze one zakopáć kazał: leć w nocy z grobu lámenty ſłychać/ woła: vrit me aurum. *pali mnie złoto*; odkopią/ nayda/ że owo złoto iáko ogniem roſpuſzczone w páſzczęke owey złośnice láło ſię. Jeſt wiele podobnych kar Bożych/ nád zmyſláiącemi ſobie choroby vbogiemi/ v tegoż. *Grzegorz Turon:* Trzebá tedy ná to pámiętáć vbogim/ áby przy vboſtwie bołáźni Bożey przeſtrzegáli; ináczey/ nie należą do liczby tych/ ktorzy z vbogiemi/ nabożnemi páſtuſzkámi/ dźiś oczom JEZVSOWYM prezentuią ſię.

EXEMP.

II. PARS T. 2. Medit. 2.

Wdzięczne to *Obiectum* oczom JEZVSA Narodzonego vbodzy Páſtuſzkowie; ále nie naypierwße. Naypierwße bowiem ieſt/ y byłá ſámá rodzaca tego Syná Pánná Przen: MARIA. *Alvar:* pyta ſię pokornie Nowonarodzonego P. JEZVSA. Quid primum feciſti, cum iſtum communem aerem & lucem, corporali tuâ præſentiâ, nobilitare inchoaſti: to ieſt/ co też P. JEZVS naypierwey czynił gdy ſię ná ten świát narodźił? y odpowiada: Że naypierwey ná Przenaś: Pánnę poyźrał P. JEZVS. Ego quidem puto te in illam Virginem Puerperam oculos conieciſſe. Nie mogł záiść nigdy świat áni w Niebie/ ani ná ziemi/ dla oczu P. JEZVSOWCh/ pięknieyßego/ miłßego *Obiectum* znaleść/ iáko byłá Przenaydoſtoynieyßa Oſobá Przen: Pánny/ oſobliwie gdy rodźiłá Syná tego. Ogołem Przen: Pánnę vważáiąc S. Germ. nazywa ią pięknośćią nád pięknośćiámi/ y wßelkich pięknośći ozdobą. O pulcherrima pulchritudo pulchritudinum DEI Genitrix, pulchrorum omnium ſummum ornamentum. Vważáć potrzebá táiemnićę/ że Oblubieniec Niebieſki ſwoiey Oblubienicę opiſuiąc vrodę; trzy rázy piękność iey y urodę wychwala. Naprzod dwá rázy. Ecce tu pulcha es amica mea, ecce tu pulchra es: trzeći raz Quam pulchra es, & quam decora chariſſima, Zwyczay ieſt u mądrych/ że chcąc ktorey rzeczy/ naywyżßy ſtopień wyrázić doſkonáłośći tákiey/ álbo też przypiſáć; tego ſpoſobu mowienia záżywáią: y ták chcąc nieſkończone *Attrybuta* Boże wyrázić mowiemy. DEUS Ter Optimus, ter Maximus, ter Potens. Więc nie bez táiemnicę/ y Oblubieniec ſwoią Oblubienicę/ to ieſt Przen· Pánnę/ trzy rázy z piękności wychwala: tylko áby tym ſpoſobem pokazał/ iż piękność iey ieſt naywyżßa nád wßyſtkie piękności. Non otioſum Marianæ pulchritudini numerum affigimus ter pulchram appellando: hoc enim addito terni numeri ſupplemento, conſummatiſſimam & abſolutiſſimam eius pulchritudinem declaramus. mowi ieden *Neot:* Piękności Przenaśw: Pánny Oſoby tylko według Ciáłá/ przez ktora wynikáłá nieiáko ná wierzch piękność wnętrzna/ y práwie coś vboſtwionego bydź w oczách pátrzących ná ſię pokázywáłá Naświet: Pánne. ták piße *S. Dyoniſ: Areop.* w liśćie ſwoim do Páwłá S. Teſtor, qui aderat, in Virginę DEUM, ſi tua Divina mente conceptâ non me docuiſſent hanc verum DEUM eſſe credidiſſem, quoniam nulla videri poſſet Maior gloria Beatorum, quam felicitas illa; quã ego infelix nunc, tunc vero feliciſſimus deguſtavi. *Przyięgam ná tego BOGA ktory w Pánnie był, gdybym był od tiebie nie náuczony, one zaprawdźiwego BOGA miałbym być; ponieważ nie zda ſię bydź wiekßa chwałá Błogoſławionych, iáko ſzczęśliwość oná, ktorey ia nieſzczęśliwy teraz, á na ten czáś naynieſzczęśliwßy koſztowałem.* Y owßem ſámego CHRYSTVSA wychwalaiącego piękność Nasw: Pánny ſłyßáłá *Birgitta S.* wte ſłowá. *Anyołowie (práwi) przypátruią ſię ieden drugiego Piękności, y ćłuß ludzkich, y innym rzeczom ſtworzonym dźiwuią*

Cent 1. d. 8. Nieſzpork.

FIG:

Cant. 1. Cant. 7.

Nieſzpokow, cit.

Miech! D. 304.

ia ſie: ále pieknośći duſſy twoiey przypátruiąc ſie, vznáia że ieſt nád wſzytkie ſtworzone rzeczy: y vrodá Ciáłá twego, ieſt nád wſzytkie ludźie. A zátym y Anyołow, y wſzytko Stworzenie przechodźi piekność twoią. Dźiś iednák gdy Przenaśw: Pánná rodźi Synà Bożego/ wiecey nád inne záśy/ piekność ták Ciáłá iáko y Duſſe Naśw: Pánny/ iáśnieie y wydáie ſie. *Co ſie tycże vrody y pieknośći według Ciáłá;* ze wſzytkie inne Mátki rodząc ſwoie dźiatki/ y trácą y mienią; trácą/ bo rodząc z wrátá Pánieńſtwa; mienią/ bo bez bládośći/ y bolu rodźić nie mogą; według dekretu Boſkiego. In dolore paries. Przen. Pánná Mátká ſie ſtáie gdy rodźi/ ále nienáruſzona: Mater facta, ſed intacta, genuiſti Filium. Płod iey, nie tylko vrody Pánieńſkiey nammiey nie vymnie/ ále iáko promień wychodzący z ſłońcá/ kwiát z látoreſli wynikáiący/ nic iey nie ſzkodźi/ y owſzem ozdoby iey przydáie: ták y ten płod Niebieſki/ przydał ieſzcze vrody/ pieknośći Mátce Boſkiey. Matris integritatem non violavit ſed ſacravit. mowi *Guarr: Abb:* Niektorzy DD. owo mieyſce Ewáng: S. vważaiąc/gdźie Joſef S. obaczywſzy brzemienną Przenaśw: Pánnę opuśćić ſo chćiał. voluit occulte dimittere eam: pytáło ſie o przyczynę? Rożni rożne náyduią. Jednák niektorzy przypiſuią to zacnośći/ pieknośći/ doſtoynośći/ Oſoby Przenaśw: Pánny/ ktorey iey przybyło/ w ten czás/ gdy w żywocie ſwoim ogárnelá Syna Bożego; iey bowiem przytomnym bydź/ niegodnym ſie z wielkiey pokory znáiąc Joſef S. chćiał opuśćić Przen: Pánnę Jákoż też *Dyoniſ: Carth:* powiáda: że záwſze iákáś iáſność z twarzy Przen: Pánny widome wydawáłá promienie. Interior illa, ac Divina ſinceritas luminoſa, evidentius in eius facie apparebat, atq; ut quidam etiam Magni DD. dicunt viſibiliter radiabat. Wiec *Rich: Laur:* rozumie że S. Joſef od tego czáſu iáko zrozumiał/ iż Przenaśw: Pánná z Duchá S. poczęty płod w ſobie nośiłá/ nigdy nie śmiał poyźrzeć ná przenaydoſtoynieyſzą twarz Przenaś: Pánny. Ex quo Joſeph cognovit, & credidit Mariam de Spiritu S. concepiſſe, ita tanta eam habebat reverentia, quod nunquam audebat contemplari faciem eius. Jeżeli tedy ieſzcze w żywocie nie-ſzac zákryty płod/ ták znáźnie pieknośći iey y ozdoby ná Ciele przy-

Gen. 3.

S. 4. de Purific.

SCRIP.

L. 1. de Laud. v. a. 36.

L. 5.

le przybyło: dopieroż w ten czás/ gdy ná świát wydáłá Synà ſwego. *S. Vinc: Ferrer:* Przyrownywá Naśw: Pánnę do látárnie krzyſztałowey/ y tym podobieńſtwem pokázuie/ iáko pieknośći Przenaśw: Pánnie przydało Poczęćie/ y rodzenie P. JEZUSA. *Jáko krzyſztałowa látárnia bárdzo piekna, y z ſiebie lśniąca ſie ieſt, gdy iednák w nie świátło włożyſz dáleko iáśnieyſze będźie: ták lubo Przenaśw: Pánny piekność, doſć ſiebie doſkonáłá była, gdy iednák świátło Niebieſkie Syn Boſki w wnętrznośći iey zſtąpiło, dáleko bardźiey piekność iey záiáśnieć muſiáłá. Przydam ia* do tego podobieńſtwá: że noſząca Przen: Pánna w żywocie Synà ſwego/ nieiáko ieſzcze to świátło wkrywáłá ciedy/ po troſze tylko wydáwáć ſie muſiały ná wierzch promienie iego: lecz gdy iuż odſłoniona nieiáko zoſtáłá tá látárnia/ to ieſt/ gdy ſzczęśliwie dźiś porodźiłá Synà iego/ ieſzcze tym bárdźiey záiáśnieć muſiałá. *Baron.* piſze/ iż gdy białegłowá iedná uſługa rodzącym Mátkom báwiąca ſie/ bliſká widząc Przenaśw: Pánnę porodzenia; ofiárowáłá ſie Joſefowi S. uſłużyć w tymże Małżonce iego; Joſef S. odpowiedźiał; iż Pánná rodząca żadney tákiey nie potrzebuie uſługi; co uſłyſzawſzy oná białegłowa/ wyćiągnąwſzy rękę ku Niebu rzekłá; iż to bydź nie może/ áby tá Pánna będąc rodźić miáłá: cudowna rzecz; záraz oná ręká iey gorzeć poczęłá/ z niezmiernym bolem; dopiero Przenaśw: Pánná kazáłá ſie iey ona ręká Nowonárodzonego Dźieciątká dotknąć/ á ták y ná ćiele/ y ná duſſy vzdrowiona zoſtáłá. A oraz tym cudem P. BOG pokazał y obiáśnił/ nienáruſzoną całość Pánieńſtwá Przenaś: Pánny. *Co ſie záś tycze* pieknośći wnętrznej; to ieſt Duſſe Pánny Przen: pod czás porodzenia Synà ſwego Naymiłſzego; y tey w ten czás przybyło; bo Duſſá iey Swiętá/ práwie ná naywyżſze ákty cnót wſzelákich/ oſobliwie miłośći ku BOGV zdobywáłá ſie. Opiſuiąc Oćiec Przedwieczny/ rodzenie Synà ſwego w Boſtwie/ mowi: że go w ſámych iáſnośćiach Swiętych porodźił. Ante Luciferum genui te, in ſplendoribus Sanctorum. w ktorych ſłowách dáie ſie znáć/ że gdy w Boſtwie Oćiec Synà rodźi/ rozum iego ktory nieiáko Mátká ieſt Synà Bożego/ w naydoſkonálſzych zoſtáłe ákách wnętrznych; to ieſt/ naydoſkonálſze poznawa y poy-

L. 1. ex S. Zenon

HIST.

FIG. Pſ. 109.

mule obiektá/iáka ieſt Jſtotá Boſka z wßelkiemi doſkonáloſćiá-
mi ſwemi. Ták to tłumáczy *Blanc.* ná te ſłowá piſząc. Ad-
verte quod Deus Pater, non gignit tantum Filium ex cogni-
tione ſuæ eſſentiæ præciſè, ſed ornatæ etiam omnibus ſuis
attributis. Przedwieczne rodzenie w Boſtwie od Oyca/ ieſt
nie iáko Figura rodzenia Synà Bożego w czaſie z Máćki Prze:
y owßem według *Cypriana y Toleta.* ſam text Piſmá ś. ieſt o
Narodzeniu P. JEZUSOWYM. Jákoż miáſto tego ex v-
ap. Eſc. l. tero ante luciferum genui te. *Orig:* czyta Ex vtero aurorę
2, f. 51 Co Doktorowie wykładáią Ex vtero MARIÆ; to ieſt/ o żywot
ćie Przenaś: Pánny. Dátym rodźi dźiś Przen: Pánná/ Synà
ſwego podobnym nieco ſpoſobem In ſplendoribus Sancto-
rum. Mocno ia trzymam, że Duſzá Przenaśw: Pánny/ w
punkćie rodzenia Syna Bożego/ wzbiłá ſie byłá/ ná naywyż-
ßy ſtopień bogomyślnoſći/ pokory/ poſłuſzeńſtwá &c. á oſo-
bliwie ná naydoſkonálßy ákt miłoſći ku P. BOGV ſwoie-
mu. Fundáment tego mam/ *Naprzod* że wiele ieſt Doktorow
ktorzy trzymáią/ że Przen: Pánná/ od punktu ſtworzenia duſze
ſwoiey/ nigdy nie *nákonáłá* od ákrow miłoſći Boſkiey/ kto-
re práwie bez miáry vſtáwicznie roſły w doſkonáłoſći/ drudzy
in Cant. záś iáko *Guilel:* náuczą; że gdy Nasw: Pánná ná Zwiáſto-
wánie Anyelſkie poczynáłá Synà Boſkiego; duſzá ley/ w nay-
gorecßym ákćie miłoſći Bożey zoſtáwáłá. Cum Virgo DEUM
corporaliter concepit, tantam in ſeipſa de calore ſuper-
venientis Spiritus Sancti flammam pij amoris concepit,
quantam capere poterat puri hominis modus. Co y *Rupert.*
de glor. potwierdza: Tu ſola de amore DEI, id eſt de Spiritu S.
filij: concepiſti. A ponieważ rodzenie z poczećiem ma relácyo: y
owßem zodzenie ieſt *komplementem* poczećia: á zá tym coś
oſobliwßego. moge beſpiecznie inferować/ że gdy Przenaśw:
Panny porodzenie nádchodźiło/ duſzá ley Swieta ná przywi-
tánie Synà Bożego/ ná naydoſkonálßa/ y táka tylko w ſercu
SIMIL. ſtworzonym pomieśćić ſie mogłá/ zdobyłá ſie miłość. Z ſie-
bie grzeßni bierzmy miáre; teżeli ludźie zwłaſzá nabożnieyſi/
gdy im choć pod oſobámi Chlebá y winá przyidźie witáć
P. JEZUSA; przećie ſtáráią ſie duſze ſwoią ná ten záś
táką z naydoſkonálßemi ákrámi Cnot SS. prezentować/ oſo-
bliwie

bliwie ná ákey miłoſći ile można naygoretße ſtáráią ſie zdo-
bywáć/ według nápomnienia *Tom.* S. Accedamus .. tanquàm
leones ignem ſpirantes. O iákoż ták doſkonáłá Duſzá Przen:
Pánny/ ná powitánie Synà y BOGA ſwoiego/ nigdy niewi-
dánego Gośćiá ná źiemi/ przygotować ſie muſiáłá. W dźień HIST:
Narodzenia Pánſkiego widźiáłá Gertrudá S. iáko P. JEzus
w poſtáći máłego Dźiećiątká/ nie mogł ſie nápieśćić z Przenaś: Reu. L.
Pánna/ y owßem zdał ſie P. JEZUS gdy ſáł piersi Naśw: 4. C. 3.
Máćki/ z táko to chćiwoścća czynić/ iákoby nie kontentniąc ſie
mlekiem/ y piersiámi iey; chćiał przeniknąć do ſámych iey wne-
trznoſći/ y ſamego ſercá iey goraca nákarmić ſie miłoścća.
Mowi. *Corn: à lap:* Sicut humanitas eius palcebatur lacte
Virginis, ſic Divinitas eius, mire delectabatur frui corde
illo innocētiſſimo, & puriſſimo. *Iáko Człowieczenſtwo Chry-* in Prov.
ſtuſowe karmiło ſie mlekiem Przenáś: Pánny ták Boſtwo iego, 8. v. 32.
cießyło ſie ſercem iey nayniewinnieyßym, nayczyſtßym. Z czego
nie tylko ſie pokázuie/ iáko Przenaśw: Pánná/ przy rodzeniu
Synà Bożego/ w náycudnieyßey/ ták względem Ciáłá iáko
y duſze ſwey pokazáłá ſie pieknoſći/ przyiemnoſći; ále też oraz/
że Gośćiowi temu dla vkontentowánia oczu iego/ mizerny
grzeßny/ záſłániáiąc od oczu iego Swiát/ z pieknoścća ſwoia
naprzod ſtánęła/ y onego naydoſkonáley vkontentowáłá. *Na-* G. 6. My-
talis Comes piße; iż Jowiß tákiey pieknoſći/ y vrody ſtworzył thol.
Pándorę/ że ſámych nawet Bogow piekność iey o zdumienie
przywiodłá. Bayká to/ále iey do Máterzyi moiey záżywa. *S. Th.*
à Vill. Nov: gdy mowi Jn Pòętarū figmentis legimus, Pando- Scr. 2. de
ram quandam mirâ ſui pulchritudine, etiam ſuis factoribus Annun.
ſtupori fuiſſe. Hæc noſtra Pandora, DEO ſuo ſtupori, ſed
amori magis. fuit. *Czytamy w baykách Pogáńſkich, że nie iá-*
kiey Pándory vrodá ſámych Bogow, ktorzy ią ſtworzyli, o zdu-
mienie przywiodłá. Naſzá záś Pándorá, to ieſt Przenaś: Pánná,
BOGá ſwoiego do zdumienia, y owßem do miłośći wzbudźiłá.
Wſpomina Piſmo S. kiedy Aſſyryczykowie vrodźiwa obaczyli FIG.
Judithę do obozu ſwego przychodzącą; ieden do drugiego mowił.
Quis contemnat populum Hæbreum, qui tam decoras ha- Iud. 10.
bet mulieres, ut non meritò pro his contra eos pugnare
debeamus. *Ktoß lekce ważyć ſobie bedźie naród Zydowſki, kto-*

ry tak

ry tak vrodziwe ma niewiáſty, że dla nich ſámych ſłuſna ieſt nienawiść przeciwko nim. Coś podobnego mogł pomyślić P. JEZUS / obaczywſzy ślicznieyſzą nád Judythę Przenaś: Pánna ſtoiącą nad taſiegkami; nie żal/ nie żal mu było/ że dla okupu narodu ludzkiego/ w którym ták ślizna/ piękna/ nálázła ſie choć iedna oſobá/ ná ten świát przyſzedł/ narodził ſie y woyne / przeciw ſzárańowi podiął. Vważywſzy tedy iako Przenaśw: Pánna nayśliczniejſzym / przy narodzeniu Syná ſwego ſtawſzy ſie *obiectum* naprzod ſie oczom iego miedzy wſzystkiemi ludźmi prezentuie; Ma ſobie wſzytko plemie ludzkie czego winſzować; iż choć iedna Pánna ták doſtoyno miedzy ſoba nálazło / vkontentowánie Stworzcy ſwoiego / o czym *Alvarez.* O Felix humana natura, quæ talem veluti primam oſtenſionem tui, huic cæleſti Mercatori obtuliſti: A nákoniec z pokornym podźiękowániem/ miłośnie ták Nowonárodzonego Páná/ iáko y nayśliczniejſzą Mátkę iego witáć przy vbogich Páſtuſzkách z Kázimierzem S. Mater facta, ſed intacta genuiſti Filium: Regem Regum, atq; rerum, Creatorem omnium. *Amen.*

Punctum Canonizatum.

Pro Immac. Cõcept. B. V. M.

STROPHA 23.

Benedicta, per quam victa, Mortis eſt aſtutia:
Deſtitutis, Spe ſalutis. Datur indulgentia.
Błogoſławna, przez cię dawna, Zdrádá śmierći zgładzona
A w zwątpieniu, o zbawieniu, Nadźieia przywrocona.

Beatus Venter qui te portavit. *Luc.* 11.

DAwna to przypowieść/ S. Ch. Nemo in vita beatus, A po náſzemu/ żadnego ieſzcze zá żywotá nie Kánonizowáno: y po wielkiey części to prawdá: bo puki człowiek żyie/ by nayświatobliwſzy/ zgrzeſzyć może/ y zbáwienie wieczne ztrácić. A náwet / y po ſámey śmierći/ nie zwykłá Stolicá Apoſtolſka záraz nagle przyſtępowáć do Kánonizácyi by naywiekſzych/ naycudownieyſzych Swiątych: dla czego do Kánonizácyi S. Antoniego Pádewſkiego lubo

lubo práwie świát iuż nápełniony był ſławą o cudách iego/ przeſkadzáli niektorzy Kárdynali/ z tey przyczyny/ że ieſzcze rok po śmierći iego nie minął był. To iednák rozumieć ſie ma/ nie względem wſzechmocności Boſkiey: boć oná łáko może człowieká vtwierdzić w łáſce ſwoiey / żeby iuż nigdy z niey nie wypádł/ ták go też vkánonizować/ to ieſt/ o iego błogoſłáwieńſtwie vpewnić może/ iáko ſie to pokazáło ná niektorych SS./ná Jeremiaſzu Proroku/ ná Jánie S. Chrzćićielu/ ná O. S. Fránćiſzku/ których pewne Zbáwienie/ ieſzcze zá żywotá obiáwił BÓG/ nie tylko onym ſámym/ ále y innym. Nádto może wſzechmocność Boſka/ w pierwſzym punkćie żyćia/ á práwie/ ledwie nie rzekę ieſzcze nie żyiącego człowieká vkánonizować/ y ták vkánonizował przy Poczęćiu ſwoim Przenaś: Pánne/ ktora Kánonizácya cz̃y Beatyfikácya/ dźiś publikuie przez vſtá Ewángelicznej Mátrony. Beatus venter qui te portavit. *Błogoſławiony żywot ktoy cię nośił: Sylvei.* T. 3. Evang. Vważa/ czemu tá Niewiáſta wprzod wſpomina błogoſławieńſtwo niż żywot; czemu nie mowi żywot błogoſławiony/ iáko by ſie pospolićie miáło mowić według Grámmátykow / ále iákoś ná wſpák. Beatus venter y odpowiedá tenże: iż tym ſámym pokázuie ſie/ że wprzod nieiáko w duſzy Przen: Panny poświęcáiąca łáſká pokazáłá ſie / niżeli bytność ſwoie doſkonáłe ciáło iey Swiętey wźięło. Adeo B. Virgini ſunt ingenita dona gratiæ, & beatitudinis, vt in ea priùs eluxerint, quam moles corporea exſtiterit. Skąd *Damaſc: S.* Natura gratiæ fætum antevertere minimè aufa eſt: Tęż iey beatifikacyą/ nie iáko obwolnie świátu/ y Kázimierz S. Benedicta, per quam victa, mortis eſt aſtutia. Táć to zdrádá/ tá ſtruká naywiekſzá/ naydawnieyſzá śmierći w pierwſzym punkćie poczęćia ludzkiego/ zábiiáć duſze pierworodnym grzechem: ten punkt wſzytkim dźiećiom Adámowym/ ſtał ſie *theatrum* śmierći; ſámey tylko Przena: Pánnie/ ſtał ſie *Theatrum* Kánonizácyi; bo ten punkt Poczęćia iey ieſt Swiety/ ieſt błogoſławiony / vkánonizowány. Tey ią tedy niezwyczáyney / pierwſzego Punktu poczęćia Przenaśw: Pánny Kánonizácyi / ná vgruntowanie ſzczerc nabożnych ku tey Táiemnicy/ wywiode Proces. *Wprzod* powiedźiawſzy/ iáko to/ y kiedy ſtárác ſie

ſie człowiekomi potrzebá/áby naypierwßy punkt iego vkánonizowány y ſczęśliwy był: to ieſt/ o zwyćięzeniu pokuſy nay. pierwßey do popełnienia grzechu tákiego.

I. PARS Ale rzecz ieſt punktik czáſu/ ále przećie w wielkiey v mo- dych/ zwłaßcza duchownych zoſtáie vwadze: Dawne ieſt *adagium* v nich: à puncto pendet æternitas. Że wieczność od iednego záwiſłá punktu/ á od ktoregoż? ponieważ wiele ieſt punktow życia ludzkiego? poſpolićie to rozumieią o oſtátnim punkćie życia náßego/ w ktory/ ieżeli Dußá w láſce Boſkiey naydzie ſie/ ßczeſliwa odziedziczy wieczność; ieżeli ia záś záſtánie ten oſtátni punkt w grzechu/ ná wieki ginie. Jeſt dnák ia vpátruie ießcze *punctum*, inßy pierwßy punkt/ od ktorego wielu zbáwienie/ y ßczeſliwa wieczność *pendet*; to ieſt/ *punctum primæ tentationis*, kiedy to człowiek przyßedßy do dobrego rozumu/ y rozeznánia co ieſt dobrego/ co ieſt złego/ czego práwo Boże zákázuie/ á czego pozwala/ potym nápádnie ná iáko okázya/ álbo pokuſa/ lub to od Czártá/ lub od ludzi/ lub od ſkłonnośći wrodzoney/ áby ſie odważył pierwßy raz ná dopußczenie iákiego grzechu; náprzyklad/ pijáńſtwá/ kradzieży/ áby ſkoßtował roſkoßy cielesney; punkt to ieſt/ *à quo pendet æternitas*, ná ktorym zbáwienie wielá záwiſło. Przyznáie ia/ że wiele ludzi pierwßy raz zgrzeßywßy/ y owßem wielekroć powtorzywßy on/ przećie dotknieni łáſką Bożą przez prawdziwa pokutę zbáwieni ſą; iednák że to nie dzieie ſie poſpolićie/ przeſtrzegam/y dowodze/ że rzecz wielce niebeſpieczna ieſt/pierwßy raz rozmyſlnie ośmielić ſie ná iáki grzech śmiertelny/ y pierwßą łáſkę Boſką dobrowolnie vtráćić. *Naprzod* że odważywßy ſie raz zgrzeßyć/ łátwo iuż będzie drugi raz/ y trzeći/ y dáley powtorzyć. Ma to álbowiem grzech/ że Dußá/ oſobliwie nie przyzwyczáiona bárdzo do grzeßenia/ choć też od ciáłá iáko pobudkę do niego czuie/ tedy iákoś ná początku wzdyga ſie go: wſpomniy wſtydliwey Pánience/ Młodzieniaßkowi/ o czym ßpetnym/ záraz iákby go we krwi zmaczał; y poſpolićie/ kto ſie ná táki grzech pierwßy raz odważy; táki nie czyni tego nagle/ ále przez niemały czás waży ſie/ y ná te/ y ná owe ſtrone/ to y owo vważa; á náwet y popełniwßy grzech/ tedy ſam ſie go wſtyda. *Dokument* ná pierwßych Rodzicach

náßych;

náßych; iáko ſie tylko dopuśćili grzechu/ áż mowi Piſmo S. że z liſćia figowego zaſłony nágośći ſwoiey ßukáli. Cumq; cognoviſſet ſe eſſe nudos; conſuerũt folia ficûs & fecerũt ſibi perizomata. Gen. 3.

Wßák dobrze wiedzieli/że ciáłá ich/ y przedtym áni pokrycia/ áni ßat jadnych nie miały/ á zátym nágie były: ná coż to mowi Piſmo/że dopiero po grzechu poználi nágość ſwoię? odpowiáda *Aug: S.* Antea nudi erant, & non confundebantur, non enim erat, vnde erubeſcerent, quando peccatum non præceſſerat. Ser. 31. de Verb. Domini.

W ktorych ſłowách Doktor S. dáie znáć/że popełniony pierwßy grzech/ ciáłá y duße ich wſtydem ſwym ogárnął; ztąd pyta ſie *Hier. S.* Co to ieſt? że wßelkiego grzechu/ álbo ſie go wſtydźiemy/ álbo ſie go boiemy? y gdy go popełniamy/ to álbo ſie zácżerwieniemy/ álbo zbledniejemy/ álbo trwogę iákąś w ſobie czuiemy? Epl. ad Demetr.

Ná co odpowieda Quia anima bonis actibus favet, ſiniſtra opera condemnat. *Bo duſzy dobre ſprawy podobáią ſie, á złemi brzydzi ſie prawie z ſamego przyrodzenia.* Z tąd przez doświádczenie wiemy/ iáko y naywiekſi łotrowie/ ile można/ßukáią karow ſkrytych dla zbrodni ſwoich/ y choć niektorzy zá cudzołoſtwá ſwoie/y zá inne zbrodnie ná tym świećie/ żadnego człowieká dla wyſokiego ſtanu ſwego nie mogo ſie bać; przećieß zápieráią ſie niecnot ſwoich/táić one każą/ y ſrodze ſie turbuią/gdy o nich drudzy wiedzą: dla czego powiedział *Tertull:* Omne malum, aut timore, aut pudore natura perfudit. Apologi c. 1. *Wßelkiemu grzechowi przyrodzenie przydało, albo boiaźń álbo wſtyd.* Ten záś wſtyd w grzechu ma to/ iż nayćiężey go tylko raz z ſobą zetrzeć. to ieſt przełamáć w dußy ſwoiey to wzdrygánia ſie ná pokuſy/ do grzechu raz odważyć ſie nań: co raz/ to go mniey w dußy będźie ſie odzywać: á zátym człowieká śmielßym/ odważnieyßym do popełnienia innych grzechow vczyni: y owßem z iednego do drugiego grzechu droge vkázuie; álbo inne powabi do ſiebie. Fig. Miedzy miżeryámi grzeßney duße/ ktore Prorok wyptſuie pod podobieńſtwem Jerozolimy/ powiáda; iáko tám dzicy iácyś Mężowie kośmáći/ ſtráßydłá iákieś/ do oney grzeßney duße/ wabić ſie ieden zá drugim miały. Ez. 34. Pilosus clamabit, alter ad alterum. Coż to te ſtráßydłá kośmáte znácza? Odpow: *Gloſa.* Że grzechy nieznáiącemu nigdy/co to ieſt zoſtoß ciáłá/co to ieſt pijáńſtwo/kośterſtwo/ ſtráßydłem

ſie to iednym zda/ wzdryga ſie ná wſpomnienie tego/ niechże ieno/ oſtracha ſie tego ſtráßydłá/niech choć iednego puśći do ſercá ſwego; to ieſt/choć iedne dobrowolno/ßpetno myśl przypuśći/ pozná ſie z tym ſtráßydłem choć tylko w ſercu/ przez vćiechę w ßpetney myśli: rzecz pewna/ iż ná tym nie ſtánie/ ále clamabit piloſus ad alterum; beda gestßę do tego myśli; ćiężße pokuſy/ łátwiey iuż potym odważyć mu ſie bedźie ná ſam vczynek/ y co wiecey. Ták to tłumaczy *S. Greg*: Piloſus alter ad alterum clamat, cum perpetrata nequitia ad aliam perpetrandã provocat, & quaſi quadã cogitationis voce, commiſſa iam culpâ, culpam adhuc quæ comittatur invitat. Pięknie to obiáśnia iedná Hiſtorya. Styßałem od tych/ ktorzy w Turczech nie máły czas mießkáli/ iż ieden Cár Turecki/ po zmárłey Zonie ſwoiey/ do Corki własney áffekt przybrał/ y one zá Zonę chćiał wźiąć/ a gdy oná cześćia dla wſtydu wrodzonego/ cześćia dla ięzykow ludzkich/ pozwolić nie chćiałá; ná pokazánie iey/że to z razu tylko wſtyd/ y ná początku ludźie gadáią; á potym wßyſtko to vſtánie/ kazał Oćiec przed Pałácem ſwoim w Mieśćie/ wozowa droge pokryć drogim Axámitnym Dywánem: dzień/ drugi; kto nádiedźie/ to ſie wroći/ boiąc ſie odważyć iáchać przez one axámitne poſtánie; áż gdy ſie też iednemu wieśniákowi obiezdżáć co dzień/ po vlicách przykrzyło/ poſtrzegßy/ że też bárdzo tego nie pilnowáno/ (co vmyſlnie było vczyniono) prędko z wuſtiem ſwoim przeiechał po axámićie; ná ktorego ludźie bárdzo poczęli wołáć/ drugi tákże zá nim pochwili/ wołáno y ná tego/ále nie ták bárdzo/ ná trzećiego iuż mniey/ áż po tym wßyſtkie wozy obroćiły ſie támtąż drogą ná ow axámitny gościniec/ y ták wołáć przeſtáno. Tym poſtępkiem/(prawdáć ná złe) pokazał ten Pogánin/że to nayćiężey ośmielić ſie/ z rázu wſtyd przełamać/ iuż po tym łátwiey. Ále to ná dobre/ y ná przeſtrogę obroćić ſobie maß Chrześciánſki człowiecze/y mieć to w pámięći/ oſobliwie w ten czás; gdy maß okazyą/ álbo pokuſę odważyć ſie ná iáki pierwßy grzech. Vſtał BOG duße twoie ſlicznym Purpurowym wſtydu dywánem/ iż ćie wſtyd/ y trwogá w ſumnieniu odwodzi/ ábyś ſie nie odważył ná to/ ná co ćie ćiáło pobudza/álbo do czego cię zła kompánia ćiągnie/ábyś tám á tám poßedł/z ta álbo owo oſoba poznał ſie; puki ten wſtyd/ y odwro-

cenie

cenie woli twoiey od złego trwa w dußy twoiey/ zbáwiony ieſteś: leć ieżeli ten wſtydu twego gośćiniec/ choć raz przeiedzie zárt/ raz mu ná grzech zezwoliß: nie przeczę/ że y w ten czás ięßcze wſtydźić ſie ſam w ſobie turbować/ gryżienie ſumnienia ćierpieć bedźieß; ále iuż nie takie/ iákie przedtym/ iuż twoie wola ſkłonnieyßa do zezwolenia obaczyß/ y co raz to bárdziey/ mniey ſie turbuiąc/ wſtydząć/ śmielßym ſie ſtánieß ná wßelką obrázę Boſką: przyidzie do tego/ że y namniey/ ták BOGA iáko y ludźi/ wſtydźić ſie nie bedźieß/źle/niepoczciwie żyiąc. Toć prorokuie Duch S: Impius, cum in profundũ peccatorum venerit, contemnit. *Grzeßny, gdy na dno grzechow przyidzie, lekce to ſobie waży.* Szeroko opiſuie *Aug: S.* iákim ſpoſobem o nicbeſpieczeńſtwo duße ſwey przyßedł/ y w rozmáite zabrnął był grzechy: iáko ták że nie raz/ ále powoli/ co raz to śmielßym ſie ſtawał do grzeßenia. *Naprzod* odważył ſie ná rożne kuglarſkie/ ßermierzſkie gry/ przećiwko zákázániu Rodźicow/ y Nauczyćielow/po tym ná klamſtwá przed Rodźicámi/ktorych często oßukiwał/ po tym ná czytanie kśiążek lubieżnych/ ná konwerſácye z ludźmi nie nabożnemi/ ládáiákiemi/ ná przyiáźni nie potrzebne z oſobámi: po tym do Rodźicow przyiechawßy z ßkoł/ iak ſie prożnowánia; náſtępiłá po tym pogárdá Rodźicow y nápominánia ich/ á po tym w ſrogie zábrnął złośći/ gdźie też krotko wyráźił/ co to z tego idźie/ gdy ſie ná co złego wola odważy. Ex voluntate perverſa; facta eſt libido, & dum ſervitur libidini; facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur facta eſt neceſſitas. *Ze złey woli, wſczęła ſie lubieżność, z lubieżności zwyczay vroſł, ágdy zwyczáiowi odporu ſie nie dáło, zwyczáy w potrzebę ſię obroćił:* ták że iáko łáncuchámi iakiemi zła wola ſwoie związány lámentował: Suſpirabam ego ligatus non ferro alieno, ſed meâ ferreâ voluntate. Z tego ſie pokázuie; iáko niebeſpieczna ieſt/ w pierwßym punkćie/to ieſt w pierwßey pokuśie ná grzech iáki odważyć ſie; ponieważ zá popełnieniem pierwßego grzechu/ iáwne ieſt niebeſpieczeńſtwo popełnienia wielu drugich. A daymy to/ żeby nie przyßło potym do dálßych/ y wiecey popełnienia grzechow oprocz iednego/ ná przykład/ oprocz przypuſczenia dobrowolnego myśli ßpetney do ſercá/ y vkontentowánia ſie w niey: poſtáremuß y to niebeſpie-

L. 7. Moral. c. 12.

HIST. P.

Prov. 18.

in Lib. Conf.

EXEM

Conc. hiſt. h. 100.

Lib. 8. Conf.

in Exercit. EXEMP Iacobi. 2. f. 31. T. 1. in Pent. HIST.

zna wielce. *S. Ignat:* osobliwa ma reflexya nád tym/ że álá bylo tákich/ ktorzy dla iednego grzechu potępieni zostáli. *S. Gregor.* tákże pisze/ iáko Pánienká iedná/ w łáźni ná ßpetny Obraz zápátrzywßy sie y myśl pożądliwa/ pierwßy záz przypuściwßy do sercá/ vmárłá w tym/ wiecey ná dußy nie máiąc/ á potępiona zostáłá/ według onego. Qui in vno offenderit, factus est omnium reus. *Raul. in Ieten.* pisze tákże o zacney pobożney/ y zá świata od Biskupá swego Spowiednika/ miáney Mátronie/ ktora zá pożądliwa myśl do sługi swoiego/ y upodobánie w niey/ choć woli ná wypełnienie złego nie miáłá/ gdy w tym vmárła/ że iest potępiona Biskupowi obiáwiłá/ y modlić sie zá sie nie kazałá. A tobie kto obiawił/ że przypuściwßy te myśl nieczysta/ ten vczynek zły/ nád ktorym námyślaß sie/ czy sie nań odważyć/ czyli nie/ popełniwßy żyć dáley będźieß/ y ieć do pokuty przyidzie. *Heuber. in Dom.* pisze/ że gdy *B. Barthol. Salutius*, náßego Zakonu w Rzymie/ w Kościele wielkim *Ara Cæli* názwánym/ przed wielka liczba ludźi/ gdźie byli y Kárdynáli/ Biskupi/ Zakonnicy/ miał Kazánie/ ná ktorym zákłał moca Bożka w opetánym ßátáná/ áby mu powiedźiał/ wiele też miedzy tyla tysiecy słuchaczow/ było ludźi w łáśce Bożey/ to iest/ bez grzechu. Opierał sie ßátan; lecz zá trzecia rázą/ podniożßy trzy pálce opetánego/ rzekł: Trzech tylko ia tu duße/ máiące láske Boża/ inne wßytkie w mocy moiey ia; co wielce nie tylko záwßtydźiało/ osobliwie duchownych/ále oraz zátrwożyło/ do tey/ y szczerey pobudziło pokuty. S. N. Mniey nas tu iest w tym Kościele; á mozemyß bydź pewni/ że iest miedzy námi/ że trzech w láśce Bożey? dość máła rzecz/ á ták rzadka? á dopiero gdybysmy spytáli/ ieżeli iest ták ßczesliwa ktora w tym Kościele dußá/ bá y w całym Mieście/ z ludźi dorosłych/ ktorzych to ießcze punctum primum Canonizatum, to iest/ ktorzy pierwßey łáski Boskiey ná chrzćie wźiętey dotrzymuią/ ießcze sie y rázu ná żaden śmiertelny nieodważyli grzech. Jeżeli iestes choć iedna/ ták szczesliwa dußo/ niechże cie łáská Boska/ y Krew JEZUSOWA vtwierdza w ſtátku/ y broni twoiey niewinności. A my ktorzyśmy ten punkt/ te Kánonizácyo/ łáske Boska naypierwßa/ odważáiąc sie ná grzech pierwßy raz ztráćili; w żałości serca mowmy. Maledicta hora, in qua primo peccavi. *Przeklęta tá godzina, w ktorą pierwßy raz zgrzeßyłem.*

Kiedy ia sobie vważam Punctum Canonizatum to iest/ punkt ow/ w ktorym Poczęta byłá przenaś: pánná Niepokalanie/ moge swoim sposobem o nim rzecz/ co niegdy *Seneca* o tákimś punkćie/ to iest/ o źiemi/ powiedźiał: Punctum est quod inter tot gentes ferro & igne dividitur, punctum in quo navigamus, bellamus, regna disponimus. Czytam álbowiem/ iáko wiele o ten niepokalány punkt/ to iest bronic Niepokalánego Poczęcia Naświet pánny prácowáło/ nie tylko vczonych mężow/ nie tylko świątobliwością sławnych/ ále też y Mionárchow; ktorzy Państwá swoie/ ná obronę Niepok: Poczęcia Przenaś: pánny ofiárowáli/ y w tey Taiemnicy Państw swoich obrony nádzieie zákłádáli. Jáko tedy stánełá Kánonizácya tego punktu/ tákim wywodze Processem. Trzy nayprincypálnieyße rzeczy znáydować sie powinny przy kázdey Kánonizácyi. Potestas Canonizantis, merita Canonizandi, & miracula: *Naprzod* co do władzy; przyznáie ia iáko dobry Kátolik/ że władza y moc Kánonizowáma SS. Bożych/ do Naywyżßego Biskupá Rzymskiego należy/ y że w Kánonizowániu SS. (ponieważ część im oddawáć/ ártykuł iest wiáry) pobłędźić nie może/ według obietnice w Piotrze S. im od Chrystusá zostawioney. Non deficiat fides tua. To iednák rozumieć sie ma *de Canonizatione declaratoria* to iest/ nie czyni Papież Swiętym mkogo/ ále tylko opowiáda Kościołowi cálemu/ że ten á ten S. z Bogiem krolestwie iest. Ale *Canonizatio effectiva* to iest/ vczynić kogo Swiętym y *Professorem* Chwały Niebieskiey/ sámego to BOGA władza. Wiec pytáią sie vczeni/ oraz y nabożni ku Przenaś: Pánnie; ieżeli też náyduie sie w p. BOGU moc táka/ w ktoraby mogł duße iáko vkánonizowáć/ Swiętą vczynić/ w pierwßym punkćie siworzenia iey/ wlewáiąc iey łáske poświęcáiącą. Jákoż tey władzy p. BOGU mkt wźiąć nie może/ y pokazał ią BOG gdy siworzył Adámá y Ewę/ w łáscie swoiey: o czym *Anael. Pap.* Homo in sui Creatione habuit gratiam, & cæteras virtutes. O tymże znácznie námienia *Concil. Trid. ff 5.* Táksze Anyołow siworzył oraz z łáską poświęcáiąc; mowi *S. Aug:* o nich Simul in eis condens naturam, & largiens gratiam. A ná ktoreyże duszy/ y kiedy mogł p. BOG, tę władzą swoie nayosobliwßym sposobem pokazáć/ iáko siwarzáiąc Duße Przenaś: Pánny/ Mátki Synā swoiego: gdyż Przenaś: pánná iest dźiełą/ nád ktorym práwie Nieskończone Boska wysiliłá sie. O czym sámá dáie znáć: Dominus possedit me in initio viatum suarum. *Corn:* czyta Operum suorum, zaś *Andr: Cretens: de Aff* ták mowi: Hæc est declaratio, profundorum Divinæ incomprehensibilitatis: hic est scopus excogitatus ante sæcula. y S. *German.* ná owe słowá z Pienia iey. Fecit mihi magna qui potens est, ták pisze: Omnia in Virgine sunt admirabilia, & naturæ vires excedentia

II. PARS L. 1. Luc. 22. Epl. 1. L. 12. de Ciu. c. 9. Prov. 8. SCRIP,

denria, in qua DEVS ſuam exercuit potentiam. W ktorych ſłowách/DD. pomieniem/ dáią znáć; że przy ſtworzeniu Duſzy Przen: Pánny/ Wſzech-mocność Boſka/wſzytkę ſwoię pokazáłá moc: á zátym y ten kunſzt nayc. imeyſzy na duſzy iey pokazáć ſtwarzáiąc ią nie tylko bez wſzelkiey ſkázy; ále oraz w łáſce doſkonáley/co mieli Anyołowie/co pierwſi Rodzice náſi; á nad to oraz ią vtwierdzáiąc w niey ná wſzytkę wieczność/ czego támci niemieli. Samá Ewángelia S. tey *Conſequencyi* popiera/ opiſuiąc poſelſtwo Anyelſkie do Przen: Pánny. mowi do niey Anyoł Dnus tecum, Pan z tobą: ponieważ wzwyſz Ewang: S. náucza/ że ſam Anyoł był od BOGA poſłány. Miſſus eſt à DEO Angelus. czemuż to Anyoł nie mowi: Deus tecum BOG z tobą/ ále pán z tobą? Prawdá ieſt/ że wſzechmocność ſłuży obiemá terminom/ to ieſt BOGV/ y pánu; iednák to ſłowo Dominus, pan/ wyráża coś więcey/bo dáie znáć o nieſpolitym dźiale wſzechmocności Boſkiey. Jle BOG. ſtworzył te wſzyſtkie rzeczy ná świecie. In principio creavit Deus. Ordinował Niebu/ áby co dzień/ świát okrążáło bez przeſtánku/ ále ile Dominus dzień on Jozuego/ kiedy ſtánęło Słońce/ dla ſiebie záchował; ile BOG dał ogniowi moc do palenia/ ále ile Dominus, wyiął ſobie piec Babiłonſki; ile Deus, wydał dekret/ iż raz vmieráć ma káżdy człowiek. ſtatutum eſt homini ſemel mori. ile Dominus, wyiął ſobie Łazárza piotrowiná/ y innych od vmárłych wſkrzeſzonych! ktorzy dwá rázy vmieráli. Ták ile Deus, wydał dekret. Omnes moriemini, quia in Adam peccaviſtis ále ile Pan/ od dekretu tego/ záchował ſobie Mátkę Synáſwego; nie ia to tłumáczę/ ále vczony *Labata* Dominus tecum id eſt, Quamvis ſecundùm quod filia Adæ in peccatum Originale incidere debuiſſet; támen inquantùm ipſe Dominus eſt; eam à peccato Originali præſervavit. Co potwierdzam ſłowámi *S. Thom: à Vill. Nov.* Dominus ſecum, non ſicut mecum, ſed ſicut nullibi. Mowi Anyoł *Pan z toba, nie ták iák zemna, ále ták iáko z żadnym innym ſtworzeniem nie ieſt. Pontare* do Kánonizácyi Swiętych/ należą Merita Canonizandi, zaſługi tego/ ktorego kánonizuią; á te nie máią bydź pospolite/ ále heroiczne nád inne oſobliwſze. Miáłáż y mogłáli mieć Przenaſw: pánná/ w punkcie Poczęcia ſwego/ iákie zaſługi/ ktoremby záſłużyłá ſobie Kánonizácyą/ to ieſt/ poświęcenie duſze ſwoiey w punkcie poczęcia ſwego? Dwoiáke ieſt u Theologow meritum. pierwſze zowie ſię *de condigno*: zá ktore pan BOG płáci z ſłuſznośći/ iż obiecał. przyznáią ia że tákie meritum względem otrzymánia łáſki Boſkiey zwłaſzcá w punkcie poczęcia ſwego/ nikomu ſłużyć nie może/ ále ſámemu Zbáwicielowi ſłuży/ ktory przez naydroższe Mieſo/ y Krew ſwoię/ wſzelką łáſkę poświęcáiąc ſłużył człowiekowi: á zátym y tą łáſką ktorą BOG kánonizował poczęcia

Breu. Ord.

SCRIP.

cznia Przenaſ: Pánny/ ieſt zaſługá Męki Chryſtuſowey. Co przyznáie. *S. Anzelm. L. Cur DEVS.* Indiguit B.V. redemptione, & Chriſti paſſione, non propter peccatum quod interfuit, ſed quod infuiſſet, niſi ipſemet eam præſervaſſet. Jednákże mogę rzeć/ iż y Przena: Pánná do tey zaſługi Chryſtuſowey/ſwoim ſpoſobem przyłożyłá ſię/bo ſię przyłożyłá do Męki iego ś. A to iáko? káżdy ſyn w ćiele ſwoim/ według Filozofow/ puki żyie/ mniéi mieć w ſobie owe cząſteczki Ciáłá y krwie Mácierzyńſkey/ z ktorey wżywoćie iey vformowány był: Co wyráźnie/ y oſobliwie przypiſuie P. JEZVSOWI/ *Suarez* Facile credi poteſt: illam ſubſtantiam Carnis, quam Chriſtus aſſumpſit ex Virgine, nunquam fuiſſe omnino dimiſſam, aut continuâ caloris naturalis actione reſolutam; ſed eandem omninò fuiſſe ſemper conſervatam, & Verbo DEI vnitam. Á zátym kiedy ćierpiał Chryſtus/ ná cálym Ciele ſwoim bole y rány/ y owá też cząſteczká z żywotá Naśw: Pánny wyniesiona/ ćierpieć muśiáłá/przeto powiedźiał *S. Aug: de aſſ.* Caro Chriſti eſt Caro MARIÆ. *Ciáło CHRYSTVSOWE, ieſt Ciáło MARYEY, y Euſeb: Emiſſ.* Sanguinem, quem etiam pro Matre obtulit, de ſanguine Matris accepit. Krew ktorą zá Mátkę ofiárował/ ze krwi ią Mátki ſwoiey miał. Á zátym ſwoim ſpoſobem przyczytáć ſię Przenaś: Pánie może/ że do otrzymánia łáſki Niepokalánego Poczęcia/ przez zaſługi Synáſwego konkurrowáłá. *Drugie* Meritum u Theologow ieſt/ de congruo: z przyzwoitośći: y to ſłuży ſwoim ſpoſobem Przen: Pánnie miáłá oná to/dla czego przyzwoite było iey Poczęcie Niepokalane; to ieſt Titulum Maternitatis, iż Mátką Boſką być miáłá. Jeżeli przyzwoita była/ áby BOG obdárzył był moco czynienia cudow Moyżeſzá/ obieráiąc go Wodzem ludu ſwoiego/ obdárzył poświęceniem w żywocie Mátki Jáná/ obieráiąc go ſwym Marſzałkiem/ tákże Apoſtołow rożnemi łáſkámi vſpoſobiáiąc/ iáko mowi *Pánel S.* Idoneos nos fecit Miniſtros: dáleko bárdźiey przynależáło/ ćoś oſobliwego nad Jáná vczynić Przen: Pánnie obrawſzy ią ſobie za Mátkę/ ináczey nieprzyzwoita by była eſtáć ſię iey Mátką Synáſ Bożego. iáko ſam *S. Thom:* przyznáie, Non eſſet idonea Mater ſi peccaſſet aliquando. *Trzecia.* do Kánonizácyi należą Miracula *Cuda dwoiakie* ktore *à poſteriori* dowodzą *Sanctitatem Canonizandi.* Nie policzyłbym w Proceſſie Kánonizácyi Poczęcia Przen: Pánny cudow/ ktore dowodzą Niepokalánego iey Poczęcia. Krotko zbieráiąc mowię/ że doſyć tego z powáżnych Autorow liczy ſię ná Niebie/ w ogniu/ ná morzu/ ná ziemi/ y pod ziemią. Ná Niebie: bo *S. Anſelm,* náucza/ że Niebo ſię nápełniá/ duſzámi nabożnemi ku tey Táiemnicy Huius Solemnitatis celebratoribus, datur à Filio Virginis D. N. I. C. pax, & longa ſalus, & poſt tranſitum huius vitæ requi-

T. 2. 9. p. Q. 27.

1. Cor. 7.

3. P. Q. 27. a. 4.

EXEMP. R.P. 1553 3. p. T. 19. c. 1.

requies æterna. W ogniu. *Engelg.* świádczy; iáko gdy chłopie iedno z płochości wrzuciło w ogień Obrazek Niepok: Poczęcia / cudownie cáły iest náleźion/ y oddan Biskupowi. Tákże w Dunku/ gdy wßytek Kościoł we wnątrz zgorzał/ ſam Obraz Niepokál: Poczęcia cáły został. *S. Antonin.* pißе o S. Domimku/ iż kśiąßk. był nápiſał o Przen: Sákrámeńcie/ y oraz o Niepok: Poczęśiu/ ktora trzy rázy w ogień wrzucona/ ſámá z ogniá wyſkákowálá. *Na Morzu* záś mamy; iáko liſty papieſkie potwierdzáiące Jakon pod Tytułem Niepok: Poczęcia zátopione w Morzu/ cudownie potym nienáruſzone náleźione. *Na Ziemi* mamy; tákwiele cudownego vwolnienia/ iuż to od chorob ćieleſnych/ iuż od duſznych/ to ieſt pokus zwłaſzcá ćieleſnych / przez nabożne wſpominánia Niepokalánego Poczęcia/ Przen: Pánny. Mamy y *z pod Ziemie* cudá/ bo od vmárłych. Tenże *Engelg.* pißе; iáko w Mándrežie Mieśćie/ ieden Profeſſor zábity od vczniá ſwego wſkrzeßony był/ ná to ſámo áby był odwołał przećiwną opinią o Niepokalanym Poczęciu Nayświęt: Pánny. *Gaguin:* znowu pißе; iáko w Nortmányi/ vmárłego nieczyſtego Kápłaná/ ktorego iuż miáno ná potępienie ſkazáć / do żywotá dla pokuty/ Przen: Pánná przywrociłá/ náznáczáiąc mu áby iuż więcey Mßy S. nie miewał; á Swięto Niepokł iey Poczęcia odpráwował *8. Decemb.* Wálázłoby ſię y więcey/ w tey Materyi cudow/ ále niech będźie doſyć ná tym. A zátym wywiodłá ſię/ tym ták iáſnym/ y dowodnym proceſſem Przen: Pánná / że Punctum Conceptionis ſuæ było Canonizatum: to ieſt/ że w pierwßym Punkćie ſtworzenia duße ſwoiey/ żadnego nie znáiąc grzechu/ otrzymáłá od BOGA łáſkę poświęcáiącą / y w niey záraz ná wßytkę wieczność vtwierdzoną zoſtáłá. Więc ſłußnie to Kázimierz S. záwße błogoſłáwioną śmierći nieznáiącą zowie/ gdy śpiewa. Benedicta, per quam victa, mortis eſt aſtutia. A ponewaß przy Kánonizácyách Odpuſty zwyczay ieſt rozdawáć; proſimy Naywyższego Biskupá JEZUSA / áby y on przez Niepokal: poczęcie Mátki ſwey doſkonále odpuśćił grzechy náße, á oraz zá ták wielki Przywiley Niepok: Poczęcia dány Przenaś: Pánnie/ iáko niegodni ſynowie/ y ſłudzy iey dźiękuymy Pánu nászemu; kończąc tę Część Melodyi Krolewiczá S. z nim mu nabożnie śpiewaymy.

STROPHA 24.

Benedictus, Rex invictus, Cujus Mater crederis.
Qui Creatus, ex te natus. Noſtri ſalus Generis.
Błogoſławmy, wychwalaymy, Krolá chwały ſławnego.
Mátká iego, powiłá go. Dla zbáwienia ludzkiego. Amen.

PARS

PARS III.

Suave reſpirium deſperantium.

STROPHA 1.

Reparatrix Conſolatrix, *Deſperantis animæ.*
A preſſura, quæ ventura Eſt, malis nos redime.
Náprawienie, pocieſzenie, Duße rozpácżáiącey:
Zbaw ćięßkośći, nam zá złośći, V padek gotuiącey.

Pro Nativit. B. V. M:

De qua natus eſt IESVS. *Math:* 1.

TAka ieſt złość śmiertelnego grzechu/ że zábiwßy duße ſecundùm eſſe ſupernaturale, to ieſt/ zágubiwßy w niey łáſkę Boſką poświęcáiącą/ nád to/ lubo iey iſtoty nie zágubia/ bo nieśmiertelna ieſt; ále to nieiáko gryzieniem ſumnienia męczy/ duß / á ná záś/ y odetchnąć iey nie da. To naypierwßemu grzeßnikowi/ to ieſt Káimowi przepowiedział P. BOG/ á w oſobie iego wßyſtkim innym grzeßącym. Nonnè ſi benè egeris recipies, ſi autem male, ſtatim in foribus peccatum aderit. Id eſt pæna peccati ſłomáży *Coro:* quæ quaſi canis aut cerberus cubans, fores peccati obſidet: hic mox, vt malè egeris, tibi aderit, tibi allatrabit, te mordebit, te lancinabit. *Tá ieſt pomſtá grzechu, ktora iáko pies iáki v drzwi pilnuie: y ledwo co zleś vczyniß, tuż záraz ſtánie, ßczekáć ná cię będzie, kaſáć, y ßárpáć.* Aleć to ießcze znośnieyßa/ puki dußy odetchnąć dádzą. Odetchnienie grzeßnego/ ztrapionego ſumnieniem złym / ieſt nádzieią w miłoſierdziu Bożym/ zaſługách Matki JEZUSOWEY/ o odpuſzczenie grzechow ſwoich: tu bowiem dußá obumárła nieiáko krzepi ſię/ rozum przypomina poprzyſiężone Słowá Boſkie: Nolo mortem impij, ſed vt convertatur. *Niechcę śmierći grzeßnika, ale raczey nawrocenia:* wola zábiera ſię do obrzydzenia ſobie grzechu. Leć náyduią ſię niektorzy

Gen: 4.

Ezech: 33.

zy grzeßnicy/ ktorym grzechy ich y oderchnąć nie dádzą/ to ieſt/ ktorzy zábrnawßy w ßkárádne grzechy/ widząc nieprzełománe namiętnośći y nałogi ſwoie/ o poprawie życia/ o odpuſzczeniu grzechow/ nádzieie żadney nie máią/ z nieſzczęſliwym Káimem mowią. Major eſt iniquitas mea, quàm vt veniam mereár: tácy/ nie tylko duße ſwoie trapią/ ále iey dohom. 27. duſić chcą. O czym *Aug: S:* Quomodò qui ſibi collum ligant, inde ſe occidunt; quòd non ad eos intrat Spiritus aëris hujus: ſic illi qui deſperant de indulgentia DEI, ipſâ deſperatione intûs ſe ſuffocant, vt eos SPIRITUS S. viſitare non poſſit. *Iáko ten ktory ſobie gárdło záwiąże, ſiebie ſámego zábiia, że w niego wiátr wnijść nie może: tak y ten co rozpácza o miłoſierdziu Bożym, ſáma rozpácza ſiebie záduſza, iż DUCH S. nánawiedzić go nie może.* A tákże iuż tym nießczęſliwym ludźiom ginąć przyidzie? O ktożby dał tym mizernym/ y iuż iuż dodußáiącym ſie ludźiom/ choć raz oderchnąć? to ieſt wſpomnieć ná miłoſiernego BOGA? y iákokolwiek nádzieią do niego ſie podnieść. Oto dźiś rodzi ſie Pánná Przenáſzá ktora ſie zowie *Mátką Swiętey Nádziei*, Mater Sanctæ Spei, tá/ ktora Krolewicz Polſki zowie oſobliwą Opiekunką deſperuiących: Reparatrix, Conſolatrix, deſperantis animæ. A owßem tá/ ktora iednym oderchnieniem grzeßnego názywa- 1. 5. nabożny *Idiotá*: Eſt MARIA ſpiraculum hominis; peccator per MARIAM reſpirat in ſpe veniæ, & gratiæ. Wiec áby wßyſcy rozpáczáiący/ o zbáwieniu ſwoim y pokućie/ mogli ßczeſliwie oderchnąć: pokaże że Pánná Przenaś: ieſt Suave reſpirium deſperantium: mitym oderchnieniem/ to ieſt w ćiężka y nádzieia wrospáczy. Wprzod przećiwko deſperácyi potrzebna Chrześćiáńſka podawßy náukę.

I. PARS LUboć záwße oſobliwie iednák tych czáſow nießczeſliwych/ gdy to piße/ potrzebna wielce ieſt náuká/ y informácya przećiwko grzechowi deſperácyi. Náyduią ſie bowiem tácy w Oyczyźnie náßey/ ktorzy pod zaſłoną dobrá poſpolitego/ y wolnośći/ w ſámey iednák rzeczy dla reſpektow świeckich/ to ieſt/ áby ſwoich priwat dokazać/ ſákcyi dopiąć/ Dom z powinowácony wtrzymáć/ ták wielkie zámießánie czynią w Oyczyźnie/ álbo przynamniey/ wznáiąc to/ że według vrzędu ſwego/ lub wolnego głoſu ná radach publicznych temu nie zábiegáli/ y owßem/ dla konſerwácyi Domu ſwego/ álbo ſwey ſubſtancyi wiązáli ſie do drugich. Teraz poſtrzegáią że Cogitave- Pſal. 20. runt conſilia quæ non potuerunt ſtabilire, że rády ich nie ná to wychodzą co vmyſlili/ co raz do innych/ á coraz gorßych biorą ſie ſpoſobow/ przećiwko ſtraßnym/ ták wiele rázy powtorzonym przyſięgom/ widzą oczywiśćie/ iáko táwne/ y bliſkie niebeſpieczeńſtwo ieſt zgubienia/ nie tylko Oyczyzny/ ále y Wiáry/ y Kośćiołow SS. w ták dawnym y ſławnym Chrześćiáńſkim Krolestwie/ częśćią od Heretykow/ częśćią od Otomáńſkiey Porty/ ktora iuż záoſtrzelá ßáble ſwoie ná Chrześćiáńſkie Páńſtwá/ ták chániebnie widząc zámießáne. Słyßą płácze vbogich ludźi cále zruinowánych/ vznáią że y ſámi o pogárdę/ y pośmiech v ſwoichże Protektorow przyßli/ według owego: Proditionem amo, proditorem odi. y dźiatkom ſwoim krwią przodkow ſwoich nábyta Wolność/ czyli zetráćili/ Axio. czyli záprzedáli/ czyli w kielißkách Winá ná Seymiku zátopili. A co naybárdziey trapi ich/ y trapić powinno; ponieważ rádámi álbo kooperácyámi ſwemi/ przyczyną byli wßyſtkich tych ßkod: záczym obowiązáni ſą/ áby z wiaſney ſubſtáncyi (ieżáczey nie można) nagrodę tego wßyſtkiego vczynili. Przeto gryzie ich o to vſtáwnie ſumnienie właſne/ ták/ że wiem o niektorych/ co ſtrofuiącego o to ſumnienia dłużey znieść nie mogąc w hipokondryę nieuliczone/ á práwie ßaleńſtwo/ álbo zápominánia ſie vſtáwiczne wpádli/ á niektorzy codźiennie ná przepáść złości ſwoich/ y nießcześćie oſtátnie ták nád ſobą/ iáko y Oyczyznę wiſząc pátrząc/ zátkumili w ſobie wßelką nádzieię odpuſzczenia grzechow ſwoich/ zdeſperowáli o zbáwieniu ſwoim/ y Spowiedźi/ Kazánia/ Modlitwy/ konwerſácyi z duchownymi ludźmi zániecháli/ ále tylko w melánkolij czekáią godźiny śmierći/ á drudzy iey y prágną. Tákowym tedy/ álbo innym podobnym/ potrzebna tá będźie náuká. *Naprzod* wiedzieć máią/ iáko to ieſt ćießki/ y niebeſpieczny grzech deſperácya. *Cießki* náucza *Mans:* że ze wßyſtkich grzechow ćierpiącemu P. JEZVSOWI/ nayćiężßy bol zádáłá deſperácya Judaßowa: z czego łátwo dochodźić ćießkości tego grzechu. *Niebeſpieczny* tákże wielce/ bo *S. Thom:*

2.3.q.11. a. 3. dowodzi/ że lubo desperácya iest mnieyßy grzech odij nienawiści przećiw BOGV/ przećiaż iest niebespieczniey-ßy/ ponieważ sprawuie niepodobieńſtwo tákieś do pokuty/ y tákoby desperatacy/ sam ná ſie dekret potępienia wydáie/ dla tego o náwroceniu swoim nie myſli. *Pontore* wiedzieć máto/ tákiemi spoſobámi w tey rozpáczy rátować ſie im trzebá. Żażywáio wprawdzie świátowi ludzie w tákowych okázyách spoſobow politycznych/ to ieſt/ áby melánkolij/ apprehenſyi/ myſli desperáckich/ gryzienia ſumnienia pozbyć rozrywáio ſie/ to konwerſácyámi/ to polowániem/ to kártámi/ tańcem/ muzyką: á w oſtátku codzienna piiátyka/ áby ták głową vſtawnie zábáwna/ czaſu nie miáłá do reflexyi nád złym ſtanem Duße swoiey. A ſoż to ſkuteczne ſpoſoby ná to/ áby dußá ćiężniona desperácya/ nieco odetchnełá ſobie y vlżyłá w mizeryi: bynamniey: y owßem niektore z nich/ táko to piiátyká/ swywole lubiężne/ grzechu przyczyniáiąc/ przyczyniáia y desperácyi/ bo tákie beſtyálſkie życie/ wßelka zágradza drogę nátchnieniu Duchá S./ bez ktorego láſki namnieyßym áktem nádziei odetchnąć ſobie Dußá nie może: á poſtáremu melánkolij pomienionemi ſpoſobámi nie pozbeda/ y przy roſkoßách/ gwałtem ſie drzeć będzie do ſercá. O czym *S. Amb.*

L. Off. c. 12. Vides convivium peccatoris, interroga conſcientiam ejus, nonnè graviùs fætet omnibus ſepulchris? intueris lætitiam ejus, introſpice vlcera, & vibices animæ ejus, cordisq; mæſtitudinem. A wyráźniey ießcze *Vega.* Peccator adhuc de-

in Iud. c. 1. ℣. 8. licijs immerſus, flagellatur à mala conſcientia, ita, vt nec in medio Paradyſi, quid voluptatis deguſtet. *Grzeßny, y w ſámych vtopiony roſkoßách trapiō bywa od złego ſumnienia, tákże choćby był w pośrodku Ráiu, żadnegoby pociechy nie zkoßtował.* Więc innych ná to Chrześćiáńſkich ſpoſobow potrzebá. A ten naypierwßy ieſt/ brać ſie znowu do BOGA/ y Stworce ſwego/ przed ktorym nigdzie ſie ſkryć nie możeß: bo tákoż żyćie dußę twoiey álbo iſtotá od BOGA ieſt. Et inſpiravit

Gen, 2. in eum ſpiraculum vitæ: ták ieżeli chceß dußacey ſie dußy twoiey odetchnąć/ po tego ducha do BOGA vdáć ſie potrzebá/ y w nim ſámym odetchnąć/ á to przez vfność/ y nádzieią w niezbiodzonym miłoſierdziu iego. W ćießkim zámießániu zoſta-

ßáwáłá tám niegdy dußa Dawidowá/ y ták dálece obtoczona byłá nieprzyiaćielámi/ że też práwie cknąc ſobie z nimi woła do P. BOGA. Domine quid multiplicati ſunt qui tribulant me. *Pánie, czemu ták wiele ich ieſt, co mnie trapią?* Pſal: 3. A wßák eś Dawidzie mężny bywał przećiwko nieprzyiaćiołom/ ták dußnym/ iáko y ćieleſnym. Perſequar inimicos meos, FIG: & non convertar donec deficiant: wßák ná wßyſtko rezolwowałeś ſie przed BOGIEM/ Paratum cor meum DEUS, Pſalm 17. paratum cor meum, á terazći ſie przykrzy iákoś? Coż to zá Pſ: 107. ćiężkośći ná dußę twoię przyßły: Multi dicunt animæ meæ, Pſal: 3. non eſt ſalus ipſi in DEO ejus: to ieſt/ wiele było tákich/ ktorzy nießczęśliwe przypadki Dawidowe widząc/ do desperácyi/ y zetrácenia vfności w BOGV chćieli przywieść Dawidá/ iáko tłumáczy *Blanc.* A gdzieß/ y iáko w tym vtrapieniu ćießkim odetchnełá dußá twoiá Dawidzie? Nie gdzie indziey/ tylko w BOGV przez vfność: Tu autē Domine ſuſceptor meus es. *Ty zás Pánie ieſteś, ktory mnie przyimuieß.* Żámießał Dawid y o ruinę w ludziách przez plagę morową przyprawił Krolestwo swoie; bá y oná Woyná domowa z Abſalonem zokázyi iego byłá/ bo kárá zá grzech iego. Mężoboyſtwo/ cudzołoſtwo/ z tákim pogorßeniem ludu swego. Żáczym wołáło ná niego ſumnienie ſtrofuiące. Non eſt ſalus ipſi in DEO ejus. Dawidzie/ iużeś zginął/ iuż zá to doſyć vczynić nie możeß/ á Dawid do BOGA Opiekuná swego. Tu autem Domine ſuſceptor meus es. Podobnego ſpoſobu grzeßniku/ choćbyś wßyſtkiego świátá miał ná ſobie grzechy/ gdy w turbácyi desperatiey zoſtáneß/ maß záżywáć/ maß ſobie wſpominać ná BOGA twego/ vważáć że to ieſt Suſceptor tuus: iákoby wyćiągáiący ręce do ćiebie. Co pięknie tłumáczy wzwyß pomieniony Expozitor. DEUS eſt ſuſceptor quinq; modis. *ſ.* vt *Redemptor*, vt *Protector*, vt *Adjutor*, vt *Advocatus*, vt *Pater.* iákoby rzekł: ſłowiecze desperuiący/ maß ſobie vważyć dobrze/ że ten BOG ktory ćie czeka/ y wyćiąga do ćiebie ręce ná przyięcie ciebie/ ieſt naprzod *Odkupićiel* twoy/ co ſámo ma ći wielka vfność vczynić/ że możeß/ y chce grzechy odpuśćić. *S. Auguſt.* Qui nos tanto pretio redemit, non vult perire quos emit. *Ktory ták drogo nas od-* Ser: 109. de temp.

Serm: 3. de Nat. SIMIL.

kupił, nie chce áby zginęło to co kupił. Co z S. *Berm:* podobieństwem obiáśniam. Gdyby chory iuż zdesperowány widział/ że naymędrszy ze wszystkich Medyk/ naydroższe tákże dobrowolnie z Apteki swoiey ordynował/ y dał choremu lekárstwo/ ázali ow chory nie powinienby vznáć że ten Medyk chce zdrowia iego. Naymędrszy BOG/ naydroższa rzecz/ do Synà swego Krew/ dał dla odpuszczenia grzechow twoich: ázaliż rozumieć o nim będzieß/ że nie będzieć chćiał grzechow twoich odpuścić. *Powtore* iest *Susceptor* vt *Protector*, lękaß sie desperacie wiekßych pokus/ boiß sie/ ábyś y po Spowiedzi od pokus od nałogow do złego álbo gorßego czego nie wrocił sie/ y dla tego zániechałeś rok/ y drugi Spowiedzi: vważay że to BOG Protector tuus: Obrońcá twoy/ ten ktory záwiesć nie może/ obiecał cie bronić w pokusách. Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum. *Potrzecie Susceptor* vt *Adjutor.* Straßna ći Spowiedź dla wielkośći/ rozmáitośći grzechow/ dla záwikłánia sie restytucyámi/ nie wieß z kąd począć; Wiec vważ sobie/ że maß BOGA gotowego do porátowánia ciebie wnetrznemi illuminácyámi: odważ ieno sie záżyć porády mądrego Spowiednika/ á BOG/ y onęg/ y ciebie náuczy/ co czynić maß dla zbáwienia swego. *Poczwarte Susceptor* vt *Advocatus.* Vważ że y w ten czás/ gdy zgrzeszyß/ maß Porecznikà zá sobą sámego BOGA/ bo Synà Bożego. Advocatum habemus JESUM Christum justum. Wspomnij ták raz Gertrudá S. w widzeniu/ przytulona do serca Chrystusowego/ wzięłá w nim dwá pulsy bárdzo mile/ ktorey Pan rzekł: káżdy z tych pulsow - zbáwienie człowieká wypráwuie. Pierwszy puls spráwuie zbáwienie grzesznym - bo bez przestánku mowie do BOGA Oycá/ godnie go grzesznỹ błagáiąc/ y do miłosierdzia náklaniáiąc: ázaliż to/ nie vczyni ći nádzieie o zbáwieniu twoim? Pobożny *Avilá*, dáiąc rozpaczáiącỹ remedium; do duszy swoiey ták mowić każe: wprzod mnie P. JEZVS vmiłował niżeli ia iego. Wiec kiedy go iuż poczne kochać/ pewnie mnie on nie opuści/ nie opuści: co często powtarzay/ á vlgą w sercu vczuieß. *Na ostátek Susceptor* tuus vt *Pater*; że to Oćiec twoy ktory cie stworzył. *S. Auguſt.* Miror quid dubitas, dedignabitur te salvare, qui dignatus est creare!

Ps: 90.

p. Ioā. 2.

Rev. P. 3. c. 51.

Ep: 111.

T. 34. in Ioan:

are? Dziwuie sie ie watpisz; izali nie bedzie cie chćiał zbáwić ten, ktory cie raczył stworzyć. A do tego słuchay Aug: S. ták to BOG iest Oycem kochaiący duszę twoie. Pater dicit, accipe Unigenitum Filiũ meum, & da pro te; & ipse Filius dicit, tolle me, & redime te. *Oćiec mowi: dáiże Synà mego Iednorodzonego, weź go, á day zá sie. Syn mowi: weź mie, á mną odkup siebie.* To vważaiąc/ wzbudzay sie do nádziei odpuszczenia grzechow duszy twoiey/ ták sobie argumentuiąc z pobożnym *Avila.* Wiekßa to iest rzecz widzieć BOGA ná Krzyżu/ niżeli mnie grzesznego álbo ná pokućie/ álbo w Niebie: mam nádzieie w dobroći BOGA mego! że ponieważ vczynił dla moiey duszę co wiekßa iest/ vczyni y to co mnieyßa. Wiec krokolwiek zostáieß w rozpáczy/ álbo biednieß sie z desperáckiemi pokusámi/ przypominay obie/ álbo gdy możeß z pilnośćią co raz czytay sobie te odemnie podáno náuke/ pilnie ią vważáiąc; mow z Dawidem S. Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me. *Czemu smućiß sie duszo moiá, y mnie trapiß?* Spera in DEO. miey raczey nádzieie w BOGV twoim ták dobrym/ ták miłosiernym/ ták zbáwienia twego prágnącym/ ku niemu sie náwracay/ á ták szczęśliwie duszá twoiá w ciężkości swey odetchnie/ y do pokuty mieć sie będzie.

Ps: 42.

Przyznáie ia/ że to wielce skuteczny sposob w desperácyi odetchnąć sobie/ przez gruntowną nádzieie y vfność w miłosierdziu Boskim; iednák bywáią czás ták zdesperowáne dusze/ iż choć słyszą/ czytáią/ wiedzą o miłosierdziu Boskim/ dobroći iego/ przecież nie poruszáią sie nic/ duchá prawdziwey nádziei w sobie nie czuią. A gdzież y ći po tego ożywiáiącego duchá vdádzą sie! Idź do kogo innego/ tylko do ciebie Pánno Przenaświ: ktoraś iestes Spiraculum hominis, odetchnieniem człowieká/ y reparatrix desperantis animæ; pocieszycielko desperuiących; do ciebie kto z desperuiących westchnie/ prędko w BOGV odetchnie/ ná nádzieie sie dobrą zdobędzie. *Jeremiaß Prorok* názywa CHRYSTVSA P. odetchnieniem ust náßych Spiritus oris noſtri CHRISTUS Dominus. &c. te słowá *S. German.* stosuie y do sámey Mátki Chrystusowey/ oraz przyzwne dáiąc/ gdy do niey mowi: Neqi enim tantùm dormit Cæli hausiu animæ noſtræ respirant, quantùm nominis tui

II. PARS

Thr: 4.

Serm de

pro-

protectione confirmamur, adeò vt in CHRISTO, & in Te impleatur quod ſcriptum eſt, Spiratio narium noſtrarum ex tu. *Albowiem nie ták duſze náſze oddycháia powietrzem niebieſkim, iáko ſie vmacniáia Opieke twoią: ták, że y o CHRYSTVSIE y o tobie prawdzi ſie, co nápiſáno, odetchnieniem náſzym ieſteś.* Vważam iednák / że tym duchem ożywiáiącym / nie wprzod P. JEZVS ná zdeſperowáno duſze twoie tchnie / niżeli Pánná Przenaśw: to ieſt / poki ona interceſſyi zá nie nie wnieſie / y nie vproſi. *Gilb: Abb:* vpátrzył to że CHRYSTVS żadnego vmárłego nie ożywił / tylko wprzod proſżony oſobliwie od Białychgłow: ná płácz Mátki wſkrzeſił Młodziáná w Káfárnáum: ná płácz Sioſtr / wſkrzeſił Łázárzá: ná proſżbę Rodzicow / Coreczkę ich. Podobnym ſpoſobem y teraz komukolwiek CHRYSTVS obumárłemu oſobliwie wgrzechu deſperácyi odetchnąć / w dobrą nádzieią pokuty podnieść ſie dáie / wprzod Pánná Przenaś: przyczyna ſwoią zá nim przyczynić ſie muſi. Piękna Figurá tego przy ożywieniu owego Synaczká przez Proroká Eliaſzá / tylko dobrze vważmy ſpoſob y poſtępek Prorocki / á náwet y ſłowá. Naprzod iuż nie dycháiącego ználazſzy. Ica vt non remaneret in eo halitus: nie bierze go ná ręce ſam / ále go wprzod Mátce wźiąć każe / y ſobie podáć Da mihi Filium tuum. dopiero bierze go do Cele ſwoiey ná gorę / y tám rozćiągáiąc / przykładáiąc nád ćiáłem vmárłego zionki ſwoie / nietylko duchá mu przywrocił / ále też doſkonále zdrowego Mátce iego oddał. Prorok ten znáczy nam Proroká nád Prorokámi CHRYSTVSA P. Mátká tá / znáczy Mátkę náſze Panne Przenaś: / Syn bez tchu / bez duchá / znáczy człowieká / ktory dla ćiężkości grzechow ſwoich / oddech duchowny / to ieſt / nádzieię odpuſzczenia zeráćił. Jeżeli ſobie życzyſz / áby ten zbáwienny ożywiáiący Duch wrocił ſie do ćiebie / to ieſt / ábyś ſie zdobył ná żywą nádzieię / y do tego ſkuteczną otrzymał pomoc od CHRYSTVSA Páná; trzebá wprzod / ábyś ſie doſtał ná ręce Panny Przenaśw: / to ieſt przez przyczynę iey ſtárał ſie o to w onych twoich trwogách / w zámieſzánym y deſperáckim ſumnieniu / nie przeſtáway zwyklych do niey Páciorkow; y owſzem ná ten intencyą wiecey ſobie ku niey nabożeń-

Serm. 16. in Cant.

SCRIP.

3. Reg. 17.

FIG:

ſtwá przyczyn / proś / płacz / á vznaß / że nie zá długo odetchnieß; bo zrak iey weźmie ćie CHRYSTVS / iáko on Prorok / ná wyżſze pietro zániośł z ſoba vmárłego: ták y Chryſtus táſką ſwoią naprzod rozum twoy áni zwieß iáko wynieſie ná gorę vwagi / y poſtrzeżenia ſie w twoiey głupiey ápprehenſyi. Expandit ſeq; menſus eſt ſuper puerum: bedzieć ſie CHRYSTVS w myśli twoiey prezentował rozćiągniony ná Krzyżu / y reflexyą czynić; iákie to głupſtwo twoie / gdy rozumieß o nim żeć grzechow twoich nie odpuśći / ktory ták choynie zá nie iuż zápłáćił / byleś ty tylko żalem ſwoim do tego ſie przyłożył: co duſzą twoią widząc / oddychać zbáwiennie poczniesz / nádzieie w miłoſierdziu Boſkim co raz to wiekſzą biorąc / do żalu zá grzechy / do pokuty / do Spowiedzi w weſołości duchá / brać ſie bedzieß / czegobyś był nie miał / gdyby ćie wprzod Pánná Przenaś: ná ręce Opieki ſwoiey nie wzięłá byłá. O czym pięknie *Novarin:* Hoc idem verus noſter Elias, Dominus JESUS præſtat vitæ ſpiraculo eos mortuos afflat, qui in Matris gremio iacent, qui MARIÆ precibus, & meritis juvantur. Dla czego przeſtrzega w tym *Gilb: citt:* Non expedit tibi extra Materni ſinus ambitum reperiri, nè forte te non tollat verus Elias, trzebá ábyś ná rękách Máćierzyńſkich był / bo ináczey / mogłby ćie zániechać prawdziwy Eliaß / to ieſt CHRYSTVS. Tchnienie álbo chuchnienie ná twarz drugiego / miewało v ſtárodawnych ſwoie oſobliwe táiemnice. V Rzymian był zwyczay / że gdy Żony do domu ſie wracały / powinny były chuchnąć ná Męża / áby z tąd Mąż poznać mogł / ieżeli w gościnie winá nie piłá / co im zákazáno było práwem. iáko *Valer: Max:* piſze. *Rhamus* piſze: że v Jndiá. nowi / ći co náwiedzáią chorego / chuchaią ná niego / guſtá w tym iákieś máiąc. Czytamy że y CHRYSTVS wyganiáiąc Czártá / chuchnął ná opętánego. Czytamy y w Kronikách náßych / iáko Antoni S. tchnąwßy duchá ſwego ná iednego ſtrapionego pokuſámi / od nich go vwolnił. Przyczyne Pánny Przenaś: / pobożny *Novar:* názywa zbáwiennym tchnieniem / álbo duchem ożywiáiącym. Nos ſanctiorem afflatum -- jacentibus indicamus; Virginem ſcilicet: á to nie bez táiemnic bo nie bez oſobliwego ſkutku / gdyż przez nie człowiek

APOPH.

L. 3.

L. 3. hiſt.

Vmbr. n. 736.

Vmbr. n. 736.

chem dobrey nádziei ożywiony/ vwolniony od ćieżkiey de pe-
de Zona rácyi bywa. *S.* záś *German.* Sámo imie Pánny Przen: gdy
Virg: ie kto wspomina w trwogách/ w zámieszániu duszy swey/ ma
zá árgument pewny/ że w krotce w dobrey nádziei/ w wesło-
ści ducha ożyie. Quomodo corpus noſtrum vitalis ſignum
operationis habet reſpirationem; ita & SS. Nomen tuum,
quod in ore ſervorum tuorum verſatur aſſiduè, in omni
tempore, loco, modo; vitæ, lætitiæ, & auxilij, non modò
ſignum eſt, ſed eam procurat, & auxiliat. Czego wszyſt-
kiego *Naypierwſzy* przykład niech będzie ná tymże S. Biſkupie.
Ten o ſobie támże piſze/ iáko duszá iego w wielkim ſmutku
była/ y myślámi o zbáwieniu ſwoim ſtrudzona/ álbo zrapiona:
EXEMP. ták że raz do Náśw: Pánny/ ták ſie modlił. Quid autem
de nobis fiet o SS. DEIpara, Spiritus & Vita Chriſtiano-
rum? Pertimeſco, ô quot flagitijs nos inquinamus? quam
Sortem miſeri inveniemus, vitæ, vel mortis? ſalutis, an po-
tiùs condemnationis? *A z námi co ſie ſtánie Naśw: Bogarodzico, Duchu y żyćie nas Chrześćian? Lękam ſie, o ják wiele zbrodni mázemy ſie? co też zá koniec nas czeka, czyli żyćia, czyli śmierći, czyli zbáwienia, czyli potępienia.* Więc w tym
zrapieniu duszy ſwoiey chcąc odetchnąć y duchá nádziei ná-
być/ do tey że Pánny/ ktora Duchem Chrześćian wzwyż ná-
zwał/ naprzod oczy y ſerce ſwoie obraca/ y początek nádziei
zbáwienia ſwego w iey opiece/ y przyczynie do BOGA zá-
kładáiąc/ mowi: Optima nobis ſors continget, ſi tibi o Ma-
ter DEI ſimus fideliter obſequentes. *Dobrze z námi ſtánie ſie, ieżeli tobie o Mátko Boſka ſczerze ſłużyć będziemy.* Drugi
EXEMP. przykład świeższy *apud Manc:* w Niemczech ná śmierć záchorował ieden Młodzian Drukárczyk/ przywołáni Zakonnicy á-
A. D. by go do Sákrámentow SS. námowili/ ále zły człowiek y
1610. páterzyć ná nich nie chćiał/ y mowił że wola w piekle bydź/
niż ná wáſze namowy w Niebie: wielka trudność była onym
Oycom/ bo człowiek to był mniey vczony/ á zátym mniey
ſpołobny do rozmowy roſtropney/ kiedy niekiedy wſpominało
mu Náśw: Pánnę/ ále y te ſtráſznie bluźnić począł/ że przy-
tomni odbiegać go muſieli: gdy to on widzi/ pocznie nieco
lękać ſie y reflektować ſam/ á w tym Xiędz nápomina go/ aby

by przeprosił Pánnę Przenaś: za one bluźnierſtwá: w tym chó-
ry trzy rázy wezwał imienia y rátunku iey; przynoſza prędko
Przenaś: SAKRAMENT/ ktory on obaczywſzy/ znowu de-
ſperácko bluźni/ mowiąc woſtátku/ że woli do piekłá poyść/
niż co vczynić co kázańie. Rádzić z nim nie mogąc/ wſzyſcy
odchodzą; tylko Spowiednik goſpodarzowi zlecił áby przećia
niektore ſłowá y modlitewki do Náśw: Pánny przypominał
mu: co prędko miękczyć twárdą duszę poczęło; wrocić do ſie-
bie káże Spowiednikà/ y rzecze: teraz iuż vznáie iák wielce
ſłuteczna pomoc Náśw: Pánny/ proſze o modlitwy do niey
wſzyſtkich przytomnych: y ták Spowiedź S. y Sákrámentá
inne przyiąwſzy/ z wielkim nabożeńſtwem wzywáiąc Imienia
JEZUS y MARJA/ zákończył w dobrey nádziei. *Trzeći* Prompt.
przykład ktory piſze *Herolt* o iedney białogłowie/ ktora wielko- EXEMP.
ści grzechow/ do ktorych ſie co raz wracáłá: znieść nie mo-
gąc z deſperácyi/ robaká trucizne máiącego połknęłá/ bliſko
śmierći bywſzy/ z żałoścíą poczęłá rátunku Mátki miłoſierdzia
wzywáć: áż vſłyſzy głos/ záwołay ſobie B. Jordaná Kázno-
dzieie/ powiedź mu żem ćie do niego odeſłáłá/ ſpowiáday ſie/
á wybáwiona będzieſz. Stáło ſie ták: po Spowiedzi trucie-
zne zrzućiłá/ czym od śmierći/ ták ná ćiele/ iáko y ná duszy
wybáwiona zoſtáłá zá opieką Náśw: Pánny. Słuſznie *S.*
Bernard: do Pánny Przenaś: mowi: Quis non ſperabit in- ſub Salve
te, quæ etiam adjuvas deſperatos. *Ktoż w tobie vfáć nie bę-* Regina.
dzie, ktora y zdeſperowánych rátuieſz. Więc y ia dobrzem ią ná-
zwał Suave reſpiriũ deſperatorũ, *miłym odetchnieniem rozpaczá-*
iących. A zá tym poufále wſzyſcy oddáiąc ſie opiece iey ſpiewa-
my z Kázimierzem S. Reparatrix, Cõſolatrix deſperantis ani-
mæ. A preſſura, quæ ventura, malis eſt nos redime. Amen.

Signum contra profundum Inferni.

Pro me pete, vt quiete, Sempiternâ perfruar: Pro Aſ-
Ne tormentis, comburentis, Stagni miſer obruar. ſumpt:
Modl ſię proſzę, niech odnoſzę Odpoczynek ſwoy wiecznie. B. M. V.
Bym ſrogiego, piekielnego, Ogniá, mogł vyść koniecznie.

Signum magnum apparuit in Cælo, Mulier amicta Sole. *Apoc*: 12.

IEſt to poſpolita v Tłumáczow Piſmá S. przez te cudowno Niewiáſte widziáno od Janá S. ná Niebie rozumieć Pánne Przenaſw:. S. M. Ktora Figurá oſobliwie iey ſłuży przy Wniebowźięciu chwalebnym; kiedy otrzymuie naydoſkonálßey chwały ßáte/ y Korone: iedná tylko w rzecz trudna/ że támże widzę Smoká/ to ieſt iáko ſam Jan S. tłumáczy/ Czárná. Viſum eſt aliud ſignum in Cælo, & ecce draco magnus. Prawdá że predko z támtąd ztracony/ ále coż? kiedy do nas ná ziemie. Projectus eſt in terram, á w ſámym iey Centrum záſiadł Piekło; poſpolite wßyſtkich potępionych ták Anyołow/ iáko y ludzi mießkánie/ wßyſtkie ſiły ná to obroćiwßy/ áby iák naywiecey ludzi do niego nágromádzić. Pánno Przenaſw:/ dzień Wniebowźięćia twego/ dzień to bydź powinien oſobliwego weſela; á my iáko bez ſmutku/ bez boiáźni bydź możemy? kiedy widziemy iáko Piekło ná nas ſwoie páßczeke otworzyło/ kiedy ſłyßemy przy zephnieniu ná ziemie tego Smoká głoſy Niebieſkie/ biádániem nam grozące. Væ terræ & Mari, quia deſcendit Diabolus ad vos. Jednák nie trwożmy ſie bárdzo/ y zbytecznо miárkuymy boiáźń. Przyznáie ia że nic ſtráśnieyßego nád Piekło: ſtráßna Smierć/ ſtráßny Sąd Boży; ále to wßyſtko minie/ Piekło nigdy ſie nie ſkończy. Lecz przećiwko tey boiáźni/ y mocy Piekłá/ tenże ſom znák ktory dziś pokázuie ſie ná Niebie/ wielce ſkuteczny widzę/ to ieſt Wniebowźięta Pánnę MARJA/ ten ći to ieſt przećiw Piekłu zbáwienny znák według *Novar:* o ktory niegdy kazał prosić Prorok Acházowi Krolowi: Pete tibi ſignum à Domino DEO tuo in profundum inferni: y o niey ſwoim ſpoſobem rozumieć ſie mogą ſłowá Symeonowe/ ktore o Synu iey prorokował: Ecce poſitus eſt hic in ruinam & in ſignum cui contradicetur. Gdyż Pánná Przenaś: Wniebowźięta ſtáie ſie ruiną Piekłá/ á nabożeńſtwo prawdziwe ku niey/ znákiem broniącym Duße od potępienia. Dla czego zátrwożona znáć wwążániem Piekłá pobożna Dußá S. Krolewiczá náßego/ pod ten znák zbáwienny

Vmb. *prof.* Iſ. 7.

Luc. 2.

ny vdáie ſie/ y proſi Naśw: Pánny. Pro me pete, vt quiete, Sempiternâ perfrnar, Nè tormentis, comburentis, Stagni miſer obruar. Czego ia obßerniey dowodzić chce: Nay przod nieco powiedziawßy o boiáźni Piekłá/ to ieſt/ ieżeli doſyć ieſt do zbáwienia czynić dobrze/ chronić ſie złego/ pokutowáć/ dla boiáźni potępienia wiecznego.

I. PARS

Bárdzo to teráźnieyßych wiekow (iáko vpátruie ieden Neoteryk) potrzebna Máterya do Kazánia: gdy dochodzić możemy/ że wiele miedzy ludźmi/ zwłaſzcza proſtemi/ ieſt tego rozumienia/ iż zbáwieni bedą/ gdy ſie grzechow ćießkich nie dopußczáią dla boiáźni Piekłá: ácz gotowiby ná grzech odważyć ſie/ gdyby Piekłá nie było/ co ieſt ſrogi błąd y oßukánie. Wiedzieć tedy potrzebá/ że dwoiáka ieſt boiáźń Páná BOGA: *Servilis* & *Filialis*: to ieſt/ álbo ſie boiß zgrzeßyć/ że wieß/ iż Piekło zá to BOG nágotował; álbo dlátego/ że wieß iż grzech P. BOGV nie podoba ſie/ ábyś tedy láſkáwego Oycá nie záſmućił/ BOGA niepoſłußeńſtwem ſwym nie zelżył/ wſtrzymuieß ſie od grzechu. Znowu/ kiedy ſie wſtrzymuieß od grzechu/ boiąc ſie Piekłá: álbo tylko to czyniß dla ſámego Piekłá/ myſl iednák y wola twoiá gotowa ieſt do grzechu/ gdyby Piekłá nie było: álbo to czyniß po proſtu tylko/ Piekłá ſie (ktorym BOG grzech karać obiecał) boiąc. Te tedy náuke bierz ſobie/ y pámiętay. *Naprzod* ow ktory od grzechu ſie wſtrzymuie/ álbo dopuściwßy ſie go żáłuie záń/ czyni Spowiedź/ pokutuie/ dla tego tylko ſámego/ że ſie boi Piekłá/ ináczey gotow ieſt ná grzech/ gdyby Piekłá nie było; ten niech y tyſiąc rázy ſpowiáda ſie z tákim tylko żalem; nie może bydź vſprawiedliwionym/ á zátym zbáwionym. Tá ieſt náuká Theol. *apud Vaſq.* Przyczyná záś tego ieſt; bo táki żal nie ma początku od Duchá S. od ktorego vſprawiedliwienie idzie/ ále od duchá właſney miłości; chce bowiem/ áby mu nie ná wieki było źle/ y w tym oſtátni ſwoy koniec zákłada. Dobrze o tákim żalu powiedział *Bern: Sen:* Qui non expaveſcit ad vultus hominum, ſed ad memoriam gehennalium tormentorum, hic quidem peccare non metuit, ſed ardere. *Ow co ſie nie boi ludzi, ále tylko mąk piekielnych, nie boi ſie ten grzeßyć, ále tylko boi ſie goreć.* A ná to

1. 2. de vit. c. 2.

f. de trip. cohæ.

ſie zgadzáią pomienieni Autorowie/ że táka boiáźń/ álbo żal z boiáźni ſámego Piekłá pochodzący/ nietylko do zbáwienia nic nie pomaga/ ále ſamże w ſobie złym/ y grzechem ieſt. *Manſius* ták o tym. Timor purè ſervilis, qui nullum aliud habet objectum, niſi pœnam, & ubi ſiſtit, malus eſt & vitioſus. Dlá co przywodzi *S. Chryſoſt:* Si nullam ob aliam cauſam, certè ob hanc vnam, gehennâ digni ſumus, quod videlicet piùs gehennam, quàm ipſum CHRISTUM timemus. *Chociáżmy innéy winy nie mieli; zá to ſámo godnémy piekłá, że bárdziey piekłá niż CHRISTVSA boiemy ſię.* Pewnie kto grzechu ſie chroni/ álbo żáłuie zań z boiáźni Piekłá/ to ieſt dla tego/ że BOG potępieniem grzech karze/ y Piekłá bać ſie rozkazał. Timete eum, qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam. Táka iuż boiáźń/ á zátym z tákiey boiáźni poruſzony żal zá grzechy/ ieſt zbáwienny y przyiemny Pánu BOGV. Tá ieſt náuká wyráźna *S. Conc: Trid:* Illam verò contritionem imperfectam quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu concipitur; ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ: declarat, non ſolum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem, verùm etiam donum DEI eſſe, & SPIRITUS S. impulſum. Jákoż y Mędrzeć Páński/ to boiáźnią rádzi kierować záwſze do dobrego ſpráwy náſze. In omnibus operibus tuis, memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis. *W kázdey ſpráwie pámiętay ná oſtátecżne rzeczy twoie, (miedzy ktoremi liczy ſię piekło) á ná wieki nie zgrzeſzyſz:* y ſam Páwel S. lubo w trzećim Niebie bywał/ á przećię impety ciáłá ſwego/ nie tylko vmartwieniem/ ále y boiáźnią potępienia chełznął. Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, nè fortè cum aliis prædicaverim, ipſe reprobus efficiar. Ktore ſłowá vważáiąc *S. Chryſ:* mowi. Jeżeli Páwel ták wielkich zaſług/ y Kázno dzieią całego świátá bał ſię/ á my iáko bać ſie nie mamy. Zátym iáſna/ że tákowa boiáźń nie ieſt złá/ ále z Duchá S. Przydáie iednák *S. Conc: Trid:* o tym żalu zá grzechy pochodzącym z boiáźni Piekłá; że nie ieſt ieſzcze ſam doſtátecżny przez ſię ná vſpráwiedliwienie człowieká grzeſznego/ á zátym do

T. de Timore. hom: 5. in Rom.

Mat. 10.

Sef. 14. 9. 4.

Eccl. 7.

Corin. 9.

do zbáwienia nie doſyć ná nim ſámym/ ále tylko droge otwiera do vſpráwiedliwienia/ vſpoſabia do ákcu miłości Bożey prawdziwey/ álbo do Sákrámentu Spowiedzi Swietey y gdyby człowiek żáłuiąc ták zá grzech dla boiáźni Piekłá/ vmárł bez Spowiedzi álbo innego Sákrámentu/ potępionym by poſtáremu zoſtał. Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad DEI gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit. Conc. Trid. *Potrzećie* boi ſie kto odważyć ná grzech/ álbo zá popełniony żáłuie/ nie tylko dla tego że wie/ iáko BOG ſpráwiedliwy grzech Piekłem karze/ ále że grzech przećiwi ſie BOGV; ták właśnie/ iáko kiedy kochaiący Synmáiąc Oycá ſurowego/ kocha/ bánuie go: boi ſie przeſtąpić przykázánia iego/ nie ták dla chłoſty/ iáko żeby nie zámęcił/ nie poturbował miłego Oycá/ á zowie ſie *timor filialis*, boiáźń Synowſka. Táka tedy boiáźń ieſt naydoſkonáłſza/ á práwie ſam ákt miłości Bożey; ná tey do zbáwienia doſyć. Z tey pochodzące ákty inſze/ bárdzo doſkonáłe y ważne ſą/ y kto z tákiey boiáźni żáłuie zá grzech popełniony/ á wolá ma vczynić Spowiedź/ iuż tym ſámym vſpráwiedliwionym ieſt; y gdyby przed Spowiedzią vmárł/ zbawionymby zoſtał. Tá ieſt náuká tegoż *S. Conc: Trid:* Contritionem hanc aliquando charitatem perfectam eſſe contingit, hominemq; DEO reconciliare prius, quàm hoc Sacramentum (S. Pœnitentiæ) actu ſuſcipiatur. Dowod ná to z Piſmá S. Beatus Vir qui timet Dominum. Pſ. 111. *Błogoſławiony Máż, ktory ſie BOGA boi.* Y ſam P. JEZVS powiedział. Qui diligit me, diligetur à Patre meo. Ioan. 14. *Kto mnie kocha, y Oćiec moy kochać go będzie.* Dla tego dáią ráde Mistrzowie duchowni táko: ponieważ żal zá grzechy pochodzący z boiáźni Piekłá nie łátwo rozeznáć/ ieżeli ieſt z Duchá Bożego/ czyli z własney miłości; á choćby też był pewnie z Duchá Bożego/ poſtáremu ieſzcze dwalnia od grzechu: áby ſie nim ſámym nie kontentować/ ále poſtąpić dáley/ to ieſt/ ze ſłużebniczą miłość przeformować ná Synowſką z ſámey ſkłonności/ vczćiwości/ miłości/ ku nieſkończenie dobremu BOGV żałować zá grzech/ y tym końcem wſzyſtkie ſwoie ſpráwy/ ták w chronieniu ſie złego/ iáko w czynieniu dobrego/

brego/ kierowáć. Piękne te rzecz obiáśnia Figura Pismá.
L. 5. V. 2. S. wielki Mistrz Duchá S. Saleſius. Czytamy w Xięgách
c. 17. Rodzáiu/ iáko Abráhám chcąc Synà swego Izáákà poſtáno-
wić/ poſłał w dáleko Kráinę ſługę swego Eliezerá/ áby mu
godną iáko w Małżeńſki związek wpátrzył/ y przyprowádził
Pánienkę: ten Eliezer/ potkawſzy Rebekę/ zá máło rzeczy/ bo
tylko że poczęſtowáłá go trochą wody/ y do goſpody Oycá
swego proſiłá/ vpodobał ią ſobie/ drogiemi kleynotámi vdá-
rował: potym przywiodł y Rodzicow y Pánnę/ że áffekt przy-
bráli do niego/ ná Małżeńſtwo z Izáákiem zezwolili/ y z dos
mu z nim Rebekę wyprawili; trzymáłá ſię Rebekà pilnie one-
Gen. 24. go ſługi/ choć ſpiesznò pędził/ y oná zá nim ſpieszyłá Secutæ
ſunt Virum, qui feſtinus revertebatur. Nádiezdżáło bliſko
iuż domu/ poſtrzeże Rebekà Męszczyznę droge záchodzącego/ do-
wie ſię że to Izáák przyßły Máłżonek iey/ wiec iuż nic nie
mowiąc do ſługi owego Eliezerá/ iákoby iuż o niego nie dbá-
iąc/ zſiada prędko z Wielbłodá dla powitánia ſię z Oblubień-
cem swoim. Rebekà (co ſię tłumáczy *Sàginátà*) niech nam
Deut. 32. znáczy duße grzeßną/ bo też o grzeßnym powiedziáno Incraſſa-
tus, impinguatus, dilatatus, recalcitravit. Izáák niech zná-
czy/ álbo ſámego CHRYSTVSA/ álbo łáſkę poświęcáiącą/
z ktoremi przez grzech rozwod Dußá vczynilá. Eliezer ſługá
(co ſię tłumáczy *DEI adjutorium*) niech znáczy boiáźń ſłużeb-
niczą/ álbo żal zá grzechy dla boiáźni Piekłá/ bo y tá ieſt
według *S. Conc: Trid:* Donum, impulſus SPIRITUS S. Niebie-
ſki Abráhám BOGNáß/ ktory niczego bárdziey nie prágnie iáko
żeby wßyſtkie Rebeki/ to ieſt duße grzeßne w domu swoim miał
ziednoczone przez łáſkę poświęcáiącą z CHRYSTVSEM.
Prov. 8. Deliciæ meæ eſſe cum filijs hominum: pospolićie wprzod
wyſyła do Duße grzeßney iákoby Eliezerá ſługę/ to ieſt boiáźń
potępienia: gdy z iákiey okázyi tá Rebekà ſtánie myślą swoią
c. 19. nád ſtudnią ową ogniſtą/ o ktorey *Apocal:* Et aſcendit fumus
putei, ſicut fumus putei magnæ, poyzry w nię/ to ieſt po-
myſli że to ieſt ſprawiedliwego BOGA karáią y zá grzechy ią
nie żekáiącą/ áż záraz Eliezer to ieſt boiáźń lepiey ſię z nią
pośnęwa/ bárdziey przenika/ miękczy ſerce iey/ iż żałować po-
czyna złego vczynku swego: potym iáko Eliezer protulit inau-
res

res aureas, náußnice iey dáie/ gdy ową boiáźń/ y żal *ad Au-*
ricularem Confeſſionem do Spowiedźi przed Kápłanem pobudza
y diſponuie. Wybieráiąc ſię Rebekà do Oblubieńcá swego/
wzięłá z sobą y Mámkę: Dimiſerunt eam & nutricem ejus,
z służebnemi swoiemi/ y z Wielbłodámi wybrálá ſię do niego
ochotnie Rebekà/ Et puellæ ejus aſcenſis Camelis ſecutæ
ſunt Virum. Ták y grzeßna dußá przerázona żalem y boiá-
źnią Piekłá/ gotuiąc ſię pilno ná Spowiedź/ náyduie w ſumnie-
niu swoim Mámki/ to ieſt złe swoie náłogi/ náyduie żeladź/
namiętności swywolnych/ náyduie Wielbłody/ z garbámi/ z
tłomokámi rozmáitych grzechow; wßyſtko to prowádzi z sobą
ná Spowiedź przy tym Eliezerze/ bo z boiáźni potępienia.
Widzi te iey ochotę CHRYSTVS/ áż záchodzi iey drogę/
nowemi nátchnieniámi od ſługi/ to ieſt od áffektow boiáźni/
wabi do ſiebie/ wzbudza reflexye lepßę/ że ſię poſtrzegáć bę-
dzie/ iáko to oná grzechámi swemi Oblubieńcá ták dobrego
obrażiłá/ zturbowáłá; Conſpecto Iſaac, deſcendit de Came-
lo, y ták iuż nie z boiáźni Piekłá/ ále z ßczerey miłości ku nie-
mu odrzeka ſię grzechow swoich/ y zá nie żáłuie. Dobrze po-
wiedział *S. Bernard.* In corde hominis primo venit timor, Serm: 4.
& quare venit? vt locum charitati præparet. *Do ſerca* de mod.
ludzkiego, naprzod przychodzi boiaźń, áby miłości mieyſce prze- Viu.
torowáłá. Záczym po tych ſtopniach Dußá przyßędßy do tey
boiáźni Synowſkiey z miłości pochodzącey/ ma iey przeſtrze-
gáć/ mocno pilnowáć/ y cokolwiek czyni/ z teyże boiáźni czy-
ni/ to ieſt/ nie dla vchronienia ſię Piekłá/ nie dla otrzymá-
nia Nieba/ ále choćby tego nie było/ dla ſamey ſkłonności ku
BOGV/ ktory tego chce/ albo zá wdzięczne ma/ y godzien tego
ieſt. Dwáj Puſtelnicy żyli w wielkiey konfidencyi/ chcąc ich Drexel.
zárt rozerwáć/ pokazał ſię w Angelſkiey poſtáci ſtárßemu z
nich oznáymuiąc/ że iego Towárzyß ták mały nie ieſt z liczby
przeznáczonych/ ále raczey ná wieczne Męki ſkázány. Prze-
lękł ſię tego ſtárzec/ ſerdecznie żáluiąc swego Towárzyßá/ nad
nim wßyſtko płákał/ czego on poſtrzegßy/ przyczynę zrozumiał
wßy mężnie ſtárcowi odpowiedział. Moy Oycze áni ſię oto
turbuy/ áni trap/ do tego czásu ſłużę BOGV nie iáko na-
iemnik dla Nieba/ álbo boiáźni Piekłá/ ále iáko Syn zpo-

 winą

winności/ iż BOG moy iest naywyższe Dobro/ ktoremum sá-
memu służyć powinien: Wiec ponieważ potępionym mam-
bydź/ y iuż w Niebie mi go chwalić nie przyidzie/ tym bárdziey
teraz onego chwalić/ kochać/ służyć mu będę. *S. August:* do
boiáźni Synowskiey chcąc pobudzić oźiębłą duszę; pobożeń-
stwá záżywa. Gdybyś (prawi) miał iáko vlubioną sobie o-
SIMIL. sobę zobopolnie się kochaiącą/ gdybyć rzekłá: ten twoy stroy
nie podoba mi się/ nie rádá cię widzę w dobrey sukni: pewnie
ábyś iey nie zásmucił/ zárazbyś się przestroił/ choćby y w mroz
tobyś się w złą przebrał suknią. Eligis magis tremere quàm
displicere, numquid illa cui displicet damnatura est? num-
quid in carcerem missura? numquid tortores adhibitura?
*Czyli ci oná potępieniem, więzieniem, kátowániem pogroźili?
tylko to rzekłá, że cię nie rádá widzę, nie podobaß mi się, przy-
Kępu do mnie mieć nie będzieß.* Si hoc impudica dicit, &
terret, DEUS dicit, & non terret? sanè plurimum, si eum
amamus. Tenże S. Doktor: ieżeli złą/ cielesną skłonność/
kiedy choć nie káydánámi/ nie więzieniem/ ále sámą tylko
nielásko pogrożono/ táko boiaźń/ y ostrożność w wykonániu
wßystkiego według myśli iey spráwuie; á czemuż gdy BOG
mowi y strásy nielásko swoią/ chocby żadnego karánia nie by-
ło/ ostrożnym/ boiáźliwym/ we wßystkich spráwách swoich nie
maß bydź.

II. PARS Lecz zádka to rzecz iest/ ták doskonálego w boiáźni po-
mienioney znaleść człowieká: pospolićie bárdziey/ prędzey/ y
częściey ludzie/ ieżeli co dobrze czynią/ álbo od złego się wstrzy-
muią/ z boiáźni Piekłá to czynią; á náyduią się niektorzy co
zbytecznie się Piekłá boiąc/ ledwie w desperácya nie wpádną;
oroż dziś máią Signum contra profundum Inferni, Wnie-
bowstąpiaca Pánne/ ktora przećiwko boiáźni potępienia/ oso-
bliwa iest nabożnym ku sobie Opiekunka: á to dwoiáko.
Naprzod kto ßczere y prawdziwe/ to iest złączone z dobremi o-
bycżáiámi ma nabożeństwo ku niey/ ten ma znák ktory go be-
spiecznym czyni od potępienia/ y od ogniow wiecznych broni.
Pokázuie się to pod Figurą Pismá S. kiedy osiadł Król Sá-
FIG: lomon Tron Oycowski/ fákcya Adoniaßowa brátá iego przeć-
iwna Sálomonowi/ ktora poczelá się ießcze zá żywotá Oycá
ich

ich Dawidá/ y po śmierći iego nie vspokoiłá się: gdyż Adoniaß/
miał ießcze po sobie Naywyższego Kápłaná w Krolestwie
Jzráelskim Abiáthárá/ y wielkiego Hetmáná Joábá/ zátym
gdy ináczey Sálomon zdrády iákiey y niezbożności Adoniaßá
przez konkurrencya o Sunámitidę po Oycu ich owdowiáłe
obawiał się/ koniec chcąc wßystkiemu vczynić/ zábić roskazał/
y samego Adoniaßá Brátá swego/ y Joábá Hetmáná: sam
tylko Kápłan Abiáthár/ choć był naypierwßym Consiliarzem
w tey fákcyi/ á pospolićie Consilium malum Consultori pes-
simum, śmierći vßedł/ tylko go degrádowáno z Kápłáństwa.
Ejecit ergo Salomon Abiathar, vt non esset Sacerdos Do- 3. Reg. 2.
mini. Ták że to mniey sobie ważył Salomon zábićie Kro-
lewicá Brátá swego/ y Hetmaná Woysk Jzráelskich/ niż zá-
bićie Kápłaná iednego: czyli to y w ten czás iuż Krolowie
żadney iurysdykcyi nie mieli nád duchowieństwem. Ale wiem
że y ná ten czás w tákiey okázyi máły miał respekt Sálomon
ná to: bo y ná Swietym mieyscu przy Ołtarzu kazał Joábá
zábić; y ná sámego Abiáthárá dekret śmierći ferował/ Equi-
dem Vir mortis es: exekucyą tylko zátrzymał y odłożył/ dla
tey rácyi/ że on Kápłan nosił ná sobie przed Oycem iego
Arke Páńską: Hodie te non interficiam, quia portasti Ar-
cam Domini coram Patre meo David. Pospolite iest DD.
tłumáczenie/ że Arká Testámentu iest Figura Pánny Przen:/
ten zás Abiáthár nosący Arke/ niech znáczy człowieká grze-
ßnego nosącego ná sobie álbo raczey w sercu swoim/ iáki znák
nabożeństwá osobliwego ku Pánnie Przenaśw: O iák wiele grze-
ßnym godnym potępienia/ ogniá wiecznes vchodzi/ ktorych iáko-
by nie śmie dotchnąć się sprawiedliwość Boska/ dla sámego
nabożeństwá ku Pánnie Przenaśw: O czym ták dowćipny
ieden Author Multi in inferno jam essent trusi, nisi hanc apud No-
portassent Arcam in corde suo, nisi in hunc locum Sacrum se var: in
recepissent, qui eis est immunitatis causa, vt olim Civitas Vmbr.
refugij. Jeżeli to grzeßnych nabożeństwo ku Pánnie Przenaś: Virg. l.
choć to niedoskonále ná czás od Piekłá broni: á iákoż gdy kto 4. num:
w czystości sercá służy Pánnie Przenaśw: nabożeństwá ku 796.
niey nie ma mieć zá znák/ że go obroni od ogniá wiecznego.

W Zwierzyńcu Cesárzow Rzymskich zgoniano raz pięknego Jelenia/ ktory ná złotym łáńcuszku miał złotą tablicę z napisem. Cæsaris sum, noli me tangere: á to był znák od dawnego Cesárzá dány mu áby go nikt nie śmiał zábiiáć/ co go też bronilo. Rzucáią nie raz myśliwcy piekielni ná Dusze ludzkie sieći/ á sieći śmierći/ sieći piekielne. Expanderunt super eum rete suum. Wypuszczáią psy swoie/ Canes multi circumdederunt me, nie tylko tentácyi do ziego/ ále y skrupuły trapiące/ mieszáiące Dusze/ boiaźń zbyteczna potępienia/ otrębuią/ wołáią. Persequimini, & comprehendite eum. W tákim ciężkim zámięszániu cóż ma Dusza czynić: niech poyzry ná piersi/ raczey ná serce swoie/ ieżeli tám iest tabliczká złota/ to iest/ ieżeli nie czuie ná sie grzechu śmiertelnego/ y rozumie/ że iest w łáscę Bożey; do tego/ ieżeli iest ná iey sercu nápisano MARIÆ sum, czuie skłonność/ nabożeństwo ku służbie Nasw: Panny: niech sie tego wszystkiego nie boi/ bo tám záraz nápisáno: Noli tangere, to iest/ pewny ma znák broniący od potępienia/ y od ogniá wiecznego. *Discip:* pisze. W Bitturyce Krainie trafiło sie/ że dziecie Zydowskie miedzy innemi kommunikuiącemi dziećmi (iáko był zwyczay ná ten czás) poszedszy do Ołtarzá przyięło Przenaś: SACRAMENT; co gdy z prostoty w domu powiedziáło/ pozwawszy ie Oćiec/ wrzucił w piec ogniśty. Lec Nasw: Pánná/ iáko to dziecie powiádáło/ przystąpiwszy do niego; bronilá od ogniá płaszczem swoim/ że zdrowo wyprowádzone było z ogniá. Podobnego coś stáło sie z drugim dziećiećiem/ ktore Mátká iego vboga/ w pole niosąc Mężowi ieść/ sámo zostáwuiąc/ Nasw: Pánnie oddáłá: bo gdy cały dom zgorzał/ dziecie zdrowe ználezione iest. Tákże wspomina *Conc: hist:* Sławna one Francuska Amázonka Joánne ná imie/ ktora prostego stanu wieyskiego bywszy/ y tylko z kadzieli żywiąc sie/ á wielce do Nasw: Pánny bedąc nabożno/ zá obiáwieniem Bożym/ postáná była zá Wodzá Woysk Károlowi VII. Krolowi Francuskiemu przećiwko Anglikom Roku 1429. Tá po wielu Kawálerskich dziełach y zwyćięstwách otrzymánych/ nákoniec od nieprzyiaćiol poimána/ w ogień wrzucona/ y zpalona: wszystko ciáło w popiol poszło/ samo tylko serce/ w ktorym mieszkáłá miłość/ y nabożeństwo ku Pánnie Przenaś: cále/ zdrowe/ iákoby żywe ználezione. Jeżeli tedy táko moc miáło nabożeństwo do Pánny Przenaś: przećiwko ogniowi ziemskiemu/ tym bárdziey mieć to musi przećiwko ogniowi piekielnemu: Jáko to przyznáie *S. Germ:* tak sie do Pánny Przen: modląc. Tu cùm habeas Maternam apud Filium fiduciam & potentiam, nos qui sumus condemnati, & non audemꝰ intueri cæli altitudinem, tuis interpellationibus, & intercessionibus, DEO nos efficis familiares, das salutem, & ab æterno liberas supplicio. *Ty (práwi) ponieważ maß Matierzyńską do Synà pouſtość y powagę, nas, ktorzy potępieni ieſteśmy, y nie śmiemy podnieść oczu do Niebá, twoiemi modlitwámi y przyczyną, przyiaćielámi Bożemi czyniß, zbáwienie nam dáieß, y od wiecznego wżalniaß karánia.* Zátym z tey przyczyny słuszne Pánná Przenaś: może sie názwáć Signum contra profundum Inferni. *Powtore* dla tego Pánná Przenaś: może sie názwáć znákiem przećiwnym Piekłu/ á osobliwie dziś wzięta w Niebo: że przy Wniebowzięciu swoim/ ruinuie/ nieiáko zwyćięża/ y wkraca moc tyránstwá piekielnego. Powiedziałem wżwyż/ że ow w obiawieniu Janá S. znák niewiásty widziány ná Niebie/ *Figura* iest Pánny Przenaśw: Wniebowzietey: Pátrzmyż co v tey Niewiásty pod nogámi; Et Luna sub pedibus ejus. *Mieśiąc pod nogámi:* á Mieśiąc w Pismie znáczy głupiego. Stultus vt Luna mutatur: ktoż záś mogł bydź głupszy nád Tyrána piekielnego Czárá/ ktory vkonował sobie był w rozumie/ że mogł BOGV zrownáć. Ero similis Altissimo. Otoż go widzicie/ á z nim cále Piekło pod nogámi Pánny Przenaś:/ iákoby w niewoli. O czym *S. Ber:* Stultitiæ Princeps, qui verè mutatus vt Luna, sapientiam perdidit in decore suo, sub pedibus MARIÆ conculcatus, & contritus, miseram patitur servitutem. Ázátym ruiná Xiążęcia piekielnego/ iest ruiná Piekłá/ y zkrocenie mocy iego. Jákiemiby záś sposobámi Pánná Przen: moc piekielna ruinowáłá/ álbo zkracáłá/ te vpátrzie. *Naprzod* (iáko rozumienie iest poważnych Autorow) że niektore Dusze iuż po śmierći do Piekłá osądzone/ vprosiwszy im łáskę powrot do ciáłá dla Spowiedzi Pánná Przenaś: od Piekłá vwolniłá.

Ezech19.

Psal: 70.

exemp19. HIST.

Idem ex 17.

120. hist.

Signum contra profundum Inferni. 21

de Zona.

Apoc.12. FIG:

Eccl: 77.

ap. Vmb. n. 798.

exēp: 61. Má co *Diſcipul:* przywodzi miedzy innych wiela przykład o ſe-
dnym grzeßniku/ktoremu Cżárt pokazawßy ſie w oſobie Spowie-
EXEMP. dniká/ nie kazał mu ſie ſpowiádać owego grzechu/ ktorego ſie
wſtydził/ y ták vmárł/ oſądzony/ y prowádzony do Pieklá.
W tym zaſtępuie Pánna Przenaſw: Czártoſtwu/ o oßukánie
konfunduie/ do ćiáłá Dußy dla Spowiedzi wrocić ſie każe/
y ták od Pieklá vwalnia. Jákimby ſie to záś ſpoſobem/
ták niezwyczáyna rzecz dziać miáłá? o tym ták *Richard:*
L. 4. de Laud. Quâ autem juſtitiâ, vel quo jure ipſa ſalvet damnabiles?
& ſine pœnitentia defunctos, quis ſufficiat enarrare? con-
ſtat quòd ita facit, & quòd ſalvâ juſtitiâ facit, fluunt miſe-
rationes ejus, integro tamen, & illibato ſigillo juſtitiæ.
Doſyć ná tym/ że ták czyni y bez náruſzenia ſprawiedliwo-
ści to czyni: płynie miłoſierdzie iey/ bynamniey pieczęci
ſprawiedliwośći nie zepſowawßy. *Powtore* zkraca moc pie-
kielna: bo y tym potępieńcom/ ktorzy pierwßego Przywile-
iu nie godni byli/ to ieſt áby duße ich dla pokuty wrocíły
ſie do ćiáłá/ y w ſámych mękách ogniſtych vlżywa kará-
nia ſurowość Boſka dla reſpektu Pánny Przenaſw:. A to
wieloráko dowodzę. *Naprzod* że ma Pánná Przenaś: Przy-
wiliy od BOGA ten/ iż dla niey pewnych dni w rok/ w
mękách ſwoich potępieni/ nieiáka vlgę máia: á to ſie dzie-
ie przy dziśieyßym Feśćie Wniebowzięcia iey; ktorego ro-
Serm: de zumienia ieſt. *S. Odilo Abb.* Non audent hodie tartarei
Aſſump. miniſtri attingere ſuos captivos, quos recolunt redemptos
illius ſanguine, qui pro mundi ſalute eſt dignatus naſci de
Virgine, od ktorey opinij nie odſtępuia inni Autorowie. *Po-
wtore*, że potępieni męki ćierpia nie ták wielkie iák záſłu-
żyli/ zá obrażenie nieſkończonego BOGA: należało bowiem
im ćierpieć męki/ nie tylko *extenſivè* względem cżáſu álbo
wieczności nieſkończone/ ále też *intenſivè* to ieſt/ w ćießkości
nieznośnego bolu: przećież nie ćierpia ich iáko mowią The-
ologowie de condigno: to ieſt/ nie ſo pod ścisłą exekuc-
cya: Co lubo łáſkáwośći Bożey naprzod ma ſie przypiſáć:
C. 32. iednák *Benzonin:* zfolgowánie to/ przypiſuie przyczynie Pán-
ny Przenaś: Quantitas pœnæ damnatorum ex DEI miſe-
cordia & interceſſione B. M. Virginis citra condignum ta-
xatur.

xatur. *Potrzećie*, że Pánná Przenaſw:/ tym ktorych wie/ że
potępieni beda/ áby im vmnieyßyć potępienia y mąk; álbo
im przyczyna ſwoia vymie karánia doczeſnego/ to ieſt/ ktore
przed potępieniem/ tu ná żyiacych ießcze miał P. BOG ſprá-
wiedliwie przepuścić; álbo też prędko im śmierć vprząta/ żeby
záſu nie mieli do popełnienia wiecey grzechow/ á zátym do
przyczynienia ſobie mąk wiecznych. Co wyráźnie obiáwiono
ieſt *Birgit: S. Poczwarte* dowodzi *Paciuch. in Salve.* z S. Tho- Reu. c. 89.
maßem że ponieważ żadnego vczynku dobrego P. BOG nie Excit, 1.
zoſtáwia bez nagrody/ wiele záś ieſt tákich/ ktorzy dobre vczynki miawßy (miedzy ktoremi liczy ſie nabożeńſtwo do Pánny Przenaſw:) vmieráią/ y ná potępienie idą/ reſpektem owych dobrych vczynkow/ náprzykład/ nabożeńſtwá ktore mieli do Naſw: Pánny/ mnieyße męki ćierpią/ niż inni potępieni/ ktorzy tego nie mieli. Colligitur eos, qui in hac vita aliquam devotionem & affectum ad Virginem SS. habuerunt, & ejus ergo aliqua bona patrarunt, etiamſi non perſeverent in bono, & mortali vitâ fungantur, multò minus eſſe in inferno puniendos, quàm qui Virginem SS. non dilexerunt. Z czego wßyſtkiego iáſna rzecz/ że Pánná Przenaś: ieſt Signum contra profundum Inferni, obrona przećiw ogniowi piekielnemu/ y że dobrze Káźimierz S. po te obrone w Pieniu ſwoim do niey ſie vdaie/ mowiąc: Pro me pete, vt quiete ſempiterna perfruar. Nè tormentis comburentis, ſtagni miſer obruar. Wtec poufále pod ten zbáwienny znák ná Niebie/ to ieſt do Pánny Przenaſw. ábyśmy od ogniow wiecznych protekcyą w niey ználeźli. Modlmy ſie z Bonáventurą S. do niey. De porta inferi, & de ventre abyſſi, Pſalt. B. V. M.
tuis SS. precibus, libera nos Domina. Amen.

Pharmacopæa Cæleſtis.

STROF. Quod requiro, quod ſuſpiro, *Mea ſana vulnera:* Pro Viſi-
Et da menti, te poſcenti, Gratiarum munera. tatione
Czego żądam, niech ogladam, Zlecz me rány MARYA. B. V. M.
W mym żądániu, w mym wołániu, Niech cię głos moy nie
miia.

Exul.

Exultavit infans in vtero eius. *Luc:* 1.

JAko widżę ná tym pádole plágu y mizeryi/ to ieſt ná świećie w tym żywoćie nie trudno o Spitál/ bo też nie trudno o chorego S. N. W goracu látwo o gorączkę/ á
1. Ioán: 5. ießcze y máligne. O świećie záś powiedział Jan S. Mundus in maligno poſitus, á iáko inna verſya czyta. In malo igne poſitus. Swiát w ogniu/ zátym też zápala w Dußách ludzich ćießkie gorączki/ máligny nie vleczone/ to ieſt według
L. 4. in c. tłumáczenia *Ambr: S.* rożne zle/ páſſye/ y namiętności. Febris
4. Luc. noſtra avaritia eſt, febris noſtra luxuria eſt, febris noſtra ambitio eſt, febris noſtra invidia eſt. Zgołá co grzech/ to chorobá. Nie trzebá na to dáleko ßukáć wywodow: Oto ießcze Jan świátá nie obaczył w żywoćie Elzbiety zámkniety/ á iuż ſlepota pierworodnego grzechu zarázony; ießcze nie ſkoßtował świátá/ á iuż grzechem zruty/ ießcze pierſi Máćierzyńſkich nie zkuſił/ á iuż táblicem Páyſkim dawiſie. Ale o iák ßczeſliwyś Janie? gdy ći Boſka opátrzności/ ták prędko niezwyczáynego Medyká/ to ieſt Pánna Przen: Lekárke Niebieſka ſporządziłá/ ktora ledwie ſie o zdrowie zpytálá/ áż
Luc: 1. záraz zdrowie otrzymuieß. Ut audivit Salutationem MARIÆ Elizabeth, exultavit infans in vtero eius. Wiekße dziś dáleko potkało ßczeście Dom Zácháriaßow/ niż owego
Luc: 10. pod Jerychem poránionego: minął támtego Kápłan/ y Lewitá/ ſam tylko Sámárytan/ wziął go ná kurácyą swoie. Dziś záś widzę Niebieſka Sámárytanká (że ták rzekę) przychodzi do ſłábey według ćiáłá/ bo do pologu ſie gotuiącey Elzbiety/ y oraz do chorego álbo raczey obumárłego według Duße Janá/ á przychodzi z cáłą Apteką/ iáko ſie názwáłá sámá
de dorm: V. *v S. Dámaſc:* Ego evaſi officina medicinæ ægrotantibus, ego fons perennis curationum: do ktorey to Lekárki Niebieſkiey w chorobách swoich Kázimierz S. nabożnie zwykł ſie był vćiekáć/ modląc ſie ták. Quod requiro,, quod ſuſpiro, mea ſana vulnera. Nie kwapże ſie proße Niebieſka Lekárko z tą twoią Apteką z domu Zácháryaßowego/ będzie nas ta wiecey chorych/ ſłábych/ ták według ćiáłá/ iáko y według duße/ potrzebuiących rátunku/ y lekárſtwá od ćiebie. A ia żeby

tym do tey twoiey Niebieſkiey Apteki záchęćił/ pokaże iáko ieſteś pilna y cudowna Lekarka w chorobach náßych/ nie tylko ćieleſnych/ ále tym bárdziey dußnych. Wprzod zgániwßy niektore ſpoſoby/ do ktorych ludźie ná czás vdáią ſie w ćießkich swych chorobách/ á w tym potrzebna człowiekowi Chrześćiáńſkiemu podam informácya. I. PARS

NIe tylko v Pogáńſtwá nieznáiącego BOGA práwego/ ále y miedzy Chrześćiánámi náyduią ſie tácy/ ktorzy w chorobách/ w kálictwie swoim/ opuściwßy BOGA/ Páná żywotá y śmierći/ do innych/ álbo złych/ álbo mniey ſkutecznych vdáią ſie ſpoſobow: to ieſt/ álbo wßytkę nádźieie w Medykách/ w Lekárſtwách/ położą/ álbo gdy to nie pomaga/ do gußel bábich/ cárłowſkich vdáią ſie. *Pierwßy* tedy ſpoſob/ to ieſt gdy kto pod czás choroby wßytkę nádźieie swoię położy w Medykách/ ten nie ieſt záwße ſkuteczny á często bywa nágánny. Mowił niegdy vmieráiąc Adryan Ceſarz: Turba Medicorum interfecit Regem: y Alexander Papież raz powiedźiał: Si Medici non eſſent, Roma, & totus Orbis, tantâ hominum Copiâ refertus eſſet, vt vnus alterum devoraret: iednák ſie to ma rozumieć o Medykách niedoſkonałych/ álbo o owych ktorych Neoteryk ieden opiſał. Quando convocantur ad conſilium, tunc de novis agitur quid in Gallijs, Hiſpanijs, Germania, Conſtantinopoli, ſucceſſerit, de infirmo autem curando, nec minima cogitatio, vel mentio; deniq; ceremonijs, & Vrbanis verbis reſolvunt & concludunt, ordinario Medico nullam legem præſcribendam, totum negotium, tuto ipſi eſſe committendum. Ja iednák nie gánię áni gánić mogę Medykow/ tákże vdawánia ſie do nich/ bo wiem że ich ćić każe Piſmo S. Honora Medicum propter neceſſitatem, y do nich vdawáć ſie każe/ Da locum Medico. ále tylko gánię/ kiedy kto w gorączkę álbo inną chorobę znáguießa západßy/ gdy go iuż dobrze o toßko vderzy/ nie pomyśliwßy wprzod o ſumnieniu swoim/ nie vdawßy ſie do ták mużn/ náymowánia Mßy SS./ do modlitw/ do Pſalmow pokutnych/ vdáie ſie naprzod że wßytka vfnoścą do Medykow/ y do lekarſtw. To ieſt rzecz bárdzo nieChrześćiáńſka/ á náwet do otrzymánia zdrowia, nie ſkuteczna; gdyż iáko lekárſtwá

Bart: A: 114.

Pačiuch: Lib. 16. n. 9.

Eccl: 38. ibidem.

od BOGA máia dáno moc do leczenia Altissimus enim creavit de terra medicamenta, ták też skutku swego czynić we chorym nie mogą/ ieżeli BOG nie przyłoży sie do tego. A záś *Hugo Card:* náucza/ że P. BOG nikogo nie vzdrawia/ puki nie będzie miał postánowienia więcey nie grzeszyć: DE-
SCRIP. US neminem curat, nisi propositum non peccandi habeat. Dla czego *Eccles:* chorego nápominaiąc mowi: Fili in tua infirmitate -- averte te à delicto & dirige manus, & ab omni delicto munda cor tuum. *Synu pod czás choroby odwroć sie od grzechu, podnieś ręce, y od wszelkiey złości, oczyść ſerce twoie:* Sam Chrystus Pan potwierdził to/ gdy vzdrawiaiąc vMath. 9. łomnego w przod mu grzechy odpuścił. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua, á dopiero potym rzekł: Surge & ambula. Piękna Figurá y oraz przykład biáchey nádźiei w Medykách gdy sumnienie złe: ná Krolu Jerozolimskim Azá nászwánym; ten ciężko bárdzo ná nogi záchorował/ y wszytką nádźieie w Medykách położywszy/ bedąc złego sumnienia záden iednák pomocy nie vznáiąc od lekarstw/ mizernie vmárł: o czym ták Pismo S. Ægrotavit Asa dolore pedum vehementissimo, & nec in infirmitate sua quæsivit Dominum, sed magis in Medicorum arte confisus est. Tá Krolewska
2. Paral: 16. chorobá/ powiáda *S. Chryzost:* była przepuszczona zá grzechy tego/ veniunt & morbi propter peccata, sicut in Libris Regum quendam videmus propterea podagrâ laborasse. Wiec
Hom: 37 in Ioan: pyta sie *Lyran:* zá iáki to grzech podágrą skáráno tego Krolá? y odpowiáda że ten Krol kazał był Prorokâ/ nápominaiącego siebie wsádźić w kłodę zá nogi; vt sic puniretur, in quo peccaverat ponendo Prophetam in cyppo per pedes. Zá czym należało temu Krolowi nád tym sie rekolligowáć/ zá to żálować/ pokutować/ z więzienia/ z kłody/ Proroká niewinnego wypuścić. ále on nie vczynił tego wprzod/ tylko nádźieie swoie położył w Medykách/ o BOGV/ o sumnieniu zápomniawszy/ przeto y zdrowia nie otrzymał/ y duße swoie wiecznie zgubił. Ják wiele y v nas iest/ osobliwie wyższey kondycyi ludźi/ ktorych podagrá łupi/ á poddani ich/ studzy/ podstárościowie/ káydánámi brzękáią/ w kłodách/ kátách/ turmách/ ieżą: ták wiele Páństwá w ciężkich zostáie puchlinách/ áni pić/

pić/ áni ieść/ áni spáć mogą/ á poddani zdárći od nich wyśmyślnemi podatkámi schną od głodu/ od biedy: ták wielu Kárnálistow mawa Bubones Aulici, á po Włoskách/ Miastecżkách ich poczćiwych Rodźicow lubo poddanych Corecżki/ ná wstyd sobie gwałtownie odiety krwáwo płáczą. Lożą pomienieni chorzy ná Doktory/ ná dekokty/ dalekie do Wod Cudzoziemskich z kosztem odprawuią drogi: á postázemu boli/ nic/ álbo ledwie coś ná záś vżywa. A czemuż? bo nádźieią ich tylko w lekárstwie/ nie w BOGV: wprzodći to trzebá vdeszywszy sie w pierśi/ z káydan/ z turm/ choćby y winnych vwolnić: to też nogom twoim zfolguie podágrá; wprzod szkody poddánym poczynione powracáć/ zgwałconym od siebie posagi dáć: to dopiero o poprawie w zdrowiu nádźieią wziąć. A ponieważ świátowi ludźie tego nie przestrzegáią/ stárania też Medykow około nich skutkow swoich nie biorą; ná ostátek/ nędznie/ desperácko/ widząc że sie záwiedli w nádźiei swoiey giną y ná ciele/ á często oraz y ná duszy. Co sie pokazało ná Krolowey Austregildzie iáko pisze *S. Greg: Turon:* tá widząc EXEMP.
że iey Medycy w ktorych wszystká iey nádźieią była/ nie mogą rátować/ iuż vmierać koniecżne trzebá; záwoławszy Gunteránná Mężá swego/ rzecże: Ja iuż vmierać muszę/ Medycy zdrowie mi biorą/ słuszna áby y oni oraz zemna pogrzeb swoy odprawili: ieżeli mnie Męża kochaß/ przysiąż mi/ że záraz tych Medykow pozábiiaß: to wyrzekßy nędznicá bez pokuty vmárłá. A drugi tákże sposob/ do ktorego sie w chorobách swoich/ niektorzy vdawáć zwykli/ to iest do gusel/ zabobonow bábskich/ alias Czártowskich/ ieszcze iest godnieyßy nágány: bo táwnie ciężki/ śmiertelny grzech/ ktory nietylko ná potępienie nieomylne duße prowádzi/ ále y gniew Boski strászny w tym żywocie záciąga. Gárdłem tákich BOG kazał w stárym Testámencie karáć. Anima quæ declinaverit ad Magos & Ariolos, Leu: 20.
& fornicata cum eis fuerit, ponam faciem meam contra eam, & interficiam eam de medio populi sui. *Człowiek* SCRIP.
ktory vda sie do Czárownikow y Wrożek, y zezwoli im, obroce twarz swoie (to iest gniew) przećiwko niemu, y zgładze go z pośrodká ludu. Potwierdziły przykázánia tego Boskiego prawá/ y ták wielu Papieżow/ nawet y práwá świeckich Cesá-

rzow; á co nayosobliwßa / y sámo Pogáństwo / lubo sie Dia-
L. 8. de blom klániało / iednák iáko *August: S.* vważa cárowniczych
Civ. DEI spraw zákázywáło: ponieważ ták wiele Chrześćian / pod tym
c. 19. pretextem mordowáli / iż dla cudow / ktore moca Boska czyni
li / za cárownikow ich miáno. Miedzy ktoremi zákazánemi
spráwámi Cárowskiemi / wylicza *Aug: S.* wßystkie leczenia
chorob z gustámi / ßeptámi / z niezwyczáynemi pismámi / kárkás
mi / y z innemi okolicznościámi / żadney connexyi przyrodzo-
L. de ney do choroby nie máiacemi złaczone. Ad quod genus per-
doctr: tinent omnes ligaturæ, atq; remedia, quæ Medicorum quoq;
Christ. disciplina condemnat. Sive in præcantationibus, sive in
quibusdam notis, quas characteres vocant, sive in quibus-
dam rebus suspendendis atq; ligandis: á ledwie nie pospoli-
cie bywa że P. BOG co miał dáć choremu zdrowie / dla tego
sámego przyczynia mu choroby / y śmierć dopußcza. Figurá
4. Reg. 1. y przyklad ná Ochoziaßu Krolu Sámaryiskim / ktory z potłu-
czenia sie gdy był bliskim śmierći / vdał sie do Beelzebubá
Czártá / y do niego o poráde wyprawił Posłow / ktorym záßed-
ßy droge Eliaß / rzecze: iżali BOGA niemáß w Jzráelu:
że ná poráde idziecie do Beelzebubá Bogá Akkáronitow: Wiec
przydáie Prorok: zá ten grzech káre Boska / to iest / nie omyl-
na Krolewska śmierć opowiáda. De lectulo quem ascendi-
Pac: in sti, non descendes, sed morieris. Co vważaiąc *Neother:*
Ioā: L. 16. mowi: Recuperasset proculdubiò sanitatem Ochozias, si
DEO supplices porrexisset preces, DEO inquam Creatori
& Angelorum & hominum, ac rerum omnium Domino.
Nie pochybnie otrzymałbybył Krol zdrowie, gdyby był o nie pro-
sił BOGA, ktory stworzył y Anyołow, y ludzi, y wßystkich rzeczy
Id: citt. *iest Pánem.* y dáley tenże mowi: Recurrunt illi ad Beelze-
bub, qui Magorum, & Maleficorum opem implorant, qui
superstitionibus, & vanis observantijs, aut similibus vtun-
tur. *Ci vdáią sie do Beelzebubá, ktorzy vdáią sie do Czárownik-*
kow o pomoc, zabobonnych Sposobow, álbo Ceremonij, zázywáią.
Rzecze kto: ále to rzecz doświadczona / áleby vmárło dziecie:
gdyby bábá nie odczynilá vrokow / nocnice / suchot. Pytam
ia ciebie: wierzysz że / iż BOG ma moc nád Czárem / ták
nád stworzeniem swoim: musiß wierzyć / bos Kátolik / á zá

tym

tym musiß wierzyć / że gdy BOG nie bedzie chćiał pozwolić
choremu zdrowia / pewnie mu go ná minute Czárt nie przy-
czyni: á ieżeli P. BOG kiedy dopuści Czártu / że ná owe gu-
stá vstapi chorobá: bądź iednák pewien / że táż bábá inna ciey-
ßa ná roskaz Czártá / álbo w tegoż chorego / álbo w Rodzicow
iego wprowádzi przez swoie czary / chorobe: ináczey onáż sá-
má / wieleby złego musiáłá vćierpieć od Czártá; dla czego nie-
ktore kwoli temu musiały dziatki własne swoie pozábijáć / iá-
ko notuie *Brognol.* Zátym zle sie to do tákich Aptyk / do tá- Alexic.
kich Doktorow / w chorobách swoich vdawáć: ále raczey do n. 581.
pokorney modlitwy naprzod / do vspráwiedliwienia sumnienia /
do iálmużny vdawáć sie potrzebá / iáko DVCH S. vczy: ná-
ostátek do Medyká. Da locum Medico. Eccl. 38.

Miedzy duchownemi / chwalebnemi / y oraz skutecznemi II. PARS
sposobámi / ktoremi Chrześćiáński człowiek w chorobách / nie
tylko ćielesnych / ále też y dußnych rátować sie może / osobli-
wy iest / Opieká Pánny Przenaśw: y vdánie sie nabożne do
przyczyny iey: oná bowiem iest naypewnieyßa Apteka ná wßel-
kie choroby. O czym *Miechov:* MARIA sola plures in quo in Lit: d.
libet genere morborum, sivè animum spectes, sivè corpus 358.
sanitati restituit, quam omnes Medici olim, & nunc cele-
bratissimi restituerunt. *Przenaśw: MARYA, wiecey ná rozmá-*
ite choroby, lub ćielesne, lub dußne, vzdrowiłá ludzi, niżeli wßy-
scy Medicy, przeßłych y teráznieyßych czásow. Co do chorob
według ćiáłá: widzac że Pánnie Przenaśw: dáleko przyzwoi-
ćiey służyć może nazwisko / ktore nie pospolite dał był Philon
Medicus Pogáński swoiey inwencyi lekárstwu. O czym *Pier:* Hierog:
ten bowiem osobliwe iákies / bo pospolite ná wßystkie choroby l. 27. c. 13.
wymyślißy lekárstwo / názwał go z Greckiá *Manus Deorum*
reko Boska / á to dla cudownych skutkow / ktore w chorych spra-
wować miało. Chlubá to była márna Pogáńskiego Medy-
ká; ále to rzecz pewna / że Przenaś: Pánnie ten koncept dále-
ko prawdziwiey służy / ponieważ ták wiele chorych zdesperowá
nych / ná przyczyne iey / Wßechmocna reka Boska vzdrowionych
zostáło. Piekna tego podáie sie Figurá na onym Hetmánie FIG.
Syryiskim Náámánie tredowátym / ten dowiedziawßy sie od
Niewolnice Zydowki / że w ziemi Zydowskiey iest Prorok /

ktory sámym dotchnieniem trad z ciálá ludzkiego zgánia y le-
czy/ bogáto wybrał sie do niego z instáncia Páná swego do
Krolá Izráelskiego/ áby mu ta łáske sprawił v Proroká: áj
Prorok Elizeusz y nie wychodzi do niego/ tylko mu powiedzieć
kazał: Vade lavare septies in Jordane, & recipiet sanitatem
4.Reg:5. caro tua, & mundaberis. *Idź, myi sie siedm rázy w Iordanie,*
vzdrowione twoie ciáło bedzie, y oczyszczony zostánieß. iákoż stá-
ło sie ták z podziwieniē wielkim wßystkich. Pytam: Czyli nie
mogł Prorok/ sámym dotknieniem vzdrowić tego człowieká/
Ie. 4. ponieważ nie dawno dotykániem sámym/ vmárłe Dobrodzieyki swoiey ożywił dziecińtko? Odpowiáda *Novarin:* że mogł:
Vmbr: n. 738. Poterat hoc Propheta, sed noluit, ad Jordanem mittit. A w tym sámym co zá táiemnicá? czemu nie chćiał? tenże odpowiáda/ iż Jordan Figura był Pánny Przenaśw: według
L. 9. *Richi Laur:* MARIA fluvius Jordanis in quo ad præceptum
de laud. Elisæi restituitur caro Naaman leprosi, sicut caro parvuli pueri. Krol Naywyższy Prorokow BOG Wßechmogący/ iest Pánem y żywotá/ y śmierći/ częstokroć gdy sie ludzie do niego w chorobách swoich o zmiłowánie vdáią/ lub przez sie/ lub przez ludzi nabożnych/ mogliby w iednym punkćie ich dosłonále vzdrowić; iednák ná zás nie chce tego czynić/ ále raczey do Mistycznego Jordanu/ to iest/ do Pánny Przenaśw: odsyła ich. Lavare septies in Jordane. A coż to zá táiemnicá w tym *Septies*, siedm rázy? Nie zbładze gdy rozumieć bede osobliwe/ á pospolite w Zakonie náßym nabożeństwo Rożonki do Naśw: Pánny/ ktora z siedmiu złożona iest dziesiątkow: Lavare septies in Jordane; podáie BOG choremu do serecá/ albo przez wnetrzne nátchnienia/ álbo przez przyiaćioł dobrych/ áby sie vdał tákim osobliwym nabożeństwem do przyczyny Pánny Przenaś: iey rátunku wzywał/ y mocno zdrowia swego w niey nádzieie miał; bywa to tedy często y ledwie nie pospolićie (chybá że ináczey bydź potrzebno do zbáwienia choremu widzi Mądrość Bożka) że przez ten Mistyczny Jordan/ to iest przez opieke Pánny Przenaśw:/ vwolnieni bywáią chorzy od ćießkich/ y śmiertelnych pároxyzmow. Pißę *Pier: citt:* Że v Pogáństwá/ gdy sie do Kápłanow swoich chorzy
APOPH. vdawáli dla wrozki o zdrowiu swoim/ kiedy im Kapłani ná-

dzieie

dzieie zdrowia vczynić chćieli/ zwykli byli dawáć im máło-
wáne golebice w vściech laurowa niosąca gałąske. Własnie to
Symbolum golebice/ służy do náßego Mistycznego Jordanu.
A ták/ iáko pod czás Chrztu CHRYSTVSOWE BO nád
máteryálny Jordanem/ widziána była golebicá figuruiacą DV-
CHA Przenaś: ták y nád tym mistycznym Jordanem/ to iest
nád opieką Pánny Przenaś: ku wßelkim chorym/ widzę iáko
pewny znák zdrowia chorych lotna golebicę o ktorey *Cant:*
Unica est Columba mea; widzę/ iáko ochotna predka iest Cant. 6.
Pánná Przenaś: do porátowánia chorych wzywáiących ratunku swego. Ochotá tá Pánny Przenaś: dziś osobliwie przy náwiedzeniu Elzbiety iáśnie sie pokazáłá/ kiedy y nie proßona/
przez skáliste gory/ bieży do domu iey: Abijt cum festinatione, áby ia w nástępuiącey przy pologu rátowáłá słábości/ áby iey vsługi wßelkie czyniłá/ y one ćießyłá. Pokázuie sie y ná
wielu innych táż iey miłość ku chorym/ ná co przykładow bez
liczby práwie nálázłoby sie: dość námienić *ex Surio* o owey EXEMP.
Wdowie/ ktora w bołáźni BOGV służyłá/ y Coreczki wychowáłá; gdy chorowáłá/ widziáłá *B. MARIA Ogniac:* iáko sámá Pánná Przenaś: w ćießkiey gorączce ochładzáłá ią/ wáchlarzem ná nie powiewáiąc. Tákże v drugiey choć vbozuchney
Wdowki zástał Kápłan Pánne Przenaś: droga ruwálnia pot
iey z czołá ocierálącą/ y oney służącą. O S. Ludwinie tenże
pißę/ iáko Pánná Przenaś: w onych ćießkich/ długich/ y rozmáitych chorobách iey/ przysyłáłá do niey Anyołá/ ktory nie tylko ią ćießył/ ale też ná czás przywodził Ludwinę do Przenaś:
Pánny/ od ktorey náuki/ pociechy w chorobie swey osobliwe odbierálá. Co sie zás tycze doskonále vleczonych/ tych ießcze
wiecey: nayzacnieyßy cud/ y pámiątká iego w Lorećie we
Włoßech; gdy Pánná Przenaśw: bogátego Báßę Tureckiego
zdesperowánego o życiu/ á tám sie ofiáruiącego/ nagle práwie
vzdrowiłá/ ktory y Votum bogáte ná pámiątkę tego/ (choć
niewierny) támże zostáwił. Czytamy/ iáko y widomie przyßedßy do zárázonego trucizną S. Theodorá Biskupá/ pewne
mu fruktá zá lekárstwo dawßy/ doskonále vzdrowiłá: O czym
Surio: Tákże/ iáko nabożney ku sobie Zakonnicy pokazawßy
sie we śnie/ á rány iey máścią woną náśmázowawßy/ ná

tych-

tychmiaſt one vleczyłá/ o czym *Cæſarius*. Co ſie záś tyczę chorob y ran duſznych/ o ktorych powieodzial *Novarin*. Majores ſunt morbi animi, quàm corporis. *Cięższe ſą rány ná duſzy, niżeli ná ciele*, y ná te w Aptece tey Miſtyczney/ to ieſt v Pánny Przenaſw: wielce ſkuteczne naydują ſie lekárſtwá, co dziś iáśnie ſie pokazało ná drugim chorym/ á raczey ná Duſzy vmárłym Janie/ á co dla pierworodnego grzechu/ ktory ná ſam glos Pánny Przenaś: vzdrowiony/ ſkacze ná znák doſkonálego zdrowia. Exultavit infans. A owßem vważam/ iż Pánná Przenaś: około chorob/ y ran duſznych grzeſznego człowieká/ ták ſie nieiáko záchodzi/ iáko niegdy on miłoſierny
Luc: 10. Sámárytan z poránionym pod Jerychem. Dwiemá on rzeczámi opátrzył rány poránionego *Winem*, y *Oleiem*. Alligavit vulnera ejus, fundens Vinum, & Oleum. Podobnym ſpoſobem Lekárká Náßá Niebieſka Pánná Przenaś: leczy grzechy w duſzách náſzych: ma ná to *Wino*, ma y *Oley*. *Wino* może nam znáczyć łaſki Boſkie/ nárchnienia/ oświecenia wnetrzne/ bo te wſzyſtkie ſą ex vite: to ieſt z zaſług Męki CHRYSTVSOWEY/ ktory ſie do winney łácoroſki przyrownał. Ego ſum vitis: á iáko Wino/ wiecey ma oſtroſći niż ſłodyczy/ y dla oſtroſći ſwoiey pożyteczne ieſt ná rány; ták łaſki oświecáiące/ y do pokuty prowádzące/ zwyczáynie od oſtrych myſli poczynáią/ od gryzienia/ od trwogi ſumnienia: niechże tego Winá DVCHá S. ná ſerce grzeſzne nie przyłoży/ choćby ſam S. Páwel Kazánie do grzeſznego miał/ nie vleczy rány iego/ do pokuty nie przywiedzie. *S. Bonav: in Pent:* Fruſtra vox doctrinæ extra terreret, niſi SPIRITUS S. cor in contritione ad modum Sagittæ vulneraret: á przez kogoż od BOGA tego zbáwiennego Winá/ to ieſt łaſk pobudzáiących do pokuty/ do nabożeńſtwá doſtáć łatwiey: iáko przez Przenaś:
in Nat: Pánnę/ tá ieſt rádá *Bern: S.* Quæramus gratiam, & per. Virg. MARIAM quæramus: quia quod quærit invenit, & fruſtrari non poteſt. *Szukaymy łaſki, á przez MARIA iey ßukaymy; bo czego oná ßuka, to naydzie: y záwieść ſie nie może.* A ten że vważáiąc owe inſtáncyą Pánny Przenaś: ná godách Gáleyſkich o Wino/ Vinum non habent, przez to Wino rozumiejąc łaſki wnetrzne/ iáko to nabożeńſtwá; ták ſie do niey
Ioan. 2. modli:

modli: Defecit vinum in cadis noſtris --- calix in manu- Sup. 6. 1v.
tua Vini meri amoris Divini, dic Domina rerum, dic pro nobis Filio tuo: Vinum non habent. *Nie ſtáło Winá, to ieſt nabożeńſtwá Duchá, w naczyniách ſerc naßych: w rękách twoich ieſt kielich Winá miłośći Bożey: powiedzże Páni, powiedz Synowi twoiemu, że Winá nie máią.* Trzebá ießcze ná rány grzechowe/ oprocz Winá taſt oświecáiących/ y zápaláiących do pokuty/ trzebá (mowie) ießcze *Oleiu*, to ieſt miłoſierdzia Boſkiego: y to ſie naydzie w Aptece Lekárki tey Niebieſkiey: gdyż *Rich: Laur:* Pánna Przenaś: do owego Oleiu/ktory Sámárytan w rány poránionego wlał/ przyrownywa/ ták mowiąc: MARIA illud Oleum miſericordiæ eſt, quod verus Samaritanus, id eſt, CHRISTUS infudit vulneribus ſauciati, ſ. generis humani. Vſpoſobiwßy álbowiem Pánná Przenaś: przez vproßone łáſki wnetrzne grzeßniká do pokuty/ obfite mu miłoſierdzie Boſkie/ y doſkonáłe zbrodni iego odpuſzczenie iedna; á zátym/ rány duſze iego tym ſpoſobem leczy. Co lubo Pánná Przenaś: iáko wſzyſtkich grzeßnych Opiekunká/ świádczyć gotowá/ y świádczy wſzyſtkim/ bo zá wſzyſtkie grzeßne Kościoł S. do niey ſie modli. Ora pro nobis peccatoribus; oſobliwym iednák ſpoſobem ma ſtáránie o vleczeniu duſz tych/ ktore też oſobliwe do niey máią nábożeńſtwo. Czytamy w Piśmie S. iáko ow Synaczek/ ktorego Prorok Elizeuß vproſił v BOGA/ gospodyni y Dobrodzieyce ſwoiey/ dla nieoſtroznośći Rodzicow/ od vpału ſłonecznego záchorował/ y vmárł. FIG.
4. Reg. 4. Tá pláczMátki/ przychodzi ſam Prorok/ prácuie ſiłá kolo niego/ członkámi ſwemi zágrzewa źimne członki ćiáłá iego; iuż były iákieś znáki zdrowia y życia/ bo calefacta eſt caro pueri: ießcze Prorok nie pewien że zdrowe/ żywe dziećie/ ále pochodziwßy po izbie/ znowu ogrzewa ćiáło iego/ ták iáko pierwey: áj kiedy poſtrzegł że ſiedm rázy ziewnęło dziećie/ zárás potym cáłe zdrowe/ żywe/ obaczył/ y oddał ie Mátce iego. Tolle filium tuum. Podobnym ſpoſobem około zdrowia/ to ieſt zbáwienia ludzi/ ktorzy od vpału namiętnośći w grzech iáki vpádli/ prácuie Pánná Przenaś: wſzyſtkichby práwie rádá ożywiłá/ zágrzewáiąc ich przez łáſke pobudzáiąco do pokuty vproßoną przez ſiebie: o kimże iednák prędßa nádzieią zdro-

wiá/ y żyćia? Oſcitavit puer ſeptics: wzwyż powiedziałem/ że to *Septies*, może nam znáczyć nábożeńſtwo/ Koronki Nasz: Panny. Wiec ktora grzeßna dußá/ ießcze do tego ſiedm rázy ziewnie/ to ieſt przez pomieniony ſpoſob nabożeńſtwá/ álbo temu podobny/ vda ſie do Pánny Przenaś: tym pewniey ße/ y prędße vzdrowienie izy/ to ieſt/ tym prędße/ doſkonálße/ grzechow ſwoich odpuſczenie otrzyma v BOGA/ przez przyczyne Pánny Przenaśw:. Przykładem obiáśniam świeżym. Student ieden w Niemczech/ od złey kompánij przywiedziony był do tego/ że do Cártowſkiego regeſtru wpiſał ſie/ czego wkrotce żáluiąc/ do Kárthuzyánow wſtępuie; o czym zła dowiedziawßy ſie kompánia/ przez czáry okrutnie trapiącego diabłá/ zeſłáli ná niego; rozmáitych Zakonnicy ná oddalenie tego złego/ zażywáli ſpoſobow; áż ſam ná oſtátek rátunku Nasz: Pánny wzywáiąc/ zwykłą formą w Kongregácyách/ piße kárte: Sancta MARIA &c: ego te hodie in Dominam, Patronam, & Advocatam eligo, ſuſcipe me in ſervum &c. *Swięta MARYA, ia ćiebie dziś zá Pánią, Dobrodzieyke y Opiekunke obieram, przyimiy mnie zá ſługę*: rozmáićie mu przeßkadzał Czárt w piſániu/ łamiąc/ krzywiąc pálce/ ále dopiſał przećie; y gdy nabożnie przy obecności drugich czytał ią/ przybyłá wiádomie Pánná Przenaś:/ y rzekłá Fiet, ſtánie ſie ták. A gdy dáley czytał. Adſis mihi in omnibus actionibus meis, nec deſeras me in hora mortis. *Wſpomagay mnie, we wßyſtkich ſprawách moich, y nie opuſczay w godzinę śmierći.* tákże głośno przyobiecáłá mu to wßyſtko/ á nád to/ zupełne zdrowie/ ták ná dußy/ iáko y ná ćiele/ co ſie też ſtáło. Vznayćieß tedy wßyſcy/ iáko tá Niebieſka Apteká Pánná Przenaś:/ ktora dziś w Domu Zacháryaßowym/ ták ná dußne/ iáko y ná ćieleſne choroby otworzyłá dobroć Boſka/ zchorzáłemu dla grzechow świátu wielce ſkuteczna ieſt; zátym nie omylił ſie Káźimierz S. gdy z ránámi ſwemi do niey ſie vdawał/ z ktorym y my w ćießkich pároxyzmách náßych/ oney Opiece oddáiąc ſie/ mowmy. Quod requiro, quod ſuſpiro, mea ſana vulnera.

AMEN.

Engel. P. 1. in Annunc.

EXEMP.

Ma-

Magiſtra morum Iuventutis.

STROPHA 4.

Vt ſim caſtus, & modeſtus, Dulcis, blandus, ſobrius. Pro Viſitatione B. M. V.
Pius, rectus, circumſpectus, Simultatis neſcius.
Bym w czyſtości, y skromności, Ludzkość, trzezwość, záchował.
Żył vważnie, y nabożnie, A ßczerością miłował.

Exultavit infans in vtero ejus. *Luc:* 1.

IVż teraz nierozumne Mátki/ ociągáiąc ſie do ßkoły/ ná náuki z dźiećmi wáßemi/ nie mowćie wiecey: młode/ máło ießcze/ dość po tym czásu będzie. Oto bowiem macierzyś dźiećie Janá; ießcze ſie nie vrodził/ á iuż w ßkole ieſt/ w ktorey nietylko mądrości nábył/ gdy Mądrość Nieſtworzonego Synà Boſkiego poznał; ále y ſkromności w obyczáiách náuczył ſie: gdy vnijono/ nabożnie/ weſoło wita Syná Bożego: Exultavit infans. A w ktoreyże to ßkole tey ſkromności/ y pięknych obyczáiow náuczyłeś ſie Janie S: odpowiáda *Eſcob:* że w ßkole Pánny Przenaś: Priusquàm naſceretur, MARIÆ Officinam ingreſſus eſt: Sámá Pánná Przenaś: młodości iego Miſtrzynią była: według *S. Ambr.* Non enim ſolâ familiaritatis cauſâ fuit, quòd diu manſit, ſed etiam tanti vatis profectus. Nie bez fundámentu y náß Krolewicz S. do tey Akádemij/ y pod tą Miſtrzynią dla náuczenia ſie dobrych obyczáiow/ codziennie oddawał ſiebie/ ták do niey ſie modląc: Ut ſim caſtus, & modeſtus, dulcis, blandus, ſobrius: Pius rectus, circumſpectus, ſimultatis neſcius. O ſzczęśliwa młodości/ ktora álbo przez Rodźicow nabożeńſtwo/ álbo przez ſwoie własne ku Pánnie Przenaś:/ doſtáłáś ſie ná ćwiczenie tey Swiętey Miſtrzyni: bądź pewna/ że młodość ſwoie zálecáiąc Pánnie Przenaś: codziennie tákim Paćiorkiem/ nietylko potrzebney náuki nábędźieß/ ále co więkßa/ w pięknych/ ſkromnych obyczáiách/ z dźiſieyßym Janem S./ poſtąpiß znácznie. Pilności tey Miſtrzyni/ ták około ćwiczenia dźiſieyßego dźieciątká

L. 8: P. 2. n. 27.

Lib: 2. Com:

Janá/iáko też y około innych krorzy ſie wdáia do niey przez oſobliwe nabożeńſtwo ſwoie/ álbo też Rodzicow ſwoich zá ſie/ ta dziś przypátrować ſie bede. Ale wprzod o ſkromności w obyczáiach/ oſobliwie ludziom młodym przyzwoitey/ nieco powiem.

I. PARS SKromność/ y poczćiwość obyczáiow we dwu należy rzeczách. *Naprzod* wnetrz nie/ áby wßyſtkie namiętności dzikie/ iáko to/ gniew/ pyche/ chćike do zákazánych rzeczy/ trzymáć ná wodzy rozumu zdrowego; iáko nánia *Cicero*. Modeſtia eſt continens moderatio cupiditatum. *Powtore* powierzchownie/ áby wßyſtkie zmyſły zlonki/ oczy/ iezyk/ rece/ chodzenie/ twarz wſtydem miárkowáć/ nietylko im nie pozwaláiac co przećiwnego práwu Bożemu/ y rozumowi/ ále też y lekkości niepotrzebney: o czym oboygu ták *S. Bern.* mowi:

L. 3. Rh. Ep. 113. Diſciplina, mentem & corpus componit, cervicem ſubmittit, ponit ſupercilia, componit vultum, ligat oculos, cachinnos cohibet, moderatur linguam, gulam frænat, iram ſedat, format inceſſum. *Skromność, y myśl y ciáło w vkładności trzyma, kárku náchyla, posmurnego poyrzenia oducza, twarz ſkromną pokázuie, oczy ſpuſcza, ſmiechow wielkich broni, iezyk miárkuie, obżárſtwo martwi, gniew vśmierza, y powáżnie vczy chodzić.* Tákowa tedy vkládność w obyczáiach/ ieſt to iedyna ozdobá człowieká/ miłym y BOGV y ludziom czyniąca: y owßem ieſt znák/ álbo iákiś ślad/ po ktorym Chrześćiáninà/ y Duße BOGA w ſercu máiąca poznáć. Tá ieſt náuka DVCHA S. Amictus corporis, & riſus dentium, & ingreſſus hominis, enuntiabunt de illo. *Szátá, y śmiech, y ſtąpánia człowieká, da o nim świadectwo.* Pſalmiſtá Páński z wielką weſołością duchá/ dziękuie P. BOGV/ że tám w nas poſtrzegł

Eccl. 19. SCRIP. Pſal: 4. iákiegoś ſládu twarzy Boſkiey: Signatum eſt ſuper nos lumen vultûs tui Domine, dediſti lætitiam in corde meo. Znák/ ná to ieſt/ áżeby po nim iedna rzecz od drugiey rozeznáć/ á zátym muſiał ten znák wpátrzony od Dawidá bydź oſobliwy/ dla iákieyś rożnice między ludźmi/ ktorzy ſámi przez ſie żadney nie máło rożnice; bo ták zli/ iák y dobrzy/ według przyrodzenia ſą wyobrażeniem Boſkim. Cożto tedy zá oſobliwy znák ten Dawidow? Rożni rożnie o tym: ále do moiey Máterzy

mnie odpowiedź mieć będziemy/ tylko ſie rozumiemy/ że Jan S. w obiáwieniu pißę/ iáko bęſtya ziá/ to ieſt/ Antychryſt/ będzie też miał ſwoy znák/ po ktorym ludzi iego będzie rozeznáć/ od ludzi práwowiernych. Faciet omnes puſillos, & magnos, & divites, & pauperes, & liberos, & ſervos habere characterem, in dextra manu ſua, & in fronte. *Areſ: moraliter*, ten znák Antychryſtow tłumáczac/ rozumie bydź nieſkromność/ y beſpieczeńſtwo. *S. Proſper:* śmiáłość w grzeſzeniu: ktorych Expozytorow ſłowá vważáiąc *Blanco* ták wßyſtkie pomienione Dawidowe ſłowá tłumáczy. Signatum eſt ſuper nos lumen &c. Signatum illud lumen vultus DEI ſuper juſtos, eſt eorum notabilis modeſtia, quo dignoſcantur ab impijs, quorum in frontibus imprimitur impudentia. Jákoby chćiał rzec/ onych oſtátnich dni ſługe Antychryſtowego/ będzie poznáć od prawdźiwego ſługi Chryſtuſowego/ po ſámych obyczáiách beſpiecznych/ po nieſkromnych/ y ná wßyſtkich páſſył wypełnienie/ gorſzych poſtępkách: ſług záś Chryſtuſowych/ ná ſámo poyrzenie poznáć będzie/ bo lub wßtkiey biedzie ná ten czas będą/ nic iednák nikt po nich nie obaczy nieſkromnego/ beſpiecznego/ niećierpliwego. Jákoż pod czás pierwiaſtek Kościoła S. nie po czym innym Chrześćiány poznawáno/ tylko po ſámych ſkromnych obyczáiách/ y poſtępkách/ gdy widziano w biedzie ćierpliwych/ w bogáctwách nie wynioſłych/ w gadániu/ w chodzie/ poyrzeniu vmiárkowánych/ záraz mowili; Chrześćiánin to/ prawdźiwego ten BOGA ſługá: y tácy choć w Pogáńſtwá/ powagę ſwoię miewáli. Páchomius S. ná ten czás ießcze Pogánin/ gdy wiezion był do ſzkoły Żołnierſkiey zá Konſtántego Wielkiego/ do Miáſtá ieden przyiechawßy/ ludzie támeczni nigdy im nie znáiomi/ bez wßelkiey nagrody/ ſkromnie/ miłośnie/ onym gośćiom ſłużyli/ z podziwieniem ſpytał ſie/ co to ſą zá ludzie? á gdy ſie dowiedział że to ſą Chrześćiánie/ począł z owych ich obyczáiow vchodzić/ że to ći ludzie ták dobrych obyczáiow/ muſą bydź práwego BOGA ſłudzy/ y Wiárá ich muſi bydź dobrá/ y záraz poſtánowił ſobie Chrześćiáninem zoſtáć/ iákoż zoſtał/ á potym wielkim Oycem Puſtelnikow. Tákże kiedy ow wielki Máchometánow Woiownik/ y oraz S. Krol Ludwik/ po wielu wy-

EXEMP.

Janá/iáko też y około innych krotzy sie vdáia do niey przez osobliwe nabożeństwo swoie/ álbo też Rodzicow swoich zá sia/ tu dzis przypátrować sie bede. Ale wprzod o skromności w obyczáiách/ osobliwie ludziom młodym przyzwoitey/ nieco powiem.

I. PARS

SKromność/ y poczćiwość obyczáiow we dwu należy rzeczách. *Naprzod* wnetrzne/ áby wszystkie namiętności dzikie/ iáko to/ gniew/ pyche/ chętke do zákázánych rzeczy/

L. 3. Rh. trzymáć ná wodzy rozumu zdrowego; iáko nawodza *Cicero*. Modestia est continens moderatio cupiditatum. *Powtore* powierzchownie/ áby wszystkie zmysły członki/ oczy/ ięzyk/ rece/ chodzenie/ twarz wstydem miárkować/ nietylko im nie pozwaláiąc co przećiwnego práwu Bożemu/ y rozumowi/ ále też y lekkości niepotrzebney: o czym oboygu ták *S. Bern.* mowi:

Ep. 313. Disciplina, mentem & corpus componit, cervicem submittit, ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cachinnos cohibet, moderatur linguam, gulam frænat, iram sedat, formas incessum. *Skromność, y myśl y ciáło w vkładności trzyma, kárku náchyla, pothmurnego poyzrenia oducza, twarz skromną pokázuie, oczy spuszcza, śmiechow wielkich broni, ięzyk miárkuie, obżárstwo martwi, gniew vśmierza, y powáżnie vczy chodzić.* Tákowa tedy vkładność w obyczáiách/ iest to iedyna ozdobá człowieká/ miłym y BOGV y ludziom czyniąca: y owszem iest znák/ álbo iákiś slad/ po ktorym Chrześćiáninał y Dusze BOGA w sercu máiąca poznáć. Tá iest náuka DV-

Eccl. 19. CHA S. Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis, enuntiabunt de illo. *Szátá, y śmiech, y stąpánia człowieká, da o nim świádectwo.* Psalmistá Páński z wielką weselością duchá/ dziękuie P. BOGV/ że tám w nas postrzegł

SCRIP. Psal. 4. iákiegoś sladu twarzy Boskiey: Signatum est super nos lumen vultûs tui Domine, dedisti lætitiam in corde meo. Znák/ ná to iest/ áżeby po nim iedne rzecz od drugiey rozeznáć/ á zátym musiał ten znák wpátrzony od Dawidá bydź osobliwy/ dla iákieyś rożnice miedzy ludźmi/ ktorzy sámi przez sie żadney nie máią rożnice; bo ták zli/ iák y dobrzy/ według przyrodzenia są wyobrażeniem Boskim. Cży to tedy zá osobliwy znák sen Dawidow? Rożni rożnie o tym: ále do moiey Máteriey

mnie

mnie odpowiedź mieć będziemy/ tylko sie reflektuymy/ że Jan S. w obiáwieniu pisze/ iáko bestya zná/ to iest/ Antychryst/ będzie też miał swoy znák/ po ktorym ludzi iego będzie rozeznáć/ od ludzi práwowiernych. Faciet omnes pusillos, & magnos, & divites, & pauperes, & liberos, & servos habere characterem, in dextra manu sua, & in fronte. *Arct: moraliter*, ten znák Antychrystow tłumáczac/ rozumie bydź nieśtrosmności/ y bespieczeństwo. *S. Prosper:* śmiałość w grzeszeniu: ktorych Expozytorow słowá vważáiąc *Blancs* ták wzwyż pomienione Dawidowe słowá tłumáczy. Signatum est super nos lumen &c. Signatum illud lumen vultus DEI super justos, est eorum notabilis modestia, quo dignoscantur ab impijs, quorum in frontibus imprimitur impudentia. Jákoby chćiał rzec/ onych ostátnich dni sługe Antychrystowego/ będzie poznáć od prawdziwego sługi Chrystusowego/ po sámych obyczáiách bespiecznych/ po nieśtrosmnych/ y ná wszystkich pásszyl wypełnienie/ gorowych postępkách: sług zás Chrystusowych/ ná sámo poyzrenie poznáć będzie/ bo lub w tłuszczy będzie ná ten czas bedo/ nic iednák nikt po nich nie obácży nieśtrosmnego/ bespiecznego/ niecierpliwego. Jákoż pod zás pierwiastek Kościoła S. nie po czym innym Chrześćiány poznawáno/ tylko po sámych śtrosmnych obyczáiách/ y postępkách/ gdy widziano w biedzie cierpliwych/ w bogáctwách nie wyniosłych/ w gádániu/ w chodzie/ poyzreniu vmiárkowánych/ záraz mowili; Chrześćiánin to/ prawdziwego ten BOGA sługá: y tácy choć w Pogáństwá/ powage swoie miewáli. Páchomius S. ná ten zás ieszcze Pogánin/ gdy wieziony był do szkoły Żołnierskiey zá Konstántego Wielkiego/ do Miástá ieszego przyiechawszy/ ludzie támeczni nigdy im nie znáiomi/ bez wszelkiey nagrody/ śtrosmnie/ miłośnie/ onym gościom służyli/ z podziwieniem spytał sie/ co to są zá ludzie: á gdy sie dowiedział że to są Chrześćiánie/ począł z owych ich obyczáiow vchodzić/ że to ći ludzie ták dobrych obyczáiow/ musza bydź práwego BOGA słudzy/ y Wiárá ich musi bydź dobrá/ y záraz postánowił sobie Chrześćiáninem zostáć/ iákoż został/ á potym wielkim Oycem Pustelnikow. Tákże kiedy ow wielki Máchometánow Woiownik/ y oraz S. Krol Ludwik/ po wielu wygránych

EXEMP.

EXEMP. grzáych biewách/ o odebrániu Ziemie S. dla powietrzna mor-
wego ſtrzéſiwßy Woysko w niewolo tMachometańſka przyßedł;
Soltan widzac go namniey nie melankolicznego/ ále ſkromna
bez wßelákiego znáku ná twarzy/ álbo w mowie znoßacego
owo nießczeſcie y niewolo/ záraz ſie domyſlił/ iż Ludwik był
dobrym Chrześćiáninem/ gdy do niego rzekł: Dziwnó mi
wprawdzie/ że cie widzę ták ſkromno znoßacego to twoie nie-
ßczeſcie: lecz wiem ia że was CHRYSTVS náuczył/ żebyście
záwßze w przećiwnych rzeczách weſelili ſie. *Origen*: wſpomi-
náiąc S. Lucyáná M. nádzwyczáyne iego obyczáie/ ſkromność
w chodzeniu/ w pátrzániu/ y innych poſtępkách/ opiſuie; A
A. 311. *Baron*: w żywocie tego S. Luciáná/ to też ma: że ſámym poy-
EXEMP. zreniem ná niego/ wiele Pogáńſtwá do Wiáry S. náwracá-
ło ſie; ták dálece/ że Máximian. Tyran ſłyßąc od innych/
iż gdyby go obaczył/ podobnoby Chrześćiáninem zoſtał/ oba-
wiáiąc ſie tego/ gdy go ſtáwiono do Sądu/ záſłonić ſie kazał/
y zdáleká głoſu iego chroniąc ſie/ przez Tłumáczá tylko z nim
gadał. Jáſna tedy rzecz/ że ſkromność/ vmiárkowánie oby-
czáiow/ ieſt znák Chrześćiáńſkiego człowieká naypewnieyßy.
Ale nád to/ tenże znák ieſt/ oſobliwa ozdoba człowieká y wßyſt-
kich cnot iego. *S. Aug.* przywodzi tákiegoś tMędrcá Adágium:
L. de vi- Quid eſt roſa? eſt purpura veris. Quid eſt modeſtia? eſt
ta Beata. purpura virtutum. tákoby rzekł: iáko Roża ieſt ozdobą Wio-
ſny/ ták ſkromne obyczáie ſą ozdobą wßyſtkich cnot. *Eurip:*
zowie ią donum pulcherrimum Deorum. *naypiękniey ſzym
dárem Boſkim.* przydáie *Corn: á lap:* Nulla purpura Cardi-
nalem aut Regem ita decorat, vti modeſtia exornat
virtute præditum. *Żadna purpurá Kárdynálſka, álbo Krolewſka,
tak nie zdobi ich, iáko ſkromność zdobi inne cnoty máiącego.*
tMiał ſwoie cnoty przyznamniey Morálne/ *Alexánder Wielki,*
iáko tMeſtwo/ miał przy tym Purpurę Krolewſką. Miał po-
HIST. dobne ozdoby ſwoie *Xerxes Krol Perſki*, ále ßáty ſkromności/
pomiárkowánia áffektow nie mieli: bo Alexánder w pijáń-
ſtwie/ w ktorym wiele mężoboyſtwá popełnił nie náſycony.
Xerxes záś w zápálczywości: ktora vwiedziony/ tMorze bicz
wáć/ káydány w nie rzucáć kazał/ mſząc ſie/ iż mu ná tMo-
rze Okręty potonęły. *Máchomet Ceſarz Turecki*, gdy Woy-
ſku

ſku iego obleżenie Konſtántinopolá nie nádawáło ſie/ iáko pies
rece ſobie gryzł. *Marcius Corvinus* Krol Węgierſki/ że Fig
nie przyniesiono/ czyli nie doſtáno do ſtołu/ gniewu ſwego nie
vmieiąc miárkowáć/ w ápoplexyą z tego wpadł/ y vmárł. Tym
wßyſtkim/ y innym podobnym Purpurá/ Koroná Krolewſka
ozdoby nie dodáłá/ gdyż poſtáremu v pozomnych ludzi rozu-
mnieyßych/ dla nieochętznánych/ dzikich námiętności obycżá-
iow ſwoich/ ná pośmiech/ y ná pogárdę zárobili. *Laert:* pi-
ße o *Dyogeneſie*, że ten widząc rozmáitych tMuzykow obycżá- L. 6.
ie nieſtromne/ páſſye rozpußzone ná ſwywołe/ ná piiátyki/
według owego: Cantores amant humores: pozwał ich do
práwá/ ſkárżąc ná nich/ że ponieważ powinni byli/ iákoż y vmieli dobrze ná inſtrumentách ſwoich ſtrony wyćiągáć mier-
nie/ y zfolgowáne nieco/ co raz poprawiáć: czemuż raczey o-
byczáiow ſwoich/ páſſyi wnętrznych wyćiągnionych/ to ieſt v- APOPH.
miárkowánych/ nie ſtáráli ſie trzymáć. Szczęśnie ten Filo-
zof pokazał/ że wßelka ozdobá/ vmieiętność/ cnotá/ nic nie
ieſt/ gdy ozdoby/ y zálecenia kto niema/ z ſkromnych/ pomiár-
kowánych obyczáiow; ktora ſtromność/ lubo wßyſtkich zdo-
bi/ iednák naybárdziey młodość ludzką. O czym *Blanc*: Lux
illa quæ primò juvenibus affulget, ad omnes virtutes ducit,
ſed præcipuè modeſtiæ radios effundit, hi ſunt maximus
ſplendor juventutis. *Swiátło owo, ktorym náſzá młodość na-
przod od BOGA oświecona byna do wßelkich prowádzi cnot,
ále oſobliwie promienie wydáie ſkromności, ktora ieſt naywiekſza
ozdobą młodości.* Ale cóż tu ná to rzeczęcie Młodzieniaßko-
wie/ bá y ſtárzy owi/ w ktorych dzikie tylko popędliwe/ nieu-
ważne pokázuią ſie obyczáie/ poyzrenie pyßne/ álbo pochmur-
ne/ oczy Wenuſowe/ ięzyk ták ſtrzały zábiiáiący duße/ przez
ſłowá gorßące/ żárty/ y inne poſtępki/ właśnie ták iákoby człowie-
ká niewierzącego/ że BOG ná Niebie ieſt/ nie przełamány/
niepochámowány gniew/ że ledwie ná czás nie vmieráćie od
niego: po czymże was z wierzchu poznáć żeście Chrześćiánie?
chybá tylko po tym/ że czásem w Kośćiele będźiećie/ ále nie
po obyczáiách. Wſtydayćie ſie tego/ á pámiętáiąc ná ápo-
mnienie Páwłá S. Modeſtia veſtra nota ſit omnibus ho- adPhil. 4.
minibus; y wnętrzne poruſzenia/ y powierzchowne wáße ákcye
do ſtromności Chrześćiáńſkiey przyuczayćie.

II. PARS

Do nábycia cnoty ſkromnoſći/ y przyſtoynych obyczáiow zdobiacych młodość/ oſobliwie Chrześćiáńſkiego człowieká/ nie naydziemy ſpoſobnieyſzey ſzkoły/ Miſtrzyni lepſzey/ nád ſámę Przenaś: Pánnę. S. N. Dáie nam dobrą otuchę tego S. Ambr: ktory Pánnę Przenaś: wychwaláiąc/ ták mowi: MARIA forma diſciplinæ, norma virtutum, & totius figura probitatis fuit. *Przenaśw: MARIA, była iednym ſpoſobem ćwiczenia, dozorem cnot, y wſzelkiey dobroći obrázem.* A do tego ſtyſze wyrázniè lubo pod figurą/ że wſzyſtkę młodź Chrześćiáńſką ná ćwiczenie tey Miſtrzyni oddáno. Ták álbowiem do niey Oblubieniec Niebieſki CHRYSTVS pod Figurą Oblubienice Sálomonowey mowi: O pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi poſt veſtigia gregum, & paſce hædos tuos. *O nayſlicznieyſza miedzy niewiáſtámi, wynidź, á podź zá trzodą twoią, pás koziołki twoie.* Przez trzodę Náś: Pánny rozumieć ſie mogą/ wſzyſcy ktorzy pod Opiekę/ y direkcyą iey ſpráwy życia ſwego oddáli: álo przez koziołki/ rozumie ſie według Expozytorá pewnego/ młodź Chrześćiáńſką: Per hædos intelligitur petulca, petulans, rudisq; puerorum ætas. Jáko koziołek káżdey trawki/ gáłąſzki/ chćiałby ſkubnąć/ doſkoczyć/ po drodze rzadko kiedy ſtrownie idzie/ álbo poſkoczy/ álbo tryźnie kogo; ták y młody/ ieſzcze nie ćwiczony człowiek/ radby káżdey rzeczy zkoſztował/ káżdą rzecz obaczył/ radby wſzędzie był/ ſtrownie ćicho nie poſiedzi/ iákiemu iákiemu/ nieſtátecznemi obyczáiámi náprzykrzy ſie. Jednák trzebá wiedzieć/ że y koziołki/ choć to ſwywolne bydlątko/ przećie ná ofiárę Pánu BOGV w ſtárym Teſtámencie przydáły ſie/ ták też P. BOG y ze ſwywolney młodzi/ niektore ſobie vpátrzył Dußę ná ſłużbę ſwoię: áby tedy dźikich obyczáiow pozbyli/ á raczey przyſtoyny nábyli ſtromnoſći/ y innych cnot Młodzieniáſzkowi Chrześćiáńſkiemu przyzwoitych/ Miſtrzynia im náznáczył ſámę Pánnę Przenaś: Paſce hædos tuos: zá ięy bowiem ſtrániem/ y opieką duchowną te koziołki lekkomyſlne/ ſwywolne/ wſtáteczne/ pokorne báránki/ odmienić ſie mogą: iáko to przyznáie Pánnie Przenaś: *Biezán:*

Illos paſce tamen; nàm tu pietatis abyſſo,
Agnos ex hædis, reddere ſola poteſ.

L. de Inſt. Virg. c. 7.

In Cant. 1.

FIG:

ap: Cõcl Hiſt. h. 16

In Cant: Ep. 24

Nie przeczę iá/ że kochaiący Rodzice/ dla vſtánowienią obyczáiow dziatek ſtáráią ſie o dobrych Dyrektorow/ lubo ć y w tych ná czás ſie záwodzą: tráfią ſie bowiem/ że ieſzcze niektorzy złego náuczáią: álę daymy/ żeby byli dobrzy y bogoboyni ći Dyrektorowie/ trzebá tu ieſzcze dziatkom wáſzey Niebieſkiey Miſtrzyni Pánny Przenaś: Vważaycie ſłowá dálſze Oblubieńcá Niebieſkiego: Paſce hædos tuos, juxta tabernacula paſtorum. Pás Koziołki twoie/ okolo ſzałáſzow páſterſkich. Widzicie! byli tám nád temi trzodámi Páſterze/ juxta tabernacula Paſtorum, á przećie tey Oblubienicy zlecáią ſtráżanie nád tą trzodą. Nie trzebá ſie ſpuſzczáć ná ſáme Preceptory/ álę naypierwſze ſtráżanie nád młodoścą dziatek/ polecáć trzebá opiece Przen: Pánny. I ták czytamy/ że ſam P. JEZVS/ niektore ſobie vlubione Dußę/ w młodości ich oddawał tey Niebieſkiey Miſtrzyni ná ćwiczenie: iáko piſze o S. Elzeárym Hrábi Zakonu trzećiego S. O. Fráńćiſzká: gdy ſie bowiem zá tego Młodzieniáſzká modliłá Szláchetna Mátrona Gerſendá/ vſłyſzáłá głos: Temu Młodzieńcowi/ zá ktorego ták ſie modliſz bárdzo/ wiedz/ że zá Miſtrzynią dałem Mátkę moią. Niektorym też Pánná Przen: w trudnoſćiach młodości/ ſámá ſie pokázuiąc widomie/ zá Miſtrzynią ſie im ofiárowáłá; iáko co S. Woyćiechowi Wielkiemu Zakonnikowi Káznodź: w młodości ſwey náukámi y innemi pokuſámi zátrudnionemu. Niektorzy zás ſámi ieſzcze w pieluchách/ iákimkolwiek áktem oſobliwym Pannie Przenaś: młodość ſwoię oddawáli/ ták był *Mikołay S.* ieden Biſkup/ drugi *de Tolentino* ktorzy w pieluchách ná cześć Naśw: Pánny we Srodę pierſi Máćierzyńſkich pożywáć nie chćieli. *S. Thom. de Aqu.* dziećiećiem ieſzcze poſtrzegły kártęczkę/ ná ktorey náEXEMP. piſáno było pozdrowienie Anyelſkie w rękách piaſtunki/ práwie ią gwałtem wypłákawſzy/ z nabożeńſtwá ku Pánnie Przenaś: połknął. Jákoż wſzyſcy ći nie záwiedli ſie ná tey Niebieſkiey Miſtrzyni; bo ták pod opieką iey poſtępek wzięli w pobożności/ obyczáiách/ á náwet w Swiętey Mądrości y w dálſzym wieku łáwnie ſie pokázało. Ale nayoczywiśćiey przy Nawiedzeniu Pánny Przenaśw: w Domu Záchárya ſzowym ná Janie dziećiećiu. Tego obyczáie y poſtępki w dálſzym potym wieku. Záleca Ewángelia S. oſobliwie gdy opiſuie/ iáko ſie Ja- EXEMP.

EXEMP. ex Script. Matt. 3, S. 127. n. 622.

ná S. ludzie nápátrzyć niemogli. Tunc exibat ad eum Jerosolyma, & omnis Judæa, & omnis Regio circa Jordanem: bá y náſłuchać ſie go nie mogł choć zły Krol *Herod* libenter eum audiebat. Zálecáio go y DD. SS. *S. Chryſol:* zowie go ßkoło cnot/ Miſtrzem obyczáiow/ Obrázem świątobliwości. á *Novar.* rozumie go bydź wßyſtkich Zakonnikow początkiem y Oycem: Omnium Religiosorum Pater, & quasi antecambulo Joannes Baptiſta extitit: z kąd ſie záś/ y od kogo tych obyczáiow/ y ſpoſobu życia pobożnego náuczył: pewnie nie od Preceptorow/ bo ná puſzczy/ na ktorey go Mátká iego vciekáiąc z nim pod záś prześládowánia Herodowego/ ſámego była odumárłá (iáko niektore hiſtorye twierdzą) z żadnym ziemſkim człowiekiem przez wßyſtkie látá nie konwerſował. Więc odpowiádam: że tego wßyſtkiego Miſtrzyni Niebieſka Pánná Przenaś: przy dziſieyßym Náwiedzeniu náuczyłá Janá: zgodne álbowiem ieſt rozumienie/ ledwie nie wßyſtkich DD. iż

Eſcob. l. 8. S. 2. Jan S. w żywocie Elżbiety S. miał Uſum rationis, to ieſt/ ták dobrze/ iáko dorośły człowiek mogł poymować/ zrozumiewáć rzeczy. *S. Ambr.* Habebat intelligendi ſenſum, qui exultandi habebat affectum. Pyta ſie tedy *Caiet:* ieżeli ten rozum álbo rozeznánie/ było tylko ná ow punkt czáſu/ gdy porwawßy ſie w żywocie przywitał CHRYSTVSA Páná/ czyli też iuż ná záwßze trwał w Janie on powziąty rozum: Lubo tedy przeczy temu pomieniony *Caiet.* Lec *Eſcob:* trzyma; że całe od owego punktu/ choć ießcze w żywocie był Jan S./ wolny rodnák y doſkonały miał rozum: á ná coż tego rozumu záżył w ten czás Jan S. bárdzo ná dobre/ bo znácznie poſtąpił pod tą Miſtrzynią Niebieſką/ v ktorey przez cáłe trzy Miesiące ná

L. de Io. wychowániu y ćwiczeniu zoſtawał. *P. Damian.* twierdzi/ że przez owe trzy Miesiące z Janem Pánná Przenaś: báwiłá ſie/ często go ná ręce ſwoie biorąc y miłośnie z nim rozmawiáiąc Nunc dulciori colloquio, nunc amplexu feliciori Joannem puerum concepcrat, & inſignit. Z czego ſámego dochodzi ſiá-

hom. 9. in Luc. ły *Orig:* iż przy rozumie dobrym iuż będąc Jan/ muſiał znácznie poſtąpić w duchu. In vna hora tantos profectus habuit: noſtræ conjecturæ relinquitur, quid in tribus menſibus Joannes profecerit, aſſiſtente MARIA Elizabeth? *Ieżeli w*

iedney godzinie ták wyſoko poſtąpił, domyſłać ſie możemy, iáko przez trzy Miesiące muſiał lan poſtąpić, przy obecności Przenaśt Pánny. Sławá to bywa Miſtrzow/ gdy zacnych Diſcypulow máią/ y pospolićie tácy innych podleyßey kondycyi Diſcypulow nie przyimą. Wielka ſławá Aryſtoteleśá że Diſcypulem miał Alexándrá Wielk: ále ſámego práwie iego tylko pilnował. Pánná Przenaśw: iáko Miſtrzyni pokory nie ieſt táka; y owßem przeciwnym ſpoſobem z tego ſławna/ że y podleyßemi Diſcypułámi nie gárdzi/ nie tylko dziś Wielkiemu Prorokowi Janowi Miſtrzynia ſie ſtáie/ ále y káżdemu w młodości ſwoiey/ vciekáiącemu ſie do ſiebie/ gotowá bydź Miſtrzynia/ o obyczáiow młodości iego/ z káżdym oná by naytępßym potráfi/ gdyż ma ná to oſobliwe ſwoie ſpoſoby. Ktoreż: oto niewypowiedziáno we wßyſtkich zmyſłách/ ták wnetrznych/ iáko powierzchownych vkładność. Przypomnieymy ſobie/ iáko Pánná Przenaś: przy powitániu Nowonárodzonego Dzieciątká od Trzech Krolow odebrała w dárách/ nietylko Złoto y Kádzidło/ ále y Mirrhę: Złoto rozdáłá ná vbogie/ Kádzidło/ podobno do Kośćiołá Jerozolimſkiego/ ále Mirrhę zdamiś/ choć w Miſtycznym ſenſie zoſtáwiłá; á ná coż tá Mirrhá? *Alph: Salmer:* powiáda że dla dzieci. Per oblatam à tribus Magis Myrrham diſcamus puericiam, mortificatione & diſciplinâ indigere: y owßem ſámá Pánná Przenaś: do Mirrhy ſie zowna. Quaſi Myrrha electa: w tey Mirze pokázuią ſie piękne dwá ſpoſoby ktoremi Pánná Przenaś: vczy Młodzi ſkromności/ y prowádzi do obyczáiow dobrych. Dwie rzeczy bowiem ma Mirrhá: wonność/ y gorzkość; oboie bárdzo pożyteczne zdrowiu ludzkiemu. W Pánná Przenaś: ma ſwoie *Wonność*, curremus in odorem vnguentorum tuorum, to ieſt/ niewypowiedziáno we wßyſtkich zmyſłách/ ták wnetrznych iáko powierzchownych/ vkładność/ ktora pobudza Młodź/ y káżdego człowieká ku náſłádowániu ſiebie w podobney ſkromności. Vkładność záś y ſkromność opiſuiąc *S. Epiph: ap. Nicep:* tak mowi: Byłá Przenaś: MARIA we wßyſtkich rzeczách wſtydliwa/ y poważna/ máło co mowiąca/ do ſłuchánia látwa/ y wielce przyiemna/ wßyſtkim oddáiąca vczćiwość/ oſobliwie śmiechu/ pomießánia/ rozgniewánia/ nigdy w niey nie widáć

FIG. Cant. 4. L. 8. c. 23. ap. Mác. S. 277.

było: dosyć ná tym że *S. Dyoni: Areop:* wyznáie: iáko pierwszy raz obaczywszy ták sliznie vłożona Osobe przenaydostoynieyszą iey/ ledwie ia Bogiem bydź nie rozumiał/ gdyby go była inaczey Wiárá S. nie vczyłá. Záczyń pomieniona skromność Pánny Przenaś: kiedy sobie człowiek nieskromny/ w pássyách/ w obyczáiách/ vważy: ieżeli iest Vczniem/ Synem/ Przenáś: Pánny/ pewnie sie sam siebie záwstydziwszy bedzie brał do náśladowánia iey/ y narowow swoich złych odwucáć sie bedzie; iáko sie to pokazało ná dwu Młodzianách. *Piernszy* był we Włoszech; ktory policzku sromotnie sobie zádánego chćiał sie zemścić: iednák wspomniawszy ná Pánne Przenaśw: w ktorey Brácrwie był/ złamał gniew/ y przypadszy do Konfesionału/ ná znák tego/ puinał ná zábićie nágotowány oddał Spowiednikowi. *Drugi* Kongregácyiśtá w Hiszpánij ćieszki tákże otrzymawszy policzek; w skromności vrzymuiąc pássya swoie/ rzekł: Inter Sodales Marianos numeror; vnde hanc injuriam, & alia multa forbenda mihi esse judico. *Miedzy MARII sługi policzony iestem: wiec te krzywde, y wiele innego przeciwnego, mile mi przyiąć trzebá.* Nád to słyszałem/ że pobożnieyszą Młodź *w Congregácyách*, gdy drugiego w czym ledáiáko sobie postępuiącego postrzega; konfunduiąc go mowio. Taliane decent Sodalem Marianum. *? izali przystoi tá lekkomyślność, tá nieskromność, w słowách, myśli, vczynkách, ná tego, ktory sie liczy bydź sługą Przenaydostoynieyszey MARII Pánny.* Powtore ma ieszcze Pánná Przenaś: Mistyczna Mirrhá *Gorzkość*, álbo drugi sposob/ ktory do skromności/ do státku w obyczáiách prowádzi sług swoich: to iest/ álbo przez Dyrektorow/ álbo sámá przez sie wnetrznemi nátchnieniámi/ konfunduiąc niedoskonálych obyczáie/ y do skromności nápominaiąc. Jákoż czytamy/ że niektorym widomie to wyświádczyłá: ná iednym bedzie dosyć. *S. Greg:* pisze o pewney w Rzymie Pánience dobrych obyczáiow/ y nabożney do Pánny Przenaśw: tey raz w nocy z orszakiem strzoynych Pánienek pokazáłá sie Przenaśw: Pánná w wielkiey świátłości: przeto y oná chćiáłá w poczet onych Pánienek wnijść: lecz Naśw: Pánná surowo ná nie poyzrawszy rzecze: chcesli bydź ze mną w Niebie miedzy temi Pánienkámi/ zániechayże śmieszkow/ żártow/ igrzysk/ y innych

Hort. Maria. all. 23.

Dial:c.17. l. 4. EXEMP.

dźiecinnych lekkości/ inaczey z tego nie bedzie nic: ktoremi słowy zkonfundowána oná Pánienká/ do lepszego vmiárkowánia lekkich/ niestátecznych swych obyczáiow/ vdáłá sie/ y według obietnice Naśw: Pánny/ 30. dniá wzięta do Niebá. Záczym iuż widziemy iásnie/ iako nietylko Pánná Przenaśw: iest bárdzo dobrą młodości ludzkiey Mistrzynią/ ále oraz y ktoremi sposobámi vczy dobrych/ y skromnych obyczáiow. Przestrzegi tám Sálomon kogoś áby ná náukę Mátki swoiey pámiętał záwsze Fili mi, nè dimittas legem Matris tuæ, vt addatur gratia Capiti tuo. Odmienię ia trochę/ y do kázdego Młodzieniászká/ ktorego młodość/ álbo Rodzice/ álbo on sam oddał pod dyrekcyą Pánny Przen: rzekę: Fili, nè dimittas legem Magistræ tuæ. Synu przypátruy sie dobrze skromności/ vkładności/ Swietey powadze Mistrzyni twoiey Pánny Przen: ktorą ći zostáwiłá w żywocie swoim/ przyimuy náuki/ przestrogi/ nápomnienie/ lub od niey wnetrzne/ lub od Náuczyćielow twoich/ nè dimittas, nie zápominay/ nie porzucay y w dálszym wieku/ tych obyczáiow/ ktorych ći oná teraz vczy/ vt addatur gratia Capiti tuo: á vznaszy/ że iáko dzisieyszy Jan S. y náś Kázimierz S. pod to Mistrzynią postąpiwszy/ wielcy y v BOGA/ y v ludzi stáli sie/ ták y ty dla pięknych obyczáiow/ miłym y BOGV/ y ludziom bedziesz: do czego ći niech pomoże łáská Boska/ y Opiekà Pánny Przenaś. Amen.

Prov. 2:

Sacrarium Timoris Divini.

STROPHA 5.

Eruditus, & munitus, Divinis eloquiis:
Timoratus, & ornatus, Sacris exercitiis.
Bym ćwiczony, opátrzony, Páńskich słow mándatámi,
Bogoboynie, y przystoynie, Szedł świętemi ścieszkámi.

Pro Annuntiatæ B. V. M.

Nè timeas MARIA. *Luc:* 1.

Odpuść pokornie proszę Pánno Przenaś: śmiałości moiey/ że sie niegodny spytam/ czego sie to boisz? Ewieć to nászey lekáć sie było trzebá/ nie tobie: do ciebie bowiem Anyol/ do Ewy Woż/ á raczey Czárt mowił: tey o-

biecywáno Boſtwo: Eritis ſicut Dij, á tobie zwiáſtuią/ że iuż pełna táſki/ pełna BOGA. Gratia plena, Dominus tecum. Záżym czegoż ſie lękáć maß? namći by to raczey grzeßnym ludziom/ o ktorych powiedziano: Neſcit homo, an amore, vel odio dignus ſit. Niewie człowiek/ czy miłości/ czyli gniewu godzien/ tá boiaźń przynależáłá/ w ktorych lub grzech/ y vłomność pánuie; przećiaż im grzeßnieyſi ieſteśmy/ tym mniey boiáźni mamy/ y mnieyieśmy oſtrożni w ſprawách náßych. Lecz ia odpowiádam ná pierwße pytánie/ że cnotá boiáźni Bożey/ ieſt to ták wyſoka/ ták potrzebna/ że y w nay doſkonálßych ludziách powinná ſie znáydowáć/ według Da-
Pſal. 32. widá. Timete Dominum omnes Sancti ejus. Swiáty nád Swiętemi był/ y ieſt CHRYSTVS JEZVS/ á przećiemiedzy dárámi Duchá iego Swiętey/ y ten dar cnoty boiáźni
Iſ. 11. liczy Prorok: Et replebit eum Spiritu Timoris Domini. Zá tym y w Pánnie Przenaś: náydować ſie byłá powinná boiáźń Boża; y dziś tey cnoty oſobliwy Akt wypráwiłá vſłyßawßy pozdrowienie Anyelſkie. Turbata eſt in ſermone ejus. Nowßem oſobliwa boiáźni Boſkiey cnotá w ſercu Panny Przenáſkoby *Sacrarium* Swiątnicá/ Swiętá rezydencia záłożyłá ſobie: Y nam nie gdzie indziey tey ták potrzebney do zbáwienia cnoty ßukáć/ y ſtáráć ſie o nie potrzebá z Káźimierzem S. Timoratus & ornatus Sacris exercitijs, tylko v Pánny Przen. Wiec ábyśmy vpewnieni w nádziei náßey byli: pokaże iáko Pánná Przenaś: ieſt Sacrarium Timoris Divini, *Swiątnica Boiáźni Boſkiey*, y iáko oney vdzielić nam gotowá. Wprzod ná zálecenie tey cnoty/ niektore o niey przełożywßy náuki.

I. PARS. Naprzod/ wytłumáczyć mi trzebá/ co to ieſt boiaźń Bożá? ná co odpowiádam krotko: że to ieſt cnotá/ álbo ſkłonność owá ku P. BOGV/ dla ktorey człowiek boi ſie/ y zchrániá obrázić/ rozgniewáć ſobie P. BOGA iákim grzechem. Czytamy w ſtárym Teſtámencie/ że w ſławnym onym Kościele
Lochn. Bibl. Sálomonowym było *Sanctuarium* álbo *Sacrarium*, to ieſt/ pewna część Kościołá oddzielona/ y w oſobliwßey obſerwáncyi/
FIG. gdzie byłá Skrzynia Páńſka w ſchowániu/ máiąca *Tablice* z práwem Bożym/ *Mánną*, y *Rozgę* owe cudowną: y to naywiękßa powaga wſpániałemu onemu Kościołowi czyniło. Zá-

żdego człowieká S. Páwel Kościołem Bożym názwał/ Templum enim Domini, quod eſtis vos. Serce/ álbo Dußa człowieká boiaźń Boſka máiącego/ może názwáć Swiątnicą Boſka: bo gdzie boiaźń Boża ieſt/ tám naydzieß tablice przykázánia Bożego/ przez doſkonałe wypełnienie iego. Beatus Vir qui timet Dominum in mandatis ejus cupit nimis. mowi Dawid. Naydzieß y *Mánne* ſłodką/ bo pospolićie ludzie bogoboyni záwße weſeli/ o czym tenże. Jucundetur cor meum, vt timeat nomen tuum. Tu dokłada *S. Auguſt*: Timor Domini, ſicut Paradyſus Benedictionis. *Boiaźń Boża ieſt iáko Ray błogoſłáwiony.* Naydzieß tu ießcze y *Roßczkę Áárónową* cudownie zákwitłą: bo przy boiáźni Bożey/ prędko Dußá w cnoty SS. zákwitnąć może. Initium ſapientiæ Timor Domini. Niektore ia rzeczy około *Sacrarium* ſtárego Teſtámentu v ſiebie vważam/ á te ſłużą/ y ſłużyć powinny Dußy/ w ktorey boiaźń Boża znáyduie ſie. *Naprzod Sanctuarium* było to mieyſce/ ná ktorym rezydowáło owo cudowne *Propitiatorium*, do ktorego niegdy Moyżeß/ kiedy miał co trudnego czynić/ vdawał ſie y rádził P. BOGA/ z kąd P. BOG głośno gadał/ y náuczał go. Cumq; ingrederetur Moyſes tabernaculum fœderis, audiebat vocem loquentis ad ſe de Propitiatorio: á to znáczy/ iáko ten w ktorego ſercu náyduie ſie boiaźń Boża/ we wßyſtkich ſprawách ſwoich wielce oſtrożny ieſt/ y bydź powinien: to ieſt/ nigdy nic/ (zwłaßcza w trudnieyßych rzeczách w ktorych iákie podobieńſtwo grzechu pokázuie ſie) oſlep/ bez vwagi nie czynić; ále dobrze zważyć/ FIG. álbo ſie kogo poradzić/ ieżeli w tym iákiey obrázy Boſkiey/ krzywdy bliźniego nie maß/ álbo ieżeli co złego potym nie będzie z tego. Tá ieſt náuká DVCHA S. przez Sálomoná podána. Palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos. Prou: 4. *Oczy twoie, niech vprzedzáią ſtąpánie, kroki twoie.* *S. Baſil*: y Corn: co do litery/ rozumieią/ że tu náuczą Sálomon vmartwienia ocżu/ od dálekiego/ álbo wyſokiego pogládánia/ ále raczey w ziemię pátrzać/ práwie ták dáleko tylko/ ták ſtąpić maß. Præcedant greſſus tuos: iednák in ſenſu morali *S. Greg*: y *Beda*, rozumieią/ że tu Sálomon náuczą/ iáko nic nie trzebá poczynáć/ áż wprzod dobrze rzeczy zważywßy/ námyſlić ſie/ álbo ná-

rádzić

rádzić dobrze/ by w czym nie náruſzyć ſumnienia. *S. Gregor.* Palpebræ præcedunt greſſus, cùm operationem noſtram, 3.p. Paſt. conſilia recta præveniunt. Prorok Izáiaſz opiſuiąc Swiętego bogoboynego Mężá; ták mowi: Replebit eum ſpiritu timoris Domini. *Nápełni go Duchem boiáźni Bożey.* Hebráyſka wersya to odmiennie czyta: Faciet eum ſpirare timorem Iſaï. 11: Domini, *Tchnąć będzie boiáźnią Bożą.* Ná co *Comment:* Quaſi diceret: nec halitus, nec verbum ex ejus ore prodibit, Vegt in Iud: c. 3. ſine ſocio timore DEI: nec greſſus faciet, nec leviter oculos aperiet, niſi præeunte timore Domini. *Ani tchnie, ani vſtámi, ani oczymá, ani krokiem nie ruſzy, tylko wprzod boiáźni* EXEMP. *Boſkiey ſumnienia ſie porádzinſzy.* Ták czytamy o iednym Pu- Vit: PP. ſtelniku/ ktory gdy miał co/ choć ſpytány powiedzieć/ álbo też czynić/ wprzod długo ták wryty ſtánowſzy/ myſlił oczymśi/ áż do vprzykrzenia pátrzącym: á gdy go o przyczyne ſpytáno/ odpowiedział; iáko ſtrzelec/ ktory ſie boi/ żeby nie chybił celu/ oſtrożnie ſtrzela/ długo cel vważa/ y do niego mierzy; ták y tá moiá oſtrożność/ to długie námyſlánie ſie pochodzi ztąd/ że ſie obawiam/ ábym celu nie chybił/ to ieſt ſumnienia tym/ co mam rádzić/ á zátym P. BOGA nie obráził. *Powtore,* miáło to Sanctuarium, że nikomu obcemu nie godziło FIG: ſie tám wchodzić/ oprocz ſámego Naywyższego Káplaná/ y to raz tylko w rok; á trzebá było w drogi ſtroy Káplańſki ſie wbrać; ktory ſtroy opiſuiąc P. BOG Mojżeſzowi/ miedzy innemi nákazał/ áby ſukienká Káplańſka/ ściſle miáłá opaſánie Exo: 28. y to z biſioru: Stringens tunicam byſſo. Ten Biſior/ byłá to Máterya nád inne ſubtelna z przędze lniáney/ niewy- in Ex: powiedziánie biała/ iáſna/ co piſze *Corn:* przez co figura byłá c. 25. piękności wolnego ſumnienia. Wiec ktora duſzá ieſt Swiątnico boiáźni Bożey/ ściſle opáſuie ſumnienie ſwoie/ y ma podobnyż przywiley/ że do ſercá ſwego nie przypuści nic/ tylko to/ coby ſumnieniu iey/ y boiáźni Bożey nie było przeciwne: á ieżeli cokolwiek ſpetnego/ złego zbliżyłoby ſie do ſercá iey/ w mgnieniu práwie okâ/ odgania od ſiebie/ y poyzrzeniu ziemu ná ſie nie da/ by też oſtatnich ſił dobyć ná to/ według

Prov: 8. *Proverb:* Timor Domini odit malum, *Boiaźń Boża nie ná-* Eccli 1. *widzi grzechu.* y *Eccles:* Timor Domini expellit peccatum.

Ták

Táka Swiątnica boiáźni Boſkiey byłá Duſzá owego Młodzieniáſzká/ ktorego/ gdy Páni iedná nieczyſta zeſzłá niespodziewánie ſámego/ y do złego pobudzáłá/ ták ſie ná to Młodzieniec pálił/ że áż potem krwáwym zplynął: Táka byłá y Duſzá Xáwierá S. ktory przez ſen ták ſie opierał nieczyſtym fántáziom/ áż ſie z niego krew zrucilá. Táka Duſzá Blánki Krolowey Fráncuſkiey/ ktora zaz Synâ ſweg Ludwikâ/ do boiáźni Boſzey nápominaiąc/ rzekłá do niego: wolałábym cię widzieć ná márách/ gdybym wiedziałá/ że maſz kiedy zgrzeſzyć. *Potrzecie* EXEMP: miało to ſtárego Teſtámentu Sanctuarium, że było mieyſce- vciecżki/ y obrony: iákoż nie dármo y Joab/ chcąc ſie zchronić mieczá Sálomonowego vciekł był ná to mieyſce/ y Oltarzá ſie trzymał; luboć mu to/ (iáko proditorio homicidæ) 3.Reg.2: nie vſło; to záś wſzyſtko działo ſie reſpektem Arki Páńſkiey tám zoſtáiącey/ przy ktorey niegdy ná puſzczy/ przed zbuntowánym poſpolſtwem wchodząc Moyżeſz y Aáron/ zdrowie ſwoie záchowáli: Moyſes & Aaron fugerunt ad tabernaculum FIG: fœderis, quod poſtquàm ingreſſi ſunt operuit eos nubes. Ex 16: Podobnym ſpoſobem/ kiedy Duſzá ma boiáźń Boſka dobrze vgruntowáno w ſercu ſwoim; niech ſie w ćiele iego wſzyſtkie pożądliwości záyma/ niech wſzyſcy ludzie/ z grożbámi/ pochlebſtwámi/ niech Piekło z pokuſámi/ vda ſie ná to/ żeby go do grzechu przywieść/ nie vczynio mu nic; bo ſie vſkoczy do Swiątnice ſwoiey/ to ieſt/ do boiáźni Bożey: wſpomni ſobie ták żeby tu trzebá BOGA obrázić/ CHRYSTVSOWY rány odnowić/ záſmucić Dobrodzieiá ſwego/ podáć zbáwienie ſwoie ná los wiecznego potępienia/ zwłaſzcza nie wiedziawſzy godziny śmierći: ktorą vważániem przećiw wſzelkim pokuſom/ vmocni ſie przy cnoćie/ nie zezwoli ná grzech. O czym vpewnia Sálomon. In timore Domini, fiducia fortitudinis. Prov.14: W boiáźni Bożey nádzieia ſtáteczności. Piękny tego przykład Roku 1545. pokazał ſie w Hiſpánij. Zoſtawało dwu Káplánow Soc: JESU ná Dworze Krolá Hiſpáńſkiego/ dworzánie mieli to ſobie zá wielki cud/ że po onych Káplánách choć w pośrodku práwie ogniá pokus/ miedzy ludźmi rozmáitey płći y obyczáiow/ zoſtawáli; nić ſie nie pokazało nieprzyſtoynego: dla czego znáczny ieden Dworzánin mawiał. Że ći Oycowie

máią

máło iákieś ziołko przy sobie/ co ich od pokus cielesnych bro-
ni: ták właśnie/ iáko niektorzy mniey vważni/ gdy nas Re-
formatow boso zimie widzą/ mawiáć zwykli/ że ći Oycowie/
máią iákiś oleiek/ co nim smáruią nogi ná mroz. Dowiedział
śie o tym Krol/ przeto posłał posłałego swego spytáć Oycow
o to: Odpowiedzieli: prawdá iest/ że mamy ták ie ziołko/ kto-
re nie tylko przećiw cielesnym pokusom/ ale przećiwko wßel-
kim grzechom obronić może/ to iest/ boiáźń Bożą; ktora od-
powiedz Krol otrzymawßy/ z całym Dworem swym vznał/ że
to prawdá. *Poctwarte*, vznawam y to/ że Kościoł Sálomo-
now/ dotąd tylko miał powagę swoię y ozdobę/ poki w nim cá-
łe Sacrarium było/ to iest/ poki Arki Páńskiey Jeremiaß Prorok
wchodząc z nią przed Bábilończykámi/ nie wyniosł/ y nie scho-
wał ná gorze Sinái; zkąd śie nie pokaże/ áż ná Sądny dzień/
in Ex. c. 25. iáko pißę *Corn:* bo lubo potym ten Kościoł był reßaurowá-
ny; iednák y v swoich/ y v obcych nie miał ták iey powagi.
FLG. L. 6. de Bell. Iud. Czemuż? bo iuż Arki Páńskiey niebyło in Sacrario, iáko *Io-
sephus*: pißę: że Rzymiánie burząc Jerozolimę/ prożne tylko
mieyśce w Swiątnicy Páńskiey náleźli. Coś śie podobnego/
álbo gorßego dzieie z duszą/ ktora z sercá swego wypędzi bo-
iáźń Bożą/ ktora to zá nic ma śmiertelnie P. BOGÁ obrá-
zić: bo tym sámym/ nie tylko w pogárdzie v BOGÁ ale y An-
yołow iest. A iáko niegdy Prorok z płáczem widział Swią-
Thren. 1. tnicę Bożą nieprzystępną pełną Pogáństwá. Vidit gentes
ingressas Sanctuarium suum, de quibus præceperat Domi-
nus: ták y ná te dusze wßelkie pokusy obáli śie/ stánie śie práw-
dziwie łożyskiem/ y centrum rozmáitych grzechow: iáko náucza
Veg. in lud. c. 2. pewny *Neoter:* Ex absentia timoris Divini, fit homo abyssus
omnium malorum, ac centrum. *Ná ostátek*, iáko on Kościoł
y z Swiątnicą prożną Arki Páńskiey/ cáłe od Bábilończykow/
y powtornie od Rzymian/ ná ostátnią przyszedł ruinę; ták y
Duszę prożną boiáźni Bożey/ śmiáło ná grzech/ ostátnią/ bo
hist. Ecc. l. 5. c. 15. wieczną śmierć zgubá. Czego ták przykład przywodzi *Beda.*
Znał ten iednego człowieká w ktorym namniey boiáźni Bo-
skiey nie pokázowało śie/ wydrzeć/ zábić/ zcudzołożyć/ za iáki
to v niego było; z nápominánia/ z Kazánia śmiał śie/ y o
wßem nápomináiących śie prześládował/ Spowiedź raz w rok/
y to

y to krótkiuśieńko przed prostakiem/ y to głuchym Spowiedni-
kiem czynił/ y często mawiał/ á raczey bluźnił. Pewienem
iá tego/ że w Niebie będę: gdyż ma dość P. BOG Turkow/
Zydow/ Heretykow/ co niemi Piekło nápełni; wßystkich záś
Kátholikow/ choć grzeßnych do Niebá puści/ ináczey/ mu-
siałby sam bez ludzi w Niebie mießkáć. Przyßłá też ostá-
tnia godzina ná tego bluźnierce/ ktory oczy tylo wywracał/
drżał/ y owßem wył iák bestya/ Spowiednikow odganiał/ ná
ostátek o pewnym swoim potępieniu opowiádáiąc/ mizernie
zkończył. Bierzmy z tego mießczęśliwego człowieká przestro-
gę/ że boiáźni Bożey/ ktorey kto z młodu nábędźie/ iáko świa-
tości iákiey przestrzegáć potrzebá/ y owßem w dálßych leciech/
gdzie więcey/ y większych pokus/ tym bárdziey Duße swoie
gruntowáć w niey potrzebá/ y ná naymnieyße wspomnienie
grzechu lękáć śie obrázy P. BOGÁ: á práwie vstáwicznie
mieć w pámięci y sercu/ oświecáiący Duße ták boiáźni Bożey/
on ktory iest v Proroká: Quis non timebit te, o Rex Gen- Ier. 10.
tium!

Nie ia dopiero/ ále dawnieyśi odemnie y dowćipnieyśi; II. PARS
w Swiątnicy Kościołá Jerozolimskiego/ vpátrzyli Figurę
Pánny Przen: iáko świádczy *Novar:* Solet MARIA per illud Vmbr. n.
Propitiatorium significari, quod DEI jussu super Aream es- 264.
se debebat. Ná co przywodzi *Andr: Cret:* ták do Pánny Przen:
mowiącego: Te vniversus mundus continet commune Pro-
pitiatorium. *Ciebie cáły świát ma sobie zá pospolitą błagalnicę:*
ktora Figurá lubo *principaliter* służy Pánnie Przenaśw: ile w
Zywocie swoim Swiętego nád Swiętemi/ to iest Synà Bo-
żego ogárnełá: iednák rozumiem/ że ile iest nápełniona du-
chem naydoskonálßey boiáźni Boskiey/ słußnie może śie názwáć
Swiątnicą boiáźni Bożey/ Sanctuarium Timoris Divini.
Dwie okoliczności w pomienioney Swiątnicy Kościołá Jero-
zolimskiego vważam. *Naprzod*, że tá część Kościołá/ ktora
byłá oddzielona ná Sanctuarium, álbo iáko ináczey zwáno
Sancta Sanctorum, lubo w dobrze opátrzonym y zámkniętym
Kościele zostáwáłá/ przećież/ im drożßę y zacznieyße w niey rzą-
dzy stárego Testámentu náydowały śie/ tym też większą koło niey
pilność/ y ostrożność byłá. Vstáwicznie Kápłani przed Swią-

enico Páńſka ogień palili/ onego pilnowáli. Ignis in Altari meo ardebit: zewßąd dobrze opátrzone było/ bláchámi drogiemi/ y mocnemi obite ono mieyſce: Nád to niezwyczáyney wielkośći/ dwu dzieſiáciołokietnych Cherubinow poſtáwiono w ſámeyże Swiątnicy. Fecit in oraculo duos Cherubin de lignis Olivarum, decem cubitorum altitudinis. Przydáie-
de bell. Iud. ießcze *Joſeph*, iż tá część Kośćiołá/ ktora ſie zwáłá Sancta Sanctorum záwße wßyſtká zapona záſłoniona byłá/ że y obaczyć nie dáno pomienionego mieyſcá. Piękna to Figurá káżdey bogoboyney Duße/ ále nayſobliwiey ſłuży Pánnie Przenaś: ktora lubo byłá Sancta Sanctorum, *Swiętá nád Swiętemi*, lub miáłá ſtraż/ nie iuż dwu/ ále wielu Anyołow SS. nád ſo-
T.2,S.51. bą/ iáko *S. Bern: Senen:* mowi: Aſſidebant illi innumerabiles multitudines Angelorum, in ejus protectionem. Lubo zewßąd opátrzona w złoto miłośći Bożey/ y w łáſce iego vtwierdzona: przećie Dußá iey S. od wzięćia rozumu/ w áktách boiáźni Bożey ćwiczyłá ſie záwße. Obiáwił to Anyoł w obiáwieniu *Birgiti: S.* iż gdy Pánná Przenaś: przyßłá do tych lat/ w ktorych mogłá poznáć co to ieſt BOG/ poczełá nie tylko go kochać/ ále ſie go też y bać/ wyßedßy záś z młodośći/ naypierwey boiáźń przerázyłá iey Duße/ bo nie tylko z pilnośćią wßelka chroniełá ſie grzechu/ ále też z boiáźnia vpátrowáłá/ áby doſkonále wßyſtkie iey ſpráwy były: y chociaß w wßelkiey pilnośći y ſtrazy trzymáłá ſłowá/ myſli/ y ſpráwy ſwoie/ bałá ſie iednák/ by w nich nie náłázłá ſie iáka niedoſkonałość. Ale oſobliwie przy Zwiaſtowániu pokazáłá Pánná Przenaś: oſtrożność ſwoie/ z boiáźni Bożey pochodzaco. *Naprzod*, że Anyoł przychodzacy/ záſtáie ią iáko Sancta Sanctorum zá zaſłoną/ bo oddalona od ludzi/ ſámá tylko w domeczku ſwoim vbogim/ Sola in penetralibus, quam nemo virorum viderit, ſolus Angelus repererit, ſola ſine comite, ſola ſine teſte. *S. Ambr:*
Lib. 2. in Luc. Náż gdy vſłyßáłá Anyelſkie poſelſtwo/ iáka oſtrożność w oczách/ w mowie/ y w áffektách wnetrznych. Naprzod *w oczách S. Eucher:* vważa ſłowá Ewángeliſty. Turbata eſt in ſermone ejus. Vſłyßawßy Anyołá zturbowána ieſt/ nie mowi in vultu ejus to ieſt obaczywßy Anyołá. Ná co odpowiádaiąc tenże, Non enim Angelum, ſed verbum Angeli attendebat. O czym wyráźniey *Novar.* Signatè dicitur in ſermone, non in vultu, quia præ verecundia Angeli, verba audiebat, in ejus vultu non figebat lumina. Bo wſtydząc ſie/ ſłow tylko Anyelſkich ſłuchałá/ ná oſobę iego nie pátrząc: wielka to ſkromność/ y oſtrożność w oczách: á przydáie *S. Antom* iż od ſámey młodości Pánná Przenaś: w tákiey oſtrożności trzymáłá oczy ſwoie/ że w domu ießcze Rodzicow będąc/ ná Oycá ſwego S. Joáchymá twarz nigdy nie poyzrzáłá. Náż *w mowie* y tu wielka oſtrożność. Zwyczay to wßyſtkich Narodow by naygrubßych/ pozdrowionym/ powitánym/ bywßy od kogo/ wzaiemnie go z podziękowániem pozdrowić/ przywitáć/ dość zacnie Anyoł Pánnę Przenaś: pozdrawia/ Ave gratia plena: *Bądź pozdrowioná łáſki pełná*: Ná co Pánná Przenaś: nic nie odpowiáda/ y nie dziękuie/ ále tylko w myślách wielkich zoſtáie: Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio: co nie ma ſie przypiſáć żadney niepolityce Naśw: Pánny/ gdyż lubo nie odpowiedziáłá nic Anyołowi/ iednák vczćiwość iemu czyniąc iáko *S. Alb: M.* twierdzi/ powſtáłá z modlitwy/ pokornie głowę/ y oczy ſpuśćiwßy poſelſtwá iego ſtoiąc ſłuchálá: ále to przypiſáć ſie ma wielkiey roſtropności/ y oſtrożności Przenaś: Pánny/ dobrze vważáiącey wprzod/ co miáłá rzecz do Anyołá: O czym *Novar.* Potius ad Virginis prudentiam hoc referendum eſt, nàm verborum ſenſu nondùm plenè percepto, reſpondere imprudentiæ erat, quæ à B. Virgine longè aberat. *W áffektách* záś wnetrznych/ dopieroż wielka boiáźń Bożka/ y oſtrożność/ nayláśniey ſie pokazáłá z owey wnetrzney turbácyi ná poſelſtwo Anyelſkie Turbata eſt in ſermone ejus. Wiedział ten Anyoł do kogo ßedł w poſelſtwie/ do iák mądrey/ roſtropney/ oſtrożney/ y wßyſtko co z czego iść może/ dobrze vważáiącey Pánny; Wiec táko ſobie wygotował orácya do niey/ áby byłá iák naykrotßa/ áby w ſámych ſłowách okázyi do wątpliwośći/ ieżeli to od BOGA ieſt poſelſtwo/ nie dał był: vkładał ſłowá te gdy pozdrowił ią Ave gratia plena. Wiec żeby Pánná Przenaś: nie rozumiáłá/ iż to o tákiey świeckiey/ świátowey łáſce mowá byłá/ záraz ná oddalenie tey wątpliwośći/ bez odechu práwie kończy ſwoy period Dominꝰ tecum, *Pan z tobą*: nieiáko vpewniáiąc/ że to rzecz o łáſce Bożey;

bat. n. 225.

ne, non in vultu, quia præ verecundia Angeli, verba audiebat, in ejus vultu non figebat lumina. Bo wſtydząc ſie/ ſłow tylko Anyelſkich ſłuchálá/ ná oſobę iego nie pátrząc: wielka to ſkromność/ y oſtrożność w oczách: á przydáie *S. Antom* iż ap. Nov.
od ſámey młodości Pánná Przenaś: w tákiey oſtrożności trzymáłá oczy ſwoie/ że w domu ießcze Rodzicow będąc/ ná Oycá ſwego S. Joáchymá twarz nigdy nie poyzrzáłá. Náż *w mowie* y tu wielka oſtrożność. Zwyczay to wßyſtkich Narodow by naygrubßych/ pozdrowionym/ powitánym/ bywßy od kogo/ wzaiemnie go z podziękowániem pozdrowić/ przywitáć/ dość zacnie Anyoł Pánnę Przenaś: pozdrawia/ Ave gratia plena: *Bądź pozdrowioná łáſki pełná*: Ná co Pánná Przenaś: nic nie odpowiáda/ y nie dziękuie/ ále tylko w myślách wielkich zoſtáie: Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio: co nie ma ſie przypiſáć żadney niepolityce Naśw: Pánny/ gdyż lubo nie odpowiedziáłá nic Anyołowi/ iednák vczćiwość iemu czyniąc iáko *S. Alb: M.* twierdzi/ powſtáłá z modlitwy/ pokornie głowę/ y oczy ſpuśćiwßy poſelſtwá iego ſtoiąc ſłuchálá: ále to ſup. Miſſ:
przypiſáć ſie ma wielkiey roſtropności/ y oſtrożności Przenaś: Pánny/ dobrze vważáiącey wprzod/ co miáłá rzecz do Anyołá: O czym *Novar.* Potius ad Virginis prudentiam hoc referendum eſt, nàm verborum ſenſu nondùm plenè percepto, reſpondere imprudentiæ erat, quæ à B. Virgine longè aberat. loc. cit.
W áffektách záś wnetrznych/ dopieroż wielka boiáźń Bożka/ y oſtrożność/ nayláśniey ſie pokazáłá z owey wnetrzney turbácyi ná poſelſtwo Anyelſkie Turbata eſt in ſermone ejus. Wiedział ten Anyoł do kogo ßedł w poſelſtwie/ do iák mądrey/ roſtropney/ oſtrożney/ y wßyſtko co z czego iść może/ dobrze vważáiącey Pánny; Wiec táko ſobie wygotował orácya do niey/ áby byłá iák naykrotßa/ áby w ſámych ſłowách okázyi do wątpliwośći/ ieżeli to od BOGA ieſt poſelſtwo/ nie dał był: vkładał ſłowá te gdy pozdrowił ią Ave gratia plena. Wiec żeby Pánná Przenaś: nie rozumiáłá/ iż to o tákiey świeckiey/ świátowey łáſce mowá byłá/ záraz ná oddalenie tey wątpliwośći/ bez odechu práwie kończy ſwoy period Dominꝰ tecum, *Pan z tobą*: nieiáko vpewniáiąc/ że to rzecz o łáſce Bożey;

przydał potym: Nè timeas: *Nie boy sie*: áby sie domyślić mogłá/ iż to był od BOGA posłáń/ gdy y poruszenia iey wnetrzne inż wiedzia / iáko notuie *Caiet*: á przećie vważmy: rozum Anyelski ták doskonały/ nie vpátrzył nic w słowách swoich/ czegoby sie bać Nasw: Pánnie: ále przejorna ostrożność Pánny Przenasw: vpátrzyłá znáć/ gdy zmieszána zostałá/ y swiętá boiáźnia przerázona Duszá iey. Turbata est in sermone ejus. Vważáłá bowiem co to iest: Syná mi obiecuie/ á ia w Pánieństwie żyię/ y żyć ślubowałám BOGV. Quoniam Virum non cognosco. Vważáłá okoliczność gdy sie/ że to w nocy nádedniem/ ná ránney modlitwie/ nie wedle gość przychodzi: vważáłá że niezwyczáynym trybem/ ten Anyoł pokázuie sie. O czym *Luc: Burg:* Quamvis consuevisset apparitionibus, & colloquijs Angelicis quæ spiritu fierent: non tamen hujusmodi, quæ fierent formâ humanâ specie virili, eâ denique Majestate & fulgore. *Lubo zwyczáyna to była konwersacya Pánny Przenaś: z Anyołámi duchownym nieznáidomym sposobem, ále nie w postáci ludzkiey álbo męskiey, y nie w tákiey świátłości.* Te tedy wszystkie/ y inne okoliczności dobrze vważywszy/ y ná nie odpowiedź/ y resolucya Anyelska otrzymawszy/ y ták vznawszy/ że to nie tyka iey sumnienia/ áni całości Pánieństwá/ dopiero odpowiedz z pozwoleniem ná Wcielenie Syná Bożego w żywocie swoim/ dáie. Już tedy iásna/ że Pánná Przenaś: słusznie sie názwáć może Sacrarium Timoris Divini, *Swiątnica boiáźni Bożey*. Że zás z tey Swiątnice y nam z Kázimierzem S. záczerpáć potrzebá cnoty boiáźni Bożey: y że Pánná Przenaśw: ochotnie vdziela nam tey cnoty/ ták dowodze. *Maiolus* pisze o Zydách. Cí nie wiedzac co odpowiedzieć Chrześćiánom/ gdy im ná dowod prawdziwego Messyaszá przywodzili / iáko ná Imie
Canic: f. 816. CHRISTVSA Páná/ Czárći vciekáli/ choroby rozmáite vstępowały/ á náwet y sámá śmierć/ chcąc ták ciężkiego wyść árgumentu/ wymyślili/ iákoby w Swiątnicy Páńskiey/ było od Sálomoná ná kámieniu nápisáne Imie Bostie strászne: y choć go kto wkrádszy sie tám przeczytał/ to ná wyściu z oney Swiątnice było dwu strászných Lwow/ ná ktorych rykánie/ ten ktory pámiętáiąc przeczytáne imie wychodził/ cále wszystkiego zá-

zápomniał. Wász zás JEZVS (ieni mowia) wszedszy w Swiątnice/ nietylko to imie przeczytał/ ále go sobie przepisał/ y ták lubo ná ryk Lwi zápomniał go/ z pisimá zostáwionego náuczywszy sie y strászne Czáry/ y choroby nim odgánial/ y inne cudá czynił. Glupie to baie Zydowskie/ bo ktoryż Historyk inny o tych Lwách nápisał: y iáko ći dwáy Lwi postáwieni od Sálomoná zostáć sie żywi y ná mieyscu mogli: w ten czas gdy Egipcyánie/ y Bábilończánie práwie zgruntu Kościoł Jerozolimski obálili. To iednák Pánnie Przenaśw: prawdziwie służy swym sposobem. Przypuszczona oná byłá nád innych bliżey in Sancta Sanctorum, gdy práwie w powinnowáctwo weszłá z BOGIEM/ Mátka sie Boża stawszy: stáłá sie godna/ że naystrásnieysze słowo/ to iest Slowo Przedwieczne dziś nápisáne iest w żywocie iey. O czym *Conc: Ephes.* O venter! in quo communis libertatis Syngrapha confecta est: Przeto wynosi to Imie z soba/ wynosi oraz wszystkie cnoty/ ktore wlane były Duszy Syná iey/ miedzy ktoremi osobliwy był dar boiáźni Bożey. Et replebit eum Spiritu Timoris Domini. Záczym/ w teyże cnocie chcąc záprawić káżdą Chrześćiáńską Duszę/ prezentuie naprzod Syná swego/ ktory bez grzechu bywszy/ y zgrzeszyć nie mogąc/ á przećie cnota boiáźni Bostkiey zászczyca sie. Prezentuie y sámá siebie/ názywáiąc sie Mátka boiáźni/ Mater pulchræ dilectionis, & timoris. Á iákoż Swieta Mátko rodzić w sercách nászych może ten Swiety płod boiáźni Bostkiey? Dwoiáko. *Naprzod* przykładem dzisieyszey swoiey boiáźni y ostrożności / ktora pokazáłá przy Zwiástowániu swoim / w czym czyni káżdemu reflexia *Novar*: Labi non potuit Virgo, quæ ab omni parte munita & tuta, adeò tamen cauta fuit, nè temerè videret, aut videretur: & qui hàc firmitate destituitur, non pavebit? Nie mogłá zgrzeszyć Pánná Przenaś:/ ktora zewszad byłá opátrzona y bespieczna/ iednák ták ostrożna/ że nieuważnie nie pátrzyłá/ y pátrzyć ná sie nie dáłá. *Powtore* rodzi w dusách ludzkich/ boiáźń Bożą/ wnetrznemi łáskámi/ wstyd/ y odwrocenie od obrázy Bostkiey spráwuiącemi/ ktore vprasza v Páná BOGA. Y ták S. Ignácy Fundator Soc: JESU, ná pocżątku náwrocenia swego/ nie czuiąc ieszcze doskonáley w sercu swoim

Eccl: 24.

T. 6. c. 7.

n. 226.

EXEMP. swoim boiáźni Bożey/ nienawiśći grzechu/ obrzydzenie roskoszy/ vdał śie przed Obraz Naśw: Pánny Dźieciątko piaśtuiącey/ y ták w nie śie wpátrzywszy/ nábył tego czego sobie życzył/ to iest boiáźni Boskiey/ y obrzydzenia sobie grzechu. Rowszem czytam/ że sam Obraz Pánny Przenaś: táka boiaźń/ y záwśtydzenie duszy przynosi/ że przy obecności iego/ by naygrzeszniey-

Horte Mar: szy/ boi śie/ y niemoże zbrodni popełnić. We Włoszech iedná niecnotá w nieczystości żyiąca/ dom sobie ieden nátrafiá/ lecz gdy

c. 7. śie wprowadźiłá do niego/ żálować tego począłá: postrzegłá bowiem z przyśćia záraz námálowány Obraz Pánny Przenaś: ktory poyzrzeniem swoim/ nie tylko ná śáme niecnotę/ ále tuż ná przychodzących/ boiaźń iákaś odwodząca od grzechu wypuszczał/ dla czego zápámiętáła zbáwienia swego/ opuścić musiáłá/ choć iuż záplácone mieszkánie. Vpádniymy tedy ná twarzy nasze przed ta Swiątnicą boiáźni Bożey/ á o ták potrzebną zbáwieniu nászemu cnotę/ żebrzmy v niey miłośierdzia/ y przyczyny z Káźimierzem S. mowiąc: *vt sim*: Eruditus & munitus, Divinis eloquijs, Timoratus & ornatus Sacris exercitijs.

AMEN.

Cythara Mæsti Cordis.

Pro Visitatione B. M. V. STROPHA 6.

Constans, gravis, & suavis, Benignus, amabilis.
Simplex, purus, & maturus, Patiens & humilis.
Wesoł záwsze, skromny także, Łáskáwy, wstrzemięźliwy.
Prosty, stáły, doskonáły, Pokorny, y cierpliwy.

Magnificat anima mea Dominum. *Luc:* 1.

IAko Pan BOG/ ták widzę y Przenaś: Pánná nie lubi ná służbie swoiey Melánkoliká. S. N. Nie lubi BOG

Eccl. 30. smutnego/ bo przestrzega o to: Tristitiam nè des animæ tuæ, & nè affligas temetipsum. *Nie przypuszczay smutku do*

Paciuc: in Ioan: L. 15. §. 6. *duszy twoiey, y nie trap siebie sámego*, y owszem *Neoter:* ieden dowodzi/ iáko wiele ludzi przez niepomiárkowány smutek o potępienie wieczne przyszło. Toż ma y Pánna Przenaś: ktora

de Purif. bożego wesołośćia zowie/ *S. Method:* Salve in æternum indefinens

finens noſtra lætitia. *Witay ná wieki nieustáiącą nászą rádośći.* Nie lubi sług swoich widzieć smutnych: dla czego Káźimierz S. vsilnie ia prosi o wesołego ducha: vt sim: Constans, gravis, & suavis, benignus amabilis. Dowiáduie śie od Anyołá o bliskim pologu Elżbiety/ ktora lubo ćieszyłá śie z przyszłego potomká/ lecz wiedząc co powiedźiáno Ewie. In dolore paries, zwłaszá w podeszłych leciech bać śie musiáłá. Wiedźiáłá wiákim smutku Dusza Janowá bo w niewoli grzechu zostáie: Nie może zćierpieć Nas: Pánná tego/ ále predko przybywa/ y nád zwyczay swoy wesołe pienie poczyna *Magnificat*: Procop: L. 4. Vánd. pisza o Gilimerze Krolu Wándálskim/ że zwyćiężony od Belizáryusza/ vćiekł do iedney ná gorze Fortecy/ y tám w smutku ciężkim zostáiąc/ prosił/ áby mu ná vżenie iákiekolwiek biedy oney pozwolono/ Chlebá dla głodu/ Gębki dla otárćia łez/ Lutni dla odegnánia smutku. O ták wiele iest oprocz tey Elżbiety/ y Janá/ ná świećie ludzi/ w ćiężkich zostáiących smutkách/ turbuia śie ćiężko/ iedni dla wielkich grzechow/ dla skrupulow o odpuszczeniu ich/ o swoim przeznáczeniu; inni o vtrácona łáskę Páńską; inni o Mężá/ o Żonę/ o dziatki/ o sławę/ o substáncyą/ osobliwie tych czásow vtrapionych/ nie wiedząc dokąd śie zchronić z ostátkiem/ bá y z zdrowiem—?/ z dziatkámi swemi. Otoż dziś ná oddalenie wszelkich smutkow/ nie tylko w domu Zácháryaszowym/ ále w káżdym osobliwie nabożnym ku sobie sercu/ stáwa w posrodku Kościołá S. wesoło wygrawáiąca Pienie Niebieskie/ Mistyczna Lutnia Pánná Przenasw:/ iáko ią zowie pobożny *Bern: Busto.* S. 2. de Visit. Sámi to vznáćie S. N. gdy lepiey vważyćie. A ią pokaże/ iáko w káżdym smutku/ vćiekáiący śie człowiek do Pánny Przen: wielką y pewną pocieche odnosi. Wprzod niektore pod czás ćiężkiego smutku wielce potrzebne/ ná pozbyćie iego/ przelożywszy sposoby.

IAko wzwyż pomieniony Krol/ trzemá rzeczámi/ to iest/ *Chlebem, Gębką*, álbo płáczem/ y *Lutnią*, ćieszył swoie biedá; ták y Chrześćiáński człowiek podobnemi nieco trzemá sposobámi/ w ćiężkim iákim zostáiąc smutku/ vżywáć sobie ma ze swoiey mizeryi. *Naprzod* w smutku swoim/ ma śie vdawáć dla posiłku wnętrznych sił Duszę swoiey/ nádmordowá- I. PARS

nych myślámi frásobliwemi/ turbácyámi: Do *Chlebá*, á do Chlebá nie Ziemskiego/ ale Anyelskiego: to iest do vżywánia cześkiego Nasw: SAKRAMENTV: ktory miedzy innemi cudownemi skutkámi/ ma też ten/ że osobliwa w vtrapieniu y w smutku pocieche Dußy przynosi/ one vspokaia/ do zgadzánia sie z wola Bożą/ y sił iey przećiwko dálßym vtrapieniom dodáie. Jásno bárdzo/ lubo ießcze pod Figurą/ podał nam DVCH S. tego náuke przez Sálomoná: ten w melánkolicznie záßedßy myśli/ osobliwie o nieśtáteczności świátá/ bogactw/ roskoßy/ tákie tám ápostrophe do kogoś/ á podobno w osobie drugiego/ do siebie sámego czyni. Vade ergo, & comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum. *Idźże tedy, á pożyway w weselośći Chlebá twego, y pij w rádości wino twoie*, gdzie *S. Cyrill: Ieroſol.* przez Chleb vweselaiący rozumie Chleb poświecony/ Chleb Anyelski/ to iest Przenaś: SAKRAMENT/ y przydáie záraz co ten Chleb Swiety w Dußy przyimuiącego spráwuie. Ubi ſumitur cum gaudio ... tunc anima impinguatur, tunc ſpirituales vires reficiuntur, & charitas ſingulariter ferveſcit. *Gdy kto tego Chlebá weſoło pożywa, w ten czas dußá ſytnieyßa, śiły duchowne rzeźwieyße, y miłość zápala ſie goretßa.* Záczym z tego idzie/ że tej y rozum/ przećiwko melánkolicznym myślom/ y wola/ iáko y inne wnetrzne áffekty/ przećiwko turbácjom/ y żalom/ dla odporu im dánia/ mężnieyße sie ſtáią. Pśálmiſtá Páński ßczęśći sie tám z wielka rezolucyą swoią/ iż y w pośrodku naywiekßego nießczęśćia/ nie miał sie smućić/ áni trwożyć. Nam etſi ambulavero in medio vmbræ mortis non timebo mala: przydáie záraz fundament nádziei swoiey/ że BOG z nim był. Quoniam tu mecum es: ále to ießcze zdamiś coś wiecey miał Dawid/ czym sobie sercá dodawał: Miał iákiś ſtoł/ z ktoregoś posilona iego Dußá/ przećiwko wßelkim nießczęśćiom/ mężna sie ſtawáłá/ mowi bowiem támże: Paraſti in conſpectu meo Menſam, adverſus eos qui tribulant me. Práwie powſpolite iest rozumienie DD. SS. że ten ſtoł znáczył Menſam Euchariſticam, to iest Przen: SAKRAMENT. Sámá iego Figura y Obraz/ w duchu obiáwiony Dawidowi/ ták go vwierdził; że w pośrodku nießczęśćia/ nie zalakł sie/ nie zżmu-

SCRIP. Eccl: 9. ap. Paciu. L. 15. FIG: Pśal. 22. Bláz: hic

śmućił/ Non timebo mala: á iákoż sámá rzecz/ to iest sam Przen: SAKRAMENT/ gdy go kto nabożnie w vtrapieniu przyimuie/ śił mu dußnych nie ma dodáć y oraz vweselić/ pocießyć Dußę iego. Dla tego *Cle: Alex:* názwał Przen: SAKRAMENT Sanctum lætitiæ fluentum. *Swietym weſołośći zrodłem.* Dla tego tenże Dawid S. wspomina ná tym ſtole/ o Winie vweselaiącym. Et calix meus inebrians, quàm præclar° eſt: do ktoreg záprassáiąc *S. Ambr:* mowi: Venias ad illud poculum, quo fidelium inebriãtur affectus, vt lætitiam inducat de remiſſione peccati, curas ſæculi hujus, metũq; mortis, ſollicitudinemq; deponat. *Przyſtąp do onego kielichá, ktorym wiernych vpoione bywáią áffekta, ábyś nábył weſołośći duchá, dla odpußczonego grzechu y frásunkow świeckich, turbácyi y boiáźni śmierći od ſiebie pozbył.* Ná probę tego nieprzeliczonych práwie byłoby dowodow y przykładow/ ná Katáczyńách Senenskich y Bononskich/ ná S. Ludwinie/ Kolećie/ Aloizym/ Stánisławie Kostce; ále przestáymy ná iednym náßym Reformáckim/ pod Rokiem 1553. czytamy o B. Mikołáiu Fáktorze/ o ktorym przydáie Hiſtoryk/ że ledwie w cálym Zákonie S. Fráńcißká/ ználazłby ktorego S. w zestßych záchwyceniách bywáiącego/ iáko ten bywał. O nim tedy pißa/ że po przyięciu Przen: SAKRAMENTV/ pospolita to była/ záchwycenie w duchu/ w ktorym wielkich pociech Dußá iego kosztowáłá: nád to kilká rázy tráfiło sie/ że nie mogąc wielkości wesela wnetrznego znieść/ zrućiwßy płaßcz po Kośćiele skákał/ y innych przytomnych/ osobliwie dzieći do skákánia pobudzał. Z tądći ten zwyczay był práwie od sámego początku Kośćiołá Chrystusowego/ że Chrześćiánie w smutku/ w nießczęśćiu iákim bywßy/ po pocieche do Przen: SAKRAMENTV vdawáli sie: dla tego Mężennicy SS. (iáko S. Cyprian pißę) przy sobie go nosili/ áby do ostátniey oney potyczki/ mieli sie czym posilić/ y pocießyć. S. Klárá w trwodze od Sárácenow bywßy/ z cálym Klaßtorem do obrony Przenaś: SAKRAMENTV vdáłá sie/ y pocießona iest. *Strabo* tákże pißę o *Leonie III.* Papieżu/ że w wielkich turbácyách y trudnośćiách bedąc/ w káżdy dzień álbo siedm/ álbo dziewięć rázy/ Mßę SS. odpráwował. Ná to pámiętać

Cl. Alex. L. 2. Pædag. in Pſal. 118. S. 15. Chr. Ref. P. Mariã. L. 5. EXEMP. de reb. Ec. c. 28.

máia/ osobliwie owi/ ktorzy w vtrapieniu/ w smutku/ gryżo sie/ tylko sie susza sámi w sobie/ ále o Spowiedzi/ o Kommunij/ ánt wspomnia: mowia/ nie chce sie w biedzie y Paćierzá mowić/ żal ciężki ná sercu/ do Spowiedzi/ do Nasw: SAKRAMENTV nie dopuści; bá y owszemćiby to w ten czás/ iáko owo dzieći zgłodniałe do Máćierzyńskich pierśi dra sie/ ták y oni mieliby sie gárnać do Nas: SAKRAMENTV/ do czego *S. Chrys*: nápomina káżdego. Nonnè videmus, quantâ promptitudine parvuli papillas capiunt, & quanto impetu labia vberibus affigunt. Accedamus cum tanta nos quoq; alacritate ad hanc Mensam, & ad vbera poculi Spiritualis. *Drugi* sposob wzwyż pomieniony Krol miał ná vżenie biedy swoiey/ Spongiam. *Gębke*, ktora znáczyłá obsite łzy. To tu iuż podobno/ owe płáczliwe Mágdáleny/ ktore w smutku nic nie vmieią/ tylko płákáć/ lámentowáć/ vskarżáć sie/ rozumieć będa/ że im podobnym sposobem zá lekárstwo ná smutek/ pozwole náplákáć sie/ álbo im co słochánie pochwale: Prawdá iest/ że płákánia/ zwierzenia sie smutku drugiemu swoiego/ nie moge ogołem gánić: bo wiem/ że sam Pan CHRYSTVS/ zwierzył sie smutku swoiego Vczniom. Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem: ále zdrayce Judaßá nie wydáiąc. Wiem że y *Grzeg*: *S.* nápisał. Triſtitiæ vlcus ſilentium: boli bárdzo wrzod puki go nie otworzą/ ták żal bárdzo trapi/ puki o nim nie powieß innemu. Ale gánić chce owe pláce/ żale vskarżánia sie ná tych/ ktorzy ći tego żalu przyczyna sa/ przed drugiemi złoczone z niećierpliwością/ z prágnieniem zemsty/ z ággrawowániem krzywdy sobie vczynioney/ z posądzániem/ wywoływániem ná drugiego rozmáitych rzeczy: á choćby nic nie było/ choćbyś sáme prawde przed drugim powiedział/ y to niebespieczna iest/ dla osławienia bliźniego twego; gdyż ledwie niektorzy Kázistowie mogą wymowić od ciężkiego grzechu owego/ ktory choć iednemu tákiemu/ co nikomu nie powie dla vżenia żalu ná sercu wyláwi osobe/ ktora go niesłusznie tak ciężko zásmućiłá. Zły to ták płacz/ y nie może bydź skuteczny dla vspokoienia smutney Duße. Záczym zaczęy tá Gębká/ ná otárćie/ ná zniesienie iego służy: Chceßli w smutku prawdziwa ználeść pociechę/ vmartw w sobie y iezyk od názekánia/

Moral: in Iob.

hom. 60.

nia/ vskarżánia sie/ y oczy ile można od płaczu: bo to zá nie doskonałość poczyta *S. Thom.* Quod aliquis ſit planctivus ad defectum pertinet. Raczey tedy w smutku twoim/ obroć Duße swoie do BOGA Stworce y Pocieszyciela twego/ przed nim sámym wyley żal Duße twoiey/ pokornie mu zá on Krzyż dziękuiąc/ ná wola iego S. oddáiąc sie o miłosierdzie y pocieche proßąc; iemu tylko sámemu krzywdy swoie opowiáday: á bądź pewien/ że tym sámym/ w krotce otrzeß łzy z oczu twoich/ álbo cie BOG nowa sila vrwierdzi przećiwko tym vrapieniom/ álbo cie vwolni od nich. Maß tego przykład w Piśmie S. naprzod ná Jobie/ nád ktorego pewnie ty/ nie zostáieß w wiekßym nießczęściu. Przychodzą do Jobá przyiaćiele/ vżyć mu chcą smutku/ áż mu to ießcze smutku wiecey dodáie: Conſolatores oneroſi eſtis vos omnes: A czemuż to? bo iuż pociechy w smutku swoim gdzie indziey/ to iest/ sam w sobie/ w skrytości sercá swego ßukał/ y one ználazł. Conſolabitur me lectulus meus, & relevabor, loquens mecum in ſtrato meo. Toż czynił y Dawid/ w ciężkim zostáiąc smutku/ nie iuż o doczesne rzeczy/ ále o duchowne/ znáć skrupułámi strapiony o stanie duße swoiey/ Dùm dicitur mihi quotidie, vbi eſt DEUS tuus? áż on do kaćiká własnego sercá vdáie sie/ nikomu nie powiadáiąc/ sam w swoiey duży płácze. Hæc recordatus ſum, & effudi in me animam meam. *Wylałem w sobie Duße moie*: Z czego nápomnienie tákie czyni *Manc*: do niećierpliwego iezyká ludzi: Audis? in ſuam non in alterius animam, ſuas quiritando miſerias effudit David? Cur tu &c: Słyßyß że Dawid mizerye swoie/ w własna Duße nie w cudzą/ vskarżáiąc sie wylał: Czemuż y ty niemaß w sobie tego strawić: czemu iuż nie przed iednym/ ále y przed ták wiela vskarżaß sie. Pięknie tákiego y *S. Auguſt*: nápomina: Audiſti ab irato verbum, à dolente, à ſuccenſente, moriatur in te. Quare proditur? quare profertur? Non enim ſi in te fuerit, diſrumpet te. *Vsłyszałeś od zagnievánego, od zturbowánego, od náśmiewáiącego sie słowo, á vmorzże go w sobie? Czemu go wydáieß? obiáwiaß innym? Czyliby to słowo, gdybyś go przed drugim nie powiedział, rozsádzić miało.* Możeß sie w tym vtwierdzáć y innemi świeżßemi przykładámi. *Joan: Taul:* pi-

Psal: 41.

Manc: loco cit.

S. 237. de Temp.

Inſt. c. 31.

ſże o iedney Pánience bárdzo świątobliwey; ktora/ gdy iey zwy-
cżáino przed śmiercią iákiemiby ſpoſobámi tey świątobliwośći
doſtąpiłá: miedzy innemi powiedźiałá: naypierwey. Afflicti-
ones meas, nulli, niſi DEO conqueſta ſum. *Nikomu ſie vtra-
pienia mego nigdy nie zwierzáłá, tylko ſámemu Pánu BOGU.
Vinc: Caraffa*; czeſto ſobie ſam mawiał/ DEUS, & ego, ego, &
DEUS, *ſ.* cum hoc vno & ſolo cordis arcana communican-
da eſſe: *iákoby rzekł*: w ſmutku myſleć ſobie mam/ że nie maß
ná świećie tylko BOGA/ á ia; komu innemu zwierzyć ſie bie-
dy moiey nie mam. Wiec to tylko ſámemu BOGV moie-
Orat. 19. mu powiem. Piſze *S. Grzeg: Náz:* o Mátce ſwoiey/ że w
vtrapieniu/ gdy oczom ná płácz ſie zbierało dla żalu ſercá/
meżnie odpor temu dáiąc/ kładłá znák Krzyżá S. ná oczách
ſwoich/ y tym ſpoſobem łzy támowáłá. Day BOŻE/ żeby-
ście wßyſtkie niećierpliwe w ſmutkách wáßych/ nie tylko ocy
ſwoie od zbytecznego płáczu/ ále też y iezyki/ od złorzeczeńſtwá/
vſkarzánia ſie/ oſławiánia innych/ wzwyß pomienionym ſpoſo-
bem odżegnáły/ y poſkromiły w ſobie.

II. PARS *Trzeći* ſpoſob ná vśmierzenie ſmutku ſwego miał Król
pomieniony Cytharam, *Lutnią*; á tá niechay nam znáczy/ ná-
der pomocny ſpoſob w wßelákich ſmutkách/ to ieſt ſáma Pánna
Przenaś:/ álbo vdawánie ſie nabożne do niey. Jużem wzwyß
powiedźiał Doktorá/ ktory Pánnę Przenaś: Miſtyczną Lutnią
Mund. Symb. L. 22. c. 4. názwał; teraz drugiego przywodzę z Neoterykow/ ktory toż
twierdzi/ y záraz rácyą dáie: Omnium promptiſſimè in-
MARIAM Virginem hæc imago (*Cytharæ*) conveoit, quæ
adeò nunquàm fuit diſſona, vt nec minimum actualis vel o-
riginariæ culpæ, delictum commiſerit. Że wßyſtkich nayle-
piey to podobieńſtwo Lutnie przyſtoi Pannie Przenaświ/ ktora
nigdy nie byłá odſtrojona/ gdyż naymnieyßemu/ lub vczynko-
wemu/ lub pierworodnemu/ nie podlegáłá grzechowi: Tá tedy
Miſtyczna Lutnia/ nie tylko BOGV/ ále y ludźiom/ oſobli-
wie w ſmutku zoſtáiącym/ dźiś przy Náwiedzeniu Elżbiety
weſoło przygrawa: ma álbowiem Pánnę Przenaś: ſkuteczne
ſpoſoby dla oddalenia álbo vśmierzenia ſmutku wßelákiego
w ſercách vtrapionych ludźi. Xięgi Sędźiow wſpominaią/ iá-
FIG. ko Axá Corkę Cáleb/ odiezdżáiąc z Miejem z domu Oycá ſwe-
go/

go/ ktory w poſágu dał iey iuż był pewne polá/ álbo role/ ále
znáć ná gorze/ y dla tego ſuche: z żaloścą tedy weſthnawßy/
proſi Oycá áby to vczynił Pánia/ nie tylko nád temi ſuche-
mi/ ále też y nád wilgotnieyßemi gruntámi/ gdy ták mowi.
Da mihi benedictionem, quia terram arentem dediſti mihi, Iud. 1.
da & irriguam. Nie mogłem ná to mieyſce Piſmá S. mieć
Tłumáczá: ále in ſenſu allegorico poddawßy rozſądek swoy pod
rozſądek Kościołá S. niech mi ſie godzi to mieyſce Piſmá S. pod
figurą ſtoſować do Pánny Przenaś: *Axa* tłumáczy ſie z innego
iezykà *Adornata* ozdobiona. Ktoż mogł miedzy ludźmi wßyt-
kiemi ozdobnieyßy bydź nád Pánnę Przenaświ/ ktorey ozdo-
bie/ y Niebo ſámo wydźiwić ſie nie może. Quæ eſt iſta quæ
progreditur quaſi aurora conſurgens, pulchra vt Luna, ele-
cta vt Sol. Per terram arentem, przez role ſuche/ rozumieć Cant. 1.
bede ludźi/ ktorych ſmutek/ vtrapienie práwie wyſußyło/ wy-
piekło. Per irriguum inferiùs, álbo ziemię wilgotną/ rozu-
miem pociechy w ſmutku/ vlżenie w żalu: Oćiec tedy Niebie-
ſki/ ta Corkę ſwoię naymiłßą to ieſt Pánnę Przenaś: wypoſáżył
dobrze/ bo widząc że w poſſeſſyą ſwoię doſtáłá Pánná Przenaś:
Irriguum ſuperius & inferius, terram arentem & irriguam
aquis. Kiedy z dáru Bożego otrzymáłá Przywiléj/ y tákie
ſpoſoby/ ktoremi terram arentem, to ieſt w ſmutku ćiężkim
zoſtáiących ludźi może zkrapiać/ odwiłżáć rozmáitemi poćie-
chámi duchownemi/ y onych w vtrapieniu poſiłáć/ y vmacniáć.
Hiſtorye álbo bayki Pogáńſkie piſżą/ że Lutnia Orfeußowa/ APOPH.
tákiego ſkutku byłá/ iż Melodya ſwoia/ gory/ kámienie zá ſo-
bą prowádźiłá/ ále nie piſżą żeby miáłá kiedy zá ſobą Mor-
ſkie/ á tym mniey Niebieſkie powabić Wody: Daleko ſkute-
cznieyßa ieſt Melodya/ miſtyczney náßey Lutni Przenaświ:
Pánny/ bo y Wody á teßże Niebieſkie/ to ieſt/ łaſk y poćiech/
ná ſuche/ ſmutne ſercá zprowádźić może. Czego oczywiſty
dość dokument ná Janie/ w żywoćie Elżbiety. Coż był Jan
w żywoćie? tylko terra arens, ziemią vſchła w łáſce Bożey
dla Adámowego grzechu; czekał ná Pánnę Przenaś: powino-
wáta ſwoie/ áby ná iey ſłowá ſkropiło Niebo Duße iego/ łá-
ſką ożywiáiąco. Da mihi irriguam, ledwie co tá Lutnia o-
zwie ſie. Ut audivit ſalutationem MARIÆ, áż ná vſchła-

Duße

Dußę Janowa/ rosá łáski Bożey zstępuie/ y onego ożywia: y owßem widzę coś podobnego/ dźiś śię prawdźi ná Janie/ co
ap. Pier. *Strabo* nápisał Iż dwu sławnych Lutnistow o lepßa pośło/ á
L.24.c.46 gdy iednemu z nich ná sámym dograwániu bárdzo potrzebna zerwáłá śię stroná. Cicádá (to iest konik/ álbo świerczek polny) ná mieysce iey przyleciawßy/ w należytych głosách one zástopił/ y ták koncentu dokończył: co podobno bayká. Lecz coż proßę Jan w żywocie Márki był/ tylko iákoby Lutnia odstroiona dla grzechu Adámowego; miáłá tá Lutnia czásu swego ná pustyni głośno zábrzmieć. Ego vox clamantis in deserto, ále stroná zerwána/ Dußá iego prożna łáski Bośkiey/ w smutku ćießkim ná ten czás zostáiąca: mogłá z Jobem lá-
Iob: 30. mentowáć: Conversa est in luctum cythara mea. Przyłáćuie tedy/ á raczey przybiega Pánná Przenaś: z swoią cáłą Lutnią ná porátowánie iego/ áj wnet przy Melodźi tey ná głos iey/ iuż y Lutnia Janowa nápełniona łáską Bośką/ nie tylko wesoło śię odzywa/ ále też y śpiewa. Exultavit infans in vtero ejus. Co wyświádczyłá w tym rázie Janowi Pánná Przen: co gotową záwße wyświádczyć y káżdemu w smutku by nay-
wiekßym zostáiącemu: gdyż y sámo iey imie wspomnione w smutku/ w vtrapieniu by nayćiężßym/ vśmierzáć zwykło smu-
FIG. tek/ y wesołość duchowna przynośić. Ktoż mogł bydź/ iest/ álbo będzie/ w ćiężßym smutku/ vtrapieniu/ y bolách/ iáko P. JEZVS ná Krzyżu/ zbliżáiący śię iuż ku skonániu; á przed
in Iud. ćie náuczą *Veg*: iż gdyby był P. JEZVS/ choć vstámi wymowił to Imie MARJA/ tedyby ow smutek w wesołość/ á ból
c. 5. w vćiechę obrocił śię CHRYSTVSOWI. Pyta śię bowiem ten *Author*, czemu to P. JEZVS z Krzyżá do Nas: Pánny mowiąc/ nie wspomniał imienia iey? nie rzekł MARJA/ ale Mulier ecce Filius tuus. *Niewiáśto oto Syn twoy. S. Chryś:* dáie wprawdzie przyczynę/ to iest/ żeby wspomnieniem wyrá-
źnym Imienia iey/ żalu większego w sercu Máćierzyńskim/ nie pobudził był. Lecz pomieniony *Autor* inną przyczynę dáie: to iest/ chćiał CHRYSTVS Pan/ áby zá grzechy náśe/ iák naywiekßę bole vćierpiał/ bez wßelkiey folgi/ y pociechy/ ktorey nie miał y od sámego Oycá Przedwiecznego. DEUS DEUS meus, vt quid dereliquisti me. Niechćiał iey tedy/ y od

y od Mátki swoiey mieć/ dla tego nie wspomina Imienia MARJA/ bo wiedźiał dobrze/ że sámo to Imie/ wielką pociechę y vlgę w mękách przyniosłoby mu było. Noluit MARIÆ nomen sumere: nè *s.* dolores & cruciamenta dulcescerent; tanta enim est hujus nominis suavitas, ac deliciæ in illo, omnis amaritudo in CHRISTO, in miram dulcedinem converteretur. Solo MARIÆ nomine, Oceanus, & amaritudo Passionis CHRISTI, Saccaro dulcior reddi posset. Wćießkim tákże zostáie smutku Jozef S. brzemienną widźiawßy Nas. Pánnę/ táiemnice nie wiedząc z myślámi śię morduie/ czego ná ostátek nie mogąc znieść/ vmyślił opuścić ią tá-
iemnie/ voluit occultè dimittere eam. Czymże Jozef S. te-
Matt. 1. go smutku y wątpliwych myśli pozbył? Odpowiádam: sámym Imieniem MARJI/ ktore vsłyßał przez sen od Anyołá. Noli timere, accipere MARIAM Cõjugem tuam. Co vpátruie dowćipny *Novar.* Dulci hoc nomine trepidantem, tranquillum, n. 1184.
reddere voluit ac sedatum. Co y ná Rodźicu pierwßym/ dobrze przed przyśćiem Nayświetßey Pánny pokazało śię. Osobliwa rzecz Anyoł Pański obiáwił raz *Świętey Birgitćie* o Reu. Ser.
Adámie: to iest/ iż on/ lubo w Ráiu zgrzeßył/ potym iednák Ang. c. 7.
gdy ná mizerią wygnány został/ áby miał zgrzeßyć/ nie ma tego Pismo: álbowiem od tego czásu/ przypomináiąc sobie iż zwiedźiony od Żony/ ćießko ták dobrego Stworcę swego rozgniewał/ w smutku serdecznym y pokućie zostawał: á przećie co ná Ewę poyzrał/ álbo sobie wspomniał/ niezmiernie bolał: gdy tedy w tákim zostawał smutku/ miłosierny nád pokutuiącemi BOG/ vmyślił go pocieszyć: przeto obiáwił mu/ że z plemienia iego miáłá śię narodzić Przenaś: MARJA; y owßem śáme iey słowá/ ktoremi ná Wćielenie Synà Bożego pozwolić miáłá/ obiáwione mu były: z czego w onym ták ćießkim smutku Adam/ choć to ießcze nie ná táwie/ tá nádźieią iego była/ y bárdzo długo tego czekáć było potrzebá: átoli iednák niewypowiedźiáną z tego odnioßł pocieche/ co tám obßernie Anyoł *Birgitcie* S. opowiedźiał/ á potym zakończył mowę do Pánny Przenaś: Sicut Angeli in cælo ex hoc lætabantur, quod Te o Mater DEI, ante mundi constitutionem, nascituram prævidebant: ita & Adam, ex præscientia tuæ nativitatis, magnum gaudium,

dium, & exultationem habebat. *Iáko Anyołowie w Niebie z tego ſie rádowáli, ze wiedzieli iż Národzenie twoie, przezrane było przed ſtworzeniem świátá; ták y Adam, dowiedziawſzy ſie iżeć ſie národzić miáłá, nieznośne weſele, y pociecho odnioſł.* Ták wielu innych w ćieſzkim rázie/ vdawſzy ſie do Pánny Przenáś: oſobliwey pociechy/ y rátunku iey doználi. Jáko czytamy w

EXEMP. Hiſtoryách o Krolu iednym Brytonow/ ktory wewnątrz ná tarczy ſwoiey miał Obraz Náś: Pánny námálowány. Wiec wielekroc ná Woynách w ćieſzkim rázie był/ á poyzrał ná ow Obraz nabożnie/ záraz pocieſzony porátowány bywał cudownie: czego też doznał y Heráklius przećiwko Perſom. Jáko też dawny to ieſt w Litániách Loretańſkich tytuł Náś: Pánny. Conſolatrix afflictorum. *Pocieſzyćielko vtrapionych.* Ælian.

L. 14. c. 22. HIST. piſze o iednym Tyránnie Tyrſus názwánym/ że ten boiąc ſie rebellij w poddánych ſwoich. Naprzod w Kroleſtwie onym zákazał pod gárdłem/ ſwoim gadáć iednemu do drugiego/ ćieſzka to rzecz była/ ále poddáni należli ná to ſpoſob/ bo geſtámi znákámi rak/ ieden drugiemu wyiawiał myſli ſwoie: á gdy y tego zákazáno/ oni poſtáremu twarzy marſzczeniem/ oczu mrugániem ſwoie odpráwowáli korreſpondencye/ á gdy y tego broniono/ náoſtátek zſiedſzy ſie do kupy/ żaloſć ſwoie wzáiemna/ rzewnym płáczem pokázowáli: iuż tu Tyran nie mogąc zábronić płáczu/ wyiáchał z Woyſkiem áby ich mieczem zgubił/ ále zdeſperowáne pospolſtwo/ rzućiwſzy ſie ná niego/ chániebnie zámordowáli Tyránná. Nie táka ieſt/ S. N. Krolowa náſza Mátká miloſierdzia Pánná Przenáś:/ zábraniać oná płáczu/ bá y nieda płákáć długo/ áni w ſmutku zoſtawáć/ ále przyzna záraz oddala płáczu/ y ſmutnemu ſercu przynoſi rozweſelenie. Záczym wſzyſcy ſmutni/ zatrapieni/ maćie oto wdzięczno brzmiąca y w ſmutkách vweſeláiąca Lutnią/ to ieſt Pánna Przenáś:; do niey iáko dziś Jan S. vczynił po pocieche poſłał vdawáć ſie maćie według *Rich*: Triſtatur aliquis? continuò

L. 1. c. 2. ad Nomen MARIÆ cedit omne nubilum, ſerenum redit. *Ieżeli kto ſmutny ieſt, nátychmiaſt ná Imie MARII vſtępuie nſel. kie zámieſzánie, á weſoła wraca ſie pogodá.* *Novar*: z ſtárych Kośćielnych Piſárzow to ma/ że w Kráiu w ktorym Przenáś: Pánná mieſzkálá z Dzieciątkiem P. JEZVSEM/ ludzie widząc

dząc/ że tylko kto obaczył Swiętą one pare/ záraz by nayćieższych ſmutkow pozbywał/ przeto bárdzo często ſmutni ludzie wmyſlnie ná mieyſce y Domku Naśw: Pánny przychodzili/ widzieć Mátkę Naśw: y P. JEZVSA/ y pospolićie mawiáli ſobie zatrapieni ludzie. Veniamus ad MARIAM, veniamus ad Filium MARIÆ. Podobnych ia ſłow záżyć do was: Veniamus ad MARIAM: y owßem ták imieniem náßym/ iáko y imieniem wßyſtkich vtrapionych ludzi/ do tey Mátki pocieſzenia pokornie modlmy ſie z *Bern: S.* Tu Domina vides, quomodo ſumus amaritudine pleni, intus ſumus gementes, & exteriùs flentes ... converte luctum noſtrum in gaudium, & tribulationem noſtram in jubilationem. Amen.

Schola Linguarum.

STROPHA 1. Corde prudens, *ore ſtudens*, *Veritatem dicere.* Pro Annuntiat: B. V. M.
Malum nolens, DEVM colens, Pio ſemper opere.
Bym bez zdrády, w vśćiech prawdy, Náuczył ſię záchowáć,
Grzech porzucał, ſiebie zuczał, BOGA z ſercá miłowáć.

Cogitabat, qualis eſſet iſta Salutatio. *Luc:* 1.

ZDawná to ieſt rzecz miedzy ludźmi piękna/ y pożyteczna/ w rozmáitych iezykách bydź ćwiczonym. S. N. Dla tego/ w porzamnych Páńſtwách/ pospolite ná to były wáło fundowáne ßkoły. Lec duchownie mowiąc/ látwieyßa to ieſt/ y we wßyſtkich Cudzoziemſkich iezykách biegłośći nábyć; niżeli iezyk ſwoy náuczyć dobrze po Chrześćiáńſku mowić: y owßem naydzieß ßkoły/ w ktorych y beſtye nie rozumne náuczyß czego/ á náwet y po ludzku gadáć/ iáko ſłyßemy gadáiące niektore ptaki; ná ſam náß iezyk o ßkole nayrzudniey/ iáko Apoſtol S. przyznáie. Omnis natura beſtiarum, & volucrum, & ſerpentum, & cæterorum, domantur ... linguam autem nullus hominum domare poteſt. Iact 3.
Jezyk bowiem ludzki/ lubo często źle gada/ to ieſt/ gdy bluźni/ przeklina/ przyſięga/ znieważa; naygorzey tednák/ gdy ták Cudzoźiemiec: quid pro quo, powie: to ieſt/ nayczeſtße vicium iezyka ludzkiego/

kiego/ kłamſtwo/ nieprawdá/ bo práwie pospolićie ludźie/ zá nic to ſobie máia. A do ktoreyżeby też ſzkoły oddáć ten nie ćwiczony náſz iezyk/ áby ſie prawdy náuczył mowić/ y po Chrześćiáńſku gadáć? Oto dziś gdy pierwſzy raz mowiąca Pánne Przenaś: ſtyſze/ ták mi ſie zda/ że ſie nam Akádemia do náuczenia ſie wſzelkiey prawdy otwiera; bo vwaiam/ że y Anyelſki iezyk/ muſiał tu bydź wprzod ná exámínie. Delibe-ruie widząc Panná Przenaś: Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio? Sprawiać ſie z ſłow ſwoich Anyołowi każe. Quomodo fiet iſtud? Ná to áby ták naylepiey ſzczerey prawdy doſzła/ wſpominaiąc ſobie ná niegdy oſzukáną w Ráiu Ewę. *Rich:* In animo ſecum volvens deceptionis primæ caſum. Wiąc iáko niegdy Krolewicz náſz do tey ſzkoły dla náuczenia ſie prawdy/ oddał iezyk ſwoy/ modląc ſie do Pánny Przenaś: *ut ſim;* Malum nolens, DEUM colens, pio ſemper opere. Corde prudens, ore ſtudens, veritatem dicere: y my ták vczyńmy. A ia pokaże/ iáko v Pánny Przenaś: cnoty ſzczerości w ſłowách/ y powiádánia prawdy vczyć ſie mamy. Wprzod przeciwko pospolitemu grzechowi kłamſtwá potrzebna przełożywſzy náuke.

L. 4.

I. PARS. I. de méd.

NAprzod powiedzieć mi potrzebá: co to ieſt kłámſtwo/ y pokí ieſt grzechem? Kłámſtwo tedy według Aug: S. ieſt/ gdy kto powiada o czym/ nie ták/ iáko w ſámey rzeczy ieſt/ álbo iáko on wie/ áby oſzukał bliźniego ſwego. Wiec kiedy żártem/ álbo z nagley potrzeby/ iáko to ochraniáiąc drugiego/ ſzkody wchodząc ſwoiey/ byle z tod nie miał iákiey krzywdy bliźni/ álbo też w małych rzeczách nieprawdę powieſz/ álbo záprzeſz ſie prawdy/ grzeſzyſz grzechem powſzednim: lecz gdyby z kłámſtwá swego miał ſzkodę znáczną/ álbo kłopot bliźni twoy/ iáko ſie to ſtáło/ w przedawániu/ w ſtárgách ná drugiego; w ten czás kłámáiąc grzeſzyſz śmiertelnie: przydáie/ że choćbyś w máły rzeczy álbo żártem zkłámał; ieżelis przy tym rozmyſlnie rzekł: przyſiegam BOGV/ dali BOG &c: grzeſzyſz iuż śmiertelnie: bo grzech nowy krzywoprzyſieſtwá popełniaſz. Tá ieſt zgodna náuká Theologow Morálnych. Tákowy tedy iezyk kłámliwy/ nie ma mieyſcá nie tylko w ſzkole CHRZTVSOWEX/ ále náwet y w ſzkołách Pogáńſkich rozumnieyſzych. Nie

Nie miał naprzod mieyſcá v Pogáńſtwá rozumnieyſzego; bo y tám kłámſtwá ſurowie zákázowáno/ y one káráno. Zákázowáno: bo v Areńczykow práwo ná to było. V Rzymian záś iáko piſze *Drex:* zá naywiększo imienia ſwego miáno obelgę kłámſtwo popełnić/ y wprzod życie woleli trácić/ niż zkłámać. Laert. l, 1. c. 9.
V Perſow dwá rodzáie ludzi naywzgárdnieyſze były/ *to ieſt,* dłużnicy/ y kłámcy. Nád to káráno kłámſtwo y v Pogáńſtwá: bo Auguſt Ceſarz/ nieiákiego Pámfilá/ ktory wſzyſtko życie HIST.
strawił ná kłamſtwie/ nie kazał grześć w Rzymie/ ále pſom/ y ptakom ciáło iego wyrzucono: przeciwnym ſpoſobem/ tenże Ceſarz záwoiowawſzy Egypt/ Káplána támecznego Epámínundá wolnośćia dárował/ y niezwyczáynie vczćił/ tym tylko reſpektem/ że ſie dowiedział/ iáko nigdy ná niego nie pokázowáło ſie kłámſtwo. Dopieroż w ſzkole CHRZTVSOWEX kłamliwy iezyk mieyſcá mieć nie może. Czemuż? bo ſie z nim P. JEZVS nie potráfi rozmowić/ nie vmie kłamcá gadáć iezykiem Chryſtuſowym: ktoryż teſt iezyk Chryſtuſow/ y mowá Chrześćiáńſka? nie inſzy tylko ſzczera prawdá/ bo ſie ſam P. JEZVS ták názwał: Ego ſum via, veritas & vita. *Ia ieſtem drogą, prawdą, y żywotem.* Ioan. 14.
A Apoſtoł w iego ſzkole wyćwiczony/ tego Chryſtuſowego iezyká drugich vczac/ ták mowi: Sit autem ſermo veſter, eſt, eſt, non, non. *Niech będzie* Iact. 5.
mowá máſza ieſt, ieſt, álbo niemáſz. Jákoż było to zá pierwiaſtek Chrześćiáńſtwá/ gdy co Chrześćiánin powiedział/ powinno było bydź miáne zá poprzyſiężona prawdę: co notuie *Clem:* c. 7. Strõ.
Alex: Sur: piſze o *S. Antimiuſie* Biſkupie Nikom:/ że gdy Zołnierze poſłáni ná poimánie iego o Wiáre/ ludzkośćia iego zniewoleni rzekli: powiemy przed Tyránnem żeśmy cię nie náleźli. Odpowiedział im/ nie dopuſzczáiąc tego. Fas non eſt Chriſtiano pro vita cujusq; mentiri. *Nie zdobi Chrześćiáńſkiego człowieká, áby miał dla czyiegokolwiek życia kłámáć.* Tákże y S. Anzelm/ gdy go przeſtrzegáno áby niektorym nie dowierzał/ rzekł ná to: Numquid non ſunt Chriſtiani? quomodo ergò mentiri poſſunt. *Czyli nie ſą Chrześćiánie? á iákoż kłámaćby mieli.* Dla czego *S. Chryzoſt.* konfunduiąc iednego h. 26. ad pop.
Chrześćiánina/ ktory miał zwyczay/ gdy co powiedział przyſiegámi potwierdzáć/ przyczyne tego dáiąc/ że mu ludzie nie

wierzyli: ták mowi; Tu es horum causa, qui facile juras; quia si id non faceres ... crede mihi, quod illis, qui mille devorant juramenta, majorem fidem solo nutu invenires. *Tyś sam przyczyną tego, ponieważ łátwy ieśteś do przysiąg, ezego gdybyś nie czynił, wierz mi, że większą niżeli oni co y tysiąc rázy przysięgną, ználazłbyś wiárę ná iedno skinienie swoie.* A zátym/ czyi iezyk prawdy nie umie/ álbo nie rad powiáda/ tákci nie umie iezyká Chrystusowego/ do szkoły iego nie znidzie sie/ y owszem Chrześćiáninem zwáć sie nie może. Bárdzo sie tám byli Dawidowi/ tácyś niezwyczayni Nieprzyiaćiele náprzykrzyli/ á ieszcze domowi/ nie zażyli tákiey trudności z ludźmi postronnemi/ sobie nieznáiomemi; wszyscy álbowiem ći posłuśni mu byli/ y owszem/ ledwoco roskaz ich doszedł choć szeptem o woli Krolewskiey/ wszyscy to ochotnie pełnili. Populus quem non cognovi servivit mihi, in auditu auris obedivit mihi. Ná domowych iednák/ nárzeka bárdzo Dawid/ iż kłámstwem swoim náprzykrzyli mu sie bárdzo. Filij alieni, *Hebr:* cyta: Adulterini mentiti sunt mihi. Synowie z cudzołostwá vrodzeni/ zkłámáli przedemna. A czemuż to Prorok kłámce Synámi niepráwego łożá zowie? Filij adulterini: dáie przyczyne *Vega.* Probrosa mentiendi forma propria est illorum, quibus pudor non est mentiri; nothorum *s.* non verò nobilium & ingenuorum. *Niesławne kłamstwo właśne iest onym ludziom, ktorzy nie wstydzą sie zkłámáć, táey są złego łożá dzieći, ále nie ludzie szlachetni y poczciwi.* Jeszcze ia y inna vpatruie przyczyne/ czemu kłámcow zowia złego łożá Synámi: bo lubo zdázá sie bydź Synámi Chrystusowemi dla Wiáry Chrześćiáńskiey/ w sámey iednák rzeczy są podrzutkámi/ Synámi owego Oycá/ ktorego byli y owi/ co im rzekł CHRYSTVS: Vos ex Patre Diabolo estis. *Wy ieśćie máiacy Oycá Diabłá.* A mowił to CHRYSTVS do kłamcow prawde nie náwidzących/ y o prawde CHRYSTVSA przesláduiących: kłámstwo bowiem/ naypierwszy to płod Czártowski mowi *Aug: s.* Quomodò DEUS Pater genuit Filium, Veritatem, sic Diabolus lapius, genuit quasi Filium, mendacium. *Iáko BOG Oiciec zrodził Syná Przedwieczną prawde, ták Diabeł zgrzeszywszy, zrodził Syná, to iest, kłámstwo.* Kazdy tedy kłamcá/ nie może sie zwáć

KIG. Psal: 17. in Iud: c. 17. n. 1430. Ioan: 8.

zwáć słusznie Synem/ Vczniem Chrystusowym/ áni Chrześćiáninem práwym. Piękna czyni reflexia dowćipny *Engelg:* że lubo rozmáitym grzesznikom łáskáwym sie stáwiał niewiernych/ iáwnogrzesznikow/ cudzołozniću/ celnikow/ lichwiarzow náwracał/ y náwroćiwszy/ do swoiey szkoły przyimował: iednák w cáley Ewángelij nie czytamy/ áby ktorego kłamce náwroćił; á nie trudno o tákich było zá czásow iego/ ktorzy y ná sámą niewinność iego/ ni wiedzieć czego nie kłámáli: z czego pomieniony *Autor* dochodzi/ iáko sa obrzydliwi CHRYSTVSOWI/ ludzie kłámliwi: y oraz przyczyne dáie. Quia cum ipse sit summa Veritas, decebat, vt tale erga mendacium, odiũ ostenderet. *Bo ponieważ, CHRYSTVS ieś sámą Prawdą, przyzwoita była, áby tym sámym pokazał był, iáko nienawidzi kłamstwá.* Aże w kázdey porzadney szkole/ nie tylko vczą/ y zákázuią/ ále y karzą. Ták też y CHRYSTVS vczac w szkole swoiey prawdy iáko kochaiących sie w prawdzie/ zwykł osobliwie przemiowáć/ ták też surowo kłámcow vmie karáć: Ná co oboie przykłády przywodze. *Ná pierwsze* przywodze z *Hier: S.* Mátrone iedne/ ktora pomowiono o cudzołostwo z iednym Młodzianem/ oboie srodze meczono/ Młodzian w mękách choć nie był winien/ przyznał ná sie: po tym wywiedziony ná plác y ścięty/ oná záś niechćiałá tego vczynić/ nie dla boiázni śmierći/ ále tylko dla tego/ że wiedziálá iáko y wostátnim niebespieczeństwie zkłámáć sie nie godzi; ná plác wywiedziona siedm rázy ćięta/ nie mogłá bydź zćięta/ y ták cudownie vwolniona iest. Jáko záś kłamcow BOG karze/ oprocz tego co przez Prowerbiálistę powiedział. Qui loquitur mendacia, peribit. *Kto kłámstwo mowi, zginie.* *Sabell.* pisze/ iż predko po śmierći S. Hier. nieiáki Sabiniánus Heretyk/ kłámliwie pod imieniem S. Hier: wydał Xięgę/ áby nia łátwiey ludzi zwodził: nástąpił ná niego o to Syluán. Biskup Nocez: y obiecał/ że ieżeli S. Hier: iutro cudownego, iákiego znáku nie da zápieráiąc sie oney Xięgi/ tedy gotow będzie pod Miecz/ ieżeli záś pokaże/ to Heretyk ginąć musi: przyzwolily obie stro- ny. Názáiutrz gdy nic sie nowego nie pokazało Biskup idzie pod Miecz: lec S. Hier. widomie sie pokazawszy/ zátrzymał Miecz Katu/ y Heretyká o kłamstwo polákał: w krotce gdy wi-

SCRIP.

Dõ. Paff.

Prov. 19. L. 5. c. 4.

EXEMP.

EXEMP.

widzenie znikneło/ kłamcy swemu Heretykowi bez wßelkiego wderzenia/ cudownie głową z rámion zpádłá/ y ták zginął. Bierz to do vwagi sobie Chrześćiáński człowiecze/ ktory to ie-zyk swoy wolno ná wßelkie kłámstwá nie tylko zártowne/ ále y złodźiejskie rospuśćiłeś; nic to v ćiebie nießczerze z bliźnim poyść/ oßukáć/ omomić frántowskiemi słowkámi/ słowkámi. Nie dobywáią ná ćie Mieczow/ nie maczá ćie Káći/ ták wzwyß pomieniona Mátrona/ á ty z dobrey woli/ dla vćiechy/ dla vchronienia sie małego kłopotu/ kłámaß/ zápieraß sie/ á czásem przysiegaß. Mowićie owo náprzykład Kupiecy ludzie ztráćiłbym ná towárze/ gdybym prawde powiedział co mnie kosztuie? czego sie stoi? O mizerny wáß tákowy zarobek? nie długo y to/ y co wiecey ći BOG sprawiedliwy wydrze. zwyćięż sie w tym/ podź prawdo záwße/ á predzey zárobiß. Czego doználi oni dwáy Kolonscy Kupcy (o ktorych Cesárius) ći zá rádą mądrego Spowiednikà kłamstw krotkich w kupiectwie zażywáli cále poprzestawßy/ z wielkim pożytkiem swoim/ práwie wßystkich dla kupowánia towárow do siebie obrocili. Mowićie insi. Gdybym nie skłámał/ ináczey nie powiedział/ miałbym srogi niepokoy przesłádowánie/ á ná czás Przyiáćiełá mego zdrowia/ substáncyi/ sławy nie mogłbym ochronić. Tá to odpowiáda *S. August*: z owych słow S. Páwłá. Non sunt facienda mala, vt eveniant bona. Nie przyczá/ iż to dobra rzecz iest/ ochronić iákiego nießczęśćia bliźniego/ ále złym sposobem nie godzi sie. Kłamstwo zás z przyrodzenia swego táka ma złość w sobie/ iż y dobra intencyo/ choćby dla náwrocenia sie wßystkich niewiernych/ skłámać sie nie godzi. Dáie záraz przyczyne. Si propterea justa sunt mendacia, quia hoc animo fiunt, vt hæretici occulti detegantur, poterunt isto modo, si eodem animo fiant, casta esse adulteria, táż koby rzekł: BOG zákazał kłamstwá przez Apostołá. Nolite mentiri invicem, y zá nie Pieklem pogroził/ gdy iest wznáynych rzeczách. Omnibus mendacibus pars erit in stagno ardenti. Tenże też P. BOG zákazał/ zaboystwá/ cudzołostwá: Non occides, non mœchaberis, Pytam/ gdyby ći wpewnionо/ że Kátolicka zostánie tá/ ktora zrániona iest miłośćią swoią/ iezeli iey woli dosyć vczyniß: álbo że cále Heretyckie Pań-

L. 3. c. 37.

L. de mend. c. 1. Rom. 3.

Dolos. 3.

Apoc. 21.

Páństwo do Wiáry náwrocißß: álbo że zdrowia/ sławy/ substáncyi Przyiaćiełá twego obroniß/ z to kondicyą/ iezeli cudzołostwá/ zaboystwá iákiego dopuśćiß sie/ pewniebyś rzekł: nie chcę/ nie mogę tego/ y nie godzi mi sie vczynić; bo BOG zákazał. A czemuż/ choć tenże BOG zákazał y kłámáć/ gotowoś w pomienionych okázyách ná kłamstwo? Tá náuká iest teraz ták pewna v Doktorow; że żaden iuż nie trzyma/ áby kiedy/ choć w naywiekßey potrzebie godziło sie skłámáć; y owßem/ y owych figlownych/ oboietnych mow/ ktore świecka Polityká wymyślilá ná zwiedzenie drugiego/ cále zákazały záżywáć Dekretá Papieskie. Inn: XI.

Obaczywßy tedy/ iákiego to ćwiczenia iezykowi człowieká Chrześćiáńskiego potrzebá/ áby sie tych swoich powinnośći lepiey náuczył; nie możemy go do lepßey ßkoły oddáć/ iáko pod ćwiczenie/ y opieke Pánny Przenasw: Dwie osobliwie iezykà ludzkiego chwalebne powinnośći są; rostropnie milczeć/ y rostropnie mowić: według *S. Valer*: Magnum est tacere, magnum est loqui, sed sapientis est, vtrumq; moderari. Tego oboygá mogłby sie bárdzo dobrze y iezyk náß náuczyć od iezykà Pánny Przenaś: Lec ponieważ dziś pierwßy raz w Ewáng: S. gadáiąca Naśw: Pánno słyßemy/ vczmyż sie też raz gadáć z Kázimierzem S. Veritatem dicere: to iest zá práwowáć iezyki náße/ w ßczerość/ y prawde. Tego nas vczy Pánná Przenaśw: *Naprzod* przykładem swoim/ gdyż oná iest/ ktora prawde Przedwieczna zrodziwßy/ nád wßystkie inne ludzie naybárdziey w prawdzie sie kochálá/ y wßelkiey ßczerośći wizerunkiem byłá/ osobliwie w słowách. Oblubieniec Niebieski/ opisuiąc pod Figurą vstá Pánny Przenaśw: przyrownał ie do plastru słodkiego miodu/ Favus distillans labia tua. Ktorym podobieństwem chćiał wyrázić/ iáko Przenaś: Pánná bárdzo wdzięczna byłá w słowách. Ale ználázłoby sie było ná wyrázenie tego co inßego/ wiekßa y przyiemnieyßa słodkość máiącego/ niżeli iest plastr Miodu/ náprzykład słodkość Cukru: coż w plastrze miodu osobliwego Oblubieniec vpátrzył? Odpowiáda *Rich: Laur:* Quia sicut in favo est cera, lumini instrumentum, & dulcedo mellis reficiens gustum, sic in verbis ejus, est veritas illuminans intellectum, & omni-

FIG. Cant. 4.

L. 4. de laud.

moda bonitas, reficiens affectum. iákoby chćiał rzec: Tuż bá było Oblubieńcowi wyráźić/ że słowá Pánny Przenaś:/ nie tylko były wdzięczne/ ále też y prawdę obiaśniáiące rozum. máiące. Wiec ponieważ w plastrze Miodu/ náydzie ſie nie tylko Miod/ ále y Woſk/ máterya áwiátłośći; dla tego vſtá Pánny Przenaś: do plastru miodu przyrownáne ſą. S. Baſil. M. Orat: de 40. MM. nie może ſie wychwalić ięzykow Męczennikow SS. ktoremi przed Tyránnámi prawdę Wiáry S. wyznawáli/ y owßem powiáda/ że słowá od nich wymowione/ ták świętę były/ że ſámo powietrzę od nich ſie poświęcáło. O beatæ linguæ, quæ beatam illam vocem emiſerunt, à qua ſuſcepta aër ſanctificatus eſt. Co dáleko doſkonáley naydoſkonálßey bo Pánnie Przenaś: przypiſáć ſie może według *Novar:* nabożnego ták mowiącego. Adeò pura, & Sancta verba emittebat virginea lingua; vt & aërem ipſum ſanctificaret. *Ták ßczere y świętę słowá z Pánieńſkich vſt wychodźiły, że też ſámo powietrzę od nich ſie poświęcáło.* A tym ſámym przykłádem ięzyká swego/ wczy náße ięzyki/ iáko w ßczerości/ w prawdzie/ zápráwiáć ſie máią/ iákoż pewnie ſkuteczny to ſpoſob. Pytam/ czemu ná drugim mieyſcu opiſuiąc vſtá Naśw: Pánny/ Oblubieniec/ do ßnurá kármázynowego ie przyrownał? Sicut vitta coccinea *Septuag:* czytáło/ funiculus coccineus labia tua. *Cornel:* domyſla ſie/ że to tu álluduia/ nieco do owego ßnurá kármázynowego wywießonego z domu Ráháby/ ktory był znák prawdy popzyſiężoney/ y obietnice od ſpiegow Izráelſkich; á záś tym ná wárgách Przen: Pánny znáczyć ten ßnur muſiał doſkonáłą ßczerość y wierność w vſtách iey. Ale czemuż to funiculus, ßnurek iákiś ná vſtách Pánny Przenaś: nieco ſubtelnieyßego? czemu nie vitta, wſtęgá według *Vulgaty?* doydzie my wnet przyczyny/ wziąwßy nieco impet od Hiſtoryi Pogáńſkich. Ci chcąc wyrázić iáko ſkuteczney wymowy był Herkules; málowáli go pospolićie máiącego v swego ięzyká łáńcuch złoty/ ktory ná drobnieyßę łáncußki dzieląc ſie/ káżdego z ludzi ſłuchaiących Herkuleſá mowy/ ciągnął zá vßy. Funiculus coccineus labia tua. Nie dármo y Oblubieniec Niebieſki vpátrzył kármázynowy ßnur w vſtách/ to ieſt/ w mowie Pánny Przenaś:/ gdyż świety przykład ßczerości y prawdy ięzyká Cant: 1. FIG. Pier: l. 3. c. 39. APOPH:

ięy błogoſłáwionego/ dáleko ſkuteczniey niż bałeczny Herkules/ iuż nie vßy/ ále ięzyki ludzkie pociąga do zákochánia ſie w ßczerości/ y prawdzie. *S. Bonav:* o Pánnie Przenaśw: piſße/ że kiedy oddána była od Rodzicow/ w poczet owych Pánienek ktore pilnowały Kośćiołá Páńſkiego/ tedy/ iáko Miſtrzyni drugich naybárdziey ſtrzegłá ięzyká towárzyßek swoich/ y práwie gadáć ich vczyłá. Erat ſollicita erga ſocias ſuas, nè aliqua ex eis in vllo ſermone peccaret. Jákoż to Náś: Pánná mogłá vczyć gadáć dobrze/ ßczerze/ y prawdziwie towárzyßek swoich: kiedy nie czytamy/ ády kiedy gadáłá; dopiero ią dziś pierwßy raz/ y to krotko gadáiącą widzieymy/ y ſłyßemy. Tákże *B. Dyon: Carth:* piſße/ iáko S. Birgittá miáłá obiáwienie/ iż lubo Pánná Przenaś: wymowna była/ zadko iednák kiedy/ y to bárdzo krotko co wymowiłá/ wßyſtká w świętych myſłách záwáżona będąc. Przeto nie możemy ná to odpowiedzieć lepiey/ tylko ták/ że nie inny ſpoſob do náuczenia towárzyßek swoich oſtrożności/ ßczerości w mowie Pánná Przenaś: miáłá/ tylko żywy przykład ná ſámey ſie ſobie; gdy kiedy niekiedy z vſt iey ſłowo vſłyßáno/ y to pełne ſkromności/ ßczerości/ y prawdy. *Powtore* Pánná Przenaś: wprawuie ięzyki náße w ßczerość y prawdę/ kiedy wpraßa v P. BOGA nátchnienia y łáſki wnętrzne do obrzydzenia ſobie kłámſtwá/ nießczerości/ á zaczey zákochánia ſie w ſámey prawdzie/ y oraz vtwierdza/ że by w nayćiężßey potrzebie ośmielić ſie nie może człowiek dobrowolnie zkłámáć/ co oſobliwie zwykłá świádczyć tym/ ktorzy z nabożeńſtwem w tákiey okázyi/ vdáią ſie do przyczyny iey. *Plin:* piſße/ że Atenczykowie/ záwdzięczáiąc prace/ iednemu ſławnemu Oratorowi *Beroſus* názwánemu/ wyſtáwili mu ſtátuę kámienną/ czyli drewniáną/ czyli z metallu innego/ ſam iednák ięzyk z ßczerego złotá wprawili iey. Káżdego codziennie nabożnego do Przenaśw: Pánny mogę ią názwáć Ordinarium Oratorem Marianum, Kráſomowcą Pánny Przenaś:/ orácyiki/ modlitewki/ choć krotkie y proſte do niey/ przechodzą wßyſtkie Orácye Tulliußow. Záczym będzie ná záś ten Orator miał ięzyk kámienny/ ziemny/ to ieſt/ co niechce choć potrzebá prawdy powiedzieć/ álbo też drewniány/ do zápalenia ſie łátwy/ to ieſt/ zápalony

Mend. de Vit. Chr. S. 2. de Conc. l. 7. c. 36. APOPH.

páśoła iáko/ zkłáma/ zmyśli ná drugiego; ieżeli iednák/ po-
strzegßy śia żalnie zá to/ Nasw: Pánny prosi/ áby śie tego zle-
go odwczył zwyczáiu: w krotce vzna/ ieżeli tylko sam śie też
do tego przyłoży/ że mu Nasw: Pánná da linguam auream;
złoty ięzyk/ to iest/ przyuczy śie ßczerym/ prawdziwym bydź
Prompt. w mowie swoiey. *Discip:* pißę/ iż zá czásow Herezyi *Albi-*
ex. 31. *gensium* bluźnierczey Pánne Przenas: Heretycy/ dwu podrożnych
Káplanow zástawßy w Sobotę odprawuiących o Nasw: Pán-
nie Mßę SS. w polu w Káplicze máley/ iednemu z nich
ięzyk vrzneli/ y ták zkaliczony/ został w Zakonnikow blis-
kich/ z miłosierdzia od nich przyięty: lecz w dzień trzech Krolow w
nocy/ prosił znákámi áby go záprowádzono przed Oltarz: gdzie
choyne iuż przed Nasw: Pánna wylewał. W tym pokaże-
mu śie Pánná Przenas: ßtuke miesá nákßtalt ięzyká w rękách
trzymáiąc: y rzecze: ponieważ dla prawdy/ y Wiáry Syná
mego/ y czći moiey/ ięzyk ći twoy vrznięto/ teraz ći oto no-
wy przywracam/ otworzywßy vśta iego zpośrzá oboie części ię-
zyká/ y doskonále mowiącego zostáwiłá. Co widomie vczy-
niłá Pánná Przenas: temu Káplanowi/ z defektem ięzyká ma-
teryálnego vdáiącemu śie do śiebie: to pewnie gotową vczy-
nić/ wßystkim vdáiącym śie do siebie z defektámi duchowne-
mi ięzyká swego nie ochełznánego. Co śie oczywiśćie pokazá-
ło ná Páchołęciu iednym rodu nie podłego/ ießcze tylko w dzie-
Bib. edit wiąciu lat będącego: o czym ma *Lochn.* Szkodá tám ták
zuia méd. podobno niechcąc vczyniwßy Oycu swemu/ bárdzo śie bało
plag tákich od Oycá/ nád ktorym Páchołęciem studzy máiąc
polecowánie/ rádzili mu/ żeby śie owey robotki álbo ßkody za-
przał; áby rzekł: iż to nie ia vczynił: Słuchayćieß ná ták
rezolucya nábożna tá ku Pánnie Przenas: á dość prędko zdo-
łyłá śie dußá/ rzecze bowiem ná to. Quomodò auderem
B. Virginem quidpiam orare, si veritatem violarem. *Ia*
ták̀obym ia ná potym mogł pokazáć śie ná oczy Nasm: Pánnie, y
prosić iey o co, gdybym śie miał z prawdą minąć. Præstat cæci
quàm mentiri, neque si moriendum est, mentiar. *Lepiey*
że mnie Oćiec wybije/ niżelibym miał zkłámáć/ y choćby mi
vmrzeć przyßło/ nigdy przećie nie skłámam. O bogoboyna-
tego Páchołęciá Dußo! o błogosławiony ięzyku! ktory wiey
ßkole

ßkole nabożeństwá ku Pánnie Przenas:/ ták dobrześ postąpił
y prawdyś śie náuczył: O iáko wielu dorosłych pokonfundu-
ieß ná Sodzie Bożym! ktorych vstá vstáwicznie pełne są nie-
ßczerości/ fałßow/ y kłamstwá/ á co gorzey przysiog kłamli-
wych. *Padag: Chryst.* táka rzecz pißę. Był w Konstántyno- P. 1. c. 4.
polu zacny y bogáty ieden Młodzian *Falio* názwány/ ten z
wielkiego nabożeństwá ku Anyołowi Strożowi ślub vczynił/
ná cześć iego nigdy nie zkłámáć dobrowolnie; trafiło śie że-
ná osobnym mieyscu od ludzi z rownym sobie Młodzianem
zwadziwßy śie/ onego zábił: ná sam domyśl/ żadnych nie má-
iąc ná niego świádkow/ krewni poimánego stáwiáią do So-
du/ zpytány o zábićie. Widzi że gdyby zkłámał/ y zápárł śie
mogłby śmierći vyść/ iednák wspomniawßy ná swoy ślub/
nie chćiał zkłámáć/ przyznał śie dobrowolnie/ záczym idzie
pod Miecz/ zálecáiąc śie Anyołowi S. dla ktorego życia nie
żałował; áż oto Rát zćiąć go nie może/ bo pokázuie śie wi-
domie Anyoł/ zábićiá Młodzianá nie dopußcza/ á zátym vo-
walnia go od śmierći. Jeżeli ten Młodzian ku czći An-
yołá Swiętego ślubem śie obowiązał ná prawdę/ co mu też
swego czásu/ ná dobre wyßło. Czy nie godnieyßa iest Nay-
świętßa Márká/ ábyśmy z nabożeństwá/ z miłośći ku niey/
ieżeli nie ślub/ to przynamniey mocne postánowienie vczy-
nili sobie dziś/ że ná cześć iey/ nigdy rozmyślnie/ do-
browolnie/ vmyślnie/ kłamstwá; ták w małych/ iáko y w
wielkich rzeczách/ nie dopuśćiemy śie; bárdzoby nam ten
ślub ná dobre swego czásu wyßedł. Więc áżebyśmy skut
tegniey te postánowienia náße/ álbo śluby w chronieniu śie
kłamstwá wypełnili/ y ięzyk náß w ßczerość/ y prawdę wpra-
wili/ powtorzmy do Pánny Przenas: modlitwę Kázimie-
rzá S. Pro me pete, vt quiete sempiterna per-
fruar. Ut sim, malum nolens, DEUM colens,
Pio semper opere Corde prudens, ore
studens, Veritatem dicere.

AMEN.

Regina Pacis.

Pro Aſſumpt. B. M.V. Cracov: ſub bello Suetico 1703

STROPHA 8.

Eſto tutrix, & adiutrix, Chriſtiani populi.
Pacem præſta, nè moleſta, Nos perturbent Sæculi.
Baáż obrona, y ochrona, Pánno, ludu wiernego:
Zyczż pokoiu bron od boiu. Zámieſſánia Swieckiego.

Facta ſum coram eo quaſi Pacem reperiens. *Cant.* 8.

NJe máła trudność/ y rzecz wielce rzadka teſt/ ználeść prawdźiwy doſkonáły pokoy. S. N. Oblubienicá Sálomona dość mądrego Mejá miáłá/ dość bogátego/ dość ſpokoynego/ ten mu ſámá dáie tytuł. Vinea fuit pacifico: á pokoy to był od ſámego P. BOGA/ Oycu iego práwie poprzyśiężony: Pacem & otium dabo in Iſrael, omnibus diebus eius. A przećie táż Oblubienicá/ nie zowie go doſkonáłym pokoiem / ale tylko ćieniem podobieńſtwem pokoiu. Facta ſum coram eo, quaſi pacem reperiens: y ſłuſznie; bo dla niezgodnych áffektow Sálomonowych/ Adamavit autem Salomon Mulieres alienigenas. P. BOG odmienił choć przyobiecał był pokoy on. W tymże rozdziale czytamy/ iáko Idumeyczyki/ y poddáne ſługi iego ná Sálomona pobudźił / iż pokoy on/ ſława ták wielka Salomoná/ bogactwá niezliczone/ práwie to zniknło: bo ćiężkie dźiećiom ſwoim zoſtáwił vbóſtwo/ ták że Jeroboam ſyn iego/ ná potrzeby ſwoie drzec poddánych ſwoich musiał. A to rzecz pewna/ iż kiedy w Monárchách nieſzczęſne adamavit znáydzie ſie/ potym Krolestwá ich / nigdy ſie niech nieſpodźiewáia doſkonáłego pokoiu: Quaſi pacem reperiens. Jákoż y teraz wſzytko Chrześćiáńſtwo zámieſzáne woynámi/ od ták wielu lat ſuka pokoiu: ználáslo / ztráćiło przed kilko lat z Turczynem pokoy/ ale quaſi pacem: pozor tylko pokoiu; bo daleko wiekſze/ ſzkodliwſze miedzy Kátolickiemi Pánámi náſtąpiły woyny / ktoremi nie tylko Páńſtwá ſwoie rwinnią: ale Pogánſkiemu zwyćieſtwá nád Chrześćiáńſtwem nádźieia czynią/ áto zaśćia dla oſłábienia ſił ſwoich/ zaśćia, iż Pogánin/ gdy ma gotowáć ſie ná nowa potege. A dopieroż mowiąc o Oyczyźnie náſzey / ieżeli kiedy iáko u nas ćień tylko pokoiu záwſze/ bá y nie znamy pokoiu. Zprofánowane zoſtáły ná wielu mieyſcách od Heretykow Kościoły / Duchowieńſtwo znieważone/ Zákonne oſoby z Celi ſwych wypędzone / BOG y SS. Boży / naſzuchálł ſie błużnierſtw heretyckich/ miłom ochydę narodu u poſtronnych/ miłom ruine vbogich ludźi / á przećia tá woyná zda ſie nie ktorym pokoiem: mowią/ bronią/ że ten Nieprzyiaćiel teſt potrzebny Oyczyźnie: ſprawdźiło ſie o nich co Sálomon nápiſał. In magno viventes inſcientiæ bello, tot, & tam mała magna, pacem appellant. Coż tedy mamy czynić? Oto Przen: Pánná przy Wniebowźięciu ſwym chwalebnym/ ſtawa ná iákas *Komiſſya*, ná traktaty, *S. Bern*: Advocatam præmiſit peregrinatio noſtra: O czymże tám Przen: Mátko tráktuieſz: Sámá powieda że o pokoiu. Facta ſum coram eo quaſi pacem reperiens. O pokoiu całego Chrześćiáńſtwá/ o pokoiu Oyczyźny náſzey: tá iey teſt w Niebieſkiey chwale zábáwá oſobliwa: O ktory ſupplikuie do niey w Melodyi ſwoiey Krolewiez náſz. Eſto tutrix, & adiutrix Chriſtiani populi: Pacem præſta, nè moleſta, nos perturbent ſæculi. Nowſzem dźiś/ iáko Krolowa wſzelkiego pokoiu/ tron záſiada pokoiu / oraz Niebu y Ziemi całemu Chrześćiáńſtwu rozdáie przywileie pokoiu. Co pokaże / wprzod ſpytawſzy ſie/ czemu to Polſká náſzá/ ták długo u P. BOGA ſtaráiąc ſie o pokoy / do tych czás nie może go otrzymáć.

Sáwna to u Duchownych przypowieść. Sic nos tu viſitas, ſicut te colimus: to ieſt/ iáko ſie u P. BOGA o co ſtáramy/ ták też od niego mamy: y ták kto ſie náprzykład ſczcze ſtara o pokoy/ ma też doſkonáły pokoy/ kto zás on ſtára ſie iákoby nie ſtárał/ to też nie ma pacem, ále quaſi pacem, *nie ma doſkonáłego pokoiu, ále raczey poſtać pokoiu.* O nie iákoſkolwiek ći to/ ále wſzelkiemi ſpoſobámi o doſkonáły pokoy ſtáráć ſie potrzebá/ przeſtrzega *Dawid S.* Inquire pacem, & perſequere eam. Obaczmyż tedy te ſpoſoby y iáko do tad záżywáliſmy ich/ á doydźiemy/ czemu tak długo Polſká náſzá doſkonáłego nie ma pokoiu. Niechce ia tu mowić o Politycznych/ o świeckich ſpoſobách/ ále o Duchownych/ ktoremi

Chrześ

Cant. 8.

1. Parap. 22.

3. Reg. 11.

Sapi. 14.

Scr. 1. de Aſſ.

I. PARS

Pſ. 33.

Chrześćiánſki człowiek pod czás woyny / ſukáć maſz y żebrać u P. BOGA pożądánego pokoiu. *Pierwſzy ſpoſob* podáie ten ſam *Dawid S.* to ieſt udánie ſie do publicznych *Supplikácyi*, do modlitw: opłákány álbowiem ſtan Páńſtwá ſwego zá Potomkow ſwoich w Prorockim duchu widząc / y on należycie opiſawſzy; DEUS venerunt gentes in hæreditatẽ tuam &c. *BOZE, o to zgromádziły ſie narody obce ná dźiedźictwo twoie &c.* záraz lud ſwoy informuie / y wczy *ſupplikácyi*, modlitw publicznych / woła támże imieniem ludu ſwego. Adjuva nos DEVS ſalutaris noſter, *rátuy nas BOZE Zbáwićielu náſz*, dla tego y Kościoł S. w podobnych trwogách pomienionego záſpiywa Pſalmu / y ſpoſobu / náznáczáiąc *ſupplikácye*, poſty / Proceſſie; tákoż przyznáie ia że to wielce ſkuteczny ſpoſob. Dźiwna rzecz / że y ſámo Pogáńſtwo do tego ſpoſobu pod czás woien vdawáli ſie. iáko / *Aul: Gell.* piſze / że *Scipio Africanus*; nim wiec ná publiczne rády do Capitoliũ poſzedł / wprzod pięć godźin przed dniem w Kościele Jowiſzá modlił ſie. tákże y *Numma. Pompil.* Krol Rzymſki / gdy mu dáno znáć o woyſku Nieprzyiáćielſkim / rzekł: At ego ſacrifico. q. d. Nabożeńſtwo / to moia naypierwſza obroná y zbroią. A ſtáramyż ſie tym ſpoſobem ſczerze o pokoy? Powiáda Piſmo S. że w Ziemi Sámárytáńſkiey był lud pewny / ktory że ſie nie bał P. BOGA przepuśćił ná nich Lwy: Non timebant Dominum, & immiſit in eos Dominus Leones. Coś ſie podobnego y známi ſtáło / wyeſorowáły ſie Lwy ſeptemtrionálne ná Polſkę náſze. A możeż ſie mowić Immiſit Dominus Leones: może y ták ieſt: Myli ſie to z prawdą / co owo názzekáćie mowiąc ná niektorych / że wam Szwedá wprowádzili: ia záś mowię: Immiſit Dominus Leones; że to P. BOG tych Lewkow ſpuśćił ná nas / y owżem roſkazał im nie iáko: Dominus præcepit militiæ belli, venientibus de terra procul. mowi Proſrok. Ktorych to ſłow / tłumáczenie u iednego *Expozytora* czytáiąc / práwiem ſie zdumiał; bo właſnie iákby ná teráźnieyſze nieſzczęśćie Polſki pátrzył / to mieyſce Piſmá S. tłumácząc gdy mowi: Præcepit populis, qui è remotiſſimis plagis adfluunt, quales ſunt Sueci. We Włoſzech ten Author piſał / gdźie ten Nieprzyiáćiel czáſow iego nie doſiągł; znáć tedy

Gen. 17 — 4. Reg 17 — FIG. — Iſai. 13. — Lucuc. L. 10. in Ioan.

piero iego Duch S. ſkierował ná náſze Polſkę: Immiſit Dominus in eos Leones. Coż czyniło w tym nieſzczęśćiu Paſterze náſi? wdáło ſie z Dáwidem do ſupplikácyi: y owżem przeźiwko tym Lwom poſtępuie ſobie ták / iáko Krol Daryuſz. Dan. 6. Doſtáie ſie Dániel miedzy Lwy / ſam Krol zniżowány nieſzczęśćiem wiernego ſługi ſwego / czyni do Bogá Dánielowego gorące zá nim weſtchnienia. Deus tuus quem colis ſemper, liberabit te. Nowżem wybáwienie to od pożárćia Lwow. FIG. *Tertull:* przypiſuie nabożeńſtwu Krolewſkiemu / náwet poſty / vmartwienia odpráwia Krol. Dormivit incænatus, cibiq; adu. non ſunt allati coram eo, inſuper & ſomnus receſſit ab eo. Gnoſt. Czuli Páſterze náſi podobnego ſpoſobu zażyli. Náznaczali y náznáczáią publiczne modlitwy / ſupplikácye / poſty / vmartwienia od tánców / od muzyk &c. ábyſmy tym ſpoſobem / wyprośili ſobie u Páná BOGA pokoy y potłumienie nieprzyiáćiela: á prośiemyż BOGA tym ſpoſobem o pokoy? z żálością przypominam ſobie / że ták rok przez Lwow przechodząc / niektore tám Páńſtwo záſtałem / ktoreż nie tylko pokarnie / ále y w Kościele nie wſtydźiły ſie ſzemrać ná poſtánowione w Arcybiſtupſtwie *ſupplikácye*, ále y Xięży / Kaznodźieiow / gdy Koronowánego Páná / do modlitw / zálecali / konfundowáli. Druzy záś; lubo tych ſupplikácyi o pokoy nie gánia / przecież wiele ich ieſt; oſobliwie z ſtánow Páńſkich / choć to dla zbytkow ſákcyi / y ſwywoli ich / naywiecey tá biedá ná nas przyſłá / ktorzy máloco o to nabożeńſtwo dbáią; á ieżeli kiedy ná nim bedą to w Kościele nieſtrommością ſwoią P. BOGA bárdziey obrázáią: Náyduią ſie y niektore Poſtnice / co to zády z dobrey woli Nowenny poſzą / á kiedy X. Biſkup náznáczy ták poſt / pod czás trwog / to noń ſzemrzą / y pośćić go niechcą: Nád to / przyznam ſie / żem ſie y turbował / nie ták ná tanegnikow / iáko ná vrzędy nie dogląda iąc tego / gdym cáłą Oktawę Náwiedzenia Náſzey: Pánny ná Piaſku / tuż práwie przy Kościele pod czás nabożeńſtwá / tány / muzyki / piiátyki / ſtrzał / z przeſzkodą nabożeńſtwá / y pogorſzeniem; ponieważ teraz zákázano tego. Nie dziw tedy / że nie mamy pacem ále tylko quaſi pacem; vprośić ſobie u P. BOGA nie możemy doſkonáłego pokoiu: bo ſie też modlemy / pośćiemy / iákobyſmy

kobyśmy śie nie modlili / nie pośćili. &c. *Drugi ſpoſob*, ſtárania ſie o prawdźiwy pokoy / ieſt poprawá złych obyczáiow *S. Grzegr.* vważáiąc pomienione wyżey ſłowá Oblubienice. Quaſi pacem reperiens. pyta ſie: Quid eſt, quòd non ait pacem, ſed quaſi pacem? y Odpow: Quia quamdiu cum peccato vivimus, pacem perfectam cum illo qui ſine peccato in carne vixit, non habemus. *Bo puki tu w grzechu żyiemy, doſkonáłego pokoiu, z tym ktory bez grzechu w ćiele żył, mieć nie możemy.* Też dáie naukę y ſpoſob / ſtárania ſie o prawdźiwy pokoy Dawid S. ále troche z rożnicą bo to ſtáranie ſie o pokoy przez poprawę obyczáiow / *principaliter* kładźie ná ſtany Páńſkie: Suſcipiant montes pacem populo, & colles iuſtitiam. Co tłumácząc *Blanc* mowi: Pax à montibus id eſt Regibus, Principibus, Magiſtratibus, decurrat in valles, id eſt, in populum humilem: W ktorych ſłowách dáie ſie znáć / że iáko niżinom gory wilgotności dodáią; ták o pokoy niżſzym ſtanom / wyżſze / Páńſkie ſtány / ſtárać ſie powinny Suſcipiant montes pacem populo: y ſłuſznie: Pytam bowiem / zá co to ſáme tylko Stany Duchowne / mieyſkie / wieyſkie / ták często / y ták ćieżko podatkuią? zá co chłopek Pánu ſwemu w ták ćieżkie poddáńſtwo ſie doſtał / że v niektorych niedyſkretnych / y iednego dniá nie ma ſwoiego / że mu nic nie wolno / nie godźi ſie bez Páná żenić / dźieći iák chce obrocić / vrodźi mu ſie ćielątko / proſiątko / może to wydáć / zprzedáć / zbyć z domu / álbo dárowáć, á kiedy ſyn / corká / nie godźi ſie / y pod ziemia ſzukáć go będzie dźiedźić: Zá coż to tedy / ták ćieżkie obligácye ná nich / wżák ten káwałek ziemie / krotego kmiotek záżywa / nie ták drogi / áby wżytko potomſtwo zá vżywánie iego w niewolą miáło poyść / wżák też to nie zákupiony / nie záwołowány niewolnik? bo według Moralnych Theologow: Inter Chriſtianos non dantur mancipia. Wiec ta fundámentu żadnego innego vpátrzyć tego nie mogę / tylko ten / że Pánowie / Stan Rycerſki / ponieważ wolni ſą od podatkowánia: innym ſtanom niżſzym / álbo poddánym ſwoim reciprocè ex contractu implicito, obligowáni ſą providere ſecuritatem, rádámi ſwoiemi / pieniądzmi / ſwoiemi / przy koſztách z podatkow prowidowánych / obmyślać bezpieczeńſtwo y pokoy. Dobrze tedy Dawid mowi: Suſcipiant montes pacem populo. Pátrzćieſz / ktorzy álbo záby publiczne dla prywat rwiećie / álbo ktorzy ex ſtipendio obligowáni bywſzy / vchrániáćie ſie obozu / vmykáćie bokow / woiuiećie nie woiuiąc / przez co y teraz ná direpcya nieprzyiaćielſko / Kościoły / Miáſtá / poddáne ſwe podáliſćie / iáko przed P. BOGIEM z powinności wáſzey wyrachuiećie ſie. Aby záś to ſtáránie o publiczny pokoy / nádáwało ſie Monarchom / Senatorom / Wodzom / y innym do ktorych to ſtáránie należy; zaraz przeſtrzega ich Dawid o poprawie obyczáiow: & colles iuſtitiam; Záiſte dla otrzymánia pożądánego pokoiu / potrzebna wielce poprawá obyczáiow / we wſzytkich ſtánách / ále naypierwey w Páńſkich. *S. Laur: Iuſtinian:* Regis iuſtitia, eſt pax populorum, tutamen Patriæ, immunitas plebis: *Krolá żywot ſprawiedliwy, ieſt pokoy Narodu, obrona Oyczyzny, ſwobodá poſpolſtwá.* Widźiemyſz też poprawę obyczáiow w Stánách pomienionych? ia w Zakonney Celli wychowány / Dworow niewiádomy / ná to *ſtrictè* nie odpowiádam / ále to tylko co woczách wſzytkich ieſt / vważáiąc. iáko y pod czás woyny / ſkwierku ludzkiego / dla ćieżkich podatkow / pánuia ſwywole / pliátyki / tany / zgorſzenia w domách niektorych Páńſkich / beſpiecznie mowie / że non eſt in collibus iuſtitia: y to ſámo pokázuie / że nie trzebá ſie nam pokoiu ſpodźiewáć / ále tylko quaſi pacem bo te nieuſtáiące pod czás woyny zbytki / znácząc záczey ruinę Oyczyzny. Zdumiáły Prorok nád Bábilonio lámentuie: Babylon dilecta mea poſita eſt mihi in miraculum: przyczyne żalu dáie / iż Senatorowie Babylońſcy / gdy ſie bić było potrzebá / oni bánkiety / gálleopery ſprawowáli. Pone menſam, contemplare in ſpecula comedentes & bibentes, ſurgite Principes, arripite clypeum, ktore ſłowá vważáiąc *Vega* mowi: Fœdiſſima, & dedecoroſa res, quod delitijs & voluptatibus ſe dedant, quo tempore Regno imminet clades. Naybrzydſza to rzecz / w ten czás ſie bánkietowáć / roſkoſzować / gdy ruiná náſtępuie Krolеſtwu. *Plutarch.* piſze / że gdy *Pompeiuſz* pod czás wielkich woien Rzymſki *Conſulat* obierał. y oraz żenił ſie z *Pompeią*; miáno to zá bárdzo zły znák. Honeſti Viri Pompeium exiſtimabant Rempubl: depoſuiſſe in jactatam fortunis ....

Pſ. 71.

FIG.

Iſai. 21.

FIG:

in Iud. c. 12.

HIST.

eum ille coronatus sacra nupcialia ageret. O gdyby ći Pogánie poyźrelí na Páłace Katolickich Pánow/ á zwłaszcza w Polszcze naszey/ podobnoby tám coś nagánnieyszego obaczywszy bárdzieyby o zgubie całego Chrześćiánstwa wrożyli. *Salu: de Gub:* żałośnie Miásta swego ruine opisuiąc/ bárdzo się żáłuie/ że Pánowie Mieyscy/ gdy iuż w bramách był Nieprzyiaćiel/ piiatyk/ konwersacyi z dámámi porzućić niechćieli. Ad hoc postremum rabida vini aviditate & fœminearum blanditiarum libidine perventum est, vt Principes vrbis ipsius, nec cùm quidem de conviviis surgerent, cùm iam hostis Vrbem intraret. Coś żałośnieyszego u nas/ bo iuż nie w bramách/ ále w sámych wnętrznościách Oyczyzny nieprzyiaćiel. Ponieważ tedy nie postrámiamy się w tych swywolách/ dármo nam sobie o pokoiu/ o zwyćięstwie nad nieprzyiaćielem wrożyć: Záwsze nam tak będźie/ iáko niegdy Rzymianom woiuiącym z Sabinczykámi. Rzymianie w domu wzięli konie swoie táncować w tákt przy muzyce/ wyiádą po tym ná tych że koniách w pole ná woynę/ zágrać im kazał Nieprzyiaćiel/ áż konie do boiu niechco/ ale tylko w plasy/ y ták Rzymskie woysko porażone zostáło. Skaczą/ plesy stroią pod gás woyny nási Rycerze/ to też wyśćiwszy po tym w pole/ kiedy Mars já zátrąbia/ serduszko/ wspomniawszy sobie ná swywolne swoie życie w plasy/ lękać/ śmierći się bać będźie/ áż potym porskoczą y nogi/ w nogi z konfuszyą przed nieprzyiaćielem. Ogołá táśnie widźiemy/ że temi sposobámi/ ktore nam P. BOG podał przez Pismo ś. nie staramy się o pokoy prawdźiwy/ dla tego też nie mamy pokoiu.

APOPH:

II. PARS

Ponieważ tedy sámi nie umiemy/ czy nie chcemy prawdźiwego szukać pokoiu/ daymyś *kommissyą* zlecmy to komu lepszemu/ mędrszemu/ to iest/ Przen: Pánnie/ Tá iest rádá dowćipnego iednego Theoretyká/ ktory uważywszy/ że ná świecie tylko málowány pokoy/ quasi pacem ták mowi: Ideo operè pretium est, vt B. V. Mater Dei, & Mater rei, interDeum & reum se immittat; simultates abdicet, & rursùs pacem omni momento restituat. *Więc trzeba żeby Błogosł: Pánná, ktora iest Mátką BOGA y człowieká grzesznego, miedzy BOGIEM y grzesznym włożyłá się, strony vspokoiłá, y znowu śćie.*

Paciuc. in Ps. 85. exc. 21.

ną śćieżkę przywrocićá pokoy. A kiedyż lepiey/ po to się do Nas: Pánny wzburzone woynámi Chrześćiánstwo/ y nászá polská/ ma vdawáć? iáko dźiś/ gdy Przenas: Pánná stánąwszy w onych gmáchach Niebieskich/ sámá obwołáć się roskázuie Krolowa/ Pánio/ pokoiu. Facta sum coram eo quasi pacem reperiens: y owszem Tron Pokoiu szczęśliwie zásiadaz Trojem pokoiu zowie naywyższą iey po Chrystusie chwałę; zá prawdę chwała iey/ Tron to naydoskonálszego pokoiu. Zwoluie tam/ iako ná cudá wielkie Dawid S. wszytkiego świátá/ ábyby ogladał źiemie iákąś/ ktora od kráiu pełna byłá pokoiu. Venite & videte opera quæ posuit prodigia super terram, auferens bella, vsq; ad finem terræ. A ktoryż to tak szczęśliwy kray? *S. Hieron:* rozumie przez ten kray/ chwałę Niebieską: przeto Niebá komu życząc/ mowiemy pospolićie; Day mu Pánie wieczny pokoy: kto iest spokoynieyszy ná duszy/ wmiárkowanszy w passyách swoich/ ten też doskonálszy pokoy wieczny/ doskonálszą otrzymuie chwałę w Niebie: á ktoryż duch stworzony/ po Duszy Chrystusowey/ mogł bydź spokoynieyszy/ nád Duszę Przen: Panny? Sáme Duchy Anyelskie/ á przećie podległe były woynie wnętrzney/ to iest pokusie oney generálney/ poki nie byli vtwierdzeni w łásce Bostiey: sámey to Duszę Przenáś: Pánny osobliwy Przywiléj/ że iáko pierworodnemu grzechowi nie byłá podległá/ ták też żadney woyny wnętrzney/ to iest przećiwienia się woli zdrowemu rozumowi/ znać nie mogłá. A zátym idzie iż też wieczny iey Pokoy/ Chwałá iey naydoskonálsza iest: y tá to iest Ziemia pełna wielkiego pokoiu/ o ktorey Dawid wzwyż powiedźiał Auferens bella vsq; ad finem terræ, iáko tłumáczy *Rich: Vict:* Quæ est ista terra, de qua bella omnia auferuntur, nisi illa de qua Prophęta. Veritas de terra orta est. De hac terra omnis pugna tollitur, in hac terra, pax plena reperitur. Jákoż y sámá Przen: Pánná wwielbienie swoie/ naydoskonálszym názywa pokoiem. Facta sum coram eo, quasi pacem reperiens. *Paciuch.* to słowko Quasi wważáiąc/ mowi: że iáko Pismo S wielkość chwały Synà Bożego opisuiąc/ tegoż słowká zázywa. Gloriam quasi vnigeniti: ták to słowko o pokoiu/ y uwielbieniu Nasw: Pánny/ nie wmnieyszą/ ále ra-

L. 2. de Eman. c. 29.

in Ps. 86.

Ioan. 1.

czey wyraża/ wielkość/ nieograniczoność Chwały iey. Non eſt diminutivum, ſed expreſſivum magnitudinis pacis, quam reperijt: przyznáie y ná drugim mieyſcu. Mecum ſunt diviProv. 8. tiæ, & gloria, & iuſtitia, *Aquila* czyta pro luſtitia, SubſtanEſcob. f. tia pacis. Ná tym tedy chwalebnym Tronie Pokoiu zásiady 548. ßy Krolowa pokoiu Przenaśw: Pánná/ choynie y Niebu y Ziemi ßáſuie pokoiem. Wniebowźięćie iey/ przynoſi nowy/ pożądány pokoy/ *Naprzod* Obywátelom Niebieſkim/ BOFIG. GV y Duchom Niebieſkim/ per accidentalē gloriam. Záplatta Dawid P. BOGA ná iákiś odpoczynek. Surge DomiPſ. 131. ne in requiem tuam. Wiem ia co że P. BOG żadnemi woynámi/ pracámi/ zmordowáć ſię nie może/ á zátym ſpoczynku niepotrzebuie: iednák po náßemu mowiąc/ po dźielách oſobliwych iego/ iáko to przy ſtworzeniu świátá było/ zwykło Piſmo S. przypiſowáć P. BOGV ſpoczynek. Requievit die ſeptimo ab omni opere, quod pátrárat. Przenaś: Pánná Gen. 2. ieſt dźieło nayoſobliwßé ręki Boſkiey / ktore dopiero przy uwielbieniu Duße y Ciáłá iey zákończone zoſtáło/ iuż wiecey Mátká Przenaś: áni mieć może od BOGA/ áni BOG wiecey iey dáć. Záczym dźiś requievit Dominus. TRZECIA Przenaśw: widząc w zupełności ſwoiey ták ślicznę dźieło/ oſobliwe vkontentowánie ſwoie odbiera: ták tłumáczac pomienione ſłowá mowi *Chryſyp.* Surge Domine in requiem tuam, Tu & Arca - Tua enim requies eſt Virgo. *Nuż inni* Obywátele Niebieſcy/ Duchowie SS. y ći dźiś odbiezáia od Krolowey pokoiu/Pokoy: Vreſknione bowiem nieiáko były Duchy one SS. y lubo coś ſłyßeli od innych Anyołow ktorzy ſłużyli Przenaśw: Pánnie/ o ślicznośći/ Ciáłá Duße y iey. áby iá iednák kiedykolwiek wyráźnie oglądáły / prágneli wielce. Wiec dźiś przy Wniebowźięćiu doſkonale iuż taſknićе ich uſpokoione/ dźiś vkontentowáni/ dźiś accidentalis gloriæ; nieiáko odbieráią *Complementum*. Słuchayćie mi átáłacych w Niebie Krolowa pokoiu Duchow SS. Revertere, revertere SCRIP. Sunamitis. *Aquila ex Hebr:* czytá *Pacifica*, vt intueamur te. Cant. 6. Ná co pißąc *Corn. à lap.* mowi: iż z wielkiego prágnienia do oglądánia oſoby Przenaś: Pánny/ Duchowie oni świeci to mowią/ y przez to dáią znáć/ iáko wielka rádośc/ y vkontentowá-

towánie ſwoie otrzymuią/ ná Wniebowźięta pátrząc Pánnę. *Poſyłá ießcze* Pokoy ſwoy Krolowa Pokoiu y ná źiemie: á to dwoiáki. *Naprzod* czyni pokoy miedzy człowiekiem grzeßnym/ y BOGIEM rozgniewánym. Rzecz to bárdzo ćießka/ podiąć ſię/ vgody miedzy BOGIEM á człowiekiem. Nárzekał rám Job że nie mogł tákiego pośrednika ználeść/ ktoryby obiemá ſtronom prawdę powiedźiał. Non eſt qui vtrumq; FIG. valeat arguere. *S. Thom:* mowi / że to Job prágnął pośrelob 9. dnika miedzy BOGIEM y ſobą. A *S. Grzeg:* przydáie: Durum ſonat, ut quæratur, qui DEUM arguat. Trudno to znaleść tákiego/ ktoryby ſię vpomniał P. BOGV: A ktoż z ludźi mogłby ſię ná to osmielić/ gdyż mu y w oczy poyżreć ſtráßną. Quis ſtabit ad videndum eum. Mamyć woraw- Malach. 3 dźie naypierwßego Pośrednika naßego do BOGA/ CHRYSTVSA Páná/ Mediator DEI & hominum, Homo CHRI- 1. Th. 2. STVS JESUS, Ale y ten ná czás/ gdy mu pákrow pokoiu/ obietnic nie dotrzymuiemy/ trudny nam bywa / ſprawiedliwośći Boſkiey nieiáko vprzykrzyć ſię nie chce. iáko o nim *S. Bern:* mowi: Non ſola illi cantatur miſericordia, cantatur pari- Ser. de ter & iudicium. Wiec nam tenże Doktor/ ſedyna tylko/ á- Verb. A: le zdolna ná to Pośredniczke Wniebowźiętą Pánnę pokázuie; poſt. Opus eſt Mediatore, ad Mediatorem iſtum, nec alter nobis vtilior quam MARIA. *Potrzeba nam Pośredniczki, do Pośrednika náßego* CHRYSTVSA, *á inßa lepßa znaleść ſię nie może, nad Przenaś:* MARYA: oná álbowiem potrafi y ſámemu záGNIEWANEMU BOGV/ przypomnieć miłosierdźie iego nieſkończone/ Mękę/ rány/ Syna ſwego/ ułomność ludzką/ zdrády ßátáńſkie exágerować/ áby tym vblagać/ y vſpokoić mogłá ſtuſßny gniew Boſki. O felix MARIA, Tu Mater Regis, tu Mater exulis, tu Mater reis, & Mater ſudicis, tu Mater DEI & Mater hominis: Cum ſis Mater vtriuſq; diſcordias, inter tuos filios ſuſtinere nequis. *S. Bern:* *O ßczęśliwa MA-* de præ- *RYA, tyś Matką Krola, y Matką wygnáncá, Matką grzeßnego y* cell. v. *Sędziego, Matką* BOGA *y Człowieká: á ponieważ Matką oboygá ieſteś, nie dopuśćiß ſynom twoim żyć w nieprzyiaźni.* Ná oſtátek poſyłá ludźiom y ſprawuie pokoy miedzy rozrożnionemi ſtronámi / oná álbowiem ſámá ieſt ná Niebie / przez ktorey

przyczy-

przyczyne całe Chrześćiáństwo spodziewáć ſie má wwolnienia od woien/ poiednánia záwáśnionych na ſie ſtron/ zwyćieſtwá nád nieprzyiaćiołami Wiáry S. zgołá doſkonálego pokoiu. Wiem ia/ iż w chwale wiecznej SS. Boży/ nie ſtoią z proſtemi rękámi. Jedni iáko zwyćiężcy trzymáią Pálmy/ & Palmæ in manibus eorum: inni iáko Pánienki / trzymáią Lilie; inni iáko Pátronowie Krolestw/ Państw/ trzymáią miecze: Et gladii ancipites in manibus eorum. A Naśw: Pánná co też tám trzyma w ręku? Należą iey; y zwyćieſkie Pálmy z podeptánego ſmoká/ y Lilie czyſtośći &c: iednák nayzacnieyſze Przenaś: Pánny *inſigne*/ y nayukochánſzy ná rękách ſpecyał iest Dźiećiątko Syn iey; ále ten iuż ná Máieſtáci ſiedźi! coż tedy miáſto niego ná ſwoie ręce wźieią Naśw: Pánna? wźieią ná ſwoie ręce Pokoy/ oney to w Niebie záb áwá; ſtáráć ſie o pokoy wßyſtkiemu ludowi Chrześćiáńſkiemu/ Páńſtwom Kátolickim/ wßelką obronę przećiwko nieprzyiáćiołom dawáć: ſámá przyznáie. Ubera mea ſicut turris, ex quo facta ſum, eram eo quaſi pacem reperiens. Co *Eſcob.* do moiey rzeczy ták tłumáczy. Cùm Throno Cæleſti iſtituitur MARIA à DEO ſponſa, aſpicitur non tanquam de diabolo triumphans, non tanquam exercitu virtutum ornata, non tanquam DEI Parens, ſed tanquam pacem inveniens. Acſi ad illud præcipue ſit in Cælum aſſumpta, ut pacatam Eccleſiam pacifico colligaret Sponſo. W ktorych ſłowách dáie znáć/ że Naśw: Pánná na to w Niebo wźięta/ áby o pokoiu ſześćiu Kośćiołá Chryſtuſowego/ Państw Kátolickich/ záwiádowáłá: pátrzyć ná pokoy Kośćiołá Bożego/ zwyćieſtwo nád Pogáńſtwem y Heretykámi / iedyna to pociecha/ iedyna ozdobá Wniebowźiętey Pánny. Co potwierdźiłá ſámá cudámi niektoremi. *Vading:* piſze/ że *B. Amadeus* náßego Zakonu/ widząc Mediolańſkie Páńſtwá wniwecz dla niepokoiow y Woien zruinowáne; wyſtáwił nowy Obraz Naś: Pánny modlącey ſie do Syná ſwego/ ále w miſterney ßáćie/ bo po wßyſtkiey popiſáno było; Pax, Pax, *pokoy, pokoy*; wiec znáć bárdzo vlubiła ſobie Pánná Przenaś: one ßáte; bo nie tylko pokoy ſie wrocił Páńſtwu onemu/ ále do tąd w Medyolánie wielkiemi cudámi ten Obraz ſłynie. *Theoph.*

FIG. Apoc. 7. Pſ. 149.

Cant. 8. L. 12.

Sub a. 1466.

EXEMP.

Theoph: Marian: piſze; że gdy miedzy Krolem Arágońſkim / y Raymundem Hrábią niepokoie wielkie záchodźiły/ Przenaś: Pánná pokazawßy ſie iednemu Rzemieſlnikowi / poſłáłá im przez niego miſterny ſwoy Obraz/ dźiećiątko trzymáiący z napiſem. Agnus DEI &c: dona nobis pacem. *Báránku Boży ktory gładziſz &c: dáruy nam pokoy*: z czego ſie pokázuie/ iáko Wniebowźięta Pánná w pospolitym Chrześćiáństwá kocha ſie pokoiu/ y oń ſie v Máieſtatu Boſkiego ſtára. Facta ſum quaſi pacem reperiens. Maß tedy całe Chrześćiáństwo Woynámi zámießáne/ oſobliwie Oyczyzno náßá/ Wniebowźięta Pánno Krolowa pokoiu / ná Twoie pokoiu piáſtuiąca gotowy dla ćiebie pokoy. Do niey z vfnośćia po pokoy; niech ći ſercá doda oſobliwy cud w Niemczech pod czás Szweckiey Woyny/ przez nie vczyniony (o czym *Scheyſler* de B.V.) Jeſt Miáſto Vberling/ ktore pod czás oblężenia Szweckiego / do pewnego Pánny Przenaś: Obrázu/ nabożeńſtwá/ y ſluby ſwoie czyniło / pokázuie ſie o południu nád ztrapionym Miáſtem Pánná Przenaś: wielki ſtrách Nieprzyiaćielowi czyni / y odpędza go; á oſobliwie gdy bombá ścián wielka/ pod ktorą dźiećiątko w powićiu leżało wywáliłá/ cudownie ßtuke ściány ták ná dwoie Pánná Przenaś: rozdźieliłá/ że obie ßtuki padßy koło niego namniey mu nie ßkodźiły. Niechże to ſámo vczyni nádźieie ztrapiona Oyczyzno / práwieć to ták niewiniątko ſtáłáś ſie bez rozumu; bo rády twoie zámulone prywatámi/ bez ſercá: bo bez odwagi/ ná ták máłą garśtkę Nieprzyiaćielá: wáłą ſie ściány twoie/ to ieſt Prowincye/ przepłodrowáne Lewá/ y Máłą Polſką/ á czy nie gorßego co czeka Wielkiey Polſki dla niezgod: nayniebeſpieczniey ßa ściáná Prowincyi Pruſkich. Czytałem w Kronikách Zakonnych / iáko w Pruſiech bliſko Toruniá/ gdy iednego náßego Zakonnikánáwiedźáłá Pánná Przenaś: z Pánem JEZVSEM w Celi/ rozpłákał ſie P. JEZVS/ dla tego/ że tám kiedyś miáłá záginąć Kátolicka Wiárá. bać ſie trzebá żeby ſie to teraz nie wyprorokowáło. Miey przećie nádźieie Polſko / przy poprawie obyczáiow twoich; dokaże tego modlitwa ſwoia Przenaś: Pánná Krolowa Polſka / że ießcze ſtawe twoie / całość Páńſtwá/ y miedzy temi ruinámi záchowa. A iáko niegdy w

Vading: ſub a. 1278

Veritas

art. 10.

a. 1634.

Rcu. P. 4. c. 49. dzień Wniebowzięcia widziałá *Gertrudá S.* iż wziawßy Pán ná Przenaś: rękę Synà swego/ zgromádzenie nia żegnáłá; ták y teraz ná Nieprzyiaćielá Pánu náßemu/ Rádom/ y Woyßtom iego da Krzyżyk swoy y błogoßáwieńßtwo; doda y ßtecznych rad/ y maßtwá ná vßpokoienie Oyczyzny. O co przyczyńćie ßie do Pánny Przenaś: dziś Wniebowzietey/ Swieci Polacy/ SS. Pátronowie náßi: mow do niey Káźimierzu S. za Krolestwem swoim. Pacem præßta, nè moleßta Nos perturbent ßæculi. Amen.

Luminare Luminarium.

Pro Immac: Cóceptione B. V. M. STROPHA 9.

Salutaris, Stella Maris, Summis digna laudibus
Quæ præcellis, *Cunctis Stellis.* Atq; *luminaribus.*
Morska Gwiazdo, poćiech gniazdo. Máteßtaćie zacnośći
Gwiazdy wßelkie, świátło wielkie. Gáßna przy twey
iáßnośći.

Quaßi ßtella matutina in medio nebulæ. *Eccle:* 50.

STárodawny wßyßtkich zwyczay ießt/ gdy iákie ná Niebie nowe świátło/ álbo Gwiazdá pokaże ßie/ do bieglych vdawáć ßie Aßtrologow. P. S. Pod czás Narodzenia Chryßtußowego/ niewidána gwiazdá pokáznie ßie ná Niebie/ áż záraz naycelnieyßi wßchodnich Państw Aßtrologowie/ to ießt oni trzey Krolowie/ pilne o niey czynią obßerwácye/ y rozmáite formuią prognoßtyki. Hoc ßignum Magni Regis eßt, venite adoremus eum. Przy dziśieyßey Vrodzyßtości Niepokalánego Poczęćia Naśw: Pánny/ pokázuie mi nieiáko Eccleziaßtyk nową Gwiazdę/ lubo ießcze w obłoczku/ to ießt/ ßámę Pánnę Przenaś: w żywocie Anny S. poczętą. Quaßi Stella matutina in medio nebulæ: bá y ßámi Duchowie Niebießcy/ przychodzącey ná świát/ podobny tytuł dáią: Quæ eßt, quaßi aurora conßurgens. Więc iáko niegdy *Tertull: præd:* de Nat: B. V. M. przychodzącego ná świát CHRYSTVSA vważáiąc/ wAnießćiele Bożym záwołał. Hodie eßt de CHRISTO Matheßis, hodie Eccleßia Stellam CHRISTI, non Saturni aut Martis, &

& cujuscunq; ex ordine mortuorum, obßervat, & prædicat. *Dziś ießt o CHRYSTVSIE Mátemátyká, dziś Kośćioł S. Gwiazdę CHRYSTVSOWĘ, nie Sáturná, álbo Márßá, álbo kogo innego nie żyiącego, vważa, y opowiáda:* toby y mnie trzebá rzecz! Hodie eßt Matheßis de MARIA, *Dziś o Pánnie Przenaśw: nowa Mátematyká*, bo przy Poczęćiu swoim/ iáko nowy/ niewidány ießcze Luminarz pokázuie ßie. A kiedyż zdolnego ná to znaydziemy Mátemátyká? mamy go w domu/ á tákiego/ ktory od młodośći swoiey/ tey Gwiaździe codziennie w swoim *Omni die* pilno ßie przypátrował. Słuchayćieß co o niey mowi: Salutaris Stella Maris. Summis digna laudibus, Quæ præcellis cunctis Stellis, Atq; luminaribus. *Morßka Gwiazdo, poćiech gniazdo, Máießtaćie zacnośći. Gwiazdy wßelkie, Świátło wielkie, gáßna przy twey iáßnośći.* Rozumiem ia że tu nie ßłoßuie Pánny Przenaś: do Máteryálnego/ nierozumnego świátłá Niebießkiego/ Słońcá/ Nießiącá/ álbo Gwiazd/ boby to málo było: ále do onych rozumnych Luminarzow Niebießkich/ to ießt Anyołow SS. Záczym y my zábawmy ßie tą pobożną Mátemátyką/ á ia trzymáiąc ßie vczynioney obßerwáncyi przez Káźimierzá S. pokaże że Pánná Przenaś:/ przy punkćie Poczęćia swego/ Luminárzem iáśnieyßym nád ßámę Luminárze Niebießkie/ to ießt Anyołow SS. pokazáłá ßie. Wprzod ßpytam/ ieżeli też godzi ßie Chrześćiáńßkiemu człowiekowi vdawáć do Mátemátykow po wrożenie. Ná co y odpowiem.

I. PARS

TAka ießt nieuwagá niektorych ludzi/ że zbyteczną wwiedzieni ćiekáwośćią/ álbo nieumiárkowánemi áffektámi do rzeczy iákiey chcąc iey doßtąpić/ álbo dowiedzieć ßie czego nie wiedzą/ lubo ßie w tym nie vdáią do Czárow/ do Czárownic/ iednák vdáią ßie do Mátemátykow; tey opinij będąc/ że przez nich z Gwiazd mogą ßie tego dowiedzieć/ czego ßobie prágną. Náprzykład/ chcąc wiedzieć/ co też z ich dźieći będzie/ iáko długo żyć/ iákie ßczęśćie/ iáka náuke/ przyiaźń v ludzi mieć będą: álbo gdy ßie im ßkodá iáka ßtánie/ áby ßie dowiedzieć o złodzieiu; każą ßobie Aßtrologom Figury erygowáć/ co ledwie iuż nie pośpolita w Polßcze/ náwet między mądremi ludźmi. Niechże tedy wiedzą wßyßcy/ iż to táka Mátemátyká

iest Czártowska/ bo Czártowskim duchem podszyta. *Naprzod* pokázuie; bo przez ten sposob/ choć nie wyráźnie/ iednák *Implicitè*, to iest domniemánie vdáie sie człowiek do Czárta y do porády iego/ według pospolitey náuki Katolickich Theo-
Sporer. logow; czegoć ták iásnie dowodze z Neoter: iednym. Pytam cie/ á bárdziey ciebie Astrologu nieuważny co sie tego podey-
muiesz: po czym dochodzisz/ że ten/ ktory tey godziny vkradł/ tákiey komplexyi/ Fizyognomij iest/ álbo że ten Syn/ co sie w tákim punkcie vrodził/ táki á táki/ mądry álbo glupi/ dobry álbo zły/ szczesliwy álbo nieszczesliwy bedzie? Odpowiesz: że mam znák tego ná Gwiazdách/ pod ten czás pánuiacych. Wiec dáley cie pytam/ y mowie: Wszák Gwiazdy Niebieskie z przyrodzenia swego ponieważ są nierozumna rzecz/ y nie duchowna; dusza rozumna/ y wola iey kierować/ zátym áni dobrym/ áni złym vczynić/ nie mogą: Nie możesz też mowić/ żeby Gwiazdy mogły to miec z postánowienia Bostiego; bo wyráźnie zákazał P. BOG według Gwiazd y znákow Niebieskich/ sprawy życia swoiego y wolney woli kierować: A si-
Ier: 10. gnis Cæli nolite metuere, quæ timent gentes; quia leges populorum vanæ sunt. Nie lękaycie sie znákow Niebieskich/ ktorych lękáią sie Narody: bo práwá ich prożnością są. Smieie
Ibidem. sie y z Izráelczykow w ruinie ich ostátniey widzoc/ ktorzy w tákich kochali sie Mátemátykách. Stent, & salvent te auguses Cæli, qui contemplabantur Sydera, & supputabant Menses, vt tibi vera prædicerent. Czegoby pewnie P. BOG nie gánił/ nie zákázował/ gdyby Gwiazdy/ álbo z przyrodzenia swego/ álbo z woli Bozey sprawowały táki skutek w woli ludzkiey. Záczym iuż nie zostáie nic/ tylko żebyś przyznał/ że pomienione skutki Gwiazdy máią od Czárta/ to iest/ z vmowy dawney/ ktora przodkowie twoi wynálazcy tego złego z nim vczynili/ á ty io tym sámym áccepturiesz/ potwierdzaiąc/ kiedy widzoc że tego Gwiazdy/ áni z przyrodzenia/ áni od Bostiey woli nie máią/ przecie po te rzeczy do Gwiazd sie vdáiesz: y tym sámym chcesz/ áby Czárt według vmowy z kimsi dawno vczynioney/ skutki te opowiádał/ ktorych álbo iuż sam był przyczyną/ náprzykład do złodzieystwá kogo przywiodszy/ álbo przyszłe obiawiał/ do ktorych wypełnienia sam rękámi swemi in-

tencia

tencia ma przyłożyć sie/ ieżeli BOG nie przeszkodzi: ktory pospolicie ná vkaránie lekkomyślności ludzkiey dopuszcza tego Czárstwo y zła Práktyka; bo nie może bydź bez grzechu/ y owszem z samego przyrodzenia ciężki grzech iest/ przeciwko pierwszemu przykázániu Bożemu. Non habebis deos alienos coram me. *Nie bedziesz miał bogow cudzych przedemną.* A oprocz zákázániá Bostiego w pomienionych słowách zostáwionego/ zákázuie tego surowo Práwo Kościelne/ ktore przywodzi *Brogeol. y Sporer.* Zákázuia y práwá swieckie/ ktore y Xięgi tákie palić kázą/ á sámych ná gárle karać. Dopiero Doktorowie SS. ieżeli ná co/ iako ná to w Xięgách swoich/ rożnemi wywodámi náśtępowáli/ osobliwie *S. Aug: S. Chryś. S. Basil. Alex. III.* iako mamy. *Cap: Ex tuarum* Kápłaná iednego/ ktory z prostey żárliwości ducha o szkode Kościelną/ przez Astrolabium álbo Instrument Mátemátycki/ chciał złodzieiá doyść/ cały rok zá to do Mszy S. nie dopuścił. *S. Epiph:* tákże pisze/ iż *Atticus* nieiáki vczony tłumácz Pisma S. wyklety był z Kościołá/ o tákiey práktyki. A nawet choć sam Pogánin/ Tyran *Dyoklecyan.* Heretyk *Valentinianus*, á przecie tákich Mátemátykow nie chcieli w Rzymie cierpieć/ y onych wyganiáli. Beda sie tu podobno ci Astrologowie wymawiáć/ mowiąc: że to tylko práwá pomienione zákázuia z Gwiazd wrożyć o obyczáiách ludzkich/ twierdząc zápewne że tak/ á nie ináczey bedzie/ álbo że sie iuż stało/ opowiedáć; my tego nie czynimy/ ale erigując náprzykład Figure/ ználászszy Horoscopum, z przyrodzenia Gwiazd opowiadamy/ tákie ten co sie w ten czás vrodził/ álbo kto w ten czas vkradł co/ ma mieć w sobie/ y do czego skłonności/ co zá komplexyo: nie przeczemy/ że ná wolney woli iego iest przełamáć swoie skłonności przyrodzone: lecz że pospolicie ludzie zá skłonnościámi idą/ domyślamy sie/ y twierdzimy probabiliter, że to on vczynił/ álbo vczyni/ táki álbo owáki w obyczáiách bedzie. Ja iednák ná te wászę wymowke tak odpowiádam. *Naprzod* że y o sámych skłonnościách komplexyi vpewniać tego/ komu Figure erigulecie/ nie możecie: *Piernsa* przyczyná tego niech bedzie: bo skłonności/ komplexye dziatek bywáią/ nie tylko od Gwiazd/

Alexic. D. 3. c. 12. T. 2. in 1. præc. L. 2. c. de Malef. & Mathē. L. 5. de Civ. hō. 5. in Mat. Tht Vit: L. a. S. 261.

ále też y z kad inod|; iáko náprzykład z komplexyi Kodzicow; z gniewliwych/ gniewliwi/ z chorych/ chorzy ſie też cześto ro-
L. 2. de doctr: c. 22. dza: *Druga* przyczyná ieſt z *Aug: S.* ktory dla prętkośći nie-doścignicy obrotow Niebieſkich/ zá rzecz niepodobna práwie ma ználeść punkt doſkonáły cząſu/ w ktorym ſie vrodził czło-wiek/ álbo to álbo owo vczynił. *Trzecia* przyczyná: Daymy to żeś doſkonále doſzedł tego punktu/ á zátym iż możeſz wie-dzieć iákich ſkłonnośći/ iákiey komplexyi ten ieſt/ ktory ſie
Sporer. T. 2. c. 9. de 1. præc. pod ta konſtellácya vrodził/ álbo ktory pod ta konſtellácyą kradzieſz popełnił. Pytam cię: czyliż ſam ten tylko człowiek ieſt ná świecie/ ktory ſie pod ta konſtellácya vrodził/ ponie-waż po wſzyſtkim świecie/ káżdego momentu cáł wiele tyſią-cy ludzi rodzi ſie; czemuż nie o innym/ tylko o tym iednym te wrożke czynisz: á kiedy (co nie ieſt niepodobna) y przy iednym że Dworze kędy ſie kradzieſz ſtáłá/ będzie drugi pod tąż kon-ſtellácyą vrodzony; ná ktorego tá twoiá Práktykà kierować o złodzieyſtwo będzie: pátrzyż iákich kłutni/ niewinnych pote-pienia/ poſądzánia/ karánia/ tá twoiá Práktykà/ á raczey Czár-towſka náukà przez cię vczyniona nárobi. *Ná oſtátek* daymy to wſzyſtko żeś nieomylnie trafił ná punkt/ że ſkłonnośći tylko opiſuieſz/ że nie obiecuieſz/ nie twierdziſz zápewne/ ále tylko ſub probabilitate pod niepewnością iákąś/ poſtáremu gdy to czyniſz; grzeſzyſz przećiwko zákazániu Kościelnemu: ktore tá-kie ieſt od Sixtá V. *Motu proprio contra Aſtrol.* Sancimus, vt contra facientes indicia & nativitates hominum, quibus de futuris contingentibus, ſucceſſibus, fortuitisq; caſibus, aut actionibus, ex humana voluntate pendentibus aliquid e-venturum affirmare audent, etiamſi id ſe non certo affir-mare aſſerant, & proteſtentur &c: inquirant & procedant, & in eos ſeverius pœnis canonicis, & alijs eorum arbitrio animadvertant. A ponieważ klątwámi Kościoł grozi/ tuż cym ſámym pomienione zákazánie/ obliguie pod grzechem śmiertelnym. Zákazu záś ták ſurowego Kościoł S. miał przyczyne: że ten ſpoſob dowiádowánia ſie rzeczy wprowádzić/ by mogł z łekká do zabobonow/ y wielu zátrudnić/ powiátáć/ ktorzyby temu wiárę nád to niż potrzebá/ dawáli: iáko poſpo-ſtećie miedzy ludźmi nieważnemi wiele złego z tego ſie trafi-

ło. Przydáie *Sporer*, że tych/ co ſie vdáią do Mátemátykow po tákie rzeczy z lekkomyſlności iákiś/ álbo z boiáźni zchraniác ſie tego czym im Mátemátyk pogrożił/ pomieniony Pa-pieſki zákaz nie obliguie: iednák ſámi Mátemátycy/ ktorzyby ważyli ſie y tákowym wrożki pomienione czynić/ podpadáią pod to práwo/ y klątwy. Zła to tedy tá Mátemátyká. loc: cit:

II. PARS

Dziś/ kiedy nowe świátło/ nowa Gwiazdá/ to ieſt/ Pánná Przenaś: przy Niepokálánym Poczęćiu pokázuie ſie/ dáleko lepßa/ chwalebnieyßa/ otwiera ſie nam Mátemátyká/ bo około nayzacnieyßego objectum, około Luminarzá zacnośći ſwoiá/ wßyſtkie ſtworzone Niebieſkie przechodzącego Lumina-rze rozumne/ to ieſt/ wßyſtkich Anyołow SS. Dość piękne/ dość to ozdobne Luminarze Anyołowie SS. ktorych Gwia-zdámi názwał ſam P. BOG mowiąc do Jobá. Ubi eras, cum me laudarent Aſtra matutina. *Gdzieś był, gdy mnie zá-rańne Gwiazdy wychwalały.* Jednemu z tych w duchu Prorok przypátruiąc ſie mowi/ Tu ſignaculũ ſimilitudinis, plenus ſapiẽ-tia, & decore, in delicijs Paradyſi fuiſti: omnis lapis pre-tioſus operimentum tuum. Lecz kiedy nowy Luminarz/ to ieſt Pánná Przenaś: przez Poczęćie ſwoie/ w żywocie Anny S. pokázuie ſie ná świát/ iuż wßyſtkie pomienione Luminarze-Niebieſkie/ to ieſt/ y naydoſkonálſi Anyołowie SS. nieiáko gáſną/ y owßem ſámi przygaßáią iáſności ſwoiey/ przed iá-ſnością/ świątobliwością poczętey Pánny Przenaśw: vważmy proße/ kiedy Anyołowie SS. Poczęćiu Pánny Przen: pod podo-bieńſtwem wſchodzącey Jutrzenki przypátruią ſie: Quæ eſt iſta quæ progreditur quaſi aurora conſurgens, chcąc iáſność/ piękność iey opiſáć/ práwie nie mogli ná to wynaleść Figury/ álbo podobieńſtwá żadnego: ále iáko poſpolićie bywa w zá-mießániu/ gdy iákiey rzeczy zgádnąć nie możemy/ coraz to inßych ſpoſobow w odpowiedziách ßukamy: ták y Anyołowie SS. czynią/ niewidána Pánny Przenaś: pięknośćią/ iáſnośćią/ nie tylko nátury ſwoie/ ále y rozumy ich przechodząca niby zkonfundowáni/ raz do Słońcá/ drugi raz do Mieſiącá/ świá-tobliwość Poczęćia iey/ przyrownywáią/ gdy mowią: Quæ eſt iſta &c: pulchra vt Luna, electa vt Sol. A w czym że to prze-cię Duchowie SS. ten Luminarz Niebieſki/ záraz przy wſcho-dzie/ przy Poczęćiu ſwoim przechodzi mąc? Quæ præcellis cunctis FIG.

cunctis luminaribus! Jeżeli o świátłość/ o niewinność pierworodna idzie/ w ktorey Pánná Przen: poczęta iest/ y wy ieśćie w świátłości łáski Bożey stworzeni/ iáko zgodnie náuczáią Theologowie: Nie pro sie tego Anyołowie SS. iednák wyznáią/ że świátło pierworodney niewinności y łáski/ ktora przy Poczęciu swoim záświáciła Pánná Przenasw: świátłość y zacność łáski/ ktoro oni przy stworzeniu swoim obdárzeni byli od BOGA/ dáleko/ á ledwie nie nieskończonym ipoſobem przechodzi. Matris DEI, & ſervorum DEI, infinitum eſt diſcrimen. *S. Damaſ.* Luminarzow Niebieſkich rożność może bydź/ álbo ratione *Creationis*, to iest z czego vczynione ſą: álbo ratione *Radiationis*, względem promieniow swych iáśności/ álbo ratione *Motûs*, względem obrotow własnych. Gdy ia vważam/ y ſtoſuie iáśność łáski/ w ktorey dziś ſtworzona była Dußá Pánny Przenaś: do łáski/ w ktorey ſtworzeni byli Anyołowie z pomienionych miar/ zacnieyßo ſie pokázuie nád Anyoły Przenaś: Pánná. *Naprzod* ratione *Creationis*. Job S. powiedział/ że y Gwiazdy nie ſą czyſte/ y bez ſtrázy w oczách Bożich. Stellæ non ſunt mundæ in conſpectu ejus. *S. Hier. allegorice* przez Gwiazdy rozumie Duchy Niebieſkie/ Anyelſkie. Przeto pytáią ſie Tłumácze Piſmá S. iáko ſie to ma rozumieć/ czy o Anyołách w poſpolitości/ czyli tylko o Anyołách złych/ ktorzy przez to po ſtworzeniu swoim/ świátłość łáski Bożey ztrácili według tegoż Jobá. Et in Angelis reperit pravitatem. Wiekßa wprawdzie część Tłumáczow Piſmá S. o złych to tylko Anyołách rozumie/ iednák ſą niektorzy *apud Pinedam* co náuczáią; że ſie rozumieią te ſłowá y o Anyołách dobrych: á to ratione *Creationis*, vważáiąc ſtworzenie ich. Pytam ia/ z czego BOG Anyołow ſtworzył: ktoćkolwiek mowiąc: z żadney máteryi ich BOG nie ſtworzył; iáko poſpolitßa iest opinia/ bo ratio creativa tego nie potrzebuie: przećiß może ſie rzec/ y mowić ſie ma/ że creati ſunt *Ex nihilo*, z niczego/ y nieiáko w niczym ſtworzeni ſą: bo lubo w doſkonáley łáſce Bożkiey/ iednák ponieważ nie byli w pierwßym punkćie ſtworzenia vtwierdzeni w niey/ mogli ią ießcze ztrácić/ y podlegli ſtáć ſie grzechowi: iáko ſie pokázało ná Lucyperze/ y ádherentách iego. Záczym y w ták ſlicznie ſtworzoney Náturze Anyelſkiey

FIG. Iob: 25.

Pined. in Iob.

nie pokazáłá ſie przy ſtworzeniu doſkonáła piękność/ y iáśność pomienionych Luminarzow Niebieſkich: Stellæ non ſunt mundæ in conſpectu ejus. Nie moie to ieſt wytłumáczenie/ ále *Hier: S.* ták pißącego: Sub nomine Stellarum Angelos intelligere poſſumus: immundi, & tenebræ poſſunt vocari, ex eo vtiq; quoniam naturâ conditæ creaturæ, licet non peccent, capaces tamen peccati ſunt, vt apparuit in alijs Angelis. Widzieliśmy ſtworzenie Luminárzow Niebieſkich Anyołow SS. poyzrzymy też ná ſtworzenie Luminarzá nowego/ to ieſt Poczęcie Przen: Pánny. O tym Piſmo S. pod figurą powiáda/ że ieſt niepoſpolite/ niezwyczáyne. *Páwel S.* ták w liśćie swoim piße o CHRYSTVSIE P. CHRISTUS aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum, per amplius & perfectius tabernaculum non manu factum, id eſt, non hujus creationis, introivit ſemel in Sancta, æterna redemptione inventâ. *CHRYSTVS będący Biſkupem przyßłych dobr, przez zacnieyßy, y doſkonáliß przybytek, nie ręką vczyniony, áni teráźnieyßego ſtworzenia, wßedł raz w przybytki świete, wieczne odkupienie wynáláziß.* *Dion: Alex:* przez ten przybytek CHRYSTVSOW nowego ſtworzenia/ rozumie Przen: Pánne. Non in ſervo ſuo habitat Dominus, ſed in Sancto ſuo tabernaculo non manufacto, id eſt, non hujus creationis, quod eſt DEI para. Ktore tłumáczenie lepiey obiáśniáiąc y ſtoſuiąc do Niepokalánego Poczęcia Przenaś: Pánny. *Eſcob:* ták mowi: Quem quidem thalamum, quod tabernaculum, ita præparavit (CHRISTUS) à primo inſtanti Conceptionis, vt non eſſet hujus creationis: w ktorych ſłowách wyraża *Expozytor*, że ſtworzenie/ Poczęcie Przenaś: Pánny/ było niezwyczáyne/ y rożne od ſtworzenia innych rzeczy/ á zátym y od ſtworzenia Anyołow. A w czymże tá rożnicá? Pokazałem/ że/ y czemu Anyołow SS. ſtworzenie ieſt ex nihilo, z *niczego*, y iákoby in nihilo, *ni niczym*: bo w łáſce ktora vtráćić mogli. Ale gdy vważam ſtworzenie Pánny Przenáś: widzę/ że non hujus Creationis: lubo Dußá iey ieſt ex nihilo, względem przyrodzenia/ lubo według Ciáłá poczęta ieſt poſpolitym trybem/ iáko człowiek z Oycá y z Máćki; iednák wedle łáſki/ ktora otrzymáłá przy Poczęciu swoim/ nie ieſt ex nihilo, gdyż łáſká wła-

ap. Nax. in Ioſue app. SS. 2.

Hæbr. 9.

ap. Eſc. L. 4. n. 205

wlana Pánnie Przenaśw: przy poczęciu iey / ztrácona nigdy
bydź nie mogłá: bo doskonále vtwierdzona w niey byłá/ cz-
go Anyołowie nie mieli: y owßem mogę rzec/ co ſie tycze łá-
ſki/ że Pánny Przenaś: ſtworzenie/ nie ieſt ex nihilo, in nihi-
lo, ále ex Spiritu, in Spiritu S. iáko wyráźnie przyznáie ty
ap. Eſc. to S. *Anſelt*: Matrem ſe fecit ſuam ille rerum Conditor...
cit. n 99. & vt ita eſſes, in vtero Matris tuæ, à primordijs Concepti-
S. 4. onis, operante Spiritu S. creareris. *Mátkę ſwoią Stworcá*
rzeczy vczynił; y dla tego ießcze w żywocie Mátki twoiey, ná po-
czątku Poczęcia ſwego, zá ſpráwą Duchá S. ſtworzona ieſteś.
A z tego ſámego iáśnie ſie pokázuie/ iáko Pánná Przenaś: przy
Poczęciu ſwoim/ nie tylko od pierworodnego grzechu wolna/
ále iáśniáłá iáśnośćią/ zacnośćią łáſki/ w ktorey vtwierdzona
záraz byłá: Præcellit cunctis luminaribus, wßyſtkich Anyo-
łow SS. przewyßßyłá. *Powtore* Pánná Przenaś: przy Poczęciu
ſwoim Præcellit cunctis Luminaribus, przewyßßa Náture
Anyelſką *Radiatione*, Promieniámi ſwoiem / á to dwoiáko. *Na-*
Miec. in *przod* z tąd. wedlug Aſtrologow Gwiazdy świátłość ſwoie má
Lit. ſ. 353. ią od Słońcá/ wedlug bliſkośći/ álbo odległośći od nieg mnieyßa/
álbo wiekßa: cokolwiek łáſki / dárow / y przywileiow ducho-
wnych pokázuie ſie tak w ludziách/ iáko y w Anyołách/ wßyſt-
ko to ſá promienie od Słońcá ſpráwiedliwośći CHRYSTV-
SA Páná; bo z zaſług Męki iego káżdemu dáne/ iáko ná-
mienia Páwel S. Propoſuit in eo inſtaurare omnia in-
Eph. 1. CHRISTO, quæ in cælis, & quæ in terra ſunt. á *S. Bern:*
P. 1. de wyráźniey. Idem quippè Salvator hominis, & Angeli. Á
Circum. kogoż pierwey / y iáśniey mogło to Słońce ſpráwiedliwośći
CHRYSTVS JESVS z zaſług Męki ſwoiey oświecić/
APOPH. iáko Mátká ſwoie przenaydoſtoynieyßa. Pißo Hiſtorye / że
Cyruſowi raz ſie śniło/ iákoby Słońce trzy rázy go obłapiło/
co było znákiem/ że miał Krolem zoſtáć: wiedział Syn Bo-
ſki Słońce ſpráwiedliwośći/ że dziś poczynáiąca ſie w żywocie
Pánná Przenaś:/ nie tylko Krolowa Nieba y Ziemie/ ále o
raz y Mátká iego przeznáczona ieſt; iżaliż nie naypierwey ná
iáśnieyße promienie ſwoie/ ná duße iey zkierować miał/ y o
ne wyżßemi przywileiámi łáſki/ niż Anyołow SS. przyozdo
bić. *Powtore* przewyżßa Poczęcie Náſw: Pánny Anyołow
Radi-

Radiatione z tąd; że lubo tak Pánny Przenaś:/ iáko y Anyołow
zacność łáſki w ktorey ſtworzeni ſą/ ieſt (iáko ſie powiedźiá-
ło) od CHRYSTVSA Páná; przecież Pánná Przenaś:
do pomienionych przywileiow ma ſwoie práwo/ y nieiáko iey
właſne ſą: czego nie máią áni mieli Anyołowie przy ſtwo-
rzeniu ſwoim. Obiecował tám Prorok w Kśięgách Liczby/
że kiedyś cudowna iákaś Gwiazdá miáłá ſie pokazać miedzy
ludźmi: Orietur Stella ex Jacob, & conſurget Virga ex I- FIG
ſrael. *Ven: Beda*, przez te Gwiazdę/ rozumie dźiś poczyná- Num. 24.
iąca ſie Przenaś: Pánne. Stella ex Jacob, id eſt DEIpara.
Wiec ponieważ Gwiazdá bez promieniá bydź nie może/ py-
táią ſie inni/ ktoryby był promień tey miſtyczney Gwiazdy/
to ieſt Pánny Przenaśw: ná co odpowiáda *Petr: Damian:* że S. 1. Epip.
Słowo Przedwieczne CHRYSTVS JEZVS/ ktorego c. 3.
nam porodziłá Przenaświętßa Pánná/ tak iáko Gwiazdá
rodźi promień/ bez wßelkiego názußenia ſwego. Ipſa ex ſe
radium illum emiſit, qui penetrat vſq; ad cordis ſecreta.
Z ktorego podobieńſtwá ia tak argumentuie. Wßak kie-
dy widźiemy iż Gwiazdá iáka iáſna oświeći rzecz iáką/ oświe-
cenie ono/ nie tylko ſie przypiſać ma promieniowi wychodzą-
cemu z Gwiazdy / ále też y ſámey Gwiazdzie. Toć kiedy
Dußá Pánny Przenaś: od promienia ſwego/ to ieſt z zaſług
przeyzránych Syna ſwego oświecona zoſtáie / vdárowána
Przywileiem niewinności pierworodney / ſwoim ſpoſobem /
ma práwo nieiákie do tego/ czego Anyołowie mieć nie mogli.
A owßem ponieważ *S. Bern: Sen:* o Przenaś: Pannie mowi:
iż wydałá z ſiebie promień wßyſtkich oświecáiący. Emiſit
per Nativitatem Filij DEI radium, mentis noſtræ irradiati-
vum. y *S. Damian:* przyznaie ieyże / iáko nie tylko ludźi/ ále tr. 1. S. 52.
y Anyołow oświeca. Hæc ſola ſolidiore lumine, & Ange- S. de aſſ.
los, & homines illuſtrat: beſpiecznie konkluduie/ że z ſámych col. 4.
tego Luminarzá promieni pokázuie ſie / iż przy Poczęciu ſwo-
im piękność iey/ piękność Náturę Anyelſkiey przechodźi. *Po-*
trzecie Przenaś: Pánná przy Poczęciu ſwoim/ przewyżßa Ná-
turę Anyelſką *Motu*. to ieſt w obrotách potencyi ſwoich du-
chownych. Miedzy Sferámi Niebieſkiemi / y Gwiazdámi/
ktore lotnieyßę w obrocie ſą/ te też ſą y zacnieyßę: nie może

záś bydź lotnieyßego obrotu/ nád motum inſtantaneum, iáko by we mgnieniu oká. Káżdey nátury rozumney/ termin ieſt BOG w chwale ſwoiey widziány/ y nigdy w obrotách ſwoich potencye rozum y wola vſpokoić ſie nie moga/ poki w tym terminie nie ſtána/ o czym *S. Auguſt*: Feciſti nos Domine ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te. Zadne iednák inne ſtworzenie/ áni Anyelſkie/ áni ludzkie/ nie bylo ták ßczeſliwe/ áby motu inſtantaneo ſtánęło w tym terminie; bo áni Rodzice pierwſi/ áni Anyolowie/ lubo wláſce Bożey ſtworzeni/ nie mieli widzenia blogoſławionego P. BOGA: po tym dopiero Anyolowie po zwyćiężoney pokuſie Lucyperá/ po vtwierdzeniu wláſce/ dotárli tego terminu. Sámá tylko Dußá Przenaś: Pánny dziś ſtworzona/ ták lotna byłá/ że motu inſtantaneo ſtánęłá w tym terminie/ gdy w pierwßym punkćie ſtworzenia ſwego y rozum y wola iey vblogoſławiona zoſtałá; iáko wielu pobożnych/ y mądrych ieſt opinia. A zátym z tego ſie pokázuie/ czemu y Kázimierz S. zowie Przenaśw: Pánne Gwiazdo inne wßyſtkie przechodzaca. Quæ præcellis cunctis luminaribus. Dla czego y ia záraz przy Poczęciu názwałem ią Luminare Luminarium. Wiec przypátrzywßy ſie temu Luminarzowi ták iáſno wſchodzącemu ná świát/ pokornie pod tę konſtellácyą pod Opieke Przenaśw: Pánny vdaymy ſie/ mowiąc z nabożnym *Miechow.* Diſperde ô eximium Cæli lumẽ, atram caliginem errorum, & peccatorum, fulgore tui luminis, vt túâ Sanctâ prece, lucis perpetuæ, mereamur eſſe conſortes. Amen.

d. 354.

Centrum Mirabile.

Pro Viſitatione B. M. V.

STROPHA 10.

Tuâ dulci, prece fulci, Supplices & refove,
Quidquid gravat, vel depravat, Mentes noſtras remove.
Modły ſwemi goracemi, Cieß y wſpieray proßące,
Znieś ćiężary, z każdey miáry, Dußy náßey ßkodzące.

Abijt

Abijt in Montana cum feſtinatione. *Luc.* 1.

Dźiwno bydź może komu/ że Przen: Pánná przećiw zwyczáiom w ćiężey zoſtałacych Mátek/ nápełniona Swietym brzemieniem, ni tylko w droge/ y to ſpießno/ ále teſcze pod gore ſie pußcza: Abiit in Montana S. M. Lećz mnie to nie dźiwno: bo wiem/ że iako ogniowi/ do gory/ bo do ſwego *Centrum* nie ćiężko/ ták z Niebieſkim brzemieniem ku gorze/ bo ku Niebu/ nie bylo przykro Przenaś: Pánnie: wielce dowćipnie o tym nápiſał *Iuglares* Surſum gravitat CHRISTUS, to ieſt/ iż Chryſtuſá poczętego w żywocie Naśw: Panny/ y ſámeyże Mátki/ *Centrum* nie ná dole/ nie ná ziemi/ ále w gorze/ ale w Niebieſkich rzeczach y dla tego nie dźiw że ku gorze iáko do *Centrum* ſwego ſpießno idźie/ Abijt in Montana cum feſtinatione, Ale/ to mi bárdźiey dźiwno/ że w te droge gorzyſta imieniem náßym y nas też obiecáno. Trahe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. Czego potwierdza *Eſcob.* powiádaiąc że do tey komitywy y my należemy. Quia Filium Dei vtero claudens, ſimul cunctorum filiorum cætu coronata incedit. *Ponieważ w żywocie Syná Bóſkiego ma, dla tego z wielką kupą wßytkich ſwoich ſynow idźie.* A iakoż to nam ośćiężałym bedźie/ zá toba pod gore puſzáć ſie Przen: Pánno. *S. Ant: Padv:* ná owe ſłowá Pſalmiſty piſząc: Filij hominum vſquequo gravi corde: ták mowi. Duplex eſt gravitas; bona, & mala: bona trahit ſurſum, mala deorſum. Vtraq; contingit ſecundùm pondus animæ, pondus animæ eſt amor eius. Si amas æterna, trahit ſurſum, ſi terrena deorſum. W ktorych ſłowách wyraża/ że w ktorey dußy ieſt miłość świeckich/ ziemſkich rzeczy/ tákiey do gory/ do rzeczy Niebieſkich ćiężko; bo táka ráczey do *Centrum* ſwego do ziemie ćiągnie. Wiec ponieważ ſercá ludźi żyiacych/ poſpolićie nápełnione bywáią miłośćią świátá y rzeczy ziemſkich ćiężkoby im było/ á prawie przećiw náturze do gory ſie ploć zá Przenaś: Pánna. Prawdá to że przyrodzonym ſpoſobem *Centrum* gorne/ lekkie tylko rzeczy do gory ćiągnie/ dolne záś ſáme ćiężkie rzeczy ná dol pociąga: ależ ia dźiś vpatrzę ták-

Lect 8. ſect. 1.

Pſ. 3.

in Elog. B. V.

kieś nád przyrodzone cudowne *Centrum* Niebieskie/ ktore to y ciężkie rzeczy/ to iest serca ludzkie obciążone miłością świátá/ bárdzo skutecznie zá soba do gornego *Centrum* ciągnie/ á to nie inne iest/ tylko sámá Przenaś: Pánná dźiś w gory puszczáiąca sie. Słyszę bowiem Kázimierzá S. modlącego sie do niey. Quidquid gravat, vel depravat, mentes noſtras remove. Co ia wywiodę. Wprzod powiedźiawszy ktore też to *Centrum* má bydź duszę ludzkiey/ y iáka ruina iey/ gdy w przyrodzonym swoim *Centrum* nie zestáie.

I. PARS Zgodne iest zdánie nie tylko Pismá S: Doktorow Kátolickich/ále náwet y wielu z Pogánskich Medicow/ że duszy rozumney *Centrum* álbo koniec/ do ktorego zmierzáć ma nie ná dole; ále w gorze/ to iest sam P. BOG ktory ią stworzył: iákoż to *Centrum* to iest BOG względem rozumney duszę/ iest wielce proportionatum. *Naprzod* Że iest czystym duchem/ iáko y sámá duszá. *Druga* że ponieważ iest mieszkánie dobrym/ y godnym wszelkiey miłości/ iáko *Centrum* do siebie práwie gwałtownie/ miłość serca ludzkiego ciągnie. *Trzecia* że iáko rzecz káżda w swoim *Centrum* vspokoienie doskonále znáyduie/ ták y duszá nigdźiey vspokoienia doskonálego mieć nie będźie/ tylko w ten czás/ gdy miłość swoie obroći do BOGA. Coby zás zá nieszczęście popádálá duszá/ gdy miłość swoie oddáli od tego *Centrum*, to iest od P. BOGA/ á obroći ią ná doł ku Ziemi/ to iest/ zákocha sie w świecie y márnościách iego/ w roskoszách/ godnościách/bogáctwách/ &c. przez podobieństwo zrozumiemy. Gdyby náprzykład *Centrum* Swiátá/ ktore iest ziemiá/ z sfer/ y obrotow Niebieskich/ namniey sie vmknęło z tego mieyscá/ ná ktorym go ręká Boska vfundowáłá/ tym sámym żadna rzecz/ták ná Niebie/ iáko y ná Ziemi/ ná swoim mieyscu nie zostáłá by sie/ Sfery Niebieskie/ musiáłyby obroty swoie odmieniáć y mylić/ wszytkie struktury ná ziemi/ wáliłyby sie dla ciężarow swych/ zá *Centrum* swoim (ktore w srodku ziemi imáginuią sobie Mátemátycy) poćiągáiąc sie: á zátym poszłáby ruiná cálego świátá. Podobnym sposobem gdy człowiek *Centrum* swoie BOGA opuściwszy/ miłości swoiey *Centrum* záłoży w świecie/ iego márnościámi kontentuiąc duszę swoię/ záraz miłość oná świátá/ dusze iego ciężka do dobrego/ iá-

koby ią ołowiem nalał/ czyni: mieszą obroty iey/ to iest postępki/ rozmáitemi pozadliwościámi: Przyczynia iey ciężaru to iest grzechow/ iáko ná sobie wyznáie *Dawid*: Iniquitates Pſ. 37. supergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus grave, gravatæ ſunt ſuper me. á tym sámym coraz od przyrodzonego *Centrum*, to iest od BOGA oddala duszę. Cudowne widzenie miał Prorok Zácháryaſz: widźiał bowiem/ Niewiáſte iákoś ná dzbánie siedzącą. Ecce Mulier vna ſedens in medio am- Zach. 5 phoræ. A coż tám w tym dzbánie? czy nie iáki liquor smáczny? nic o tym Pismo nie wspomina/ále tylko o sztuce ołowiu nágorowánym do tego dzbána powiáda Prorok: Ecce FIG. talentum plumbi portabatur: Tá Niewiáſtá/ iáko támże Anyoł tłumaczy Prorokowi znáczyłá niepráwość. Hæc eſt iniquitas. A ponieważ tá Niewiáſtá bárdzo iákoś bespieczna/ świátowa/ że w oczách Anyelskich/ Prorockich/ nie wstydźi sie siedzieć. á ieszcze ná dzbánie/ vczynie iá ią Figurą miłości świátowey: Wszák też to Mundus in maligno poſitus á zátym ſumma iniquitas; á czemuż to tá Niewiáſtá/to iest miłość świátowa przyſiádłá/ nákryłá ten dzbán? pewnie nie dámo: bo to miłość y chwałá świátá/ coś ná pozor pokázuie/ á co sie wewnątrz znáyduie/ w roskoszách/ w márnościách świeckich zákrywa/ y zátáić chce/ że to tám prożny dzbán/ albo tylko brzydkości pełen; iáko sámá iednemu Swiátowniczkowi/ lubość z muſu pokazáłá to. /Był ieden Pan w Austryi Diſc. ex bárdzo świátowy/ temu raz w nocy po Ogrodzie przechodzącemu sie stánęłá stroyná/ y piękna Niewiaſtá/ mowiąc iż iá ieſtem tá/ w ktorey sie ty naybárdźiey kochaß/ nápátrz sie EXEMP. mnie do woli: Wiec gdy iuż nápáść oczy swoie piękności iey/ obroćiłá sie do niego tyłem/ gdźie brzydkość/ zgnilizna/ robákámi zeżarta pokazáłá sie bydź/ ták dalece/ że patrzący ná to/ y przeszłą iey vrodę obrzydźił sobie: záleknie sie przeto ow świátowy człowiek/ ieć oná rzecze: Ego ſum gloria mundi, & hi ſunt fructus mei. *Ja ieſtem chwałą świátową, y te pożytki w ſobie zawieram:* Zaczym służnie/ y támtą Niewiaſtą u Proroká figurnioca miłość świátá/ przyſiádłá/ przykrylá dzbanem/ áby nie poſtrzeżono/prożności/ ſzkárádności iego: iednák widźi Prorok przy tym dzbanie záraz ſztukę ołowiu cięż-

kiego

kiego / Ecce talentum plumbi, bo zá miłośćia świátá / nic nie idzie tylko ćieżkość duszy. Omne quod in mundo eſt
Ioan. 2. concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ. *Cokolwiek ieſt ná świecie, álbo ieſt pożądliwość ciáłá, álbo oczu, álbo wyniosłość:* á z tym duszy rozumney pewnie nie lekko / á kiedy to ieszcze przybędzie ćiężaru ze złych nałogow / y z mnogośći popełnionych grzechow / ktorych ſie kto dopuśćił dla uſługi świátá / dla reſpektow iego / dopiero. Powiáda náoſtátek Prorok / o nieſzczęśliwym tey ſiecí wiáſty koncu / że wrzućiwſzy iey w gębę owe ſztuká ołowiu / wepchánoią w tenże dzban / y záſzpuntowáno. Et proiecit eam in medio Amphoræ, & miſit maſſam plumbeam in os eius. To pewnie y pospolicie przychodźi ná ludźi ſłużących duszą ſwoią świátu y intereſſom iego / że záwiodszy ſwoie ſumnienie / z trácíwſzy ſubſtáncyą / albo reſpekt y łaſkę Páńſką / zátkáią mu gębę konfuzyą iáko / záſzpuntuią gdźie w kat zárzucą: á tákim w ten czás / y u BOGA / y u Świátá łáſkę ztráćiwſzy nie wiedźieć gdźie ſie będzie podźieć. Coś podobnego z niemi świát zrobi owemu / co wyrzędźił Hiſzpan ieden Auſtryárzowi Włoſkiemu: v tego gdy podrożny gośćił / á nie miał czym od ſtołu zápłáćić / ofiárował ſie goſpodarzowi náuczyć go pewney ſztuki / to ieſt / żeby mógł z iedney beczki troiákie mieć wino / czemu rad iákomy Włoch / przyobiecał mu dárować obiad; zárym záprowádźiwſzy ſie do piwnice / u beczki wielkiey winá on Hiſzpan ſzydłem vczyni dźiurę / y każe ią pálcem iedney ręki zátkáć goſpodarzowi / co on ochotnie vczynił / dobrze vważáiąc ſztukę: vczyni w gorze drugą dźiurę / tákże ią zátkáć drugą ręką każe: náoſtátek kończąc ſztukę; trzećią czyni dźiurę / wino naylepſze z niey obiecuiąc ná ſkoſztowánie / dla czego gdy każe nádſtáwić goſpodarzowi zátrudnione iuż obie ręce máiącemu / á w tym ſam z piwnice vćiekł / y w ſwoią drogę poſzedł / goſpodarz záś nie wiedźiał co czynić dla ſzkody nie tylko ręce / ále y gębę záprzątniona máiąc / bá y zalaną záwołáć prędko nie mógł / y ták oſzukány w pośmiewiſku zoſtał. To też ták obłudny świat czyni ná oſtátku miłośnikom ſwoim: odeymie im wſzyſtko / zátká /

Lon. 3. edit.

APOPH.

ko / zátká gębę konfuzyą iáko wielką / náoſtátek poda ná pośmiech y vrogánie ludzkie. Ten ći to nieſzczęśliwy ſkutek ſprawuie miłość świátá / w duszy tey / ktora ſwoie *Centrum* w nim záłożyłá / oddaliwſzy ſie od *Centrum* ſwego / do ktorego ſtworzona ieſt / to ieſt od P. Bogá. Ázátym idźie ieſzcze co więcey / to ieſt nie poiętę / nie zrozumiáne zámięſzánie w duszy tákiey / właśnie iákoby pod czás ruiny pospolitey walącego ſie świáta / bo námiętności iey w impetách ſwoich / vſtáno wić ſie nigdy nie dádzą / tákowy człowiek / co ſie troche do gory od ziemie porwie / to ieſt / od złego vczynku vmarzwi / to znowu ná dol / ná łeb vpada / dla wielkiego ćiężaru złości ſwoich. Wyráźnie o tym dáie znać *Pſalmiſta*, powiedźiawſzy / iáko pobożney duszę *Centrum* ieſt BOG. DEUS cordis mei, Pſ. 72.
& pars mea DEUS in æternum: záraz przydaie o iáko ruinę y zgubę przychodzą ći / co odezwáli ſerce ſwoie od tego *Centrum* od BOGA ſwego. Ecce qui elongant ſe à te peribunt.
Widźiał raz Prorok / cudowną iedną beſtyą / co częśćią była iák Lwicą / częśćią iák Orzeł: Quaſi leæna, & alas habebat Dan. 7.
Aquilæ, á náwet / choć iey ſercá ludzkiego vżyczono: & cor hominis datum eſt ei, przećie áni chodźić iáko człowiek / áni ſkrzydłámi latáć nie mogłá / ále tylko ſtałá / ſuper pedes quaſi homo ſtetit: iáko vważa *Richar*: Jam non FIG:
volat, vt Angelus, nec ambulat, vt homo ſed ſtat. *Tilm: in Alleg:* Figurę vpátruie w tey beſtyi złożoney z rozmáitych pomięſzánych beſtyi / Człowieká ná świátowe pożądliwości rozpuſzonego / kozły dla rozmáitych y vſtáwicznych páſſyi ſwoich / cudownym iákimś mięſzáncem ieſt: dopiero iák lwicą dla zemſty / nienawiści / gniewu: dopiero iako Orzeł / álbo raczey Sęp / roſtoſza ćiáłá vniesiony / ſztuká ſobie ćiérwu; oblátuie Páłace / Kámienice / domy: datum eſt ei cor hominis: tráfi ſie że zámyſły iego / nayda iáką przeſzkodę / záczym przyidźie mu rekollekcya / ále ná gorſze ieſzcze zámięſzánie duſze iego / bo dla vkontentowánia pożądliwości ſwoich / ſztuká innych ſpoſobow / co raz to gorſzych. Jákim był ow ſzalony Młodźian / ktory wźiawſzy dwá obrázy vlubioney ſobie oſoby / nie mogąc chuci ſwoiey ináczey vkontentować / poſzedł z ſługámi ſwoiemi ná puſzą / y tám ſámym pátrzeniem ná one obrázy / páſſye ſwo-

ap. Nar. in Iud. 15 ℣. 1.

Engel. 1. T. Dom. 17.

EXEM

ſie kontentował onym ſie kłánial/ dźień dobry/ noc dobra powiádał: o ßalony/ diabelſki puſtelniku! A nayduią ſie tácy ktorym kiedy BOG miłośierny/ o ich beſtyálſtkim żywocie nie zápomina/ y dáie ná zás cor hominis, dotknie ná ſercu/ ſkrupuł wzyni/ że to zle: choć záſem ſie porwa troche ku Niebu/ zámyśla o pokućie/ to znowu vpádna/ wroco ſie do zlego/ álbo poſtąpić nie moga ku pokućie prawdźiwey/ ćiężarem miłośći świećkiey przyćiśnieni. A drudzy ſą podobni owemu *Lombardowi* in Belgio; ten po drábinie wyſoko idąc gdy dlá ćiężaru ſczebel ſie złomał pod nim/leći ná doł: w tym drugi co pod nim drábine trzymał/ záwoła: Lombarde quid facis, co czyniß? on nie vważáiąc niebeſpieczenſtwá, záżártował y rzekł: videbimus inferius, *ná doł zpadßy obaczemy*, ále zá żárt/ dobrze kárku nábił/ y nogi połomał. Coś podobnego bywa: z świátowniczkiem ktory z gory od *Centrum* ſwego/ z ćiężarem grzechow rozmaitych leći; woła BOG przez natchnienia/ woláia Przyiaćiele dobrzy/ Káznodźieie/ woła ná zás y ſámo ſumnienie: Quid facis? wzdyć to tuż ieſteś iedną noga w piekle/ zginieß ná wieki/ ieżeli Dworu/ ieżeli tákiego ſpoſobu żyćiá nie przeſtánieß/ A on co ná to? videbimus inferius. Po tym o tym obaczemy/ námyślemy ſie &c. Prawdá? obaczyß? ále inferius, obaczyß w ten czás/ kiedy zginieß/ w pádnieß w doł piekielny/ kiedy zprawdza ſie ná tobie ſłowá Prorockie: Et cum venerit quod prædicatum eſt, tunc ſcient, quod Prophetes Dñi fuerit inter ipſos, To widźiemy o iáko ruina dußá przychodzi tá/ ktora przez miłość świátá/ oddaliłá ſerce ſwoie od gornego *Centrum* ſwego/ to ieſt od BOGA.

Ezech. 33.

II. PARS

Nie nowa rzecz; ále dawna u Doktorow Kośćielnych powiedźiałem/ gdym Przenaś: Pánne *Centrum* iednym nazwał. Dowćipny *Novar:* zowie to *Centrum* ſámego BOGA. MARIA illius Centrum eſt, qui rerum omnium eſt centrum: y dowodźi tego/ iż iáko rzecz w *Centrum* ſwoim bedaca chybá gwałtownie od niego oddalona bywá/ ták y Syn Boſki/ wyniść z Zywotá Przenaś: Pánny/ w ktorym Ciáło ludźkie był wźiął; miał to ſobie zá wielki gwałt/ co przez Proroká wyznáie. Tu es, qui extraxiſti me de ventre: álbo iák *Tertull:* czyta/

Vmb. n. 524.

Pſ. 21.

ſtoſuiąc to do Wćielenia Syná Bożego; Avulſiſti me de ventre: *Oderwałeś mnie od żywotá; Rich:* záś *Laur:* zowie Przen: Pánne *Centrum* wßytkich ludźi ná świećie: MARIA Centrum mundi, quia ex omni parte mundi, omnes habent ad eam recurrere in omnibus ſuis neceſſitatibus. *Przenaśw: MARIA, ieſt Centrum świátá, gdyż ze wßytkich ſtron świátá, wßyſcy máią ſie do niey, w wßelkich ſwych potrzebách vdáwáć.* Ja do tego przydałem/ że to ieſt *Centrum* Mirabile, *Cudowne:* Przyrodzona bowiem rzecz ieſt/ że *Centrum* gorne/ ćiągnie do ſiebie lekkie tylko y ſubtelne rzeczy/ iáko ogień idźie do gory: dolne záś *Centrum*; ſáme tylko ćießkie/ y grube rzeczy zá ſobą pociąga: y ztąd áni kámień do gory/ áni ogień ná doł z przyrodzenia nie idźie/ chybá gwałtem. Jednák Przenaś: Pánná ieſt tákie *Centrum* krore nie tylko *Levia*; to ieſt duße wolne od ćiężárow grzechowych/ lekkie y prędkie w bogomyślności/ ogniſte w ákłách miłośći Boſkiey y innych cnotách/ pociąga za ſobą do P. BOGA; ále też y ćiężary wßelkie/ to ieſt ludźi/ ćiężarámi grzechow; oſobliwie miłośćią świátá obćiążone/ winduie ku gorze/ ku zámiłowániu BOGA/ ku otrzymániu łaſk iego. Czego naypierwßy dokument przy Náwiedzeniu Elżbiety S. ná Jánie. Reflektuymy ſie nád owemi ſłowámi Chryſtuſowemi/ w ktorych powiáda: że dopiero od dni przyśćia Jánowego ná świát/ gwałt iákiś Niebo ćierpi. A diebus Ioannis Baptiſtæ, vſq; nunc Regnum Cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. A to iákoż Gwałt to ieſt Niebu/ ćiężary/ to ieſt grzeßnych do gory windowáć/ bo lubo ćießy ſie Niebo nád pokutuiącym grzeßnikiem/ Gaudium eſt Angelis, ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, iednák nim go vlży/ nim grzeßnik pozárowány łáſką Boſką tych ćiężarow przez pokutę pozbędźie/ nim ſie zdobędźie ná ákt goracey miłośći Bożey/ ktory S. *Bonaven:* zowie violentum, á zátym gwałtem otwieráiącym brámy Niebieſkie; wiele trudnośći z grzeßnikiem záżyć trzebá. A diebus Joannis Regnum Cælorum vim patitur. Pierwßy práwie był Jan S. ktory tego dokazał: leżał w prawdzie w żywoćie Elżbiety iáko kámień obćiążony pierworodnym grzechem/ ktory nań miłośćią świátá/ bo pycha vwiedźieni Rodźice pier-

L. 8. de Laud. Virg.

SCRIP.

Luc. 15.

Matt. 11.

L. de 7. Stin.

wśi záćiągneli: áż oto przećiwko przyrodzeniu / y z gwałtem praw biegu pospolitego Exultavit infans, porywa sie do gory / ku Niebu / wita BOGA swoiego / y prawie naywyżśy otrzymuie stopień miedzy SS. Inter natos Mulierum, non surrexit maior Joanne Baptistâ. A coż go tak predko / y tak wysoko wywindowało z dołu / z ćiężaru tego vwolniło? *Franc: Mayron:* przypisuie to violento actui amoris *gwałtownemu áktowi miłości Bożey*; ktory ná ten czás Jan S. wyprawił / od ktorego áż sie porwał w żywocie Matki swoiey. Ale ia daley pytam. Ponieważ Duszá Jánowá / á zá tym y wola tego / jamá przez sie bo grzeßna / nie zdolna byłá do tego áktu gwałtowney miłości porwáć sie / ktoż ia wspomogł y pocią gnął? odpowiádam / że Przenaśw: Pánná / á to przez láske Bożko wzbudzáiąca / ziednána od siebie / y dána Jánowi. Dla czego Ewáng: S. ogłasa: Ut audivit Salutationem MARIÆ Elizabeth. exultavit infans in vtero eius, *Jak skoro vsłyszáłá pozdrowienie Pánny Przenaś: Elzbieta S. rozradowáło sie dźiećie w żywocie iey.* Vid. Chr. C. 5. Ná co *S. Bonav:* Vide quanta sit virtus in verbis Dominæ, quia ad eorum prolationem contertur Spiritus S. *Obacz y vznaj człowiecze iáka iest moc w słowách Przenaś: Panny, że ná ich wymowienie dáie sie Duch Przenaś:* A diebus Ioannis Regnum Cælorum vim patitur, y ták Przenaś: Pánná pokazáwszy co pierwszy raz ná Jánie / że iest *Centrum* ćiągnącym grzeßnych ku BOGV / y teraz nieprzestáie / temiß álbo podobnemi sposobámi / ludźi / ktorych serca ćiężary grzechow / álbo miłość świátowa ná dol pogrążyłá y od *Centrum* swego / to iest / od BOGA oderwáłá / znowu do gory / do BOGA pociągáć. Co obiáśniam Figuro Pisma S. FIG. w ktorym czytamy hiśtorya o sławnym potedynku Jákoba Pá-
tryárchy z Anyołem: Ecce Vir luctabatur cum eo vsq; ma-
Gen. 32. nè, w ktorym potedynku vsłyszł P. BOG żyłe iedney bio-
dry / álbo nogi iego. Tetigit nervum femoris eius, & emarcuit. S. *Greg:* Duchownie to tłumáczac / nieprzyznáie / żeby
12. Gloss. Jákob przez to iákiego dostał kálectwá; ále raczey doskonałßym go w duchu P. BOG vczynił: ießcze bowiem w Jákobie ná ten czás nie vmárłá byłá doskonále miłość świátá / áffekt do świeckiego mienia / wspierał sie / dźwigał sie iákoby pá-

by ná dwu nogách / to iest y o BOGA / y o świát sie stárái iąc / obłożony żonámi / dźiećmi / czeládźią: lecz oto vsłyszł P. BOG Jákobowi iedne noge: przez co sie znáczy wygáßenie áffektu y miłości ku świeckim rzeczom / y márnościom świátá. Voluptatem carnis arefecit, vt qui prius quasi duobus pedibus nitentes eum videbamur quærere, & sæculum tenere, post agnitionem suavitatis DEI, vnus in nobis pes sanus permanet, & alter claudicat. *S. Greg: citat:* czego záraz przyczyna dáie ten że S. Doktor. Quia debilitato amore sæculi, solus amor DEI convalescit: *bo gdy w sercu ludzkim ziębnienie miłość świátá, sámá miłość Boska sile bierze,* a zátym podnosi serce ludzkie do gory / do *Centrum* swego / do zámiłowánia sie BOGA. Jákob ten znáczyć może / ludźi spráwámi świeckiemi / dworskiemi / álbo gospodárskiemi zábáwnych. Luctabatur cum eo vsq; mane. Máło ći Jákobowie z kim sie vstáwicznie pásować / osobliwie vsq; mane: z ráná w rozporządzeniu czeládźi dworu swego / naywiecey kłopotu / turbácyi / poydźieli ná modlitwe do kogá choć Pácierz zmowić / y tám ták zá pásy z P. BOGIEM chodźi / dla przypadáiących myśli o gospodárstwie / o dźieciách / o czeládźi / powtarza kilká rázy modlitwe á co raz to gorzey / bywa czásem / co przez cáły dzień / ledwie ná skłádány zdobędźie sie Páciesz: wynidźieli z domu w pole / álbo do gumná ześ. y tám *Lucta*, potykáć sie musi z pásżámi swoiemi / gdy ßkode obaczy / wroći sie do domu / zástánie Lia płáczaca / álbo láiáca / narzekáiaca o ßkodzie / álbo że sobie oczy zadymiłá żytnym oleykiem: y tu *Lucta*: żal / turbácya / że gospodyni lábáco / zgorßeniem czeládźi / dziatkom. A gdybyśmy poyzreli ná żywot Jákobow Dworem sie báwiących / y świátá ßukáiących / w respektách iego korzyśtuiących; dopieroż tám prawdźi sie / luctabatur vsq; mane: całe życie ich potyczká iedná / á cießka / nie trudno tám o Pásowniká zazdrośćiwego / ktory w láscepánśkiey ruinować będzie / ktory przed ludźmi iezykiem / pásżámi sławe ßárpáć będzie / á co naygorßa / żeby świátá / Páná / nie vrázić / rzebá nie raz zá łeb / zá pásy / z sumnieniem swoim puyść / to iest / ná grzech sie odważyć. A coż to sprawnie? to? że gore wzięłá w tobie zbyteczna miłość / y áffekt do świeckich rzeczy. Wiedzieć záiśte maß / że ieżeli wy-

grać chcesz/ trzebá áby iáko Jákobowi/ nim zwyćiężył Páso-
wnika/ odjąkować mu trzebá było drugiey nogi/ to iest miło-
ści do świátá; ták y tobie/ trzebá w sobie wysuszyć miłość do
świátá/ ktora cię przy ziemi trzyma/ á do zámiłowánia BO-
GA przyrodzonego *Centrum* twego/ przeszkodá ći iest. Ktoż ći
do tey lepiey pomoc może! iáko opiekà y przyczyná Przen: Pánny.
Dwaj kiedy to Jákobowi ta łáskę BOG vczynił: że przez
znák vsuszoney nogi/ wysuszył w sercu iego miłość świecką/ á
miłością Bożą ku Niebu wykierował? W ten czás to się stá-
ło gdy ná Horyzoncie Jutrzenká wschodzić poczęłá/ ktora o-
baczywszy Anyol/ prosi się Jákobowi. Dimitte me, jam enim
ascendit aurora. Przez tę Jutrzenkę nie tylko Doktorowie
SS. rozumieią pospolićie Przenaś: Pánnę/ ále y sam Sálo-
Cant: 6. mon w duchu Jutrzenką ią názwał: Quæ est ista quæ pro-
greditur quasi aurora consurgens. Ma ten záiste Przenaś:
Pánná słuszek/ że gdy pod promienie iey vćieka się ten/ kto-
rego miłość świátá przy ziemi trzyma/ ktory z świeckiemi/ zie-
mi pożądliwościámi pásuie się/ y pozbydź się ich nie może/ á
radby się też iuż porwał do *Centrum* swego/ to iest począł po-
práwę żywotá swego/ tákiemu Jutrzenką Niebieską Przenaś:
Pánná vprasza v P. BOGA skuteczne łáski/ zápały miłości
ku BOGV/ ktoremi wspárty zwyćiężył to wszystko/ y miłość
zła świecka wyssawszy w sercu swoim/ zcześć ku BOGV ku
cnoćie/ poskoczy. Dwie są pożądliwości z miłości świátá/ álbo
z miłości sámeg siebie pochodzące/ ktora naybárdziey Duszę przy
ziemi trzymáia/ y od *Centrum*, od BOGA swego nayczęściey od-
dáláia; to iest pożądliwość *Ciáłá* y pożądliwość álbo namiętność
gniewu: Obaczmyż z przykładow/ iáko ná poskromienie ich/ skute-
czna iest opiekà Przen: Pánny. Co do pierwszego: mamy naprzod
Nadaśin Annunt. 1635. EXEMP. iednego Młodzianá w Rzymie/ ktory iáko kámień ciężki le-
żał w nieczystości/ vlżywał się coraz przez Spowiedź S. ále
znowu vpadał. Wiec w dzień Niepok: Poczęcia Nas: Pán-
ny/ vsłyszawszy ná Kazániu/ iáko w podobnych pokusách iest
doświádczony sposob postánowić sobie/ áby pod czás pokusy ná
cześć Przenaśw: Pánny/ záwołáć: SS. Virgo, cum tentatus
fuccurre Domina. *Przenaś: Pánno zkuszony iestem, rátuy mnie
Páni moiá*: począł tego sposobu záżywáć ow Młodzian y sam

w krot-

wkrotce po tym przed Spowiednikiem wyznał/ że iuż doszko-
náłe vgászone w sobie zápały cielesne vczuwał. Záczym ow
Spowiednik w podobnych pokusách zostáiącego/ tráfiwszy ná
Penitentá Żołnierzá iednego/ rádził mu tegoż záżywáć sposo-
bu/ tráfiło się tedy iż ow Żołnierz/ dawszy się zły kompánij
námowić/ z intencyą zło iedzie do domu nierzadnego/ wspo-
mniawszy iednák ná postánowienie swoie: záwoła: Succurre
Domina, tentatus sum. *Rátuy Páni, zkuszony ieszłem*: dziwna
rzecz/ ow człowiek/ iáko kámień lecący ná dol/ ná zgubę Du-
szy swoiey/ stał się nagle lekuśienki; bo niewidoma ręka iáko
iedná plewá/ z impetem odrzucony był ode drzwi domu nie-
rzadnego/ y záprowádzony do swey gospody/ iuż pożądliwość
zwyćiężywszy. Piękny y ow przykład o iedney Niewieśćie/ Discipl:
ktora z żalu wielkiego poszłá płákáć do Kościołá Nas: Pánny/ ex. 49.
ná nałożnice Męża swego pomsty prosząc; pokaże się iey
Nas: Pánná/ y rzecze: Jákoż iey mam co złego vczynić/ po-
nieważ codzień 100. rázy ná cześć moię przykłeka. Rzecze
Niewiástá: ponieważ nie chcesz się pomścić krzywdy moiey/
wiec ia poydę skárżyć do Syná twego. gdy wychodzi z Ko-
ściołá/ áż potkawszy ią nałożnicá ona smutna/ spyta co się iey
dzieie: y powiedziáłá/ żem ná cię chodziłá skárżyć/ y pomsty
prosić do Nas: Pánny/ ták á ták mi odpowiedziáno; co vsły-
szawszy nałożnicá/ y zdziwiwszy się/ niezgodna one miłość zá-
raz w sobie vgászoną vczułá/ y porzuciłá on żywot. Nie do-
puściło iey nabożeństwo ku Przenaś: Pánnie pod onemi cię-
żárámi sprosności dłużey zostáwáć. Co się tycze *zápálczywo-
ści gniewliwey*, iáko y zney Przenaś: Pánná náwet y ná modli-
twie innych vmie vwalniáć/ ten pokázuie przykład. W Lu- Pex. hist.
zytánij był ieden Jurystá bogáty/ ále cháńiebnie zły/ gnie- 137.
wliwy/ Tyran/ osobliwie ná Żonę swoię/ ktora pobożna wiel-
ce byłá/ y często w Káplicy Nas: Pánny prosiłá iey/ áby o-
ná odmieniłá dzikie námiętności Męża iey: á gdy raz dla
deszczu ku nocy nie mogłá zdążyć do domu/ w Káplicy oney prze-
nocowáłá: ráno tedy máiąc wracáć do domu iákoby ná pewną
śmierć od okrutnego Męża/ wyspowiádáłá się támże y SA-
KRAMENT S. przyięłá/ czyniąc swoie śluby/ ieżeliby w
tey okázyi zápálczywości Męża swego/ y śmierći od niego vs-

łáłá:

ſłá: śmiáło tedy przychodźi do domu ráno / Mężowi przyczyni ne opowiáda / czemu ná noc nie byłá w domu / y przydáie záraz: Wierz ieſli chceſz Mężu / czyń co chceſz zemno / wſząk ia ſie iuż Sákrám: SS. opátrzyłá ná śmierć. Rzecze / iuż w duchu odmieniony on dźiki Mąż: przeſtań wiecey mowić Żono naymiłſza / inżeś mnie inákſzego ználázłá / bo mnie dźiś w nocy Nas: Pánná odmieniłá zá modlitwámi twemi / ſtráſzne ná mnie przepuśćiwſzy myſli: zárzekam ſie páſſyi moich nierozumnych / y iuż wiecey bogoboynie chcę żyć / y ſłuchać ciebie; iákoż po tym świątobliwie żył y żywot ſwoy zákończył. A zátym iuż iáśnie widźiemy / iáko Przenaś: Pánná / wykorzeniáiąc modlitwą ſwoią z ſerc ludzkich / miłość świátá y pożądliwośći ſzkodliwe / duſze do gory / do cnoty / do BOGA / iáko do *Centrum* ſwego oſtátniego kieruie / y pociąga. Záczym wſzyſcy obciążone ſercá máiący / miłośćią świátá / y pożądliwośćiámi / do tego *Centrum* cudownego podnośmy ſercá náſze / proſząc Przenaśw: Pánny / wołáiąc zá nią w Gory pośpieſzáiąc: Trahe nos poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum, y z Kázimierzem S. modląc ſie do niey: Quidquid gravat vel deprava:, mentes noſtras, remove. Amen.

Terra Benedicta.

Pro Partu BVM. Seu Natívit: D. N. I. C.

STROPHA II.

Virgo gaude, quòd de fraude, Criminũ nos liberas,
Dùm in vera, & ſincera, DEVM carne generas.
Bądź weſoła, ktoraś zgołá, Od Czártá nas zbáwiłá,
Gdyś prawdziwie, nie watpliwie BOGA w Ciele zrodziłá.

In terra pax hominibus. *Luc: 2.*

DOſyć nierychło / ále widząc bárdzo ſzczeſliwie doczekáłá ſie ziemiá náſzá błogoſłáwieńſtwá od P. BOGA, S. N. In terra pax. Ná ziemi pokoy dźiś Anyołowie SS. oglaſzáią. O rzech tylko benedykciách przy ſtworzeniu świátá / ktore P. BOG niektorym rzeczom dał ná ten czás / czytamy: błogoſłáwił naprzod Zwierzętom wodnym / y ziemſkim. Benedixitq; eis, dic: Creſcite, & multiplicamini: podobnym ſtylem błogoſłáwił Adámowi y Ewie: á ná oſtátek ſiodmemu dniowi / w ktorym robotę ſwoią zákończył. Et benedixit diei ſeptimo, & ſanctificavit illum: Nie czytamy iednák áby ziemi ſámey dał ſwoie świętе błogoſłáwieńſtwo / y owſzem przeklo po tym przeklęctwo ná nie włożył: Maledicta terra in opere tuo: y ták przeklęta ziemiá dla grzechu ludzkiego / nie tylko pełno ná niey ćiernia y oſtow / ále zá zdrádá Szátáńſka pełno złego / pełno przeklęctwá. Dźiś iednák iuż Anyołowie Swięci ogłaſzáią iey pociechę nową. Pax in terra. A Dawid S. w duchu o nowym błogoſłáwieńſtwie powiáda: Benedixiſti Domine terram tuam --- terra noſtra dedit fructum ſuum. *Błogoſłáwiłeś Pánie ziemię twoią ... á ziemiá náſzá wydáłá /woy owoc.* Ználázłá ſie w cáłey przeklątey ziemi bryłeczká iedná / ktora w rękách opátrznośći ſwoiey BOG záchował od przeklęctwá Adámowego grzechu / to iest Przenaś: Pánná. Ktora vbłogoſłáwiona zoſtawſzy płodem Niebieſkim / dźiś owoc ſwoy rodźi / ná oddalenie wſzelkich zdrad Szátáńſkich y przeklęctwá wſzelkiego od cáłey ziemie. Co iey przyznáie Kázimierz S. Virgo gaude, quòd de fraude criminum nos liberas, dùm in vera & ſincera DEUM carne generas. *Bądź weſoła, ktoraś zgołá, od Czárta nas zbáwiłá gdyś prawdziwie, nie watpliwie, BOGA w ćiele zrodziłá.* A ponieważ y teráźnieyſzych cáſow miedzy Kátolikámi / bardzo zágęſzone ſą przeklęctwá; wprzod powiem táko ten grzech bárdzo iest ludziom ſzkodliwy / nim dowiodę że Przenaś: Pánná przy rodzeniu Syná ſwego / pokazáłá ſie ziemia błogoſłáwiona opiſáno od Dawidá S.

Gen: 1.

Pſal: 84. c. 3.

I. PARS.

GRzech przeklęctwá / w ten czás iest śmiertelny / kiedy kto z dobrym rozmyſłem / to iest wiedząc co mowi / życzy bliźniemu ſwemu / lub ſámym ſercem / lub oraz vſtámi mowiąc / nieſzczęśćia tákiego wielkiego: náprzykład / diabłá / śmierći / ogniá / álbo pomſty od P. BOGA: á gorſza gdy ſiebie ſámego przeklina. Ten grzech ták wiele złego ná świećie przynoſi / pod figurą ktorą nam podał Pſálmiſtá Páński ocbaczemy. Opiſuiąc człowieká przeklęctwámi ſie báwiącego Krol / ták mowi: Induit maledictionem ſicut veſtimentum, & intravit ſicut aqua in interiora ejùs, & ſicut Oleum in oſſi.

Pſ. 108. FIG.

ossibus ejus, fiat ei sicut vestimentum quo operitur, & sicut zona, quâ semper præcingitur. *Odzial ſiż przeklęctwem iáko ſáty, weſło iáko wodá we wnętrznośći iego, y iáko oley w kośći iego; niech mu ſie ſtánie iáko ſátá, co iey záwſze záżywa, álbo iáko pás, ktorym ſie záwſze opáſuie.* Vważmy pierwſze ſłowá Induit maledictionem sicut vestimentum: w ktorych przeklęctwo do ſukni iákiś przyrownywa: Coż zá podobieńſtwo przeklęctwá do ſukni? przychodzi mi tu reflexya nád ſtárym zwyczáiem w Krákowie/ ktory tych cząſow iákoś záginął/ á ia lem ią w młodośći moiey widział go nie raz: to ieſt/ ná Ratuſzu Krákowſkim byłá ſuknia álbo ſpodnicá drewniána/ zwáno ią Kordygal ná to zporządzona/ że kiedy ná Rynku przez kupki ſie ſwárzyły/ przeklinały/ znieważały/ zá pokutę Sąd kazał Ceklarzom táką przeklętnicę vbráć w one ſpodnice/ ktorzy zwolawſzy ſwywolne dzieći co w owe pudło pálcatámi bili/ raz álbo dwá kolo Ratuſzá y po tretách oprowádzili. Prawdziwie obaczywſzy ták vſtroiona mogło ſie zdáć o niey. Induit maledictionem sicut vestimentum: bárdzoby dobrze było/ gdyby ten zwyczay y teraz chowáno ná poſtrzymienie przeklętych ięzykow. *Genebrar:* záś vważa/ że to podobieńſtwo ap: Blāc: hic. ſzáty/ pięknie opiſuie człowieká przeklináiącego. Sicut vestimentum ait: id eſt firmiter, arctè, & ex omni parte maledictione le armavit. Zdobędzie ſie owo kto (co nigdy w dobrey ſukni nie chodził) ná nowy iáki kontuſz/ vbierze ſie/ odyma ſie w nim/ zda mu ſie w głowie/ że ſie go wſzyſcy boią/ y ſzánować go powinni. To ſie też ták dzieie z przeklętnicą/ w ktorey to Diabeł z vſt nie wynidzie/ iáki táki chroni ſie iey/ miia ią/ żegna ſie przed nią iáko przed Diablem/ á on ná ſie iák Szátan odyma; ćieſzy ſie/ że z nią nikt wſkoráć nie może/ każdego przegada. Induit maledictionem sicut vestimentum. Jednák *Alph: Martin:* náucza: że in vestimento denotatur privatio bonorum fortunæ: to ieſt/ dáie ſie znáć o pierwſzey ſzkodzie/ ktora przeklęctwo ſámemuż przeklinaiącemu przynoſi/ to ieſt w rzeczách doczeſnych domowych; námienia o tym támże Pſalmiſtá. Dilexit maledictionem & veniet ei. Zákochał ſie w przeklęctwie/ y przydzie ná nie. Blāc. cit, go. mowi ná to *Expozytor*: Maledictio præſertim veniet ad eos,

eos, qui ſibi imprecantur. *Przeklęctwo ná tych ſámych przychodzi, ktorzy ſie przeklinaią.* Vważ co owo maſz nalog/ co ſłowo/ to Diabeł/ tyſiącámi wynidzie z vſt twoich ná cáły dzień Czártow: wiedz o tym/ że iák wiele ich wſpomniſz/ ták wiele do domu twego/ ná ſzkodę ſwoie ſzátáńſtwá ſprowadzaſz. Przywodzi tenże *Expozytor* przykład o pewney Pánience/ ktora gdy EXEMP. ią do ſtołu woláno/ z turbácyi rzekłá ſiadáiąc/ bodaiem iuż Diabłá ziádłá: áż z pierwſzym káwałku Chlebá/ połknęłá Muchę á w niey Diabłá/ ktory ią záraz opetał/ y ſrodze dręczył. Nárzekaćie owo/ gdy ſie wam w domu nieſzczęśći/ bydło zdycha/ pożytku nie dáie/ odbytu w ſzynku niemáſz/ mowićie/ ká álbo owá poczárowáłá mi/ to po Xięża/ po Exorcyſtow/ kropić/ kádzić/ czytáć. Nie gánie ią tego/ że ſie vdáiećie do Káplánow/ bo że ná to od CHRYSTVSA P. y od Kośćiołá S. moc máią/ ieſt ártykuł Wiáry: bo rzeczono Apoſtołom Dæmonia ejicient; ále gánię/ kiedy owo do bab/ Marc: 6. dla odczynienia czárow vdáiećie ſie/ bo ſrogi ná tákich BOG wydał dekret. Anima quæ declinaverit ad Magos & Ario- ibet Kuā. 20; los --- interficiam eam de medio populi: gánię ſuſpicye y podeyzrenia ná bliźniego: bo nápiſáno. In quo alium judicas, te ipſum condemnas. gánię owe inweſtygácye álbo prorokowánia/ ktora ieſt Czárownicą/ á ktora nie/ przez pławienie ludzi/ bo ieſt to kuſić P. BOGA/ y ſrogi zabobon potępiony od Kośćiołá S. przez Alex II. Honoryuſzá III. Luciuſzá III. Innoc: III. Nie ſłuchay Czárownice/ Nieprzyiaćiołá ktoryć to vczynił: maſz go iáwnie/ á tego ktoregoś ſam ták wiele rázy záprosił/ álbo żeladką twoią w vściech go często máiąc/ to ieſt Czártá: coż pomoga Exorcyzmy Káplańſkie/ poprawi ſie czáſem trochę po pokropieniu w domoſtwie/ ále prędko znowu zle: bo wroćiwſzy ſie do przeklęctw/ znowuśćie ſobie zprowádzili Czártow. O nie pyſzny to goſć Diabeł/ nie trzebá go długo/ y bárdzo do domu proſić; doſyć mu námienić. *Majol:* piſze táko Hiſtor. *Ian Nolens* ſrogi piiák/ kiłká dni w goſpodzie ná piiátyce zetrawiwſzy do domu przychodzi/ y ieść ſobie każe dawáć/ ále Zoná iego z dziećmi żałoſna z tego/ nie chćiáłá z nim ſiąść do ſtołu/ ktory rozgniewány rzecze: ponieważ kiedy áni Zoná/ áni dzieći/ nie chco ſzczęſna ieść/ wy in Canic. Goll. de fort. HIST.

Czárći ſiadayćie ſemno do ſtołu/ ná ktore ſłowá w ſtráſznych poſtáćiách Czárći ſtawáią záraz/ mowiąc/ żeśmy záproſzeni: zmieſza ſie on pijak/ nie kontent z tákich gośći; y áby ſie ich iáko zbył/ kazał im wprzod vmyć ręce; á gdy to vczynili/ rzeże: nie bedzie ze mną nikt iadł/ poki ſie wprzod modlić nie bedzie; iáko nas P. JEZVS náuczył; iezeli tego nie vczynićie/ podzćieſz przez. Záczym ná Jmie JEZVS/ ieden po drugim z domu wychodzić muſieli/ tylko ieden nayſtráſznieyſzy zoſtał zá piecem/ lubo y ten potym gdy Zoná z dziećmi modlić ſie poczeła/ vſtąpić muſiał. Co ſie tu ſtało widomie/ to ſie często niewidomie dzieie: to ieſt/ dla częſtego przeklinánia/ wzywánia Diabłow w domu przybywa ſzátáńſtwá/ ktorzy rożmáitemi ſztukámi ſzkody w rzeczách domowych czynią. *Powtore*: mowi ieſzcze *Dawid* o przeklęctwie/ że iáko wodá przeniknie wnętrznośći grzeſznego. Et intravit ſicut aqua in interiora ejus. Tá wodá znáczy grzech/ w ktory kto wpada tym ſámym/ że ſiebie/ álbo bliźniego przeklina: wedlug ſłow ſprawiedliwego Jobá/ do wody káżdy grzech przyrownywáiącego: Bibit quaſi aquam iniquitatem. Że to záś ieſt grzech táki/ ktory pewne y wieczne potępienie záſługuie/ ták iáko cudzołoſtwo/ wydzierſtwo/ wyráźnie dáie znáć o tym *S. Páwel*, iednáko o tych trzech grzechách mowiąc: Neq; adulteri, neq; raptores, neq; maledici Regnum DEI poſſidebunt. *Ani cudzołożnicy, áni wydzierscy, áni przeklętnicy Krolestwá Bożego nie doſtąpią. Dawid S.* opiſuiąc ięzyk złowieká przeklináiącego/ powiáda; że pod ięzykiem iego znáyduie ſie żal tákiś/ y ćieżka praca. Cujus maledictione os plenum eſt, ſub lingua ejus labor, & dolor. A tákoż to? raczeyći to ći co klną/ czynią ná to/ áby támtego co mu zle życzą/ co złego potkáło/ á nie ich/ y owßem dla pozbycia żalu ná ſercu to oni czynią. A przecie *Dawid* nie mowi/ żeby támtych co im zle życzą/ miáło co złego potkáć/ ale raczey/ że ſamym przeklináiącym owo przeklęctwo/ żal/ ćieżkość/ y ſzkodę przynoſi/ ſub lingua ejus labor & dolor, á ſzkodę duchowną/ bo ćieżki grzech nienawiśći bliźniego. *S. Hier.* bowiem czyta/ ſub lingua ejus dolor & iniquitas. *Pod ięzykiem iego żal y nieprawość*, á támtemu coś dla niego Duſze twoie nábawił grzechu/ cále nic/

Iob 15.

1. Cor. 6.

Pſal. 9.

zdrow wßyſtek/ y ma co przed tym miał: átoż zyſk maß złośnico/ przeklętnico. Rzeczeß? ále mogę w złą godzinę mymowić/ záżyć co złego może go potkáć. O bluźnierco! y tákże rozumieß/ że to przypadkiem nie zá diſpozycyą Boſka dzieią ſie rzeczy ná świećie? iżali P. BOG nie wßyſtkie záſy/ godziny ſtworzył/ że miałby dáć Páńſtwo Szátánowi nád niektoremi godzinámi? Rzeczeß ießcze: ále mnie może P. BOG wyſłuchać. O głupcze? á śmießże czynić P. BOGU grzechu twego pomagáczem; nie wieß że Peccatores DEUS non exaudit. BOG grzeßnego modlitwy/ dáleko bárdziey przeklęctwá/ nie wyſłuchiwa. A dáymy to/ żeby dla ſkrytych ſwoich ſądow BOG w ten záś według woli twoiey co przepuśćił/; to iednák dla ćießkiego grzechu tobie bárdziey/ bo ná dußy/ ßkodzi. Powiedział BOG przez *Ekklezyaſt*. Qui maledicit Diabolum, maledicit ſibi. *Kto przeklina Diabłem, ſamego ſiebie przeklina.* Przydam iáko tu/ że ten grzech przeklęctwá prawie pospolićie zá ſobą pociąga y inne/ iáko to pogorßenie domowych/ zeladzi/ dziatek/ krotkie Goſpodarze/ Goſpodynie tákowe/ złym przykładem tákichże przeklęctw náuczáią. *Engelg*: piße. *w Leodium* ſpytał gość ieden dnego dziećiećiá/ ták twemu Oycu imie? odpowie/ Diabel! á Mátce/ tákże Diabel! á brátu/ ſioſtrze? Diabel. A tobie ták? odpowiedziało Diabel. Widzićie? nie raz to dziećie ſłyßało/ że ſtárſi poczynáiąc mowić do ſiebie od Diabłá poczynáli. mowiłá Zoná ná Mężá/ Diabel ći go iuż nieſie do domu: mowił Mąż/ Diabłá złáłá tá Zoná moiá/ y ták dáley: Wiec chłopie rozumiáło/ że to iuż wßyſtkich tákowe imiona. Náßym tákże Oycom po przedmieściu Krákowſkim idącym/ nie dawno ſie tráfiło/ iż nádeßli dwoie dzieći/ z ktorych ieden ſtárße vczyło gadáć druzego/ y kazało mu mowić. bogdaies Diabłá złádł; á gdy owo malutkie złe wymawiało/ choć ſie ná to ſiłiło/ ſtárße go poprawiało. Widzićie/ że z tym nie rodziemy ſie/ gdybyśćie od kogo innego nie ſłyßeli byli ſłowżłych/ ſámibyśći podobno nie potráfili ich byli; zły przykład innych tego nas náuczył. Nießczęſliwi Rodzice/ ktorzy ſie złych ſłow przy dziatkách wáßych nie chronićie/ y wiedzieć maćie/ że kiedy ſie ſpowiádaćie przeklęctw/ powinniśćie y drugiego grzechu ſpowiádać ſie záraz/ to ieſt pogorßenia/ ieżeliśćie to przy zeladzi/ przy dziatkách/ tákie ſłowa bluźnili. *Potrze-*

Ioám 3.

Ecclt 28.

Lux Evz. Domi 5. Paſch.

cie Dawid S. grzech przeklectwá opisuiąc przydáie; że przeklęctwo iáko oley/ przeniknie kośći przeklinaiącego. Et ſicut oleum in oſſibus ejus. wedlug *Theodoretá* znáczy ſie przez to/ duratio & perſeverantia in peccato: to ieſt/ że ten grzech obraca ſie w nałog: y to ieſt trzecie złe/ ktore ná Duße ſwoie záćiąga ten co przeklina; ten záś nałog názywa *Dawid S.* pásem Czártowſkim/ ktorym raz Szátan związawßy/ przyuczywßy do złych ſłow kogo/ iáko niewolnikà/ dotrzymuie ſobie. Et ſicut zona qua ſemper præcingitur, co ták tłumáczy *Blanc:* Zona notat peccati adhæſionem, quæ diſſolvi non poſſit, ita vt peccator maledictus, ab hoſte captivus teneatur. Rzeczeß? á kiedy to nie można ſie wmarłwić/ wſtrzymáć ſie dla nałogu nießczęſnego. Odpowiádáiąc ná to przywodze Hiſt:

HIST. W Obozie Katolickim/ pod *Oſtenda* Miáſtem Niemieckim/ był ieden Żołnierz bárdzo przyuczony do bluźnierſtw/ przeklectw/ y łáiánia/ ktorego gdy nápominano o to/ wymawiał ſie/ iż

Engel: 7. Quad. ſie nie mogł w tym zwyćiężyć. Wiec gdy mu ćießki głod w Obozie dokuczył/ prosi iednego Kápellana Soc: JESU o iáłmużne/ obiecał mu to Xiądz/ ale z tą kondicyą/ áby przez godzinę zá nim po Obozie chodził/ od pomienionych ſłow wſtrzymuiąc ſie. Przyiął te kondycyą: środkiem Obozu idąc/ ſrogie miał nápáśći od drugich/ curbuie ſie/ zarzy/ iednák Xiądz pokázuie mu czerwony złoty/ gwałtem tedy wſtrzymuie ięzyk; y ták przeßedßy Oboz cáły/ przełomał nałog dla czerwonego złotego. To ten mizerak/ dla piniądza iednego mogł przełámáć zły nałog/ á ty dla BOGA/ dla dußy twoiey/ dla Niebá/ czemubyś go nie mogł przełámáć/ gdybyś chćiał. Rádzą tu Miſtrzowie duchá/ żeby ſobie poſtánowić iáko pokutę: ná przykład/ wiele rázy wymowie przeklęctwo tákie/ álbo bluźnierſtwo/ tyle zá to Páćierzy zmowie/ álbo táka iálmużnę dam. Jáko vczynił był wiekow náßych wielki ieden Pan Lie-

EXEMP. wenſki/ nałog zły máiąc w mowieniu: przyſięgam BOGV/ gdy mu Spowiednik rozgrzeßenie zátrudnił o to/ poſtánowił y zá powiedział przy Dworze ſwoim/ ktoby mu przypomniał z ſtołu gdy to ſłowo wyrzecze/ zá każdą rázą z ſkárbu iego miał mieć tynfá. Przeto zá iedno záraz ráno/ worek czy drugi wydał Podſtárbi/ powie Pánu. Pan co raz oſtroznieyßy był/ á po tym

tym y owego złego nałogu cále zániechał. Tym álbo podobnym ſpoſobem/ kto ma nałog przeklináć/ byle ſtáteczny w tym był/ może przy pomocy Bożey/ zły ten nałog z ſiebie wykorzenić.

Przy Narodzeniu Chryſtuſowym/ widzę że ná wykorzenienie wßelkiego przeklectwá ná ziemi/ błogoſłáwiona ziemiá/ II. PARS to ieſt Przenaśw: Pánná/ wydáie ſwoy Owoc/ rodzi Syná ſwego. Z wielu miar DD. SS. Przen: Pánne názywáią Ziemią błogoſłáwioną/ iáko też/ że nigdy nie podpádáłá pod przeklectwo pierworodne/ że we wnetrznośćiách ſwych/ drogi ſkarb/ to ieſt Syná Boſkiego/ záchowany miáłá/ że záwße buyno w rozmáite kwiáty/ y owoce nayrzyßych Cnot SS. byłá. Jednák ná opiſánie iey/ trzymam ſie ia ſłow *Dawidowych*; ktory chcąc wychwalić iák naygodniey tę błogoſłáwioną Ziemię to *Naprzod* o niey powiáda/ że owoc ſwoy wydáłá Terra dedit fructum ſuum. Ná pozor/ nie wiele zdádzą ſie te ſłowá podawáć chwáły y zálecenia Przenaśw: Pánnie dźiś Owoc ſwoy Syná rodzącey; gdyż káżdey ziemie owoc: z ktorey ſie vrodził/ może ſie názwáć owocem iey/ káżdy ſyn/ Synem Mátki ieſt ſwoiey. Nie tedy oſobliwego nie powiáda *Dawid* o Naśw: Pánnie/ gdy mowi/ *iż owoc ſwoy wydáłá.* Dedit fructum ſuum. Trzebá wiedźieć/ że żadney inney ziemie oprocz Ráyoſki owoc/ żadney Mátki ſyn/ oprocz Mátki Boſkiey/ nie może ſie názwáć ſtrictè *ſtrictè meniac* owocem ich/ przyczyná tego. Pſ. 66. Reflektuymy ſie iáko też ziemiá w Raiu zárodźiłá/ wßák nie orána/ nie poſiána/ ſáma przez ſie ná rozkaz Boſki/ pierwße owoce wydáłá: teraz záś kiedy z Ziemie ſie co rodźi/ nie tylko ziemiá/ ále y wrzucone ná to ziárno do tego konkuruie/ á zá tym/ nie ſámey ziemi owoc ieſt: toż ſie ma rozumieć y o ſynách ludzkich/ bo nie z ſámey Mátki/ ále oráz y z Oycá rodzą ſie. Rayſka oná Ziemiá/ ſámá ż ſiebie owoce rodząca/ wyrázną *Figurą* byłá Przen: Mátki/ dźiś owoc/ Syná ſwego rodzącey według *Expozytora.* Deipara erat terra Paradiſi terreſtris, quæ fructus protulit ſine ſemine, & ipſam arborẽ vitæ. Blanc. Pſ. 84. *Andr: Cret:* zowie ią Terram Virgineam, *Ziemią Pánieńſką*; bo owoc ſwoy w cáłości Pánieńſtwá poczełá/ y on dźiś vrodźiłá: ſámá mu (że ták rzekę) Oycem y Mátką/ z iey ſámey Ciáłá y Krwie vformowánego Ciáłá iego zá ſprawą Duchá Przen:

oney

ony sámey służy iż dedit fructum suum; *swoy własny Owoc wydała ná świát.* A zá tym / to iey chwałe/ to iey naywiętße miedzy nayświętßemi Matkámi przynosi błogosławieństwo Benedixisti Domine terram tuam -- terra nostra dedit fructum suum. Czego wyráźnie potwierdzíłá Elżbietá przy powitániu iey/ y błogosławieństwo iey naywyżße/ y oraz owoc

SCRIP. Żywotá iey wspominaiąc: Benedicta tu in Mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. *Błogosławionáś ty miedzy niewiástami, y błogosławion owoc Żywotá twego.* Ná co pißąc *Richt Laur:* ták mowi: Ideò dicta est benedicta in Mulieribus, quia concepit Saluo flore, portavit sine labore, peperit sine labore, peperit sine dolore, quod nulla alia. *Dla tego názwáno ią błogosławioną miedzy Niewiástámi, bo poczełá w całości kwiátu Panienskiego, nosiłá bez ciężáru, porodziłá bez boleści; co żadney inney nie służy.* Powtore Dawid S. błogosłáwienstwá tey źiemie dáie przyczyną/ że wrodziwßy swoy owoc/ oddalilá od Narodu ludzkiego niewolę zártowsko. Avertisti captivitatem plebis tuæ; ták tłumáczą *Expositor*, ná to mieysce/ wrwierdzáiąc to zdániem *S. Germana, Ireneußa, Efrema* y innych. *Idiota* ták wyráźnie mowi o Przenaś: Pánnie. Recreat fessos, vagit agonistas, & jugum diaboli extrudit, fama tui Sanctissimi Nominis, clarissima Virgo MARIA. *Potiła zmordowánych, vmacnia woiuiących, y z niewoli diabelskiey wyrywa sławą Nayświętßego Imienia twego, Nayiáśnieyßa P. MARYA.* To iednák osobliwym sposobem prawdzi sie przy porodzeniu iey mamy w kśięgách Sędziow/ ták gdy

FIG. *Abimelech*, ktory dla Krolestwá zábił iednego dnia 70. Bráći swoich/ gdy vporczywie iedney wieży z ludźmi dobywał; Niewiástá iedná ßtuke kámienia Mlynskiego zpuściwßy z gory ná głowę iego / okrutnie go zábiłá / y od oblężenia iego wßytkich z soba vwolniłá. *B. Andr: Cret:* w tey niewieście vpátrvie *Figure* Przenaś: Pánny/ przez te záś ßtuke kámienia rozumieć sie może. Syn iey Nowonárodzony; bo go też y Prorok pod postáćia kámyká cudownego widział. Abscissus est lapis sine manibus: y *Dawid* kámieniem go názwał odrzuconym Lapidem quem reprobáverunt ædificantes. A *Apostoł* naywyráźniey. Petra autem erat CHRISTUS. Tym sie dy ká-

Iudi. 9.

2p. Vmb. n. 774.

Dan. 2.

Ps. 117.

1. Cor. 10

dy kámieniem Niebieskim/ ktory abscissus est de terra sine manibus, bez wßelkiey kooperacyi ludzkiey cudownie wychodźi z Zywotá Pánienskiego ná swiát/ ztáry został leb pieklelnego *Abilemecha*; to iest záśta/ y narod ludzki z iego niewoli vwolniony. Avertisti captivitatem Jacobi słowá so pomienionego *Autora* Mulier quædam Thæbea impium Abimelech cùm fragmine molæ interemit. Tu Virgo cum lapide angulari Christo, diabolum occidisti. Pierwßy raz przy Narodzeniu Chrystusowym zárt tym kámieniem w swoy leb pyßny wziął. gdyß pißę *Arnob*: że pod czás Narodzenia Chrystusowego ná záwße zámilkł naysławnieyßy w *Delphis* Bálwan zártowski/ ostátnie słowá zzekßy Me puer Hæbreus -- Cedere sede jubet. y z pewnych morskich Jnsul słychać było lámaney nád śmiercią Bożką ziemskiego. Magnus Pan mortuus est. o czym *Euseb:* Pißę *Herodot:* o pierwßym Krolu Sárdyiskim *Melo* názwánym/ że gdy mu sie syn vrodźił/ Nowonarodzonego około murow Miástá obnosić kázał/ przez co sámo one mury niedobyte vczynił: Luboć to iest bayká Poetycka/ ále coś podobnego Przena: Pánná prawdźiwie dźiś czyni/ z Nowonárodzonym Synaczkiem. Widźi Narod ludzki w oblężeniu od czártá/ y od grzechu/ iáko S. Páwel przyznaie. Habemus circumdans nos peccatum: vt avertat captivitatem Iacob; áby vwolniony został Narod ludzki od tego oblężenia y niewoli/ przynosi y prezentuie dźiś Nowonárodzonego Synà swego/ ktory poniżeniem ták głębokim Máiestatu swego Boskiego zwoiuie pychę/ y leb czártowski zetrze/ á nas wywiedzie in libertatem filiorum Dei, *na wolność Synow Bożych. Potrzećie*, ná wychwalenie ziemie tey błogosławioney przydáie Dawid S. że stáłá sie ludowi swemu odpuszczeniem grzechow. Remisisti iniquitatem plebis tuæ. Co iákoby sie mogło prawdźić o Przenaś: Pánnie/ ponieważ według Pismá/ sámego to BOGA iest/ odpuścić grzech/ iáko y láskę vtráconą przywrocić/ Gratiam & gloriam dabit Dominus. odpowieda *Blanc:* Adverte B. Virginem, non fuisse per modum causæ efficientis propriam, aut principalem causam nostræ salutis, tamen aliquomodo, cooperabatur ad nostram salutem, impetrando, merendo de congruo, & suo modo

L. 3.

L. 1.

APOPH.

Hæbr. 12

Ps. 58.

cooperando ad Incarnationem: w ktorych słowách trzy spo-
soby pokázuie/ ktoremi Przenaś: Pánná dopomogłá grzeßne-
mu świátu do vspráwiedliwienia ſie z grzechow ſwoich *Na-*
przod przyczyniáiąc ſie zá niemi/ iáko iey przyznáie *B. Germ:*
Ser. de Zona. Nullus eſt, qui ſalvus fiat, niſi per te Virgo Sanctiſſima? Nemo eſt, qui liberetur à malis, niſi per te o puriſſima? nemo eſt, cui donum concedatur, niſi per te o caſtiſſima? nemo eſt, cui miſereatur gratia, niſi per te o honeſtiſſima? *Zadnego nie maß, ktoryby był zbawion, tylko przez cie o Najświetßa? nie maß, ktoby był vwolniony od złego, tylko przez cie o nay-*
pięknieyßa? nie maß, ktoby łáſke otrzymał, tylko przez cie o nay-
czyſtßa? nie máß, ktoby zmiłowánie odnioſł, tylko przez cie o
przenaydoſtoynieyßa. *Powtore* Przenaś: Pánná pomaga do vſpráwiedliwienia/ merendo de congruo: bo ponieważ wßyt-
kich SS. záſługámi ſwemi przechodźi/ y w nie názbyt obfi-
tuie/ one zá grzechy náße/ przy ſatisfákcyi Syná ſwego/ſpra-
wiedliwości Boſkiey prezentuie/ ofiáruie/ ktore ſwoy u BO-
Li 2. GA náyduią reſpekt. dla tego *Richar: Laur:* przyrownywa
ie do owego Ołtarzá w przybytku Páńſkim/ ktory ſie zwał
Blagálny: Altare Placationis, ná ktorym zá grzechy ofiáry ob-
dawáno P. BOGV. á *S. Bonav:* zowie ie owym Obłokiem
Spec. G. z záſłaniáiącym lud Izráelſki od vpałow ſłonecznych/ oná ál-
bowiem záſłánia nas od vpału gniewu Boſkiego. *Trzeci*
iednák ſpoſob nayoſobliwßy: cooperando ad Incarnationem
przez Wćielenie Syná Bożego: dźiś oſobliwie/ gdy go ná
świát w ćiele ludzkim vrodźiłá: dźiś álbowiem BOGA nay-
łáſkawßego wßytkim grzeßnym vczynilá; nieiáko ſurowość
FIG. iego mityguiąc. Obiecowáłá tám ſobie z wielkim prágnie-
niem w Oſobie Naśw: Pánny Oblubienicá/ iż ná rękách mie-
dzy pierśiámi ſwemi/ miáłá ſie z vkochánym ſwoim pieścić
iákoby z ſnopeczkiem Miry. Faſciculus myrrhæ dilectus me-
Cant. 1. us, inter vbera mea commorabitur. Snopeczek/ álbo ro-
wniateczka z ziela Myrrowego/ raczey do wachánia do noz-
drzá/ nie do pierśi należy: á do tego choć pachnie/ ále prze-
ćie oſtro pachnie/ y nieiáko o gorzkości ſwoiey przypomina.
Coż tedy w tym zá delicye ſobie vpátrzyłá Oblubienicá/ á
raczey Naświet: Pánná/ piáſtuiąc ten miſtyczny Snopeczek
po Náro-

po Narodzeniu iego ná pierśiách ſwoich/ to ieſt/ Synà nay-
miłßego. Táiemnicá w tym/ przed Narodzeniem P. JE-
ZVSOWYM/ BOG lubo pożądany był Narodowi ludz-
kiemu/ ále dla ſpráwiedliwości ſwoiey był ná ten czás iák Mirá/
gorzki/ ſtráßny nie przyſtępny. Bierże go tedy dźiś Przenaś
Pánná do pierśi ſwoich/ z ktorych płynie przeſłodkie Pánień-
ſkie z Nieba dáne Mleko/ áby gorzkość/ ſurowość/ pierwßo Li 8.
od BOGA oddalilá. Ták pięknie o tym *Rich: Laur:* Faſcicu-
lus Myrrhæ, fuit CHRISTUS in lege veteri, ſed inter MARIÆ
vbera factus eſt dilectus, ac ſuavis, & mitis: Sicut enim
Sangvis in ſe horribilis, in vberibus efficitur lac, quod
dulce eſt ac delectabile ad videndum; Sic Filius, qui in le-
ge erat terribilis, inter vbera MARIÆ, factus eſt mitis. Bár-
dzo do tego ſłużyć/ co *S: Bonav:* o tey táiemnicy Narodzenia in Vit.
Chrystuſowego piſząc/ twierdźi z pewney iákiś rewelacyi zná- Chr.
iomego ſobie y świątobliwego Zakonniká nászego; iż Przen:
Pánná/ porodźiwßy P. JEZVSA/ Swiete Ciałeczko iego/ HIST.
wyćiſnawßy z pierśi Pánieńſkiego ſwego Mleká/ z wielkim
nabożeńſtwem obmyłá. To vważáiąc á ſtoiąc przy tłumá-
czeniu wzwyß pomienionym może ſie rzec/ że to vczynilá ná
to/ áby pokazáłá iak ſłodki/ miły, łáſkáwy miał bydź Nowo-
narodzony JEZVS ná grzeßne ludźie. Jáśnie ſie wydáłá
w tymże Nowonarodzonym JEZVSIE tá łáſkawość ku
grzeßnym/ nád iednym Turczynem w *Neapolim*, Roku 1641. Eng.
Ten niewolnikiem bywßy poßedł ſie też Jaſieczkom przypá- Emp.
trować/ z dáleká poſtrzeże/ iż Dźieciątko że złobu pocznie ná
niego pogląddć/ á potym rączki wyćiągnawßy/ pálcem kie-
ruiąc ná niego/ wabić go pocznie do ſiebie: náoſtátku y zá-
wołáło ná niego ták/ iż przytomni ludźie inni ſłyßeli/ co do
tad czynilo/ poki bliżey/ práwie zápomniały nieprzyſtąpił: gdźie
go P. JEZVS mile przyiawßy/ Kátechizmu náuczył/ y o-
krzćić mu ſie kazał; bo práwi prędko zemno będźieß. Do-
brze tedy *Dawid S.* Przen: Pánne názwał źiemią błogoſłá-
wioną. Wiec y my/ winßuymy tey Swietey Ziemi ták świe-
tego żniwá/ álbo Owocu ná świát wydánego/ ná oddalenie
od nas wßelkiego przeklęctwá/ á nabożnie do niey powroćy-
my z Kázimierzem S. Virgo gaude, quod de fraude,

Criminum nos liberas, Dum in vera & sincera, DEUM carne generas. *Amen.*

Concha, Cæleſti rore fæta.

Pro Visitatione B. M. V.

STROPHA 12.

Illibata, & dotata, *Cæleſti progenie:*
Gravidata, nec privata, Flore pudicitiæ.
Nie wzruſßona, á wczczona, Niebieskim pokoleniem
Wplodeś zaßłá, á nie zgásła, Czyſtość tym porodzeniem.

Exurgens MARIA, abijt in Montana. *Luc.* 2.

NIe zwyczáyna to rzecz / z drogiemi Skárbámi po drodze prezentowáć ſie / álbo z bogáto náładowánym okretem ná Morze ſie puſczáć. S. N. Dla czego ſam CHRISTVS JEZVS / nie otwárty / ále zámkniety / y owßem zákopány Vczniom ſwoim prezentuie ſkarb: Simile eſt Regnum Cælorum theſauro abſcondito in agro: nád ktoremi ſłowámi reflexya czyniąc Doktor S. mowi: De prædari deſiderat, qui publicè theſaurum portat in via: *chce ten ſkarb ztracic; kto go iáwnie w drodze nieſi.* Czemuß przećie Pizen: Pánná / bywßy iedna ſkárbnica łaſk Boſkich; Gratia plena, iáko iey przyznáie S. *Greg: Taum:* ná pomienione ſłowá pißąc. Cum ipſa totius gratiæ theſaurus abſconditus erat. W niey zámykał ſie wßytek ſkárb łaſki. A do tego ledwie co ná Zwiáſtowánie Anyelſkie Kleynot naydroßy Syn Boſki Wćielony / w Zywocie iey iáko w ſkárbnicy depozytowány zoſtał / czemuż mowie záraz w droge ſie puſcza z Exurgens, abijt. Tá ieſt miedzy ziemſkiemi ſkárbámi á Niebieſkiemi / rożnicá: że Ziemſkie / ponieważ z ziemie ſą / w ziemi ſie kryią / iáko złoto / ſrebro: Niebieſkie záś / to ieſt / z Niebieſkiey roſy rodzące ſie / iáko ſą perły drogie w Konchách morſkich zoſtáiące / te ſie nis ządy kryią; ále beſpiecznie iáko náturaliſtowie piſą / po morzu ſobie ſámym wierzchem pływáią. Przena: Pánná ieſt ſkárbnica / ále ſkarbow Niebieſkich / á raczey ieſt Koncha droga nieoßácowáno perle w całości páſ nienſtwá ſwego z roſy Duchá Pizenas: poczęta / Synà Boſkie. go

Matt. 13.

Greg. Hom. 11. in Evang

go w żywocie ſwoim zámykáiąca iáko ią zowie *S. Epiph:. & Damaſc:* Concha, quæ cælitus Diuinitatis fulgetra in vtero concepit, ac peperit Chriſtum, ingentis prætij vnionem. Co iey w ſámey rzeczy przyznáie Kázimierz S. Illibata & dotata, cæleſti progenie. Wiec tym Swiatym Niebieſkim obdarzona plodem / nie kryie ſie z nim / ále z to perłá lubo ießcze zámknieta w ſobie / puſcza ſie w droge / nie tylko do Elzbiety y Jáná / leć ná wßytek świát niezbrodzonym miłoſierdzia ſwego ku Narodowi ludzkiemu Morzem. Jáśniey ią tedy chce pokazáć / iáko / y czemu Przen: Pánná ieſt Miſtyczna Koncha Niebieſka / pełna w Zywocie ſwoim zámykáiąca / ktora ná vzdrowienie Jáná / y całego Narodu ludzkiego / do domu Záchárya ßowego niesie. A ponieważ Páwel S. o káżdym z nás powiedział / że w Ciele ſwoim noſiemy iákiś ſkarb / Habemus theſaurum in vaſis fictilibus: powiem co to za Skarb / iák zácny / y iákiey oſtrożności potrzebuiący: to ieſt / o zacności duße rozumney.

Orat. 1. de Nat.

2. Cor. 4.

NIe tylkoć to wzwyß pomieniony Páwel S. o ſkárbie w ciele náßym powiedział; ále y Pláto / choć Pogánin vpátrzył go rozumem przyrodzonym; gdy ciáło ludzkie ſchowániem / álbo naczyniem duße zámykáiącym / názwał. Corpus eſt vas animæ: á ponieważ dußá w człowieku ieſt rozumna / y nie ma nic ziemſkiego máteryálnego / raczey ieſt iákás portio Cæleſtis Goſtka Niebieſka / y owßem według *Granat.* ieſt uczeſtniczka Boſtwá. In anima noſtra ſublimè aliquid, ac Divinum eſſe colligitur: dla tego nie może bydź przyrownáno do ſkárbu ziemſkiego by naybogátßego; chybá do ſkárbu Niebieſkiego / iáko z Niebem korreſpondencya máiącego: á tákim ſkarbem ſámá tylko perłowa Konchá może ſie názwáć / nád ktora kroś nápiſał. *Ab æthere dives:* z Niebá iey bogáctwá: bo drogie perły ktore ſie w niey znáyduią / nie z ziemie / nie z wody / ále z Niebieſkiey roſy / w niey ſie rodzą: iákoż y ſam P. Chryſtus; lubo pod przypowieśćio / perłá droga názwał duße ludzko. Simile eſt Regnum Cælorum homini quærenti bonas margaritas. Wiedź że o tym człowiecze / że w tym ćiele gliniánym ſkázytelnym noſiß zámknieta duße / iáko nieoßácowáno perłe / nigdy nie zkázytelna; bo nieśmier-

1. PARS an. Miech

loc. cum.

Matth. 13

telna. Trzy rzeczy zacność drogiey iákiey perły ſálecáia: kiedy ieſt *vna*, to ieſt/ kiedy tylko iedná ſie znaydzie w Konſe ſwey/ bo tym ſámym niezwyczáyney bywa wielkośći/ dla tego zowie ſie perłá táka vnio ab vnitate. Druga/ kiedy ieſt *Piekna*, ſwiętna. Trzećia/ kiedy ieſt *Droga*. To wſzytko o duſzy ludzkiey rozumney mowić ſie może. Naprzod ieſt *vnio* álbo *vna*/ to ieſt Jedná. Wymyſły to ſo ſtárych Filozofow/ iákoby trzy duſze w człowieku miały bydź. *Iedna* vegetativa iáka ieſt w drzewách/ ziołách roſnacych: *Druga*, ſenſitiva iáka ieſt w zwierzetách/ rybách: *Trzecia* dopiero rozumna: bo

Ep. 10. tá náuká ieſt przećiw decizyi generálnego *Concilium* VIII. ináczey/ ſiłáby z tad poſło rzeczy/ ktore z Piſmem S: niezgodziłyby ſie. Vá co máia pamietáć niektorzy wieku náſzego

ap. Blanc in Pſ. 21. pp. Medycy/ ktorzy doſtawſzy kśiążek od Heretyckich Medykow piſánych/ bárdzo ſiłá biedliwych ſtárych Filozofow opinij ruſzáia/ y niby co nowego/ miedzy ludzmi ſieia. Jedná tedy w człowieku/ á tá rozumna nieśmiertelna/ rozum poznawáiacy/ y wolna wola maiaca/ náyduie ſie duſzá.

SCRIP. Nie bez táiemnice Dawid S. iedynaczka ią zowie w Pſalmách ſwoich/ ták ſie zá zbáwienie iey modlac do P. BOGA. Domine, quando reſpicies? reſtitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus vnicam meam. *Pánie, kiedyſz weyźrzyſz ná*

Pſ. 34. *mnie, wybaw od złośći ich duſze moie, ode lwow iedynaczke moie.*

Blanc. hic. Ktore ſłowá vważáiąc *Comment*: z tego ſámego dochodzi záchności duſze ludzkiey/ y w iákim poſzanowániu mieć ią potrze. bá; gdy ták mowi: Anima noſtra magnifacienda eſt, quia vnica eſt; illâ perditâ, nil nobis ſupereſt. *Wielce ſobie ważyć potrzebá duſze náſze; bo tylko iedna ieſt; ta ztrácionſzy, iuż nam nic nie zoſtáie.* Bárdzo piekna/ á do tego ſłużaca czyni reflexya S. Chryzoſt: Czemu ſo P. BOG dawſzy człowiekowi po

Hom. 19. ad pop. dwoie oczu/ vſzu/ rąk/ y nog/ tylko iedne dał duſze? Ná co ták odpowieda. Omnia duplicia naturæ noſtræ dedit Deus binos oculos, binas aures, binas manus, binos pedes: Si alterutra pars eſt læſa è duobus, neceſſitati per alteram ſervimus. Animam vero vnam dedit nobis, hanc ſi perdiderimus; quid ſupereſt cum quo in vita maneamus. *Po dwoygu przyrodzeniu náſzemu pozwolił Bog, dał dwie oczy, dwoie vſzu,*

ie vſzu, rąk y nog: ieżeli iedno vſtánie áby do drugiego vdáć ſie. Duſze záś Bog iedne dał, te ztrácionſzy, przy czymże zoſtániemy. Powtore duſzá ludzka ieſt *Pulchra* iáko nayſli źnieyſza perłá. Choć Pogáński Seneká/ co o duſzy według przyrodzenia/ álbo choć tylko według obyczáiow/ dobrze vłożoney/ mowi: ſłuchayćie. Tutum iter, & iucundum eſt, ad quod natura te inſtruxit; dedit tibi illa, quæ ſi non deſeris, par DEO conſurges. Parem autem te DEO peecunia non facit. DEUS autem nihil habet: Prætexta non facit, DEUS, nudus eſt. Fama non facit, vel oſtentatio; nemo novit DEUM, licet multi de illo exiſtiment, & impunè. Non turba ſervorum lecticam tuam portantium: DEUS ille Maximus, potentiſſimusq; ipſe omnia vehit. Nec forma quidem & vires, beatum te facere poſſunt, nil horum non patitur vetuſtatem. Quid ergo? animus, ſed hic rector, bonus, magnus. Epiſt. 31.

W ktorych ſłowách wyraża/ że áni bogáctwá/ áni piniądze/ áni ſławá/ áni vroda/ áni meſtwo/ ozdoba człowieká bydź mogą/ ále ſáma piękność/ vnoſzoney w áffektách ſwoich duſze/ ktora práwie podobno ią czyni ſámey piękności Bożey. Par DEO conſurges. To ták trzymał choc Pogáński człowiek o piękności duſze rozumney. A dopiero Doktorowie SS. z tych iednego przywodze. *S. Iſid*: Ten podobieńſtwá piękności duſze ludzkiey/ áni ná Niebie/ áni ná ziemi/ nie mogąc znaleść/ ták mowi do człowieká: O homo quid miraris altitudinem Syderum, profunditatem Maris, animi tui abyſſum intra, & mirare ſi potes. *O człowieczeże? czemu ſie ty dziwuieſz wyſokośći gwiazd, głębokośći morza: wnidź do przepáści duſze twoiey, á dziwuy ſie iey, ieżeli możeſz.* Jákże/ ieſt co vważyć/ byleſmy chćieli. Piękny ieſt BOG/ że Duchem ieſt/ że nieśmiertelnym ieſt/ rozum poymuiący/ wolna wola máiący; Piękny ieſt Anyol/ ktory od BOGA vdźielonych ma porzoſze tychże doſkonáłośći/ dla tego piękności Anyelſkiey oko ludzkie nie zniołoby. Duſzá ludzka według nátury/ tychże własnie rzeczy vczeſtniczka ieſt: bo duchem ieſt/ nieśmiertelna ieſt/ rozumna/ wolna ſobie ieſt &c. czego żadne inne ſtworzenie nie ma: á iákoż przeczyć iey mamy/ że wielce z przyrodzenia ſámego piękna ieſt. *S. Kátarzyná Sen:* dé ſum. bon. l. 1.

obiá:

obiáwiona máioc piękność duße rozumney/ tych/ ktorzy prá-
HIST. cowáli około pozyskánia dusz ludzkich/ gdzie tylko mogłá przyść do tego/ z wielkim nabożeństwem stopy całowálá. *Po trzecie* dußá ludzka iest *Pretiosa* iest/ perłá drogá/ osobliwie wwáżáiąc ią według łáski Bostkiey poświacáiącey/ od ktorey duße ludzkiey wßelki iest ßácunek. Droga iest perłá: bo z drugiey máteryi / to iest z Niebieskiey rosy. Láská poświa-
cáiąca zstępuiąca ná duße / rosá to Niebieska / bo szczerey
Vit. PP. dobroći BOGA dána. Przeto *S. Pachomiusz* pierwßey nocy
L. 1, c. 5. po Krzćie S. widźiał iákoś rosę zstępuiącą z Nieba / y oraz głos táki słyßał. Pachomi, agnosce in rore isto acceptæ à DEO gratiæ argumentum & pignus. *Vznay Páchomi, że tá rosá, iest znák łaski Bożey w Duße twoie wlaney.* Tá zaś rosá Niebieska ták droga / iáko droga iest Krew Chrystusowá/ iáko iest drogi Syn Boski: bo ná dostánie iey / dla duße ludzkiey/ Oćiec Niebieski Synáswego wydał/ Syn Bo-
ski obśćie / zá nie Krew przelał : zgołá rosá łáski Bostkiey/ iest iákoby wydystylowána Krew P. JEZVSOWA./ ktora kiedy zstępuie ná duße nieporownánym sposobem dro-
in Pſ. 101 go io czyni. *S. Aug:* ták o tym mowi: Nec pro parvo Sapiens magna dediſſet, multò minùs omnia impendiſſet, niśi exactè mercis pretium noviſſet. *Pewnie ták mądry, tyleby był nie łożył, á tym bardźiey wßytkiego swego, nie dałby był*
in Pſ. 48. *ná to, gdyby był dobrze nie wiedźiał, iakiey Ceny ten towar był.* á *Hugo Card:* z podźiwieniem mowi: Quanti pretij anima est, cuius redemptio est ipse Filius DEI. Vważayże sobie Chrześćiánski człowiecze/ ták zacno/ piękna/ y droga rzecz w Ciele swoim nosisz; á vważaiąc wz sie záraz od máteryálney Konchy/ iáko sie z to perła nieoßakowána obchodźić. Náś
tuzaliśtowie piśą/ że Koncha morska droga w sobie zámyká-
iąca perłę/ lubo vstáwicznie w słoney Morskiey pływa wodzie/ nigdy iednák wewnątrz/ gdźie iest owá kropelká rosy/ z ktorey sie droga perłá rodźi. námniey wody nie puszcza morskiey. Z tego *S. Sales:* dáie przestroge spráwiedliwego dußy: że lubo y owá zostáie na morzu świátá tego w rozmáitych okázyách do grzechu/ pilnie iednák przestrzegáć powinnáj áby nic do sercá swego nieprzypuszczáła/ coby ßkodźić y ruinowáć w niey

niey miáło drogo perłe łáski Bostkiey. Cor mundum, & caſtum ad inſtar Conchæ margaritoferæ eſt, nullam niſi quæ de cælo venit, aquæ guttulam recipientis. A tuc záraz nie wypowiedźiane ßalenstwo ludźi świeckich pokázuie sie/ ktorzy nie vmieią tey drogiey perły duße swoiey y w niey łáski Bożey ßácować/ y strzedz: kiedy namniey o dußę dbáią/ zá nic sobie máią/ dla respektu świeckiego/ dla miłáiącey roskoßki/ grzechu sie dopuścić. Gdybyś człowiecze miał táki piniądz
SIMIL. á ieden tylko/ ktory zträćiwßy / pewienbyś był/ że drugiego nie dostánieß / ktorego piękności/ zacności wßytko Niebo y ziemiá dźiwowáłoby sie: á zá iedne bánke ná wodźie dałbyś ten pieniądz/ czylibyś nie ßálony był? Dußá twoiá iest iedná/ te diablu/ piekłu oddawßy przez grzech/ wieß/ że drugiey nie maß / iest piękna nád inne stworzenie/ iest drogo ßácowána/ bo sámo śmiercią BOGA twego zákupiona: Wiec gdy ią zá márno roskoß trácißz/ czylis nie náder ßalony/ y owßem nád sámego czártá gorßy: Ten bowiem/ choć ták nieprzyiázny dußy ludzkiey iest / á przecie iey ßácunek wiekßy dał niż bogáctwom / y wßytkim rzeczom ná świecie / y owßem niż życiu sámemu/ kiedy do P. BOGA rzekł:
Iob. 2. Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima ſua. *Skore zá skore, y cokolwiek ma człowiek da zá dußę swoię.* Obawiay że sie co moment surowey sentencyi ná wßytkich ledáták sobie ßácuiących dußę/ przez *Dawida* ferowáney. Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam ---
Pſ. 10. pluet ſuper eos laqueus, ignis & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum. W ktorych słowách wiecznym nieszczęściem grozi: Doznał tego ná sobie/ nießczesliwy ow ptak/ ktory gdy
Diſcip. S. 22. mu nie stáło grosza ná kosterstwo / záwołał/ że gotow y dußę swoię zá iákie piniądze przedáć / Stáie kupiec piekielny/ dáie piniądze/ ále oraz y dußę y ciáło do piekłá z sobą porywa.
EXEMP. Przeto mowie do ciebie krokolwiek táki iesteś słowámi Mędrcá. Miſerere animæ tuæ placens DEO; Przez Krew JEZVSOWA zá ktora kupiona iest dußá twoiá / proße cie
Eccl. 28. zmiłuy sie nád dußą twoią: stáray sie áby záwße w łásce Bostkiey byłá / oney dla márności świátá nie trác. *S. Xavier:*
L. 2, Ep. 5 pisze ták *Iánowi* III. Krolowi Luzytánskiemu/ że był zostáwił

náuke/ żeby co dzień/ choć kwádráns godżiny/ medytował o we słowá Chrystusowe: Quid prodeſt homini, ſi mundum univerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur *Ná coż ſię przydá, choćby miał człowiek y wſzytek świát, kiedy duſze ſwoie ná wieki vtráci*, oráz proſząc P. BOGA/ o zrozumienie iáko naylepſze tych ſłow: Niechże y ta ćiebie świátowniczku vproſze. ábyś choć raz ná ożień/ by też y krogiey/ náprzykład przy Mſzey S. nád pomienionemi zámyślał ſię ſłowámi: Quid prodeſt homini &c. vznaß/ że doydźieß iáż droga ieſt tá iedyna perlá twoiá; to ieſt duſzá: y náuczyß ſię/ iáko iey máß ſtrzedz.

II. PARS Trzy rzeczy ia w Przen: Pánnie dźiś náwiedzáiącey Dom Zácharyaßow vważam/ ktore ia podobna czynią Koncße morſkiey/ droga w ſobie máiącey perłe. S. N. *Naprzod*, że Koncha Perłowa nigdy drogiey pezły vrodźić nie może/ poki roſy Niebieſkiey w ſie nie doſtánie: á im wiekßá kroplá roſy w nię bedźie wpuſczona/ tym też wiekßa/ á zá tym drozßa w niey ſię perłá vrodźi; Niesie Niebieſka Koncha Przen: Pánná *vnionem* iedyna nieoßácowána w Żywocie ſwoim nayczyſtßym perłe/ Jednorodzonego Syná Bożego/ leć áby byłá ſpoſobná y godna ſie ſtáłá Mátka Synowi Bożemu/ wprzod trzebá było/ áby nád inne świáte nápełniona byłá Roſą z Niebá/ to ieſt łáſkámi/ dárámi Niebieſkiemi. Vważmy pilnie ſłowá y ſtyl błogoſłáwieńſtwá/ ktore niegdy dawał Izáák Jákobowi: Det tibi Dominus de rore cæli, & de pinguedine terræ. *Niechći Bog vżycza z roſy Niebieſkiey, y z tłuſtośći ziemie.* *Novar*: Vpátruie w tym Figurze Przen: Pánny/ y ſtoſuie to do niey: iákoż y ia nie ieſtem od tego/ ponieważ Przen: Pánná ßłá z pokolenia Abráámá/ Izááká; Wiec mogł Swiety Pátryárchá/ w duchu/ mieć reflexya ná Przenaśw: Pánnę (iáko vważa *Neoter*:) ktora záſu od BOGA przeyźránego/ miáłá porodzić Owoć pożądány cáłey ziemi/ to ieſt práwego Meſſyaßá. A czemuß przed zárodzeniem tey ziemie/ wſpomina o roſie Niebieſkiey. De rore Cæli: Cudowne to zárodzenie bydź miáło/ zátym mogł też P. BOG bez wßelkiey wilgotnośći/ ſámey ziemi ſuchey dáć te płodnośći; á przećie Pátryárchá wſpominá/ że wprzod roſá Niebieſka/ ná te ziemie/ to ieſt ná Przen: Pánne zſtąpić miáłá. Det tibi Dominus de rore Cæli. Przez te roſe rozumie. *Rich: Laur*: Cnotę oſobliwą y łáſkę Pánienſtwá dáną Nam: Pánnie: A ia bespiecznie rozumieć bede/ wßelką zupełność łáſki/ ktora przed poczećiem Syná Bożego Przen: Pánná nápełniona byłá: iáko ią Anyoł wita. Ave gratia plena; Przeczy wprawdźie bezecny Apoſtátá *Eraſmus*: żeby w tych ſłowách przyznawał Przen: Pánnie/ Anyoł iáko niezwyczáyną łáſkę/ ktoraby przewyższyłá inne świete: gdyż też y o Jánie nápiſáno/ że bedźie pełnym Duchá Bożego: Replebitur Spiritu S. iakże y o S. Elżbiećie/ Repleta eſt Spiritu S. y o Szczepánie/ Stephanus plenus gratiâ: Ale niech bluźnierſkie vſtá ſwoie zámknie ten bluźniercá/ ná świádectwo ſtárych y Swiętych Doktorow: *Ambr: Hier:* y innych/ ktorzy z tych Anyelſkich ſłow dochodzą że Przen: Pánná/ przed Poczećiem Syná Bożego/ zupełnośćią łáſki/ wßyckie Swiete przewyższyłá. oczym *S. Hier*: Bene gratiâ plena, quia gratia cæteris præſtatur per partes, MARIÆ verò ſimul ſe tota infundit gratiæ plenitudo: też dáią interpretacya pomienionych ſłow *S. Chryſol. Rupert. Bern. Athan. Greg. Thaum.* Co obiáśnić może tá Hiſtorya. Był ieden Kápłan wielce nabożny do Przen: Pánny/ temu raz pokazáłá ſie Náśw: Pánná w ozdobney purpurze/ około ſiebie miáłá ſtoiących dwu Swiętych Jánow/ wielce w poważnych oſobách. Przydaie ten/ co to piße; iż ponieważ Joannes tłumáczy ſie/ gratia znáczy łáſke. Wiec w poyśrodku tych dwu Janow pokázuiąc ſie Przen: Pánná tym ſámym dáłá znáć/ iáko ieſt zewßąd obtoczona y nápełniona Niebieſkiemi łáſkámi. *Pontore* Koncha morſka ma to/ że choć ſámá z wody morſkiey początek ſwoy wźiełá/ iednák rodźi w ſobie perłe/ namnieyßey kropelki wody morſkiey w ſie nieprzypuſczáiąc: ztąd nád nią nápiſał ktoś *Lemma*: Nil ab æquore fugit. To ſie oſobliwym ſpoſobem verifikuie na Przen: Pánnie: Sámá wprawdźie z wody morſkiey nieiáko ieſt/ bo z Rodźicow grzechem pierworodnym záráżonych/ y pospolitym innym ludźiom czystem z vtráty Pánienſtwá ich/ vrodzona; iednák gdy ſámá w Żywocie ſwoim poczęła Syná Bożſkiego

L. 1. de laud.

Anot. in Luc. 1.

Ser. de Aſſ.

HIST.

Nieſzp. n. 412.

ſkiego/ poczelá go ſine ſalſedine maris; bez wßelkiey ſkáży pá-
nienſtwá ſwoiego: co ieſt Artykuł Wiáry miedzy innemi
przednieyßy: Qui conceptus eſt de Spiritu S. Natus ex
MARIA Virgine, & Homo Factus. Przyśćie ná świát praw-
FIG: dźiwego Meſſyaßá opiſuiąc Pſalmiſtá przyrownywa do deß-
Pſ. 11 czu zſtępuiącego ná Runo. Deſcendet ſicut pluvia in vellus
á lepßa ießcze Figurá poprzedźiłá tego w onym Runie Gedeo-
nowym/ ná ktore roſá Niebieſka cudownie byłá zſtąpiłá; ia
z tłumáczenia S. *Hieron*: *Auguſt*: *Efrem*: S. *Laur*: *Iuſt*: ſálemni-
ap. Cor. ce w tym vpátruie/ to ieſt/ że przez to znáczy ſie táko Przen:
hic. Pánná/ bez náruſzenia namnieyßego Panienſtwa/ ten w ſobie
płod/ te droga perłę/ to ieſt Zbáwićielá náßego w żywoćie
ſwoim poczełá/ y po tym porodźiłá. Niech ná ſukno álbo
płotno pádnie roſá/ czeſtokroć błákuie/ álbo wykrecániem z
niego wody ſłábieć w ſobie/ y pſowáć ſie potrzebe muſi. Ru-
no iednák weiny/ pełne wody/ álbo roſy/ ná iedno lekkie
ścisnienie ręká/ puści z ſiebie wodę álbo roſę/ bez wßelkiego
náruſzenia ſwego/ álbo gwáłtownego wyćiſkánia/ y owßem
pięknieyßę y bielßę ſie ſtáie. Ták y z Przen: Pánny wne-
trznośći/ zá ſprawą Duchá S. wyćiśniona ieſt roſá Nie-
bieſka/ z ktorey ſie vrodźiłá iedyna Perłá Syn Boſki/ álebez
wßelkiego gwałtu wſtydu iey Pánienſkiego; ták pomieniony
Laur: o tym Lana bibendo, & reddendo aquam, non rum-
pitur, ſic & Virgo, cum concepit, & peperit, integra per-
manſit: y owßem táko Konchá perłowa/ máiąca w ſobie per-
łę/ albo ią iuż vrodźiwßy/ pięknieyßą y iáśnieyßą ſie ſtáie:
SYM. dla czego ktoś iey nápiſał. Exuviis debetur honos. Ták y
Przenaś: Pánny Panieńſtwo płodem tym Swietym vczczone/
y nie iáko poświęcone/ zoſtáło. O czym do Przen: Pánny
Lib. 13. ták mowi: *Guarric*: *Abb*: Integritatem tuam nec conceptus
c. 6. nec partus violavit, ſed ſacravit. *Plin*: ptße o Terebincie/
że ſámo tylko drzewo/ ktore w rodzáiu ſwoim zowie ſie *fami-*
in ſpec. *na*; owoć z ſiebie wydáie. Czego y S. *Bonav*: potwierdza y
l. 5 tym podobieńſtwem nie náruſzonego Páni eńſtwá Przenaśw:
Pánny dowodźi mowiąc. Sic certè fructum vitæ JESUM
CHRISTUM, non maſculus, ſed fæmina: non vir, ſed Virgo
protulit. *Tak záśle owoc Zywotá JEZVSA CHRYSTVSA, nie*
Meſczyzna, ale niewiáſta, nie Mąż, ále Pánná vrodźiłá: Potrzebie, Konchá Perłowa/ ma to/ że przezacny ſwoy płod/ nie ták
dla ſiebie noſi w wnetrznośćiách ſwoich/ iáko dla kogo innego
to ieſt dla ludźi/ ześćia ku ozdobie ich/ ześćia dla wielce
ſkuteczných lekárſtw/ ktore dowćipni Medycy z perel zwykli
ordynowáć; dla czego ſporządźiłá náturá/ iż konchá nie kryie
ſie ták dálece przed ludźmi/ ále wiecey ná wierzchu morza
pływa/ niżeli ná dnie iego oſiáda. Niebieſka náßá Konchá
Przen: Pánná nieśie w Dom Zácháryaßow w ſobie droga
perłę Synà Boſkiego/ ktora iey ſámey naprzod iedyną ozdo-
bą/ y oraz od pierworodnego grzechu w przeyźreniu Boſkim
przerwuiącym/ ſtáłá ſie lekárſtwem: Nie kryie ſie tedy by-
namniey z nią/ y owßem záraz po Zwiáſtowániu z priwatne-
go swego mießkánia wychodźi w droge/ wßytkiemu nieiáko
świátu dáiąc znáć/ że tá perłá w iey wnetrznośćiách zám-
knięta ieſt ná pospolite dobro/ dla vleczenia Narodu ludzkiego/
y oraz ná ozdobę iego. Vważam ią tu słową Elżbiety S.
SCRIP. dźiś witáiącey Przen: Pánne. Benedictus fructus ventris tui
Czemu nie mowi Elżbietá. Błogoſławiony owoc twoy; ále
tylko mowi; błogoſtwiony owoc Żywotá twego: iákoby zda-
wiś chćiáłá dáć znáć; tym ſpoſobem mowienia; że lubo Syn
Boſki/ w Żywoćie Przen: Pánny był owoc żywotá iey iednák
nie przywłaſza go tylko ſámey ſobie/ nie chce áżeby ten fru-
ctus ejus tylko był/ ále wßytkim go ná zbáwienie nieśie/ y
vdźielać gotowa. Tey moiey interpretácyi popieram zdániem
S. *Bern*: Singulariter quidem fructus ventris tui eſt, ſed
Ser. 3. ad omnium quidem mentes te mediante pervenit: --- vt
in Ann. omnes ejus paupertâte locupletemur, eius humilitate ſubli-
vemur, ejus minoratione magnificemur, ejus Incarnatione
adhærentes DEO, incipiamus eſſe vnus Spiritus cum eo.
Oſobliwym ſpoſobem owocem ieſt żywota twego, ale przez cie
wßytkim ſie doſtał, áby wßyſcy vbogſtwem iego byli my vbogáce-
ni. iego pokorą wywyższeni, iego poniżeniem vwielbieni, iego Wćie-
leniem złączywßy ſie z BOGIEM, *poczeliśmy żyć z nim w iedności*
ducha. Jáwnie dźiś Przen: Pánná vrwierdza te prawdę;
kiedy te droga perłę przynoßąc w Dom Zácháryaßow/ nie tyl-
ko ſmutną Elżbietę cießy/ vſtą zániemiałe Zácháryaßa o-

twiera: ále też vmárłego ná duszy Jáná ożywia y vzdrowia/ nie czym innym/ tylko moco Naydroższey tey perły w żywocie swym nayduiacey sie / to iest SZCZĄ swoiego. Sławna iest Kleopátrá/ ktora niegdy Antoniuszowi / niezmiernie drogo dáłá wypić Perłe/ ále nie ná zdrowie/ leć ná zbytek. Przenaś: Pánná dziś dáleko sfutecznieyszą/ y nieskończenie ßácunkiem swym przechodzaca Perłá gestnie Janá/ ktoremu eraz iáwnie zdrowie y życie duszne przynosi. Exultavit infans in vtero ejus, co mocy Zbáwiciełá w żywocie Przen: Pánny przychodzacego do Janá przypisáć sie ma. Ale y w pospolitości mowiac o wszystkich ludziách/ vważam że *S. Damas:* podobieństwo biorąc od máteryálney Konchy / ktora zwykłá droga Perłe w iákieysi purpurowey krwawey konserwowáć máteryi; to stosuie do Przen: Panny/ y mowi. Concha est, vnionem in purpureo colore natantem exhibens: iákoby chciał rzec S. Doktor/ że droga Perłá Syn Boski / ná vleczenie narodu ludzkiego potrzebował krwie/ tu iey nábył we krwi y ze krwi Przenaśw: Pánny. Vchowáłá sie ta Perłá/ á ná coż ná drogie lekárstwo cálemu Narodowi ludzkiemu / ná okup drogi niewolnictwá człowieká. Dowćipny Symboliśtá zá Figure Matki JEZVSOWEY/ námálował droga Perłe potłuszona; nád ktora nápisał *Lemma* Fracta tamen melior: álluduiac od perel/ ktore dopiero zpulweryzowáne na lekárstwo sie zdádzą. Wielki swoy skutek zámknieta ieszcze w Konsze swey w żywocie Przenaś: Pánny/ pokazáłá droga perłá P. JEZVS / gdy vmorzona Janá ożywia duszę: Fracta tamen melior: Jednákże iuż y ná ten czas znáczyło sie dobrze/ iż gdy tá droga perłá stłuszona stłuczona przy gorzkiey Męce swoiey będzie wszytkiemu Narodowi ludzkiemu/ drogim lekárstwem/ y okupem sie stánie: o czym *Auguſt: S.* Jn sacco ferebat pretium noſtrum, percuſſus eſt lancea, foſſus eſt ſaccus, & manavit pretium Orbis terrarum. Zaczym iáśna rzecz/ czemu Przenaśw: Pánná/ dziś nawiedzáiąca Elzbietę/ názwána iest Niebieską Konchą/ droga w sobie perłe maiąca. *Cedren:* pisze; że w Jndyiskim morzu/ niezwyczáyney wielkości y iásności/ pokazáłá sie raz Konchá / przeto pięknością y iásnością iey zwabiona pewna ryba / pico morski názwana vstáwi

APOPH.

Orat. 1. de Nat.

SYMB.

in Pſ. 21.

HIST.

vstáwicznie pływáłá zá nią pilnuiąc/ áby iey rybacy nie dostáli; zá roskazem iednak Krolá Pierskiego/ gdy cos od Konchy odpłynełá rybá pozwał ią Rybak/ ále ledwie co z wody rękę wyćiągnął/ y oddał innym perłę/ sam od bestyi oney pozárty. Dawał zá te Perłe *Juſtin: Cesarz* 100. funtow złotá ále nie chciáno. Nabożny ku Przen: Pannie człowiecze/ widzisz iáko sliczna tá Konchá/ droga Perłe dla zbawienia duszę twoiey w sobie niosąca Przenayświętsza Pánná: wzyńże sie tym pięknem i ona w Kápernaum Niewiásta. Etiam Catelli comedunt de menſa Dominorum ſuorum, nie odstępuy drogiego skárbu tego/ pilnuy nabożeństwá ku Przen: Pánnie/ nie bądź tak głupi iáko pomieniona byłá rybá, żebyś miał sobie ztęknić/ kiedy ná usłudze iey; ciesz sie zacnością iey/ to iest/ że tak droga perłe Synà Bożego w sobie nosi/ a miey mocna w iey przyczynie vfność / że z tey drogiey perły zasług Synà iey/ y tu grzeszna duszá twoiá uzdrowienia / y potym w chwále wieczney / ozdoby niesmiertelney dostánie. *Amen.* Marc. 7.

Talio Mirabilis.

Pro Nat. B. V. M.

SERAPHA 13

Nàm, quod eras, perſeveras, Dùm intacta generas.
Illum tractans atq; lactans, Per quem facta fueras.
Bo zrodziwszy, Pánna bywszy, Zostáłáś, czymeś byłá,
Stworce swego Wćielonego, Mlekiemeś swym karmiłá.
De qua natus eſt IESVS. *Matth:* 1.

DZiwna to y szesta przypowieść iest wet zá wet/ piękne zá nádobne. S. N. Przez co znáczy sie zawdzięczenie zá doznáne od kogo dobrodzieystwá. Záiste iáko niewdzięczność/ iest wielka ochydá nátury ludzkiey/ co powiedział *Publius Mimus.* Dixeris maledicta cuncta, ſi ingratum dixeris. *Naywiekßa znieważá iest, rzec komu niewdzięczniku;* ták też wdzięczność iest wielka ozdoba człowieká. Vważam ia tu/ coby byłá zá táiemnicá w tym/ że przy Národzeniu Naśw: Pánny/ przypomina nam Kościoł S. Narodzenie P. JEZVSOWE. De qua natus eſt JESUS. Cóż w tym zá konnexya: gdyż wprzod/ á nie oraz musiało być Narodzenie

dzenie Nasw: Pánny/ niż Narodzenie P. JEZVSOWE; ná coż oraz pámiatká oboygá: Mnie ſie zda/ że tym ſpoſobem dáie ſie znáć/ iáko Przenaśw: Pánná oddáłá BOGV piękne zá nadobne/ to ieſt/ czyni zá to dobrodzieyſtwo ſwoiego zrzenia/ że ſie dziś człowiekiem rodzi (y oraz nád innych wßyſtkich SS. náwet y Anyołow/ oſobliwße łáſki Boſkie z żywotá Mátki ſwoiey wynoſi) záwdzięczyłá BOGV ſwoiemu. Wiele miáłá Przenaś: Pánná ſpoſobow/ ktoremi wdzięczność ſwoię pokázowáłá ku P. BOGV/ zá dobrodzieyſtwá otrzymáne od dobroći iego: iáko to Akty powierzchowne/ y wnętrzne wßelákich Cnot SS. á naybárdziey ogniſtey miłoſći/ bez przeſtánku od poczęcia ſwego kochaiąc P. BOGA; dla
n. 1714. czego ią nabożny *Novar*: zowie Ætnam amoris. *Ogniſta gorá miłoſći*; w ktorey y naydoſkonálßych Seráfinow przechodziłá. Alec to ießcze pospolity ſpoſob y ludziom y Anyołom. Miáłá nád to inny ſpoſob nikomu innemu niepospolity/ ktorym świádczyłá wdzięczność ſwoię ku P. BOGV. De qua natus eſt JESUS, to ieſt/ że vrodziłá tegoż BOGA y Stworcę ſwego: iáko iey przyſpiewuie Krolewicz náß S. Dùm intacta generas, illũ tractãs, atq; lactans, per quem facta fueras. Táć to ieſt Mirabilis wßyſtkiemu świátu Talio, cudowne odwdzięczenie Stworcy ſwoiemu/ y niewypowiedzianie kontentuiące ſerce Boſkie; czemu ſie przypátrzemy dáley. Wprzod niektorym niewdzięcznikom oſobliwie Dziatkom/ złe wet zá wet Rodzicom ſwoim oddáiącym/ potrzebna podawßy náukę.

I. PARS Z Lym zá dobre wetowáć/ y niewdzięcznym bydź Dobrodzieiowi ſwemu/ dawno to obrzydła rzecz/ nie tylko BOGV y ludziom/ ále y beſtiom/ náwet y ſámemu Czártu. Obrzydła rzecz BOGV/ bo o tym dał znáć przez Dawidá/ ktory w oſobie P. BOGA żáłuiąc ſie ná ludzi mowi: Poſuerunt
Pſal. 108. adverſus me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. *Złym mi zá dobre oddáli, y nienawiśćią zá miłość moię.* Dał znáć o tym y v Proroká. Wiele rozmáitych grzechow popełnił był lud Izráelſki; że też ná oſtátek y BOGA ſwego zá-
SCRIP. párßy ſie; diabłom ofiáry czynili: poſyła BOG Izáiaßá/ áby im ná oczy wyrzućił złośći ich/ ktoryż im naypierwey grzech kazał ná oczy wyrzućić: nie inßy/ tylko niewdzięczność ku

P. BOGV. Audite Cæli, & auribus percipe terra, quia Dominus locutus eſt: Filios enutrivi & exaltavi, ipſi autem ſpreverunt me. *Słuchayćie Nieba y Ziemio, co BOG mowi: wychowałem Synow, y wyniosłem, á oni pogárdzili mną.* Przeto *S. Ber:* o tym grzechu ták mowi. Ingratitudo, eſt inimica animæ --- ventus vrens ficcans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, & fluenta gratiæ. *Niewdzięczność, ieſt nieprzyiaćiołka duſſe, wiátr wyſuſáiący ſobie zrodło dobroći, roſę miłoſierdzia y rzeke łáſki.* Obrzydły ten grzech y ludziom; bo niewdzięcznych y ſámo Pogáńſtwo nienáwidziło. Przeto *Claud: Nero:* práwo poſtánowił/ że gdyby nálazł ſie táki Pan ktoryby około chorego niewolniká należytego ſtárania nie vczynił/ álbo chorego z domu wyrzućił (czego BOZE ſie pożal/ iáko ſie przy Dworách Polſkich tráfia) tym ſámym práwo do niewolniká trácił. W Prowincyi *Bracy* názwáney/ był ná niewdzięcznikow ſąd oſobny/ y dzwonek ná tákie ſądy: á gdy ſie tráfiło raz/ że Oſieł głodny/ ktorego dla ſtárośći Pan iego z domu wygnał/ do powrozá v owego dzwonká przyßedßy pogał go gryść/ iákoś ſie zádzwoniło/ ná ktory głos zchodzą ſie Sędziowie/ zdziwiwßy ſie rzeczy/ á potym ſie dowiedziawßy przyczyny/ ſurowie zá one niewdzięczność choć nád bydlętiem/ pokaráli Pána/ Oſłá onego. Obrzydła niewdzięczność y beſtyom/ mowi *Senec:* Officia etiam feræ ſentiunt, *Ybeſtye znáią Dobrodzieiá:* co iáſnie widziemy/ w pſách/ ptakách/ á ná záś y dzikich beſtyách dla ſámego tylko ładá oglaſkánych. *Ná oſtátek* ſámemu Czártu choć ieſt podwodzca ná wßelkie grzechy; przecie ten ieden ieſt/ ná ktory on przywodzić ludzi niechce y wſtydzi ſie. Wielka niewdzięczność pokazał Saul ná przećiwko Dawidowi/ bo gdy od Czárta ćießko był trapiony/ *Dawid* gráiąc mu ná Cytrze odegnał od *Saulá* Czártá: Piſmo Ś. świádczy/ że w ten záś Saul vderzył Włocznią ná Dawidá chcąc go zábić. Niſus eſt Saul configere David lancea ad parietẽ. Nád czym *S. Zeno* medytuie. Quid hic beneficij memor rependit? pro ſalutifero plectro, haſtam mortiferam retorquet. záś *S. Baſil: Seleu:* twierdzi/ że ná ten záś/ gdy Saul/ zábić chćiał Dawidá iuż w nim Czártá nie było/ iuż był vćiekł. A czemu? áby był Saul niewdzięcz-

Ila. 1.

Ser. 52.

FIG.

1. Reg. 9.

Veg. in Iud. c. 9. V. 16.

ści oney nie wymawiał Diablem: Diabeł mnie do tego przywiodł/ opetánym był kiedym Dawidá zábił/ nie byłem przy sobie; zgołá áby Diabeł nie zdał się był podwodzca do grzechu niewdzięczności/ vćiekł pierwey. To iest zdánie *Commentatorá* dowćipnego. Maturat exitum dæmon à Corpore Saulis, ne ingratitudini Saulis patrocinari videatur, z czego oraz tákie nam nápomnienie/ ienże dáie. Adeò infamè vitium est ingratitudo, vt vel dæmon ipse ingratitudini cooperari detrectet. *Ták iest sromotny grzech niewdzięczności, że y sam Diabeł wzdryga się pomagáć tego grzechu.* Co lubo prawdzi się ná wßystkich niewdzięcznych ludziach/ ták względem P. BOGA/ od ktorego dobrodzieystwá co minutne prawie/ nowe/ á nowe odbieramy: iáko też y względem ludzi dobrze nam czyniocych; iednák nayobrzydliwßa iest v ludzi/ y osobliwego karánia godná/ niewdzięczność Dziatek ku Rodzicom swoim. Powiedział *Sálomon:* Qui affligit Patrem, & fugat Matrem, ignominiosus, & infelix est. *Kto vtrapi Oycá, y wygania Mátkę wzgárdzonym, y nieszczęśliwym iest:* y słuszna; bo niewdzięczność ku Rodzicom álbo krzywdá ich/ rowna się krzywdzie Bożey. *Stobæus* pisze: że v Pogáństwá byli Bożkowie ktorych zwáli *Lares* álbo Domowemi. *Xenoph: Socrat:* y *Plato* twierdza/ że to nie były Bálwany tákie/ ále się przez nich rozumieli Rodzice sámi: ktorych sobie dzieći ich/ miáły mieć zá Jowiszá/ zá Sáturná &c: y przeto tákie Synom nánke dawáli. Filios existimare debere se in domo Patria, veluti sacrato quodam edito, & Sacerdotes ab ipsa natura consecratos esse, vt Parentum cultui operam darent. W ktorych słowách wyrażáli/ że dzieći/ powinne są Rodzicom swoim służyć/ onych pánować/ iákoby samego P. BOGA: to v Pogáństwá. A dopieroż v práwowiernych/ sam P. BOG po pierwßym przykazániu/ o czći sámemu sobie winney/ záraz drugie położył o czći Rodzicow Honora Patrem, & Matrem tuam, tym sámym dáiąc znáć/ że naypierwßa po BOGV obligácya iest ku Rodzicom. A zátym owe dziatki ktore się wstydzą Rodzicow/ álbo im nie są posłuszne/ krnabrne się gdy ich nápominaią strawáią/ ná nich się dosáią/ odmruknąwszy/ áfektem vwiodßy się słowá złe onym mowią/ á bywáią y tácy/ ktorzy y 'zuciáią się ná nich/ ćießki grzech niewdzięczności/ y wielce obrzydliwy BOGV/ y ludziom popełniáią. Tácy podobni są iednemu Obłokowi/ nád ktorym ćmiącym promienie słoneczne/ nápisał *Symbolistá.* Elevantem obumbrat. Obłok nic innego nie iest/ tylko ziemska wilgotność promieniámi słonecznemi z ziemie wyćiągniona y podniesiona/ ktora nim Słońce wyćiągnie/ długo y siłá promieniámi swemi ná to prácować musi: Cóż ma zá te prace od Obłoká? Oto Elevantem obumbrat, podniosßy się Obłok/ zácmi promienie/ zasłoni Słońce. To też ták Rodzicom/ iák wiele prac Mátká ponieśie/ chorob/ bolu/ niewczásu/ przy rodzeniu/ wychowániu dziatek; iák wiele Oćiec stárania/ kosztow/ troży dla tego/ áby pocieche z dziatek miał/ áby iák naywyżey w gore posłi/ w náuke/ bogáctwá/ godności: áż często bywa/ że te obłoczki/ podniosßy się/ podrosßy Elevantem obumbrant, swoia niewdzięcznością ziemi postępkámi/ krnabrnością/ niepostuszeństwem/ zásmucáią/ trapią Rodzicow swoich. Ale niech wßyscy tácy reflektuią się/ co też zá koniec bywa niewdzięcznego obłoczku: dogrzeie Słońce potym/ zstrawi grube w obłoku wapory/ áż wtenczas ow obłoczek obroći się: ták y niewdzięcznym/ nießánuiącym Rodzicow swoich dziatkom będzie/ przyida ná nich w krotce Słońcá sprawiedliwości ogniste promienie/ ná pokaránie niewdzięczności ich. Tákowych bowiem P. BOG zwykł rozmáicie karáć. Karze ich *Naprzod* in vita tu ießcze żyiących niebłogosłáwieństwem swoim/ y wßelkiemi nieszczęśliwościámi: á pospolićie wet zá wet im oddáie/ że też sámi po tym/ gorßze ná się będą mieli własne dzieći. *Arißotel:* przywodzi ná to owego/ ktory gdy go łáiáno iż Oycá pobił/ pokazał pálcem Synaczká swego máłego mowiąc: bo też y mnie ten Syn będzie bić/ á wiem też że y ten Oćiec moy/ bił ták że Oycá swego. Temu podobna owá hiśtorya/ gdy zły Syn Oycá z domu swego zá łeb ćiągnął/ záwoła ná niego Oćiec dopiero v drzwi/ stoy Synu iuż dosyć/ dom ia też tylko do drzwi tych Oycá mego niegdy zá łeb włoczył. *Pierius* pisze o iednym Słoniu/ ktory postrzegßy że sługá ktory obrok dla niego od Páná dobry wziowßy/ wymował go sobie/ á dla miáry mießał Słoniowi kámyki y proch. Wiec gdy sługá ieść sobie w gar-

Ser. 79.

Sap. Cor. in Prov. 30.

Ecur. 5.

1 Prov. 19.

7. Echiel c. 6.

EXEMP.

Hieregl. l. 2. c. 8.

APOPH. ku gotował/ w niebytności iego on Stoń wet zá wet oddáia/ pyskiem nábrał kámieni/ popiołu z ogniská y w garnek mu nákładł: Podobnym sposobem/ czym dziatki Rodzicow swoich karmia/ tegoż też od dziatek swoich niech sie ná stárość swoie spodziewáia. Jako sie tráfiło owemu/ ktory zprzykrzywszy sobie przystoynie odziewáć Oycá/ kupił dla niego kilká gunieк áby mu po iedney dawał/ czego postrzegszy Synaczek máły przekradł iedne gunke: gdy o nie pilno pytáia/ przyznáse sie. Spytány ná co to vczynił: odpowiedział swemu Oycu. Jam też to dla Waßeć zchował/ ták sie Waßeć stroszyć ießż/ to będzieß w niey chodził. Widoma kara Boża. *Pontere* karze P. BOG niewdzięczne dzieći in morte, *przy śmierći*, bo pospolicie tácy/ nie długo żyią/ álbo sromotna zchodzą z tego

Prov.30. świátá śmiercią. To im obiecał Mędrzec. Oculum, qui subsannat Patrem, & qui despicit partum Matris suæ, effodiãt eum corvi. *Oko, ktore mrużу sie, marßczy sie posępno, ná Oycá swego álbo Mátkę, niechay go krucy wydziubią*, iáko *Corn: à lap:* tłumáczy/ ná ßubienicy ták wisieć powinien. A wyraźne w stárym Testámencie práwo było/ áby Rodzice/ máiąc kłopotliwego/ niepoßłußnego Syná/ do sądu go oddáli/ áby vkámie-

Deu. 21. nowány był. Lapidibus cum obruet populus Civitatis, & morietur. *Potrzećie* karze BOG tákich post mortem, *y po śmierći*: Przypominam co sie w Rzymie tráfiło: iż ieden Mło-

Manci L. 2. d. 1. dzian/ ktory własną Mátkę vderzył był/ y vmárł nie przeprosiwszy iey/ gdy był pochowány w ziemi/ záwßze rękę ná wierzchu pokazáną miał/ poki Mátká nie przyßłá/ dáruiąc mu one krzywde swoie: á dopieroż co sie tycze potępienia wiecznego/ ktore zá ten grzech czeka niewdzięczne dzieći/ kroż męki iego wypowie-

Cõc. Hist. hist. 51. HIST. Jednym vtwierdzam przykładem o Panieciu iednym we Fráncyi; ktory z kłopow z Brátem w nocy przyiáchawszy/ gdy Mátká ná poskromienie sweywoli ich nikomu im służyć nie kazáłá/ áni ieść dáć pozámykawszy wßystko. ieden z nich srodzeßkłał y łáiał Mátkę/ lec w nocy miedzy drugiemi leżąc/ od Czártow w postáci brytánow porwány został do Piekłá z dußą y z ciálem. To ták máia koniec/ ktorzy złe wet zá wet niewdzięcznośćia oddáia Dobrodzieiom swoim.

II. PARS Niechże sie wßyscy niewdzięczni/ BOGV/ Ródzicom/ y Do-

Dobrodzieiom swoim przypátrzą/ ták wdzięczność ta Przenaś: Pánná/ nayvyższemu Dobrodzieiowi swemu/ Stworcy swemu wet zá wet oddáłá: to iest/ tákim sposobem/ tákim żadne inne stworzenie; á to przez to sámo/ że wziąwßy od BOGA Dußę ták vbogácona darámi Niebieskiemi/ y Ciáło nigdy nie zßalane/ nie tylko Dußę swoię BOGV przez ognistey miłości ziednoczenie oddáłá: ále też y sámá swego ciáłá niestychánym sposobem vdzielilá BOGV ná Wcielenie Synà Bożego. Wychwala sie w Pieniách Sálomonowych Przenaśw: Cant. 2. Pánná w osobie Oblubienice/ iż tám Oblubieńcowi swemu/ to iest BOGV/ osobliwym sposobem wet zá wet oddáłá. Dilectus meus mihi, & ego illi. *Vkochány moy mnie, y ia* FIG. *też vkochánemu memu.* Pospolita to iest serdecznie sie kochá-

Biez. in Cant. Ep. 88. iącym/ dar zá dar oddawáć: ták śpiewa ciemny Poetá.

Verus amor redamat, donis certatq; vicissim.
Officijq; parti, sunt in amore vices.

Idem Dárował naprzod Oblubieniec ten Przenaś: Pánnie serce/ to iest/ dał iey naystroynieyßa w dáry Niebieskie Dußę/ zá to tymże sercem swoim oddáłá mu Przenaś: Pánná/ nieustáiąca kochaiąc go miłością. Cor si dilectus, caræ donavit amicæ,
Cor quoq; dilecto donat amica suo.

Powtore y zá Ciáło niepokałáne swoie/ oddáie dárem też Ciáło/ ná Wcielenie Synà Bożego. Reddita per me illi est, immaculata Caro. Jednym słowem zá to że dziś/ rodzi sie Przenaś: Pánná człowiekiem/ nágotowáłá/ ofiárowáłá záraz Stworcy swoiemu zostkę Ciáłá swego y Krwi naczyśtßey/ z ktorey miał sie BOG stáć człowiekiem. Ciáło y Krew CHRYSTVSA Synà Bostiego/ Ciáło to iest y Krew Przenaśw: Panny. Caro CHRISTI, est Caro MARIÆ, iáko *S. Aug:* mowi: dárem ieniu dáne od Przenaś: Pánny. Pytáia sie Tłumácze Pismá S. czemu przed Wcielením Synà Bożego/ wprzod przez Anyołá swego P. BOG stáráł sie o pozwolenie v Przenaś: Pánny: czyli BOGV nie wolno było w stworzeniu swoim/ w ziemi swoiey/ to iest w żywocie Przenaś: Pánny/ vczynić wßystko wedle vpodobánia swego: nie pytáiąc sie Adámá z kości iego vczynił niewiáśte; á tu chcąc

Synowi swemu z Ciáłá Przenaśw: Pánny Ciáło vformowáć/
n. 934. pozwolenia iey czeka: ná co? Odpowiáda *Novar:* że przez to/ wielka zacność pokázuie sie Przenaśw: Pánny/ gdy dobrowolnie do Wćielenia Synà Bożego/ máterya Ciáłá y Krwie swoiey/ przyłożyłá sie. Noluit Omnipotens carnem sumere ex MARIA, non dante MARIA carnem: idq; ad futuræ Matris dignitatem & gloriam. Vważmy słowá tego *Autorá*, Non dante MARIA Carnem. *Gdyby byłá Przen: MARIA nie dáłá Ciáłá*: które słowá wyrażáią/ że Przen: Pánná práwo iákieś osobliwe miáłá do Ciáłá swego/ którego Synowi Bośkiemu
Eccl: 24. vstąpiłá. Sámá nieiáko Przen: Pánná przyznáie to/ kiedy w Kościele: Páńskiego mowi ták. Et qui creavit me, requievit in ta-
SCRIP. bernaculo meo. *Ten ktory mnie stworzył, odpoczął w przybytku moim.* Przez ten przybytek *Corn:* rozumie nátúre ludzką/ przyiętą od Synà Bożego. DEUS Filius est in carne & humanitate, quas assumpsit quasi in tabernaculo. Wiec do tego to przybytku/ to iest do Ciáłá y nátury ludzkiey/ ktore w
Orat: de Purif. żywocie iey przyiął Syn Bośki przyznáie sie Náśw: Pánná: y swoim go zowie Requievit in tabernaculo meo. *S. Meth:*
SENT. P. BOGA dłużnikiem Przenaś: Pánny názywa/ ták iey tego winszuiąc. Euge euge, quæ debitorem illum habes, qui omnibus mutuatur, DEO enim vniversi debemus, tibi autem etiam ille debet. *Wesel sie wesel, ktora maß tego dłużnikiem, ktory wßystkim vdziela wßystkiego: Wßyscy bowiem dłużnicy iesteśmy BOGV, tobie zaś y sam BOG dłużnikiem zostáie*: á to nie dla czego innego/ tylko że w Chrystusowym Ciele vbostwionym/ iest Ciáło Przen: Pánny/ którego oná ná Wćielenie tego CHRISTVSA przez zezwolenie swoie vstąpiłá. Nad czym zdumiáły *S. Damian:* ták mowi: O mirabiliter fœcunda Virginitas, quæ novo & inaudito miraculo, & Matrem dici possit & Virgo --- creatus est ex ea quam creavit. *O cudownie plodne twoie Páństwo, ktora nowym cudem zowieß sie y Mátką y Pánną: stworzony iest z niey ten, ktory ią stworzył.* Jáśna tedy rzecz iest/ że Przenaśw: Pánná nád wßystkie inne stworzenia P. BOGV swemu wet zá wet oddáłá/ to iest vdárowáłá BOGA swego/ Wćielenia z żywotá swego pozwalaiąc Synowi Bożemu. Że zaś tym osobliwym dárem nád inne wßystkie ktore miał/ y mogł mieć BOG od stworzenia swe-

swego/ náber vkontentowáłá Przenaśw: Pánná serce Bośkie/ z sámych iey słow dochodze; kiedy vważam pierwße słowo Pieśni Przenaśw: Pánny/ ktoro śpiewáłá przy Náwiedzeniu Elzbiety S. to iest/ Magnificat anima mea Dominum. *Wielbi* SCRIP. *duße moiá Páná.* Prawdá iest; że tu tylko námienia Przenaś: Pánná y dáie znáć/ iáko activè duße swoie y potencyámi iey/ rozumem y wolą przez náber wysokie ákty rozmáitych cnot/ vwielbiłá/ vkontentowáłá BOGA swego: iednák trzymam/ że to Magnificat może sie też rozumieć Passivè o P. BOGV/ to iest iż P. BOG od Przenaśw: Pánny osobliwym sposobym vwielbiony zostat. Dáło mi fundáment do myślánia sie tego słowá Páwłá S. ktory sie tám pszyśił/ że ciáłem swoim miał vwielbić P. BOGA. Magnificabitur adPhil: 1. CHRISTUS in corpore meo, sivè per vitam, sivè per mortem. *Vwielbiony bedzie CHRISTVS w ciele moim, lubo przez żywot, lubo przez śmierć.* to iest/ miáło przybyć chwały P. BOGV przez to/ że ná prace/ ná śmierć náwet/ dla chwały Bośkiey Páwel S. ofiárował ciáło swoie. A czyß nie godnieyßym/ nie zacnieyßym sposobem do vwielbienia Máiestatu Bośkiego przyczyniła sie Przenaś: Pánná nád Páwłá S. y kiedy nie iuż ná prace/ ná Męke zá chwałe Bośka/ ále ná naywyßße dzieło chwały Bośkiey/ to iest ná Wćielenie Synà Bożego/ krwią y ciáłē swoim przyłożyłá sie. Chociáż powiedziáno nie poprawny *Magnificat*, ále sie ia (lubo z należyta submissyą do zdánia Kościołá S.) ośmiele ku wiekßey chwale Mátki Bośkiey poprawić *Magnificat*, álbo raczey; przydam do niego y rzeke imieniem Náś: Pánny/ Magnificat anima mea; & Caro mea Dominum. *Wielbi dußá moiá, y ciáło moie BOGA*: bo widomie w sámey rzeczy ták sie dzieie. Jeżeli *Dawid* przodek tylko daleki pokolenia Synà Bożego/ mogł rzec/ że w BOGV swoim rozweselił sie/ y dußa y ciálem. Cor meum, & Psal: 83. caro mea exultaverunt in DEUM vivum: dáleko bárdziey tá ktora w sámey rzeczy ciáłá swego BOGV ná Wćielenie Synà iego vżyczyłá/ może rzec: Magnificat anima mea, & caro mea Dominum. Vtwierdza mnie w tey opinij *Richt Laur:* MARIA dicitur magnificentia DEI, quia magnificata L. 4. de est à DEO, dùm Filium suum ei dedit, & etiam magnificavit laud. cum.

eũ. *Przen: MARYA zowie ſie vwielbieniem Boſkim, álbowiẽ vwielbiona ieſt od BOGA na ten czas, gdy mu Syná ſwego dálá, tym ſámym vwielbiłá BOGA.* Ꝛ pewna rzecz że nie brzydzi ſie bynamniey BOG y Stworcá nieſkończony ta darowizna od ſtworzenia ſwego/ raczey ćießy ſie Syn Boſki ta gaſteczka ćiálá pozwolonego ſobie od Przenaś: Pánny/ y iáko naydroßßym przed wßyſtkim Niebem y Ziemia ßczyći ſie kleynotem. Jeżeli niegdy CHRYSTVS ßczyćił ſie przed Anyolámi ßátá Marćinowa ná Jmie ſwoie vbogiemu dáná/ Martinus hác me veſte contexit: dáleko bárdziey Ciáłem z Przenaś: Pánny wźiętym/ ſobie Hypoſtaticè ziednoczonym/ muſi ſie ćießyć kontentować/ nieiáko mowiąc/ MARIA hác me carne con-
Com. in texit. Piße *Vega* funduiąc ſie ná zdániu Lippománá/ że Jo-
Iud. c. 1. zef Pátryárchá/ áby byli Synowie iego nie zápomnieli BO-
V. 22. GA/ y dobrodzieyſtw iego wdzięczni záwße byli/ dawał im imioná ktore wyrażáły w iezykách rozmáitych dobrodzieyſtwá Boſkie: y ták Mánáſeſſowi dał imie/ ktore ſie tłumáczyło: Obliviſci me fecit DEUS omnium laborum: drugiemu Efráim/ mowiąc: Creſcere me fecit Dominus in terra paupertatis. Tenże *Autor* przydáie/ że záraz z młodu/ iákoś ßtuka ná miękkich ćiáłách Synaczkow onych poryſował Jozef te Jmioná; áby lepiey ná záwße pámiętáli o tym. Syn Boſki CHRYSTVS JEZVS/ iuż nie nápiſáne tylko Jmie/ ale ſáme rzecz/ to ieſt Ciáło Przenaś: Pánny/ noſi ná ſobie; wiec pewnie dáleko nád Synow Jozefowych wdzięczniey ßy dáru tego dánego ſobie od Mátki ſwoiey bydź muſi/ y nim ſie nád der kontentować y ßczyćić. Tego ia rozumienia ieſtem/ że we wßyſtkiey Litánij o Naś: Pánnie milßego CHRYSTOSOWJ Pánu *Epitetum*, ktore ſie tám Mátce iego dáia/ nie máß/ iáko Mater Creatoris, *Mátko Stworzyćielá*: y nie bez przyczyny Kośćioł S. chwałe Máćierzyńſtwá Przenaś: Pánny/ iákoby czym naycelnieyßym zámyka. Mater Creatoris, Mater Salvatoris, ora pro nobis. *Mátko Stworzyćielá, Mátko Odkupićielá, módl ſie zá námi.* Mrużnoć podobno Hereytyku/ gdy ſłyßyß nas Kátholikow/ dáiacych ten tytuł Przenaśw: Pánnie. *Mátko Stworzyćielá;* mowiß iż BOG rodzic ſie nie może/ á zwłaßzá z ſtworzenia ſwego/ y w ſtworzeniu po-

gatku

gatku ſwego brać nie może; á nie ſłyßyßże ták ſáwnych dowodow/ że Przenaś: Panná zrodziłá Syná Boſkiego w Ciele ludzkim? nie rozumießże? iáko Jan S. wyráźnie mowi: że BOG Słowo Boſkie/ Ciáłem ſie ſtáło/ á nie gdzie indziey/ tylko w żywoćie P. MARJ. Wiemyć my dobrze/ y wyznáiemy/ że oná człowiekiem będąc Boſtwá/ áni Oſoby Boſkiey/ ktora przed wieki bytność ſwoie miáłá/ vrodzić nie mogłá: iednák vrodziłá tego człowieká/ ktory oraz y BOGIEM y Stworcą iey prawdziwym był. Pytam? vrodziłáż ktora SIMIL.
Mátká Krolá: ile Krolá? bynamniey! bo żaden ściśle mowiąc Krolem ſie nie rodzi/ á przynamniey ten/ ktorego po tym wolny narod/ zá Krolá ſobie obrał/ Krolem ſie nie vrodził; á przećie nie zmyſlenie/ ále prawdziwie/ Mátká tákiego/ zowie ſie Mátka Krolewſka/ dla tego/ iż tenże Syn iey/ oraz ieſt y Synem iey/ y Krolem: A czemuż Przenaśw: Pánná nie może ſie zwáć Mátka Boża/ Mátka Stworce/ choć Boſtwá CHRYSTVSOWEGO nie zrodziłá/ áni zrodzić mogłá. Już tedy iáſna rzecz/ iáko Przenaś: Pánná oddáłá P. BOGV Mirabilem Talionem, to ieſt ſpoſobem oſobliwßym nád inne ſtworzenia/ odwdzięczyłá P. BOGV dobrodzieyſtwá ieś/ przez to ſámo/ że Mátko ſie Stworce ſwes ſtáłá. Dùm intacta generas - per quem facta fueras. *S. Cyrill:* piße/ że ná *Concil: Epheſ;* wielka była dyſputácya; ieżeli Naśw: Pánná/ może ſie zwáć DEIpara, álbo Mater DEI, Mater Creatoris, *Mátka Boża, Mátka Stworzyćielá*: á to przećiwko Hezetykom Neſtoryánom; cáły tedy dzień/ ſiedzieli nád tym OO. SS. czekał wßyſtek lud pożądáney nowiny/ przeto w ſamwieczor dáno znáć/ że OO. SS. zgodzili ſie Naśw: Pánnie ná ten tytuł MARIA DEIpara. Niezwyczáyne przez to w Mieśćie ſtáło ſie weſele/ chwalenie/ dziękczynienia/ triumfy/ ták/ że Niewiáſty od wielkiey rádośći/ z nabożeńſtwá ku Mátce Boſkiey/ do goſpod ſwoich Oycow onych z pochodniámi y turybularzámi odprawadzáli. Ꝛ my N. S. ćießąc ſie z tego ták wielkiego ßcześćia/ y Tytułu Mátki Boſkiey/ zápalaymy ſercá náße ogniem miłośći ku niey/ wzyńmy z nich wonne kádzenia: Dirigatur Domina, Oratio noſtra, ſicut incenſum in conſpectu tuo, to ieſt/ podnieśmy ku niey modli-

 twe

ewe náße z S. *Piotrem Damian* mowioc. Merito igitur o Beatiſſima MARIA diceris Parens Parentis, oriens orientis, fons fontis vivi, origo principij, quia ille ex te prodijt per materiã carnis, qui caput eſt, & initium omniũ terũ per eſſentiam Deitatis. *Słußnie tedy naybiogoſławieńßa MARIA zowie ſie Matką rodzącego, wſchodem wſchodzącego, zrodłem zrodłá żywego, początkiem początku: gdyż ten z niey wyßedł przez máterzyą ciałá, ktory głową ieſt y początkiem wßyſtkiego, przez Iſtnoſć Boſką.* Ktoremu niech będzie z Oycem y z Duchem Swiętym chwałá ná wieki. Amen.

Portus Naufragantis Tabulæ.

Pro Feſto Portiũculæ.

STROPHA 14.

Commendare, me dignare. CHRISTO tuo Filio,
Vt non cadam, ſed evadam, *De mundi naufragio.*
CHRYSTVSOWI, Synaczkowi, Tivemu zálec mie pilnie,
Bym nie zginął, lec wyplynął, Z troni świátá vſilnie.

Deduxit eos in portum voluntatis ſuæ. *Pſ.* 160.

DAwno powiedziano: Nullũ Mare ſine naufragio, żadnego Morzá nie máß/ ná ktorymby ſie kiedy Okręt iáki nie rozbił. S. N. Wiecey ia rzekę/ ná Morzu Miſtycznym/ to ieſt ná świecie/ żadnego nie máß Okrętu/ to ieſt żadnego człowieká w poſpolitości mowiąc/ ktoryby ſie ná tym Morzu nie rozbił/ to ieſt/ ktoryby przez grzechy/ łáſki Boſkiey nie vtrácił: o wßyſtkich powiedziano. Omnes in Adam peccaverunt: práwie káżdy z nas przy brzegu tonie/ gdy ſie w pierworodnym grzechu poczyna y rodzi. Miłoſierny BOG/ ktory y tonących zbáwić chce/ wyſtáwił zbáwienny Port miłoſierdzia ſwego/ áby do niego z potopu grzechu człowiek mogł wypłynąć/ y vtrácona łáſkę znowu odebrać. A iáko przy rozbiciu Okrętu/ ßczęśliwy kto doſtánie iákiey deßczki/ ná ktoreyby do brzegu/ do Portu mogł zapłynąć; ták y P. BOG/ grzeßnemu dáie pierwßy ſpoſob porátowánia ſie/ to ieſt Sákrament Chrztu S. przez ktory łáſká Boſka ná duße zſtępuie grzeßnego człowieká. Ale o iák rzadki/ ktory ná tey Tablicy dopłynie Portu/ dobrowa łáſki Boſkiey ná Chrzćie S. wzietey! toniemy poſpolićie tráćiemy to przez grzech śmiertelny/ dáley wypływßy w látá. A tu iednák ießcze miłoſierny BOG/ podáie grzeßnemu ſpoſob ratowánia ſie z grzechu/ iákoby druga Tablica ná Morzu/ to ieſt Sákrament Spowiedzi S. iáko to zowie *S. Hier:* tey ſie chwyćiwßy/ by z naywiekßych grzechow wypłynąć może człowiek: ále y tu *naufragium*; pámiętam ná ſłowá *S. Thom: Vill:* Rarus eſt, qui ad pedes Confeſſoris pæniteat vt oportet. A do tego/ ießcześć to doſtawßy deßczki w potopie nie ieſt wygrána/ wpátrować trzebá brzegu/ Portćiku iákiego choć málego/ do ktorego ſie mieć: ták y tu ießcze nie wygrałeś; żeś ſie wyſpowiádał/ bo ießcze ná deßczce ſiedziß/ bo pod obligácya doſyć czynienia zá grzechy zoſtáieß. O gdyby płynącemu ná deßczce iáki ná przodce pokazał ſie Portćik/ coby ſobie vłyć y odpocząć mogł. Wſpomina Dawid S. o iákimſi Portćie woli Bożey. Deduxit eos in Portum voluntatis ſuæ. S. záś Kázimierz wzy nas w potopie świátá bezdocych áby ſie mieć ku Przen: Pánnie. Commẽdare me dignare, CHRISTO tuo Filio, vt non cadam, ſed evadam de mundi naufragio. Wiec ia moge dzißieyßa Vroczyſtość Naś: Pánny Porciunkule/ názwáć á Portu iákoby Parvus Portus, *Máh Porćiczek*, á zátym o nim ſobie wytłumáczyć wſpomnione ſłowá Dawidá. Portum voluntatis DEI, bo práwie z woli dobrowolney CHRYSTVSA ofiárowány S. O. Fráncißkowi/ gdy mu kazał proſić o coby chćiał. Nie może nigdzie wcześniey y predzey/ Tablice Pokuty S. trzymáiocy ſie człowiek/ to ieſt/ mordłiacy ſie z Pokuto S. zá grzechy/ rátować/ iáko v tego málenkiego Naśw: Pánny Portćiku/ ktory ieſt nayblißßy ſámego wielkiego Portu miłoſierdzia Boſkiego doſkonáłego. Co ia zechce pokazáć: wprzod iednák powiem/ czemu/ lubo Pokutá Swiętá ieſt Tabula ſecunda Naufragii, z trudnośćia iednák/ álbo nie wßyſcy Portu doſkonálego miłoſierdzia Boſkiego dopływáią.

DAwid S. zápátrzywßy ſie ná ludzi w potopie iákimſi zoſtáiących/ y do Portu ſie máiących/ vpátrzył niektorych/ co ſie z potopu tego nie mieli wyrátować/ áni przypłynąć do pożądanego Portu. Verùm tamen in diluvio aquarum mul- I. PARS. Pſal: 31.

in Iſai.

multarum ad eum non approximabunt. Przypátrował ſie
eu Prorok ludźiom w potopie grzechu/ do pokuty ſie máiącym.
FIG. Ponieważ w tym cálym Pſalmie o pokućie mowá. Confitebor adverſum me injuſtitiam meam Domino: gdźie záraz
iákoby dáie znáć/ że wielu ieſt ktorzy prácuiąc w Pokućie S.
ſpowiádáiąc ſie choć często/ nie mogą łátwo dotrzeć do ſámego Portu/ to ieſt otrzymáć zupełnego vwolnienia ſie od grzechu y pozoſtáłych obligácyi. *Dwie* przyczyny ználeść ſie mogą/ że kto w potopie doſtawßy deßzczki/ ná niey ſie z nießczęśćia owego wyrátować nie może. Albo dla tego że nieuważnie deßzczki owey trzymáiąc ſie lub ná niey ſiedząc/ áni rękámi áni nogámi nie kierowałby iey ku Portowi do brzegu/ áleby ſie raczey oglądał w zad/ y czym innym zábáwiał: Albo też/ gdyby z ſobą miał iákie ćiężary/ dla ktorych nie ſporoby mu było do Portu. Podobnym ſpoſobem że niektorzy przez Spowiedź S. nie doſtępuią doſkonálego vwolnienia od grzechow ſwoich. *Pierwßa* przyczyná tego bywa/ bo wyſpowiádawßy ſie/ opußczáią ręce/ nie odganiáią od ſiebie okázyi do grzechu/ ále raczey ná nie ſie wzad oglądáią. Tákiego záiſte Pokutá y Spowiedź poſpolićie nie ważna bywa/ bo tym ſámym pokázuią po ſobie/ że prawdźiwego poſtánowienia poprawić ſie nie máią: á ieżeli co pokaże ſie ná Spowiedzi żalu y dobrey woli; to wßyſtko gdy ſie do domu/ do okázyi wroca/ odmieni
HIST. ſie łátwo. Piſßą Náturáliſtowie/ że ná głębokim Oceánie náyduią ſie Syreny/ ktore ták ſłicznie ſpiewáią/ iż Márynarze choćby dokad naypilniey płynęli/ vmarłwić ſie nie mogą/ ále ſie záſtánawiáią przypátruiąc ſie im/ y ſłuchaiąc ſpiewánia ich/ lecz też niepochybnie tácy Márynarze giną ná Morzu/ pożárći y potopieni od onych beſtyi. Okázya do złego/ oſobá ktora chowaß w domu/ zły towárzyß/ Syrená co pięknie ſpiewáiąca/ y ſámym widzeniem do złego wabiąca. Wieß że ná tym á ná owym mieyſcu/ pomienione Syreny záſtępuią ći/ do ktorych znaleś iżeś tám/ ták wiele rázy z dußą záconał/ vpadł w grzech: żáluieß zá to/ y płynieß przez Spowiedź S. znowu do P. BOGA: ieżeli nie maß gruntownego poſtánowienia/ żeby ná te Syreny y nie poyżreć/ nie wſpomnieć/ żeby ie dáleko omiiáć/ by też naypięknicy ći ſpiewáły/ to ieſt/ naypotrzebnieyße były

iuż

iuż tá twoiá Tabula naufragij, to ieſt Spowiedź S. nie może ſie ſálwowáć/ wyrátować z grzechu/ y owßem ſámá z tobą tonie/ bo nie ważna ieſt/ y nowego grzechu nie ſobie przyzyniaß. O czym *Vega* ták mowi: Si te in occaſionem ingeras delinquendi, non miror, quòd in Mari ſubmergaris. *ieżeli ſie ſam dobrowolnie w okázye grzechowe wdawáć będzieß, nie dziw, że ná tym Morzu częſto ſie rozbiiaß, y tonieß.* Veg. in Iudic. 6. ℣. 24.

Wielka ieſt miedzy Tłumáczami Queſtya o Sálomonie Krolu Izráelſkim/ iżeli też zbáwion ieſt: bo lubo iáwne ſą grzechy iego/ oſobliwie grzech bałwochwalſtwá/ przećiež niektorzy vważáiąc w nim niektore znáki pokuty/ nie deſperuią o zbáwieniu iego; oſobliwie dla obiáwienia *S. Melchtild*: ktora gdy ſpytáłá P. JEZUSA o zbáwienie Sálomonowe/ otrzymáłá odpowiedź. Quid miſericordia mea cum anima Salomonis fecerit, volo homines latere, quatenùs carnalia peccata ab omnibus magis evitentur. *Coby miłoſierdzie moie z duſßą Sálomonową vczyniło, chce áby o tym ludzie nie wiedzieli, ázeby tym bárdziey wßyſcy chronili ſie grzechow ćieleſnych.* Ad Ann. 1300. *Abulen:* in 2. Reg. 9. 13. trzyma ią potępiony ieſt: przyczyne dáie; bo lubo Sálomon czynił iákoś pokutę/ tá iednák nie była prawdźiwa y doſtáteczna/ ponieważ okázyi do bálwochwalſtwá/ to ieſt/ bálwánow/ y zborow nie poznoſił. Non verè dolet quis de fornicatione, dùm tenet concubinam domi --- ſic nullus de Idolatria dolet, dùm non deſtruxit Altaria, *Nie ſczerze ten żáłuie zá nieczyſty grzech, ktory nałożnice w domu trzyma, ták nieſzczerze żáłuie ten zá bałwochwalſtwo, ktory bálwánow nie potłukł.*

A przezo zgodna ieſt wßyſtkich Theologow náukà/ że ktory okázyi bliſkiey do grzechu/ dobrowolnie opuścić nie chce: náprzykład: wyrzućić oſoby podeyźráney z domu/ álbo náwiedzin bywánia ná tákim mieyſcu poniechać/ álbo kiedy kare przy ktorych bluźni często P. BOGA/ tráći ná nich pożywienie żenie y Dźiećiom ſwoim/ nie chce ſie odrzec/ iuż táki nie ieſt ſpoſobny do rozgrzeßenia. A ieżeli nie vważny Spowiednik da mu rozgrzeßenie/ nie ważne ieſt: nád to/ y on ſam y penitent/ grzech świętokrádztwá popełniáią. Te náuke wyráźnie zoſtáwił *S. Carol: Borom:* w tákie ſłowá. Abſolvi nequeunt, qui non habent veram reſolutionem ſimul cum peccatis mor- in Actis Mediol.

mortalibus, eorundem deferendi occaſiones. *Nie godzi ſie rozgrzeſzáć takich, ktorzy nie ſą prawdźiwie gotowi, oraz z grzechámi śmiertelnemi opuśćić do nich okazyi.* A ponieważ náyduie ſie wiele miedzy ludźmi/ ktorzy zwyćiężyć ſie nie chcą w tym/ áby cale odrzućili doſkonále wſzelkie do złego okázye/ á ná ten kryią ſie z tym przed Spowiednikiem/ co bárdzo zle czynią: álbo też obiecawſzy Spowiednikowi záraz wyprawić z domu owo zle/ rok od roku/ od Spowiedzi do Spowiedzi odkładáią to/ choć coraz to gorzey ſie dzieie z niemi; táwna rzecz ieſt/ że tákowi/ choć ſie vdáią w potopie grzechow ſwoich ad Tabulam naufragij, to ieſt do Spowiedzi S. nie docieráią do Portu/ odpuſzczenia grzechow ſwoich nie doſtępuią. *Druga* przyczyná ieſt/ czemu niektorzy przez Spowiedź S. nie doſtępuią álbo nie záwſze/ doſkonálego odpuſzczenia grzechow ſwoich/ że z ciężárámi poſtáremu płyną ná tey deſzczce: zbyli wprawdzie przez Spowiedź S. ćiężaru naycięższego/ to ieſt winy od grzechu/ ále ieſzcze zoſtał im ćiężar drugi/ to ieſt kárániá álbo pokuty/ ktorym tym więcey przybywał/ im więcey grzechow ko popełnili. Vważmy ſłowá Boſkie w ktorych vſprawiedliwienie obiecał grzeſznikowi przez Proroká/ gdzie wſzyſtko co do doſkonáleg vſpráwiedliwienia należy/ w nim nam wyrażono. *Naypierwſza* P. BOG kładzie kondicyą żal zá wſzyſtkie grzechy. Si impius egerit pœnitentiam: *Powtore*, poſtánowienie przeſtrzegáć przykázánia Bożego/ & cuſtodierit omnia præcepta mea. *Potrzećie* przydáie/ & fecerit judicium, to ieſt wyznánie grzechow ná ſámego ſiebie: á w nowym teſtámencie/ Sod Duchowny Spowiedź S. przed Kápłánem: á to z poſtánowienia Chryſtuſowego/ iáko dochodzi *S. Conc: Trid:* z ſłow Chryſtuſowych/ w ktorych Piotrowi dał moc ná rozwiązywánie wſzyſtkiego: á wyrażnie po Zmártwychwſtániu ſwoim wſzyſtkim Apoſtołom teyże mocy vdzielił/ owemi ſłowámi. Accipite SPIRITUM S. quorum remiſeritis peccata, remittentur eis. *Weźćie* DUCHA S. *ktorym odpuśćićie grzechy ich, będą im odpuſzczone.* *Ná oſtátek* przydáie & fecerit juſtitiam, *ieżeli vczyni ſprawiedliwość*, to ieſt/ vczyni doſć ſprawiedliwości; Vitá vivet, & non morietur, táki doſkonále vſprawiedliwiony żyć będzie. A coż to zá Juſtitia? zdamiś w tych ſłowach wyrażono/

SCRIP. Ezec. 18. Seſſ. 14. c. 3. Ioan. 20.

żono/ oſtátnią część doſkonáley Pokuty S./ to ieſt doczeſne doſyć vczynienie Sprawiedliwości Boſkiey/ ktore nam dobroć Boſka odmienitá zá wieczne Piekło. Dla czego y Dawid S. w pokućie ſwoiey z obuygiem ſie oświadcza. Feci judicium & juſtitiam. Psal. 118. Tá zaś pokutá/ ná czás bywa znáczna y długa/ bo ta Spowiednik według proporcyi wielości/ y iákowości grzechow powinien náznáczáć/ iáko go náucza *S. Conc: Trid.* Nie záwádzi tu przypomnieć/ ceby zá pokuty ná pierwſzi Kościołá Chryſtuſowego bywały. *S. Greg. Niſſ.* zá grzech nieczyſty pokutę naznacza/ że przez trzy látá ná po poſitey modlitwie/ nie godziło ſie tákiemu bywáć/ przez drugie trzy látá/ ná Kazánie przypuſzczony był/ á przez trzećie/ Krzyżem leżeć miał w Kościele/ dopiero do Sákrámentow SS. przypuſzczony bywał. *S. Baſil.* Cudzołożniká przez lat pietnaśćie nie kazał puſzczáć do Nasw: Kommunij. Przydáie *Commentat.* że tákie pokuty tylko tym náznáczone bywały/ ktorych nieczyſtość/ wiádoma miedzy ludźmi była. Mily BOZE! mamy y miedzy námi publicznych cudzołożnikow; á czyniłże ktory choć setną część z pomienioney pokuty? Prawdá ieſt/ że Kościoł S. teraz dla wielu przyczyn zelżył w tych pokutach/ iednák pomieniony *Commentat.* nápominaiąc tak Spowiednika/ iáko y Penitentá/ mowi tu: Ex his collige, quam debeas ſecretam pœnam injungere: neq; murmura, ſi pœnitens es, de longè leviori tibi impoſita. *Z tąd dochodź y vważ Spowiedniku káżdy, iako táiemną maſz pokutuiącemu náznáczáć pokutę: áni też ſtemrz ieżeli penitentem ieſteś, że dáleko lżeyſzą niżeli ſłuszył náznáczono pokutę.* Jeden Lotr wielki w Niemczech/ pokazał to ná ſobie/ że do zupełnego vſpráwiedliwienia ſie od grzechow/ trzebá proporcyonálney pokuty: ten po Dekrećie ná śmierć ścięto/ vprosił ſobie v Sądu ná ſámym płácu/ że mu dáno kleſzcze/ ktoremi ſam ſie kázác zá grzechy/ naprzod vrwał ſobie nos/ potym vſy/ potym pálce v rąk y nog/ bá y cáłe ręce y nogi. Ná oſtátek gdy ſam tylko práwie tułup zoſtał/ zálecáiąc ſie modlitwom około ſtoiących/ prosił áby według Dekretu głowę mu ścięto. Potwierdził tego drugi lotr bo Apoſtatá/ bo zboycá/ bo gwałtownik własnych dzieci ſwoich: ten przy śmierći trząſzwſzy ná Kápłáná mniey roſtropne-

Manc. l. 3. EXEMP.

go/

go/ gdy postrzegł że sie Spowiednik mieszka/ osobliwie pokuty
zá ták ciężkie grzechy nie mogąc wynaleść/ rzecze do niego/
Disc: ex Oycze. Wżák BOG powiedział/ kroreykolwiek godziny grzes
43. żny człowiek westchnie do mnie zbáwion będzie; rozgrzeszcie
mie/ nie turbuycie sie o pokute/ oto ia sobie obiezam zá nie
dwá tysiące lat mak Czyscowych/ co mu bárdzo wiele pome-
gio ná tamtym Swiecie/ iáko sam obiáwił Biskupowi krewne-
mu swemu pokazawszy sie. Potwierdził ná ostátek tegoż zá-
konnik ieden choć przykładnego życia/ ten pokazawszy sie po
ufálemu swemu po śmierći/ potwierdzał; żem był skazány do
Czyscá áż do sodnego dniá/ zá to że lubom sie spowiádał zu-
pełnie y często/ iednák niedbálem to czynił/ y pokutym názná-
czone nie doskonále odprawiał. Tu sie reflektuycie owi/ co
de perf: z pokut wymawiacie sie/ álbo one opuszczacie/ álbo Spowie-
dnikow dyskretnych (iáko wy ich zowiecie) szukacie. *Majol:*
Iudæa in pisze/ że y v Zydow bywálo dwá rázy w rok coś ná kśiąt-
Canic: Spowiedzi/ to iest brali kogutá/ przed ktorym grzechy swoie
powiádáli/ á zá pokute poszedszy nád rzeke/ rzepiąc suknie
swoie/ mowili do ryb/ oddáiemy wam grzechy náse/ przyimuy-
APOPH. cie ie/ gdy zás rzeki nie bylo/ toż czynili przećiwko wiátru/
głupstwo to wielkie/ y oszukánie. Mniey pobożny Kátolik/
coś podobnego y ty czyniss/ kiedy owo chcąc sie choć raz w rok
wyspowiádáć/ vkápisz sobie Gallum iákiego Fráncuskiego/
fráncowskiego Spowiednikà/ ktory sie to ná ziárnie twoim/
ná Chlebie twoim wychował/ dla tego wiesz/ że ći prawdy nie
rzecze: ktory to nocnym swywolom twoim przysplewuie/ po-
świadcza/ á ledwie ich nie pomaga. Albo też náznáczáio ći
Post dla vmartwienia/ á ty te pokute rybom oddasz/ to iest
ryb cum magno oculo, cum pipere & croco dobrze sie ná-
tesz/ czym ieszcze ciáło swoie bárdziey do złego pobudzasz: albo
toż pokute ná wiátr puścisz/ to iest w zápomnieniu zostáwisz/
co bárdzo często miedzy ludźmi zwłaszcza świeckiemi sie trá-
fia. A przeto wiele ich iest/ ktorzy choć sie Tabulam naufra-
gij chwyco/ to iest vdáio sie do Spowiedzi S. przećiw cięża-
rem pomienionym obćiążeni/ nie przypływáio do Portu szczęśli-
wego/ nie bywáiąc doskonále vwolnieni od grzechow swoich.

Dawid

Dawid S. w duchu przypatrzywszy sie Pokućie S. y nie- II. PARS
ktorym nie mogącym dopłynąć Portu/ verum tamen ad eum
non approximabunt: przećież támże vpátrzyli iákiś szczęśli-
wy zás pokutuiącym doskonálego odpuszczenia grzechow; kto-
rego czásu y Swieći ludzie bárdzo prágnęli. Pro hac ora- Pf. 31.
bit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno. Nie zbią-
dze gdy przez ten szczęśliwy/ wygodny czás/ bede rozumiał
dzień vprzywileiowány Odpustem S. Portiunkule. *Prawdá*
iest/ że Przen: Pánne dawno przedtym názwał Portem zbá- de Laud.
wiennym *S. Efrem.* Tu noster es portus, Virgo Immacu-
lata. Dziś iednák (osobliwie przyczyna swoie Przywilyi od-
puszczenia doskonálego grzechow vprasáiąc) stáłá sie zbáwien-
nym Portem/ wszytkim z potopu grzechu ná tablicy Sákrá-
mentu Spowiedźi S. wypływáiącym. *Naprzod* przez to:
że tym ná ktorych pospolicie przy Spowiedźi/ álbo po Spo-
wiedźi/ nawałności pokus biią/ znowu ich nalogámi dawne-
mi zátopić w grzech vśilnią Syreny okázyley przeszłych/ áby
sie w zad ná nie obeyźreli/ wabią; osobliwy rátunek Przen: FIG.
Pánná vprasa/ y onych vtwierdza w státeczności duchá. Wiá-
doma dobrze iest historya Pisma S. iáko P. BOG cudownym
sposobem lud on Izráelski sucho nogą przeprowadził przez
czerwone morze. Z kąd pytáią sie niektorzy/ ieżeli oprocz
Wszechmocności Boskiey/ przyłożył sie też kto do ták wielkie-
go cudu. *Paraphr: Chald:* trzyma/ że sie zásługámi swemi ap. Vmb.
przyłożyli do tego/ wielcy Pátryárchowie Abráám/ Izsák/ y n. 1142.
Jákob/ *Novar:* zás przydáie/ że y przeyźrane zasługi Przen:
Pánny ktora z Narodu Zydowskiego vrodzić sie miáłá; przy-
łożyli sie do tego/iż w owym morzu nic złego nie potkáło lu-
du onego. A owszem do wszytkich te Figure applikuiąc mo-
wi/ Ex quo ipsa Mater DEI facta est, incipiunt homines
non sicco vestigio mare transire, sed quod majus est, flu-
ctus ipsos vndasq; calcare. In fluctibus maris ambulat qui
tentationibus non mergitur, idq; MARIÆ ope. *Ják tylko*
Mátká BOZA zestáłá, iuż ludzie, nie tylko suchą nogą morze
przechodzą, ále co wiekszą po návałnościách iego depcą: Po ná-
wałnościách morskich chodźi, kogo pokusy nie zátapiaią, á co zá
opieką Przenaś: Pánny. Co lubo Przen: Pánná sámsze swy-

 ską

kiá świádczyć káżdemu w pokusách swych / vdáiącemu się do siebie/ dźiś iednák osobliwie : przez doświádczenie bowiem wiemy/ że grzeßnicy częstokroć zákámiáli/ gdy nástępuie dzień Porcyunkule/ vczuwáią w sobie wiekße niż innych záśow pobudki do spowiedźi S. niektorzy dálekie drogi z iákás niezwyczáyna ochotá podeymuią / żeby być przećie gdźie u Brátt Mnieyßych ná to Swiętо/ y wyspowiedáć się. *Vważam* y to ießcze/ że ná pomieniony Odpust/ żadnych Bull Papieskich ná Piśmie nie máß/ bo ich niechćiał czekáć O. S. Fráncißek/ ále gdy ná odchodzącego od siebie/ záwołał Papież mowiąc. O Proßtáku/ á dokądże idźieß? coż nieśieß zá znák otrzymánego Odpustu/ Odpowiedźiał S. Dośyć mam ná słowie twym Oycze S. á tym wiecey że to spráwá Bożá/ przeroż sam ia P. BOG ogłośi y porátuie. Z tym iednák wßytkim dorocznie/ y zdálekich kráiow tysiącámi ludźi ná pomieniony Odpust zchodźi się/ dla Spowiedźi ś. Wßytko to spráwuie osobliwa przyczyná Przen: Pánny; tá y naytwárdßych grzeßnikow dźiś porußa/ zátrudnione iumnienia vlátwia / łáská Bożka vsposabia do należytey Spowiedźi S. *In Theatr Vit:* czytam. że kiedy Dworscy ſłudzy świątobliwey iedney Krolowey *Radegundis* názwáney przez 40. dni y nocy po morskich náwálnościách tłukli się/ modlitw pobożney Krolowey wżywáli zá sobą: áż oto gołębicá iákás oblećiáłá trzy rázy Okręt / ktora *Beneſarus* ſługá Krolowey wziąwßy ná ręce y trzy piorká z niey wyrwawßy ledwie co piorká owe zmaczał w morzu/ záraz nawálności vstáły. Co dobrze służy do Máteryi moiey: Tłuką się niektorzy grzeßnicy po náwálnościách nałogow swoich złych/ ktore się vspokoić nie dáią/ áni przyiáćiele/ áni Kápłani/ nie mogą ich vspokoić/ odwieść od żywotá złego/ do Spowiedźi przywieść: wspomnyćie ieno mu Krolowa Niebieska w tych náwálnościách/ wytłumáczćie mu/ że to Odpust Porcyunkuli od Chrystusá pozwolony ná instáncya Máßw: Pánny/ y ták wiele cudow potwierdzony: niech cokolwiek w sercu iego pokaże się ochoty/ lubo nań rożne náwálności przeßkody do spowiedźi bić będą/ ná prośbę Przenaś: Pánny gołębica Niebieska Duch Przenaś: przybędźie z łáskámi swemi do sercá iego/ vtwierdźi/ vspośobi do spowiedźi y dośtąpienia

Beierl. Th. 15. f. Lit. G. 91.

nia zupełnego Odpustu. Jákoż pokazáło się to cudownie/ w rok álbowiem po pozwolonym Odpuśćie widźiáno w Kośćiołku Porcyunkule / siedzącą Przenaś: Pánnę ná Oltarzu / oraz z Synaczkiem swoim/ y łákoś gołębicę Niebieską / ktora po błogosłáwieństwie dánym od Przenaś: Panny/ pozwawßy się z Oltarzá / pięćkroć ludźi zgromádzonych ná nabożeństwo / oblećiáłá/ przez co wielki rozruch/ ále nabożny stał się w nocy miedzy ludźmi : pewnie był to Duch Przenaś: ktory zgromádzonych/ gotuiących się do Spowiedźi S. ludźi/ łáską swoią náwiedźił sercá/ y do dośtąpienia zupełnego Odpustu/ vsposobił. *Powtore* dla tego Przen: Pánná dźiś osobliwym sposobem stáłá się zbawiennym Pozrem wßytkim z potopu grzechu wypływáiącym ná Tablicy Sákrámentu Spowiedźi S. że dźiś ná Spowiedźiách SS. byle należyćie odprawione były/ mocą Odpustu tego zostáią grzeßnicy dośkonále vwolnieni od dośyćuczynienia/ álbo pokuty doczesney; ktore iák wielkie y ćießkie bywáią y bywáć powinny/ wyżey się powiedźiało. Szczęśći się tám Mądrość Przedwieczna / że zá osobliwą łáskę sobie ma po náwálnościách morskich chodźić. Jn fluctibus Maris ambulavi : te słowá *Rich: Laur:* tłumáczy o Przen: Pánnie/ w osobie iey mowiąc. In fluctibus maris ambulavi, Scilicet: cum familiaribus meis, ut ipsos eriperem à naufragio peccatorum. *Po náwálnościách morskich chodźiłám, to ieſt: z przyiaćiołámi moiemi, ábym ich od potopu grzechow ich vwolniłá.* Już to tu nie o grzeßnych / ále o spráwiedliwych mowa/ bo ich przyiaćiołmi zowie. A w iákimże to morzu rátuie spráwiedliwych Przenaś: Pánná/ áby ich ćiężáry grzechow przeßłych/ to ieſt/ obligácya pokuty zá grzechy nie zátápiáły? *Dwoie* ią vpátruie iákoby Morza álbo mieyscá/ ná ktorych te pokuty duße spráwiedliwe odprawuią. Jedno *Mare Aqueum*; to ieſt ludźi zostáiących ná świećie. Drugie *Mare Igneum*; duße w ogniu Czyścowym pokutuiące. Odprawuią *in Mari Aqueo*; to ieſt ná tym świećie żyiący ludźie pokuty zá grzechy/ to ieſt/ álbo náznáczone posty/ vmartwienia / álbo od P. BOGA przepuszczone vrzapienia/ choroby/ nieszczęścia: vboßtwo/ prześládowánia/ częstokroć przykrzy się im w nich: wołáią ná czás z pokutuiącym *Dawidem*

Eccl. 24. L. 4.

Ps. 68. Salvùm me fac DEUS, quoniam intraverunt aquæ vſq; ad animam meam, *Zbaw mie BOZE, bo áż po duſſe opánowáły mnie wody.* Vwiażno ná ſáo dla wielkości obligácyi zá wiele grzechow ſwoich/ wyſtárczyć pokutom nie mogo. Jáſi. xus ſum in limo profundi. Dźiśiay iednák w tákich trudnośćiách/ náyduia pocieche y ſpoczynek ſwoy/ w zbáwiennym Porćie Porcyunkule/ kiedy ná przyczyne Fránćiſzká S. y Naśw: Pánny/ z zaſług Chryſtuſowych y Mátki iego/ miłoſierny BOG/ tákie im pokuty kondonuie. Piſze *Beluac:* Spec. hiſt. l. 8. c. 88. gdy do Jeruſalem płyneli ludzie/ z nabożeńſtwá w okrećie wielkim/ dla náwálności wielkiey muſiał okret tonąć: Wtedy co znáźnieyſi/ w máłą łodke ſálwuiąc ſie wśiádáli: w czym ieden Miedźian nieoſtrożnie/ w tákim zámieſzániu wśiádaiąc EXEMP. do niey/ w padł w morze/ y ná dno poſzedł. po tym iednák w krotce towárzyſzom ſwoim/ iuż ná brzegu bedącym pokazał ſie/ z wody wychodząc zdrowy/ y wßytkim w głos powiádał/ iáko tonąc/ wżywał Naświet: Pánny pomocy/ ktora gdy ná ſámym dnie był Morſkim/ płaſzczem ſwoim widomie/ wody morſkie od niego odgániáłá/ y ták zginąć mu w onym potopie nie dáłá. Coż innego czyni dźiś Przen: Pánná/ áby pod obligácya pokuty duße Penitentow nie groziły/ płaſzczem ſwoim záſtępuie te pokuty ich/ to ieſt/ przy zaſługách Matki Synà ſwego/ y ſwoie náder obfite zaſługi Nayświetßego żyćia ſwego/ ofiáruie ná doſyćuczynienie ſprawiedliwości Boſkiey. W Zakonie Kárthuzyánow vmierał ieden Przeor/ktory ſrodze ſie lękać począł przed konániem/ przeto że diabel z wielką Księgą grzechow pokazał mu ſie/ y że ſpowiedź iego nieważna czynił; áż oto w wielkiey świátłości y iáſności/ pokaże mu ſie Prze: Pánná z Synaczkiem/ y rzecze: Czego ſie lękaß? iuż ieſteś u ſámego Portu/ wßytkież grzechy to dźiećie odpuśćiło/ co y iá potwierdzam. Podobnym ſpoſobem dźiś in portu nauigamus, v ſámego Portu miłoſierdźia Boſkiego ſtánęłá ſpowiedź náßá/ bać ſie nam nie każe Przenaś: Pánná/ ále vpewnia nas/ że Syn iey ná przyczyne oney/ doſtałe grzechy náße/ iuż dáruie y odpuſcza. *Rátuie ieſzcze* Przenáś Pánná duße ſprawiedliwe z potopu, y ná morzu ogniſtym/ to ieſt w ogniu Czyſcowym pokutuiące/ to iuż ſame przez ſie na- Blanc. in Pſ. 31. EXEMP

mniey do Portu Odpuſtu zupełnego / do Portu chwały wieczney/ zbliżyć ſie nie mogą/ pogląda ią tylko miłoſiernie y ráce wołáią/ żeby im kto reke podał. Oto dniá dźiśieyßego zbáwienia náßego Port Przen: Pánná zbliża ſie do nich/ gdy ten Odpuſt Porcyunkule vproßony od niey; ſkutecznie może bydź od żyiących ápplikowány dußom w Czyſcu zoſtáiącym: przez co doſkonále vwolnione zoſtawßy od pokut w Mękach Czyſcowych/ proſto w Niebieſkim Porćie ſtawáią; ná co wiele ieſt przykładow w Kronikách náßych. Już tedy pokázałem czemu dźiśieyßy Odpuſt Naśw: Pánny Porcyunkule/ oſobliwym Pokutuiących Portem názwałem. Tu mi ießcze przychodźi reflexya potrzebna. Hiſtorycy piſzą/ że ná Oceánie/ nayduią ſie ták wielkie wieloryby/ iż żegluiącym zdáżą ſie bydź Portem tákim / álbo wyſpą; przeto niektorzy oßukáni tym/ gdy ná one zmyſlone Wyſpy powyśiádáli/ mizernie z bestyą ná dno morſkie poſli. Záczym áby kto nie powątpiwał/ ieżeli ten Port pokutuiących/ to ieſt Odpuſt Porcyunkule nie zmyślony ieſt. Dawßy pokoy tásnym / y cudownym wywodom z Kronik naßych/ przywodze ná to co Cyſtam w Obiáwieniách *S. Birgitt:* Że tá Swieta bedąc w Aſſyzu w Rev. ext. Kośćiołku Porcyunkuli gdy rozmawiáłá z P. JEZUSEM c. 90. rzekł do niey P. JEZUS. *Czego ſie turbuieß powiedź mi? luboć to ia wiem dobrze.* Odpowiedźiała *Turbuię ſie práwi o to, że niektorzy powiádáią, iákoby tu Odpuſt pozwolony nie byłwáżny, ále raczey zmyſlony.* Ná co odpowiedáiąc P. JEZUS/ y wielkie záleceniá żárliwey miłości S. Fránćiſzká dawßy o niezmyślonym Odpuśćie vpewniwßy/ ná oſtárek rzekł: *Jáktory miłością teſtem, dałem mu ten znák miłości moiey, że ktokolwiek przychodźi na to mieyſce prożny, nápełniony bywa błogoſławieńſtwa mego, y vwolniony od grzechow ſwoich.* A gdy ießcze pytáłá Birgitta S. *ieżeli Papież może ten Odpuſt znieść, ktoryż ty Wßechmocny Pánie ſam dałeś* odpowiedźiał ley: *Nie odmieni ſie to com rzekł Piotrowi y Naſtępcom iego. Co zwiążecie, związano bedzie: iednák dla złości ludzkich, wiele darow vmkáie to bywa, á wedłuż Wiáry, y zaſług każdego przymnoża ſie táſká.* Ná ktore oſtátnie ſłowá Páńſkie pámiętać nam trzebá przy ſpowiedźiach/ y Odpuſtách zupełnych / żebyśmy ſnáć ſkutku

ich/ złośćiámi swemi nie támowáli/ ále iák náylepiey do nich wspośobiali duße náße. Czego przestrzegáiąc/ y dźisieyßy Odpust Porcyunkule stánie sie nam zbáwiennym Porrem/ y za przyczyno Pánny Przenaśw: z potopu wßelákich świátá niebespieczenstw/ wybáwieni/ po tym szczesliwie w Porćie wiecznośći stániemy. *Amen.*

Philtrum ſalutare Caſtitatis.

Pro Viſitatione B. M. V.

STROPHA 15

Fac me mitem, pelle litem, *Compeſce laſciviam:*
Contra crimen, da munimen, Et mentis conſtantiã,
Day w ćichośći, day w czyſtośći, Day mi życie ſpokoyne,
Przećiw złośći, w ſtáteczności, Dáy mi Cnoty przyſtoyne.

Exultavit infans, in vtero ejus. *Luc.* 1.

DAwna to ieſt u mądrych przypowieść. Ante victoriam ne canas triumphum: á po Polſku/ nie mow hub/ áż przeſtoczyß. S. N. Przyczyna záś tego/ że nie nowiná ieſt by náymnieyßym/ mowiąc ták wedlug świátá/ iáko wedlug duße/ ßfánkować y ná sámym ostátku. Wiec kiedy ia dźiś ſłyße w Ewangelyi że Jan S. ożywiony łáską Boską/ w Zywocie Mátki swoiey/ zá przyśćiem Przen: Pánny w dom Rodźicow swoich/ iákoby tryumfuiąc sobie z wygránney skaze. Exultavit infans: mogł bym ia tu zárzucić Jánowi S. Ante victoriam non canas triumphum. Wynidź ieno Jánie z Zywotá Mátki wprzod/ zprobuy sie z Swiátem/ Czártem/ y Ciálem/ to dopiero tryumfować bedźieß: Niech nie bedzie ná ćie wiecey woyny/ tylko od ćiálá: rodźiß sie pieszono w Domu Arcykápłánſkim/ rodźiß sie ná to záſy/ kiedy w Krolestwie Izráelſkim publiczne nieczystości Herodowe/ cudzołostwá pogorßáiące wßytek lud pánować beda/ á ieżeli ná puszcza skryć sie myśliß/ y tám ćie te pokusy ználeść moga/ iákośmy doználi potym ná innych Pustelnikách; od nich nie wybiegał sie áni młody Hiláryon/ Benedykt/ áni zgrzybiały Hieronym/ Mártrynian/ y inni. Nie słucha tego Jan/ ále tryumfuie: y nie dźiw/ bo sie tych pokus nie boi/ iáko

vtwierdzony/ nie tylko w łáſce Bożey/ ále y w cnośćie czystośći. *S. Ambr:* twierdźi/ że miedy innemi dárámi dźiś otrzymánemi/ Jan S. otrzymał dar nienáruſzoney czystośći/ á zkodże iey nábyt: Diabelſka inwencya ná podniecenie miłości nieczystey wymyśliłá pewne trunki/ ktore zowia *Philtrum*: przećiwnym sposobem Nayczystßa Pánná nád Pánnámi Przen: MARYA/ ma też swoie Niebieſkie *Philtrum*: ktore miłość nieczysto/ w dußách vćiekáiących sie do siebie tłumi/ á w miłości ku cnośćie czystości vtwierdza/ do ktorego vdáwał sie Káźimierz S. modląc sie do niey Fac me mitem, pelle litem, compeſce laſciviam. Atoß dźiś nie dármo tryumfuie Jan S. bo Przenaś: Pánná przy Nawiedzeniu/ vpoiłá tym zbáwiennym napoiem duße iego/ miedzy innemi dárámi wypraßáiąc mu zákochánie sie w nienáruſzoney czystości. o czym ták S: *Ambr:* Viſitavit Baptiſtam, qui in vtero Matris prius quàm naſceretur exultavit, nec immeritò, manſit integer corpore, quem in tribus menſibus, oleo quodam ſuæ præſentiæ. & integritatis voguento, Mater Domini exercuit. Z tey ia tedy okázyi/ y ná sámym Janie/ y ná inßych/ pokaże iáko Przen: Pánná/ w pokusách przećiwko czystości/ vćiekáiącym sie do siebie/ ieſt osobliwym y skutecznym lekárſtwem. W przod niektore skuteczniejße/ názwyćiężenie tych pokus nayniebespieczniejßych podawßy sposoby.

ap. Vmb. n. 251.

I. PARS Catechi. Rom.

WJadzy inßemi Máteryámi ktore do Kazánia należo *Pius* V. nákazał Káznodźieiom/ żeby ták naylepiey náuczáli ludźi sposobow/ ktoremi zwyćiężáć pokusy od ćiálá. Quoniam verò multa à SS. Patribus tradita ſunt quibus docemur domitas habere libidines, & coercere voluptates, ea populo Parochus accuratè ſtudeat exponere, atq; in hac tractatione diligentiſſimè verſetur. Wiele tedy Kátoliccy DD. podáią ná zwyćiężenie tych pokus sposobow: iáko to Rozmyślanie Mekі P. JEZVSOWEY/ ſtráßnego sądu Boskiego/ mak pießielnych/ chronienie sie prożnowánia; czeſte przystępowanie do Sákramentow SS. vćiekánie od okázyi tego grzechu; vmartwienie ćiálá. modlitwá do Przen: Pánny. Przyznáie ia/ że wßytkie te sposoby skuteczne wielce; teraz iednák tylko o ostátnich trzech iáko nayskuteczniejßych

mowić chce. *Pierwszy* tedy sposob ná zwyćiężenie pokus pomienionych/ iest. Fuga chronienie sie nietylko bliskich okázyi/ ale też naymnieyszego podobienstwa do zlego. Nie dármo S. Pa-
1. Cor. 6 wel/ gdy o tym grzechu mowił/ nápomniał Fugite fornicationem. A owszem ieden *Neoteryk* vważa to/ że S. Páwel/ w owey swoiey rezolutney proteſtácyi. Certus ſum, quia neq; mors neq; vita, neq; Angeli, neq; profundum, poterit nos
Rom. 8. ſeparare, &c: gotow był potykáć sie y z Anyołámi/ y z śmiercią/ y z pieklem/ nie liczy fornicationem; to iest pokusy nieczyſtey; ale raczey y ſam ſobie/ y káżdemu/ nákázuie vciekać od niey: Czemu to? tenże Autor ſunduiąc ſie na *S. Aug.*
Paciuch. in Ioan. odpowiáda. iż ten iedyny iest ſpoſob ná te pokuſe; vciekáć
l. 49. przed nią: Opisuiąc P. BOG w ſtárym Teſtámencie/ ſtroy
Ser. 250. de temp. do przybytku Páńskiego należący/ rozkázał/ żeby ſynowie Izraelſcy zkładáiąc ſie ná to/ znośili nayprzednieyſze złoto/ ſrebro/ drogie kámienie/ náoſtátek y biſſior/ (ktory dla białości ſwoiey według expozytorow/ iest *Symbolum* cnoty czyſtości) przy-
FIG: nośić kazał cum pilis caprarum; z ſierći kozek. Ale podobno lepieyby ſie był zgodził iedwáb delikacki z ſubtelnym biſſiorem/ niżeli ſierć kozia? coż zá táiemnicá w tym? *Manſi* upátruie/
in Bibl. de Caſt. iákoby przez te ſierć kozią/ ktora oſtra bywa náuczáno/ że dla dochowánia biſſioru czyſtości/ trzeba oſtrego *Cilicium*/ to iest vmartwienia. Nie gánię ia tego ciumáczenia/ iednák poważe ſie y drugą w tym táiemnice pokazać. Zdamiś to przez te kozią ſierć náuczáią/ iáko do záchowánia y zátrzymánia pieknośći/ cnoty czyſtości/ trzebá nieiáko kozka á kozka dziwka bydź/ ktora to nigdy ſie oglaſkáć nie da/ ále zieká obaczywßy z ſkáły ná ſkále ſkacze/ y przed nim vciekа; ták y duſzá kochaiąca ſie w czyſtości/ naymnieyszego podobieństwá okázyi do zlego poſtrzegßy/ wzdrygáć ſie záraz powinná/ y od
SCRIP. oney okázyi/ długo ſie nie námyſláiąc/ lotem vciekáć. Nie dármoć to *Dawid S.* powſtawßy przez pokutę z grzechu ſwego: y z czyſtßego iuż żywotá swego cießąc ſie/ przyrownywa
Pſ. 17. ſámego ſiebie do iednego Jelonká młodego/ lotnego: Qui poſuit immaculatam viam meam, qui perfecit pedes meos tanquam cervorum. Już to ná ten czás *Dawid* był dobrze vgruntowány w cnocie/ opátrzony dobrze od BOGA łáſkámi bo

wprzod powiedział: DEUS qui præcinxiſti me virtute ad bellum. *BOZE ktoryś mnie vmocnił na woynie.* A przecie iáko Jelonek dźiki vcieka poſtrzegßy iákieś okázyi do zlego. ktory poſtępek *Dawida* pokázuie do náśladowania káżdemu *Manſi* ták mowiąc. Ecce quanam in re præcipue ſpem & generoſitatem ſuam habeat, nimirùm in veloci, & accelerata fuga. *Pátrz w czym nádźieie, y odwage ſwoie pokłáda, że tylko w nagley y prędkiey vcieczce.* dla czego *S. Anzelmá* náuka iest. Cum aliis vitiis, poteſt expectari conflictus, hæc (s. fornicatio) fugienda eſt, quia non aliter vinci poteſt. *Z inßemi grzechámi potykáć ſie możemy, ále przed nieczyſtością vciekáć potrzeba, bo inaczey zwyćiężyć iey nie można.* Trudno tu opiſáć/ iákiey (choć świátobliwi) ludźie oſtrożności záżywáli w vciekániu przed tym grzechem: o niektorych tylko wſpomnie; iáko náwet y dálekich okázyi do pokus ćielesnych chronili ſie/ to iest/ w pátrzeniu/ konwerſowániu &c. Dość doſkonały; bo ſámemi vſtámi Boſkiemi pochwalony Iob. *Iob.* á przecie poprzyćiągł oczy swoie: o coż ſłuchayćie? Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de Virgine. y *S. Dawid* vśilnie o vmartwienie oczu prosił P. BOGA. Averte oculos meos nè videant vanitatem. iákoż te náuke dał káżdemu/ nie tylko Zakonnikowi (iáko Swieccy rozumieią) ále też y człowiekowi świátowemu. Co wyráził Duch S. Noli circumſpicere in vicis Civitatis, nec obſervaveris in plateis illius. *Nie obzieray ſie po rynkach Mieyſkich, áni pogląday po vlicách iego* Iob. 31. Pſ. 118. Eccl. 9. Zárzućił tám był ktoś *S. Vincent: Ferr.* Coż to iest zá grzech poyżreć ná Niewiáſte? Ná co Swiety ten ſunduiąc ſie ná onych ſłowách Chryſtuſá Páná. Ego autem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo, pytáiącemu odpowiedział ták: O Ribalde! numquid peccatum eſſet, ſi quis dimitteret portam caſtri apertam inimicis? *O proſtaku? czyliby nie był grzech, gdyby kto otwárte przed Nieprzyiaciołmi Fortece tákiey Bramy zoſtawił.* Tuż w konwerſacyách iáko przejorno oſtrożność miewáli pobożni kochaiący ſie w czyſtości/ żeby ſie to y nie tknąć tego/ z czegoby mogła pokuſá przypáść/

1.Cor. 7. páść/ według przestrogi Páwłá S. Bonum est homini mu-
Theat. lierem non tangere, Ktore słowá S. *Hieron*: tłumáczy de
Vit. simplici tactu, *O S. Leonie* 1. Papieżu mamy / gdy rozdáia
L.R.f.93 cemu Kommunią Wielkonocną/ Niewiástá iedná pocało-
wálá rękę/ vćiał ią sobie / lubo potym cudownie przywroco-
na mu byłá. *Ludov: de Pont:* O S. Máryi Ogniać: pisze/
że gdy obaczywszy ią Oćieć iey duchowny w záchwyceniu/ ta-
ki sie iey dotknął / vsłyszał záraz głos cudowny z Nieba. No-
li me tangere; *Nie tykay mnie.* A náwet y po śmierći/ lu-
bo iuż bespieczni byli Swięci ludźie; iednák áby náuczali/ iák
ma bydź żyiących ostrożność w powiemionych okázyách/ po-
kázáli to niektorzy cudownie. Do Ciáłá S. Lámberta Bi-
skupá żárliwego o te cnotę/ y dla tego zábitego od Krolá
Francuskiego / żadna nierzadnicá ná pocałowánie (co inni
Nanc.L. ludźie wolno czynili) przyskopić nie mogłá. S. Izydor/ gdy
9. D. 2. Krolowa *Sancia* rezydencyą sobie obrałá w Pałácu o ściáne
tylko z grobem świętego / okienko do grobu tego máiąc dla
modlitwy/ pokazał sie iey Biskup w iásności/ prosząc áby sie
EXEMP. z onego mieszkánia dáley wyprowádziłá. W Tyrolu Máli-
gorzáty Cesárzowny/ Zakonnice przez sześć lát ciáło nienaru-
szone było / leć gdy przy otwárćiu trumny / Dworski ieden
wszypnął ią w twarz/ zaraz ná tym mieyscu ná znák wsty-
du Páńskiego zárumieniłá sie. To ten iest pierwszy spo-
sob/ ná zwyćiężenie pokus ćielesnych vćiekáć przed okázyo-
Drugi niech będźie vmartwienie ciáłá/ przez nie dotkánie/
prágnienie/ twárde sypiánie/ dyscypliny/ y tám podobne sposoby.
FIG. Miedzy wspániałemi Fábrykámi Salomonowemi/ wspomina Pi-
smo S że ten Krol/ miał też osobliwy Arsenał przy Ogrodách/ czyli
przy sádách swoich Krolewskich; w ktorym nayprzedniejsze
2. Paral. rynsztunki Żołnierskie chował. Posuitq; ea Rex in armamēta-
9. rio, quod erat situm in nemore: A cóż Ogrodowi po Armaćier-
stwie? Ale to tám w nim złote Pázyzowe rodzily sie iábłká: álboli w
sádách Salomonowych/ były drzewá robione Krolow Perskich
miásto liśćia y fruktow/ drogie kleynoty na sobie máiące.
Bárdzo dobrze figurować może ten Ogrod Salomonow/ ogrod
Páństwá/ w ktorym osobliwie/ wonne lilie czystości kwi-
ną. O trzebaż to tu záraz przy tych liliách Armamenta-
rium

rium, z rozmáitych Instrumentow / vmártwienia: któ chce
tych kwiátow y drogich owocow czystości w pokusách dochowáć/ trzebá włoczni / to iest pásków ostrych/ kázáceny/ wło-
sienniċ/ dyscyplin/ postow &c. y innych sposobow vmartwie-
nia ćiáłá/ ile stan swoy pozwoli. Te nam ná sobie podał SCRIP.
náuke *Dawid S.* w podobne niegdyś zábrnawszy pokusy. Quo-
niam lumbi mei impleti sunt illusionibus. Coż czyni: záś Ps. 37.
raz do vmartwienia/ do poniżenia ciáłá swoiego. Afflictus
sum, & humiliatus sum nimis. przez co według tłumacze-
nia *Mansij* rozumieią sie owe włosiennice *Dawidowe* Indue- T. de
bar Cilicio; owe posty áż do słabości: Genua mea infirma- Cast. d.
ta sunt à ieiunio; owe ránne dyscypliny: Castigatio mea in 22.
matutinis. Ten sposob iákoby był skuteczny ná zwyćiężenie
pokus ćielesnych sam P. BOG obiáwił *S. Iedrzeiowi* Apostoło- HIST.
wi/ (iáko tenże *Autor* pisze) gdy bowiem ten Apostoł S.
płákał/ pośćił / y innemi sposobámi bárdzo sie martwił / pro-
sząc P. BOGA zá iednego grzesznika/ ktory 40. lát w ćie-
lesności żył/ vsłyszał głos. Chce ia żeby iáko ty zá niego po-
ścićes / ták áby y on pośćił / y ciáło swoie trapił/ ieżeli chce
bydź zbáwion. Doznał tego skutku ná sobie ow Młodzian / Silv. hist.
ktory skuszony stárał sie wszelkiemi sposobámi iedne Pánienkę l. 9. T. 6.
do swey myśli przywieść/ czego oná postrzegszy/ nie pokazá-
łá sie bydź od tego/ byle tylko to vczynił czego po nim zechce: EXEMP.
Wiec gdy ochotnie podiął sie; zámknełá go w iednym mesz-
kániu / áni ieść/ áni pić nie dawszy przez cále trzy dni; po
ktorych zgłodniałemu nágotowálá obiad dobry/ y rzecze: obie-
ray sobie teraz álbo obiad / álbo grzech; on tedy iuż głodem
trzydniowym wymorzywszy w sobie chuć zła / zápomniał o
grzechu, wołał do obiádu. A tu reflektuyćie sie utopieni w
ćielesnościách ludźie/ ktorzy to żadnego vmartwienia nie zná-
iąc/ y owszem w codziennych obżárstwách/ piiáństwách zostáiąc
chćielibyśćie poskromić ćielesne chući w sobie; dáremna iest ná-
dzieia wászá; pámiętáć maćie co *S. Bern*: powiedział: że nay- de Consid
większe niebespieczeństwo czystości w wygodách y roskoszach/ Cler. c. 30
Periclitatur castitas in, delicijs, *Card: Belarm*: vważá S.
Páwłá słowá/ czemu pokusy swoie od ciáłá/ názwał policzkiem
diabelskim. Datus est mihi stimulus carnis qui me cola-
phizet, dáie przyczyne tego / do prawi policzek otrzymá-
ny nie

ny/ nie tylko záboli/ ále też y zárumieni/ záwstydzi człowieká; co też w duſzy bogoboyney czyni pokuſá/ myśl cielesna/ bo ſie ich wſtydzi duſzá/ kryie ſie z niemi/ ledwie y Spowiednikom zwierzy ſie ich. A ponieważ ten policzek wyciął ci diabeł/ záśiác ci te pokuſe/ náuczá cie tenże *Autor* Colaphum pro colapho ei redde, oddayże y ty diablu w gebe. A iákoż to vczyniß? Id fiet aſperitate corporali, według pomienionego *Autora*: kiedy grzbiet twoy w pokućie zoſtáiąc/ od dyſcipliny/ náprzykład dobrze ſie zárumieni; iák byś diablu w gebe dał/ bo ſie záwſtydźi/ y z pokuſámi ſwemi vćieć muśi. Rzeczećie podobno/ że nie można w náßym ſtanie świeckim/ Dworſkim/ pościć/ twárdo ſypiáć/ dyſcipliinować ſie/ gdzie y mieyſcá náto nie máß. Odpowiádám: Gdyby nábożeńſtwo ſzczere/ y prawdźiwa w tobie pokutá była/ nálazłbyś táki ſpoſób/ táki kącik/ żebyś mogł cokolwiek z tego vczynić. Nálazł S. Káźimierz ná Pálácu Krolewſkim páwiment mármurowy przy łożu Pańſkim ná ktorym ſie kładł w nocy. Nálázła S. Elżbietá Krolowa Portugálſká ſpoſob/ że u ſtołu Páńſkiego ſiedząc/ innych ochotnie częſtuiąc/ ſáma nieznácznie głodna odchodźiłá. Mogłoby ſie ná to wiele innych przykładow ználeść. Jeden przywodze o *Filippie* II. Krolu Hißpáńſkim/ ktory przed śmiercią ſynowi ſwemu oddał ſtołowa ßkátułę/ w ktorey był Krucifix y dyſciplina/ ktora też wźiął był od Oycá ſwego; nápomináiąc go/ áby táko dźiáł/ y Oćiec iego ten Krzyż trzymáiąc vmierał/ y te dyſcipline o grzbiet ſwoy zkrwáwił nieraz; y on też/ áby ſie o to ſtáral. A za tym/ vmarwienie ćiáłá/ powinień bydź pospolity ſpoſob wßyckim ſtánom/ ná vśmierzenie pokus ćielesnych.

Manc. l. 8. d. 2.

EXEMP

II. PARS

FIG.

Trzeći ſpoſob wielce ſkuteczny ná vſkromienie pokus nieczyſtych ieſt/ vdáć ſie do przyczyny Przen: Pánny. Jáko álbowiem máteryálne *Philtrum*, álbo napoy miłoſny/ podnieca nieſzwyćiężone práwie do nieczyſtośći ognie. Ták przećiwnym ſpoſobem/ nád kim Przen: Pánny w pokuſách ćielesnych pokaże ſie opieká/ iákoby z Niebieſkim nápoiłá trunkiem/ vczuie w ſobie poſłumienie zápały zley chući/ á raczey Anyelſkiey czyſtośći rozmiłuie ſie. Miedzy innemi ſpecyałámi/ ktoremi Oblubienicá Sálomonowá vczeſtowáłá Oblubieńcá Niebieſkieg/ miáłá też dla nieg iákiś trunek

nek oſobliwy/ ná ktory zápraßáiąc go mowi: Dabo tibi poculũ ex vino condito, & muſtum malorum granatorum meorum. *Dam ci trunek z winá zaprawnego, y z ſoku iábłek moich granatowych.* Trunek ten oſobliwy/ mogł ſie názwáć *Philtrum*, álbo poculum amoris, *trunkiem miłośći*: bo wßyſtkie ſprawy/ y owßem ſłowá w Pieniách Sálomonowych ſą Symbolá Swiętey miłośći/ á ia przydam S. czyſtośći/ Dabo tibi vinũ: Wino to/ nie zápala/ ále raczey przygaßa ognie nieczyſte/ bo przydáno záraz/ że to Wino záprawne/ á záprawne ſokiem iábłek gránatowych/ ktore wielce ſą ſoczyſte/ chłodzące/ dla tego w gorączkách/ álbo pod czás vpałow ſłonecznych dla ochłodzenia záżywáło iábłek tych. Oblubieniec tákże Niebieſki Przen: Pánne: pod oſobą Oblubienice ſwoiey według tłumáczenia *Ruperta*, przyrownywa do iábłká gránatowego. Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ, z czego ſie záraz pokázuie/ iż Przenaś: Pánná/ iáko naypierwßa po BOGV Pátronká czyſtośći/ ma dla vdáiących ſie do ſiebie w pokuſách ſwoich zbáwienny trunek/ wygaßáiący wßelkie ognie nieczyſte/ mazáprawne Anyelſkiey czyſtośći Wino poſiláiące duße w reynośćie. O czym *Rupert*: Fragmen mali punici, & rubet, & ampliùs quàm integrum malum redolet. Sic & tu ſingulariter verecunda es, & multis in bono exemplo proficies'. *Gránatowego iábłká ſtuká, y rumiána, y bárdziey niż cále iábłko pachniąca, ták y ty* (Przen: Pánno) *oſobliwym ſpoſobem wſtydliwa ieſteś, y wielom dobrym przykładem pomocna.* Że záś winny trunek w rękách Przenaśw: Pánny ieſt Symbolum czyſtośći/ ták o tym *Bieżán*: w Oſobie Naśw: Pánny.

Cant. 8.

Cant. 2.

ap. Corn. hic

Virginitas in me, quæ condijt vbera Matris
Hæc condita tibi, dulcia vina dabit.

Epig. 351.

Pier: piße/ że Wino ma te moc/ iż pokropiwßy nim liliowy Kwiát záraz zwiędnieie. Wiecey ia powiem/ iż Wino ma ten ſkutek/ że nie tylko Kwiát máteryálny Liliowy/ ále y Miſtyczny/ od niego więdnieie: lec Miſtyczne Wino/ to ieſt nayſlicznieyßa czyſtość Przenaś: Pánny/ przećiwnego ieſt przyrodzenia/ nie pſuie ono/ y owßem pomnaża w dußách ludzkich/ Swiętą Liliową czyſtość. Tenże *Pier:* twierdzi/ że Sowá nocna

APOPH.

Hierogl. l. 28. c. 20.

nocna wielka ma przeciwność z Winem/ przez trzy dni tylko ptakowi dawać Wino rozkłucone z żołtkiem iay sowich/ wtedy po tym Wina nie wezmie: przeto *Filostrat:* pisze/ że miały zwyczay Matki/ nim pierwszy raz dały skosztować Wina Dzieciom/ aby ná potym ptakámi nie byli/ dawáli im wprzod wárzone iáiá Sowie. *Przeciwnie* ta rzecz; Wino czystości Przenasw: Panny raczey nieprzyiázne iest Sowom. Sowámi sowie owe nocne ptaki ludzi/ co po nocách dobrze swywoli ßukáiąc/ niechże teno y te Sowke napoi Przenas: Pánná swoim trunkiem/ niech sie táki obmierziwßy sobie swoie życie swowolne do niey vda/ vzna/ że nád wßelka lubieżnośćia gore wezmie/ y zwyćiężywßy pokusy/ w czystości będzie náládowca Przenasw: Panny. Dowod tego iáśny ná dzisieyßym Janie w żywocie Matki swoiey tryumfuiącym/ z osobliwego dáru czystości/ nigdy ná potym nie narußoney/ ktorey zá obecnością Przen: Panny (iákom wyżey powiedział) otrzymał. O tym *S. Ambr:* MARIA tantæ fuit gratiæ, vt non solùm in se Virginitatis gratiam servaret, sed etiam ijs quos inviseret Virginitatis insigne conferret: visitavit Baptistam, qui in vtero Matris priusquàm nasceretur exultavit. *Táka miáła táske Nasw: MARIA, że nie tylko w sobie chowáłá Panieństwo, ale też kogo náwiedziłá, tego dáru vdzielitá mu: náwiedziłá Chrzćićielá, ktory w żywocie Mátki nim sie vrodził, skoczył.* Wiele cnot y wzoru po sobie zostáwił ten to Jan S. po tym doroßßy/ osobliwie tednák cnoty czystości/ bo nie tylko o te cnote życie swoie dał/ náśtepuiąc żárliwie ná cudzołostwo y porubstwo Herodowe/ ále iáko *S. Hier:* vważa/ lubo vtwierdzony

Ep. 4. ad Ruft.

był w łásce Boskiey záraz w żywocie Mátki/ tednák z domu ná pußczą vćiekł/ pokus nieczystych vchodząc. Joannes Baptista Matrem S. habuit, Pontificisq; Filius erat, & tamen, nec Matris affectu, nec Patris opibus vincebatur, vt in domo Parentum, cum periculo viveret castitatis. Ták go dobrze swoim trunkiem czystości záraz w dziećińśtwie nápoiłá Przen: Pánná/ że ták znácznie w dálßym wieku w tey cnoćie pomnożył sie. A nie tylkoć to dziś sámego Janá tym zbáwiennym vczestowáłá Przenas: Pánná trunkiem/ ále y káżdemu w podobnych okázyách vdáiącemu sie do siebie/ gotowá to świádczyć.

Dwá sposoby miáłá y ma Przenas: Pánná ktoremi cnote czystości w dußách ludzkich rozmnaża/ y w pokusách tákich rátuie. *Naprzod* gdy tu ießcze ná Swiećie żyłá/ miáłá ten dar/ iż lubo vroda swoia wßystkie Corki Adámowe przechodziłá/ y lubo Nayświetßa iey Osobe ták wiele zlych ludzi/ á náwet y Pogáńskich (gdy w Egipćie byłá) widziało; iednák nie tylko z iey widzenia żadney okázyi do zlego nie mieli/ ále też sámo poyzrenie cudownym sposobem wlewało w dußę pátrzących ná nie/ iákieś rozmiłowánie sie czystości/ á obmierzenie lubieżności. Dla czego Przenasw: Pánne *S. Thom: Vill:* názywa onym Winem v Proroká/ rodzącym Pánieństwo. Vinum germinans Virgines. Ná które słowá ták pißę. Sacra, pura, & immaculata Virgo, cui etiam præ alijs erat hoc Virginitatis insigne, vt inspectores suos Virgines faceret, erat enim in ea Vinum germinans Virginitatem, *Swięta, czysta, y niepokalana Pánná, ktora miedzy innemi dárámi miáłá, że pátrzących ná sie Pánnámi czyniłá, albowiem miáłá, w sobie Wino, ktore Pánieństwo rodzi.* Teyże opinij iest *S. Bon: Gábryel: Berd: de Busto,* że sámo Pogáństwo przyznawáło poczćiwiony dar Przenas: Pánny. *Drugi* sposob ná pomnożenie w dußách ludzkich czystości ma Przenasw: Pánná/ gdy modlitwámi swemi vprasza v P. BOGA skuteczne łáski do zwyćiężenia/ ludziom w pokusách ćielesnych zostáiącym/ y nabożnie do przyczyny iey vćiekáiącym sie. Vstá Oblubieńcá Niebieskiego Pismo S. przyrownywa do Lilij wydáiących z siebie/ y nieiáko kápiących nayprzednieyßa Mirrę Labia ejus, Lilia distillantia Myrrham primam. *Arabicus* miásto Myrrham czyta Rorem plenum Myrrhâ, że vstá iego/ so roso kápiąca z Lilij pełna Mirry. Zwyczayna to v *Expozytorow* ktumáczących Pienia Sálomonowe/ iż zobopolnie chwały Oblubieńcá y Oblubienice stosuio do obudwu: á zátym y wárgom Nasw: Pánny służyć powinná tá chwalá. Labia ejus sicut Lilia distillantia Myrrham primam - rorem plenum Myrrha. Ale czemu to wárgi iey do Lilij przyrownywáło: iáwno sie domyślić/ że przez to dáia znáć/ iáko wdzięczne skutecznie sa modlitwy Przenas: Pánny przed Máiestatem Boskim/ według dawney zacnych Oratorow pochwały. Rosas & Lilia loqui.

Dct. Annæ Zach. 9.

Stim. Virt. l. 2. c. 23.

Cant. 5. ap. Comhic, FIG.

loquitur. Ale że z tych Liliy Mirrá y rosá kápie y zpiywa/ muſi tu bydź táiemnica: ieſt pewnie: Mirrá ieſt rzecz ſkuteczne od zgnilości záchowuiąca: rosá záś ieſt rzecz chłodząca. Wiec ia nie od rzeczy rzekę/ że przez to dáie ſie znáć/ iáko zá modlitwa Przenaś: Pánny otrzymuiemy od P. BOGA Myrrham optimam, láſki ſkuteczne/ záchowuiące w nas cnotę czyſtości od ſkázy y zepſowánia wſzelkiego/ y roſa zbáwienna/ to ieſt/ ochłodę w vpałach ogniow y podniat ćieleſnych. Dla tego hom. 2. ſup. Miſſ. S. Bernar: ták nayprędzey w tákich pokuſach do Przenaśw: Pánny/ vdawáć ſie nabożnie po ratunek káże. Si iracundia, ſi avaritia, aut carnis illecebra naviculam concuſſerit mentis, reſpice ad MARIAM. Jákoż tenże S. Bernar: widząc EXEMP. ap. Loh. iednego Szlachćica bardzo vwikłáneg ćieleſnością/ dał mu ráde/ y vproſił v niego/ że przez pierwſze trzy dni ná cześć TROYCE Przenaś: wſtrzymał ſie od nieczyſtości; drugie trzy dni vproſił v niego ná cześć Naśw: Panny/ ten po tym/ ták ſie záraz odmienił/ że dobrowolnie ſłub vczynił dożywotnie chowáć czyſtość. Ná potwierdzenie tego wſzyſtkiego/ oſobliwy ieden P. Maria. Chron. a. 1620. z Kronik náſzych Reformáckich/ przywodze przykład/ á raczey cud nie zbyt dawny/ ktory ſie pokazał ná iednym Bráćie náſzym młodym Kleryczku. Tego vroda ſkuſzona iedná Niewiáſtá/ gdy po żebránine do iey domu wſzedł/ ná ſtrone odwiodſzy do złego námawiáłá/ ále wſtydliwy Młodzian/ nagle záraz wyſkoczył z izby: wroćiwſzy do Klaſztorá/ proſi Przełożonych o odmiáne mieyſcá/ álbo żeby wiecey nie poſyłáno go ná żebránine/ nie wiedząc przyczyny/ nie vczyniono tego płochości to iego przypiſuiąc/ y owſzem ná vpokorzenie własney woli (iáko oni rozumieli) ná też żebránine wypráwiono go; mi iáiąc támto mieyſce bardzo zprágniony wſtąpił gdzie mu ſie dáno troche nápić/ y nágotowáne od oney niecnoty wypił *Philtrum*, to ieſt trunek Czárowniczy; Niewinność oná záraz gwałtowne pożąć w ſobie vpały ćieleſne/ bieżyć copredzey do Klaſztorá/ diſciplinámi kátuie ćiáło ſwoie/ we wſzyſtkim wzywáiąc rátunku od Naśw: Pánny: iákoż doznał go/ bo gdy Czárt głowę iego o ścianę chćiał rozbić/ Naśw: Pánná pokazawſzy ſie/ wziełá głowę iego ná łono ſwoie. O co rozgniewany Czárt polećiał do oney niecnoty/ y kázał iey/ áby znięwáżyłá. Wtóráż ktory w domu miáłá Nas: Pánny/ y zrobiwſzy z ćiáſtá oſobę owego Młodzianá/ kázał ſtylerámi od ſámey pozawſzy głowy áż do nog kłoć/ ktore wſzyſtkie rázy tym ſámym ná ćiele w Klaſztorze leżącego Zakonniká támtego pokázowáły ſie: ále Przenaś: Pánná ſiedząc przy nim/ kázde rázy záraz leczyłá smázuiąc go. Przez cáłe ztery Mieſiące to Męczeńſtwo ćierpiał Młodzieniec; ſtátecżny iednák przy czyſtości/ dopiero w dzień Zwiáſtowánia Nas: Pánny/ obiáwiłá mu Przenaśw: Pánná wſzyſtkę ſwoię ozdobę ktora wdárowáná byłá od BOGA/ y o vwolnieniu od męczeńſtwá tego oznáymiłá mu: nád to przychodzili do łożká iego wſzyſcy SS. iego Pátronowie/ y cáłowáli głowę iego: kilká rázy też z nim przez ten záś ſámá Przenaśw: Pánná y z S. Michálem odmawiáłá Jutrznią. Proſił iednák Przenaś: Pánny y zá duſze oney Niewiáſty: vczynłá y to Przenaśw: Pánná/ bo dowiedziawſzy ſie niecnotá oná o tych cudách/ ſtrudzona zá grzech/ przybieżáłá do Kotey Klaſztorney ná pokutę. Przydáie *Hiſtoryk*, że ten Zakonnik miał w zwyczáiu/ gdy wychodził gdzie z Klaſztorá/ wzywáć ná opiekę czyſtości ſwoiey Naśw: Pánny onemi ſłowy: Mites fac & caſtos, *vczyń nas cichemi y czyſtemi*. Z tey Hiſtoryi y wyżey pomienionych wywodow/ iáſna rzecz ieſt/ że przećiw Czártowſkiemu *Philtrum*, Przenaśw: Pánná y iey opiekę/ ieſt Salutare *Philtrum*, zbáwienny/ ſkuteczny ſpoſob obrony cnoty czyſtości y zwyćiężenia pokus ćieleſnych. O ktoro cnotę y rátunek proſmy Przenaśw: Pánny/ ſłowámi Kázimierzá S. Fac me mitem, pelle litem, compeſce laſciviam. *Amen*.

Hymn. Brev.

Gladius, ſolvens nexus Gordios.

Pro Annuntiat: B. V. M.

Non me liget, nec fatiget. Sæculi cupiditas.
Quæ indurat, & obſcurat, Mentes ſibi ſubditas.
Niech nie wiąże, Swiátá Xiążę Myśli mey do ſweywoli.
Bo w zacmienie, zátrudnienie, Wiedzie kto mu pozwoli.

STROPHA 16.

Fiat mihi secundùm Verbum tuum. *Luc:* 1.

PRzy dzisieyßey Vroczystości Zwiástowánia Przenaśw: Pánny/ iedne widzą wezły wiążą/ drugie rozwiązuią. S. N. Nowy wezeł/ y oraz náder cudowny widzę w żywocie Przenaś: Pánny/ kiedy zá spráwą DVCHA Przen: związáne/ złączone zostáło Bostwo Synà Bożego z náturą ludzką w żywocie Naśw: Pánny/ nád ktorym medytuiąc S. Boc: ták do swoiey duszy mowi: Vide anima mea innovata mira-
Coll. 1. bilia veritatis, quæ fecit junctura confæderans DEUM & hominem in verbo. *Vważay duszo moiá odnowione cudá prawdy, ktore spráwił związek iednoczący BOGA z człowiekiem w słowie:* á ten wezeł iest tuż nigdy nie rozwiązány według Doktorá S.
Damasc. Quod semel assumpsit nunquàm dimisit. *Drugi* wezeł dziś rozwiązuią/ á rozwiązuie go Przenaś: Pánná práwie iednym słowem: wezeł on stáry/ wezeł powikłány/ ktorym wszytek ná-
rod ludzki dla niepostuszeństwá Ewy zkrępowány był. O
L. 3. adu. haer. c. 33. czym *S. Irenæus.* Evæ inobedientiæ nodus solutionem accepit per obedientiam MARIÆ dicentis: Ecce Ancilla Domini &c. Pospolita iest/ że gdy iednych Więźniow rozwiązuią/ drudzy wołáią y proszą o rozwiązánie. Lubo nas Wcielenie Synà Bostkiego dostátecznie ile z siebie było uwolniło z wezłow od pierwszych Rodzicow nászych ná tyle náse zá-
ciągnionych: iednák z strony nászey dla zepsowáney náturey/ wiele ludzi powikłánych zostáie ná świecie/ osobliwie wezłámi miłości Swiátá/ ktora uwikłáni iáko w ciemnicy iákiey Du-
szá ich zostáie/ iáko wznáie S. Kázimierz o niey mowiąc: Quæ indurat & obscurat, mentes sibi subditas. A zá tym tacy żyią ná świecie/ iáko slepi/ nie widzą gdzie sie obrocić/ stanu żadnego státecznego sobie nie mogąc/ czyli nie dbáć o brák/ co iest rzecz bárdzo szkodząca zbáwieniu ich. Dobrze by tedy przy tey okázyi/ pomyślić o wywikłániu sie z świecz kich okázyi/ o obrániu sobie stanu dálszego życia swego. A do kogoż po to? Do ciebie Przenaś: Panno wszystkim tákowym záwołáć potrzebá z Kázimierzem S. Non me liget, non fatiget sæculi cupiditas: oná iest/ ktora ma Miecz dáleko stu-
secznieyszy/ niżli był niegdy *Alexándrá W.* ktorym Gordium-
nec-

nexum rozwiązał. Wiec ia wszystkim ktorzy záwikłáni są myślámi o dálszym postánowieniu życia swego: álbo ktorym Swiátá miłość nie dopuszcza wykonáć zámysły swoie pobożne o pogárdzie Swiátá/ podam sposob/ iáko sie máią z tego wy-
wikłáć/ á to przez Przenaś: Pánny opiekę y przyczynę. Wprzod powiedziawszy/ iáko to ciężki iest wezeł miłość Swiátá/ y iá-
ko rzecz trudna rozwikłáć sie od niego.

I. PARS

NIE dwu miar ten wezeł naybárdziey powikłány widzę/ to iest trudność w obierániu sobie stanu zwłaszcza doskonálego. náprzykład Zakonnego. *Naprzod* trudny wezeł: bo z pilnością wielką/ trzebá początku w nim szukáć/ to iest z pilnością wielką nie tylko obligácyi okoliczności stanu o ktorym kto zámyśla/ ále też duchá swego intencyi/ to iest coby go zachęcało do tego stanu/ do brzs rozstrząsáć y wważáć. Co iż iest wielce rzecz potrzebna/ sam zdrowy pokázuie rozum: bo to nie ná godzinę/ nie ná dzień ieden/ ále ná cále życie swoie/ trzebá sie tuż będzie tego trzymáć; záczym dowodzić tego nie trzebá. Wiec zá potrzebnieyszą rzecz bydź rozumiem/ gdy o niektorych sposobách te trudność vlatwiáią-
cych námienię: to iest/ iáko tego dochodzić do ktorego sta-
nu P. BOG kogo powoływa. Mistrzowie tedy duchá prze-
strzegáią. *Naprzod* żeby tu nie trzebá czekáć objáwienia iá-
kiego cudownego od P. BOGA/ ponieważ káżdemu dał P. Loner. tr. 3.
BOG świátło rozumu/ ná ktorym porátowánym świátłem Miáry ś. dosyć iest człowiekowi do poznánia powołánia práwdziwego. *Powtore*, że deliberuiąc o powolániu swoim/ wspo-
koić trzebá ile można Dusze swoie od wszelkich respektow/ áf-
fektow/ ták boiáźni/ iáko miłości/ to iest/ żeby to/ nie z boiáźni czego/ nie z biedy/ áby łátwieysze było pożywienie sie ná świecie/ nie z namowy czyiey/ nie dla obietnic/ nie dla wzgląd/ álbo dobrego mienia/ ále tylko dla sámego vpodobá-
nia sie P. BOGV/ á dla ochronienia Duszę swoiey od vpad-
ku y pokus grzechowych/ vpátrować sobie stanu. *Trzecia* á-
by przez ten czas/ czystości sumnienia przestrzegáć/ często do Sákrámentow Spowiedzi S. y Kommunij przystępuiąc/ y gorące modlitwy ná te intencyą do P. BOGA czyniąc z *Da-*
videm S. Domine notam fac mihi viam in qua ambulem. Ps: 142.
Pánie obiáw mi drogę moię ktorey chodzić mam, á tym zá-

ſem kiedy niekiedy vważáć ſobie/ álbo czytáć o końcu do ktorego człowiek ſtworzony ieſt/ to ieſt/ o wiecznym błogoſławieńſtwie/ o śmierći/ o Piekle/ o Sądzie Bożym/ o nieſtáteczności Swiátá. W tym pomyśl ſobie ták: Gdyby mnie kto obligował pod ſumnieniem/ żebym mu ták nayleppiey porádził/ iákiby ſtan życia ná świecie naybeſpieczniey ſobie obráć/ ktorybym mu też ná ten czas ſtan náznáczył: A czemuż ia/ gdy ſie námyſlam o ſtanie moim/ tákiegoż ſtanu ſobie ſámemu obieráć nie mam? *Ná oſtátek*, zwierzyć ſie komu duchá ſwoiego/ nie z świeckich ludzi/ nie z krewnych: bo ći álbo ſie nie rozumieią ná duchu/ álbo áffektámi ku robieniu wikłáni/ nie tráfią ná Duchá Bożego/ ále człowiekowi obcemu/ mądremu/ pobożnemu/ y ná rádzie iego przeſtáć. Tych ſpoſobow vżywáiąc/ vłatwiſz ſobie nieco te trudność/ ktorą maſz w obierániu ſobie ſtanu. *Druga* dáleko większa ieſt w tey okázyi trudność: to ieſt/ choć kto iuż vzna dobrze/ że ten/ álbo ow ſtan/ ten Zakon ieſt właśnie według ſił iego/ ták duſznych iáko y ćieleſnych/ łáſką Bożą porátowánych/ y prawie we dnie y w nocy ná myśl mu idzie/ ſumnienie pobudza/ áby coprędzey do ſkutku co vmyślił przyprowádził: Coż! kiedy miłością do świátá związány/ z węzłá tego rozwiązáć ſie nie może/ żal mu odſtąpić roſkoſzy/ wygod/ wolności/ nádziei/ bogactw/ honorow ná świecie. O ćieżkiż to bárdzo węzeł/ y trudny do rozwiązánia! Ciężki mowie: bo miłość Swiátá potężnie duſze w ćiele ieſzcze zoſtáiącey potencye/ to ieſt rozum/ y wolą włoże: y owſzem rzecz cudowna/ im ſłábſzy ieſt świát/ tym bárdziey krępuie miłością ſwoią ſercá ludzkie. *Prorok* przypátruiąc ſie Izráelowi w świeckich márnościách/ ſwywołách vtopionemu/ przyrownywa świátowość ich do iedney páięczyny. Telas araneæ texuerunt. Nic ſłábſzego nád páięczyna ná Swiecie/ nic nieſtáteczniey ſzego nád świeckie roſkoſzy/ márności/ á choć to ſiłá bárdzo koſztuie człowieká: bo iáko páiąk/ własne ſwoie wnętrzności toczy y obraca ná páięczyną/ ták świeccy ludzie/ iedne ſwoie duſze/ bo zbáwienie ieżą te márności dáią Telam araneæ texuerunt: á przecie tá páięczyná márności/ pátrzćie/ im ſłábſza ieſt/ tym mocniey krępuie człowieká/ to ieſt/ co dáley to mizerniey ſzy Swiát/ á prze-

FIG. Iſai: 59.

przecie bárdziey ludzie kochaią go teraz/ niż przed tym/ iákie bogáctwá/ iákie vrodzáie/ iáko ſzczęśliwe záſy przed tym były/ á przecie nie ták ſie ludzie w nim kochali; tyſiącámi ludzi Paniąt/ Senatorow/ Cesárſkich Zon/ Corek/ ná mężeńſtwo ſło; teraz gdyby drugiego (choć biedá koło niego) ſtoma o Wiárę S. podkurzył/ álbo odebrániem oſtátká iego vboſtwá pogroził/ záprzałby ſie podobno Wiáry: przedtym ták wiele Krolewiczow/ Cesárzow/ Biſkupow/ w Hábitách Zakonnych P. BOGV ſłużyło/ tyſiącámi Zakonnikow bywało/ ták że w Mieśćie Oxirynk w Egipćie było Zakonnikow oraz dzieſięć tyſięcy/ Zakonnic dwádzieśćia tyſięcy. A teraz dziwno świátu/ że kilká tyſięcy/ náprzykład w Krolestwie iednym Zakonnikow/ álbo Zakonnic naydzie ſię; á drudzy ieſzcze mniey pobożni mowią/ że nic po ták wielu Klaſztorách/ nic po Zakonnicách. Zgołá/ choć co raz większa biedá ná świecie/ tym mniey ludzi gárnie ſie do ſłużby Bożey/ wola oni choć ogryſki świeckie ná wolności/ niżeli w Domu Páńſkim Chleb CHRYSTVSOW. Pięknie o tym *S. Grzeg:* Ecce jam in ſeipſo mundus aruit, & adhuc in cordibus noſtris floret, vbiq; mors, vbiq; luctus, vbiq; deſolatio, vbiq; percutimur, vbiq; amaritudine replemur, & tamen cæcâ mente carnalis concupiſcentiæ, ejus amaritudines amamus, fugientem ſequimur, labenti inhæremur. *Oto iuż świát w ſobie vwiądł, a ieſzcze w ſercách náſzych kwitnie, wſzędzie płacz, wſzędzie śmierć, wſzędzie ſpuſtoſzenie, zewſząd nas bią; gorzkością nápawáią; á przecie zaſlepieni ciałá pożądliwością, gorzkości iego ſobie ſmákuie. my, zá vćiekáiącym przed námi bieżemy, ná lecącym wſpieramy ſie.* Vznał ná ſobie nie dawnych cząſow R. P. 1569. choć ieſzcze ná ten czás Heretyk *Thom: Pondo*, ták ćiężkie y trudne do rozwiązánia ſą węzły miłości do świátá: Ten zacnym Poniećiem y Dworzánínem znácznieyſzym bedąc ná Dworze Krolowey Angielſkiey Elżbiety Arcyheretyczki/ w tańcu ieden dnym o konfuzyą przyſzedſzy bárdzo wielką/ vmyślił y Wiárę zią y záraz świátowo opuścić ſłużbę/ ktorego wyieżdżáiącego z Londynu Miáſtá/ ſłową opiſuie Hiſtoryk. Vale Elizabetha Regina? vale Aula? vale Londinum? vale munde; vincula tua aſperitatem habent veram, iucundita-

SENT.

Conc. hiſt, h. 71.

tem falſam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miſeriæ. *Zegnam cie Elżbieto Krolowa? żegnam cie Dworze? żegnam cie Londynie: żegnam świecie, ktorego wezły prawdżiwą maią przykrość; á fałſzywa weſołość, pewny żal, a nie pewna roſkoſz, cieżka praca bogáżliwy odpoczynek, á wſzytko miżeryi pełne.* Nád to, nie tylko cieżki ieſt wezeł miłości Swiátá/ ále też bárdzo trudny do rozwiązánia. Trudny kłebek bywa do rozwiązania/ kiedy owo tylko ſáme wezełki znáć/ á ſámego końcá; dla odmotánia nie widáć. To też Swiát ták czyni/ kogo ſobie miłością świecką umota: choć też zámyśli wymotáć ſie człowiek taki z márności świeckich/ ná żywot Zakonny puścić ſie: to mu záraz świát ſáme wezełki pokázuie/ to ieſt exágeruie cieżkość/ oſtrość ſtanu Zakonnego/ biedę zimno/ vpokorzenia/ wieczną á przykrą czyſtość/ y inne ciężáry Zákonne: á záś koniec kłebká tego kryie/ áby go człek nie poſtrzegł/ álbo nie vważał: to ieſt odrywa go przez krotofile świeckie/ od vważ gi oſtátniego terminu człowieká káżdego/ ktory ieſt BOG/ przez zbáwienie duſzne otrzymány/ od vwagi oſtatecznych rzeczy/ Sądu/ Smierći/ Piekłá/ od vwagi/ ták ſzczęśliwy zá te momentowe vtrapienia czeka człowieká koniec; o ktorym O. S. Fráncißek mawiał. Fratres modica paſſio, gloria infinita. *Bráćia krotkie vćierpienie, chwała nieſkończona.* Przyznáie ia/ że Stány Zakonne/ nie ſą bez wezełkow/ bez przykrośći/ nie zákrywam ich áni táić chce/ ále to tylko powierzchu/ poyżreyćie ieno co to tám zá roſkoſzy/ weſołości/ vkontentowánia duſze/ tu ieſzcze w ćiele żyiącey pod temi wezełkámi/ pod grubem habitem/ wezłowátym páſem/ z kośćiałym od biedy/ od zimná ćiáłem: ták álbowiem Dawid S. mowi: Vmb. n. 619. Pſ. 26. In die malorum abſcondit me in abſcondito tabernaculi. *Pod czás dniá przykrego vkrył mie w ſkrytości przybytku ſwego:* ktorych ſłow *S. Bern:* do Zakonnikow zázywa/ wyliczywſzy im/ iáko w Zakonie/ nie maſz iuż potrzeby myśleć o dzieciách/ o żenie/ o iármárkách/ o odzieży/ o iedzeniu/ o piciu/ y winſzuiąc tego ſzczęścia mowi. Procul à vobis magna ex parte diei malitia, ſollicitudo vitæ, ſic abſcondit nos Deus in abſcondito tabernaculi ſui. *O iák dáleko od was vtrapienie, y pieczołománie tego żywota?*

świata? ták ći to ták, vkrył nas Bog w ſkrytości przybytku ſwego. S. Laur: Iuſtin: pyta ſie/ Czemu vkontentowánia/ weſołość/ y roſkoſz/ ktorey Zakonnicy dobrzy/ w powołániu ſwoim doznáią/ pokrył temi wezełkámi/ to ieſt oſtrością życiá? y odpowiedá ná to: że ináczey/ álbo nikt/ álbo ledwie kto ná świećieby zoſtał. Conſulto DEUS gratiam Religionis hominibus occultavit, ne ſi cognoſceretur eius felicitas, omnes ad eam, confugerent. Swiát záś/ ieſzcze tym bárdziey te wezełki oſtrości Zakonney pokázuie człowiekowi/ á co pod niemi dobrego/ zákrytego ieſt/ wſzelkim ſpoſobem zákrywa/ y ták deliberuiącego człowiek o Stánie Zakonnym/ nie może tego wezłá rozwiązáć/ vwolnić ſie od cżárá. *Nayuprzykrzenßy iednák/ wezeł zwykł zárzucáć świát ná tákie duſze/ wezeł wrodzony/ to ieſt wrodzoną miłość ku Rodźicom własnym/ álbo Rodźicow ku dźiećiom ſwoim. O iák często nierozumna tá miłość mota/ odwodźi od powołánia niewinne duſze/ rozmáitemi perſwazyámi? mowiąc dźiećiom; młodyś ieſzcze. A gdźieś ſie podźiała ſłowá Prorockie:* Bonum eſt viro, cum portaverit iugum ab adoleſcentia ſua. *Dobrze ieſt człowiekowi, kiedy od młodości ſwoiey weźmie ná ſie iárzmo:* Gdźie ſie podźiewie przeſtrogá Mądrego *Salomona.* Memento Creatoris tui in die iuventutis tuæ. *Pamiętay ná Stworce twego, we dni młodości twoiey.* mowiąc. Jákże nás to opuścić możeſz. Ná co *S. Bonav:* odpowiedáiąc/ przywodźi P. JEZVSA/ ktory we dwunaſtu lát odſzedł Matki Naſzey y Oycá mniemánego: pięknie ná tákoſz mowę odpowiedźiał ieden Zakonnik S. Dominiká/ znáczným Pánięćiem do Zakonu wſtąpiwſzy; temu/ gdy Rodźony Brát dáł znáć/ iáko Mátká iego oſierocona/ z żalu wielkiego vmiera/ pokazał mu Crućifix/ y rzekł: Pátrz Bráćie/ że P. JEZVS/ lubo widźiał że Mátká iego pod Krzyżem/ y z Jánem pokrewnym/ od ſerdecznego żalu práwie vmieráłá/ mogł ná pocżiechę iey z Krzyżá zſtąpić/ á przećie nie vczynił tego; Więc y ia tego nie mogę vczynić dla Mátki moiey. Mowiąc ieſzcze. Moje to bydź po tym? A kiedy śmierć zaydźie? á kiedy chorobá nieſpoſobnym uczyni/ á kiedy duch oſłabnie? á kiedy vmknie BOG więcey łáſki/ y náthnienia ſwego/ poſtrzegá przeſtrzega *Iob:* Semel loquitur DEUS, & ſecundò id ipſum non repetit, *Raz tylko* EXEMP. Pex. h. 89 Iob. 33. Eccl. 12. Tren. 3. ap. Vmb. citt. Sur. in vita eius.

ko P. BOG mowi, á wiecey nie powtarza. Teć co węzły ślepey miłości Rodźicow pochodzące powikławszy dusze/ o iak wielu/ nie tylko dźieci ale y Rodźicow zgubiły wiecznie/ iednym zakonem to przykładem. *R. P. 1578.* W Hiszpanij/ Conc. hist. h. 54 pewni Rodźice syna swego/ płaczem/ námowámi wywabili z Zakonu OO. Kápucynow/ po tym w domu ożeniwszy go/ w krotce nie kontenci z ożenienia synowskiego/ krzywo ná niego pátrzyć poczęli; látac/ do roboty domowey nágániać. Nágástatek/ przyszło do tego że syn summnieniem strapiony/ widzac że y u BOGA/ y u ludźi ná posmiech/ ná pogárde przyszedł/ zsiedszy Oycá własnego w polu; ná ziemie obáliwszy/ przeklinaiąc naprzod/ że go przywiodł do opuszczenia powałánia Zakonnego/ á przez to BOGU y ludźiom obmierzłym vczynił/ okrutnie zámordował/ ten po tym złápány/ ná katowskie ręce przyszedł/ To widźiécie: łáko to trudny do rozwiązánia węzeł miłość świecka/ osobliwie ku Rodźicom/ temu/ ktory zámysla porzucić świát/ przez przyięcie Stanu Zakonnego.

II. PARS Ciężkie to y trudne przyznaie węzły/ z ktorych káżdemu o postánowieniu dálszym/ zwłaszcza w Zakonie/ życia swoiego/ wywikłać się koniecznie trzebá; ále ná to látwieyszego sposobu nie máss/ tylko táki/ iákiego zázył *Alexander IV.* ná ow sławny Bossków Pogánskich węzeł Gordyiski/ktorego nikt nie mogł rozwiązáć/ áże sztuka porádził mu *Alexander*; gdy mieczá dobywszy rozciął onże. Náyduie się y Mistyczny Miecz á miecz bystry/ obosieczny/ ktorym wszelkie węzły świeckie przeszkadzáiące komu do stánu Zakonnego/ rozwiązane rozcięte bydź mogą: á ten miecz widźiał Jan S: wychodzący z vst Apoc. 1. cudownego mężá. Et de ore ejus, gladius vtraq; parte acutus exibat: ten zás miecz według *S. Damian:* znáczył Du- FIG: chá S. á zá tym łáski iego. Nie można nigdy nikomu rozwiązáć się z Swieckich márności/odważyć się ná ten Stan Zakonny/ bez osobliwey łáski Ducha Przenaś. A w czyichże rękách ten miecz zbáwienny? Nie w inszych/ tylko w rękách Encycl. T. 2. Heroiny Niebieskiey Przen: Pánny. Zwyczay stárodawny był w Niemczech/ że dniem przed ślubem Oblubieniec posyłał miecz swoy Oblubienicy swoiey. Przenaś: Pánna Doktorowie SS. zowią Oblubienicą Ducha Przenaś: Zdolna tey Oblubienica

błenice do tákiego mieczá ręká/ bo o niey powi *Proverbiá:* Prov. 31 *liść.* Manum suam misit ad fortia, W iey tedy ręce odał Duch Przenaśw: ten miecz/ to iest/ łáski/ rátunki/ do rozcięcia węzłow Swieckich. *Náprzod* tedy tym mieczem/ rozcina te węzły/ gdy niektorym vprászá u P. BOGA duchá powałánia do Stánu zbáwiennego/ skuteczne rátunki do zwyćiężenia miłości Swieckich/ y mężna odwage ná przełománie wszelkich do tego przeszkod. W Jndyách/ gdy między Chrześćiány y Pogánstwem/ wszczęła się sporka/ ktoby był Bosius de sig: L. wiekszey mocy/ czy Obraz Nasw: Pánny/ czy bálwány Po- 9. c. 10. gánskie? Ná probę tego/ potężnie związáno dwu Młodzieńcow ná Jmię MARYI/ dwu drugich/ ná imię bálwánow/ HIST. ktoreyby strony Młodz rozwiązáni byli bez żadney pomocy ludzkiey; tá stroná miáła wygrác: ledwie co ná owych dwu zawołano Ave MARIA, aż záraz przybyła Nasw: Pánná/ y ná ręki iey dotknienie rozwiązáni oni dwáy zostali/ á ná támtych drugich powrozy zostáły. Co Przenaś: Pánná wyświádczyłá tu widomie/ w vwolnieniu od węzłow Máteryálnych/ co nie widomie zwykłá wyświádczáć innym ludźiom/ ktorzy rozmyśláiąc o vwolnieniu się od świátá przez stan Zakonny/ nabożnie do iey się Swietych modlitw oddáią/ bo tácy ochotnie/ mężnie w Jmię MARYI dufáiąc/ oraz w opiece iey/ odważáią się ná nowy żywot. Doznał tego skutku ná sobie Wielki Doktor náprzod Akademij Páryskiey/ á po tym w Zakonie nászym *Alex: Alens:* ten miał ślub/ iż o cokolwiek by go kto prosił ná Jmię Nasw: Pánny/ wszystko vczynić miał/ o czym wiedziawszy iedná pobożna Páni/ á widząc iáko mogł ślá Kościołowi Bożemu/ dla swoiey Mądrości wielkiey/ pomocny bydź Zakonnikiem bywszy/ niżeli żyiąc ná godnościách/ w dostátkach świeckich/ wydáłá za táiemnice przed Bráćia nászą/ námawiáiąc ich áby go tym sposobem pozyskali sobie: vczynili ták: y poszedszy do niego niby po żebraninie/ ieden z nich ná strone go odwiodszy/ rzecze: Proszę cię dla miłości Nasw: Pánny/ ábyś świát porzućił/ á został Zakonnikiem nászym/ zdumiáły ná to *Alexander* iáko ná nowa rzecz/ y srodze zmieszány/ bo Swiatem wielce powiłany był/ otoż ná Jmię Przen: Panny/ mężnie świát

opuścił

ko P. BOG mowi, á wiecey nie powtarza. Teć co węzły z ślepey miłości Rodźicow pochodzące powikłáwszy dusze/ o tak wielu/ nie tylko dźieći ále y Rodźicow zgubiły wiecznie/ iednym zakonem to przykładem. *R. P.* 1578. W Hiszpánij/ pewni Rodźice syná swego/ płáczem/ námowámi wywabili z Zakonu OO. Kápucynow/ po tym w domu ożeniwszy go/ w krotce nie kontenći z ożenienia synowskiego/ krzywo ná niego pátrzyć poczęli; látac/ do roboty domowey náganiáć. Náostátek/ przyszło do tego że syn smutnieniem zrapiony/ widząc że y u BOGA/ y u ludźi ná posmiech/ ná pogárde przyszedł/ zsiedszy Oycá własnego w polu; ná ziemie obáliwszy/ przeklinaiąc naprzod/ że go przywiodł do opuszczenia powołánia Zakonnego/ á przez to BOGV y ludźiom obmierzłym vczynił/ okrutnie zámordował/ ten po tym złápány/ ná kátowskie ręce przyszedł/ To widźicie: łáko to trudny do rozwiązánia węzeł miłość świecká/ osobliwie ku Rodźicom/ temu/ ktory zámysla porzućić świát/ przez przyięćie Stanu Zakonnego.

Conc. hist. h. 54

II. PARS Ciężkie to y trudne przyznáie węzły/ z ktorych káżdemu o postánowieniu dálszym/ zwłaszcza w Zakonie/ życia swoiego/ wywikłáć się koniecznie trzebá; ále ná to łátwieyszego sposobu nie máss/ tylko táki/ iákiego zázył *Alexander M.* ná ow sławny Bossków Pogánskich węzeł Gordyiski/ktorego nikt nie mogł rozwiązáć/ áże sztuka porádził mu *Alexander*; gdy mieczá dobywszy rozćiął onże. Náyduie się y Mistyczny Miecz á miecz bystry/ obosieczny/ ktorym wszelkie węzły świeckie przeszkadzáiące komu do stánu Zakonnego/ rozwiązáne rozćiąć bydź mogą: á ten miecz widźiał Jan S: wychodzący z vst cudownego mężá. Et de ore ejus, gladius vtraq; parte acutus exibat: ten záś miecz według *S. Damian*: znáczył Duchá S. á zá tym łáski iego. Nie można nigdy nikomu rozwiązáć się z Swieckich márności/odważyć się ná ten Stan Zakonny/ bez osobliwey łáski Ducha Przenaś: A w czyichże rękách ten miecz zbáwienny? Nie w inszych/ tylko w rękách Heroiny Niebieskiey Przen: Pánny. Zwyczay stárodawny był w Niemczech/ że dniem przed ślubem Oblubieniec posyłał miecz swoy Oblubienicy swoiey. Przenaś: Pánne Doktorowie SS. zowią Oblubienicą Ducha Przenaś: Zdolna tey Oblubienice

Apoc. 1.

FIG.

Encycl. T. 2.

bienice do tákiego mieczá ręká/ bo o niey mowi *Proverbiá. iiii.* Manum suam misit ad fortia, W iey tedy ręce oddał Duch Przenasw: ten miecz/ to iest/ łáski/ rátunki/ do rozćięcia węzłow Swieckich. *Náprzod* tedy tym mieczem/ rozćina te węzły/ gdy niektorym wpraszą u P. BOGA ducha powołánia do Stánu zbáwiennego/ skuteczne rátunki do zwyćiężenia miłości Swieckich/ y mężna odwage ná przełománie wszelkich do tego przeszkod. W Jndyách/ gdy miedzy Chrześćiány y Pogánstwem/ wszczęła się sporka/ ktoryby był większey mocy/ czy Obraz Nasw: Pánny/ czy bálwány Pogánskie? Ná probę tego/ porężnie związáno dwu Młodzieńcow ná Jmię MARYI/ dwu drugich/ ná imię bálwánow/ ktoreyby strony Młodz rozwiązáni byli bez żadney pomocy ludzkiey; tá strona miáła wygrác: ledwie co ná owych dwu zawołano Ave MARIA, áż záraz przybyła Nasw: Pánná/ y ná ręki iey dotknienie rozwiązáni oni dwáy zostáli/ á ná tamtych drugich powrozy zostáły. Co Przenaś: Pánná wyświádczyłá tu widomie/ w uwolnieniu od węzłow Máteryálnych/ to nie widomie zwykłá wyświádczáć innym ludziom/ ktorzy rozmyśláiąc o uwolnieniu się od świátá przez stan Zakonny/ nabożnie do iey się Swietych modlitw oddáią/ bo tácy ochotnie/ mężnie w Jmie MARYI dufáiąc/ oraz w opiece iey/ odważáią się ná nowy żywot. Doznał tego skutku ná sobie Wielki Doktor náprzod Akádemij Páryskiey/ á po tym w Zakonie nászym *Alex: Alens:* ten miał ślub/ iż o cokolwiek by go kto prosił ná Jmię Nasw: Pánny/ wszytko vczynić miał/ o czym wiedziawszy iedná pobożna Páni/ á widząc iáko mogł ślá Kościołowi Bożemu/ dla swoiey Mądrości wielkiey/ pomocny bydź Zakonnikiem bywszy/ niżeli żyiąc ná godnościách/ w dostátkách świeckich/ wydáłá za táiemnice przy Bráciá nászą/ námawiáiąc ich áby go tym sposobem pozyskali sobie: vczynili ták: y poszedszy do niego niby po jebráninie/ ieden z nich ná strone go odwiodszy/ rzecze: Proszę cię dla miłości Nasw: Pánny/ ábyś świát porzućił/ á został Zakonnikiem nászym/ zdumiáły ná to *Alexander* iáko ná nowa rzecz/ y srodze zmieszány/ bo Swiatem wielce powitány był/ orzekł ná Jutrz Przen: Panny/ mężnie świát

Prov. 31

Bosius de sig: L. 9. c. 10.

HIST.

EXEMP

opuścił/ y ná ścisłą Regułę S. O. Fráncißká odważył ſię/ gdzie w wielkiey świátobliwości żywot swoy prowádził/ y skończył/ náuká swoią Zakon y Kościoł S. oświeciwßy. Tákże czytámy iáko B. Amádeußowi pokazawßy ſię Przen: Pánná z O. S. Fráncißkiem y Antonim S./ kazáłá mu wstąpić do Zakonu Bráci Mnieyßych. y wiele tym podobnych przykładow náłazłoby ſię. *Nádto* Tego ia rozumienia ieſtem/ że káżdy z nas Zakonnikow/ cośmy Contenci z powołánia náßego/ te łáſke (zá ktoro BOGV náßemu niech będzie ośobliwa ná wßytkie wieki cześć y chwałá) nie inászey od dobroći Boſkiey otrzymáliſmy/ tylko przez opieke/ y przyczyne Przenaśw: Pánny/ oná ieſt/ ktora tym mieczem zbáwiennym rozćiełá/ rozwiązáłá w sercách náßych/ ćiężki/ y trudny wezeł miłości świeckiey. *Powtore* Przenaś: Pánná tym mieczem rozwiąz wßy śidłá świátowe y wprowadziwßy do Zakonu nimże od wßelkich pokus broni Zakonnikow/ gdy im vprząża łáſke státeczności/ vkontentowánia/ y vwierdzenia w Stanie swoim. Stanu Zakonnego/ wielce piękną Figurę vpátrzył *Bern: S.* w łoju Sálomoná Niebieſkiego/ y iego Oblubienice figuruiącey Przenaś: Pánne/ ktore ſamże Oblubieniec opiſuie ták: Lectulus noſter floridus. *Łoże naſze kwieciſte.* Tá te bowiem ſłowá pomieniony Doktor/ ták piße. En Eccleſiæ Lectum in quo quieſcitur, clauſtra exiſtimo eſſe & Monaſteria, in quibus quiete à curis vivitur ſæculi, & ſollicitudinibus vitæ. *W Kośćiele Bożym, łożem náznáć mogę Zakony SS. y Klaſtory, w ktorych żyie człowiek ſpokoynie, wolny od pieczołowania Swieckiego y doczeſnego.* Ale ta dálßę vważ, żam okoliczności łożá tego: Piſmo ś. ná innym mieyſcu przydáie/ że to łoże/ otoczone było oſtremi mieczámi. En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſrael; omnes tenentes gladios. Kogoż tedy miſtycznie łożá/ to ieſt Zakony SS. máią ná ſtrazy około ſiebie/ żyie tol/ y zkąd te mieczе otaczáiące Zakonniká? Doyść możemy z trzech tego mieyſcá Pieniow Sálomonowych gdźie Przena: Pánna w osobie Oblubienice przyrownywa Oblubieniec do Wieże Dawidowey/ pełney rynßtunkow woiennych: Sicut turris Dávid collum tuum, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura

Vad. in. 1464.

FIG:

Cant. 2.

Cant. 3.

Cant. 4.

fortium. Mieczе te bronіące Zakonnikow od pokus znáłáſki Duchá S. iákom wzwyß powiedział/ one zás bronią przećiw wßelkiey potędze pátáńſkiey/ ále te mieczе/ te obrony z twego Arſenału mamy Przenaydoſtoynieyßa opiekunko wßytkich Zakonow Przenáśw: Pánno. Twoiemu mieczowi odćináiącemu chęć wßelką do świátá przypiſuiemy/ iż przez ćię raz wprowádzeni do Zakonu Swiecey nie dáliśmy zárzućić świátu ná ſercá náße kaydan świátowey miłości: Wyznáiemy pokornie/ że y w ten cás/ gdy my práwie śpiemy/ odpoczywamy bespiecznie/ nie zásypiaß Stroż náß/ ále pámięta ß o potrzebách náßych. Dáwne Hiſtorye Rzymſkie pißą/ że Rzymiánie v ßábel swoich nośili dzwoneczki iákieś. Przeto kto ſie nie czuł ná mocy/ vmykał z dáleká ſłyßąc te dzwoneczki/ ßáble Żołnierzá Rzymſkiego. Podobnyć nieiáko mieczе/ álbo obroná Przen: Pánny/ ktora ona ma nád Zakonnemi oſobámi/ z Swiátem/ z Czártem/ y Ciáłem potykáiącemi ſię; bo ledwie záđzwonią/ záwoláia do Przen: Pánny/ przybywa záraz ná potátowánie ich/ á náwet/ y na ſáme Echo/ Jmieniá iey/ wßelkie od nich vciekáią pokuſy/ wßelkie ćiężary Zakonne/ przykrości/ oſtrości/ w ſłodkość im obráca. Nie może nigdy żadna Mátká o wygodę dźiatkom swoim ták ſię ſtáráć/ iáko Przenaś: Pánná pieczą má około dußkтore świát porzućiły. Widźiał raz S. Dominik/ że Przen: Pánná w towárzyſtwie S. Cecilij y Kátárzyny/ iego Zakonnikow w nocy ſpiących/ iáko dźieći własne obchodźiłá/ y ná noc káżdego pokropiłá/ znák Krzyżá S. nań kładąc. *B. Henr: Hugo* widźiał że w iednymże Zakonie inny pobożny Mąż widźiał/ iako pracuiących pocących ſię ná robocie Bráći/ Przen: Pánná z Anyołámi pot zbierálá we dwoie naczynia/ y złota tuwálnią vćieráłá/ poſyłáiąc ich w pracách Zakonnych. Pezeto *S. Bonavent:* wßytkich Zakonnikow nápomina: Religioſi omnes honorate illam, quia eſt adjutrix, & veſtra ſpecialis Advocata. *Zakonnicy wßyſcy czćiyćie y ßánuyćie tą, álbowiem oná ieſt wáßą oſobliwą Wſpomożycielką y Opiekunką. Potrzećie.* Ponieważ by naydoſkonálßy Zakonnik/ nie ieſt ießcze oſobliwie przy ſámey śmierći bespieczeń/ áby ſnáć ślebká iákiego/ y wten

Wanhor f. 230. APOPH.

Bzov. an. 1195.

Beluac. c. 107. in Pſal.

y wten czás miłość Swiátá/ álbo ciáłá niezázuciłá ná nie-
EXEMP. go y nie vmorálá/ iáko ná ták wielu pokazało sie to. *S. Hu-*
go Gratianopol: ktory długo ták Zakonnik z Kártuzámi mieß-
kał/ wielkiey doskonałości Mąż/ gdy przed konániem zzewno
Paciuch. poczał płákáć/ spytány od iednego Brátá o przyczyne/ y iesz-
in salut. li nie czuł násie tákiego ciesskiego grzechu? odpowiedział.
ex 22. Coż choć nie czuie ponieważ ießze iedna pożadliwość y már-
ność człowieka (ieżeli gó łáská Boża nie obroni) wwikłać, y
do piekłá wtracić może. Wiec y przy śmierći/ trzebá Za-
konnikowi dla obrony/ Mieczá łáski Boskiey/ gratiam per-
severantiæ: łáski stáłecznego dotrwánia. Nie frásuy sie któ-
ry sercem szyrym pogárdziłes światem dla BOGA/ y w tey
ostátniey poczebie dostánieß tego Mieczá/ tey ostátniey obro-
L.1.C.29 ny/ ále z rok Przen: Pánny/ to iest przez iey przyczyne. *Ru-*
dolph: Horrer: pisße: że *Pompeiuß* chcąc w Woysku swoim postro-
mić excessa niektore Woyskowe/ ßáble w pochwách Signe-
tem swoim pieczetował żołnierzom. Coś podobnego czyni
Przenaś: Pánná/ áby Żołnierzow iey/ to iest/ náboznych ku
sobie Zakonnikow/ oney ostátniey godziny obroniłá od upad-
ku nieszczesliwego/ pieczętuie nieiáko w nich Mieczłáski Du-
chá Przenaś: kiedy przyczyna swoia vprasza im vtwierdzenie/
y meństwo przećiwko zdrádom ßátánskim/ ktoremi w one ostá-
tnia godzine ßturmuia: Co niektorym y widomie świádczy-
EXEM. łá/ posiłáiąc ich przy skonániu; ná iednym przykłádzie/ oba-
czmy. W Zakonie Dominiká S. był *B. Alanus* wielce nabo-
D. Ant. żny ku Przenaśw: Pánnie/ ten przed śmiercią w ciesskich by-
3.p. hist. ßy pokusách/ począł przeklinać dzień ktorego Zakonnikiem
c.10. został: leć gdy przy nim stánęłá Naśw: Pánná/ y rzekłá: Ja
me omnis spes vitæ, & virtutis. *We mnie wßelaka nadzie-*
ią żywotá y Cnoty: wnet chory záwołał. Błogosłáwiona go-
dzina w ktora zostałem Zakonnikiem/ y błogosłáwiona Mat-
ká CHRYSTVSOWA ktoreiem służył/ á w tym wesoło
EXEMP. skonał. A w nászych Kronikách często czytamy/ iáko niekto-
rych Braći konáiących sámá Przenaśw: Pánná v łoßká pilno-
wałá/ że y do Celle nie tylko do łoßká chorego nie śmiáło ßá-
tánstwo z pokusámi swemi przybliżyć sie. Wßyscy tácy iáko
ßczesliwie pod opieką Przen: Pánny przez powołánie do Za-
konu

konu z świátowych węzłow rozwiązáli sie byli/ ták y pod tąż opieką Przen: Pánny z wiezow ciáłá swego vwolnieni ná ßczesliwość/ y wieczną wolność/ oraz z Obrońićielką swoią poszli. Co y nam niech ziedna twoiá wielowładna Przenaśw: Pánno przyczyną v Synáá twoiego/ ktoremu z Oycem y Duchem S. niech będzie wieczna cześć y chwałá. *Amen.*

Speculum Patientiæ.

STROPHA 16

Nunquàm ira, nunquàm dira, Me vincat elatio.
Quæ multorum fit malorum. Frequentèr occasio. Pro Com passione B. V. M.
Niech gniewliwie, y chełpliwie, Sobie nie postępuię
Gdyż od złego z zrodłá tego, Pochop bydź vpátruię.
Stabat autem juxta Crucem. *Ioan.* 19.

MIeni sie dźiś niezwyczaynie wßytek Swiát/ ták ná Niebie/ iáko y ná ziemi. S. N. Mieni sie ná Niebie/ gdy zácmione zostáły nád bieg przyrodzony luminárze Niebieskie. A sexta hora tenebræ factæ sunt, super vniversam terram, vsq; ad horam nonam. Mieni sie świát ná ziemi/ bo ziemia niezwyczaynie sie trzesie/ groby swoie otwierá/ vmárli żywi z niey wychodzą: Terra mota est & petræ scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum qui dormierant surrexerunt. Matt. 27. A czemuż sie to mienicie ták śliczne stworzenia Boskie? Czemu sie ták alterutecie? Dochodzą przyczyny: bo dźiś náturá ludzka w pieknośći swoiey zmieniła sie y ośkaradzona zostáła/ á to dla grzechu ciesskiego gniewu/ nienawiśći. Gniew/ záwziętość Xiążąt Żydowskich przyczyna był/ że stworzenie nadzne Stworcę swego w ciele ludzkim zeżarło/ zábiło. Solebat enim, quòd per invidiam tradidissent eum Summi Sacerdotes. O ták wielka y ßkaradna odmiana osobliwie w samym człowieku grzech ten gniewu y nienawiśći sprawnie/ ktory nie tylko ná duszy/ ále pospolićie y ná ciele pokazować sie zwykł. Z tąd *Plutar.* Filozof Pogáński/ gdy sie kiedy rozgniewał/ záraz sie w Zwierćiedle przeglądał/ żeby sie był sámá odmiana ná twarzy swoiey odraził od gniewu. Dobrzeby y każdemu Chrześćiańskie- Theatr. Vit. T. S.

mu człowiekowi w okázyách do gniewu zostáiącemu/ ná obrzydzenie sobie tego grzechu podobnego záżywać sposobu: w czystym przeyźrzeć sie zwierćiedle/ gdy gniew/ pássya opánuie. A gdźież ták iego szukáć? Strabat autem Mater JESU. Stoi Przenaś: Pánna bolesná/ y oraz náder ćierpliwa pod Krzyżem ktora nayczystszym zwierćiádlem wszelkich Cnot zowie. *S. Ambr:* Speculum cunctarum virtutum. Jednák pod Krzyżem nay osobliwszym zwierćiádlem sie ták ćierpliwości: do niey w turbácyách nászych po wzor ćierpliwości/ skromności vciekáć sie od niey tey cnoty vczyć sie mamy/ iáko nas náucza przykładem swoim Káźimierz S. ták sie do niey modlac: Nunquàm ira, nunquàm dira, me vincat elatio. Temu ta tedy zwierćiádlu ćierpliwości lepiey przypátrowáć sie teraz bede/ y náucze/ iáko sie w nim przegladáć/ to iest/ vczyc cnoty ćierpliwości. Wprzod náuczywszy/ ktory to iest gniew zły/ y iáko nie zdobi człowieká.

ap. Mund Symb. l. 154.

I. PARS

GNiew/ nic innego nie iest/ tylko zápálczywość/ y rozmyślne á dobrowolne prágnienie zemsty/ álbo sámo zemszczenie sie nád kim. Ten zás gniew álbo popędliwość. *Naprzod*, może pochodzić z żárliwości o czesć Bostwa/ o zgwałcenie práwá Bostkiego/ álbo ludzkiego/ iáko kiedy Sędzia gniewa sie/ álbo żárliwie konfunduie/ karze złoczyńcow/ czyniąc to dla záchowánia pokoiu/ y dobrá pospolitego; álbo gdy Ociec/ Máterká/ Synáv Náuczyćiel vczniá swoiego táie/ bije/ nie dla tego/ żeby vkontentowáli pássye swoie/ boby to zle było: ále ná dobre ich/ to iest dla wychowánia w poczćiwych obyczáiách/ bołáźni Bożey. Ták gniew nie iest grzechem/ y nie tylko nie szpeci człowieká/ ále go też wielce záleca/ bo iest actus

22. 91. 8. 8. a. 1. Iustitiæ, pochodzi z cnoty spráwiedliwości/ według *S. Thomasá*. Si quis iratcitur secundùm rectam rationem, tunc iratci est laudabile. Jákoż naydoskonálszy Mistrz ćierpliwości Pan JEZVS/ á tego áktu nie opuścił/ y spráwiedliwy swoy gniew wielekroc pokazał/ osobliwie ná hypokrytách: co opisuie Ewángelistá S. Circumspiciens eos cum ira, contristatus

Marc: 3. super cæcitate eorum. Nád to: gniew álbo żárliwość o cnotę/ nie tylko iest chwalebna; ále też ma osobliwą zasługę v P. BOGA. Sławna iest owá żárliwa odwagá *Finees*á

Wnu-

FIG:

wnuká *Aáronowego*. Przepuścił był P. BOG srogą plágę ná lud swoy ná pussczy bedacy/ zá popełniona nieczystość z obcemi niewiástámi/ ták że lubo przednie Xiążętá zá to powieszáno/ lubo lud przed przybyćiem Páńskim płákał/ y prosił miłosierdzia/ przećie gęsto trupy ich po Obozie padały/ ták że zginęło od ręki Bożey ná dwádzieśćia tysiecy ludzi. Nic tego nie vważáiąc Xiąże pokolenia *Simeonowego*, w oczách *Moyżesá* y ludu poszedł ná grzech miedzy nierzadnice Pogáńskie. Co obaczywszy pomieniony Finees żárliwością ziety pobiegł zá nim z Mieczem/ y zábił oboie sromotnie. Ják zás bárdzo tym vkontentował P. BOGA: sam P. BOG dał znáć/ kiedy dla niego oddalił srogą plagę od ludu swoiego. Phinees Filius Eleazari Filij Aaron Sacerdotis avertit iram meam à filijs Israel: --- W nadgrodę zás od BOGA otrzymał pod przysięgą/ że z domu tego Káplánstwo nie miało wyniść. Ecce do ei pacem fœderis mei, & erit tam ipsi, quàm semini ejus, pactum Sacerdotij in sempiternum: przydáie *S. Petr: Dam:* że ten *Finees* nie vmárł iáko y inni ludzie/ ále do tego czásu żyie w Ráiu wespół z *Eliaszem*: y on ma przyść z nim we dni *Antychrystowe* ná obronę czći Bożey/ ten zás Przywiley ma w nagrodę żárliwości swoiey o krzywdę Bożą otrzymány. Osobliwa rzecz pisze *Author: imperf:* że *Ezechiasz* Krol Izráelski gdy iuż miał vmierać/ kazał sobie záwołać swego iedynaká *Mánásszesá*, zalecaiąc mu bołaźń Bożą/ y Wiárę S. lecz gdy *Izáiasz Prorok* powiedział mu co z Ducha Bożego wiedział/ iáko *Mánasses* miał zápomnieć P. BOGA prawdziwego/ á bałwochwalcem sie stáć/ y iáko samże *Prorok* z rąk iego miał zginąć/ vmyślił *Ezechiasz Mánásszesá* zábić/ áby tákiey krzywdy BOGU/ y Wiárę od Syná iego po śmierći swoiey nie ćierpiał/ chociaż dobrze wiedział/ że z pokolenia iego miał sie národzić *Messyasz*: á lubo nie wykonał rego; bo imieniem Bożym zákazał mu *Prorok* dla skrytych Sądow Bożych; iednak żárliwość tego Krolá/ pewnie nie zostáłá bez wielkiey nagrody ná tym świećie/ gdy z iego pokolenia CHRYSTVS sie národził; á dopieroż ná támtym świećie. Podobny ná sobie dał przykład *Fulgosius* Xiąże Brábánckie/ ten chorym bárdzo leżąc/ vsłyszy w bliskim pokoiu płácz iákiś Niewieści każe po-

Num. 25.

Blanc. in Psal: 6. N. 9.

Cõm: in Matth.

HIST.

EXEMP.

ufáś

ufálemu ſłudze ſwemu dowiedzieć ſie ſłuſznie co ſie tám ſtáło/ wraca ſługá/ y z wielkim ſtrachem powiáda/ że Sioſtrzeniec iego chćiał gwałt vczynic iedney Niewieśćie; wiec tedy ro-
Kwiatk. ſkázuie Xiąże áby záraz winowáyce obieſzono/ czego ſłudzy nie śmiáłac vczynić/ vdáli przed Xiążęćiem że ſie to ſtáło; w kilká dni/ rozumieiąc Sioſtrzeniec że Xiąże Wuy iego iuż o tym zápomniał/ przychodzi według zwyczáiu/ y nawiedza-go. Chory vtáiwſzy w ſobie gniew/ przyſtąpić mu każe bliżey do łożká/ potym dobrze go zá włoſy vłowſzy iedna ręką/ á drugą noż wziąwſzy poderznął gárdło ſwywolnemu Sioſtrzeńcowi/ y zábił go. W krotce potym proſi o Sákrámentá SS. ſam Biſkup przychodzi do chorego/ ſłucha go naprzod Spowiedzi/ á gdy widzi że ſie zaboyſtwá świeżo popełnionego/ o którym cáłe Páńſtwo iego wiedziało/ nie ſpowiada. Pyta go czemu o nim nie wſpomina? Odpowie Xiąże. Ja tego ſobie zá grzech nie mam/ áni proſę P. BOGA o odpuſzczenie tego. Ná co Biſkup. Ja też tobie Przen: SAKRAMENTV nie dam/ y lubo Xiąże wymawiał ſie/ że to z żárliwośći o ſprá-wiedliwość vczynił/ nie dał ſie vżyć Biſkup. Zá tym rzecze-Xiąże: ponieważ mnie ty Ciáłá Páńſkiego dáć nie chcesz/ ia oddáie duſzę y ciáło ſwoie P. BOGV/ á w tym niewidomie Przenaś: SAKRAMENT dány był choremu; gdy odchodzącemu Biſkupowi kazał chory weyzreć w Swiętę ono naczynie/ áż tám iuż Hoſtyi Swiętey nie ználeziono. Tym cudem potwierdził P. BOG/ iáko v niego ieſt miła rzecz y płátna-kárność ſprawiedliwa Rodzicow nad Dziatkámi/ krewnych/ Pánow/ y Przełożonych nád poddánemi ſwemi. *Powtore.* Gniew/ zápálczywość/ w ktorey kto lub ſercem ſámym/ lub ſłowy oraz prágnie zemſty nád kim/ álbo ią wykonywa/ z wiáſney miłośći ku ſámemu ſobie/ to ieſt/ áby vkontentował páſſyie ſwoie przez poniżenie/ znieważánie/ vtrapienie drugiego. Już tákí gniew/ álbo zápálczywość/ kiedy ią kto dobrowolnie przypuſzcza do ſercá odporu iey nie dáiąc/ grzechem ieſt/ á wten czás śmiertelnym/ gdy owo złe/ ktorym ſie kto nád bliźnim méći/ álbo prágnie zemśćić ſie/ ieſt znáczne: iáko to gdy kto życzy komu piekłá/ opetánia od Czártow/ choroby/ ogniá/ álbo każe niemiłoſiernie bić/ znieważyć/ álbo co podo-

bnego

bnego ná złość wyrządzić. Przydáie ieſzcze/ kiedy dla tego ſámego/ áby Nieprzyiaćielá vtrapić/ zkonfundowáć/ chárdość ſwoie pokázáć/ miła go/ krzywo ná niego pátrzy/ nie gada do niego/ nie ſłánuie iák drugich/ choć dobrze wie że támten-bárdzo ſie o to turbuie. Tákowy tedy gniew/ że ieſt nie máłym grzechem/ ſam CHRYSTVS P. powiedział. Qui irascitur frati ſuo, reus erit judicio. *Kto ſie gniewa ná brátá ſwego, podpada pod Sąd, y Apoſtoł.* Ira DEI, juſtitiam DEI non operatur: *gniew nie zgadza ſie z ſprawiedliwośćią Bożą.* A iák ko gniewáć ſie o ſprawiedliwość/ o cześć Boſką/ wielce zdobi człowieká; ták gniewáć ſie/ mścić ſie o własną ſwoię krzywdę/ odmienia piękność Duſze rozumney/ y bárdzo ſzkárádzi człowieká. *Dawid S.* opiſuiąc tám mizeryą ktora przynoſi z ſobą gniew/ albo zápálczywość/ czyli ſam o ſobie/ czyli w oſobie innych grzeſznych/ tak mowi. Turbatus eſt à furore oculus meus, inveteravi inter omnes inimicos meos. *Poturbowáło ſie od gniewu oko moie, ſtárzałem ſie miedzy nieprzyiaćiołámi memi.* Kto dobrze vważy wſzyſtkie ſłowa/ vzna/ że tu *Dawid S.* opiſał/ iáko gniew brzydko odmiáną czyni w człowieku. Naprzod mowi *Dawid.* Turbatus eſt oculus meus. Oko człowieká duchowne/ ieſt rozum/ ktory mu powinien pokázowáć co ſie godzi/ co ſie nie godzi/ co przyſtoi/ co nie przyſtoi-. A maſz to oko/ to ieſt vwagę/ rozsądny człowiek? y ośmiem/ y głowy ſámey nie ma. Swieże Hiſtorye 1642. piſząje w Indyach ſą ludzie bez głowy/ miáſto ktorey ogień tylko iákiś z ſzyie im wypada. Coś podobnego piſze *Solin:* y *Aug: ad Fratres.* że ſam w Murzyńſkiey ziemi/ widział ludzi bez głowy w pierſiach tylko maiących iedno oko. To w tákie monſtrum odmienia gniew człowieká/ bo v niego miáſto głowy ogień/ miáſto vwagi ſámá zápálczywość/ czyni wſzyſtko iák beſtya. Słyſzałem raz ná ſwoie vſzy choleryká/ ktory w gniewie ſzczekał iako pies (niech miłośny BOG będzie Duſzy iego/ bo w pokućie y nádziei dobrey vmárł.) Mowi daley *Prorok* Inveteravi, *ſtárzałem ſie* inter inimicos meos: iákoby rzekł. Ná pogárdę przyſzedłem/ v ſámych moich nieprzyiaćiół. Jáko ż ták bywa/ bo czeſtokroć z tákiego páſſyonatá/ y ſámi nieprzyiaćiele iego vrogáią ſie/ ćieſzą ſie z turbacyi iego. Inve-

tera-

FIG. Pſal. 6.

HIST. Manc. L. 6. d. 2. c. 53. S. 37.

Dies Canic.

teravi, *Starzałem ſie*, ſtáry człowiek ſłáby bywa/ o ſwoiey mocy ſtać nie może/ trzeſie ſie. A o zágniewánym człowieku/ czyliż nie mowićie? Jużći go pokuſá rzuca/ pozwie go od złości wielka chorobá/ á y tá często/ iáko też y páraliż w gniewie przypada ná ludzi. Inveteravi. Stárość/ ieſt to Poſeł bliſkiey śmierći: pewnie y gniew nie iednego przed czásem do grobu wprowádził. W Wáliſolećie ieden/ chcąc pugnátem pchnąć Nieprzyiaćielá; gdy inni zátrzymáli go gwałtem od tego/ z iádu wielkiego padł nagle y vmárł. *Val: Max:* piſze/ że *Syllę* Rzymſki/ gdy mu w Senaćie nie chćiáno pozwolić ná coś/ z gniewu wielkiego krew ſie z niego rzućiłá/ iż vmrzeć muſiał. Dobrze to tłumáczenie pomienionych ſłow *Dawida S.* iednák wyrázniey do moiey rzeczy mowi *S. Greg:* dáiąc przyczynę czemu *Dawid* do ſtárości gniew przyrownał. Ex ira quippe cùm turbatus fuerit oculus cordis, inter inimicos noſtros ad vetuſtatem reducimur, quia inter malignos ſpiritus, ad vetuſti hominis ſimilitudinem revocamur. to ieſt że gniew przemienia nas w ſtárego/ álbo dawnego człowieká. A ktoryż to ieſt dawny człowiek? vetus homo, vetus Adam, *Stáry Adam*. A o tym ſtárym Adamie tenże *Dawid* powiedział/ że zgrzeſzywſzy/ przemienił ſie w beſtyę. Comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Miec mowi *Dawid*. Inveteravi inter inimicos meos. iákoby rzekł/ iż zágniewány człowiek/ podobien ieſt beſtyom. *Máximiliánowi I.* Cesárzowi/ trafiło ſie ná łowách/ że pieſzo będąc/ trzymał ná ſmyczy dwu wielkich potężnych brytánow/ á gdy ſie porwáli obádwá zá zwierzem/ nie mogąc ich vtrzymáć/ áni też ſpuśćić ze ſmyczy dobrze okreconey około ręki/ włoczony był od nich z wielkim niebeſpieczeńſtwem zdrowia ſwego po chroſtách/ y pewnie zginąłby był/ gdyby byłá około drzewá iákiegoś okrąćiwſzy ſie ſmyczą/ beſtyi rozłuſzonych gwałtownie nie wſtrzymáłá. Toż właśnie zápáłczywemu przynoſza iego páſſye nieuroſzone/ ktore choć ná czás ſili ſie wſtrzymáć/ iednák iáż beſtye rozłuſzone gwałtem go ćiągną zá ſobą/ y práwie do beſtyálſtich ákcyi przywodzą. *Przydam*, że gniew człowieká ieſzcze brzydſzym nád beſtyą czyni/ bo żadna beſtya z gniewu ná kogo/ ſámá ſobie śmierći nie zádáie/ áni ſie ſobie potrzebnego

Norębt de arte Vola. l. 4. c. 10.

L. 8 Reg: c. 5.

Pſal: 48.

HIST. Mác. cit.

bnego pożywienia pozbawia/ człowiek zás ze złośći ná czás/ y nie ie/ nie pije/ nie ſpi/ á co naygorſza/ wieczney oney Porcyi to ieſt Chwały Niebieſkiey z gniewu gotow odſtopić. *Placent:* piſze/ że w Betice Prowincyi/ było dwu gniewáiących ſie ná ſiebie ták iádowićie/ że ieden z nich rzekł: A w Niebie nie chce bydź/ ieżeli ty do Niebá maſz ſie doſtáć: á drugi ná to. BOGby mi wielką krzywdę vczynił/ gdyby ćiebie zemno wprowádził do Niebá. To to nie wiecey niż beſtyálſkie ſáleńſtwo tych ludzi było! Ale tu rzecze kto? że to do mnie nie ſłuży: bo ia rozgniewawſzy ſię/ gniewem ſwoim nikomu nie ſzkodzę/ nie znieważę/ nie náłáię/ nie wybiię. Nie gánię ia tego/ ále obawiam ſie ieſzcze czegoś. *Drex:* piſze/ że ſie iedne mu śniło: iż go Lew pożárł/ przeto ráno idąc po Vlicy obaczył kámiennego Lwá z otwárta páſzczeką/ y żártuiąc iákoby triumfuiąc/ w páſzczekę iego rękę włożył mowiąc. A tyżeś to/ coś mnie dziś w nocy pożárł? coż teraz vmieſz? W tym Woż ktory ſie gnieździł we Lwiey páſzczece/ vkoſił go w rękę y vmorzył. Ták ſobie pomyſl y ty/ co ſie to chełpiſz/ że nie biieſz/ nie łáieſz w gniewie/ idzieſz ná ſtronę nie zekſzy nic. Pozwalam ia że gniew twoy Lwem ćię nie czyni/ nie ryczyſz/ nie drapieſz/ boćby ſie też podobno nie dáno: coż po tym/ kiedyś poſtáremu Wężem chowánym/ to ieſt w ſercu chowaſz vrázę/ nákſzykaſz ſię/ náſzemrzaſz ſie ſam w ſobie/ álbo w kąćie przed ludźmi ná tego co ćię vrážił. A ták iáſna rzecz ieſt/ że gniew/ w beſtye przemienia człowieká/ y bárdzo go ſpęći.

ap. Rot. f. 1278. APOPH.

Ná poznánie tedy w ſobie/ y oraz pozbyćie/ tey ſzkárádney zápáłczywośći gniewliwey/ prezentuię pod Krzyżem Zwierćiádło ćierpliwośći/ to ieſt Przenaśw: Pánne. Że dwu przyczyn Przenaśw: Pánne przyrownywam do Zwierćiádłá ćierpliwośći. *Naprzod*, że iáko Zwierćiádło przytomne rzeczy wſzyſtkie wyraża w ſobie. Ták Przenaśw: Pánná przytomna Męce P. JEZVSOWEY/ wſzyſtkie bole/ vtrapienia JEZVSOWE ná ſercu ſwoim wyrázone miáłá. Piſzą niektorzy o *Auguſcie* Cesárzu/ że vmieráiąc kazał ſobie przed oczy dáć Zwierćiádło/ nie pytam ſie ia ná co? ále gdy Chryſtus JEZVS vmieráiący ná Krzyżu/ chćiał mieć bliſko Krzyżá Miſtyczne to Zwierćiádło/ to ieſt Przenaś: Pánne; Stabat autem juxta

II. PARS

HIST.

Crucem Mater JESU, Wiem ná co to/ oto chćiał nam CHRISTVS P. ábrys/ postáć mekí/ y bolow swoich zostáwić w sercách náßych/ ále nie mogł doskonáßego sposobu/ zacnieyßego Zwierćiádłá ná to wynaleść/ iáko niewinne serce Przenaś: Pánny. Oblubieniec w Piemiách oczy Oblubienice przyrownywa do Sádzáwek *Hezebońskich*. Oculi tui sicut Piscinæ in Hesebon. *Corn: à lap:* náucza/ że to figurá żalu/ y płáczu Naśw: Pánny. Beatæ Virginis oculi, erant velut Piscinæ ob compunctionem & lacrymas. *Marsi* záś náucza/ że tá Sádzáwká *Hezebońska* do ktorey boleiacey Naś: Pánny oczy przyrownáne są/ byłá to iedno/ co y owá názwana Siloe/ do ktorey CHRISTVS P. ślepego odesłał był: O tey záś powiáda *Prorok*, iż miáłá ten Przywiliy/ że ludo odchodziłá Wodá z niey bárdzo iednák ćicho/ y nieznácznie. Coż tedy zá táiemnicá w tym: ieżeli chćiano wyrazić obfitość płynacych łez/ zda sie lepiey było przyrownáć oczy tey do iákiey Rzeki/ bez przestánku płynacey/ iáko vczynił Jeremiaß do płáczu rzewnego pobudzáiąc Jeruzalem. Deduc quasi torrentem lacrymas. Wiemy że w Sádzawkách Wodá ponieważ stoiąca bywa/ álbo nieznácznie odchodząca/ spokoyna záwße będąc/ iest iákoby Zwierćiádłem sposobnym do wyrażenia w sobie postáći/ álbo obrázu stoiącey ná brzegu osoby/ czego Rzeká płynacey Wody mieć nie może. Przenaś: Pánná/ lubo przy Mece Syná swego/ ná serce iey potężne żalu wichry szturmowáły y wiały/ przećież oná/ iáko Piscina in Helebon, namniey nie pomięszána w duchu: bo ná rozumie dobrze vgruntowána/ wiara wiedząc/ iż śmierći Syná iey koniecznie trzeba było ná okup Narodu ludzkiego/ vgruntowána nádzieia o niepochybnym Zmartwychwstániu iego; ná woli też vgruntowána doskonálym zgadzániem sie z wolą Bożą. Mowi *S. Antonin:* Stabat DEI voluntati conformata: *Stała z wolą Bożą stosuiąca sie.* Á zátym/ im wolnieyße Potencye dußne/ y zmysły im poddáne miáłá Przenaśw: Pánná/ tym też Dußá iey nád inne sposobnieyßa zostawáłá/ ná poiećie wßelkich bolow/ ktore w oczách iey cierpiał naymilßy Syn iey. Pyta sie *Lansperg:* Co zá táiemnice w tym miał P. JEZVS/ że dopuścił Matce swoiey Przen: stać pod Krzyżem/ y pátrzyć ná naywiększe swoie

FIG: Cant. 7. P. 4. tit. 15. c. 43. Isai: 8. hom. 48.

swoie boleści? y owßem tym sobie sámemu żalu nád boleiącą kochaną Mátką przyzyniał: Abráhám Syná swego Izáká z domu wyprowadzáiąc ná zábićie/ skrycie to vczynił/ że y Sárá Mátká Izáákowá nie wiedziáłá o tym. Potráfiłby był w to P. BOG y z Przenaś: Pánną/ mogł przepuścić w domu przez ieden y drugi dzień záchwycenie duchá ná nie/ álbo cudowny iáki sen/ iáki był dał Mężennikom SS. siedmi Brátiy zá *Deciußá* Cesárzá/ chcąc ich od tyránstwá iego ochronić/ ktorzy przez lat dwieśćie y wiecey w iáskini iedney spáli: Czemuż tego nie vczynił P. BOG z Naśw: Pánną. Odpowiáda ná pytánie pomieniony *Autor*, że to stáło sie ná to/ áby ná sercu Naśw: Pánny wypietnowáne były bole P. JEZVSOWE. Voluit adstare sibi Matrem in doloribus, vt ex ijs quæ oculis foris cerneret, intus animo vulneraretur. Iakoż tak dobrze w tym Zwierćiedle wßystkie bole JEZVSOWE wyrażone zostały/ iż *S. Bern: Sen:* tego iest zdánia/ że gdyby żal y bol Naś: Pánny/ ná wßystkie stworzenia ktore boleć mogą/ P. BOG rozdzielił/ w iednym momencie wßystkieby vstały y zginęły. Tantus fuit dolor Virginis, quòd si in omnes creaturas quæ pati possunt, divideretur, omnes subito interirent. Co potwierdził Anyoł przed *S. Birgitta* powiádáiąc: że to był wielki cud/ gdy Przen: Pánná tak wielkiemi bolámi ná sercu zrániona/ duchá BOGV nie oddáłá/ w ten czas/ kiedy widziáłá Syná swego naymilßego ná Krzyżu nágiego/ zránionego/ od wßystkich opußczonego/ miedzy łotrámi/ miedzy natrzasáiącemi sie nieprzyiaciołámi swemi/ konáiącego. Á iáko Syn iey CHRISTVS nád wßystkie ludzie naycięższą śmierć poniosł/ tak ona ná błogosławionej Dußy swoiey naywiększe wćierpiáłá żale. Á zátym z tey przyczyny/ słußnie sie názywa Przenaśw: Pánná Zwierćiádłem żywym bolow Chrystusowych y ćierpliwości. *Powtore* Przen: Pánne boleiącą pod Krzyżem názwałem Speculum Patientiæ, bo ćierpliwością swoią/ ktora pokazáłá przy Mece P. JEZVSOWEY/ osobliwie stoiąca pod Krzyżem/ dáłá wielce skuteczny przykład káżdemu do S. ćierpliwości/ w wßelkich/ tak duchownych/ iáko też cielesnych turbacyách. Ledwie nie powßelkie iest zdánie Doktorow/ że Przenaś: Pánná pod czas Męki

Niceph: 27. lud. Reu. Ser. Angl. c. 18. c. 1. S. 61.

ki Syná swego/ lub nieznośny bol ná sercu cierpiáłá/ iednák w meſtwie nieprzełománym duchá swego trzymáiąc/ żadnych znákow nieſkromnych/ iáko wołánia/ lámentow/ mdlenia/ pa-
Sap. Mąc. l. 5. d. 1. dánia ná ziemie po sobie nie pokazáłá. *Carthag:* piße/ że gdy w Rzymie mießkał/ zákazáno w ten czás Málárzom/ áby nie málowáli Nasw: Pánny pod Krzyżem z iákiemi nieſkromnemi ákcyámi/ osobliwie zemdláley/ ná ziemie vpádley. Vmiáłá y mogłá Przenaś: Pánná/ ſtromnie y cierpliwie w ták cießkich przygodách ſtáwić ſie/ y owßem nád wßyſtkich Vczniow y innych kochaiacych przyiaćiol P: IEZVSOWYCH/ odważnieyßa/ ſtáteczniey ßa pokazáłá ſie/ osobliwie pod Krzyżem/ gdy namniey áni Zołnierſtwá swywolnego/ áni iádowitego Zydoſtwá nie obawiáiąc ſie/ nayblizey w Krzyżá ſtánełá: Stabat autem juxta Crucem JESU Mater ejus. O inßey záś Kompánij P. IEZVSOWEY (iáko vważa *Manſius*)
Marc. 15. Ewángeliſtá mowi/ że też tám ſtali/ ále z dáleká. Stabant omnes noti ejus à longè. Pokázuie te ſtáteczno cierpliwość sámey Nasz: Pánny Kościoł S. dorocznie pod czás ciemnych Jutrzeń. Jeſt zwyczay w Kościele S. że ná początku Jutrzni ciemney náprzyklad WielkoCzwartkowey zápaláia świec
P. 4. S. 15. c. 41. pietnaście/ á znáczą iedenaście Apoſtołow y trzy Máryę/ to ieſt Mágdálenę/ Kleophę/ y Alphę/ pietnaſta znáczy Przenaś: Pánnę/ wßyſtkie te świece gáßą/ sámey pietnaſtey nie gáßą. Pyta ſie *Antonin S.* Czemu? y dochodzi/ iáko przez to Kościoł S. dáie znáć/ że lubo wßyſcy inni Vczniowie y Przyiaćiele CHRYSTVSOWI w onych trzech dniách Máki iego pogáſili w ſtáteczności wiáry y duchá/ á drudzy nieco ſie záćmili/ z dáleká zá CHRYSTVSEM idąc/ iáko o naykochańßym Janie mamy/ że ſequebatur eum à longè, w sámey cyłko Przenaś: Pánnie gorzáłá ſtáteczna wiárá y meſtwo odważne ná znoßenie wßyſtkiego. *Prorok Ieremiaß* opiſuiąc w duchu według tłumáczenia *S. Bern: Sen:* boleiąca Nasw: Pánne
Thrt 2. FIG. przyrownywa bole y żale iey do Morzá: Magna eſt velut Mare contritio tua. Co zá fundáment podobieńſtwá tego. Podobno że iáko Morze gorzkości/ przykrości/ ták ſerce Przenaś: Pánny pełne było gorzkiego żalu/ ále ießcze co wiecey vpátrue nie pomieniony *S. Bern: Sen:* gdy mowi: Omnia flumina intrant

trant in Mare, id eſt in MARIAM, & Mare non redundat, ſcilicet per impatientiam. to ieſt/ iáko Morze lubo wßyſtkie Rzeki w nie wpadáia/ nie wylewa z brzegu; ták Przenaś: Pánná/ lubo nád wßyſtkich bolámi nápełniona byłá/ żadnego iednák znáku nieſkromności/ niecierpliwości/ nie pokazáłá. *Rzeczecie!* Przynamniey Nas: Pánná záplákáłá. Odpowiádam/ że wyráźnie tego w Ewángelij nie mamy/ iáko vważa *S. Ambr:* Stantem lego, plorantem non lego. Pospolićie iednák in obitu
nie przeczą Doktorowie temu/ oſobliwie/ że też Kościoł S. valent.
w swoim Hymnie, Stabat Mater dolorosa poświadcza w tym: przydáia iednák/ że ten plácz Przenasw: Panny był z wielką ſtromnością. A choćby też Przenasw: Pánná żadney łezki nie wylałá/ nie miałbym ia tego zá znák mnieyßego żalu/ ále raczey zá znák naywiekßego vtrapienia iey ſerdecznego. Piße bowiem *Herodot:* że gdy *Kambizes* zwoiował *Sánctesa* Krolá Egiptſtiego/ y z dziećmi w niewolą zábrał/ widząc w oczách swych Oćiec Corke y Syná swego mizernie/ y w biedzie (co vmyſlnie ná vtrapienie iego czyniono) podle odprá- HIST.
wiaiących poſługi/ áni zápłáknął; iednák potkawßy Przyiaćielá swego dawnego/ ták że w niewoli mizernego/ ſerdecznie począł nád nim płákáć. Spytány od *Kámbizesá*, czemu dzieći swoich nie płákał raczey? Odpowiedział. Nie rozumiey Krolu żebym ia miał tego Przyiaćielá wiecey kochać niż dzieći moie; álem dla tego zápłákał nád nim/ ábym boleści wnetrzney przez łzy folgę vczynił. Bol záś ten/ ktory z nędzodziatek Rodzićielſkie ſerce opánował; ták ieſt ſrogi/ iż żadney folgi/ áni vlżenia nie przypußcza. Z tego tedy dochodzę/ iż choćby byłá Przenasw: Pánná żadney łezki z oczu nie puśćiłá/ tym sámym pokazałáby byłá ćiężßy żal w sercu swoim. Z kąd
Manſio rozumie/ iż ten plácz Nas: Pánny/ choć dość ſkromny/ decõpaſ.
nie ták był ná pokazánie wnetrznego żalu iey/ iáko żeby zábiegáiąc Hereſyckim bluźnierſtwom/ pokazáłá Przenasw: Pánná tym pláczem/ że byłá prawdziwym człowiekiem. Birgittá S. Revel. l.
w dzień Gromniczny widziáłá w duchu bárdzo vroczyſta w Pá- 7. c. 21.
łácu Niebieſkim Proceſſyą/ ktora SS. Bożi czynili ná cześć Nas: Pánny/ oſobliwie Miecz iey bolesnego przepowiedzianego iey od Symeoná. Ná tey Proceſſyi niosł Anyoł Miecz
wiel-

wielki zkrwáwiony przed sámą Przen: Pánną. S. N. Lubomći naygrzeßnieyßy/ nie Anyol/ iednák przy dziśieyßey pámiątce bolow Nasw: Panny / biorą ią ten Mieć nie tylko zkrwáwiony/ ále oraz w ogniśtym sercu Przenasw: Pánny wypolerowany / obnoßą go po świećie y prezentuie. *Naprzod* wßyśtkim ludźiom zápalczywym/ gniewliwym/ aby śie w tym Mieczu polerownym iáko w Zwierćiedle iákim przeyźreli/ to ieśt áby przykładem Nas: Panny zdobywali śie ná ćierpliwość w przykrych okázyách. Nąwiedźił ćię ZOG śmiercią Przyiaćielá/ Dźiatek/ vbośtwem/ potwarzą/ vroganiem ludzkim/ poyźryi ná bolesáco Przenaś: Pánnę / y ta śtraćiłá Syna ták zacnego/ zpotwarzona ćießko: bo zá Matkę iakoby iednego łotra poczytana/ przyßła ná vrogánie/ ná posmiewiśka od Żydow/ przyßła ná táka mizerya y zrapienie serca/ ktorego rozumy ludzkie poiąć nie mogą. A czym ty lepßy od Matki Bośtieyś/ że ćierpieć pomienionych przygod nie chceß. *Druga* prezentuiąc ten Mieć bolesći Nas: Panny zálecam/ áby mieć osobliwe nabożeństwo ku bolesćiom Nasw: Pánny: to álbowiem nabożeństwo wielkie ma swoie śtutki. *S. Ignat: Lojola.* przed bolesnym Obrázem in Monte Serrato, wźiął początek nawrocenia swego. *S. Birgitćie* w objawieniu powiedźiano o iednym wielkim Pánu/ ktory sercem/ oczymá/ y ięzykiem Szátánowi śłużył/ ále przed śmiercią obaczył śie y iednego dniá ćtery rázy z żalem spowiadał śie: á ták bárdzo łátwym sposobem otrzymał Niebo/ zá to tylko/ że zwykł był medytowáć o żalu y bolách Przenaś: Pánny. To tedy wyborne ćierpliwości Zwierćiadło Przenaś: Pánnę mieymy często przed oczymá. A teraz o tęż cnotę ćierpliwości prośmy Zbawićielá náßego przez wielowładną przyczynę Matki iego. Nunquàm ira, nunquam dira me vincat elatio. *Amen.*

EXEMP. Theoph: Maria. 5.

OEconoma Messis Aureæ.

Pro Nativitate B. V. M.

STROPHA 18

Ora Deum, vt cor meum. Suâ ſervet gratiâ
Ne antiquus inimicus, *Seminet Zizania.*
Przyczynámi, modlitwámi, Rácz ſtrzedz ſercá moiego
By Czárt ſtáry, z tákiey miáry, Nie wſiał kąkolu ſwego.

De

De qua natus eſt IESVS. *Luc.* 1:

POśpolita to przypowieść/ że z nowa Gośpodynią/ nowe też gośpodárśtwo náśtáie. S. N. Ktora Práktyka y sámo widzę záchowuie Niebo. W Pogáńskich báyśkách czytam/ że gdy śie naymędrßa Gośpodyni *Pallas* Boginia Mądrośći/ ná świát ná Wyśpie *Rhodus* názwáney wrodźiłá/ nowe záraz gośpodárśtwo pokázało śie/ bo coś ná kßztałt źniwá złotego/ gdy po polách złoto / ktore z Niebá śpadało ludźie zbiérali. O czym *Claud:*

Auratos Rhodijs imbres, naſcante Minervâ,
Indulſiſſe Iovem perhibent.

Rodźi śie dźiś śzczęśliwie ná świát Naymędrßa/ naybiegleyßa/ naydozornieyßa nowa Gośpodyni Niebieśká/ to ieśt Przen: Pánná. Ten bowiem iey Tytuł dáie dowćipny ieden *Neoteryk* mowiąc: Quæcunq; accepimus à DEO, eadem nos per MARIÆ manus habere voluit, vt inde pateret Orbi eam eſſe Cæleſtis Patrisfamilias Oëconomam. *Cokolwiek bierzemy od BOGA, chćiał ábyśmy to mieli przez ręce Nayświęt: Panny MARYEY áby tym pokazał że oná ieśt Niebieśkiego Gośśodarza Gośpodynią.* Záczym dźiś tákieś gośpodarśtwo/ y źniwo nowe poczyná śie. Zaśiáłá wprawdźie byłá Mądrość y Wßechmocność Bośka przy śtworzeniu człowieká w pierwßych ludźiách/ iákoby ná źniwo złote/ to ieśt miłośći ogniśtey ku BOGV. bo pośpolićie w Piśmie S. przez złoto miłość śie rozumie/ o ktore śie kazáno śtárać owemu Bíśkupowi w Objáwieniu *Iána S.* Suadeo tibi emere aurum ignitũ, to ieśt/ wiałby BOG człowiekowi láśkę swoię / y ogniśte ákty miłośći z niey pochodzące ku P. BOGV/ ále to złote źniwo podśiawßy Czart kąkolem pokus do grzechu/ zárażił/ y wniwecz obrocił. Inimicus homo ſuperſeminavit Zizania. Więc nowe dźiś złote źniwo przy Národzeniu Nasw: Pánny záczyna śie. Rodźi śie dźiś Przenaś: Pánná/ tá ktoro *S. Method:* zowie Promptuarium Divinæ charitatis, *Spiżárnią miłośći Bożey*, oná ieśt/ ktora rozmnażá w sercách ludzkich tę miłość prawdźiwą ku P. BOGV/ y rozmiłowánie śie Swie-

Nieszpi Cent. 1. n. 509.

Apoc. 3.

Orat. de Styp.

ego przykazánia iego: Oná iest Gospodynia tego żniwá złotego miłości Bożey: Co ia pokaże. Wprzod powiedżiawszy że vczynki náße dobre (ktore ſą duchownym żniwem człowieká) powinny bydź złote/ to iest w miłości Boskiey czynione: y kto bywa przyczyna záráży álbo nieurodzáiu Duchownego/ to iest złych vczynkow.

I. PARS. TRzebá wiedźieć/ że Gospodarz Niebieski do Gumná Niebieskiego/ ſáme tylko złote ſnopki przyimuie/ to iest ſáme vczynki dobre w łáſce Boskiey vczynione/ ważne y płatne ſą v P. BOGA. Náturaliſtowie piſą/ że gdy czáſu iednego/ winna látorośl vrodźiłá grono złote/ zwoláno co medrzſzych ludźi ná ráde/ coby byłá zá przyczyná ták niezwyczáynego rodzáiu. Przeto kazáno korzenie odkopáć/ á gdy pod winna máćicą złoty náleźli krußec/ zgodnie powiedźieli/ że dla owey złotey minery/ z ktorey winna Máćicá wilgotność brálá/ złote teß grono vrodźiłá. Kátolicka Theologia przećiw Hereteyckiey náuce dowodząc/ że bez miłości Bożey/ to iest łáſki vſpráwiedliwiáiącey wlaney ná duße ludzko przez Sákrámentá S./ nie może mieć człowiek żadnego vczynku godnego záplaty wieczney/ przywodźi ná to ſłowá ſámego Chryſtuſa Páná. Ego ſum vitis, vos palmites: *Ia ieſtem winna*
Ioan. 15. *Máćicą, a wy gałąſkámi.* W ten czás człowieczę dußá twoiá
SCRIP. rodźi złote owoce/ płatne vczynki u BOGA/ gdy dußá twoiá z Miſtyczną Máćicą Chryſtuſem złączoną ieſt przez łáſkę/ y pokł dodáie złotey wilgotności łáſki ſwoiey: ták ſam tákże mowi. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum: *Kto mießka we mnie, a ia w nim, ten przynoſi wielki pożytek:* Lecz leowie co dußá z grzeßy śmiertelni/ záraz ten złoty *vigor*/ to ieſt/ łáſkę Boską ztráciwßy/ trácą oraz y moc do vczynkow záſługuiących. Nie przeczę ia temu/ że możeß wiele ſie modlić/ pośćić/ iálmużny czynić y w
FIG. grzechu bywßy/ ále to wßyſtko nic nie waży v P. BOGA ná zákupienie Niebá. Prorok Páński *Ozeaß* przypátruiąc ſie winom Izráelſkim niegdy bárdzo buyno rodzącym/ áß nie widźi tylko ieden kłoſek y to czczy/ Culmus ſtans non eſt in eo,
Oſ. 3. germen non faciet farinam. Ktore mieyſce tłumácząc S. *Greg:* mowi: Culmus germen non habet, cum vita hominum

num meritis caret. *Kłoś nie maiący w ſobie żiárná znáczy żywot bez záſługi.* Żyi ták naydłużey/ czyń ták naywiecey/ rozday wßyſtkę máietność ná vbogie/ wyſuß poſtámi wßyſtko ciáło/ wyley do oſtátniey kropli krew twoię/ dni twoie ná-
nabożeńſtwie ſtraw/ poſtáremuś ty culmus ſtans prożne nie záſługuiące záplaty wieczney ſo prace twoie/ ieżeli w grzechu ſmiertelnym bez pokuty należytey zoſtáneß; bo bez korzeniá-
złotego/ bez łáſki Bożey lekki ieſteś. Wyráźnie náucza Swiety Páwel. Si diſtribuero omnes facultates meas in cibos pauperum ... ſi tradidero Corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. 1. Cor. 13.
Co vważáiąc: *S. Bernat:* mowi: Charitas eſt bonum cum qua nec opus minimum deſpicitur, ſine qua nec maximum acceptatur, *Miłość ieſt tákie dobro z ktorym y naymnieyßy vczynek ma ſwoy ßácunek, bez ktorego by nayzacnieyßy nic nie ważył.* de gr. Ch. c. 12
Kich: miłość názywa życiem/ y ſtorzá wßelkich Cnot. Charitas eſt vita Fidei, ſpei robur, & omnium intima vis Diſc. Cōf. c. 25.
ac medulla virtutum. Sam záś przyznał to prawdę. Byłá bowiem iedná Pánienká/ ktora ſrodze trapiłá ciáło ſwoie/ modląc ſie/ poſcząc/ nie ſpiąc/ biczuiąc ſie/ ktora obaczywßy opetány álbo záś w nim zoſtáiący/ począł ſie z niey śmiać EXEMP
bárdzo/ przytomny Káplan ná ten czas; záklnie go/ y ſpyta o przyczyne. Ná co záś odpowiedźiał. Tá Pánná/ choć to nabożna pośći/ martwi ſie; á przećie do piekłá bieży/ bo grzechu pewnego tái/ rozumieiąc/ że go bez ſpowiedźi diſcyplinámi zbędźie. Co ſłyßąc Pánná/ ſámá że ták było/ wyznáłá ná ſie. Już tedy łáſna/ że kto chce mieć práwdźiwą záſługę zá vczynek dobry/ trzebá żeby w łáſce Boſkiey był ná ten czás/ gdy go czyni. Co gdy ia vważam/ reflektuie ſie nád ludźmi nie oſtrożnie w márnościách świeckich żyiącemi/ ktorych lubo widzę że Niwy ich záradzáią/ to ieſt widzę w Kośćiele modlących ſie/ widzę poſcących/ iálmużne dáiących/ Spitale náwiedzáiących/ iednák ſie obawiam/ żeby ſie nie zprawdźiły o nich ſłowá Prorockie: Seminaſtis mul- Aggei, 1.
tum, & intuliſtis parum. Siłá ſiewcie/ siłá dobrego czynicie/ & intuliſtis parum, á máło dzudzy álbo nic/ zbierać/ to ieſt práwdźiwey záſługi mieć będźiecie. bo rzadko kto z świeckich

kich ma oko na to / áby wprzod oczyścieł choć przez ſtuche ſumnienie ſwoie z grzechu/ niż co dobrego czynić poczne/ y ták bez zlotá miłośći bywßy/ zlotá nie rodźi dußá iego/ to ieſt; wczynki wßytkie iego/ nie ſa záſługuiące Nieba. Ktoby iednák ták znaczney ßkody w zniwie tym Duchownym/ to ieſt; wtráty ták wielkiey zaſług był przyczyna; látwo ſie domyślić że ten / ktory niwe dußy náßey miedzy ziárná dobre podźiewa kokolem/ to ieſt czárt przeklety / ktorego ſam nam Chryſtus Pan palcem práwie pokázał przywodząc przypowieśćkę o poſiáney roli kokolem Inimicus homo fecit hoc. Ma tego Matt. 13. to zdrayce/ y S. Kázimierz w Modlitwie ſwoiey miał oko/ kiedy prośił Naśw: Pánny/ Ne antiquus inimicus ſeminet zizania. Tenći to ieſt/ ktory rożne okázye podáiąc / pokuſy podniecáiąc przywodźi do grzechu / á tym ſámym ná dußy náßey / nie tylko wßelki vrodzay / to ieſt záſługi/ pſuie; ale też nie ſpoſobna czyni do nowych záſług. Przyznáie ta/ że to często ſpráwá ßátáńſka/ leć też beſpiecznie mowie: Nie żebym miał bronić niecnot czártá/ ále żebym niektorym otworzyoczy / że często bárdzo czárt krzywde / y potwarz niewinna ćierpi od ludźi/ gdy co złego ludźie wczynią to ná czártá zkládáią: Inimicus homo fecit hoc, mowią: diabel mi nádał okázya/ diabel ná mnie owe oſobe náprawił / diabel mnie podwiodł y przywiodł do grzechu: á to często kłamſtwo bywa/ ále raczey z nas ſámych / iáko ze złey/ przeklatey źiemie/ złe/ y pobudká do grzechu rodźi ſie w dußy náßey/ á czáſem niektorzy ſámi okázyi nie vchodząc/ pokuſy y ßátáná ßukáią. Fig. Spráwiedliwy Job/ bezbożnych tám takichśi ludźi/ y práwie ná codźiennym zábáwiáiących ſie przeklectwie wſpominaiąc/ powiáda o nichże/ iż gotowi byli ludźie Lewiatana/ ktory według Expozycorow znáczy czártá. Maledicant ei, qui maIob. 3. ledicunt diei, qvi parati ſunt ſuſcitare Leviatan. *Niech go przeklináią ci, ktorzy przeklináią dzień, ktorzy gotowi ſą obudźić Leviathana.* A coż to táki zá zły/ zápámiętały złowiek/ co ſie diablu nie da wyſpáć / ále go budźi? niechby z lichem ſpał/ choćby y do ſodnego dniá? *Pineda* to tłumáczać ták mowi: Sanè qui ſibi ipſis occaſiones peccandi quærunt, elegantèr dicuntur ſuſcitare diabolum, non enim omne peccatum

eatum eſt ex inſtigatione diaboli, iákoby rzekł. Jdźieß piiáku do kárczmy/ do złey kompániey/ ſam budźiß diábłá/ aby ćie do piáńſtwa przywiodł / idźieß ćieleśniku ná mieyſce zákázáne od Spowiednikà/ álboli podeyźráno oſobe trzymaß w domu/ budźiß diabłá/ áby ćie przywiodł do cudzoloſtwá/ do nieczyſtośći/ y ták o innych grzechách ſobie diſkuruymy: zgotá wßyſcy ktorzy okázyi nie porzucáią do złego/ ſámi ſie w niewdáwáią/ álbo im żádźi bywaią/ ći to ſa co diábłá budzą/ y owßem ſámi go ßukáią/ bo ßukáią pokus do grzechu. Dawnym to vtwierdzam przykładem o iedney Pánience pieknej; ktora nápáśći maiąc od ſwywolnych/ vmyślilá precz/ nie tylko z domu/ ále y z Miaſtá onego odeyść ná inne mieyſce. Potka ią w drodze ßatan w ludzkiey oſobie. Ktory zrozumiawßy rzecz/ zgromił iey to/ mowiąc; że támto mieyſce do ktorego zmierzaß / ießcze ieſt niebeſpiecznieyße dla ćiebie / y prawde mowił czárt/ lubo zmuſu: gdyż *S. Ambr:* náuczá/ że ż przymuſzenia Boſkiego ná czás diabel prawde powiáda. Pánienká tedy owá/ nieſłuchaiąc tego poßłá do kad ſie zápuśćiłá/ y tám w okázye ćiężße wpadßy vpádłá w grzech. W krotkim czáśie od cudzołoźnika wygnáná/ iuż z brzemieniem potyka ßatan w takieyże poſtáći/ ktoremu ona vpadek ſwoy opowiádáiąc rzecze/ że mnie diabel zwiodł/ y okukał prowádząc ná to mieyſce. W tym ßátan ſrogi iey wyćiawßy policzek/ rzecze: Kłámaß niecnotor Ja ieſtem ktorym ćie potkał był tám idąca/ y rádźiłemći áżebyś niechodźiłá. Wyć to ſámi Potomkowie Ewy/ złośći wáße ná mnie zkładaćie / y przydał/ do tegoć ſie nie rad przyznáie / ále przymuſzony od tego ieſtem przed ktorym piekło drży / á wtym zniknął. Co rozumiećie S. N. iákiby loſtot po Kośćiele był / gdyby P. BOG pozwolił czártu kázdemu z ludzi ſtyle policzkow zádáć wieleby złośći ſwoie ná diábłá ſkładał. Pokazał ſie raz czárt *Antoniemu S.* Puſtelnikowi/ y ſkárżąc ſie przed nim mowił/ Co to ieſt Antoni? że twoi Zakonnicy/ y owßem wßyſcy Chrześćiánie / tákeśćie ná mnie źli? Ná co odpowiedział *Antoni;* Spráwiedliwie to czynią/ bo ich pokuſámi/ zdrádámi twemi nápaſtnieß? Ná to Szátan: Ja nic im złego nie czynię / ále raczey oni ſámi ſiebie turbuią / gdyż ia ſtałem ſie

Conc. hiſt. 141. EXEMP.

Ser. 91.

Id. cit. HIST.

bárdzó ſtábym y mizernym. A doymy to? choćby Szárt do
każdego grzechu pokuſa ſwoia przyłożył ſie/poſtáremu niewin-
S. 15. in nie bysmy ná niego grzech náß zkładali/ bo dobrze S. Bern:
Pſ. Qui powiedźiał o nim. Rugire poteſt, ferire non poteſt, rugiat
habitat, quantium poteſt, rugiat quantùm vult, non eſt timendus,
qui non poteſt vincere niſi volentem. *Zaryczeć może, vkaſić nie może, ále niech ryczy co może. niech ryczy ile chce, obawiać ſie go nie trzebá, ktory nikogo przekonać nie może, tylko dobrowolnie chcącego.* Trudno tedy wſzytkie grzechy/ktore nam
ſzkodę czynią w zniwie Duchownym/ to ieſt w zaſtudze vczynkow dobrych ná ſámego Szátrá zgániać/ gdyż my ſámi zlego
ſpodarze duße náßey poſpolićie bywamy/ dla nieumarłwionych
páſſyi y niekárney woli náßey przyczyna tego; vnuſquiſq;
tentatur à concupiſcentia ſua. A ponieważ właſne gospo-
dárowánie nam ſie nie nádáie/ ſpuśćmy ſie naylepſzey Gospo-
II. PARS dyni to ieſt Przenaśw: Pánnie.

Pilney około Zniwá Gospodynéj álbo Gospodarza rzecz
ieſt/ dobrze záśiać/ dobrze zebrać / prácuiacych/ zpragnionych
około zniwá poſilić/ weſoło im dla vlżenia pracy záſpiewać:
Przenaś: Pánná gospodárzuiąc około zniwá złotego/ to ieſt/
miłości y łaſki Boſkiey rozmnożenia w duſzách ludzkich/ to
wſzytko nádez doſkonále záchowuie. *Naprzod* záśiałá dobrze
ap. The- bo ná to złote zniwo/ złotem też zaśiałá. *Poſſid:* y *Athenæus*,
Vit. L. C. piſza o Krolu Celtow/, *Luernius* názwánym / że ten łádać w
f. 481. kárecie/ wſzędźie po drogách złoto rozrzucał/ y łákoby śiał/ á
HIST. to ná to vczynił/ żeby złota miłość y áffekrá poddánych ſwoich pożyſkał. Co ieden z *Neoterykow* názwał Auream Meſſem, *złotym Zniwem* y oraz applikuiąc to do Przen: Pánny/
Nieſzp. mowi: Ubi Deus adeſt, aurea gratiarum jacit ſemina, di-
Cent. 1. ſpergit ea per Virginem Matremq; ſuam, ejus interventu
n. 510. conſolationes, gratias, & miracula concedit, non alia mente, quàm vt rebelles peccatorum animas ad ſe convertat, divitias ſuæ gratiæ, ac gloriæ demonſtret, quibus terrenorum mentes quisquilijs mundi, divitiarum ac deliciarum deditæ, ad deſiderium amoremq; ſupernorum rapiantur. W ktorych ſłowách wyrażá/ iáko P. BOG przez rece Przen: Panny/ záśiewa Niebieſkim źiárnem duße náße, Kiedy przez

vproßone od niey łáſki/ cudownie oświeca grzeßnych/ áby poználi co to ieſt łáſka Boſka/ y wieczna chwalá/ z Szego potym idźie obmierżenie ſobie świátá/ bogactw/ y roſkoßy iego: á zatym iákoby z Ziarnka Niebieſkiego/ rodźi ſie w dußy náßey/ zámiłowánie Cnoty/ áffekt do Niebieſkich rzeczy. A záiſte Goſpodyni tá Niebieſka/ iezeli koło czego má wiekße ſtaránie/ iáko koło tego; żeby iák naylepiey w ſercách ludzkich tym złotym źiárnem záśiać/ to ieſt miłość Boſka rozmnożyć. W FIG. Pieniách Salomonowych Przenaś: Pánná/ w oſobie Oblubienice poprzyſięga Corki Jerozolimſkie/ to ieſt duße nabożne ku ſobie/ żeby ználażßy Oblubienca iey Niebieſkiego/ opowiedźiały mu o miłości iey ku niemu. Adiuro vos Filiæ Jeruſalem, ſi inveneritis dilectum meum, vt nuntietis ei, quia Cant. 5. amore langueo. Widźiał P. JEZUS/ iák bárdzo go Piotr kochał. Tu ſcis Domine, quia amo te. zátym muſiał wiedzieć że go Przenaś: Pánná y iák bárdzo kochálá/ ná coż tedy każe mu powtárzáć o miłości ſwoiey? nie náco innego tylko że tym ſámym w ſercách Corek Jerozolimſkich/ to ieſt/ duſſách nabożnych/ podobną miłość ku P. JEZUSOWI Ioan. 21. chćiałá rozmnożyć/pobudzaiąc ich przykładem ſwoim do zámiłowánia iego: O czym *Novar:* iák mowi. Credo, & alijs Vmb. n. voluiſſe amoris amorem ingenerare, vt ſcilicet audientes 1388. Filiæ Ieruſalem, Dilectam amore languere, & ipſæ amoris deſiderio tenerentur hácq; arte amorem cæteris affricabat. Dźiwna rzecz/ że choć Poganſki Filozof y Aſtrolog *Albumazar* á przecie w owym znáku ná Niebie ktory ſie zowie Panna; L. 6. In. vpátrzył/ y ledwie nie wyráźnie opiſał Figure Przen: Pánny. trod. de. Opiſuią bowiem/ że ta Pánná ná Niebie pokázuiąca ſie/ trzyma y ſnopek zboża/ y ośćiatko: Virgo honeſta, & munda, Conſt. prolixos habens capillos, in manu habens ſpicas, & nu- Virg. trit puerum. Te Figure tłumáczac o Przenaś: Pánnie *Olcot:* ap Vmb. przez Dźiećiatko rozumie P. JEZUSA/ z tego záś ſnopká n. 1388. zboża/ domyśla ſie o wielkim ſtarániu/ ktore ma Przen: Pánná o rozmnożeniu naſienia Niebieſkiego łaſk Boſkich/ w duſſách nabożnych ku ſobie Tenet ſpicas Cæleſtium ſeminum gratiarum ſ. & virtutum ſuis dilectoribus tribuenda: Te oſobliwa pilność ſwoie w rozmnażániu Ziarń miłości Bożey

pokazała Przen: Pánná y ná *S. Birgitćie* ktorey raz pokazáwßy ſie / táko iey náuka dáłá. Corko / Syn moy kocha ćie z
Revel. L. 1. C. 7. całego ſercá / wiec y ty kochay ſie w nim / niczego nie prágnij tylko BOGA swoiego / ktorego máiąc / bedźieß wßytko mieć. Y ná innym mieyſcu / ták mowi: Rádzeć abyś nić nie kochałá; tylko iego ſámego. On teſt naywiſßym / naypiękneyßym / on ieſt piękność żywiołow / y świátło ſámo ieſt iáko ćień przećiwko niemu. Podobnaż náuke dáłá y *B.*
Theop. Mar. a. 3. *Angeli de Fulgino* mowiąc do niey. Bądź błogoſłáwiona od Syná mego y odemnie / ſtáray ſie pilnie y vśilnie / ile mojeß o miłość / bo ćie też on wielce kochá / á przez to znaydzieß rzecz nieſkończona. To ták dobrze záśiewa w ſercách ludzkich ziote miłości zniwo Goſpodyni náßá Przen: Pánná. *Powtore* cá Goſpodyni / vmie dobrze y zniwo zbierać / y naymnieyßy kłoſek przy dozorze iey nie zginie. Piękna tego Figura ná
Ruth. 2. owey Mátronie *Ruth* názwáney / poßłá cá ná zniwo do *Booſowych* zniwiarzow / coż tám czynić poupuſczane / połománe / po-
FIG. deptáne kłoſki zá zniwiarzámi zbiera / nie dáiąc ſie niczemu zepſować. *S. Bonav:* przez te Mátrone rozumie Przen: Pán-
Spec. c. 5 ne. Ruth in oculis Booz, MARIA in oculis Dñi. Swiát ten nie raz P. Chrystus przyrownał do roli / á ludźi do kło-
Matth. 9. ſow: Meſſis multa, operarij autem pauci. Zniwiárze prácuiący około tego zniwá według tegoż Doktorá S. ſą Káznodźieie / náuczyćiele / ſpowiednicy prácuiący około zbáwienia duß. Obierała ſie w tym ßerokim polu niektorzy ludźie ták uporni że ná żádne vpominániá Káznodźiejow / Spowiednikow / niechcą do pokuty / zátym pośpießáiąc zá dálßymi zniwem / porzucáło ich pomienieni zniwiarze / wiecey im nic nie mowią / z deſperowawßy o zbáwieniu ich / według owego w
Apoc. 22. Obiáwieniu. Qui ſordeſcit, ſordeſcat adhuc. Ale pilna Goſpodyni Przen: Pánná / vwáżáiąc / iż y to złote kłoſki / bo duße ich Krwia SWA Bożego drożßa nád wßytkie złotá Odkupione / niegdy przy Chrzćie złotem łáſki nápełnione / lubo teraz połománe / podeptáne przez grzech / nie opuſcza ie-
dnák y tákich / zginąć im nie dáie / ále im vprząſa v P. BOGA odrobinkę iáko złotá tego / to ieſt ſkłonności ku P. BOGV / ktoro porátowáni / do ſtruchy ſie zá grzechy máią / á zá-

tym

tym znowu duße ich vbogácone zoſtáią złotem miłości / ſtárbem łáſki BOZEY. O czym ták mowi Swiety Doktor: O verè magna MARIÆ gratiâ, quâ multi ex eis ad miſericordiam colliguntur, qui à Doctoribus & Rectoribus tanquam incorrigibiles reijciuntur. *O zaiſte wielka Przenaſw: MARYI łaſká, przez ktora wiele ludźi doſtępuie miłoſierdźia, ktorzy byli opußczeni od ſwoich Náuczyćielow.* Co y przykładem obiáśniam / *Hugo* nieiáki Hrabia w Herturyi bárdźo był myśliwy / y oraz ſwywolnego żywotá: tráfiło ſie / że ſam á ſam ná łowách będąc / dáleko zbładził / á gdy wielce zprácowány y zprágniony odpoczywał / pokázała mu ſie Przenáś Pánná gęſtniąc go potrawámi ále ná poßpeconey miśie / ktorey gdy on Hrábiá y ſkoßtować niechćiał / nápominálá go o ſwywolne życie iego / á kończąc rozmowę ſwoią / y chcąc ſerce iego do miłości Boſkiey zápalić / rzekłá do niego. Ego ſum Mater pulchræ dilectionis. *Ia ieſtem Matką ślicznej miłości* / á w tym zniknęłá. Z tego Hrábiá on wßytek ſie záraz odmienił / y zápalony miłością Bożą / wielce świątobliwie żyć począł / y ßcześliwie zſkończył / á náwet niektore cudá przy iego śmierći pokázały ſie. Vważćieß! iák przeżorna ieſt pilność Goſpodyni náßey w zbierániu zniwá Bożego *Potrzećie.* Pilna ieſt y luroścíwa wielce cá Goſpodyni Niebieſka nád zprágnionemi / prácuiącemi zniwiárzámi Duchownemi. Bywa to bowiem / że dußá ktora chce rozmnożyć w ſobie miłość Bożą / Cnoty świete / nágromádźić ſobie iák naywięcey záſług / zmorduie ſie nieiáko / y vprágnie na rey prácy / á to potykáiąc ſie álbo z przeßkodámi świeckiemi odwodzącemi od dobrego / álbo z pokuſámi wnętrznemi / z ſkrupułámi / z oźiebłością duchá / z myſlámi obrzydłemi / deſperáckiemi / nieiáko uſycha ſámá w ſobie / nie zazby mogłá rzecz z *Da-*
Pſal: 21. *videm* Aruit tanquam teſta virtus mea. Ale łáſkawa Goſpodyni Przenaſw: Pánná! ná ochłodzenie káżdey tákiey dußy / ma trunek ſmáczny / zdroy wody żywey. Zpragniony wielce Da-
1. R. 23. wid. ná vgáßenie prágnienia ſwego / nie mogł ználeść nic ſkutecznieyßego / tylko iákoś wodę z Studnie Bethleemſkiey. O ſi
FIG. quis mihi daret potum aquæ de ciſterna quæ eſt in Bethleem: Nie był ná ten czas Dawid w dzikich polách gdźie niczego nie doſtánie / ále był w ſwoiey własney fortecy. Et Da-

vid erat in Præsidio: á do tego Panem/ Krolem sobie był/ pewnie y w obozowym puzdrze/ nálázłáby sie byłá kroplá ktorá dobrego tákiego liqworu: á przecie nie prágnie tylko wody z Studnie Bethleemskiey. Nie zbłądze gdy Przen: Pánna ktora nam w Bethleem zrodło żywe z wnetrznośći swoich wypuśćiła/ rodząc nam ná świát Zbáwićielá náßego/ názowie cisternę Bethleemską. Wożiela tá Bethleemska Studnia zbáwiennęy posiláiącey wody pobożnym dußom/ ná ten czás/ktedy w pokusách/ skrupułach/ w oschłośćiach/ iedną im pośiechy Duchowne/ wdzięczny áffekt duchowny miłośći ku P. BOGV ktorym iáko náylepßym winem posilona dußa/ do dalßey prace śił nowych nabywa: Wyráźnie to iey przyznáia DD. SS. Naprzod *S. Bernard*: ták do niey mowi: O Domina, calix in manu tua, in potestate tua vini meri amoris Divini. *O Pani, w rękach twoich, w mocy twoiey maß kielich winá prawdźiwego miłośći Bożey. A. S. Alb: Mag.* názywaią Piwnicznę cáley TROYCE Przenaś: udźielaiącą nam zbáwiennego winá miłośći. Ipsa est cellaria totius TRINITATIS, quæ de vino Spiritûs S. dat & propinat cui vult, & quantum vult. *Oná iest Piwniczną cáley TROYCE Przenaśw. ktora winá Duchá S. dodáie, nim częstuie kogo chce, y wiele chce* Przydáie ia ießcze/ że Przenaś: Pánna ták iest łaskáwa Gospodynią nád pracuiącemi w pokusách/ że choćby też Krwie Synà swego wrozyć/ á przecie ich zákropić/ y posilić stara sie. Co. z przykładu obaczmy. W Rzymie/ gdy ieden nabożny do Przenaś: Pánny Student/ przed śmiercią swoią niezmiernie mordował sie z pokusami/ bo mu Czárći widomie pokázowáli iuż nágotowáne Pieklo: westchnął nabożnie do Przenaśw: Pánny/ ktora w wielkiey iásności stánawßy przed nim/ każe mu sie przeżegnáć/ y ákty Wiáry wyprawić/ czym nieco pokrzepiony chory przyimuie Przen: SAKRAMENTY/ á gdy mu podług zwyczáiu podáno Wody ná popłukánie vst/ rzekł: Nie trzebá mi iey/ bo Przenaś: Pánná podáłá mi iuż Kielich Krwie P. JEZVSOWEY/ ná ostátek y piersiámi swemi zákropiłá. Ktory po tym ßczesliwie w ákrách miłośći Boskiey żniwá álbo życia swego dokonał. *Ná ostátek*, Gospodyni náßá Przenaś Pánná Zencom swoim około nábycia miłośći Boskiey prácuiącym/ dla vżenia w pracách ich duchownych vmie y záśpiewáć. *Erasm*: pißę/ że naypierwßy był *Lityrses* Syn Krolá Midáśá ktory wymyślił pieśni álbo śpiewánia przy żniwie: lecz to o nim przydáią/ że bedąc bárdzo mocny/ przy żniwie ludzi zábijał/ y w snopki ich vwikał. Gospodyni náßá Przen: Pánná/ ma też piosneczki swoie wesołe/ ále tákie ktore nie śmierć przynoßą/ ále raczey życie dáią/ duchá miłośći pomnażáią/ y w pracách by nayćiężßych teśknice oddaláią. Tákie piosneczki/ ia czytánia książek/ Pismá S. álbo też słuchánie Kazánia o żywocie Przen: Pánny/ o Przywileiách iey/ o miłośći/ o pokorze/ y o innych Cnotách: to álbowiem czytáć/ álbo o tym słuchać/ niewymownie duchá wnetrznego pomnaża/ y nie widzę po czytániu żywotá Pánà JEZVSOWEGO/ nic skuteczniey ßego ná pomnożenie áffektow ku dobremu/ iáko czytánie książek/ słuchánia Kazań o Przen: Pánnie. Dla tegoż y owe Kśięgę Sálomonowo pełna miłośći Boskiey áffektow/ opisuiąca pod Figurámi Cnoty/ dáry/ y przywileie Nas: Pánny/ názwáno Cantica Canticorum, ktore *S. Dyon: Areop*: zowie Dulcia carmina Divinorum amorum, *Słodkim pieniem miłośći Bożey*. Tu należy y owo táiemnic pełne pienie Magnificat zkomponowáne od sámey Przenaś: Pánny w ktorym ma wielkie vkontentowánie Kośćioł S. y wiele SS. pießczono sie w tym Pieniu kochali/ wiele tákich było/ ktorzy to Pienie śpiewáiąc/ niezwyczáyne ták ná ćiele iáko y ná duszy pośiechy odbieráli. *S. Anselm*: o sobie twierdzi/ że śpiewáiąc to pienie/ nagle z choroby powstał. *Pelbart: l. 2. p. 3.* pißę/ że gdy Zakonnicy Magnificat nabożnie śpiewali widziáno/ iáko Przen: Pánná dawáłá káżdemu całować P. JEZVSA/ co im niewymowne przynosiło ducha rozrzewnienie. Ale ná lepßę vtwierdzenie tego wßystkiego zżetelniey to pokazáłá Przen: Pánná/ iáko prácuiącym sługom Bożym vmie wdzięcznie przyśpiewywáć. Táka Historio ma *Cesarig*. Był w Zakonie Cystercyenskim wielce nabożny do Przen: Pánny *B. Thomas*, ktorego raz wzięło prágnienie/ áby otrzymał iákie náwiedzenie osobliwe od Prz: Pánny. Wiec poßedł do swego Ogrodká/ y tám siedząc oczy w Niebo podnioßy/ áliści przychodzi sliczna iákaś y stroyna Pánná/ ták do niego mowiąc: chceßże mnie słuchać/ záśpiewam ći? Odpowiedział: bedę słuchał z chęćią/ śpieway Panno; y śpiewáłá ták wdzięcznie/ że sie

Th. Vie: L. A. f. 534 APOPH.

ap. Pacin. in Cant.

L. 7. c. 22. EXEMP.

ſerce iego z rádośći rozpływáło/ zkończywſzy/ z náklonieniem mu głowy odchodzi. Po máley chwili przychodzi druga podobna pierwſzey/ y tákże mu też weſoło Páyſka pioſnkę ſpiewa: domyſlał ſie że to była S. Katharzyna y S. Agnieſzká. Poſługách/ náſtępuie też y Páni Niebá/ w wielkiey aſſyſtencyi Anyołow SS. y mile pozdrowiwſzy *B. Thom:* rzecze: O Brácißku/ ábym ći tu iákokolwiek zaſługi twoie záwdzięczyć mogłá/ záſpiewam ći. O náder dobra! o náder łáſkáwa Páni! ſłudze ſwemu ſpiewáłá ták wdzięcznie/ że odßedßy od ſiebie padł ná twarz/ á widzenie zniknęło. A kto nie widzi że Przen: Pánná ieſt nayprzezornieyßa Goſpodynia żniwá złotegō/ żniwá miłośći/ żniwá zaſług/ łáſki Bożey. Goſpodárzyße ſobie ßalony świećio z ſwemi kochánkami/ goſpodárzy około gliny bogactw/ koło prochu honorow/ koło gnoiu roſkoßy/ ćierp biedę bez wßelkiey vlgi/ á żniwo twoie/ á prace twoie ná ogień wieczny gotuy. My ſobie obieramy Przen: Pánne/ tak dobrą/ tak przezorną/ tak diſkretną/ za Goſpodynią náßą/ iey opiece przypiſuiemy vrodzáie náße/ zaſługi naße/ cnoty náße pod iey goſpodárſtwō vſilnie ſtárać ſię chcemy/ nie tylko żeby Nieprzyiaciel zły/ nie podſiewał w dußach naßych kąkolu grzechu/ ále żeby nam co dzień żniwá złotego przybywało/ to ieſt/ miłośći y łáſki Boſkiey zá przyczyną iey. A ia lubo nayniegodnieyßy/ nie ſługa/ ále niewolnik P. MARYI/ ta licho praca moia/ to ieſt Melodya przeſłodka Kázimierza S. ná tym ſpiewániu Przen: Panny kończąc/ abym ße wßyſtkiemi kochaiącemi pennożenie chwały tey Mátki mogł z miłoſierdzia iey otrzymáć/ y zá żywotá/ y przy śmierći ſkuteczny ratunek/ pokornie oſtatnią ſtrophą Kázimierzá S. ſupplikuię.

Da levamen, & juvamen, Tuum illis jugiter,
Tua geſta, Tua Feſta, Qui colunt alacriter.
Ty każdego, rátuy tego, Sprawuiąc go ßczęśliwie,
Kto pámięta, ná twe świętá, Ktoć rad służy chętliwie.

AMEN.

Soli DEO, Matriq; ejus Honor & Gloria.

Nobis autem confuſio faciei.

Nidus

1

Nidus Aquilæ.

Albo

Kazanie I. na Swięto KAZIMIERZA S.

Et lucernæ ardentes in manibus Veſtris. *Luc.* 12.

NA wielkie bárdzo y przy tym vſtáwiczne Swiátło/ nie łáđá oká/ ále Orłego/ do Swiátłośći przyuczonego/ potrzebá. S. N. Zbáwićiel náß/ iáko drugi Orzeł/ orlętá ſwoie/ to ieſt Apoſtołow SS. prowádził/ lotem ich ſwoim vprzedzáiąc/ do oney nigdy nieográniczoney/ nigdy nieuſtáiącey świátłośći Chwały wiecznej: gdźie vſtáwicznie ſłońce ſprawiedliwośći BOG/ lámpá ogniſta Lucerna eius eſt Agnus. prowádził mowiąc iáko Orzeł; bo o nim powiedźiáno. Sicut aquila provocans pullos ſuos. Wiec iáko Orzeł/ powoli przyucza do świátłá Orlętá ſwoie; iáko mowi *Chryzoſt: S.* Sancti Aquilis aſſimilantur, quia ſicut filij aquilarum ad ſolem probantur. *Swięci Páńſcy, przyrownywáią ſię do Orłá, álboniem iáko dźieći Orle ku ſłońcu ich CHRYSTVS doświadcza,* dla tego im też vſtáwicznie świátło mieć roſkázuie: Et lucernæ ardentes in manibus veſtris. Aleć wiećie/ że nie z káżdego gniazdá Orzeł wyleći/ nie z káżdego Orlećiá Orzeł vrośnie; bo ich wiele/ iáko Náturáliſtowie pißą/ Orzeł wyrzuca/ y często iedno tylko zoſtawia ſobie: Atoli szczęśliwe to było Chryſtuſowe gniazdo/ zgromádzenie Apoſtołow SS; bo oprocz iednego Judaßá/ wßytkie te Orlętá/ w wielkich podrożßy Orłow/ do świátłá przyuczywßy oczy ſwoie/ zá Chryſtuſem iuż w Niebieſkie zálećiały kráie/ y tám niezmrużonym okiem/ ná świátłość niestworzoną pátrzą. Jeſt czego powinßować gniazdu temuż boć to nie łádáiáko/ y w nieiákimkolwiek gnieździe/ tákie odchowuią ſię Orlętá. Rożnych ia od tych Chryſtuſowych Orląt/ dwoie ſłábniętych Orlętá. Rożnych ia od tych Chryſtuſowych Orląt/ dwoie ſłábniętkich/ y niedołężnych widzę orlątek/ ktore niegdy dobrze odchowáne/ wielkiemi y zacnemi Orłámi bywßy/ teraz w niedołężne odmiemky ſię Orlątká. *Naprzod* duße ludzkę/ ktora oſłábiona przez grzech/ nie może ná świátło (ktore przy ſobie nośić roſkázuie Chryſtus, Lucernæ ardentes in manibus veſtris) pátrzyć/ w oczy ſłońcu Sprawiedliwośći poyżreć; nie może zá Orłem/ to ieſt/ wabiącym Chryſtuſem/ wypierzywßy ſię przez grzech z łáſki iego wzlećieć. *Drugie* Orłe widzę Herbownego Polakow/ niegdy ſławnego Orłá/ á teraz dla zepſowánych

Apoc. 11.
Deut. 32.

hom. in Matt.

wánych obyczáiow/ dla utráconego męstwá w Synách Oyczyzny/ iáko iedno Orlątko opuszczone / záćmioney źrenice/ dla ztráconey v postronnych Narodow sławy/ wypierzone dla odpádłych álbo raczey od Nieprzyiaćioł wydártych ták wiele práwie naylepszych Kráiow. A ktoż by nie życzył sobie/ áby to dwoie orlątek/ to iest duszę grzeszną y Oyczyznę nászę znowu odchować y w wielkich odmienić Orłow? Orle by nam ná to założyć potrzebá gniazdo. A iákoż/ y kędy? Widzę ia/ Orlątko niegdy Polskie Synà Oyczyzny nászey Kázimierzá S. Oto nam prezentuie w rękách swoich Krzyż JEZVSOW/ y herbowne swoie Lilią: tu iego było vkochàne mieysce / tu się to Orłe Polskie odchowáło/ tu w wielkiego Orłá vrosło/ y w krotkim czásie do Oyczyzny Niebieskiey zá Chrystusem zálećiáło. Wiec że y ia ná odchowánie pomienionych wzwyż Orlątek/ ná tym Krzyżu y Liliy w rękách Kázimierzá S./ wygodne bárdzo vwić zechce gniazdeczko! to iest/ pokaże sposob/ ktory nam podáie nie tylko w przykładzie życiá swego/ ále też w Symbolách Krzyżá y Liliy Kázimierz S. ná odchowánie y reformácyą ták duszę grzeszney/ iáko y Oyczyzny nászey pomżoney.

1. PARS. PRzez ten Krzyż y Lilią w rękách Kázimierzá S rozumieć chce nabożeństwo do Krzyżá do Męki P JEZVSOWEY/ y do Mistycznej Liliy; to iest Przez Pánny. Duszá tedy ludzka/ ktora álbo zá grzechy pokutuie/ álbo w Cnotách Swiętych odchować y pomnożyć się chce/ nigdzie ná to sposobnieyszego vpátrzyć sobie mieyscá/ y gniazdá nie może/ iáko w tym dwoygu. tu áffektá/ y myśli swoie naygęściey obracáć ma. Że dwu okoliczności Orle gniazdo/ wygodne iest Orlątkom do wychowánia. *Naprzod*, że ná wysokich skáłách zákłada go Orzeł/ gdzie Orlętá iego bespieczne zostáią/ támże w piorká porastáią/ y pożywienie swoie od Rodzicow máią: *Druga* że to gniazdo/ dla lepszego wczásu dzieci/ bywa miękko trawką/ siankiem/ álbo czym miękkim wystáne. To wszytko naydzie y duszá ludzka/ ieżeli gniazdo swoie záłoży. *Naprzod*, ná Krzyżu JEZVSOWYM/ w Nabożeństwie do męki iego. Krzyż álbowiem iest to pospolite gniazdo wszytkich dusz ludzkich. Opisuiąc prorok Ezechiel/ iákies wielkie cudowne drzewo Cedrowe/ między innemi okolicznościámi/ powiáda że

FIG. ná gáłęziách iego wszelkie ptastwá powietrzne zákożyły sobie gniazdá.

Ezech. 31. In ramis eius fecerunt sibi Nidos. prawdá iest/ że tłumácży to u proroká sam P. BOG o Fáráonie; iednák swoim sposobem służyć tož może Chrystusowi pánu: wszák go też Oblubienicá do Cedru przyrownáłá. Species eius vt Libani, electus vt Cedri. Wysokie to drzewo CHRYSTVS/ zwkaszczá ná Krzyżu/ & ego cum exaltatus fuero, wysoka to skáłá. Petra autem erat CHRISTVS. In ramis eius fecerunt

Cant. 5.

runt nidos, tu to wszytkich dusz gniazdo/ tu my sie/ y w tym gniazdźie/ ktoreśmy z zasług Krzyżá y Męki JEZVSOWEY otrzymáli/ urodźili w BOGV/ tu też y wychowánie dobre naydziemy. Naydźie tu káżda duszá securitatem przećiwko pokusom odwodzącym od dobrego/ od záczętey pokuty; bo rozpámiętywáiąc Męke JEZVSA/ możno się przećiwko pokusom stánie. Opisuiąc Jan S. śmierć Enocha y Eliaszá ktore máią zá Wiárę S. pomieść onych ostátnich dni/ opisuie záraz y mieysce: to iest/ że tám cierpieć będą/ gdzie cierpiał CHRYSTVS. Corpora eorum iacebunt in plateis Civitatis magnæ, vbi eorum Dominus Crucifixus est Co to zá táiemnicá? Ná to odpowiáda *Sylvei*: Altâ dispositione factum est, vt Elias & Enoch moriantur in illa Civitate, vbi Crucifixus est Dominus eorum, vt ex eo loco mortem Christi ante oculos habentes, eorum mors fiat levis. *Madrze Pan BOG sporządził, że Eliasz y Enoch vmierać będą, tám, gdzie vkrzyżowány był ich Pan, áby wspominaiąc sobie ná mękę iego, oni też mężniey śmierć znieśli.* Podobnym sposobem/ / gdy przyidą ná cię duszo pokutuiąca pokusy ciągnące do złego/ mieszáiące/ zátrudniáiące summienie/ obciążáiące życie vmartwione: obroć tylko szczerze myśl y serce twoie do męki JEZVSOWEY/ często vważay/ iáko nie ciężko było JEZVSOWI/ dla mizerney dusze twoiey ták wiele trudnośći/ ciężkośći/ despektow/ bolow/ náwet y samę śmierć ponieść; pewnie tym samym wzbudźisz się/ ábyś też ty dla niego przez krotki iáki czás/ ciężkośći/ trudnośći/ pokusy możne wytrzymáć. Przyznáie *Bern.* S. o sobie iáko w tym gniazdeczku ná Opoce CHRYSTVSOWEY vgruntowánym bespieczny. Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur; non cædo: fundatus enim supra firmam petram. *Burzy się świát, ciáło trapi, czárt zdrádę gotuie, nie dam się: bom vgruntowány na mocney, skále*, to iest w ránách JEZVSOWYCH. *Nádto*, w tym Gniazdeczku zostáiąc/ to iest/ kochaiąc się w rozmyślániu Męki JEZVSOWEY/ naydźiesz tu od Orłá Niebieskiego CHRYSTVSA pewny pokarm y posiłek/ w pracách twoich duchownych. Piszą Náturáliśtowie że Orzeł/ ták iáko czyni Pelikan/ gdy się tráfi iż dziatki iego od wielkiego gorąca omdlewáią/ innego sposobu nie mogąc ználeść/ ostrym nosem rámi piersi swoie/ y krwią swoią one zákrapiáiąc/ posila. Czyni to Zbáwiciel náss CHRYSTVS JEZVS doskonálszym sposobem; bo kiedy duszá zátrwáwi myśli y serce swoie krwią P. JEZVSOWą/ to samo spráwuie w niey żal serdeczny nád bolámi iego; ále táki/ ktory przynosi oraz z sobą/ y wdzięczność miłosną ku mękę P. JEZVSOWI/ ták choynie krew dla niey leiącemu; ktora słodkość stoi zá naylepszy pokarm álbo napoy/ y mięzmiernie ná śiłách duchownych one pokrzepia.

FIG.

8. 61. de Vulner.

ap. Mund. Symb.

ap. Corn. in Cant. o czym *S. Greg.* Simplex anima in vulneribus Christi nutrimentum quo conualescat, invenit. *Szczera pobożna dusza w ránách* IEZVSOWYCH, *náyduie pożywienie swoie, ktorym się posila* W obiáwieniu Bo-

EXEMPL gitty S. czytamy/ iáko Pan JEZVS pokazawszy się tey świętey/ przez nie posłał pewne náuki duchowne iednemu Biskupowi; miedzy ktoremi áby był nie vstał ná drodze doskonáłości/ ordynował mu pokarm

Reuel. l. 3. c. 1. y napoy duchowny: to iest Medytácyą o Mece swoiey/ y ákty miłości. Rogamus eum bibere pauxillum aquæ: hoc est intimè cogitare amaritudinem Passionis Christi. Bibat ergo Episcopus aquam istam cum pane charitatis, & tunc confortabitur ad pregrediendum in vita IESV CHRISTI. Trudno wypowiedzieć/ iáko wiele Swiętych/ pobożnych dusz w tym gniazdzie/ to iest/ przez nabożeństwo do Matki P. JEZVSOWey piękne się odchowało/ y w śliczne cnoty SS. pierká poroslo. Tu nábył vboziwá swego Apostolskiego O. Páter S. Fráncíszek, tu czystości swoiey: S. Elzeáry Hrábiá choć Małżonek: tu S. Elżbietá Krolewná Węgierska cierpliwości: tu Małgorzátá Krolewná Węgierska wzgárdy świátá; Ktora ieszcze we czterech leciech będąc w Kościele/ á od Stostry dowiedziawszy się/ iż ten co ná Krzyżu wisiał/ był Syn Boski/ w Kościele záraz pobieżawszy do Krzyżá y obłápiwszy go/ cále mu się wszytká oddálá. Bárdzo to tedy dobre dla

L. 1. Spec. c 5. ap. Syl Euang. T. 4. f. 819. duszy ludzkiey gniazdo/ ná Krzyżu CHRYstusowym; do ktorego imieniem wszytkich S *Aelredt* pisząc/ ná owe słowá *Cant*: 2. Sicut columba in foraminibus petræ, ták się wpraża: Plumescat Domine IESV, plumescat quæso anima mea in nido disciplinæ tuæ, pascat in foraminibus petræ & in cauerna maceriæ. *Niech* (práwi) *porośnie w piorká Pánie IEZV dusza moiá w gniazdzie ćwiczenia twego, niech się pásie w rospádlinách skálistych*, to iest w ránách twoich. Ma ieszcze to Gniazdo ktore prezentuie Kázimierz S. przez Symbolá w rękách swoich/ że iest miękko wyśłáne: bo kwiatecznkámi/ samemi práwie Liliámi. Przyznáie że do poprawy życia/ do nábycia cnot/ wielce skuteczna iest Matká P. JEZVSOWA/ ále ieszcze y przy tey/ ponieważ iest *obiectum* smutne/ bywa ná czás melánkoliczna duszá: otoż dla lepszego wczásu/ Lilie podáie Kázimierz S. to iest pokázuie/ iáko przyiuczáć trzebá dusze swoie do Nabożeństwá ku Przen. Pánnie; do ktorego przyuczona/ wesoło/ szczęśliwie y bespiecznie/ niczego się nie boiąc/ żywot duchowny

Cant. 2. prowádźi/ iákoby zostawálá w posrodku Liliowego ogrodu. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. A zátym nabożeństwo ku Przen: Pánnie/ może się názwáć Liliowym dusz ludzkich gniazdem.

FIG. Ledwie niewyráźnie chcęći pod Figurą vczy nas tego Pismo S. Tenże bowiem Oblubieniec Niebieski żywot Nasw. Pánny opisuiąc/ przyrownywa

rownywą go do Kupy pszenice otoczoney liliámi/ Venter tuus sicut acer- Cant. 7.
vus tritici vallatus lilijs. Czy to w ziárnách/ czy w snopkách tá pszenicá/ wiedzieć nie mogę; dosyć ná tym/ że przez to znáczy się żywot Przen: Pánny/ ktory Orłowi Niebieskiemu Synowi Bożemu/ delikátckim stał się gniazdem/ gdy w Żywocie iey ciáło przyiął. Lecz ták záśkáwy ten Orzeł Niebieski iest/ że y mizernym orletom/ to iest duszom ludzkim/ tegoż sámego/ w ktorym się on vrodźił/ y wychował/ pozwala gniazdá: to iest/ y my Synámi Żywotá/ naydoskonáleyszego Nasw: Pánny/ iesteśmy: Nie dármoć to/ nie do ziarnká/ nie do kłoská/ ále do kupy wielkiey pszenice/ przyrownano Żywot iey. Sicut acervus tritici, bo w nim ile ziarnek/ tyle dusz ludzkich. O czym S. ap. Corn. *Ambr.* Quamuis granum erat CHRISTVS, tamen dicitur acervus tritici, quia virtute omnes complectebatur, quos etiam intemerata Mater, vtero suo sacratissimo & fœcundissimo eniti promeruit. A czemuż to Vallatus lilijs, *Liliámi otoczony?* to samo znáczyć może/ iáko pieszczono/ delikácko/ spokoynie/ wychowuią się w cnotách SS. te dusze/ ktore máią nabożeństwo do Przen: Pánny. Kto iest dobrze vsposobowány w tym nabożeństwie/ tákiemu smáczno idzie cnotá/ y żywot duchowny/ tákiego by nayćięższe pokusy nie poniewáżáią/ nie zásmucą w duchu. O czym *Rich. Laur.* Ipsa illuminat suos amatores ad co- SENT. gnitionem veri, & inflammat, ad dilectionem boni. *Ona iest, ktora otwiera kochánkow swoich do vznánia rzeczy prawdziwych, y zápala do zákochánia się w dobrym.* Y nie dźiw: bo czárt do tákich przystępu nie Müd. Sym. ma. Lilia má to/ że venenata pellit, węże przed zapáchem iey vciekáią. Te moc ma przeciwko wężowi piekielnemu *odor* Lilij/ to iest nabożeństwá do Przen: Pánny. o czym pomieniony *Rich*: Ipsa adversarios exterret, & incorreptos, gehennali exurit conflagratione. *Ona Nieprzyiaciół strászy, á gdy nie dbáią, do ogniow piekielnych wtrąca ich.* Przeto (iáko *Marchant.* pisze) vstárych pustelnikow zwyczay był/ gdy ktorego szátan kusił/ ná zkonfundowánie/ y odegnánie pokus iego/ wymawiáli mu owo w Káiu Proroctwo o Przen: Pánnie/ iáko zetrzeć głowę iego miálá; mowiąc: Vade miser, cuius caput à fœ- EXEMP. mina contritum est. *Podź precz nikczemniku, ktorego łeb Niewiástá zetrzeć*: ná ktore słowá czárt vciekáć musiał. Zá tym duszo prágnąca zbáwienia swego/ w to gniazdeczko/ to iest nabożeństwo ku Przen: pánnie/ iák naylepiey się funduy; iáko ći rádźi tenże *Rich*: In nido S. 10. de ponit & fovet avis ova sua & pullos, sicut & Vir iustus opera & bo- laud. v. nos actus in MARIA.

II. PARS. Bárdzo dobre/ bárdzo bespieczne/ bárdzo wczesne pokazałeś gniazdo duszom nászym Kázimierzu S. ná Krzyżu y Lilii twoiey: ále rácz

nam ießcze pokazáć swego życia przykładem/ iákoś sie też w tymże gniazdźie vchował. Przyznáie wßytek świat Chrześćiáńst/ że to Orlątko Polskie/ Syn ten Korony polskiey/ wyrosł pięknie ná, prawdziwego/ wspániáłego Orlá/ osobliwie w doskonáłości Chrześćiáńskiey; że słußnie názwáć sie może. Aquila grandis magnarum alarum. Vie máß práwie żadnego o cnoćie czystości pißącego *Authora*, ktoryby nie wspomniał możnego áktu S. Káźimierzá. Malo mori quam fœdari. *Wole vmrzeć, niż zkalać czystość moię*: áni o nabożeństwie ku Przeświętéj Pánnie tráktuiącego/ ktoryby nie tchnął Hymnu Káźimierzá S. Omni die. Orzeł ten Mistyczny wyráźił ná sobie/ osobliwe cztery własności Orlá. *Naprzod*: Orzeł nigdy cáłego połowu nie zie/ ále słábßym zwierzątkom zostáwia. To wyráźił ná sobie Káźimierz S. przez osobliwą y Krolewską ná Vbogie y Szpitale szczodrotę/ ták że go Oycem pospolitym Vbogich zwano. Blin. l. 10. c. 3. *Powtore* Orzeł/ kiedy mu iest wielki głod y mizerya/ z ßárego białym sie stáie. A przez coż y Káźimierz S. ślicznego kándoru pánieństwá doßedł? tylko przez dobrowolną mizeryę? gdy niespániem/ álbo twárdym ná páwimieńcie sypiániem/ dyscyplinámi/ postámi/ kleczeniámi długiemi/ trapił Ciáło swoie. *Powtorzenie.* Orzeł ma wielkie vpodobánie w słońcu: Niczego bárdźiey bystre oko Káźimierzá S. tu ießcze żyiąc nie prágnęło/ iáko przez głębokie kontemplácye/ ná Słońce Spráwiedliwości BOGA swego iáśnie pátrzáć: á że Ciáłem ieszcze záśłonione oczy/ w doskonáley iásności widźieć go nie mogły/ przynamniey *in specie* nápátrzyć sie go nie mogł: to iest lub speciebus Eucharisticis: dla czego (iáko historya żyćia iego opiewa) z wielkim nabożeństwem/ sługował sam do Mßy S/ Klecząc przed Nasw: SAKRAMENTEM/ á gdy w nocy nie mogł do Kościołá wnisć/ ćicho przed drzwiámi Kośćielnemi/ padał krzyżem ná modlitwę. *Náśłádek*, tráfia sie Orłowi/ że z wielkiey chćiwości ku słońcu/ zbyt wysoko lecąc/ dla popalonych od wielkiego gorącá skrzydeł/ vpada y vmiera. Czegoś podobnego życzył sobie/ S. Aug. Soliloq. vważáiąc owe słowá Boskie do Moyżeßá. Non videbit me homo & vivet, záwołał S. Doktor: Moriar Domine moriar, vt te videam. *Niechże Páńie vmrę ábym cię obaczył.* Mogł podobnym nieco sposobem y Káźimierz S. záwołáć; gdyż z wielkiey miłości ku BOGV y ku cnoćie czystości/ odstąpić iey nie chcąc/ śmierć sobie raczey obrał/ y przez to do widzenia P. BOGA śpießąc wzeł/ Malo mori, quam fœdari. Siłáby záśu wźięło gdyby przyßło wyliczáć wßytkie Cnoty/ ktoremi ten Orzeł Mistyczny/ iáko piorámi śliznemi przyozdobiony był. Tylko iuż obaczyć należy/ że nie gdźieindźi wychował sie ten Orzeł ták pięknie/ tylko w gniazdeczku Krzyżá y

żá y Lilij/ to iest przy nabożeństwie osobliwym ku mece JEZVSOwey/ y ku Przen. pánnie. Jeżeli o tym wyráźniey/ iáko o tym świádczy Historya życia iego. Co do nabożeństwá ku Mece P. JEZVSOWEY; to że vstáwicznie myśl S. Pamięćiá zábáwiona byłá/ wyráźnie mamy. In Christi contemplanda passione assiduus. Breu. Iákich záś skutkow przez to dostąpiłá dußá iego/ łátwo sie domyślić. Sprawdźiło sie ná nim dáleko lepiey to/ co niegdy ná Dworzánínie Krolowey Murzyńskiey: ten ießcze nie wierny y w dworskich obyczáiách wychowány/ iádąc w drodze ná woźie/ nie prożnuie/ ále czyta sobie nabożną książkę/ to iest Proroká Izáiaßá: á gdy ná słowá przyßedł/ gdźie Prorok pod figurą owieczki idącey ná rzeź/ opisuie Mękę P. JEZVSOWĄ/ gdy z rządzenia Boskiego/ tráfił ná Dyákoná ktory to wytłumáczył/ y dobrze przełożył cáłą Mękę P. JEZVSOWĄ/ záraz sie wßytek odmienił/ y o Chrzest S. prosił. O iák odmienne od tego choć ieszcze ná ten czás niewiernego Dworzánińá/ ná Dworách Kátholickich obyczáie! coż teraz v drugiego wßkátule/ w kießeni naydźieß? tylko ládaiákie/ bluźnierskie książki? hultáyskie Máchiáwelow/ Mázárynow; bezecne Eformioná/ álbo pod fałßywym imieniem Secreta Alberti M; niepotrzebne/ kłámliwe Algerydy: á Boże sie pożał/ iż sie poćierało ná czás o Rożáńce/ y Swiete książeczki o Naswt Pánnie/ wiednymże schowámu. Wstydź sie Dworski polaku/ Krolewicżá Polskiego/ pátrz co zá Księgá iego/ CHRYSTVS Vkrzyżowány. á nie dźiwuy sie że też obyczáie iego świete/ á práwie Zakonne; ktorych y podobieństwá nie naydźieß ná teráźnieyßych Pálácách Páńskich/ Krolewskich. O iákobyś Káźimierzu S. (gdyby sie to zgodźiło z Stanem twoim błogosłáwionym) krwáwemi łzámi płákał! obchodząc páláce/ świętą twoią czystością/ wstrzemięźliwością/ nabożeństwem poświęcone! teraz niecnotámi/ pijáństwámi/ bluźniercámi Wiáry S. zgwałcone. Co sie/ záś tycze nabożeństwá/ ktore miał Káźimierz S. ku Przen: pánnie: y to iáwne iest wßytkiemu świátu/ gdyż y v postronnych Narodow sławny iest Káźimierz S. z vlubioney Pieśni swoiey Omni die: Ktoż wypowiedźieć może? iákim áffektem codźiennie powtarzałá dußá iego/ te słodką Melodyą; ponieważ y náße oźiębłe sercá/ gdy ią czytamy/ bez zápalenia áffektu dobrego/ bydź nie mogą. Wßytká ozdobá Cnot/ w ktorą sie przybrał/ ten Mistyczny Orzeł/ przypisać sie ma po BOGV opiece Przen: Pánny. Sam styl Pieśneczki iego pokázuie to; bo oprocz chwały Mátki Boskiey/ nie máß nic w nim/ tylko pokorna żebránińá y prożbá u Przen: pánny o rozmáite Cnoty/ pokory/ posłußeństwá/ czystości/ cierpliwości/ wzgárdy świátá. Już tedy iasna y to/ że ten Orzeł Polski

ſki Krolewicz S. przy Krzyżu y Lilij wychował ſie/ y nam ná ſobie dał przykład/ gdźie/ y iáko duże náße chować/ odżywiáć mamy.

III PARS.

Nie godźi ſie zápomináć y Ciebie ſławny niegdy v Narodow Orle polſki/ Oyczyzno náßá/ teraz zewßąd/ z ſławy y fortun oſtubány á práwie Orlątko opußczone/ wzgárdzone. A ktożáby nie życzył/ żebyś ſie znowu w wſpámálego odmienilá Orlá: y my Vbodzy Zakonnicy przyznáiemy/ że pod twemi ſpoczywamy ſkrzydłámi. Zginiezli ty od Hereticzkiey álbo Pogáńſkiey ręki/ y my álbo ginąć/ álbo vſkpowáć muśiemy. Wiec ia ná odchowánie Ciebie/ od Káźimierzá S. oſtárłem gniazdo ná Krzyżu y Lilij/ ktore w rękách iego widzę. Kryż mech znáczy Nabożeńſtwo ku BOGV/ Zárliwość o Wiárę Swiętą/ o Stanu Duchownego konſerwácyą: Lilie záś niech znáczą ßczerość/ wierność ku pospolitemu dobru/ w rádách publicznych. Puki byłá w Synách Oyczyzny żárliwość o Wiárę/ kwitnęłá polſká w ſławę y męſtwo. V Rzymian (iáko piße *Varro*,) w Senaćie záwße naypierwßy punkt bywał o Wierze: Czymli to y náſi Polacy ná Seymách: gdy ná Aryánow práwá ſtánowili: Czymili Krolowie: gdy Woyny ſwoie z tego końcá poczynáli: ták Káźimierz oſtátni Krol z Linij Káźimierzá S. gdy ſie ná Moſkwę wypráwował/ ślub naprzod ná wygnánie Aryánow publicznie w Kośćiele P. BOGV oddał. Przeſtrzegáli Polacy kandoru Lilij/ ßczerośći ku Oyczyznie/ ku Pánu: Dawna to o Polakách przypowieść/ że ná rękách káżdego Szláchćicá może Krol Polſki beſpiecznie ſpocząć: w rádách nie záwnáły ſie reſpektá dobrá własnego/ álbo wziątku; y puki to było/ puty Orzeł Polſki ſławny był/ Aquila grandis magnarum alarum. Teraz ná tym Orle y iednego cáłego piorká nie naydźieß/ w káżdym [illegible]ćie ſpuſtoßenie. Czemu? bo ten Orzeł zlećiał z gniazdá ſwego/ zleciał z Krzyżá Kośćielnego/ bynamniey nie obchodźiło to ſtanu Szlacheckiego choć Krzyż ten bárdzo náchylał ſie/ to ieſt/ dobrá Duchowne vpadáły przez Związki/ w ruinę ßły dla tryple/ quintuple hybernowey/ przez co Duchownym Zakonnym Oſobom należyta ginęła ſuſtentácya. Wiec lubo teraz po Stárośtwách/ po Dobrách Duchownych puſtynie/ iednák/ że ná ich Wioſki iákakolwiek dyſkrecya/ nie vważáią tego Pánowie/ áni Stan Rycerſki. O ſtázoney záś Liliowey ßczerośći ku dobru pospolitemu/ ßkodá y mowić: bo iáwna rzecz; że dla ſkrytych práktyk/ dla własnego intereſſe, práwie Oyczyzná ginie. Wiedz tedy Orle polſki że chcąc to fakcyántow głowy/ lub ná Liliách Cudzoźiemſkich/ lub ná Kośćie poſtronnym gniazdo ścielą/ vſpokoieme tey woyny obiecuią/ ty iednák nie vrośnieß/ y owßem znißczejeß/ álbo zginieß/ ieżeli do Krzyżá y Lilij/ to ieſt do żárliwośći o Wiárę/ y Kośćioły/ do ßczerośći

rośći nie wrocisz ſie ku Oyczyznie y Krolom. Pámiętay że Pán BOG Aſſyryiſkie choć Pogáńſkie Krolestwo puty trzymał/ puki nie przyßło do profanácyi zbiorow Kośćielnych; dopiero gdy z nierządnicámi Báltázár ná obráze Boſko záżywáć począł naczynia Kośćielnego/ BOG nie odpuśćił tego/ ále przez Proroká zgubę Krolesiwá opowiedźiał/ y dopuśćił. Diviſum eſt Regnum tuum, & datum eſt Medis, & Perſis. O iák wiele teraz w Oyczyznie náßey Kośćielnych Kielichow/ Monſtráncyi/ Sukienek Nayśw: Pánny w kontrybucyách pobránych/ ná zbytki/ ná pulmiſki/ ieżeli nie ná co podleyßego v Hereticzkow obrocilo ſie. Jeżeli w tobie Rycerſki Stanie/ tá obelgá Swiętnic Bożych nie zápala duchá/ y ſercá niedodáie ná Nieprzyiaćielá/ y ná złe Syny Oyczyzny: iuż że (choćbyſmy mieli wßytkiego świátá Woyſká ná pomoc) zginęło Krolestwo/ wzor niegdy żárliwośći o wiárę S. Nie trzebá ci Orle Polſki ßukáć gniazdá v Cudzoźiemcow/ v ſąśiádow/ bo ćiż ſami śmieią ſie z nießczęśćia twego/ y czuwáią ná oſtátek piorek twoich: w domu maß ſtáre gniazdo ſwoie/ w ktorymeś ſie wychował/ á maß go w rękách Orlęcia twego Krolewicza Polſkiego Krzyż/ y Lilią. Wroć ſie znowu do ßczerośći ſtáropolſkiey w rádách publicznych/ á naprzod odrzuciwßy reſpektá wßytkie/ iedno weś przed ſie/ to ieſt/ iáwne niebeſpieczeńſtwo vpadku Wiáry S. Kátolickiey w ták wielkim y zacnym Krolestwie/ zubożenie Domow Boſkich/ zelżenie Sákrámentow SS. roſproßenie ták wielu Káplánow/ Zakonnikow/ y Zakonnic/ ktore pewnie zá táką ruiną idźie: á bądź tego pewien/ że BOG doda nowego ſercá/ iż zá pomocą iego/ y Mátki JEZVSOWEY/ á przyczyną SS. Pátronow twoich/ oſobliwie dźiśieyßego Káźimierzá S: bez wßelkiey Schizmátyckiey Hereticzkiey/ Pogáńſkiey pomocy/ wßelkim Oyczyzny y wolności twoiey nieprzyiaćiołom daß odpor/ y znowu w wielkiego ſławnego Orlá odrodźiß/ odnowiß ſie. Renovabitur vt Aquilæ iuventus tua bądźieß Aquila grandis, magnarum alarum ná obronę Wiáry S./ Páná/ y wolności. Mocen ieſt BOG/ zá renowácyą żárliwośći twoiey ku Wierze S. renovare antiquam potentiam brachij ſui, że vnus ex vobis perſequetur mille, & duo fugabunt decem millia, Zá przewodem dźiśieyßego Pátroná twego Káźimierzá Swiętego Krolewicza Polſkiego.

Amen.

Ascensus Purpureus duplex.

Albo

Kazanie II. na Swięto KAZIMIERZA S.

gdy go przypádnie w Niedzielę Mieſopuſtna.

Ecce ascendimus Ierosolymam. *Luc.* 18.

DWá ná wysokie y chwalebne Máieſtaty wſtępy/ dwá dźiśieyßego odprawuie ſie. S. N. Jeden CHRYSTVSOW/ drugi Kázimierzá S. Pátroná N. O. Máieſtat miby Chryſtuſowey chwały/ było owo Jerozolimſkie Miáſto/ w ktorym JEZVS dla zbáwienia náßego okrutna Mieke podiął; Nie dármo wybieráiąc ſie ná nie/ chwałe ſwoią one názwał. Nunc Ioan. 13. clarificatus eſt filius hominis. Do Máieſtatu káżdego/ drogá/ y gráduſy bydź powinny. Ascendimus Ierosolymam. Do Máieſtatu tego ná ktory dźiś wſtępuie CHRYSTVS/ iákieby gráduſy były? czytamy Cant. 3. w Piśmie S. pod figurą Sálomonowego Máieſtátu Ferculum fecit ſibi Rex Salomon. Ascenſus eius purpureus. według Bedy Sanguineus mors & paſſio Chriſti: tá drogá/ te ſtopnie były do chwały P. JEZVSOWEJ/ po ktorą do Jerozolimy wybiera ſie. *Drugi* Kázimierz S. odpráwuie wſtęp/ nie do źiemſkiey/ ále Niebieſkiey Jerozolimy ná Máieſtat wielkiey chwały ſwoiey miedzy Swiętemi Bożemi/ y on tákże po Sálomonowych iáko Krolewicz/ po Chryſtuſowych iáko wierny náśládowcá iego / idźie ſtopniách; bo po purpurowych Słußnie cáły żywot tego S. Pamięćiá/ może ſie názwáć Ascenſus Purpureus, nie tylko dla oſtrego Życia ſwego/ dla vſiáwicznego do Nieba JEZVSOWEY nabożeńſtwá/ od ktorego myśli iego pupurą Krwi Cánt. 6. JEZVSOWEY záfarbowáne były; iż mogło ſie rzec o nich. Comæ Capitis eius, ſicut purpura Regis: ále oſobliwie że w purpurze Krolewſkiey/ w ſtanie ták wyſokim páńſkim zoſtáiąc/ ták wyſokiey chwały Máieſtatu godnym ſie ſtał; y pokazał to świátu/ że nie teſt niepodobna tey świętobliwości/ ktorey niektorzy w cyliceyách/ ná puſtymách/ przez długi cás nie doſięgaią; w purpurze/ na Pálácu/ y w krotkim cáśie doſtąpić. Mowił Chryſtus. Ecce aſcendimus. in plurali: bo wiedźiał/ że oprocz iednego zdrayce/ wßytká iego Kompánia/ tymże krwáwym gościńcem/ mieli Máieſtatow chwały Niebieſkiey doſtąpić. Ale Kázimierz S. wſtępuiący dźiś/ nie wiem czy rzecze do nas terá-

źmiey-

źnieyßych polakow Aſcendimus. Obeyźrcy ieno ſie Kázimierzu S. poyźrzy po Purpurowych gościńcách/ po Pálácách Krolewſkich/ Senatorſkich &c: po młodźi Szlachetney Polſkiey. bywały wprawdźie kiedyś w Polßcze Pálące Krolewſkie Aſcenſus Purpurei do Nieba/ do Cnoty/ doſkonáłośći; chowały ſie w nich czyſte Kunegundy/ Sálomeie/ Boleſławowie/ Pudici/ Szczodre Jádwigi: teraz záś iák Łázárzá wſkrzeßonego obaczyć Pamiątko ſkromne/ páná bogobaynego; przed zy *Sardanapala, Venere*, álbo páńſtwy mießáiące; *Cleopatre* naydźieß. Możeß Kázimierzu S. o nich rzec; Nec; viæ veſtræ, viæ mexi nie Is. 55. dźiw też/ że y ſławá polſka ktora niegdy ná wyſokim v Narodow poſtronnych ſtopniu reputácyi byłá/ poniżona zoſtáłá. Twoie dźiś świeto Polſko/ wáßego pátroná Pamiętá Polſkie/ páńſkie/ y Wielkie Fámilie. Atoż dla was w Życiu Kázimierzá S. pokaże ten Purpurowy gościniec; Ktorym on do Jerozolimy Niebieſkiey doßedł: to ieſt/ powiem y pokaże ná Krolewiczu S. iáko y w naywyżßych Páńſkich ſtanách/ máćie ſpoſob doſtąpienia Swiętobliwości. A ná konkluzyi Kazánia przypomnię o drugim Gościńcu; przez ktory poniżona Oyczyzná/ do dawney mogłá by ſie wrocić ſławy.

BArdzo ſie myłą w rozumieniu ſwoim owi/ ktorzy gdy im p. BOG I. PAR. ná świećie purpurą droge vściele/ to teſt da ſie im vrodźić z Fámilij Krolewſkiey/ Xiąźęcey/ Senatorſkiey/ Szlácheckiey/ w doſtátkách/ poßánowániu/ w wczáſách; nie dyſkretnie zátrwożywßy ſobą/ imáginuią ſobie iákoby iuż niepodobna im Nieba doſtąpić; pobożnie cnotliwie żyć/ ſkromnemi/ pokornemi bydź/ w námiętnościách ſwoich vchámowáć ſie; dla tego śiłá ich bywa/ ktorzy porodźiwßy ſie wyſoce/ z tego ſámego że Pamiątką/ pozwaláią ſobie czego tylko záchce ſie im; iákoby to inßе przykazánie Boże dla pánow było, álbo iákoby to inny ich P. BOG ſodźić miał/ nie ten co y vbogich: niech Mościwemu kto zgáni y rzecze: Szpetne to twoie obyczáie pánie Młody: wßytkim wobec; powiedźiano. Sub te erit appetitus tuus, & tu Gen. 4. dominaberis illius. Czemu to po Turecku żyiecie/ bez boiáźni Bożey/ bez wſtydu? Odpowiádáią: do Mnichow to należy i gdźieß to podobna. – mnie Pamięćiu/ w okázyách/ doſtátkách &c. bez tego ſie obyść/ y gruntowney doſtąpić Cnoty? Jeſt to omamienie wielkie ßátáńſkie; álbowiem w káżdym ſtanie/ bys też pánem cálego świátá był/ możeß Swiętym zoſtáć. Purpurowy ow Gościniec/ bo przez czerwone Mo- FIG. rze ktorym P. BOG lud Izráelſki z Egiptu do Ziemie obiecáney przeprowádźił. Vważaiąc *Hugo Card.* Náuczą/ że był figurą rożnych drog/ ktore ludźie żyiący w rożnych ſtanách przez morze tego świátá/ Ex. 14. do źiemie obiecáney/ to teſt do chwały Niebieſkiey, odpráwuią. Ru-

pert. Abb. twierdźi/ że ná vderzenie laski Moyżeßowey w morze czerwone/ nie iedná drogá vczynilá ſie/ ále ná dwánaśćie części rozſtąpiwßy ſie morze/ dwánaśćie pokazálo gościńcow. Jeſt tego y fundáment w Piśmie S. Diuiſit mare rubrum in diviſiones. *Podzielił morze czerwone ná części.* Co zá táiemnicá! Nie doſyćże bylo iedne droge vczynić drogę ludowi onemu; Táiemnice w tym vpátrzył *Hugo.* Chćiał tu pokázáć P. BOG/ że nie iedná drogá/ nie ieden ſtan do Nieba/ ále tyle ieſt drog do Nieba/ ile ſtanow ná świećie. Dividit DEVS mare in diviſiones, quia facit de mundo tranſire ad cælum diverſis modis. Jákoby rzekł: Ná świećie ſą rożne ſtany/ Stan Duchowny/ Stan Swiecki/ Stan Zakonny/ Stan Rycerſki/ Stan Páńſki/ Małżeńſki/ Wdowi/ Stan páńſki to ieſt bogátych álbo vbogich/ Stan Rzemieśnicy/ Stan wyrobkowy: W káżdym z tych pokazał P. BOG drogę y ſpoſob doſtąpienia Nieba; co náwet y przykładem ſwoim/ CHRYSTVS PAN/ tu ießcze z ludźmi konwerſuiąc/ potwierdźić raczył/ Bibl. de Vocat. iáko dowćipny vwáża *Mans.* pißąc o tym. Diſpoluit CHRISTVS exemplo ſuo, Sanctificare omnes vocationes & Status variarum Perſonarum, voluit ex Virginali Sanguine aſſumere humanitatem, vt indicaret, quanto amore Statum Virginitatis proſequeretur: Voluit aſſiſtere nuptijs in Cana Galilææ, vt nobis indicaret vocationem Matrimonialem gratam quoq; ſibi eſſe. Natus in præſepio, primos excepit paſtores & agricolas, vt oſtenderet, quantum amaret eos, qui labore manuum victitant. Converſatus deinde cum Principibus Synagogæ, vt ſpem ſalvandi animas & illis daret, qui in honoribus & divitijs inſtituri ſunt. Ad ſtellas extulit fidem Centurionis, vt toti manifeſtaret mundo, ipſos etiam Milites poſſe eſſe Sanctos, neq; Profeſſionem adeò periculoſam poſſe præiudicare ei, qui cingulo militiæ Chriſtianæ non renunciat. *Vpodobáło ſie CHRYSTVSOWI ſwoim Swietym Przykładem poświęćić Stany y powołánie rozmáite. Przyiął ze Krwi Páńſkiey Ciáło ná ſie, áby pokazał iáko ſie kocha w cnocie Páńieńſtwá. Był ná godách w Kánie Galileyſkiey áby pokazał, że mu y Stan Małżonkow miły. Vrodziwßy ſie, naprzod z vlogiemi przywitał ſie Páſłuſzkámi y Orużámi, áby pokazał, iáko ſie kocha w ludźiách, ktorzy z prace rąk ſwoich żyią. Konwerſował potym z Xiążętámi Zydowſkiemi, áby otuche vczynił doſtąpienia zbáwienia, y tym ktorzy w godnośćiách ná świećie zoſtáią. Aż do ſamego Nieba wynoſił Wiárę Setniká áby wßytkiemu Swiátu obiáwił, że y Żołnierze, mogą bydź Swietemi, áni ſtan ich ták niebeßpieczny, do zbáwienia im przeßkodá bydź nie może, ieżeli nie pogardzáią práwem Bożym.* Jednák tenże Author twierdźi/ że lubo ten Purpurowy przez morze czerwone gościniec był figurą wßytkich Stanow; przećież nayoſobliwiey quadruie Stanowi Purpuratow/ to ieſt

to ieſt ludźiom w Stánách Panſkich/ zoſtáiącym/ przy wczáſach/ doſtátkách/ godnośćiách: Vważa bowiem/ iż kiedy Duch S. opiſuie tę drogę przez czerwone morze/ powiáda záraz/ że iákiemiś kwiatkámi/ iákoby kwiećiſta łąká álbo ogrod/ porośłá byłá. Campus germinans de profundo nimio. Zkąd to/ y ná co? To pewna że to cudem Boſkim działo ſie: nie dla Zydow/ bo dość było ná mch ſuchą nogą przeyść/ ále dla nas. Factum fuiſſe credo, vt nobis inſinuaret per vias commodas, puta per vocationes & ſtatus commoditatis & proſperitatis temporalis, nos poſſe ſalvari, aſſiſtente tamen duce Moyſe & columna S. DEO eiu ąś gratią. Y ták iáſna że Kwiećiſty Purpurowy gościniec/ wyſoki ſtan/ nie może bydź przeßkodą do zbáwienia. Et in mari rubro via ſine impedimento. A cóż Purpurá tá przeßkodźiłá do Swiątobliwośći/ owym ktorych ießcze zážywotá kánonizował Páwet S. Salutant vos omnes Sancti, maxime qui de domo Cæſaris ſunt: ná Dworze Cesarzow ießcze Pogáńſkich poświęćili ſie. Co przeßkodźiłá Purpurá Károlowi S. ktorego Dwor/ *Manſius* zowie Scholam Eccleſiaſticæ perfectionis. 12. Biſkupow 12. Kanonikow Apoſtolſkich ze Dworu iego wyßło. Co Krolewſki Pálác przeßkodźił Kunegundźie/ Sálomei/ Boleſłao Pudico, Kolomanowi/ że cudem Swiátu ſtáli ſie polſkiemu dla nienárußoney czyſtośći/ choć w ſtanie Małżeńſkim. Co wyſokie w Rzeczyp. Polſkiey godnośći/ do wielkich zaſług przed BOGIEM záßkodźiły Piotrowi *Duninowi* Stárośćie Wrocławſkiemu; ktory godźien ſie ſtał/ że y Cudá czynił; gdy mu Chryſtyná ſwywolna Zoná Władyſłáwá II. oczy wykupiłá/ iezyk vrznęłá/ on cudownie gadał/ y widźiał. Pruſzcz. Fortec.

Ale ná wiekße záwſtydzenie twoie Młodźi. Paniętá Polſkie/ wytykam wam Kázimierzá S. Vważćie proße/ iáko Aſcenſus Purpureus, wyſokie iego vrodzenie/ był mu Aſcenſus Ieroſolymitanus: nie przeßkodźił mu Stan iego Krolewſki do Cnoty/ ále y owßem pomogł. Dwie ſą oſobliwie Kolei ná tym purpurowym Gościńcu/ w ktore wprawić kolká áffektow ſwoich/ rzecz ſie zda nie podobna Pamiętom Polſkim: to ieſt/ dwie trudne Cnoty/ Pokorá y Czyſtość. Trudna Pokorá/ Skromność/ Cierpliwość/ Purpuratowi/ Paniątku; bo wyſokie Vrodzenie/ bogáctwá rozdymáią go: Trudna y druga kolcy czyſtośći: bo ieżeli *S. Aug.* powiedźiał/ że Inter omnia Chriſtianorum certamina, ſola duriora ſunt prælia Caſtitatis, miedzy wßyrkiemi potyczkámi Chrześćiáńſkiego człowieká/ náyćiężßa ieſt potyczká o cnotę czyſtośći. á dopieroż w doſtátkách/ we wczáſach/ iáko ieſt pospolite *DD. SS. Axioma*: Periclitatur Caſtitas in delicijs: á przećie vważćie iáko Kázimierz S. ná tym Purpurowym gościńcu w te dwie Kolei bez duße-

Ps. 135. ment w Piśmie S. Diuiſit mare rubrum in diviſiones. *Podzielił morze czerwone ná części.* Co zá táiemnicá! Nie doſyćże było iedne droge vczynić drogę ludowi onemu; Táiemnice w tym vpátrzył *Hugo.* Chćiał tu pokázáć P. BOG/ że nie iedná drogá/ nie ieden ſtan do Nieba/ ále tyle ieſt drog do Nieba/ ile ſtanow ná świećie. Dividit DEVS mare in diviſiones, quia facit de mundo tranſire ad cælum diverſis modis. Jákoby rzekł: Ná świećie ſą rożne ſtany/ Stan Duchowny/ Stan Swiecki/ Stan Zakonny/ Stan Rycerſki/ Stan Páńſki/ Małżeńſki/ Wdowi/ Stan páńſki to ieſt bogátych álbo vbogich/ Stan Rzemieśnicy/ Stan wyrobkowy: W káżdym z tych pokazał P. BOG drogę y ſpoſob doſtąpienia Nieba; co náwet y przykładem ſwoim/ CHRYSTVS PAN/ tu ießcze z ludźmi konwerſuiąc/ potwierdźić raczył/ Bibl. de Vocat. iáko dowćipny vwáża *Mans.* pißąc o tym. Diſpoluit CHRISTVS exemplo ſuo, Sanctificare omnes vocationes & Status variarum Perſonarum, voluit ex Virginali Sanguine aſſumere humanitatem, vt indicaret, quanto amore Statum Virginitatis proſequeretur: Voluit aſſiſtere nuptijs in Cana Galilææ, vt nobis indicaret vocationem Matrimonialem gratam quoq; ſibi eſſe. Natus in præſepio, primos excepit paſtores & agricolas, vt oſtenderet, quantum amaret eos, qui labore manuum victitant. Converſatus deinde cum Principibus Synagogæ, vt ſpem ſalvandi animas & illis daret, qui in honoribus & divitijs inſtituri ſunt. Ad ſtellas extulit fidem Centurionis, vt toti manifeſtaret mundo, ipſos etiam Milites poſſe eſſe Sanctos, neq; Profeſſionem adeò periculoſam poſſe præiudicare ei, qui cingulo militiæ Chriſtianæ non renunciat. *Vpodobáło ſie CHRYSTVSOWI ſwoim Swietym Przykładem poświęćić Stany y powołánie rozmáite. Przyiął ze Krwi Páńſkiey Ciáło ná ſie, áby pokazał iáko ſie kocha w cnocie Páńieńſtwá. Był ná godách w Kánie Galileyſkiey áby pokazał, że mu y Stan Małżonkow miły. Vrodziwßy ſie, naprzod z vlogiemi przywitał ſie Páſłuſzkámi y Orużámi, áby pokazał, iáko ſie kocha w ludźiách, ktorzy z prace rąk ſwoich żyią. Konwerſował potym z Xiążętámi Zydowſkiemi, áby otuche vczynił doſtąpienia zbáwienia, y tym ktorzy w godnośćiách ná świećie zoſtáią. Aż do ſamego Nieba wynoſił Wiárę Setniká áby wßytkiemu Swiátu obiáwił, że y Żołnierze, mogą bydź Swietemi, áni ſtan ich ták niebeßpieczny, do zbáwienia im przeßkodá bydź nie może, ieżeli nie pogardzáią práwem Bożym.* Jednák tenże Author twierdźi/ że lubo ten Purpurowy przez morze czerwone gościniec był figurą wßytkich Stanow; przećież nayoſobliwiey quadruie Stanowi Purpuratow/ to ieſt

II. PARS.

duße swoie wprawił. Miał wielką ten Swiety powagę w wßytkich Dworskich/ nie tylko z Krolewskiego Vrodzenia/ ále y z świetych obygo vrodzenia ludzi: zmiewaza drugi/ choć y Szlácheckiego vrodzenia sługi iáko vsnáchtow iákich; zázywał tey Powagi Kázimierz S. ále stich swoich defektá korrygował. Pokorá iego iáka? Wstydzę się tenaboznie w Kościele záchowáć się/ ále obzieráć się/ śmiać się/ gadáć w Kościele/ to teraz Páńska. Krolewiczá S. zabáwá naymilßa w Kościele/ z Pieżo. Sæpius eum in Templo quàm in Palatio, sæpiùs inter Patrum Inteatorum chorò, quàm amicorum Regiorumq; Aulicorum videres. Wspomni ktoś o sukcessyi iemu należącey ná Kroleſtwo Węgierſkie/ o iáko záwſtydźił ſię tey mowy? y wymawiáiąc ſię rzecze: Ná Kroleſtwom nie łákomy ám godny/ náinße mnie Pan BOG ſtworzył/ ktore CHRYSTVS Páńſko nam swoią zgotował: iest co z ſámym ſobą czynić/ á nád ſobą y złemi swemi ſkłonnośćiámi Pánem być; Rządzenie Kroleſtw/ wielkiey mądrości potrzebuie/ y ćieżka p. BOGV liczbá zá nie/ y przygod ná nim rozmáitych pełno. Ták go odpráwił/ ſam ſię pokorą y wzgárdą ſamego ſiebie y czći świeckiey/ do lepßego Kroleſtwá przypráwiaiąc. Wpráwił y z drugą Koleią/ to iest Czyſtości S. duße swoie/ W Purpurze/ wcále iey dochowawßy/ y owßem potomnym wiekom zoſtáwił dokument/ że zgłądźi ſię Purpurá/ ſtan Krolewſki z Czyſtością/ iáko lilia z czerwoną Rożą: przeto o tym ktoś nápiſał. Caſtitas cum Purpura, roſa nubit Lilio. Y owßem wßelkie ſtárámie ktore miał około tey Cnoty/ iużto przez pilnową ie oczu/ ußu/ iuż przez posty/ dyſcypliny/ ná twárdym mármurze ſypiánia/ oſobliwie przez Vſtáwiczne rozpámiętywánie krwáwey Męki JEZVSOWEY/ to Purpurze iego Krolewſkiey/ wiekßey Ceny y okazáłości dodáło. Ma to Purpurá/ że przy drugiey położona/ iákieyſi okazáłości oney przydáie. Z tąd *Did. Saned.* chcąc náuczyć/ iáko zacnośći przodkow swoich przyczyniać máią Sukceſſorowie dźiećkom swoiem/ námálował Symbolum dwá poſtáwy purpury/ nápiſawßy *Lemma* Purpura iuxta Purpuram. Kázimierzu S. Kiedy ia ná ſerce y myśli twoie zafárbowáne Purpurą Męki JEZVSOWEY/ ná ćiáło pod Purpurą Krolewſką zbroczone/ od paſkow/ cylicyi/ dyſcyplin/ panięcą krwią/ zápátruiſię/ czyli nie dáleko lepiey nápiſać mogę/ nád tobą Purpura iuxta Purpuram, to ieſt/ krwáwą czyſtością twoią/ przydałeś ozdoby Purpurze Krolewſkiey Stanu twego/ Aſcenſus eius Purpureus. Piße *Popiſc.* in vita Aurelij Imperatoris. Że ná *Capitolium* w Kościele Jo-

Sharg. in Vita eius.

P. Lucas.

GTMB.

Mund. Symb. V. Purp.

ſe Jowiſzá był iákiś płaßć purpurowy/ przy ktorym gdy *Aurelius* Ceſarz/ y inne Rzymſkie Mátrony/ Purpury swoie prezentowáły/ wſytkie záraz w ieden kolor podły y żáry odmieniáły ſię. Przed twoią Purpurą Kázimierzu S. przed twoim świetym w Pamięcym ſtánie życiu/ prezentuią Purpury Pánięt teráźnieyßych Polſkich: Ale widzę. Mutatus eſt color optimus odmiennych obyczáiow życie/ y edukácya ich od twoiego: bo miáſto nabożeńſtwá/ mieſkromność w Kościołách/ padaleś Krolewiczu S przed drzwiámi Kátedrálnego Kościołá ná twarz twoię/ oni w Kościele ſamym/ y przed oblicznością Viaśw: SZARAMENTV żárty/ á czáſem mieszćiwe/ ſtroią. Co zá vćiwość Káplánſkiego/ Zákonnego Stanu? y owßem purpury Polſkie teraz naywiekßy nieprzyiaćiel ſtanu Duchownego: Jedni kruią práwá ná Seymikách/ *plebes* do Kapłáńſtwá przeßkadzáiąc/ drudzy dobrá duchowne woiniąc/ álbo ſpuſtoßenie ich widząc/ ná rádách publicznych nie zábiegáią temu. Miáſto ſkromności y czyſtości/ wßeláka roſpuſtá: y owßem/ zkąd o publicznych zgorßeniách/ cudzołoſtwách/ *violencyach*, ſłychać/ tylko z Domow páńſkich. Miáſto poſtow twoich Krolewiczu S. piątki/ ſwywolne konwerſacye. Pod twoią Purpurą/ Cilicium zkrwáwione; ná ćiele/ ná twárzy Purpurá Panięcego wſtydu; V Pánięt teráźnieyßych/ ná ćiele wßelka miękkość/ ná twarzy máßkárá/ álbo lárwá Mieſopuſtna/ wielka okázya álbo pretext do ſwywoli; ná ktorą lámentuie *S. Carol.* Sceleratæ laruæ, impugnatrices honeſtatis & pudicitiæ, omniq; cuſtodiæ, quam Chriſtiani hominis animæ intus foriſq; habere debet, extrema ruina: zgołá tey Purpury mutatus eſt color optimus. A czemuż? rzeczećie: lepße to záſły bywáły/ nátury do dobrego ſpoſobnieyße? Odpowiáda *Ambr. S.* Cognoſcamus illos, non naturæ præſtantioris, ſed obſervantioris, fuêre. To podobno edukácya ledáiáka? y to bydź może: ále przećie pospolićie z iednego źrodłá wodę pićie z Kázimierzem S. to ieſt/ doſtáiećie ſię ná edukácyą swoię Akádemiy Krakowſkiey Profeſſorow; pod ktoremi y Kázimierz S (iáki był Długoß Doktor/ Kánonik Krákowſki) wychował ſię ták piękne y świątobliwie. Rzeczećie? że nie mamy przykładow dobrych? y to bydź nie może? Maćie oto przed oczyma Kázimierzá S. wzor życia Pamięcego. Reformuy tedy Młodźi Polſką ná wzor iego obyczáie twoie; A ieżeli niemożeß álbo niechceß ták wyſoko wſtąpić per Aſcenſum Purpureum, przynamniey w iednym náśládny Pamięćią tego: Nápiß ſobie ná ſercu twoim/ Teſtámentem lepowáne ſłowá Kázimierzá S. Mallo mori, quam fœdari, w każdych okázyách świeckich/ pámiętay ná to/ brzydźić ſię grzechem: á ták lubo żyć będźieß w Purpurze/ w Pamięcym/ doſtátnim ſtánie/ życie twoie ſtáneć ſię Aſcenſus Purpureus do Jerozolimy Niebieſkiey.

APOPHT

Thr. 4.

Manſi de Bacchanal

II. PARS. Ecce ascendimus Ierosolymam. Jeßcze krotko pokaże Ascensum Purpureum, Stopnie czerwone / po ktorych Kázimierz S. poniżoney kie ma podobieństwo Náßá Polská do Jezozolimy. Ozwie sie podobno polityk y rzecze: czy nie dla tego / że iák w Jeruzalem / ták w Polßcze Zydow pełno: onym *scelera* vchodzą/ oni pożywienie Chrześciánom odieli; á co nayboleśnieyßa / iuż ználeźli sie Pánowie tácy/ ktorzy Zydom całe kluczе w Arendę puścili. Zyd Pisarzem/ Podskárbim/ Sędzią Chrześciáninà; przećiwko wyráźnym Constitucyom Synodálskim pod Wężykiem Arcybiskupem vczynionym/ przez trzech Papieżow roborowánym. Iudæi in segregato loco Civitatis, vel Villæ, habeant domos. Prohibemus, nè servos, ancillas Christianas, die noctuq; in suis domibus, retineant, neq; ad recipiendum telonium, seu aliquod publicum Officium, aliquatenus assumantur. A nie wiekßyß rzeczy dopußczaćie sie: kiedy nie ná dzień/ ále ná rok/ ná trzy/ Pánámi podánych swoich Zydow czynićie. Zgubił BOG Fáráoná / iż lud iego wybrány złym ludźiom w niewolą dał; bać sie trzebá/ żeby y polski Náßey BOG o ten *Excess* nie zgubił. Leć inne iest piękneyße podobieństwo. Vocabitur Ierusalem Ciuitas veritatis, Mons Domini Exercituum, Mons Sanctificatus, mowi Prorok. Polská náßá byłá kiedyś Civitas veritatis, dla żárliwości o Wiárę S. mons sanctificatus, dla wielkiego Nabożeństwá. Mons DEI exercituum, Woyská polskie/ były Woyská BOGA/ ktorych Pánem y Wodzem był sam P. BOG/ wielkie im dáiący nád Nieprzyiaćielem Krzyżá S. zwyćięstwá. Sławne było Jeruzalem/ sławna v Narodow byłá Polska cnotá/ odwagá/ nabożeństwo. Do sławnego owego Jeruzalem/ á iáka drogá? Ascensus Purpureus: przez czerwone morze przeprawować sie musieli Zydzi. Ták y Polská náßá/ do wielkiey sławy/ między Narodámi postronnemi przyßłá byłá/ nie przez co innego/ tylko per ascensum purpureum/ przez krwáwe pole/ odwagi Rycerskiá Polskiego: y owßem że ták rzekę Krolestwo náße/ było to iákoby czerwone Morze/ w ktorym Otomáńskiemu Fáráonowi/ nimby do Ziemie obiecáney innych Państw Chrześciáńskich przebył/ wprzod sie ochynąć potrzebá: zowie sie to Krolestwo Antemurale Christianitatis: Teraz iákoś ten Ascensus purpureus, odwagá Synow Koronnych zbłákowáłá; Wiecey Pamiot Polskich po weselách/ niż ná woynie: Kto w okázyi zginął? Chudy páchołek: Kogo porabano/ kogo zábito ná polityce/ ná poiedynku? Kto ná suchoty/ ná puchlinę/ od pijátyki &c. vmárł? Pamiątko. Plures occidit gula quàm gladius. A ktoż *Kázimierz S.* Pamiętom/ Młodźi/ y Rycerstwu Polskiemu/ ná popráwę Stáropolskiey sławy/ pokázuie

kázuie Ascensum Purpureum krwáwą drogą/ záleca odwagę/ męstwo/ o Wiárę S. o Oyczyznę. Nie mogło to Panie dla młodych lat w ktorych vmárł męstwá Polskiego przykładu zostáwić/ oprocz iedney expedycyi w Czechách. Wiec po śmierći swoiey pokázuie go/ gdy Litewskie dość ßczuple Woysko/ ná liczne Moskiewskie Woyská przez rzekę pokazawßy sie cudownie przywodzi/ y mieiáko każe sie potykáć. Pytam sie ia tu/ czemu Kázimierz S iáko ow niegdy Anyoł Semnácherybowe Woyská/ sam á sam nie woiuie/ ále tylko Woyskom Náßym/ potykáć sie każe? bydź może? że przez to chciał Polakom męstwo y odwagę Stáropolską przypomnieć / ktorey on modlitwámi swemi gotow záwße dopomoc/ byle tylko to męstwo z cnotą złączone było. *Plinius, & Artes* piße/ że w iedney że Koniße rodźi sie Purpurá/ y drogi Kámień *Beryllus*. *Ioan. à Gemin.* náucza że *Beryllus* iest *Symbolum* Timoris Domini. Jeżeli chcesz Rycerstwo Polskie przez modlitwy Kázimierzá S. ßczęśliwych woiennych sukcessow/ trzebá/ áby in eadem Concha, to iest w sercách twoich nie tylko byłá Purpurá / odwagá/ ochotá/ do krwáwego polá/ ále też y boiaźn Boża/ cnotá/ nabożeństwo/ intencya dobra; dopiero w ten czás będzieß miáłá Ascensum Purpureum przez krwáwe zwyćięstwá twoie/ będzieß mogłá do dawney v Narodow reputácyi przyść. Jużeś tedy Krolewiczu S. te dwá stopnie Purpurowe Młodźi Polskiey przetorował/ y do Niebá y do dawney Polskiey sławy Purpuratom Polskim/ Synom Koronnym pokazałeś drogę. Dirige gressus nostros in semitis tuis; iednay przyczyno twoią/ áby przykład życia twego Páńskiego pámiętny był w sercách Polskich/ y żeby one ku náśládowániu Ciebie/ łáską Boską wzruszyłá. Spraw to áby Oyczyznà twoiá per Ascensum Purpureum, po orężách y trupách zkrwáwionych Nieprzyiaćielá swego/ ná wysokie generálnego Tryumfu wstąpiłá Capitolium.

A
M E
N.

C Pur-

Purpura in Cinere.

Albo

Kazanie III. na Swieto KAZIMIERZA S.

gdy go przypádnie w Stępna Srodę.

Puluis es, & in puluerem reuerteris. Gen. 3.

NIe zda sie iákoś/ y ſom czás/ y dźień Popielcowy/ do dźisieyßey Vroczyſtośći Kázimierza S. quadrować S.N. Vroczyſtość ieſt Krolewiczá Polſkiego/ y zá żywotá y po śmierći/ częśćio przez ſwoie modlitwy/ częśćio przez Sukceſſorow ſwoich Jágiellonow/ ták długo ná Tronie Polſkim śiedzących/ zaſłużonego: chćiáłá Vroczyſtość te y Krolewſką purpurę iego przyozdobić/ y nayiáśnieyßą pokazać Ewángelia Swiętá
Luc. 12. iego pochodniámi/ o ktorych nam czyta: Et lucernæ ardentes in manibus veſtris. Jednák z drugiey ſtrony/ dźień Popielcowy te Purpurę Krolewiczá S. popiołem mieiáko przyprąßa y potrząſa/ pámiątkę śmierći w dźisieyßym Popielcu renowuiąc. Jeſt y Oyczyzná náßá teráźnieyßych opłákánych czáſow záſypana popiołem/ z ták wielu Wśi/ Miaſteczek/ Zamkow/ Domow popalonych/ od goſpodárnięcych ſobie Zamorſkich gośći. Dobrá Oyczyzno miła wźiętá popielcu: Kiedy ći go ná ſámę práwie głowę przez ſpalenie wſpániáłey Rezydencyi Koronatow Polſkich/ to ieſt/ Zamku Krákowſkiego náſypano. Mogę do ćiebie rzecz z Prorokiem. Sede in pulvere filia Sion: Vá pośmiech y Narodow obcych przyßędßy. Tá tedy/ ták ſmutna Popielcowa ſcena, ták Kośćiołá S. iáko y Kráiow náßych/ nieźda ſie quadrować do Purpury Krolewſkiey/ y weſołego Feſtu Krolewiczá Polſkiego. Jednák ia pocießę was w ták ſmutnoy okázyi. Trudnoć wprawdźie ten ſmutny Popielec/ w ktorym od Nieprzyiaćielſkich demolicyi/ popiołem poſypáne zoſtáią Kráie Náße/ ná dobre wytłumáczyć ſobie: Jednák co ſie tycze Ceremonij dźiśieyßey Popielcowey ktorą Kośćioł S. odprawuie/ ná odnowienie pámiątki śmierći w ſercách Chrześćiáńſkich/ me ieſt od rzeczy do Vroczyſtośći Kázimierzá S. y owßem ieſt ku oſobliwey ozdobie Feſtu tego. Máią to bowiem Cudzoźiemſkie mody/ że dla świeckiey okazáłośći/ nie tylko włoſy ſwoie/ ále czeſtokroć y ßáty rozmáitemi pudrami/ przeſypuią womem proßkám; náwet coś podobnego temu ſtroiowi nátręcą Oblubienice Nieбieſki wychwaláiąc

z Szat

z Szat Oblubienice ſwoie: Odor veſtimentorum tuorum, ſicut odor Cant. 4.
thuris. Náßząc ſie tey mody pokázuie ſie dźiś Krolewicz S. przy Popielcu w Purpurze ſwoiey/ mieiáko tym Popielcem/ to ieſt pámiątkę śmierći vpudrowány Wiec że ia pilniey Nayiáśnieyßey niewinności iego Paniecey Purpurze tym Popielcem vpudrowáney/ álbo raczey Życiu iego Swietemu/ w pámiątkę vſtáwiczną śmierći przyozdobionemu/ przypátrze ſie/ y oraz popioły/ álbo prochy/ ktoremi przykurzoną widzę Oyczyznę náßę/ Purpurę Krolewiczá S. otrzepáć y otrzeć zechce.

I. PARS.

STan káżdego żyiącego człowieká w ktorym z woli Boſkiey żyie/ może ſie mieiáko názwáć ßátą; bo iáko ßátá ieſt coś tylko accidentale człowiekowi: lub w podłą/ lub w drogą przybierzeß ſie ßáte/ iednákim człowiekiem ieſteś: ták lubo w podłym/ lubo w zacnym zoſtáieß ſtanie/ nie przeto zacnieyßym álbo podleyßym ieſteś. Jednych tedy P. BOG ná tym świećie w podłą przybiera ßátę/ to ieſt/ gdy ich w vbogim y podłym vćiſkow pełnym kollokuie ſtanie: drugich nie iáko przybiera w Purpurę/ gdy ich zoſtáwuie w ſtanie Paniecym/ bogatym/ Krolewſkim/ w godnośćiách/ doſtátkách/ wygodách świeckich. Prawdá to tedy ieſt/ że ták podłe/ iáko y Purpurowe te ßáty powinny bydź vpudrowáne popielcem/ to ieſt/ káżdy człowiek Chrześćiáńſki/ ták w podłym iáko y w bogátym zoſtáiący ſtanie/ powinien w ſprawách ſwoich/ czeſto mieć pámiątkę y boiáźń śmierći: Jednáko ták vbogi iáko y bogáty homo ab humo. iednáko wßytkim powiedźiano: Pulvis es, & in pulverem reverteris. Statutum eſt hominibus ſemel Gen. 3.
mori. Omnes morimur. Omnes homines, terra & cinis. Já tym Hæb. 9.
do wßytkich nas pámiątká śmierći należy. Jednák trzebá wie- 2. R. 14.
dźieć/ że tym popiołem naybárdźiey powinny ſie pudrować/ poſypowáć Purpury/ to ieſt/ ludźiom wielkim v świátá/ w Stanách Krolewſkich/ Xiążęcych/ Páńſkich zoſtáiącym/ naybárdźiey należy pámiątká y boiáźń śmierći. Sámá ten ſtroy do Purpury mieiáko podáie
APOPHT. nátura. Piße bowiem *Arlet* że w iedneyże konße/ rodźi ſie y Purpurá y *Berillus* Kámień drogi/ ten według Náturáliſtow ma coś w ſobie przy zielonym/ popielátego koloru; dla ktorego *Ioan. à Gemin.* názwał ten Kámień Symbolum boiáźni. Dálá przez to nieiáko nátura znáć/ że Purpurá z boiáźnią/ wyſoki ſtan z pámiątką popielcá ábo śmierći/ łączyć ſie powinny. Podał to náukę ſam P. BOG wßytkim Purpuratom świátá tego/ w ten czás/ kiedy naypierwßego Páná y Krolá ná świećie czynił/ y nieiáko w Purpurę Páńſtwá nád wßytkim ſtworzeniem inweſtyował/ to ieſt/ Adámá przodká Náßego. Wyſtáwił P. BOG temu Pánu wielowládnemu/ nád wßytkim niżßym ſtworzeniem

niem/ pewnie wspániały pálác on roskoßny Kay/ dał mu nieiáko Krolewskie berło y iábłko/ kiedy wßytke ziemie pod iego poddał poddáń-
Gen. 1. stwo. Dominamini piscibus maris & volatilibus cæli, & vniuersis animantibus quæ sunt super terram. Przystroił go w śliczną y drogą purpurę/ álbo raczey nieoßácowáney ceny ßáte Krolewską/ stan Nieśmiertelney mośći/ y nád przyrodzonych innych wielu dárow; ták że zweryfikowały sie ießcze przed záśem Ezechielá słowá. In delicijs Paradysi fuisti, omnis lapis pretiosus operimentum tuum. A dosyćże było ná tym
Ezech. 28. nie dosyć. Krolem/ Pánem/ wßytkiego świátá czymono Adámá/ trzeFIG. bá było purpurę iego Krolewską vpudrowáć/ przytrzosnąć/ dla piękneyßego y bespieczneyßego stroiu/ prochem/ popiołem/ pámiątką y boiáźnią śmierći: Coż czym P. BOG. Prawdá iest/ że Adam/ puki był w stanie niewinności/ był nieśmiertelnym/ zá tym śmierći in sensu Composito niewinności/ bać sie nie mogł/ y stráßyć go P. BOG nie mogł: iednák áby przećie ták wysoki stan iego nie był bez boiáźni y pámiątki iákiegykolwiek śmierći/ stáwia mu BOG przed oczy pámiątkę
Gen. 2. y boiáźń śmierći/ choć in sensu Diuino. De ligno scientiæ boni & mali nè comedas, in quacunq; enim die comederis ex eo, morte morieris:
D. 6. *Manſi* przyczynę dáie. Ne in superbiam erigerentur, dedit illis medicamentum præseruativum, dùm mortem illis intimavit, morte moriemini. Ták wet/ vważáiąc kiedy im o śmierći wspomniał morte moriemini po pierwßym swoim przestępstwie/ gdy go iuż wygnano z Ráiu/ lubo go z naywyższey godności degrádował P. BOG/ przećież zostáwuiąc przy nim dostoyność/ y godność gospodárską wßytkiego świátá/ znowu go przytrzosa popiołem/ dáiąc mu nową pá-
Gen. 3. miątkę śmierći. Pulvis es & in pulverem reverteris. Godna vwa-
1. R. 10. gi Ceremonia Sámuelá Prorokà/ ktorą záchował/ gdy Saulá Krolem Izráelskim czyni. Hoc tibi erit signum quia vnxit te DEVS in Principem, cùm abieris hodie à me, invenies duos viros, iuxta sepulFIG. chrum Rachel. Co iest? czemu go nie odsyła do domu Oycá swego/ áby mu ták wesołą obwieścił nowinę/ áby ná tryumfalny wiazd do Jerozolimy/ y sam sie należycie przygotował y przyiaćioł záprosił; álbo czemu nie posyłá go do niektorych w Izráelu nieprzytáznych sobie ná viećie ich? ále go posyła do grobu vmárłych? Iuxta sepulchrum Rachel. Wiedział Prorok/ że przećiw Koronatowi temu/ miáłá bydź niektorych konfederácya. Saul záś koronowány vbogiey był kondicyi/ trzebá było nervum belli, álbo ná dánie odporu niepostußnym/ álbo ná zkorumpowánie ich; posyła go snać po iákie skárby do grobu Ráchele: bo to zwyczay v stárodáwnych ludźi bywał/ w grobách swoich skárby z sobą zákopywáć: leć obawiáć sie było Prorokowi/ by snać

to nie

to nie potkáło *Saula*, co niegdy potkáło *Daryußá*, o czym *Plutar*: ták: *Semiramis* Krolowa/ wyskáwiwßy sobie wspániały grob/ to nád nim náin Apoph. pisać kazáłá. Si quis Regum indiguerit pecunia, aperiat sepulchrum, HIST. & accipiat quantùm necesse est. Ktory z Krolow będźie potrzebował pieniędzy niech otworzy grob y niechay weźmie tám co mu potrzebá. *Dariuß* Krol widząc to roskazał otworzyć grob/ gdźie mnástwo skárbu kośći/ á mástro pieniędzy/ tákie nálazł w grobie nápisáne słowá. Gdybyś był cnotliwym człowiekiem/ á ná złoto nie łákomy/ grobowbyś vmárłych nie rußał. Záczym y Saul z grobu Ráchely máloco/ álbo nic nie wspomogłby sie był ná Krolestwo. Pocoż mu tedy tám iść kazał? Trzebá wiedzieć że Saul/ lubo był wysokiego wzrostu/ innych iednák należytych do Tronu Krolewskiego przymiotow nie miał/ nie świádom był rządow/ bo z ostátniego pokolenia Beniáminá/ zgeł nieuczony/ bo osły Oycá swego pasał. Ponieważ go tedy BOG ná Tron Krolewski wsadzał/ y Prorok Sámuel námázuiąc go/ Purpurę/ to iest godność Krolewską ná niego wkládał; te Purpurę iego/ oraz chćiał posypáć popiołem pámiątki śmierći/ do grobu Ráchel onegoż odsyłaiąc/ ná to/ áby Saul wbiwßy sobie w głowę dobrze pámięć o śmierći/ mógł sie łátwiey zdobyć ná należyte przymioty do Krolewskiey purpury. *Manſius.* Divina Providentia ſepulturæ, viuamde Morte menti eius imprimere voluit memoriam, vt in ſupremis iam honoribus poſitus, humilis permaneret. *Chćiáłá opatrzność Boska w sercu y myśli iego, żywą wyráźić pámiątkę grobu, áby ná wysokich zostáiący honorách, pokornym záwße był.* Sámo náwet zdrowym rozumem rządzące sie pogáństwo vznáło to/ że Purpurat naybárdziey pámiętáć ma ná śmierć/ y boiáźń iey. Y ták v Rzymian gdy w Purpurze Triumfator do Capitolium wieżdżał/ wołano nań z tyłu. Memento, quia homo es. Tá tedy purpurá w godnościách y dostátkách/ tym śmiertelności záſypána popiołem/wielki skutek ozdobę/ y Chwałę Monárchow przynośi. Pomniał ná to *Seuerus Ceſarz*, ktory w Pálácu swoim záwße HIST. ná oczách miał naczynie w ktorym popioł z trupá iego pochowány bydź miał/ y często do niego mawiał/ Tu me capies quem totus Mundus capere non potuit. Ty mnie ogárnieß/ ktorego świát wßytek nie Mans. de morr. mógł ogárnąć. *INNOCENT. IX.* ießcze Kárdynałem bywßy/ tym Purpurę swoię pudrował popiołem/ záwße przy sobie dwá obrázki nośąc y nád niemi medytuiąc: ná iednym był trupia głowá/ ná drugim máry pogrzebowe. Tym popiołem vpudrowáną zostáwuie Krolewską Purpurę Synowi swemu *Filip II.* Krol Hißpáński. Ten w ostátniey chorobie ztoczony robákámi/ záwołał Synà/ y odchyliwßy robáczywe piersi/ rzecze: Vide Princeps, quo tandem recidant vtriuiq;

Solis divitiæ, & territo, concussoq; bellis veteri, novus orbis sub iugum missus, mortmur.

M. PARS. Obrácam ia teraz oczy Audytorá moiego/ ná twoie Purpurę Kázimierzu S. to iest ná pamięce Krolewskie życie twoie. Trudno wyrázić/ táko sie przybrał Krolewicz S. w te Purpurę/ Wysokiego naprzod tá Purpurá koloru/ nie mowię weldug Swiátá dla wysokiego/ bo Krolewskiego Urodzenia iego/ dla stárodawney Jágiellonow Fámilij. dla zasług wielkich/ ták ku Kościołowi S iáko y ku Oyczyznie *Antecessorów* swoich; ále mowię duchownie/ dla záfarbowáma sie od Purpury Krwie JEZVSOWEY przez vstáwiczne rozmyślánie iego Męki; do ktorego przyuczył był duszę swoię; ta purpurą zpurpurowáne były nie tylko myśli y serce/ ále y wszytkie spráwy życia iego. In contemplanda Passione assiduus. Służy mu owo Symbolum *Savedry* ktory námálowawszy dwie sztuce purpurowego sukná bliśko siebie/ y przez to podobno dla *reperkussyi* kolorow/ wyższość koloru bierące: nápisał. *Lemma.* Purpura iuxta Purpuram: bo podobnym sposobem Kázimierz S. przytulony do krwáwych ran JEZVSOWYCH przez kontemplácyą/ przez to samo Purpurze swoiey. to iest życiu swemu Krolewskiemu/ ná wysoką ozdobę rozmáitych cnot śś. rzadkich w tákowych stanách zdobył sie Purpura iuxta Purpuram. Purpurá w konchách sie rodzi iáko y perły. Ták Kázimierz S. do ozdoby zpurpurowáney duszę swey pámiątki Męki JEZVSOWEY/ dobiera ieszcze wiecey tego purpurowego koloru/ z sameyże originálney konchy/ prawdziwą w sobie purpurę Krwie y Ciáłá CHRYSTVSOWEGO zámykáiącey/ to iest/ od Przen: SAKRAMENTV/ przez czeste/ pokorne/ y gorące vżywánia iego/ przez codzienne y pilne vważánie/ y słuchánie Táiemnic Mszy S. Missarum Solemniis, adeò erectâ mente in DEVM solebat adesse, vt extra se rapi videretur. Málo ná samym kolorze ma Kázimierz S. lubo dość wysokim/ Purpurę swoię rozmáitemi Cnot SS. drogiemi kámieńmi y perłámi przyszitą. Przen: Pánnę niektorzy názywáią (dla osobliwych nád inne przywileiow/) nieoßácowáną Perłą Niebieską/ iáko S. *Epipban. y Damasc.* o tym mowi Concha, quæ cælitus Divinitatis fulgetra vtero concepit ac peperit Christum ingentis pretij vnionem. Tą to drogą perłą/ przyozdobił Purpurę swoię Krolewicz S. przez gorące y niezwyczáyne nabożeństwo ku Przen: Pánnie; ták/ że mogę go názwáć Laureatum Marianum Poetam, dla owey pięknoney/ nabożney/ y pokorney *Prozy*, ktorą nápisał y codziennie mawiał Krolewicz S. Wstydź sie teráźnieyßa Młodzi Polska? Krolewiczowie Polscy przed tym Poetámi MARYI Nasw: byli/ á ty teraz Poetyki ßátáńskiey pilniieß/ Dworskie żárty/ páskwile nieczyste/ gorßące wierßyki pißąc/

Orati de Natiu. Vit. eius Mńd. Sym

pißąc/ podrzucáiąc/ śpiewáiąc/ niemi sie cieszą: ták sie odrodźiłá od Stáropolskiego nabożeństwá. Zápomniałeś widzę Polaku Stáropolskiego ku Mátce Bożey nabożeństwá/ owey Woyciechowey Bogárodzice/ ktorą idąc ná Nieprzyiaćielá śpiewano: Godźinki/ Rożáńce/ chybá przy prostaczkách zostáły; Wieleby Dworskich ludźi niewiedźiáło teraz zkąd ie począć. Nabożeństwo ku tey drogiey perle/ to iest do Przen: Pánny/ iedyna to byłá ozdobá Purpury Polskiey/ Krolestwá Polskiego. Tą ozdobił y swoię Purpurę Kázimierz S. Przypisał między *Mazolen.* Perle położoney przy złocie. Dat sociata decus. To ia tey perle/ Nabożeństwu Kázimierzá S. ku Nasw. Pánnie/ przy purpurze y stanie iego Panięcym przypisáć mogę Dat sociata decus; bo zá tym swym nabożeństwem ku Przen: Pánnie ná wielkie cnoty zdobył sie/ ktoremi oraz przyozdobił Purpurę swoię życia panięcego. Nie báwiąc. Ják wiele cnot śś. w tym S widzę/ tyle liczę drogich kámieni/ kleynotow/ ktoremi przyozdobił Purpurę swoię Krolewicz S. Mogę o nim rzec. Omnis lapis pretiosus operimentum eius. Ale modźie sie akkomodując/ trzebá ieszcze przypudrować nie iáko/ tę Krolewską Purpurę: To podobno ná Cudzoźiemskie zdobywa sie Krolewicz S. perfumy/ y pudrá? bynammiey: Nie znáłá ieszcze ná ten czás Młodź Polska tego bálámuctwá/ w Polskim Oyczystym trzymáłá sie stroiu; iáko widźiemy z samego iego obrázu. Ale co? Wiedźiał dobrze Krolewicz S. że to y potrzebna y ozdobna/ śmiertelny proch y popioł przy Purpurze/ to iest pámiątká śmierći/ ludźiom w wysokim y bogátym zostáiącym stanie. Przytrzęsa tedy y posypuie prawie wßytko życie swoie tym popiołem; lubo w kwitnącym wieku/ żywo sobie pámiętáiąc ná śmierć. Czego *Naprzod* argumentem bydź może/ ostre/ surowe życie iego/ one posty/ ná ziemi sypiánia/ nocne przed Kościołem modlitwy/ Cilicia/ y inne mortifikácye/ Mortificatio à morte swoię derywácyą ma: dla tego ostro żyiących/ zowię in vita Martyres, álbo życie ich/ Lentum martyrium, sed diuturnum. Cuż myśli iego święte záwsze tym widzę przysypáne popiołem/ y owßem wßytkie spráwy y zábáwy iego/ ták/ że y zá stołem Krolewskim siedząc/ przy smácznych potrawách/ smák swoy raczey około popiołu/ około meditácyi o śmierći/ o márności świátá zábawiał. *S. Aug.* Swiádczy/ że ná tym mieyscu gdźie Sodomá byłá/ rodzą sie iábłká/ ktore lubo pozorne są/ iednák we wnętrz istotny tylko popioł. Tákież były wßytkie powabne v świátá delicye Krolewskiego stanu w oczách Kázimierzá S. omnia vanitas, pulvis, záwsze mu dla niestátecznośći swoiey/ żywo były śmierći pámiątką. *Lyran.* pißę/ że owi zołnierze Sennácherybá/ ktorych

De Ciuit. Dei L. 21. c. 5.

4. R.

ktorych sto ośmdźiesiąt y pięć tysiecy Anyoł pozábiiał / misterną iákąś sztukę Anyelską pozábiiáni byli: bo po wierzchu wszyscy się zdáli bydź cáli/ y z rynsztunkámi swemi stali/ iednák we wnątrz/ nic w sobie nie mieli pod skorą/ tylko sam popioł. Coś podobnego vczynił Kázimierz S. Stała wsc wielka około Krolewiczá S. assistencya Dworzánow/ Senatorow/ wszytko to w oczách iego popioł.

Kwiatk. Wypráwia go Oćiec z niemálym pod Direkcyą iego Woyskiem przećiwko Krolowi Węgierskiemu/ czyniąc o Krolestwo ktoremu *Sukcessya* należáło/ wszytko to w oczách iego iáko v drugiego *Xerxesa* Milites Cinerei. pámiątką prożności/ niestátku y śmierći. Podáie się okázya do pychy/ obiecuią pochlebcy nową Krolestwá Polskiego po Oycowskiey śmierći Purpurę/ ále Kázimierz S. wiedząc/ że niemáß nic skuteczmeyßego ná przytłumienie pychy/ nád popioł/ nád pámiątkę śmierći záraz tym popiołem przysypuie te purpurę/ ná śmierć swoię wspomináiąc/ y oney raczey sobie/ niżeli Oycu życząc. Podáie się okázya/ á ießcze nátárczywa/ do skoßtowánia cielesney roskoßy; y tu Kázimierz S. do popielcu/ do pámiątki śmierći/ Málo mori, quam fœdari. *Náostátek* Historya życia iego świádczy/ że od młodości swoiey/ często sobie

Sap. 7. mawiał y ruminował słowá owe Sálomonowe. Sum quidem & ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreni illius, qui primus factus est --- Nemo enim ex Regibus, aliud habuit initium Nativitatis. Vnus ergo introitus est ad vitam, & similis exitus. Táć to tedy iest purpurá vpudrowána popielcem/ to iest/ życie Krolewiczá S. przyozdobione pámiątką śmierći/ y vwagą niestátku świeckiego: ten sposob między innemi osobliwy/ ktorym ták wielkiey świątobliwości doszedł w stanie Panscym. Dałby to BOG/ áby Nási Pánowie Polscy/ porzuciwszy Cudzoziemskie perfumy/ tym purpury swoie posypowáli popiołem/ to iest/ pámiątką śmierći: nie byłoby tákich bezbożności w ich stanách/ tákiey rospusty/ tákiey pychy y złości/

APOSTR. ad Polon. ná iáko teraz w Ziomkách swoich pátrzyć musi Kázimierz S. Ale że w popiele widzę Oyczyznę náßę/ obiecałem tą purpurą Kázimierzá S. otrzepáć/ otrzeć z ßpetności tych. Zákurzyłáś się widzę popiołem y prochem Polsko/ nie tylko od świeżych pożárow Szwedzkich/ ále co wiekßa dla zepsowánych obyczáiow Synow twoich: Zápruszyłá się owá stáropolska miłość: naprzod ku Wierze S. y Kościołowi CHRYSTVSOWEMV/ gdy w popioł práwie y ruinę dobrá Duchowne od nabożnych Polakow nádáne/ obrocone są/ á to przez Związki swywolne/ extorsye/ podatki wymyślne/ kontrybucye nieznośne/ ktore nie ná obronę Oyczyzny/ ále ná zbytki/ ná prywatne fakcye/ rozßárpáne bywáią. Zá Zygmuntá Krolá/ dla gości Niemieckich dano tylko raz

z mię-

z mięsem we Srodę do stołu/ áż záraz o to między sobą Polacy *murmur*, ták że musiano tego poprzestáć. Nie zbyt to dawne látá. A teraz nie o post/ ále o Wiárę idzie/ o zprofanowánie Kościołow/ Sákrámentow SS. á kto o to mowi? Zápruszyłá się y stáropolska miłość ku Oyczyźnie respektámi/ interessami/ łákomstwem/ nieszczerościámi. Oculi eius pleni sunt pulvere à pedibus introeuntium: boć od przychodniow/ od obcych fakcyi/ naywięcey temi prochámi/ temi nieszczęśliwościámi zákurzyłáś się. A coż czynić będzieß mizerna Polsko? Bierz Purpurę Krolewiczá Polskiego przed oczy/ świętego życia iego spráwy/ żárliwość iego przećiwko Niedowiárkom Schizmátyckim/ miłość ku Oyczyznie/ ku vtrapionym/ poććiwość życia iego; ociéray z siebie prochy te/ niedoskonáłości/ zepsowáne obyczáie/ náśládowáwszy tego reformuy. Pone in pulvere os tuum, si forte sit spes. Ma podobno Kázimierz S. nádzieię/ że dobrze może bydźie Polsko: Oto poluit in pulvere os suum, pada z modlitwámi swemi przed Máiestatem Bosckim/ gotow ći przy twoiey kooperácyi pokorną suppliką wspomoc. Darem eis Coronam pro Cinere. Obiecuie ći zá te popioły Koronę Krolewską spokoyną: Dabit quasi pulverem gladios. Obiecuie ći/ ieżeli te prochy złych obyczáiow otrzepieß/ w popioł iedno obrocić orężeNieprzyiacielskie. Co nam rácz dáć zá przyczyną Przen: Pánny y Pátroná Náßego/ Krolugcy ná Niebie y ná Ziemi BOZE w Troycy Jedyny. Amen.

Ps. 71.

Is. 41.

Regestr przednieyszych rzeczy.

W ktorym pospolicie nalażßy w Kazaniu Slowo álbo Máteryą nay. dzieß záraż ná dowod iey Pismo S. Figury, Przykłady, Historyi záś, ßukay pod Litera H. *Gdzie ſą dwie liczbie. Pierwßa znaczy* Partem *álbo Część. Druga záś znaczy* Folium *álbo Kárta.*

A.

Abráámá wielkie akty pokory 1. 159.
Adam że Paćierza w Ráiu nie mowił vpadł. 1. 115.
Adam wesoł przy Narodz: Naś: P. 1. 64.
Anyołowie SS. pod roskazem Naśw. Pánny. 1. 191.

B.

Bankiety niektore ſławne. 1. 9.
Bánkiety Dworskie z czego nágánne, 2. 194.
Bábiego tánca skutek. 1, 182.
Bog lepszy niż Krol cudownie pokazało ſię. 2. 133.
Bogá, Gnoty, dla reſpektu ludzkiego opuśćić zle. 2. 135.
Bog zábiega z miłośierdźiem ſwoim gdy człek choć naybárdźiey grzeszy. 2. 142.
Bogácze záwſze chcą nád ludźi. 1. 171.
Boginią nie trzebá názywáć Naś: Pánnę między proſtakámi. 1. 229.
Boiazn Bożą maiąca duſza, ieſt iáko Swiątnicá, y czemu 3. 47.
Boiaźn pickłá. 3. 13.

C

Cierpliwość gośćieniec Purpurowy do Nieba. 2. 229.
Chwałá próżna ſzkodliwa. 1. 77.
Chwałá naywiększa milczeć o ſobie. *támże.*
W chorobie co czynić. 3. 25.
Gnotá z trudnośćią odważnie iednák o nię trzebá ſię ſtárać. 2. 37.
Cnotliwe wykonywáć intencye wſtydźić ſię nie trzebá. 2. 132.
Czyſtośći bronić przeciw pokuſom ćielesnym ſpoſoby. 3. 160.
Czáry aleiskie w káżdym ſtanie świeckim, 2. 203.
Człowiek, Xiądz, ná modlitwie, 2. 130.

D

Deſperácya ćięższki grzech y iáko ſię rátować z niego, 3. 2.
Z diabłá nie záwſze grzech, 3. 137.
Diabeł wyćiął Pánnie policzek *támże.*
Diabłá kto budźi, *támże.*
Diabłu iáko w gębę oddáć, 3. 164.
Duchownym przykład pokory ná Michałſzu, 1. 160.
Duchownym piękne nápomnienie S. Bernárdá, 1. 123.
Duſza iako Ray, 1. 134.
Duſza iáko zacna, iedna, piękna y droga 3, 136.
Dźiatki koroną ſą Rodźicow, 1. 14.
DDD. ruiną Pan: w y Familii, 1, 186.

E.

Ewę iedna Páni łáiáłá o co 1. 142.

F

Familie miłośierdźie rozmnaża, 2. 26.
Fráncíſzek S. zátárte ſlady Chryſtuſowe nayduie. 1, 164.
Fráncíſzek vide Porcyunkula.

G.

Grzech zá grzechem ćiągnie ſię, 2. 155.
Grzech záſtárzáły trudny do poprawy. 2. 129.
Grzech ieſt naywiększy diabel, 2. 208.
Grzech oślepia duſzę. 1. 24.
Grzech nie záwſze od diabłá, 3. 195.
Grzechu nienawiść, znák pewny przeznaczenia, 2. 99.
W grzech wpadſzy co trzebá czynić iák nayprędzey, 2. 99.
W grzechu niewazne dobre vczynki, 3. 195.
Z grzechu ſię wymawiáć złárzecz, 2. 206
W gniewie lekárſtwo Cierpliwość. 2. 240.

H

Heretycy ogniem Chrześt dawali. 2, 162.
Heretycy co Naśw: Pannę Bogiem czynili od Kośćiołá S. potępieni, 1. 129.
Heretykow niesłuſzne bluźnierſtwa ná Naśw: Pánnę, *támże.*

Hiſtoria.

Alex: Wielki kazał zábić nurká co z wody ná głowie Koronę iego wyniosł: y czemu? 1. 19.
Auguſt Ceſarz trupa klámce w Mieśćie grześć nie kaze, 3. 69.
Auſteryarz łakomy ſtucznie oſzukany, 3. 104.
Bankiet Polski, o 1800. pułmiſkow ryb, 1, 9.
Bożek co go milczeniem czcono, y Bogini z vſtámi zápieczętowanemi, 1. 81.
Chleba dźiećiom nie dawáno, tylko co ſobie ktory veſnął, 1. 12.
Cyruſá Słonce trzy rázy obłápiło, 1. 33.
Czárci goście záproſzeni ná obiad, 3. 115.
Dyskurs dwu vbogich kto lepszy czy P. Bog, czy Xiąż, ná co im wyſzedł, 2, 133.
Diálog Chłopka, Krolá, Kupcá, Zołnierzá, Theologa y diabłá, ten co tym oſtatnim zrobił, 2. 208.
Dyogenes z Muzykow złego życia śmieie ſię, 3. 39.
Dworzánina ſumnieniem Pánu służącego lament. 2. 133.
Hrabina do łożá Męża ſwego przyięłá trędowátego P. Iezusa, 2. 76.
Iáko ſobie głos náprawił do śpiewania Nero. 2. 87.
Krew ze Stołu Iuryſty płynie, 2. 169.
Konie w potrzebie tánczące, 3. 84.
Kámienny Lew vmorzył człowieká. 3. 187.
Krol Egiptski nie płácze nád dźieći, tylko nád przyiaćielem y czemu? 3. 191.
Lecący z drábiny zártuie. 3. 106.
Ludźie bez głowy, 3. 185.
Nowo Narodżone dźiećię po murách noszą. 3. 121.
Ná dźien Pánią vczyniona Semiramis Krolá zábija. 1. 184.
Oczy wyłupione 15 tyśięcy ludźi, 1. 23.
Ogrody ſám Krol ſczepił. 1. 142.
O iedzących, wiátr, gnoy, ogier, 2. 3.
O Ielenim z złotą tablicą. 3. 20.
O Ioánnie Pánience cudowney boátyrce we Fráncyi, y iáko ſercciey zgorzeć w ogniu nie mogło. 3. 20.
O lekárſtwie Manus Deorum. 3. 29.
O ſzáćie Alex: W: ktorey ogien nie ſzkodźił, tákże S. Kátárzyny od źimná broniącey, 2. 10.
O zbytku pod czás woyny, 3. 84.
Orzechy w brámie rozpuśćiwſzy vbieżono Fortecę. 1. 136
Paćierze codźienne do Naśw: Pánny obroniły od czárt, 1. 11.

Papież podpisał klątwę Krwią Pá. ná Iezusá, 1. 59.
Pieczętowánia spósoby rozmáite v Pogáństwa, 2. 96.
Podárek Tyránski, z głow, serc, nog, rąk ludzkich, 2. 93.
Pogánie w boznicách obrázy Hi-storyczne zasłániáli dla nie-rozerwánia modlitwy, 2. 111.
Pani nárzekáiące ná nievmartwie-nie Ewy sáma się w mnieyszych rzeczách nie vmartwiełá, 2. 142
Robaczek miáłto strony na Lutni, 3. 64.
Roże iedząc odmienił się z Osłá w Człowieká 2. 79.
Ryba nakształt Biskupá w Morzu vłowiona, 1. 111.
Ryba pilnuie drogiey perły, 3. 134.
Słon iáko wet zá wet oddał, 3. 139.
Sługá w chorobie prosi Pána swe-go o dłuższe zdrowie, ále dá-remnie, 2. 30.
Śpiewánia naybárdziey żáłował vmieráiąc, 2. 89.
Sálomon krwią robáczká kámie-nie łámał, 2. 36.
Syn vgryzł Mátce vcho ná szu-bien cę idąc zá niekarność, 1. 17.
Indyi Nowego Krolá stroią w Niebieski płászcz z trupiemi gło-wámi, 1. 56.
Wkolebce znák Korony, 1. 60.
Wpozornym domu ciężkie vbo-stwo. 2. 193.
Wyskoczył ieden oknem po li-sty Cetárskie, 2. 120.
Z gniewu ieden vmárł. 3. 186.
Ziele Nolí me tangere, 3. 137.
Z ogniem posłowie przychodźili, 2. 17.
Żołnierz dla piniędzy cierpliwy, 3. 115.
Złoto ieden śćie. 3. 198.
Zydowska spowiedz, 3. 158.

I.

Iábłká Misterne 2. 148.
Iana Chrzćiciełá Mátká odumar-łá ná puszczy, 1. 77.
Intencyi dobrey trzebá w vczyn-kách y iákiey, 1. 87.
Iubileuszu rzadko kto dostępuie 2. 175.

K

Kłámliwy ięzyk nie Chrześćiáń-ski y karánie kłámstwá. 3. 86.
Koroná Rodźicow dzieći, 1. 14.
Krolow trzech przyimuiąc Náśw: Pánná wyszłá ku nim z P. Iezuśe, 1. 20.
Krolow nabożeństwo Cnotá, 2. 217.
Krolow powinność troiáka, tamże.
Krzywdá vbogich, ruinuie Krole-stwá y Familie, 1. 57
Krzywdzący Pánowie okrutnieyśi nád Lwy. 2. 253.

L

Łáská Boská, miecz to rośćináią-cy węzły Swieckie. 3. 168.
Łotr co do gospody przyiał Nasw: Pánnę. 1. 71

M.

Mátemátyckie wrożki o szczęściu y zgubie iáko się nie godzą. 3. 91.
Mąż w domu iáko słońce, á żoná Mieśiącem, 1. 185.
Miecz słano Oblubiencom przed ślubem, 3. 176.
Miecz zapieczętowány, tamże.
Miecz że dzwonkámi, tamże
Miłośierdzie Boże zábiega grze-sznym, 2. 142.
Miłośierdzie vczynki pożyteczne zá żywotá, przy śmierći, y po śmierći. 2. 71.

Modlitwá skuteczna z vmartwie-niem 2. 219.
Modlitwá obliwie ranna pokarm dusze, 1. 3.
Modlitwá potrzebna w pokusách, 1. 113.
Modlitwá niesmaczna w grzechu, 2. 85.
Modlitwá z rozerwaniem myśli zła, 2. 107.
Morze znáczy Swiát, 1. 22.

MARIA Ex. I. Parte

Akádemią iest fundowáną od Bogá, y iákie iey Przywileie, 127.
Berło wszytkiego świátá oddáłá iey Troycá Przenaś: 187.
Chwałá iey naywiększa zámilczenie 85.
Drobne nawet nábożeństwá miłe iey są. 120.
Iáko Niepok: Poczęta podobna iest Iacheli. 49.
Iáki pożytek z nabożeństwa iey, 117.
Koroná Náś: Pánny iest Syn iey Nay-milszy. 14.
M iest rodzącą miłość á to iáko, 92.
Opuścić Páciorki Brackie czy iest grzech? 119.
Oświeca w niewiádomościách, ták grzesznych, iáko niewiernych. 29.
O Szkáplerzu, Rozáncu, Porcyunkuli Náś: Panny, *Patrzay pod temi słowámi*
Pokorná Nasw: Pánná vczy pokory by naywyższych tránow ludzi 164
Przyiaćiołká, ktora w ostátniey po-trzebie to iest, przy śmierći nie od-stępuie. 203.
Przykład piękny iáko oświeca grze-sznych y niewiernych, 32.
Smiáłym trzebá być w nabożeństwie-ku niey. 117.
Specyał wielki duch nabożeństwá do Przen: Pánny. 175.
Stołownicy Nasw: Pánny albo cudo-wne nabożeństwo do niey y zále-cenie iego. 9.
Státeczne nabożeństwo ku niey iáko iest pożyteczne, 70.
Vłatwia ciáśne wyście do Niebá. 151.

Ex II. Parte.

Błogosłáwi rąk bogátym iáko vbogi 112.
Dodáie Męstwá przećiwko ludzkim respektom, 136.
Iáko Przen: Pánná wygrałá ná Troy-cy Przen: Elekcyą do Niep: Poczęćia, 65.
Iáko y przez co záchowána od pier-worodney skázy, 160.
Iáko y czym martwiłá Ciáło, 213.
Iako Pálmá oraz rodzi y kwitnie, 136.
Kościołowi Słomonowemu podobna, 41.
Mil wiele vszła Nasw: Pánná, 124.
MARYI naywyższa Chwałá, 222
Modlitw nászych Poczętá przez Przen: Pánnę, pewna, prędka, gotowa, 223.
Modlitwy z rozerwaniem nágánne v niey są. 131
Nabożnym być do niey znák prze-znáczonego, 101.
Nádźieiá w iey obronie dobrá: bo może, bo vmie, bo chce ratować, 31.
Nabożeństwo ku niey łączyć z Postą, 223.
Naucza bogátych, pokory, vbogich nabożeństwá y cierpliwośći, 209.
Naywyższa iey chwała z Niebowż: 173.
Ogniem miłośći Boskiey wypala miłość świátá. 18.
Páciorki do niey máią bydz w czy-stym sercu, 89.
Piękność Ciáłá y Dusze iey, 156.
Pośćináni Zakonnicy ná to Swięto ná Nieszpor Z martwychwstáią, 175.
Potrzeby ludzkie widzi ná Niebie, 222.
Swiát się odradza przy Narodzen: Nasw: Pánny, 184.

Szat Naśw: Panny u Zydow ſame Panny ſtrzegły, 11.
Vrodá nayoſobliwſza przy Porodu. 256.
Wabi za ſobą do Cnoty, do Niebá, 222.
Wychowuie powiła karmi duſze iáko Mátká, 185
Wźięta do Nieba ż Przenaś: Sákramentem ktory dotąd iáko w Monſtrancyi widzą błogoſławieni, 174.
Wźięta w Niebo ieſt Kościołem; 171.

Ex III. Parte.

Boleśći miecz noſzono w Niebie z Proceſſyą 191.
Boleśći iey rozpámiętywánie iáko iey przyiemne, *támże*
Centrum Cudowne grzeſzne ſercá do gory poćiągáiące, 102.
Boiazni Bozey Swiątnicą. 46.
Do Zakonu powoływa, 177.
Goſpodyni dobra dla czterech kondycyi, 198.
Koncha roſſą Niebieską nápełniona, 130.
Kłámſtwa broni, prawdy vczy, 73.
Krolowa iednáiąca pokoy, 85.
Lutnia w ſmutku cieſząca, 63.
Młodych obyczaiow Miſtrzynią, 40.
Nabożenſtwo do niey powinno być zmiłośći ku niey nie z boiázni potępienia. 196.
Od piekłá broni y ono ruinuie, 11.
Obroną ieſt oſobliwą w pokuſach nieczyſtych, 139.
Port naybliżſzy duſze pokutuiącey, 147.
Przy Poczęciu ſwoim Luminarz Nayiaśnieyſzy. 91.
Vczy miłośći Bożey napawa prácuiących śpiewániem ſwoim ich cieſzy, 203
Wet zá wet naydoſkonáley P. Bogu oddáią. 141.
W deſperácyi vćieczká pewna, 2.
W chorobie ieſt vlęczeniem, 15.
Zakonnikow vtwierdza y broni przy śmierći, 177.
Ziemiá błogoſławiona y dla czego, 119.
Zwierćiádłem ieſt bolow P. Iezuſowych, 181.
Zwieśćiádłem ieſt do ćierpliwośći *támże* pobudzáiącym.

N

Nabożenſtwo iák po ogien nágánne, 1. 68
Nabożenſtwo czemu ſię przykrzy, *ibidem*
Nádźieią márną w ludźiach w bogáćwách w wykrętách głowy. 2. 15.
Niebo áby otrzymáć trzebá zaſług, 2. 60.
Niebieską Fortkę ſámi ſobie y czym záśćleśniamy, 1. 146.
Niewdzięczności grzech iáko obrzydliwy, 3. 137.
Niewiádomość dobrowolna od grzechu nie wymawia, 1. 26.
Niewieśćie rządy ſzkodliwe. 1. 183.
Ná Niewiaſtę poyżreć iáki grzech, 3. 161

O

Oczy wyłupione od Tyránna 15. tyśięcy ludzi. 1. 23.
Okázyi do dobrego do pokuty, niepuſzczáy nie odkłáday, 2. 119.
Okázyi do nieczyſtośći chronić ſię 3. 160.

P

Páńſkie bánkiety, weſołości płácz ubogich, 2. 167.
Piekłá boiazn potrzebna ále iáka 3. 134
Piekielna bramá czemu przeſtrona- 1. 146.
Płácaſzki dla Naśw: Panny, 1. 180.
Pobożne życie ná czym ſię ma fundować, 1. 134.
Polská zá co pokarána Szwedź, 1. 59.
Polska iáko Emmaus 2. 121.
Polskie Iubileuſze, 2. 168.

O po-

Przednieyſzych rzeczy,

O Pokoy iáko ſię ſtaráć, 3. 102.
Pokuſy zwyćięzenia dwá ſpoſoby, 1. 45.
Pokory koniecznie trzebá káżdemu y w naywiękſzym ſtanie. 157.
Porcyunkula, Port Miłośierdźia Bożego, 3. 153.
Porcyunkule Odpuſt nayprzeſtrzenſza brama álbo czemu nayłátwieyſza pokuta, 2. 54.
Porcyunkule Odpuſt, bánkiet Duchowny, wetámi troiákiemi cześtuie ná nim Przen: Pánná. 2. 141.
Porcyunkulá ná troie ludźi porcya, 2. 196
Proceſſya ktora naypiewſza 8. 239.
Proceſſya po Niebie z mieczem Przen: Panny, 3. 191.
Przeklináć iáki ieſt grzech, y iáko ſzkodliwy, 3. 113.
Przeznáczonych máłá liczbá, 3. 61.
Przykład dobry Pánow ſkuteczny w czym, 2. 218.
Powołánie do ktorego ſtánu iáko poznawáć. 3. 173.
Pośćić kto y kiedy powinien, 2. 229.
Poſpolitych ćięſzkośći kto nie ćierpi zły znák, 1. 173.
Przykład naydźieſz práwie przy káżdey Materyi; ktorą ſobie według Regeſtru znaydźieſz w Kazániach.

Q

R

Rayſkie kwiaty 1. 140.
Ray ieſli ieſt ieſcze ná świećie, 1. 134.
Reſpektámi ludzkiemi gárdźić, 2. 135.
Rodźić od Zakónu Syná odwodzący zábity od niego, 3. 176.
Rodźice robią korony dźiećiom, 1. 15.
Rodźice przyuczáć máią dźieći do nabożenſtwá Naś: Panny, 1. 11.
Rodźicow miłość ćięſzki y trudny węzeł, 3. 175.
Rożániec Gośćiniec Purpurowy do Nieba 3 240.
Rożáncowym BB, y Sioſtrom wygodá wſzeláka, zá żywota przy ſmierci y po śmierći 2 78.
Runo Gedeonowe w czym cudowne 1 35.

S

Sakrámentu Nayſwiw ſmutku lekárſtwo 3 58.
Sákrament S. Hoſtia ieſt y będźie záwſze w Niebie 2 194
Skąpemu zle zá żywotá, przy śmierći y po śmierći 2 73.
Skromność w obyczáiách y Namiętnośćiach 3 45
Sławę ſwoię naylepiey oddáć ná ręce Boże. 1. 80.
Słońce oblápia Cyruſa 1. 33.
Smierć komu lekka, komu ćięſzka. 1. 99.
Smutek czym odgániáć od ſercá, 3. 41
Spowiednik ſám podiął pokutę zá Penitenta. 2. 58.
Spowiednika diabeł porwał y z Penitentem, 1. 28.
Spowiedź czemu niektorym nie álbo máło pomaga, 3. 148.
Ná ſpowiedźi czym wſtyd zwyćięzáć, 2. 49.
Po ſpowiedźi ieſcze pokutá należy 2. 53.
Stroie białogłowſkie, kiedy y iákim ſą grzechem, 2. 2.
Swiátá miłość iáko ſzkodliwa duſzy, 2. 13.
Co zá lekárſtwo ná to, 2 16.
Szátá vboga wſtydźi bogate, 2. 238.
Szátá wonności dárow Nieb, pełna 2 6.
W iákiey ſkrzyni ma być chowána 2 10.

Szká-

W

Wino pſuie Lilią 3 165.
Wino iáko piiakowi obmierzić ibid:
Wiáry S. gdźieby byłá prawdźiwa, nie ktore wywody 1 123.
Oſobliwe Swiątobliwośći náuki 1 124.
Pod czas woyny co czynic 3 79.
Wet zá wet oddáwáć nie dobrze 3 136.

X

Z

Zakonne powołánie iáko rozeznawáć 3 171.
Zarliwość chwalebna y płatna, *Fines* zá nię wRáiu 3 183.
Znáki trzy przeznáczeniá do Niebá 2 95.
Zniwo miłośći Bożey y zaſług czego potrzebuie 3. 196.
Złoty deſzcz z Niebá 3 193.
Złoto ſiáł ieden 3 198.
Zydowſtwa dwoie náwrocone przez Naświętą Pannę 1 64.
Szkaplerz z Vmartwieniem 2 128.
Szkáplerz Náswi Panny podobny do Runá Gedeonowego. 1 39.
Znák oſobliwych kochánkow, 1 79.
Vmácnia przeciw pokuſom 1 41.
Supplikácye 3. 38.

T

Theologowie pochlebcy ſumnienia záwodzący 2 207.
Turkini Cudownie náwrocona przez Przenayświęt: Pánnę 1 31.
Turczyn náwrocony ubieráiąc Ołtarz Naświęt: Pánny 2 247.
Item przy Iaſſeczkách 2 143.

V

Vczynki dobre máią bydź włáſce Bożey z należytą intencyą 3 194.
Vbogich płacz, Páńſkie Bankiety 2 167.
Vbodzy Bogu mili ktorzy cnotliwi 2 231
Vmartwienie potrzebne przy modlitwie 2 218.

BIBLIOTEKA

Part 2da Ff 2

ℓ Scap K fo 221 ℓ Rosario 24 238 ℓ Hist Dni 230

ℓ Ins pozzo 221 b 2 Cartas

ℓ Bautism 189 140 427

ℓ Immac Cep 153 88 435

600—

164582

5.77